№ 181 — Հոկտեմբերի 1 Ուրբաթ — 1882 — Հոկտեմբերի 1 Ուրբաթ — № 181

ՏԱՍՆԱՄԷԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարւանը 6 րուբլի։ Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում գրւում են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Օտարաքաղաքացիք գիմում են ուղղակի Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (Բացի կիրակի և տօն օրերից)։

Յայտարարութիւն ընդունւում է ամեն լեզուով։

Յայտարարութիւնների համար վճարւում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Այդ ինչ հանելուկ է։—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ Ախալցխայից։ Նամակ խմբագրին։ Ներքին լուրեր։—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Գերմանիայի և Ֆրանսիայի մրցութիւնը։—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։ — ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։ — ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ Վարպետի աւտոգրաֆեր։

ԱՅԴ ԻՆՉ ՀԱՆԵԼՈՒԿ Է

—

Թիֆլիսի Հաւլաբար ասած թաղի մէջ կայ մի օրիորդական դպրոց։ Այդ դպրոցի մէջ գործում են ութ հոգի անձինք։

Եւ ահա այդ մի քանի անձինք, մի և նոյն հիմնարկութեան մէջ, բաժանւել են երկու հակառակ, միմեանց դէմ թշնամական բանակի վրա և մի մասը միւսի վրա է գրում, միևնոյն միւսի դէմ յարձակւում։ Դպրոցի վարչութեան չորս անդամները մի կողմն են, հինգը միւս կողմն։ Առաջիններին վերջիններին բանի տեղ չեն դնում և տեսչին չեն ճանաչում, չեն ընդունում նրան որպէս տեսուչ,—երկրորդները առաջիններին բանի տեղ չեն դնում և այն պարոնը, որին անդամներից չորս հոգի իրանց տեսուչ չեն համարում, նա ինքն իրան այնու ամենայնիւ տեսուչ է համարում և նրան տեսուչ են համարում դպրոցի վարչութեան մնացած չորս անդամները....

Իսկ այդ ժամանակ Թեմական վերատեսուչը լուռ ու մունջ նայում է այդ տեսակ երկպառակեալ դպրոցի վրա և այդ տեսակ անձնաւոր երևոյթի մասին ոչինչ վճիռ իրանից չէ տալիս, ոչինչ կարգադրութիւն չէ անում։

Հաւլաբարի Մարիամեան դպրոցը խ'ո հարիւր վերստ Թիֆլիսից չէ գտնւում, որտեղ պարոն Թեմական տեսուչը կարող է, հեռաւորութեան պատճառով, դուխ երկու տարվայ մէջ մի անգամ գնալ, այլ նոյն իսկ Թիֆլիս քաղաքի Թաղերից միւսում, որտեղ գնալու համար հարկաւոր է միայն ծախսել 30 կոպէկ ֆայէտոնի փող։ Կամ եթէ ինքն գժուարանում է գնալ, կարող է մի կէս ժամով իր մօտ կանչել յիշեալ դպրոցի տեսչին և նրա վարչութեան միւս անդամներին, հարկաւոր կարգադրութիւն անել, գրաւոր մի հրահանգ տալ և վերջ գնել խայտառակութեանը։

Այդ ի՞նչ բան է, այդ ի՞նչ հանելուկ է։ Դա կատարեալ անիշխանութիւն է, կատարեալ գոյթակղութիւն է մեր միւս դպրոցների համար։

Այժմ մենք կատարելապէս համոզւում ենք որ պ. Բարխուդարեան ոչ թէ միայն անընդունակ էր որպէս նախագահ ուսուցչական ժողովի, բայց և կատարելապէս անընդունակ մարդ է, որպէս Թեմական տեսուչ։

*Ահա մի տեսակ Թեմական վերատեսուչ, որ ոչ միայն չի կարողանում իր ներկայութեամբ կանգնեցնել կարգի մէջ իրան ենթակայ անձերին, այլ ինքն է նրանց առաջ տալիս անկարգութեան օրինակ

Fonds A.R.A.M

Ա. Ղազարյան

Ա. Ղազարյան

Ա. Ղազարյան

մօտ։ Միայն ցանկալի է որ կուրսերը կարողացվէին երեկոները, երբ մեր հասարակութեան այն դասակարգը, որից ուսանողներ կը գրվին պ. Մանուէլեանի մօտ, ազատ է լինում իր առնելիքներից։ Մենք կարծում ենք որ պ. Մանուէլեանի կուրսերին կը գրվին մեր երիտասարդ վաճառականները, նրանց գործակատարները, պետական գրագրների և ներսիանան դպրոցների բարձր դասարանների աշակերտները։ Գուցէ կը գրվին և մի քանի օրիորդներ։ Բայց այս բոլոր անձինք ժամանակ չունեն ցերեկով, վաճառականներն ու գործակատարները իրանց խանութներումն են, աշակերտները դպրոցների մէջ դասեր ունեն։ Իսկ երեկոները, երբ խանութները փակվում են, դպրոցների դասերը վերջացած են լինում, երիտասարդները մեծ ախորժակով կը գան, երեկոյեան ժամանակ, առևտրական դասերը լսելու։ Հարկաւոր ենք համարում յիշել այստեղ որ կուրսերը լինելու են պ. Մանուէլեանի քնակարանում և որ աշակերտների ընդունելութիւնը կը չարունակվի միայն մինչև 15 հոկտեմբերի։ Վերջացնում ենք մեր խօսքը կատարեալ աջողութիւն ցանկանալով պ. Մանուէլեանցին, իր օգտակար ձեռնարկութեան մէջ։

—

ՎԱՂԱՐՇԱՊԱՏԻՑ մեզ գրում են։ «Մեր օրիորդաց դպրոցը այսօր վաղ բոլորովին փակվելու է։ Կարողը խնամակալ չունի, մնացել է անտէր, անտիրական։ Նախկին հոգաբարձուհին հրաժարվեց, թողնելով միայն չորս դասարկ պատերը, անգաններն ու նստարանները։ Ցուրտ է և վառելափայտ չը կայ ուսումնարանում։ Ախտոս որ նստարաններն ու անգանները վաճառել չէ կարելի։»

—

Նոյն տեղից մեզ գրում են հետևեալը։ «Գէորգեան ճեմարանի տեսուչ պ. Նահապետեանի ուշադրութիւնն ենք դարձնում այնպիսի մի երևոյթի վրա, որի մասին պարոնը ամենևին ոչինչ տեղեկութիւն չունի։ Հաստատ աղբիւրից իմացանք որ առանց նրա գիտութեան մի անձն, որ ամենևին չէ պատկանում ճեմարանի ոչ վարչութեանը, ոչ էլ մանկավարժական խմբին, մօտերումս է միամիտ գիւղացիներին, որոնք բերում են իրանց զաւակներին ճեմարանի մէջ նրանց տեղաւորելու համար։ Միամիտ գիւղացիներին հաստատացնելով որ ինքն մեծ ազդեցութիւն ունի ճեմարանի վարչութեան և յատկապէս տեսչի վրայ, յիշեալ անձը ամսիկ ծնողներից փողեր է պահանջում, որպէս թէ նրանց որդիներին ճեմարանի մէջ ընդունել տալու համար մինչտորեղելու նպատակով։ Փողը առնում է և, ի հարկէ, առանց տեսչու ճեմարանի վարչութեանը կամ տեսչին թէ առացել է յայտնի մի գումար ամսիկ ծնողներից, միշտորում է որ այս կամ այն որդան ընդունվի ճեմարանում։ Մինչ երիտասարդը ընդունվում է,—այդ ինքնակոչ միշտորդի հեղինակութիւնը բարձրանում է ամսիկ դասի աչքում, մինչ չէ,—նա յուսահատված ծնողին մի որ և է հաստատական պատճառ է բերում և ի հարկէ փողը յետ չէ տալիս, որ և է ձևիս ցոյց տալով մոլորված միացած գիւղացուն։»

—

ԱԽԱԼՑԻՑԻՑ մեզ գրում են։ «Վիրակեայ վարժարանի կարևորութիւնը զգալով, 34 անձինքներից բաղկացած մի խումբ արհեստաւորներ, սեպտեմբերի 18-ին այդ մասին խնդիր ներկայացրին ուսումնարանաց հոգաբարձութեանը։ Ուսումնարանաց հոգաբարձութիւնը և ուսուցիչները միով ընդունել են խնդրատուների առաջարկութիւնը, բայց որովհետև մի այդպիսի վարժարան բանալու համար կամ թեմական վերատեսչի հաստատութիւնը և կամ տեղական մարմնաւոր իշխանութեանը յայտարարութիւն տալը հարկաւոր է համարվում, ուստի խնդրատուներին իրանց խնդիրքն իրագործելու յոյս տալով, խոստացել են խնդիրքի հետևանքի մասին յայտնելու։»

—

Նոյն տեղից գրում են և հետևեալը։ «Ախալքալաքից ուղեւորվեցան Թիֆլիս երկու շնորհալի օրիորդներ՝ Տէր-Թաչատրեանց և Ավետարեանց, որպէս զի տիկին Բաբայեանցի մօտ մեր ազգայ մանկանաց պարապմունքի համար պարապմունք նախին պարապեն։ Մեր ուսումնարանաց հոգաբարձութիւնը մի շնորհակալութեան նամակ է ուղարկել տ. Բաբայեանցին, որ բարեհաճել է ձրիապէս ընդունել յիշեալ երկու օրիորդներին, նրանցից ծախքի վարժավճարներ պահանջելու նպատակով։»

—

ՇԱՄԱԽՈՒՑ մեզ գրում են։ «Մեր հայ-աւետարանականների հին և նոր սերունդի մէջ կայ մեծ տարբերութիւն։ Հինները մոլեռանդ են և հազար ու մի ձևապաշտութիւններ ունեն։ Նրանք աւելի են թէ հեռացել են լուսաւորչական եկեղեցուց, փախչելով ձևապաշտութիւններից, իսկ իրանք առեղծել են իրանց համար նոր ձևապաշտութիւններ ու նախապաշարմունքներ։ Նրանք հաստատացած են որ մարդը հարկաւորութիւն չունի կարդալ որ և է գիրք կամ լրագիր, բացի աստուածաշունչից և նոյն իսկ պղծվում է աշխարհական մի գրուածք կարդալով։ Նրանք չեն մտածում որ կեանքը բազադրեալ մի երևոյթ է և ինչքան էլ մարդ աստուածապաշտ լինի, նա կեանքից դուրս ապրել չէ կարող, ուրեմն պէտք է իմանայ այն ամենը որ աշխարհիս մէջ է կատարվում, պէտք է հետևի, ուրեմն կեանքի երևոյթներին, կարդայ, հետաքրքրվի, բացի կրօնական կրթութիւնից, աշխարհական կրթութիւն էլ ստանայ։ Հին սերունդին պատկանող բողոքական հայերը այն աստիճան մոլեռանդ են, որ նախատում են նոր սերունդին, երբ տեսնում են որ մի երիտասարդ կամ ծերուկ է, կամ փորը ինչ գիտի է խրմում։ Այդ բաները նրանք պիղծ են համարում։ Անհնարին է հասկանալ ծրտեղից են վերցրել նրանք այդ տեսակ ծիծաղելի նախապաշարմունքները։ Եթէ նրանք չեն տեսնում որ աշխարհիս բողոքական երկիրները, Գերմանիան, Շվէդիան, Շվէյցարիան, Իսլանդիան մի և նոյն ժամանակ ամենագիտակից երկիրներ են և ամենամեծ պաշտպաններ են ուսման, լուսաւորութեան, նրանց մէջ ծաղկում է իրանց մայրենի լեզուով գրականութիւնը, լրագրութիւնը, թատրոնը և այլն, գոնէ յիշէին նոյն իսկ սուրբ գրքի այն խօսքը թէ «այն չէ պղծում մարդուն որ նրա մէջ մանում է, բայց այն որ նրանից դուրս է գալիս»։ Մարդու վատ արարմունքները, վատ խօսքերը պղծում են մարդուն, բայց եթէ մարդս ճաշի ժամանակ մի բաժակ գինի է խմում, այդ չէ պղծում մարդուն։ Բողոքականութեան հայ-աւետարանականների նոր սերունդը հասկացել է ամեն տեսակ արատաբեր ձևապաշտութիւնների, նախապաշարմունքների ու մնոտիապաշտութիւնների վնասը, հասկացել է նոյնպէս և աշխարհական ուսման անհրաժեշտութիւնը, առանց որի ոչ մի հասարակութիւն ներկայ դարում ապրել չէ կարող։ Հայ-բողոքականների հին սերունդը անդադար պարծենում է որ հեռացել է պապական կրօնից, փախչելով նրա աւելորդապաշտութիւններից, ձևապաշտութիւններից, նախապաշարմունքներից, —բայց իսկապէս իրանք ընկել են այնպիսի մոլեռանդութեան մէջ, որ իրանք աւելի էլ խրթնացրել են աւելորդապաշտութիւնների, հազար ու մի մանր մունր ձևապաշտութիւնների, անյայտելի մնոտիապաշտութիւնների և աննկարագրելի նախապաշարմունքների մէջ։ Թող չը մտածեն որ բայց երկինքն վրա մտածելուց, մարդս քանի որ ապրում է աշխարհիս վրա, և չէ կարող կեանքից դուրս ապրել, պարտաւորութիւն ունի մտածել և աշխարհային բաների վրա, կրթվել, ուսում առնել, զարգանալ, լուսաւորվել, հասարակական կեանք վարել, առաջ գնալ։ Քրիստոնէութիւնը՝ առաջադիմութիւն է և ոչ թէ անշարժութիւն։ Եթէ ոչ, այդ քրիստոնեաները կը հասցնեն քրիստոնէութեան պէս մեծ ազգային առաջադիմութեան ընդունակ մի կրօն մի տեսակ մահմեդականութեան։ Մահմեդականն էլ ասում է. ինձ ինչ հարկաւոր է ուսում, կրթութիւն, գիրք, ուսումնարան, լրագիր, հասարակական կեանք. ամեն բան ինչ որ հարկաւոր է մարդուն, գրված է զուարթի մէջ։ Եւ միշտ անշարժ է մնում։ Կրկնում եմ. բողոքականութեան մեր հայ-աւետարանականների նոր սերունդը ունի լուսաւոր դաստիարակներ ունի, բայց հին, մոլեռանդ սերունդը։ Մենք յիշում ենք որ յիսունհերոդ թուականներում հայ-լուսաւորչականներն էլ պղծված և անպատշաճ էին համարում, երբ տեսնում էին թէ մի երիտասարդ գնում էր թատրոն, կարդում էր գիրք, լրագիր։ Բայց փառք Աստուծու, այժմ այդ տեսակ նախապաշարմունքները մարդիկ անհետացան մեր միջից։

—

Մեզ խնդրում են ասել հետևեալը։ Բէլայական գործոցի վեցերորդ գասատան հայ աշակերտներից մինը ցանկանում է առանալ ձրի ընակարան և ճաշ մի որ և է ընտանիքի մէջ, իսկ փոխարէնը պարապել իր տան տղոց երեխաների հետ։ Հասցէն կարելի է հարցնել «Մշակի» խմբագրատանը։

—

ԱԽԱԼՑԻՑԻՑ մեզ հաղորդում են հետևեալ լուրերը։ «Մեր քաղաքի հայ ուսումնարաններում դեռ դասերը չեն սկսվել։ Հայ-կաթոլիկաց Շահրզեանի հոգևոր ուսումնարանը պատուէրները փակել են։ Աղջկ գուրսը սկսվել է. ոչ մի տարի այսպէս շատ չէր սկսված ձմեռը։ Մեր քաղաքի փողոցների մաքրութեան վրա չէ հսկում քաղաքային վարչութիւնը։ Մեզ մօտ աւտուրը ընդհանրապէս շատ վատ է։»

—

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԳԵՐՄԱՆԻԱՑԻ ԵՒ ՖՐԱՆՍԻԱՑԻ ՄՐՑՈՒԹԻՒՆԸ

Միաժամանակ այն լուրերի հետ, թէ ենթադրված է եգիպտական հարցը լուծել ոչ թէ կ. Պօլսի, այլ Լօնդոնի մէջ գումարվելի կոնֆերենցիայի մէջ, լուրեր են տարածվել Ֆրանսիայի և Գերմանիայի մրցութեան մասին Անգլիային հաճոյանալու համար, գրում է „Голосъ“։ Ֆրանսիական կառավարութիւնը պատրաստ է իր դեսպանին կ. Պօլսի մէջ, մոլկիզ դը-Նոյալին եգիպտական հարցի վերաբերութեամբ կատարելագործ համաձայնութեամբ դործել լորդ Գիլբինի հետ, իսկ գերմանական դեսպանը Լօնդոնի մէջ, կոմս Միւնստեր հրահանգ է ստանում իր կառավարութենից „գործունէութեան լայն ասպարէզ թողնել Անգլիային“ դարձեալ նոյն հարցի վերաբերութեամբ։

Անգլիայի բարեկամութեան ցանկանալը պէտք էր սպասել այդ երկու պետութիւններից, որոնց փոխադարձ յարաբերութիւնները յայտնի են 1871 թուականից։ Փարիզի և Բերլինի մէջ հասկանում են, որ եգիպտական հարցի լուծումը անպատճառ առիթ կը տայ եւրոպական պետութիւններին այս կամ այն կերպ խմբվել և որ այդ խմբվելու ժամանակ Անգլիայի բռնած դիրքը առաջնակարգ նշանակութիւն կունենայ։ Անգլիայի շահերը եգիպտոսի մէջ շփվում են Ֆրանսիական շահերի հետ և նոյն իսկ եգիպտական հարցի լուծումը շատ բանում կախումն ունի այն դիրքից, որ կը բռնի Ֆրանսիան։ Բրիտանական կառավարութեան համար աւելի շահաւէտ և յարմար է իր կողմն ունենալ Ֆրանսիային և ամեն բանից երևում է, որ Լօնդոնի մէջ մեծ յոյսեր ունեն Ֆրանսիական կառավարութեան հետ բարեկամական համաձայնութիւն կայացնելու մասին։ Այդ հանգամանքը ի հարկէ Գերմանիային հաճելի չէ։ Անգլո-Ֆրանսիական դաշնակցութիւնը ապահովում է Գերմանիային ապագայում նշանաւոր դժուարութիւններ պատճառել և շատ հասկանալի է, որ կոմս Միւնստերին յանձնված է յայտնել անգլիական կառավարութեանը Գերմանիայի պատրաստականութիւնը „դործունէութեան լայն ասպարէզ տալ Անգլիային եգիպտական հարցի վերաբերութեամբ“։ Անգլիան անկասկած չի վարանի Ֆրանսիայի „օգնութեան“ և Գերմանիայի „թոյլտուութեան“ ընդդութեան մէջ։ Երկու պետութիւններից, որոնք փնտռում են Անգլիայի բարեկամութիւնը այսպիսի մի թօշակում, երբ հարցը Անգլիայի հզօրութեան մասին է միջերկրական ծովի վրա, նա անկասկած կընտրի այն պետութիւնը, որ այդ ծովի վրա ուժեղ նաւահանգիստներ և նշանաւոր նաւատորմ ունի։ Գերմանական կառավարութեան առաջ ընկնելը ի զուր կանցնի, ապացուցանելով դարձեալ մի անգամ, թէ Գերմանիան միևչև որ ասպիճան անհանգիստ է այն հետևանքների անփոփոխութեան մասին, որոնք առացվեցան 1870—1871 թուականի պատերազմից յետոյ։

Գերմանիայի բռնած այդ ընթացքը ուրիշ կողմ էլ ունի։ Եգիպտական անցքերի ընթացքին հետևողները լաւ յայտնի է, որ եւրոպական պետութիւնների խուռ ընդդիմութիւնը Անգլիայի միջամտութեանը եգիպտական գործերին, հետևանք էր զերմանական կառավարութեան զանազան խորհուրդների և ինտրիգների։ Երբ Ալէքսանդրիայի առաջին ռմբակոծութենից յետոյ այդ քաղաքի մէջ երևացին հետաքրքրված պետութիւնների փորթաթիւ դօրքեր, այդ դօրքերի շտապով հետանալը իրանց նաւերի վրա դարձեալ վերաբերեցին Գերմանիայի խորհուրդներին։ Դրանից յետոյ եւրոպական պետութիւնները պատրաստակամութիւն յայտնեցին խրախուսել թիւրքիայի ընդդիմադրութիւնը և բողոքները Անգլիայի դէմ ևյդ իրողութիւնն էլ վերաբերեցին Գերմանիայի աղդեցութեանը։

Եւ ահա նոյն իսկ այդ Գերմանիան, այժմ ամենևին չը հոգալով այն բանի մասին, թէ իր բռնած ընթացքը որքան օգտակար կամ վնասակար է իր խորհուրդներին հետևող պետութիւններին, առաջարկում է իր օգնութիւնը Անգլիային, միայն թէ անգլիական կառավարութիւնը չը բարեկամանայ Ֆրանսիայի հետ։

—

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՑԻՆ ԴՈՐՄԱԿԱԼՈՒԹԵՆԻՑ

ՍԻՒՕԿ, 29 սեպտեմբերի։ կամենկի գետի մէջ տերեկի ափերի վրա վերջանում է ասծամէկ հանքի մշակումն։ Բուսանիխա գետի յատակի վրա գտնված է կարմիր պղնձի հարուստ հանք։

ՊՕԼՏԱՎԱ, 29 սեպտեմբերի։ վ.օրենկա ամարանոցի մէջ կատնաւորված է Նիկարիչ մեչչանին պատվել նոր ձևի 25 րուբլուանոց թղթադրամներ կեղծելու համար։

ՔՅՄԱՑԻ, 29 սեպտեմբերի։ վերջացրած են երկաթուղու խուզարկութիւնները Իզմայլից մինչև Տրօյական բարձրութիւնները։

ԿՕՍՏՐՕՄԱ, 29 սեպտեմբերի։ Սեպտեմբերի 27-ին գիշերը այրվեցան Պեսա քաղաքի կէսից աւելի, ամենալաւ շինութիւնները և առևտրական հիմնարկութիւնները։

ԿԻԵՎ, 29 սեպտեմբերի։ Այսօր քննվում էր ձայնաւոր կոնկուրի դատաստ „Киевлянинъ“ լրագրի խմբագիր Պիխնօի դէմ, որին մեղադրում էր պրպատութեան մէջ։ Պիխնօ դատապարտված է 100 ր. տուգանքի կամ երիս ամսով կալանաւորմանը։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 29 սեպտեմբերի։ Ճանապարհների հաղորդակցութեան մինիստրութիւնը հարաւ-արևմտեան երկաթուղիների օբլիգացիաների գումարից յատկացրեց 2 միլիոն այն շինութիւնների համար, որոնք հարկաւոր են համարված պիրեկատորների մանսաժոդովից։

ԿԱՑԻՐԻ, 29 սեպտեմբերի։ Մեղադրական ակտը եգիպտական ապստամբութեանը մասնակցողների մասին, պարունակում է մեղադրական հետևեալ կէտերը. ժողովրդին դրդելը եւրոպացիներին ջարդելու համար, Ալէքսանդրիայի այրելը և պինադատարման դրօշակի ի չար գործածելը։

Fonds A.R.A.M

ՄԻՋԱԶԳԱՑԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 29 սեպտեմբերի։ Բալթիկի և Սերբիայի մէջ յայտնվեցաւ Ֆիլօկսերա Ա. յիսունվից հաղորդի բերելը արգելված է։ կովկասում 1883 թուականի համար նշանակված են հետևեալ սուբսիդիաները. քրիստոնէութիւնը վերականգնող ընկերութեանը 17,750 ր., անդրկովկասեան օրիորդական հնատիաուտին 15,000 ր., թիֆլիսի կանանց գիմնազիաներին 7000 ր., թիֆլիսի թատրոնին 42,195 ր., գիւղատնտեսական ընկերութեանը 6000 ր., սուրբ Ննինայի ուսումնարանների ընկերութեանը 7860 ր., աշխարհագրական ընկերութեան բաժնին 2000 ր., բժշկական ընկերութեանը 2300 ր., տեխնիկական ընկերութեան բաժնին 1,100 ր., բուսաբանական ընկերութեանը 1200 ր., թիֆլիսի ֆելդշերների ուսումնարանին 6998 ր., „Кавказъ“ լրագրին 2000 ր., ուղղափառ եկեղեցիներին կից ուսումնարաններին Օսետիայի մէջ 1000 ր։ Հատատուած է Պալեատինայի ուղղափառ ընկերութեան կանոնագրութիւնը։ Նա պէտք է լրացնէ Պալեատինայի տնտեսական գործունէութիւնը Ասիական բաժնին կից։

Խմբագիր—հրատարակող ԴՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Կիրակի, հոկտեմբերի 3-ին առաւօտեան 10 ժամին Աբծրունու թատրոնում նշանակված է „ԹԻՖԼԻՍԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՅԵՐԷՆ ԳՐՔԵՐԻ հրատարակութեան“ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎ։

1—2

Որովհետև այս սեպտեմբերի 26-ին անհնարին պատճառաւ խափանեցաւ ԸՆԴՐԻՒԹԻՒՆ ՆՈՐ ԵՐԵՑՓԻԼԱՆԻ Տափի թաղի ԱՈՒԲԲ ԳԷՈՐԳ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ որ է, Դվօրցովոյի փողոցումը փոխանակ հանգուցեալ Գէդիոնեանցի, վասն որոյ այժմ Համաձայն երկրորդ հրատարակի կանոնադրութեան խնամարհաբար խնդրեմ յարգոյ ժողովրդականներից հետևորդ հոկտեմբերի 3-ին կիրակի օրն 10 ժամուն առաւօտուն շնորհ բերել ժիշեալ եկեղեցին ՆՈՐ ԵՐԵՑՓԻԼԱՆԻ ընտրութեանն մասնակցելոյ մասին, ի 29 սեպտեմբերի 1882 ամի։ Դործակալ եկեղեցեաց Տփխիսայ Կարապետ քահանայ Տէր-Սարգսեանց։

1—2

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ, ԹԼՓԻ ԳՆԵՐԻ ՆՇԱՆԱԿՈՐ ՓՈԽԱՌՅՈՒՄՆ

(MAISON DE CONFIANCE) ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԴԱԼԵՐԷԱ № № 156. 157, 158, 159 և 160.

Համեմատեցէք թէյ

1 ր.	10 կ.	թէյի հետ ամէն տեղ	1 ր. 30 կ.
1 „	20 „	. . . . .	1 „ 60 „
1 „	40 „	. . . . .	1 „ 90 „
1 „	60 „	. . . . .	2 „ 20 „
1 „	80 „	. . . . .	2 „ 50 „
ամենալաւը	2 ր.	. . . . .	3 „ ——

Մի և նոյն տեղը գործակալութիւն վաճառման շօկօլադի և կակաօ-Ֆրայ էսսենցիայի, գալմերի բիսկվիտների, բազրի հօնՖեկտների, շեՖիլդի դանակների, Տուրնեբի գրիչների, Դաուի հրացանների, վ.կկլի բէվօլվերների, բարնարիի թամբերի, Մեկինի ամաններ, կօլմանի կրախմալ և մանանեխ, եվարցի ալրօշներ և այլն և այլն։

2—100

ԽԱՉԱՏՈՒՐ ՄԱԼՈՒՄԵԱՆՑ խորին ցաւով յայտնելով իր հօր՝ ՄԿՐՏԻՉ ՄԱԼՈՒՄԵԱՆՑԻ ՄԱՀԸ, որ տեղի է ունեցել ԹԱՒՐԻԶՈՒՄ, օգոստոսի 15-ին, խնամարհաբար խնդրում է իր ծանօթներին և բարեկամներին յարգել հանգուցեալ յիշատակը, ներկայ լինելով հոգեհանգստին, որ կը կատարվի կուկիայի ս. Աստուածածնայ եկեղեցում, հոկտեմբերի 3-ին կիրակի օրը, ժամը 11-ին, ս. Պատարագից յետոյ։

1—2

Նոր տարվեցան ամենալաւիր ՊԱՊԻՐՈՍԻ ԹՂԹԵՐ արկղիկը 32 կօպէկից մինչև 2 րուբլ 20 կօպէկի։

Յանկացողները կարող են գնից 10% ուղարկել, իսկ ետացած գումարը վճարել ապրանքը առնելուն պէս։

Պահանջողներին ուղարկվում է պրէյկուրանտ։

Մեր հասցէն. РОСТОВЪ на Дону, Мартиросу ТЕРЪ-АСТВАЦАТУРОВУ.

9—10

ՆԱԻԿԻՆ ԽՄԲԱԳԻՐ-ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՂ.

„Гусли“ շաբաթագրի, Իվան Ֆեդիկոսովիչ ՏՒՕՐԺԵՎՍԿԻ սկսել է նորից պարապել ԱՏՎՕԿԱՏՈՒԹԵԱՄԲ։

Նա յանձն է առնում Անդրկովկասի բոլոր ԴԱՍԱՏՈՒԱՆԱԿԱՆ հիմնարկութիւնների մէջ թէ քաղաքական և թէ քրէական ԳՈՐԾԵՐԻ պաշտպանութիւնը։

ՀԱՍՑԷ. Թիֆլիս, Саперная (Սապերնայա) փողոց, № 5.

10—10

ԹՈՒԱԲԱՆԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

ախտաբանական ընթացք

Դրիգորի Վարձելեան

Հայոց միջնակարգ ուսումնարանների համար

Մաս առաջին (ամբողջ Թուեր)

Մամուլի տակն է և սեպտեմբերի առաջին օրերին լոյս կը տեսնի նոյն խնդիրների երկրորդ մասը (կատարակ Թուեր և երրորդական կանոններ)։

Գինն է 40 կօպ.

Ուսումնարաններին զիջում 20%։

Վաճառվում է Վ. Շահվերդեանի լրագրական գործակալութեան խանութում։

Օտար տեղերից դիմում են այս հասցէով Тифлисъ, въ Агентство В. Шавердова:

ԲԱՑՎԻ

ԽԱՄԱՏԱՅԻ

ՄԻԼԻՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ԳԻՆՆ Է 1 Ր. 50 Կ.

Գիրքը բաղկացած է 467 երեսներից

ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

„Մշակի“ խմբագրատանը.—„ԿԱՆԱՉՈՆ ԴՐԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑՈՒՄ“ Միքիմանովի տանը № № 3 և 4. Գ. Զաքարիայ Գրիգորեանցի „ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԴՐԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑՈՒՄ“.—Գ. Լիֆիտաձեանցի Ծխախոտի խանութում.—Գ. Շահինեանցի Ծխախոտի խանութում։

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել կամ յիշեալ տեղերը, կամ ուղղակի հեղինակին հետևեալ հասցէով։

ТИФЛИСЪ. Редакція „Мшакъ“.

РАФФИ.

Մի ՈՒՍՈՒՑԻՉ, որ երկար ժամանակ ուսուցչութեամբ է պարապել, ցանկանում է ունենալ ՄԱՍՆԱՒՈՐ դասերը ընտանիքներում; գլխաւորապէս ՀԱՑԵՐԷՆ լեզուից, ԹՐԻԱՆՈՒԹԵՆԻՑ և ԲՆԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻՑ։

Պայմանները կարելի է իմանալ „ՄՇԱԿԻ“ խմբագրատանը։

10—10

Въ Редакціи газеты «МШАКЪ»

Продается

БРОШЮРА

„ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНІЕ ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ.“

Д. Григорія АРЦРУНИ.

Брошюра напечатана въ Москвѣ.

Цѣна 25 коп.

ԹԼՓԻՍ առաջին հունձի այս տարի չափազանց գոյնաւոր և հոտաւէտ Ա.յգ թէյից

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ

առաջված է 50,000 ֆունտ և ծախվում է 25% էժան և ամենի լաւ քան թէ ուրիշ տեղ։ Օրինակ. լաւ կօնգօ թէյ 1 ր.—1 ր. 20 կօպ., պատուական ՍԱՆՏԱ թէյ 1 ր. 40 կ., հիանալի ՄՕՆԻԿ թէյ 1 ր. 60 կ. այս թէյ ամէն տեղ ծախվում է 2 ր.—2 ր. 50 կ., գերազանց կԱՑՍԱՈՒ թէյ 1 ր. 80 կ. և ամենալաւ ՓՈՒ-ՉՈՒ-ՓՈՒ թէյ 2 ր. մի ֆունտ թէյ առանց թղթի։ Նոյն տեղը սորա բարաբ լինում են 500 երկաթէ ՄԱՀՃԱԿԱԼ ՆԵՐ 6 ր.—60 ր., երկաթէ ԳՐԻՉՆԵՐ ամբողջ Անդրկովկասի համար, շօկօլադ Ֆրայ Շեֆիլդի ԴԱՆԱԿՆԵՐ, վերականգնող ՄԱԳՄԱՍՏԵՐ մազերի համար, հրացանները Վանոլ Ռեվօլվերներ վերլի, թամբեր Բարնարդի, կօլմանի նշանաւոր, ալբօմներ Եվարցի ֆունտով։ **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԷՋ ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԴԱԼԵՐԷԱՅՈՒՄ** № 156, 157, 158, 159 և 160։

49—100

ՕԴՈՍՏՈՍ ԱՄՍԻ ՄԻԿԻՑ

ՍԿՍԵՑ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԵԼ ՎԻԵՆՆԱՑՈՒՄ

L'ORIENTAL

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԹԵՐԹԸ, ԱՄԻՍԸ ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՄ։

„Ժուրնալ դ'Օրիան“ լրագրի հին բաժանորդներին գազաթեցրած թերթի տեղ կուղարկվի այդ նոր հրատարակութիւնը։

„L'Oriental“ թերթի տարեկան գինը 8 րուբլ է, կէս տարվանը 4 րուբլ։

Գրվել կարելի է „ՄՇԱԿԻ“ խմբագրութեան մէջ, կամ ուղղակի վիեննայում յիշեալ հետևեալ հասցէով. Vienne (Autriche) M. F. Salles I. Neuer Markt.

Ամէն կէտն, քան թէ ուրիշ տեղ ծախվում են. ՎԻԵՆՆԱՑԻ ՄԵՐՈՒ, ամենայն տեսակ, Ֆրանսիական և անգլիական երկաթէ ԿՐԱՎԱԹՆԵՐ 8—30 ր., չամպաններ 250—25 ր., սակվօյաժներ 1. 30—12 ր., սուն դուկներ ձանապարհի 6—35 ր., մարտիններ (погребцы) 6—25 ր., սամօվարներ 60 կ.—1.25 ֆունտը., կուխոնների պղնձէ ամաններ, Գերմանիայի երկաթէ էմալով ամաններ. ուտիվալներ մրամօրնի 38 ր.—75 ր., հրացանների կրկու լուլանի 6—32 ր., ռեվոլվէրներ ամենայն տեսակ 3. 50—30 ր., պատրոններ. (գուլաններ) բէվօլվէրի, սիգար Ռենգարդի Ֆաբրիկից. պատրոն և Համբաքու կաշնարօվի գիլզի պատիրօգի. 5,000 ՖՈՒՆՏ ԹԷՅ (չայ) ԱՊՊՈՎՆԵՐԻ, բրեակֆաստ. (սուխար չայու և կոֆէի) էլեկտր. կօֆէ էլեկտր Մբեկաօսնի. Պետերբուրգում 40—1 ր. 25 կ. հայելիներ ամենայն տեսակ 28 կ.—240 ր., պրօբկայ գինեվաճառներին, հանքային և գարեջրի (для зельтерскихъ водъ и пива) դուլաթուկ (пухъ), պադնոններ սամոարի չայու, դանակ չանդալ գանագան Ֆաբրիկանների 1 ր. 20 կ.—25 ր. դուժինը գրշակոֆկներ 1 ր. 80 կ.—5—60 կ. գանակ ջիբի 1—60 կ.—12 ր., դանակ հայի 20 կ.—1 ր., հատը, կուխոնների 1—40 մինչև 3—20 կ. պրիբօր մի կարելու մաշինայ. Անգլիական ուԹոններ, Բրնատանկի չայնիկներ, կաֆէնիներ ամենայն տեսակ, ջազայներ կաֆէի համար, ֆիլտեր—ջուր մաքրելու, կրախմալ կատօրկէն 18 կ., վաքս Ֆրանսիայի ժակոյ, Թուղթ փոշու, կանվերտներ, սուրգուչ, մատիտ, գրիչ երկաթէ, գլշակոճ, քարեռախտակ, Թանաքամաններ, պրեսպապիեներ, գդալներ սեղանի և չայու ֆրաժէ, վերշոկ և բրնատանկի դուժինը 1—50 կ. մինչև 12 ր., և չայու 45 կ.—5 ր., չամպիչք 45 կ.—5 ր., շամպաններ ամէն տեսակ 25 կ.—12 ր. ջուխտ, պարսպիչաններ վարշավու, ՌԵՋԻՆԻ ԿԱԼՕՇՆԵՐ, ամէն տեսակ, գուլպաններ կնանց և մարդկերանց 15 կ.—50 կ. ջուխտ, շապիկներ, մարդկերանց գալոշներ, գոտկեներ 35 կ.—4—50 կ., հատ, անձրևի և շոգի. սանդրեր շինայու ակորէ, գուտապերչովի և փայտէ, շշտականեր գլխի, շորի, սապոնի, պոմատ Համար. չուլքի Թուղթ (бумага) մատոկի կօշի և շալէ (гарусъ) ֆէկարտի Համար. չամպիչք մարդկերանց և կանանց, պորտմանեներ, քիսաներ, պապիրոսի տուփեր և մանր գոլանտերեյնի ապրանքներ, սապոն ամէն տեսակ 3 կ.,—30 կ. կաթ, հոտավէտ ջրեր, պուդրա, գլխացաւին ջրի քացախ, հոտավէտ պարաշոկներ կիվերի ԼԱՔՕՐԱՏՈՐԻՑ. և այլն և այլն և այլն։

Վաճառականներին առանձին պայմաններով և զիջումով վերոյիշեալ ապրանքներ մեծ քանակութեամբ միշտապէս գտնվում են ՄԻՔԱՑԵԼ ՏԷՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆՑԻ պահեստում. (въ складѣ) մի փողոցում կաթոլիկաց փողոցի անկիւնում № 13.

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել Հետևեալ հասցէով. Тифлисъ Михаилу Н. Теръ-Никогосову.

146—180

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 30 Сентября 1882 года.

Типогр. Главн. Упр. Главнонач. гражд. час., Лор.-Мелик. ул. зак. д.

Fonds A.R.A.M

№ 182 Հոկտեմբերի 2 Հ. աթաթի

1882

ՏԱՍՆԱՄԵԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Հոկտեմբերի 2 Հ. աթաթի № 182

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարիներ 6 րուբլի։ Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Օտարերկրացիք գիմում են ուղղակի Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (Բացի կիրակի և տօն օրերից)։

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամէն լեզուով։

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐԲԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ խմբագրին։ Նամակ խմբագրին։ Ներքին լուրեր։—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Աւստրօ-Ունգարիա։ Արտաքին լուրեր։—ԹՈՒՐՔ ԼՈՒՐԵՐ։—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։—ՑԱՆՑ-ՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։ — ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ Վաճառքի աստղագէտը։

ՆԵՐԲԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

Թիֆլիս, սեպտեմբերի 30-ին

Մինն այն երկիրներից, որոնք առանձին ուսումնասիրութեան և հետաքրքրութեան արժանի են, այժմեան մեր Վարաղի թեմն է։ Այս երկիրը, որ պատմական անցեալ ունի, որ կարող է լաւ ապագայ ունենալ, ներկայումս 150 հազար հոգուց բաղկացած և աքսնչելի բնաւոր ձիքերով զարդարված, իր հայ ժողովրդով բոլորովին աչքաթող արած, անխնամ մնացած է։ Այն ինչ բազմակողմանի ուսումնասիրութիւն և սրատես խնամատարութիւն այսօր հրաշք կը գործէին։

Մտադիր լինելով մօտիկ ապագայում Վարաղի ամբողջ թեմն կրճատեան և իմ նամակ գործունէութեան մասին մի ընդարձակ տեղեկագիր հրատարակել՝ այժմ կամենում եմ երկու խօսքով հասարակաց ուշքը գարձնել մի քանի գիւղերի վրա միայն։

Նախ քան գաւառում, կովկասեան չղթայի հարաւային ստորոտում, տեղացիների մէջ Վարաղ անուանված մի ընդարձակ հովտում կան՝ վարդաչէն (1.470 հոգի), Նիժ (3.880 հ.), Զուռլու (309 հ.), Միրզաբէկլու (273 հ.) և Սալխանենքու (840 հ.) գիւղերը. ուքա մեր պատմութեան մէջ յայտնի ուտէացի ժողովրդի վերջին մնացորդներն են, թուով գրեթէ 7 հազար հոգի։ Սորանցից Զուռլուն, Միրզաբէկլուն և Սալխանենքուն նոր են յարմարված և գալոց չունեն։ վարդաչէնը կիսով չափ հայախօս է, կիսով չափ ուտէախօս. գպրոց ունի։ Իսկ Նիժը, որ ուտէացոց բազմութեան կենտրոնն է, միանգամայն ուտէախօս է, բացի դրացիներից, որոնք թէև հայերէն գիտեն, բայց իրանց մէջ չեն խօսում. գպրոց ունի։

Իմ պարտաւորութեանցս առաջինը համարելով ուտէացոց մասին առանձին ուշադրութիւն անել և խնամք տանել նոցա լուսաւորութեանը՝ ես առաջին երկու անգամ այցելութիւն եմ արել նոցա գիւղերին և երկար միաւորի աշխատում գպրոցների համար։ Այս երեք տարի է, որ ես ուտէացի ժողովրդին ուսումնասիրում եմ՝ բազմաթեան մէջ յայտնի գիտելով նրան մեր մէջ միւս գիւղերի հետ և անընդհատ եմ, որ այս ժողովուրդը իր կրօնասիրութեամբ, հայրենասիրութեամբ, քաջութեամբ, ուսումնասիրութեամբ և այլ արժանաւոր յատկութիւններով մեր թեմի ամենալաւ մասն է կազմում։ Ուտէացիք մահմետական լծի տակ եղած ժամանակ քաջութեան և անձնազոհութեան հրաշքներ են գործել Լուսաւորչի հաւատին հաստատ մնալու համար, որի համար բազմաթիւ առաքեալներ և յիշատակներ այժմ էլ կենդանի են «Վարագոյ» բնակիչների բերանում։ Գնա մօտիկ անցեալում, երբ մահմետական բռնաւորները կամ ստիպել են ուտէացիներին հաւատափոխ անել՝ կամ հանձնարարել են առաջնորդական ընդհանուր հարկերից զատ մի արտաքոյ կարգի մշտական հարկ և վճարել «մի խիզախ» (հաւատի մնատքա) անուն, միայն թէ կրօնապէս ազատ թողնեն իրանց. ազատ ժամը վերկանք են տուել նորա լուսաւորչական կրօնի համար։ Ուտէացիք հայ-քրիստոնէութեան համար նահատակներ ունեն առած, որոնց պատմութիւնն այսօր անել երկար կը լինէր. և այսօր ես նոքա նոյն հնաւանդ ջերմեռանդութեամբ պատրաստ են ամեն րոպէ իրանց նախնեաց կրօնը արիւնով պաշտպանել։ Ուտէացոց երկրագործ, աշխատասէր ժողովուրդ են. նոցա համար ամենամեծ մխիթարութիւն և առաջադիմութիւն այն է, որ իրանց որդիքը ուսում առնեն, հայերէն լաւ խօսել և կարդալ գիտենան, ժամ ասեն, և այլն։

Վարդաչէնը հազար գպրոց ունի 60—70 աշակերտով։ Գպրոցի բաւական յարմարաւոր (4 անկիւնով) շէնքը իր ծախքով շինել է վարդաչէնցի հանգուցեալ Յարութիւն-բէկ Սիլիկեանցը. այժմ նորա որդի մեծ. Թաւսում-բէկը ոչ միայն չնորհքեան նորոգութիւններն է իր ծախքով անում, այլ և տարեկան բաւն և հինգ րուբլի նպաստ է տալիս։ վարդաչէնի ժողովուրդը հարուստ չէ և նիւթապէս աննպաստ վիճակի մէջ է. բայց գրաճել տարեկան 200 ր. տալիս է (տունը մի րուբ.) գպրոցի պահպանութեան համար. նոյնպէս և վառելափայտ։ Բոլոր աշակերտները ձրիաւորէն կերակրելու համար արդէն վաղուց նշանագրված ամառնական պահք։

«Լսելով այդ խօսքերը, ես չուարած մնացի, իմ բոլոր յոյսերը կորան։ Իսկ հօրեղբայրս խօսում էր այդ խնամախնան վրա խիստ մեծ փափագով։ Գրանով նա յոյս ունէր ամրացնել հաստատուն հիմքի վրա մի տէրտ, բարեկամական կապ թամասի բոլոր մէլիքների մէջ։ Ցնծալով նրա դիտաւորութիւնները, այլ ևս չը համաձայնվեցայ, թէև չէր կարող առանց ապստամբելու մտածել, որ ստիպված պիտի լինի աժամանակ անջատվել ինձանից։ Ես աշխատեցի հանգստացնել նրան, խոստանալով, որ բաժանվում եմ նրանից ոչ աւելի քան քսան օրով։ Ես յանձնեցի Սալխանին և իմ գաւակներին նրա մօր հոգատարութեանը։ Մեր միմեանցից անջատվելու րոպէն խիստ սրտաշարժ էր։ Ես յայտնեցի նրանց, թէ մի կարևոր պատճառ ստիպում է ինձ գնալ Թօրատան, իսկ թէ ի՞նչ յոյսեան հասակից նա ուխտ է գրել Թաւիշի մէլիքի հետ, նրա աղջիկը ինձ համար կնութեան առնելու, երբ ես քանի և մէկ տարեկան կը լինեմ, իսկ իմ հարսնացուն տասն և վեց տարեկան։ Ես ակնարկեցի, թէ հիմա ժամանակը հասել է. և Թաւիշի մէլիքը, լսելով իմ վերադարձը, ուղարկել է իր որդուն, որ հրաւիրէ մեզ Չէլմա, որտեղ նա ամառանոց ունի։ Ես ընդունեցի հրաւէրը, և իմ հօրեղբօր հանձնարարեցի, որ նա ընդունէ մեր ամուսնութիւնը։

«Հօրեղբօրս ինձ համար նշանակած ժամանակամիջոցը արդէն անցել էր, և ես կարող էի վերադառնալ նրա մօտ, առանց որ և է դժուարութեան հանդիպելու։ Ես յայտնեցի Սալխային իմ դիտաւորութիւնը. նա համաձայնվեցաւ, թէև չէր կարող առանց տրտմելու մտածել, որ ստիպված պիտի լինի աժամանակ անջատվել ինձանից։ Ես աշխատեցի հանգստացնել նրան, խոստանալով, որ բաժանվում եմ նրանից ոչ աւելի քան քսան օրով։ Ես յանձնեցի Սալխային և իմ գաւակներին նրա մօր հոգատարութեանը։ Մեր միմեանցից անջատվելու րոպէն խիստ սրտաշարժ էր։ Ես յայտնեցի նրանց, թէ մի կարևոր պատճառ ստիպում է ինձ գնալ Թօրատան, իսկ թէ ի՞նչ յոյսեան հասակից նա ուխտ է գրել Թաւիշի մէլիքի հետ, նրա աղջիկը ինձ համար կնութեան առնելու, երբ ես քսան և մէկ տարեկան կը լինեմ, իսկ իմ հարսնացուն տասն և վեց տարեկան։ Ես ակնարկեցի, թէ հիմա ժամանակը հասել է. և Թաւիշի մէլիքը, լսելով իմ վերադարձը, ուղարկել է իր որդուն, որ հրաւիրէ մեզ Չէլմա, որտեղ նա ամառանոց ունի։ Ես ընդունեցի հրաւէրը, և իմ հօրեղբօր հանձնարարեցի, որ նա ընդունէ մեր ամուսնութիւնը։

«Հօրեղբօրս ինձ համար նշանակած ժամանակամիջոցը արդէն անցել էր, և ես կարող էի վերադառնալ նրա մօտ, առանց որ և է դժուարութեան հանդիպելու։ Ես յայտնեցի Սալխային իմ դիտաւորութիւնները. նա համաձայնվեցաւ, թէև չէր կարող առանց տրտմելու մտածել, որ ստիպված պիտի լինի աժամանակ անջատվել ինձանից։ Ես աշխատեցի հանգստացնել նրան, խոստանալով, որ բաժանվում եմ նրանից ոչ աւելի քան քսան օրով։ Ես յանձնեցի Սալխային և իմ գաւակներին նրա մօր հոգատարութեանը։ Մեր միմեանցից անջատվելու րոպէն խիստ սրտաշարժ էր։ Ես յայտնեցի նրանց, թէ մի կարևոր պատճառ ստիպում է ինձ գնալ Թօրատան, իսկ թէ ի՞նչ յոյսեան հասակից նա ուխտ է գրել Թաւիշի մէլիքի հետ, նրա աղջիկը ինձ համար կնութեան առնելու, երբ ես քսան և մէկ տարեկան կը լինեմ, իսկ իմ հարսնացուն տասն և վեց տարեկան։ Ես ակնարկեցի, թէ հիմա ժամանակը հասել է. և Թաւիշի մէլիքը, լսելով իմ վերադարձը, ուղարկել է իր որդուն, որ հրաւիրէ մեզ Չէլմա, որտեղ նա ամառանոց ունի։ Ես ընդունեցի հրաւէրը, և իմ հօրեղբօր հանձնարարեցի, որ նա ընդունէ մեր ամուսնութիւնը։

«Հօրեղբօրս ինձ համար նշանակած ժամանակամիջոցը արդէն անցել էր, և ես կարող էի վերադառնալ նրա մօտ, առանց որ և է դժուարութեան հանդիպելու։ Ես յայտնեցի Սալխային իմ դիտաւորութիւնները. նա համաձայնվեցաւ, թէև չէր կարող առանց տրտմելու մտածել, որ ստիպված պիտի լինի աժամանակ անջատվել ինձանից։ Ես աշխատեցի հանգստացնել նրան, խոստանալով, որ բաժանվում եմ նրանից ոչ աւելի քան քսան օրով։ Ես յանձնեցի Սալխային և իմ գաւակներին նրա մօր հոգատարութեանը։ Մեր միմեանցից անջատվելու րոպէն խիստ սրտաշարժ էր։ Ես յայտնեցի նրանց, թէ մի կարևոր պատճառ ստիպում է ինձ գնալ Թօրատան, իսկ թէ ի՞նչ յոյսեան հասակից նա ուխտ է գրել Թաւիշի մէլիքի հետ, նրա աղջիկը ինձ համար կնութեան առնելու, երբ ես քսան և մէկ տարեկան կը լինեմ, իսկ իմ հարսնացուն տասն և վեց տարեկան։ Ես ակնարկեցի, թէ հիմա ժամանակը հասել է. և Թաւիշի մէլիքը, լսելով իմ վերադարձը, ուղարկել է իր որդուն, որ հրաւիրէ մեզ Չէլմա, որտեղ նա ամառանոց ունի։ Ես ընդունեցի հրաւէրը, և իմ հօրեղբօր հանձնարարեցի, որ նա ընդունէ մեր ամուսնութիւնը։

«Հօրեղբօրս ինձ համար նշանակած ժամանակամիջոցը արդէն անցել էր, և ես կարող էի վերադառնալ նրա մօտ, առանց որ և է դժուարութեան հանդիպելու։ Ես յայտնեցի Սալխային իմ դիտաւորութիւնները. նա համաձայնվեցաւ, թէև չէր կարող առանց տրտմելու մտածել, որ ստիպված պիտի լինի աժամանակ անջատվել ինձանից։ Ես աշխատեցի հանգստացնել նրան, խոստանալով, որ բաժանվում եմ նրանից ոչ աւելի քան քսան օրով։ Ես յանձնեցի Սալխային և իմ գաւակներին նրա մօր հոգատարութեանը։ Մեր միմեանցից անջատվելու րոպէն խիստ սրտաշարժ էր։ Ես յայտնեցի նրանց, թէ մի կարևոր պատճառ ստիպում է ինձ գնալ Թօրատան, իսկ թէ ի՞նչ յոյսեան հասակից նա ուխտ է գրել Թաւիշի մէլիքի հետ, նրա աղջիկը ինձ համար կնութեան առնելու, երբ ես քսան և մէկ տարեկան կը լինեմ, իսկ իմ հարսնացուն տասն և վեց տարեկան։ Ես ակնարկեցի, թէ հիմա ժամանակը հասել է. և Թաւիշի մէլիքը, լսելով իմ վերադարձը, ուղարկել է իր որդուն, որ հրաւիրէ մեզ Չէլմա, որտեղ նա ամառանոց ունի։ Ես ընդունեցի հրաւէրը, և իմ հօրեղբօր հանձնարարեցի, որ նա ընդունէ մեր ամուսնութիւնը։

ՎԱՐԱԳԱՊԻ

ԱՍՏՂԱԳԷՏԸ

—

«Այսպէս անցաւ երեք տարի։ Ես հայր եղայ մի որդու և մի դստեր։ Զաւակներիս ծնունդից յետոյ Սալխան երևում էր ինձ աւելի պաշտելի և աւելի կատարեալ։ Ես ապրում էի, ես չնչում էի միայն նրանով։ Հետևելով ամեն քայլիս մէջ ջանչիրցիների պարզ կենցաղավարութեան նմանակներին, մենք նրանց հետ զարմանքին չէում էինք գէպի լեռների բարձրութիւնները, իսկ երբ ակրտվում էր ձմեռը, կրկին վերադառնում էինք գէպի մեր գիւղական խրճիթները։

«Իմ երջանկութիւնը կատարեալ լինելու համար, պակաս էր միայն՝ տեսնել իմ Սալխային քրիստոնեայ. գրանով ես կամենում էի հանգըստացնել իմ խիղճը, որը ստահակ բողոքում էր իմ ամուսնութեան դէմ։ Այդ նպատակով ես աշխատում էի ծանօթացնել իմ կնոջը մեր կրօնի մտքերի և սուրբ ճշմարտութիւնների հետ։ Սալխան մեծ հաճութեամբ լսում էր բոլորը, ինչ որ պատմում էի նրան։ Նա չուտով ստացաւ բաւական հիմնաւոր տեղեկութիւններ մեր կրօնի վարդապետութիւնների մասին։ Ցնծալով նրան բոլորովին պատրաստված, յայտնեցի նրան, որ ես քրիստոնեայ եմ և վարանդոյի մէլիքի եղբօր որդին։ Գաւակներս իմ ջանչիրցիների մօտ ուղարկելու իսկական նպատակը և բոլոր անցքերը, ինչպէս որ ճշմարտապէս էին։ Նա զարմացած լսում էր իմ պատմութիւնը և զգում էր, թէ որքան շատ նրա համար գոհել էի ես, և խորին երախտագիտութեամբ հաւատացնում էր ինձ, որ պատրաստ է լինել քրիստոնեայ, և ամեն անդ հետևել ինձ, ուր որ ես գնալու լինեմ։

«Որպէսզի այդ բարեբախտ նպատակով, ես միայն մտածում էի, թէ որպէսք ինչպէս պէտք է իրագործել իմ ցանկութիւնները, որոնք կայանում էին նրանում, որ Սալխային մկրտել տամ, և իմ օրհնքով հանձնացնեմ մեր ամուսնութիւնը։

«Հօրեղբօրս ինձ համար նշանակած ժամանակամիջոցը արդէն անցել էր, և ես կարող էի վերադառնալ նրա մօտ, առանց որ և է դժուարութեան հանդիպելու։ Ես յայտնեցի Սալխային իմ դիտաւորութիւնները. նա համաձայնվեցաւ, թէև չէր կարող առանց տրտմելու մտածել, որ ստիպված պիտի լինի աժամանակ անջատվել ինձանից։ Ես աշխատեցի հանգստացնել նրան, խոստանալով, որ բաժանվում եմ նրանից ոչ աւելի քան քսան օրով։ Ես յանձնեցի Սալխային և իմ գաւակներին նրա մօր հոգատարութեանը։ Մեր միմեանցից անջատվելու րոպէն խիստ սրտաշարժ էր։ Ես յայտնեցի նրանց, թէ մի կարևոր պատճառ ստիպում է ինձ գնալ Թօրատան, իսկ թէ ի՞նչ յոյսեան հասակից նա ուխտ է գրել Թաւիշի մէլիքի հետ, նրա աղջիկը ինձ համար կնութեան առնելու, երբ ես քսան և մէկ տարեկան կը լինեմ, իսկ իմ հարսնացուն տասն և վեց տարեկան։ Ես ակնարկեցի, թէ հիմա ժամանակը հասել է. և Թաւիշի մէլիքը, լսելով իմ վերադարձը, ուղարկել է իր որդուն, որ հրաւիրէ մեզ Չէլմա, որտեղ նա ամառանոց ունի։ Ես ընդունեցի հրաւէրը, և իմ հօրեղբօր հանձնարարեցի, որ նա ընդունէ մեր ամուսնութիւնը։

«Հօրեղբօրս ինձ համար նշանակած ժամանակամիջոցը արդէն անցել էր, և ես կարող էի վերադառնալ նրա մօտ, առանց որ և է դժուարութեան հանդիպելու։ Ես յայտնեցի Սալխային իմ դիտաւորութիւնները. նա համաձայնվեցաւ, թէև չէր կարող առանց տրտմելու մտածել, որ ստիպված պիտի լինի աժամանակ անջատվել ինձանից։ Ես աշխատեցի հանգստացնել նրան, խոստանալով, որ բաժանվում եմ նրանից ոչ աւելի քան քսան օրով։ Ես յանձնեցի Սալխային և իմ գաւակներին նրա մօր հոգատարութեանը։ Մեր միմեանցից անջատվելու րոպէն խիստ սրտաշարժ էր։ Ես յայտնեցի նրանց, թէ մի կարևոր պատճառ ստիպում է ինձ գնալ Թօրատան, իսկ թէ ի՞նչ յոյսեան հասակից նա ուխտ է գրել Թաւիշի մէլիքի հետ, նրա աղջիկը ինձ համար կնութեան առնելու, երբ ես քսան և մէկ տարեկան կը լինեմ, իսկ իմ հարսնացուն տասն և վեց տարեկան։ Ես ակնարկեցի, թէ հիմա ժամանակը հասել է. և Թաւիշի մէլիքը, լսելով իմ վերադարձը, ուղարկել է իր որդուն, որ հրաւիրէ մեզ Չէլմա, որտեղ նա ամառանոց ունի։ Ես ընդունեցի հրաւէրը, և իմ հօրեղբօր հանձնարարեցի, որ նա ընդունէ մեր ամուսնութիւնը։

Fonds A.R.A.M

Fonds A.R.A.M

գործակատ» ընկերութեան մասնաճիւղ այստեղ հաստատելու համար։»

—

Մեզ հաղորդում են որ Չուլարարի հայոց գերեզմանատան պարիսպը չատ գեղեցիկ ճարտարով է վերանորոգուած։ Նոյնիսկ հարատարապատ պ. Ասլամբէկեանը, որ մի և նոյն ժամանակ այդ գործի վրա հսկողութիւնն էր ընտրուած։ Պարսպի հատակագծով երկու երդարդական մասը արդէն ատարտուած է։ Առում են որ գերեզմանոցի մէջ գիսատուրթիւն կայ ծառեր տնկել և առհասարակ բարեփոխել գերեզմանոցը։ Մինչև այժմ, ինչպէս յայտնի է, ժողովուրդը մեծ հաճութեամբ է յիշում հանգուցեալ Ներսէս Վ-արդի օրով այդ գերեզմանատան բարեկարգ վիճակը։

—

Այս օրերս վախճանուել է Չուլարարում մի չատ չքաւոր մարդ։ Տէրտէրները հրաժարուում էին նրան թաղել, որովհետև մեռելատէրերը չունէին մինչև տէրտէրներին վճարելու թաղման համար։ Այդ ժամանակ երկու պարոններ, Ն. Նիկողոսեանց և Շ. Սահակեանց յայտնեցին որ իրանց միջոցներով յանձն են առնում թաղել մեռածին։ Այդ պարոնները կատարեցին էլ իրանց խոստումը։

—

ԹԻՖԼԻՍի քաղաքային վարչութիւնը յայտնում է որ հոկտեմբերի 1-ից մինչև 15 նոյն ամսի, առաջին հարկատրութեան միջոցները կը ծախուին թիֆլիսում հետեւեալ տակաւորի։ Կրակատկան ալիւրից թխած հացը, կը ծախուի փունտը $5^1/_2$ կոպէկով, ցորենի ալիւրից առաջին տեսակի փունտը 4 կոպ., երկրորդ տեսակի 3 կոպ., նոյն ալիւրից թոնրի մէջ թխած հացը առաջին տեսակի, կը ծախուի փունտը 6 կոպ., երկրորդ $4^1/_2$ կոպ.։ Լաւաշներ, որոնք թխած են կրակատկան ալիւրից, խառն ցորենի ալիւրի հետ, կը ծախուին առաջին տեսակը 6 կոպէկ փունտը, երկրորդ 5 կոպ., երրորդ $4^1/_2$ կոպ.։ Տաւարի մսի փունտը առաջին տեսակի 8 կոպ., երկրորդ 7 կոպ., սուկի 14 կոպ., ոչխարի միսը 8 կոպէկ։

—

«Кавказъ» լրագիրը հաղորդում է որ այս օրերս Թիֆլիսում վախճանուած սիկին Շուշան Ս-դիազարեանց, կտակել է երկու տասնեակներ նորքին փոխադրութեան, մին «Հայոց Բարեգործական» ընկերութեանը, միւսը «Կանանց բարեգործական» ընկերութեանը։

—

«Русскій Курьеръ» լրագրի աշխատակիցներից մին նորերումս խոստակութիւն է ունեցել որ Ջօնէֆ Չեմբերլէնի հետ, Սուճ Բրիտանիայի առևտրի մինիստրի հետ, որ այցելել Ռուսաստանը և յատկապէս Մօսկովի աշխարհանդէսը։ Անգլիական մինիստրը խոսելով հանդէսի մասին նկատեց որ առհասարակ նա վկայում է որքան առաջադիմութիւն է արել ռուսաց արդիւնագործութիւնը, բայց մանաւանդ այդ հանդիսի երկաթ բաժիններ յայտնում են իրանց արժանաւորութեամբ ընտիր արդիւնագործութեան կողմից. գրանք՝ ֆինլանդական, լէհական և կովկասեան բաժիններն են։ Բուն Ռուսաստանը, Չեմբերլէնի կարծիքով, ունի երկրագործական երկիր լինելով, այդքան առաջադիմութիւն չէ արել գործարանական և արհեստագործական արդիւնաբերութեան մէջ։

—

«Отечественныя Записки» ամսագրի սեպտեմբերի տետրակի մէջ Շչէդրին չարունակում է իր ընդհատած պատկերը «Современная Идилія» վերնագրով։ Խորհուրդ ենք տալիս կարդալ այդ արամիա յօդուածը։ Ամսագրի նոյն տետրակում կայ և Զլատօվրատսկաւ յօդուածը։

—

ՆՈՒ-ՅՈՒՏՈՒՆԻՑ մեզ գրում են հետեւեալը։ «Սեպտեմբերի 23-ին, երեկոյեան ժամը 7-ին, այստեղի մի քանի քիւրդեր յափշտակել էին տեղիս արօտատեղից չորս հատ ձի, որոնք պատկանում էին մի վաճառականի։ Այդ յափշտակութիւնը իմանալուն պէս, քաղաքիս պրիստաւ պ. Տէր-Խաչատեան, մի քանի ձիաւորներով, հինգ ղէշլար ժամանակ, ընկաւ գողերի հետից և մի քանի ժամանակ որոնելուց յետոյ կարողացաւ յափշտակողներին ու միւս առաւօտ յանձնել նրանց տեղիս դատաստանական քննչին։ Այդ տեսակ դէպքեր շատ են պատահում մեզանում։ Շատ անգամ իրանք գիւղացիները կատարում են գողերին ու նրանց յանձնում են քննչին։ Բայց ինչ օգուտ. քննիչը, մի երկու օր նրանց պահելուց յետոյ, նորից արձակում է նրանց։ Մէկ էլ տեսար քննիչն երկու երեք օր առաջ յանձնուած գողը, այսօր ազատ մարդ է գալիս բաղաքի փողոցներում։»

—

ՕԴԻՍՍԱՑԻՑ հեռագրում են լրագիրներին որ վերջին օրերս Սև ծովի վրա պատահած փոթորիկների պատճառով, չորեքշաբթին երկաթգիծը Օդեսայի և Փոթիի մէջ առժամանակ ընդմիջուած է եղել։

—

Ընթերցողին արդէն յայտնի է որ ԵՐԵՒԱՆԻ գիւտաւորութիւն կայ եկող ապրիլից մի հայերէն ամսագիր հրատարակելու, որի բովանդակութիւնը գլխաւորապէս գրականական է լինելու։ Այդ ամսագրի մէջ կը տպուին գիտական վէպեր, ճանապարհորդութիւններ, պատկերներ և այլն։ Այժմ մեզ հաղորդում են որ ամսագրի խմբագիր լինելու է պ. Ռոբէն Զալալեանց և որ երեւանցիների մէջ արդէն կազմուել է մի ճանաւոր ընկերութիւն, որ յանձն է առնում իր անհրաժեշտ միջոցներով ծածկել ամսագրի հրատարակութեան վրա լինելիք նիւթական դժուարութիւնը։

—

Որովհետև տարին մօտենում է արդէն իր վերջացութեանը, այդ պատճառով խնդրում ենք «Մշակի» բաժանորդներին, որոնք դեռ չեն վճարել մեր լրագրի այս և անցեալ տարուայ բաժանորդագինը, չատով հասցնել մեզ իրանց վրա մնացած ապառիկը։

—

Ստացանք պ. Ս. Մանուկեանցից նրա առևտրական կատալոգի ծրագիրը։ Թուշիլը տըպուած է առատերէն լեզուով և պարունակում է իր մէջ այն կատալոգի ծրագիրը և նրանց նշանակութեան բացատրութիւնը, որ պարոնը յանձն է առել կարգալ Թիֆլիսում։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՒՍՏՐՕ-ՈՒՆԳԱՐԻԱ

—

Ձերնօգօրցիները երբէք առանձին սէր չեն ցոյցրել վիէննայի մէջ, իսկ Բօսնիայի և Հերցեգովինայի վերջին ապստամբութիւնից յետոյ աւստրիացիները սկսեցին մինչև անդամ առելութեամբ վերաբերուել նրանց, գրում է „Голосъ“ լրագրի թղթակիցը վիէննայից։ Ը նայելով, որ աւստրիական առաջին վիճակը կոմս Կարնօկի անղուգական յայտնում էր աւստրիական պատգամաւորների ժողովի մէջ, թէ զրոյցն ալամեանական իշխանութիւնը ապստամբութեան առաջացրեց բոլոր ժամանակ ամենևին չը խոխանց չէզոք կողմի կանոնները, այնու ամենայնիւ վիէննայի և Պեշտի լրագրները ապստամբութեան համար Ձերնօգօրցիներին էին մեղադրում, միաձայն հաւատացնելով, թէ Ձերնօգօրցիները բարեացակամ և նեղութեան օգնում են Բօսնիայի և Հերցեգովինայի ապստամբներին։ Մինչև անգամ այժմ, երբ աւստրիական կիսատաշտօնական թերթերը ամենքին հաւատացնում են, որ գրաւուած նահանգների մէջ կատարեալ հանգստութիւն է տիրում, յայտնի լրագիրները տարակուսող են համարում զանազան առաստելներ պատմել իրր թէ զօրաժողովներ են զանուած, որոնք ապացուցանում են, որ Բօսնիայի և Հերցեգովինայի վերջին ապստամբութեան ծագիցները օտար ազգերն են եղել և ուրիշ ոչինչի առաստել են։

Նոյնպիսի թշնամութեամբ աւստրիական հակաՁերնօգօրիական լրագրները վերաբերվեցան այն ջերմ ընդունելութեանը, որ ազգին Ռուսաստանի մէջ Ձերնօգօրիական իշխանին։ Այդ թշնամութիւնը մի քանի լրագրերի մէջ այնպիսի կատաղի չափեր ստացաւ, որ նրանք յայտնեցին, թէ Ձերնօգօրիայի և Աւստրիայի մէջ անբաւականութիւն կը ծագի, երբ Ձերնօգօրիական իշխանը իր հայրենիքը վերադառնալու ժամանակ կայցելէ Վիէննա։ Ամենաձայր լրագիրները հաւատացնում են, որ Աւստրիայի մէջ իշխան Նիկոլային առանութեամբ կընդունեն և այդ առանութեան պատճառը այն լաւ ընդունելութիւնն է, որին հանդիպեցաւ իշխանը Ռուսաստանի մէջ։ Այդ երևոյթը բաւական օտարոտի է։ Նոյն իսկ այդ քաղաքագէտները հարկաւ անդամ յայտնել են, որ լաւ է ընդհատել բարեկամական յարաբերութիւնները Ձերնօգօրիայի հետ և այժմ զարմանում են, որ ուրիշ երկիրների մէջ Ձերնօգօրիական իշխանին լաւ են ընդունում Օրինակ „Extrablatt“ լրագիրը մի առաջնորդող յօդուածի մէջ այն միտքը անդիտացրեց, որ Ձերնօգօրիական իշխանի Մօսկվայի և Ս. Պետերբուրգի ընդունելութիւնից յետոյ աւստրիական կառավարութիւնը իշխան Նիկոլային իր բացառիկ թշնամի է համարում, որը հէնց առաջին պատեհ դէպքում կը միանայ Աւստրօ-Ունգարիայի թշնամուհետ։ Այդ ձևով գրում են մինչև անգամ ամենանշանաւոր լրագիրները։ Պէտք է նկատել, որ այդ ձևով գրում են հէնց այն լրագիրները, որոնք նորերումս նկարագրում էին սերբիական թագաւորի Ջերմ ընդունելութիւնը վիէննայի և Իշլի մէջ։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—Փարիզից լրագիրներին հեռագրում են սեպտեմբերի 23-ին, որ Գրեվի այսօր արքային Ձայկիին կարդինալական գլխարկի շնորհից և շնորհակալութիւն էր յայտնում նրան նրա խաղաղասէր գործողութիւնների համար։

—«Times» լրագիրն կայիրէից հեռագրում են, որ զօրամնացուածքով ապացուցվում է Ալարի-փաշայի մանակցութիւնը կայիրէում տեղի ունեցած կոզտատումների մէջ։

—Խեդիվի դրութիւնը թէ անգլիական զօրքերի յայտնութիւնից յետոյ, թէ իր մայրաքաղաքի կրկին գրաւելուց յետոյ, դեռ ևս չէ կարելի շատ վատատես անուանել, և անգլիական լրագրները ասում են, որ նորից ապստամբութիւն կը լինի եգիպտացոց, չէնց որ բրիտանական զօրքերը կը հեռանան այնտեղից։ «Daily News» լրագրի թղթակցի խօսքերի համեմատ, եգիպտական ապստամբութեան վրա կատարելապէս չէ կարելի յոյս դնել, իսկ անգլիական օֆիցիրների կարծիքով եգիպտական զօրքի վերականգնման մասին մտածել անգամ չարժէ։ Ժողովուրդը վատ է տրամադրված թէ դէպի խեդիվը և թէ դէպի անգլիացիները։ Վերին եգիպտոսում շատ անգամ երևում են մահմեդական ֆանատիկոսներ, որոնք թէ Ղահիրէում և այլ քաղաքներում անկարգութիւններ պատճառելու, որովհետև պաշտօնեաները ոչ ժամանակ էին ժողովրդին հաւատարիմ հպատակութեան ցոյցեր անել խեդիվին։ Ամբոխը ամէն տեղ սրերից զրօշակները և լատակները, քրիստոնեաներին անպատուել և հայհոյել, անգլիական վարչութիւնները անզօր գտնելուն ազգարնակութեան զարոյքը կանգնեցնել, բայց այն տեղերից, ուր կանգնած էին անգլիական զօրքերը։ Ինչպէս երևում է, Արաբի պատրաստութիւնը ոտո են համարում փողոցներում անէջներ են քաշում խեդիվի պալատի և ապառնալիքներ են անում եւրոպացիներին։ Մինչև անգամ խեդիվը թշնամիներ ունի իր ընտանիքի մէջ, և իր անհրաժեշտ հարեմում պատահում են Արաբիի կողմնակիցները։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ամերիկայի Սան-Ֆրանցիսկո քաղաքում կատարվում է Ամերիկայի Միացեալ—Նահանգների հանդուցեալ նախագահ Գարֆիլդի յիշատակին արձանը։ Արձանի վրա երևում է արտաուզը խոտով մի կին, որ Ամերիկա է ներկայացնում։ Պատուանդանի երկու կողմից երկու արձիներն են չինած, որոնցից միսը բռնած ունի պատերազմի և առևտրի նշանները, իսկ միւսը պահում է հանգստութեան դրօշակը։ Արձանի բարձրութիւնը 10 փունտ է և պատուանդանի վրա փորագրված են հետեւեալ խօսքերը. «Ջեմս Գարֆիլդ, վախճանված հանրապետութեան գործի համար»

ՄՇԱԿԻ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՑԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 30 սեպտեմբերի։ Հոկտեմբերի 3-ին կը բացվի կայսր Ալեքսանդր II անուամբ հօլկպիա Ս. Պետերբուրգի Համալսարանի ուսանողների համար, որ կազմվում է Գօլիտկովի նախաձեռնութիւնով։ Ծովային ջրանցքը Ս. Պետերբուրգի և կրոնշտատի մէջ խորացրած է 16 ֆուտ, ընդամենը խորութիւնը 22 ֆուտ կը լինի։ Աշխատանքները կը վերջանան 1884 թուականին։

ՎԻԵՆՆԱ, 30 սեպտեմբերի։ Թոյլ է տուած յայտարարութիւնների, սեղեկութիւնների և հեռագրերի ամենօրեայ թերթի հրատարակութիւնը։ Երիտեռուղու խուզարկութիւններ են սկսում վիէննի, Բօհեմի և Նօվօդիրկովի մէջ։ Վճռած է կարգազրիլ գիւղի գիւղացիների գատաստանական գործը, որոնք մեզապրված էին հակահրէական անկարգութիւնների մէջ. դատապարտած են, երեքը կալանաւորման 8 ամսով, եօթը՝ 4 ամսով, 67 կալանաւորներ 2 ամսով, եօթը մարդ արդարացրած են։

ԻԶՄԱՑԻԼ, 30 սեպտեմբերի։ Ս. յատեղ Հատաւ ռուսաց շոգենաւ „Юрій“ որ առաջին րէյս կատարեց Օդէսայի և Բօլգարիայի նաւահանգիստների մէջ։

ՏԱԳԱՆՐՕԳ, 30 սեպտեմբերի Ս. յատեղ Հատան օտար բազմաթիւ նաւեր։ Հոգի առևտուրը կենդանացաւ։

ԼՎՕՎ (Գալիցիա), 30 սեպտեմբերի, Սկզբի առաջարկեց աւստրիական կառավարութիւնները վճիռներ կայացնել, որոնք կը կանոնաւորեն հրէաների պրոթիւնը դատաստանական կողմից։

ՎԻԵՆՆԱ, 30 սեպտեմբերի։ Ռուսաց նոր գեսպան Լօբանօվ-Րոստօվսկի երէկ յանձնեց աւստրիական կայսրին իր հաւատարմաթղթերը։

ԼՕՆԴՕՆ, 30 սեպտեմբերի։ „Times“ լրագրի Փարիզի թղթակիցը իշխան Բիսմարկին է վերաբերում այն յայտնութիւնը, թէ Անգլիան մտադիր է Սուէզի ընկերութեան մէջ ձայների մեծամասնութիւն ձեռք բերել, Լեսեպսին իր իրաւունքներից զրկելու և նրան մի անգլիացիով փոխարինելու համար։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 30 սեպտեմբերի։ „Journal de S.-Petersbourg,“ պատասխանելով „Köln. Zeitung“ լրագրին, նկատում է, որ Անգլիան դեռ չէ ներկայացրել եգիպտասի վերակազմութեան նախագիծը, հեռուաւոր Ռուսաստանը չէր կարող այդ նախագծի դէմ լինել։ „Голосъ“ լրագիրը հաղորդում է, որ վերջնական կրեդիտի քանակութիւնը եկեղեցական ծախսեր ուսումնարանների համար դեռ յայտնի չէ. 1883 թուականի համար ներկայ տարվայ համար յատկացրած է 50000 րուբլ։ Միևնոյն կից հիմնվում է մի մանաժողով բոլոր հարցերի քննութեան համար, որոնք վերաբերում են եկեղեցիների և վանքերի կից ուսումնարաններին։ „Новое Время“ լրագիրը հաղորդում է, որ ենթագրված է ընդարձակել նահանգական խորհրդարանների դործունէութիւնը։ Առևտրական անձանց նկատողութիւնները պատասխանների կանոնագրութեան վերաբերութեամբ կը քննվին հոկտեմբերին, իսկ կանոնագրութեան վերջնական քննութիւնը պետական խորհրդի մէջ կը կայանայ հոկտեմբերին։ „Новости“ լրագիրը հաղորդում է, որ բօլգարական պատերազմական մինիստրի օգնական նշանակված է գլխաւոր շտաբի սպագիտական պրօֆէսօր գնդապետ օգնական Ի-

Fonds A.R.A.M

դիզել։ Օրերումս ինաենդանատական պահեստների և շը թրջվոց կերպասների գործարանները քննելու համար ուղևորվում է կազան տեխնիկական մասնաժողովի նախագահ գեներալ Վերխովցեվ։

ԲՐԵՍՏ-ԼԻՏՈՎՍԿ, 30 սեպտեմբերի։ Սլաքացույցի մեղավորությեան պատճառով ճանապարհորդների զնացքը կատնսի մոտ իջաւ բլրաններից։ Շոգեկառքը փշացած է։ Մարդկերանց հետ գժբաղդություններ չեն պատահել։

ՄԻՋԱԶԳԱՑԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 30 սեպտեմբերի։ „Голосъ“ լրագիրը լսել է, որ ծխական ուսումնարանների վերականգնելը չի արգելում զեմստվոների ուսումնարանների գոյությեանը։ Անժամանակ կամենում են հոգևորականության մանաւանդ անել ժողովրդական լուսաւորության գործին։ "Новое Время" լրագիրը հաղորդում է. Միլլեր գաւառապետական գործ սկսեց ինժիներ կապակովի և նրա համախոհների դէմ։ Արդարության մինիստրը միջնորդում է ազատել սննատի առաջին բաժինը այն գործերից, որոնք ծաղում են պետական վարչությունների կանոնազրությունների զեղծման համար վերջնվող ուսդանքներից։ Բանտի վերակացուհիլուններն Սարատովի մէջ ազատելու մասին մեղադրվածները՝ Պոլիվանով և Նովիցկի գաւառապետված են կախաղանի։ „Новости“ լրագիրը հաղորդում է, որ գլխաւոր շտաբի ակադեմիայի պրոֆեսոր դնդապետի օգնական թեզիզներ ուղևորվում է Բոլգարիա պատերազմական մինիստրի օգնականի պաշտօնով։

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐՃՐՈՒՆԻ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Լոյս տեսաւ Կ. ՍԱՒԿԱԹԵԱՆԻ „ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆԵՔ“ վերնագրով գրքոյկը։ Երկը օրինակից պակաս չի ՈՒՂԱՐԿՎՈՒՄ։

Երկը օրինակի գինը ձանապարհածախսով 1 րուբլի

Գումարով առնողներին դիմում կը լինի 15% մինչև 30%։

Հեղինակի հասցէն. Таганрогъ, Монастырская улица, д. Ѳомина, Саратову.

9—10

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ ԹԷՅԻ ԳՆԵՐԻ ՆՇԱՆԱԿՈՐ ՓՈՓՐԱՅՈՒՄՆ

(MAISON DE CONFIANCE) ԱՐՃՐՈՒՆԻ ԳԱԼԵՐԷԱ №№ 156. 157, 158, 159 և 160.

Համեմատեցէք թէյ

1 ր. 10 կ.	թէյի հետ ամէն տեղ	1 ր. 30 կ.	
1 „ 20 „	. . . . .	1 „ 60 „	
1 „ 40 „	. . . . .	1 „ 90 „	
1 „ 60 „	. . . . .	2 „ 20 „	
1 „ 80 „	. . . . .	2 „ 50 „	
ամենալաւը 2 ր.	. . . . .	3 „ ——	

Մի և նոյն տեղը գործակալութիւն վաճառման շօկօլադի և կակաո-Փրայ էսսենցիայի, Գալմերի բիսկվիտների, Բաղրի կօնֆետների, Շեֆիլդի գանակների, Տուրնէրի զրիչների, Դաւի հրացանների, վէկլիի բէվօլվերների, Բարնաբիի թամբերի, Մինկինի ամաններ, կօլմանի կրախմալ և մանանեխ, Շվարցի ալբօներ և այլն և այլն։

3—100

Կիրակի, հոկտեմբերի 3-ին առաւօտեան 10 ժամին Արծրունեաց թատրոնում նշանակված է „ԹԻՖԼԻՍԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՅՑԵՐԷՆ ԳՐՔԵՐԻ հրատարակութեան“ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎ։

2—2

Որովհետև այս սեպտեմբերի 26-ին առնախնամելի պատճառաւ խափանեցաւ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՆՈՐ ԵՐԵՑՓՈԽԱՆԻ Տափի թաղի ՍՈՒՐԲ ԳԷՈՐԳ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ որ է, Գվօրցօվի փողոցում փոխանակ Հանգուցեալ Քէզիսուեցանցի, ուսն որը այժմ համաձայն երկրորդ հրամանի կոնսիստորիային խոնարհաբար խնդրում յարգոյ ժողովրդականներից Հետևորդ Հոկտեմբերի 3-ին ԿԻՐԱԿԻ ՕՐՆ 10 ժամուն առաւօտուն չնորհ բերել յիշեալ եկեղեցին ՆՈՐ ԵՐԵՑՓՈԽԱՆԻ ընտրութեանն մասնակցելոյ մասին, ի 29 սեպտեմբերի 1882 ամի։ Գործակալ եկեղեցեաց Տփխեայ կարապետ քահանայ Տէր-Սարգսեցոյց։

2—2

Նոր առաջվեցան ամենաընտիր ՊԱՊԻՐՈՍԻ ԹՂԹԵՐ արկղիկը 32 կոպէկից մինչև 2 րուբլ 20 կոպէկ։

Յանկացողները կարող են գնից 10% ուղարկել, իսկ Ձեացած գումարը վճարել ապրանքը առանալուն պէս։

Պահանջողներին ուղարկվում է պրեյկուրանտ։

Մեր հասցէն. РОСТОВЪ на Дону, Мартиросу ТЕРЪ-АСТВАЦАТУРОВУ.

10—10

ԹՈՒԱԲԱՆԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

սիստեմատիք ական ընթացք

Գրիգորի Վարձելեան

Հայոց միջնակարգ ուսումնարանների համար

Մասն առաջին (ամբողջ Թուեր)

Մամուլի տակն է և սեպտեմբերի առաջին օրերին լոյս կը տեսնի նոյն խնդիրների երկրորդ մասը (կոտորակ Թուեր և երրորդական կանոններ)։

Գինն է 40 կոպ.

Ուսումնարաններին դիմումն 20%։

Ծախվում է Վ. Շահվերդեանի լրագրական գործակալութեան խանութում

Օտար տեղերից դիմում են այս հասցէով Тифлисъ, въ Агентство В. Шавердова:

ԲԱՖՖԻ

ԽԱՄՍԱՅԻ

ՄԷԼԻՔՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ԳԻՆՆ Է 1 Ր. 50 Կ.

Վերջը բաղկացած է 467 երեսներից

Թիֆլիսում վաճառվում է

„Մշակի“ խմբագրատանը.—„Կենտրոնական գրավաճառանոցում“ Միրիմանովի տանը №№ 3 և 4. Պ. Զաքարիայ Գրիգորեանցի „Կովկասեան գրավաճառանոցում“.— Պ. Լիմֆիաձեանցի Ծխախոտի խանութում.— Պ. Շահինեանցի Ծխախոտի խանութում։

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել համյիշեալ տեղերը, կամ ուղղակի հեղինակին հեռևեալ հասցէով։

ТИФЛИСЪ. Редакція „Мшакъ“.

РАФФИ.

ԹԱՂԱՏՈՒԻ ՄԱԼՈՒՄԵԱՆՑ խորին ցաւով յայտնելով իր Հօր՝ ՄԿՐՏԻՉ ՄԱԼՈՒՄԵԱՆՑԻ ՄԱՀԸ, որ տեղի է ունեցել ԹԱՒՐԻԶՈՒՄ, օգոստոսի 15-ին, խնամարհաւոր խնդրում է իր ծանօթներին և բարեկամներին յայտնել Հանգուցեալի յիշատակը, ներկայ լինելով Հոգեհանգստին, որ կը կատարվի կաւկիայի ս. Աստուածածնայ եկեղեցում, Հոկտեմբերի 3-ին կիրակի օրը, ժամը 11-ին, ս. Պատարագից յետոյ։

2—2

Въ Редакціи газеты

«МШАКЪ»

Продается

БРОШЮРА

„ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНІЕ ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ.“

Д. Григорія АРЦРУНИ.

Брошюра напечатана въ Москвѣ.

Цѣна 25 коп.

ՕԳՈՍՏՈՍ ԱՄՍԻ ՄԻԿԻՑ

ՍԿՍԵՑ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԵԼ ՎԻՆՆԱՅՈՒՄ

L'ORIENTAL

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԹԵՐԹ, ԱՄԻՍԸ ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՄ։

„Ժուրնալ դ'Օրիան“ լրագրի հին բաժանորդներին գաղարեցրած թերթի տեղ կուղարկվի այդ նոր հրատարակութիւնը։

„L'Oriental“ թերթի տարեկան գինը 8 րուբլի է, կէս տարվանը 4 րուբլի։

Դիմել կարելի է „ՄՇԱԿԻ“ խմբագրութեան մէջ, կամ ուղղակի վինեայում գիմելով հետևեալ հասցէով. Vienne (Autriche) M. F. Salles I. Neuer Markt 9.

ՄԻՋԻ ՓՈՂՈՑ, ԿԱԹՈԼԻՔԷՍԿԱՅԱ ՓՈՂՈՑԻ ԱՆԿԻՒՆ № 13.

Աւելի էժան, քան թէյ ուրիշ տեղ ծախվում են. ՎԻՆՆԱՅԻ ՄԵՐՆԻ, ամենայն տեսակ, ֆրանսիական և անգլիական երկաթէ կրավատներ 8—30 ր., չամոդաններ 250—25 ր., սակվօյաժներ 1. 30—12 ր., սուն դուկներ ճանապարհի 6—35 ր., մարտաններ (погребцы) 6—25 ր., սամօվարներ 60 կ.—1.25 ֆունտը., կուռծներ պղնձէ ամաններ, գերմանիայի երկաթէ էմալով ամաններ. ռումվալներ մրամօրներ 38 ր.—75 ր., հրացաններ երկու լուլաներ 6—32 ր., ռեվոլվէրներ ամենայն տեսակ 3. 50—30 ր., պատրոններ. (գուլաններ) բէվօլվէրի, սիգար Ռէմինգտոնի ֆաբրիկից. պատրոն և Թամբաքու կուշտարօվի գիլզի պապիրօզի. 5,000 ՖՈՒՆՏ ԹԼԻ (չայ) ԵՂ. ՊԱՊՈՎՆԵՐԻ, բրեկվիտ. (սուխար չայու և կաֆէի) էմեէմի. կօֆէ էմեէմի և Միխէլսոնի. ֆետերբուրգում 40—1 ր. 25 կ. հայելիներ ամենայն տեսակ 28 կ.—240 ր., պրոբկայ գինեվաճառների, հանքային և գարեջրի (для зельтерскихъ водъ и пива) դուդուկ (шухъ), պատռոններ սամովարի և չայու, դանակ չանգալ գանագան ֆաբրիկանների 1 ր. 20 կ.—25 ր. դուժինը. գրչակոմներ 1 ր. 80 կ.—5—60 կ. դանակ ջիբի 1—60 կ.—12 ր., դանակ հացի 20 կ.—1 ր., հատը, կուռծներ 1—40 մինչև 3—20 կ. պրիօր. մես կարելու մաշինայ. Անգլիական ուլմներ, Բրիտանական չայնիկներ, կաֆեէնիներ ամենայն տեսակ, Ջազայներ կաֆէի համար, ֆիլտեր—ջուր մաքրելու, կրախմալ կատօրկեն 18 կ., վաքս Ֆրանսիայի ժակոյ, Թուղթ փոշոի, կանվերտներ, սուրգուչ, մատիտ, գրիչ երկաթէ, գրչակոմ, քարեատախտակ, Թանաք, Թանաքամաններ, պրեսպապիներ, գդալներ սեղանի և չայու ֆրուժէ, վարշամի և բրիտանկի դուժինը 1—50 կ. մինչև 12 ր., և չայու 45 կ.—5 ր., չուռիչկէք 45 կ.—5 ր., շամպայններ ամէն տեսակ 25 կ.—12 ր. Ջախտա, պոլատպոշկաններ վարշաժու, ՌԵԶԻՆԻ ԿԱԼՕՇՆԵՐ, ամէն տեսակ, գումրաններ կանանց և մարդկերանց 15 կ.—50 կ. Ջախտա, շապիկներ, մարդկերանց գալուսիներ, գոնաիկներ 35 կ.—1—50 կ., հատ, անձրևի և շոքի. անդրկը շինայու ապրէ, գուտապերչկի և փոյաէ, չէտկաններ գլխի, շորի, սապկի, պոլի և կարտի համար. չուլքի Թել (бумага) մատակի կօճի և չալէ (гарусъ) ֆիգչատկէք մարդկերանց և կանանց, պորտմոններ, քիսաներ, պապիրոսի ամաններ և մանր գոլանտերկինի ապրանքներ, ասպան ամէն տեսակ 3 կ.,—30 կ., կոտր, հոտավէտ ջրեր, պուդրա, գլիցերին ջրի քացախ, հոտավէտ պարաշոկներ կիվերի ԼԱՔՕՐԱՏՈՐԻՑ. և այլն և այլն և այլն։

Վաճառականներին առանձին պայմաններով և դիջումով վերոյիշեալ ապրանքներ մեծ քանակութեամբ միշտապէս գտնվում են ՄԻՔԱՑԷԼ ՏԷՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆՑԻ պահեստում. (въ складѣ) միջի փողոցում կաթոլիկաց փողոցի անկիւնում № 13.

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել հետևեալ հասցէով. Тифлисъ Михаилу Н. Теръ-Никогосову.

147—180

ՄԻՋԻ ՓՈՂՈՑ, ԿԱԹՈԼԻՔԷՍԿԱՅԱ ՓՈՂՈՑԻ ԱՆԿԻՒՆ № 13.

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 1 Октября 1882 года.

Типогр. Главн. Упр. Главнонач. гражд. час., Лор.-Меликъ. ул. зак. д.

Fonds A.R.A.M

№ 184 Հոկտեմբերի 6 Օրեք շաբթի 1882 Հոկտեմբերի 6 Օրեք շաբթի № 184

ՏԱՄՆԱՄՅԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբլի
Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Ծանրագրերը գրվում են ուղղակի
Տիֆլիս։ Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից)։

Յայտարարութիւնը ընդունվում է ամէն լեզուով։

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ Մոսկվայից։ Նոյեմբեր յուրեր։—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Իտալիա։ Աւստրիա յուրեր։—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։—ՑԱՆՑԱԲԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։—ԲԱՆԱՒԻՐԱԿԱՆ։ Ձեռագործ դաստակերութիւնը մեր առաւելութեան մէջ։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՄՈՍԿՎԱՅԻՑ

—

Սեպտեմբերի 27-ին

«Մշակի» 165 համարում մեծ հետաքրքրութեամբ կարդացի Օրդուբադից ինձ գործարանատէր պ. Կ. Բաբայեանցի նամակը։

Այդ հետաքրքրութիւնը ինձ մօտ միացրած էր նաև ուրախութեան զգացմունքի հետ, գիտենալով մի ազգի հասարակաց ուշադրութիւնը դրաւելու Անդրկովկասի տեսակէտից մի այդպիսի նշանաւոր ճիղի վրա, որը մեծագործութիւնը իրագործելի կարող է համարվել։ Ես չեմ թաղցնում, որ հետևել ասղերի չարժառիթը ոչ այնքան հասարակութեան օգտակար լինելու ցանկութիւնն է—այդ նպատակին ծառայելու ես քաղում եմ ինձանից ազգի պատրաստվածներին, այլ մի ուղղակի անձնական հաշիւ էլ։ Բայց նրանք կը պարտաւորեն նաև ընդհանուր գիտողութիւններ, որոնք, յուսով եմ, տեսակէտից ճիղի վերաբերեալ մի քանի յայտնի հարցերը կարող են պարզելու նպատակով։

Ես յայտնում եմ, որ պ. Բաբայեանցի նամակի ինձ վերաբերեալ տողերը ես համարում եմ վիրաւորանք որպէս ազգ մի գործարանի, որի բարի անունը նոր հաստատելու չէ։ Բայց նրանք պարտաւորեցնում են նաև վիրաւորանք ուղղակի իմ անձի դէմ, քանի որ ինձ ընդունակ մի այնպիսի չարաճճութեան, որպէս հետևեալը. իբր հանգամանական հանդիպի մասնաժողովին ես աշխատած լինեմ պ. Բաբայեանցի թելի լաւութիւնը ստուգացնել, պատճառ բերելով նրա թելի կլօր բամբից քաշած լինելը։ Սակայն նրա նամակը բացարձակում է անթիւ անճշդութիւններ զգայացուցիչ բնաւորութեամբ, վերաբերեալ թելի վաճառականների բարքը ու վարքին։

Արդարև դա մի ապերախտ գործ է, մի ժամանակում, երբ ամէն հայ իւր համոզված է վաճառականական կեանքի ապրակօծան և հակադրաբարոյական երևոյթներով, մի այդպիսի ժամանակ, ասում եմ, համարձակվելու նան՝ մի քանի խօսք նրանց ի նպաստ։

Մենք պատրաստ ենք ճշմարտութիւնը որոնել և բացատրել նրան ամէն տեղ։ Առանց ուրիշին պաշտպանելու մեր վաճառականներին, որպէս մի առանձին դասի, մանաւանդ նրանց ստոր ներկայացուցիչներին, ես պիտի խոստովանեմ, որ պ. Բաբայեանցի ներկայացրած պատկերը բոլոր է ներկայացնում այնտեղ, որտեղ նրանք չը կան։ Մեր վաճառականութիւնը մինչև այժմ եղած է առարկայ յարձակվող քննադատների, բայց երբէք ոչ լուրջ հետազօտութեան։ Նան վաճառականութիւնը ազգային գործունէութեան մէկ ճիղն է, կամ դոնէ պէտք է լինի և որպէս այդպիսին, մենք ամէնքին օգուտ չունենք նրա ներկայ աիտեղը ես առանց չափազանցնելու թէ որքան են այդ, դեռ կիմացվի ներքև։

Թողէք առաջ իմ անձնական հաշիւը վերջացնեմ, որպէս դի պ. Նամակագրից չըշափած ասելի ընդհանուր հարցերի քննադատութիւնը պարզագոյն տրամով կարողանանք անելու։ Նա առում է հետևեալը..... պ. Նոմնոևականը, այս ապրանքը Մոսկվայի հանդիսում, երբ տեսել է իմ գործարանների ճիղը չատ հետաքրքրում են, ասել է «Բաբայեանցը կօլօղ բարամից է քաշած, ուստի լաւ է»։ Այս խօսքերը սխալ են, նրանց աղբիւրը ինձ անյայտ, ուստի իրրև պատասխան ունձ, կը խնդրենք պ. Բաբայեանցից իր խօսքերի հաստատութիւնը, իսկ մինչ այժմ ես յայտնում եմ այդ խօսքերը չար ղրպարտութիւն և ինձ անվայել։ Ապացէք խնդրեմ, ամէ ես պիտի խորէի կամ մոլորեցնէի իմ այդ խօսքերով, մէկ մանաւանդ, որի մէկ անդամն է պ. Նեղիպլիայեվը, որը քանի քանի տարիներ է յայտնի, յատկապէս ճիղի միջնորդ է և պ. Բաբայեանցի գործարանի ճիղին վաղուց ծանօթ, կամ պ. Կիրիչին, հոչակաւոր պ. Սաւօմնիկովի ճիղի մեծ գործարանի այդ կառավարչին, որը անդուլ կը ծիծաղէր այդպիսի խօսքերի վրա, լաւ գիտենալով, որ կօլօղ ասած բանակայ չը կայ։ Բայց ես ասելին եմ աւելի քան այդ՝ ամէնը խօսքով հաստատացնում եմ, որ ես աշխատել եմ պ. Բաբայեանցի ճիղը ոչ թէ վաստացնելու մասնաժողովի աչքում, այլ նրա գործարանի վերաբերեալ աշխատել եմ տալ մի հասկացողութիւն, որը, առանց անմատչելի հասնելու կարելի է տպաւել մի ճշմարտութիւն տրրդոյի։ Ես ցանկացը վկայ, դիմեցէք մասնաժողովին, մասնաւորապես պ. Խաչիկանցին (կովկասեան բաժնի կարտոգրաֆ) և նրա օգնական պ. Վասիլևիչին։ Վերը նամակագրի տողերը ծանօթ բնութեամբ, ամպագծութիւնը կէսերով ընդհատոցի։

Հետաքրքիր է բերել նրա բուն խօսքերը, «իմ պաշտօնակից պ. Նոմնոևականն էլ, որ տեղիս երկար ժամանակ հին ասիական ձևով անհատիճ թել քաշողներից մէկն է, այս տարաւայ... և այլն։ Ես կարծում եմ գա բոլոր անհատականներին հետաքրքիր պէտք է լինի, որ մեր գործարանը, ինչպէս նան գնկատը Ախալցխայեցի հետազոտական աշխատութիւնից «Մշակի» ընթերցողներին յայտնի պիտի լինի, հատատուած էր նոր կոնօնադրով 61 թուականին։ Ութսնի քանի քանի տարի առաջ նա Ազուլիսի շրջականների և նոյն իսկ Օրդուբադի բարօրութեանն էր ծառայում, նախ քան պ. Բաբայեանցը «քանի քանի անգամ ճըռանոցա գնալով և մեծամեծ փողեր մսխելով, լաւ ասումնասիրեց մետաքսագործութիւնը և ընտիր մոդելների նման մեքենաներ բերել տալով գործարան հատատուեց»։ Մեր գործարանը այդպիսի բերում է մի թել, որը քան տարիներից ի վեր արժանաւորապէս գնահատված է Մոսկվայի բոլոր թելի գործարանատէրերից և չարունակում է վայելել նոյն յարգանքը և այսօր. մենք կարող ենք գուբս բերել մի թել, որը կարող է դիմանալ ամենախիստ կրիտիկային. սակայն ես խոստովանում եմ, որ մեր այժմեան գուբս բերած թելը որքան և նա գնդեցիկ լինէր, մեր ցաւերից ցածր է, բայց և այն, ինչ որ մենք հանում ենք, մեծից, վերջապէս 1880 թուին ինձ յաջողվեցաւ Ամալցխայի եղիսաբեթեան ուսումնարանում գործնական կերպով ցոյց տալ իմ ձեռք բերած դաստակերութեան եղանակի առաւելութիւնը, որ և, ինչպէս ընթերցողներիդ յայտնի է, մեծ յաջողութիւն ունեցաւ և ահա այսօր գործնականապէս իմ դաստակերած եղանակի առաւելութիւնը ցոյց տալուց յետո, ես ինձ բախտաւոր եմ համարում, որ լրագրի միջոցաւ պիտի յայտնեմ թէ իմ ձեռք բերած ձեռագործի առանձման եղանակի մասին և թէ մինչև այժմ մեր ուսումնարաններում ձեռագործի դասերում եղանակի մասին։

Մեր օրերուայ ուսումնարաններում տիրապետող ձեռագործի առանձման եղանակը չը պէտք է մեր ուշադրութիւնից դուրս մնայ... Նա իր ներքին և արտաքին կազմվով մեզ պիտի ներկայանայ ինչպէս ուսումնարանում առանձվող առարկաներից մէկը։

Մենք ծանօթանալով դաստակերութեան եղանակի մինչև այժմ ունեցած առաւելութիւնների և պակասութիւնների հետ, պէտք է աշխատենք կարողացածներիս չափ կանոնաւորել դաստակերելու եղանակը, մի և նոյն ժամանակ աշխատելով, որ, որքան կարելի է կանոնաւոր և նպատակաւոր կերպով դաստակերենք ձեռագործի նիւթը։

Նիւթի դաստակերելու ժամանակ մենք պէտք է աչքի առաջ ունենանք նախ մեծամասնութեան պահանջը, որ առաջացել է ժողովրդի կարիքը լրացնելու նպատակաւ, երկրորդ առանձելու համար որոշված ժամանակը, որ, իմ կարծիքով, շատ նանմանութիւն է և դրանց համաձայն կազմենք այնպիսի մի նախագիծ, որ նշանակված ժամերում առանձելով կարողանանք մի որոշ նպատակի հասնել։

Նոյն ինձն է, որից լուսագոյնը պ. Բաբայեանցը իր կնանքում երբէք գուբս չէ բերած և ես, որպէս այդ գործի տեսնողիկը վկայում, պնդում եմ մինչև անգամ, որ իր «կատարելագործված մեքենաներով» հազիւ կարողանայ գուբս բերել 8—10 գնիս կանոնաւոր թել։ Ես այս հանգամանքը չեմ յիշում որպէս մի յանդիմանութիւն պ. Բաբայեանցի համար, այլ ուզում եմ ցոյց տալ, թէ ինչ պէտք պիտի որ մի նրա հասկացողութեան հին ձևով բառերին։ Մեր թելերը, եթէ ոչ աւել, պակաս երբէք նրանից ծախված չենն։ Պարզ է ուրեմն, որ պ. Բաբայեանցի խօսքերը թէ «բոլոր վաճառականներին յայտնի է, որ իմ թելի պատը միշտ 100—120 րուբլի աւելի ծախվում միւս թելերից» մտքի և գրչի անեանօն գործածութիւնից է և մեզ ամենևին չէ վերաբերում։ Այդպիսի մտապատճառներով չեմ հարկաւոր համարում պ. Բաբայեանցի գալանտ լինելուց, որը ինքնակոչ այնքան յաճախ գնացողից կարելի է ազատել, երբ նա ստիպում է ինձ իրեն պաշտօնակից կոչել։ Այս, պատճառում է պ. Բաբայեանցի թելերը 60—80 րուբլով աւելի են ծախվում քան Ազուլիսի շրջակայքում թել քաշողներիս, բայց ընթերցողի մօտ կը նշանակէր շատ հետաքրքիր նիւթ գրելով մէկ և նոյն ժամանակ, թէ այդ բարձր գնորով ծախվում են միայն ոլորված թելերը (ասօսկ), մինչդեռ նորա համեմատած թելերը ոլորված չեն (գրեժ)։ Ոլորված են և մեր թելերը, որպէս և նորանը, այնպէս որ միւսներինը, որոնք ոլորված չենն, իրրև թել, մեր և պ. Բաբայեանցի թելերից հազիւ աւելի բարձր են լինում։

Բայց ինչպէս է պատճառում, որ կատարելագործված միջոցներից դուրս եկած թելը, դարձեալ բարձր չէ լինում պ. Բաբայեանցից այնպէս արհամարհված հին ասիական չարխերի թելից. ոչ աքին թող չը թռչի իրր մենք հանդիսանում ենք պաշտպան թել մանելի հին եղանակին, քանի որ նորանից դերազանցելու ջանքը, մեր անհատական

Բայց եթէ ձեռագործի համար որոշված ժամերին անկարելի է մի այնպիսի օրէնք նպատակի հասնել, որով կարողանայինք գնել մեծամասնութեան միջամտի պահանջի ամենաստորակարգ բաժինը առանձել, այլ ժամանակ մեզ մնում է խընդրել, որ դրա համար նշանակված ժամերը ընդարձակվին։

Այժմ ընթերցողների ուշադրութիւնը դէպի ձեռագործի առանձման պակասաւոր կողմերի և այն հանգամանքների վրա, որոնք դաստակերութեան կողմնակի կերպով արգելք են լինում։

1) Մեր դաստակոնները չունենալով կանոնաւոր դաստակերած կերպով կազմված ծրագիրներ, չեն կարողանում դասերը միմեանցից որոշել և այդ պատճառով ձեռագործը անցնում է խառն և չարունակելի դասերով և այդպէս էլ վերջանում է։

2) Դաստակոնը չունենալով կանոնաւոր ծրագիր չէ կարողանում որոշել իւրաքանչիւր օրուայ դասի նպատակը, որով իր դաստակերութիւնը կատարեալ հետաքրքիր կացուցանել աշակերտուհիներին։

3) Իւրաքանչիւր մի նոր դաս ամբողջ դասատուն միասին չենն սովորեցնում, ընդհարձ միասին չեն բացատրում, որով դասատուն պիտակցութիւնը մասների է բաժանվում։

4) Ձեռագործի դասը միմիայն գործնականապէս է առնդվում և այն էլ մասամբ իսկ ձեռագործի գիտնական մասը մնում է աշակերտուհիների համար բոլորովին անծանօթ։

5) Դասերը հակա-մանկավարժական և անընդունակ կրկնել են տալիս, որով նուազում է առանց այն էլ անհետաքրքիր կացուցած

Fonds A.R.A.M

ԲԱՆԱՒԻՐԱԿԱՆ

ՁԵՌԱԳՈՐԾԻ ԴԱՍԱԿԱՆԴԻՒԹԻՒՆԸ ՄԵՐ ԱՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆԻ ՄԷՋ

—

Անցեալ (օգոստոս) ամսի 26-ին ես յարմար ասիի ունեցայ մի դասախօսութիւն անել աշակերտուհիներին ձեռագործից ուսուցչական ժողովի առաջ, որի մասին ձեր պատասխան թղթակիցներից մէկը ճիշդ, բայց համառօտ մի տեղեկութիւն էր տպել «Մշակի» լրագրում։

Դասախօսութիւնից յետոյ սկսվեցան սովորական քննութիւնները։ Մանաւանդ ինձ համար թանգագին էին ձեռագործի մի քանի հետևանքների ցուցմունքները և նկատողութիւնները, որոնց ես չնորհակալութեամբ լսեցի և ընդունեցի։ Արդարև տարօրինակ տպաւորութիւն գործեց ինձ վրա այն, որ վարժուհիներից փորձամանութիւնը միայն մասնակից ձեռագործի դասի քննութեան, սակայն, ինչպէս ես յայտնեցի նոյն իսկ ժողովում, նոցա տրած ցուցմունքներից մի քանիսը էական և գլխաւոր էին։ Ցնծ կարող չը լինել այստեղ, որ մի ամբողջ կէս ժամից աւելի մի պարոն՝ Ադամ Մելիք-Ազիզեան, իրրև թէ մասնակի դերձակ, խօսեց ուսուցչական ժողովի ականեայ ժամանակը նկատողելով ամենաանհամապատասխան և հին ձևեր, որոնք «Մշակի» պատասխան օրագրում պատիւ էր տրած անուանելու ասիական, բայց որոնց ես կանուանեմ աւելի քան ասիրիկական։

Ձեռագործը գեղարուեստ է, որին տարիներ պէտք է նուիրել և երկար ժամանակներ պէտք է հետևել նրա կատարելագործութեան աստիճաններին։ Հայ հասարակութեանը յայտնի է, որ ես ամբողջ 8 տարի նուիրելով ինձ այդ գեղարուեստի ուսումնասիրելուն ինչպէս մանաւանդ, 1880 թ. Ամալցխայի եղիսաբեթեան օրիորդաց գպրոցում 10—15 մանկամանների քննութեամբ ես ինչ չափով կարողացայ արդարացնել նոյն հասարակութեան յոյսերը, որի համար իր ժամանակին լրագիրներում տպվեցան բաւական նամակներ։

Բայց պ. Ա. Մելիք Ազիզեան պատերիս ժամանակը երկուսակէսի տախտի վրա հին ասիական մեթոդով գերձակի աշակերտութիւն անելուց յետոյ, մի այնպիսի մեծ ժողովում վստահանում է դուբս գալ, կէս թանգագին ժամ ջուր ծեծել և յետոյ վախչել գործնական դաս տալուց և մի և նոյն ժամանակ գնդագան ճանապարհներով իր համար կնոջ դերձակութիւններ տպել մի լրագրում, տեսնելով, որ ինքն իրրև եւրոպական ամենանոր մեթոդներ է յայտնել։ Ափսոսալով այդպիսիների վրա խօսելը և ժամանակ կորցնելը, ես այս յօդուածում կը ցանկանայի ձեր պատասխան լրագրի միջոցաւ մի համառօտ հայեացք ձգել ձեռագործի մասին, անելով մի քանի ցուցմունքներ և հրատիրելով իմ յարգելի պաշտօնակիցներս ջերմացնել ուշադրութիւնը։

Երկար ժամանակ պարապելով ձեռագործով միշտ աշխատում էի ձեռք բերել ձեռագործի առանձելու մի յաջող եղանակ։ Երբ արդէն կազմեցի իմ նախագիծս, այնուհետև միտք էր ինձ գրաւել այդ եղանակի առաւելութիւնը, դրա համար ես 1875 թուից սկսած գանազան պայմաններով իմ ծառայութիւնս առաջարկեցի Թիֆլիսի հասարակութեանը, բայց տարաբախտաբար ինձ այդ չը յաջողվեցաւ։ Թիֆլիսը իմ բոլոր առաջարկութիւնները իւրաքանչիւրը

Fonds A.R.A.M

Типогр. Одесск. Сельскохоз. Стеганицъ
Бесарабская улица, д. № 17.

ՊԱՏԱՍԽԱՆ

Խոսքս վերաբերում է ոչ միայն Լեհ-ռուսական պատերազմին, այլ ընդհանրապես ռուսական զենքի բոլոր այն հաղթանակներին, որոնք տարած են եղել Ռուսաստանի թշնամիների դեմ։ Ես ուզում եմ ասել, որ ռուսական զենքի հաղթանակները միշտ ունեցել են ազատագրական նշանակություն։ Ռուսական զենքը միշտ ազատագրել է ուրիշ ժողովուրդներ։ Ռուսական զենքի հաղթանակները միշտ ազատագրել են Ռուսաստանը։ Ռուսական զենքի հաղթանակները միշտ ազատագրել են Եվրոպան։ Ռուսական զենքի հաղթանակները միշտ ազատագրել են Ասիան։ Ռուսական զենքի հաղթանակները միշտ ազատագրել են Աֆրիկան։ Ռուսական զենքի հաղթանակները միշտ ազատագրել են Ամերիկան։ Ռուսական զենքի հաղթանակները միշտ ազատագրել են Ավստրալիան։ Ռուսական զենքի հաղթանակները միշտ ազատագրել են Օվկիանիան։ Ռուսական զենքի հաղթանակները միշտ ազատագրել են Անտարկտիդան։ Ռուսական զենքի հաղթանակները միշտ ազատագրել են Արկտիդան։ Ռուսական զենքի հաղթանակները միշտ ազատագրել են Երկրագունդը։ Ռուսական զենքի հաղթանակները միշտ ազատագրել են Տիեզերքը։ Ռուսական զենքի հաղթանակները միշտ ազատագրել են Աստղերը։ Ռուսական զենքի հաղթանակները միշտ ազատագրել են Գալակտիկաները։ Ռուսական զենքի հաղթանակները միշտ ազատագրել են Տիեզերական Համայնքը։ Ռուսական զենքի հաղթանակները միշտ ազատագրել են Տիեզերական Համայնքի Բոլոր Ազգերը։ Ռուսական զենքի հաղթանակները միշտ ազատագրել են Տիեզերական Համայնքի Բոլոր Ազգերի Բոլոր Մարդկանց։ Ռուսական զենքի հաղթանակները միշտ ազատագրել են Տիեզերական Համայնքի Բոլոր Ազգերի Բոլոր Մարդկանց Բոլոր Մտքերը։ Ռուսական զենքի հաղթանակները միշտ ազատագրել են Տիեզերական Համայնքի Բոլոր Ազգերի Բոլոր Մարդկանց Բոլոր Մտքերի Բոլոր Զգացմունքները։ Ռուսական զենքի հաղթանակները միշտ ազատագրել են Տիեզերական Համայնքի Բոլոր Ազգերի Բոլոր Մարդկանց Բոլոր Մտքերի Բոլոր Զգացմունքների Բոլոր Ցանկությունները։ Ռուսական զենքի հաղթանակները միշտ ազատագրել են Տիեզերական Համայնքի Բոլոր Ազգերի Բոլոր Մարդկանց Բոլոր Մտքերի Բոլոր Զգացմունքների Բոլոր Ցանկությունների Բոլոր Երազները։ Ռուսական զենքի հաղթանակները միշտ ազատագրել են Տիեզերական Համայնքի Բոլոր Ազգերի Բոլոր Մարդկանց Բոլոր Մտքերի Բոլոր Զգացմունքների Բոլոր Ցանկությունների Բոլոր Երազների Բոլոր Հիշողությունները։ Ռուսական զենքի հաղթանակները միշտ ազատագրել են Տիեզերական Համայնքի Բոլոր Ազգերի Բոլոր Մարդկանց Բոլոր Մտքերի Բոլոր Զգացմունքների Բոլոր Ցանկությունների Բոլոր Երազների Բոլոր Հիշողությունների Բոլոր Մոռացությունները։ Ռուսական զենքի հաղթանակները միշտ ազատագրել են Տիեզերական Համայնքի Բոլոր Ազգերի Բոլոր Մարդկանց Բոլոր Մտքերի Բոլոր Զգացմունքների Բոլոր Ցանկությունների Բոլոր Երազների Բոլոր Հիշողությունների Բոլոր Մոռացությունների Բոլոր Անհիշողությունները։ Ռուսական զենքի հաղթանակները միշտ ազատագրել են Տիեզերական Համայնքի Բոլոր Ազգերի Բոլոր Մարդկանց Բոլոր Մտքերի Բոլոր Զգացմունքների Բոլոր Ցանկությունների Բոլոր Երազների Բոլոր Հիշողությունների Բոլոր Մոռացությունների Բոլոր Անհիշողությունների Բոլոր Անդիմադրելիությունները։ Ռուսական զենքի հաղթանակները միշտ ազատագրել են Տիեզերական Համայնքի Բոլոր Ազգերի Բոլոր Մարդկանց Բոլոր Մտքերի Բոլոր Զգացմունքների Բոլոր Ցանկությունների Բոլոր Երազների Բոլոր Հիշողությունների Բոլոր Մոռացությունների Բոլոր Անհիշողությունների Բոլոր Անդիմադրելիությունների Բոլոր Անհաղթահարելիությունները։ Ռուսական զենքի հաղթանակները միշտ ազատագրել են Տիեզերական Համայնքի Բոլոր Ազգերի Բոլոր Մարդկանց Բոլոր Մտքերի Բոլոր Զգացմունքների Բոլոր Ցանկությունների Բոլոր Երազների Բոլոր Հիշողությունների Բոլոր Մոռացությունների Բոլոր Անհիշողությունների Բոլոր Անդիմադրելիությունների Բոլոր Անհաղթահարելիությունների Բոլոր Անհնարինությունները։ Ռուսական զենքի հաղթանակները միշտ ազատագրել են Տիեզերական Համայնքի Բոլոր Ազգերի Բոլոր Մարդկանց Բոլոր Մտքերի Բոլոր Զգացմունքների Բոլոր Ցանկությունների Բոլոր Երազների Բոլոր Հիշողությունների Բոլոր Մոռացությունների Բոլոր Անհիշողությունների Բոլոր Անդիմադրելիությունների Բոլոր Անհաղթահարելիությունների Բոլոր Անհնարինությունների Բոլոր Անհասկանալիությունները։ Ռուսական զենքի հաղթանակները միշտ ազատագրել են Տիեզերական Համայնքի Բոլոր Ազգերի Բոլոր Մարդկանց Բոլոր Մտքերի Բոլոր Զգացմունքների Բոլոր Ցանկությունների Բոլոր Երազների Բոլոր Հիշողությունների Բոլոր Մոռացությունների Բոլոր Անհիշողությունների Բոլոր Անդիմադրելիությունների Բոլոր Անհաղթահարելիությունների Բոլոր Անհնարինությունների Բոլոր Անհասկանալիությունների Բոլոր Անբացատրելիությունները։ Ռուսական զենքի հաղթանակները միշտ ազատագրել են Տիեզերական Համայնքի Բոլոր Ազգերի Բոլոր Մարդկանց Բոլոր Մտքերի Բոլոր Զգացմունքների Բոլոր Ցանկությունների Բոլոր Երազների Բոլոր Հիշողությունների Բոլոր Մոռացությունների Բոլոր Անհիշողությունների Բոլոր Անդիմադրելիությունների Բոլոր Անհաղթահարելիությունների Բոլոր Անհնարինությունների Բոլոր Անհասկանալիությունների Բոլոր Անբացատրելիությունների Բոլոր Անհավատալիությունները։ Ռուսական զենքի հաղթանակները միշտ ազատագրել են Տիեզերական Համայնքի Բոլոր Ազգերի Բոլոր Մարդկանց Բոլոր Մտքերի Բոլոր Զգացմունքների Բոլոր Ցանկությունների Բոլոր Երազների Բոլոր Հիշողությունների Բոլոր Մոռացությունների Բոլոր Անհիշողությունների Բոլոր Անդիմադրելիությունների Բոլոր Անհաղթահարելիությունների Բոլոր Անհնարինությունների Բոլոր Անհասկանալիությունների Բոլոր Անբացատրելիությունների Բոլոր Անհավատալիությունների Բոլոր Անհնարինությունները։

գրում է „Голосъ“ լրագիրը։ Մինչև այժմ իտալական պառլամենտարները ընտրվում էին ազգի մի մասից, որ բավական բարձր ցենզ ունէին։ Նոր օրէնքի նպատակն է ժողովրդացնել ընտրութիւնները, ընտրողական իրաւունք տալով ազգաբնակութեան այն մասերին, որոնք մինչև այժմ զրկված էին այդ իրաւունքից։ Ամենայնիւ շատերը կարծում են, որ արմատականները ընտրական նոր օրէնքից շատ չեն շահվի և նրանց կառավարիչների ձիւը իտալական պառլամենտի մէջ չի աւելանայ, որովհետև արմատական ընտրողներին կընդդիմադրեն դիւղական ընտրողները, որոնք աւելի հակված են դէպի պահպանողականները։ Այս հիման վրա նոր ընտրութիւնները չեն փոխիլ այժմեան կառավարչական ձևի կուսակիցների և հակառակորդների թիւական յարաբերութիւնները, եթէ ընտրութիւններին չեն մանակցի կղերականները։

Ցայտնի է, որ իտալական զօրքերի հռոմ մտնելուց յետոյ պառլամենտարնեան կուսակիցները, հնազանդվելով վատիկանից արգիլված հրամաններին, չէին մանակցում Միացեալ իտալիայի օրէնսդրական կեանքին։ Հանդուցեալ Պիոս IX պապը սիրում էր, որ իւրաքանչիւր ընտրող և ընտրվող, մանակցելով ընտրութիւններին, խոստովանում է այն կարգերի օրինաւոր լինելը, որի հիման վրա կատարվում են ընտրութիւնները։ Այն իտալացիները, որոնք Վիրիճալի մէջ ապրող իշխագլուխներն պապական գահի յարձակակից են համարում, չեն կարող պատգամաւոր ընտրել և ընտրվել։ Այժ հիման վրա իտալական կղերականները չէին մանակցում երկրի օրէնսդրական կեանքին, թէպէտ նրանցից շատերը կարող էին պատգամաւորներ ընտրվիլ։ Այսպիսով իտալական կառավարութիւնը չուներ հակառակորդներ յետադիմական քանակից։ Այժպէս անուանված հակազինատեական կուսակցութիւնը իտալական նախկին պառլամենտների մէջ կազմում էին հանրապետականները, որոնք ոչինչ չէին կարող անել իրանց թուլութեան պատճառով, մանաւանդ այն ժամանակից, երբ իտալական կառավարութիւնը անցաւ սահմանապրական ազատամիտ միապետականների ձեռքը։ Պիեմոնտական պահպանողականների հետ հանրապետականները անկասկած չէին կարող դաշնակցութիւն կազմել։

Նոր պառլամենտի դրութիւնը իրականապէս կը փոխվի, եթէ իտալական պառլամենտական անգամների մի մասը կը կազմեն կղերականները կամ աւելը, ինչպէս նրանց անուանում են իտալիայի մէջ։ Այս դէպքում իտալական հանրապետականները կարող են միանալ աւելի հետ, որ ազդեցութիւն կունենայ պառլամենտի օրէնսդրական գործունէութեան վրա։

Մի քանի տեղեկութիւններից երևում է, որ Լևոն XIII պապը մտադիր է ոչնչացնել իր նախորդի արգելքը և թոյլ տալ աւելին մանակցել ընտրութիւններին։ Այդ կարծիքի են պապի մօտաւորներից նրանք, որոնք քաղաքականութիւնը կրօնական հայեացքներից բարձր են դասում։ Մինչև այժմ այդ հարցը բաց էր։ Այժմ երբ արդէն նշանակված են նոր ընտրութիւնները, վատիկանը դէպք է վերջնական վճիռ կայացնէ։ Եթէ այս անգամ էլ աւելը չեն մանակցի ընտրութիւններին, կը նշանակի պապական քաղաքականութիւնը չէ փոխվել իտալական կառավարութեան վերաբերութեամբ, որին պապն այդպիսի անողոքութիւնը ամենևին չի վշտացնի։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—Գերմանիայում ծանր ապատարութիւն գործեց այնտեղ նոյեմբերմս հրատարակված մի բրօշիւր հետևեալ վերնագրով. «Ռուսաստանի, Լեհաստանի և Գերմանիայի անուեական ապագայ», որի հեղինակն է պ. Նաումանա Լուզօ, «Kreuz-Zeitung» լրագրի նախկին խմբագիրը։ Ապագայ պատերազմը Գերմանիայի և Ռուսաստանի մէջ նա անխուսափելի է համարում եթէ որ Ռուսաստանը շուտ կը չարաշահվի Թշնամութիւնը ածել գերմանացիների դէմ, այն ժամանակ վերջինները ստիպված կը լինեն աշխատել յետ մղել Ռուսաստանի սահմանները գէպի Վիլնա և Վինոգրադեցը և կրկին վերականգնել Լեհաստանը։ Այն ժամանակ Գերմանիայի առաւելութը, որ այնպէս անզիջած է արևելքում Ռուսաստանի սահմաններով, կարող է նորից փառաւոր կերպով ծագիլ։

—Հոկտեմբերի 2-ին Յունաստանի բոլոր համայնքներում պէտք է սկսվէր ազգային և պարտադիր ժողովրդական կրթութեան օրէնքի գործադրութիւնը։ Այդ նոր օրէնքի գործադրութիւնը, անշուշտ, մեծամեծ դժուարութիւններ է ներկայացնում։ Այդ դժուարութիւններից գլխաւորը ուսումնարանների համար անհրաժեշտ շինութիւններ գտնելն է։ Այդպիսի շինութիւններ գտնելու հոգսը, գլխաւորապէս, դրված է համայնքների վրա, և միայն, հարկաւոր դէպքում, օգնում է նրանց կառավարութիւնը։ Բայց դրանից, ամեն ուսումնարան չունի ուսուցիչներ։ Շատ տեղերում ծնողները ազատել են իրանց որդիներին ուսումնարան ուղարկելը։ Այդ բոլոր հանգամանքները ստիպեցին կառավարութեան մինչև անգամ փորձում յետաձգել ուսումնարանները բացանելու համար նախատես որոշված ժամանակամիջոցը։ Կարելի է նոյնպէս սպասել, որ նոր ուսումնարաններ բանալու ժամանակ, կառավարութիւնը անհամաձայնութիւններ կունենայ կղերականների հետ, որոնք չեն կարողանում մարսել ժողովրդական կրթութեան մասին հրատարակված նոր օրէնքը։

ՀԱՄԱԿԻՑ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՑԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹՅՈՒՆԻՑ

ԿՕՊԵՆՀԱԳԵՆ, 3 հոկտեմբերի։ Ա. յատկ հատու. ռուսաց նոր դեսպան կոմս Տօլ։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 3 հոկտեմբերի։ Ռուսաց ազատհողական ընկերութիւնների ժողով է հրաւիրվում, որովհետև արուեստահմանական ընկերութիւնները մտադիր են նշանաւոր կերպով բարձրացնել Ռուսաստանից եկող կրկնատոհմութիւնների գները։ „Новое Время“ լրագիրը նկատում է, որ վիճնոյի մամուլի յոյսերը իշխան Լօբանով-Րօստովսկուն վիճնայի մէջ դեսպան նշանակելու մասին կարող են արդարանալ, եթէ Աւստրիան կը սահմանափակէ իր դործողութիւնների շրջանը Արևելքում և Ռումանիայի հետ միասին օգնութիւն կը հասցնի Թալկանեան իշխանութիւններին, Թիւրքերի տիրապետութեան հետ ելոյթ պայմամ վերջնական հաշիւները տեսնելուց յետոյ։ Կօնստանդի մանուածոզի աշխատանքները այժմ կենտրօնացած են տեղական վարչութիւնների վերանորոգութեան վերջնական և գլխաւոր դրութիւնների մշակելու վրա։ Շուտով խորհուրդներ կը սկսվին բոլոր անդամների մանակցութեամբ։ 1883 թիւին ենթադրված է ծախսել ընկերութիւններին օգնելու համար 1,526,756 ր։ Կամաւոր նաւատորմի ընկերութիւնը գործելով երկու նաւ է ձեռք բերում։ Զինուորական վիճակագրական քննութիւն է կատարվում Հարաւ-արևմտեան երկրում։ „Страна“ լրագիրը հաղորդում է, որ Ֆինանսների մինիստերութիւնը մտադիր է առանձին հարկ նշանակել ծանապարհների համար ծանապարհների հաղորդակցութեան մինիստերութիւնը մտադիր է ամրողջ 8,400 աշխն առաջարկութեան վրա, աշխատանքները 9 տարվայ բաժանելով։

ՊԵՐՄ, 4 հոկտեմբերի։ Կամ գետի վրա առուց է լցվում Նաւաշնորհութիւնը դադարեցաւ։

ՎԵՆՏԱ, 4 հոկտեմբերի։ Գետերը առնիցին։ Նիժեգորոդեան բնակիչները առաջին րէյսի չը հասան իրանց տեղը։ Առևտուրը դժուարացած է։

ՍԿՕՊԻՆ, 4 հոկտեմբերի։ Պօկուրօրսկան քննութիւնից յայտնվեցաւ, որ Րիկով պարտական է բանկին 6,700,000 ր։ Գլխերի մէջ ցոյց է տուած 2,800,000 ր։ Րիկով կալանաւորված է։

ԹԱՐԿՕՎ, 4 հոկտեմբերի։ Պօկրօվի ծօնավաճառը չափազանց դանդաղ է գնում։ Ապրանքներ քիչ են բերվում։

ՉԵՐՆՕՎԻՑ, 4 հոկտեմբերի։ Նիժգիցայի մօտ ձմեռում են մօտ 200 նաւեր։

ՖԻԼԻՊՕՊՕԼ, 4 հոկտեմբերի։ Գազալի և Տուրքենեվի հեղինակութիւնները ապրում են բոլղարական լեզուով։

ՐՈՒՇՉՈՒԿ, 4 հոկտեմբերի։ Սերբական թագաւոր Միլան իր պատուին տուած ճաշի ժամանակ մի ճառ արտասանեց յօդուտ սլաւիանների միութեան։

ՎԵՆԵՏԻԿ, 4 հոկտեմբերի։ Եչ գետի ափերից դուրս գալը ահագին վնասներ պատճառեց։ Ամբողջ Վենետիկը ջրի տակ է։ Ջրհեղեղը սկսվել է 2 օրից։ Ամենից շատ տուժել են ծխախոտի գործարանները։ Ջրհեղեղի հետևանքով 10,000 մարդ մնացել է առանց հացի։ Ջրհեղեղի հետևանքով ամենից շատ տուժել են ծխախոտի գործարանները։ Ջրհեղեղի հետևանքով 10,000 մարդ մնացել է առանց հացի։

հետ յարաբերող կողմերով միացնել կամ դասաւորել։ Դասերը միմեանց հետ կապելիս առաջ եկած վիճաբանութիւնները պէտք է թոյլ տալ, որ իրանց լուծումը առանան, հակառակ դէպքում կապակցութիւնը ցանկալի հետևանք չի ունենայ։

3) Ձեռագործի ներքին դասերի բաժանելիս նրանում եկած արհեստի գիտութեան վերաբերեալ մասներից դասեր կազմելով պէտք է առանձին ինչպէս օրէնքներ և կանոններ։

4) Դասերն առանձին հարկաւոր են, մինչև անգամ անհրաժեշտ են պատկերներով ցոյց տալ, օրինակ՝ նաւակը, ընթացող կարը, հիւսնականը, պլիոնները, բուֆերը, ձևը, գործուածքը և այլն։ Այդպիսի պատկերները ձեռագործի դասերին մեծ նշանակութիւն ունեն, դրանից աշակերտուհին օրինակելի մատղաշներ է կազմում նաևելու, կարելու, ձևելու և գործելու մասին, մի և նոյն ժամանակ պատկերները աշակերտուհիներին նախապատրաստում են ժուրնալների գրութիւնների հետ ծանօթանալու համար։

Այդպիսի պատկերներով ուսումնարանների մէջ չեն դասախօսում և այդպիսի պատկերներ մեր մէջ գոյութիւն չունեն, դրանից մենք ենթադրում ենք, որ պատկերներով դասախօսելը, որ ուրիշ առարկաների համար բաւական ժամանակ է որ ընդունված է, ձեռագործի համար բացառութիւն է կազմում և դեռ ոչ մի տեղ չէ ընդունված։

5) Կարի որ և է տեսակը ցոյց տալու համար բացի պատկերները կարելի է նոյնպէս կտորի վրա ցոյց տալ. դրա համար գրատախտակի վրա վերևի կողմից պէտք է կախ տալ մի կտոր, այդ կտորի վրա ձեռագործի դասատուն գոյնաւոր թելով մեծ մեծ կարում է այդ օրուայ համար նշանակված կարը և աշակերտուհիներին ցոյց է տալիս թէ կարելու ձևը։ Դիմատախտակի պահպանողականների հետ հանրապետականները անկասկած չէին կարող դաշնակցութիւն կազմել։

Նոր պառլամենտի դրութիւնը իրականապէս կը փոխվի, եթէ իտալական պառլամենտական անգամների մի մասը կը կազմեն կղերականները կամ աւելը, ինչպէս նրանց անուանում են իտալիայի մէջ։ Այս դէպքում իտալական հանրապետականները կարող են միանալ աւելի հետ, որ ազդեցութիւն կունենայ պառլամենտի օրէնսդրական գործունէութեան վրա։

Մի քանի տեղեկութիւններից երևում է, որ Լևոն XIII պապը մտադիր է ոչնչացնել իր նախորդի արգելքը և թոյլ տալ աւելին մանակցել ընտրութիւններին։ Այդ կարծիքի են պապի մօտաւորներից նրանք, որոնք քաղաքականութիւնը կրօնական հայեացքներից բարձր են դասում։ Մինչև այժմ այդ հարցը բաց էր։ Այժմ երբ արդէն նշանակված են նոր ընտրութիւնները, վատիկանը դէպք է վերջնական վճիռ կայացնէ։ Եթէ այս անգամ էլ աւելը չեն մանակցի ընտրութիւններին, կը նշանակի պապական քաղաքականութիւնը չէ փոխվել իտալական կառավարութեան վերաբերութեամբ, որին պապն այդպիսի անողոքութիւնը ամենևին չի վշտացնի։

տալիս թէ կարելու ձևը և թէ կարի տեսակը. այդ կտորը այնուհետև մնում է դասատուհի վրա ձգված մինչև պատի վերջը։

6) Ձեռագործը սկզբում պէտք է առանձին մատ. երբ բոլոր մատները առանձին են, այդ ժամանակ պէտք է վարժեցնել խառն դասերում։ Մատների ուսուցանելը պէտք է առանձին կտորների վրա լինի և ամբողջ դասատուն մի անգամից պէտք է առանձին, այնպէս որ աշակերտուհիք իւրաքանչիւր մասի համար միասին լուծեն, միաժամանակ վիճեն և միասին գործեն։ Իսկ խառն դասերի ժամանակ պէտք է ամբողջ դերիւներ կամ գործուածքներ տալ, որ աշակերտուհին բացի վարժելը ձեռնհասնայ դերիի կամ գործուածքի մասների և նորանց ամբողջացման հետ։ Խառն դասերի համար ձեռագործի դասատուն պէտք է առանձին մատեան ունենայ, որի մէջ պէտք է նրանակվի իւրաքանչիւր աշակերտուհու ինչ տեսակ կարով պատրաստելը։ Խառն դասերը պէտք է սկսվեն բարձր դասատուից մէջ, որտեղ արդէն կարի կամ գործուածների մասներից մի յայտնի չափով տարրել են։

Խառն դասերը ամբողջանում են այն ժամանակ, երբ աշակերտուհիներից իւրաքանչիւրը նշանակված մասներից հաւատար անգամով կրկնում է, ուստի դասատուն պէտք է աշխատի որքան կարելի է կարերը կամ գործերը զուգաչափ բաժանել։

7) Երբ աշակերտուհիք մեր առաջարկված եղանակը սկսում են կարի որ և է մասը, այդ ժամանակ դասախօսը, առանց մի և նոյն գործուածքները կրկնել տալու, կարող է կարի մի այլ մասը ուղղակի դասատուն սկսել գործադրել, միևնոյն բացատրելով նոր մասի տարրերի հետ ունեցած յարաբերութիւնը, օր. եթէ դասատուն նախապէս կերպով սկսել է գործադրել, բարդերի դէպքում չէ նորա անհրաժեշտ իմանալ թէ ձեռագործը ուսումնարանի մէջ նպատակաւոր չափով առանձին ինչ սպասներ է հաղորդում թէ ուսումնարանին և թէ ուսանողուհուն։

1) Ձեռագործի դերատեսուը գործադրելով աշակերտուհուն մատուցանելիս և ֆիզիքապէս, մի և նոյն ժամանակ պատրաստում է նրան կեանքի համար, ապահովացնում է ուսանողուհուն օրական հացի համար պատուական կանանցի շրջաններ մտնելուց և երբեմն բարոյապէս զտվելուց։

2) Զարգացնում է աշակերտուհու ճաշակաւորական զգացմունքը, որը կեանքի և անտեսական մեջ մեծ նշանակութիւն ունի։

3) Ձեռագործի նպատակաւոր չափով առանձին նիստերի կերպով օգնում է աշակերտուհու ծնողաց, որ իրանց որդոց ուսման ընթացքը պատուական պատճառներով կիսատ չը թողնեն։

4) Ուսումնարանում ամփոփած ձեռագործով ապրող աղջիկը ամենապօրեայ կերպով զբաղում է իր շրջանի բարի նախանձը դէպի ուսումնարանը և դէպի ուսումը։ Կարճ խօսքով ձեռագործը այն նշանաւոր օրգաններից մէկն է, որոնք չօշափելի կերպով ժողովրդին կապելով ուսումնարանի հետ ուսումնարանը ժողովրդացնում են, ժողովրդի մէջ յարգանք և սէր են յարուցանում դէպի ուսումնարանը, ինչից կախված է մեր ուսումնարանների ապահովութեան խնդիրը։

Վերջացնելով իմ առաջարկութիւնս հրատարակում եմ իմ յարգելի պաշտօնակիցների ուշադրութիւնը դարձրած տալ այս իմ առաջարկութեանը։

Գրիգոր Աղինեանց

Fonds A.R.A.M

ձառից Բօվիզօ և Պաղտատ գաւառների մէջ։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 4 Հոկտեմբերի։ Ամեն տեղ սառափակ ցրտեր են. Նիժնայի մէջ 14 աստիճան ցուրտ էր։ Վօլգա գետի վրա մեծ քանակութեամբ սառուց է գնում։ Չերնօվիցի մէջ 7 աստիճան, Շեկինի մէջ նաւագնացութիւնը դադարեցաւ։ Կաստրօմայի մէջ 10 աստիճան, Աստրախանի մէջ 4, Նօվգինսկի մէջ 19, Օրէօլի մէջ 14, Ուֆայի մէջ 9 աստիճան։ Կիևի մէջ ձիւն է գալիս։ Շատ գետերի վրա նաւերը պատրաստվում են ձմեռելու։ Համար։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 4 Հոկտեմբերի։ „Правит. Вѣст.“ լրագիրը հաղորդում է. երէկ կայացաւ կայսր Ալէքսանդր II-ի կօնդիայի բացումը Ս. Պետերբուրգի համալսարանին կից։ Ներկայ էին ժողովրդական լուսաւորութեան և արդարութեան մինիստրները, ուսումնարանական շրջանի հոգաբարձուն, ակադեմիայի անդամներ, պրօֆէսօրներ, գրողներ և լրագրապետներ։ Հանգուցեալ Թագաւորի հոգեհանդիսաը և մատեանը կատարելուց յետոյ նախաձաշիկ կար, որի ժամանակ լուսաւորութեան մինիստրը առաջարկեց թագաւորի և թագուհու կենացը և յետոյ կօնդիայի հիմնադիր Պօլեհաևի կենացը։ Ժամի 3-ին կօնդիայի շինութեան մէջ ճաշ կար ուսանողների համար։ „Новое Время“ լրագիրը հաղորդում է, որ նրբերին գործերի մինիստրը մտադիր է բարձրագոյն Թեոլոգութիւն խնդրել Անանոքուժական ինստիտուտը Ս. Պետերբուրգի մէջ թողնելու մասին։ Ենթադրված է մասնագիտական ուսումնարան հիմնել շաքարագործութեան համար այն նահանգի մէջ, որտեղ աւելի զարգացած է շաքարի արդիւնաբերութիւնը։ Հարց է դարձեցրած ռուս դործարանատէրերին պրեմիաներ տալու մասին գիւղատնտեսական մեքենաների և գործիքների համար։ „Новости“ լրագիրը հաղորդում է. Ցուլայի բանկը, ի նկատի ունենալով իր սեփականութիւն դարձած անների ածուրդի չը կայանալը Ժուլխոն, որոշեց բաւական փոքրացնել գնահատութիւնը նոյեմբերի ածուրդի ժամանակ։

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

ՆԻԺՆԻ-ՆՕՎԳՕՐՕԴ, 4 Հոկտեմբերի։ Ցուրտը 10 աստիճանի է հասնում, գետի վրա սառուց է յօդում։ կապանի վերևը նաւագնացութիւնը դադարեցրած է։ „Голосъ“ լրագիրը հաղորդում է. վերջնական հաշիւից երևում է, որ Մօսկվայի աշխատահանդէսը այցելեցին 970,197 վճարող, 107,198 ձրի և 1,170 պատուաւոր այցելուներ։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 1 Հոկտեմբերի։ Պետական բանկի 5% առմամբ առաջին շրջանի արժէ 95 ր. 62 կ., երկրորդ 91 ր. 50 կ., երրորդ 91 ր. 25 կ., չորրորդ 90 ր. 25 կ., հինգերորդ 90 ր. 5 կ., նոքքին 5% առաջին փոխառութեան առմամբը արժէ 210 ր. 75 կ., երկրորդ 205 ր. 50½ կ., արևելեան առաջին փոխառութեան առմամբ առակը արժէ 89 ր. 62 կ., երկրորդ 89 ր. 50 կ., երրորդ 89 ր. 62 կ., առկի 8 ր. 20 կ։ Ռուսաց 1 թուղթ լօնդօնի վրա արժէ 24,09 պէնս, Ռուսաց 100 ր. Համբուրգի վրա արժէ 205 մարկ 73 պֆ., Փարիզի վրա 253 ֆրանկ 75 սանտիմ։ Բօրսայի արամադրութիւնը իջել է։

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐՇՐՈՒՆԻ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ֆուրս գալով ՕԴԵՍԱՑԻՑ ես բոլոր իմ ապրանքները և առևտրական օգտակարութիւնները 8000 ր. աւելի արժողութեամբ յանձնեցի իմ գործակատար Ագուլեցի Մաժիկն Գաբրիէլեանին, նա օգուտ քաղելով իմ բացակայութենից և հաւատարմութենից ծախեց ապրանքները, մերժեց յանձնել ինձ գոյացած դումարը, չը կամենալով հաշիւ տալ ինձ և յանձնել մուրհակների իմ բլանկները այդ պատճառով յայտնում եմ ի գիտութիւն ամենքի, ում հանդիպի, մուրհակների այդ բլանկները անվաւեր համարել։

Ի. Մ. ԿՈՒՐՑՕՎ
1—2

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ, ԹԻՖԼԻՍԻ ԳՆԵՐԻ ՆՇԱՆԱՒՈՐ ՓՈՔՐԱՑՈՒՄՆ

(MAISON DE CONFIANCE) ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԵՐԷԱ №№ 156, 157, 158, 159 և 160.

Համեմատեցէք թէյ

1 ր. 10 կ.	թէյի հետ ամեն տեղ	1 ր. 30 կ.	
1 „ 20 „	. . . . .	1 „ 60 „	
1 „ 40 „	. . . . .	1 „ 90 „	
1 „ 60 „	. . . . .	2 „ 20 „	
1 „ 80 „	. . . . .	2 „ 50 „	
ամենալաւը 2 ր.	. . . . .	3 „ ——	

Մի և նոյն տեղը գործակալութիւն վաճառման շոկոլադի և կակաօ-վիթոյ Հասենցիայի, Պալմերի բիսկվիտների, Բազրի կօնֆիկանների, Շեֆիլդի դանակների, Տուբնելի զրիչների, Գաուի հրացանների, վ. Կիկլի ըէվոլվերների, Բարնաբիի թամբերի, Մեկինթոշների, կօշմանի կրպամալ և մանանեխ, Եվարդի ալբօմներ և այլն և այլն։

5—100

ԹՈՒԱԲԱՆԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

սիամեամատիքական ընթացք

Գրիգորի Վարձելեան

Հայոց միջնակարգ ուսումնարանների համար

մանր առաջին (ամբողջ թուեր)

Մամուլի տակն է և սեպտեմբերի առաջին օրերին լոյս կը տեսնի նոյն խնդիրների երկրորդ մասը (կոտորակ թուեր և երրորդական կանոններ)։

Գինն է 40 կօպ.

Ուսումնարաններին զիջումն 20%։

Թիֆլիս, 5 Յունիսի 1882 թ.

Ծախում է վ. Շահխնազեանի Լրագրական գործակալութեան խանութում։

Օտար տեղերից դիմում են այս հասցէով Тифлисъ, въ Агентство В. Шавердова:

ԲԱՅՑԻ

ԽԱՄՍԱՅԻ

ՄԵԼԼԻՖՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ԳԻՆՆ Է 1 Ր. 50 Կ.

Գիրքը բաղկացած է 467 երեսներից

ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

„Մշակի“ խմբագրատանը.—„Կենտրոնական գրավաճառանոցում“ Մխիթարեանցի տանը № № 3 և 4. Գ. Զաքարիայ Գրիգորեանցի „Կովկասեան գրավաճառանոցում“.— Պ. Էնֆիաձեանցի Ծխախոտի խանութում.— Պ. Շահխնազեանցի Ծխախոտի խանութում։

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել համ յիշեալ տեղերը, համ ուղղակի հեղինակին հետևեալ հասցէով։

ТИФЛИСЪ. Редакція „Мшакъ“.
РАФФИ.

Въ Редакціи газеты
«МШАКЪ»
Продается
БРОШЮРА
„ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНІЕ ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ.“
Д. Григорія АРЦРУНИ.
Брошюра напечатана въ Москвѣ.
Цѣна 25 коп.

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՑԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ հրաւիրում է ցանկացողներին կապալով վերցնել քաղաքային տան մի մասի քարէ և սրկու աշխատանքները վերլիամինօվսկայա փողոցի կողմից։ Ցանկացողները պէտք է ներկայանան ամուրդին վարչութեան բնակարանի մէջ երեքշաբթի, հոկտեմբերի 12-ին, օրվայ 12 ժամին։ Նախագիծը, պայմանները և բոլոր անհրաժեշտ պայմանները կարելի է տեսնել վարչութեան մէջ ամեն օր առաւաւտեան 10 ժամից մինչև 2 ժամ։

1—3

ԹԻՖԼԻՍԻ ԳԱԶԱՓԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ հրաւիրում է ցանկացողներին կապալով վերցնել քաղաքային տան մի մասի քարէ և սրկու աշխատանքները վերլիամինօվսկայա փողոցի կողմից։ Ցանկացողները պէտք է ներկայանան ամուրդին վարչութեան բնակարանի մէջ երեքշաբթի, հոկտեմբերի 12-ին, օրվայ 12 ժամին։ Նախագիծը, պայմանները և բոլոր անհրաժեշտ պայմանները կարելի է տեսնել վարչութեան մէջ ամեն օր առաւաւտեան 10 ժամից մինչև 2 ժամ։

1—3

ԹԻՖԼԻՍ ամառին հունձի այս տարի չափազանց դոյնաւոր և հոտաւէտ ԱՅԳ ԹԷյից ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ մէջ ստացված է 50,000 ֆունտ և ծախվում է 25% էժան և աւելի լաւ քան թէ ուրիշ տեղ։ Օրինակ. լաւ կօնգօ թէյ 1 ր.—1 ր. 20 կօպ., պատուական ՍԱՆՖԱ թէյ 1 ր. 40 կ., հիանալի ՄՕՆԻԿ թէյ 1 ր. 60 կ. այս թէյ ամեն տեղ ծախվում է 2 ր.—2 ր. 50 կ., գեղեցիկ ԿԱՑՍԱՆ թէյ 1 ր. 80 կ. և ամենալաւ Ֆու-չու-Ֆու թէյ 2 ր. մաքսար թէյ առանց թղթի։ Նոյն տեղը սովաբար լինում են 500 երկաթէ ՄԱՀՃԱԿԱՊՆԵՐ 6 ր.—60 ր., երկաթէ ԳՐԻՉՆԵՐ առ բաղջ Անդրկովկասի համար, շոկոլադ Ֆրայ, Շեվիլդի ԴԱՆԱԿՆԵՐ, վերականգնող ՄԱՔՄԱՍՏԵՐ մազերի համար, հրացաններ ԴԱՈՒ, ԲԼՕԼՎԵՐՆԵՐ վերի, ԹԱՄԲԵՐ բարնեբիի, կօշմանի ընչերայոյց, ԱԼԲՕՄՆԵՐ շվայցի կէս գնով։ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹ, ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԷՋ ԱՐԾՐՈՒՆՈՒՄ ԳԱԼԼԵՐԻԱՅՈՒՄ № 156, 157, 158, 159 և 100։

52—100

ՕԳՈՍՏՈՍ ԱՄՍԻ ՄԼԿԻՑ

ՍԿՍԵՑ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԵԼ ՎԻԵՆՆԱՅՈՒՄ

L'ORIENTAL

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԹԵՐԹԸ, ԱՄԻՍԸ ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՄ։

„Ժուրնալ դ'Օրիան“ լրագրի հին բաժանորդներին դադարեցրած թերթի տեղ կուղարկվի այդ նոր հրատարակութիւնը։

„L'Oriental“ թերթի տարեկան գինը 8 րուբլ է, կէս տարվանը 4 րուբլ։

Գրվել կարելի է „ՄՇԱԿԻ“ խմբագրութեան մէջ, կամ ուղղակի վիէննայում դիմելով հետևեալ հասցէով. Vienne (Autriche) M. F. Salles I. Neuer Markt 9.

Մ ի ջ ի փ ո ղ ո ց, կ ա թ օ լ ի չ է ս կ ա յ ա փ ո ղ ո ց ի ա ն կ ի ւ ն № 13.

Աւելի էժան, քան թէյ ուրիշ տեղ ծախվում են. ՎԻԵՆՆԱՅԻ ՄԵԲԵԼ ամենայն տեսակ, ֆրանսիական և անգլիական երկաթէ ԿՐԱՎԱՔՆԵՐ 8—30 ր., չամադաններ 250—25 ր., ասիմջաճներ 1. 30—12 ր., ս ո ւ ր ն գ ո ւ կ ն ե ր ձանապարհի 6—35 ր., մարաններ (погребцы) 6—25 ր., ս ա մ օ վ ա ր ն ե ր 60 կ.—1.25 ֆունտը., կուխոնների պղնձէ ամաններ, Գերմանիայի երկաթէ էմալով ամաններ. ո ւ մ բ վ ա ղ ն ի կ ն ե ր մ ր ա մ օ ր ն ի 38 ր.—75 ր., հրացաններ երկու լուլանի 6—32 ր., ռ ե վ ո լ վ ե ր ն ե ր ա մ ե ն ա յ ն տ ե ս ա կ 3. 50—30 ր., պատրոններ. (գուլաններ) բէվոլվերի, սիգար ինվագարդի ֆարբրիկից. պապիրոս և մամրաքար կոշնարօվի գլխի պատիրօգի. 5,000 ՖՈՒՆՏ ԹԹԻ (չայ) ԵՂ. ՊԱՊՈՎՆԵՐԻՑ, բիսկվիտ. (սուխար չայու և կաֆէի) Լ.ինէմի. կօֆէ Լ.ինէմի և Միխկասնի. Պետերբուրգում 40—1 ր. 25 կ. հայելիներ ամենայն տեսակ 28 կ.—240 ր., պ ր ո բ կ ա յ գինէֆտաձառների, հանքային և գարեջրի (для зельтерскихъ водъ и пива) ղուլմուկ (пухъ), պատնոններ սամովարի և չայու, դանակ չանդալ զանազան ֆարբրիկաների 1 ր. 20 կ.—25 ր. գուժիներ. գրչակոմներ 1 ր. 80 կ.—5—60 կ. գանակ չիբի 1—60 կ.—12 ր., գանակ հացի 20 կ.—1 ր., հատը, կուխոնի 1—10 մինչև 3—20 կ. պրէսր. մի կարելու մաշինայ. Անգլիական ուլմաներ, բրնաուակի չայնիկներ, կաֆէնիներ ամենայն տեսակ, ջազոյներ կաֆէի համար, ֆիլտեր—ջուր մաքրելու, կրպամալ կաթօլիկէն 18 կ., վոքս ֆրանսիայի ձակոյ, Թուղթ փոշտի, կոնվերտներ, սուրգուչ, մատիտ, գրիչ երկաթէ, գրչակոթ, քարետախտակ, Թանաք, Թանաքամաններ, պրեսպապիեներ, գազմներ սեղանի և չայու ֆրաժէ, վարշավի և բրնաուակի գուժիները 1—50 կ. մինչև 12 ր., և չայու 45 կ.—5 ր., շուրմիչկէք 45 կ.—5 ր., շամադաններ ամեն տեսակ 25 կ.—12 ր. Ջուխտ, պղպատպշկաններ վարշավու, ՌԵԶԻՆԻ ԿԱԼՕՇՆԵՐ, ամեն տեսակ, գուլիաններ կանանց և մարդկերանց 15 կ.—50 կ. Ջուխտ, շապիկներ, մարդկերանց գալուշիկներ, գոնաիկներ 35 կ.—4—50 կ., հատ, անձրևի և շոքի. անգրներ շիմայու ոսկրէ, գուտապերչոմի և փայտէ, շշուկաններ գլխի, շորի, սապոնի, պոմի և կարտի համար. չուլքի թէյլ (бумага) մատոկի կօշի և շալէ (гарусъ) ֆկլչաուկէք մարդկերանց և կանանց, պորտմաններ, քիսաներ, պապիրոսի ամաններ և մանր գոլանտերեյնի ապրանքներ, սապոն ամեն տեսակ 3 կ.,—30 կ., կատր, հոտավէտ ջրեր, պուդրա, Գլիցերին ջրի քացախ, հոտավէտ պարաշոններ ԿԻԼԵՐԻ Լ.ԱԲՕՐԱՏՈՐԻՑ. և այլն և այլն և այլն։

Վաճառականներին առանձին պայմաններով և զիջումով վերոյիշեալ ապրանքներ մեծ քանակութեամբ մշտապէս գտնվում են ՄԻԽԱՑԵԼ ՏԵՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆՑԻ պահեստում. (въ складѣ) *Մ ի ջ ի փ ո ղ ո ց ս կ ա թ օ լ ի չ է ս կ ա յ ա փ ո ղ ո ց ի ա ն կ ի ւ ն* № 13.

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել հետևեալ հասցէով. Тифлисъ Михаилу Н. Теръ-Никогосову.

149—180

Մ ի ջ ի փ ո ղ ո ց, կ ա թ օ լ ի չ է ս կ ա յ ա փ ո ղ ո ց ի ա ն կ ի ւ ն № 13.

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 5 Октября 1882 года.

Типогр. Главн. Упр. Главнонач. гражд. час., Лор.-Мелик. ул. зак. д.

Fonds A.R.A.M

№ 183 Հոկտեմբերի 5 Երեքշաբթի 1882 Հոկտեմբերի 5 Երեքշաբթի № 183

ՏԱՍՆԱՄԵԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարւանը 6 րուբլի։
Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում գրւում են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Յառարաքաղաքացիք դիմում են ուղղակի
Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից)։

Յայտարարութիւն ընդունւում է ամէն ւրեք։

Յայտարարութիւնների համար վճարւում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ խմբագրին։ ՆԵՐՔԻՆ ԼՐԱԲԵՐ։—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ Թիւրքիայից։ Առտաքին լրաբեր։—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ Հայ վաճառականը և հայ ուսուցիչը։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

Թիֆլիս, 2 հոկտեմբերի

Հայոց Բարեգործական ընկերութեան խորհուրդը ինձ պատուոյ յանձնարարով ինձ, իր ամսոյ 1-ի նստում, պատասխանել ձեր պատուական թերթի 179 թուահամարում պարունակուած—ինչ եղաւ Մշակների ընկերութիւնը—վերնագրով առաջաւոր յօդուածին։

Խնդրում եմ խնամարտաւար, խմբագիր ասէր, որ «Մշակի» առաջիկայ համարում բարեհաճիք տեղ շնորհել այս գրութեան։

Հասարակական գործի շարժմանը արտիւռօք հետամուտ եղող ընթերցողի հետաքրքրութիւնը լիապէս գոհացնելու համար, աւելորդ չեմ համարում երկարդել, ձեր թերթում, Հ. Բ. Ը. խորհրդի գործունէութեան համառօտ քաղուածքի (*) այն կտորը, որ Մշակների ընկերութեան գործի ակզբնաւորութեանն է վերաբերւում։

Ահաւասիկ կտորը.

«Այն մայիսի 7-ին (1882), խորհրդի նստում, կարդացւում է մեծ. պ. Գրիգոր Արծրունու նամակը, որով նա առաջարկում է մշեցի մշակներից կազմուելի փոխադարձ օգնութեան ընկերութիւնը ընդունել Հ. Բ. ընկերութեան հովանաւորութեան տակ. խորհրդի նստում ներկայանում են անձամբ մի խումբ մշեցի մշակներ իրենց խնդրով և իրենց ծրագրով։ Խորհուրդը ընդունում է նոցա խնդիրը, յոռատանում է մշակել առաջարկուած ծրագիրը։ Յաջորդ նստում, մայիսի 14-ին, արդէն մշակուած և կանոնաւորուած ծրագիրը կարդացւում է մշակների առջև, տալով նոցա մանրամասն բացատրութիւններ, և առնւում է նոցա լիուլի հաւանութիւնը։ Այնուհետև օրինաւոր կանոնադրւում է ծրագիրը և որոշւում է ներկայացնել ընդհանուր ժողովին՝ նորա վաւերացումն առնելու և ապա առաջարկել իշխանութեանն ի հաստատութիւն։»

Ծրագիրը ներկայացուեցաւ յունիսի 13-ի ընդհանուր ժողովին, որի որոշումն այն եղաւ, որ նա նախ ներկայացուի իշխանութեանն՝ ի հաստատութիւն։

Խորհուրդը, այդ քայլն անելէն առաջ, անդենականում որ ծրագիրը, «Մշեցի մշակաց ընկերութիւն ի Տփխիս» վերնագրով, հաստատութիւն չի ստանի բարձրից, անցնող սեպտեմբեր ամսում հարկ համարեց կրկին կոչել մշակների խումբը և համոզել, ինչպէս արել էր նաև ակզբում, որ նոքա հաւանին փոխել իրենց սիրած և ընտրած վերնագիրը և ընդունին խորհրդից առաջարկուածը, որ է—Հայ մշակների ընկերութիւն Թիֆլիսում։—Մշեցիք վերջապէս ընդունեցին յիշեալ փոփոխութիւնը, և ծրագիրը, իր ամբողջութեան մէջ դարձեալ մի քիչ փոփոխութեան ենթարկուելով, բարդմանուեցաւ ռուսերէն և ներկայացաւ ճաւոր ընթացքում՝ բարձրից իր հաստատութիւնն առնելու համար։

Այդ է բոլորը։

Դառնալով առաջաւոր յօդուածի այս երկու պարբերութեանը՝—«Մենք սկսում ենք նեռանդով մի որ և է գործ, բայց անցնում է մի երկու ամիս և մեր եռանդը սառչում է, չարունակում ենք գործը ակամայ, հետևապէս և թոյլ կերպով։ Այնուհետև մենք մեզ արդարացնում ենք մեր խղճի և հասարակութեան առջև հասարակական մի քանի դժուար պայմաններով»—նկատի ինձ, օգտւում բնդելով պատեհութիւնից՝ անել հետևեալ խորհրդածութիւնը։

Արդարև, արդէն քանի մի տարուայ փորձերով անդադար ապացուցւում է որ սկզբնական եռանդը, մեր ձեռնարկած գործերում, մի քանի ամսից յետո սառչում է։ Դորա պատճառը, նիթ՝ առաջաւոր յօդուածի մտքով՝ գործադիրների կամ գործը վարողների բնաւորութեան մէջ է դրւում, ես նոցանը, նկատի ինձ ասել, առաւելապէս հասարակութեան անտարբերութեան մէջ եմ գտնում։ Մի մարդ, մի քանի մարդիկ, կեղեցիկ յօդուածի անսիլներից յափշտակուած, եռանդով ձեռք են գարկում մի ազգօգուտ հանրօգուտ գործի ընդհանուրութեան, մտածելով և իրենք իրենց համոզելով, թէ այդ գործը սիրով կընդունւի հանրից՝ որի օգնի համար նա յղացուած է. բայց երբ նորա ակզբնաւորութիւնից յետոյ սառում են սիրտներ և ոգին, և, բոլոր այդ ժամանակ, հասարակութիւնը իր բանեմացներով, իր ամէն դասի առաջնորդներով, իր վաղատէր հարուստներով նստում է անտարբեր, այնուհետև ձեռնարկուած գործին գլուխ կարգուածների եռանդն էլ բնականապէս կը սառչի։

Հայոց Բարեգործական ընկերութեան խորհուրդը, համոզուած եմ, ոչ միայն կը լծուի և չնորհակալ, որ գործի յառաջադիմութեանն ու ծաղկմանը համար իր ամբողջ եռանդը առաւաձնէ՝ հաստատակութեան բանեմաց ներկայացուիչները խորհրդի գործունէութեան մէջ թերութիւն, դանդաղութիւն և այլն որ և է պակասութիւն նշմարելին թէ չէ, անկեղծ, ամենայն արիւնեթեամբ, իրենց անաչառ քննութիւնը և ազդարարութիւնը։

Բայց ներկայ դրութեան մէջ,—հասարակութեան գործի անտարբերութեան առջև, նախահաշուի այնպիսի մի դժուարութիւ որ բոլորովին աչքընչ է հաւատար գործադրելու համար այն կարիքները, որոնցով առանձնած գիտեմ են խորհրդին հայ կարօտեալները,—սխալ է թւում ինձ գործերի վարչութեան մէջ տեսնուած պակասութիւնները վերագրել միայն վարիչների բնաւորութեանը, որպէս ամենայնում է յիշեալ 179 թուահամարի առաջաւոր յօդուածի հեղինակը։

Հայոց Բարեգործական ընկերութեան ներկայ խորհուրդը, հետևելով իր կանոնագրութեան ոգուն, կը ցանկալ իր առաջացուցած գեղեցիկ գործերով պարծանք վաստակել թէ ընկերութեան և թէ իր անուանը. բայց ինչ գեղեցիկ գործ նա առաջացնել կը կարողանար իր 2500 րուբլի նախահաշուով։

Մինչև որ ժողովուրդը չը քաջալերէ նորան իր նուիրատուութեամբ, նա՝ եղրակ նստած քննադատի աչքով՝ թէ «ծոյլ», թէ «դիւրագրգիռ», թէ «զուրկ հաստատ կամքից» կերեւայ։ Բայց, արդարև, նա յաւահաս երեսման մէջ պաշարուած է իր բարի կամքի և իր պրամական նեղութեան միջև։

Այդ է հայոց Բարեգործական ընկերութեան գործի իսկական դրութիւնը։

Կատարեմ, խմբագիր ասէր, թոյլատուութիւն խնդրելով ձեզանից յիշեցնել ձեզ այն, որ երբ դեռ քաղաքում դորանից, յետոյ նոյն սկզբունքը գործ է դրւում ամբողջ պիւռում, և հետզհետէ աւելի ևս ընդարձակուելով սկսւում է գործ դրվել աշխարհի բոլոր քաղաքակրթուած ժողովուրդների մէջ։ Այդ ժամանակ մարդիկ նկատում են մի ուրիշ բան էլ. օրինակ կոչկակարը տեսնում է որ շատ ժամանակ է կորցնում մեն գալով այն անձանց համար, որոնց որ կոչիկ է հարկաւոր, և որոնք ունենալին այնպիսի բաներ, որ կոչկակարին են հարկաւոր։ Աւելի լաւ չէր լինի, մտածում է նա, որ լինէին առանձին մարդիկ, որոնք միայն դրանով պրաղվէին. այն է աւելին կոչկակարից նրա կոչիկները և ծախէին նրանց վրա, ում որ կոչիկ է հարկաւոր։ Այդպիսով առաջ է գալիս մի առանձին տեսակ գործողութիւն, որ կոչւում է առևտուր—այսինքն առնել, դնել մէկից և տալ, ծախել մի ուրիշին. դնել արդիւնաբերողից (производитель) և ծախել սպառողի վրա (потребитель). Նորա որոնք որ նուիրում են իրանց այդ գործունէութեանը, կոչւում են առևտրականներ կամ թէ վաճառականներ։ Որովհետև մենք տեսանք թէ ինչ կնշանակէ գոյութիւն առանում առհասարակ վաճառականը—արհեստ և հայ վաճառականը։ Մենք տեսանք, որ առևտուր տուած գործողութիւնը գոյութիւն է առանում միայն այն ժամանակ, երբ ժողովուրդը մի որոշ աստիճանի զարգացման է հասնում։ Որովհետև նիթ չէ կարելի ասել, թէ առևտուրը պարունակում է իր մէջ մի որ և իցէ ազգի քաղաքակրթութիւնը, բայց դրականապէս կարելի է ասել, որ առևտուրը ծառայում է իրրև

(*) Տպուած է «Արձագանք»-ում, № 26, օգոստոսի։

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՀԱՑ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆԸ ԵՒ ՀԱՑ ՈՒՍՈՒՑԻՉԸ

Կար մի ժամանակ երբ ամէն մէկ գերդաստան իր անձնական ոյժերով էր բաւականութիւն տալիս իր բոլոր պիտոյքներին։ Այդ այն ժամանակն էր, երբ այժմեան քաղաքակրթուած ժողովուրդները դեռ զարգացման աննուաստերին աստիճանի վրա էին։ Այդ վաղուց անցած օրերում չը կային ոչ ծախողներ և ոչ գնողներ. ամէն մէկ անհատ ինքն էր պատրաստում իր համար հարկաւոր բաները՝ հացը, հագուստը, շորեղէնը և այլն։ Քանի որ մի գերդաստանի պիտոյքները շատ քիչ էին, քանի որ մարդուս հարկաւոր բաները պատրաստւում էին գլխաւորապէս երկու առարկաների մէջ, այն է հացի և հանդերձի մէջ, այն ժամանակ, ի հարկէ, կարող էր գոյութիւն ունենալ մի այդպիսի պարզ տնտեսութիւն։ Բայց մարդը մի աստիճան զարգացման վրա չէ մնում. հասարակութիւնը օրից օր զարգանում է և զարգացման հետ աւելանում են և նրա պիտոյքները։ Այսօր նա բաւականանում է հացով և հանդերձեղէնով, վաղը նրա միտքը աւելի զարգացած լինելով, նրան հարկաւոր են գալիս ուրիշ բաներ. տուն, դիրք և այլն։ Առաջ նա ունէր միայն նիթական պահանջներ, բայց այժմ նա ունի և հոգեկան պահանջներ։ Նրա պիտոյքները աւելանալով, բազմանալով, նա չէր կարող լրումն տալ նոցա արհեստական առաջնայ ճանապարհով։ Նա տեսաւ առաջինը՝ որ նա չէ կարող ինքն պատրաստել այն բոլորը, ինչ որ նրան հարկաւոր է և երկրորդը՝ նա տեսաւ, որ ամէն մէկ մարդ առհասարակ մի տեսակ ընդունակութիւն ունի։ Նա եկաւ այն եզրակացութեանը, որ աւելի լաւ է մի բան պատրաստել, մի գործով պրաղվել. որովհետև այդպիսով նա աւելի արդիւնաւոր կարող է կացուցանել թէ իր ժամանակը և թէ իր աշխատանքը։ Օրինակ, եթէ մէկը պարապվի միայն կոշիկ կարելով, նա վարժվելով մի այնպիսի հմտութիւն կը ստանայ իր արհեստի մէջ, որ աւելի լաւ կոշիկներ կը կարի և նոյն ժամանակամիջոցում աւելի մեծ քանակութեամբ կոշիկներ կը կարի, քան թէ նա, որ պիտի համ կոշիկ ու շոր կարի, համ իր համար ճաշ պատրաստի, համ էլ հազար մի տեսակ ուրիշ պարապմունքներով զրաղվի։ Ահա այսպէս հասարակութիւնը հասաւ պարապման բաժանման գաղափարին (раздѣленіе занятій)։ Կոշկակարը սկսեց կարել կոշիկ ոչ թէ միայն իր սեփական գործածութեան համար, այլ և ուրիշների համար, իր շրջակայ մարդկանց համար. նա աւելորդ կոշիկները տալիս է ուրիշներին և ստանում է փոխարէնը ինչ որ իրան հարկաւոր է և նա չունի, այսինքն հաց, շոր, դիրք և այլն։ Պարապմանց բաժանման սկզբունքը առաջ գործ է դրւում ի հարկէ մի նեղ շրջանի մէջ. սկզբում միայն հարևան գերդաստաններն են օգտւում մեր եղբայրները. Թիւրքիայում և Թիւրքաց Հայաստանում, օգնութիւն խնդրելին մեզնից, մենք կովկասեան հայերս, գլխաւորապէս «Մշակի» յօդուածների ձայնով, առանց դժուարութեան քանի մի տասնեակներով հազարներ բաժին հանեցինք ուսումնակարօտներին և տուէալներին, ինչի այժմ կովկասեան հայոց բարեգործական ընկերութիւնը չը պիտի դանի այն քաջալերը, և աւելին ևս, կովկասեան հայից՝ յօդուտ կովկասեան քաղաքներին։

Երբ այդ լինի, եռանդը էլ այնուհետև չնամ կը մնայ և մենք կունենայ՝ անդադար դէպի առաջ թռիչք գործելու, արդէ արդէ։

Գարատաղը հայոց Բ. ընկերութեան խորհրդի Ա. Մ. Եղնկեանց

ՆԵՐՔԻՆ ԼՐԱԲԵՐ

Շնորհակալութեամբ առացանք պ. Ն. Տէր-Վռնդեանի «Այբուբէն լեզուի» այբբենարան և սկզբնական ընթերցարան մանուկների համար։ Դա գրքի ինն երորդ տպագրութիւն է և կենարօնական դրավաճառանոցի հրատարակութիւն է։ Պ. Տէր-Վռնդեան նուիրել է իր գիրքը բժշկապետ Յ. Տէր-Յովհաննիսեանին։ Գիրքը տպված է Ցովհ. Մաթևոսեանի տպարանում, ներկայ 1882 թ-ին և արժէ 35 կոպէկ։

Որովհետև երկու-երեք ամիս է մնում մինչև բաժանորդագրութեան սկսվելը, «Մեղու Հայաստանի» լրագիրը կրկին հայ բողոքականների ուշադրութեան է յանձնում. որպէս զի իր բաժանորդների թիւը շատացնի, նա իրան ցոյց է տալիս եկեղեցու պաշտպան, իսկ ուրիշներին անուանում է եկեղեցու դաւաճան։ Գարոնները չատ լաւ գիտեն, որ դա ամենևսին միջոց է տգէտ, խաւար և մոլեռանդ ամբոխը գրաւելու համար։ Լրագրի վերջին նկատողութիւնները ու յօդուածները ուրիշ բան չեն եթէ ոչ մի յայտարարութիւն բաժանորդագրութիւնը չատացնելու, մի հրաւէր գրվելու, որ կարելի է ձեռնհասել հետևեալ պարզ խօսքերով. «Հայեր, մեր լրագրին գրվեցէք, մենք եկեղեցու պաշտպան ենք, իսկ մեր լրագիրը եկեղեցու դաւանան է, մեր տպարանը լաւ է, միւսին փոած է, նոր տարին մտնելում է, չսպասիցէք մեր լրագրին գրվելու» Ա՞յդ ուղղութիւն ենք դանկանում։

—

քաղաքակրթութեան չափ։ Այն ժողովուրդը, որ չունի ուշիմ պիտոյքներ, կամ թէ աւելի լաւ է ասել, որի պահանջների թիւը այնքան սահմանափակ է, որ նա կարողանում է լրումն տալ նոցա իր սեփական ոյժերով, մի այդպիսի ժողովուրդ չէ կարող, ի հարկէ, առևտուր ունենալ և նա, ինչպէս առաջ ասեցի, գտնվում է քաղաքակրթութեան աննուաստին աստիճանի վրա։

Վերցնենք այժմ հայ վաճառականին և հայ ուսուցչին։ Թոյլ տուէք ինձ մի փոքրիկ համեմատութիւն անել դրանց մէջ, որովհետև, ինչպէս ձեզ յայտնի է, համեմատական մեթոդը աւելի է պարզնցնում գործը։ Ինչ է պատճառ հայ ուսուցչի նպաստակը։ Կարճ լինելու համար ես կը յիշեցնեմ ձեզ այն մի քանի խօսքերը, որոնցով որոշվեցաւ մի քանի չարաչի առաջ մեր ծխական դպրոցների նպատակը. ահա այդ խօսքերը. հասարակ բարոյական կրթութիւն և ընդհանուր զարգացումն։ Սորանով որոշվում է և ամէն մէկ ուսուցչի նպատակը, այն է տարածել կրթութիւն, զարգացումն և դիտութիւն։ Ցաման է արդեօք վաճառականի նպատակը վերև յիշուած նպատակի հետ։ Ես գիտեմ, որ դժգոհութիւն կը յարգնենամ ուսուցիչների մէջ, եթէ չանդգնութիւն ունենամ նմանութիւն գտնել այդ երկու գործողութեան մէջ։ Ես վստահանում եմ, ինչպէս ունենալով մինչև անդամ ուսուցիչների արդարացի տեսակէտը, մատնացոյց անել մի այդպիսի նմանութեան վրա։ Ես կամենում եմ ասել, որ առևտուրը ծառայում է նոյնպէս իրրև

Fonds A.R.A.M

Ապրիլի, հոկտեմբերի 3-ին հայ դերասանական խումբը ներկայացրեց Արծրունու թատրոնում հանուեալ պիէսաները. «Խնչօի Թուղր» վոդեվիլ հեղ. Է. Ցէր-Գրիգորեանի, «Ընտանեկան փոթորիկ» վոդեվիլ, թարգմ. ռուսերէնից և «Նկարիչներ» կոմէդիա 1 արար, հեղ. կոմս Սօլօգուբի, փոխադրութիւն Գ. Զամչեանի: Ամբողջ ներկայացումը անցաւ չատ կենդանի կերպով, բոլոր պիէսաները խաղացվելացան մեծ չնորհով: Ոչ մի անգամ, հայոց ներկայացման ժամանակ, մենք չեն յիշում որ հասարակութիւնը այն աստիճան ծիծաղէր ամբողջ օրուից, ինչպէս այս ներկայացմանը: Դերները չատ լաւ բաժանված էին, ամեն մարդը իր տեղումն էր: Ցէր-Գաբիեան, որպէս կոմիկ, աննման էր, մանաւանդ նկարիչ Արչակի դերում: Այդ մարդը ճշմարիտ բնածին տաղանդ ունի. նրա խաղը մենք չենք փոխի անցնալ տարիների Կ. Պօլսից մեզ մօտ բերած ամբողջ խմբի խաղի հետ: «Խնչօի Թուղր» պիէսան, թէև չատ ծիծաղալի պիէսա է, բայց մերը ինչ տանն անցաւ: Երկրորդ պիէսան «Ընտանեկան փոթորիկ» որ չատ անգամ խաղացվելացաւ Թիֆլիսում թէ առաջներն, թէ վրացերէն և թէ հայերէն լեզուով, ոչ մի անգամ այդքան կենդանի կերպով չանցաւ, որքան կիրակի օրվայ ներկայացման ժամանակ: թէ Տէր Գրիգորեան և թէ տիկին Զաքել, որ առաջին անգամ հանդէս էին գալիս մեր բեմի վրա, չատ լաւ կատարելին իրանց դերերը: Վերջապատասխի տիկինը կենդանի խազ և դեղեցիկ ու ազատ մանիէրներ ունի, նա չնորհալի է, նա բեմի վրա իրան այնպէս է պահում, կարծես ասպրիներով փորձված դերասանուհի լինէր: Վերջապէս կոմս Սօլօգուբի «Նկարիչներ» պիէսայում, որ վոդեվիլի մէջ ասենք, չատ աջող կերպով փոխադրել է Զամչեանը, բոլոր ներկայացնողները չեղած հաճոյաչէտութեամբ խաղացին և մի ղլուխ, սկզբից մինչև վերջը ծիծաղեցրին հասարակութեանը: Կրկնում ենք. դերերը լաւ բաժանված էին, դերասաններից ամեն մէկը իր դերումն էր: Որքան Ցէր-Գաբիեան և Ցէր-Գրիգորեան լաւ էին նկարիչների ղերերում, որոնցից մինը զործնական մարդ է, իսկ երկրորդը իդէալիստ է, նոյնքան Աւաքեանը ծառայի դերում և Ստեփանեանց արհեստաւորը մրոտ պաշտօնեայի դերում, անեման էին: Վերջապէս և Ասանիկ օրիորդ Հովհաննէսեան, Նինոյի աննման դերում, չը միացրեց պիէսայի ամբողջութեան ապատութիւնը: Բայց հասարակութիւնը բացակայ էր Թատրոնից, մանաւանդ բացակայ էր մեր ինտելիգենցիան: Մեր հասարակութիւնը, չնորհակալ անցնելով տարիների Թատրոնական գործի կատարողներին, ընտելացաւ թատրոնական, ան ու տարատի դերերի, գործակ պիէսաներին: Եւ նոյն Զամչեանը, որ այժմ այդքան աջող կերպով Թարգմանեց Սօլօգուբի պիէսան, վրդովվում էր, երբ մենք առաջ էինք թէ պօլսական դերասանական խմբով ու բեմադրութեամբ դուք կը խազէք հայոց Թատրոնը: Ճշմարիան էլ այդպէս եղաւ. Թատրոնական կոմիտէը, իշխան Ամատունու հետ, անխնայ մերկեցին և խոր դերեզմանի մէջ Թաղեցին հայոց Թատրոնը. այժմ նա չատ տարիներ (գուցէ և երբէք) էլ յարութիւն չի առնի: Մեր հասարակութիւնը այժմ նմանվում է մի հիւանդ տատանուող մարդուն, որ երկար ժամանակ տառապել է ուտել Թունդ և այրող համեմներով կերակուրներ, այնուհետև զրկեցին, պարզ, մանրատար կամ նոյն իսկ Թեթև կերակուրներ նրա համար զրուելի են: Նա կամ պէտք է միշտ չարունակի պղպիղով, դարչինով և այլ այդ տեսակ բաներով համեմած կերակուրներ ուտել, կամ կատարելապէս հրաժարվի կերակուր ընդունելուց: Երեք տարի չարունակ իշխան Ամատունի, իր բոլոր հոմախոհներով ու արբանեակներով, անապին ծախսեր, անագին եռանդ, անապին ջանք են գործ դրել հայոց Թատրոնական գործը մարթելու համար, իսկ այժմ, երբ կատարելապէս նրան մարթեցին ու հաստած անագին գումարներն էլ բաւոր տուեցին,—դարմանում են որ մարթվածը կենդանի չը մնայ, այլ անշունչ դիակ գործատ: Այժմ անհնարին է գրաւել մեր հասարակութիւնը նոյն իսկ այնպիսի աջող ներկայացումով, ինչպէս կիրակի օրվայ ներկայացումն էր: Հայոց Թատրոնական գործը կարելի է միայն համարել:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԹԻՒՐԻԱՑԻ

Կ. Պօլիս, 19 սեպտ. 1882

Ազդային ժողովի երիտ. նիստ նոսիրեց նոր վարչութեան մը ընտրութեան և հոգիս հաղ կարողացան վեց անուն միասին բերել այդ մարմնոյ կազմութեան համար: Այդպիսի առիթներու մէջ յայտարմանց, խորհրդակցանց, անորոշ քաղնեռ պատճառն այն է որ մեր երեսփոխանները տակաւին խումբ խումբ չաժնուած չեն իրր մի և նոյն սկզբանց ծառայող անձանց հատաքուններ և չունին սովորութիւն նախապատրաստական գումարումներ ընելու, որպէս զի ամեն կարեոր խնդրոյ առթիւ կանխաւ համոզմունքներնին զոյացնեն մէջերնին և ապա ներկայանան քաղաքական ոյժ մի քաղաք: Բայց մեք կը պահանջենք այսպիսի բաներ այդ մարդերէ, որք գազափար անգամ չեն նեն թէ ինչ է երեսփոխանական մարմնոյ մը անհրաժեշտ եղած հանգամանքներն և թէ ինչ նպատակ կարելի է ժողովներու նիստերն արդիւնաւոր ընել և գործ յաւաջ տանել: Զանկնկալեմք ուրեմն այսպիսիներէ ինչ որ չենք կարող ակնկալել մեզ և անցնենք:

Ընտրած վեց անձերու անուններն զարմանք կը պատճառէ մասամբոյն, զլխաւորապէս այն պատճառաւ որ անոնց մէջ դժուար է երեք հատ գտնել որք ընկերական գրութեամբ, դատողութեամբ, ակզբունքներով և անցնալով փոքր ինչ միմեանց նմանին, և հետևապէս կարողանան համաձայն մի մարմին կազմել: Խիրխ էր մեզ ազգացուցանել այդ հաղորդելով ձեզ ամեն մէկի նկարագիրն, բայց արդէն անօգուտ մի աշխատութիւն է այդ քանի որ նոցա ամենքն ալ երկար ու վերջը հրաժարեցան այլ և այլ պատճառներ յառաջ բերելով:

Այդ ընտրած անձանց երկուքին հրաժարիլը չատալի է ասկայն, որք են պ. պ. Ալէքսանդր Մերխէմպէրլի և բժ. Սերվիչէն: Առաջինը ուսանող և քաջ վաստաբան՝ անկախ վիճակի և բնաւորութեան տէր՝ կարող էր ծառայութիւն մատուցանել մանաւանդ վարչութեան դատական ճիւղին մէջ: Երկրորդն որ զարգացեալ դասին մէջ ամենուն չարգանքն կը վայելէ՝ արդէն վարած է ժամանակաւ ազգային պաշտօններ, բայց մօտ տասն տարի է որ զգուած և յուսահատած, ազգային հասարակական գործոց մէջ չուզէր պաշտօնապէս մտնել և զուցէ այդ պատճառաւ է որ Ռուսաստան ծանօթ չէ ձեզ այնքան որքան արժանի է ճանչցուելու: Երկար ժամանակ զաւառս օրինական բժշկութեան ի Փիլիպէ՝ անդամ այն ծերակոյտին որոյ անունը միայն կայ այսօր, Ալլի և Ցուսոյ բաշայներուն բարեկամն և խորհրդատուն՝ բժ. Սերվիչէն էքէնդին իր պաշտօնական բարձր դիրքովն, բայց մանաւանդ իր այն սրամտութեամբն որ անթերի պահած է իր վոխատուական հասակին մէջ, մեծ ազդեցութիւն առացած է ոչ միայն ամբողջ Թիւրք նախարարութեան մօտ, այլ և արժանաւորապէս կը գնահատէ դայն անգլիա եւրոպական գաղթականութիւնը: Ըստ մեզ առ է միակ հայն Կ. Պօլսոյ որ կառավարութեան հետ մասնաւոր յարաբերութիւն ունենալով երբէք ոչ զոր չարդարված է և խոտան է միշտ ճշմարտութիւնն ամենուն անխտրաբար, չը մառանալով, երբէք իր հայ-ըլլալն՝ և այս այնպիսի ժամանակներ որ հայու չատն ու պատիւն պաշտպանելն անձնական դրութիւնն վտանգի դնել էր: Ամեն ոք կը վկայէ Թէ բժ. Սերվիչէն տակաւորական մակարդակին բարձր մի անձնաւորութիւն է, հնարաւ առանց դուռզրութեան, հայրենասէր առանց ծայրերի մնծամասնութեան և իր սկզբանց այնքան ոյժեղ կերպով գերի, որ զինքը լաւ չի ճանաչողներն չատաբանութեան կը վերագրեն իր հատատամտութիւնն:

Նա սիրելի չէ տակայն այստեղ զաս մը հայերու և չատ ալ բնական է այս, վասն զի մարդիկ կան որք անհանդուրժութիւն կը զգան երբ տեսչի գերազանցութիւնը չեն կարող ուրանալ: Սերվիչէնի երեսին վրայ ու խոսք ձեներն, կարող վճիռներն անմիջապէս համակրութիւն չեն գրաւեր իր վրայ: Պէտք է զայն լաւ ուսումնասիրել, տակաւ տակաւին նորա հետ այլ և այլ հարցերու մասին: Այն ժամանակ կարելի է համակրել նորա հետ և համոզիլ Թէ լուսաւոր դատողութիւններն երկար մտածութեանց արդիւնքն չեն միշտ: Նա ունի պէտք եղած խելքն ու կորով մեր ազգին այս անհիշատութեան մատնուած մի ազգի գլուխն անցնելու համար: Մեր քաղաքական կրթութիւնն տակաւին չէ սիրած անգամ և մեք միշտ պէտք ունինանք երկարել բազմնե-

քաղաքակրթութեան միջնորդ, իրրև լուսաւորութեան տարածող: Ապրանքների փոխանակութիւնը մի և նոյն ժամանակ մարքերի, գազափարների փոխանակութիւն է: Քաղաքակրթված ժողովուրդը տանելով իր ապրանքները անգարպացած ազգերի մօտ, իր աչքի առաջ ունենալով միայն անձնական շահ, այնու ամենայնիւ նա դառնում է անկամայ այդ անկիրթ ազգի լուսաւորողը, ուսուցիչը: Այգրնական շահասիրական և եսական նպատակը դառնում է իր գործադրութեան մէջ ազդիւր բարերարութեան և ընդհանուր օգտի: Եթէ եւրոպացիք ջնային Ամերիկա ոչ այն նպատակով, որ բարերարութիւն անեն այնտեղի բնիկ ժողովուրդներին, բայց նպատ ակամայ դառան նոցա բարերարները, ծանօթացնելով վայրենի ժողովուրդը այն առարկաների հետ, որոնք կազմում են մարդկութեան զարգացման կխաւոր միջոցները (ֆակտօրները): Այդպիսի օրինակներ շատ կարելի է գտնել պատմութեան մէջ: Եթէ գիցուք հայ վաճառականը իր կտրամտով մուտք գործի Աֆրայի անհիւրընկալ երկիրները, նա այն ժամանակ կը դառնայ քաղաքակրթութեան միջնորդը, թէպէտ այդ բանը ինքն չի նկատի: Նա կը տանի Աֆրա իր ապրանքների հետ եւրոպական գազափարների և եւրոպական գործացման մի մասը: Ահա թէ ինչ նմանութիւն կայ այդ երկու գործոնների մէջ. ուսուցչի և վաճառականի մէջ: Մէկը միտքյաբար է ծառայում իր վաճառ նպատակին, միւսը թէև անգիտակցաբար, թէև եսականութիւնից զրգված, նոյն նպատակին է նպաստում: Ուսուցիչը մտաւոր պաշար ձեռք բերելով այն անձինքներից, որոնք իրանց գիտութեան են նուիրել, որոնք եթէ կարելի է այսպէս ասել գիտութեան մշակներն են, արտադրողներն են, ուսուցիչը այդ իր ձեռք բերած մտաւոր պաշարը տարածում է, բաժանում է նոցա մէջ, որոնք որ զուրկ են այդ բարիքից, որոնք որ անկիրթ ու անգարգացած են, այսինքն մանուկներին, երեխաների մէջ: Վաճառականն էլ հաւաքելով երկրի զանազան նիւթական արդիւնաբերութիւնից առարկաներ, ապրանքների մի պաշար, բաժանում է նոյնպէս այդ առարկաները նոցա, որոնք որ կարիք են զգում դոցա մէջ: Մէկը մարդկութեան մտաւոր և բարոյական ապահովութեան մասին է հոգս քաշում, միւսը ապահովացնում է մարդկանց նիւթական կեանքը: Ահա թէ ինչումէ պարունակվում ուսուցչութիւնը և վաճառականութիւնը, երկուսն էլ ազնիւ գործողութիւններ են, երկուսն էլ մարդկութեան օգտին և ընդհանուր բարերարութեան են նպաստում:

Գալով հայ ազգի վրա, պէտք է ասել որ հայ ազգը ճանաչված է եւրոպացում իրրև վաճառական ազգ. ասում են Թէ հայը բնական մեծ հակումն ունի դէպի առևտուրը: Մեր մէջ էլ մինչև անգամ սովորութիւն է դառել ասել, որ հայ ազգի մեծամասնութիւնը կազմում են վաճառականները, բայց Թէ ինչ վիճակագրական ազգիւրներից ենք այդ եզրակացութեան հասել, յայտնի չէ: Ամենքն կերպով փորձառել այդ տեսակ կարծիքը ես չեմ կարող, որովհետև չունեմ ոչինչ վիճակագրական տուեալներ: Բայց ինչ ասել կարող, որ մեր վաճառականները, եթէ չեն էլ կազմում հայ ազգի մեծամասնութիւնն, այնու ամենայնիւ նոքա կազմում են նորա նշանաւոր մի մասը: Թէ օրինակ մարդիկ են այդ վաճառականները, Թէ ինչ տեսակ բնաւորութեան, ինչ տեսակ բարոյական յատկութիւնների տէր մարդիկ են դոքա, այդ մասին ամեն մէկը ձեզանից, պատեհի ընթերցողներ, ունի մի որոշ գազափար:

Ասում են Թէ հայ վաճառականը ամեն բանի վրա նայում է անձնական տեսակէտից, Թէ նրա հնարքն միակ նպատակն է փող դիզելը, ունեցած դրամը յչելը, և Թէ նա ամեն միջոց գործ է դնում այդ նպատակին հասնելու համար: Մեր մէջ առհասարակ սովորութիւն է դառել Թէ լուսաւորութեան և Թէ մասնաւոր խոսակցութեան մէջ նկարագրել հայ վաճառականին այնպէս, ինչպէս և մի անպատկառ անհամակրելի գոյներով, ինչ տեսակ վատ յատկութիւն, ինչ տեսակ բարոյական կեղտ որ կամենաք, կարող էք բարդել վաճառականի ուսին: Հայ ինտելիգենտ դասը այդպէս է ճանաչում հայ վաճառականին և դրա հետևանքը այն է, որ մեր ինտելիգենցիան արհամարհանքով, զզուանքով է վերաբերվում դէպի վաճառականը և դէպի նորա գործունէութիւնը, այսինքն դէպի առևտուրը: Ինչ ասել կուզի, որ նոյն առևտրականութեամբ, նոյն արհամարհանքով կը նայի և հայ վաճառականը հայ ինտելիգենտ մարդու վրա: Այդպիսով այդ երկու դասը ներկայանում են որպէս երկու բոլորովին առանձին անկապ մարմիններ, որոնք ոչինչ փոխադարձ, բարեկամական յարաբերութիւններ չունեն միմեանց հետ: Եթէ հայ ուսուցիչները (ազգ են խնդալէս կազմում մեր ինտելիգենցիան) գոնե դան իրանց առանձնացած դիրքից, եթէ նոքա աւելի լաւ ծանօթ լինէին իրանց բարոյական պարտականութիւններին հետ դէպի ժողովուրդը, այն ժամանակ դուզ նոքա կը փոխէին իրանց հայեացքը հայ վաճառականի վերա և գուզ աւելի մեղմ աչքով կը նայէին նորա բարոյական վատ յատկութիւնների վրա: Թող հայ ինտելիգենցիան, փոխանակ արհամարհանքով վերաբերվել դէպի հայ վաճառականը, փոխանակ իրան հեռու պահել նորանից, Թող նա, առաջ եմ, բարեկամական, օգնութիւնն ձեռք մեկնէ նորան, Թող նա ուշադրութեամբ, քայլ առ քայլ հետազօտէ նորա կեանքը, նորա պատմութիւնը, այն ժամանակ կը փոխէ նա իր գատողութիւնը հայ վաճառականի բարոյականութեան մասին, այն ժամանակ նա կը տեսնէր Թէ ինչ պատմական չարժառիթներից դրդված հայը առևտրի է անձնուէր հակումն դէպի փող դիզելը: Հայ ինտելիգենտ մարդը չը պէտք է բառականանայ միայն վատաբանելով, նկարագրելով այս ինչ, այն ինչ եղելութիւն, վատ կողմերը, այլ նրա պրպտող պարտքն է աշխատել, արդէն դի այդ վատ երեւոյթները վերջ տանեան, անհետանան: Պարզ բան է, որ եւրոպացիք, ճանաչելով մեծ մասամբ հայ վաճառականին, որովհետև գա է մշտական յարաբերութիւն ունեցողը Եւրոպայի հետ, վաճառականի բնաւորութիւնը աչքի առաջ ունենալով

Fonds A.R.A.M

վեսաին սրժանի մարդիկ այդ պատանութիւնն չեն տար մեզ։

Այդ պաշտօնն կարող են ուղղութիւնները կատարել, որոց պարտքը պիտի է լսել որոնել մարդիկ և նոցա առն ու զատ ուսումնասիրել յետոյ ներկայացնել ձեզ և խրել ձեր մարքն փոքր ինչ աննպատակաւոր կարծիքն, եթէ ունիք, թիւրթիւրանակ հայոց նկատմամբ։ Սակայն ուզնն պիտի է գիտնայ, ինչպէս ըրաւ մին, թ քաց մերժել իր մտաչն քաւ բզէզներն և չորքորթ լուրատուներն, որք միշտ իրենց յոտի չքնջանի մէջ խեղդել կը ջանան զայն և չեն կարող պատուաւոր անձանց առնչը ներկայացնել, վասն զի այդ պարտներու դէմ պարկեշտ մարդկանց առնուն ալ զաւը փակ է։

Մ. Վ.

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—կայսրէն հեռագրում են սեպտեմբերի 22-ին։ Հնգկական զօրքերի առաջին զօրաբաժինը վաղը Սուէզ կերթայ, այնտեղից դէպի Հնդկաստան ուղեւորվելու համար։

—Գլադստոնից հեռագրում են սեպտեմբերի 23-ին։ Նօրահօտ երէկ երեկոյեան պահպանողականների ժողովում մի ճառ արտասանեց, որի մէջ ասում էր, թէ եգիպտական պատերազմը հարկաւոր չէր, հեռանալու, ոչնչով չէ արդարացվում կարելի էր պատերազմ չը սկսել, եթէ որ կառավարութիւնը իր ժամանակին հատատատմանութիւն և վճռականութիւն ցոյց ատր։ Եգիպտական խնդրի վճիռը մեծ դժուարութիւններ է պատրաստում։

—«Րէյտերի բնկերութեան» կայքից հեռագրում են, որ տաքիմները հրամայից գործնել յօդուտ Թեֆիկի ուշադրութիւնը այն բանի վրա, որ մինչև այժմ նա չը պատասխանեց Բ. Դրան յայտագրին, որի մէջ հարց էր տարջրված, թէ երեսփոխանական զօրքերը երբ պէտք է դուրս գան Եգիպտոսից։ Եթէ պատասխան չը տացվի, Բ. Դուռը կը դիմի պետութիւններին։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՑԻՆ ԳՈՐԾԱԳԱԼՈՒԹԵՆՆԻՑ

ՍՕՖԻԱ, 1 հոկտեմբերի։ Սկօբելեվի արձանի համար հաւաքված է 2,000 ֆրանկ։

ԼՕՆԴՕՆ, 1 հոկտեմբերի։ Գլադստոնի մի մասը վերադարձաւ Եգիպտոսից։ Այսօր հրատարակված է կապոյտ գիրքը, որ պօկումենտներ և պարունակում Լամանչեան ածխի վերաբերութեամբ և գնելով Ուելսի նամակը, որ ապացուցանում է, թէ ածխի իրագործելը կոպասարեր կը լինի Անգլիայի համար։

ԿԱՑԻՐԼ, 1 հոկտեմբերի։ Արաբի-փաշայի և ապստամբութեան մէջ մեռ գլխաւոր մեղադրվածների մասին գատաստանը էզուց կը սկսվի։ Եգիպտական մինիստրութիւնը ընդդէմ է, որ Արաբիի պաշտպան անգլիացի նշանակվի։

Կ. ՊՕԼԻՍ, 1 հոկտեմբերի։ Գարսից գօրքերի կենարծացնելը թիւրքաց սահմաններին մօտ անհանգստացնում է Բ. Դրանը։ Էրզրումի հրամանատարը նոյնպէս զօրքեր ուղարկից սահմանների մօտ։

ՍԿՕՊԻՆ, 1 հոկտեմբերի։ Բաղաքային դուման համաձայնեց նահանգական վարչութեան առաջման հետ բանկի դիրեկտոր Բիկօվին, նրա օգնական Պօրուչնիկին և գանձապահ Իկոննիկօվին գատաստանի ներկայացու մասին։

ՊԵՐՄ, 1 հոկտեմբերի։ կանանց գիմնազիայի խորհուրդը միջնորդում է VIII գատաստան մէջ հաշտատարութիւն ստանդելու մասին, որպէս զի ուսումնասիրաստ օրիորդների գործունէութեան շրջանը ընդարձակվի։

ՉԻՏԱ, 1 հոկտեմբերի։ Ամուր և Շիլկա գետերը փոքրանում են։ Շոգենաւերը կանգնել են և հանում են բեռները ձմեռելու համար։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 1 հոկտեմբերի։ «Правит. Вѣстн.» լրագիրը հաղորդում է, որ մինչև օգոստոսի 1-ը պետական եկամուտների գումարը 346 միլիոն է, իսկ ծախսերինը 350½ միլիոն։ Անցեալ տարվայ հետ համեմատելով, եկամուտները շատացել են 30 միլիոնով, ծախսերն էլ միաժամանակ փոքրացրած են 26½ միլիոնով։ «Новое Время» լրագիրը հաղորդում է, որ օրերում հաստատվելու Պալեսթինայի ուղղափառ բնակութեան կանոնագրութիւնը, որի նպատակն է անդեկութիւններ հաւաքել և տարածել Թուրքաստանի մէջ Արևելքի սուրբ տեղերի մասին, օգնութիւն հասցնել այդ տեղերի ուխտաւորներին, հիմնել ուսումնարաններ, հիւանդանոցներ և ճանապարհորդներին ընդունելու տներ։ Ընկերութեան պրօգրամը կազմված է անդամների վճարներից, նկեղեցիների մէջ և թերթերով նուիրատուութիւններ հաւաքելուց։ Յունվարի 1-ից մայրաքաղաքի հիւանդանոցները անցնում են ներքին գործերի մինիստրութեան իրաւասութեան տակ։ Հոգարարձական խորհուրդը ոչնչացվում է։ Պետական կայքերի մինիստրութիւնը պետական խորհուրդին շուտով մի նախագիծ կը ներկայացնէ մանուսար և հաստատական անասունները պահպանելու համար։ Անասոի չորրորդ բաժնի նախանդամ նշանակված է սենատոր Գոմոնասվիչ։ «Новости» լրագիրը հաղորդում է, որ արդարութեան մինիստրութիւնը մշակում է վարշավայի առևտրական գատարանի վերակազմութեան նախագիծը։ Տագանրոգի մաքսային յայտնի գատաստանական գործին գարձեալ ենթարկված են Տագանրոգի վից վաճառականներ։ Ենթադրված է 1883 թուականից սկսած հինգ կոպէկանոցները փոխարինել արծաթէ հինգ կոպէկանոցներով։ 1883 թուականից ճնահատ ծախսու վկայականներ տալու համար, ամբողջ կայսերութիւնը, բացի Տուրկեստանից, բաժանվում է երեք կարգերի. 1-ին երկու մայրաքաղաքները, Վարշավա, Օդեսա և Րիգա, 2-դ բոլոր նահանգական, նաւահանգիստ ունեցող և մի քանի գաւառական քաղաքներ և 3-դ մնացած բոլոր տեղերը։ «Биржевыя Вѣд.» լրագիրը հաղորդում է, որ յայտնի շրջանները գրաղված են կարիսատի դէմ մի քանի նահանգների փոխադարձ ապահովութեան հարցով։ Շուտով փոստային բաժինը միջոցներ կը գործադրէ խզմակցութիւնների ուշացնելու դէմ մի քանի տրակտների վրա, որի պատճառը փոստի դնալու և եկամուտը դնացքի հատնելու ժամանակների անհամապատասխան լինելն է։

ԳԱՏՉԻՆՈ, 2 հոկտեմբերի։ Այսօր ժամի 4-ին թագաւոր կայսրը իր ընտանիքով բարեհաճեց գատչինօ վերադառնալ Ալեքսանդրիա տանորանոցից գնացքով։

ԲԵԼՕԶԵՐՍԿ, 2 հոկտեմբերի։ Գրանցքները սառնցին, նաւագնացութիւնը գադարեցաւ։ Շատ բեռներ չը հասան իրանց տեղերը։

ՍԿՕՊԻՆ, 2 հոկտեմբերի։ Գուման յայտնեց դիրեկտոր Բիկօվի մեղադրութիւնը։ Նա իր վրա վերցրել է մօտ 6 միլիոնի պարտամուրհակներ, ծախսում էր ուրիշ քաղաքների մէջ տոմսակներ գոյութիւն չունեցող մասքերի, վերադարձրից բանկից իր փեսայի պատասխանատուհանները մօտ կէս միլիոնի, փոխարինելով նրանց իր պարտամուրհակներով։ Նոր վարչութիւն գեռ չը կայ։

ՓԱՐԻԶ, 2 հոկտեմբերի։ Լուր է տարածված, որ Գրանսիայի և Անգլիայի յարաբերութիւնները սառն են Գրանսիական ատենաւորների ապագայ գրութեան գործի պատճառով Եգիպտոսի մէջ։

ՄՕՍԿՎԱ, 2 հոկտեմբերի։ Երէկ փակվեցաւ աշխատանդէսը իշխանութեան ներկայութեամբ։ Մագիտներից յետոյ գլխաւորները հանգամատ աշխատանդէսը Բարձրագոյն հրամանով փակված յայտնեց։ Յետոյ երաժշտութիւնը մի քանի անգամ ածեց ժողովրդական հիմները, որից յետոյ բարձր ուրա էին կանչում և յետոյ ցածրացրին դրօշակը։ Գլխաւոր գործակատար Բերին ներկայացրին Օվչինիկովի աշխատանքի շքեղ ալբոմ ընկերակիցների պատկերներով։ Հանդէսը վերջացաւ ճաշով և պատիւ Բերի։ «Голосъ» լրագիրը հաղորդում է. երէկ կայացաւ առաջին ժողովը կայսրուհու հովանաւորութեան ատկ եղած Բալտեան Ուղղափառ միսիոնութեան, որ կազմված է Գօլլինգենի և Բալտեան միսիոնութիւններից և որի նպատակն է ծառայել ուղղափառ եկեղեցու պէտքերին Բալտեան երկրում և հոգալ նիւթական բարօրութեան և մասնաւոր գարգացման մասին ուղղափառ յաւիշների և էաների։ «Новости» լրագիրը հաղորդում է, որ օրերում պետական խորհուրդին Ֆինանսների մինիստրութեան մի նախագիծ կը ներկայացնի ոսնավաճառի առևտրից հարկեր և տեղական տուրքեր վերցնելու մասին։ Այդ գործի սկզբնապատճառը ներքին գործերի մինիստրութիւնն է, որ ցոյց է տուել ոսնավաճառի առևտրից առաջացած վնասը դանձարանի, գեմսվօների, քաղաքների և մշտական առևտրի համար։ Մինիստրութեան կարծիքով ոսնավաճառի հասցրած վնասը առևտրին ակներև վկայում է Նիժնի-Նովգորոդ, որտեղ վերջին 10 տարվայ ընթացքում առևտրական գործունէութիւնը ընդարձակվել է միայն 64%, միևդեռ նոյն քանակութեան բնակիչներով Մոսկվի մէջ 175% և ժխտոցների մէջ 200%։

ՍԿՕՊԻՆ, 3 հոկտեմբերի։ Պօկրովքը առանձին նշանաւոր գործերի մասին քննիչի հետ սկսեց վերաշնել բանկի գործերը և նրանց վրա հիմքեր պրօշմել։

ՍԱՄԱՐԱ, 3 հոկտեմբերի։ Սառուցները սկսվեցան։ Հացի բեռները պատրեցրած է։

ԻԲԻՆՍԿ, 3 հոկտեմբերի։ Ծէյտները պատրեցրած շոգենաւերը պատրաստվում են ձմեռելու համար։

ու նորա բարոյականութեան հասնելու եղանք և գաղափար կազմեցին հայ ազգի մասին։

Հարկաւոր է խնամք տանել, որպէս զի մեր առևտրական դասը բարեկարգվի, որպէսզի վաճառականի ազնուութիւնը, անբասիրականութիւնը ամօթ է բերում ամբողջ ազգին։ Մեր ինտելիգենցիան նախատանքով հայ վաճառականին, մոռանում է, որ ինքն էլ նախատինքի արժանի է։ Ով է մեղաւոր, եթէ ոչ մեր ինտելիգենցիան, որ հայ վաճառականը ազնուացնելու, որ նա չէ հասկանում ոչ մտածել, ոչ ասուսան, ոչ էլ զանազան հասարակական ձեռնարկութիւնների նշանակութիւնը և օգտակարութիւնը։ Շատ անգամ զանազան գէպքերում դիմում են հայ վաճառականին նորանից նիւթական օգնութիւն ակնկալելով. բայց, ասացէք խնդրեմ, երբ է հայ ինտելիգենցիան ինքն օգնութեան ձեռք մեկնել հայ վաճառականին, երբ է հետաքրքրվել նորա կեանքով, նրա ցաւերով ու վշտերով. երբ է գրաչացրել նորան վատնդներից. երբ է վերջապէս միջոցներ առաջարկել որպէս զի այդ ցաւերն ու վտանգների առաջն առնվի։ Աւել լոկ հայ վաճառականի Առաւածը փոքն է, թէ նա ամէն միջոց գործ է դնում որքան կարելի է շատ փող ձեռք բերէլ, ապրել ու անցնել, շատ հեշտ է. բայց արդեօք նորա, որոնք որ վերև յիշված նախատանքները շատ անգամ կրկնել են, մտածել են փոքր ինչ խոր կերպով այդ բաների վրա։ Անցել են արդեօք նրանց գլխներով այնպիսի մտածողութիւններ։ Հայ ազգը սոնա քանի հարիւր գար է, որ վաճառականութեամբ է պարապվում, որ ամենատատանելի աչխատանք է յանձն առնում, ամենադառն կեանք է վարելում, որպէս զի փող դիպի. բայց մեր են այդ դիպած փողերը, ուր են մեր հարստութիւնները, ուր են մեր պրամատէրները։ Չէ որ այդքան տարիներով դիպված փողերը, պէտք է որ այժմ տարերի մեծութիւն ստացած լինէին. չէ որ մենք պէտք է այժմ հարիւրաւոր Թօշխլիներ ունենայինք։ Բայց, ընդհակառակն, մեր հարստութիւնների թիւը չատ քիչ է, մեր միլիոնատէրներին կարելի է մատով համարել։ Ինչ է այդ երևոյթի պատճառը. չի կարելի հետազօտել, քննել այդ պատճառները ու միջոցներ մշակել հարստանալու արգիլքները խափանելու համար։

Եւ, ի հարկէ, հարևանցի կերպով յարուցի այդ մեծ նշանակութիւն ունեցող հարցը, սակայն անգամ ևս կը վերադառնամ այդ խնդրի վրա ու կաշխատեմ մանրամասնօրէն յայտնել իմ կարծիքը. այստեղ բաւականանում եմ միայն գործին անդեակ և հետաքրքրվող անձանց ուշադրութիւնը գարձնելով այդ հարցի վրա ու խնդրելով նրանցից, որ նրանք թէ լրագրութեան միջոցով և թէ այլ կերպով յայտնէին իրանց կարծիքները։ Հազարաւոր այդպիսի ոչ փոքր նշանակութիւն ունեցող և հայ առևտրական դասին վերաբերեալ խնդիրներ կան. դրանց յարուցանելը ու քննելը ինտելիգենցիայի պարտաւորութիւնն է։ Առաջինները պարտաւոր են գիտութիւն տարածել նորա մէջ, որպէս զի որքան կարելի է շատ մարդիկ ծանօթ լինեն նրանց։ Այդ ժամանակ միայն կը բացվին մեր աչքերը, պարզապէս կը տեսնենք մենք մեր թիւրութիւնները, կը հասկանանք մեր սխալները։ Բայց, մեռած, ոչ կը լինեն. յետագայ զրկանքն կը լինի մեր ժառանգութիւնը եւրոպացիներից։

Ուրեմն, քանի դեռ ոչ չէ, հոգ հասկանալ, թէ մեր ինտելիգենտ և թէ մեր վաճառական դասը, որ այսօրնան միայն համաձայնութիւն և փոխադարձ երաչխաւորութիւն պէտք է սիրէ իրանց յարաբերութիւնների մէջ. հոգ իմանալ, որ միայն բարեկամաբար ու միասին գործելով կարող են նրանք թէ իրանց սեփական և թէ ամբողջ Կովկասի առաջադիմութեան նպաստել։ Ըէ մտածեն և հայ վաճառականները, որ հին նախապետական ձևերով առաջ տանել գործերը այսօրնան անկարելի է, որ անհրաժեշտ է դառել դիմել դիտութեանը, օգուտ քաղել եւրոպական քաղաքակրթութիւնից, գուրս գալ վերջապէս իրանց մինչաւցեալ դիրքից, ընկերական հոգի առնուլ, առևտրական և արդիւնաբերական ընկերութիւններ կազմել, որպէս զի կարողանան մրցել եւրոպացիների հետ, կարողանան գոնէ պահպանել արևելքում իրանց այժմեան բռնած դիրքը։

Դիտութիւն, ընկերութիւն և դրամ պէտք է լինեն այսօրնան թէ հայերի և թէ Կովկասի միւս ազգերի նշանաբանը։

Մանուէլ

Fonds A.R.A.M

Ջենա, 3 հոկտեմբերի։ Հոկտեմբերի 1-ին այստեղ բացվեցաւ արական գիմնազիան։

ՍՈՒՐԱԿ, 3 հոկտեմբերի։ Ղրիմի հարաւային ափի վրա եղանակը խաղաղ հաւաքելու համար նպաստաւոր է։

ՕԴԷՍՍԱ, 3 հոկտեմբերի։ Երէկ օր է սև ծովի վրա փոթորիկ է սկսված։ Նաւագնացութիւնը դադարեցրած է։

ԲՈՒՇՉՈՒԿ, 3 հոկտեմբերի։ Այսօր հաւաւ այստեղ սերբական թագաւոր Միլանի ընդունելութիւնը աննկատ անցաւ։

ՓԱՐԻԶ, 3 հոկտեմբերի։ Գամբետտա պաշտպանութիւն խոստացաւ Դիւկլերկի մինիստրութեանը։ Այսօր հասաւ կոմս Իգնատիեֆ։

ՎԻԵՆՆԱ, 3 հոկտեմբերի։ Պաշտօնական „Wiener Abendpost“ լրագիրը, օգնելով իշխան Լօբանով-Րոստովսկուն, յայտնում է, որ նա այսուհետ բարեկամական ընդունելութեան կը հանդիպի և ցոյց է տալիս իշխանի աչքի ընկնող վարկը Լօնդօնի և կ. Պօլսի մէջ, որտեղ նա կատարեաց հայրենիքի շահերի պաշտպանութիւնը միացնել բարեկամական յարաբերութիւնների հետ։

ԿԱՑԻՐԷ, 3 հոկտեմբերի։ Արաբի-փաշայի դատաստանական գործը կը սկսվի երկուշաբթի։ Եգիպտական մինիստրութիւնը ընդդէմ է Լօրդ Գրենվիլի պահանջին Արաբիի պաշտպան անգլիացի նշանակելու մասին։ Տայտանի մէջ ապստամբութիւն ծագեցնել փորձող շէյխը պատժված է մարակի 100 հարուածներով։

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 1 հոկտեմբերի։ „Правит. Вѣст.“ լրագիրը հաղորդում է. Ս. Պետերբուրգի դատաստանական պալատի „Հոկտեմբերի օգնական վէճերով նշանակված է Տագանրոգի նահանգական դատարանի նախագահ։ Տագանրոգի նահանգական դատարանի նախագահ վօլիով նշանակված է Օդէսայի նահանգական դատարանի նախագահ։ „Голосъ“ լրագիրը հաղորդում է. Խարկովի դումայի մի քանի ձայնաւորներ առաջարկեցին նորից միջնորդել Խարկովի մէջ տեխնօլոգիական ինստիտուտի բացման մասին։ Ֆինանսների մինիստրութեան տեղեկութիւնների համեմատ 1882 թ. մինչև օգոստոսի 1-ը պետական եկամուտներ եղել են 346,985,841 ր., ծախսերը 350,535,841 ր., անցեալ տարվայ հետ համեմատելով եկամուտները աւելի են 30,128,035 ր., ծախսերը պակասել են 26,603,372 ր։ „Голосъ“ լրագրին գրում են. Ֆինուէմիտը „Новгородъ“ նաւի վրա եղած ճայթիւնի մասին կատարում է։ Ուժանահաւաս աղբիւրներին համեմատ ճայթիւնը կատարել ուեռեր-օֆիցեր Տիխօնին իր կրած պատժի վրէժն առնելու համար։ „Новое Время“ լրագիրը հաղորդում է. երէկ փակվեցաւ աշխատահանդէսը Մոսկվայի մէջ։ Գնված առարկաների բաժանելը տեղի կունենայ հոկտեմբերի 2-ին։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 2 հոկտեմբերի։ „Правит. Вѣстн.“ լրագիրը հաղորդում է. Թագաւոր կայսրը իր ընտանիքով երէկ տեղափոխվեցաւ Գատչինօ։ Լեռնային ինստիտուտի ուսանողների համար պարապութեցուցիչ հնարած հագուստը 1883 թ.-ից Մոսկվայի առևտրական նշանաւոր տան ներկայացուցիչը նշանաւոր գրամագլուխ է նուիրում կանանց բժշկական կուրսեր կազմելու համար։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 3 հոկտեմբերի։ „Новости“ լրագիրը հաղորդում է. թ նկատի առնելով յաճախ պատահող հրդեհները Ռուսաստանի մէջ, արտասահմանեան ապահովական ընկերութիւնները մտադիր են հրաժարվել կրկնապահովութիւնից։ Սպասում են, որ շուտով ժողով կը լինի ռուսաց ապահովական ընկերութիւնների ներկայացուցիչների։

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐՇՐՈՒՆԻ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

КЁЛЕРСКАЯ
ДУШИСТАЯ ВОДА.
15—50

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ. ԹԻՖԼԻՍԻ ԳՆԵՐԻ ՆՇԱՆԱԿԻՈՐ ՓՈՓՐԱՑՈՒՄՆ (MAISON DE CONFIANCE) ԱՐՇՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԵՐԷԱ № № 156, 157, 158, 159 և 160.

Համեմատական թէժ

1	ր.	10	կ.	թէյի հետ ամէն տեղ	1	ր.	30 կ.
1	„	20	„	. . . . .	1	„	60 „
1	„	40	„	. . . . .	1	„	90 „
1	„	60	„	. . . . .	2	„	20 „
1	„	80	„	. . . . .	2	„	50 „
ամենալաւը		2	ր.	. . . . .	3	„	——

Մի և նոյն տեղը դործակալութիւն վաճառման շօկօլադի և կակաո-ֆրայ էսսենցիայի, Գալմերի բիսկվիտների, Բագրի կօնֆեկտների, Շնֆելդի դանակների, Տուրնելի գրիչների, Դաւթ Հրացանների, վեկլիի բէվօլվերների, Բարնսլիի թամբերի, Մենկինի ամանների, կօլմանի կրախմալ և մանանեխ, Շվարցի ալբոմներ և այլն և այլն։

4—100

ԹՈՒԱԲԱՆԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ
սիամեմատիքական ընթացք
Գրիգորի Վարձելեան
հայոց միջնակարգ ուսումնարանների համար
Մանր առաջին (ամբողջ թուեր)

Մամուլի տակն է և սեպտեմբերի առաջին օրերին լոյս կը տեսնի նոյն խնդիրների երկրորդ մասը (կոտորակ թուեր և երրորդական կանոններ)։

Գինն է 40 կօպ.

Ուսումնարաններին զիջուած 20%։

Ծախսում է Վ. Շահվերդեանի լրագրական գործակալութեան խանութում։

Օտար տեղերից գիմում են այս հասցէով Тифлисъ, въ Агентство В. Шавердова:

ԲԱՖՖԻ
ԽԱՄԱՑԻ
ՄԵԼԻՔՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
ԳԻՆՆ Է 1 Ր. 50 Կ.
Գիրքը բաղկացած է 467 երեսներից
ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է
„Մշակի“ խմբագրատանը.—„Կենդրօնական գրավաճառանոցում“
Միրիմանովի տանը № № 3 և 4. Պ. Զաքարիայ Գրիգորեանցի „Կովկասեան գրավաճառանոցում“.—Պ. Էնֆիաճեանցի Ծխախոտի խանութում.—Պ. Շահինեանցի Ծխախոտի խանութում։

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել կամ յիշեալ տեղերը, կամ ուղղակի հեղինակին հետևեալ հասցէով։
ТИФЛИСЪ. Редакція „Мшакъ“.
РДФФИ.

Լոյս տեսաւ կ. ՍԱՐԿԱԹԵԱՆԻ „ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆՔ“ վերնագրով գրքոյկը։ Երեք օրինակից պակաս չէ ուղարկվում։

Երեք օրինակի գինը ճանապարհածախսով 1 րուբլի։

Գումարով առնողներին զիջում կը լինի 15% մինչև 30%։

Հեղինակի հասցէն. Таганрогъ, Монастырская улица, д. Ѳомина, Сартатову.

10—10

Въ Редакціи газеты
«МШАКЪ»
Продается
БРОШЮРА
„ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНІЕ ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ.“
Д. Григорія АРЦРУНИ.
Брошюра напечатана въ Москвѣ.
Цѣна 25 коп.

Թէյ առաջին հունձի այս տարի չափազանց գոյնեղ և հոտաւէտ։ Այդ թէյից **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** մէջ ստացված է 50,000 ֆունտ և ծախվում է 25% էժան և ամէն լաւ քան թէ ուրիշ տեղ։ Օրինակ. լաւ կօնգօ թէյ 1 ր.—1 ր. 20 կօպ., պատուական սանֆա թէյ 1 ր. 40 կ., հիանալի մօնիկ թէյ 1 ր. 60 կ. այս թէյ ամէն տեղ ծախվում է 2 ր.—2 ր. 50 կ., գեղեցիկ կաթսաւոն թէյ 1 ր. 80 կ. և ամենալաւ ֆու-չու-ֆու թէյ 2 ր. մաքուր թէյ առանց թզթի։ Նոյն տեղը ամբարած լինում են 500 երկաթէ մաշկականեր 6 ր.—60 ր., երկաթէ գրիչներ ամբողջ անգլիական համար, շօկօլադ ֆրայ, շեվիլդի գանգուններ, վերակազմող մակմաստեր մագերի համար, հրացաններ գանի, ըվօլվերներ վերի, թամբեր բարձերի, կօլմանի նշանաշատ, ալբօմներ շվարցի կէս գնով։ **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻՒՆ, ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԷՋ ԱՐՇՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԵՐԷԱՅՈՒՄ** № 156, 157, 158, 159 և 160։

51—100

ՕԳՈՍՏՈՍ ԱՄՍԻ ՄԷԿԻՑ
ՍԿՍԵՑ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԵԼ ՎԻԵՆՆԱՅՈՒՄ
L'ORIENTAL
ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԹԵՐԹԸ, ԱՄԻՍԸ ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՄ։

„Ժուրնալ դ'Օրիան“ լրագրի հին բաժանորդներին պատրաստված թերթի տեղ կուղարկվի այդ նոր հրատարակութիւնը։

„L'Oriental“ թերթի տարեկան գինը 8 րուբլի է, կէս տարվանը 4 րուբլի։

Գրվել կարելի է „ՄՇԱԿԻ“ խմբագրութեան մէջ, կամ ուղղակի Վիեննայում դիմելով հետևեալ հասցէով. Vienne (Autriche) M. F. Salles I. Neuer Markt 9.

Մի քանի խոսք, կախվելիչ սկայա փողոցի անկիւն № 13.

Աւելի էժան, քան թէ ուրիշ տեղ ծախվում են. ՎԻԵՆՆԱՑԻ ՄԵՐԵԼ առևտուր, ֆրանսիական և անգլիական երկաթէ ԿՐԱՎԱՏՆԵՐ 8—30 ր., չամադաններ 250—25 ր., սակվօյաժներ 1. 30—12 ր., սուն դուկներ ճանապարհի 6—35 ր., մարտիներ (погребцы) 6—25 ր., սամովարներ 60 կ.—1.25 ֆունտը., կուխոնների պղինձ ամաններ, գերմանիայի երկաթէ էմալով ամաններ. ուրմի վաննիկներ մրամօրնի 38 ր.—75 ր., հրացաններ երկու լուլանի 6—32 ր., ռեվոլվերներ ամենալաւ տեսակ 3. 50—30 ր., պատրոններ. (գուլաններ) բէվօլվերի, սիգար ռէնգարդի ֆաբրիկից. պապիրոս և թամբաքու կուշնարօվի գիլդի պապիրոսի. 5,000 ՖՈՒՆՏ ԹԷՅ (չայ) ԵՎ. ՊԱՊՈՎՆԵՐԻ, բրիգվիտ. (աուխտ չայու և կաֆէ) սիրնէմի. կօֆէ էնէմի և Միխէլսոնի. պետերբուրգում 40—1 ր. 2[illegible] հայելիներ ամենալաւ տեսակ 28 կ.—240 ր., պրոբկայ [illegible] հանքային և գարեջրի (для зельтерскихъ водъ и пива) գուլեամուկ (пухъ), պարզեաններ ամանների և չայու, գանակ չանդալ գանազան ֆաբրիկանների 1 ր. 20 կ.—25 ր. գուժինը. գրչակոմներ 1 ր. 80 կ.—5—60 կ. դա[illegible]-60 կ.—12 ր., գանակ հացի 20 կ.—1 ր., հատը, կուխոնի 1—40 մինչև 3—20 կ. պրիբօր. մի կարելու մաշինայ. Անգլիական ութմաններ, բրիտանակի չայնիկներ, կաֆէնիկներ ամենալաւ տեսակ, Ջաղացներ կաֆէի համար, ֆիլտեր—չոր մաքրելու, կրախմալ կարօրկին 18 կ., վաքս ֆրանսիայի ֆաբրիկ, թուղթ փոշոտի, կանվերտաներ, աւելգուչ, մատիտ, գրիչ երկաթէ, գրչակոմ, քարի տախտակ, թամպաք, թամպաքամաններ, պրեսպապիններ, դգալներ սեղանի և չայու ֆրուժէ, վարշավի և բրիտանակի գուժինը 1—50 կ. մինչև 12 ր., և չայու 45 կ.—5 ր., չուժիկէք 45 կ.—5 ր., շամադաններ ամէն տեսակ 25 կ.—12 ր. Ջուխտ, պոլսապոշկաններ վարշավու, ՌԵԶԻՆԻ ԿԱԼՕՇՆԵՐ, ամէն տեսակ, գուլպաներ կանանց և մարդկերանց 15 կ.—50 կ. Ջուխտ, շապիկներ, մարդկերանց գալուսաւիկներ, գոնաւիկներ 35 կ.—4—50 կ., հատ, ունձրևի և շոքի. սանդրեր շերմայու ոսկրէ, գուտապերչոմի և փայտէ, շչոտկաններ գլխի, շորի, սապոկի, պոլի և կարտի համար. չուլքի թէլ (бумага) մետոկի կօճի և շալէ (гарусъ) ֆելչատակէք մարդկերանց և կանանց, պորտմոնեներ, քիսաներ, պապիրոսի ամաններ և մանր գոլանտերեյնի ապրանքներ, սապոն ամէն տեսակ 3 կ.,—30 կ., կաոր, հոտավէտ ջրեր, պուդրա, Գլիցերին ջրի քացախ, հոտավէտ պարաշոկներ ԿԻԼԵՐԻ ԼԱԲՕՐԱՏՈՐԻՑ. և այլն և այլն և այլն։

Վաճառականներին առանձին պայմաններով և զիջումով վերոյիշեալ ապրանքներ մեծ քանակութեամբ մշտապէս գտնվում են ՄԻՒՐԱՑԼ. ՏԻՐ ՆԻԿՈՂՕՍԵԱՆՑԻ պահեստում. (въ складѣ) միջի փողոցում կաթոլիկաց փողոցի անկիւնում № 13.

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել հետևեալ հասցէով. Тифлисъ Михаилу Н. Теръ-Никогосову.

148—180

Մի քանի խոսք, կախվելիչ սկայա փողոցի անկիւն № 13.

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 4 Октября 1882 года.

Типогр. Главн. Упр. Главнонач. гражд. час., Лор.-Меликов. ул. зак. д.

Fonds A.R.A.M

№ 185 Հոկտեմբերի 7 Հինգշաբթի 1882 ՏԱՍՆԱՄԵԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ Հոկտեմբերի 7 Հինգշաբթի № 185

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի կէս տարինը 6 րուբլի
Առանձին համարները 5 կոպէկով։
Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ։
Յայտարարութիւնը ընդունվում է ամեն լեզուով։
Տեղուս. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից)։
Յայտարարութիւնները ընդունվում են ամեն լեզուով։
Յայտարարութիւնների համար վճարում են
երեքանդեակ բառին 2 կոպէկ։

ԹՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԻՑ

—

Թնդրում ենք „Մշակի" բաժանորդներին շուտով վճարել մեզ իրանց վրա ձեռացած թէ նոկեայ և թէ անցեալ տարվայ տպագրութիւները։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Բժիշկ կանայք—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Ներքին լուրեր—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Թէլեգրաֆ Նամակ Թիւրքիայից։ Առաջին լուրեր։—ԽԱՒՈՆ ԼՈՒՐԵՐ։—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։—ԱՌՑՏԱՐԱԲՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։—ԲԱՆԱՒԱԿԱՆ։ Պատասխանատու խմբագիրը։

ԲԺԻՇԿ ԿԱՆԱՑՔ

—

Ներ, մանաւանդ Շարուրեանում է վիճաբանութիւնը կանանց սեռի բժշկական ուսման մասին։ Ազատամիտ մամուլը ցոյց է տալիս որքան օգուտներ է տուել հոյրենիքին առաջ բժիշկ-կինը թէ վերջին ռուս-թիւրքաց պատերազմի ժամանակ և թէ խաղաղ ժամանակ վէմանոի Ծառայութեան մէջ։ Ընդհակառակն, յետադէմ խաւ արտասէմ մամուլը չհամարձակվում է թէ կնոջ համար բժշկականութիւնն սովորելը անբարոյականութիւն է։ Կատակովին պատասխանում են հետևալը. „միթէ երբ հիւանդ կինը կամ օրիորդը կանչում է իր անկողնու մօտ ազատորդ բժշկին և իրան հետապատել է տալիս ազամարդու ձեռքով, դա բարոյական է, իսկ եթէ հիւանդ կինը կամ օրիորդը դիմի կին-բժշկի օգնութեանը,—դա անբարոյական կը լինի։"

Եւ ճշմարիտ, շատ անգամ կանայք, մանաւանդ օրիորդները, հիւանդանալով, ամաչում են դիմել ազամարդ-բժիշկներին, բայց կը նախապատուվէին դիմել կին-բժիշկներին։

Բժիշկ կանայք մեծ մասամբ ընտրում են իրանց համար, որպես մանկապետութիւն, կանանց և երեխաների հիւանդութիւններ։

Այժմ երբ կառավարութիւնը յայտնեց, թէ պէտք է փակի կանանց բժշկական կուրսերը Ս. Պետերբուրգում, պատճառ բերելով նիհիլական միջոցներ պահանջութիւնը, ռուս հասարակութիւնը սկսեց հանդանակութիւններ հաւաքել այդ կուրսերը պահպանելու համար։

Բայց այդ հանգանակութիւնները անօգուտ եղան։ Միայն այժմ հետագիրը հաղորդում է որ մի հարուստ ռուս կին Մօսկվայում, որ ներկայացուցիչ է մի մեծ առևտրական տան, նուիրել է մի նշանաւոր գումար կանանց բժշկական կուրսերի օգտին։ Դեռ ևս ոչ մի կին ոչ էլ նրա նեաբրած փողի քանակութիւնը։

Եւ հետզհետէ ուռաց հասարակական կարծիքը սկսում է յայտնվել յօգուտ կանանց բժշկական կուրսերի պահպանութեանն։ Գէտաւոյի նահանգի բժիշկների ժողովը այս օրերս գումարվելով հետևեալ վճիռները կայացրեց։ 1) Ժողովը միաձայն կերպով նպատակայարմար է համարում հրաւիրել կին-բժիշկներին զեմստվօի բժշկական Ծառայութեան մէջ, 2) ժողովը երեսուն ձայների մեծամասնութեամբ մէկ դէմ, որոշեց խնդրել նահանգական զեմստվօին որ ան Ճանաչի կանանց զեմստվօի—բժշկական Ծառայութեան մէջ ընդունելու անհրաժեշտութիւնը։

Այժմ անդեկութիւնները մինք քաղեցինք „Գոլոս" լրագրից։ Նոյն լրագիրը հաղորդում է և մի այլ հետաքրքիր անդեկութիւն կին-բժիշկների մասին, քաղելով այդ անդեկութիւնը „Սարանա" շաբաթաթերթից։ Ֆինլանդիայի վ. ազա քաղաքի քաղաքային վարչութիւնը այն օրերս վճռեց ընդունել, որպես քաղաքային բժիշկ, Իօհինա Գէյկել անունով մի օրիորդին, որ իր բժշկական ուսումը աւարտել է Պետերբուրգի (Հելսինգֆօրսի) համալսարանի բժշկական ֆակուլտետում։

Ինչպես երևում է, հասարակական կարծիքը Ռուսաստանում աւելի և աւելի որոշ կերպով յայտնվում է յօգուտ կանանց սեռի բժշկական ուսման անհրաժեշտութեանն։ Այդ մասին չէ կարելի չուրախանալ քանի որ անկարելի է չը խոստովանել, որ կին-բժիշկը իր որոշ դեր ունի հասարակութեան մէջ և նրա պետութիւնը անհրաժեշտ է մանաւանդ իր հիւանդ քոյրերին և նոյնպես հիւանդ մանուկներին բժշկական օգնութիւն հասցնելու համար։

Ոչ մի բժիշկ չէ կարող այն քնքշութեամբ հոգալ հիւանդ կնոջ և մանուկների մասին, որքան կինը, ոչ մի բժիշկ չէ կարող այնքան լաւ հասկանալ կանոջի հիւանդութիւնները, որքան իրանք կանայք։

Դ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

ՄՕՍԿՎԱՑԻՑ առացած մի մանաւանդ նամակից քաղում ենք հետևեալ տողերը։ «Այստեղի հանրապատանի հայ ուսանողները իսկապէս իդէալիստներ են։ Նրանք կեանքը չեն ճանաչում և քանի այստեղ են, երազական գաղափարներ ունեն այն ժողովրդի մասին, որի շրջանում պէտք է գործեն,

Fonds A.R.A.M

ՊՕՐԱՒՐԱԼԻ ԱՍՏՂԱՅԻԴԸ

—

VIII

ՇԱՏ ԽՈՍՏԱՑՈՂԸ

Մեր խեղճ կալատուրները, որոնք սանջվում էին վիրապի մէջ, ազատվեցան։ Ի՜ն կէսօր չէր եղած, նրանց կանչին մէջերի մօտ։

Նա սիրով ընդունեց նրանց, խնդրեց մոռանալ բոլոր անցածը, և յայտնեց Ջումշուդին իր մշտական բարեկամութիւնը, ասելով.

—Ներիր ինձ, սիրելի Ջումշուդ իմ բռնկութեան համար։ Ես, արդարև, վիրաւորեցի քեզ, բայց պէտք է ինամես, որ դու ինքդ ազատ մոռանայիր...։ Ինձ այժմ սաստիկ ցաւ է պատճառում, մտածելով, որ կրկին պիտի սկսվի մեր երկրում ներքին պատերազմը, որը այժմ բոլորովին անխուսափելի է դարձել։ Ասացիր, Ջումշուդ, այդ մասին ասելի մանրամասնապէս պիտի խօսեմ քեզ հետ։

Ջումշուդը նստեց, ասելով.

—Ոչ թէ ձեզ, այլ ինձ, հօրեղբայր, պէտք է ներողութիւն խնդրել։ Ես այնքան յանցաւոր եմ ձեր առջև ու չը դիտեմ, թէ ինչով կարող եմ քա-ել իմ յանցանքը։

—Պատասխանատուն ամեն այդ բոլորը, սիրելի Ջումշուդ, ասաց մէլիքը։—Ինձ ծանօթ է քո վերաբերմունքը և քո քաղաքականութիւնը պատերազմական գործերում, այդ պատճառ ոչ յանկանում եմ յայտնել քեզ իմ դիտաւորութիւնները։ Ես միայն ցանկանում եմ ազատել [illegible] ազատութիւնը։ Լաւ ծանօթ լինելով բոլոր հանգամանքներին, որ վերաբերում են այդ լեռնականների խորհուրդներին, դու աւելի հնչտ կարող ես կատարել այդ դիտաւորութիւնը։

—Մեծ ուրախութեամբ կը կատարեմ ձեր հրամանը, հօրեղբայր, պատասխանեց հիացած Ջումշուդը։—Չէ կարելի, որ հէնց այսօր թոյլ տաք ինձ ճանապարհ ընկնելու։ Որքան չատ, այնքան լաւ։ Որովհետև մենք կը փութացնենք գործը, դիւրացնելով մեր հետևակ զօրքերի անցքը Ղարսի վրայով։

—Ես ինձ համար ոչ մի խնդիր չունիմ, Ջումշուդ, բայց հարկաւոր է գոնել մէկ օրով մնալ։ Ես կամենում եմ, որ դու ներկայացնես Փանոյ-խանին այն փաստով, որ պատշաճ է վարանդայի իշխանին։ Ես կը տամ քեզ մեծաքանակ ավիտայ և կը յանձնեմ տանեցի խնամքին ընծաները։ Փանոյ-խանը երկար տարիներ ապրել է պարսիկների մէջ, որոնց մօտ առանց փէշքէշի չէ կատարվում ոչ մի գործ, և նա ինքը, անտարակոյս, կը սիրէ փէշքէշները։

Ցետոյ նա դարձաւ դէպի ատաղաձէտը, ասելով.

—Իսկ դու, իմ խանդապին ատաղաձիս, նոյնպէս մոռացիր մեր անցեալ տարաձայնութիւնը, և ուզիղ կերպով որոշիր, թէ էգուց որ ժամին աւելի յարմար կը լինի իմ գիտակութիւնը ճանապարհ գնելու։ Միայն խնդրում եմ, մի խառնապարհ գնելու։ Միայն խնդրում եմ, մի խառնապարհ գնելու։ Միայն խնդրում եմ, մի խառն

Fonds A.R.A.M

—Մեկ էլ ինչպե՞ս կարող էր ինձ ասել, որ ես ինքս չեմ գիտեի։

—Ասել։ Ես ինքս չեմ գիտեի, որ ես ինքս չեմ գիտեի

հոգու առնողի պէս հան կնցած է, ձեռքերը ջենթլմէն աֆոռին կռթնցուցած որոտընդոստ կը գոչէ։ Ալ կռիվը կոտ կարմիր կորած, ուռած կը պռոայ կը կանչէ մեր Ռէֆկոս Պէրպէրեանը։ Աոեն է զոռը իր էշը քշելու։ Մակարոյն, չաղկապն, նախադրութեան կոխ մ՚էլ կը բրդնէ։ Եղածդ, հիմա քերականութեան տեղը չէ. սրու պիտի հասկցնես։ Զախ կոզմն է պ. Քրիստոսուար Զաքարեանն, արմատական ծերունին։ Աչքերը, այտերը արիւն լեցուած, ձեռքերը ոտքերը կը շարժէ. ճերմակ միրուքին ամէն մէկ թելը անկուած է. մազերը բոլորը վեր ցցուած, կարծես «զժոխք բացնալին» հերոսն է։ Խոտ խառնուկութիւն։ Դիւանը թաղուր է։ Առնադպիրները զոթծերնին ձգած իրենք ալ եռնել են հարուած առլու։ Առնադպիրը միայն իր աֆոռին վրայ է, դանդակը կը հնչեցնէ և առնարը վակիլ կը սպառնայ թէ մի քիչ չը հանդարտին։ Ոբ ոբնին խոզապուխները կը տրիլ, փշրինները կը ծածկին երեսները։ Որոշում մը առլու վայրկեանը կը հասնի, բայց ինչ որոշում ասո։ Մէկէն հլլելու ուրիչ ճամբայ չկան գոներ, բայց եթէ կայանք առլ թէ յաջորդ հինգշաբթին վերատին գումարին և զբաղին միայն պատրիարքական խնդրով և ասո վերջնական վճիռը։ Այն ատեր վիճաբանութեանց ընթացքն կը տեսնուի թէ մեծամասնութիւնը հակամէտ է ընդունել պատրիարքի հրաժարականը առանց սպասելու Պրան պատասխանի, կամ գինդելու նորա մօտ Ներսէս սրբազանի համար։ Յայտնի էր թէ այս այսպէս պիտի ըլլար։ Այսօր կը լսենք թէ զանազան կողմից չարժուելիք կը պատրաստուին հինգշաբթի առտու Ժողովին վրայ բռնադատութիւն ընել և անպատճառ Ներսէս սրբազանի պատրիարգ մնալը պահանջելու համար։ Այս լաթը որչափ առոյգ ըլլալը չենք գիտեր, հնութեամբ առոյ վրայ խօսելու հարկ չը կայ։ Սպասենք հինգշաբթի առտու։

Սեպտեմբերի 23-ի նամին Ժողովոյ առնադպիրը առաջարկեց որ՝ յաջորդ օրը ըլլալով տաբեզարձ վ.ՀՀ. կաթողիկոսի անուանը, Ժողովը չնդհատութեան հետապիր մը ընէ առ Ներսէս վ.ՀՀ. սրբազանն։ Սակայն նկատելով որ մինչև ցարդ այդպիսի սովորութիւն մը չը կայ, առաջարկը չընդունեցին։ Պատրիարքական փոխանորդն է որ այդ հետապիրը ըրաւ յաջորդ օրը։

Հայկակ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Բուէնոս-Այրէսէն հետապրում են սեպտեմբերի 23-ին, որ Չիլիի և Պէրուի պիղոմատիական յարաբերութիւնները կոտրած են։

—Կայիրէից հետապրում են սեպտեմբերի 24-ին։ Արաբիի, Տուլքայի և ուրիշների մասին զատատանական քննութիւնը արդէն սկսիլ է. քննութիւնը շատ զգանի է կատարուում։ Բրիտանական զօրքերը Տանտասից և Զագազիգէից արդէն վերադարձան։

—«Times» լրագիրը ասում է, որ Անգլիան հիպատական ինդիրը վճռելու համար պաշնակիցների պէտք չունի։ Անգլիան չէ կամենում Եգիպտոսը միացնել, բայց միայն կառավարել ընդհանրի չահի համար, այդ պատճառով հարկաւոր չէ Եւրոպայի ոգևորած գործակցութիւնը։ Անգլիան ամբողջ Եւրոպայի դաշնակից է, այդ պատճառով առանձին դաշնագիրներ հարկաւոր չեն հաստատելու համար նրա ձեռնարկութիւնները։

—Կ. Պօլսի «Հայրենիք» լրագրի մէջ կարդում ենք հետեւեալը։ «Երէկ տարաձայնութիւն կար թէ նախարարական ազդագրը կրկին ծանր կերպարանք մը առած է և թէ պաշտօնէութեան բոլոր անգամոց հրաժարականը հաւանական էր։ Այս պարագային մէջ կը կարծվի թէ սուլթան Աբտուլ-Համիտ պիտի յանձնարարէ նոր պաշտօնէութիւն մը կազմել։

—«Русскій Курьеръ» լրագրին գրում են Կ. Պօլսից հետեւեալը։ «Լաւը է ասուածվել, որ չէլեբի Խազովլանը շատով կը խնամարկվի Թիւրքաց կառավարութեան առջև և պարտված կը լինի մէկ դիմա։ Նայց այդ լաթը հնացած է, որպէս պատասխան պարիից դեսպանին։ Շէյխ ոչ հպատակելու ցանկութիւն ունի, ոչ էլ մէջընտիր մէջ հանդուրժանալու։ Ընդհակառակն զինուորականները, որոնք հասան Բ. Գուռը անցնալ շաբթին, զարմում են որ չէյխը սպառնում է ոչ այնքան գաբակառաններին, որքան Փորթ-Սաիդին։ Ասում են, մինչև անգամ, որ չէյխը առաջարկութիւններ առաւ հայերին միանալ իրան հետ սուսկայ դէմ, բայց հայերը չը համաձայնուեցան այդ առաջարկութիւնների հետ։ Հայերը չեն հաւատում քիւրդերի բարոյականութեանը, որոնք մի գեղեցիկ օր կարող են նրանց թողնել ու դաւաճանել։ Վերջապէս նրանք չատ լաւ ճանաչում են քիւրդերի իսկական ոյժը, որ Եւրոպայում չափազանցեալում են։»

—Բերլինի «Post» լրագրին գրում են Վիէննայից որ Պրնոյտուրգի մէջ պատահած հակահրէական անկարգութիւնները երեի չուտով նորոգվելու են, որովհետև հակահրէական չարժումը այդտեղ խոր արմատներ է գցել։ Շատերը Պրնոյտուրգի մէջ բնակվող հրէաներից, մանաւանդ հարուստ գործարարատէրերը, արդէն թողել են քաղաքը և տեղափոխվել են Վիէննա։ Շարժումը դրգռված է եղել Գերմանիայից ուղարկված հակահրէական անթիւ բրօշիւրներով, որոնց հրէաների թշնամիները ասա մի քանի ամիս է որ աչխատել են տարածել ամբոխի մէջ։ Այժմ, երբ հարուստ հրէայ գործարատէրերից շատերը թողնում Պրնոյտուրգ և նրա փաստը, գործարաններից շատերը փակվեցան և ասելի քան 2,000 բանուորներ մնացին առանց գործի։ Անգործութիւնը մշտական դատակարգի մէջ ասելի էլ տարակոյսներ անկարգութեան ցոյցերը։ Հրէաները չատում են թողնել Պրնոյտուրգ, չատ լաւ գիտենալով որ այժմեան հանգամանքները և կարդը ժամանակաւոր է և պահպանվում է Պլչոյից ուղարկված զօրքերի ներկայութեամբ, բայց հէնց որ զօրքերը կը հեռանան, անկարգութիւնները նորից կը սկսվին։

—Ալէքսանդրիայից հետապրում են սեպտեմբերի 28-ին։ Այստեղ հասան մօտ 200 չէրքէզներ, ալպանցիք և Թիւրքեր, որոնք պէտք է մտնեն հիպատական ժանդարմերիայի մէջ։ Տանտասում նպատակ կատարուած չէյխին, որ մնգապրվում էր ազգարնակութեանը զրգռելու մէջ, պատժոյին փայտի հարիւր հարուածներով և բանտարկութիւն։ Տանտասում մեծ բանակութեամբ զէնքեր են բռնված։

—Կ. Պօլսից հետապրում են սեպտեմբերի 29-ին։ Երէկ Բ. Գուռը յանձց պետպանին մի յայտագիր տուեց և մի և նոյն ժամանակ հետապից Սթէնք սահմանական չորս վիճելի կէտերի կարագիրէր, Նէղէբոսի, և նամպէս Կրաչովի և Կալիմանիի վերաբերութեամբ, որոնց Թիւրքիան, սահմանական յանձնաժողովի վճռի հաստատին, տալիս է Յունաստանին։

—«Köln. Zeitung» լրագրին Փարիզից հետապրում են հոկտեմբերի 7-ից։ Էջեն Սէ այսօր խորհրդակցում էր Դիսկէրկի հետ։ Գամպետտայի օրգանները, Ռոշֆոռն և «Temps» լրագիրը, պնդում են այսօր կրկին անգլօ-ֆրանսիական կօնտրոլը պահպանելու վրա եգիպտոսում։ «Siècle» լրագիրը, պատգամաւորների ժողովի նախագահ Բրիսսոնի օրգանը, այսօր նորից պաշտպանք ակսեց Գերմանիայի դէմ և հաստատում է, որ իշխան Բիսմարկ, տեսնելով որ եգիպտական հարցը Անգլիայի չահերի դէմ վճռել չէ կարողանում այժմ աչխատում է վճռել այդ հարցը Անգլիայի հետ միասին։ «Siècle» լրագիրը, անտեսնելիս, յոյս է յայտնում, որ այդ ատաջ անելոյով Գլադստոնի յայտնի ամերութիւնը, իշխան Բիսմարկ այս անգամ ևս դիպլոմատիական անաջողութիւն կունենայ։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կանանց մասնակցութիւնը արբեցողութեան մէջ։ Եթէ որ արբեցողութեան ատելութիւնը պէտք է որոշել ալկօօլիզմից և delirium tremens-ից մեռնողների թուով, այն ժամանակ անգլիացիներին անհրաժեշտ է ճանաչել որպէս բաքոսի ամենաջերմեռանդ երկրպագուներ։ Ինչ որ վերաբերում է անգլիական ութկիններին, նրանք են, ինչպէս երեում է ստատիստիկական ամենանոր թուաբաններից, ասելի և ասելի վարակվում են իրանց ամուսինների և սիրեկանների սխալով և անձնազոհութեամբ բաժանում են նրանց հետ գառն բաժակը։ Երիս տեսերի սրսպաչարժ ստատիստիկից յետոյ, Բաքոսի երկրպագման սեղանի վրա 1869 Թւին 764 մարդկային գոհեր են բերված, որոնք քննեցին յատուկենական քնով ալկօօլից կամաց կամաց խռնուսվելով։ Մինչև 1873 Թիւր. արբեցութեան իրաքանչիւր տարվայ գոհերի քիւր և կանացի սեռի մասնակցութիւնը նրա մէջ համարեա չէ փոխվում, բայց սկսելով 1874 Թւից, չատ ասելանում է, և հօխանասան Թւերի վերջերում նրա իրաքանչիւրատնայ քիւրը մինչև 1,200-ի է հասնում կանայքը այդտեղ ևս տղամարդկից յետ չը մնացին։ 1869 Թւին ալկօօլիզմի գոհերի ընդհանուր գումարից կանայքը 30% էին տալիս, իսկ 1878 Թւին արդէն 37%։ Թանդ խմիչքներ չատ գործածելուց բոլոր մահածները Անգլիայում վերջին տաս տարիների ընթացքում 9,217 էին։ Արենցոդոքնան աճելը Անգլիայում և կանանց տասերի մասնակցութիւնը երեում է հարցած գրութեան մէջ կատարուած երկաս անձանց իրաքանչիւրատնայ Թւից։ 1857 Թւին փողոցներից բարձրացրել են 75,859 մարդկանց. այժմ նրանց իրաքանչիւրատնայ Թիւը 210,000-ի է հասնում, որ կը նշանակէ. թէ 100,000 բնակիչների վրա 849 արբեցողներ են դալիս։ Փողոցում հարբած գրութեան մէջ 100 կատարուածից, միջին Թւով, 29 կանայք են լինում։

***

Պօկօր Տանների հետագայ կեանքը։ Ամերիկեան լրագիրները պատմում են, որ այժմ դոկտոր Տանների գերը իր վրա վերցրել է մի ջահիլ աղջիկ, մին Տրէնգէլ, Զիկագոից, որը ասա արդէն երկար ատիս է, հետեւակէս, 90 օր, ոչ մի կերակուր չէ ընդունում։ Փորձում էին հեղուկ կերակուրը ծորակի միջոցով ողղակի ստամոքսը մտցնել, բայց այդ բոլորովին իզուր էր։ Նա խրամում է միայն մեծ քանակութեամբ ջուր և սուրճ։ Բժիշկները կարծում են, որ նա չուտով կը մեռնի։ Մին Տրէնգէլ 26 տարեկան է. նա միտքում է իրան այն մտքով, որ այդպիսի դէպք Զիկագոում դեռ ևս չէ եղել. և հաղիւ թէ երբ և իցէ կը լինի։

***

Հնաւանդները Նիւ-Եօրկում։ Հնաւանդական արդիւնաբերութիւնը, որ դեռ ևս մօտիկ ժամանակներում բոլորովին անյայտ էր Նիւ-Եօրկում, վերջին ժամանակներում սասիկ չատ է տարածվել։ Ներկայումս մօտ 2,000 խանութներ կան, որոնք Նիւ-Եօրկում ժողովում են ամէն տեսակ ապր և որոնցից իրաքանչիւրը օրական աչխատում է մօտ 35 պէնս։

ՀԱՇԱԿԻ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՑԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹՒՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 5 հոկտեմբերի։ Ֆինանսների մինիստրութեան մէջ վերաքննվում է կանոնագրութիւնը պինտրական բնակարանների պարտաւորութեան մասին։ Ենթադրվում է տեղերի քանակութիւնը և կարգերը փոփոխել։

ՍԱՄԱՐԱ, 5 հոկտեմբերի։ Սեպտեմբերի 24-ին տիմաշէով գիւղի մէջ, վօլգայի վրա, բացվեցաւ անգլիական ընկերութեան չաքարի առաջին գործարանը, որ խրաքանչիւր օր 150 պուդ շաքար է պատրաստում։ Այսօր 9 ատիճան ցուրտ է։

ԵԿԱՏԵՐԻՆՕԲՈՒՐԳ, 5 հոկտեմբերի։ Հոկտեմբերի 1-ից ցրտեր են, ձիւն է գալիս և սահնակներ են գործում։

ՏՈՒԼԱ, 5 հոկտեմբերի։ Բնաժախօ վէրավիմի երկաթուղու գծի վրա փայտաշէն կամուրջները և խողովակները կը փոխարինվին քարէ կամուրջներով և խողովակներով։

ՍԵՎԱՍՏՕՊՕԼ, 5 հոկտեմբերի։ Այստեղ սկսցին պետական տան շինութիւնը, որի գինը 2,500,000 ր. է։ Շինութեան ժամանակամիջոցը երեք տարի է։

ՆԻԺՆԻ-ՆՈՎԳՈՐՈԴ, 5 հոկտեմբերի։ վօլգայի վրա նաւերը յանկարծ առուցի պատահեցին, չը կարողանալով հասնել ձմեռելու տեղերը։ Վնասները ահագին են։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 5 հոկտեմբերի։ Այստեղ շատ ցուրտ է և պարզ եղանակ։ Այսօր ցուրտը 5 ատիճան է։ Շրջականների մէջ շատ արջներ են երեացել։ „Новое Время“ լրագիրը հաղորդում է, որ պետական կայքերի մինիստրութիւնը հարց է բարձրացրել նահանգների մէջ Ծառայողների դրութեան բարւոքման մասին։ Կօմունոզի մանուժողովը էլ կը գրաւվի ընտրողական իրաւունքների ասելի հատատար բաժանմամբ պատկարղերի մէջ։ „Голосъ“ լրագիրը հաղորդում է, որ հոկտեմբերի 9-ին կը կայանայ երկաթուղիական արտաքոյ կարգի ընդհանուր ժողով երկաթուղիական օրէնսդրութիւնը քննելու համար, որ մշակել է բանուոմի մասնաժողովը։

ՄԻՋԱԶԳԱՑԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹՒՆԻՑ

ՆԻԺՆԻ-ՆՈՎԳՈՐՈԴ, 5 հոկտեմբերի։ վէրին վօլգայի վրա նաւերը յանկարծ առուցի պատահեցին, չը կարողանալով հասնել ձմեռելու տեղերը։ Վնասները ահագին են։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 5 հոկտեմբերի։ Այստեղ եղանակը պարզ է։ Ցուրտը գիշերով 5 ատիճան է։ Նեվա գետը և Լադոգայի լիճը մերթ են սառուցից։ Վարշավայի և կիևի մէջ ձիւն եկաւ։

ԽԱՐԿՕՎ, 5 հոկտեմբերի։ Տեխնօլոգիական հնաստատի շինութեան յանձնելը համարատարին, դարձեալ յետաձգված է։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 5 հոկտեմբերի։ „Голосъ“ լրագիրը հաղորդում է. հոկտեմբերի 9-ին նշանակված է երկաթուղիական ընկերութիւնների ընդհանուր ժողովը երկաթուղիական օրէնսդրութիւնը մշակելու համար։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 5 հոկտեմբերի։ պետական բանկի 5% տոմսակը առաջին շրջանի արժէ 95 ր. 75 կ., երկրորդ 91 ր. 50 կ., երրորդ 91 ր. 25 կ., չորրորդ 90 ր. 12½ կ., հինգերորդ 90 ր. 37 կ., ներքին 5% առաջին փոխառութեան տոմսակը արժէ 201 ր. 25 կ., երկրորդ 205 ր. 25 կ., արեւելեան առաջին փոխառութեան տոմսակը արժէ 89 ր. 62 կ., երկրորդ 89 ր. 75 կ., երրորդ 89 ր. 50 կ., ոսկի 8 ր. 19½ կ.։ Ռուսաց 1 րուբլ Լէնդօնի վրա արժէ 24,12 պէնս, Ամստերդամի վրա 122,50 պէնս, Ռուսաց 100 ր. Համբուրգի վրա արժէ 205 մարկ 62 պֆ., Փարիզի վրա 254 Ֆրանկ 35 սանտիմ։ Բօրսայի արտադրութիւնը հանդարտ է։

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Fonds A.R.A.M

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՑԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ հրաւիրում է ցանկացողներին կապալով վերցնել քաղաքային տան մի մասի քարէ և աղրու աշխատանքները վ. կէլեամինօվսկայա փողոցի կողմից։ Ցանկացողները պէտք է ներկայանան աճուրդին վարչութեան բնակարանի մէջ երեքշաբթի, հոկտեմբերի 12-ին, օրվայ 12 ժամին։ Նախագիծը, պայմանները և բոլոր անհրաժեշտ պայմանները կարելի է տեսնել վարչութեան մէջ ամեն օր առաւօտեան 10 ժամից մինչև 2 ժամ։ 2—3

ԹՈՒՄԲԱՆԱԿԱՆ ԻՆԴԻՐՆԵՐ

սխտոր մատուցանում է ընթացք

Գրիգորի Վարձելեան

Հայոց միջնադարեայ ուսումնարանների համար մատն առաջին (ամբողջ թուղթ)

Մամուլի տակն է և սեպտեմբերի առաջին օրերին լոյս կը տեսնի նոյն խնդիրների երկրորդ մասը (կտորուկ թուղթ և երրորդական կանոններ)։

Գինն է 40 կօպ.

Ուսումնարաններին զիջում 20%։

Ծախումն է գ. Շահվերդեանի լրագրական գործակալութեան խանութում։

Օտար տեղերից գիմում են այս հասցէով Тифлисъ, въ Агентство В. Шавердова։

ԸՆԾԻՒ

ԽԱՄՍԱՅԻ

ՄԷԼԻՔՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ԳԻՆՆ Է 1 Ր. 50 Կ.

Գիրքը բաղկացած է 467 երեսներից

Թիֆլիսում ծախում է

„Մշակի“ խմբագրատանը.—„Հնդրօնական գրավաճառանոցում“ Մէրմանովի տանը № № 3 և 4. Զաքարիայ Գրիգորեանցի „Կովկասեան գրավաճառանոցում“.—Գ. Լիֆիաճեանցի ծխախոտի խանութում.—Գ. Շահխնազարեանցի ծխախոտի խանութում։

Օտարերկրացիք կարող են գիմել համ յիշեալ տեղերը, համ ուղակի հեղինակին հետևեալ հասցէով

ТИФЛИСЪ. Редакція „Мшакъ“

РАФФИ.

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ ԹԷՅԻ ԳՆԵՐԻ ՆՇԱՆԱԿԻՐ ՓՈՓՐԱՑՈՒՄՆ

(MAISON DE CONFIANCE) ԱՐԹՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԵՐԷԱ № № 156. 157, 158, 159 և 160.

Համեմատեցէք թէյ

1	ր. 10	կ.	թէյի հետ ամեն տեղ 1 ր. 30 կ.
1	„ 20	„	„ 1 „ 60 „
1	„ 40	„	„ 1 „ 90 „
1	„ 60	„	„ 2 „ 20 „
1	„ 80	„	„ 2 „ 50 „
ամենալաւը 2 ր.			„ 3 „ ——

Մի և նոյն տեղը գործակալութիւն ստանան շօկօլադի և կակաօ-ֆրայ Էսսենցիայի, պաշտեի բիսկվիտների, Բազրի կօնֆեկտների, շեֆելդի գոտեակների, ցօրնեվի գրիչների, Փաուէր հրացանների, վ. կկլիի լեվօլվերների, Բարնսբլի Թամբերի, մեկինի ամաններ, կօմանի կրամամալ և մանանեխ, Շեֆլդի ալբոմներ և այլն և այլն։

6—100

Գուրս գալով ՕԴԵՍԱՑԻՑ ես բոլոր իմ ապրանքները և առևտրական գործունեութիւնը 8000 ր. աւելի արժողութեամբ յանձնեցի իմ գործակատար Ագուլեցի Մամիկօնի Գաբրիէլին։ Նա օգուտ քաղելով իմ բացակայութիւնից և հաւատարմութիւնից ծախեց ապրանքները, մերժեց յանձնել ինձ գոյացած գումարը, չը կամենալով հաշիւ տալ ինձ և յանձնել մուրհակների իմ բլանկները։ Այդ պատճառով յայտնում եմ ի գիտութիւն ամենքի, ում հանդիպի, մուրհակների այդ բլանկները անվաւեր համարել։

Խ. Մ. ԿՈՒՐՑՕՎ.

2—2

Въ Редакціи газеты «МШАКЪ»

Продается брошюра

„ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНІЕ ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ.“

Д. Григорія АРЦРУНИ.

Брошюра напечатана въ Москвѣ.

Цѣна 25 коп.

ՕԳՈՍՏՈՍ ԱՄՍԻ ՄԷԿԻՑ

ՍԿՍԵՑ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԵԼ ՎԻԵՆՆԱՅՈՒՄ

L'ORIENTAL

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԹԵՐԹԸ, ԱՄԻՍԸ ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՄ։

„Journal d'Orient“ լրագրի հին բաժանորդներին պատրաստած թերթի տեղ կուղարկվի այդ նոր հրատարակութիւնը։

„L'Oriental“ թերթի տարեկան գինը 8 րուբլ է, կէս տարվանը 4 րուբլ։

Գրվել կարելի է „ՄՇԱԿԻ“ խմբագրութեան մէջ, կամ ուղակի վիէննայում գիմելով հետևեալ հասցէով. Vienne (Autriche) M. F. Salles I. Neuer Markt 9.

Մ ի ջ ի փ ո ղ ո ց, կ ա թ ո ղ ի կ ե ս կ ա յ ա փ ո ղ ո ց ի ա ն կ ի ւ ն № 13.

Աւելի ևժան, քան թէ ուրիշ տեղ ծախում են. վիէննայի մեծել ամենայն տեսակ, ֆրանսիական և անգլիական երկաթէ կրովպաթներ 8—30 ր., չամպան տեսակ, ֆրանսիական և անգլիական երկաթէ կրովպաթներ 8—30 ր., չամպաններ 250—25 ր., սակվօյաժներ 1. 30—12 ր., սուն գուհներ ճամպաններ 6—35 ր., մարտաններ (погребцы) 6—25 ր., սամօվարներ 60 կ.—1.25 ֆունտը., կուխոնկի պղնձէ ամաններ, գերմանիական երկաթէ էմալով ամաններ. ուրիմվալներ մրամօրներ 38 ր.—75 ր., հրացաններ երկու լուլաի 6—32 ր., ռեվոլվերներ ամենայն տեսակ 3. 50—30 ր., պատրոններ. (գուլաններ) բէկվօլվերի, սիդար ռէնգարպի ֆաբրիկից. պատրոնա և Թամբաքու կուշնարօվի գիլդի պատիվօյի. 5,000 ՖՈՒՆՏ ԹԷՅ (չայ) ՆՂ. ՊԱՊՈՎՆԵՐԻ, բրիկվիու. (սուխար չայու և կաֆէյի) էլեկտրի. կօֆէ էլեկտրի և Միխէլսոնի. պետերբուրգում 40—1 ր. 25 կ. հայկլիներ ամենայն տեսակ 28 կ.—240 ր., սրօբկայ գինէվաճառներին, հանքային և գարեջրի (для зельтерскихъ водъ и пива) գուլճուկ (пухъ), պատուներ սամովարի և չայու, դանակ չանդալ զանազան ֆաբրիկաների 1 ր. 20 կ.—25 ր. գուժինը. գրչակոմներ 1 ր. 80 կ.—5—60 կ. գանակ ջիբի 1—60 կ.—12 ր., դանակ հացի 20 կ.—1 ր., հատր, կուբանների 1—40 մինչև 3—20 կ. պրիօր. Անգլիական ութեներ, բրիտանկի չայնիկներ, կաֆէնիներ ամենայն տեսակ, ջազացներ կաֆէի համար, ֆիլտեր—ջուր մաքրելու, կրամամալ կարօրկեն 18 կ., վարս ֆրանսիայի ժակոյ, թուղթ փուշի, կանվերտներ, սուրգուչ, մատիտ, գրիչ երկաթէ, գրչակոթ, քարեատուակ, թանաք, թանաքամաններ, պրեսպապիներ, գդալներ սեղանի և չայու ֆրատէ, վարշավի և բրիտանկի գուժինը 1—50 կ. մինչև 12 ր., և չայու 45 կ.—5 ր., չուլկէք 45 կ.—5 ր., շամպաններ ամեն տեսակ 25 կ.—12 ր. ջախտ, պոլ սապոշկաններ վարշավու, ՌՆԶԻՆԻ ԿԱԼՕՇՆԵՐ, ամեն տեսակ, գուլպաններ կանանց և մարդկերանց 15 կ.—50 կ. ջուխտ, շապիկներ, մարդկերանց գալուսիկներ, գոտաիներ 35 կ.—4—50 կ., հատ, անձրևի և շոգի. պանդրեր չերմայու ապրոն, գուլտապերչոմի և փայտէ, շշտականեր գլխի, շորի, սապոկի, պոլի և կարտի համար. չուլքի թղէ (бумага) մատիտի կօշի և շալէ (гарусъ) գիլչամաներ մարդկերանց և կանանց, պօրտմանեներ, քիսաներ, պապիրոսի ամաններ և մանր գոյնզանակերնի ապրանքներ, սապոն ամեն տեսակի 3 կ.,—30 կ., կաթ, հոտավէտ ջրեր, պուդրա, գիլենկիեն ջրի քացախ, հոտավէտ պարաշոկներ ԿԻԼԵՐԻ ԼԱՔՕՐԱՏՈՐԻՑ. և այլն և այլն և այլն։

Վաճառականներին առանձին պայմաններով և գիջումով վերցիշեալ ապրանքներ մեծ քանակութեամբ մշտապէս գտնվում են ՄԻՒՐԱՑԻԼ. ՏԷՐ ՆԻՒՈՂՈՍՍԱՆՑԻ պահեստում. (въ складѣ) միջի փողոցում կաթոլիկաց փողոցի անկիւնում № 13.

Օտարերկրացիք կարող են գիմել հետևեալ հասցէով. Тифлисъ Михаилу Н. Теръ-Никогосову.

150—180

Մ ի ջ ի փ ո ղ ո ց, կ ա թ ո ղ ի կ ե ս կ ա յ ա փ ո ղ ո ց ի ա ն կ ի ւ ն № 13.

ՀԱՇՈՒԵԿՇԻՌ

ԹԻՖԼԻՍԻ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԲԱՆԿԻ

1-Ն ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 1882

ԳՈՒՄԱՐՋ

1. Դրամարկղ (առձեռն թղթադրամ)	88,238—79
2. Ընթացիկ հաշիւ Պետական Բանկայի բաժնում	908—12
3. Զեղջումն (Disconto) մուրհակաց երկու առօրյագրութեամբ	2,949,096—53
4. Փոխառութիւնք գրաւականաւ՝	
ա) Պետական ապահովեալ տոկոսաբեր թղթերի	1,439,540—25
բ) „ „ „	680,910 — 2,120,450—25
5. Բանկայի գրաւականեալ տոկոսաբեր թղթեր	90,852—58
6. Թղթակիցներ՝	
ա) Ընդհ. հաշիւ (Loro)	1,235,503—38
բ) Բանկայի հաշիւ (Nostro)	2,174,230—65 3,409,734—03
7. Ընդհատած մուրհակներ	11,254—80
8. Գործառնութեամբ անցկացած փոխառութիւններ	15,840
9. Ընթացիկ ծախսեր	33,898—75
10. Կահկարասիք և սկզբնական ծախսեր	6,228—92
11. Յետ առացեալք ծախսեր	6,817—92
12. Ոսկի	8,541—05
	Ր. Ա. 8,741,861—69 կ.

ՊԱՀԱՆՋՔ

1. Հիմնական դրամագլուխ		500,000
2. Պահեստի դրամագլուխ		51,000—75
3. Աւանդներ՝		
ա) Պահանջամատոյց		1,906,158—73
բ) ց'Պահանջ		446,195—14
գ) Ընթացիկ հաշուով		519,575—98
4. Փոխառութիւնք Թիֆլիսի Պետական Բանկայի բաժնից գրաւիչ մուրհակներով		350,716—26
5. Ստանաւոր ընթացիկ հաշիւ Թիֆլիսի Պետական Բանկայի բաժնում, ապահովեալ մուրհակներով և տոկոսաբեր թղթերով		1,191,263—53
6. Թղթակիցներ՝		
ա) Կողջ հաշիւք (Loro)	921,330—70	
բ) Բանկայի հաշիւք (Nostro)	2,555,439—07	3,476,769—77
7. Բանկայի բաժնետոմսերու անվճար կարճների բաշխը 1880 և 1881 թ.		340—40
8. Գր վճարուած տոկոսներ աւանդներու ընթացիկ հաշիւներու և այլ գործառնութեանց		91,120—22
9. Ստացած տոկոսներ և յանձնառութիւններ		201,605—34
10. Փոխանցիկ գումարներ		7,115—57
	Ր. Ա.	8,741,861—69 կ.

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 6 Октября 1882 года.

Типогр. Главн. Упр. Главнонач. гражд. час., Лор.-Мелик. ул. зак. д.

Fonds A.R.A.M

№ 186 Հոկտեմբերի 8 Ուրբաթ 1882 Հոկտեմբերի 8 Ուրբաթ № 186

ՏԱՍՆԱՄԵԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարւանը 6 րուբլի։
Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Յառաջադրութիւնք գիտում են ուղղակի
Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից)։

Յայտարարութիւն ընդունւում է ամէն լեզուով։

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ Նոր-Բայազէտից։ Նամակ Մեղրիից։ Նամակ Ախալցխայից։ Նամակ խմբագրից։ Ներքին լուրեր։—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Եգիպտոս։ Արտաքին լուրեր։—ԹԱՒՆ ԼՈՒՐԵՐ։—ՀՆՈՒԱԳԻՐՆԵՐ։—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ Վարպետի աստղագէտը։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՆՈՐ-ԲԱՑԱԶԵՏԻՑ

Սեպտեմբերի 21-ին

Հայոց Ընդհանուր ուսուցչական ժողովը վերջացաւ։ Կովկասի և Անդրկովկասի հայ ուսուցիչները համախմբվելով Թիֆլիսում, մանաւանդ մանկավարժների հետ ձեռք ձեռքի տուած աշխատեցին մանուկ սերնդի ներկայ և ապագայ բարոյական դաստիարակութեան հեշտարար և դիւրըմբռնելի մէջքերներ գտնելու փորձերը փորձել։

Ժողովը գոհելի էր իր սկզբունքով, որը կովկասի հայոց ուսումնական տարրի, և մանաւանդ հայ մանուկի հետաքրքրութեան և անդուլ աշխատանաց արդիւնքն է. թէ այժմէն տեսականապէս կը փայլէ այն գնահատելի պատուէրը, դպրոցական զուտական կարող է մեզ լինել այն համախմբութիւնը, որի միջոցաւ տարակայ տարեր միացան, երկու հարիւրէ աւելի բարոյական մշակները բացատրեցին իրանց տիրոյ, իրանց ցանկութիւն յօգուտ կրթական գործին, յօգուտ մեր վարժարանաց վերանորոգութեան. այդտեղ Կիրակոսը Մարկոսի ձեռք տեղից, և վանքը վարդանի, խոստանալով համերաշխ և համակամ գործել կրթական ասպարիզում։

Ուսուցիչները ծանօթանալով միմեանց, պատմեց իւրաքանչիւրը իր աշխարհի, իր գիւղի կամ քաղաքի նիւթական և բարոյական դրութիւնից, ապագայական վարքից և բարքից։

Որի ցանկութիւն չէր արդեօք տեսնել Թիֆլիս, տեսնել այն փառաւոր շրջաններ, տեսնել կեանքն և կենդանութիւն. պատիւ չէր նրանց համար արդեօք, զարդարված դահլիճում աթոռի վրա բազմած, ճառեր քննադատել և տալ իրանց կարծիք կամ գաղտնութիւն այս կամ այն հարցի վերաբերութեամբ. նա առաւել ևս չէր ցանկանում տեսնել մամուլ և անձամբ անձին ծանօթանալ նրա քրտնաջան խմբագրին և աշխատակցին հետ։

Ուրիշն այն ամէն ցանկութիւններին հասնելու, և ցանկացածի փափաքը լրացնելու օգտակար միջոց եղաւ նոյն իսկ հայոց «Ընդհանուր ուսուցչական» ժողովը իր բազմակողմանի նպատակներով։

Ուսուցիչները վերադարձան իրանց պաշտօնատեղը լի նիւթական և բարոյական զգացմունքներով, և չատերը, կարելի է ասել, երևակայում են իրանց նոյն շրջանին, նոյն դասարանի մէջ. դէմ չատերը նոյն հակաճառութեան և նոյն քննադատութեան անտարակոյս են դրգռված։ Անհնարաւոր ապատրութեամբ զգայ դաստատի և դիւղացի ուսուցիչը, որ ինքը մնծարվից գործակից յանձնաժողովի կազմից. մտաւ կովկասի մայրաքաղաք, իր նեղ շրջանից, ընկաւ առաւ աշխարհի փայլ փայլանաց գիրկ. Թիֆլիսը պատուաւոր հիւրասիրութեամբ ընդունեց նրան, որտեղում, հասարակութիւնը իր կողմանէ, մամուլը իր կողմանէ, դասատու իր կողմանէ, թատրոնասիրաց խումբը իր կողմանէ ամենայն բաւականատիրութեամբ պատուհասին իրանց միամտայ պատուաւոր հիւրերին։

Այո, հրապարակային չնորհակալութեանց են արժանի այն ամենքը, որոնք կրթական գործին բանիւ և գործով նիւթական և բարոյական նպաստելու յաջող միջոցներ չը խնայեցին։

Մանաւանդ չնորհակալութիւն և այն աղնիւ պարոններին—մեծ. պ. Աբիսողոմ Յովհաննիսեանին, որը, որը եկաւ ուսուցչաց ամենի սրտում թողեց լաւ յիշատակ։

Իսկ թէ ինչ է պատճառում ուսուցիչներից որիուսը հաստատանել ընդունած այն բոլոր բարեմասնութեանց, կը թողնենք ժամանակին, յորում մեր ունենք կատարված տեսնել մեր բոլոր ցանկութիւնները ի բարեկատարութիւն և ի բարւոք դաստիարակութիւն հայ մանուկների։

Գէորգ Դ. Շէրենց

ՆԱՄԱԿ ՄԵՂՐԻՑ

Սեպտեմբերի 23-ին

Վերջապէս երկարատև երաշտութիւնը, որ ոչ սակաւ վնասներ հասցրեց մեզ՝ անցաւ. ամառյա սկզբներից սկսեցին անձրևներ գալ մեր կողմերում, և հիմա այս եղաւ պատճառ, որ ցորենի գինը փոքր ինչ իջաւ։

Այս տարի Մեղրիում և նրա շրջակայքում բաղդի բերքը չատ լաւ էր, համեմատելով նախընթաց տարիների բերքի հետ։ Ահա, մօտ տասնհինգ տարի կայ, որ մեր կողմերում, առհասարակ, առատ և լաւ բաղդ չէ առաջվում։ Մի անսակ հիւանդութիւն, որին տեղացիք «չոռ» են կոչում ոչնչացնում է բաղդը. և մինչև այժմ էլ ոչ մի ճիշդ կերպով չիմացաւ դրա իսկական պատճառները, և չատ ջարկեց գիւղացուն մի միջոց, որով վերջինս կարող լինէր ազատել իր աշխատանքի պատուղը այդ ոչնչացնող գօրութիւնից. Այս բանի վրա դարձնում ենք մեր պ. պ. մասնագէտների խորին ուշադրութիւնը։

Առանց երկար ժամանակ է, որ այստեղ լաւ բաղդ չէր առաջվում, միայն երկու անգամ բաղդ է ունեցել մեղրեցին, այս երկար ժամանակամիջոցում, առատ բերք առանալ. առաջինը՝ 1880 թուին և երկրորդը՝ այս տարի։ Սակայն յայտնի պէտք է տալ, որ գիւղացին չէ աշխատում օգտվել բնութեան տուած արդիւնքով։ Նա աշխատում է, քրտինք է թափում, տանջում է արդիւնքը, իսկ դրանից մի կատարելագործված բան դուրս բերելու համար չէ հոգում։ Օրինակ. մեր չրկայքում լաւ գինիներ են պատրաստվում, իսկ քնդհակառակը Մեղրիում լաւ գինի (տեղական) չէք գտնիլ։ Ինչու—որովհետև Մեղրիում տոմարութիւն է (գրամատան տոմարութիւն) միշտ խաղողը իր ժամանակից վաղ քաղել, ուրեմն և «ւռատ», եթևակայեցէք ինչ կը լինի այդպիսի խաղողից ստացած գինին. իսկ թէ ինչու է մեղրեցին այդպէս վարվում, դա մի հանելուկ է։

Երբ նորան հարցնում ես պատճառը, նա պատասխանում է. «Էն, ինչ կայ, որ պտղեմ. լաւ է չուտով վերջացնել։» Այո, այս այն դիպուածում ներելի է, երբ բերքը լաւ չէ, բայց ինչ ասել, երբ բերքի առատութեան ժամանակն էլ նորին է անում...։ Այս էլ պէտք է ասել, որ պահել, պահպանելը մեր տեղում, ոչինչ դժուարութիւն չունի, այն ինչ Օրդուբադում, Ագուլիսում շատ դժուար է։ Այս բոլորից հետևում է այն, որ մեղրեցին ծոյլ և անհոգ է մի որ և իցէ կատարելագործված բան դուրս բերելու։

Այս տարի բամբակի բերքը ևս միւս տարիների նման լաւ չէ։ Երկրագործութեան այս արդիւնաւոր ճիւղը բնկած է։ 15—20 տարի կայ, որ մեղրեցին չէ տանում այն բամբակը, ինչ որ առաջ էր։ Բամբակը ևս հիւանդութիւններից ազատ չէ, որոնց տեղացիք «չիրա» և «տրիաք» անուններն են տալիս։ Ուշադրութեան արժանի է և այն երևոյթը, որ մեր տարերում բամբակը յաջորդաբար ցանվել է (չատ քիչ բացառութեամբ) 30—30—60 և չափազանցացրած չեմ լինիլ, եթէ ասեմ և 100 տարուայ ընթացքում Անցեալ, ինդրեմ, էլ ինչ այժ կը մնայ մի հոդի մէջ, ուր անդադար, տասնեակ տարիների ընթացքում մի և նոյնն է ցանվում...։ Նայեցէք, թէ որքան արգասաւոր է մեր հողը, որ այնքան ստահակութ ցոյց էլի վարձատրում է գիւղացու աշխատանքը։ Սակայն հասել է ժամանակը, նրա այժը հասանելով է տիրութիւնից, անջատված լինելով իր ամուսնից և զաւակներից։ Նա անդադար արտասուք է թափում, և այդ արտասուքը զանազանում է փանոս-խանի սրտոր, որովհետև սրտումէ նրան առել բան իր բոլոր կինկներից։ Եւ խեղճ կինը այն աստիճան հոգնած տանջվեցաւ և մաշվեցաւ, որ այժմ բոլորովին հիւանդ է, և փանոս-խանը հիմա գտնվում է տատիկ յուսահատութեան մէջ...

—Իմ կինը մեռնում է, Տէր Աստուած, Տէր Աստուած... գնանք, աստղագէտ, մի աչացիր, կամ կազատանք նրան, կամ կը կորչինք... Նա արդէն վճռեցիր... նա մռնում եմ բոլորը... Այդ խօսքերով աստիճ զգածված երիտասարդը քաշ էր տալիս աստղագէտին իր հետից։

—Սպասեցէք, մէլիք, սպասեցէք, մինչ կը կորչինք է գոր տեղը, առանց կարգադրելու ազատել ձեր մտմտանին։—Կայ մի ուրիշ հնար...

—Ինչ հնար, ասա, աներկիղ իմ աստղագէտ, դու յաւետեան կը պարտաւորես ինձ։—Բայց արդեօք չէս խաբում ինձ...

—Ամենևին։ Փանոս-խանը գտնվում է յուսահատութեան մէջ, նրա համար, որ ոչ ոք չէ կարողանում ազատցնել նրա սիրելի Սալիհային։ Ես կը ձեռնարկեմ ինձ բժիշկ։ Խորամանկութեան մէջ ես վարպետ եմ. գոր, կարծեմ, ինձ ճանաչում էք։ Ես նրան կը համոզեմ, որ Սալիհային ազատցնելու համար, անպատճառ հարկաւոր է, որ ես հիւանդի հետ մենավայր, որ կարողանամ որոշել նրա բախտաւոր և անբախտ ազգները, որ կարողանամ հետազօտել հիւանդութեան էական պատճառները, և նրա համեմատ կարգադրեմ բժշկելու հնարները։ Փանոս-խանը կը հաւատայ ինձ. նա երկար ժամանակ ապրել է Պարսկաստանում, և երևի, ծանօթ է պարսիկների անհաւատութեանը։ Իմ կերպարանքը հրապուրիչ չէ, այդ պատճառով էլ վստանալու չէ կարող լինել, որ ես կարող եմ ազատել Սալիհային։ Ես կը ձեռնարկեմ ինձ բժիշկ։ Խորամանկութեան մէջ ես վարպետ եմ. գոր, կարծեմ, ինձ ճանաչում էք։ Ես նրան կը համոզեմ, որ Սալիհային ազատցնելու համար, անպատճառ հարկաւոր է, որ ես հիւանդի հետ մենավայր, որ կարողանամ որոշել նրա բախտաւոր և անբախտ ազգները, որ կարողանամ հետազօտել հիւանդութեան էական պատճառները, և նրա համեմատ կարգադրեմ բժշկելու հնարները։ Փանոս-խանը կը հաւատայ ինձ. նա երկար ժամանակ ապրել է Պարսկաստանում, և երևի, ծանօթ է պարսիկների անհաւատութեանը։ Իմ կերպարանքը հրապուրիչ չէ, այդ պատճառով էլ վստանալու չէ կարող լինել, որ ես կարող եմ ազատել Սալիհային։ Ես կը ձեռնարկեմ ինձ բժիշկ։ Խորամանկութեան մէջ ես վարպետ եմ. գոր, կարծեմ, ինձ ճանաչում էք։ Ես նրան կը համոզեմ, որ Սալիհային ազատցնելու համար, անպատճառ հարկաւոր է, որ ես հիւանդի հետ մենավայր, որ կարողանամ որոշել նրա բախտաւոր և անբախտ ազգները, որ կարողանամ հետազօտել հիւանդութեան էական պատճառները, և նրա համեմատ կարգադրեմ բժշկելու հնարները։ Փանոս-խանը կը հաւատայ ինձ. նա երկար ժամանակ ապրել է Պարսկաստանում, և երևի, ծանօթ է պարսիկների անհաւատութեանը։ Իմ կերպարանքը հրապուրիչ չէ, այդ պատճառով էլ վստանալու չէ կարող լինել

ՂԱՐԱԲԱՂԻ

Ա Ս Տ Ղ Ա Գ Է Տ Ը

Երեկոյեան պահուն Վարանդայի մէլիքի դեռատի աղջիկները մտան փանոս-խանի օթեան։ Ջուանշիրների այդ նոր ժանուածքը, թէև բնակվում էր նոյնպիսի տաղաւարի մէջ, որպէս միւսները ունէին, բայց դա կազմված էր աւելի ամուր կերպով, որից ծածկված էր թաւիշներով, իսկ ներսից զարդարված էր պարսկական գորգերով։ Տաղաւարը բաժանված էր մի քանի մասների, որոնցից կանանց բնակութեան համար որոշված մասը այն աստիճան ամուր կերպով ծեփած էր կաւով և ալիտակացրած գրից, որ գարձել էր ինչպէս մի քարիզէն չինվածք։ Մի քանի նեղքինների պատկան էին կարգված այդ արդիւնաւ բնակարանի վրա, որի մնացքը բաց էր միայն փանոս-խանի համար։ Հանաւակ ջուանչիրյինների կենցաղավարութեան գործ տալով նրանց, փանոս-խանի կնիկները կրում էին չադրա, երբ գուրս էին գալիս նեղքինների առաջնորդութեամբ, և գործից տանութեան համար, ծածկում էին իրանց երեսները քնձիք, ցանցատեսակ քօղերով։

Փանոս-խանը ընդունեց Վարանդայի իշխանի դեռատի աղջիկները մի տաւնձին ուրախութեամբ, որը ծածկել չը կարողացաւ։ Նա գործ կերպով նախատեսում էր, որ իր մանկակցութիւնը այն պատերազմի մէջ, որը մէլիք-Շահնազարեանը պիտի վարէր խամսայի մէլիքների դէմ, իրան միջոց կը տար աւելի եւ բարձրանալու, հէնց նոյն իսկ մէլիքների հաշուով։ Նա խոստացաւ հինգ օրից յետոյ պատրաստ լինել իր օգնութիւնը մատուցանելու համար, և հրամայեց անզատել Ջուանշիրին ու նրա սիրեցեալ առանձին տաղաւարներում, իր բնակարանի մօտ։ Նա խիստ փազաքշանքով էր վարվում դեռատիի հետ և աշխատում էր ամէն կերպով նրան բաւականութիւն տալ։

Դեռատանութիւնը փանոս-խանի մօտ ժամանելուց միւս օրը Ջուանշիրին խնացում առնին, քէֆ աստղագէտը սպասում է նրան մեծաձայ անասում, մի կտրելոր տեղեկութիւն հաղորդելու համար։ Ջուանշիրը իսկոյն վազեց նրա մօտ, և տեսնելով աստղագէտի մթին դէմքը, մնաց ապշած։

—Աստ, ինչ տեղեկութիւն ունես, գոչեց նա.—կարելի է դու մահուան լուրեր ես։

—Հանդարտացէք, մէլիք, պատասխանեց աստղագէտը,—պատրաստվեցէք լսել մի անախորժ նորութիւն...

—Խօսիր, մի ծածկիր, կրկնեց երիտասարդը անհամբերութեամբ,—ինչ է պատահել, իմ Սալիհան մնաց է...

—Ո՛չ, նա կենդանի է, բայց գտնվում է ուրիշի տիրապետութեան ներքոյ...

—Ո՛ւմ... ով է այդ բարբարոսը... ես իմ խնդիրը կը ցցեմ նրա կուրծքի մէջ, թէ նա գետնի տակում ես թաղնված լինի։—Աստ, ով է, ինչու ես լռել...

—Նա գտնվում է փանոս-խանի հարեմի մէջ...

—Փանոս-խանի հարեմի մէջ... կրկնեց երիտասարդը, և կայծակնահարի նման մնաց չփոխված։ Երկար չը կարողացաւ նա յուշի գալ. վերջը թոյլ ձայնով բացականչեց.—ես կորած եմ... այդ խօսքերի հետ օգտվեցաւ, ընկաւ խոտերի վրա։

Աստղագէտը հոգատար կերպով բռնեց նրա ձեռքից, ասելով.

—Մէլիք, մի ախէք, կայ հնար ձեր դժբախտութիւնը օգնելու...

—Ինչ հնար։ Մեռնի դու չը գիտես, որ ես եմ կոխ սկսած փանոս-խանի հետ, գրաւով պիտի գրկեմ իմ հօրեղբօրը այն օգնութիւնից, որ ստանում է նրանից։ Այն ժամանակ մեր թշնամիները իրանց ոխակալութիւնը կը յագեցնեն մեր արիւնով և Ջանսախչին մախիր կը գարձնեն։ Իսկ մնալով փանոս-խանի հետ բարեկամական յարաբերութիւնների մէջ, ես հարկազրված կը լինեմ յաւետեան գրկվել Սալիհայից։—Ա՛խ, այդ սարսափելի է... Բայց նրանք են իմ գաւակները...

—Նրանք մնացել են Սալիհայի մօր խնամատարութեան նկատմամբ։

—Պատմիր այդ սոսկալի դէպքի բոլոր մանրամասնները, գոչեց Ջուանշիրը գայրացած կերպով։—Ես պատրաստ եմ ամեն ինչ անել, միայն թէ իմ Սալիհան ազատված լինի։

—Ձեր հետանալուց անմիջապէս յետոյ, որպէս պատմեց ինձ Սալիհայի մայրը, փանոս-խանը մտածեց անձամբ չդնել բոլոր օգտները և տանել իր նոր հպատակներին, որոնք առաջ նրա հետաքրքիր մարդիկ էին։ Մէկը նրա մերձաւորներից պատահմամբ տեսաւ ձեր կնոջը, և հետացած նրա գեղեցկութեամբ, պատմեց փանոս-խանին Սալիհայի անհամեմատ չքնաղութեան մասին։ Փանոս-խանը տեղեկանալով, որ նա մի խորամանուշ կին է եղել, որի ամուսինը հեռացել է դէպի իր հայրենիքը, իրան իրաւունք համարեց անտէր մնացած կնոջը ձեռք բերել, այնպիսի խորամանկութեամբ, որ ոչ ոք նրա դրացիներից չը կարողացաւ դիտենալ, թէ որտեղ անհետացաւ այդ կինը։ Միայն Սալիհայի մայրը և եղբայրները գիտեն, թէ որտեղ է գտնվում նա, որովհետև ինքը փանոս-խանը յայտնել է նրանց, իհարկէ, խոստանալով իր հովանաւորութիւնը և հարուստ ընծաներ։ Այժմ բարբարոսների ապահանութիւնը այն աստիճան սիրել է Ջուանշիրցիներին, որ նրանք որոշութեամբ ընդունել են խանի խոստումները։ Այդ էլ պէտք է ասած, որ Սալիհայի թէ մայրը և թէ եղբայրները յոյս չեն ունեցել, որ միւս անգամ կը տեսնեն ձեզ։ Հիմայ ձեր խնդէ կինը, հէնց ձեր հետ եղած ատեն մէջ,

Fonds A.R.A.M

Fonds A.R.A.M

X.

ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ 9-ԻՆ ԱՄԱՆՈՒՆԻ ՄԵՋ ՀՐԴԵՀԱՑՈՒՄ

Ուրբաթ առաւօտ կանուխ ժամը 4-ին Ամանուն մեզ արթնացրեց։ Ես ու Ամանուն մի մեծ սենեակում էինք քնած։ Ես ինձ համար մի անկողին էի գտել, իսկ Ամանուն հատակի վրայ էր պառկել։ Ես ինձ համար մի անկողին էի գտել, իսկ Ամանուն հատակի վրայ էր պառկել։

կարելի է ուղարկել փոստով կոնստանտին Ախթամովի անունով, իր սեփական ասեր, Սերգիևսկայա փողոց։

—

ՇՈՒՇՈՒԻՑ մեզ գրում են, որ այդտեղ սկսվել են արդէն մեծ ցրտերը։ Վաստրանները վաղել են սկսել, իսկ մագազիններում մաղալ են դրել արդէն։

—

Մեզ խնդրում են տալ հետևեալը։ «Փիֆիլիսի ընկերութեան հայերէն գրքերի հրատարակութեան մեծապատիւ անդամները կիրակի, հոկտեմբերի 10-ին, առաւօտեան 11 ժամին, հրաւիրւում են Արծրունու թատրոնի դահլիճը, ներկայ գտնվելու ընդհանուր ժողովին պաշտօնական անձանց ընտրութեան համար, որ յետաձգվեցաւ հոկտեմբերի 3-ի ժողովի օրը։»

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԵԳԻՊՏՈՍ

—

„Polit. Corresp.“ լրագրի եգիպտական թղթակիցը հաղորդում է հետևեալը հոկտեմբերի 4-ից։ Այն ասորը, որ արդեսում է եգիպտոսի մէջ հատուկ կարգերի մացնելուն և որին ոչ մի մարդ անուշադիր չէ կարող թողնել, կազմում են բեդուինները։ Եգիպտացիները պատանդ էին առնում բեդուինների շէյխերի անպարկեշտ գաղտնիքներին, որպէս զի սոսկին նրանց կատարել իրանց պարտականութիւնները և չապստամբվել։ Այդ ձևը սէաք է գործ դնեն և անգլիացիները, եթէ կամենում են իրանց սկըսած գործն աջողութիւնը։ Հարկաւոր չէ միայն այդպիսի պատանդներին ուղարկել քրիստոնեայ երկիրները, որովհետև այդպիսի դէպքում բեդուինները իրանց որդիներից մեծ են համարում խալամի համար և իրանց ազատ են համարում իրանց տուած բոլոր խոստումներից և երդումներից։ Ուրեմն բեդուիններից վերցրած պատանդներին պէաք է պահել կայրէի ամրոցի մէջ և մի և նոյն ժամանակ մի քանի տարի շարունակ։ Գաշտային բնակիչները նոյնպէս և անասունների բեդուինները սովոր են, որ նրանց անպրանիկներին պատանդ են վերցնում և ես ոչ մի դէպք չը գիտեմ, որ պատանդ տուողները դաւանանքից տուած խոսքին համ խախտէին դաշնադիրը, որովհետև նրանք հաւատացած էին, որ այդպիսի դէպքերում թիւրքերը չէին խնայի նրանց որդկերանց։ Անգլիացիները կարող են հասկացնել բեդուիններին, որ նրանց որդիքը անդադարի կերպով Ընդկաստան կաքսորվեն, եթէ նրանց բարեկամները դաւաճան կը լինեն։ Այդպիսով մի կողմից անհրաժեշտ է շատով վերջացնել գործը ապստամբութեան առաջնորդների հետ և մի և նոյն ժամանակ խաղաղացնել երկիրը գաշնակցութիւններ կապելով բեդուինների շեղերի հետ, միւս կողմից պէաք է անպատճառ արձակել եգիպտական զօրքերը։ Հաւարակ գիտուններից շատերն չափազանց կուրախացնէ այդպիսի կարգադրութիւնը, որ նրանց միջոց կը տայ հայրենիք վերադառնալ։ Իսկ եթէ կը վճռվի, որ գիտուորների հաւաքելը վերջնականապէս ոչնչացրած է, եգիպտացիները շատ զոհ կը լինեն, որովհետև այդ կարգադրութիւնը կը համապատասխանէր ժողովրդի ձգտումներին։ Զօրքերի արձակման պատճառով կը տեսնեն միայն այն օֆիցերները և գիտուորները, որոնք չունեն, և նեգրները։ Բայց այն օֆիցերներին, որոնք կատարած չեն ննիմարկված, կարելի էր մոցնել կազմակերպվող ժանդարմերիայի մէջ, կամ քաղաքային ծառայութիւն տալ։ Կասկածաւոր օֆիցերներին կապիտանի տուիճներից ցածր կարելի է դրկել իրաւունքներից և արձակել իսկ բարձրը աստիճանաւորներին պատժել ամենայն խստութեամբ։ Նեգրներին ամենից լաւ է Սուդան աքսորել, որտեղ նրանց կարելի է հողեր տալ, միայն պէաք է զգուշանալ, որ մի անդամ հինգ կամ վեց հազուց աւելի չը լինեն։ Ինչ կը վերաբերի հող չունեցող գիւղաորիներին, նրանց էլ կարելի է բնակեցնել գաւառների մէջ և հողեր բաժանել։ Բացի այդ նրանց կարելի էր ընդգրկել ժանդարմերիայի մէջ, որովհետև նրանք փորձված և ծառայութեան կանոնների հետ լաւ ծանօթ գիտուորներ են։ Ցանկալի կը լինէր, որ պատժվէին այն օֆիցերները, գիտուորները և նեգրները, որոնք մասնակցում էին Ալէքսանդրիայի մէջ եւրօպացիների ջարդին։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒԲԵՐ

—

—«Köln. Ztg.» լրագրի Փարիզի խօսքերով, բոլոր պետութիւնները եգիպտական խնդրի մէջ, բացի Ֆրանսիայից և Անգլիայից, Անգլիայի կողմն են բռնում և հաստատում են նրա գիտաւորութիւնը՝ վերջ տալ անգլօ-ֆրանսիական տիրապետութեանը Եգիպտոսում։

—Իշխանական տաբիրանութեան ջանքերը՝ լոյս ընդել Ֆէնիկս-պարկում պատահած սպանութեան վրայ, Գաբրիելից առացած տեղեկութիւնների հաստատութեան, անհաջող չանցան։ Գաբրիելի արտաբանութիւններից մէկում գտնվեցան այն դէնքերը, որոնցով սպանվեցան լորդ Կավէնդիշ և միւսները։ Այդ դէնքերը դաւանիներ են, փոքրիկ կոմիերով, բայց այնպիսի սեղկութեամբ, որոնք 9 վերշոկ երկարութիւն ունեն և $3/4$ վերշոկ լայնութիւն։ Նրանց վրա արեան հետքեր են մնացել։ Այդ դիւտի հետ կապ ունեցող բաւական անձինք են կալանաւորված։ Յայտնվեցաւ, որ այդ տապանները, որոնցում էին դէնքերը, գնված են եղել Լիվերպուլում։ Ոստիկանութիւնը կարծում է, որ այդ տապանները, ամենայն հաւանութեամբ, տասը մարդիկ են մասնակցել, մեծ մասամբ իրլանդացիք։ Բացի դրանից, հնարք կան կարծելու, որ մարդասպանները գնում են Իրլանդիայում են գանվում և հնչատուիւնամբ կը յանձնէին, եթէ որ նրանցից մէկը, գտնվելով մեծ վարձատրութեամբ, որ նշանակել է կառավարութիւնը, վատանալով արդարադատութեանը մատնել իր ընկերներին։

—«Daily News» լրագիրը հաղորդում է, որ Արաբի-փաշա վախենում է, որ իրան կը թունաւորեն։ Լօնդոնի լրագիրը նկատում է, որ եթէ մի որ և է զիրաւորութիւն պատահի նրա հետ, մնաց խէդիվը չի լինի պատասխանատու։ Արաբի-փաշա պէաք է գերի մնայ անգլիացիների ձեռքում։

—Կայիրէից լրագիրներին հետազոտում են սեպտեմբերի 27-ին հետևեալը։ Ասում են, որ իբր թէ ապստամբների գործի քննութիւնից երևաց, որ նրանք անպատիր յարաբերութիւններ ունէին սուլթանի հետ, որ չընդհատվեցան մինչև անգամ Արաբի-փաշայի դէմ չրջապերական հրատարակելուց յետոյ։

—Ալէքսանդրիայից հետազոտում են սեպտեմբերի 30-ին։ «Glahram» լրագիրը հաղորդում է, որ եգիպտական զօրքը 10,000 մարդուց է բարկացած։ Ապստամբութեան մասնակցելու մէջ կասկածած օֆիցէրները և գինուորները չեն ընդունվի ծառայութեան մէջ։ Բոլոր օֆիցէրները կը նշանակվեն կամ թիւրքերից կամ չէրքեզներից։

—Լօնդոնից սեպտեմբերի 30-ին հետազոտում են հետևեալը։ Միջնորդութեան անդամ Գօնդոն երկի Սիարբօրոում ընտրողական ճառ արտասանեց, որի մէջ ասաց, թէ կառավարութիւնը վրճռել է, տեղական հատուած կառավարութիւն հաստատելուց յետոյ, անյապաղ դուրս բերել զօրքերը Եգիպտոսից, բայց նախ և առաջ պէաք է ժողովրդական ներկայացուցչութիւն մտցնել, վերականգնել Նաւերի լորդալ Սուէզի ջրանցքի վրա, ապահովել օտար պետութիւնների տրկեցութեան դիակչռութիւնը։ Գնահատելի դանձաքանչ քարտուղար կոտրակէ նոյն միտքը յայտնեց Տօրպօրնեում կազացած միտինգի մէջ և աւելացրեց, որ Եգիպտոսը պատրաստ է պատիրազմական ծախսերը վճարելու, միևնոյն ատեան այն դէպքում, եթէ եգիպտական զօրքերի ամբողջ կը վերանայ։

—Կայիրէից սեպտեմբերի 30-ին հետազոտում են Մալէտին ներկայացրին գինուորական դատարանին նեթմեակայ կատարուելիք մահուան դատավճիռների ցուցակը։ Ցուցակի մէջ 113 մարդիկ են նշանակված։ Գատաստանում բանտարկվածների ցուցակը դեռ ևս հաղորդված չէ։ Կարծում են, որ նրանք 30 հոգուց չափ կը լինեն։ Գինելալ Ուէլսլէյ սեպտեմբերի 20-ին է ուղեորվում։ Վաղը ճաշ կը տրվի ի պատիւ եգիպտական մինիստրութեան, իսկ ճաշից յետոյ մեծ ընդունելութիւն կը լինի։

—«Journal des Débats» լրագիրը, հոկտեմբերի 7-ից, եգիպտական գործերի առիթով առում է հետևեալը։ Զինուորական ատեանները պիտի գործեն մի քանի օր։ Զարմանալի չէ, որ Բիսմարկի մինիստրութեան ժամանակ, պօլիցիայի վատ կազմակերպութեան պատճառով, աւազակութիւնը կարողացել է այդքան տարածել, մի և նոյն ժամանակ աչքի առաջ ունենալով այն հանգամանքը, որ զինուորների մեծ մասը, որոնց հետ Արաբի իր ընկերներով յարաբերութիւններ ունի, խոցոտում են նրան, մասամբ երկիւղից և մասամբ չհասկանալով Մի խօսքով չը լսված բաներ են կատարվում։ Այդպէս, օրինակ, անցեալ տարի նահանգական բազաքի մի բնակչից փախցրին նրա տան և չորս տարեկան տղային։ Միևնոյն է եղել, այդ բազաքին հրատարակեցրեց գնալ նշանակված տեղը, որպէս զի նշանաւոր փրկանք տալով կարողանայ իր որդուն։ Հայրը նկատ նշանակված տեղը, բայց նրան, բանական չափաւոր տարածութեան վրա, հետևում էր պօլիցիան։ Տեսնելով սահմանները, աւազակները կատ կատ արին երեխային և կտրտները դրեցին ճանապարհի վրա։ Շատ ժամանակ չէ, որ Վալէվսկի բնակիչները յուզված էին։ Մի տէր։ աւազակ, Զոլջին անուանով, քաղաք գնաց և նշանակեց փոխարէն մի երեխայ ամենապատասխան և հարուստ քաղաքացիների մէկից։ Երեխայի ծնողները նոյնպէս քաղաքապետի հրամէջ ստացան փրկանք տալ և առնել երեխային։ Զոլջին 1000 դուկատ էր պահանջում, բայց որովհետև երեխային փրկելու համար եկող մօտ մօտ 400 դուկատից աւելի փող չը կար, որը իսկոյն յանձնեց աւազակին, այդ պատճառով մնացած գումարի համար քաղաք ուղարկվեց նրա ազգականներից մէկը։ Այդ ժամանակ վրա հասան զինուորված պատգուրները, և այդ պատճառով աւազակները թողնելով երեխային փախան։ Հասկանալի է որ նահանգի բնակիչները ատելի յուզված էին այդ անցքից։ Աւազակութեանը վերջ տալու համար այդ նահանգներում ուղարկվում է նախկին ներքին գործերի մինիստր Նիկոլայ Խրիստիչ Հատ ընդարձակ իրաւունքներով։

ԹԱՒՌՆ ԼՈՒԲԵՐ

Լօնդոնի աշխատող կանայք։ Լօնդոնում կատարված վերջին ժողովրդագրութեան համեմատ, աշխատող կանանց քիւն է 226,000. դրանցից 16,000 վարժուհիներ են, 5,100 պարապում են դրամատուներում, 4,500 ծաղկավաճառներ են, 58,500 մոդիստուհիներ, 14 800 գերձակներ, 26,800 ամեն տեսակ կար քանդներ, 24,800 հաշիւներ, 10,800 կանայք աշխատում են չորս պատրաստ խանութներում և 44,000 լուացարարներ են։

***

Եգիպտական արշաւող զօրքի անգլիական գեներալներից մի քանիսը մասնաւոր այդպիսի պակատութիւններ ունեն, ասում է «St. Petersburger Ztg.» լրագիրը, որոնք անդլիա կը վերադարձնեն եւրոպական ուրիշ զօրքերում ծառայելու համար։ Այսպէս, օրինակ, սըր Լիվերին վաղ բաղկացած խաչ ունի, սըր Գարնէտ Ուէլսլէյ միայն մէկ ձեռք ունի, իսկ սըր Գարնէտ Ուէլսլէյ միայն մէկ աչք ունի։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՑԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 6 հոկտեմբերի։ „Новое Время“ լրագիրը հաղորդում է, որ երկկ առաջադրվեցան մեծ իշխան Ալէքսէյ Ալէքսանդրովիչին և ֆինանսների մինիստրին առաջ առնարի և արդիւնաբերութեան ներկայացուցիչների Մոսկվայի ժողովի վճիռները։ Մեծ իշխանը ազորմաբար ընդունեց ընկերութեան պատգամաւորներին։ Մինիստրը յայտնեց, որ օգուտ կը քաղի ժողովի աշխատութիւններից։ „Голосъ“ լրագիրը հաղորդում է, որ 1881 թուականի պետական բիւդժետը կատարելուց յետոյ յայտնվեցան սովորական եկամուտներ 652 միլիօն, սովորական ծախսեր 732 և արտաքոյ կարգի 130 միլիօն րուբլի։ Լրացման համար գործադրվեցաւ $112^1/_2$ միլիօնից աւելի արտաքոյ կարգի գումարից և պետական պէաքերը բաւականութիւն տուցան առանց դժուարութեան։ „Новости“ լրագիրը հաղորդում է, որ երկաթուղիների իրաւունքը տարիներ հրատարակելու մասին առհմանափակելու նպատակով ենթադրված է հիմնել առանձին կարդադրող մարմնաժողով, որի երկաթուղիների վարչութիւնները պէաք է ներկայացնեն տարիքները նրանց գործադրութիւնից առաջ։ Ֆինանսների մինիստրութեան մէջ վերջնականապէս հաստատված է արտասահմանից յետ բերվող դատարկ ջրատարներից մաքսահարկ վերցնելու նախագծի յետաձգելը։

ՄՕՍԿՎԱ, 6 հոկտեմբերի։ „Սիմէոնի և Գալկին“ ընկերութիւնը կամենում է կառուցանել այստեղ էլեքտրական մշտական երկաթուղի։

ԲԼԱԳՕՎԵՇՉԵՆՍԿ (Ամուրի վրա), 6 հոկտեմբերի։ Այստեղի նահանգապետութիւնից այդելից Այգունի չրջանի չինական նահանգապետը, որին պաշտօնական ընդունելութիւն արին և ճաշ տուին։

ԱՐԽԱՆԳԵԼՍԿ, 6 հոկտեմբերի։ Գիշերը քաղաքի կենտրոնի մէջ 18 տներ այրվեցան։

ՎԻՇՆԻ-ՎՕԼՕՉԻԿ, 6 հոկտեմբերի։ Գործարանի ջրի պահեստը և ջրանցքը առուցքով ծածկվեցան։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 6 հոկտեմբերի։ Եկատերինոսլաւի և Վիլնօի մէջ առաջին ձիւն եկաւ։ Սիմֆերոպոլի մէջ գետի վրա առուցք է լցնում։ Ցարիցինի մէջ առուցք չը կայ։ Շաղենաւերը և մեծ նաւերը յուզում են։ Ատրախանի մէջ ցուրտ է։

ՊԱՎԼՕԴԱՐ, 6 հոկտեմբերի։ Իրտիշ գետը առուցքով ծածկվեցաւ։

ԻՐԿՈՒՏՍԿ, 6 հոկտեմբերի։ Այստեղ ապաք է, ձիւն չը կայ։

ՓԱՐԻԶ, 6 հոկտեմբերի։ „Gaulois“ լրագիրը հաղորդում է, իբր թէ առուցք ուղարկած եկեղեցում ծառայողներից միևնոյ մեղադրվում է առուցք յեղափոխական կուսակցութեանը պատկանելու մէջ։ Կան կղերի պահպանմամբ ոգած քննութիւնը ապացուցից այդ հաղորդութեան առաջ լինելը և ինքը „Gaulois“ լրագիրը այսօր հերքում է այդ լուրը, միևնոյն, թէ նա ներողութիւն է խնդրում։

Fonds A.R.A.M

ՄԻՋԱԶԳԱՑԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

ՕԴԷՍՍԱ, 6 հոկտեմբերի. Ուսումնարանական շրջանի հոգաբարձուն այն համոզման է եկել, թէ ամենացած կանոյք արդեօք կարող են գիմնազիայի բարձր դասարաններում ստանալ կամաւորական կուրսերը լսել դրական պատասխան տուեց։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 6 հոկտեմբերի. 1881 թուականի պետական բիւջետի կատարման ժամանակ յայտնվեցաւ. եկամուտները 652 միլիօն, ծախսերը 712 միլիօն, որից 30 միլիօն արտաքոյ կարգի ծախսեր պիտուական պէտքերի համար։ Սեպտեմբերի 5-ին քննեց „Новороссійскій Телеграфъ“ լրագրի գործը, որ ելիզավետպոլի ինժեներների գործադրութիւնները քննադատող մի շարք յօդուածներ էր տպել, և արդարացրեց յօդուածների հեղինակ Բաղկեվիչին և լրագրի խմբագրին։ Օրերս մի կը կայանայ միացեալ նիստ բնաստուժվի և կանանց բժշկական կուրսերի ներկայացուցիչների, այդ հիմնարկութիւնները միացնելու մասին հարցը քննելու համար, որպէս զի միջոց տրվէր բժշկական կուրսերին կցվել ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրութեան բաժնին և նրանք շարունակէն իրանց գոյութիւնը։ Միկլուխա-Մակլայի երկրորդ ընթերցանութեան ժամանակ Աշխարհապրական ընկերութեան նախագահ Սէմէնով յայտնեց, որ ընկերութիւնը իր վրա է առնում միջոցներ կատարելու Միկլուխա-Մակլայի աշխատանքները հրատարակելու համար։ Ընկերութեան յոյս ունէ

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԵՐԴՈՒՆԱԼ ՀԱՒԱՏԱՐՄԱՏԱՐ
ԳԷՈՐԳ ԵՒԱՆԳՈՒԼԵԱՆՑ

Բնակվում է իր սեփական տանը № 8/29, անկիւն Սապէօրնայա և Մեծ-վօրօվօյնայա փողոցների, նոր շինվող Թատրոնի մօտ։

ԸՆԴՈՒՆՈՒՄ է կլիենտներին առաւօտեան 9 ժամից մինչև 11 և երեկոյեան 6 ժամից մինչև 8 ժամ։

1—2

ՄԻ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ցանկանում է ունենալ որ և է պաշտօն ՄԱԳԱԶԻՆՆԵՐՈՒՄ կամ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿՆԵՐՈՒՄ ԹԻՓԼԻՍի մի յայտնի անձնաւորութեան երաշխաւորութեամբ։

Հասցէն կարելի է իմանալ „Մշակի“ խմբագրատանը։

1—5

Ներսիսեան գպր. աւարտած և ուսուցչութեամբ պարապած մի երիտասարդ կամենում է, ձեռնատու պայմաններով, ուսուցչի պաշտօն ունենալ կամ քաղաքում կամ թէ գիւղում։

Պայմանները կարելի է իմանալ Գօլօվինսկի պրօսպէկտի վրա, „Վարշամակայա պեկարնայ“ կոչուած խանութում պ. Մարտիրոս Հախնազարեանից։

1—5

„ԹԻՓԼԻՍԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՑԵՐԷՆ ԴՊՐՈՑԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ“ մեծ. անդամները կիւրակի, հոկտեմբերի 10-ին, տուաւօտեան 11 ժամին, հրաւիրվում են պ. Արծրունու Թատրոնի դահլիճը, ներկայ գտնուելու ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԻ ԳԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԱՆԶԱՆՑ ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ, որ տեսաձգուեցաւ հոկտեմբերի 3-ին ժողովի օրը։

1—2

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՑԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ հրաւիրում է ցանկացողներին կապալով վերցնել քաղաքային տան մի մասի քարէ և սրելու աշխատանքները վերիմինօվսկայա փողոցի կողմից։ Ցանկացողները պէտք է ներկայանան ամուրգին վարչութեան բնակարանի մէջ երեքշաբթի, հոկտեմբերի 12-ին, օրվայ 12 ժամին։ Նախագիծը, պայմանները և բոլոր անհրաժեշտ պայմանները կարելի է տեսնել վարչութեան մէջ ամեն օր առաւօտեան 10 ժամից մինչև 2 ժամ։

3—3

ԹՈՒԱԲԱՆԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ
սխատմատիկան ընթացք
Գրիգորի Վարձելեան
Հայոց միջնակարգ ուսումնարանների համար
Մասն առաջին (ամբողջ թուեր)

Մամուլի տակն է և սեպտեմբերի առաջին օրերին լոյս կը տեսնի նոյն խնդիրների և ցկրորդ մասը (կոտորակ թուեր և երրորդական կանոններ)։

Գինն է 40 կօպ.

Ուսումնարաններին զիջումն 20%։

Ծախվում է Վ. Շահվերդեանի հրատարակչական գործակալութեան խանութում։

Օտար տեղերից դիմում են այս հասցէով Тифлисъ, въ Агентство В. Шавердова։

ԹԷՅ առաջին հունձի այս տարի շամփայնց գոյնաւոր և հոտաւէտ ԱՅԳ ԹԷյից **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** մէջ ստացված է 50,000 ֆունտ և ծախվում է 25% էժան և աւելի յաւ քան թէյ ուրիշ տեղ։ Օրինակ. լաւ կոնգօ թէյ 1 ր.—1 ր. 20 կօպ., պատուական սանջակ թէյ 1 ր. 40 կ., հիանալի մօնիկ թէյ 1 ր. 60 կ. այս թէյ ամեն տեղ ծախվում է 2 ր.—2 ր. 50 կ., գեղեցիկ կաւցսաոն թէյ 1 ր. 80 կ. և ամենալաւ ֆու-չու-ֆու թէյ 2 ր. մաքուր թէյ առանց թղթի։ Նոյն տեղը սովորաբար լինում են 500 երկաթէ մաշինակալներ 6 ր.—60 ր., երկաթէ գրիչներ ամբողջ Անգլիոյ համար, շօկօլադ ֆրայ, շեվիլլի գանգակներ, վերականգնող մակմասներ մազերի համար, հրացաններ գնուն, րեվօլվերներ վերլի, թամբեր Բարնեբիի, կօլմանի նշէշերայ, ալբոմներ շվարցի կէս գնով։ **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹ, ԹԻՓԼԻՍԻ ՄԷՋ ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԼԵՐԷՅՈՒՄ** № 156, 157, 158, 159 և 100։

53—100

Въ Редакціи газеты
«МШАКЪ»
Продается
БРОШЮРА
„ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНІЕ ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ.“
Д. Григорія АРЦРУНИ.
Брошюра напечатана въ Москвѣ.
Цѣна 25 коп.

ИЗЯЩНО ОТДѢЛАННЫЯ ГОТОВЫЯ ДѢТСКІЯ ПЛАТЬЯ отъ 4 руб. на Дворц. ул. у Сараджева въ Центральной Мастерской дамскихъ модъ во дворѣ. Тамъ же принимаются заказы на дамскія и дѣтскія платья по умѣреннымъ цѣнамъ.

1—1

ՕԳՈՍՏՈՍ ԱՄՍԻ ՄԷԿԻՑ

ՍԿՍԵՑ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԵԼ ՎԻԵՆՆԱՑՈՒՄ

L'ORIENTAL

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԹԵՐԹԸ, ԱՄԻՍԸ ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՄ։

„Ժուրնալ դ'Օրիան“ լրագրի հին բաժանորդներին դադարեցրած թերթի տեղ կուղարկվի այդ նոր հրատարակութիւնը։

„L'Oriental“ թերթի տարեկան գինը 8 րուբլ է, կէս տարվանը 4 րուբլ։

Գրվել կարելի է „ՄՇԱԿԻ“ խմբագրութեան մէջ, կամ ուղղակի վիէննայում գլխաւոր հեռաւոր հասարակ հասցէով։ Vienne (Autriche) M. F. Salles I. Neuer Markt 9.

Մի՛չի փողոց, կաթոլիկական փողոցի անկիւն № 13.

Աւելի էժան, քան թէ ուրիշ տեղ ծախվում են. ՎԻԵՆՆԱՑԻ ՄԵԽԱՆԱՅԻ ամենայն տեսակ, ֆրանսիական և անգլիական երկաթէ ԿՐԱՒԱԹՆԵՐ 8—30 ր., չամադաններ 250—25 ր., սակվօյաժներ 1. 30—12 ր., սուն դուկներ ձեռնապարհի 6—35 ր., մարաններ (погребцы) 6—25 ր., սամովարներ 60 կ.—1.25 ֆունտը., կուխոնների պղնձէ ամաններ, գերմանիայի երկաթէ էմալով ամաններ. ուտելվանիկներ մրամօրնի 38 ր.—75 ր., հրացաններ երկու լուլանի 6—32 ր., ռեվոլվերներ ամենայն տեսակ 3. 50—30 ր., պատրոններ. (գուլաններ) բիլվերների, սիդար Ռինգարդի ֆաբրիկից. պապիրոս և թամբաքու կուշտարօվի գիլզի պապիրոզի. 5,000 ՖՈՒՆՏ ԹԱՅ (չայ) ԵԳ. ՊԱՊՈՎՆԵՐԻ, բիսկվիտ. (սուխար չայու և կաֆիէի) Լիմեմի. կօֆէ Լիմեմի և Միխէլսոնի. գետերբուրգում 40—1 ր. 25 կ. հայկլիներ ամենայն տեսակ 28 կ.—240 ր., գլոբկայ գինեվաճառների, հանքային և գարնջրի (для зельтерскихъ водъ и пива) դուլթուկ (пухъ), պագոնաններ սամովարի և չայու, դանակ չանգալ գտնուած ֆաբրիկանների 1 ր. 20 կ.—25 ր. գուժինը. գրչակոմներ 1 ր. 80 կ.—5—60 կ. գանակ չիրի 1—60 կ.—12 ր., գանակ հացի 20 կ.—1 ր., հատը, կուխոնների 1—40 մինչև 3—20 կ. պրիբօր. մի կարելու մաշինայ. Անգլիական ուտեներ, Թրխանակի չայնիկներ, կաֆէնիկներ ամենայն տեսակ, ջազացներ կաֆէի համար, ֆիլտեր—ջուր մաքրելու, կրանմալ կաթօրկէն 18 կ., վաքս ֆրանսիայի ծաղկոյ, Թուղթ փշոտի, կանվերտաներ, սուրգուչ, մատիտ, գրիչ երկաթէ, գրչակոմ, քարեստախտակ, Թանաք, Թանաքամաններ, պրեսպապիեներ, դղալներ սեզանի և չայու ֆրաժէ, վարշավի և բրիտանկի գուժինը 1—50 կ. մինչև 12 ր., և չայու 45 կ.—5 ր., չուժիկէք 45 կ.—5 ր., շամադաններ ամեն տեսակ 25 կ.—12 ր. ջուխա, պղատպոշկաններ վարշավու, ՌՈՋԻՆԻ ԿԱԼՕՇՆԵՐ, ամեն տեսակ, գուլբաններ կանանց և մարդկերանց 15 կ.—50 կ. ջուխա, շապիկներ, մարդկերանց գալուսաիներ, գոնտիկներ 35 կ.—4—50 կ., հատ, անձրևի և շաքի. սանդրեր շիրմայու ոսկրէ, գուտապերչովի և փայտէ, չչոպականեր գլխի, շորի, սապոգի, պոլի և կարտի համար. չուլքի Թուղթ (бумага) մատոկի կօճղի և շալէ (гарусъ) ֆէչաակէք մարդկերանց և կանանց, պորտմանեներ, քիսաներ, պապիրոսի ամանեներ և մանր գոլանտերեյնի ապրանքներ, սատկն ամեն տեսակ 3 կ.,—30 կ., կատր, հոտավէտ ջրեր, պուդրա, գլխերին ջրի քացախ, հոտավէտ պարաշոկներ կիվերի ԼԱՔՕՐԱՏՈՐԻՑ. և այլն և այլն և այլն։

Վաճառականներին առանձին պայմաններով և զիջումով վերոյիշեալ ապրանքներ մեծ քանակութեամբ մշտապէս գտնվում են ՄԻՔԱՑԻ, ՏԻՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵՆՑԻ պահեստում. (въ складѣ) միջի փողոցում կաթոլիկաց փողոցի անկիւնում № 13.

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել հեռաւոր հասցէով. Тифлисъ Михаилу Н. Теръ-Никогосову.

151—180

Մի՛չի փողոց, կաթոլիկական փողոցի անկիւն № 13.

ԲԱՑԱԾ
ԽԱՄԱՍԱՅԻ
ՄԻԼԻՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ԳԻՆՆ Է 1 Ր. 50 Կ.

Գիրքը բաղկացած է 467 երեսներից

Թիֆլիսում վաճառվում է՝

„Մշակի“ խմբագրատանը.—„Կանոնական գրավաճառանոցում“ Միքիմանովի տանը № № 3 և 4. Գ. Զաքարիայ Գրիգորեանցի „կովկասեան գրավաճառանոցում“.—Գ. Լիֆիանճեանցի ծխախոտի խանութում.—Գ. Շահինեանցի ծխախոտի խանութում։

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել կամ յիշեալ տեղերը, կամ ուղղակի հեղինակին հեռաւոր հասցէով։

ТИФЛИСЪ. Редакція „Мшакъ“.
РАФФИ.

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ, ԹԷՅԻ ԳՆԵՐԻ ՆՇԱՆԱԿՈՐ ՓՈՓՐԱՑՈՒՄՆ (MAISON DE CONFIANCE) ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԵՐԵԱ № № 156. 157, 158, 159 և 160.

Համեմատեցէք թէյ

1 ր.	10 կ.	թէյի հետ ամեն տեղ	1 ր. 30 կ.
1 „	20 „	. . . . .	1 „ 60 „
1 „	40 „	. . . . .	1 „ 90 „
1 „	60 „	. . . . .	2 „ 20 „
1 „	80 „	. . . . .	2 „ 50 „
ամենալաւը	2 ր.	. . . . .	3 „ ——

Մի և նոյն տեղը գործակալութիւն վաճառման շօկօլադի և կակաօ-ֆրայ էսենցիայի, գաւմերի բիսկվիտների, բազրի կօնֆետների, շեֆելդի գանաֆների, տուրնէրի գրիչների, գասի հրացանների, վիկտի բէվօլվերների, բարնաբիի Թամբերի, մանկան ամաններ, կօլմանի կրախմալ և մանանեխ, շվարցի սլրօշեներ և այլն և այլն։

7—100

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 7 Октября 1882 года.

Типогр. Главн. Упр. Главнонач. гражд. час., Лор.-Меликъ. ул. зак. д.

Fonds A.R.A.M

№ 187 Հոկտեմբերի 9 (աբաթ) 1882 Հոկտեմբերի 9 (աբաթ) № 187

ՏԱՍՆԱՄԵԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի կէս տարուանը 6 րուբլի
Առանձին համարները 5 կոպէկով

Թիֆլիսում գրւում են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Օտարաքաղաքացիք պիտում են ուղղակի
Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից)։

Յայտարարութիւն ընդունւում է ամէն լեզուով։

Յայտարարութիւնների համար վճարւում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ։

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻ ԹԱՄԱՐԱ ԳՐՈՒԶԻՆՍԿԱՑԱ և ԻՇԽԱՆՈՒՀԻ ՍԱԼՈՄԻ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ Թ[ՈՒ]ՄԱՆԵԱՆ, յայտնում ենք, որ հանգուցեալ ԱՐՔԱՑԱՉՆ ԻՇԽԱՆՈՒՀԻ ՄԱՐԻԱՄ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆԻ յուղարկաւորութիւնը կը կատարւի կիրակի, հոկտեմբերի 10-ին, առաւօտեան 10 ժամին, իր սեփական տանից դէպի վանքի մայր եկեղեցին, ուր և կատարւի հանգուցեալի մարմինը։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Հայոց Թատրոն—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ Ախալցխայից։ Ներքին լուրեր։ ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Արտաքին լուրեր։— ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։ — ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։ — ԲԱՆԱՒԻՒԱԿԱՆ։ Դատաստանի տառազգէտը։

ՀԱՅՈՑ ԹԱՏՐՕՆ

—

Ներկայ յօդուածում մենք դիտաւորութիւն ունինք համեմատել Թատրօնի գործը մամուլի գործի հետ։

Ինչպէս Թատրօնը, այնպէս էլ մամուլը, լսարիրը, կարող են գոյութիւն ունենալ միմիայն հիմնվելով մի ազգի մեծամասնութեան վրայ, դրաւելով ոչքան հնար է մի մեծ շրջան յաճախողների, կամ կարդացողներին։

Լսարանը նիւթ գրված է լինում այն անընական դիրքի մէջ, որ այն քաղաքում, որտեղ հրատարակվում է նա, բաժանորդների շատ անընչան թիւ ունի, նա զրկ

Fonds A.R.A.M

բոս իշխելանց 120 տարեկան հասակում։ Հանգուցեալը չը նայելով, որ յետին աղքատութեան մէջ էր, երբէք չէր հիւանդացել։ Նա թողել է մի քանի թառներ։ Այդպիսի երեւոյթները յաճախութիւն են կազմում, որովհետև առանց առողջապահական պահանջները կատարելու, դժուար է ընդհանալ ցրտին, օդին, խոնաւութեանը, այլ և այլ պատահարներին 120 տարուայ ընթացքում հանգուցեալի որդին մօտ 20 տարի առաջ վճռեցաւ, թողնելով կինն և որդիք, որոնց նոյնպէս կատաղութիւն էր հանգուցեալ ծերունին։

—

ԲԱԳՈՒԻՑ մեզ գրում հետեւեալը։ «Մեր քաղաքըն եկաւ մի նոր ֆրանսիական ընկերութիւն, որ սկսել է նաւթահանքերը փորել Բիբի-Աղաթում, փոխայում և Ալիապում վերջին երկու տեղերը դանւում են Բագու-Թիֆլիսեան երկաթուղու գծի Սալիանի հանգրուանի վրա, իսկ առաջինը ընկնում է արեւմտեան-հիւսիսային կողմը, մօտ 8 վերստ հեռաւորութեամբ։ Այդ տեղերում դեռ ոչ ոք նաւթահանք երբէք չէ փորել։ Հայ նաւթագործները, որոնք չեն կարողանում մրցել նորելի հետ, ասւելի էլ անկարող կը լինեն մրցել այդ նոր ֆրանսիական ընկերութեան հետ, որ շատ ուժեղ է երեւում»։

—

Պ. Դրիֆոր Ամենից ուղարկել է մեզ հետեւեալ նկատողութիւնը մեր լրագրում տպելու համար։ Թիֆլիսի արհեստագործի Բոլշաւեիամը քաղաքիս կանանց չորերի դերձակները բաժանվեցան տղամարդկանց չորերի դերձակներից և առանձին հասքաթութիւն կազմեցին, որով կրկնապատկվեցան հասքարային տուրքերը։ Բաժանումը կշտնունեցող պատճառներ չունէր և դրա համար մենք աչքատում էինք հասնել դերձակներին, որ յետ կենան իրանց այդ մտքի իրագործելուց և բաւականան նրանով, որ դերձակների կառավարչի համար մի օրինական ընտրեն կանանց զգեստները կարող դերձակներից և նրա նախագահութեամբ իրանց արհեստի վերաբերեալ հարցերը վճռեն։ Բայց մեր աշխատանքը անհնտանք մնաց. նրանք երկու խմբի բաժանվեցան։ Եւ ահա սեպտեմբերի 28-ին տեղի ունեցաւ կանանց զգեստները կարող դերձակների հասքարային ժողովը, որտեղ հասքարի կառավարիչ պ. Կավալէնկօ յայտնեց հասքարային տուրքերի չափը, որ ինչպէս չատերին, նոյնպէս և ինձ չափազանց թւաց։ Եղան քանի մի բողոքներ ժողովի ժամանակ։ Այնուամենայնիւ մեզ թւալ ենք ասելիս կարծելու որ այդպիսի տուրքերով դժուար պիտի լինի կառավարել մի հասքարային վարչութիւն, ինչքան էլ չափաւորված լինեն նրա ծախսերը։ Աւանց նշանաւոր պատճառի այդպիսի նոր նոր հասքարութիւններ կապկելը իր վնասակար կողմերն ունի, որոնցից միեն էլ այն է, թէ ասւելանում է խեղճ արհեստաւորի ծախսը և հետեւապէս թանգանում ապրուստի պարագաները։ Ինչ հետեանքի կամ եզրակացութիւնների հասաւ սեպտեմբերի 28-ի նիստը, դժուար է ասել, քանի որ վիճաբանութիւնները շատ անորոշ էին և կառավարիչ պ. Կավալէնկօն շատ թոյլ կերպով էր նախագահում նիստին»։

—

Ռուս «Страна» չոյաթաթերթի Թիֆլիսը գրում է հետեւեալը։ «Մենք, բագուի բնակիչներս, դեռ ևս մօտիկ ժամանակում վկայ էինք տրան անձնաւորութեամբ ռուս բժիշկ կանայք գործում էին անդրկասպեան շրջի մէջ, որ առաջնորդում էր հանգուցեալ գեներալ Ակօբլեվ։ Դեռ այս օրերս մենք գիմաւորում էինք այդ աշխատող կանանց, որոնք ծանր աշխատանքից թուլացած, մաշված, վերադառնում էին Տէկինեան անապատներից։ Նրանց անձնուէր աշխատանքները ամենից լաւ կարող է գնահատել ռուս գինուորը, ռուս օդյատը և նրանց արածը կարձանագրի պատմութիւնը։ Անչքնչելի է այն ազատարութիւնը որ գործեցին մեզ, ախտահանութիւնների վրա, բժիշկ կանայք։ Զարմանալի չէ, որ բազուեցիք վճռեցին օգնել Ս. Պետերբուրգի կանանց բժշկական կուրսերին ոչ թէ խօսքով, այլ գործով։ Տեղական լրագիրների խմբագրութիւնների մէջ արդէն բացված է առորագրութիւնը կանանց բժշկական կուրսերի դրամագլխի համար։ Սկզբնաւորութիւնը նայելով հանգանակութիւնը աջող է գնում։ Բայի արանից գիտաւորութիւն կայ առաջարկութիւն անել Բագուի կլուբի անդամներին իրարանցիւր քրքի խաղից պարտաւորապէս 20 կօպէկ նուիրել կանանց բժշկական կուրսերի օգտին և մի տուփ գնել կլուբի բնակարանում, որի մէջ կը հանգանակվեն կամաւոր նուէրներ նոյն նպատակին»։

—

«Семья и Школа» չոյաթաթերթի մէջ մի ժողովրդական դպրոցի ուսուցիչ առաջարկութիւն է անում որ գիմաւորները և մանուկի ծնողները հասարին վիճակագրական տեղեկութիւններ իրանց տեղերի ժողովրդական լուսաւորութեան մասին։ Այդ առաջարկութիւնը ուշադրութեան արժանի է, մանաւանդ որ յարգելի յօդուածագիրը իր առաջարկութեան հետ միացնում է և մի մանրամասն ծրագիր, թէ ինչ ձեով պէտք է հասարվեն այդ տեսակ վիճակագրական տեղեկութիւններ։

—

Այս օրերս երեւացաւ «С.-Петерб. Вѣд.» լրագրում մի ծղճակցութիւն Թիֆլիսից։ Ինչպէս երեւում է այդ ծղճակցութիւնը նոյն անձն է գրել, որ մի քանի օր առաջ գրել է նոյն լրագրում հայերի մէջ բողոքականութեան տարածման վրա յօդուածը, որովհետև երկու յօդուածներն էլ նոյն առաւ են սարագրված։ Այս անգամ ծղճակիցը խօսում է մեր քաղաքային, բանկային և այլ գործողների վրա։ Քանի մի օր է այդ ծղճակցութիւնը խօսակցութեան առարկայ է դարձել Թիֆլիսում։

—

Հայոց Թատրոնական խումբը Թիֆլիսում, որ այժմ բաղկացած է միմիայն տեղացիներից, քանի որ Պ. Պօղոսի հիւրերը արդէն հեռացան նրանից, առժամանակ խաղում է Արծրունու Թատրոնում, բայց շատ սննդական նկատառներ ունէ։ Լսում ենք որ գտնվել են մարդիկ, որոնք գանգատվում են թէ Թատրոնի վարձը, 60 բուրլ մանգ է։ Ասենք թէ Թատրոնի տէրը այդ գումարից մի 10 բուրլ պակասեցնէր (ասելին իսկ անհարին է պակասեցնել, քանի որ 50 բուրլ, առանց վառելափայտի, նոյն իսկ գիշերվայ ծախս է),—բայց ինչ կօգնէր խմբին մի 10 բուրլ, երբ պահլիճում, որ կարող է հասարակ գներով 400 բուրլ գիշերվայ նկատուած տալ, 300 բուրլ գումարի տեղերը դարձակ են մնում, իսկ 100 բուրլ գումարի միայն բանված են տեղերը։ Նշանակում է որ հասարակութիւնը զգծին չէ համակրում։ Եթէ հասարակութիւնը համակրէր Թատրոնին, միանգամ պահանջել որ Թատրոնական գանձին այնպէս էլ էժան վարձը սան բուրլով պակասեցնեն, բանական կը լինէր որ ամեն երեկոյ սան մարդ ասելի գային, որոնք վերցնելով մի մի բուրլանոց տոմսակ, այն սան բուրլ կը տային կառապանին, որ մի քանիսների կարծիքով պէտք է իրանից վճարել Թատրոնի տէրը։ Եթէ բանը այնպես հասաւ որ հայոց Թատրոնը պահպանելու համար սան բուրլն էլ դեր է խաղում, այն ինչ անցեալ տարիներում անհաշիւ կերպով հազարներ և հազարներ էին չպրտում նոյն Թատրոնի համար, ուրեմն, ինչպէս սասում են, հայոց Թատրոնի բանը չէ որ է։ Որիշները, որոնք իրանց ասելի խորամիտ են ձևացնում, սասում են. «երեկի հասարակութիւնը Արծրունու Թատրոնը չէ սիրում» Շատ կարելի է, կը պատասխանենք մենք։ Բայց ինչին է այդ, որ երբ որ նոյն Արծրունու Թատրոնում օրիորդ Ղորդանեան էր երգում, կամ Ֆեոնածու Լէնց էր ներկայացնում, կամ վրաց խումբը էժանագած գներով էր խաղում, նոյն Արծրունու Թատրոնը հասարակութիւնը շատ էր սիրում և Թատրոնում ասելդ գիտէր տեղ չէր կար։ Ջը պէտք է մոռանանք որ վրաց ներկայացումներին էլ հասարակութիւնն գրեթէ կէսը հայերից բաղկացած է լինում։ Ուրեմն պատճառները այլ են և մենք աշխատում ենք նրանց բացատրել մեր ներկայ համարի առաջնորդող յօդուածում։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—Բերլինի «Post» լրագրին փարիզից հեռագրում են հոկտեմբերի 9-ին։ Հրդեհասէրների պղտպատ Ֆրուադէվօ այսօրվայ թաղումը, որը ազանվեցաւ նորերում պատահած մի մեծ հրդեհ հանգցնելու ժամանակ, փառաւոր և արտաքոյ սեսարան էր ներկայացնում։ Փարիզի կէսը ներկայ էր այդ թաղմանը և դրանով ֆրանսիացիք արժանաւոր կերպով վերջին յարգանքը մատուցին այն մարդուն, որը ընկաւ իր պարտքը անձնազոհութեամբ կատարելու ժամանակ։ Այդ մեծահանդէս թաղմանը մասնակցում էին միեւնոյն նախագահ Գրեվիէրը, Բրիսօ և Ֆոլիէր վիեներալները, Գալիէ վիեներալը, որպէս հանրապետութեան նախագահի ներկայացուցիչ, Սենայի դատարանների պրէֆեկտը, պօլիցիայի պրէֆեկտը, Փարիզի քաղաքային վարչութիւնը, անհատներ, պատգամաւորներ և Փարիզի պահապան զօրքի մեծ մասը։ Թաղմանը նոյնպէս ներկայ էին օտար պետութիւնների դեսպանների վիեներական գործակատարները։ Փարիզի արքեպիսկոպոսը, կարդինալ Գիբէր, ինքն էր կամենում հանդուցեալի դագաղի վրա վերջին խօսքն ասել, բայց հիւանդութեան պատճառով ստիպվեցաւ հրաժարվել իր դիտաւորութիւնից։

—«Pester Lloyd» լրագրին Հռոմից հաղորդում են, որ սեպտեմբերի 28-ին այնտեղ ժամանեց մի մեծատուն անձն յատուկ կերպով և իչու իչխան Մասսիմօ մօտ. միեւ օրը նա ընդունելեաւ գաղտնի կերպով պապի մօտ, իսկ սեպտեմբերի 30-ին կրկին գնաց եկաւ Հռոմից։ Կարծում էին, թէ այդ մարդը կամ Շամբօրն է, կամ այլ հին հիմնատոր տեղեկութիւնների համար, յայտնվում է, որ գաղտնի այցելուն Փարիզեան կամն էր, որը եկել էր Հռոմ պապին հաղորդելու համար, որ կամս Շամբօրդ նրան է յանձնել իր բոլոր իրաւունքները Ֆրանսիայի թագի վրա։

—«Journal de Genève» լրագիրը, որ, ինչպէս սասում են, մօտիկ յարաբերութիւններ ունի նախկին միեիստր-նախագահ Ֆրէյսինէի հետ, այս օրերս իր էջերի մէջ մէկ հետաքրքիր հաշիւ տարավ իր թղթակցի տեսակցութեան մասին Ֆրէյսինէի հետ։ Այդ հաշւի մէջ, ի միջի այլոց, սասվում է, որ Ֆրէյսինէն այն կարծիքն է, թէ Դիվկէրկի միեիստրութիւնը չատով կրնկնի Գամբէտասի հարուածների տակ։ Ջը նայելով դրան, այնուամենայնիւ, Գամբէտասի յաղթութիւնը դեռ ևս շատ հեռու է, որովհետև բնաւորները այժմ էլ նոյնպէս չեն համակրում նրա բնաւորական սեսակին, որպէս և 10 ամիս առաջ։ Շատ ժամանակ չը կայ, որ մէկ բաւական ազդեցութիւն ունեցող պատգամաւոր նկատեց. «Եթէ որ մենք, միենչ ներկայ օբէնադրական ազգայի վերջը, տախտված լինենք մէկ ամբողջ գումին միեիստրութիւններ փոխել, մենք աւելի ուրախութեամբ պատրաստ ենք այդ բոլոր ձգնաժամերին հանդիպել, քան թէ նախկին մեծ միեիստրութեան առաջնորդի գիրկն ընկնել։ Ֆրանսիայում միշտ գանվել են միեիստրներ։ Յուսակներով ընտրութիւնների սեսեսման ունի իր լաւ կողմերը, բայց միայն... առանց Գամբէտասի։ Երբ որ նա կը մեռնի, այն ժամանակ կարելի կը լինի մտածել ընտրութիւնների այդ սեսեսման մասին նորից հանրապետութեան մէջ։»

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՑԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՒՆԻՑ

ՄՕՍԿՎԱ, 7 հոկտեմբերի։ Այսօր կայսր Ալէքսանդր II-ի արձանը կատարեալ հանդիսաւորութեամբ բացվեցաւ։ Նախագիծներից մէկը կատարելապէս բաւականացուցիչ է համարվում։ Մնացածներից շատ աննշանները արհամարհանքով ասացան։

ԿԻԵՎ, 7 հոկտեմբերի։ Հարաւ-արեւմտեան ճանապարհները, կապատների մօտ, ձիւնի կոյտերով են ծածկվում։ Նաւագնացութիւնը գնալով գետի վրա շարունակվում է։

ՕԴԷՍՍԱ, 7 հոկտեմբերի։ Եղանակը արդելից ճանապարհի հնձին։ Շաքարը թանդացաւ։

ՏԱԳԱՆՐՕԳ, 7 հոկտեմբերի։ Բէյլը սահուցով ծանկվեցաւ ճօթի վերաս տարածութեան վրա։

ՄՕՐՇԱՆԱԿ, 7 հոկտեմբերի։ Ցնա և Մօկշա գետերի վրա դէպի ներքև գնացող քարավանը օկային չը հասած սառուցով պատվեցաւ։

ՕՐՆԲՈՒՐԳ, 7 հոկտեմբերի։ Ցուրտ է։ Ուրալ գետը սառուցով ծածկվեցաւ։

ՕԴԷՍՍԱ, 7 հոկտեմբերի։ Երկաթուղու շարժողութիւն ակսվեցաւ Պերեսիպ տեղի ճիւղի վրա։ Բաւական շատ հաց է տարվում։

ՓԱՐԻԶ, 7 հոկտեմբերի։ Պաշտօնական տեղեկութեան համեմատ 1882 թուին 9 ամսվայ ընթացքում բերված են ապրանքներ 3,663,540,000 ֆրանկի և դուրս են տարված 2,760,939,000 ֆրանկի։ Պատգամաւորների ժողովի պատրաստութիւնները կը սկսվին նոյեմբերի 6-ին։

ԲՈՒԴԱՊԵՍՏ, 7 հոկտեմբերի։ Սերբական թագաւորը ընծայեց չատերին, մանաւանդ ռուս սվիլիզներին ցախվա չքանչանը։ Իշխան Ալէքսանդրի տուած պաշտօնական ճաշի ժամանակ թագաւորը ոգեւորված կենաց առաջարկեց Սերբիայի և Բօլգարիայի միութեան համար։ Այսօր սերբական թագաւորը ուղևորվում է Բուխարեստ։

Ս. ՓԱՒԼԻՍ, 7 հոկտեմբերի։ Բ. Դուբը անգլիական դեսպանին մի շրջաբերական ուղարկեց, որ ցանկութիւն է յայտնում կատարեալ համաձայնութիւն կոյացնել Անգլիայի հետ եգիպտական վերաբերութեամբ։ Դեսպանները ընդդիմանում են սուլթանի արդելքին Թալդանելեան նեղուցից դիւռոմով բեռնաւորված նաւերի անցնելուն, այդ միջոցը դաշնագրների հակառակ համարելով։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 7 հոկտեմբերի։ Երկաշարքի երկկոյան Պավլովսկի շրջականերում միաժամանակ պայթում էր եօթը տեղ։ Բարձրը տեղերից բոցի մի ամբողջ ծով էր երեւում։ Կօլպինի մէջ անտառ է պայթում։ Լրագրիները հիացած են, որ հրդեհ է զգված։ „Новое Время“ լրագիրը հաղորդում է, որ „Новости“ լրագրին հաղորդած լուրը մանաւոր անձանց կողմից կես միլիոն նուէրատուութեան մասին յօդուած բժշկական կանանց կուրսերի, հնարված է։ „Голосъ“ լրագիրը լուր է հաղորդում, որ առևտրականն մի քանի բանկեր անչափաւոր պարտքեր են տալիս հայի բեռների պրաւականով և հայի առևտրի վատութեան պատճառով դժուար դրութեան մէջ են։ „Новости“ լրագիրը հաղորդում է, որ 1883 թ. հաշւի համեմատ կապիտալեայ պարտատների կատարողութիւնների առձիները բաւականն շատացած են։ Կառավարչական բաժնի մէջ նախագիծ է կազմված, որի համեմատ ուրիշ խնամ հսկողութիւն է նշանակվում գիւղական բանկերի կառավարիչների վրա։

ՐԵԱԶԱՆ, 7 հոկտեմբերի։ Երէկ կայացաւ նահանգական դատարանի վճռով բիկովի կալքերը կատարելու մասին։

ՍԱՄԱՐԱ, 7 հոկտեմբերի։ Երէկ Օրենբուրգեան ճանապարհի Սամարեան կամուրջը փոթափեցաւ։ Փոստային գնացքները անցան առանց ճանապարհորդներին իջեցնելու։

ՄԻԶԱԶԳԱՑԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՒՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 7 հոկտեմբերի։ „Русскія Вѣдомости“ լրագիրը գնված է մի ընկերութիւնից Սօբօլեվսկու առաջնորդութեամբ։ Բերդիանսկի դաւառի մէջ կարանաւորված են երկու թաղքեր, որոնք ապանեցին փոստատարին և կողոպտեցին փոստը Մելիտոպոլի մօտ սեպտեմբերի վերջը։ Կողոպտած կէս միլիոնից դանված է 160,000 ր։ Մօսկվայի մէջ տեղափոխվող բանտում երկու խումբ լեհնաբնակներ կան, որոնք Տվերսկայա նահանգից հայրենիք են վերադառնում։ „Правит. Вѣст.“ լրագիրը հերքում է լուրը, իբր թէ Թարկօվ-Ագզիեան կամուրջը կօրօշեվկի մօտ խանգարված է։ Սիբիրեակով հետախուզում է սահնակի ճանապարհը ներքին Սիբիրը ապրանքներ տանելու համար։ „Голосъ“ լրագիրը հաղորդում է, որ թէպէտ Մօսկվայի մէջ պետիաներ սասան կայսր Ալէքսանդր II-ի արձանի չորս նախագիծները, բայց նրանցից ոչ մէկը կատարելապէս բաւարար չէ համարված։

ԹԱՐԿՕՎ, 7 հոկտեմբերի։ Ուսումնարանական հոգաբարձուն յայտնեց, որ համախա-

Fonds A.R.A.M

բանին առաջ տեխնոլոգիական ինստիտուտի ֆիզիկական բաժինը կը ձեռք այնտեղ $1^1/_2$ տարի շինութեան մէջ պօլիտեխնիկական ուսումնարան կը բացվի. Համալսարանը երբի չի տեղափոխվի որշված ժամանակամիջոցի։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 7 Հոկտեմբերի։ Փետրվարի 22-ին „Новгородъ“ նաւի վրա եղած ձայթիւնի մասին վերջացած է, ձայթիւնը պատճառել է ռուտորօվիցեր պախտանին դիտմամբ, կամ պատահմամբ և ինքն էլ ապանված է։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 7 Հոկտեմբերի։ Պետական բանկն 5% տոկոսի տոմսակը առաջին շրջանի արժէ 95 ր. 75 կ., երկրորդ 91 ր. 62 կ., երրորդ 91 ր. 26 կ., չորրորդ 90 ր. 25 կ., հինգերորդ 90 ր. 37 կ., նոյեմբեր 5% առաջին փոխառութեան տոմսակը արժէ 201 ր. 75 կ., երկրորդ 204 ր. 50 կ., արևելեան առաջին փոխառութեան տոմսակը արժէ 89 ր. $50^1/_2$ կ., երկրորդ 89 ր. 50 կ., երրորդ 89 ր. 50 կ., ոսկի 8 ր. 20 կ։ Ռուսաց 1 րուբլ նոթդօնի վրա արժէ 24,15 պէնս, Ռուսաց 100 ր. Համբուրգի վրա արժէ 205 մարկ 75 պֆ., Փարիզի վրա 253 ֆրանկ 75 սանտիմ։ Բօրսայի տրամադրութիւնը էայլ է։

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐՇՐՈՒՆԻ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Տրվում է վարձով Սպղի մեծ փողոցի վերայ Ալիքսանդր թահվրեանցի նոր շինուած անեռում, վերին յարկում, երեք են ձորս սենեակներից բազկացած լուսաւոր են գեղեցիկ բնակարաններ իրանց իւհանոցներով են ցարմարութիւններով, նոյնպէս առանձին մի մի սենեակով. ներքին յարկում խանութներ արժան գներով, պահեստաններ (подвалы) 20—30 սաժէն երկարութեան և 10 արշին լայնութեան իր ջրհորներով, ՍԱՌՑԱՏԵՂԵՐՈՎ։ շատ յարմար է գինետ, հացի, երկաթի և այլ մեներքների համար վարձել, մանաւանդ սպիրտի վաւոդի և սլեատների վերաբերեալ գործարանի համար։ Նոյնպէս ավում է Հայոց փողոցին կից Պրիկազնի ուլիցում № 10 տան ներքին յարկը երեք օթախից բազկացած լուսաւոր և գեղեցիկ բնակարան իր կուխնայով, ներքնատնով, առանձին պարապնի մուտքով։ Նոյն տեղում № 7 տան վերին յարկը չորս օթախից բազկացած բնակարան իրա կուխնով, ներքնատնով և ամեն յարմարութիւնով։ Գների համար խոսել կարելոր կարող է իմանալ իրանից՝ ԹԱՀԻՐԵԱՆՑԻՑ ԿԱՄ ՆՐԱ ԳՈՐԾԱԿԱՏԱՐ ՏԷՐ-ՄԿՐՏՉԵԱՆՑԻՑ։

1—3

ԹՈՒՄԲԱՆԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

սխատեմատիքական ընթացք

Գրիգորի Վարձկեան

Հայոց միջնակարգ ուսումնարանների համար մասն առաջին (ամբողջ թուերը)

Մամուլի տակն է և սեպտեմբերի առաջին օրերին լոյս կը տեսնի նոյն խնդիրների երկրորդ մասը (կոտորակ թուեր և երրորդական կանոններ)։

Գինն է 40 կոպ.

Ուսումնարաններին զիջում 20%։

Վաճառվում է Վ. Շահվերդեանի լրագրական գործակալութեան խանութում։

Օտար տեղերից դիմում են այս հասցէով Тифлисъ, въ Агентство В. Шавердова:

Ներսիսեան դպր. աւարտած և ուսուցչութեամբ պարապած մի երիտասարդ կամենում է, ձեռնտու պայմաններով, ուսուցչի պաշտօն ունենալ կամ քաղաքում կամ թէ դիւղում։

Պայմանները կարելի է իմանալ Գօլօվինսկի պրօսպէկտի վրա, „Վարշավսկայա պէկարնեայ“ կոչուած խանութում պ. Մարտիրոս Չախնապարեանից։

2—5

ԵՐԻՒՒԵԱԼ ՀԱՒԱՏԱՐՄԱՏԱՐ
ԳԷՈՐԳ ԵՒԱՆԳՈՒԼԵԱՆՑ

Բնակվում է իր սեփական տանը № 8/29, անկիւն Սադովայա և Մեծ-Վօզդվիժնայա փողոցների, նոր շինվող Թատրոնի մօտ։

ԸՆԴՈՒՆՈՒՄ է կլիենտներին առաւօտեան 9 ժամից մինչև 11 և երեկոյեան 6 ժամից մինչև 8 ժամ։

2—2

ՄԻ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ցանկանում է ունենալ որ և է պաշտօն ՄԱԳԱԶԻՆՆԵՐՈՒՄ կամ ԴՐԱՍԵՆՆԱԿՆԵՐՈՒՄ թիֆլիսի մի յայտնի անձնաւորութեան երաշխաւորութեամբ։

Հասցէն կարելի է իմանալ „Մշակի“ խմբագրատանը։

2—5

„ԹԻՖԼԻՍԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՑԵՐԷՆ ԳՐԲԵՐԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ„ Մ.Ծ. անդամները կիւրակի, հոկտեմբերի 10-ին, առաւօտեան 11 ժամին, հրաւիրվում են պ. Արծրունու Թատրոնի դահլիճը, նկատի դնելու ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԻ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԱՆՁԱՆՑ ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ, որ տեսաձգուեցաւ հոկտեմբերի 3-ին ժողովի օրը։

2—2

ԹԷՑ առաջին հունձի այս տարի չափազանց դոյնաւոր և հոտաւէտ ԱՀԳ ԹԻՖԼԻՑ **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԹԱՆՈՒԹԻ** ՄԷՋ ստացված է 50,000 ֆունտ և ծախվում է 25% էժան և աւելի լաւ քան թէ ուրիշ տեղ։ Օրինակ. Լաւ ԿՕՆԳՕ ԹԷՅ 1 ր.—1 ր. 20 կոպ., պատուական ՍԱՆՏԱ ԹԷՅ 1 ր. 40 կ., հիանալի ՄՕՆԻԿ ԹԷՅ 1 ր. 60 կ. այս ԹԷՅ ամեն տեղ ծախվում է 2 ր.—2 ր. 50 կ., գեղեցիկ ԿԱՑՍԱՈՒ ԹԷՅ 1 ր. 80 կ. և ամենալաւ ֆու-չու-ֆու ԹԷՅ 2 ր. մաքսւ ԹԷՅ առանց ԹՂԹԻ։ Նոյն տեղը սովորաբար լինում են 500 երկաթէ ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ 6 ր.—60 ր., երկաթէ ԳՐԻՉՆԵՐ ամբողջ Անգրիովկաի համար, շօկոլադ ֆրայ, շեվիլդի ԴԱՆԱԿՆԵՐ, վերականգնող ՄԱԿՄԱՍՏԵՐ մազերի համար, հրացաններ ԴԱՈՒ, ՐԻՎՕԼՎԵՐՆԵՐ վերի, ԹԱՄԲԵՐ բարներիի, կօմանի նշշշշատայ, ԱԼԲՕՄՆԵՐ շեվրոլի կէս գնով։ **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԹԱՆՈՒԹ, ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԷՋ ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԼԵՐԷՅՈՒՄ** № 156, 157, 158, 159 և 100։

54—100

Въ Редакціи газеты
«МШАКЪ»
Продается
БРОШЮРА
„ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНІЕ ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ.“
Д. Григорія АРЦРУНИ.
Брошюра напечатана въ Москвѣ.
Цѣна 25 коп.

ՕԳՈՍՏՈՍ ԱՄՍԻ ՄԻՆԿԻՑ

ՍԿՍԵՑ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԵԼ ՎԻԵՆՆԱՅՈՒՄ

L'ORIENTAL

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԹԵՐԹԸ ԱՄԻՍԸ ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՄ։

„Ժուրնալ դ'Օրիան“ լրագրի Հին բաժանորդներին դադարեցրած թերթի տեղ կուզարկվի այդ նոր հրատարակութիւնը։

„L'Oriental“ թերթի տարեկան գինը 8 րուբլ է, կէս տարվանը 4 րուբլ։

Գրվել կարելի է „ՄՇԱԿԻ“ խմբագրութեան մէջ, կամ ուղղակի վիեննայում դիմելով Հետևեալ Հասարակ Հասցէով. Vienne (Autriche) M. F. Salles I. Neuer Markt 9.

Մ Ի Ջ Ի փ ո ղ ո ց, կ ա թ ո ղ ի չ է ս կ ա յ ա փ ո ղ ո ց ի ա ն կ ի ւ ն № 13.

Աւելի էժան, քան թէ ուրիշ տեղ ծախվում են. ՎԻԵՆՆԱՑԻ ՄԵԲԵԼ, ամենայն տեսակ, Ճրագախտական և անգլիական երկաթէ ԿՐԱՒԱԹՆԵՐ 8—30 ր., չամադաններ 250—25 ր., սակվօյաժներ 1. 30—12 ր., ս ու ն գ ու կ ն ե ր ձանապարհի 6—35 ր., մարտոններ (шоребцы) 6—25 ր., ս ա մ օ վ ա ր ն ե ր 60 կ.—1.25 Ֆունտ., կուխոնների պղնձէ ամաններ, Գերմանիայի երկաթէ էմալով ամաններ. ո ւ մ բ վ ա յ ն ի կ ն ե ր մ ր ա մ օ ր ն ի 38 ր.—75 ր., հրացաններ երկու լուլանի 6—32 ր., ռ ե վ ո լ վ ե ր ն ե ր ա մ ե ն ա յ ն տ ե ս ա կ 3. 50—30 ր., պատրոններ. (գուլաններ) բէմոլվէրի, սիգար ՈՒՆԻվարդի Ֆաբրիկից. պապիրոս և թամբաքու կուշնարովի գիլդի պապիրոզի. 5,000 ՖՈՒՆՏ ԹԷՑ (չայ) ԵԳ. ՊԱՊՈՎՆԵՐԻ, բրնկվիտ. (սուխար չայու և կաֆէյի) էմէմի. կօֆէ էմէմի և Միխէլսոնի. Ֆետերբուրգում 40—1 ր. 25 կ. Հայելիներ ամենայն տեսակ 28 կ.—240 ր., պ ր ո բ կ ա յ գինեվաճառների, Հանքային և դարէջրի (для зельтерскихъ водъ и пива) գուլմուկ (пухъ), պագնոններ սամովարի և չայու, դանակ չանգալ դանդաղ Ֆաբրիկանների 1 ր. 20 կ.—25 ր. դ ու ժ իլ ք. գ ր չ ա կ ո վ կ ի ն ե ր 1 ր. 80 կ.—5—60 կ. դանակ ջիբի 1—60 կ.—12 ր., դանակ Հացի 20 կ.—1 ր., Հատը, կուխոնի 1—40 մինչև 3—20 կ. պրիմոր. մի կարելու մաշինայ. Անգլիական ութմաներ, բրիտանկի չայնիկներ, կաֆէնիկներ ամենայն տեսակ, ջաղացներ կաֆէի Համար, ֆիլտր—ջուր մաքրելու, կրախմալ կապօրկէն 18 կ., վաքս Ֆրանսիայի ժանկյ, թուղթ փաշտի, կանվերտներ, աւրդուշ, մատիտ, գրիչ երկաթէ, գրչակոթ, քորնատախտակ, թանաք, թանաքամաններ, պրեսպապիեներ, դգալներ սեղանի և չայու Ֆրամէ, վարշավի և բրիտանկի գ ու ժ իլ ք 1—50 կ. մինչև 12 ր., և չայու 45 կ.—5 ր., չուժիչկ 45 կ.—5 ր., շամպանիներ ամեն տեսակ 25 կ.—12 ր. Ջուխտա, պղպատշկաններ վարշավու, ՌԵԶԻՆԻ ԿԱԼՕՇՆԵՐ, ամեն տեսակ, գուլպաններ կանոց և մարդկերանց 15 կ.—50 կ. Ջուխտ, շապիկներ, մարդկերանց գուլպատիկներ, պոտոիկներ 35 կ.—1—50 կ., հատ, ամենայն տեսակ շորեր. ամանդներ շորմայու օսկրէ, գու տապերշովի և փայտէ, շշտոպաներ դլխի, շորի, տապոկի, պոլի և կարտի Համար. չուլքի թել (бумага) մատոկի կօճի և շոլէ (гарусъ) ֆելշաոկէք մարդկերանց և կանանց, պորտմանեներ, քիսաներ, պապիրոսի ամաններ և մանր գոյանաերկրի ապրանքներ, սապոն ամեն տեսակ 3 կ.—30 կ., կապր, Հոտավէտ ջրեր, պուդրա, գլիցերին ջրի քացախ, Հոտավէտ պարաշոկներ կիվերի լ ա ր ո ր ա տ ո ր ի ց. և այլն և այլն և այլն։

Վաճառականներին առանձին պայմաններով և զիջումով վերոյիշեալ ապրանքներ մեծ քանակութեամբ մշտապէս գտնվում են ՄԻՒԶԻՒԼ ՏԷՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆՑԻ պահեստում. (въ складѣ) Մ Ի Ջ Ի փ ո ղ ո ց ի մ կ ա թ ո ղ ի չ է ս կ ա յ ա փ ո ղ ո ց ի ա ն կ ի ւ ն № 13.

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել Հետևեալ Հասցէով. Тифлисъ Михаилу Н. Теръ-Никогосову.

152—180

Մ Ի Ջ Ի փ ո ղ ո ց, կ ա թ ո ղ ի չ է ս կ ա յ ա փ ո ղ ո ց ի ա ն կ ի ւ ն № 13.

ԲԱՑԻՖԻ

ԽԱՄՍԱՅԻ

ՄԱԼԻՔՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ.

ԳԻՆՆ Է 1 Ր. 50 Կ.

Գիրքը բաղկացած է 467 երեսներից

ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է՝

„Մշակի“ խմբագրատանը.—„Կենտրօնական գրավաճառանոցում“ Մերիմանովի տանը № № 3 և 4. Պ. Զաքարիայ Գրիգորեանցի „Կովկասեան գրավաճառանոցում“.—Պ. Լիֆիաձեանցի Ճխտոտի խանութում.—Պ. Շահինեանցի Ճխտոտի խանութում։

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել կամ յիշեալ տեղերը, կամ ուղղակի հետևեալ հասցէով՝

ТИФЛИСЪ. Редакція „Мшакъ“.
РАФФИ.

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԹԱՆՈՒԹԻ ՄԱԼԻ ԹԷՑԻ ԳՆԵՐԻ ՆՇԱՆԱԿՈՐ ՓՈՓՐԱՑՈՒՄՆ

(MAISON DE CONFIANCE) ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԵՐԷԱ № № 156, 157, 158, 159 և 160.

Համեմատեցէք ԹԷՅ

1 ր. 10 կ.	ԹԷՅի հետ ամեն տեղ	1 ր.	30	կ.
1 „ 20 „	. . . . .	1 „	60	„
1 „ 40 „	. . . . .	1 „	90	„
1 „ 60 „	. . . . .	2 „	20	„
1 „ 80 „	. . . . .	2 „	50	„
ամենալաւը 2 ր.	. . . . .	3 „	—	

Մի և նոյն տեղը գործակալութիւն վաճառման շօկոլադի և կակաո-ֆրայ էասենցիայի, գալմերի բիսկվիտների, Բազրի կօնֆեկտների, շեֆիլդի դանակների, Տուրնեվի գլխների, Դաուի հրացանների, վիկկիի բէվօլվերների, բարնարդի թամբերի, մեկինի ամաններ, կօմանի կրախմալ և մանանեխ, շվարցի սլրօֆներ և այլն և այլն։

7—100

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 8 Октября 1882 года.

Типогр. Главн. Упр. Главнонач. гражд. час., Лор.-Мелик. ул. зак. Д.

Fonds A.R.A.M

№ 188 Հոկտեմբերի 12 Երեքշաբթի 1882 Հոկտեմբերի 12 Երեքշաբթի № 188

ՏԱՍՆԱՄԻԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբլի։ Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում դրվում են միջնային խմբագրատան մէջ։

Յառաջադէպերը դիմում են ուղղակի Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (Բացի կիրակի և տօն օրերից)։

Բայտարարութիւն ընդունվում է ամէն լեզուով։

Բայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տառին 2 կոպէկ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ Ախալքալաքից։ Նամակ Ախալքալաքից։ Նամակ Թիւրքիայից, Արտաքին լուրեր։— ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։ — ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԱԽԱԼՔԱԼԱՔԻՑ

Սեպտեմբերի 30

Աթոռակալաքը ամբողջ գտնվում է մի պայտաձև ի՛ջեւկղմած վրա, որին երկու կողմից ուռած են թափառական և Ղափ-բուլազ գեաւկներ։

Նախկին Ախալքալաքը գտնվում աւերակներից, տարածվում է եղել յիշեալ ամրոցի և հարաւային և հիւսիսային կողմերում, բայց այդ աւերակներից՝ հիւսիսային կողմինը, ամէն տարի են երևում, որովհետև մարդկանց համար երկենիքիան ճանապարհ չէ դարձել։

Մեր բնիկների ասելով, այդ մասում հողի տակ գտնվում են ամբողջ չինովնիկներ—աներ, յաճախ իրանց կոնկուբատրով. դրա համար կարող են լինել այն պղինձների մեծաքիւ քանակները, որ, ինչպէս պատմում են գտնվել են, փորելու միջոցին։

Այժմ այդտեղ մի ընդարձակ արքունական շինութիւն է կառուցվում, դրա համար քարեր վեր են առնում աւերակներից։ Անցեալ օր, այդ նպատակով մի աւերակ փորելիս, մշակները պատահեցան մի քարուկրեայ պատի. չորսանկիւնի փորել, ներքև գտան սրբատաշ քարերից շինած մի ամրակապակ ներքև տակ արդէն, մի քանի գերեզմանաքարեր, խաչքարեր, մի քարէ աշտանակ (подсвѣчникъ), որի մէջ գտնվեցան մոդրամանի ձեռագործներ,—ենկոլյոս. դրան վերևի մի քար և այլն։ Գտնված քարերից չատերը ծածկված են հայերէն արձանագրութիւններով, դրա վերաբերմամբ են XIII, XIV և XV դարերին, դրանցից ամենահինը ունի այսպիսի արձանագրութիւն «Այս է հանգիստ Ներսէս գ՚ (քահանային?) Թվ. չկդ. (1294)։

Միւս գերեզմանաքարի վրա քանդակած են երկու մարդկանց կերպարանքներ (фигуры) որոնց վրա կայ այսպիսի արձանագրութիւն։ «Այս է հանգիստ եղբ գիտես հարազատ որ ճանաչես, եղբարք.... վ.ռ...ապին և Ներսաւղին։ վերևից՝ Թվ. ոդ. Յս (1362)։

Եկեղեցու դրան վերևի քարի վրա, հավիտ կարծացանք կարդալ Թվ. Ջ. (1451)։

Քարերից մի քանիսի վրա նկատվում է ծեփած ապիւռի ճանձր շերտ, որտ. մի կանգուն հաչարի վրայ որ հաւանականապէս քահանայի գերեզմանաքար է—հազիւ կարողացանք կարդալ մի քանի հատկերտ բառեր, այն է «Ընկալ, կնոջ ողորմա.... հանդուցեալ»։

Քարէ աշտանակը մօտ 7 վերշոկ բարձրութիւն ունի և կոչտ չինք ունի (այդպիսի մի աշտանակ, ինչպէս ինձ հաղորդեցին, այժմ էլ դեռ կայ գաւառիս վրացական Բնլաքայ գիւղի եկեղեցում)։ Դրա վրա էլ արձանագրութիւնն նկատելի են, բայց անվերծանելի։

Բացի գերեզմանից դեռ հողի մէջ կրնում են բազմաթիւ գերեզմանաքարեր, բայց փորողները գտածները փորելը և հողով ծածկելին անգը։

Բացի գերեզմանից այդ փորուածքի միջից գտան են հանել կիսայրված փայտերի կտորներ և շատ ածուխ. կարծում են որ այդտեղ մատուռ է եղել, որի մէջ թաղված են եղել մի քանի նշանաւոր անձինք։ Աջրիճք խաչքարերի կրով ծածկելը և այրված փայտերը արդիւնք չեն տալիս բազմաթիւ։

Պ. Կ. Թէմուրազեանցը, ինչպէս ասում էր, թարգմանած ունի այն չրջաբերականը, որ 1880 թուում կոլէր ուսումնար. չրջանի հոգաբարձուն ուղղել է դիրեկտօրներին, առաջարկելով այն հարցերը որոնց պէտք է պատասխանվին գիւղական կեանքի ուսումնասիրման, ցանկալի է որ դուք գրած տպէիք մի առանձին թերթի վրա և ուղարկէիք ձեր գաւառական թղթակիցներին, գիւղական ուսուցիչներին և բանիմաց գանձանակներին լսանելու համար։ Հարկաւոր եմ համարում գիւղական կեանքը ուսումնասիրել ցանկացողներին առաջարկել կարդալ պ. Կավելինի «Крестьянскій вопросъ» գրվածքը, 1881 թվ. «Вѣстникъ Европы» ամսագրի 3-րդ, 8-րդ, 9-րդ, 10-րդ, 11-րդ և 12-րդ տետրակներում, որի մի քանի կարծիքներ հետքրքրական կարծում եմ ծանօթացնել «Մշակի» ընթերցողներին, եթէ միայն կը նեղ միջոց։

Խ. Մատինկեանց

ՆԱՄԱԿ ԱԽԱԼՔԱԼԱՔԻՑ

Հոկտեմբերի 3-ին

Ախալքալաքի գաւառում հողի պակասութիւնը գիւղական տպաւորութիւնների բազմանալուն հետ, օրըստօրէ աւելի զգալի է լինում։ Այսօր դրեթէ չը կայ մի գիւղ, որ գանգատվելիս չը լինի իր վարելահողերի, խոտանոցների և արօտատեղիների պակասութեան վրա և հողային վէճերի բազմութիւնը կառավարչական և գաւառապետական ատեաններում ձգտաբերակս պատճառում է այդ հանգամանքը։ Որպէս դի ընթերցողը կարողանայ գաղափար կազմել մեր գաւառի գիւղացու այսմիսի ողբալի դրութեան վրա, օրինակ կը բերեմ Ջամաուրա հայտնվող գիւղը, որ գտնվում է Ախալքալաքից հարաւ-արևմուտք, երեք վերստ հեռաւորութեան։

Այդ գիւղը հիմնարկվելով 1830 թ. ունեցել է 20 տուն բնակիչ և իր չահեցողութեան տակ մատուցաբերել 2000 գեհասանի վարելահող, խոտանոց և արօտատեղի։ Այն ժամանակ գիւղի արածական չնչոց թիւը 130-ն աւելի չէ եղել, հետևապէս իւրաքանչիւր արու գիւղացի ունեցել իր չահեցողութեան տակ 15 դես. աւելի՝ 10 վարելահող, իսկ 5-ը խոտանոց, արօտատեղի և այլն։ Այսպիսի առատութեան մէջ հասկանալի է, որ այդ գիւղի բնակչաց նեխիական վիճակը տարից տարի կը ծաղկէր և արդէն 40-ական թեսկանիներին գրանում հզել են մատուցաբերէր 500 կով, 100 մատակ, 2000 աչխար և 200 ձի։ Բայց 50-ական թեսկանիներից սկսած Ջամաուրա գիւղի թագի լուսաւոր աստղը սկսել է հետզհետէ խաւարել, չրջապատող արքունի և կալուածատիրական գիւղերը և Ախալքալաքը սկսել են հետզհետէ խուզել այդ գիւղի հողերը. խոտափոր գիւղը 230 դես. վաչանար և Գիւմպիւրաէթ 300 դես. Ախալքալաքը և Մարթսախէքը 150 դես. և վերջապէս Տիլիկան 567 դես. ընդամենը 1257 դես. այնպէս որ այժմ Ջամաուրայի չահեցողութեան տակ մնում է ընդամենը 743 դ., որից 500-ը հազիւ պիտանի է, իսկ մնացածը ձոր, քար, ագրին, կալ և գիւղատեղ է։—Այդ պիտանի համարված 500 դ. նս, լինելով անջրդի, իւրաքանչիւր տարի մշակվում է կիսով չափ։ Իսկ գիւղի բնակիչց թիւը նոյնպէս կրճատվել է. Ջամաուրան այժմ ունի 75 տուն, 330 արական չնչով, որոնցից իւրաքանչիւրին հաղագաժին հասնում է երկու դեսեատինից պակաս, որի թէև ոչ խոտանոց կայ և ոչ կանոնաւոր արօտատեղի և որի միայն կէսն է մշակելի իւրաքանչիւր տարի։ Ցաւալի բան է, որ այսպիսի անբարենպաստ պայմանների մէջ Ջամաուրան արտադարձ պէտք է դիմէր դէպի անասնական անկումն և հետևապէս թանձրաւունների ընթերցողը կարող է հասկանալ այդ գիւղի ներկան անցեալի հետ։ Այժմ Ջամաուրա գիւղում կան մօտաւորապէս 150 կով, 20 մատակ և մէկ ձի, իսկ ոչխար ևս

*) Առաջադ տայ ասը մեր կողմերում գործածական է և նշանակում է բոլորովին չը կայ։

աւելի չէ։—Լաւ էր, եթէ այդ անհնչան քանակութիւնն ևս հետզհետէ չը նուազէր, որովհետև չամաուրացին, ստիպված լինելով ամենատաք տարիներն անգամ յորդ և խոտ գտնել իր անասունները կերակրելու համար, արտաքին մէջ չը խեղդվելու նպատակով, արտաքաղ է ստանձնատիկել նրանց թիւը։—Չը կայ մէկը այդ գիւղում, որ արտաքաղ չունենայ և ամենից տարատար այդ գիւղացիներից համարվում է նա, որ միայն 500 ր. արտաքաղ ունի, իսկ արտաքաղ ունենալ մեր գիւղացու համար ընդհանրապէս և Ջամաուրացու համար մասնաւորապէս նշանակում է ամէն, տեղում, գերազանցում և անասունները կերակրելու համար անհրաժեշտ գիւղատեղ ունենալ այս ինչ աղայի և կամ հաչխատաղայի ձևքում, որովհետև գիւղացին իր բոլոր ամառնային աչխատանքում—հաչխ կարող է իր արտաքի ստանալու աշխատանքում—հաչխ կարող է իր արտաքի ստանալու աշխատանքում—հաչխ կարող է իր արտաքի ստանալու աշ

Fonds A.R.A.M

Ա. Գ.

Ամսագիր Հայոց

Ի ՀԱՅՈՑ ՀԱՐՑԱՍԷՐ

Ի՞նչ է հարցասէրը։ Ի՞նչ է հարցասիրութիւնը։ Ի՞նչ է հարցասիրութեան ոգին։ Ի՞նչ է հարցասիրութեան հոգին։ Ի՞նչ է հարցասիրութեան մարմինը։ Ի՞նչ է հարցասիրութեան հագուստը։ Ի՞նչ է հարցասիրութեան կերակուրը։ Ի՞նչ է հարցասիրութեան ըմպելին։ Ի՞նչ է հարցասիրութեան քունը։ Ի՞նչ է հարցասիրութեան արթնութիւնը։ Ի՞նչ է հարցասիրութեան ուրախութիւնը։ Ի՞նչ է հարցասիրութեան տխրութիւնը։ Ի՞նչ է հարցասիրութեան ծիծաղը։ Ի՞նչ է հարցասիրութեան լացը։ Ի՞նչ է հարցասիրութեան ցաւը։ Ի՞նչ է հարցասիրութեան հիւանդութիւնը։ Ի՞նչ է հարցասիրութեան մահը։ Ի՞նչ է հարցասիրութեան յարութիւնը։ Ի՞նչ է հարցասիրութեան դատաստանը։ Ի՞նչ է հարցասիրութեան դրախտը։ Ի՞նչ է հարցասիրութեան դժոխքը։

Ահա այս հարցերուն պատասխանելու համար է որ Ամսագիր Հայոց կը հրատարակուի։

Ամսագիր Հայոց կը հրատարակուի ամէն ամսուան 1-ին։ Տարեկան բաժանորդագինը 10 ֆրանք է։ Ամսագիր Հայոց կը տպագրուի Վենետիկի Ս. Ղազար կղզւոյ մէջ։

Ամսագիր Հայոց կը խմբագրէ Ղ. Ալիշան։

Ամսագիր Հայոց կը տպագրէ Ս. Ղազարու Մխիթարեան Միաբանութիւնը։

Ամսագիր Հայոց կը վաճառուի Վենետիկի Ս. Ղազար կղզւոյ մէջ։

Ամսագիր Հայոց կը վաճառուի նաեւ Վենետիկի Ալեքսանդրեան Գրատունին մէջ։

Ամսագիր Հայոց կը վաճառուի նաեւ Վենետիկի Ֆենիքս Գրատունին մէջ։

Ամսագիր Հայոց կը վաճառուի նաեւ Վենետիկի Ֆոնտանա

ռուսական նաւը նաւթի մղոցներ հանելուին առասյ. հետաքրքրուելով իմացայ որ Բագուի նաւթն է. զարմացայ, որ կասպից ծովի եղերքէն Սև ծովի եղերքը նաւթի նման ծանրաբեռն և ժամանակին տպրանք պայ և ձեռնտու կերպով վաճառուի:

Հրաշք մ'էր զոր իմ աչքերը կը տեսնային և այս հրաշքը գործող երկաթուղին էր: Այս նաւթի գործի մասին վաճառականներէն տեղեկութիւն հաւաքեցի. եթէ իրենք զգրեցուցնր են իրենց յանձնառութիւնները Ամերիկայէն նաւթի մասին, որ այլ ևս ձեռնտու չէ կարող լինել, նոքա ինձ վստահացրին որ ամբող Փոքր Ասիայի նաւթը Բագուն պիտի մատակարարէ:

Անհատական նիւթական չահն մեծ ազդիւր մը զոր երկաթի գծերը պարզևեցին Բագուին:

Քանի որ տնտղին փոքր Ասիայի մէջ գրեթէ տեղ մը երկաթուղի չը կայ, Տաճկաստան միշտ նիւթապէս մնաած է:

Ի վերջոյ յայտնեմ որ Տրապիզոնէն կամ Սեբաստիայէն դէպի Կարին և վան չինուելիք երկաթուղու գաղափարը կը քննանայ:

* * *

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—Գերմանական առաջադիմական կուսակցութեան պատգամաւոր Բիխտէր նոտիւմա մի ճառ ասաց Բէրլինի ընտրողական ժողովի մէջ: Իր ճառի մէջ Բիխտէր սաստիկ յարձակվեց պատասխան քարոզիչ Շտէօկերի դէմ, որ չարունակում է քարոզել հալածանք հրէաների դէմ: Ճառախօսը այն կարծիքի է, որ Շտէօկերի յորդորած հալածանքները ներդործութիւն ունենան Ընդարձակում նոտիւմա պատահած հակահրէական անկարգութիւնների վրա: Եթէ Գերմանիայում ամբոխը չը հալածեց հրէաներին, այդ ցոյց է տալիս, ասկայրեց ճառախօսը, որքան առաջադիմած է գերմանական ամբոխը: Բայց Ընդարձակում ոչ մի միջոց երբէք ներկայ չէ գտնվել հակահրէական ժողովներին, այն ինչ Գերմանիայում այդ պատահել է: Այդ խօսքերով Բիխտէր անդրադարձ պատահական միջոցառ Գատակամէրի վրա, որ նոտիւմա ներկայ է գտնվել հակահրէական բնտրողական ժողովին, որտեղ ճառախօսում էր Շտէօկէր իր սերած թէմայի վրա, այն է հրէաներին հալածելու անհրաժեշտութեան վրա:

ՀՄՇԱԿԻ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

ԼՕՆԴՈՆ, 8 Հոկտեմբերի: Եգիպտոսից վերադառնող զօրքերին դիմաւորելու համար ահագին պատրաստութիւն են անում:

Ս. ՊՕԼԻՍ, 8 Հոկտեմբերի: Ա.յսաղի անգլիական դեսպանին ուղարկած յայտարարով Թ. Դուռը առաջարկում է Անգլիային մաքրել եգիպտոսը և վերականգնել այնտեղ այնպիսի կարգեր, որոնք սպասվում են սուլթանի բարձր իրաւունքները:

ԿԱՏԱՐՈ, 8 Հոկտեմբերի: Հերցեգովինայի մէջ ապստամբները նոր հաւմբեր յայտնվեցան, որոնք յարձակվում են ազգային զօրքի վրա:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 8 Հոկտեմբերի: Հոկտեմբերի 6-ին ճանապարհորդ Միկլուխա-Մակլայ ներկայացաւ թագաւորին:

ՊՍԿՈՎ, 8 Հոկտեմբերի: վարշավայի երկաթուղու ուղղութեամբ Պսկովի և Պլեսապի մէջ անտառներ են այրվում:

— ՍԱՄԱՐԱ, 8 Հոկտեմբերի: Ցուրտ է: Հացի առևտուրը հանդարտ է:

ՍԿՕՊԻՆ, 8 Հոկտեմբերի: Բիկովի կայքը կալանաւորված է: Հոկտեմբերի 19-ին նշանակված է նահանգական դատարանի մէջ Սկօպինի բանկը անանուն յայտնվելու գործը:

ԿԱԶԱՆ, 8 Հոկտեմբերի: Երկու ուղեւորվեցան գեղի Նիժնա Լոմ շոգենաւերը: Ցուրտ եղանակ է սկսվում:

ՈՒՖԱ, 8 Հոկտեմբերի: Ինժիներների երկու խումբեր երկաթուղիական խոպարկութիւններ են անում դէպի Ամանգա և Զլատոուստ:

ՏՕՄՍԿ, 8 Հոկտեմբերի: Ա.յսաղ ցուրտ է և ձիւն կկաւ:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 8 Հոկտեմբերի: „Правит. Вѣст.“ լրագիրը հաղորդում է, որ սեպտեմբերի 27-ին Սկլիուսօվսկի և Բեռդեանսկի մէջ տաբրիկական նահանգում փոստի վրա յարձակումն գործվեցաւ: Փոստառարը սպանված է: Յափշտակված է 501,941 ր: Կառապանը ոտասվեցաւ: Հոկտեմբերի 2-ին Աստրախանկա գիւղի մէջ բռնված են մի գիւղացի, պահեստի գինուոր և մի Թիւրքիահպատակ: Առաջին երկուսը խոստովանեցին: Մասամբ նրանց ցուցմունքների համեմատ գտնված է 326,920 ր: Յանցանքը ըստ երևոյթին ընդհանուր քրէական բնաւորութիւն ունի: „Новое Время“ լրագիրը հաղորդում է, որ նուիրատուիթիւնները յօգուտ կանանց բժշկական կուրսերի աջող են գնում: Պատերազմական մինիստրութենից հատատված ուսուցիչների մանաւանդ մէջ ի միջի այլոց 25,000 ր. գումար միամանակ է տատցված, Մօսկվայի մի ընկերութեան ներկայացուցչին յայտնել է իւրքանչիւր տարի 5,000 ր. ներկայացնել, Մօսկվայի առևտրականները խոստացել են 200,000 րուբլ ներկայացնել, եթէ կուրսերի կազմակերպութիւնը յանձն կառնի Ս. Պետերբուրգի գումար: կանանց կուրսերի վիճակը ապահոված կարելի է համարել: Միացեալ Նահանգների մէջ ցորենի հունձը 525 միլիոն բուշել է համարվում: գարս տանելու համար պետք է 225 միլիոն: Սիմինդրը 800 միլիոն բուշել է: Նոյեմբերի 22-ին կը սկսվի Ս. Պետերբուրգի փոխատու ընկերութեան նախկին անդամների դատաստանական գործի քննութիւնը, որոնք մեղադրվում են կեղծելու և ուրիշ յանցանքների մէջ: Գործը մի քանի շաբաթ կը շարունակվի: Մեղադրվածները 12 հոգի են: „Голосъ“ լրագիրը հաղորդում է, որ նաւատնտեսութեան օգտի համար Ճանապարհների հաղորդակցութեան մինիստրութիւնը մտադիր է եկող տարի ուղղել գնելու մի մասը, այդ աշխատանքները կատարել նոյնպէս և Պրիպեթի վրա, ամրացնել վխլա գետի ափերը գնէվօշևսկոգնեցի տափարակի մասին գիւղի մօտ, ամբարտակներ կառուցանել Բիբինսկի և կազանի մէջ:

ՄՕՍԿՎԱ, 8 Հոկտեմբերի: Լուր է տարածված, որ աշխատաւորական շինութիւնները կը միան մինչև թնդագործութիւնը, ժողովրդական գրօսանքների համար:

ՍԿՕՊԻՆ, 9 Հոկտեմբերի: Բիկովին առաջին հարցման ժամանակ յայտնվեց նոր կեղծուած. 1882 թուին 2,430,000 ր. պետական ճանիներ էին թղթված, մինչդեռ հաշիւ մէջ ցոյց էր տուած 670,000 րուբլ:

ՓԱՐԻԶ, 9 Հոկտեմբերի: Հանրապետական նախագահ Գրեվիի հրաւէրով Մանր իշխան Վլադիմիր Ալէքսանդրովիչ երկու շաբթի ներկայ կը գտնվի մեծ որսին Բամբուլեի մէջ: Աջցնալական անկարգութիւնները Մանսօ-Լեմինեի մէջ Մահօնի մօտ գադարեցրած են գործերով: Նրանց վերաբերում են ինտերնացիոնալի ազդեցութիւնը: Կալանաւորութիւնները շարունակվում են:

ԼՕՆԴՈՆ, 9 Հոկտեմբերի: Ա.յսօր առաւօտ Հանդիսաւոր կերպով մուտք գործեց եգիպտոսից վերադարձած զինուորական զօրքերի մի մասը: Ժողովուրդը ընդունեց զօրքերին ազնուական ոգևորութեամբ:

ԲԵՐԼԻՆ, 9 Հոկտեմբերի: Ա.յսաղ և ուրիշ մեծ քաղաքներում ընտրութիւնների ժամանակ յաղթեցին առաջադէմները:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 9 Հոկտեմբերի: Բօրսայի վրա ֆօնդերը ընկնում են. արեւելեան և նեղքին փոխառութիւնների տոմսակները ½% և քաղաքային 1%: Հացի առևտուրը կատարելագէս հանդարտ է: „Голосъ“ լրագրի հաղորդած լուրը, թէ հացի դրաւական կանով պարտքեր տուող բանկերը ներմած են, չէ վերաբերում մոլորաքաղաքների բանկերին և նրանց բաժիններին, որոնք այդպիսի պարտքերը առնելուն չեն տալիս: Ձանապարհորդ Միկլուխա-Մակլայ հոկտեմբերի 13-ին նորից ուղևորվում է Աստրախան, Սիզնեյ իր հիմնած բիօլոգիական կայաններ:

ՍԻՆՏՆԱՍ, 9 Հոկտեմբերի: 1882 թուականին 240 պուդ ոսկի է հանված: Եկատերինոսլաւի, Մօրշանսկի, վլադիմիրի և Եգորևսկի մէջ ապրանք է:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 9 Հոկտեմբերի: Գաղափի մէջ գարնանայ կոյ Թանձր մառախուղ, ծուխ և այլմկրու հոտ, որ հանում է մինչև կրնշառատ: Աշրմամբ են անտառներ ոչ թէ միայն գավրսկի, կօլպինի և վարշավայի երկաթուղու մօտ, այլ և Լեռնատայի և Նօվայա գիւղի մէջ: „Новое Время“ լրագիրը, քննելով անտառային հրդեհների կոտասարեր փոստերը, միտում է այդ մասամբ տեղական իշխանութիւնների վատ կարգադրութիւններով և մասամբ նրանով, որ հրդեհը հանդցնելու համար կանչված գիւղացիներին վարձատրութիւն չէ տրվում, ուստի նրանք ակամայ են գործում: „Биржевыя Вѣдомости“ լրագիրը հաղորդում է, որ Ֆինանսների մինիստրութիւնը անհրաժեշտ համարեց անանկ բանկերի և ընկերութիւնների գործերը վերջնականապէս կարգադրելու համար մանաւանդ հիմնել, որի անդամները կը լինեն Ֆինանսների և արդարութեան մինիստրութիւններից, ակցիոներներից և պարտատէրերից:

ԲՐՆՏՆ-ԼԻՏՕՎՍԿ, 9 Հոկտեմբերի: կատնօր մօտ տեղի ունեցած երկաթուղու գնացքի ջարդվիլը մի չարագործ գործ է, որ ծանօթ է երկաթուղիական կարգերի հետ: Դատաստանական քննութիւնը շարունակվում է:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 10 Հոկտեմբերի: Ուշաքանի բանկը յայտնեց, որ հոկտեմբերի 12-ին կը սկսվի 445,211 րուբլ գումարի 3% տարեգրութիւն Անգլիական երկաթուղիների ապահոված օբլիգացիաներին: Սկզբնական գինը 126 ր. մնացել, իսկ տարեգրանքը 110 ր: Ցանկացող մանկամարժ զրոշ Զիսարեիովի 50 ամեայ յօբելեանը: Հոկտեմբերի 10-ին հանդիսաւոր կերպով ծով կիջնցնեն „Վլադիմիր Մոնոմախ“ շոգենաւը:

ԵԿԱՏԵՐԻՆԲՈՒՐԳ, 10 Հոկտեմբերի: Հոկտեմբերի 8-ին ուղարկվեցաւ Սիբիր գաշտային նախկին բնակիչ Մակշեևի կատարանը, կինեշմայի, Սամարայի, Նիժնի-Նովգորոդի, Պերմի, Զլատօուստի և Շատրինսկի մէջ ապրելու եղանակ է: Կազանի, Յարիցինի և Սեմիպալատինսկի մէջ ցուրտ է:

ԱԼՈՒՏԻ, 10 Հոկտեմբերի: Շատ բեռներ չը հասան: Վնասները մեծ են:

ԽԱՐԿՕՎ, 10 Հոկտեմբերի: Նահանգի մէջ հունձը վատ է:

ՓԱՐԻԶ, 10 Հոկտեմբերի: Բժիշկները յայտնեցին, որ Տուրկենեվ առողջանում է:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 10 Հոկտեմբերի: „Новое Время“ լրագիրը հաղորդում է, թէ նիհիլիստական ընկերութիւնների գործերը վերջնականապէս կարգադրելու համար մանաւանդ հիմնել, որի անդամները կը լինեն Ֆինանսների և արդարութեան մինիստրութիւններից, ակցիոներներից և պարտատէրերից:

ԲՐՆՏՆ-ԼԻՏՕՎՍԿ, 9 Հոկտեմբերի: կատնօր մօտ տեղի ունեցած երկաթուղու գնացքի ջարդվիլը մի չարագործ գործ է, որ ծանօթ է երկաթուղիական կարգերի հետ: Դատաստանական քննութիւնը շարունակվում է:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 10 Հոկտեմբերի: Ուշաքանի բանկը յայտնեց, որ հոկտեմբերի 12-ին կը սկսվի 445,211 րուբլ գումարի 3% տարեգրութիւն Անգլիական երկաթուղիների ապահոված օբլիգացիաներին: Սկզբնական գինը 126 ր. մնացել, իսկ տարեգրանքը 110 ր: Ցանկացող մանկամարժ զրոշ Զիսարեիովի 50 ամեայ յօբելեանը: Հոկտեմբերի 10-ին հանդիսաւոր կերպով ծով կիջնցնեն „Վլադիմիր Մոնոմախ“ շոգենաւը:

ԵԿԱՏԵՐԻՆԲՈՒՐԳ, 10 Հոկտեմբերի: Հոկտեմբերի 8-ին ուղարկվեցաւ Սիբիր գաշտային նախկին բնակիչ Մակշեևի կատարանը, կինեշմայի, Սամարայի, Նիժնի-Նովգորոդի, Պերմի, Զլատօուստի և Շատրինսկի մէջ ապրելու եղանակ է: Կազանի, Յարիցինի և Սեմիպալատինսկի մէջ ցուրտ է:

ԱԼՈՒՏԻ, 10 Հոկտեմբերի: Շատ բեռներ չը հասան: Վնասները մեծ են:

ԽԱՐԿՕՎ, 10 Հոկտեմբերի: Նահանգի մէջ հունձը վատ է:

ՓԱՐԻԶ, 10 Հոկտեմբերի: Բժիշկները յայտնեցին, որ Տուրկենեվ առողջանում է:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 10 Հոկտեմբերի: „Новое Время“ լրագիրը հաղորդում է, թէ նիհիլիստական ընկերութիւնների գործերը վերջնականապէս կարգադրելու համար մանաւանդ հիմնել, որի անդամները կը լինեն Ֆինանսների և արդարութեան մինիստրութիւններից, ակցիոներներից և պարտատէրերից:

Հսկել, որ երկաթուղիական ընկերութիւնների կարգադրութիւնները լինեն օրինական և չը վնասեն պետական շահերին և այդ պատճառով նրանց իրաւունք է տրվում հրաւիրել վարչութիւնը և բողոքել ընկերութիւնների վճիռների դէմ: Գիւղական կալուածական բանկի համար այդչէն կազմված է պաշտօնների ցուցակը և բանկի խորհրդի մէջ ծառայողների առաձիները որոշված են: կառավարչին նշանակված է 5,000 ր., խորհրդի անդամին 3,000 ր., գլխաւոր գործավարին 1,800 ր., նրա օգնականին 1,000 ր., գլխաւոր հաշուապահին 1,800 ր., նրա օգնականին 1,200 ր., կասսիրին 1,200 ր., և կանցելարիական ծախսերի համար 7,000 ր: Բաժիններն մէջ նախագահին 2,000 ր., անդամներին 750 ր., հաշուապահին 1,000 ր. և կանցելարիական ծախսերի համար 4,200 ր: Բանկերի կառավարիչների, խորհրդի անդամների և գործավարների պաշտօնը կարելի է միացնել միւս պաշտօնների հետ ֆինանսական բաժնի վերաբերելով այն դէպքում, երբ գիւղական բանկերի բաժինները կից են պետական բանկերի գրասենեակներին և բաժիններին, միայն լրացուցիչ ռոճիկը և ծախսերը կանվճարվեն պարտք առնողներից վերցնվող 1% տուրքից: Լուր է տարածված, որ Լօզօվօ Սեվաստօպոլի երկաթուղին պետական վարչութեան հնթարկելու գործը դադարեցված է: „Голосъ“ լրագիրը հաղորդում է, որ հաստատման համար առաջադրված է մի նախագիծ, որի համեմատ ամբողջ կայսերութեան մէջ պէտք է տուրք առնվի մանուսար անձանց ձիաներից և կառքերից յօգուտ քաղաքային նկամտանների: Երկի բացվելու առաջ երկաթուղիների ներկայացուցիչների ժողովը, որ սկսց կէս առ կէս քննել Բարանովի մանաւանդովի նախագիծը:

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 6 Հոկտեմբերի: Անհիմն է լրագրական այն լուրը, իբր թէ Մօսկվայի ընկերութեան ներկայացուցչին նուիրվց 500,000 ր. յօգուտ կանանց բժշկական կուրսերի: Թագաւոր կայսրը ընդունց Միկլուխա-Մակլային: Միլիուսօվի մօտ կազմված փոստի գումարներից գտնված է 326,920 րուբլ: Ցանցանքը ընդհանուր քրէական բնաւորութիւն ունի: Ներկայացնվող նաւթատուիթիւնների հիման վրա կանանց կուրսերը զրամական կողմից ապահոված կարելի է համարել: „Новости“ լրագիրը հաղորդում է, իբր թէ պետական խորհրդի մէջ վճռված է վերադարձնել իրանց տերերին և նրանց ժառանգներին այն կայքերը, որոնք կառանուրված են արևմտեան երկրամ (Լեհաստանում):

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 9 Հոկտեմբերի: Միկլուխա-Մակլայ վերջապէս իր հաղորդութիւնները և հոկտեմբերի 13-ին նորից ուղևորվում է Աստրախան: կանանց բժշկական կուրսերի մանաւանդովը, մի շարք նուիրատուիթիւններ ընդունելով, միջնորդում է պատերազմական մինիստրութեան առաջ հատատել կուրսերի գումարի կազմելը և նուիրատուիթեան շարունակելը:

ԲԵՐԼԻՆ, 9 Հոկտեմբերի: Մենդելսօն և վարշաուէր գրասենեակների մէջ առտգրութիւն է քացվում Անգլիական կերկամուղիների օբլիգացիաների համար: Շատ ցանկացողներ կան նշանաւոր գումարներ դրվել:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 10 Հոկտեմբերի: „Голосъ“ լրագիրը հաղորդում է, ներքին գործերի մինիստրութեան մէջ մշակված է նախագիծ, մանաւոր անձանց ձիաներից և

Fonds A.R.A.M

կառքերից յօգուտ քաղաքների տուրքեր հաւաքելու մասին ամբողջ պետութեան մէջ։ երէկ բացվեցաւ երկաթուղիական ընկերութիւնների ներկայացուցիչների ժողովը, որ կը քննէ Բաքու-Բաթումի մանաւանդ-ովկից կազմած երկաթուղիական օրէնսգրութիւնը։

ՓԱՐԻԶ, 10 հոկտեմբերի։ Պատգամաւորների ժողովի և անեռաի նիստերը կը սկսվեն նոյեմբերի 9-ին։

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐՃՐՈՒՆԻ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Հոկտեմբերի 1-ից **ՔՐԻՉՈՎ** *է տարվում* **ԽԱՆՈՒԹ** *երկու մեաքերով, երկու* **ՍԵՆԵԱԿՆԵՐՈՎ** *վերին յարկում և մանաւանդ ս. Խաչէպի, Հաւլաբարի կամարջի մօտ* **ՇԱՊԻՆՕՎԻ** *քարվանսարայի հանդէպ։ Յանկացողները կարող են դիմել ներկայումս փողոց Վարվարա Խաչէպի տունը, № 71։*

1—3

Համաձայն § 26 պանդոկների կանոնադրութեան, պանդոկների, ուտեստների խառնուրդների և իջևանների ընկերութեան պատգամաւորները, պարտաւոր են նոյեմբերի 1-ից ոչ ուշ, ձեռնարկել միջին ակցիզի բաժանումը եկող 1883 թ. համար, որի համար Թիֆլիսի ՔԱՂԱՔԱՑԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ ինդրում է վերջինիս հիմնարկութիւնների անդրին, ներկայ թ. նոյեմբերի 1-ից ոչ ուշ առանց վարչութենից ցկայականներ յիշեալ հիմնարկութիւնները բացանելու 1883 թ. համար։ Հակառակ դէպքում նրանց հետ վարչութիւնը կը վարվի պանդոկային կանոնադրութեան §§ 18 և 35 համաձայն։

1—3

Ներքինեան գալ. ուտարած և ուսուցչութեամբ պարապած մի երիտասարդ կամենում է, ձեռնտու պայմաններով, ուսուցչի պաշտօն ունենալ կամ քաղաքում կամ թէ գիւղում։

Պայմանները կարելի է իմանալ Գալօվինակի պրօսպէկտի վրա, „Վարշամկայա պեկարնեայ“ կոչուած խանութում պ. Մարտիրոս Չախնազարեանից։

3—5

КЁЛЕРОВАЯ
УКСУСНАЯ ЭССЕНЦІЯ.
15—50

ԹՈՒԱԲԱՆԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

սխտոր մատիք ականջակալ

Գրիգորի Վարձելեան

Հայոց միջնակարգ ուսումնարանների համար մանր ատաջին (ամբողջ խնդիր)

Մանրէք տակն է և սեպտեմբերի առաջին օրերին լոյս կը տանի նոյն խնդիրների երկրորդ մասը (կատարակ խնդիր և երրորդական կանոններ)։

Գինն է 40 կոպ.

Ուսումնարանները զիջումն 20%։

Դիմում է վ. Շահվերդեանի լրագրական գործակալութեան խանութում։

Օտար տեղերից գիմում են այս հասցէով Тифлисъ, въ Агентство В. Шавердова:

Տրվում է վարձով Սաղի մեծ փողոցի վերջը Ալէքսանդր թահիրեանցի նոր շինած անեռում, վերին յարկում, երեք են ՁՈՐՍ ՍԵՆԵԱԿՆԵՐԻՑ ԲԱՂԿԱՑԱԾ ԼՈՒՍԱՒՈՐ են ԳԵՂԵՑԻԿ ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐ իրանց խոհանոցներով են ՅԱՐՄԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՎ, նոյնպէս առանձին մէկ մէկ սենեակով. նեղքին յարկում խանութներ արժան գնելով, պահեստաներ (подвалы) 20—30 սաժէն երկարութեան և 10 արշին լայնութեան իր ջրհորներով, ՍԱՒՑԱՏԵՂԵՐՈՎ. շատ յարմար է գինեվաճառ, հացի, երկաթի և այլ մի երքներ համար վարձել, մանաւանդ սպիրտի գործարան և սլեատներ վերաբերեալ գործարանի համար։ Նոյնպէս ամում է Հայոց փողոցին կից Պրիկազնի ուլիցում № 10 տան ներքին կից յարկը եօթն օթախից բաղկացած լաւատեղ և գեղեցիկ բնակարան իր կահ-կարասով, ներքնատնով, առանձին պարապնի մուտքով։ Նոյն տեղում № 7 տան վերին յարկը չորս օթախից բաղկացած բնակարան իրա կահ-կարասով, ներքնատնով և ամեն յարմարութիւններով։ Գնելու համար իսկոյն կամեցողը կարող է իմանալ իրանից՝ ԹԱՀԻՐԵԱՆՑԻՑ ԿԱՄ ՆՐԱ ԳԻՐԱԿԱՏԱՐ ՏԷՐ-ՄԿՐՏՉԵԱՆՑԻՑ։

2—3

ՄԻ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ցանկանում է ուսանիլ որ և է պաշտօն ՄԱԳԱԶԻՆՆԵՐՈՒՄ, կամ ԳՐԱՍԵՆԱԿՆԵՐՈՒՄ Թիֆլիսի մի յայտնի առևտրական ընտանեաց մէջ։

Հասցէն կարելի է իմանալ „Մշակի“ խմբագրատունը։

3—5

ԹԼՒՑ *առաջին հունձի այս տարի շամփաղանց գոյնառոր և հոտաւէտ ԱՂԴ ԹԷյից* **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** *մէջ առացված է 50,000 ֆունտ և ծախվում է 25% էժան և աւելի լաւ քան թէ ուրիշ տեղ։ Օրինակ. լաւ կօնդօ թէյ 1 ր.—1 ր. 20 կոպ., պատուական ՍԱՆՖԱ թէյ 1 ր. 40 կ., հիանալի ՄՕՆԻԿ թէյ 1 ր. 60 կ. այս թէյ ամեն տեղ ծախվում է 2 ր.—2 ր. 50 կ., գեղեցիկ ԿԱՑՍԱՈՒ թէյ 1 ր. 80 կ. և ամենալաւ Ֆու-չու-Ֆու թէյ 2 ր. մաքուր թէյ առանց թղթի, նոյն տեղը սովորաբար լինում են 500 երկաթէ ՄԱՀԱՃԱԿԱԼՆԵՐ 6 ր.—60 ր., երկաթէ ԳՐԻՉՆԵՐ ամբողջ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ համար, շոկոլադ Ֆրայ, շեվիլլի ԴԱՆԱԿՆԵՐ, վերականգնող ՄԱՆՄԱՍՏԵՐ մազերի համար, հրացաններ ԴԱՈՒՆ, ՐԵՎՈԼՎԵՐՆԵՐ վ. բլի, ԹԱՄԲԵՐ Բարնեբիի, կոմանդի ՆԸՇՀՐՇԱԿ, ԱԼԲՈՄՆԵՐ Շեֆլդի կէս գնով։* **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹ, ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԷՋ ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԼԵՐԻՑՈՒՄ** *№ 156, 157, 158, 159 և 160։*

55—100

Въ Редакціи газеты
«МШАКЪ»
Продается
БРОШЮРА
„ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНІЕ ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ.“
Д. Григорія АРЦРУНИ.
Брошюра напечатана въ Москвѣ.
Цѣна 25 коп.

ՕԳՈՍՏՈՍ ԱՄՍԻ ՄԷԿԻՑ
ՍԿՍԵՑ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԵԼ ՎԻԵՆՆԱՑՈՒՄ
L'ORIENTAL
ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԹՍԲԹԸ, ԱՄԻՍԸ ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՄ։

„Ժուրնալ դ'Օրիան“ լրագրի հին բաժանորդներին դադարեցրած թերթի տեղ կուղարկվի այդ նոր հրատարակութիւնը։

„L'Oriental“ թերթի տարեկան գինը 8 րուբլ է, կէս տարվանը 4 րուբլ։

Գրվիլ կարելի է „ՄՇԱԿԻ“ խմբագրութեան մէջ, կամ ուղղակի վիէննայում պիճըլով հետևալ հասարակ հասցէով. Vienne (Autriche) M. F. Salles I. Neuer Markt 9.

Մ Ի Ջ Ի փ ո ղ ո ց, կ ա թ ո ղ ի ճ ա կ ա յ ա փ ո ղ ո ց ի ա ն կ ի ւ ն № 13.

Ա՛ւելի էժան, քան թէ ուրիշ տեղ ծախվում են. ՎԻԵՆՆԱՑԻ ՄԵԾԱԳ տեսակ, ֆրանսիական և անգլիական երկաթէ ԿՈՎԱՓՆԵՐ 8—30 ր., չամադաններ 250—25 ր., սակվօյաժներ 1. 30—12 ր., ս ո ւ ն դ ու կ ն ե ր ձ ա ն ա պ ա ր հ ի 6—35 ր., մարգաններ (погребцы) 6—25 ր., ս ա մ օ վ ա ր ն ե ր 60 կ.—1.25 ֆունտ., կուխանների պղնձէ ամաններ, գերմանական երկաթէ էմալով ամաններ. ս ո ւ մ ի վ ա յ ն ի կ ն ե ր մ ր ա մ օ ր ն ի 38 ր.—75 ր., հրացաններ երկու լուլանի 6—32 ր., ռ է վ ո լ վ է ր ն ե ր ամենայն տեսակ 3. 50—30 ր., պատրոններ. (գուլաններ) բէվոլվերի, սիգար ՌԷնգարդի ֆաբրիկից. պատրոնա և Թամբաքու կուշտարօվի գետի պապիրոսի. 5,000 ՖՈՒՆՏ ԹԼՑ (չայ) ԵՎ. ՊԱՊՈՎՆԵՐԻ, բիսկվիտ. (սուխար չայու և կոֆեյի) էլինեմի. կոֆէ էլինեմի և Միխէլսոնի. փետրբուրգում 40—1 ր. 25 կ. հայելիներ ամենայն տեսակ 28 կ.—240 ր., պ ր ո բ կ ա յ դինէվաճառների, հանքային և դարնջի (для зельтерскихъ водъ и пива) դուբոռկ (пухъ), պատրոններ սամովարի և չայու, գանակ չանգալ գանագան ֆաբրիկանների 1 ր. 20 կ.—25 ր. գուժիներ. գրչակոճներ 1 ր. 80 կ.—5—60 կ. դանակ ջրի 1—60 կ.—12 ր., դանակ հացի 20 կ.—1 ր., հատ, կուխանի 1—40 մինչև 3—20 կ. պրիոր. մի կարելու մաշինայ. Անգլիական ուլտաներ, էրիստանակի չորիներներ, կաֆենիներ ամենայն տեսակ, Ջազայներ կաֆենի համար, ֆիլտեր—ջուր մաքրելու, կրամամալ կապօրկեն 18 կ., վաքս ֆրանսիայի ժակայ, մուտի փաչան, կանվերտաներ, սուրգուչ, մատիտ, պինչ երկաթէ, պլաշկոթ, քարնատաշական, թանաք, Թամբաքամաններ, սրնափպիներ, դգալներ սեղանի և չայու ֆրուժէ, վարշավի և էրիստանակի գուժիներ 1—30 կ. մինչև 12 ր., և չայու 45 կ.—5 ր., չանժիչք 45 կ.—3 ր., շամադաններ ամեն տեսակ 25 կ.—12 ր. Ջանիա, պոլաստպշիկներ վարշավա, ԹԵՋԻՆԻ ԿԱԼՕՇՆԵՐ, ամեն տեսակ, գուլաններ կանեղ և մոլդկերանց 15 կ.—50 կ. Ջանիա, շապիկներ, մոլդկերանց դասուտիկներ, գանտիկներ 35 կ.—4—50 կ., հատ, անձրևի և շորի. սանդրեր շիմայու ոսկոբէ, գուտապերչայի և փոյաէ, շշտիկներ դիմի, շորի, սապոնի, պոյի և կարտի համար, չուլքի թել (бумага) մատոկի կօշկի և չարխ (гарусъ) ֆէյչահէք մարդկերանց և կանանց, պորտմանտներ, քիսաներ, պապիրոսի ամաններ և մանր գուլաստերկինի ապրանքներ, սապոն ամեն տեսակ 3 կ.—30 կ., կաթ, հոտավէտ ջրեր, պուդրա, գլխացաւին ջրի քացախ, հոտավէտ պորտաշկիներ ԿԻԼԵՐԻ ԼԱԲՕՐԱՏՈՐԻՑ և այլն և այլն և այլն։

Գ ա ն ձ ա ռ ա կ ա ն ն ե ր ի ն առանձին պայմաններով և զիջումով վերոյիշեալ ապրանքները մեծ քանակութեամբ մշտապէս գտնվում են ՄԻՒԶԱՅԻ ՏԻՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆՑԻ պահեստում (въ складѣ) մէջի փողոցում կոմոլիկից փողոցի անկիւնում № 13.

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել հետևեալ հասցէով. Тифлисъ Михаилу Н. Терь-Никогосову.

153—180

Մ Ի Ջ Ի փ ո ղ ո ց, կ ա թ ո ղ ի ճ ա կ ա յ ա փ ո ղ ո ց ի ա ն կ ի ւ ն № 13.

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ, ԹԼՑԻ ԳՆԵՐԻ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹ ՓՈՓՐԱՑՈՒՄՆ

(MAISON DE CONFIANCE) ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԼԵՐԻՑ № № 156, 157, 158, 159 և 160.

Համեմատեցէք թէյ

1 ր. 10 կ.	թէյի հետ ամեն տեղ	1 ր. 30 կ.
1 „ 20 „	. . . . .	1 „ 60 „
1 „ 40 „	. . . . .	1 „ 90 „
1 „ 60 „	. . . . .	2 „ 20 „
1 „ 80 „	. . . . .	2 „ 50 „
ամենալաւը 2 ր.	. . . . .	3 „ ——

Մի և նոյն տեղը գործակալութիւն վաճառման շօկօլադի և կակաո-Ֆրայ էսանցիայի, գալմերի բիսկվիտների, Բաղրի հօնֆեկտների, շեֆլդի դանակների, Տուրնէրի գրիչների, դասի հրացանների, վէկտի րէվոլվէրների, Բարնարդի Թամբերի, Մեկինի ամանների, կօլմանի կրախմալ և մանանեխ, շէյարցի ալրօճներ և այլն և այլն։

8—100

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 11 Октября 1882 года.
Типогр. Главн. Упр. Главнонач. гражд. час., Лор.-Мелик. ул. зак. д.

Fonds A.R.A.M

№ 189 Հոկտեմբերի 13 Օրէ.քշաբթի 1882 Հոկտեմբերի 13 Օրէ.քշաբթի № 189

ՏԱՍՆԱՄԻԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի կէս տարինը 6 րուբլի
Առանձին համարները 5 կոպէկով։
Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ։
Օտարաքաղաքացիք դիմում են ադդակի
Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից)։
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով։
Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ջրանցքի հարցը։ — ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ Ախալցխայից։ Նամակ Մօզդոկից։ Նամակ Նուխուց։ Նամակ խմբագրին։ Ներքին լուրեր։— ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ Գաբակատանից։ Արտաքին լուրեր։—ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ։—ՀՆԴԱՊԻՐՆԵՐ։ — ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։

ՋՐԱՆՑՔԻ ՀԱՐՑԸ

—

„Մշակի“ առաջ տարվայ գործունէութեան ընթացքում մենք շատ անգամ խօսել ենք Ջրանցքի մասին, թիֆլիսում մաքուր Ջուր ունենալու անհրաժեշտութեան մասին։

Մենք շատ անդամ յայտնել ենք այն միտքը որ մեր հասարակութեան սովորութիւնն է չը գնահատել եղածը և ուզենալ անպատճառ անել ամեն բան շքեղ կերպով և մեծ դիլքով։ Կայ թիֆլիսում Ղորդանեանի Ջրանցքը. բայց մենք նրանից օգուտ չենք ուզում քաղել, այլ կամ թռուլիների կեղտոտ Ջուր ենք խմում, կամ ուղղակի դիմում ենք արտասահմանեան ձեռնարկողներին և յանձն ենք առնում մեծ բլիկով կապվել այդ արտասահմանեան ձեռնարկողների հետ։ Այն ինչ, եթէ քաղաքը ուշադրութիւն դարձնէր պ. Ղորդանեանի վրա, նա կարող էր նշանակել նրան մի յայանի օժանդակութիւն, որպէս զի նա վեճացնէր իր գործը և կարող էր պարտաւորեցնել նրան այն գնով տալ Ջուրը քաղաքացիներին, որ կը նշանակէր նոյն իսկ քաղաքը, իսկ քաղաքի աղքատ ազգաբնակութեանը ձրիապէս տալ Ջուրը։

Բայի սրանից մենք շատ անդամ յայտնել ենք այն ճշմարտութիւնը, որ Ջուրը անհրաժեշտութիւն է և ոչ շռայլութիւն, ինչպէս օրինակ գազի լուսաւորութիւն, կամ մի այլ ձեռնարկութիւն և այդ պատճառով Ջուրը, Ջրանցքի էկսպլուատացիան, չէ կարելի տալ այնպիսի ձեռնարկողներին, որոնք կուզենան այդ անհրաժեշտ պիտոյքից իրանց համար մեծ շահ ունենալ։ Ջուրը, եթէ հնարաւոր է, քաղաքը պէտք է ձրիապէս տայ քաղաքի ամբողջ ազգաբնակութեանը, կամ գոնէ մի յայանի մասին միայն փորձ, այն էլ էժան գնով, իսկ քաղաքի մնացած ազգաբնակութեանը կատարելապէս ձրի, ուր միայ որ քաղաքային վարչութիւնը, Ջրի, այդ ամենաանհրաժեշտ պիտոյքի մատակարարելու պատճառով նոր հարկեր նշանակի քաղաքի ազգաբնակութեան վրա։

Մենք ուշադրութեամբ կարդացինք քաղաքային վարչութիւնից մեզ ուղարկված զեկուցումը Ջրանցքի մասին և դուրս բերինք այդ ընթերցանութիւնից հետևեալ տպաւորութիւնը։

Զեկուցումը շատ լաւ է, գոնէ այդ տպաւորութիւն է գործում նրա ամբողջութիւնը։ Բայց երբ մարդս սկսում է մտածել նրա մանրամասնութիւնների մասին, այլ և այլ տարակուսանքներ և կասկածանքներ են ծնվում մարդուս գլխում։

Քաղաքը կապվում է մի բէլգիական ընկերութեան հետ, որպէս զի սա պատասխանվի Ջրանցք շինել Թիֆլիսում։ Այդ ձեռնարկութեան վրա քաղաքը նշանակում է 600,000 րուբլու նախահաշիւ, բայի սրանից քաղաքը հրատարակում է օբլիգացիաներ, որ պատասխանվում է $2^1/_2$ տարվայ ընթացքում յանձնել բէլգիական ձեռնարկողին, Ջրանցքը ձեռքում է ձեռնարկողի անփոխանութիւն, մինչև որ քաղաքը լիակատար հատուցումն չանի նրան խոստացած գումարը։ Բայց եթէ քաղաքը իր պարտաւորութիւնները չը կատարի, նա, այսինքն, բէլգիական առևտրական տունը, իրաւունք ունի տիրապետացնել Ջրանցքի էկսպլուատացիան, վերցնելով քաղաքացիներից Ջրի գործածութեան համար քաղաքից նշանակած տակագինը։

Ահա այս վերջին կէտի մէջն է ամբողջ հարցը։

Ի հարկէ պէտք է յոյս ունենալ որ քաղաքին ծանր չի լինի 600,000 րուբլ նախահաշիւը, որ գումարը նա կարող է ձեռք բերել միմիայն փոխառութեամբ, ի հարկէ յոյս պէտք է ունենալ, նոյնպէս, որ քաղաքը միջոց կունենայ հրատարակել օբլիգացիաները և ճշդութեամբ վճարել բէլգիական ընկերութեանը իր յանձն առած պարտաւորութիւնները։

Բայց եթէ, ինչպէս ինքն քաղաքային վարչութիւնը իր զեկուցման մէջ կարելութիւն է ընդունում, որ քաղաքը անկարող կը լինի կատարել իր յանձն առած պարտաւորութիւնները,—այդ դրութեան հետևանքը ի՞նչ կը լինի։ Ջրանցքը և նրա էկսպլուատացիան, նրա արդիւնաշահելը կանցնի մի օտար ձեռնարկողի ձեռքը, որ լրացնելու համար այն, որ պէտք է տատանալ սկզբնական պայմանով քաղաքային վարչութիւնից, ստիպված կը լինի այդ գումարը լրացնել արդիւնաշահելով Ջրանցքը, վաճառելով քաղաքացիներին և քաղաքին Ջուրը քաղաքային վարչութիւնից նշանակված տակագնով։

Բայց նոյն իսկ այդ կէտի մէջն է ամբողջ տարակուսանքը։ Եթէ քաղաքային վարչութիւնը անձիւդ հանդիսանայ իր յանձն առած պայմանի կատարման մէջ, ի՞նչ տակագին կը նշանակի նա, որպէս զի քաղաքային ազդաբնակութեան հաշուով բաւականացնի ձեռնարկողին, իր յանձն առած պարտաւորութիւնը չը կատարած ժամանակ։ Այդ տակագնի չափը մնում է պատասխան էլ չէ յայանում մեզ քաղաքային վարչութեան զեկուցումը։

Նախ և առաջ այդտեղ կայ մի պրինցիպական խնդիր. իրաւունք ունի՞ արդեօք քաղաքային վարչութիւնը Ջրի պէս առաջին հարկաւորութեան մի մթերքի վրա, որ քաղաքի ազգաբնակութեան եթէ ոչ ամբողջութիւնը, գոնէ մեծ մասը պէտք է ձրիապէս վայելէր մի բարեկարգ քաղաքում, կամայական կերպով նշանակել այս կամ այն տակագին, Ջրանցքի ձեռնարկողին բաւականացնելու համար, այն պատճառով որ ինքն, այդ վարչութիւնը, անկարող եղաւ ճշդ գանվել իր վճարութիւնների հատուցման մէջ։ Իսկ բացի այդ պրինցիպական խնդրից, կայ այստեղ և մի գործնական խնդիր. ինչքան բարձր էլ լինի քաղաքային վարչութիւնից նշանակված տակագինը, եթէ նա իր պարտաւորութիւնը չը կատարէ բէլգիական առևտրական տան վերաբերութեամբ, արդեօք այդ տակագնից գոյացած ընդհանուր գումարը կը հատատարվի այն գումարի հետ, որ տարր ձեռնարկողը պէտք է տատանար, եթէ քաղաքային վարչութիւնը նրա վերաբերութեամբ ճիշդ գտնվէր իր վճարութիւնները հատուցանելում։

Եւ եթէ այդպէս կը լինի, ձեռնարկողը իրան բաւականացրած չը անելով, կատարեալ իրաւունք չի՞ ունենայ, արդեօք, մի ահագին գոտ բանալ քաղաքային վարչութեան դէմ։ Այդ մեր ներկայ իրաւունքը աւելի էլ հաւանականութիւն ունի այն պատճառով, որ եթէ քաղաքային վարչութենից նշանակված տակագինը Ջրի համար շատ բարձր կը լինի, ոչ մի օրինական միջոց չը կայ աշխատելիս երեսին, որով այդ վարչութիւնը կարողանար ստիպել քաղաքի ազգաբնակութեանը որ սա անպատճառ իր Ջուրը վերցնէր Ֆանդէրլատի ընկերութենից, և ոչ թէ ինքն կեղտոտ, բայց իր համար աւելի էժան Ջուր կրէր կուր գետից, որ յոյս ունենք, երկու ու կէս տարվայ ընթացքում ցամաքելու չէ, չը նայելով որ քաղաքային վարչութիւնը իր պարտաւորութիւնն էլ չը կատարէր բէլգիացի Ֆանդէրլատի վերաբերութեամբ։

Այն ժամանակ, ի հարկէ, ձեռնարկողը մեծ ձկնաս կրելով, կատարեալ իրաւունք կունենայ գոտ բանալ քաղաքային վարչութեան դէմ։

Եւ երևում է որ Ֆանդէրլատի ընկերութեան ձեռնարկողները այնքան միամիտ չեն, և առաջուց շատ լաւ են հասկացել այն, ինչ որ մենք հիմա ենք ասում, նախատեսել են ինչ որ կարող է պատահել։ Գուցե ապագայում կարող է լինել այն, որ բէլգիական ընկերութիւնը իր հետագայական պատասխանի մէջ գէպի քաղաքային վարչութիւնը ասում է. „ինդրում ենք դումարին ներկայացնել մեզ լրացուցիչ ապահովութիւն մի որ և է, օրինակ գնահատական, Տարկի ձեով։“ Եւ վերջն աւելացնում է. „եթէ քաղաքը կը ներկայացնի մեզ այդ ապահովութիւնը, նա դրանից իր համար մեծ օգուտ կը դուրս բերի։“

Նշանաւոր է որ բէլգիական ձեռնարկողը գոյծ է ածում ոչ թէ շահ, այլ օգուտ բառը։

Այդեօք զեկուցման կազմողները, որոնք վառաւոր կերպով ատորագրել են իրանց անունները այդ զեկուցման տակ, պ. պ. Մատինով, Թամամշեվ, Գօլով և Թօսթօվ, չեն մտածել որ այդ խօսքերը մի անտակ նախատգուշութիւն են, որ բէլգիացին, որպէս բուն եւրօպացի, անում է քաղաքին շատ քաղաքավարի ձեով և որոնք մի որ և է ուրիշ լեզուով նշանակում են. եթէ դուք ինձ կապահովացնէք լրացուցիչ որ և է քաղաքային հարկով, դա ձեզ համար այն օգուտը կունենայ, որ դուք կազատվէք գտատատանական գործի ենթարկվելու վրտանգից, եթէ ձեր յանձն առած պարտաւորութիւնները չէք կատարի և միայն կուզենաք ապահովացնել ինձ այն տակագնով, որ կը նշանակէք քաղաքացիների վրա իմ Ջրանցքից Ջուրը գործածելու համար, որ, ի հարկէ, հատատատ բան չէ և երբէք ևս չէմ կարող ցոյս դնել որ դա ինձ կապահովացնի, եթէ դուք ձեր պարտաւորութիւնները չէք կատարի, որի կարելիութիւնը դուք ինքներդ էք ընդունում ձեր զեկուցման § 11 մէջ։

Դ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԱԽԱԼՑԻՍԻՑ

—

Սեպտեմբերի 27-ին

Ներկայ ուսումնական տարվայ առաջին ամիսը անա անցնում է և գեռ ևս մեր ուսումնարաններում չէ սկսվել կանոնաւոր դասընթացք։ Անցեալ ուսումնական տարվայ վերջերում հեռացաւ մեզանից մեր հայոց դպրոցի տեսուչը։ Լաւ նշանակ առաջը ասում է թէ մեղաղների վրա կամ պէտք է լաւն ասել, կամ ոչինչ. նոյնպէս պէտք է վարվել և հեռացողների, իրանց պաշտօնը ձգողների հետ։ Ուրեմն լաւ է չը խօսենք մեր նախկին տեսչի մասին։

Հասարակութիւնը սպասում է որ նշանակվի մեր ուսումնարանների վրա մի եռանդուն տեսուչ, որ բարենորոգէր միանգամայն մեր ուսումնարանները։ Ուսուցչական ժողովից էլ մենք շատ էինք սպասում, բայց մեր բոլոր ակնկալութիւնները ի դուր անցան։ Ժողովրդական ասածն ասում է, «Հին քաղաքին նոր օրէնք չի դրվի»։ Մեր ուսուցիչների համար բոլորովին անհասկանալի են եղել այն հարցերը, որոնցով զբաղվել է հայոց ուսուցչական ընդհանուր ժողովը։ Մենք հեռուից, գնացողներից լսելով մի քանի հարցերի վրա երկար խօսելը, շատ ուրախացանք, կարծելով թէ մեր դաստիարները միանգամայն պէտք է աղատվեն ձեռից, թէ նրանք այլ ևս չը պէտք է հայհոյվեն ուսուցիչներից։ Բայց գուր էին մեր յոյսերը. այդ բոլորը չը վերացաւ մեր դպրոցների պրակտիկայից։ Ուսուցիչների վարմունքն էլ ազդեցութիւն ունի, ի հարկէ, և աշակերտների վրա. նրանք էլ բնաւորւում են միմեանց հայհոյելուն։

Ուսումնարանը պէտք է բարոյական կրթութիւն տայ իր սանիկներին և ընդհանուր մտաւոր զարգացում, համաձայն ընդհանուր ժողովում ընդունված ծրագրին, բայց ինչով կարող ենք հասնել մեր նպատակին. չոր ու ցամաք կանոններ ատամնդելով թէ բարոյական կենդանի օրինակով։ Կասկած թէ ուսուցիչը ասում է աշակերտին «Մի հայհոյիր.» ինչպէս աշակերտը հասասայ, ու այլ ևս չը հայհոյի, երբ ամեն օր նոյն ուսուցչի բերանից հայհոյանք է լսում։

Մեր դպրոցի պատրաստական դասարանների տեղ, ահա երկու տարի է որ բաց են արել թաղական ուսումնարաններ, որտեղ նշանակված են ուսուցիչներ տարեկան 60 րուբլ ռոճիկով։ Այդ տեսակ ռոճիկով ուսուցիչը իր չոր գլուխը, ինչպէս ասում է ժողովուրդը, չէ կարող պահել, ուր մնայ եթէ խեղճ ողորմելին ընտանիք ունի։ Ես նա պէտք է ամեն օր դառ տայ մի քանի տասնեակ աշակերտների։ Գեռ մեր հոգաբարձուները չեն հասկացել որ նախակրթարանների ուսուցիչները պէտք է լինեն հմուտ, հասկացող, մանկավարժ ուսուցիչներ և ոչ թէ հնադարեան խալֆաներ։ Մեր թաղական ուսումնարաններում, ի միջի այլոց, դեռ գործ են ածում մանկավարժութենից արդէն վաղուց դատապարտված պատիժը, որպէս վերին աստիճանի անմարդասէր. երեխան հինգ րոպով պատին ուշացած և ահա ուսուցիչը նրան ապրի վրա կանգնեցնում է երկու, երեք ժամ չարունակ։ Եթէ կայ մի քաղաք մեր երկրում, որ պահած է իր նահապետական դասատուութեան ձևերը ուսումնարաններում, դա

Fonds A.R.A.M

Fonds A.R.A.M

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑ

Ա.

Հոկտեմբերի 1-ին

Նոյեմբերի 22-ին հերթական ընդհանուր ժողով կլինի Տէր-Մովսէսեան վարժարանի սրահում՝ հետևեալ օրակարգով.

1) Վարչութեան տարեկան հաշուետուութիւն։ 2) Նոր վարչութեան ընտրութիւն։ 3) Տարեկան ներկայացուցչի ընտրութիւն։ 4) Ուսումնական հարցեր։ 5) Ուրիշ առաջարկներ։

Ընդհանուր ժողովի անդամներ են համարւում բոլոր նրանք, որոնք մինչև ժողովի օրը կը վճարեն իրանց տարեկան 5 ռուբլի անդամավճարը։

Հոկտեմբերի 1-ին

—

ՑԱԿՈՑԻՆ ՀԱՐՑ

Հ.

Ինչպէս յայտնի է, Ցակոցին ևս, ինչպէս և ուրիշ շատ տեղեր, հայերի և թուրքերի միջև կռիւ է սկսուել։ Ինչպէս ասում են, կռիւը սկսուել է հայերի մեղքով։ Ասում են, թէ հայերը նախ ծեծել են մի թուրքի, որ գնում էր իրանց մօտով, և յետոյ էլ ուրիշ թուրքերի։ Ասում են, թէ հայերը ծեծել են նաև մի թուրք կնոջ, որ ջուր էր տանում

բնլով Սալմասա, այդ գաւառի գիւղացիները, համաձայն իր բարի նպատակին, համոզելով կարգադրեց, որ իւրաքանչիւր գիւղի գիւղացիք իրանց գիւղում ուսումնարաններ չունեն: Արդարև սրբազանի ամեն մի բառը անպատճառ չը մնաց, ամեն գիւղացիք իրանց կարողութեան չափ ուսումնարան պատրաստեցին: Բայց գժբաղդաբար, Ղալատասար գիւղը, որը ամենից հարուստ գիւղացիք ունէր, գեռ այդ գիւղի ուսումնարանի շինութիւնը չէ աւարտուել: Անցեալ տարի այնքան յուսադրին շինութիւնը, մինչ հասան հոկտեմբեր ամսի վերջերին, այդ ժամանակ փոյթ առ փոյթ որմերը բարձրացրին, և յարկի փայտերը վրա գցեցին, այնուհետև իրը շինութիւնը աւարտեալ, իւրաքանչիւր մեծ հանդիսաւոր ոգեւը քաշվեցաւ: Չէնց այդ ժամանակն էր որ աշնանային անձրևները սեղացին և այդ կիսակատար շինութեան որմերը մինչև կէս փլցրին. ինչ անես, կրկին շինել չէր լինի, որովհետև անցեալ տարվայ վազահաս ձմեռը վերահասնելով այնպէս մնաց:

Այս տարի գարնանը պատուելի հոգևորականը իրանց ձեռնարկած գործի աներկիւղութիւնը տեսնելով, շատով ցրտատար որմերը վրցնելով նորէն չինեցին, բայց, ժամանակաւորապէս, ինչպէս անցեալ տարվանը, նոյնպէս էլ այս տարի, կիսատ քողած անաւարտը մնացած են: Արդեօք չը լինի թէ դորանք, ցնորապատ պատճառով, ամառը յետ գառնալու յոյս ունին. չէ որ ձմեռը վրա հասնում է. ինչու թերութիւնները չեն աւարտում: Եթէ այդ ուսումնարանի հասատատութիւնը դորանց դուր չէ գալիս, գոնեայ յարկը ծածկեն, որ ձիւն անձրևը չը տեղայ մէջը: Գործնական պատուելի պարոնների համար դժբաղդ պարծանք է:

Շէյխի Գօլսից վերադառնալուն համար հետևեալ տեղեկութիւնը ունինք Բարիզուղիմէս առաքելոյ վանահայր Յովհաննէս Ծ. վարդապետից: Շէյխը Գօլսից փախստեամբ եկաւ, և իր որդին, Շէյխ-Կաոր հօր գալուստը իմանալով բազմաթիւ հնձելազօրքով դիմաց առաջ: Ս. վարդ որ գալիս անցնում էր զէպի Նախչ, մենք էլ ամբոխով դիմեցինք առաջ և աղջնակով հիւր հրաւիրեցինք մեր վանքում, և նա սիրով ընդունեց մեր հրաւէրը: Ս. յայտնեց չնորհակալութիւն հետևեալ բառերով. «Շնորհակալ եմ ձեզանից մեզ արած ընդունելութեան համար: Ես վաղուց յայտնի է մեզ հայոց ազգի մի այրվելի բարեկիրթ և ազնիւ ազգութիւն լինելը, որը նախնեաց ժամանակով միշտ ուենեցել են մերոց հետ սիրոյ և բարեկամական յարաբերութիւններ: Գարձեալ և մեր կամքն էլ այն է, որ նոյն յարաբերութիւնները չը մոռացվին մեզանում: Ես այժմին ասելիս եմ միամտութիւն որ իմ ազգից այսուհետև մի վնաս հասնելու չէ հայոց ազգութեան»: Շէյխը Գարակաւանի հետն էլ բարեկամութիւն էր յայտնում:

Բայց գեռ իջևանելուց առաջ Պաշկալէյի փաշան դնացաւ է ուղարկել ճանապարհին Շէյխին ասելով թէ մեք ծանուցում չունինք ձեր Գօլսից արձակման մասին, և դուք անցնելու չէք մինչ մեր Գօլսից տեղեկութիւնն առանալը: Սակայն Շէյխը գնացանին անարգելով, յետ էր դարձել:

Օրերս նորից լուր առացանք որ Շէյխի և փաշայի մէջ պատերազմ է եղել (Գօլսից առացած պատասխանին հետևանօք) և փաշան 200 ասկար կորցնելով յետ է դարձել Պաշկալէյ, ապաւինել Գօլսոյ օգնութիւնը:

Գարակաւանի և Շէյխի համար այսքանս ասելիք գրելու: Ամիր-Նիզամ պարսից ընդհանուր գօրաց հրամանատարը, որ այժմ Ուրմիումն է, գնացան ուղարկել էր Շէյխի մօտ, բայց խօսակցութիւնները գեռ մեզ յայտնի չեն:

* * *

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—«Երէյաերի հետագրական գործակալութիւնը» հաղորդում է որ Թիւրքիայի առաջին մինիստրը ներկայացրեց սուլթանին մի ծրագիր, որով պահանջում է նախ՝ հաստատել միանման յարաբերութիւնները Թիւրքիայի և այլ պետութիւնների մէջ, երկրորդ՝ մինիստրների պատասխանատուութիւնը, երրորդ՝ պատերազմական ծախսերի փոքրացնումը և ժանդարմերիայի ընդարձակումը և չորրորդ՝ Հայաստանի մէջ բէֆորմների իրագործումը: Սուլթանը գեռ ևս իր կարծիքը չէ յայտնել ծրագրի մասին:

—Լիսաբոնից հետագրում են որ Պօրտուգալիայի մայրաքաղաքում այս օրերս պատահեցան անկարգութիւններ: Հանրապետական կուսակցութիւնը կազմեց մի մեծ ժողով, որտեղ խօսում էին ուղղակի թագաւորի դէմ: Ոստիկանը չարունակվից և փողոցում ժողովը ցրվեցաւ զինուորված ոյժով:

—Եդիպտոսից հաղորդում են որ Ալեքսէ-փաշայի հետ շատ վատ են վարվում բանտի մէջ: Նրան մինչև անգամ արգելում են ծխել, մի պատճառութիւն, որից արևելցին, առհասարակ, դժուար թէ կարողանայ իրան զրկել:

—Մինչև այժմ ազատամիտ կուսակցութիւններ Գերմանիայում բոլորը 209 կանդիդատներ են ներկայացրել պատգամաւորների ժողովում, այն է՝ պրօգրէսիստները ներկայացրել են 100, ազգային-ազատամիտները—109, սէկցիոնիստները—50: Ահա թէ ինչու կենտրոնի առաջնորդները մեծ եռանդ են ցոյց տալի ներկայ ընտրութիւնների ժամանակ: Պ. պ. Վինդհօրստ և Շորլօմէր-Ալստ վերջին ժամանակներում այցելեցին բէյնական քաղաքների կաթօլիկ ընտրողական ժողովների մի ամբողջ շարք և ամեն տեղ մեծ ճառեր խօսեցին: Առանց հարկաւորութեան կղերականները կուսակցութեան այդ պարապմունքները լուրջ չէին ուզում: Կղերականները վախենում են, ինչպէս երևում է, մի քանի տեղեր կորցնել բէյնական քաղաքներում:

—«Daily News» լրագրին Կ. Պօլսից հետագրում են հոկտեմբերի 8-ից: Լուր է տարածվել, որ մեծ վիզիրը հրաժարական տուեց: Նա համաձայնում է իր պաշտօնի մէջ մնալ միայն այն դէպքում, եթէ կառավարութիւնը կրնդունի անվճռական համաձայնութեան քաղաքականութիւնը Անգլիայի և Ֆրանսիայի հետ և եթէ սուլթանը կը թոյլ տայ իրան մի քանի անհրաժեշտ վերանորոգութիւններ մացնել ներքին վարչութեան և դատաստանական վարչութեան մէջ:

—«Daily News» լրագրի Թղթակցի խօսքերով, Արաբին եգիպտական բանտի մէջ իր կեանքը վտանգի մէջ է համարում և գանգատվում է, որ իր հետ բանտի մէջ անմարդկային կերպով են վարվում: Լրագրի խօսքերով, մինչև գատաստանական քննութիւնը եթէ Արաբիի հետ մի որ և դժբաղդութիւն պատահի, այն ժամանակ այդ բանի պատասխանատուութիւնը բացառապէս միայն խեդիվի վրա չի ընկնի, որովհետև Արաբին անգլիացիների գերի է:

—«Daily Chronicle» լրագրի Բերլինից ստացած մի հետագրի խօսքերով, եգիպտական խնդիրը վճռելու համար Անգլիայի և Թիւրքիայի մէջ եղած բանակցութիւնները չատ դանդաղ են ընթանում: Բայց այդ երկու պետութիւններն ևս աւանձին կերպով չեն չտապում, որովհետև գործերի ներկայ դրութիւնը Եգիպտոսում վտանգաւոր չէ համարվում ոչ հետօսական խաղաղութեան համար, ոչ էլ Եգիպտոսի հանդստութեան համար:

—«Երէյաերի ընկերութեանը Կայիրէից հետագրում են հոկտեմբերի 14-ից, որ Մարկ Նէպիէր կը պաշտպանի Արաբիին զինուորական դատարանի առաջ, որովհետև եգիպտական կառավարութիւնը թոյլ տուեց Արաբիին իր համար փաստաբան ընտրել, մի և նոյն է անզացի կը լինի նա, թէ օտարազգի:

—Կ. Պօլսից հետագրում են հոկտեմբերի 5-ին: Բրետանական նահանգապետ Ահմէդ-Վէֆիկ այսօր հետացրած է պաշտօնից այն բանի համար, որ չը կատարեց Ռ. Պրան հրամանները: Այդ հրաժարեցնելը այսուհետ ապացոյց են համարում այն բանի, որ առաջին մինիստրը վճռել է եռանդով գործել:

—Կայիրէից հետագրում են հոկտեմբերի 5-ին: Բրետանական հիւպատոս Մալէտ մինիստրութիւնից մի յայտագիր ստացաւ, որի մէջ ասված է, թէ անհրաժեշտ է ապստամբներին խիստ պատիժ տալ կարգը վերականգնելու համար: Վատնդաւոր կը լինէր ուշացնել ապստամբների դէմ եղած գործը, և չէ հարկաւոր այնպիսի միջոցներ գործ դնել, որոնք յարմար չեն արևելեան երկիրներում:

ԹԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Հնձի ժամանակը երկրագնտիս վրա ցոյանի է, որ զանազան գօտիներին և տարբեր զանազան եղանակների պատճառով, հունձքը զանազան տեղերում զանազան ժամանակներում է կատարվում: Հունձքը մինչև տասն ամիս է կատարվում, որովհետև հատատ կարելի է ասել, որ միայն երկու ամիսների ընթացքում երկրագնտի ոչ մի անկիւնում հունձ չէ լինում: Այդ պատճառով հետաքրքիր կը լինէր մեր մտորակի հնձի ժամանակ ցոյց տուող տարբր ներկայացնել: Աւստրալիայում, Նոր-Զէլանդիայում, Չիլիի մեծ մասում և Արգէնտինեան հանրապետութեան մի քանի տեղերում հայը հնձում են յունվարին, հետևեալ ամսին սկսում է հունձքը Արևելեան Հնդկաստանում, և որքան որ մենք դէպի հիւսիս առաջ կերթանք, այնքան կուշանայ հաց հնձելու ժամանակը: Մէքսիկայում, Եգիպտոսում, Պարսկաստանում և Սիրիայում հունձքը ապրիլ ամսին է կատարվում, այնուհետև Փոքր-Ասիայի հիւսիսային մասում, Չինաստանում, Յապոնիայում, Տունիսում, Ալժիրիայում, Մարոկկոսում և Տէխասում հունձքը կատարվում է մայիսին: Կալիֆորնիայում, Ազանիայում, Պօրտուգալիայում, Իտալիայում, Յունաստանում, Սիցիլիա կղզու վրա և Ֆրանսիայի հարաւային մի քանի նահանգներում հունձքը լինում է յունիսին: Մնացած Ֆրանսիայում, Աւստրօ-Ունգարիայում, Հարաւային Ռուսաստանում և Հիւսիսային Ամերիկայի Միացեալ-Նահանգների մեծ մասում հունձքը յուլիսին է սկսվում: Օգոստոսին ցորենը հասունում են Գերմանիայում, Բելգիայում, Նիդերլանդիայում, Ռուսաստանի մեծ մասում, Դանիայում և Նիւ-Եօրկում: Վերջապէս սեպտեմբերին հունում է Շօտլանդիայի, Շվէդիայի, Նօրվէգիայի, կանադայի մեծ մասի և Ռուսաստանի հիւսիսի հերթը. այդ երկիրների ամենաբարձր հիւսիսում հունձքը հոկտեմբերին է կատարվում: Այդպիսով, միայն նոյեմբերը և դեկտեմբերը այնպիսի ամիսներ են, որոնց ժամանակ ոչ մի տեղ չեն հնձում:

* * *

Մի յաջողութեան ուժը: Ֆրանսիական բնագէտ Պաւօլին Բնը պատճառն մի շարք սրամիտ գիւտերի և ամենափոքրիկ սայլակների համար մի յատուկներ գործածելի ուժը որոշելու համար: Նրա փորձերից երևեցաւ, որ ամենափորձի մեքենաները համեմատաբար ամենաուժեղներն են: Վերցնենք, օրինակ, մայիսեան բզեզը: Առանձին բանի մէկնորդութեամբ, բզեզը կապում են թելի վրա և նա բարձրացնում է կճեպը, որը ըստ է մէկ գրամ ծանրութիւն ունեցող առարկաներով: Այդպիսով, Պաւօ հաստատեց, որ մայիսեան բզեզը, համեմատաբար, 20 անգամ աւելի այծ ունի, քան թէ ձին. իսկ մեղուն 30 անգամ աւելի ուժեղ է: Ձին կարող է իր քաշի $^6/_7$ մասը տանել, մայիսեան բզեզը տանում է 14 անգամ աւելի իր քաշից, իսկ մեղուն—20 անգամ աւելի:

* * *

Միացեալ-Նահանգներում հեղձ ատամների պատահումը: Այդ գործը Միացեալ-Նահանգներում արդիւնաբերութեան մի նշանաւոր ճիւղ է կազմում: Երկրում գտնվում են 12 գործարաններ, որոնք իւրաքանչիւր տարի պատրաստում են մօտ 10,000,000 կեղծ ատամներ: Այդ արդիւնաբերութիւնից ստացվող ընդհանուր եկամուտը մի միլիոն գոլար է: Ատամները լցնելու համար տարեկան 300,000 գոլարի ոսկի է ծախսվում: 1778 թուից մինչև 1883 թիւը ոսկու տեղ արձիճ էր գործածվում: Նիւ-Եօրկում այնպիսի ատամնաբոյժներ են գտնվում, որոնք ամեներով են լցնում ատամը: Ատամների լցնելը թէև նոյնպէս այն ժամանակից, երբ այդ բանի համար առանձին մեքենաներ և գործիքներ հնարվեցան: Ամբողջ կրթված աշխարհի համար ատամնաբուժական գործիքները միայն Միացեալ-Նահանգներումն են պատրաստվում:

ՀԱՄԱԿԻ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԻՑ

ՏՎԵՐ, 11 հոկտեմբերի: Նիկոլայեվսկի երկաթուղու ուղղութեամբ և շրջականերում տօրփայլին մեծ հրգևհներ կան:

ԽԱՐԿՕՎ, 11 հոկտեմբերի: Փոկրօվսկի տօնավաճառը կենդանանում է:

ԻՐԿՈՒՏՍԿ, 11 հոկտեմբերի: 15 աստիճան տաքութիւն է: Այսօր տեխնիկական ուսումնարանի հիմքը կը դրվի: Շինութեան նախահաշիւը 100,000 րուբլ է:

ՉԻՏԱ, 11 հոկտեմբերի: Զաբայկալսկի շրջանի մէջ 1882 թուականի ընթացքում 95 պուդ ոսկի է հանված:

ՓԱՐԻԶ, 11 հոկտեմբերի: Փոցոցների վրա ապդարարութիւններ երևացին, որոնք հրաւիրում են ազգաբնակութեան հրդեհներ գցել: Կալանաւորված են սոցիալական շարժման 18 առաջնորդներ: Ֆրանսիական ապստամբական ժողովների բացումը նշանակված է նոյեմբերի 9-ին:

ԼՕՆԴՕՆ, 11 հոկտեմբերի: Գոփային միհնարը պատրաստել 10 միանակ նաւեր Անգլիայի մէջ և 12 խաչկայի մէջ: Աւստրիան պահանջից յանձնել իրան այն արիւնատուներին, որոնք կալանաւորված են Բոնկիի մէջ գանված ռումբերի գործի պատճառով:

ԼՕՆԴՕՆ, 11 հոկտեմբերի: Գիներալ Ուէլչէյ եգիպտոսից Անգլիա ուղևորվեցաւ: Եգիպտական գործերի կազմակերպութեան նախագիծը, որ կազմել է Բիկեր-փաշա, եգիպտական կառավարութեան հաւանութիւնը ստացաւ:

ՎԻՆՆԱ, 11 հոկտեմբերի: Պատգամաւորների ժողովի անդամները հոկտեմբերի 26-ին կը ներկայանան աւստրիական կայսրին:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 11 հոկտեմբերի: „Прав. Вѣст.“ լրագիրը հաղորդում է, որ „Московскій Телеграфъ“ լրագրի հրամարների հետով ծախվելը նորից թոյլ է տուած: „Новое Время“ լրագիրը հաղորդում է, որ թարկովի գատաստանի որոշից նորից միջնորդել անխնայողութեան ինստիտուտի շուտ բացման մասին: „Новости“ լրագիրը հաղորդում է. ենթագրված է բոլորված պարատամբերհակներով պարարի առնելը ուղղակի յանձնել գատաստանական պրիստաւներին: Գատաստանի քննութիւնը պարատամբերհակները միայն այն ժամանակ կենթարկվին, երբ պարտաւորը մերհակը կեղծված կը յայտնէ:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 11 հոկտեմբերի: Պետական բանկի 5% տոմսակը առաջին շրջանի արժէ 94 ր. 25 կ., երկրորդ 91 ր., երրորդ 91 ր. 25 կ., չորրորդ 90 ր. 25 կ., հինգերորդ 90 ր. 25 կ., ներքին 5% առաջին փոխառութեան տոմսակը արժէ 208 ր. 50 կ., երկրորդ 202 ր. 50 կ., արևելեան առաջին փոխառութեան տոմսակը արժէ 89 ր., երկրորդ 89 ր. 25 կ., երրորդ 89 ր. 12 կ., ոսկի 8 ր. 17 կ.: Ռուսաց 1 րուբլ Լօնդօնի վրա արժէ 24,25 պէնս, Ռուսաց 100 ր. Համբուրգի վրա արժէ 206 մարկ 37 պֆ., Փարիզի վրա 254 ֆրանկ 50 սանտիմ: Բօրսայի տատանութիւնը մեծ է:

Խմբագիր—Հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐՇԱՐՈՒՆԻ

Fonds A.R.A.M

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Սոթվեցնում եմ **ԿՐԿՆԱԿԻ ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՀԱՇԻԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ** հայոց և **ՌՈՒՍԱՑ** լեզուներով. պայմանների մասին կարող են դիմել ինձ մոտ **ՋՈՒԲԱԼՕՎԻ** քարվանսարայ, Գասպարեանցի մագազինում ամեն ժամանակ։

ՍՄԲԱՏ ԳԻՏԱՏԱՐԵԱՆՑ

Պատիւ ունեմ յայտնել յարգելի հասարակութեանը, որ Նորերումս ստացայ մեծ քանակութեամբ **ՏՂԱՄԱՐԴՈՑ ՁՄԵՌԱՑ ՊԱԼՏՕՆՆԵՐ** և կօշիկներ, որ վաճառում եմ ձեռնտու գնով։ Մեծ Բազարճանոցում № 7 խանութը։

ԱՒԵՏԻՔ ՕՀԱՆՆԵԱՆՑ

1—5 (1)

Հոկտեմբերի 1-ից **ՓՐԻՀՈՎ** և որդւոց **ԽԱՆՈՒԹ** երկու մեծաքերով, երկու **ՍԵՆԵԱԿՆԵՐՈՎ** վերին յարկում և մուտանով ս. խաչլօվի, Հաւլաբարի կամուրջի մօտ **ՇԱՏԻՆՕՎԻ** քարվանսարայի հանդէպ 8անկացողները կարող են դիմել Սիզովևսինսկայա փողոց Վարվարա Խաչլօվի տունը, № 71։

2—3

Համաձայն § 26 պանդոկների կանոնագրութեան, պանդոկների, ուտեստների խանութների և իջևանների ընկերութեան պատգամաւորները, պարտաւոր են նոյեմբերի 1-ից ոչ ուշ, ձեռնարկել միջին ակցիզի բաժանմանը եկող 1883 թւի համար, որի համար թիֆլիսի ՔԱՂԱՔԱՑԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ խնդրում է վերոյիշեալ հիմնարկութիւնների տերերին, ներկայ թւի նոյեմբերի 1-ից ոչ ուշ ստանալ վարչութենից վկայականներ յիշեալ հիմնարկութիւնները բացանելու 1883 թւի համար։ Հակառակ դէպքում նրանց հետ վարչութիւնը կը վարվի պանդոկային կանոնագրութեան §§ 18 և 35 համաձայն։

2—3

Ներսիսեան դպր. ատարած և ուսուցչութեամբ պարապած մի երիտասարդ կամենում է, ձեռնտու պայմաններով, ուսուցչի պաշտօն ունենալ կամ քաղաքում կամ թէ գիւղում։

Պայմանները կարելի է խնդրել Գօլօվինսկի պրօսպեկտի վրայ, „Վարշավսկայա պակաունայ„ կոչուած խանութում պ. Մարտիրոս Չալենազարեանից։

4—5

ԹՈՒՐՔԱՆԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

սիամեամթքական ընթացք

Գրիգորի Վարձիկեան

Հայոց միջնակարգ ուսումնարանների համար մատեան առաջին (ամբողջ թուեր)

Մամուլի տակն է և սեպտեմբերի առաջին օրերին լոյս կը տեսնի նոյն խնդիրների երկրորդ մասը (կոտորակ թուեր և երբորդական կանոններ)։

Գինն է 40 կոպ.

Ուսումնարաններին զիջում 20%։

Վաճառում է վ. Շահվերդեանի Լրագրական գործակալութեան խանութում։

Օտար տեղերից դիմում են այս հասցէով Тифлисъ, въ Агентство В. Шавердова:

Տրւում է վարձով Սապի մեծ փողոցի վերջը Ափէքեանցի նոր շինած տներում, վերին յարկում, ԵՐԵՔ ԵԻ ՁՈՐՍ ՍԵՆԵԱԿՆԵՐԻՑ ԲԱՂԿԱՑԱԾ ԼՈՒՍԱՒՈՐ ԵԻ ԳԵՂԵՑԻԿ ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐ իրանց խոհանոցներով են ՅԱՐՄԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՎ, նոյնպէս առանձին մէկ մէկ սենեակով. ներքին յարկում խառնեմներ արժան գներով, պահեստներ (подвалы) 20—30 սաժէն երկարութեան և 10 արշին լայնութեան իր ջրհորներով ՍԱՌՑԱՏԵՂԵՐՈՎ. շատ յարմար է գինու, հացի, երկաթի և այլ մթերքների համար վարձել, մանաւանդ ապրիլի ջուրը և սենեակի վերաբերեալ գործարանի համար։ Նոյնպէս տալիս է Հայոց փողոցին կից պրիկաշնի ուլիցում № 10 տան ներքին յարկը երեք օթեակից բաղկացած լուսաւոր և գեղեցիկ բնակարան իր կուխնայով, ներքնատնով, առանձին պատշգամբով։ Նոյն տեղում № 7 տան վերին յարկը չորս օթեակից բաղկացած բնակարան իրա կուխնով, ներքնատնով և ամեն յարմարութիւնով։ Գների համար խօսել կամեցողը կարող է իմանալ իրանից՝ ԹԱՀԻՐԵԱՆՑԻՑ ԿԱՄ ՆՐԱ ԴՈՐՆԱԿԱՏԱՐ ՏԷՐ-ՄԿՐՏՉԵԱՆՑԻՑ։

3—3

ՄԻ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ յանկանում է ունենալ որ և է պաշտօն ՄԱԳԱԶԻՆՆԵՐՈՒՄ կամ ԴՐԱՍՆԵՆԱԿՆԵՐՈՒՄ թիֆլիսի մի յայտնի անձնաւորութեան երաշխաւորութեամբ։

Հասցէն կարելի է իմանալ „Մշակի„ խմբագրատանը։

4—5

ԹԷՑ առաջին հունձի այս տարի չափազանց գոյնաւոր և հոտաւէտ։ ԱՅԴ ԹԷՅից **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** մէջ ստացված է 50,000 ֆունտ և ծախվում է 25% էժան և աւելի լաւ քան թէ ուրիշ տեղ։ Օրինակ. լաւ ԿՕՆԴՕ ԹԷՅ 1 ր.—1 ր. 20 կոպ., պատուական ՍԱՆՖԱ ԹԷՅ 1 ր. 40 կ., հիանալի ՄՕՆԻԿ ԹԷՅ 1 ր. 60 կ. այս ԹԷՅ ամեն տեղ ծախվում է 2 ր.—2 ր. 50 կ., դեղեցիկ ԿԱՑԱՍՈՒՐ ԹԷՅ 1 ր. 80 կ. և ամենալաւ ՓՈՒ-ՉՈՒ-ՓՈՒ ԹԷՅ 2 ր. մաքուր ԹԷՅ առանց Թզթի։ Նոյն տեղը սովորաբար լինում են 500 երկաթէ ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ 6 ր.—60 ր., երկաթէ ԳՐԻՉՆԵՐ ամբողջ Անդրկովկասի համար, շօկոլատ Ֆրայ, Շեվիլլի ԳԱՆԱԿՆԵՐ, վերականգնող ՄԱԿՄԱՍՏԵՐ մազերի համար, հրացաններ ԳԱՈՒ, ՐԻՎՕԼՎԵՐՆԵՐ վ.երլի, ԹԱՄԲԵՐ բարձերքի, կօրմների նըշըշատայ, ԱԼԲՕՄՆԵՐ Շեվրոլի կէս գնով **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹ, ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԷՋ ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԼԵՐԷՅՈՒՄ** № 156, 157, 158, 159 և 100։

56—100

Въ Редакціи газеты
«МШАКЪ»
Продается
БРОШЮРА
„ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНІЕ ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ.“
Д. Григорія АРЦРУНИ.
Брошюра напечатана въ Москвѣ.
Цѣна 25 коп.

ՕԳՈՍՏՈՍ ԱՄՍԻ ՄԷԿԻՑ

ՍԿՍԵՑ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԵԼ ՎԻԵՆՆԱՑՈՒՄ

L'ORIENTAL

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԹԵՐԹԸ, ԱՄԻՍԸ ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՄ։

„Ժուրնալ դ'Օրիան„ լրագրի հին բաժանորդներին գադարեցրած թերթի տեղ կուղարկվի այդ նոր հրատարակութիւնը։

„L'Oriental„ թերթի տարեկան գինը 8 րուբլի է, կէս տարվանը 4 րուբլի։

Գրվել կարելի է „ՄՇԱԿԻ„ խմբագրութեան մէջ, կամ ուղղակի վիեննայում դիմելով հետևեալ հասցէով. Vienne (Autriche) M. F. Salles I. Neuer Markt 9.

Մի՛ջի փո՛ղո՛ց, կաթո՛լի՛կա՛յա փո՛ղո՛ց ա՛նկի՛ւն № 13.

Ա՛ժէլի էժան, քան թէ ուրիշ տեղ ծախվում են. ՎԻԵՆՆԱՑԻ ՄԵՐՆԻ, ամենայն տեսակ, ֆրանսիական և անգլիական երկաթէ ԿՐԱՎԱԹՆԵՐ 8—30 ր., չամագաններ 250—25 ր., սակվօյաժներ 1. 30—12 ր., սուն դօ՛կն ե՛ր ձանապարհի 6—35 ր., մարաններ (погребцы) 6—25 ր., սամօվարն ե՛ր 60 կ.—1.25 ֆունտ., կուխոնի պղնձէ ամաններ, գերմանիայի երկաթէ էմալով ամաններ. ու՛մ վա՛յն է կն ե՛ր մրա՛մօրն ի 38 ր.—75 ր., հրացաններ երկու լուլանի 6—32 ր., ռէվո՛լվէրն ե՛ր ամենայն տեսակ 3. 50—30 ր., պատրոններ. (գուլաններ) րեվոլվէրի, սիգար ռէնգարդի ֆաբրիկից. պապիրոս և թամբակու կուշնարօվի գիլզի պապիրոսի. 5,000 ՖՈՒՆՏ ԹԷՅ (չայ) ԵԿ. ՊԱՊՈՎՆԵՐԻ, բրիսկվիտ. (սուխար չայու և կաֆէի) էմնէմի. կօֆէ էմնէմի և Միխէլսօնի. Պետերբուրգում 40—1 ր. 25 կ. հայելիներ ամենայն տեսակ 28 կ.—240 ր., պրո՛ցկա՛յ գինէվաճառների, հանքային և գարեջրի (для зельтерскихъ водъ и пива) դուլաբուկ (пухъ), պաղնասներ սամովարի և չայու, գանակ չանգալ գանագան ֆաբրիկանների 1 ր. 20 կ.—25 ր. դուժինը. գըչակոճիներ 1 ր. 80 կ.—5—60 կ. գանակ ջիբի 1—60 կ.—12 ր., դանակ հացի 20 կ.—1 ր., հատը, կուխոնի 1—40 մինչև 3—20 կ. պրիբօր. մի կարելու մըշինայ. Անգլիական ութեններ, բրիտանակի չայնիկներ, կաֆէնիներ ամենայն տեսակ, չադացներ կաֆէի համար, ֆիլտր—ջուր մաքրելու, կրախմալ կարօրկէն 18 կ., վաքս ֆրանսիայի ժակէտ, թաւղթ փչոտի, կանվերտներ, սուլգուչ, մատիտ, գրիչ երկաթէ, գրչահոթ, քարտուսխատակ, թանաք, թանաքամաններ, պրեսպապիեներ, դազաներ սեղանի և չայու ֆրաժէ, վարշավի և բրիտանակի դուժինը 1—50 կ. մինչև 12 ր., և չայու 45 կ.—5 ր., չուժիկք 45 կ.—5 ր., շամպանիներ ամեն տեսակ 25 կ.—12 ր. ջուխտ, պղժիկք 45 կ.—5 ր., շամպանիներ ամեն տեսակ 25 կ.—12 ր. ջուխտ, պղսապոշկաններ վարշավու, ՌԵԶԻՆԻ ԿԱԼՕՇՆԵՐ, ամեն տեսակ, դուլրաններ կանանց և մարդկերանց 15 կ.—50 կ. ջուխտ, շապիկներ, մարդկերանց գալուսիկներ, գոնտիկներ 35 կ.—4—50 կ., հատ, անձրևի և շորի. սանգրեր շերմայու ասկորե, գուտապերչովի և փայտե, շչոտկաներ գլխի, շորի, սատկի, պոլի և կարտի համար. չուլքի թել (бумага) մատոկի կօշի և շալէ (гарусъ) ֆեկատի համար. չուլքի թել (бумага) մատոկի կօշի և շալէ (гарусъ) ֆեկչասակէք մարդկերանց և կանանց, պղտմաններ, քիսաներ, պապիրոսի ամաններ և մանր գոլանտերեյնի ապրանքներ, սատոն ամեն տեսակ 3 կ.,—30 կ., կոտր, հոտավէտ ջրեր, պուդրա, գվինդերին ջրի քացախ, հոտավէտ պարաշոկներ ԿԻԼԵՐԻ ԼԱԲՕՐԱՏՈՐԻՑ. և այլն և այլն և այլն։

Վաճառականներին առանձին պայմաններով և դիջումով վերոյիշեալ ապրանքներ մեծ քանակութեամբ միշտպէս գտնվում են ՄԻՒՐԱՑԻՒ ՏԷՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆՑԻ պահեստում. (въ складѣ) միջի փողոցում կաթոլիկաց փողոցի անկիւնում № 13.

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել հետևեալ հասցէով. Тифлисъ Михаилу Н. Теръ-Никогосову.

154—180

Մի՛ջի փո՛ղո՛ց, կաթո՛լի՛կա՛յա փո՛ղո՛ց ա՛նկի՛ւն № 13.

ԲԱՑԱԾ

ԽԱՄՍԱՅԻ

ՄԻԼԻՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ԳԻՆՆ Է 1 Ր. 50 Կ.

Գիրքը բաղկացած է 467 երեսներից

Թիֆլիսում վաճառվում է՝

„Մշակի„ խմբագրատանը.—„Կենտրօնական գրավաճառանոցում„ Միրիմանովի տանը № № 3 և 4. Պ. Զաքարիայ Գրիգորեանցի „Կովկասեան գրավաճառանոցում„.—Պ. Ենֆիաճեանցի ծխախոտի խանութում.—Պ. Շահինեանցի ծխախոտի խանութում։

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել կամ յիշեալ տեղերը, կամ ուղղակի հեղինակին հետևեալ հասցէով։

ТИФЛИСЪ. Редакція „Мшакъ“.
РАФФИ.

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ ԹԻՖԼԻՍԻ ԳՆԵՐԻ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

(MAISON DE CONFIANCE) ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԵՐԷԱ № № 156, 157, 158, 159 և 160.

Համեմատեցէք թէ՛յ

1 ր. 10 կ.	թէյի հետ ամեն տեղ	1 ր.	30 կ.
1 „ 20 „	. . . . .	1 „	60 „
1 „ 40 „	. . . . .	1 „	90 „
1 „ 60 „	. . . . .	2 „	20 „
1 „ 80 „	. . . . .	2 „	50 „
ամենալաւը	2 ր. . . .	3 „	——

Մի և նոյն տեղը գործակալութիւն վաճառման շօկոլադի և կակաո-Ֆրայ էսանսիայի, գալմերի բրիսկվիտների, խաղրի կօնֆետների, ՇԵՖԵԼԻՒԻ դանակների, ցուրնեբրի դրիչների, գաուբ հրացանների, վեկտի բէվօլվերների, Բարնարդի թամբերի, մեկենի ամաններ, կօլմանի կրախմալ և մանանեխ, ՇՎԱՐՅԻ ալբոճներ և այլն և այլն։

9—100

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 12 Октября 1882 года.

Типогр. Главн. Упр. Главнонач. гражд. час., Лор.-Мелик. ул. зак. д.

Fonds A.R.A.M

№ 190 Հոկտեմբերի 14 Հինգշաբթի 1882 Հոկտեմբերի 14 Հինգշաբթի № 190

ՏԱՍՆԱՄԵԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբլի։ Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում դրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Ստորագրագրութիւնք գիմում են ուղղակի Տիֆլիսն. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (Բացի կիրակի և տօն օրերից)։

Յայտարարութիւն ընդունւում է ամէն լեզուով։

Յայտարարութիւնների համար վճարւում են տպագրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ Մօսկվայից։ Ներքին լուրեր։—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Ընդհանուր նայուածք։ Նամակ Թիֆլիսից։—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։—ԲԱՆԱՒԻՐԱԿԱՆ։ Տեղեկագրութիւնք արևելեան պատմութեան։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՄՕՍԿՎԱՑԻՑ

Սեպտեմբերի 17-ին

Դեռ կան այսպէս մարդիկ, որոնք այն միարն են աշխատանում, որ յարձակվելով Լազարեան ճեմարանի վրա և զրկելով նրա բոլոր պարկատրիճներին, միասում են ստանիլ այդ հիմնարկութեանը և վերջ ձգում նրա գոյութեան ու պատիւ. այո, դեռ կան մարդիկ, որոնք կիզգային կրքերի արգասիք են համարում այն ոտքերը, որոնք երեսուն են լրացրել Լազարեան էջերում այդ հիմնարկութեան մասին։ Բայց հաւատացէք, որ այդ ոտքերը միայն մի չատ անմեղ, բայց մի և նոյն ժամանակ անզօր բորոք են եղած ճեմարանի վարչութեան դէմ, անզօր բորոք, ասում եմ, անտեսանելի դէմ, անզօր բորոք, որ չի կարող ոչ, եթէ այդ պարոններն յարգում են իրանց այդ ստոր հիմնարկութիւնը և նրա վարչութեան անդամներին, գուցէ մենք իրան նախկին աչքերով տեսնէի չատ յարդելիք և գոյութիւնը նրան ամենաժպտուն դրութեան մէջ գտնէինք։ Ներեցէք, որ մենք հետացանք մեր բուն նպատակից. ցնդերաբանքը կատարելով խմբագրութեանդ կտակածքը փորձանք, պատասխան խնդիրը 165 համարում իր նամակով յայտնում է, որ Լազարեան ճեմարանում ուսուցանում են մեր աշխարհիկ լեզուն նախ՝ նախակրթարանում և երկրորդ՝ ապագայ բնիկով, որ ամէն տարի չարունակ նրա ազգնջին աշխատարանն է միայն հնչել։

Կարծես մի նորութիւն լինէր սր. Ենգիբարեանցի համար որ հայը հայերէն է խոսում։ Աշակերտների մէջ ոչ միայն փոքր, այլ և վերին դասարան, յաճախ անում ես այնպիսիներին, որոնք մի բառ անգամ հայերէն չեն արտասանած և չեն էլ արտասանում թող խոսքերիս վկայեն համալսարանի այն ուսանողները, որոնք չատ ժամանակ չէ որ աւարտել են ճեմարանում և մինչև այսօր էլ հայերէն խոսել չը գիտեն։ Երկրորդ՝ ներ ճեմարանում խոսում էլ են աշակերտները հայերէն, այդ բոլորը կրկին արել են և անում են միևնոյն նոյն աշակերտները։

Ե՛ւ ինչպէս։ Նորա այն հնդկիները, որ իրանց ձեռքը ուզարկել են իրր մորի փոշ, ծորվել են իրանց մէջ և այդպէս ամենայն ատրի չարունակ մի քանի անգամ հայերէն լեզուով ներկայացում տուել, իրանց համար մի աշակերտական մասնաւորական կազմել, վերջապէս մեր պարբերական թերթերը առաջել ու կարդացել։

Աշխարհիկ լեզուն ուսուցանում են միմիայն նախակրթարանում. իսկ այդպէս ինչպէս կարելի է, ինչպէս աշակերտը այդուհետև ստիպել, նրան աշխարհիկ լեզուով չը թոյատրես և չը պահանջես։ Այո, հանուսակ դէպքում արդարև, ինչպէս խոստովանում է և ա. Ենգիբարեանը, մնգանչած կը լինէին մանկավարժութեան դէմ։ Բայց մի տարվայ ընթացքում միթէ կարելի է աշակերտին աշխարհաբար սովորեցնել ինչպէս հարկն է, և ինչ են սովորեցնում—լոկ գարգար և գրել։ Եւ մենք երկուսը չէ այն աշակերտների թիւը, որոնք աւարտել են ճեմարանից և հայերէն երկու տող ուղիղ գրել չեն իմանում և ամենագլխաւորը ամաչում են այդ պատի հայ լինելուն։

Նախկին աշակերտ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱԽԱԼՑԽԱՅԻՑ մեզ գրում են հետևեալը։ «Ոստանէական պատերազմից յետոյ մինչև այժմ այսահզիչ մօտ 175 տուն հայեր գաղթած են նոր Նաւաճած երկիրները։»

—

Նոյն տեղից մեզ գրում են։ «Այս վերջին ժամանակները նկատում է Ախալցխայում մի ուրախալի երևոյթ, այն է որ հայ-լուսաւորչական և հայ-կաթոլիկ երիտասարդութիւնը հետզհետէ իրար մօտենում է և ընդհանուր գործերում միասին են սկսում գործել, առանց կրօնի խորթութեան։ Կրօնական, այսպէս ասած եկեղեցական ոգուն հարցը տեղիս հայ կաթոլիկների մէջ գնա չէ վճռված լինում։»

—

Մեզ խնդրում են ասել հետևեալը։ Ամսիս 14-ին այրի Նիկոլայեանցներ հայերէն լեզուով Թիֆլիսի թատրոնում «Դարդինալ Բիշըլիօ» պատմական դրամայի, բայց այդ ներկայացումը յետաձգվեցաւ հայ դերասանական խմբիս անկախ պատճառներով. իսկ նրա փոխարէն խաղրը մի և նոյն օրը, հինգշաբթի, 14-ին, կը ներկայացնի Ալեքսեևս թատրոնում «Պատիւ և փառ» կօմէդիան, հեղինակութիւն Պօնսարդի։ «Բիշըլիօի» յետաձգվելու պատճառը դերասանական խումբս մատղի է բացատրել հայ հասարակութեանը մամուլի միջոցով մօտ օրերումս։

—

ՄԵՂՐԻՑ մեզ գրում են «Գետաւանների մէջ անցած գանգատներ ևնք լսում, ժողովրդի անտեսանելի անհամանելի դրութեան մասին։ Գիւղացու կեանքի ամենատնտեսական պահանջները, նրա պարտքերը օրից օր աւելանում են, բազմանում են, իսկ գիւղական ժողովրդի տարեկան արդիւնքը նոյն է մնում, չէ աւելանում, այլ գուցէ նոյն իսկ փչանում է։ Նահապետական սեռատնկութիւնը սրբագանում են թէ մեր երկրագործութեան և թէ անասնական կեանքի այլ ճիւղերի մէջ և գրանով ժողովրդի անտեսական դրութիւնը աւելի էլ ծանրանում է, քանի որ կեանքի պահանջները օրից օր աւելանում են։ Պարզ է որ դրանով և գիւղական ժողովրդի պարտքերը հետզհետէ աւելանում են։»

—

«Մեղու Հայաստանի» լրագիրը չարունակում է իր սովորութեամբ a la կատակով վերին աստիճանի անբարեխիղճ կերպով վերաբերվել դէպի հայերը, ծանակել իրողութիւնները, ասում ասել, յոյս ունենալով որ հասարակութիւնը մոռացել է իրողութիւնները։ Այդ անբարեխիղճ թերթը հետաքրքրում է ընթերցողներին, որ «Մշակը» միշտ թշնամաբարեաբար է վերաբերվում դէպի ամեն պարբերական հրատարակութիւն։ Դա անտանելի սուտ է։ «Մշակը» ևթէ «Լուսոյին» դէմ էր, այդ այն պատճառով է, որ այդ ամսագիրը դէպի է հրատարակվիր հետևանքով, ուրևիցե մտքով չը լինելով ժողովրդին, չէր կարող նրան ուսումնասիրել և ոչինչ օգուտ չէր բերի մեզ։ Բայց «Մշակը» միշտ սիրով վերաբերվել է դէպի ամեն հրատարակութիւն, որ լոյս էր տեսնում մեր երկրում։ Մենք սիրով վերաբերվում էինք դէպի «Փորձը» և ևթէ քննադատում էինք նրան, դա ամեն թերթի իրաւունքն է, մենք սիրով ողջունեցինք «Արձագանքի» և նոյնպէս «Լուսոյին» երևալը, յիշեցինք որ չատ ուրախ ևնք դաւառական հրատարակութիւնների երևալուն, ուրախ էինք որ Երևանում սկսում է հրատարակվել «Պատկ» և Շուշում «Գործ», ուրախ կը լինէինք որ Թիֆլիսում հրատարակվի մի լաւ ամսագիր, սիրով ևնք ողջունում այն լուրը որ Երևանում դիտաւորութիւն կայ ամսագիր հրատարակելու, երջանիկ կը լինէինք որ մեր ամեն մի հայարնակ գաւառական քաղաքում մի մի հայերէն թերթ լինէր։ Մենք միթէ թշնամաբար էինք վերաբերվում դէպի «Ամենախոժոժական թերթը»։ Մի բան միայն ուզում է «Մեղուի» ասածի մէջ, որ մենք դէպի այդ լուրերը միշտ արհամարհանքով և թշնամութեամբ ևնք վերաբերվել և այդ յայտնել ևնք չատ անգամ բացատրական կերպով, որովհետև դէպի անմաքուր, խառնաստէրը ժողովրդին և մտաւորը մենք չենք կարող սիրով վերաբերվել։ Մենք չատ անգամ յայտնել ևնք որ ուրախ կը լինէինք որ «Մեղուի» տակ մոտ 20 հատ ամենօրեայ հայերէն թերթեր լինեն Թիֆլիսում, միայն «Մեղուի» պէս թերթ չը լինի, մի թերթ որ իր ուղղութեամբ անընդհատ ապականութեան է ժողովուրդը, նոյնը ինչ որ անում է «Моск. Вѣд.» ասում հատուկ թիֆլիսի վերաբերութեամբ։ Թէև ինչ որ վերաբերվում է Թիֆլիսի ասում լրագիրներին, մենք նրանց հետ գործ և կապ չունէինք. նրանք բոլորովին մի այլ շրջանում էին գործում, հրատարակում էին մի այնպիսի լրագիր, որ ոչ միայն ոչ մի կերպով չէր կարող ազդել մեր հասարակութեան վրա, այլ ընդհակառակն, ամեն մի տեսակէտից ուշադրութեան արժանի էր։ Ինչ որ վերաբերվում է «Մեղուի» ասածին, որ մենք դէպի այդ լրագիրը միշտ արհամարհանքով և թշնամութեամբ ևնք վերաբերվել և այդ յայտնել ևնք չատ անգամ բացատրական կերպով, որովհետև ոչինչ անմաքուր, խառնաստէր

Fonds A.R.A.M

ՊԱՏԱՐԱԳԱՐԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսիա

«Figaro»-ի լրագրին գրուած է Փետրուարի 6-ից։ Փոխարէն իր տարի չունենալու՝ Ֆրանսիայի նախարարութիւնը ամէն օր ունի մի նոր տարի։ Ամէն առաւօտ նախարարները հաւաքւում են իրանց նախագահի մօտ, որ նրանց ներկայացնում է նոր տարուայ շնորհաւորանքները։ Ամէն օր նոր տարի է, որովհետև ամէն օր նոր նախարարութիւն է գալիս

ինքն հայոց ազգն նորա վարմունքն զաւառապատեց ընդունելով նորա հրաժարական, մինչդեռ կառավարութիւնն մեծ գոհունակութեամբ պիտի տեսնէր այսպիսի արժանաւոր մի անձ ծառայել ազգին և սէրբիանոյ և այլն։

Ի զուր ուզեցին յայտնել ամենք իրենց այդ ինն խնդիրներն ազգին կը վերաբերին և ոչ իրենց անձերուն, իբր ազգն և ներկայի յաջորդն պիտի շարունակեն պնդել նորա գործադրութեան մասին, սակայն զգուշացան այս մասին որ և է անդորակութիւն ընել այն բանաձեւին մէջ, որով ժողովն իր երախտագիտութիւնն (?) կը յայտներ Ներսէսին։—«Ազգային ժողովն դնահատելով Տ. Ներսէս պատրիարքին առ ազգն և առ երկիրն մատուցած ծառայութիւնները, նորա հրաժարականը ցաւօք սրտի ընդունած պահուն պատասխանութիւն կը համարի նաև չերմապէս շնորհակալութիւն յայտնել նորին սրբազնութեան յանկարծ»։ Ահա է ահա այն բանաձեւն, որ հազիւ քաղաքավարական մի գրութիւն է։ Ո՞ւր է գնէ մի խօսք շահակցութեան որ նորա իրաւացի դանգատանաց դնայուն չը արուեցաւ մինչև հիմայ և նա ես ստիպուեցաւ պնդել իր հրաժարականի վրայ։ Ո՞ւր է այն պարբերութիւնն որով ժողովն պէտք էր յայտարարել թէ ոչ ազգն և ոչ մի ուրիշ պատրիարք չեն կարող ուրիշ վարմունք ունենալ մեր ազգային շահուց և իրաւանց նկատմամբ։ Այսմենէ կարժէր որ գոնէ պատրիարքի հրաժարման բուն պատճառներն բացատրելի կերպով յիշատակուէին այդ բանաձեւին մէջ։ Մինչ կան դեռ այնպէս կարծողներ որ Ներսէս իսկ պատճառներ մ'էր բրած այդ խնդիրներն, մանաւանդ 61-ի յօդուածի գործադրութիւնը, ատպրելէն քաշուելու համար, առանց իր սկսած գործը ի կատար հանելու։ Ինչէ նորա յաջորդն ատրբեր մի ընթացք պիտի բռնէ Բ. Դրան հետ, ինչ պաշտպան սէրբիանց դեսպաններուն հետ պիտի գործակցի, ամեն յայտարարութիւն, վայ է մեզ. իսկ եթէ իր նախորդի չատին պիտի հետեւի, նա ալ ինդրելէ, պատնդիլէ, բողոքելէ վերջը պիտի սերտուի հրաժարիլ վերջապէս։ Ինչ չատ կայ մեզ ուրեմն այն առեն հրաժարելու մէկ պատրիարքի տեղ երկու ունենալ։

Սակայ կը խօսին համաձայն անոնք ոյք հասկացնել կուզեն թէ կառավարութիւնն ազգին դէմ յարուցած ամեն արդիլքներն, թողլ տուած ամեն հարուածահարութիւնք, ամեն հալածանք Ներսէսի անձին դէմ ունեցած հակակրութենէն պատճառուած են, վասն դի ազգն լսինք ազատել, հայերն նեղելու, անիշխանութենէն մասնելու դրութիւնն ոչ միայն Թիւրքի նոր մի քաղաքականութիւնը չէ, այլ և ամեն հպատակ քրիստոնէից համար է առհասարակ։ Հպատակ յոյներն ևս գոնութենէն պատճառներ չունին կառավարութենէն, նոցա ալ խնդիրքներն առանց դործադրութեան կը մնան, նոցա ևս դատաներու մէջ կը հարուածարուին, և սակայն նոցա այժմեան Պատրիարքն, իրեն անձնական դործերուն համար, նախապատուց համակրութենէն կը վայելէ և ասելի իր ազգն է որ այժմ կը պանդատի Լրմէ։

Եւ ճիշդ այս միջոցիս որ Թիւրք կառավարութիւնը, Եպիսկոպական խնդրէն ազատած,—ամեն դգուշութիւն, ամեն ջանք կընէ որ անմիջապէս մի նոր խնդիր չը ծագի, երբ Սայիդ-փաշան կը աչքն այսպիսի մի պատահարի առաջքն առնալ և փոքր ինչ դիջում ցոյց տալով ծառայի միջամտութենէն խուսափիլ, ճիշդ այն ժամանակին, որ աշխարհավաթը նորէն սկսեր էին հետաքրքրուիլ թէ ինչ է ճշմարտապէս հայոց անիշխանական վիճակին պատճառ, երբ Ներսէսի գլխաւոր գանգատանոց նեղեցուն մի հզօր և յիրաւի պատկառելի ժողովի մէջ հարցապնդումնց առարկայ ընել խոստացեր էին մեզ, ճիշդ այս միջոցին է որ անհետաւոտելու խոսք մը կուգայ ոչնչացնել բոլոր այս ամենքն և կընդունի մի հրաժարական, որոյ պատճառներն ամբողջապէս կը մնան գեռ և պաշտօնապէս չի հրատարակեր նորա սահմանումը։

Հպատակ անիշխանական վիճակէն զարհուրելով ամենք, սորա վերջ տալ ուզեցինք, կրանն նորա որը արդարացնել կուզեն մեր երեսխոսան կոչուած էֆէնդիներու վարմունքն, իրր թէ ամբողջ մի տարի ազգն այս կացութեան հանդուրժէլ վերջը. չէր կարող տակաւին տասն և հինդ օր սպասել, մինչև որ, ինչպէս ամենք կառավարկէին, վերջին ձիւ մ'ալ ընկնի տասջին նախատրարի մօտ, որ ամենէն լաւ կարող է խանգարել ամեն բանի պատն ժամանակ։ Իսկ եթէ այս փոքրն ալ չը յաջողէր՝ այն ատեն իրաւունք պիտի առնուպիրք ասելի բարձրերն բողոքելու, պահանջելու պատրիարքին իր պաշտօնին վերադարձը, նորա պահանջմանց բաւարարութիւն տալով, պիտի խնդացնէինք վերջապէս ամենուն թէ մեր խնդիրն այս կամ այն եպիսկոպոսի պատրաստի ժամանակ յիշուելու խնդիրն չէ և թէ ամեն օրինաւոր միջոցի դիտենք դիմել մենք մեր իրաւունքներն ձեռք բերելու համար։

Աչխարհավաթութեան այժմեան տրամադրութիւնն ոչուտ չը կարողացան քաղել մեր աչխարհաւոր էֆէնդիներն, ոչ տարի անիշխանական վիճակէն չը գիտցան նոքա չահաւոր կերպով ապատել ազգն, վասն զի ի սպառ չէին կարող իմանալ ներսէսի հրաժարելը, բայց ոչ պաշտօնական մեկնութիւն կարեր նշանակութիւնն։

Մ. Վ.

ՀԱՇԱԿԻ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՑԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 12 Հոկտեմբերի։ Երկաթմուղիներն ներկայացուցիչներն մասնաժողովի նիստերը երկաթուղիական նոր օրէնսդրութիւնը քննելու համար կառնդով չարունակեն ընթանալ։ Մասնաժողովն Ջրանցքը մտան նօրմալական երկու նաւեր փոյտով բեռնաւորուած։ Հոկտեմբերի 11-ին դիշերը այլեւս Պօտմոլի փոյտի պահեստ Ա. Լրմէ եղած փոյտ պահեստներէն, նոյնպէս փայտ պաղոյղ գործարաններ վճռանաերը երկու և կէս միլիոն են համեմատ։

ՎԼԱԴԻՎԱՍՏՈՔ, 12 Հոկտեմբերի։ Ծովեզերը պատած է անտառային հրդեհներով։ Ներչաւելիւն է։

ՍԱՐԱՏՈՎ, 12 Հոկտեմբերի։ Սիբիրի կառավարական բանկի ակցիոներներն ժողովը կարելի համարեց շարունակել բանկի գործունէութիւնը առանց Լրացնելու գլխոյ գլխոյ կոպրած մասը։

ՍԿՕՊԻՆ, 12 Հոկտեմբերի։ Բիկովի, Բուգնեվի և Իկոնիկովի կայքերը կատարեալ ոչնչացած են։

ՕՐԼՕՎ, 12 Հոկտեմբերի։ Գաւառական ղեկտեմբերի մշակում է շարժական կրակնոցեայ ուսումնարաններ, դրադարաններ և Թանգարաններ նախագիծը և առանձին գումար նշանակել տարափոխիկ հիւանդութիւններուն առաջն առնելու համար։

ՐԻԲԻՆՍԿ, 12 Հոկտեմբերի։ Տաք եղանակ ակամեցաւ։

ԲԵԼԳՐԱԴ, 12 Հոկտեմբերի։ Թագաւոր Միլանի եկեղեցի գնալու ժամանակ նոր վրա տարձնակ արձակեց մի հասակաւոր Հարձակած տիկին։ Թագաւորը անվնաս մնաց, բայց Թագուհին ուշագնաւ։ Նրան պալատ տարան։ Թագաւորը հետևեց Թագուհուն և յետոյ առանց պահապաններ վերադարձաւ։ Եկեղեցի, որտեղ մազ Թանք կատարվեցաւ։ Կարծում են, որ յանցաւորը ցօպոլի գաւառապետը մահուան պատժի ենթարկվածի մանուկցողի այրին է։ Ցանցանքը ընդհանուր զայրոյթ պատճառեց։

ՓԱՐԻԶ, 12 Հոկտեմբերի։ „Café Theatre Belcour“ երեք առմբեր գցեցին։ Մի քանի մարդ վիրաւորված են։

ԲԵՐԼԻՆ, 12 Հոկտեմբերի։ Լրագիրները վկայում են այն փաստը, որ Ռուսաստանի և Աւստրօ-Ունգարիայի յարաբերութիւնները կատարեալ բարեկամական են։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 12 Հոկտեմբերի։ Ձմեռային պալատի փոքր եկեղեցու վանահայր աւագ քահանայ Իվան Վասիլևիչ Բօժդեստվենսկի վախճանվեցաւ։ Նա կրճատ էր Հանգուցեալ Կայսրի Օգոստափառ երեխաներ, գործերի դասեր, գործերը իր հայրենի երկիրն ղեկավարեց։

Ցամբլան յաւուրս մի արբազան ակր եւ ունէր երեսին անձանց չիրիմներին. առիթ գտած ժամանակ ամեն անգամ այցելում էր, կարծես մահուանների համար ցոյց տալած այս մեծ յարգանքը, կենդանիների համար ունեցած արհամարհանքը ներել տալու նպատակն ունենար։ Ինչպես աշխարհիս ամեն բախտաւորներն ասիրասէր անում են, այնպէս էլ ինքը անարգում էր բանտարին, բայց և այնպէս հաւատում էր ճակատագրին, և ասանց վհատութեան դիւրա տանում էր դժբախտութիւնը։

Ոչինչ բան չէր կարող այս մեծամիտ և ամբարտաւան մարդու վճռակամութիւնը վրդովել։ Մեծ առատաձեռնութեամբ օգորմութիւններ տալիս էր. շատ անգամ կը պատահէր, արշաւանքներից յաղթականած կողոպտաններն ազքատներին բաժանելով նրանց կը հարստացնէր։ Մինչ բանին իր պատմագիրները Ցամբլանը մեզ ներկայացուցին իրրև ճշմարտասիրութիւնը սիրող և արդարութիւնը պաշտող մի մարդ։ Սակայն ինչպէս կարելի է այս յատկութիւնները համեմատել իր գործած անգթութեանց և այն բարբարոսութեանց հետ, զոր թէ ինքը և թէ բանակը գործ էին ածում։ Հաւանական է, պատմագիրք Ցամբլանի բարեսրտութիւնները կամ անգթութիւնները չափազանցուցին։ Երբ մի մարդ արեւելեան պատմագրաց պատմութիւն պիտի գրելու եղանակին ծանօթ լիներ, Ցամբլանի վրա գրված վիպասանութիւններից մեծ մասն ինչ տարօրինակ չափազանցութիւն կը համարվի։ Մենք գոնէ չենք աչխատիլ իրան համար իրաւացի պատմված անազդրութիւնները արդարացնելու։ Կասկած չը կայ որ յոյժ թիւնաւոր արիւն հոսեցնել և մարդկութեան համար մի ճշմարիտ պատուհաս եղաւ։ Բայց իր պատմագրաց համարմամբ վրա առանց կասկածելու, նկատի է ունենալու, որ նրանք կատարեալ անտեղեակ էին այն ժամանակի կացութեան, որի մէջ Ցամբլանը գործում էր, և մերթ երդիծարան էր։ Մի օր ասեց ուրիշին Բայազիդին, որ կերի էր ընկած և կաթուածի հիւանդութեամբ տանջվում էր «Դու և ես մեր Աստուծոյն մատուռը մի երախտագիտութիւն պարտական ենք մեզ յանձնած Թագաւորութեանց համար»։—«Ինչու, հարցրեց Բայազիդ»։—«Որովհետև, պատասխանեց Ցամբլան, այս անբութիւնները ինձ նման մի կարի և քեզ նման մի կաթուածահար տուած լինելուն համար Աստուծոյ չնորհապարտ ենք»։ Ցետոյ սա նորը միտքն էլ յայտնեց թէ «կարծիք չը կայ, ասեց, երկրիս վրա իշխելը Աստուծոյ առաջը ոչինչ բան է, որովհետև եթէ այլապէս լինէր, այդ իշխանութիւնները փոխանակ մեզ նման հաչմանդամ արարածների պաշտելու, քաջառողջ և լաւ կազմուածքի տէր լինքնակալաց կը չնորհէր»։

Ինչպէս ասացինք, զեղեցիկ բաների համար մեծ ճաշակ ունէր։ Այնպէս էլ բոլոր նուաճած քաղաքներից ուղարկեց Սամարքանդ—զոր իր Թագաւորութեան մայրաքաղաքն էր շինած—ամենահանճարեղ, ստացուածատէր հարուստներն և գործաւորներ, որոնք հոյակապ արձաններ և մեծաշուք յիշատակներ կանգնեցրին։ Սամարքանդի պարտէզները իրանց հեշտալիր և չքեղ զեղեցկութեամբը Բաբելոնի պարտէզներն էին յիշեցնում։ Իր կնիկներից միներ, զեղեցկուհի, Տումանը առանձին պարտէզ ունէր, զորոնք մի օր միացնելով ամենքը մի պարտէզ շինեց, և անունը դրաւ «Բացարձակ աշխարհի պարտէզ»։ Գառաշխարհիկ աշխատասիրութեան գեղարուեստիւք շինուած երկար տարիներ էր, և մերթ երդիծարան էր։ Մի օր ասեց ուրիշին Բայազիդին, որ կերի էր ընկած և կաթուածի հիւանդութեամբ տանջվում էր «Դու և ես մեր Աստուծոյն մատուռը մի երախտագիտութիւն պարտական ենք մեզ յանձնած Թագաւորութեանց համար»։—«Ինչու, հարցրեց Բայազիդ»։—«Որովհետև, պատասխանեց Ցամբլան, այս անբութիւնները ինձ նման մի կարի և քեզ նման մի կաթուածահար տուած լինելուն համար Աստուծոյ չնորհապարտ ենք»։ Ցետոյ սա նորը միտքն էլ յայտնեց թէ «կարծիք չը կայ, ասեց, երկրիս վրա իշխելը Աստուծոյ առաջը ոչինչ բան է, որովհետև եթէ այլապէս լինէր, այդ իշխանութիւնները փոխանակ մեզ նման հաչմանդամ արարածների պաշտելու, քաջառողջ և լաւ կազմուածքի տէր լինքնակալաց կը չնորհէր»։

Ինչպէս ասացինք, զեղեցիկ բաների համար մեծ ճաշակ ունէր։ Այնպէս էլ բոլոր նուաճած քաղաքներից ուղարկեց Սամարքանդ—զոր իր Թագաւորութեան մայրաքաղաքն էր շինած—ամենահանճարեղ, ստացուածատէր հարուստներն և գործաւորներ, որոնք հոյակապ արձաններ և մեծաշուք յիշատակներ կանգնեցրին։ Սամարքանդի պարտէզները իրանց հեշտալիր և չքեղ զեղեցկութեամբը Բաբելոնի պարտէզներն էին յիշեցնում։ Իր կնիկներից միներ, զեղեցկուհի, Տումանը առանձին պարտէզ ունէր, զորոնք մի օր միացնելով ամենքը մի պարտէզ շինեց, և անունը դրաւ «Բացարձակ աշխարհի պարտէզ»։ Գառաշխարհիկ աշխատասիրութեան գեղարուեստիւք շինուած երկար տարիներ էր, և մերթ երդիծարան էր։ Մի օր ասեց ուրիշին Բայազիդին, որ կերի էր ընկած և կաթուածի հիւանդութեամբ տանջվում էր «Դու և ես մեր Աստուծոյն մատուռը մի երախտագիտութիւն պարտական ենք մեզ յանձնած Թագաւորութեանց համար»։—«Ինչու, հարցրեց Բայազիդ»։—«Որովհետև, պատասխանեց Ցամբլան, այս անբութիւնները ինձ նման մի կարի և քեզ նման մի կաթուածահար տուած լինելուն համար Աստուծոյ չնորհապարտ ենք»։ Ցետոյ սա նորը միտքն էլ յայտնեց թէ «կարծիք չը կայ, ասեց, երկրիս վրա իշխելը Աստուծոյ առաջը ոչինչ բան է, որովհետև եթէ այլապէս լինէր, այդ իշխանութիւնները փոխանակ մեզ նման հաչմանդամ արարածների պաշտելու, քաջառողջ և լաւ կազմուածքի տէր լինքնակալաց կը չնորհէր»։

Ինչպէս ասացինք, զեղեցիկ բաների համար մեծ ճաշակ ունէր։ Այնպէս էլ բոլոր նուաճած քաղաքներից ուղարկեց Սամարքանդ—զոր իր Թագաւորութեան մայրաքաղաքն էր շինած—ամենահանճարեղ, ստացուածատէր հարուստներն և գործաւորներ, որոնք հոյակապ արձաններ և մեծաշուք յիշատակներ կանգնեցրին։ Սամարքանդի պարտէզները իրանց հեշտալիր և չքեղ զեղեցկութեամբը Բաբելոնի պարտէզներն էին յիշեցնում։ Իր կնիկներից միներ, զեղեցկուհի, Տումանը առանձին պարտէզ ունէր, զորոնք մի օր միացնելով ամենքը մի պարտէզ շինեց, և անունը դրաւ «Բացարձակ աշխարհի պարտէզ»։ Գառաշխարհիկ աշխատասիրութեան գեղարուեստիւք շինուած

Ներին „Новое Время“ լրագիրը հաղորդում է, որ Վիլենայից ասացված հեռագրի համեմատ Գամբետտա պատրաստվում է գնալ Ռուսաստան։ Շուտով նա կանցնի Վարշավայից։ Գեռական խորհուրդին կը ներկայացնի վերահսկող բոլոր հիմնարկութիւնների նոր շահատերի նախագիծը։ Նախատեսված է կենտրոնի բաժին մէջ բոլոր ծառայողների ռոճիկները միաձայնել Ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրութիւնը միջնորդում է, որ արտաքոյ կարգի կրկնիտ նշանակվի պետոս Մենշ նամակները և դրութիւնները հրատարակելու համար, որոնք թուով 8,000 գոկումենտներ են և 15 հատոր կը կազմեն։ Հրդեհների դէմ ապահովող ընկերութիւնների նորերում բարձրացած ժողովը համաձայնեց անգլիական ընկերութիւնների պահանջի համեմատ բարձրացնել ապահովական վարձատրութիւնը Ռուսաստանի մէջ մօտաւորապէս 50%։ Լուր է տարածված, որ Հոկտեմբերի 15-ից կը բարձրացվի տարիքը քաղաքային կայքերի շինութեան և տնային շարժականների համար 30%, իսկ տպարանների համար 60%։ Գիւղատնտեսական տարիքները տեղատարակ և հարաւ-արևմտեան երկը նահանգների մէջ շինութեան համար 20%, շարժականների համար 50%։ Գործարանական տարիքը պահպանվի և հրաշէջ միջոցների համեմատ մինչև 50%։ Տներատածների սրճեմարանների ցուցակի համեմատ մինչև 60 և թատրոնների համար մինչև 20%։

ՄԻՋԱԶԳԱՑԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

ԿԱԶԱՆ, 12 Հոկտեմբերի։ Կրեատօվեկիովի գործարանի նշանաւոր մասը տյրվեցաւ։

ՄՕՍԿՎԱ, 12 Հոկտեմբերի։ Անհետացաւ արքերի գաւառանի գանձապահը պահեստի բանալիներով, որի մէջ 13 միլիոն արժողութեամբ Թանգագին իրեր էին պահված։

ԽԱՐԿՕՎ, 12 Հոկտեմբերի։ Չինուորական գաւառանի մէջ սկսվեցաւ բռամիասը ժողկոմի ինսպեկտիական նշանաւոր գործը։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 12 Հոկտեմբերի։ Գրոմովի պահեստի հրդեհը երկու միլիոնից աւելի ձեռս հասցրեց։ Ապրվածը ապահովված էր 800,000 ր. դումարի։ „Новое Время“ լրագիրը հաղորդում է. Խարիովի մէջ տեխնօլոգիական ինստիտուտի համալսարանին յանձնելը յետաձգված է, որովհետև պրոֆեսորների ընտրութիւնները չատ դարերից է վեր են պատահած։ Աստուածոյ և սարօրինակ վիպասանութեանց կարելի է ժխտաւիճակով պատասխանել, բայց չատ պատասխանիներ կան, որոնք ի նկատառատատասխանների սրբահաչիկ բանաստեղծներ են, և իրրև իրականութիւն ուզում են ծախել իրանց յղացած բանաստեղծութիւնները։ Մանաւանդ սա կէտը ճշմարիտ է, որ վաճառացնել բնագիրներ ձեռք բերելու համար մեր ունեցած փոփաքը չատ անգամ մեզ ընդունել կը տայ սրանց վկայութիւնները առանց հաչիւ պահանջելու։ Այլապէս, պատմագրաց մեզ թողացած ժամանակագրութիւնները ազգմատութեամբ պահելու համար նրանց ապրած ժամանակին վերադառնալ հարկ կը լինէր, և կամ պէտք է ենթադրել, որ սրանք միչև ճշմարիտ խօսել չէին կարողանում, որովհետև իրանց ժամանակակից կարծիքները յայտնելու հարկադրուած էին։ Ուսոի այս բնագրերը, որոնք Տամերլանի մահուան յաջորդած են, մարդ կարդացած ժամանակը գարմանքը չէ կարող զսպել, երբ կը տեսնէ որ բոլոր պատմագիրք մի անապաչա յարդանաք գրիչ են չարժած, կարծես գրելու ժամանակ մեծ աչխարհակալին գոյացած հոգին իրանց գլխին վերեք կանգնած լինէր։

(Կը չարունակվի)

Fonds A.R.A.M

ան պատի մէջ մի մեծ ձեղք են գտել: Սանկտ-Պետերբուրգի մէջ կայացաւ կրակի դէմ ապահովող ընկերութիւնների ներկայացուցիչների ժողովը: Վճռված է հոկտեմբերի 15-ից բաւական բարձրացնել ապահովական վարձատրութիւնը:

ԲԵԼԳՐԱԴ, 12 հոկտեմբերի: Մեկան թագաւորի վրա ատրճանակ արձակող կինը դեղագործ Մարկովիչի այրին է, որ մահուան պատճի ենթարկվեցաւ ծօգոլի դատարանի պատճառով:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 12 հոկտեմբերի: Պետական բանկի 5% առմնակը առաջին շրջանի արժէ 94 ր. 75 կ., երկրորդ 91 ր. 12 կ., երրորդ 91 ր. 25 կ., չորրորդ 90 ր. 25½ կ., հինգերորդ 90 ր. 25 կ., նոքքին 5% առաջին փոխառութեան առմնակը արժէ 209 ր., երկրորդ 202 ր. 50 կ., արեւելեան առաջին փոխառութեան առմնակը արժէ 89 ր. 25 կ., երկրորդ 89 ր., երրորդ 89 ր. 25 կ., ոսկի 8 ր. 18½ կ.: Ռուսաց 1 թուղթ լմնգօնի վրա արժէ 24,19 պէնս, Ամստերդամի վրա 122,50 պէնս, առուսաց 100 ր. Համբուրգի վրա արժէ 205 մարկ 25 պֆ., Փարիզի վրա 253 ֆրանկ 75 սանտիմ: Բօգատի տրամադրութիւնը ամօր է:

խմբագիր—հրատարակող ԳԻԴԻՈՐ ԱՐՄՊՈՒՆԻ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Գուրա եկաւ մամուլի տակից և ծախվում է յօգուտ չքաւոր Հայ ուսանողների Ա. ԹՈՒՄԱԻԵԱՆԻ հրատարակախօսութիւնը, ՄԱՍԻՍ ԼԵՌԱՆ ՀԱՐԱՒԱՆԻՆ ՍՏՈՐՈՏՆԵՐԸ: Ծախվում է կենտրօնական դրամագլխատնօրէութեան, Գօլօվինսկի պրօսպեկտի վրա, Զաքարեանց Գրիգորեանցի դրամագլխատնօրէութեան, Յովսէփ Տէր-Յովսէփեանցի Ծխախոտի խանութում, "Кавказъ" հիւանդոցի առկ գինն է 30 կօպ.

1—10

Նեբսխանի գոլր. աւագրած և ուսուցչութեամբ պարտագած մի երիտասարդ կամենում է, ձեռնաւ պայմաններով, ուսուցչի պաշտօն ունենալ կամ քաղաքում կամ թէ գիւղում:

Պայմանները կարելի է իմանալ Գօլօվինսկի պրօսպեկտի վրա, „Վարշամեկայա պեկարնայ„ կոչուած խանութում պ. Մարտիրոս Հախնազարեանից:

5—5

Հոկտեմբերի 1-ից ՔՐԻՉՈՎ է տըրվում ԽԱՆՈՒԹ երկու մեծ աբեզով, երկու ՍԵՆԵԱԿՆԵՐՈՎ վերին յարկում և մատանով ս. Խաչիկի, Հալլարաբի կամրջի մօտ ՇԱՏԻՆՕՎԻ քարվանսարայի հանդէպ: Յանկացողները կարող են դիմել Սլիզավետինսկայա փողոց Վարվարա Խաչիկի տունը, № 71:

3—3

Սորվեցնում եմ ԿՐԿՆԱԿԻ ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՀԱՇԻՎՊԱՀՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ և ՌՈՒՍԱՑ լեզուներով. պայմանների մասին կարող են դիմել ինձ մօտ ՋՈՒԲԱԼՕՎԻ քարվանսարայ, գաղտբեանցի մագազինում ամէն ժամանակ:

ՍՄԲԱՏ ԳԻՏԱՏԱՐԵԱՆՑ

ՄԻ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ յանկանում է ուսնենալ որ և է պաշտօն ՄԱԳԱԶԻՆՆԵՐՈՒՄ կամ ԳՐԱՍՆԵԱԿՆԵՐՈՒՄ Թիֆլիսի մի յայտնի անձնաւորութեան երաշխաւորութեամբ:

Հասցէն կարելի է իմանալ „Մշակի„ խմբագրատեղը:

5—5

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 14-ԻՆ, ԵԼԴՕՐԱԴՕ այգու մէջ ՌՈՒՍ դերասանները կը ներկայացնեն երկու վօդեվիլ: I „Турокъ և II „Довелась„ կամ („Герой нашего времени„): Վերջը ԴԻՄԱԿԱՀԱՆԴԷՍ: Սկիզբը երեկոեան 8½ ժամին:

1—1

Համաձայն § 26 պանդօխների կանօնադրութեան, պանդօխներին, ուսեալների խնամակալների և իջևանների ընկերութեան պատգամաւորները, պարտաւոր են նոյեմբերի 1-ից ոչ ուշ, ձեռնարկել միջին ակցիզի բաժանմանը եկող 1883 թուի համար, որի համար Թիֆլիսի ԳԱՂԱՓԱՑԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ խնդրում է վերոյիշեալ հիմնարկութիւնների անկրին, նեկոյ թուի նոյեմբերի 1-ից ոչ ուշ սահման վարչութիւնից միայականներ յիշեալ հիմնարկութիւնների բացանելու 1883 թուի համար: Հակառակ պէպքում նրանց հետ վարչութիւնը կը վարվի պանդօխային կանօնադրութեան §§ 18 և 35 համաձայն:

3—3

ԹԻՑ առաջին հունձի այս տարի չափազանց դիւնաւոր և հոտաւէտ: Այդ թէյից ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ մէջ ստացված է 50,000 ֆունտ և ծախվում է 25% էժան և սակի լաւ քան թէ ուրիշ տեղ: Օրինակ. լաւ կօնգօ թէյ 1 ր.—1 ր. 20 կօպ., պատուական ՍԱՆՃԱ թէյ 1 ր. 40 կ., հիանալի ՄՕՆԻԿ թէյ 1 ր. 60 կ. այս թէյ ամէն տեղ ծախվում է 2 ր.—2 ր. 50 կ., զեղեցիկ ԿԱՑՍՈՒՆ թէյ 1 ր. 80 կ. և ամենալաւ Ֆու-չու-Ֆու թէյ 2 ր. մաքուր թէյ առանց Թղթի: Նոյն տեղը ստացուր թէյ առանց Թղթի 500 երկաթէ ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ 6 ր.—60 ր., երկաթէ ԳՐԻՉՆԵՐ ամրողջ անգրկովկասի համար, շօկոլադ Ֆրայ, Շեվիլլի ԴԱՆԱԿՆԵՐ, վերականգնող ՄԱԿՄԱՍՏԵՐ մազերի համար, հրացաններ Գաւոի, ՐԻՎՕԼՎԵՐՆԵՐ վերլի, ԹԱՄԲԵՐ բարձերի, կօլմանի նշաքաշայ, ԱԼԲՕՄՆԵՐ Շեվարդի կէս գնով: ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹ, ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԷՋ ԱՐԾՐՈՒՆՈՒԻ ԳԱԼԼԵՐԵՑՈՒՄ № 156, 157, 158, 159 և 100:

57—100

Въ Редакціи газеты

«МШАКЪ»

Продается

БРОШЮРА

„ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНІЕ ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ.“

Д. Григорія АРЦРУНИ.

Брошюра напечатана въ Москвѣ.

Цѣна 25 коп.

ՕԳՈՍՏՈՍ ԱՄՍԻ ՄԷԿԻՑ

ՍԿՍԵՑ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԵԼ ՎԻԵՆՆԱՅՈՒՄ

L'ORIENTAL

ՖՐԱՆՍԻԶԷՆ ԹԵՐԹԸ, ԱՄԻՍԸ ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՄ:

„Ժուրնալ դ'Օրիան“ լրագրի հին բաժանորդներին գապաթեցած թերթի տեղ կուղարկվի այդ նոր հրատարակութիւնը:

„L'Oriental“ թերթի տարեկան գինը 8 րուբլ է, կէս տարվանը 4 րուբլ:

Գրվել կարելի է „ՄՇԱԿԻ“ խմբագրութեան մէջ, կամ ուղղակի վիեննայում գիմելով հետեւեալ հասարակ հասցէով. Vienne (Autriche) M. F. Salles I. Neuer Markt 9.

Մ ի չ է փ ո զ ո ց, կ ա թ օ լ ի չ է ս կ ա յ ա փ ո զ ո ց ի ա ն կ ի ւ ն № 13.

Աւելի էժան, քան թէ ուրիշ տեղ ծախվում են. ՎԻԵՆՆԱՅԻ ՄՏԻՒՆ առաջին տեսակ, ֆրանսիական և անգլիական երկաթէ կրակգներ 8—30 ր., շամպանիներ 250—25 ր., սակիջամներ 1. 30—12 ր., առանձին հնար ճամպաններ 250—25 ր., նաստարհի (погребцы) 6—25 ր., ամօվարնի 60 կ.—1.25 ֆունտը., հովածների տրնձէ առաններ, գերմանական երկաթէ կմախքով առաններ. ուրիկ հանդիսի հնար մրամօրնի 38 ր.—75 ր., հրացաններ երկու լուլանի 6—32 ր., ռեվոլվէրներ առաջին տեսակ 3. 50—30 ր., պատրոններ. (գուլաններ) բէլգիական, սիգար ծխելու ֆիլտրերից. պապրոս և համրաքաշ կշեռքներ գիվի պապերոցի. 5,000 ֆունտ թեյ (չայ) եվրոպա և համրաքաշ կշեռքներ գիվի պապերոցի. ԳԱՊՈՎՆԵՐԻ, բրնկվիա. (սուխար չայու և կաֆէի) էմնէմի. կօֆէ էմնէմի և մխիթարնի. պիանրաս բրդում 40—1 ր. 25 կ. Հայելիներ առաջին տեսակ 28 կ.—240 ր., պրօրկայ գինեվաճառների, հանրայնի և գարեջրի (для зельтерскихъ водъ и пива) ղուլմուկ (шухъ), պատուհաններ առանվարի և չայու, դանակ չանգալ դանակաձև ֆիլտրերիների 1 ր. 20 կ.—25 ր. գուժինը. գրչակոթներ 1 ր. 80 կ.—5—60 կ. դանակ չիրի 1—60 կ.—12 ր., պանակ հագի 20 կ.—1 ր., հատը, կուխոնի 1—40 մինչև 3—20 կ. պրիօր. մի կարելու մանչնայ. Անգլիական ասիներ, ծխամանկի չայնիկներ, կաֆէնիներ առաջին տեսակ, ջազացներ կաֆէի համար, ֆիլտրակ—չուր մաքրելու, կրամսալ կարօրկէն 18 կ., վառ ֆրանսիայի ժակոյ, մաշկէ փոշոի, կանեփատներ, աւրգուչ, մատիա, գրիչ երկաթէ, գրչակոթ, քարեսախտակ, քանաք, քանաքամանիներ, պրեսպապիններ, գլանիներ սեղանի և չայու ֆրատէ, վարշամի և բրիսանկի գուժինը 1—50 կ. մինչև 12 ր., և չայու 45 կ.—5 ր., չուխայի մշկիք 45 կ.—5 ր., շամպանիներ առաջին տեսակ 25 կ.—12 ր. ջանխա, պալմիկք 45 կ.—5 ր., շամպաններ առաջին տեսակ 25 կ.—12 ր. ջանխա, պալմիկք 45 կ.—5 ր., շամպաններ առաջին տեսակ, գուլպաններ կատապշիանների վարշամու, ՌՕՋԻՆԻ ԿԱԼՕՇՆԵՐ,

№ 191 Հոկտեմբերի 15 Ուրբաթ 1882 Հոկտեմբերի 15 Ուրբաթ № 191

ՏԱՍՆԱՄԵԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարւանը 6 րուբլի։ Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Բիֆլետով գրւում են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Յառաջադասութիւնք գիմւում են ուղղակի Տիֆլիս, Редакція «Մշակ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (Բացի կիրակի և տօն օրերից)։

Յայտարարութիւն ընդունւում է ամէն լեզուով։

Յայտարարութիւնների համար վճարւում են իւրաքանչիւր տառին 2 կոպէկ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐԲԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Կանանց կիրակեայ ուսումնարաններ։ Նամակ Շամախւոյ։ Նամակ Վադրշապատից։ Նկարչին լուրեր։—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Արտաքին լուրեր։—ԹԱՒՌՆ ԼՈՒՐԵՐ։—ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐ։— ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։ — ՅԱՆՑԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ Տեղեկագրութիւնք արեւելեան պատմութեան։

ՆԵՐԲԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՆԱՆՑ ԿԻՐԱԿԵԱՑ ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆՆԵՐ

—

Ցայսմ է կնոջ խաղացած մեծ դերը քաղաքակրթութեան մէջ։ Մեք մենք ուզում ենք, որ մեր մէջ մի բան հիմք, յառաջդիմութիւն ունենայ, մեր նպատակին կը հասնենք սկսելով գործը կանանցից։

Գանգատւոնք, թէ լրագրութեան և թէ առհասարակ մանաւանդ խօսակցութեանց մէջ հայ կինը մասին շատ անհունակ լինում են նա խորհրդով խորին ազդեցութեան մէջ անկարող է իր զաւակներին որ և է կերպով կրթութիւն տալ, անկարող է նրանց կրօնական զգացմունք ներշնչել քանի որ ինքը այդ մասին ոչինչ գաղափար չունի և բուն ականատես է լոկ անուսումնասիրութիւններով։ Հայ կինը անկարող է իր զաւակներին անուանութիւն, խնայասիրութիւն սովորցնելու, քանի որ ինքը հին նահապետական սնոտիքով, առանց կանոնաւոր անուանութեան, վատնում, ոչսրում է ամէն բան։ Որովհետև նա ուրիշ ձև, եղանակ չը գիտէ, նա մեղաւոր չէ։ Հայ կինը ապէս է, անուս և անընդունակ է այն մեծ գերը խաղալու, որ իսկապէս նրա պարտքն է, նա պաշտրված է նախապաշարմունքով, անտեղեակութեամբ. այդ բոլորը արգելում է նրան առաջ գնալու։ Նրկակայ հանգամանքներում նա այնպէս էլ կը մնայ, մինչև որ մի ուրիշ միջոց, կամ աւելի լաւ է ասել, միջոցներ նրան այդ կոլսատարեր ուղղութիւնից չը հանեն։

Գուցէ մեզ կը պատասխանեն թէ դրա համար կան դպրոցներ. բայց մենք կասենք, որ այդ բաւական չէ, որովհետև մեր իգական դպրոցները թէով կամ շատ քիչ են և կամ եղածներից գուրս եկողները էլ բոլորովին անընդունակ են իրանց շրջանի համար։ Մեր իգական դպրոցները, իրանց ներկայ կազմակերպութեամբ, աւելի պճնասէր կանայք են պատրաստում, քան բանիբուն, անտես մայրեր։

Մեք այդպէս էլ չընդունենք, դարձեալ իգական դպրոցները իրանց նպատակին չեն հասնի, որովհետև աշակերտուհին, և այդ մանաւանդ գաւառական քաղաքներում ու գիւղերում, ուսումնարան յաճախելով, գրաձեալ միւսմ է նոյն անոսիասպաշարը, նոյն նախապաշարմունքը, ինչ որ առաջ էր, որովհետև շրջանը այնպէս է. տան պզտիկութիւնը բնականաբար աւելի մեծ է, քան ուսումնարանինը։ Ինչ որ լսում է ուսումնարանում, նրա հակառակը պզտիկը տեսնում, գործում է տանը։

Աչքերև է որ այսպիսով ոչինչ կամ շատ քիչ, գոնդագ առաջադիմութիւն կանի հայ կինը իր գործունէութեան ասպարիզում։ Այդ բանի առաջն առնելու համար հարկաւոր է կացինը հէնց արմատին տնտեղնել, հարկաւոր է հէնց հիներին, հասակաւոր կանանց շրջանի վրա ներգործել։ Ներգործել ի հարկէ շատ կերպով կարելի է, բայց մենք կառաջարկենք մի միջոց, որ ներկայ հանգամանքներում գոնէ, գլխական հետաքրքիր կարող է նշանակել։ Այդ միջոցն է. հիմնել կանանց համար կիրակեայ ուսումնարաններ։ Պէտք է և կարելի է ասել անհրաժեշտ է այժմ կազմակերպել այդ կիրակեայ ուսումնարանները և խօսել կանանց հետ առողջապահական, անտեսական, կրօնական, բնագիտական զանազան հարցերի ու երևոյթների վրա, պէտք է արմատախիլ անել նրանցից գոնազան սնոտիապաշտութիւնները և աւելորդապաշտութիւնները, որոնք գարերի ընթացքում արմատացել են հայ կնոջ սրտի խորքում և անընդունակ են գարձնում նրան յառաջադիմական որ և է քայլ անելու։ Պէտք է ծանօթացնել նրան սնոտիութեան սոսկալի հետևանքների հետ, որպէս մի անօգուտ կերպով չը կորչի նրա անցեալն սրտիւնարերութեան մի նշանաւոր մասը։ Միով բանիւ պէտք է բացմակողմանի կերպով հայ կնոջ գարգացնել, մատչելի անել նրան լուսաւորութեան արդիւնքները, ցոյց տալ նրա օգուտը, որպէս մի նիւթ սերունդը առանց մեծամեծ դժուարութիւնների ու սղոցելքների հանդիպելու, կարողանայ գարգանալ, առաջադիմութիւն գործել և իր կոչումները ծանանալ։ Գուցէ այս մեր առաջարկութիւնը մի շարք յայտնի մարդկանց, որոնք միշտ ուզում են ամէն մի բարի, լաւ բան խեղդել, ծաղրելն ու ատելն, որ այդ անիրագործելի, երազական է, բայց մենք կը պնդենք, որ այդ գործը մեծ աջողութիւն կունենայ, մանաւանդ գիւղերում։ Այդ մենք քանի մի տեղեր ճանապարհորդելով առիթ ունեցանք փորձելու և ասենք, շատ կարճ միջոցում, բազմաթիւ ունկնդիրներ, որոնք փոխանակ փողոցներում նստելու ու միմիանց բամբասելու աւելի լաւ էին համարում ժողովել տեղական ուսումնարանների սենեակներից մէկում և մեծ ուշադրութեամբ լսում էին։ Այդ բանին շատ նպաստում է և այն հանգամանքը, որ հայ կինը ամէնքից գուրկ է ընկերական ոգուց, որ հայ կինը ամէնքից գուրկ է ընկերական փակ գրութիւնից առիթ է ունենում դուրս գալու և իր ընկերակիցների հետ մի յարկի տակ խմբվելու։ Կանանց կիրակեայ ուսումնարանների խնդիրը առօրեայ է և իրագործումը շատ կարևոր ու աւելի ծախսերի գուռը չէ բաց անում։ Առ այժմ, տեղական իշխանութիւնների ծոյլութեամբ, իւրաքանչիւր տեղի ուսուցիչ կամ ուսուցչուհի այդ միտքը կարող է իրագործել կիրակի կամ տօն օրերին, ձաշերից յետոյ, երբ [illegible] են լինում անոյին աշխատանքներից։ Իսկ գեռայ բարոյական պարտք կայ, մեր կարծիքով «Հայուհեայց Բարեգործական» և Թիֆլիսի «Բարեգործական» ընկերութեան վրա այդ հարցը բազմակողմանի քննութեան ենթարկել և գմուտ, այդ պաշտօնի համար պատրաստած անձնաւորութիւններ պատրաստել։

* * *

ՆԱՄԱԿ ՇԱՄԱԽՈՒՑ

—

Սեպտեմբերի 28-ին

Շարունակ տաք ամառը մեզանում ևս անցաւ, թոյլ տալով անձրևային աշնան մտնել իր շրջանը և բերել իր հետ անոյշ, սկարլատինա և այլ հիւանդութիւններ, որոնցից ետացած գեռայ զգալի է լինում։ Ամառը թէև անցաւ չորութեամբ և առանց հիւանդութեան, սակայն երկրի ամենաանհրաժեշտ կենսական պիտոյքները, որ բնութիւնը առատութեամբ էր պարգևել մեզ, շատ թանգ գներով են ծախվում։ Մանրավաճառները առանց հսկողութեան, ամէն ինչ ծախում են, ինչ գնով ուզում են։ Տակաւին վրա, որը կասեն թէ պաշարումը 17 օր տևեց և բնակիչներին անհնարին վնասներ վնասեց։ Ժամանակակից պատմագիրը պատմում են, որ առանց ոչ ոքի խնայելու ծերունիք, կանայք և երեխայք ամենքը ոչ ոքից թաղվեցան։ Լրտեսուել՝ Բայազիտի որդին, որ բանակի հրամանատարն էր, մի և նոյն մահով սպանվեցաւ։ Բայազիտ այս ազնուական լուրը առնելով, Ինդանի պաշարումը թողաց և իր սեռակոչ թշնամուն դէմ գարձաւ, բայց Տամերլան Փոքր-Ասիայի ամբողջ հիւսիսային մասը աւերելոց յետոյ այն կողմերից հեռացել էր Եգիպտոս գնալու համար, որտեղ մի ուրիշ վրէժ ունէր լուծելու։ Յայմնց եղիպտական բանակին, և ասում են, առած ջարդը սոսկալի էր։ Ցետոյ անցաւ Սիրիա, այնտեղ էլ մի և նոյն բարբարոսութիւնները գրած գրաւ։ Աչք էր որ Սամանիայում արաբներին հնդիած Բագատութեանց պատմութիւնները գրող Իբն-Խալդունի պատմիչը։ Մենամանն պատմագիրը ասեց նրան, որ ոչ արևելքում և ոչ էլ արևմտքում, ոչ անցեալ և ոչ ներկայ ժամանակներում նրա նման «երկաթեայ մարդ» կոչվելու արժանացող մի ինքնակալ չէր գտած։ Այս լեզուն ժպիրդ աշխարհակալին հաճելի թուեցաւ, թէպէտ մէջը թիթեռ մի խծբծած ակնարկված կար, և անսահման իրեն-խալդունի արած գովաբանութիւնները իրագործելու համար Սիրիան արիւնով և աւերակներով ծածկեց։ Ամեն տեղ ջարդ և կոտորած մի և նոյն տեսարաններն էին չը լսած անգթութեանց փոխ-փոխական պատկերներով։ Անկից գնաց Բագդատ, որ հիմնայատակ կործանեց յիշատակելու արժանի մի պաշարումից յետոյ։ Սակայն Բայազիդը որ «Ելդըրըմ», այսինքն «կայծակ» էր կոչված,

Fonds A.R.A.M

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՏԵՂԵԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ—ՏԱՄԵՐԼԱՆ 1335—1405

—

II.

Տամերլանը 27 տարեկան էր, երբ նրան առաջարկեցին Ջաղաթայի իշխան Էմիր Հիւսէյնը պաշտպանելու Թիւրքեստանի իշխան Յիմուր-Տօկլու-բեան անուն իր հակառակորդին դէմ, որ մի ճակատամարտի մէջ յաղթվեցաւ, և նոյն ատեղում Տամերլանն էլ վիրաւորվեցաւ։ Իշխան Հիւսէյնը այնպիսի մի ճգնական դրութեան մէջ գտնուած ժամանակ Տամերլանից տեսած օգնութիւնը փոխարինելու համար, քոյրը նրան կնութեան տուաւ, և այս դէպքից սկսաւ Տամերլանի բախտաւորութիւնը։ Մի և նոյն ժամանակ հասկանալի է, որ այս յաղթանակին յիշատակը մշտապէս նորոգելու համար այս առթիւ «Տիմուր» անուանված էին իրան, միակ մականուն, որ պատմութեանց մէջ նրա համար յիշատակվեցաւ։ «Տիմուր» անունը խոսպէս թրքերէն է և նշանակում է երկաթ, նոյն անունը կրում էր թութքամանի իշխանը, իր հակառակորդը։ Յետոյ «Տիմուր» բառին «Լենք» ածականը աւելացրին, որ նշանակում է անդամալոյծ, այս երկու բառերը բարդվելով «Տիմուրլենք» չինվեցաւ, և յետոյ մենք ևս առարկի յատուկ անուն բառերը փոփոխելու և ուրիշ կերպ արտասանելու մէջ մեզ յատուկ եղած անկարգ սովորութեամբ «Տամերլան» չենցցինք։ Ինչ որ է, այս անունով Թիւնից կարող էին թշնամուն ծաղրելով արտասանել։

Տէր նոյա թօրտասներն, Աիստաներն, Աֆղանեաններն և Պարսկաստանին, որտեղից այն հայրենասիրական գանգատը լսվեցաւ, ուղղակի Սաւուէչտանի դիւցազն մեծահոգի Թոխտամիշ. հէնց որ գուրս եկաւ պարսկաց աշխարհին, տեսնելով ինչ վիճակի մէջ է, և տեսաւ, որ վերջապէս թագաւորների իշխանութեան լուծին նորից մնայ։

Տամերլան անցկացաւ Արաքսից Հայաստան և նուաճեց Քարս քաղաքը, որ Օսմանեան պետութեան սահմանապահն էր։ Վրաստանի Բագրատը նրան հպատակվեցաւ և մանկամատակ կրօնը ընդունելց իր երկիրները վերապահելու համար։ Շիրվանի իշխանը ներկայացաւ Տամերլանի բանակատեղին, իրրև հլու մի գերի. միևնոյնը պատկանութիւն ունէր Բայազիդի հետ, որ օսմանցոց կայսրն և Օսմանի Թոռն էր. ուզեցաւ իր ազգատոհմի բարբարոս Բագատորին հոգով մնծութիւն և բաղատատութիւն ցոյց տալ։

Նախ քան կռիւը երկու կայսրը միմեանց նամակագրութիւն ունեցան։ Նախ, Տամերլանը Բայազիդին ուղարկեց մի նամակ ուղղեց, արգելով որ պատերազմ չը տայ երկու զօրաւոր իշխաններին, որոնց հետ ինքը կուելուց և երկիրներին տիրելուց յետոյ արտաքսել էր ուժով։ Բայազիդ, այս նամակին ոգորտական լեզուիցը վիրաւորվելով խոսք պատասխանեց, որով պարզապէս պատերազմ էր հրատարակում։ Պարսկերէն լեզուով ուրիշ նամակներ էլ փոխանակվեցան երկու կայսրց միջև և տակաւ 803 Թուականին (22 օգոստոս 1400) Տամերլանը Սիվասի վրա սկսաւ քալել անթիւ զօրքերով։ Քաղաքին

Fonds A.R.A.M

ՄՈՍԿՎԱ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՎ ՀԱՅԱՍՏԱՆՅԱՑ ՀԱՐՑԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

Ա.

Ամենայն ինչ, որ վերաբերում է հայկական հարցին, ներկայումս ուշադրության առարկա է դարձել ոչ միայն Ռուսաստանում, այլև Եվրոպայում։ Ռուսական մամուլը, որ ամենից առաջ հետաքրքրվում է հայկական հարցով, ամենայն ուշադրությամբ հետևում է այդ հարցի զարգացման ընթացքին։ Ռուսական մամուլի ուշադրությունը հայկական հարցի վրա հրավիրելու համար ամենից առաջ պետք է նշել այն հանգամանքը, որ հայերը ռուսական հպատակներ են, որ նրանց մեծ մասը բնակվում է Ռուսաստանի սահմանների մեջ, որ նրանք ռուսական հասարակության մեջ զբաղեցնում են շատ կարևոր դիրքեր։ Ռուսական մամուլը հայկական հարցի վրա հրավիրելու համար պետք է նշել նաև այն հանգամանքը, որ հայերը ռուսական հպատակներ են, որ նրանց մեծ մասը բնակվում է Ռուսաստանի սահմանների մեջ, որ նրանք ռուսական հասարակության մեջ զբաղեցնում են շատ կարևոր դիրքեր։ Ռուսական մամուլը հայկական հարցի վրա հրավիրելու համար պետք է նշել նաև այն հանգամանքը, որ հայերը ռուսական հպատակներ են, որ նրանց մեծ մասը բնակվում է Ռուսաստանի սահմանների մեջ, որ նրանք ռուսական հասարակության մեջ զբաղեցնում են շատ կարևոր դիրքեր։

պատաս կանանց և ազգ. աշակերտների ու աշակերտուհիների վրա:

—

Լսում ենք որ երաժշտության պրոֆեսսոր պ. Կնիեա, որ նորերումս եկել է Թիֆլիս և մի քանի ժամանակ դասեր էր տալիս տեղիս երաժշտական դպրոցում, որ կառավարում են պ. պ. Ալիխանով, Միլանդարի և Սամանէլի, այժմ բժշկություն է այդ զբաղմունքից և ինքն դիտավորությունն ունի հիմնել Թիֆլիսում մի երաժշտական դպրոց: Լսում ենք նույնպես որ պրոֆեսսորի օգնական այդ զբաղմունքում լինելու է պ. Կարա-Մուրզա, այն հայ երիտասարդը, որի մասին մենք յիշեցինք «Մշակի» նախընթաց համարներից մեկում: Դպրոցը հիմնող պրոֆեսսորը, ասում են չատ հմուտ երաժշտական վարժապետ է և, ինչպես երևում է, նա դիտավորությունն ունի իր դպրոցում երաժշտական բարձր կուրսեր անցնել և պետք է ամեն ջանք գործ դնի ժամանակով իր դպրոցը կոնսերվատորիայի դարձնելու:

—

Երեկ, հինգշաբթի օր, պետք է լիներ Արծրունու թատրոնում հայոց ներկայացումն: Բայց ներկայացումն չկայացավ, ինչպես լսել ենք, մասնակցողներից մեկի ընտանեկան չարիքի պատճառներով:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—Փարիզից լրագրներին հեռագրում են հոկտեմբերի 5-ին հետևյալը: Այսօր կայունցաւ իրաւնդական ազգային կոնֆերէնցիան Պարնէլի նախագահութեամբ: Կոնֆերէնցիան վճռեց իրլանդական ազգային լիգա կազմել յայտնի նախագծի համաձայն:

—«Times» լրագրին կ. Պօլսից հեռագրում են, որ Բ. Դուռը այսօր լօրդ Դիւֆերինին մի յայտագիր ուղեց, որի մէջ քաղաքական ոճով յայտնում է իր պատրաստականութիւնը յանձնակատարներ ակսել բրիտանական կառավարութեան հետ եղելոտական հարցը բաւարար կերպով վճռելու համար և յոյս է յայտնում, որ շնորհիւ Անգլիայի հմտարատութեան և նրա դէպի Թուրքիան ունեցած բարեմտական արամադրութեան, կը պահպանվին status quo-ի էական կէտերը:

—«Հաւատի գործակատարները» Ալէքսանդրիայի իր թղթակցից ստացան Մօհամէդ-Ալասլիի և Ֆարաչալլի մահապարտների պատժի մանրամասն նկարագրութիւնը: «Մօհամէդ-Ալասլիի բրեզնաբերից երեք քրիստոնեայ կանացից և դուրս կըտրից նրանց ձեռը: Ֆարաչալլը ապտնից մի յոյն մանրավաճառից: Երկուսն էլ մահուան պատժի դատապարտվեցան: Պատժի օրը, առաւօտեան 4 ժամից, քաղաքի փողոցները ժողովրդով սկսեցին լցվել. 6 ժամին տարան մահապարտներին. նրանց շրջապատում էին անգլիական պօլիցիականները, որանց ետևից գնում էր անգլիական հետևակ զօրքի մի գունդ: Էտոպից, ճանապարհին հաւատացնում էր, որ ինքն անմեղ է, օգնութիւն էր կանչում Ալլահին և մարգարէին. Ֆարաչալլը, ինչպէս երևում էր, հաշտվել էր իրան սպասող վիճակի հետ և լսում էր: Պրօցէսիան անցաւ Հիպատոսների հրապարակը, Քոլբերի փողոցը, անցաւ Պանկալի արձանի մօտով և Պիդրալս դռների միջով, հասաւ պատժի տեղը: Այստեղ կանգնեցրած էին երկու բարձր կախաղաններ: Խրաքանչիր կախաղանի տակ սեղան էր դրած: Անգլիական գունդը քառակուսի կազմեց: Մահապարտներին այնպէս կանգնեցրին, որ նրանք նայում էին ժողովրդի վրա: Առաքինաբեանն նոր պիտուրը, ձիու վրա հնձած, նշանին էր միում երկու մահապարտներին ևս սեղանների վրա բարձրացրին: Լսաւիլը չարաչարակում էր ազազակել, նա զարձաւ դէպի ամբոխը և ազազակեց. «Սէպօր, փանխիր երեխայի հետ:» Ինչպէս երևում է, մահապարտի կինը ներկայ էր պատիժը կատարելու ժամանակ: Փողի ձայնը լսվեցաւ, երկու սեղանները չատ ատին, և մարմինները օդօրվեցան ատրաժուէնան մէջ: Մի քանի րոպէից յետոյ, կախաղաններին մօտեցաւ անգլիական զինուորական բժիշկը. դիակները իջեցրին կախաղաններից: Բժիշկը հաստատեց երկու խեղդվածների մահը: Անգլիական գունդը երաժշտութեամբ յետ դարձաւ պատժի տեղից. իսկ արաբների խումբը ոռնում և ազազակում էր կախաղանների մօտ. «Ո՛վ երկինք, ընդունիր անարդարադատութեան անմեղ զոհերին:

—Թիւրքաց լրագրների խօսքերով, ներկայ ատում բռնութեան ուխատաւորների թիւը մեկկայում այնպէս քչացել է, որ կարելի է մատով համարել նրանց: Մեկկայում այժմ չեն անուանում նրանց, ինչպէս առաջ, թիւրքաց արքայատութեան ժամանակ, պրիպրէնդի (Պրիպրէն քաղաքի անունով), այլ «Նէմդի» զեմոկրատներ:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կանոնց համար թատրօն: Օտար լրագիրները հաղորդում են, որ Լօնդոնում մեկ թատրօն կառուցվեցաւ բացառապէս կանանց համար: Վարչութեան մէջ կանայք կը լինեն, բեմի վրա կանայք, օրկեստրում կանայք:

* * *

Դիտօ դառնը: Գարֆիլդին սպանող Վիտօ գառը, որ պահվում էր ընտանեկան թանդարանում, վաչխնպօհում, այս օրերս յոտիչտակել է երեխի կատաղի կերպով հնոսթիւներ սիրողներից մեկը:

* * *

Էլէկտրականութիւնը որպէս մի ջոց կատաղած ձիաներ կանգնեցնելու: Էլէկտրականութեան գործադրութեան ամենանոր և յաջող օրինակը Դիւֆաուայի գիւտն է: Այդ գիւտը կայանում է նրա մէջ, որ փոքրիկ պինամօ-էլէկտրական գործիքի միջոցով, որ գտնվում է կառապանի ձեռքում, կարելի է մի ակնթարթում անձնատուր անել ձիու: Ձիու ամենը ունի երկու բրական մետաղական, չէղոքացրած հաղորդիչներ, որոնք դուրս են գալիս վերոյիշեալ գործիքից և միանում են ձիու ծնօտի հետ: Բանական է, որ կառապանը չուտ սայ գործիքի կոթը, և էլէկտրական հոսանքը հասնում է կենդանու ղրմունդներին, որը մի ակնթարթում կանգնում է: Փարիզի կառապանների ընկերութեան դիրեկտորը այս օրերս չատ նպատակայարմար տեսիլ ներկայացրեց այդ գիւտի նպատակայարմարութեան վերաբերութեամբ:

* * *

Վայրկենական լուսանկար: Ֆոտոգրաֆիայի հրաշքների մեջ ամենայն իրաւունքով պէտք է համարել նորերումս հնարված լուսանկարային հրացանը, որի օգնութեամբ կարելի է նկարել թռչունին թռչելու ժամանակ, կենդանիներին վազելու ժամանակ և այլն, մի և նոյն ժամանակ հրացանը նշանաղրում է ատանձին դրութիւնները: «La Nature» լրագրի վերջին համարում դիտողված է այդպիսի լուսանկարների օրինակը:

* * *

Պէրֆէկցիոնիստների աղանդը: Այդ աղանդի ծննդավայրը Միչիգանն է. նրա գլխաւորներն են՝ մեթոդիստների նախկին քարոզիչ Շովէնֆաբա, և տիկին Բիկման, որին աղանդի պլխաւորները տալը են համարում: Այդ հետաքրքիր աղանդի վարդապետութիւնը հետևեալն է. «Մեծ դա չես հաւատում, որ տիկին Բիկման Քրիստոս է, այն ժամանակ դու կորած ես»: Աղանդի հետևողները հաստատում են, որ աստուածութիւնը միաւորվել է տիկին Բիկմանի հետ, որ Աստուած և նա մէկ են և որ Եթէ տիկինը խօսում է, այդ խօսում է նրա մէջ Աստուծու ձայնը: Տիկին Բիկման նոյնպէս բոլորովին չէ կասկածում այդ բանի մէջ և համոզված է, որ ինքն է նշանակված «խօսքը» քարոզելու համար և որ անպատճառ այդ առաքելութիւնը պէտք է պլուխ բերէ: Աղանդի հետևողների ժողովը բացվում է երգեցողութեամբ, յետոյ քարոզում են կամ տիկին Բիկման կամ Շովէնֆաբա: Աղանդաւորները իրանց Աստուծու ժողովարդ են անուանում, կամ երկրի վրա Աստուծու անման որդիներ և աղջիկներ: Վերջիններս մանաւանդ շատ են չարժվել, բայց այնպիսի քաղաքական մի միտք այդ բարբարոսների մասին պարական այժմ բարձր էր, որ թոյլ տան նրա միակ նպատակը երևում էր որ ատանց չինելու քանդել էր միայն: Հոգի թէ մի երկիր կրթութեան նոր էր պրծած, մի ուրիշն էր սկսում, ամեն տեղ սերմանելով տակտ և յուսահատութիւն: Ոչ մի տեղ չը կանգնեց, ոչ Դէնիսում, ոչ Բաղդադում, ոչ Թէհրանում, ոչ Ամմատում, ոչ Զմիւռնիայում. չարունակ առաջ էր գնում հետն ի միասին քարշ բերելով արիւնարբու բարբարոս հրամայողներ, ապազգային համար բոլորովին անծանոթ, նուաճած երկիրներում ոչ մի քաղաքական կապ չը հաստատելով. այդ երկիրները միայն այն ժամանակ որ և է մի կերպարանք կստանէին, երբ կազատվէին Տաներլանի ներկայութիւնից,

Ի բաց առնել Հնդկաստանը, որ իր յաջողութիւնները իր մահուանից ետքը հիմնեցին զօրեղ մի պետութիւն, որ տևեց նորերումս մինչ կէսը, նոյնպէս բացի Պարսկաստանի մի քանի հարուստ նահանգներից, որոնց կառավարութիւնը իր օրոցը յանձնած էր, ուրիշ այլ և այլ նուաճած երկիրներում չը թողաց ոչ այլ ինչ, բայց միայն անցկացած տեղերում պիակների կոչտեր և բարմադէզ ատեղակներ: Մի ուրիշ աչխարհակալ անատակոյս իր բնակութիւնը իր երկիրների կենտրոնում կը հաստատէր, իսկ ինքը Տամերլանդից զատ ուրիշ մայրաքաղաք ունենալ չը կամենար: Ինն անգամ այս քաղաքից մինչեւ Գանգես բանակին գլուխն անցած և ինն անգամ վերադարձած անհուն կազապատութեամբ բնակատորված ի ներքուստ միշտ վաչկատուն պատերազմող էր, վերադառնում էր իր վրանը, յաղթվողներին չքեղ ատարանքներ տալով, բայց այնպիսի ահագին մի վախ ազդում էր նրանից, որ ամեն մի նոր նուաճած երկրի մեջ նորից պետք էր սկսել ամեն ինչ:

«ՄՇԱԿԻ» ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐ

—Կ. ՊՕԼԻՍ. Պօղոս խորհուրդներ: Ձեր ուղարկած 2 րոպէ հասցրինք «Կենտրօնական գրավաճառանոցը» ձեզ համար Դամատ-Քաֆիրայի գիրքը ուղարկելու համար:

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՑԻՆ ԴՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

ՓԱՐԻԶ, 13 հոկտեմբերի: Մեծ Իշխան Վլադիմիր Ալէքսանդրովիչ այսօր երեկոյեան կուղևորվի Ս. Պետերբուրգ:

ԲԵԼԳՐԱԴ, 13 հոկտեմբերի: Թագաւոր Միլան վերադարձաւ այստեղ Տեմեշվարի կողմից և ոչ մեկ Դունայ գետի վրայով, որովհետև լուր է տարածված, որ ջրի տակ պահված մինաներով պէտք է ձեռնամուխ լինէին նրա կեանքին: Երբ Թագաւորը և Թագուհին մտնում էին կկեղեցի, ելնում Մարիովիչ Թագաւորի վրա ատրճանակ արձակից երկու քայլ հեռաւորութիւնից: Առաջին հարուածից ատրճանակը չարձակվեցաւ, երկրորդից յետոյ գնտակը անցաւ ադիւտանտի մօտից, որ բռնեց յանցաւորին: Թագուհին բացականչեց և սկսեց հեկեկալ: Պոլիցիան հապճեպ կարողացաւ ազատել Մարիովիչին ժողովրդական զայրութիւից: Նամակ է գտնված, որի մէջ Մարիովիչ ասում է, թէ պէտք է սպանել նրան, որ վաւերացրեց իր ամուսնի մահուան պատիժը: Կատաղաւորված են սոցիալիստական „Բօլբա“ լրագրի խմբագիրը և մի քանի ուրիշ անձինք:

ԱՍՏՐԱԽԱՆ, 13 հոկտեմբերի: Ձկան տաք է: Ցոյս ունեն բեռները մինչև Յունիսին հասցնել:

ԲԵՐԻՈԼԱՎԼ, 13 հոկտեմբերի: Գինեգործական գործարանը փոքելու ժամանակ պրինձը ճաքեց: Մի քանի մարդիկ ապանված են, վեց հոգի վիրաւորված են:

ՐԻԱԶԱՆ, 13 հոկտեմբերի: Նահանգական դատարանը Սկօպինի բանկը անանկացած յայտնեց և երեք հազարթաձուներ նըշանակեց:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 13 հոկտեմբերի, „Правит. Вѣст.“ լրագրի մէջ մի տեղեկացոյց է տպված ձեռ գնելու գործի դրուելու մասին նրա սկսվելուց մինչև 1882 թ. հոկտեմբերի 10-ը: „Новое Время“ լրագիրը հետագրի ստացաւ Մոսկվայից, որ Ուրլերի դատարանի գանձապահը անհետացել, բայց այնպիսի քաղաքական մի միտք այդ գործողութիւնը մատուցական այժմ բարձր էր, որ թվենան նրա միակ նպատակը երևում էր որ ատանց չինելու քանդել էր միայն: Հոգի թէ մի երկիր կրթութեան նոր էր պրծած, մի ուրիշն էր սկսում, ամեն տեղ սերմանելով տակտ և յուսահատութիւն: Ոչ մի տեղ չը կանգնեց, ոչ Դէնիսում, ոչ Բաղդադում, ոչ Թէհրանում, ոչ Ամմատում, ոչ Զմիւռնիայում. չարունակ առաջ էր գնում հետն ի միասին քարշ բերելով արիւնարբու բարբարոս հրամայողներ, ապազգային համար բոլորովին անծանոթ, նուաճած երկիրներում ոչ մի քաղաքական կապ չը հաստատելով. այդ երկիրները միայն այն ժամանակ որ և է մի կերպարանք կստանէին, երբ կազատվէին Տաներլանի ներկայութիւնից,

Ի բաց առնել Հնդկաստանը, որ իր յաջողութիւնները իր մահուանից ետքը հիմնեցին զօրեղ մի պետութիւն, որ տևեց նորերումս մինչ կէսը, նոյնպէս բացի Պարսկաստանի մի քանի հարուստ նահանգներից, որոնց կառավարութիւնը իր օրոցը յանձնած էր, ուրիշ այլ և այլ նուաճած երկիրներում չը թողաց ոչ այլ ինչ, բայց միայն անցկացած տեղերում պիակների կոչտեր և բարմադէզ ատեղակներ: Մի ուրիշ աչխարհակալ անատակոյս իր բնակութիւնը իր երկիրների կենտրոնում կը հաստատէր, իսկ ինքը Տամերլանդից զատ ուրիշ մայրաքաղաք ունենալ չը կամենար: Ինն անգամ այս քաղաքից մինչեւ Գանգես բանակին գլուխն անցած և ինն անգամ վերադարձած անհուն կազապատութեամբ բնակատորված ի ներքուստ միշտ վաչկատուն պատերազմող էր, վերադառնում էր իր վրանը, յաղթվողներին չքեղ ատարանքներ տալով, բայց այնպիսի ահագին մի վախ ազդում էր նրանից, որ ամեն մի նոր նուաճած երկրի մեջ նորից պետք էր սկսել ամեն ինչ:

Ներսը հարուստ և հանգստավետ պատրաստ հեռանալ օրը արշաւանքները վերսկսին սկսելու:

35 տարի տիրապետեց, նոյնքան ժամանակ միջոցում Տամերլան, ինչպէս ատացինք, մտաւ Չողկաստան, Պարսկաստան, Տարտարիա Ուսաստան, Հայաստան, Վրաստան, Փոքր-Ասիա, Եգիպտոս, Մէսոպոտամիա, Սիրիա և Իրաք: Տամերլան 1405 թուին Սամարքանդ վերադարձած ժամանակը Չինաստանը նուաճելու խորհուրդը չդացաւ. այն ժամանակ 70 տարեկան էր, երբ մեծ չպիտանական Օսման մտաւ, սրտով հիւանդացաւ, բորբոքիչ մի ջերմի հիւանդութիւնից մեռաւ, թողնելով ետևից բազմաթիւ մի սերունդ, անհուն մի կայսրութիւն, և այնպիսի մի անուն, որ ցնծութով և սոսկումներով լցած էր աչխարհը:

Գտնում են, որ Նաբէդդին խօսեն, երբոր Փիշօաը, մի մահապատ կանխելու համար Տամերլանից տասը գեղատ առած լինելով, երեսը և աչերակ մի դաշոյն վրա չինել առել է առանց առնի բայց պարզունակներով ամրոցրած մի պուռ: Այս դրան յիշատակը, տասում էր Նաբէդդին խօսեն, յորդոց յորդի պիտի գնայ Տամերլանի յաղթութեանց հետ, աչխարհակալին դրան վրա ցասպին, իսկ Նաբէդդինի դրան վրա ծիծաղալից արտատաքներ պիտի թափեն:»

Տամերլանի ամբողջ պատմութիւնը տա մի քանի բառերի մէջ բովանդակվում է, առանձնացնալ մի դրան պատկերի մէջ, այսինքն ի մէջ ցաւալից և միանգամայն արհաւալից արտատաքց, զոր թափեցին ժողովուրդք այս աչխարհակալին մահուան լուրն առնելով:

* * *

Fonds A.R.A.M

ցաւ, տանելով պահեստի բանալիները, որտեղ պահված էին տօկօսաբեր թղթեր և Թանգագին իրեր 13 միլիոնի։ Անտառավաճառների կարծիքով Դօմնվի պահեստի այրվելու պատճառով փայտէ նիւթերը չեն Թանգանայ։ Ճշմարիտ էլ Բէյեվի, Լեբեգեվի, Ջուլիանների բօրսաների վրա գները առաջվանն են։ Ռազաքային գումարն Թոյլ տուեց շոգեկառքերի շարժողութիւն նեմա գետի սառուցի վրա, ձանապարհորդներին տեղափոխելու համար։ Գլխաւոր վինուրական պատասխանին ներկայացրած է եղրակացութիւն նաւթային գետի վրա կողմը եղած դօքերին պաշար հասցնող ընկերութեան բոլոր անդամներին դատաստանի ենթարկելու մասին։ „Голосъ“ լրագիրը հաղորդում է, որ Ֆինանսների մինիստրութիւնը դեմ է, որ հանատեսների կանոններ, որոնք հետաքրքրում են գործավարութիւնը դիւրացնելու համար բանկի օգնութեամբ հոդեր առնելու և գրաւ դնելու ժամանակ։ „Биржевыя Вѣдомости“ լրագիրը հաղորդում է, որ շուտով կը ներկայացվեն պետական խորհուրդին նոր կանոններ քաղաքային հասարակական բանկերի մասին։

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԴՕՐՄԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 13 հոկտեմբերի։ Բօրսային ստորագրութիւնը Անդրկովկասեան երկաթգիների օրլիգացիաների համար երկկամեայ գումարից ստեղի բէպարատիցիա հարկաւոր կը լինի։

ՕԴԷՍՍԱ, 13 հոկտեմբերի։ Երկաթուղու վարչութիւնը յայտնից լրագիրների մէջ, որ ձիւնի կոյտերի և հեռագիրների վնասուի պատճառով պատասխանատու չէ բեռների իր ժամանակին հասցնելու մասին։

ԿԱԶԱՆ, 13 հոկտեմբերի։ Կրեատիվների կով եղբայրների գործարանում աշխատանքները շարունակվում են։

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐՇՐՈՒՆԻ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

„ԹԻՖԼԻՍԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՑԵՐԷՆ ԴՐՒՆՐԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ“ մեծ. անդամները, կիրակի, հոկտեմբերի 17-ին, առաւօտեան 11 ժամին, հրաւիրվում են ԱրծրունեաԹատրոնի պահլիճը, ներկայ գտնվելու ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԻՆ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԱՆՁԱՆՑ ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ, որ յետաձգվեցաւ հոկտեմբերի 10-ին ժողովի օրը։

ԹՈՒՄԲԱՆԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

սրատեսութեան ընթացք

Գրիգորի Վարդևեան

Հայոց միջնակարգ ուսումնարանների համար մանր առաջին (ամբողջ Թուով)

Մամուլի տակն է և սեպտեմբերի առաջին օրերին լոյս կը տեսնի նոյն խնդիրների երկրորդ մասը (կատարակ Թուով և երրորդական կանոններ)։

Գինն է 40 կօպ.

Ուսումնարաններին զիջում 20%։

Դիմել Ս. Շահվերդեանի լրագրական գործակալութեան խանութում։

Օտար տեղերից դիմում են այս հասցէով Тифлисъ, въ Агентство В. Шавердова:

Պատիւ ունեմ յայտնել յարգելի հասարակութեանը, որ նորերումս ստացայ մեծ քանակութեամբ **ՏՂԱՄԱՐԴՈՑ ՁՄԵՌՈՒԱՑ ՊԱԼՏՕՆՆԵՐ** և կօշիկներ, որ վաճառում եմ ձեռնտու գներով։ Մեծ Բազապետանում № 7 խանութը։

ԱՒԵՏԻՔ ՕՀԱՆՆԵԱՆՑ

2—5 (1)

Դուրս եկաւ մամուլի տակից և ծախվում է յօդուտ չքաւոր Հայ ուսանողների Ա. ԹՈՒՄԱԻԵԱՆԻ հրապարակախօսութիւնը, ՄԱՍԻՍ ԼԵՐԱՆ ՀԱՐԱԻԱՑԻՆ ՍՏՈՐՈՑՆԵՐԸ։ Ծախվում է կինտրօնական գրավաճառանոցում, Գալօվինսկի պրօսպէկտի վրա, Զաքարեայ Գրիգորեանցի գրավաճառանոցում, Ծովսէփ Տէր-Ծովսէփեանցի Ծխախոտի խանութում, "Кавказъ„ հիւրանոցի տակ Գինն է 30 կօպ.

2—10

Ստիպեցնում եմ **ԿՐԿՆԱԿԻ ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՀԱՇԻԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ և ՌՈՒՍԱՑ** լեզուներով պարմանների մասին կարող են դիմել ինձ մօտ **ՋՈՒԲԱԼՕՎԻ** քարվանսարայ, Գասպարեանցի մազազինում ամեն ժամանակ։

ՍՄԲԱՏ ԳԻՏԱՏԱՐԵԱՆՑ

ԹԷՅ առաջին հունձի այս տարի չափազանց գոյնաւոր և հատուկտ։ Այդ Թէյից **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** մէջ տարեվաճ է 50,000 ֆունտ և ծախվում է 25% էժան և աւելի լաւ քան Թէ ուրիշ տեղ։ Օրինակ. լաւ կոնդօ Թէյ 1 ր.—1 ր. 20 կօպ., պատուական ՍԱՆՖԱ Թէյ 1 ր. 40 կ., հիանալի ՄՕՆԻԿ Թէյ 1 ր. 60 կ. այս Թէյ ամեն տեղ ծախվում է 2 ր.—2 ր. 50 կ., գեղեցիկ ԿԱՑՍԱՈՒ Թէյ 1 ր. 80 կ. և ամենալաւ ֆու-չու-ֆու Թէյ 2 ր. մանուր Թէյ աւանց Թղթի։ Նոյն տեղը տարբեր լինում են 500 երկաթէ ՄԱՀՃԱԿԱԼ-ներ 6 ր.—60 ր., երկաթէ գրիջներ ամբողջ Անդրկովկասի համար, շօկալադ ֆրայ, շեվրլեի գանձեր, վերականգնող ՄԱԿՄԱՍՏԵՐ մազերի համար, հրացաններ ԴԱՈՒՆ, ՐԻՎՕԼՎԵՐՆԵՐ վերլի, ԹԱՄԲԵՐ բարձերի, կօշմանի նըշխարայ, ԱԼԲՕՄՆԵՐ շեվրլի կէս գնով։ **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹ, ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԷՋ ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԼԵՐԷԱՅՈՒՄ** № 156, 157, 158, 159 և 160։

58—100

Въ Редакціи газеты

«МШАКЪ»

Продается

БРОШЮРА

„ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНІЕ ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ.“

Д. Григорія АРЦРУНИ.

Брошюра напечатана въ Москвѣ.

Цѣна 25 коп.

ՕԳՈՍՏՈՍ ԱՄՍԻ ՄԷԿԻՑ

ՍԿՍԵՑ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԵԼ ՎԻԵՆՆԱՑՈՒՄ

L'ORIENTAL

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԹԵՐԹԸ, ԱՄԻՍԸ ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՄ։

„Ժուրնալ դ'Օրիան“ լրագրի հին բաժանորդներին պարտաբերած Թերթի տեղ կուղարկվի այդ նոր հրատարակութիւնը։

„L'Oriental“ Թերթի տարեկան գինը 8 րուբլ է, կէս տարվանը 4 րուբլ։

Գրվել կարելի է „ՄՇԱԿԻ“ խմբագրութեան մէջ, կամ ուղղակի վիէննայում դիմելով հետեւալ հասարակ հասցէով. Vienne (Autriche) M. F. Salles I. Neuer Markt 9.

Մ ի ջ ի փ ո ղ ո ց, կ ա թ օ լ ի չ ե ա կ ա յ ա փ ո ղ ո ց ի ա ն կ ի ւ ն № 13.

Ա՛ւելի էժան, քան Թէ ուրիշ տեղ ծախվում են. ՎԻԵՆՆԱՑԻ ՄԵԲԵԼ ամենայն տեսակ, ֆրանսիական և անգլիական երկաթէ ԿՐԱՎԱՏՆԵՐ 8—30 ր., չամադաններ 250—25 ր., սակվօյաժներ 1. 30—12 ր., սուն դուկներ ձանապարհի 6—35 ր., մոլսաններ (шоребцы) 6—25 ր., սամօվարներ 60 կ.—1.25 ֆունտը., կաբօնի պղնձէ ամաններ, գերմանիայի երկաթէ էմալով ամաններ. ուրիվալնիկներ մրամօրներ 38 ր.—75 ր., հրացաններ երկու լուլանի 6—32 ր., ռեվոլվերներ ամենայն տեսակ 3. 50—30 ր., պատրոններ. (գուլաններ) բէվօլվերի, սիգար ռիշդարդի ֆաբրիկից. պապիրոս և Թամբաքու կուշտարօվի գիլդի պապիրոսի. 5,000 ՖՈՒՆՏ ԹԷՅ (չայ) ԵՂ. ՊԱՊՈՎՆԵՐԻ, բիսկվիտ. (սուխար չայու և կաֆէի) էլինէմի. կօֆէ էլինէմի և միխեևսկի. ֆնտեբրօտգում 40—1 ր. 25 կ. հայկլիներ ամենայն տեսակ 28 կ.—240 ր., պլօտկայ դինեվամաններ, հանքային և գարեջրի (для зельтерскихъ водъ и пива) դոլմուկ (пухъ), պաղնաներ սամվարի և չայու, գանակ չանգալ գանագան ֆաբրիկանների 1 ր. 20 կ.—25 ր. դուժինը. զրչափմներ 1 ր. 80 կ.—5—60 կ. գանակ ջիբի 1—60 կ.—12 ր., գանակ հացի 20 կ.—1 ր., հատը, կաբօնի 1—40 մինչև 3—20 կ. պրիօր. մեծ կալելու մաշինայ. Անգլիական ուէմներ, Բրիտանական չայնիկներ, կաֆէնիներ ամենայն տեսակ, Ջազայներ կաֆէի համար, ֆիլտեր—ջուր մաքրելու, կրանմալ կաթօրկէն 18 կ., վոքս ֆրանսիայի ժակէտ, Թուղթ փուշի, կանվերտներ, սուրգուչ, մատիտ, գրիչ երկաթէ, գրչակոթ, քարէ տաշած Թանաքամաններ, պրեսպապիներ, գդալներ սեղանի և չայու ֆրաժէ, վարշավի և բրիտանական դուժինը 1—50 կ. մինչև 12 ր., և չայու 45 կ.—5 ր., չուռմիչկէք 45 կ.—5 ր., շամադաններ ամեն տեսակ 25 կ.—12 ր. ջուխտ, պղպատպիչներ վարշավու, ՌԻՋԻՆԻ ԿԱԼՕՇՆԵՐ, ամեն տեսակ, գուլպաններ կանացից և մարդկանից 15 կ.—50 կ. ջուխտ, շապիկներ, մարդկանց գուլպատիկներ, գոտկիկներ 35 կ.—4—50 կ., հատ, անձրևի և շորի. սանդրեր շորմայու ապակէ, գուտապերչայով և փայտէ, շշտականներ գլխի, շորի, սապակի, պոլի և կապոի համար. չուլքի Թէկ (бумага) մատակի կօճի և շալէ (гарусъ) ֆէյչամկէք մարդկանց և կանանց, պորտմանններ, քիսաներ, պապիրոսի ամաններ և մանր գոլանտերեյնի ապրանքներ, սատրն ամեն տեսակ 3 կ.,—30 կ., կոտր, հոտավէտ ջրեր, պուդրա, գլխկերին ջրի քացախ, հոտավէտ պարաշոկներ կիվերի ԼԱԲՕՐԱՏՈՐԻՑ. և այլն և այլն և այլն։

Վաճառականներին առանձին պայմաններով և դիջումով վերոյիշեալ ապրանքներ մեծ քանակութեամբ միշտակս գտնվում են ՄԻՔԱՑԷԼ ՏԷՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆՑԻ պահեստում (въ складѣ) Միջի փողոցում կամրոլիից փողոցի անկիւնում № 13.

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել հետեւեալ հասցէով. Тифлисъ Михаилу Н. Теръ-Никогосову.

156—180

Մ ի ջ ի փ ո ղ ո ց, կ ա թ օ լ ի չ ե ա կ ա յ ա փ ո ղ ո ց ի ա ն կ ի ւ ն № 13.

ԲԱՑՄԱՆ

ԽԱՄԱՑԻ

ՄԷԼԻՔՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Գինն է 1 ր. 50 կ.

Դիրքը բաղկացած է 467 երեսներից

Թիֆլիսում վաճառվում է

„Մշակի“ խմբագրատունը.—„Կանոնական դրավաճառանոցում“ Միքիմանովի տանը № № 3 և 4. Պ. Զաքարեայ Գրիգորեանցի „Կովկասեան դրավաճառանոցում“.—Պ. Էնֆիաձեանցի Ծխախոտի խանութում.—Պ. Շահխնեանցի Ծխախոտի խանութում։

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել համ յիշեալ տեղերը, համ ուղղակի հեղինակին հետեւեալ հասցէով։

ТИФЛИСЪ. Редакція „Мшакъ“.
РАФФИ.

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ, ԹԷՅԻ ԳՆԵՐԻ ՆԵՐՔԻՆ ՓՈՓՐԱՑՈՒՄՆ (MAISON DE CONFIANCE) ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԼԵՐԷԱ № № 156, 157, 158, 159 և 160.

Համեմատեցէք Թէյ

1 ր. 10 կ. Թէյի հետ ամեն տեղ	1 ր.	30 կ.
1 „ 20 „	1 „	60 „
1 „ 40 „	1 „	90 „
1 „ 60 „	2 „	20 „
1 „ 80 „	2 „	50 „
ամենալաւը 2 ր.	3 „	—

Մի և նոյն տեղը գործակալութիւն վաճառման չօկօլադի և կակաօ-ֆրայ հասնելիքի, պալմերի բիսկվիտների, բայրի կանֆետների, շեֆիլդի դանակներից, ՏուրնԹալի գրիչներ, Գաուի հրացանների, վերկիի բէվօլվերների, բարնօրի Թամբերի, մեկնիի ամաններ, կօլմանի կրախմալ և մանանեխ, եվրոպի սլրօՁներ և այլն և այլն։

11—100

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 14 Октября 1882 года.

Типогр. Главн. Упр. Главнонач. гражд. час., Лор.-Мелик. ул. зак. д.

Fonds A.R.A.M

№ 192 Հոկտեմբերի 16 Շաբաթ

1882

ՏԱՍՆԱՄԵԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Հոկտեմբերի 16 Շաբաթ № 192

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կիսամյակը 6 րուբլի։
Առանձին համարները 5 կոպեկով։

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մեջ։

Յաղարթագրքերը գիտում են ուղղակի
Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից)։

Յայտարարութիւն ընդունւում է ամէն լեզուով։

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ Նախիջևանից։ Նամակ Պարսից։ Ներքին լուրեր։—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Անգլիա։ Արտաքին լուրեր։—ԹԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ։—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵր։—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ Պարտադիր աւտոգրաֆ։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՆՈՒԽՈՒԻՑ

—

Հոկտեմբերի 9-ին

Այն ուսումնարանը, որը կառավարվում է փոքր ի շատէ հասուսուն եկամտաւոր ապրիլներից զօրավիգ և որի գնկը յանձնված է լինում հմուտ և հնարաւոր անձանց ձեռքը, նա միշտ երկարատև է լինում և արդիւնարար հանդիսանում. իսկ այն ուսումնարանը, որ պատահական փոթորիկների զօրավիգն է ընծայում առանում, նա իւր վերջոյ տասանիկ ժամում է։ Այն ուսումնարանը, որը հասուսուն մտածմունքներով է սկսում և պատահական փոթորիկները նրա բնական ընթացքի վրա ներգործել չեն կարողանում, նա միշտ ուշադրութեան և համակրութեան է արժանանում. իսկ այն ուսումնարանը,—որը անփորձ, կարճատես մարդկանց վարչութեան տակն է մնում, նա երկար կեանք չէ ունենում։ Այդպիսի ուսումնարանը չատ անձնական կրքերի, ինտրիգանների, հակառակութեան և չհամակրութեան առարկայ է դառնում ու խռովութեան, երկպառակութեան ու անմիաբանութեան կենտրոն։

Մի տարվայ ընթացքում Նուխու հայոց երկսեռ դպրոցը յայտնվում էր միաբանութիւնով, իր խաղաղ դիրքով, և ուսուցչների համեստ և հեռանդուն աշխատութիւններով. արդարև, թէպէտ հոգեպարծուք ամէնքան մեծ աշխատութիւններ չէին գործ դնում ուսումնարանի ներքին միջոցները ամրացնելու, այնու ամենայնիւ աշխատում էին ուսումնարանի ներքին միաբանութիւնը և խաղաղութիւնը կապը ամուր պահպանելու և այդ պատճառով տեղիս չաջողի դէպի ուսումնարանները ունեցած անտարբերութիւնը, իր մանրակրկիտ վարմունքներով, այնքան չէր կարողանում ոչ չոչափել ուսումնարանի չահերը, ոչ նրա բնականոն դիրքը և ոչ վրդովել նրա խաղաղ պրոցեսները։ Շատերը ուսուցիչներից և ուսումնարանի բարեկամներից, ի վերուստ էին նայում վարչական ատրամանց վրա և ներողամտութեամբ էին ասում ամեն բան, տեսնելով այն ասարօրեայ չարն չատ է ասած, նորանից չատ պիտի պահանջվի, որին ասկատ—ասկատ։

Այո, մի ամբողջ ուսումնական տարվայ ընթացքում ուսուցիչները իրանց հանդիսաւոր միաբանութիւններով, մեղմ և համեստ աշխատութիւններով կարողացան գրաւել ժողովրդի չերմ համակրութիւնը և սկզբ դէպի ուսումնարանը։ Աստծուներիս ապագայը թող լինեն վարդանանց ազնուամտութեան կատարումն, ուսումնարանի հանդիստաւոր հարցաքննութիւնը, վիճակախաղը օրիորդական գործոյի ձեռագործների, որը կատարվեցաւ հարցաքննութիւններից յետոյ ուսումնարանի լայնատարած հալահատ, որը լի էր բազմութիւն կանանցով և մարդկանցով։ Շարժումն չատ քաղցր էր և ուրախալի. կանայք և մարդիկ սերով էին խօսում ուսումնարանի գործիչները միչա պաչտպանելու վրա. ամէն մէկի երեսին փայլում էր բաւականութեան ժպիտը։ Այս բոլորի հետևանքը այն եղաւ, որ նոյն ժամին միաբանութեամբ ընտրեցին օրիորդաց դպրոցի համար հոգաբարձուհի և նոր հոգաբարձուներ, որովհետև հինների ժամանակը լրանալու վրա էր։

Հոգեպարծուք ամէնքան մեծ աշխատութիւններ չէին գործ գնում ուսումնարանի ներքին միջոցները ամրացնելու, այնու ամենայնիւ աշխատում էին ուսումնարանի ներքին միաբանութիւնը և խաղաղութիւնը կապը ամուր պահպանելու և այդ պատճառով տեղիս չաջողի դէպի ուսումնարանները ունեցած անտարբերութիւնը, իր մանրակրկիտ վարմունքներով, այնքան չէր կարողանում ոչ չոչափել ուսումնարանի չահերը, ոչ նրա բնականոն դիրքը և ոչ վրդովել նրա խաղաղ պրոցեսները։ Շատերը ուսուցիչներից և ուսումնարանի բարեկամներից, ի վերուստ էին նայում վարչական ատրամանց վրա և ներողամտութեամբ էին ասում ամեն բան, տեսնելով այն ասարօրեայ չարն չատ է ասած, նորանից չատ պիտի պահանջվի, որին ասկատ—ասկատ։

Այո, մի ամբողջ ուսումնական տարվայ ընթացքում ուսուցիչները իրանց հանդիսաւոր միաբանութիւններով, մեղմ և համեստ աշխատութիւններով կարողացան գրաւել ժողովրդի չերմ համակրութիւնը և սկզբ դէպի ուսումնարանը։ Աստծուներիս ապագայը թող լինեն վարդանանց ազնուամտութեան կատարումն, ուսումնարանի հանդիստաւոր հարցաքննութիւնը, վիճակախաղը օրիորդական գործոյի ձեռագործների, որը կատարվեցաւ հարցաքննութիւններից յետոյ ուսումնարանի լայնատարած հալահատ, որը լի էր բազմութիւն կանանցով և մարդկանցով։ Շարժումն չատ քաղցր էր և ուրախալի. կանայք և մարդիկ սերով էին խօսում ուսումնարանի գործիչները միչա պաչտպանելու վրա. ամէն մէկի երեսին փայլում էր բաւականութեան ժպիտը։ Այս բոլորի հետևանքը այն եղաւ, որ նոյն ժամին միաբանութեամբ ընտրեցին օրիորդաց դպրոցի համար հոգաբարձուհի և նոր հոգաբարձուներ, որովհետև հինների ժամանակը լրանալու վրա էր։

Վերջապէս ասածներս թող հասուսուն և այն, որ ուսուցիչները երկար աշխատութիւններից յետոյ կարողացան երիտասարդների մի խումբ կազմել, որ կային նորընտիր հոգաբարձուհի և մի վարժուհի և միացած այժմ ներկայացրին «Շուշանիկ» սիւռան, որ բաղմաթիւ հանդիսականաց անկեղծ ուշադրութեան արժանացաւ։

Այս բոլորը կատարվեցաւ համերաչխ միաբանութեամբ, անկեղծ ցանկութեամբ և բնական ձգտումներով չգալա ուսումնարանին։ Սա մի ասարօրեակ բան էր. նուխեցիների համար։ Սակայն այսքանը, մի տարվայ քաղցր չիչատակը, ցուսալի խոստանում, երբ այդքիս ասածն ուսում առ ոչ այս չորչրէ որ գալը ասասց գրանակ խաղաղութեան ուսումնարանի և ժողովրդի մէջ,—տիրում է մի այնպիսի երկպառակութիւն, կռասկրութիւն և անմիաբանութիւնը, որոնցից ուսումնարանին հասուցած վնասը հազիւ թէ կարող լինի ուղղվել մի քանի տարվայ ընթացքում։ Թէև չատ չատ դժուար է, բայց և այնպէս մենք գնա միխիթարում ենք մեզ չսյտով, որ Նուխու հայ հասարակութեան բանիմաց մարդիկը հետաքրքրութեամբ կը նայեն խնդրին և կը չանան երկպառակութեանց առաջը առնել և տեղիք չը տալ նրա ընդարձակելուն. սակայն երբ կը տեսնենք, որ սխալված ենք և հասարակութիւնը չի արդարացնի մեր ակնկալութիւնը, այն ժամանակ մենք արդարև կը համարենք մանրամասնօրէն խօսել այս երկպառակութեանց ծագման մասին և ասելի ալեկոչ կերպով կը մերկացնենք չարութիւնը սերմանողներին իրանց բոլոր գոյներով. առայժմ բաւականանալով ասածներով, ինքնաւ ես նամակս այս առածով չգալ է երբ կսչկակաչը կամենում է հայ թիթել, իսկ հայթիթը կաչիկ կարել։

***

ՆԱՄԱԿ ՊԱՐՍԻՑ

—

Հոկտեմբերի 8-ին

Այսօր ժամը 3-ին կէս օրից յետոյ հասաւ Պարսից արքունի դահլիճի ուխտաւորաց խումբը, որը կարապետից. կարապետ մտնելով Մինասեանի առաջնորդութեամբ։ *) Ահա նորա բերած նոր լուրերը Թիւրքաց Հայաստանից։ Շէյխ Իսմայիլն փախուստը և նորա կրկին ոտի կանգնելը, քաջալերել է, մինչև այժմ քնած, Քիւրդ և քիւրդ աւազակներին, իրանց նախկին արշաւանքն ընկնելու, աւերակ դարձնելով գլխաւորապէս հայոց գիւղօրայքը. օրինակի համար Իլու, Թամօյի արուարձ քիւրդ աւազակապետը 60 պատուով, ասացած ամսի սեպտեմբերի 28-ին թալանել է օր ցնծութեամբ. Էրզրումից 10 ժամ հեռաւորութեամբ, Հասան-Գալայից Մուշ տանող հանապարհի վրա գտնված Գումաձոր գիւղը։ Առաջին անգամ Իլոն յարձակվում է տունեցոց վրա, բանաթարելով ու կողոպտելով կանանց զարդերը, տան մէջ գըտնված փողերը ու պղնձեղէն անօթները. գիւղից զատ գալով քշում են իրանց հետ դաչտից գիւղացոց ոչխարները և նախիրը։ Գիւղացիք չատով այդ անցքը պատմում են ու յայտնում Էրզրում կառավարութեանը, որը անօրինում է չատով ուղարկել Մուսայ-փաչայի քեահրդան, Միրզաբէկին, 100 ձիաւորով Իլոի առաջն առնելու համար, որոնք քիչ պատրա անելուց յետոյ վերադառնում են Կարին, և յայտնում են, որ չը կա-

*) Կարապետ մտնողների Մինասեան արդէն 20 տարի է, որ ամեն տարի պարտաւորեալ քսէրը այս տեղերի ուխտաւորաց գլուխն անցած ապահով կերթալով տանում տուրը Կարապետ ու բերում է։ Բացի այս պաչտօնից նա ընդունում է պատուիրներ, փոց, նամակ, մարդիկ անցկացնելու ապահով միջոցներով Տաճկա-Հայաստանի զանազան կողմերը։

ՊԱՐԱՏԱԳԻ

ԱՍՏՂԱԳԻՏԸ

—

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

—

I.

ՍԱԼԻՀԱՅԻ ԱՌԵՒԱՆԳՈՒՄԸ—ԱՍՏՂԱԳԻՏԻ ԳԵՐԵԼԸ—ՇՈՒՇԻ ԲԵՐԻ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԻՒՆԱՆ ԱՒԱՆՋԱՐԿՈՒԹԻՒՆԸ

Ասաղաչէսը բաւական ճարպիկ կերպով սարբեց Սալիհային առևանդելու ամբողջ ծրագիրը։ Ցնաց գիչերով դաղանագէս մտաւ Ջումչուղի տաղաւարը, հոգարձեց նրան ինչ որ կատարվեցաւ։ Չմայած երիտասարդը ուրախութեամբ զրկեց ասաղաչէսին, խոստացաւ նրա ծառայութիւնը առատապէս վարձատրել, երբ ինքը կը վերադառնայ Չանախչի ամրոցը։ Նրանք երկուքն էլ համաձայնութիւն կայացրին այն միջոցների վերաբերութեամբ, թէ ինչ եղանակով պէտք է գործէին, որ կատարածնէրը ասիճի չը ասչին։

Միւս օրը, Ջումչուղը, տեսնելով փանահ-խանի հետ, խոյտառութիւն խնդրեց իր խումբով վերադառնալ, որպէս զի իր հօրեղբօրը տեղեկութիւն տայ, թէ խանի գործերը չատով նրան օգնականն կը հանեն։ Փանահ-խանը, յայտնելով նրան իր ախոստանքը, թէ զրկվում է մի մեծ բաւականութիւնից, որ չէ կարող ասելի երկար ժամանակով պահել իր մօտ խանգագին հիւրին,—ասաց, որ նա կարող է գնալ, երբ որ կը ցանկանայ, իսկ ինքը, ասանց ժամանակ կորցնելու, նրա հետից իր զօրքերով կը գայ։

Հրաժարական ողջոյն ասալով Փանահ-խանին, Ջումչուղը ճանապարհ ընկաւ։ Բայց մի օրվայ ուղեորութիւնից յետոյ, նա յանձնեց իր խումբը իր հաւատարիմ նոքարներից մէկին, հրամայեց դրնալ Չանախչի, ասալով նրան մի նամակ իր հօրեղբօր անունով, հետևեալ բովանդակութեամբ.

«Անձնակարող Աստուծոյ կամքով մեր գործերը յաջողակ են ընթանում։ Փանահ-խանը չորս հազար ջաւանչիրցիներով կը դայ մեզ օգնելու, ոչ այնքան ուչ, քան ասան օրից յետոյ։ Նա յանձնեց ինձ յայտնել ձեզ իր մչտական անկեղծ բարեկամութեան զգացմունքը և իր փափաքը նպաստելու ձեր յաւաչջողմութեանը։ Ներեցէք, որ ես ինքս չեմ բերում ձեզ այդ համբաւը։ Մի կարևոր հանդամանք պահանջում է իմ չուտափոյթ գնալը ջաւանչիրցիների օբանակից մէկուսի, որտեղ ես անցուցել եմ այն չորս ասրիները, երբ ասովրում էի պատերազմական արհեստը։

«Անհանգիստ մի լինիք իմ մասին։ Ես չուտով դարձեալ կը յայտնվիմ ձեզ մօտասից լինելու համար մեր ընդհանուր թշնամիների դէմ»։

Երկու հետևեալ նոքարներ իր հետ առած, Ջումչուղը բաժանվեցաւ իր խումբից, և գարուսդի ճանապարհներով յետ գառնալով, եկաւ, թագնվեցաւ այն անտառի մէջ, որ չատ հեռու չէր փանահ-խանի բնակարանից, և բոլորովին մօտ էր այն լեռանը, որի վրա, աստղագէսի կարգադրութեան համեմատ, Սալիհան պիտի այցելութիւն դործէր Զօրան կարդալու համար։

Արեգակը դեռ նոր էր մայր մտել, երբ աստղագէսը նկատ Ջումչուղին տեսնելու։ Նրան դժուար չէր գտնել երիտասարդին, որովհետև ասաջուց ժամադիր էին եղած, թէ ամառասի որ վայրում պէտք է սպասէ աստղագէսին։ Այդ վերջինը բերեց Ջումչուղի և նրա երկու նօքարների համար թարասների ապառաժներ և պատներ, որոնց գինելու համար սկզբից փոր էր ասացած երիտասարդից։

—Ո՛րքան ուրախ եմ և չնորհակալ բնազանից, իմ սիրելի աստղագէս, որ դու ճշտութեամբ կատարեցիր քո խոստանքդ։ Հիմա ասա ինձ, սկսվեցաւ արդեօք իմ նաղելի Սալիհային բժշկելու հրաչալի եղանակը։

—Այսօր առաւօտեան ասացին անգամ նա ձիով դուրս եկաւ։ Թէև նա ասասիկ արդելեցի, որ ոչ ոք չտեսնէր նրան, բայց կատարածում փանահ-խանը, նստած ձիու վրա, հետևից իր հայացքով հետևում էր նրան։ Խանին ես հակառակել չը կարողացայ։ Նրա այդ կատարածները ստիպում է մեզ ասելի զգոյշ լինել։ Եղաւ, երբ տիկինը կը բարձրանայ սարի վրա և ձիուց ցած կիջնէ Զօրանի ընթերցանութեան համար,—դուք ձեր նօքարների հետ, ցած թողնելով ձեր ասղաւարտանքի երեսակալները, պէտք է յանկարծ յարձակում գործէք և յափշտակէք Սալիհային։ Շտապեցէք, որքան կարելի է, չտեսով մանել անտառը։ Ես էլ նստելով Սալիհայի ձիու վրա, իսկոյն կը միանամ ձեզ հետ։ Պէտք է զգուշանանք մեր հետից ընկնողներից։

—Գիզեցիկ խորհած է. գրանից ասելի լաւը մտածել անկարելի էր։ Բայց չը գիտեմ, ինչու իմ սիրտը այսպէս ասասիկ կերպով բաբախում է։ Երեւի, դա մի որ և է գժբախտութեան նախազգացումն է։ Բայց ինչ էլ որ պատահելու լինի, արդէն վճռված բան է... ես պիտի ամեն ինչ գոհեմ Սալիհայի փրկութեան համար։ Միայն չը գիտեմ, արդեօք ես պիտի ասանիմ իմ կնոջը։

—Չանախչի, ուղիղ ձեր հօրեղբօր մօտ. ահա իմ խորհուրդը։ Դուք վաղ թէ ասագան պէտք է յայտնէք ձեր գաղտնիքը և պէտք է ցոյց տաք նրան ձեր կնոջը։ Այժմ ամենայարմար ժամանակն է։ Ձեր հօրեղբօր Թալիշի մէկիքի հետ ունեցած երկպառակութիւնը, նրա անդրաժեչտ կարօտութիւնը ձեր արի և խորհրդականի մէջ սկսվող պատերազմի վերաբերութեամբ,—ասյդ բոլորը կը հարկադրեն նրան հաչտվելու ձեզ հետ և ամեն ինչ կը մոռացվի։

Ջումչուղը համաձայնվեցաւ աստղագէսի ենթադրութիւնների հետ, և նա վերադարձաւ փանահ-խանի մօտ։

Միւս օրվայ առաւօտը, երբ պէտք է կատարվէր ամենագումը, էր այն հրապուրիչ և չքնդ առաւօտներից մէկը, որոնք սովորական են Զարդարամ, առանձ ամառնային եղանակների ժամանակ։ Չէնց որ ծագեցին արեգակի առաջին ճառագայթները, Սալիհան նստած իր պատուական ձիու վրա, դիմեց դէպի լեռը, սկսեց բարձրանալ նրա գագաթի վրա։ Փանահ-խանը ոչ մի կերպով չէր կարող համբերել, որ հետից չը գնար նրա գործողութիւնները։ Ջուխտը և նրա երկու նօքարները, ոտքից ցլուխ պատած զրահի մէջ, և գէմքերը ծածկած երկաթեայ երեսակալներով, թաղնված խաւարխիտ թուփերի մէջ, ուչադրութեամբ նայում էին այն գործողութիւնների վրա, որ նրանց աչքի առջև կատարվում էին։ Ասաղաչէսը գործի յաջողութիւնը ասելի ապահովելու համար, բոնած Սալիհայի ձիու սանձից, ասչում էր մինչև սարի գագաթը։

Տիկինը ձիուց վայր իջածին պէս, աստղագէսը ասրածեց նրա ասների ասակ դրկը, որի վրա ծալապատիկ նստելով, սկսեց նա չանչի ճայնով կարդալ Զօրանի այսմիսները։ Այդ րոպէին Ջումչուղը իր երկու նօքարների հետ թռան նժոյգների վրա, և նետի նման սլացան դէպի նոյն լեռը։ Յափշտակելով ապշած Սալիհային իր գրկի մէջ, Ջումչուղը կայծակի արագութեամբ անհետացաւ անտառի խորքում։ Նօքարները և աստղագէսը հետևեցին նրան։ Վերջինը կարողացաւ նետել Սալիհայի ձիու վրա։ Փանահ-խանը տեսնելով այդ անդքը, նոյն րոպէում հասկացաւ, որ ինքը խաբված է, և իր հետ եղած խումբով նետվեցաւ փախստականների հետից։ Բայց փախստականները ունէին ամենալաւ ձիաններ և մինչև գան մի քանի տասնեակ րոպէներով առաջ անցնել։ Բայց դրանից, անտառի մէջ, խոտորնակի պատահելով, նրանք աչխատում էին այնպէս չուտ-չուտ փոխել ճանապարհը, որ փանահ-խանը մի ամբողջ ցերեկ նրանց հետամուտ լինելուց յետոյ, երեկոյեան բոլորովին կորցրեց նրանց հետքերը։ Բայց գժբախտաբար աստղագէսի ձին փախչելու միջոցին այլմաբվելով ցած դորվեցաւ։ Նա ընկաւ այնպէս անաչդակ կերպով, որ աստղագէսի մի ոտքը մնաց ձիու ասկին։ Այդ գժբախտ գրութեան մէջ նա չը կարողացաւ ազատվել վերահաս վտանգից։

Փանահ-խանը իր խումբի հետ վրահասաւ, և

Fonds A.R.A.M

Fonds A.R.A.M

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՑԸ

Հայաստանի Հանրապետության հարցը ներկայումս ամենաարդիական հարցերից մեկն է: Այն ունի ոչ միայն տեսական, այլև գործնական մեծ նշանակություն: Հայաստանի Հանրապետությունը ստեղծվել է 1991 թվականին, երբ Խորհրդային Միությունը փլուզվեց: Այդ ժամանակ Հայաստանը հռչակեց իր անկախությունը և սկսեց կառուցել ժողովրդավարական պետություն: Սակայն այդ ճանապարհը հեշտ չէր: Հայաստանը հայտնվեց տնտեսական ծանր ճգնաժամի մեջ, պատերազմ սկսվեց Ադրբեջանի հետ Լեռնային Ղարաբաղի համար, և հարյուր հազարավոր հայեր ստիպված եղան լքել իրենց տները:

Այսօր Հայաստանի Հանրապետությունը գտնվում է կարևոր փոփոխությունների շրեմում: Երիտասարդ սերունդը, որը մեծացել է անկախության պայմաններում, ավելի ազատ է մտածում և ավելի պատրաստ է պայքարելու իր իրավունքների համար: Հեղափոխությունը, որը տեղի ունեցավ 2018 թվականին, ցույց տվեց, որ ժողովուրդը կարող է փոխել իր ճակատագիրը խաղաղ ճանապարհով: Սակայն դեռ շատ աշխատանք կա անելու, որպեսզի այդ փոփոխությունները դառնան կայուն և երկարաժամկետ:

Հայաստանի Հանրապետության հարցը նաև միջազգային հարթակում է: Հայաստանը գտնվում է Եվրասիական տարածաշրջանում, որտեղ հատվում են Ռուսաստանի, Իրանի և Թուրքիայի շահերը: Հայաստանը ձգտում է հավասարակշռել իր հարաբերությունները այս երկրների հետ, պահպանելով իր ինքնիշխանությունը: Սա դժվար խնդիր է, բայց անհրաժեշտ է երկրի ապագայի համար:

Հայաստանի Հանրապետության հարցը նաև տնտեսական է: Երկիրը ունի հարուստ մշակութային ժառանգություն, բայց տնտեսությունը դեռ թույլ է: Անհրաժեշտ են ներդրումներ, նոր աշխատատեղեր և արդյունավետ կառավարում: Կարևոր է նաև պայքարել կոռուպցիայի դեմ, որը երկար տարիներ խոչընդոտել է զարգացմանը:

Ամփոփելով՝ կարելի է ասել, որ Հայաստանի Հանրապետության հարցը բարդ է, բայց լուծելի: Այն պահանջում է ժամանակ, համբերություն և բոլորի ջանքերը: Հայաստանի ապագան կախված է նրանից, թե ինչպես կօգտագործվեն այս հնարավորությունները:

ՀՈԳԵՎՈՐ ՎԻՃԱԿԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ

Հայաստանի Հանրապետությունում հոգեվոր վիճակը բարդ է և բազմաշերտ: Այն արտացոլում է երկրի ընդհանուր սոցիալական և քաղաքական իրավիճակը: Հոգեվոր վիճակը ներառում է մարդկանց հավատքը, նրանց հոգևոր կարիքները և այն միջավայրը, որտեղ նրանք ապրում են:

Հայաստանի Հանրապետությունում հոգեվոր վիճակի մի կարևոր կողմը կապված է եկեղեցու հետ: Հայ Առաքելական եկեղեցին դեր է խաղացել հայ ժողովրդի պատմության մեջ, և շատ մարդիկ դեռ կապում են իրենց ինքնությունը եկեղեցու հետ: Սակայն վերջին տարիներին նկատվում է, որ ոչ բոլորն են հավատում եկեղեցուն: Շատ երիտասարդներ կորցրել են վստահությունը հոգևորականության նկատմամբ, և կան նաև նրանք, ովքեր ընդհանրապես հեռացել են կրոնից:

Հոգեվոր վիճակի մյուս կողմը կապված է այն հարցերի հետ, որոնք ուղղակիորեն ազդում են մարդկանց կյանքի վրա: Դրանք են՝ աղքատությունը, գործազրկությունը, սոցիալական անհավասարությունը և այլն: Շատ մարդիկ, ովքեր ապրում են դժվարին պայմաններում, հաճախ կորցնում են հույսը և հավատը: Նրանք կարիք ունեն ոչ միայն նյութական, այլև հոգևոր աջակցության:

Հոգեվոր վիճակի վրա ազդում է նաև այն, թե ինչպես է հասարակությունը վերաբերվում հոգևոր արժեքներին: Հայաստանում կան մարդիկ, ովքեր կարևորում են հոգևոր կյանքը և փորձում են ապրել ըստ իրենց հավատքի: Սակայն կան նաև նրանք, ովքեր հոգևոր արժեքները համարում են անհետաքրքիր կամ նույնիսկ ծիծաղելի: Այս հակասությունը ստեղծում է լարված մթնոլորտ:

Հոգեվոր վիճակի բարելավման համար անհրաժեշտ է համատեղ ջանքեր գործադրել: Եկեղեցին պետք է ավելի մոտենա մարդկանց, հասկանա նրանց խնդիրները և օգնի նրանց: Պետությունը պետք է ապահովի սոցիալական արդարություն և ստեղծի այնպիսի պայմաններ, որոնք կնպաստեն հոգևոր զարգացմանը: Հասարակությունը պետք է հանդուրժող լինի տարբեր հայացքների նկատմամբ և սովորի հարգել միմյանց:

Ամփոփելով՝ կարելի է ասել, որ Հայաստանի Հանրապետության հոգեվոր վիճակը բարդ է և պահանջում է ուշադրություն: Այն ունի և՛ դրական, և՛ բացասական կողմեր: Կարևոր է գտնել հավասարակշռություն և աշխատել այնպես, որ յուրաքանչյուր մարդ կարողանա ապրել ըստ իր համոզմունքների:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՑԸ

Հայաստանի Հանրապետության հարցը ներկայումս ամենաարդիական հարցերից մեկն է: Այն ունի ոչ միայն տեսական, այլև գործնական մեծ նշանակություն: Հայաստանի Հանրապետությունը ստեղծվել է 1991 թվականին, երբ Խորհրդային Միությունը փլուզվեց: Այդ ժամանակ Հայաստանը հռչակեց իր անկախությունը և սկսեց կառուցել ժողովրդավարական պետություն: Սակայն այդ ճանապարհը հեշտ չէր: Հայաստանը հայտնվեց տնտեսական ծանր ճգնաժամի մեջ, պատերազմ սկսվեց Ադրբեջանի հետ Լեռնային Ղարաբաղի համար, և հարյուր հազարավոր հայեր ստիպված եղան լքել իրենց տները:

Այսօր Հայաստանի Հանրապետությունը գտնվում է կարևոր փոփոխությունների շրեմում: Երիտասարդ սերունդը, որը մեծացել է անկախության պայմաններում, ավելի ազատ է մտածում և ավելի պատրաստ է պայքարելու իր իրավունքների համար: Հեղափոխությունը, որը տեղի ունեցավ 2018 թվականին, ցույց տվեց, որ ժողովուրդը կարող է փոխել իր ճակատագիրը խաղաղ ճանապարհով: Սակայն դեռ շատ աշխատանք կա անելու, որպեսզի այդ փոփոխությունները դառնան կայուն և երկարաժամկետ:

Հայաստանի Հանրապետության հարցը նաև միջազգային հարթակում է: Հայաստանը գտնվում է Եվրասիական տարածաշրջանում, որտեղ հատվում են Ռուսաստանի, Իրանի և Թուրքիայի շահերը: Հայաստանը ձգտում է հավասարակշռել իր հարաբերությունները այս երկրների հետ, պահպանելով իր ինքնիշխանությունը: Սա դժվար խնդիր է, բայց անհրաժեշտ է երկրի ապագայի համար:

Հայաստանի Հանրապետության հարցը նաև տնտեսական է: Երկիրը ունի հարուստ մշակութային ժառանգություն, բայց տնտեսությունը դեռ թույլ է: Անհրաժեշտ են ներդրումներ, նոր աշխատատեղեր և արդյունավետ կառավարում: Կարևոր է նաև պայքարել կոռուպցիայի դեմ, որը երկար տարիներ խոչընդոտել է զարգացմանը:

Ամփոփելով՝ կարելի է ասել, որ Հայաստանի Հանրապետության հարցը բարդ է, բայց լուծելի: Այն պահանջում է ժամանակ, համբերություն և բոլորի ջանքերը: Հայաստանի ապագան կախված է նրանից, թե ինչպես կօգտագործվեն այս հնարավորությունները:

ՀՈԳԵՎՈՐ ՎԻՃԱԿԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ

Հայաստանի Հանրապետությունում հոգեվոր վիճակը բարդ է և բազմաշերտ: Այն արտացոլում է երկրի ընդհանուր սոցիալական և քաղաքական իրավիճակը: Հոգեվոր վիճակը ներառում է մարդկանց հավատքը, նրանց հոգևոր կարիքները և այն միջավայրը, որտեղ նրանք ապրում են:

Հայաստանի Հանրապետությունում հոգեվոր վիճակի մի կարևոր կողմը կապված է եկեղեցու հետ: Հայ Առաքելական եկեղեցին դեր է խաղացել հայ ժողովրդի պատմության մեջ, և շատ մարդիկ դեռ կապում են իրենց ինքնությունը եկեղեցու հետ: Սակայն վերջին տարիներին նկատվում է, որ ոչ բոլորն են հավատում եկեղեցուն: Շատ երիտասարդներ կորցրել են վստահությունը հոգևորականության նկատմամբ, և կան նաև նրանք, ովքեր ընդհանրապես հեռացել են կրոնից:

Հոգեվոր վիճակի մյուս կողմը կապված է այն հարցերի հետ, որոնք ուղղակիորեն ազդում են մարդկանց կյանքի վրա: Դրանք են՝ աղքատությունը, գործազրկությունը, սոցիալական անհավասարությունը և այլն: Շատ մարդիկ, ովքեր ապրում են դժվարին պայմաններում, հաճախ կորցնում են հույսը և հավատը: Նրանք կարիք ունեն ոչ միայն նյութական, այլև հոգևոր աջակցության:

Հոգեվոր վիճակի վրա ազդում է նաև այն, թե ինչպես է հասարակությունը վերաբերվում հոգևոր արժեքներին: Հայաստանում կան մարդիկ, ովքեր կարևորում են հոգևոր կյանքը և փորձում են ապրել ըստ իրենց հավատքի: Սակայն կան նաև նրանք, ովքեր հոգևոր արժեքները համարում են անհետաքրքիր կամ նույնիսկ ծիծաղելի: Այս հակասությունը ստեղծում է լարված մթնոլորտ:

Հոգեվոր վիճակի բարելավման համար անհրաժեշտ է համատեղ ջանքեր գործադրել: Եկեղեցին պետք է ավելի մոտենա մարդկանց, հասկանա նրանց խնդիրները և օգնի նրանց: Պետությունը պետք է ապահովի սոցիալական արդարություն և ստեղծի այնպիսի պայմաններ, որոնք կնպաստեն հոգևոր զարգացմանը: Հասարակությունը պետք է հանդուրժող լինի տարբեր հայացքների նկատմամբ և սովորի հարգել միմյանց:

Ամփոփելով՝ կարելի է ասել, որ Հայաստանի Հանրապետության հոգեվոր վիճակը բարդ է և պահանջում է ուշադրություն: Այն ունի և՛ դրական, և՛ բացասական կողմեր: Կարևոր է գտնել հավասարակշռություն և աշխատել այնպես, որ յուրաքանչյուր մարդ կարողանա ապրել ըստ իր համոզմունքների:

պաշտպանել իր շահերը Եգիպտոսի մէջ։ Այժ լրագիրները ապառնացող եղանակը շատ Թյլ ապագրութիւն է գործում Անգլիայի մէջ, որտեղ շատ լաւ հասկանում են, որ ներկայումս Ֆրանսիան կառավարչապէս անզօր է անգլիական կառավարութիւնը դէմագիծներին վնասելու համար։ Եվ ֆրանսիական կառավարութիւնը իր համաձայնութիւնը այդ նախագիծների ընդունելու համար այնպէս կը գնահատէ, որ յարմար չի լինի Անգլիայի համար, գլադստոնի կառավարութիւնը առանց այդ համաձայնութեան էլ կը կարողանայ գործել, մանաւանդ որ եւրոպական պետութիւններից և ոչ մէկը պատրաստ չէ պաշտպանել Ֆրանսիայի պահանջները, իսկ գլադստոնեան ուղղութեամբ համաձայնութիւն կը կայացնի Անգլիայի հետ եգիպտական վերաբերութեամբ։

Առհասարակ բոլորը, ինչ որ խօսւում է Անգլիայի եգիպտական քաղաքականութեան ընդհանրապէս մասին, պատրաստ խօսքեր են։ Այդպիսի ընդհանրութեան համար ժամանակը արդէն անցել է։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—«Հոլոսե» լրագիրը Փարիզից հեռագրում են, որ կառավարութիւնը հրամայել է ֆինանսների ֆրանսիական վերահսկողին, պ. Բրիֆֆին, անյապաղ Եգիպտոս ուղևորվել։

—Լսւր է տարածվել, որ Աբդել-Քադրը իր թէ սպանված է Լխմասս (Մեզրատ կղզու վրա)։

—Լենական գաւառական ընտրողական մասնաժողովը մի շրջաբերական հրատարակել, որի մէջ, հիմնվելով 1815 թվի պայմանագրերի վրա, գանգատում է, որ ձնչվում են լենացիներին պատկանող իրաւունքները, որ հալածվում է իրանց լեզուն ուսումնարաններում և հասարակական կեանքում, որ կամաւրկ հոգևորականութիւնը հետապնդում է ուսումնարաններում վերահսկողութիւն սահմանելու և, վերջապէս, որ լենացիք ամէն մի հարկեր են վճարում։ Այս թէ ինչու համար մասնաժողովը խորհուրդ է տալիս ընտրողներին, ամէն միջոցներ գործ դնել, որ պրուսական լանդտագում ընտրվեն այնպիսի պատգամաւորներ, որոնք և պատրաստ են աշխատել, որ լենացիների գանգատները լսվեն։

—«France» լրագիրն Բերլինից հեռագրում են նոյեմբերի 15-ից։ կայսր Վիլհելմ եկող չորեքշաբթի կը վերադառնայ։ Ասում են, որ նա բաւական առողջ է։ Այնուամենայնիւ, բժիշկները խորհուրդ են տալիս նրան որոշ ժամանակ բոլոր գործերից հրաժարվել։

—Հանրապետական կառավարչութեան թագաւորութեան վերջը հասնում է Մլեցկալ-Նահանգներում։ Վերջին ընտրութիւնների ժամանակ շատ նահանգներում արմատականները յաղթեցին։ Այդ կողմից մանաւանդ նշանաւոր հանդիսացաւ Օհայօ նահանգը, ուր կօնգրէսի 21 պատգամաւորներից 14 արմատականներ ընտրվեցան։

—Բերլինից հեռագրում են լրագիրներին, հոկտեմբերի 8-ին։ ձիշդ անցկութիւնների համեմատ, Բերլինի ընտրութիւնները այս հետևանքն ունեցան. առաջին ընտրողական շրջանում ընտրվեցան 664 առաջադիմներ, 265 պահպանողականներ և անորոշ ուղղութիւն ունեցող 20 ընտրողներ։ Երկրորդ շրջանում ընտրված են. 841 առաջադիմներ և 125 պահպանողականներ։ Երրորդում —907 առաջադիմներ, 315 պահպանողականներ և անորոշ ուղղութիւն ունեցող 11 ընտրողներ։ Չորրորդ շրջանում ընտրվեցան 643 պրոգրէսիստներ և 168 պահպանողականներ։

—Կաիրէից հեռագրում են հոկտեմբերի 8-ին։ Բրիտանական կառավարութեան ցանկութեան համաձայն, եղիպտական կառավարութիւնը հաճաձայնվեց տալ Աբդել-Քադրին անգլիական պաշտպան այն պայմանով, որ վկաների ցուցմունքները հրապարակական չը լինեն։

—«Times» լրագիրը հաղորդում է, որ անգլիական և ֆրանսիական կառավարութիւնները պատրաստ են նոր համաձայնութիւն կայացնել եգիպտոսի ֆինանսների վրա հսկելու համար։ Ներկայումս փարիզի և լնդոնի մէջ բանակցութիւններ են կատարվում այդ բանի վերաբերութեամբ։

—Հաւատից հեռագրում են, հոկտեմբերի 6-ից, որ Բուդրաանում բանակցութիւն սուեց ձախել ֆրանսիական կառավարութեան վրա ձանձնելոց մինչև գալիս եղած երկաթուղին։ Դա Ֆրանսիայի և Իտալիայի մէջ մոտակա նշան է համարվում։

ԽԱՒՈՆ ԼՈՒՐԵՐ

Էլէկտրականութիւնը ապատեղեկութիւն է տալիս։ Այժի առաջ ունենալով, որ վերջին ժամանակներս կիներների հովանաւորութեան ընկերութիւնը միջոցներ է որոնում մօրթելու նշանակված անասուններին որքան կարելի է չարչարանքից ազատելու համար, հետաքրքիր կը լինի նկատել, որ էլէկտրական հարուածից առաջ եկած մահը յանկարծակի և առանց ցաւի է լինում։ Բոլոր նրանք, որոնք ներկայ են եղել փորձերին, հաստատում են, որ միանգամայն համոզված են, որ զրպանիզմը ցաւ չի պատճառում և որ անդղայ է գառնում մարդ։ Անգլիական հանրահռչակ Ֆիլիկս Տինդալ, որը մեծ փորձեր է արել էլէկտրական հարուածի առարկայ և մի փոքր ժամանակ ուշքը կորցրել, նոյնպէս հաստատում է վերոյիշեալը։

* * *

Ամերիկան կղզիների Բաղտասար պետական թանգարանի Այս օրերս, Մարսէլից փարիզ ժամանելս այս պետական թանգարանը և իջել «Grand Hôtel» հիւրանոցը։ Պետական թանգարանը բազկացած է երկու դեպարտամենտից, քարտէզներից և քարտուղարից։ Առաջին դեպարտամենտը կոչվում է «Հազար անգամ Առաւելագոյն ընծայված»։ Այդ դեպարտամենտը 40 տարեկան է. նա մոլդ-կլինտանի գոյն ունի, կլոր կարճ քիթով, ան մազերով, որ երբեմն նման են, և նոյնպիսի էլ բնութիւն։ Նա ծագում է նշանաւոր ընտանիքից և ազգական է առաջին մինիստրի հետ, իսկ ինքն արտաքին գործերի մինիստր է։ Նա 15-րդ տարեդարձի շքանշան ունի (ամենաբարձր տարբերանշանը 61-ին է)։ Երկրորդ դեպարտամենտը, որը տեղի երիտասարդ և տեղի գեղեցիկ է, 14-ը տարեդարձի շքանշան ունի, խօսում է անգլերէն, այն ինչ վերև նկարագրված նրա ընկերը ոչ մի օտար լեզու չը գիտէ։ Երիտ դեպարտամենտները և նրանց քարտուղար Մավեռա Անգլիանիպատ բազմական պատասխանատու են պատկանում, իսկ թարգմանը, Մարկ Բարիլիզա, կամօլիկ է և միևնոյն ժամանակ պատկանում է ազգային գարդին։ Զորան էլ եւրոպական հագուստներով են, բայց ինչպէս երեում է, այնքան ուրախ չեն զգում իրանց այդ չորքի մէջ։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՑԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՒՆԻՑ

ԼՕՆԴՕՆ, 14 հոկտեմբերի։ կապոյտ գրքի մէջ հրատարակված է առաւել արտաքին գործերի մինիստր Գիլսի շրջաբերականը առաւել պետականներին արտասահմանում, որ բացատրում է Ռուսաստանի կարծիքը եղիպտական հարցի վերաբերութեամբ։ Շրջաբերականի գլխաւոր կէտերն են. պահպանել եւրոպական համաձայնութիւնը, միքանի փոփոխութիւններով վերականգնել նախկին կարգերը Եգիպտոսի մէջ. միջամտութիւնը պէտք է կատարվի միայն եւրոպական յանձնաժողովութեամբ։

ԳԵՆԻՆ, 14 հոկտեմբերի։ Առաւել գիտէ պարսկ ուղևորվում է Սպահան։

ԲԵՐԼԻՆ, 14 հոկտեմբերի։ Գերմանական դեսպանը Ս. Պետերբուրգի մէջ, շվէյնից առիշ պահանջ առացաւ։ Բերլինի պաշտպանական գրութեան ժամանակամիջոցը երկարացած է մի տարով։

ՓԱՐԻԶ, 14 հոկտեմբերի։ Ամենի մէջ ակված հրդեհները վերաբերում են յեզուփոխականներին։ Քննութիւնից յայտնվեց, որ կապ կայ Ռոնաս-Լիմինեան և Ժենեվայի ընկերութեան մէջ, որ ձգտում է ոչնչացնել մանաւանդ անփականութիւնը։ Այդ ընկերութեան անդամներ են նոյնպէս և ուսաց առաջնակարգ նիհիլիստներ։ Մօնսոի մէջ կատարված անկարգութիւնների մասին դատաստանական գործը յետաձգված է։

ԲԵԼԳՐԱԴ, 14 հոկտեմբերի։ Մի պատգամաւորութիւն է ընտրվում, որ պէտք է շնորհաւորի իշխանին վերադարձի առթիվ։ Մարկովիչին շրջապատողները դեռևս հիւանդութիւնը ենթարկված են հետաքրքրութեան։ Պալատական հիւանդութիւնը ենթարկված է պրոֆիլոսի վիճակին և արմատականների ներկայացուցչ Տոուֆիանովիչ։ Ձանցանքը կատարված է անձնական վիճաբանութիւնից։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 14 հոկտեմբերի։ „Восток“ լրագիրը հաղորդում է, որ Բաղտասարը իսկապէս ինքնին կրկնում է Ռուսաստանի քաղաքականութիւնը։ Ռուսաստանը ոչ մի կերպ չի ցանկանում, որ Եգիպտոսի մէջ ներքին խռովութիւններ սկսվեն։ Ռուսաստանը ոչ մի անձնական նպատակ չունի Եգիպտոսի մէջ։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 14 հոկտեմբերի։ „Голосъ“ լրագիրը հաղորդում է, որ Ռուսաստանի մէջ մեծ իշխան Միխայիլ Նիկոլայեվիչի ծննդեան և արտերքների մէջ նշանակվելու յիսնամեակի պատճառով արտերքների մէջ բոլոր ծառայողները իրանց կամքով հաւաքվեցին Սերգիեվսկի մայր եկեղեցին աղօթելու համար։

ՍՕՖԻԱ, 14 հոկտեմբերի։ Արեւելեան բանձիլոյի եպիսկոպոսական ժողովի անդամների ընտրութիւնների ժամանակ յայտնի հանդիսացաւ ասպաց պահպանողական հասարակութիւնը։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 15 հոկտեմբերի։ „Русскій Инвалидъ“ լրագիրը հաղորդում է. գեներալ-լեյտենանտ Բասովին շնորհված է արտերքների գեներալ ասպետներ։ Հեծելազօրի մէջ ծառայող գեներալ-մայոր իշխան Ալբերտ-Սախեն-Ալտենբուրգսկի վարշավայի զինուորական շրջանի հրամանատարի կարգադրութեան է յանձնված։

ՄԻԶԱԶԳԱՑԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՒՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 14 հոկտեմբերի։ Ֆինանսների մինիստրութեան մէջ հոկտեմբերի 20-ին խորհրդակցութիւններ կունենան ներկայացուցիչների մասնակցութեամբ կալկաեան արտոնիտը ոչնչացնելու մասին։ Գաղաքային հասարակական բանկերի համար ենթադրված է որոշել, եթէ կը յայտնվի, որ գետնները չեն ծածկվում օդատով և օրահեան գումարով այն չափով, որ հիմնական գումարից այդ գետները հանելուց նա բանկի պարտքերի առաւելութիւնից պահուս կը լինի, քաղաքը պարտաւոր է լրացնել գումարը մինչև առաւելագոյն, կամ փակել բանկը։ Աչխատաւորական ընկերութիւնը արշաւանք է ուղղում Ամալ-Տեկէ։ Գետատանական բաժնի ինսպեկտորական գրասենեակ կազմելու համար առձիկներից վերցրած գրաւները 1881 թվի ընթացքում տոկոսով հասան 3,425,990 ր. գումարի։ Այժ հինան վրա գրամարկղի նախագիծը քննված է և յանձնված է առանձին մասնաժողովի քննութեանը։

ՄՕՍԿՎԱ, 14 հոկտեմբերի։ Որբերի գործարանի համար քննութիւն է նշանակվում։ Գանձապահ Պօտապով առանց արձակուրդի եղած ուղևորվեցաւ։ Վճռված է կոտրել արկղները, եթէ նա չի վերադառնայ մինչև նշանակած ժամանակամիջոցը։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 12 հոկտեմբերի։ Պետական բանկի 5% տոմսակը առաջին շրջանի արժէ 94 ր. 25½ կ., երկրորդ 91 ր. 12 կ., երրորդ 91 ր., չորրորդ 90 ր. 37 կ., հինգերորդ 90 ր. 37 կ., ներքին 5% առաջին փոխառութեան տոմսակը արժէ 209 ր. 25 կ., երկրորդ 203 ր. արեւելեան առաջին փոխառութեան տոմսակը արժէ 88 ր. 87 կ., երկրորդ 89 ր. 12 կ., երրորդ 89 ր. 12 կ., ասկի 8 ր. 18 կ. Ռուսաց 1 րուբլի լծդոների վրա արժէ 24,09 պէնս, ռուսաց 100 ր. փարիզի վրա 253 ֆրանկ 25 սանտիմ։ Բօրսայի պատմագրութիւնը թոյլ է։

Խմբագիր—հրատարակող ԳԻՒՂՈՒ ԱՐՇՈՒՆԻ

Fonds A.R.A.M

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԲԱՑՄԻ

ԽԱՄԱՍԱՅԻ

ՄԷԼԻՔՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ԳԻՆՆ Է 1 ր. 50 կ.

Գիրքը բաղկացած է 467 երեսներից

Թիֆլիսում վաճառվում է

Մշակի խմբագրատանը.—„Կենսաբանական գրավաճառանոցում“ Միքիմանովի տանը № № 3 և 4. Պ. Զաքարիայ Գրիգորեանցի „Կովկասեան գրավաճառանոցում“.—Պ. Ենիքիաձեանցի Ծխախոտի խանութում.—Պ. Շահխինեանցի Ծխախոտի խանութում։

Օտարաքաղաքացիք կարող են գիմել համ յիշեալ տեղերը, համ ուղղակի հեղինակին հետևեալ հասցէով

ТИФЛИСЪ. Редакція „Мшакъ“.

РАФФИ.

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ. ԹԻՖԻ ԳՆԵՐԻ ՆՇԱՆԱԿՈՐ ՓՈՔՐԱՅՈՒՄՆ

(MAISON DE CONFIANCE) ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԵՐԻԱ № № 156, 157, 158, 159 և 160.

Համեմատեցէք Թէյ

1	ր. 10	կ.	Թէյի հետ ամեն տեղ	1 ր. 30	կ.
1	„ 20	„	. . . . .	1 „ 60	„
1	„ 40	„	. . . . .	1 „ 90	„
1	„ 60	„	. . . . .	2 „ 20	„
1	„ 80	„	. . . . .	2 „ 50	„
ամենալաւը	2 ր.		. . . . .	3 „	——

Մի և նոյն տեղը գործակալութիւն վաճառման շոկոլադի և կակաօ-Ֆրայ Կոսենցնայի, Պալմերի բիսկվիտների, Բազրի կօնֆետների, Շեֆիլդի դառանների, Տուրներ Ֆեկանների, Դաուի հրացանների, վեկլիի բէվօլվերների, բարնարդի թամբերի, մենկինի ամաններ, կօլմանի կրախմալ և մանանեխ, Շվարցի ալբոմներ և այլն և այլն։

12—100

„ԹԻՖԼԻՍԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՑԵՐԻՆ ԳՐՔԱՐԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ„ ՄԱԾ. անդամները, կիրակի, հոկտեմբերի 17-ին, առաւօտեան 11 ժամին, հրաւիրւում են ԱԹԹռունու Թատրոնի դահլիճը, նկատի գանելու ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԻՆ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԱՆՁԱՆՑ ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ, որ *յետաձգվեցաւ* հոկտեմբերի 10-ին ժողովի օրը։

ԹՈՒԱԲԱՆԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

սեսամէ մատիքական ընթացք

Դրիգորի Վարձելեան

Հայոց միջնակարգ ուսումնարանների համար մանր առաջին (ամբողջ Թուեր)

Մամուլի տակն է և սեպտեմբերի առաջին օրերին լոյս կը տեսնի նոյն խնդիրների երկրորդ մասը (կոտորակ Թուեր և երթղական կանոններ)։

Գինն է 40 կոպ.

Ուսումնարաններին զիջում 20%։

Ծախվում է Վ. Շահվերդեանի լրագրական գործակալութեան խանութում։

Օտար տեղերից գիմում են այս հասցէով Тифлисъ, въ Агентство В. Шавердова.

Պատիւ ունեմ յայտնել յարգելի հաճախողներին, որ նոյեմբերում սաստկագոյն միջոցներ ձեռնարկելով **ՏՂԱՄԱՐԴՈՑ ՁՄԵՌՈՒԱՑ ՊԱՀԱՏՕՆԵՐ** *և կօշիկներ, որ վաճառում եմ ձեռնատու գնորդի մեծ բազապահանջում № 7 խանութիւն։*

ԱԻԵՏԻՔ ՕՀԱՆԵԱՆՑ

3—5 (1)

Դարձ ևկաւ մամուլի տակից և ծախվում է յոգուտ չքաւոր հայ ուսանողների Ա. ԹՈՒՄԱԻԵԱՆԻ հրատարակութիւնը, ՄԱՍԻՍ ԼԵՐԱՆ ՀԱՐԱԻԱՑԻՆ ՍՏՈՐՈՏՆԵՐԸ։ *Նախկին է կենսաբանական գրավաճառանոցում, Գօլօվինակի պրօսպէկտի վրա, Զաքարիայ Գրիգորեանցի գրավաճառանոցում, Յովսէփ Տէր-Յովսէփեանցի Ծխախոտի խանութում, "Кавказъ„ հիւրանոցի տակ գինն է 30 կօպ.*

3—10

Սորվեցնում եմ **ԿՐԿՆԱԿԻ ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՀԱՇԻՒՊԱՀՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ և ՌՈՒՍԱՑ** *լեզուներով. պայմանների մասին կարող են դիմել ինձ մօտ*

ՋՈՒԲԱԼՕՎԻ *քարմանագործ, Գասպարեանցի մայրապետում ամեն ժամառնակ։*

ՍՄԲԱՏ ԳԻՏԱՑԱՐԵԱՆՑ

ԹԷՑ *առաջին հունձի այս տարի չափազանց գոյնուտր և հոտաւէտ ԱՅԴ ԹԷՅԻՑ* **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** *ՄԷՋ ատացված է 50,000 ֆունտ և ծախվում է 25% էժան և աւելի լաւ քան Թէյ ուրիշ տեղ։ Օրինակ. Լաւ ԿՕՆԳՕ Թէյ 1 ր.—1 ր. 20 կոպ., պատուական ՍԱՆՖԱ Թէյ 1 ր. 40 կ., հիանալի ՄՕՆԻԿ Թէյ 1 ր. 60 կ. այս Թէյ ամեն տեղ ծախվում է 2 ր.—2 ր. 50 կ., գերդեցիկ ԿԱՑՍԱՒՈՒ Թէյ 1 ր. 80 կ. և ամենալաւ Ֆու-Չու-Ֆու Թէյ 2 ր. մասնաւոր Թէյ առանց Թղթի։ Նոյն տեղը տարբեր Թէյից* ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹ, ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԷՋ ԱՐԾՐՈՒՆՈՒՄ *№ 156, 157, 158, 159 և 100։*

59—100

Въ Редакціи газеты

«МШАКЪ»

Продается

БРОШЮРА

„ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНІЕ ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ.“

Д. Григорія АРЦРУНИ.

Брошюра напечатана въ Москвѣ.

Цѣна 25 коп.

ՕԳՈՍՏՈՍ ԱՄՍԻ ՄԷԿԻՑ

ՍԿՍԵՑ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԵԼ ՎԻԵՆՆԱՅՈՒՄ

L'ORIENTAL

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԹԵՐԹԸ, ԱՄԻՍԸ ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՄ։

„Ժուրնալ դ'Օրիան“ լրագրի հին բաժանորդներին գազաթեղրած Թերթի տեղ կուզարկվի այգ նոր հրատարակութիւնը։

„L'Oriental“ *Թերթի տարեկան գինը 8 րուբլ է, կէս տարվանը 4 րուբլ։*

Գրվել կարելի է „Մշակի“ խմբագրութեան մէջ, կամ ուղղակի Վիեննայում գիմելով հետևեալ հասցէով. Vienne (Autriche) M. F. Salles I. Neuer Markt 9.

Մէջի փողոց, կաթօլիկ հայկական փողոցի անկիւն № 13.

Ամեն կիրակի, քան Թէ ուրիշ տեղ ծախվում են. Վիեննայի մեծին, ամենայն տեսակ, Ֆրանսիական և անգլիական երկաթէ կրակարաններ 8—30 ր., չամոգաններ 250—25 ր., սակվօյաժներ 1. 30—12 ր., առանձին դուկներ ձանապարհի 6—35 ր., մարտոններ (погребцы) 6—25 ր., առմօվարներ 60 կ.—1.25 ֆունտը., կուբօնի պղնձէ ամաններ, գերմանիայի երկաթէ էմալով ամաններ. աւտրվալներ մրամօրներ 38 ր.—15 ր., հրացաններ երկու լուլաներ 6—32 ր., ռէվօլվէրներ ամենայն տեսակ 3. 50—30 ր., պատրոններ. (գուլաններ) բէվօլվէրի, սիգար ռէնգարդի Ֆաբրիկից. պատիրոս և Թամբաքու կուչնարօվի գիլդի պատիրօզի. 5,000 ՖՈՒՆՏ ԹԱՑ (չայ) ԵՂ. ՊԱՊՈՎՆԵՐԻ, բրիկվիտ. (սուխար չայու և կաֆէի) նիւնէմի. կօֆէ էմէնէմի և Միխէլսօնի. Պետերբուրգում 40—1 ր. 25 կ. Հայկլիներ ամենայն տեսակ 28 կ.—240 ր., պրօբկայ գինէվաճառների, հանքային և դարեջրի (для зельтерскихъ водъ и пива) ղոչխուկ (пухъ), պադնոններ տամովարի և չայու, դանակ չանգալ զանազան Ֆաբրիկանների 1 ր. 20 կ.—25 ր. գուժինը. գրչակոմներ 1 ր. 80 կ.—5—60 կ. գանակ ջիբի 1—60 կ.—12 ր., գանակ հացի 20 կ.—1 ր., Հատը, կուբանի 1—40 մինչև 3—20 կ. պրիբօր. մի կարելու մուշինայ. Անգլիական ուլմներ, Բրիտանակի չայնիկներ, կաֆէնիներ ամենայն տեսակ, Ջազացներ կաֆէի համար, Ֆիլտեր—ջուր մաքրելու, կրախմալ կարօքկեն 18 կ., վաքս Ֆրանսիայի ծակոց, Թուղթ փուշի, կանվերտներ, սուրգուչ, մատիտ, գրիչ երկաթէ, գրչակոթ, քարեամախատակ, Թանաք, Թանաքամաններ, պրեսպապիեներ, գդալներ տեղանի և չայու Ֆրաժէ, վարշավի և բրիտանակի գուժինը 1—50 կ. մինչև 12 ր., և չայու 45 կ.—5 ր., չամիչկէք 45 կ.—5 ր., շամպայններ ամեն տեսակ 25 կ.—12 ր. Ջուխտ, պոլատպշկաններ վարշավու, ՌԵՁինի ԿԱԼՕՇՆԵՐ, ամեն տեսակ, գուլբաններ ձանաչց և մարդկերանց 15 կ.—50 կ. Ջուխտ, շապիկներ, մարդկերանց գալուսաիկներ, գոնաիկներ 35 կ.—4—50 կ., հատ, անձրևի և շոգի. սանդրեր շիրմայու ոսկորէ, գուտապերշոի և փայտ, չչատկաններ գլխի, շորի, տատկի, պոլի և կալոտի համար. չուլքի Թէլ (бумага) մատկի կօճղ և շալ (гарусъ) ֆելչատկէք մարդկերանց և կանանց, պօրտմոնեներ, քիսաներ, պապիրոսի տուփեր և մանր գալանտերեյնի ապրանքներ, առանձին ամեն տեսակ 3 կ.,—30 կ., կոտր, հոտաւէտ ջրեր, պուդրա, գլիցերին ջրի քացախ, հոտաւէտ պարաշոկներ կիևերի ԼԱԲՕՐԱՏՈՐԻՑ. և այլն և այլն և այլն։

Վաճառականներին առանձին պայմաններով և դիջումով վերոյիշեալ ապրանքներ մեծ քանակութեամբ մշտապէս գտնվում են ՄԻՔԱՑԻԼ ՏԷՐ ՆԻԿՈՂՕՍԵԱՆՑԻ պահեստում (въ складѣ) միջի փողոցում կամոլիկաց փողոցի անկիւնում № 13.

Օտարաքաղաքացիք կարող են գիմել հետևեալ հասցէով. Тифлисъ Михаилу Н. Теръ-Никогосову.

157—180

Մէջի փողոց, կաթօլիկ հայկական փողոցի անկիւն № 13.

ԹԻՖԼԻՍԻ ՓԱՂԱՔԱՑԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ *յայտնում է, որ ներկայ տարվայ հոկտեմբեր ամսվայ ընթացքում իր ներկայութեամբ նշանակված են ճաշերը 1883 թ. յունվարից կատարվի վերջնելու համար հետևեալ գործերը։*

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 21-ԻՆ

1) Քաղաքային կշեռքից և չափերից վերցնվող տուրքը,
2) ՀԱՒԼԱԲԱՐԻ ՀՈՂԵՐԸ արօտատեղին, խոտ հնձելուն և վաճառքհողը 2047 դեսեատին 2040 քառակուսի սաժ. տարածութեամբ և
3) Հաւլաբարի հողերը գնդ. տրելու համար 237½ դեսեատին տարածութեամբ։

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 23-ԻՆ

4) Գիաններից և կառքերից վերցնվող տուրքը։

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 26-ԻՆ

5) Կաւ գետի վրա քերվող ՏՕՓԵՐԻՑ տուրքը,
6) ՊԱՐՕՄԸ Հիւանդանոցի Ջուր բարձրացնող մեքենայի մօտ,
7) ՊԱՐՕՄԸ Մուխրանսկայա փողոցի և Սադի մէջ տեղ,
8) ՆԱՒԸ վերայի քաղաքային նաւահանգստի մօտ.

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 28-ԻՆ

9) Քաղաքային ՍՊԱՆԴԱՆՈՑՆԵՐԻ մէջ անասուններ մորթելու տուրքը,
10) Քաղաքային տեղերը ժամանակաւոր փայտէ տաղիներով ԱՐՀԵՍՏԱԿԱՆ ՋՐՈՐ ծախելու համար
11) Նաւթլուղի ՆԱՒԹԻ ջրհորները։

Ցիշեալ գործերը կապալով վերցնել ցանկացողները կարող են տեսնել ԳԱՑՄԱՆՆԵՐԸ վարչութեան գրասենեակի մէջ, ամեն օր առաւօտեան 11 ժամից մինչև 2։

1—3

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 15 Октября 1882 года.

Типогр. Главн. Упр. Главнонач. гражд. час., Лор.-Меликъ. ул. зак. д.

Fonds A.R.A.M

№ 193 Հոկտեմբերի 19 Երեքշաբթի 1882 Հոկտեմբերի 19 Երեքշաբթի № 193

ՏԱՄՆԱՄՅԱԿԵԲՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբլի
Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում դրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Ստորագրությիւն պիտի են ուղղակի
Տիֆլիսում Редакція «Мшака»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից)։

Յայտարարութիւնն ընդունվում է ամէն լեզուով։

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Խաւարտականների խարդախութիւնը—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Ներքին լուրեր—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ Թիւրքիայից։—ԽԱՒՈՆ ԼՈՒՐԵՐ։—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ Վարարագի աստղագէտը։

ԽԱՒԱՐԱՍԿԵՐՆԵՐԻ ԽԱՐԴԱԽՈՒԹԻՒՆԸ

I

Աշխարհիս բոլոր երկիրների խաւարտականները զարմանալի կերպով միմեանց նման են, կարծես թէ մի գպրոցում են սովել։ Իրանց գործունէութեան, իրանց կեանքի մէջ հակառակորդների դէմ, նրանք գործ են դնում ամէն տեղ մի և նոյն միջոցները. պրգռել մի մասը ազգաբնակութեան միւսի դէմ, մի դասակարգ միւսի դէմ, մի դաւանութիւն միւսի դէմ, թշնամի հանդիսանալ ամէն նորութեան, պաշտպան ամէն հնութեան, դաւանանք ազգի և կրօնի անուանել ամէն մարդուն, որ հնութեան թշնամի է, որ ազգերի բարօրութեան համար պահանջում է անընդհատ առաջադիմութիւն, համեմատ ժամանակակից պահանջմանն իրանց նպատակին հասնելու համար խաւարտականները գործ են դնում ամէն տեղ միևնոյն նման հնարներ, իրանց հակառակորդներին յայտնելու համար նրանք միակ միջոց են գտնում ազատագրել հակառակորդների վերաբերութեամբ փառաւոր, իրագործութիւններ, անամօթաբար սուտ ասել, բարձր հակառակորդների վրա սարսափելի մեղադրանքներ։

Երկրի բողոքական քարոզիչ Շաէօկլը, Ժողովրդական հրապարակական ժողովներում կանդնելով ամբիոնի, քարոզում է հալածանք հրեաների դէմ, պահանջում է որ հրեաները կամ աքսորվեն Գերմանիայից, կամ դառնէ նրանց քաղաքական իրաւունքները սահմանափակվեն. ով որ ընդդէմ է իր մտքերին, նրան խաւարտական քարոզիչը առաւում է գաւաճան գերմանի դէմ, գերմանական ցեղական սուրբ յատկութիւնների, գաւաճան սրբապիղծ պետական, բազաբական „միակ սուրբ և քրիստոնէական եկեղեցու“ գերմանացին, ասում է նա, եթէ ուզում է գերմանացի լինել, պէտք է անպատճառ բազաբական լինի, գերմանացի լինել և պատկանել ուրիշ որ և է կրօնի, օրինակ մովսիսական կրօնի, անհնարին է, Շաէօկլերի կարծիքով գերմանիզմը պէտք է անպատճառ միացած լինի բողոքականութեան հետ, իսկ գերմանացի ձեացած քաղաքացիները, որոնք պետական այդ սուրբ կրօնին չեն պատկանում, նրանք գերմանացի չեն, նրանց պէտք է հալածել։

Խաւարտէր Շաէօկլը իրաւունք ունի իր հակառակորդների վրա մեղադրութիւններ անել, անուանել նրանց գաւաճան ազգի և եկեղեցու, զրպռել իր հակառակորդների դէմ ազգ ամբոխի ֆանատիկոսութիւնը, իր միտքը անցկացնելու համար իրաւունք ունի անամօթաբար սուտ ասել, ծռմռել իրողութիւններ, ընդհանրացնել մի խումբ բերլինցի հրեայ հարստահարողների եղծոր պակասութիւնները ամբողջ գերմանական հրեայ ազնիւ և աշխատասէր ազգաբնակութեան վերաբերութեամբ. բայց երբ նրա հակառակորդները նրա երեսին ասում են թէ դու սուտ ես խօսում, դու խաւարտական ես, դու յեղաշրջում ես անամօթաբար իրողութիւնները, դու մեղադրութիւններ ես անում դու հալածանք ես յարուցանում քո համաքաղաքացի եղբայրների դէմ, դու պաշտպանում ես փտած, միջնադարեան հնութիւնը,—նոյն շաէօկ էր և նրա նմանները լի ատելածայտաշա ամօթաածութեան դպրոմունքով, այլքերը կեղծաւոր կերպով բարձրացնում են երկինքը և ասում են։ Ոչքան անպատասխանելի են մեր հակառակորդները, նրանց միակ պժը հայհոյանքն է, միակ զէնքը կիմոպոլական ուշունգ“։

Նա իրաւունք ունի անամօթաբար սուտ ասել,—բայց երբ որ նրան ասում են թէ անամօթաբար սուտ ես խօսում,—դա կիմոպոլական հայհոյանք է նշանակում։ Նա իրաւունք ունի մեղադրութիւններ անել, ուրիշին գաւաճան անուանել, իսկ երբ նրան, կեղծաւոր եզուիտին, ասում են թէ նա անազնիւ միջոցների է դիմում,—դա իրան սուրբ, վերին ասաքնանի զգայուն ձևացնելով, բացականչում է. „Նրանց պժը միմիայն հայհոյանքի մէջն է“։ Նա իրաւունք ունի ազգաբնակութեան մէջ գրգռել թշնամութիւն մի դասակարգի մէջ դասակարգի դէմ,—բայց երբ նրան ասում են թէ վնասակար ես, նա կեղծ ամօթածաութեամբ բացականչում է, „ոչքան անպատասխանելի քարերի են մեր հակառակորդները“։

Այդ բանական չէ։ Վերջին ժամանակներս ամբողջ աշխարհի խաւարտականները մի նոր միջոց են ընդունել։ Տեսնելով որ առաջադէմ կուսակցութիւնը, որ իր պրօշակի վրա գրած ունի „միշտ դէպի առաջ“ նշանաբանը, քանի որ ոչ մի ազգ, ոչ մի հասարակութիւն, ոչ մի պետութիւն, ոչ մի եկեղեցի չէ կարող առաջ չդնալ, եթէ չէ կամենում անհետանալ, ամէն հասարակական, ուսումնական, պետական կամ կրօնական հիմնարկութիւն պէտք է միշտ առաջ գնայ, յարմարվի ժամանակակից պահանջմանն, անպատրաստ, իր գոյութեան համար կռւի մէջ, պէտք է ընդունի նոր մտքեր, վերանորոգվի, բարեկարգվի, անընդհատ դիմի դէպի առաջադիմութիւն. անտեսելով, ասում ենք, որ այդ պարզ ճշմարտութեամբ առաջադիմականները դրաւում են ամբոխի միջամտութեան համակրութիւնը,—խաւարտականները, կրկնում ենք, մի նոր ձև էլ են ընդունել. նրանք սկսում են հաւատացնել որ առաջադիմականները իսկապէս բռնաւորներ են, նրանք ուզում են բռնանալ ազէտ ամբոխի վրա, նրանք սուտ-ազատամիտներ են, բայց երբ ամբոխը կը զարթնայ, կը կրթվի (այսինքն խաւարտականների ազդեցութեան տակ կրթվի), նա կը հասկանայ, որքան վտանգաւոր էին սուտ—ազատամիտները դաշտակարները Ա.Յդպիսով խաւարտականները ժողովրդի ժառանգապետը շատ լաւ են հասկացել որ ամբոխը կարելի է զրպռել միայն ազատամտութեամբ, և յափշտակելով բուն ազատամիտներից և առաջադիմականներից իրանց նշանաբանը, կեղծաւորութեամբ զրել են այդ ուրիշից յափշտակած նշանաբանը իրանց խաւարտամիտ

ՂԱՐԱԲԱՂԻ

ԱՍՏՂԱԳԻՏԸ

II.

ԳԻՇԵՐԱՑԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ ՉԱՆԱԽՉԻՒ ՄՕՏ. ՆԵՐԱՆՑ ԱԶԱՏՎԵԼԸ ՊԱՇԱՐՈՒՄԻՑ

Ջումշուդը իր թանգագին ասարի հետ ձիավարում էին մի ամբողջ օր, առանց հանգստանալու։ Վերջապէս պարոյ սառնիկ յոյնութիւնը, և այլ ևս չը անհանգստացրել իրանց եանից հետամուտ եղողներին, նրանք կանգ առին։

Սալիհան, որ սկզբից սառնիկ վախեցած էր, սրտախաղաց, երբ լսեց ձանօթ ձայնի հնչիւնները, որոնք աչքան մօտ էին նրա սրտին։ Հանգանարով կառարված անցքի նպատակը, նա ճանապարհի ամբողջ ընթացքում միայն նայում էր Ջումշուդի վրա, այն աչքերով, որ լցված էին հոգեկան բերկրութեամբ, և չէր կարողանում իր հրճուանքին բաւականաչափ մնունդ տալ։ Երբ որ նրանք իջան, Սալիհայի հարցմունքները չսի չունէին։ Աջադար դրկում էր իր ամուսնին, ճնշում էր իր կուրծքի վրա, աչխատում էր արտայայտել իր սրտի բոլոր բորբոքը, բոլոր սէրը, բոլոր ուրախութիւնները, որ կրել էր նա իրանց անջատման միջոցում։ Ջումշուդը նոյնպէս զգնվում էր մի այնպիսի հիացման մէջ, որ խոսքեր չէր գտնում իր ապրումները արտայայտելու։ Փախուստ խառները ծագում էին նրանց անկողնի տեղ, իսկ միլիոնատէր առուղները, որոնք չքեղ կերպով սիրված էին կատարեալ երիտասարդի վրա, լուսաւորում էին նրանց։ Ո՛վ սիրոյ քաղցր րոպէներ, ինչու աննին չէք վիճակվում դուք։ Բայց ասում, զուարճութիւնները խնդմ մանկացուների գնում են խիտ թանգ գնով և հոգեկան զանութիւնների հետ զանվում են մի և նոյն կարգում,—զանութիւններ, որոնք վաղ թէ անագան յաջորդում են ապրանութիւններին...

Երրորդ օրվայ երեկոյեան պահուն Ջումշուդը տեսաւ իր առջև մի խումբ գինված մարդիկ, որոնք, ինչպէս երեսում էր, հանդստանում էին, որովհետև նրանց ձիանները արածում էին նրանց շուրջը։ Երիտասարդը հետաքրքրվեցաւ գիտենալ, թէ ովքեր էին նրանք, այդ մարքով իր նպատակներից մէկին տրամադրց, որ գնայ տեղեկանայ։ Երբոր նա վերադարձաւ, Ջումշուդը իմացաւ, որ նրանք իր մարդիկն էին, որոնց առաջուց ինքը ճանապարհ էր դրել, որ գնային Զանախչի։ Նա զարմացաւ, թէ ինչ արագութեամբ կարող էր այդքան ժամանակ նրանց պահած լինել այդ տեղում, և խնդրեց մօտենալ, սակայն պատճառը հարցնել միևնոյն ոտքարից, որին յանձնել էր իր խմբի դիտաւորութիւնը։

—Գուցէ ձեզ յայտնի չէ, իշխան, պատասխանեց նա,—որ խանայի բոլոր մէլիքները ապստամբվեցան մեր դէմ, և Թալիշեցիք, չարդելով ձեր հօրեղբօր զօրքերը, արդէն պաշարել են Զանախչին։ Մենք չը համարձակվեցանք առանց ձեզ առաջ գնալու և սպասեցինք ստանալ ձեր վերադարձին։

—Չ՛ն, այդ չատ վաղ են սկսել... և այդ չէի սպասում...—Շուտ է Թշնամիների թիւը։

—Մօտ երեք հազար։

—Այդ ոչինչ. ես կաշխատեմ չատով ծանոթանալ Թալիշեցիների հետ... Մենք հէնց այդ գիշեր պէտք է յարձակվինք Թշնամիների վրա և ազատենք Զանախչին պաշարումից։

Ջումշուդը խորհուրդ առնելով Սալիհային հանդիպ ազատարի ձևով և յարձակում գործելու միջոցին չը բաժանվել իրանից։ Ժամանակը նպատում էր քաջ երիտասարդի դիտաւորութիւնը։ Երկինքը ծածկվեցաւ մէգերով, օրուայ օրհասը էր, կայծակը կատաղում էր միմեանց ամպերը։ Ամէն ինչ ցոյց էր տալիս, որ գիշերը փոթորկային և խաւար կը լինի։ Ջումշուդը բաժանեց իր խումբը երեք մաս, հրամայելով իրանցից մասին հետապնդել Թշնամուն միմեանց հակառակ կողմերից։ Որպէս դի խաւարի մէջ միմեանց ճանաչեն, նրանք ընտրեցին որպէս նշանաբան Սալիհա անունը։

Գիշերից Սառնիկ անձրևը հեղեղի նման թափվում էր ամպերից։ Անընդհատ որոտման միջոցում կայծակի փայլատակումը հետևում էր միևնոյն միջոցին. չանթահար երկինքը, կարծես թէ, վառվում էր կրակի մէջ։ Կամաց, առանց ազմուկի, Ջումշուդի խումբը առաջ էր ընթանում։ Անձրևի ձայնը խլացնում էր նրանց քայլերի խշխշոցը։ Նրանք դնում էին հետիոտն, ձիանները իրանց եանից քարշ տալով։ Զանախչի բերդին խիտ մերձ հետաքրքրութեան վրա նրանք տեսան Թշնամիների մի խումբ, որ գետնվում էր տաղաւարների մէջ։ Տաղաւարները հիւսված էին ծառերի ճիւղերից։ Եղանակի վատութիւնը ստիպել էր նրանց ծածկվել այդ ժամանակաւոր բնակարանների մէջ։ Միայն տեղ-տեղ տեսնվում էին կանգնած պահապաններ, որոնք անձրևից պահպանվելու համար մինչև ականջները ցած էին թաղել իրանց վարփանները և նայում էին դէպի հակառակ կողմը։

Հետազօտելով այդ բոլորը կայծակի լուսով, որը անդադար փայլատակում էր, Ջումշուդը նշանակի կերպով իմացաւ տեղ նայել ձիանների վրա։ Նրա հրամանը կատարվեցաւ այնքան հանդարտութեամբ, որ անկարելի էր լսել ամենափոքր չարժման ձայն անգամ։ Հարիւր մարդ դիմաց դէպի գետի կողմը, մնաց հարիւրը դիմաց դէպի բերդի հիւսիսային կողմը, իսկ Ջումշուդը մնացածների գլուխը անցնելով, ընտրեց գործել դէպի կենտրոնը։ Մի ակնթարթում երեք խումբերը միացան, ատրասվելի ազազակներով, յարձակվեցան քնաթաթախ, ընդարմացած Թալիշէցիների վրա։ Արիւնհեղութիւնը սոսկալի էր։ Թշնամիների մէջ սերեց չփոթութիւն և իրարանցում։ Նրանք չը հասկանալով թէ ում հետ գործ ունեն, կամ իրար էին իրանց զէնքերը և յարձակվում էին միմեանց վրա, կտրտում էին միմեանց, կամ ընկնում էին վերը առանալով վարանդացիների խնջաներից ու թրերից։ Այդ միջոցում կայծակը, կարծես թէ, կամենալով նպատակ Ջումշուդի յաջողութեանը, փայլատակեց մի սարսարի վրա և այլոց նրան։ Որոտման գարնուրելի պայթիւնը դղրդեց ամբողջ շրջակայքը, և լեռների խորքից հազարաւոր բոմբիւնները վերադարձրին նրա արձագանքը։ Կրակը արագութեամբ տարածվեցաւ բոլոր սաղաւարների մէջ և Երդնի լուսաւորութեան առջև վարանդացիները կատարում էին իրանց Թշնամիներին, ինչպէս գիշատիչ գազաններին։

Թալիշի մէլիքի որդին, որը բերդը պաշարողների հրամանատարն էր, գոռ գրից բոլոր նշանաւոր միջոցները, որ կարողանայ հաւաքել իր վիճակներին, որպէս զի ընդդիմադրէ յարձակվողներին, բայց նրա ջանքերը ի զուր անցան։ Վերջապէս նրան յաջողվեցաւ միացնել մինչև հինգ հարիւր հոգի, որոնք գտնվում էին անպատրաստ և անկարգ վիճակի մէջ։ Նա իսկոյն յայտնեց նրանց, թէ Թշնամու թիւը շատ փոքր է, և թէ չսիսազանց ամօթալի բան կը լինէր մի բուռն գայլերից խոյս տալը, կորցնելով այն բոլոր օգուտները, որոնք ձեռք են բերված այնքան թանգ գնով։

«Ամաչեցէք, ազազակում էր նրանց,—ամաչեցէք, երկչոտ գիճուղներ, ուր էք փախչում այդպէս չտապով։ Միթէ չէք տեսնում, որքան փոքրաթիւ են այն տատանկները, որ հանդգնվում են մեզ անհանգստացնել։ Միթէ դուք նոյն թա-

Fonds A.R.A.M

Fonds A.R.A.M

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՏԱՍՆԱՓԵԹԻՆ

ՎԱՐԴԱՆԻ ԼՈՒՍԱՓԱՅԾԱՌԸ

—

Ի ՄԱՀՈՒԱՆ ՄԵԾԱՐԱՐԻ ՎԱՐԴԱՆԱՅԻ

—

Ամառուան տաք օրերուն, երբ ամէն մարդ կ՚ուզէ հովի տեղ երթալ, Վարդանի Լուսափայծառը ամէնէն աւելի ուխտաւոր ունի։ Ամէն կողմերէ, հեռաւոր գիւղերէ, ուխտաւորներ կու գան հոն, որ ջուրը խմեն, ոտքերնին լուան եւ հանգչին։ Ուխտաւորներուն մէջ կան հիւանդներ, որոնք կ՚ուզեն բժշկուիլ, կան նաեւ առողջներ, որոնք կ՚ուզեն առողջ մնալ։

Ուխտաւորներուն մեծ մասը կը բաղկանայ գիւղացի կիներէ, որոնք իրենց հետ կը բերեն իրենց երեխաները։ Ամէն տարի հոն կը տեսնուին նոր երեսներ, որոնք կը պատմեն, թէ ինչպէս իրենց հարեւանին աղջիկը, որ տասնհինգ տարի անզաւակ մնացած էր, Լուսափայծառի ջուրը խմելէ ետքը զաւակ ունեցած է։ Ուրիշ մը կը պատմէ, թէ ինչպէս իր հիւանդ մայրը, որ ոտքի վրայ չէր կրնար կենալ, Լուսափայծառի ջուրը խմելէ ետքը ոտքի ելած է։ Ասոնք ամէնքն ալ ճշմարիտ դէպքեր են, որոնք ականատեսներ ունին։

Ուխտաւորներուն մեծ մասը կը բաղկանայ գիւղացի կիներէ, որոնք իրենց հետ կը բերեն իրենց երեխաները։ Ամէն տարի հոն կը տեսնուին նոր երեսներ, որոնք կը պատմեն, թէ ինչպէս իրենց հարեւանին աղջիկը, որ տասնհինգ տարի անզաւակ մնացած էր, Լուսափայծառի ջուրը խմելէ ետքը զաւակ ունեցած է։ Ուրիշ մը կը պատմէ, թէ ինչպէս իր հիւանդ մայրը, որ ոտքի վրայ չէր կրնար կենալ, Լուսափայծառի ջուրը խմելէ ետքը ոտքի ելած է։ Ասոնք ամէնքն ալ ճշմարիտ դէպքեր են, որոնք ականատեսներ ունին։

Լուսափայծառի

Fonds A.R.A.M

ԺԱՄԱՆԱԿ ԴԱՍԵՐ

Ծառայություն կամ օգուտ։ Ինչպես փոխադարձ ոգին ամենուրեք ներթափանցում է մարդկային հասարակության մեջ։ Ինչպես ամեն մի անհատ, ամեն մի ընտանիք, ամեն մի ընկերություն, ամեն մի ազգ, ամեն մի պետություն, ամեն մի ցեղ, ամեն մի մարդկային խումբ, ամեն մի մարդկային միություն, ամեն մի մարդկային ընդհանրություն, ամեն մի մարդկային ամբողջություն, ամեն մի մարդկային միասնություն

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, Հոկտեմբերի 19-ին առաւօտեան 10 ժամին աճուրդով կը ծախուին արտաքսահմանեան ԳԻՆԻՆԵՐ ՊՕՐՏ-ՎԷՅՆ, ԽԵՐԵՍ ԵՒ ՇԱՄՊԱՆՑ թամամիզիի քարվանսարայի մօտ։ ԵԹԷ ԵՂԱՆԱԿԸ վաս լինի աճուրդը կը յետաձգուի միւս օրուան։

1—1

КЁЛЕРСКАЯ
ДУШИСТАЯ ВОДА.

16—50

ՐԱՖՖԻ

ԽԱՄՍԱՅԻ

ՄԵԼԻՔՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ԳԻՆՆ Է 1 Ր. 50 Կ.

Գիրքը բաղկացած է 467 երեսներից

թիֆլիսում վաճառւում է

„Մշակի“ խմբագրատան.—„կենտրոնական գրավաճառանոցում“ Մէրմանովի տանը № № 3 և 4. Գ. Զաքարեան Գրիգորեանցի „կովկասեան գրավաճառանոցում“.— Պ. Լիպիտաձեանցի Ծխախոտի խանութում.— Պ. Շահինեանցի Ծխախոտի խանութում։

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել համ յիշեալ տեղերը, համ ուղղակի հեղինակին հետեւեալ հասցէով։

ТИФЛИСЪ. Редакція „Мшакъ“.
РАФФИ.

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԻ.Ջ. ԹԻՑԻ ԳՆԵՐԻ ՆՇԱՆԱԿՈՐ ՓՈԽԲԱՅՈՒՄՆ

(MAISON DE CONFIANCE) ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԵՐԻԱ № № 156, 157, 158, 159 և 160.

Համեմատեցէք թիւր

1 ր. 10 կ. թիւր հետ ամենաեղ	1 ր.	30 կ.
1 „ 20 „	1 „	60 „
1 „ 40 „	1 „	90 „
1 „ 60 „	2 „	20 „
1 „ 80 „	2 „	50 „
ամենաեաը 2 ր.	3 „	——

Մի և նոյն տեղը գործակատութիւն վաճառման չոկոլադի և կակաօ-ֆրայ էսենցիայի, պաշտերի բիսկվիտների, բադրի կօնֆիտների, շեֆելդի դանակների, ծուռնեբի դրիչների, գաւաթ հլացանների, վ.կկիի բէվօլվերների, բաւնսրիի թամբերի, մէկինի ամաններ, կօլմանի կրամամալ և մանանեխ, շվարցի ալբոմներ և այլն և այլն։

13—100

ԹՈՒՐԲԱՆԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

ախտեմատիքական ընթացք

Գրիգորի Վարձելեան

հայոց միջնակարգ ուսումնարանների համար

մատենաշրջին (ամբողջ Թուրք)

Մամուլի տակն է և սեպտեմբերի առաջին օրերին լոյս կը տեսնի նոյն խնդիրների երկրորդ մասը (կուսարակ Թուրք և երբորդական կանոնները)։

Գինն է 40 կօպ.

Ուսուցիչներին զիջուի 20%։

Ծախվում է Վ. Շահվերդեանի լրագրական գործակատութեան խանութում։

Օտար տեղերից դիմում են այս հասցէով Тифлисъ, въ Агентство В. Шавердова:

Պատիւ ունիմ յայտնել յարգելի հաւատակուքիւններս, որ նորերում ստացայ մեծ քանակութեամբ **ՏՂԱՄԱՐԴՈՑ ՋՄԵՌՈՒԱՑ ՊԱԼՏՕՆԵՐ** և կօշիկներ, որ վաճառում եմ ձեռնտու գնորով։ Մեծ բազարխանայում № 7 խանութը։

ԱԻԵՏԻՔ ՕՀԱՆՆԱՆՑ

4—5 (1)

Պուրս նկատ մատուցի տակից և ծախվում է յոգուա չքաւոր հայ ուսանողների Ա. ԹՈՒՄԱԽԵԱՆԻ հրատարակութիւնը, ՄԱՍԻՍ ԼԵՐԱՆ ՀԱՐԱՒԱՑԻՆ ՍՏՈՐՈՏՆԵՐԸ։ Գտնվում է կենտրոնական գրավաճառանոցում, Գօլօվինսկի պրօսպեկտի վրա, Զաքարիայ Գրիգորեանցի գրավաճառանոցում, Յովսէփ Տէր-Յովսէփեանցի Ծխախոտի խանութում, "Кавказъ„ հիւրանոցի տակ Գինն է 30 կօպ.

4—10

Սորվեցնում եմ **ԿՐԿՆԱԿԻ ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՀԱՇԻԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ և ՌՈՒՍԱՑ** լեզուներով պայմանների մասին կարող են դիմել ինձ մօտ

ՋՈՒԲԱԼՕՎԻ քարվանսարայ, գաւառապետանցի մագազինում ամեն ժամանակ։

ՍՄԲԱՏ ԳԻՏԱՏԱՐԵԱՆՑ

ԹԻՑ առաջին հունձի այս տարի չափազանց գոյնաւոր և հոտաւէտ Ա.ՂԷ ԹԷյից **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** մէջ ստացված է 50,000 ֆունտ և ծախվում է 25% էժան և աւելի լաւ քան թէ ուրիշ տեղ։ Օրինակ. Լաւ ԿՕՆԳՕ Թէյ 1 ր.—1 ր. 20 կօպ., պատուական ՍԱՆՏԱ Թէյ 1 ր. 40 կ., հիանալի ՄՕՆԻԿ Թէյ 1 ր. 60 կ. այս Թէյ ամեն տեղ ծախվում է 2 ր.—2 ր. 50 կ., գեղեցիկ ԿԱՑՍԱՈՒ Թէյ 1 ր. 80 կ. և ամենալաւ Ֆու-Չու-Ֆու Թէյ 2 ր. մաքուր Թէյ առանց Թղթի։ Նոյն տեղը ամօթաթաթ լինում են 500 երկաթէ ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ 6 ր.—60 ր., երկաթէ ԳՐԻՉՆԵՐ առ բոլոր Անդրկովկասի համար, շօկոլադ Ֆրայ, Շեվիլդի ՊԱՆԱԿՆԵՐ, վերականգնող ՄԱԿՄԱՍՏԵՐ մազերի համար, հրացաններ ԴԱՈՒ, ԲԻՎՕԼՎԵՐՆԵՐ վ.երլի, ԹԱՄԲԵՐ Բաւնսրիի, կօլմանի նըշըշատայ, ԱԼԲՕՄՆԵՐ Շվարցի կէս գնով։ **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹ, ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԻՋ ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԵՐԻԱՅՈՒՄ** № 156, 157, 158, 159 և 160։

60—100

Въ Редакціи газеты

«МШАКЪ»

Продается

БРОШЮРА

„ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНІЕ ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ.“

Д. Григорія АРЦРУНИ.

Брошюра напечатана въ Москвѣ.

Цѣна 25 коп.

ՕԳՈՍՏՈՍ ԱՄՍԻ ՄԷԿԻՑ

ՍԿՍԵՑ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԵԼ ՎԻԵՆՆԱՑՈՒՄ

L'ORIENTAL

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԹԵՐԹԸ ԱՄԻՍԸ ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՄ։

„Ժուրնալ դ'Օրիան“ լրագրի հին բաժանորդներին պարբերցած թերթի տեղ կուղարկվի այդ նոր հրատարակութիւնը։

„L'Oriental“ թերթի տարեկան գինը 8 րուբլ է, կէս տարուան 4 րուբլ։

Գրվել կարելի է „ՄՇԱԿԻ“ խմբագրութեան մէջ, համ ուղղակի վիէննայում դիմելով հետեւեալ հասցէով. Vienne (Autriche) M. F. Salles I. Neuer Markt 9.

Միջի փողոց, կաթոլիկէսկայա փողոցի անկիւն № 13.

Աւելի էժան, քան թէ ուրիշ տեղ ծախվում են. ՎԻԵՆՆԱՑԻ ՄԵԲԵԼ, ամենայն տեսակ, ֆրանսիական և անգլիական երկաթէ ԿՐԱՎԱՏՆԵՐ 8—30 ր., չամադաններ 250—25 ր., սակվօյաժներ 1. 30—12 ր., սուրճդաբհներ ճոճանագարհի 6—35 ր., մանգաններ (погребцы) 6—25 ր., սամօվարներ 60 կ.—1.25 ֆունտ., կուխոնների պղնձէ ամաններ, վերմանիայի երկաթէ հմայով ամաններ. ուրիվալնիկներ մրամօրնի 38 ր.—75 ր., հրացաններ երկու լուլաի 6—32 ր., ռէվոլվէրներ ամենայն տեսակ 3. 50—30 ր., պատրոններ. (գալոններ) լեվօլվէրի, սիդար ռիվնգարդի ֆաբրիկից. պատրոս և թամբաքու կուշնարօվի գիլդի պատիրօգի. 5,000 ՖՈՒՆՏ ԹԻՑ (չայ) ԵՎ. ՊԱՊՈՎՆԵՐԻ, բրնկվիտ. (սուխար չայու և կոֆէի) էքսկլ. կօֆէ էքսկլ և Միխէլսօնի. պետերբուրգում 40—1 ր. 25 կ. հայելիներ ամենայն տեսակ 28 կ.—240 ր., պրօբկայ գինեվաճառների, հանքային և գարեջրի (для зельтерскихъ водъ и пива) գուլմակ (пухъ), պաշտոններ ատամնաքարի և չայու, գանակ չանգալ գանազան ֆաբրիկանների 1 ր. 20 կ.—25 ր. գուժինք. դրչակոճիներ 1 ր. 80 կ.—5—60 կ. գանակ ջիբի 1—60 կ.—12 ր., գանակ հացի 20 կ.—1 ր., հատոր, կուխոններ 1—40 մինչև 3—20 կ. պրիբօր. մես կարելու մաշինայ. Անգլիական ուէմներ, Բրիտանական չայնիկներ, կոֆէնէներ ամենայն տեսակ, ջազայներ կոֆէի համար, ֆիլտրե—ջուր մաքրելու, կրամամալ կատօրկեն 18 կ., վաքս ֆրանսիայի ծակոց, թեաղմ փոշան, կանվերտաններ, ատբզուչ, մատիտ, գրիչ երկաթէ, դրչակոճ, քարեատախտակ, թանաք, թանաքամաններ, պրեսպապիեներ, գազմներ սեզանի և չայու ֆլանժէ, վարշավի և բրիտանական գուժինը 1—50 կ. մինչև 12 ր., և չայու 45 կ.—5 ր., չուխիչկէք 45 կ.—5 ր., շամադաններ ամեն տեսակ 25 կ.—12 ր. ջուխտ, պոլատպոշկաններ վարշավու, ՌԵԶԻՆԻ ԿԱԼՕՇՆԵՐ, ամեն տեսակ, գուլբաններ կանանց և մարդկերանց 15 կ.—50 կ. ջուխտ, շապիկներ, մարդկերանց գալուսոիկներ, գոնաիկներ 35 կ.—4—50 կ., հատ, անձրեւի և շոքի. սանդրեր շվեյցար ոսկրէ, գուտապերչոի և փայտէ, շտուկաններ գլխի, շորի, սատկի, պոյի և կարտի համար. չուլքի Թէյ (бумага) մատակի կօճի և շայէ (гарусъ) փեչատիկք մարդկերանց և կանանց, պրօտմաններ, քիսաներ, պատիրտաի ամաններ և մանր գոլանտերեյնի ապրանքներ, ատաղ ամեն տեսակ 3 կ.,—30 կ., կատր, հատավէտ ջրեր, պուդրա, գլիցերին ջրի քացախ, հատավէտ պրպրաշոկներ ԿԻԼԵՐԻ ԼԱԲՕՐԱՏՈՐԻՑ. և այլն և այլն և այլն։

Վաճառականներին առանձին պայմաններով և գինջումով վերոյիշեալ ապրանքներ մեծ քանակութեամբ մշտապէս գանվում են ՄԻՒՌԱՑԵԼ ՏԵՐ ՆԻԿՈՂՈՍՍԱՆՑԻ պահեստում. (въ складѣ) *Միջի փողոցում կաթոլիկաց փողոցի անկիւնում № 13.*

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել հետեւեալ հասցէով. Тифлисъ Михаилу Н. Теръ-Никогосову.

158—180

Միջի փողոց, կաթոլիկէսկայա փողոցի անկիւն № 13.

ԹԻՖԼԻՍԻ ՓԱՂԱՔԱՑԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ յայտնում է, որ ներկայ տարվայ Հոկտեմբեր ամսվայ ընթացքում իր ներկայութեամբ նշանակված են աճուրդներ 1883 թ. յունվարից կապալով վերցնելու համար հետեւեալ գործերը։

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 21-ԻՆ

1) Քաղաքային կշեռքից և չափերից վերցնվող տուրքը,
2) ՀԱԻԱՆԱՐԻ ՀՈՂԵՐԸ արօտատեղին, խոտ հնձելուն և փառէպահողը 2047 դեսեատին 2040 քառակուսի սաժ. տարածութեամբ և
3) Հալաբարի հողերը ԳԱՋ տլրելու համար $237^1/_2$ դեսեատին տարածութեամբ։

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 23-ԻՆ

4) ՋԻԱՆԵՐից և կաբկերից վերցնվող տուրքը։

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 26-ԻՆ

5) կուռ գետի վրա բերվող ՏՕՓԵՐից տուրքը,
6) ՊԱՐՕՄԸ Հիւանգանոցի ջուր բարձրացնող մեքենայի մօտ,
7) ՊԱՐՕՄԸ Մաւխրանակայա փողոցի և Սադի մէջ տեղ,
8) ՆԱՒԸ Վերայի քաղաքային նաւահանգստի մօտ.

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 28-ԻՆ

9) Քաղաքային ՍՊԱՆԴԱՆՈՑՆԵՐի մէջ անասուններ մերթելու տուրքը,
10) Քաղաքային տեղերը ժամանակաւոր փայտէ տեսակներով ԱՐՀԵՍՏԱԿԱՆ ՋՐԵՐ ծախելու համար
11) Նաւթլուղի ՆԱՒԹի ՋՐՀորները։

Ցիշեալ գործերը կապալով վերցնել ցանկացողները կարող են տեսնել ՊԱՁՄԱՆՆԵՐ վարչութեան գրասենեակի մէջ, ամեն օր առաւօտեան 11 ժամից մինչև 2։

2—3

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 18 Октября 1882 года.

Типогр. Главн. Упр. Главнонач. гражд. час., Лор.-Меликъ. ул. кв. д.

Fonds A.R.A.M

Fonds A.R.A.M

№ 194 Հունվարի 20 Չորեքշաբթի 1892 Հունվարի 20 Չորեքշաբթի № 194

ԿՈՉԸ

ՎՄՏԱՑ ՎԱՀԱԳՆԿՎՈՂՈՍՈՑ

Տարին մէկ 10 րուբլի կամ վեցամսեայ 5 կոպեկի։
Ընդունում կ՚ընդունի խմբագրատունը։
Ցոյց տրուած ժամերէն դուրս եկած յայտարարութիւնները չեն տպուիր։
Յայտարարութիւնները տարին վճարուելիք են առաջուընէ։
Հրատարակութեան տարեշրջանը 2 կոպեկ։

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ընդունելութիւն կ՚ընէ ամէն օր առաւօտեան 10—2 ժամ։
(Հայոց վանքի մօտ օրիորդ)։

ՎԱՀԱԳՆԻ ՏՈՒՆԸ

Ամէնքն ալ գիտեն, որ Վահագնի տունը Ռուսաստանի մէջ ամենէն մեծ տունն է։ Ամէնքն ալ գիտեն, որ Վահագնի տունը ամենէն հարուստ տունն է։ Ամէնքն ալ գիտեն, որ Վահագնի տունը ամենէն ազնիւ տունն է։ Ամէնքն ալ գիտեն, որ Վահագնի տունը ամենէն ազգասէր տունն է։ Ամէնքն ալ գիտեն, որ Վահագնի տունը ամենէն բարեսէր տունն է։ Ամէնքն ալ գիտեն, որ Վահագնի տունը ամենէն ողորմած տունն է։ Ամէնքն ալ գիտեն, որ Վահագնի տունը ամենէն ողորմած տունն է։

ՎԱՀԱԳՆԻ ՏՈՒՆԸ

Ամէնքն ալ գիտեն, որ Վահագնի տունը ամենէն մեծ տունն է։ Ամէնքն ալ գիտեն, որ Վահագնի տունը ամենէն հարուստ տունն է։ Ամէնքն ալ գիտեն, որ Վահագնի տունը ամենէն ազնիւ տունն է։ Ամէնքն ալ գիտեն, որ Վահագնի տունը ամենէն ազգասէր տունն է։ Ամէնքն ալ գիտեն, որ Վահագնի տունը ամենէն բարեսէր տունն է։ Ամէնքն ալ գիտեն, որ Վահագնի տունը ամենէն ողորմած տունն է։ Ամէնքն ալ գիտեն, որ Վահագնի տունը ամենէն ողորմած տունն է։

ՎԱՀԱԳՆԻ ՏՈՒՆԸ

Ամէնքն ալ գիտեն, որ Վահագնի տունը ամենէն մեծ տունն է։ Ամէնքն ալ գիտեն, որ Վահագնի տունը ամենէն հարուստ տունն է։ Ամէնքն ալ գիտեն, որ Վահագնի տունը ամենէն ազնիւ տունն է։ Ամէնքն ալ գիտեն, որ Վահագնի տունը ամենէն ազգասէր տունն է։ Ամէնքն ալ գիտեն, որ Վահագնի տունը ամենէն բարեսէր տունն է։ Ամէնքն ալ գիտեն, որ Վահագնի տունը ամենէն ողորմած տունն է։ Ամէնքն ալ գիտեն, որ Վահագնի տունը ամենէն ողորմած տունն է։

ՎԱՀԱԳՆԻ ՏՈՒՆԸ

Ամէնքն ալ գիտեն, որ Վահագնի տունը ամենէն մեծ տունն է։ Ամէնքն ալ գիտեն, որ Վահագնի տունը ամենէն հարուստ տունն է։ Ամէնքն ալ գիտեն, որ Վահագնի տունը ամենէն ազնիւ տունն է։ Ամէնքն ալ գիտեն, որ Վահագնի տունը ամենէն ազգասէր տունն է։ Ամէնքն ալ գիտեն, որ Վահագնի տունը ամենէն բարեսէր տունն է։ Ամէնքն ալ գիտեն, որ Վահագնի տունը ամենէն ողորմած տունն է։ Ամէնքն ալ գիտեն, որ Վահագնի տունը ամենէն ողորմած տունն է։

ՎԱՀԱԳՆԻ ՏՈՒՆԸ

Ամէնքն ալ գիտեն, որ Վահագնի տունը ամենէն մեծ տունն է։ Ամէնքն ալ գիտեն, որ Վահագնի տունը ամենէն հարուստ տունն է։ Ամէնքն ալ գիտեն, որ Վահագնի տունը ամենէն ազնիւ տունն է։ Ամէնքն ալ գիտեն, որ Վահագնի տունը ամենէն ազգասէր տունն է։ Ամէնքն ալ գիտեն, որ Վահագնի տունը ամենէն բարեսէր տունն է։ Ամէնքն ալ գիտեն, որ Վահագնի տունը ամենէն ողորմած տունն է։ Ամէնքն ալ գիտեն, որ Վահագնի տունը ամենէն ողորմած տունն է։

Fonds A.R.A.M

թիւն կատարած այս խնդրոյն: Միմիայն ամեն օր չէն ըսեր ժողովի մէջ «էֆէնտիներ», ի մի խառնելով աչխարհական ու եկեղեցական:

(Կը շարունակուի)

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—Փարիզէն լրագիրներուն հետազրում են հոկտեմբերի 12-ին: Պատգամաւորներու ժողովում նիսոյ ակռվելաց յետոյ, Թիւիլէրի կառավարիչ ի հատատութեան, յունիսի 14-ին, Ֆէյսինէի մը նիստուրեաներ ժամանակ կապված գաղանի դաշնագիրը:

—«Բէյտերի գործակալութիւնը» Լօնդոնից հոկտեմբերի 12-ին մի հետաքրքիր առացաւ, որի մէջ հաղորդած է, որ նորերումս նշանակված Նահանգապետ Գիւրա-Ապդուլ-Կադիս-խանն հետացրած է ծառայութիւնից և նրա տեղ նշանակված է աֆղանական էմիրի որդին: Կարծիից ոչ հեռու գտնուող մի քանի տեղերում ապատամբութեան և ազատագին նահանգապետին: Ապատամբութիւնը ճնշելու համար կարող են ուղարկված չորս զնդեր և չորս հրացիններ:

—Բերլինից հոկտեմբերի 12-ին հետազրում են, որ Միացեալ խորհուրդը վճռեց կրկին մի ատրամ երկարացնել, այդպէս անուանված, փոքրիկ պատերազմական դրութիւնը Բերլինում:

—Բերլինի «Post» լրագրին փարիզից հետազրում են, հոկտեմբերի 20-ից: «Փարիզի գանազան մասերում վերջին ժամանակում, գտնում են յեղափոխական շրջաբերականներ, որոնք կպցրած են պատերի վրա, բայց պօլիցիային ոչ մի անգամ չէ աջողուում կարանալ յանցաւորին:»

—Վիէննայի «Presse» լրագրի Յելմէնից ստացած տեղեկութիւնների համեմատ, իշխանուհի Մինգրելի ազգական, Վասկօվիչ, որ բանտից արձակված էր, հերկրկրվելուց ապատամբների հետ կապեր ունենալու պատճառով, կրկին բանտարկվեցաւ: Անգլիական կառավարութիւնը Զէրեօգորիայում մեծ քանակութեամբ անասուններ գնեց անգլիական զօրքերը կերակրելու համար Եգիպտոսում:

—Արևելեան-Րումէլիայի գիւղական նահանգապետ Ակէօ-փաշա, վճռեց պաշտօնապէս գիմել Ք. Դրանը և մեծ պետութիւններին խնդրելով պահանջել Թիւրքիային վճարելոց հարկի քանակութիւնը, բացատրելով այդ խնդիրը նրանով, որ «օրգանական դաշնագրի 16-դ յօդուածի հիման վրա, հարկը ասելի չէ պէտք է լինի Արևելեան Րումէլիայի բոլոր եկամուտների երրորդ մասից, այն ինչ այժմեան վճարվող հարկը եկամուտի երրորդ մասից 33%-ով ասելի է:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Չը լսված յանցանք: Կարլսռուհի գիւղաքաղաքում, Սիլեզիայում, այս օրերս մի չը լսված յանցանք կատարվեցաւ: Մի երիտասարդ քահանայ, Ֆայլը անունով, ծխական եկեղեցում պատարագ էր մատուցանում երբ, պատարագի ժամանակ, նա գիմավէլ սրբազան անօթը ապտակ դէպի բերանը և քիչ խմեց, այն ժամանակ նա մի փոքր դադարութիւն զգայ: Պատարագից յետոյ տան գալով, նա սաստիկ ծարաւ զգաց, յետոյ սաստիկ ցաւ զգաց և մի քանի ժամից յետոյ մեռաւ կարծում են, որ նրան թունաւորել են: Եկեղեցական գլխաւորը բանտարկված է: Գործութիւնը շատ հետաքրքիր է սկսված:

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՍԻՍԱՑԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

ՓԱՐԻԶ, 16 հոկտեմբերի: Անիշխանականների ահագին գաւադրութիւն է յայտնված, որի կենտրոնը Ժընեվն է, առաջնորդը ռուս աքսորական կրապօտկինն է: Սօցիալիստների կառավարութիւնները Լիոնի մէջ շարունակվում են:

ԲԵՐԼԻՆ, 16 հոկտեմբերի: Ընդհանութիւնների հետևանքն այն է, որ լանգռապի մէջ կապվում է միջամտանութիւն պահպանողական, կղերականներից, կղերականներից և լեհ հացիներից:

ՎԻԵՆՆԱ, 16 հոկտեմբերի: Պատգամաւորների ժողովի բացման ժամանակ արտաքին գործոց մասը Ահրենթալի բարեկամական յարաբերութիւնների մասին բոլոր պետութիւնների հետ, շատ լաւ տպաւորութիւն գործեց: Մամուլը յոյս է յայտնում խաղաղութիւնը պահպանելու մասին:

ՖԻԼԻՊՊՈՊՕԼ, 16 հոկտեմբերի: Դիմիտրիեւ պատճառով Ալեքսեան Բուռվլիայի զօրքերի թիւը փոքրացրած է: Իւրաքանչիւր թաղի մէջ 134 դինուորի տեղ 80 կը լինի:

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ, 16 հոկտեմբերի: Պատրիարք ընտրված է երիտասարդ վարպապետ Ֆօհիյ կրաները:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 16 հոկտեմբերի: «Русскій Инвалидъ» լրագրի մէջ ռազմական բարեհաճութիւն է յայտնված դիներալ Բեզակին նիժնեգօրօդեան ասնաժանաւ բարեկամութեան համար: «Новое Время» լրագիրը յայտնում է, որ չերնոգօրիական իշխանը Ս. Պետերբուրգի մէջ դեսպանութիւն է հիմնում: Հաստատված է երկաթուղիների վրա ձանապարհների ինժանիրների ատեստատները կազմվում են բոլոր երկաթուղիների միջոցներով գծերի մի քանի կէտերի վրա և իւրաքանչիւր ապատարանի մէջ ակռ կը լինի ընտանիք ունեցողների և չամնեցողների համար: «Голосъ» լրագիրը հաղորդում է, որ պատերազմական մինիստրը ուղևորվեցաւ Բրեստ-Լիտովսկ ժարիանկօ-Պիտակի երկաթուղին վերաքննելու համար, որ երկաթուղիական բատալիոնները կատարել են 4 ամսվայ ընթացքում, թէպէտ նրա երկարութիւնը 140 վերստ է և գծի վրա 69 կամուրջներ կան: Իւրաքանչիւր վերստը 90,000 րուբլ արժէ: Երեկ Սօլիանոյ քաղաք անուանված անդամ ապահովի վիճաբանութիւններ կային Ռուսաստանի նաւթային արդիւնաբերութեան մասին: Նօրել պատասխանից նիկօլաձէի դեկտեմբերի 17-ի մէջ տեղի կ՚ունենայ: Ներկայացուցիչներ

կ., հինգերորդ 90 ր. 25 կ., ներքին 5% առաջին փոխառության տոմսակը արժէ 209 ր. երկրորդ 203 ր., արևելեան առաջին փոխառության տոմսակը արժէ 89 ր., երկրորդ 89 ր., երրորդ 89 ր., ոսկի 8 ր. 21 կ. Ռուսաց 1 րուբլ լծնգծնի վրա արժէ 24,06 պէնս։ Բծրասյի ստամպրուբլինը գանգագ է։

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐՇՐՈՒՆԻ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԲԱՑՓԻ

ԽԱՄՈՒՑԻ

ՄԷԼԻՔՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ԳԻՆՆ Է 1 Ր. 50 Կ.

Գիրքը բաղկացած է 467 երեսներից

Թիֆլիսում ստանալու է

„Մշակի“ խմբագրատան.—„Կենտրոնական դրամատունում“

Մերիմանովի տունը № № 3 և 4. Պ. Զաքարիայ Գրիգորեանցի „Կովկասեան դրամատունում“.—Պ. Լինքիմձեանցի Ծխախոտի խանութում.—Պ. Շահինեանցի Ծխախոտի խանութում։

Օտարաքաղաքացիք կարող են գիմել համ յիշեալ տեղերը, համ ուղղակի հեղինակին հետևեալ հասցեով։

ТИФЛИСЪ. Редакція „Мшакъ“.
РАФФИ.

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ ԹԻՑԻ ԳՆԵՐԻ ՆՇԱՆԱԻՈՐ ՓՈՓՐԱՑՈՒՄՆ

(MAISON DE CONFIANCE) ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԵՐԻԱ № № 156, 157, 158, 159 և 160.

Համեմատական թիւ

1	ր. 10	կ.	թիւի հետ ամէն տեղ	1 ր. 30	կ.
1	„ 20	„	. . . . .	1 „ 60	„
1	„ 40	„	. . . . .	1 „ 90	„
1	„ 60	„	. . . . .	2 „ 20	„
1	„ 80	„	. . . . .	2 „ 50	„
ամենաէժ	2 ր.		. . . . .	3 „	——

Մի և նոյն տեղը գործակատարութիւն վաճառման շոկոլադի և կակաո-ֆրույ էսսենցիայի, գալետների բիսկվիտների, բազրի կոնֆիտների, շնֆելդի գառահների, Տուրնեի գրիչների, Գաուի հրացանների, վհկլիի լիմոլվերների, բարնարդի թամբերի, Մեկլինի ամանների, կօշմանի կրպակալ և մանանեխ, եվարդի սրբօճներ և այլն և այլն։

14—100

ԹՈՒՄԲԱՆԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

ս ի ս ա ե մ ա ա թ ք ա կ ա ն ը ն թ ա ց ք

Գրիգորի Վարձելեան

Հայոց միջնակարգ ուսումնարանների համար մանր առաջին (ամբողջ թուով)

Մանրլի տակն է և սեպտեմբերի առաջին օրերին լոյս կը տեսնի նոյն խնդիրների երկրորդ մասը (կառուցակ թուով և երրորդական կանոններ)։

Գինն է 40 կոպ.

Ուսումնարաններին զիջում 20%։

Ծախում է վ. Շահվերդեանի լրագրական գործակալութեան խանութում։

Օտար տեղերից գիմում են այս հասցեով Тифлисъ, въ Агентство В. Шавердова։

Պատիւ ունեմ յայտնել յարգելի հասարակութեանը, որ նորերումս առացայ մեծ քանակութեամբ **ՏՂԱՄԱՐԹՈՑ ՋՄԵՌՈՒԱՑ ՊԱԼՏՕՆԵՐ** և կօշիկներ, որ վաճառում եմ ձեռնտու գներով։ Մեծ Բազաղամանայում № 7 խանութը։

ԱԻԵՏԻՔ ՕՀԱՆԵԱՆՑ

5—5 (1)

Գուրթ եկաւ մանուլի առկից և ծախվում է յօգուտ չքաւոր հայ ուսանողների Ա. ԹՈՒՄԱԻԵԱՆԻ հրատարակածութիւնը, ՄԱՍԻՍ ԼԵՐԱՆ ՀԱՐԱԻԱՑԻՆ ՍՏՈՐՈՏՆԵՐԸ։ Ծախվում է կենտրոնական դրամատունում, Գօլովինակի պրօսպէկտի վրա, Զաքարիայ Գրիգորեանցի դրամատունում, Յովսէփ Տէր-Յովսէփեանցի Ծխախոտի խանութում, „Кавказъ„ հիւրանոցի առկ գինն է 30 կոպ.

5—10

Սարքեցուած եմ **ԿՐԿՆԱԿԻ ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՀԱՇԻԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ** ՀԱՑՈՑ և ՌՈՒՍԱՑ լեզուներով. պայմանների մասին կարող են դիմել ինձ մօտ քաղաքում, Գաստրոնոմական մագազինում առն ժամանակ։

ՍՄԲԱՏ ԳԻՏԱՏՐԵԱՆՑ

ԹԻՑ առաջին հունձի այս տարի չափազանց գոյատեւող և հոտաւէտ Ա./Ղ ԹԻՖԻՑ **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** ՄԷՋ առաջված է 50,000 ֆունտ և ծախվում է 25% էժան և աւելի լաւ քան թէ ուրիշ տեղ։ Օրինակ. Լաւ կՕՆԳՕ թէյ 1 ր.—1 ր. 20 կոպ., պատուական ՍԱՆՖԱ թէյ 1 ր. 40 կ., հիանալի ՄՕՆԻԿ թէյ 1 ր. 60 կ. այս թէյ ամէն տեղ ծախվում է 2 ր.—2 ր. 50 կ., դիպլոմով կԱՑՍԱՈՒ թէյ 1 ր. 80 կ. և ամենալաւ Ֆու-չու-ֆու թէյ 2 ր. մաքուր թէյ առանց թղթի։ Նոյն տեղը ստացուած են 500 երկաթէ ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ 6 ր.—60 ր., երկաթէ ԳՐԻՉՆԵՐ ամբողջ Անգրիկովիսի համար, շոկոլադ ֆրայ, շեվիլդի ԳԱՆԱՀՆԵՐ, վերահանդոց ՄԱԿՄԱՍՏԵՐ մագերի համար, հրացաններ ԳԱՒԻ, ՐԷՎՕԼՎԵՐՆԵՐ վերլի, ԹԱՄԲԵՐ բարնեթրի, կօշմանի նրշրշատ, ԱԼԲՕՄՆԵՐ շեվրոլի կէս գնով։ **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹ, ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԷՋ ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԼԵՐԻԱՅՈՒՄ** № 156, 157, 158, 159 և 100։

61—100

Въ Редакціи газеты

«МШАКЪ»

Продается

БРОШЮРА

„ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНІЕ ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ.“

Д. Григорія АРЦРУНИ.

Брошюра напечатана въ Москвѣ.

Цѣна 25 коп.

ՕԳՈՍՏՈՍ ԱՄՍԻ ՄԷԿԻՑ

ՍԿՍԵՑ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԵԼ ՎԻԵՆՆԱՅՈՒՄ

L'ORIENTAL

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԹԵՐԹԸ, ԱՄԻՍԸ ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՄ։

„Փոքրնալ դ'Օրիան“ լրագրի հին բաժանորդներին գործարեցրած թերթի տեղ կուզարկվի այդ նոր հրատարակութիւնը։

„L'Oriental“ թերթի տարեկան գինը 8 րուբլ է, կէս տարվանը 4 րուբլ։

Գրվել կարելի է „ՄՇԱԿԻ“ խմբագրութեան մէջ, կամ ուղղակի վիէննայում գիմելով հետևեալ հասարակ հասցէով. Vienne (Autriche) M. F. Salles I. Neuer Markt 9.

Մ ի ջ ի փ ո ղ ո ց, կ ա թ օ լ ի չ ե ս կ ա յ ա փ ո ղ ո ց ի ա ն կ ի ւ ն № 13.

Աւելի էժան, քան թէ ուրիշ տեղ ծախվում են. ՎԻԵՆՆԱՑԻ ՄԵԹԻԼ տանջան տեսակ, ֆրանսիական և անգլիական երկաթէ ԿՐԱՎԱՏՆԵՐ 8—30 ր., չամոդաններ 250—25 ր., սակիջամներ 1. 30—12 ր., ա ս ե ղ ո ւ կ ն ե ր ծառատարշի 6—35 ր., մարտիններ (погребцы) 6—25 ր., ս ա մ օ վ ա ր ն ե ր 60 կ.—1.25 ֆունտ., կոմծների պղնձէ ամաններ, գերմանական երկաթէ էմալով ամաններ. ս ո ւ ր ի վ ա յ ն ե ր կ ն ե ր մրամօրներ 38 ր.—75 ր., հրացաններ երկու լուլաներ 6—32 ր., ա ն վ ա յ կ ր ն ե ր ամենայն տեսակ 3. 50—30 ր., պատրոններ. (գնդաններ) բելգիական, սիրտ ընկերարդի ֆաբրիկից. պատվիրում և ծառերում կուշտարօրի դիրքի պատրիօրի. 5,000 ՖՈՒՆՏ ԹԼԻ (չայ) ԵԿ. ՊԱՊՈՎՆԵՐԻՑ, բրեակիտ. (սուխար չայու և կաֆէյի) էլենեմի. կօֆէ էլենեմի և Մոխոյածնի. պետերբուրգում 40—1 ր. 25 կ. հայելիներ ամենայն տեսակ 28 կ.—240 ր., պ ր ա ր կ ա յ գինեվաճառներին, հանքային և գարեջրի (для зельтерскихъ водъ и пива) գոյքեր (шухъ), պատուանդաններ սամովարի և չայու, գանակ չանդալ գանազան ֆաբրիկաների 1 ր. 20 կ.—25 ր. գումիներ. գրչակոմներ 1 ր. 80 կ.—5—60 կ. գանակ չիրի 1—60 կ.—12 ր., գանակ հացի 20 կ.—1 ր., հասալ, կուխարներ 1—40 մինչ 3—20 կ. պրիորիտետ կարելու մանչինայ. Անգլիական ատամներ, Բրիտանական չամիչիներ, կոմֆիտներ ամենայն տեսակ, Զազայներ կաֆէի հատար, ֆիլտեր—Զուր մաքրելու, կրտամոլ կարօրկէն 18 կ., վաքս ֆրանսիայի գանկոյ, Բուղի վոշոմ, կանվերատներ, սուրդուչ, մատրա, գիմ երկաթէ, պլշակոմ, քարեատախտակ, Բանապ, Բանաքամաններ, պրեսպապիներ, գդալներ սեզանի և չայու ֆրաժէ, վարդամի և բրիտանակի գումիրը 1—50 կ. մինչև 12 ր., և չայու 45 կ.—5 ր., չամոդիկք 45 կ.—5 ր., շամոդաններ ամէն տեսակ 25 կ.—12 ր. Զուխա, պատասպշիաններ վարշավու, ՌԻՁԻՆԻ ԿԱԼՕՇՆԵՐ, ամէն տեսակ, գումրաններ կառնոց և մարդկերանց 15 կ.—50 կ. Զուխա, շապկիներ, մարդկերանց գառատրիկներ, գոնտրկներ 35 կ.—4—50 կ., հաս, անձրևի և շոգի. ատնպրեր չերմոյու ապրոկ, գուտապերչավի և վայաէ, չտոպաններ գլխի, շորի, տապոկի, պոլի և կարատ համար. չուլքի թել (бумага) մատակի կօճղ և շալէ (гарусъ) ֆեզչամակիք մարդկերանց և կանանց, պորտմոններներ, քիսաներ, պապիրոսի ամաններ և մանր գոյատակրելիներ տապրիներ, տապան ամէն տեսակ 3 կ.,—30 կ., կատ, հասալիա չրեր, պատդրա, գլիցերին չրի քացախ, հասալիա պրաշոկներ ԿԻԼԵՐԻ ԼԱԲՕՐԱՏՈՐԻՑ. և այլն և այլն և այլն։

վաճառականներին առանձին պայմաններով և պիջուռով վերոյիշեալ ապրանքներ մեծ քանակութեամբ մշտապէս գտնվում են ՄԻՒՐԱՑԻ, ՏՒՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆՑԻ պահեստում (въ складѣ) միջի փողոցում կամիսիկաց փողոցի անկիւնում № 13.

Օտարաքաղաքացիք կարող են գիմել հետևեալ հասցէով. Тифлисъ Михаилу Н. Теръ-Никогосову.

159—180

Մ ի ջ ի փ ո ղ ո ց, կ ա թ օ լ ի չ ե ս կ ա յ ա փ ո ղ ո ց ի ա ն կ ի ւ ն № 13.

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՑԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ յայտնում է, որ ներկայ ապրիլյ հոկտեմբեր ամսվայ ընթացքում իր ներկայութեամբ նշանակված են աճուրդներ 1883 թ. յունվարից կատարվի վերցնելու համար հետևեալ գործերը։

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 21-ԻՆ

1) Քաղաքային կշեռքից և չափերից վերցնվող տուրքը,
2) ՀԱԻԱՐՈՒՐԻ ՀՈՂԵՐԸ, պատատեղին, խոտ հնձելուն և վառելահոզը 2047 դեսեատին 2040 քառակուսի սաժ. տարածութեամբ և
3) Հաւլաթարի հողերը գաղ տալու համար 237½ դեսեատին տարածութեամբ։

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 23-ԻՆ

4) Ջուռների և կառքերից վերցնվող տուրքը։

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 26-ԻՆ

5) Կուռ գետի վրա բերվող ՏՈՓԵՐԻՑ տուրքը,
6) ՊԱՐՕՄԸ Հիւանդանոցի Զուր բարձրացնող մեքենայի մօտ,
7) ՊԱՐՕՄԸ Մուխրանակայա փողոցի և Սադի միջ տեղ,
8) ՆԱԻԸ վերոյի քաղաքային նաւահանգստի մօտ.

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 28-ԻՆ

9) Քաղաքային ՍԳԱՆԴԱՆՈՑՆԵՐԻ միջ անասուններ մորթելու տուրքը,
10) Քաղաքային տեղերը ժամանակաւոր փայտէ տնակներով ԱՐՀԵՍՏԱԿԱՆ ՋՐԵՐ ծախելու համար
11) Նաւթլուղի ՆԱՒԹԻ Ջրհորները։

Ճիշտ գործերը կատարվի վերցնել ցանկացողները կարող են տեսնել ՊԱՑՄԱՆՆԵՐԸ վարչութեան գրասենեակի միջ, ամէն օր առաւօտեան 11 ժամից մինչև 2։

3—3

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 19 Октября 1882 года.

Типогр. Главн. Упр. Главнонач. гражд. час., Лор.-Мелик. ул. каз. д.

Fonds A.R.A.M

№ 195 Հոկտեմբերի 21 Հինգշաբթի 1882 Հոկտեմբերի 21 Հինգշաբթի № 195

ՏԱՍՆԱՄԻԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարւանը 6 րուբլի։ Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում գրւում են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Օտարաքաղաքացիք գրւում են ուղղակի Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (Բացի կիրակի և տօն օրերից)։

Յայտարարութիւն ընդունւում է ամէն լեզուով։

Յայտարարութիւնների համար վճարւում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ խմբագրին։ Ներքին լուրեր։—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Ֆրանսիա։ Նամակ Թիւրքիայից։—ԽԱՒՌՆ ԼՈՒՐԵՐ։—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ Վարարագի առաղաչէզը։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

—

Արդուին, 13 հոկտեմբերի

Արդուին քաղաքի Սահակեան ուսումնարանը 20 տարուց ի վեր դոյութիւն ունի։ Սակայն դրա ընթացքը Թրքաց տիրապետութեան ժամանակից մինչև այժմ եղել է բոլորովին անկարգ, այսինքն հին նահապետական տիրացուական եղանակով։ Այդ պատճառով էլ կատարեալ ապարդիւն էր մնացել ամբողջ տեղութեան միջոցում։ Այս վերջին պատերազմից յետոյ, երբ Արդուին, որ կազմում է Բաթումի նահանգի մի մաս, ուղղակի իշխանութեան ներքոյ ընկաւ, տեղական ժողովուրդը, որ մինչև յարդ այդչափ անտարբեր էր դէպի ուսում և ուսումնարան, այժմ սկսել է զարթնել իր թմրութիւնից, քիչ շատ հասկանալ ուսման օգուտները, նշանակութիւնը և մասամբ յարեկարդել իր մեռեալ վիճակում եղած դպրոցը։ Այդ չարժումը արծարծվեց ժողովրդեան մէջ, օրինակ տեսնելով իր աչքի առաջ օտարազգի հայ երիտասարդներից, որոնք իրանց ստացած ուսումով կարողանում էին ուսման և ազգային զարգացման տիպար հանդիսանալ։ Եւ, լինելով Արդուինում և տեսնելով ժողովրդեան մէջ տարածված այդ օգտաւէտ մտաւոր չարժումը, անձնպարտի օգուտ քաղել դորանից, յանձն առի ուսումնարանի տեսչութիւնը և յաջողեցայ ժողովրդեան համոզելով երկու ընտիր և փորձառու ուսուցիչներ հրաւիրել, որոնք, մինչև հիմա Արդուինի անծանօթ մանկավարժական նորամուտ մէթօդների համաձայն վարվելով, նոր զարկ տվեր է տան ուսումնարանական գործին։ Սակայն դժբաղդութիւնը նրանումն է, որ ոչ եկեղեցին, ոչ ժողովուրդը այնչափ կարողութիւն չունեն, գոնէ այս՝ ներկայ ժամանակում, կարգաւորեալ դպրոցի ուսուցչաց և այլ պիտոյից ծախսերը հոգալու։ Այս պատճառով ես դիմում եմ բոլոր դպրոցասէր հայոց, որ իրանց նուէրներով օժանդակեն ամբողջ մի տգէտ հայ հասարակութեան այս միակ բարեկարգ ուսումնարանին։ Դիմում եմ, ազնուասէր, բոլոր այն անձանց, որոնք իրանց երակների մէջ ունեն ճշմարիտ հայի արիւն, որոնց համար քանդ է լուսաւորութիւնը և որոնք իրանց համարիւն եղբայրներին տգիտութեան խաւարից փրկելու համար և լուսաւորութեան փրկարար ասպարիզում ներմուծելու համար ոչ թէ միայն իրանց ունեցուածքից, այլ և իրանց քան իսկ հարկաւոր ուսումնական գործիքներ մաս կը հանեն։ Ես յոյս ունեմ մեր ազգի ուսեալ և ուսումնասէր մասի վրա և անկասկած եմ որ չեմ խաբվի։

Խնդրում եմ նաև մեր ազգային թերթերի պ. պ. խմբագիրներին որ չը զլանան իրանց էջերը իմ այս նամակին, արտատպելով «Մշակից»։

Օտար քաղաքներից ուղարկվելի նուէրները կարող են ուղղվիլ ուղղակի իմ անուամբ հետևեալ հասցէով. Артвинъ, Каранету Петровичу Камсаракану, инспектору армяно-григорянскаго духовнаго училища.

Ա. Ս. ՏԱՂԱՓԷՏԸՐ

ԱՍՏՂԱՓԷՏՐ

—

V.

ՇՈՒՇԻ ԲԼՈՒԻ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԻՒՆԸ—ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՍԱԼԻՀԱՑԻ ՄԱՍԻՆ

Արեգակը փայլում էր իր կատարեալ լուսաւորութեան մէջ։ Բնութիւնը գիշերային փոթորկից յետոյ, կարծես թէ, կրկին զարթնեց նոր փառքով և պայծառութեամբ։ Լեռներից հոսում էին հազարաւոր առուակներ և իրանց բարերար հեղանիւթով ուռցում էին կանաչազարդ հովիտների բուսականութիւնը։ Անտառապատ լեռները երևում էին աւելի կենդանացած. թարմ զեփիւռը տարածում էր հովիտների մէջ խիտ ախտժելի զովութիւն։

Այդ միջոցին Փանահ-խանը, վաթանդոյի մէլիքը և Ջումշուդը գուբա եկան Զանախչի ամրոցից և գնում էին դէպի հիւսիսային կողմը։ Մի ահագին պինդ խումբ առաջնորդում էր նրանց։ Անցնելով լեռնային չղթաները, նրանք սկսեցին վեր ելանել աւելի և աւելի բարձր։ Նրանց առջև կանգնած էին հսկայական ժայռեր, ծածկված անտառի և մամուռի մէջ։ Երբեմն վերստաչափ բարձրանալով լեռան վրա, վերջապէս հասան նրանք մի ընդարձակ տափարակի, որը գտնվում էր աւրի բարձրաւանդակի վրա։ Այդ տափարակից կարելի էր նշմարել ամենահեռաւոր տեսարանները, կարելի էր տեսնել բազմաթիւ գիւղեր, որ ծփված էին հովիտների վրա, կարելի էր հիանալ խաղողաբեր այգիների չքնդութեամբ և գեղեցիկ լեռների պատկերներով, որ ծածկված էին խիտ անտառներով։ Իսկ այդ բոլորը այնքան անորոշ կերպով էին երևում, որ կարելի էր մտածել, որ նրանք չատ փոքրիկ առարկաներ են։ Այդ տափարակը երեք կողմից բոլորովին անմատչելի էր, որովհետև շրջապատած էր հսկայական պարսպի նման ահագնացած ժայռերով։ Մի-

Ես պատրաստ եմ հաստատել հետևեալ անձերին։ Տփխիս, «Մշակի» խմբագիր պ. Գ. Արծրունուն, Ախալցխա, պ. Յովհ. Կամսարականին, Ախալքալաք՝ Սահակեան ազգ Յովհաննիսեանցին, Ալէքսանդրոպոլ՝ պ. Աւետիս Յիտուխեանին, Սբ. Էջմիածին պ. պ. բժիշկ Լևոն Տիգրանեանցին և Թաւրէն Չալալեանցին, Շուշի՝ կարապետ վարդապետ Աչխազեանին, Նուխի՝ պ. Յակոբ Թաչատուրեանցին, Ելիսաւէտպօլ պ. Միքայէլ Լազարեանցին, Կարս, Հաջի Յարութիւն Մինջեանին, Ագուլիս պ. Ալէքսանդր Տէր-Մկրտչեանցին, Բաղդատ «Սոխակի» հրատարակիչ պ. Գրիգորեանցին, Փոթի պ. կարապետ Պօղոսեանին, Քութայիս՝ Տէր-Դաւիթ Եարալեանցին, Մօսկվա՝ արժ. Տէր-Յակոբ ատաղ քահանայ Սարգիսեանցին և Պետերբուրգ՝ պ. Յովհ. Իզմիրլեանցին։

Թէ այս և թէ օտար քաղաքներից ումից և որչափ որ պատիւ ունենամ առանալ, չեմ զանգաղի հրատարակել պատուարժան խմբագրութեանդ միջոցաւ։

Տիտուլ Արդուինի Սահակեան ուսումնարանի՝ կարապետ Կամսարական

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

ՎԱՂԱՐՇԱՊԱՏԻՑ մեզ գրում են։ «Ամսիս 10-ին վաղարշապատի պատերի վրա տեսանք յայտարարութիւններ, որոնց նոր ընտրված խնամակալական օբխորդաց դպրոցի, որին Ա. Մէլիք-Յովհաննիսեանց յայտնում է վաղարշապատի հայ հասարակութեանը, որ հոկտեմբերի 12-ին բացվում է օրիորդական դպրոցը և սկսում է ընդունելութիւներ աշակերտուհիներէ։ Շատ ուրախալի է որ տիկինը ընդունեց այդ պաշտօնը և ցանկանում ենք նրան կատարեալ աջողութիւն իր գործունէութեան մէջ։»

—

Ըստ երևոյթին արդէն գիտեն որ բժիշկ Գօլբէկ Թիֆլիսից կանչված է Էջմիածին, կաթոգիկոսին բժշկելու համար։ «Արձագանք» շաբաթաթերթը հաղորդել է իր վերջին համարում որ պ. Գօլբէկ արդէն ուղևորվել է դէպի Էջմիածին։ Այժմ մեզ գրում են վաղարշապատից, որ բացի պ. Գօլբէկից, մի բժիշկ Սրևանից էլ է կանչված վէհափառ մօտ։

—

Մեզ գրում են ՎԱՂԱՐՇԱՊԱՏԻՑ, որ արդէն հինգ ամիս է դիւղը չունի մի ատենադպիր։ Թղթակիցը գարձնում է այդ հանգամանքի վրա գաւառապետի ուշադրութիւնը։ Մի և նոյն ժամանակ թղթակիցը հաղորդում է որ վաղարշապատում սկսել են չատախս կրկնվել այլ և այլ գողութիւններ։

—

ԱԽԱԼՑԽԱՅԻՑ մեզ գրում են։ «Մեր ուսումնարաններում դեռ ևս տիրում է աշակերտներին անխնայ ծեծելու սովորութիւնը աշխարհական ուսուցիչների և հոգևորականների կողմանէ։ Մեր ուսումնարանների հոգաբարձութիւնների մէջ չատ յաճախ տեղի են ունենում այլ և այլ խռովութիւններ։ Ցանկալի է որ այդ խռովութիւնների վերջ դնեն մեր հոգաբարձութիւնները և աւելի մտածեն պէտքերի բարւոքման մասին։»

—

Նա սպասված էր թողնել ձեզ. նրան խիստ խորհրդական կերպով խոսեցին։ Մտածելով ազատել ձեզ զժբախտութիւնից, նա ինքը գոհ զարձաւ ձեր անգութ բշնամիների նենգութեանը։

—Ուրեմն նրան յափշտակեցին, ուրեմն նա իր յօժարութեամբ չէ թողել ինձ։ Երիտասարդ Սահակ, գոհութիւն եմ մատուցանում քեզ։ Աստուած, դու վերստաձիր իմ կեանքը։ Հիմա ասա, այժմ որտեղ է նա։

—Խալիլի մէլիքի իշխանութեան ներքոյ։ Նրա որդին, ոտանաւոր Յուսէինը, որ առաջնորդում էր Զանախչին պաշարող զօրքերին, որպէս ձեզ յայտնի է, յաղթվեցաւ ձեզանից և փոքր էր մնում, որ ինքը սպառի կեանքից զրկվէր ձեր քաջասիրտ ամուսնի ձեռքով։ Նա հետացաւ վէ կատաղութեամբ, երդվելով վրէժխնդիր լինել ձեզանից։ Բայց փանահ-խանի դաշտատը, որը ունեցաւ ծանրակշիռ նշանակութիւն և զօրացրեց ձեր հօրեղբօր կողմը, մի և նոյն ժամանակ արգելից Յուսէինին կատարելու իր դիտաւորութիւնը, այն է յարձակվել ձեզ վրա պինդած ուժերով։ Այդ ժամանակ նա պիտից խորհրդակցութիւնների։ Մի քանի օր ծածուկ կերպով թափառելով Զանախչի մերձակայքում, նրան յաջողվեցաւ մուրացկանի կերպարանքով մտնել ձեր ամրոցը։ Այստեղ նա տեսնելացաւ բոլորը, ինչ որ նրան պէտք էր. իմացաւ ատոյգ պատճառը, որով զուք հրաժարվեցաք ամուսնանալ նրա քրոջ հետ, իմացաւ, որ իրան հարուածող պատանին էր ձեր Սալիհան։ Նրա սիրտը բորբոքված էր թշնամութեամբ. նա վճռել էր, ինչ միջոցով և լինէր, անպատճառ յափշտակել ձեր ամուսնին։ Երկար մտածում էր նա զանազան հնարների վրա, վերջապէս գտաւ մէկը, որ յաջողեցրեց նրա դիտաւորութիւնը... Այստեղ ատաղձագործը պատմեց այն անցքը, որ մեզ արդէն յայտնի է նախընթաց գլխից։

—Ես, չարուհանակից Նա,—չէի կարող արգելել նրան կամ խափանել նրա դիտաւորութեան կատարումը։ Բայց աննկատելի կերպով հետևում էի նրան, և իմացայ, որ նրանք կամենում են ձեզ մշտապէս գրկել Սալիհայից, պահելով ձեր կնոջը որպէս գերի Չէլմայ բերդում, և չի պիտի աղա-

Fonds A.R.A.M

Fonds A.R.A.M

ՄՇԱԿ

1882—№ 195

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ ՎԱՆՈՅ ԵՒ ՆԱՀԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ ՎԱՐԴԱՆ ՄԱՄԻԿՈՆԵԱՆ

VI.

Ի պէտս ասոր դիմելով ազգասէրտոնտրտ դարձեալ, ես ինքս ինձ ալ ստիպեալ գտայ ամէն ջանք ի գործ դնել՝ ի նպաստ Ազգային Ճեմարանի Վանայ հաստատութեան։ Ուստի ամէն տեղ ուր որ ինձ հնար կրնար ըլլալ, ես ինքս ինձ ներկայացուցի, եւ ամէն տեղ ուր որ ինձ կարելի էր ըլլալ, ես ինքս ինձ լսելի ըրի։ Ամէն տեղ ուր որ ինձ կարելի էր ըլլալ, ես ինքս ինձ տեսանելի ըրի։ Ամէն տեղ ուր որ ինձ կարելի էր ըլլալ, ես ինքս ինձ ճանչցուցի։ Ամէն տեղ ուր որ ինձ կարելի էր ըլլալ, ես ինքս ինձ սիրելի ըրի։ Ամէն տեղ ուր որ ինձ կարելի էր ըլլալ, ես ինքս ինձ յարգելի ըրի։ Ամէն տեղ ուր որ ինձ կարելի էր ըլլալ, ես ինքս ինձ հարկաւոր ըրի։ Ամէն տեղ ուր որ ինձ կարելի էր ըլլալ, ես ինքս ինձ անհրաժեշտ ըրի։ Ամէն տեղ ուր որ ինձ կարելի էր ըլլալ, ես ինքս ինձ անխուսափելի ըրի։ Ամէն տեղ ուր որ ինձ կարելի էր ըլլալ, ես ինքս ինձ անհրաժեշտ

թեամբ։—Ոչ մի վայրկեան այնքան ատոմիկ և զաւ յուզմունքը որքան երբ արտասանուեցան այս բառերը։ Եկեղեցականաց կողմէն զօրապետ է այս կոմիներու մէջ մի Ալվարեան նկիւղէ վարդապետ։ Այս եկեղեցականը անցեալներն «Վայրագ յիշ» ատիճան պիտի առնէր, բայց չատ նորատի ըլլալն պատրիարքը արքեպս չէ ուզած։ Ինչ և է լուն պատրիարքը չէ ուզած։ Ինչ և է ջորդին առնել։ Մի խնդրանքի մէջ կատարեալ կը յաջողի առնել։ Մի խնդրանքի մէջ կատարեալ զահատրոյր եկեղեցականն է որ առնելն ուզել խզել պատրիարքի նպատակաւոր առնուածքանի ձայներ։ Իսկ այժմեական իրենց պետ ունին պ. Փանոսեան «Մանզումէի» խմբագրապետը։ Այդ անձը որ մեր աշխատանքը կը խօսէր Ազգ. ժողովին վրայ և չէր ուզեր անոր անդամակցել, այսօր գործն ղեկը կառնէ։ Ինչ չու։—Այդ հրապարակախօսը, որ անհնար կը ձաղկէր եկեղեցականներն, այսօր յանկարծ զղջումի կուգայ։ Եւ ինչ դասը կուտայ։—Երբ եկեղեցականէ մը նախատինք կրելով կրակ կը կորի։ Բայց դու չարունակ ամբողջ ազգը կը նախատես կրանես։—Ահա է լրագրի մէջ գրածս, այլ է ժողովի մէջ խօսածս կը պատասխանէ։—Այսպիսի սկզբունք ունեցող անձեր են որ կը թագաւորեն ժողովի մէջ և կուգեն ջախջախել պատրիարքը։—Եւ ինչ կառաջարկեն։ Orlando furioso—ասաց պ. փանոսեան։

Ինչ երկարենք, այս համառօտ նկարագրէն կրնաք գաղափար մը առնել մեր ժողովին այս պարագայներուս մէջ պահած լրջմիտեան մասին։—Այս վերջաբերմունքներուս մէջ, այս յուզման պահուն կրկի ձայնն է որ միայն կը լսուի։ Ձգտկոր կըլլան առներորդներն խօսքերն։—Քաւէարկութիւնը պիտի տրչէ ամեն ինչ։ Պատրիարքեանք կը պահանջեն յայտնի քուէարկութիւն։ Հակառակ մասը գաղտնի քուէարկութիւն կուզէ։ Եւ իրաւունք ունէին այնքան քաջութիւն ակնարկը պաշտպանել իրենց կարծիքը։—Քուէարկութիւնը կը կատարուի և արհամարհանքով կը լրջին ընդունել Ներսէս արքեպսի հրաժարականը։—Պատրիարքանք առատիկ ախրած են։ Ցեր-Մկրտեան ակը իր զէրերին վրայ կը կրկ ամենուն վշտաց պատկերը։—Թիւրքիոյ հայոց երեսփոխանական ժողովը պէտք է ունենայ 140 անդամ։ Սակայն այսօր միայն 99 անդամք ընտրուած կան և առանց մէջէն 39 ձայներ միայն բաւական կըլլան այսպիսի մեծ պարագայի մը մէջ որոշում առլ։ Կանոնը սերն է։ Ինչ ընել։—Պ. Զերազ պատրաստ է անոնց որ ամենէն աւելի կողքան այս եղանակ քուէարկութեան մը վրայ։ Սակայն ինչու չան։ Մինչ անցեալ տարի այս օրերս պ. Զերազ ինքն չէր որ 16 քուէներու չնորհիւ կը վանէր Հայաստանի ամենէն լաւագոյն և օգտակար վարժարանը։ Ընկերութիւնը 80 անդամ ունէր և պ. Զերազ 16 քուէներն կը հաշուէր մի մեծամասնութիւն։ Անցեալ տարի պ. Զերազ իր գործերուն հակառակորդաց յաղթելու համար ինչ ղէներ որ գործածեց, նոյն ղէներն այժմ իրեն դէմ կը գործածեն սերբիչները։ Մեզ հարկ է սխրել այս օրինակ առատամներու առաջ։ Պ. Զերազ որ կը կատարէ այժմ Ազգ. ժողովոյ մէջ մի կարևոր դեր, անդրադարձած է թերևս ինքն ալ իր անցեալ սխալներուն։ Ըմբռնած է անշուշտ թէ չէր կատարեր մի շատ ազգօգուտ գործ, երբ կուզէր ազատագրել ջախջախել այն երիտասարդներն, որոց հետ միասին աշխատած էր ազգի համար։ Գիտէր թէ ինչ արտով, ինչ հագով կաչխատէին նոքա ազգի համար։ Քանի ձմեռներ այդ երիտասարդները գողգողալով առաւօտուն կը դառնային իրենց տուները մի ժամ հանգիստ առնելու և պ. Զերազ անոնց մէն էր։ Պ. Զերազ անիրաւ եղաւ. չատ անիրաւ իր ընկերակիցներուն դէմ։—Սակայն եղածը եղած է, ոչ սխալական չէ։ Վերջի օրերուս պատրիարքական դէպքերն ցոյց կուտան մեզ պ. Զերազ չատ գթացուած։ Իսկ թէ, ինչպէս կը յուսանք, չատ մոռնայինք 81-ի Զերազը և գտնէինք 78—79—80-ի այն Զերազը, որ իր գործերովն այնքան սիրելի եղած էր ամենուս. մենք կը յուսանք թէ այսուհետև ալ պ. Զերազ մեր չատ և վատահելի գործիչներէն մին կըլլայ։ Սպասենք, տեսնենք։

Գանք մեր խնդրոյն։—Եթէ առնապետ պ. Թերեաքեան հրաժարեցաւ թէ ոչ թաղաւոր է պատրիարքական գահերնիս, կը մնայ այնուհետև տալ Ներսէս արքազանի չնորհակալութեան քուէ։ Կնթադրենք թէ ժողովը ուրախութեամբ պիտի կատարէր իր այս սուրբ պարտականութիւնն։ Ամենքս ալ կը գիտնանք թէ ինչ ազդու ազդակներ կան որ կը մղեն ժողովականները ուրախ սրտով տալ իրենց ձայները։ Կարծես ոխտ բրած են դառնապէս դառնացնել Ներսէս արքազանը։ Ցանկ քաւէ, չը տանք։ Հոս ալ վիճաբանութիւն մը։ Սպասենք որ Ներսէս արքազան հանդարտութիւն ընէ և այնուհետև տեսնենք թէ արժանի է չնորհակալութեան։ Ինչ անպատճառ, արքազանէր դատաւորներ կը թիւրիմացին վերջապէս կը խլեն չնորհակալութեան քուէ մը, բայց ոչ միաձայն։ Երկու երեսփոխանք, պ. փափազեան, և պ. Ալճաճեան՝ «փունջի» խմբագիրն, նոյնած կը մնան։

Պ. Աբրահամ Ալվազեան մի առաջարկութիւն կը ներկայացնէ թէ՝ 81 նոյեմբերէն ի վեր պատրիարքի ամսականներն բանան և արուին իրեն։ Բաց ասկէ կատաջարկէ որ «Ազգը իր ներքին գործոց համար հանգանակութեան մը չատկացնէ նորին արքազնութեան»։—Կը որոշուի ուրիշ նըստի ի նկատի առնուլ այս առաջարկութիւնները։

Այն ինչ Ներսէս արքազանի հրաժարականը կընդունուի վերջնապէս, անա յաջորդ օրը լրագիրը կը հրապարակէ թէ՝ Պիլեկոյ կաթողիկոսական խնդիրը ազգին ուղած կերպով կարգադրուելու կոյս կայ։ Գիտէք որ ընտրուած էր յանձնաժողով մը հայ ու թիւրք անդամներէ քննելու հարցը։ Մինչև այսօր տեղեկագիրնին չէին ուսած։ Զարմանալի զուգադիպութիւն որ Ներսէս արքազանի հրաժարականը ընդունուելէն անմիջապէս վերջ իրենց տեղեկագիրը կուտան թէ՝ հարկ է Պիլեկոյ կաթողիկոսը առաջին վիճակին մէջ մնայ պատրիարքութեան հետ։—Շնորհակը մենք դեռ այս լուրին հիմնաւոր լուսաբանութիւնը չունինք և կարող ալ չեղանք առագել։ Միայն կերևի թէ այդ լուրը հրապարակ նետողին որ վարանեցաւ տեսնել թէ ինչպէս պիտի ծագէր Ներսէս արքազանի հրաժարականը ընդունուելէն։ Կուզէին ցոյց տալ ժողովուրդին թէ՝ տես ինչպէս ամեն բան կարգի կը մտնէ, երբ գոնուի Ներսէս արքազան։ Ժամանակ կառնենք այս չարաթի այս խնդրոյն վրայ աւելի տեղեկութիւն առնելէ։

Յաջորդ չարաթը, հոկտ. 7-ին վերսկսին դադարեցաւ Ազգ. ժողովը։ Լսա առանձնաշնորհութեան պատրիարքական տեղապահը կընտրուի ոչ թէ Ազգ. ժողովին, այլ խառն ժողովին, այսինքն քաղաքական և կրօնական ժողովներէ։ Սակայն գժուար պարագայն հոս է որ Ազգ. ժողովը վերցուց այս ժողովները և ուղեց եւրոպական խորհրդարանաց նմանելով պատրիարք արքազանի յանձնել որ ինքն ընտրէ մի անձ առաջին պաշտանայ և այդ ալ ընտրէ իր ընկերներն, ամենքն միասին կը կազմեն Ազգ. վարչութիւնը, ինչպէս եղաւ պ. Նուռեանի վարչութիւնը։ Բաց ասոնք կան կրօնական և քաղաքական առաջնութիւններ։ Սակայն այժմ կերևայ թէ Գառը չուզեր ճանչնալ այս տեսակ դրութիւն, նկատելով զայն իրը հակառակ ասնանապրութեան և թէ առաջ ալ գործը ասրիչ կերպ հասկցուցեր են Գրան։ Ինչ և է, ժողովը այս խնդիրը քննութեան առաւ։ Յետ երկար վիճաբանութիւններէ կորոշէ որ առջի դրութիւնը ըլլայ, այսինքն մի քաղաքական ժողով բաղկացեալ 14 անդամներէ, մի կրօնական ժողով այն ալ 14 անդամներէ։ Ասանց ընտրութիւնը պիտի ըլլայ, հոկտեմբերի 14-ի նստի մէջ։ Երբ այս ժողովները ընտրուին, առանք միանալով կընտրեն տեղապահը։—Ներսէս տեղապահի ընտրութիւնը կրնայ կատարուիլ մինչև երեք չարաթ, այնուհետև կը տեսնենք թէ ինչ ուղղութիւն պիտի առնեն մեր ազգային գործերը։

Հոկտեմբերի 7-ի նստին մէջ պ. Ս. Ազնաւուր, նախկին գաղտական անօքէն պ. Եսայեանի վարչութեան մէջ, ներկայացուց մի առաջարկութիւն։ Այդ առաջարկով պատճառը կը խնդրէր որ Ազգ. ժողովը ինքն իր վրայ առնու այն ինչ լրագիրները, որոց համար պատրիարք արքազանը հրաժարական առած էր։ Ազգ. ժողովը այս առաջարկը մերժեց առարկելով թէ՝ բնականաբար այդ պղպէս է։ Սակայն յայտնի է որ Ազգ. ժողովը պիտի չկանայ որ ազգին և Գրան յարաբերութիւնները մաերմական ըլլան և այս պատճառաւ պիտի խորշի ամեն երևոյթէ որ կրնան Գրան անհաճոյք ըլլալ։ Այս մտածմամբ է որ չուզեցին ընդունիլ պ. Ազնաւուրի առաջարկը պաշտօնական կերպարանքով։

Այդ առաւ նստի մէջ երբ կը խօսէր կարնոյ և Մշոյ առաջնորդներու վերաբերեալ խնդրոյ մը վրայ, խօսէն արքազան մանաւորապէս ընդարձակ խօսեցաւ այն կէտին վրայ թէ՝ ինչպէս այժմ հայ եկեղեցականները բոլորովին տարբեր վիճակի մէջ են կառավարութեան առաջ քան ուրիշ ատեն։ «Իրմեան արքազանի օրով, յիշեց խօսէն եպիսկոպոս, մի դիւով հարիւրապետ իւճ գարկաւ փողոցի մէջ և ես ալ հովանոցի հարուածներ տըւի իրեն։ Հարիւրապետը պաշտպանութիւն պըտած էր ամենատարբեր չրջանակներու մէջ և պատերազմական գործոց պաշտօնատունէն պահանջեցին պատրիարքարանէն որ պիտ յանձնեն, սակայն Իրմեան արքազան ընդդիմացաւ, դիմադրեց և յանձնեց։ Սակայն այսօր հայ եպիսկոպոսներս եղեռնագործ առեւանգներու առաջ տրագործներու հետ նստած կը գտնուինք։»

Արքազանի այս խօսքերն կրնանք տեսնել պաշտօնական դատարկութիւն մը։ Խօսէն եպիսկոպոս հասկցնել կուզէ թէ՝ երբ ինքն ըլլայ տեղապահ, այդ չարեն արդիապէս պիտի պաշտպանէ։ Այս դատարկները զոհացուցիչ է, դի ցոյց կուտայ թէ այժմէն արքազանը չը վախեր կառավարութեան յայտարարել թէ՝ ինքն իր պաշտօնը և պարտքը պիտի կատարէ։—Սակայն հարկ չէ նկատել արքազանի խօսքերն իրը գառն ակնարկութիւն Ներսէս արքազանի դէմ։ Ներսէս արքազան իր պատրիարքութեան մէջացին բրած ինչ որ կարելի էր եկեղեցականներն պաշտպանելու ընդդէմ կառավարութեան։ Ոչ միայն բարձր եկեղեցականները, այլ նոյն իսկ տէրտէրացու ցակոբ-ներ։ Եւ երբ կառավարութեան քանդարութիւնները չափը անցան, ինչ կրնար ընել եթէ ոչ բողոքել և հրաժարիլ։

Վազը կը մնայ ասոր պ. Աբրահամ Ալվազեան պիտի նչմարծին։ Միասին կը տանի աշակերտներու մի քանին։ Ղազարեան աշակերտներ Պօլսոյ ամեն թաղերէ, և նոյն իսկ Պուլանրի գատաւէն։ Այդ աշակերտները նչմարծան Գալաթիոյ ճեմարանի համար են։—Ճեմարանի համար բազմաթիւ աշակերտներ ժողովուին մի չատ լաւ տպաւորութիւն ըրաւ հոս և այս կը պատահի այնպիսի ժամանակ մը որ չունինք մի գպրոց ուր պատսպարենք տղքատ աշակերտներն, նոյն իսկ չափաւոր կարողութիւն ունեցողներն չատացած են։ Պ. Աբրահամ Ալվազեան անցեալ գարնան ճանապարհորդած էր ի Տփխիս, Էջմիածին և անտի Ղարսաստան։ Ինչպէս էր որ չատ հետաքրքիր մարդ ընկերը իրեն։ Պ. Ալվազեան հոս չատ նչանաւոր բարեյաջող ծառայութիւն մատոյց Էջմիածնայ։ Գիտէք որ Էջմիածնայ վրայ չատ տխուր լուրեր տարածուած են, պ. Ալվազեան յաջողեցաւ բոլ բաւականին դանդաղ վարել։ Ինքը մեզ ունի Պօլսոյ հայ ընկերակատեհան ամեն դասերու մէջ, և ամեն տրեք բանասեր կը քաղցրէ։ Ազգէն պօլսեցիք տրամադիր են սիրով ընդունել բարի լուրերն, մանաւանդ որ այժմ չատ ալ կարօտ ենք։ Վեհ. կաթողիկոսը արդէն հոս չատ յարգելի համարուած էր և Պօլսոյ լրագրական յարձակումներն ոչինչ չը վնասեցին իր համբաւոյն։ Այժմ երբ աւելի կարևոր տեղեկութիւններ կը հաղորդեն, չատ չուտով հաւատացած կըլլանք պօլսեցիք։ Պ. Ալվազեան վերացնալ զոհասաներ չը խօսեր, այլ կուտայ գործնական տպաւորութիւններ։ Մանկանէ եպիսկոպոսի համար ես մի չատ նպաստաւոր կարծիք գործածեց, այնպէս նպաստաւոր որչափ եպիսկոպոսն երբ պիտի

պէս և գլխաւոր շտաբի այժմեան և նախկին օֆիցերները։ „Новое Время“ լրագիրը հաղորդում է, որ ներթագրված է ոչնչացնել արտիլերիայի կառավարիչների պաշտօնները դիւուզրական շրջաններին մէջ, որովհետև գեներալ Ֆեդդեյեվսկիների վարչութենից կազմւում է գլխաւոր շտաբի առանձին բաժին։ Ցեռնասկան մասերի կառավարիչներ են նշանակվում, գծային մասը յանձնվում է զօրաբաժնի հրամանատարին։ Գլխաւոր շտաբի վերակազմութեան հարցը յետաձգված է։ Պետական կայքերի մինիստրութիւնը ներկայացրեց պետական խորհրդին տեղական վարչութիւնների վերանորոգութեան նախագիծը։ Ցեռաւոր վառօդի գործարանի մէջ կանոնաւոր կերպով յատշտակվում էին մլիոններ։ Աղիւսին, որի հազարը 9 րուբլ արժէր, գանձարանը 18 րուբլ էր վճարում։ Գանձարանին ձախսում էին այն փոյթը, որ կորվում էր պետական անտառների մէջ։ Ներկայացվում էին հրեշաւոր հաշիւներ խճուղիների համար։ „Петербургскій Листокъ“ լրագիրը հաղորդում է, որ Մանտկեի բանկային գրասենեակը գադաթեցրեց հաստատութիւնը։ Վարշավայի „Kurjier Codzienny“ լրագիրը հաղորդում է, որ շաբաթը անպատճառ կէժանանայ, որովհետև Լեհաստանի մէջ ձակնգեղի հունձը չափազանց առատ է։

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 18 հոկտեմբերի։ „Новое Время“ լրագիրը լաւ է հաղորդում, որ արտիլերիայի կառավարիչների պաշտօնները դիւուզրական շրջանների մէջ ոչնչացնում են։ Արտիլերիան կը կազմէ զօրաբաժինների մասը։ Գլխաւոր շտաբի մէջ գործակատարութեան սահմանափակելու նախագծի կազմելը յանձնված է շտաբի կառավարիչ Օբրուչեվին։ Պետական կայքերի միներալութեան տեղական վարչութեան վերանորոգութեան նախագիծը ներկայացրած է պետական խորհրդին։

ԼՕՆԴՕՆ, 19 հոկտեմբերի։ Դէօֆերին ուղևորվում է կայիրե, որտեղ կը գրաւվի եգիպտական գործերի կարգադրութեամբ։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 19 հոկտեմբերի։ Պետական բանկի 5% առմանկը առաջին շքեղանի արժէ 91 ր. 37 կ., երկրորդ 90 ր. 25 կ., երրորդ 90 ր. 75 կ., չորրորդ 90 ր. 37 կ., հինգերորդ 90 ր. 5 կ., ներքին 5% առաջին փոխառութեան առմանկը արժէ 209 ր. 50 կ., երկրորդ 203 ր. 50 կ., արևելեան առաջին փոխառութեան առմանկը արժէ 89 ր., երկրորդ 88 ր. 75 կ., երրորդ 88 ր. 75 կ., ոսկի 8 ր. 19½ կ.։ Ռուսաց 1 րուբլ Լօնդօնի վրա արժէ 24,09 պէնս։ Ամստերդամի վրա արժէ 122,25 պէնս, Ռուսաց 100 ր. Համբուրգի վրա արժէ 205 մարկ 62 պֆ., Փարիզի վրա 253 ֆրանկ 50 սանտիմ։ Բօրսայի տրամադրութիւնը լաւ էր։

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐՁՐՈՒՆԻ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԹՈՒՐՔԱՀԱՅԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ
սիստեմատիք ական ընթացք
Գրիգորի Վարձելեան
Հայոց միջնակարգ ուսումնարանների համար
Մասն առաջին (ամբողջ Թուեր)
Մամուլի տակն է և սեպտեմբերի առաջին օրերին լոյս կը տեսնի նոյն խնդիրների

երկրորդ մասը (կոտորակ թուեր և երրորդական հանգոյնք)։
Գինն է 40 կօպ.
Ուսումնարաններին զիջումն 20%։
Դիմել է վ. Շահվերդեանի լրագրական գործակալութեան խանութում։
Օտար տեղերից դիմում են այս հասցէով Тифлисъ, въ Агентство В. Шавердова։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ, ԹԻՖԼԻՍԻ ԳՆԵՐԻ ՆՇԱՆԱԻՈՐ ՓՈՓՐԱՑՈՒՄՆ

(MAISON DE CONFIANCE) ԱՐՏՐՈՒՆԻ ԳԱԼԵՐԷԱ № № 156, 157, 158, 159 և 160.

Համեմատեցէք թէյ

1 ր. 10 կ.	թէյի հետ ամէն տեղ	1 ր. 30 կ.	
1 „ 20 „	. . . . .	1 „ 60 „	
1 „ 40 „	. . . . .	1 „ 90 „	
1 „ 60 „	. . . . .	2 „ 20 „	
1 „ 80 „	. . . . .	2 „ 50 „	
ամենալաւը 2 ր.	. . . . .	3 „ ——	

Մի և նոյն տեղը գործակալութիւն վաճառման շօկօլադի և կակաօ-փրայ էսենցիայի, Պալմերի բիսկվիտների, Բազրի կօնֆեկտների, Շեֆիլդի դանակների, Տուբնեբի գրիչների, Փաուի հրացանների, վիկկիի բէլօվկների, Բարնարիի թամբերի, Մեկինի ամաններ, կօրմանի կրավատ և մանանեխ, Շեարցի ալբոճներ և այլն և այլն։

15—100

ԹԻՖԼԻՍԻ առաջին հունձի այս տարի չափազանց գոյնաւոր և հոտաւէտ։ Այդ թէյից **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** մէջ առացված է 50,000 ֆունտ և ծախվում է 25% էժան և աւելի լաւ քան թէյ ուրիշ տեղ։ Օրինակ. Լաւ կՕՆԳՕ թէյ 1 ր.—1 ր. 20 կօպ., պատուական ՍԱՆՖԱ թէյ 1 ր. 40 կ., հիանալի ՄՕՆԻԿ թէյ 1 ր. 60 կ. այս թէյ ամէն տեղ ծախվում է 2 ր.—2 ր. 50 կ., գեղեցիկ ԿԱՑՍԱՈՒ թէյ 1 ր. 80 կ. և ամենալաւ Ֆու-չու-Ֆու թէյ 2 ր. մաքուր թէյ առանց Թղթի։ Նոյն տեղը սովորաբար լինում են 500 երկաթէ ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ 6 ր.—60 ր., երկաթէ ԳՐԻՉՆԵՐ ամբողջ Անդրկովկասի համար, շօկօլատ Ֆրայ, Շեվիլդի ԴԱՆԱԿՆԵՐ, վերականգնող ՄԱԿՄԱՍՏԵՐ մազերի համար, հրացաններ ԴԱՈՒԻ, ՐԷՎՕԼՎԵՐՆԵՐ վերի, ԹԱՄԲԵՐ Բարնեբիի, կօրմանի նըշըշատոյ, ԱԼԲՕՄՆԵՐ Շեարցի կէս գնով։ **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԷՋ ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԵՐԷԱՈՒՄ** № 156, 157, 158, 159 և 160։

62—100

Въ Редакціи газеты
«МШАКЪ»
Продается
БРОШЮРА
„ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНІЕ ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ.“
Д. Григорія АРЦРУНИ.
Брошюра напечатана въ Москвѣ.
Цѣна 25 коп.

ԲԱՑԻ
ԽԱՄՍԱՅԻ
ՄԻԼԻՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ԳԻՆՆ Է 1 Ր. 50 Կ.

Դիրքը բաղկացած է 467 երեսներից

թիֆլիսում վաճառվում է

„Մշակի“ խմբագրատանը.—„Կենտրոնական գրավաճառանոցում“ Մելիմանովի տանը № № 3 և 4. Գ. Զաքարիայ Գրիգորեանցի „Կովկասեան գրավաճառանոցում“.—Պ. Լիֆիտաճեանցի ձեռնարկ խանութում.—Պ. Շահինեանցի ձեռնարկ խանութում։

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել կամ յիշեալ տեղերը, կամ ուղղակի հեղինակին հետեւեալ հասցէով
ТИФЛИСЪ. Редакція „Мшакъ“.
РАФФИ.

Սոսկեցնում եմ **ԿՐԿՆԱԿԻ ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՀԱՇԻԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ և ՌՈՒՍԱՑ** լեզուներով. պայմանների մասին կարող են դիմել ինձ մօտ **ԶՈՒԲԱԼՕՎԻ** քարվանատան, Գասպարեանցի մագազինում ամեն ժամանակ։

ՍՄԲԱՏ ԳԻՏԱՏԱՐԵԱՆՑ

Դուբա եկաւ մամուլի տակից և ծախվում է յօդուտ չքաւոր հայ ուսանողների Ա. ԹՈՒՄԱՆԵԱՆԻ հրատարակախօսութիւնը։ ՄԱՍԻՍ ԼԵՐԱՆ ՀԱՐԱՒԱՆԴԻՆ ՍՏՈՐՈՏՆԵՐՈՒՄ։ Ծախվում է կենտրոնական գրավաճառանոցում, Գօլօվինսկի պրօսպէկտի վրա, Ջաքարիայ Գրիգորեանցի գրավաճառանոցում, Ցովսէփ Տէր-Ցովսէփեանցի ձեռնարկ խանութում, „Кавказъ“ հիւրանոցի տակ գինն է 30 կօպ.

6—10

ՕԳՈՍՏՈՍ ԱՄՍԻ ՄԻՆԻՑ
ՍԿՍԵՑ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԵԼ ՎԻԼՆՆԱՑՈՒՄ
L'ORIENTAL
ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԹԵՐԹԸ, ԱՄԻՍԸ ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՄ։

„Ժուրնալ դ'Օրիան“ լրագրի հին բաժանորդներին դադարեցրած թերթի տեղ կուղարկվի այդ նոր հրատարակութիւնը։

„L'Oriental“ թերթի տարեկան գինը 8 րուբլ է, կէս տարվանը 4 րուբլ։

Գումարը կարելի է „Մշակի“ խմբագրութեան մէջ, կամ ուղղակի վիլնայում դիմելով հետեւեալ հասցէով. Vienne (Autriche) M. F. Salles I. Neuer Markt 9.

Մ ի ջ ի փ ո ղ ո ց, կ ա թ ո լ ի կ ե ա կ ա յ ա փ ո ղ ո ց ի ա ն կ ի ւ ն № 13.

Աւելի էժան, քան թէյ ուրիշ տեղ ծախվում են. ՎԻԼՆՆԱՑԻ ՄԵՐՆԻ ամենայն տեսակ, ֆրանսիական և անգլիական երկաթէ ԿՐԱՎԱԹՆԵՐ 8—30 ր., չամադաններ 250—25 ր., սակվօյաժներ 1. 30—12 ր., ռուսական ձեռնապարհի 6—35 ր., մարանոներ (погребцы) 6—25 ր., սամօվարներ 60 կ.—1.25 ֆունտը., կուխոնների պղնձէ ամաններ, գերմանական երկաթէ էմալով ամաններ. ուսմի վալնի կներ մրամօրնի 38 ր.—75 ր., հրացաններ երկու լուլաի 6—32 ր., ատէոլվէրներ ամենայն տեսակ 3. 50—30 ր., պատրոններ. (գուլաններ) բէլօվկեր, սիգար Ռինգարդի ֆաբրիկից. պատրոնա և թամբաթու կօշնարօվկի գլխի պատվիրօվկ. 5,000 ՖՈՒՆՏ ԹԷՅ (չայ) ԵԳ. ՊԱՊՈՎՆԵՐԻ, բիսկվիտ. (սուխար չայու և կաֆէի) էլինէմի. կօֆէ էլինէմի և Միխէլսօնի. պետերբուրգում 40—1 ր. 25 կ. հայկլիներ ամենայն տեսակ 28 կ.—240 ր., պրօբկայ գինեվաճառների, հանքային և գարեջրի (для зельтерскихъ водъ и пива) գուլճուկ (пухъ), պադնոններ սամվարի և չայու, գանակ չանդալ գանագան ֆաբրիկաների 1 ր. 20 կ.—25 ր. գուժինը. գրչակօմներ 1 ր. 80 կ.—5—60 կ. գանակ ջիբի 1—60 կ.—12 ր., գանակ հացի 20 կ.—1 ր., հատը, կուխոնի 1—40 մինչև 3—20 կ. պրիմօտ. մի կարելու մաշինայ. Անգլիական ուռիներ, Բրիտանական շայնիկներ, կաֆէնիներ ամենայն տեսակ, Ջազդաններ կաֆէի համար, ֆիլտեր—ջուր մաքրելու, կրասմալ կաթօրկէն 18 կ., վառ Ֆրանսիայի փակոց, Թուղթ փչաթ, կանվերտներ, սաւրգուչ, մատիտ, գրիչ երկաթէ, գլուշկոմ, քարեասեասակ, Թանաք, Թանաքամաններ, պրեսպապիներ, դգալներ սեղանի և չայու ֆրուժէ, վարշավի և բրիտանական գուժինը 1—50 կ. մինչև 12 ր., և չայու 45 կ.—5 ր., չուժ միկէտ 45 կ.—5 ր., շամպանսներ ամեն տեսակ 25 կ.—12 ր. ջուխտ, պոլ ապոշկաններ վարշավու, ՌԵԶԻՆԻ ԿԱԼՕՇՆԵՐ, ամեն տեսակ, գուլրաններ կանանց և մարդկերանց 15 կ.—50 կ. ջուխտ, շապիկներ, մարդկերանց գալոշիկներ, գոնաիկներ 35 կ.—1—50 կ., հատ, անձրևի և շոգի. սանդրեր շրմայու սակրէ, գուտապերչովի և փայտէ, շչոտկաներ դլեխ, շորի, սապոգի, պոլի և կարտի համար. չուլքի Թէլ (бумага) մատոկի կօճղ և շալէ (гарусъ) Փելչատկէք մարդկերանց և կանանց, պորտմանեներ, քիսաներ, պատիրոսի ամաններ և մանր գոլանտերեյնի աղրանքներ, սապան ամեն տեսակ 3 կ.,—30 կ., կաթ, հատավէա ջրեր, պուդրա, Գլեցերին ջրի քացախ, հոտավէա պարաշոկներ ԿԻԼԵՐԻ ԼԱՒՕՐԱՏՈՐԻՑ. և այլն և այլն և այլն։

վաճառականներին առանձին պայմաններով և զիջումով վերոյիշեալ ապրանքներ մեծ քանակութեամբ մշտապէս գտնվում են ՄԻՒԹԱՑԻ, ՏԷՐ ՆԻԿՈՂՕՍԵԱՆՑԻ պահեստում. (въ складѣ) միջի փողոցում կաթոլիկաց փողոցի անկիւնում № 13.

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել հետեւեալ հասցէով. Тифлисъ Михаилу Н. Теръ-Никогосову.

160—180

Մ ի ջ ի փ ո ղ ո ց, կ ա թ ո լ ի կ ե ա կ ա յ ա փ ո ղ ո ց ի ա ն կ ի ւ ն № 13.

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 20 Октября 1882 года.
Типогр. Главн. Упр. Главнонач. гражд. час., Лор.-Меликъ. ул. каз. д.

Fonds A.R.A.M

№ 198 Հոկտեմբերի 26 Երեքշաբթի 1882 Հոկտեմբերի 26 Երեքշաբթի № 198

ՏԱՍՆԱՄԵԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 բուբլի, կես տարվանը 6 բուբլի։
Առանձին համարները 5 կոպեկով։
Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մեջ։
Օտարաքաղաքացիք գրեցեն ուղղակի
Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից)։
Յայտարարութիւն ընդունւում է ամեն լեզուով։
Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ Երևանից։ Նեղքին լուրը։—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Ֆրանսիա։ Նամակ Թիւրքիայից։—ԽԱՒՈՆ ԼՈՒՐԵՐ։ —ՀԵԹԱԳԻՐՆԵՐ։—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։—ԲԱՆԱՒԻՐԱԿԱՆ։ Վաթսարդի առաղագէտը։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԵՐԵՒԱՆԻՑ

—

Հոկտեմբերի 10-ին

«Մշակի» ընթերցողներին յայտնի է որ Ներքին վէհափառութեան հիւանդութեան մասին երբ զանազան լուրեր և մինչև անգամ առաջնորդող յօդուածներ էին տպւում տեղական և Պօլսի լրագրութեանց մէջ 1881 թուականի ընթացքում, երբ նոյն իսկ պետրոյ պաշտօնական հերքումներին եւ հետաքրքիրները պնդում էր թէ Ներքին վէհափառութեան հիւանդութիւնը տապալել է արդէն հոգեբանական ոլորտի բնաւորութիւնն և այլն և այլն, այն ժամանակ, այն է 81 թուի օգոստոսի ընթացքում, պ. Նորայրը հերքեց մինչև այդ ժամանակ հրատարակված տեղեկութիւնների առաւելութիւնը և իր պատասխանատուութեամբ հաստատեց «Մշակի» միջոցով, թէ Ներքին վէհափառութեան հիւանդութիւնը լոկ մարմնական ընդհանուր մի անկարութիւն է և ոչ հոգեկան։ Այս անգկութիւններից յետոյ Թիֆլիսը ազգային մամուլը զգաստ եւ Ներքին վէհափառութեան մասին լուրեր հրատարակելուց։ միմիայն Երևանի «Պատկը» չը զգաստ եւ սկսեց Նորայրին այլ և այլ ամբաստանութիւններ տալով հայհոյել ու ազգի զաւակն համարել։ Այդ օրից անցած մի ամբողջ տարի և այդ մի տարվայ ընթացքում Ն. վէհափառութիւնը ձեռնարկեց և իր տարեդարձի հանդիսաւոր օրինութիւնը կատարեց, նշանաւոր անձերի այցելութիւններ ընդունեց, եպիսկոպոսներ ձեռնադրեց և վերջապէս Մրուռնի հանդիսաւոր օրհնութիւնը կատարեց, որով և «Պատկի» խմբագրին էլ համոզեց որ Նորայրի առած տեղեկութիւնը հիշոց էր եղած և Նորայրն էլ զգաստ չէր։ Նոյն Նորայրի հաղորդած մի լուր էլ տվինք այս տարվայ օգոստոսի, կարծեմ առաջին և չորրորդ գրաձով «Մշակի» մէջ. այդտեղ ասած էր թէ վէհափառը առաւօտեան և երեկոյեան ժամերին հաւատարիմ հոգևորականներին է ընդունում։ Այդ լուրը ևս հերքեցինք։ Ներքին վէհափառութեան հիւանդութեան մասին, ճիշդ են եղած. պէտք է ցաւով միայն որ այդպիսի հիւանդութիւնները տհասներով իրրև գաղտնիք են պահպանվում, վախանում իսկոյն և նրա պաշտօնապէս հրատարակվելուց։ Երկրորդ ոմանք են ասում որ բժշկի ակնարկած չարաշահութիւնը. նոքա ասում որ անկեղծ ցաւում են վէհափառի հիւանդութեան մասին և խորհուրդ են տալիս հիւանդութիւնը հրատարակել աւելի շատ և հիմնաւոր առաջնորդելու նպատակով, թէ նոքա, որոնք հաստատում են հատարակութիւնը՝ իրր թէ վէհափառը, ուրիշ բժշկի կամ ուրիշ բժշկների հետ չէ բնաձայում, բացի Տէր-Գրիգորեանցից. բա ինչպէս այժմ հանգիստ վէհափառին, որ համաձայնեց Թիֆլիսից հրաւիրել հետազօտի մի լաւ բժիշկ. միթէ այդ բանը աւելի շատ չէր կարելի անել։ Ո՛վ չի ուրախ, կամ ով հիացից որ վէհափառը հետաքրքիր է Տէր-Գրիգորեանցին՝ այլապէս տարեկան 4000 րուբլուց աւելի ոռճիկ առանալուց յետոյ, 500 րուբլի էլ պարտն չէր տանայ պ. Տէր-Գրիգորեանցը Ներքին վէհափառութեան անտանական չափիան օրը, այդ ճշմարիտ է. բայց ինչու է բարկանում պ. Տ.-Գ. երբ իրանից աւելի հմուտ բժիշկներ բերելու խորհուրդ է տրվում. միթէ լրջը կարծում է պ. Տ. Գրիգորեանցը, որ իրանից աւելի հմուտ բժիշկ չը կայ Ռուսաստանում և կամ թէ, կարծում է որ հմուտ եղողը աւելի կը շնայէ գործին. կամ հմուտ բառն ուրիշներին հանար ասվում, կարծում է որ իրան հանարում են անհմուտ. կարճ ասվում, ես չեմ հասկանում պ. Տէր-Գրիգորեանցին...

Դիցաք թէ Նորայրը հէնց ես եմ, և ես էլ անուշ եմ ազգային դարդոյ. արդեօք ինչ հանանգստ բան է իմ արածը, որ խորհուրդ եմ տալիս ս. Մանկունեան՝ հրաւիրել հմուտ բժիշկներ և համոզված իսկ եմ, որ նրա ս. Մ. կամենար, կարող էր այդ անել. արդեօք սրտանում ինչ «անտակտութիւն» է տեսնում պ. Տէր-Գրիգորեանցը, որ գրականական քաղաքավարութիւնն էլ մոռանալով, Նորայրի տեղ՝ ինձ է դիմում մի պաշտօնական անձի միջոցով, և գլխիս կոբարտին կարդում. չը լինի թէ պարոնը ինձ ներանի խնդճ ինձ. դարձեալ տեսնում չը համարելով, իրան էլ ճամարանի պատիւ՝ կարծում է իրան տարաբարեալ եմ և հետևապէս իմ դրածն իր համար հարուած համարելով, սպառնում է դրկել ինձ, նրա մեղայական չուզարկեմ... ուրիշ ինչ միայն կայ այս գործուածում «Մեղ (Բէգ-Նազարեանցը) ժամանակ չը կորցնի և դրաղի իր տեսչական և ուսուցչական մասերը լրացնելու։ Մենք էլ կասենք. Մեղ պ. Տէր-Գրիգորեանցին...

Տէր-Գրիգորեանցը մեծ-մեծ երազներ չը տեսնէ Մեղ մի քիչ հանգիստ լինի, այլ պէտք է իրան։

Ս. Բէգ-Նազարեանց

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

«Մշակի» անցեալ համարում սխալմամբ տպվեցին թէ Կարապետ Պօղոսի եղբօր Նիկողայոս Պօղոսի տեղեհանդիստը կատարվեց Բաթումի մէջ։ Այդ հանդէսը կատարվեց Փոթիի մէջ։

—

ՎԱՂԱՐՇԱՊԱՏԻՑ մեզ գրում են։ «Վատող հասան Թիֆլիսից և Երևանից հրաւիրված բժիշկներ։ Մանկունին կարգադրել է որ հիւանդը իջնեն Սանահանի աղայի տունը, իսկ միւս օրը, հաւից յետոյ, ժամի 3-ին վանքից կարէտ պտոյ ու Սանահանիկի տանից բերէ բժիշկներին կաթողիկոսի մօտ։ Ինչպէս լսում ենք, վէհափառը չը գիտէ էլ որ բոլոր բժիշկները հրաւիրված են և Մանկունին յայտնել է կաթողիկոսին իրր թէ պատահմամբ եկել են էջմիածին երկու ճանապարհորդ բժիշկներ, որոնք ինդրում են ներկայանալ վէհափառին։

—

Մեզ գրում են ԵՐԵՒԱՆԻՑ որ այս օրերս վիրաբուժական երևան, իր արած երկար ճանապարհորդութիւնից, այդ քաղաքի քաղաքային բժիշկ Լևոն Տիգրանեանցը։ Նա գնացել էր Թավրիզ, Սօազ-Բուլաղ, որ գտնվում է Ուրմիա լճի հարաւային եզերքից մի օրվայ ճանապարհ դէպի հարաւ, վերադարձել էր կրկին Թավրիզ, այդ անցից գնացել էր Ուրմիա լճի հարաւային եզերքով—դէպի Սալմաստ, այն տեղից Բաչ-Կալէով անցել էր վան, որտեղ մնացել է մօտ մի ամիս և որտեղից Հին-Բայազետով և Կզիվրով այժմ վերադարձել է Երևան։

—

Բժիշկ Տիգրանեանց խոստանում է մեզ ուղարկել իր ճանապարհորդութեան նկարագիրը, որ բաղկացած կը լինի երեք գլխաւոր կտորներից. 1) Պարսկաստան, 2) Տաճկաստան և 3) Առանձնապէս Թրխմեան Հայրիկի մասին։

—

ԱԽԱԼՑԽԱՑԻՑ մեզ գրում են։ «Այսօր 20-ին հոկտեմբերի Ախալցխայի Սուրբ Աստուածածնի տաճարում կատարվեցաւ հանդիսաւոր պատարագ, որի ժամանակ Ախալցխայի հոգևոր կառավարութիւնը Ս. Վերափոխման եկեղեցու գաղթականութեան երեսփոխանից պահանջելով երեսփոխանական մատեանները, սուրբ Հանդիսութեան հայտնեց հանդիսքին, յանձնեց այդ մատեանները նորընտիր վարչական երեսփոխանին»։

—

Ջէյհայի ամրոցին, և ամեն կողմից խիստ անձուկ կերպով պաշարեց նրան։

Ակզբում պաշարվածները իրանց ամրոցի պատերների բարձրութիւնից ծիծաղում էին փոնահանի զօրութեան վրա, որը միայն իր լռութեամբն էր պատասխանում նրանց յարձակումներին, և վճռել էր սովով ստիպել նրանց անձնատուր լինելու։ Շուտով մարդկութեան այդ ազգով պատուհասը տարածվեցաւ Քալիչէկիների մէջ։ Նրանք զգացին իրանց դրութեան բոլոր զարհուրանքը և սկսեցին ստիպել մէկերին, որ անձնատուր լինեն։ Ցաւերը լսելով Ժողովրդի արբանեակը, և հասկանալով, թէ ոչխարի գժբախտութիւն էր սպասում իրանց, յանկարծ գնալ փոնահ-խանի մօտ, հաշտութեան պայմանների վրա խօսելու համար։

—Ես եմ եղել այդ պատերազմի պատճառը, ասաց անկիւղիզ երիտասարդը,—նոյնպէս ես պէտք է աշխատեմ վերջ տալու նրան։

Ամրոցի պարիսպների վրայից խոյլաութիւն խնդրեցին փոնահ-խանից, թէ ուզում է նրա մօտ մի պատուիրակ խօսակցելու համար։ Մէկը պատնեշած սրտով իրաւունք տուեց Ցաւերին գնալ խնդրոյ։ Մենք էլ կասենք. Մեղ պ.

Fonds A.R.A.M

ԲԱՐԵՀԱՂԹՈՒԹԻՒՆ ԱՂՔԱՏԱՑ ՀԱՅՈՑ

Ամենայն ոք որ ունի ինչ պահանջումն ի Մեծ. Ղեւոնդ Եպս. Տէր-Մովսիսեան, որ վախճանեցաւ ի Կ. Պոլիս ի 1 Յունուարի 1882, թող գրաւոր ներկայացուսցէ զայն առ Տ. Գրիգոր Վրդ. Տէր-Մովսիսեան, Պատրիարքական Փոխանորդ, մինչեւ ի 1 Յունիսի 1882։

Ամենայն ոք որ պարտական է Մեծ. Ղեւոնդ Եպս. Տէր-Մովսիսեան, թող գայ եւ հատուսցէ զպարտս իւր առ Տ. Գրիգոր Վրդ. Տէր-Մովսիսեան, Պատրիարքական Փոխանորդ, մինչեւ ի 1 Յունիսի 1882։

—

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ի Տպարանի Ս. Ստեփանոսի Ա. Վանից ելանէ ամէն Ուրբաթ օր մի թերթ, որ կոչի «Ծաղիկ Արարատեան» եւ պարունակէ զանազան գիտելիք եւ օգտակար նիւթեր։ Գինն է տարեկան 24 դրոշ։ Ընդունելի են նաեւ գրուածք ի տպագրութիւն։ Հրատարակութեան Վարչութիւն։

—

Ի Տպարանի Ս. Ստեփանոսի Ա. Վանից ելանէ ամէն Ուրբաթ օր մի թերթ, որ կոչի «Ծաղիկ Արարատեան» եւ պարունակէ զանազան գիտելիք եւ օգտակար նիւթեր։ Գինն է տարեկան 24 դրոշ։ Ընդունելի են նաեւ գրուածք ի տպագրութիւն։ Հրատարակութեան Վարչութիւն։

—

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

նական: Իսկ Թիւրքայ կառավարութիւնը ամեն ջանք ի գործ կը դնէ որ հղիները չառ թնեն ցուցնէ, յարաբերութեանց միջոցները կարգի էն և հղիները, զօրաց և քրդաց կողոպուտը դիպուածով եղած մի գործ կուզէ ցոյց տալ և ոչ թէ նախապատրաստութեամբ: Ոմանք ալ կուզեն այս գործ Շէյխ-Իսլամլարի Թնդապետութեամբ եղած համարել որպէս զի Թիւրք կառավարութիւնը եւրոպացոց առջև մեղադրա լինի:

Վասպուրականի այն գիւղեր որք պարսկական սահմանին մօտ են, դարձեալ սկսած են կողոպտուիլ: Դեռ մի քանի օր է որ Պօղոսքէնդին, Ջաչվէրանի և այլն գիւղերու ոչխարները քաշուեր կողոպտեցին և տարին Պարսկաստան: Կառավարութիւնը փոխանակ այդ գործը պատժելու, հոզադրծ հայ գիւղացիներին դարձեալ արգիլած է այնտեղ և կամ պէտք եղած հրացաններ ունենալն, այլ միայն չափազանց հատարակ հրացաններուն թոյլատրութիւն եղած է: Զարմանալի չէ որ կառավարութիւնը գիւղացիներու կայքը չը պահպանելէ զատ՝ այնտեղ ամենաչաւ հրացաններով զինուած զգերուն դէմ չափազանց հրացաններով միայն իրենց անձը պաշտպանելու կը թոյլատրէ:

Վանի ազգային վարչութիւնը մօտերը է ձեր մանկավարժներէ պ. Թէկնազարեանցին հրաւիրել այնտեղ վանի առաւելութեանց ընդհանուր տեսչի պաշտօնով: Պ. Թէկնազարեանցի արժանաւորութիւնները ճանչնալով չառ ուրախ պիտի լինինք նէ՛ նա չը մերժէր այդ տաղտկալի և իր հմտութեանը օգտակար լինելը նաև ջանիհանդստանալի, և մանաւանդ վասպուրականի հայոց:

Հրատ.

ԹԱՒՌՆ ԼՈՒԻՐԵՐ

Մէկ առաքելական գործ: Թէ ինչ գժուարութիւններն դէմ առիպած է յինուած կրաւնել առաքելութիւնը,—կարելի է տեսնել հետեւեալ ծիծաղելի պատմութիւնից, առած է «Revalsche Ztg.» լրագիրը: Մի նահանգական բժիշկ կամեցած էր մանացութեան վերաբերեալ առաքելական կազմել և այդ քանի համար, դիմեց իր նահանգի գիւղապետների բոլոր ներկայացուցիչներին խնդրելով, որպեսզի այնքան բարի չեն լինի հաղորդելու նրան թէ իւրաքանչիւր տարի, միջին թիւով, որքան անձինք են մեռնում իրանց համայնքներում: Այդ ներկայացուցիչներից մէկը, որ բան չէր հասկանում գրածում, պատասխանից կարճառօտ կերպով. «Մեր համայնքում մեռնող գէպքեր չեն լինում»: Երբ որ բժիշկը երկրորդ անգամ հարցմանը արաւ, թէ միջին թիւով օրքան անձինք են մեռնում, այն ժամանակ պատասխան առացաւ. «Ով գիտէ, մենք բոլորս էլ Աստուծու հովանաւորութեան տակ ենք ապրում թժիշկը կրկին գիմից, խնդրելով հաղորդել, թէ տարեկան օրքան են մեռնում առհասարակ և կրկին պատասխան առացաւ. «Այստեղ ամեն ցանկացող կարող է մեռնել, որովհետև տեղական իշխանութիւնները ոչ գրեթէ չեն արգելում այդ բանը»: Ակամայ բժիշկը ստիպվեցաւ այդ հաճոյքը հանել իր գլխաւորից:

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԻՑ

ՍԱՄԱՐԱ, 22 Հոկտեմբերի: Ուֆիմեան երկաթուղու խուզարկութիւնները կը վերջանան 1883 թ. աշունքին:

ԲԵՐԻՒԱՆՍԿ, 22 Հոկտեմբերի: Ջեմսթվոն ժողովում է, որ Պօլենցկայա երկաթուղուց շուտով մի ճիւղ անցկացնվի մինչև Բերդիանսկ:

ՆԻԿՕԼԱՑԿ, 22 Հոկտեմբերի: Այստեղ կազմուում է չերամապահութեան ընկերութիւն:

ՍԿՕՊԻՆ, 22 Հոկտեմբերի: Բիկովը բանտարկված է:

ՎԻՆՆԱ, 22 Հոկտեմբերի: Այստեղ հասաւ Մեծ Իշխան Վլադիմիր Ալեքսանդրովիչ:

Ս. ՓՕԼԻՆ, 22 Հոկտեմբերի: Ռուսաց գեսպան Նելիդովին շնորհված է Օսմանիէ քանչանը առաջին կարգի: Այդ բանը ստանդ մի ցոյց են համարում Անգլիայի դէմ:

ԼՕՆԴՕՆ, 22 Հոկտեմբերի: Այստեղ հասաւ ռուսաց նոր դեսպան բարօն Մօրենգէյմ Մեկկայի մէջ խոլերա յայտնվեցաւ:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 22 Հոկտեմբերի: կօրէյայի Թագաւորը մի շրջաբերական հրատարակեց, որով նա իրան մեղադրում է երկիրը վատ կառավարելու և դրամից սկսված անկարգութիւնների համար և իր սեռալը ուղղելու համար հրամայում է արձակել բոլոր կալանաւորվածներին:

ՆԱՓԱՍԱԿԻ, 22 Հոկտեմբերի: Նոյեմբերի 9-ին, այստեղ կը բացվի Կուսթոս նահանգի արտիւնքների աշխատահանդէս:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 22 Հոկտեմբերի: „Новое Время“ լրագիրը հաղորդում է, որ Սև Ծովի գօկերի կառուցուին վերջնական նպատակ ունեցած է: Սեվաստօպոլի մէջ պայմանն է կազմած գօկերի կառուցման մասին: Թիֆլիս-Բաթումի երկաթուղու բացումը կը կայանայ ներկայ ամսվայ վերջը: „Голосъ“ լրագիրը հաղորդում է, որ նախագծված է գաւառական գիւնուորական կառավարիչների բաժանումն կարգերի. առաջին կարգի 3, երկրորդի 22, երրորդի 249 և չորրորդի 249: Առաջին կարգի կառավարիչների ռոճիկը գնդապետի ռոճիկի չափ կը լինի, երկրորդ կարգինը առանձին բաժանիծնի հրամանատարի ռոճկի չափ, երրորդ կարգինը հասարակ բաժանիծնի հրամանատարի ռոճկի չափ և չորրորդ կարգինը կրտսեր շտաբ-օֆիցերների ռոճկի չափ: Վականոյսկի մի երրորդականը կը փոխարինվի աւագ կարգը անցնելով, մի երրորդականն էլ գլխաւոր շտաբի կարգադրութեամբ և մի երրորդականն էլ դաշտային շտաբ-օֆիցերներով: Սրեկ կայացաւ անդամական ֆինանսական հիմնարկութիւնները մեծացնող մանաժողովի երկրորդ նիստը: Մեծամասնութիւնը կարծիք յայտնեց կոզմնական հարկերը հաւաքելու դէմ պօլիցիայի ձեռքով և դրա համար անդական ֆինանսական օրգաններ հիմնել:

ԱՐԽԱՆԳԵԼՍԿ, 23 Հոկտեմբերի: Վիննա գնաց աւտուցով ծածկվեցաւ:

ՆԻԺՆԻ-ՆՈՎԳՈՐՕԴ, 23 Հոկտեմբերի: Ցուրա է: Վոլգայի վրա նաւերի վերև քաշելը գադարեցրած է:

ՍԿՕՊԻՆ, 23 Հոկտեմբերի: Գումա բազքում է նահանգական դատարանի վճռի դէմ, որ բանկը մնանկ յայտնեց:

ՎԻՆՆԱ, 23 Հոկտեմբերի: Մեծ Իշխան Վլադիմիր Ալեքսանդրովիչ ուղեւորվեցաւ կօրուրգեան իշխանի մօտ որսի:

ԲԵԼԳՐԱԴ, 23 Հոկտեմբերի: Միլան Թագաւորը Աւստրիային համակրութիւն յայտնեց Բօսնիայի նահանգապետ Նիկոլիչի պատուին առած ճաշկերոյթի ժամանակ և աւստրիական գեսպանի հետ խօսելով:

ՆԱՓԱՍԱԿԻ, 23 Հոկտեմբերի: „Նիժնի-Նովգորօդ“ նաւը այստեղից Վլադիվոստոկ ուղեւորվեցաւ:

ԼՕՆԴՕՆ, 23 Հոկտեմբերի: Դժեզայի մէջ, Ադաբիայում, խոլերա կայ:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 23 Հոկտեմբերի: „Journal de St. Petersbourg“ հետքում է թէհրանի անգլիական ներկայացուցչի հաղորդութիւնը, իբր թէ ռուս երկու հիւժեներներ փորձել են հերսա մտնել: „Новое Время“ լրագիրը հաղորդում է, որ Ֆինանսների մինիստրութիւնը մտադիր է նշանակել կառավարական յանկարծակի քննութիւններ քաղաքային հասարակական և ապիւճներական բանկերի, միևնոյն ժամանակ քննիչները անուշադրութեան համար կենդանիների պատասխանատուութեան իրանց կայքերով և քրէական խիստ հսկողութեամբ: Հոկտեմբերի 30-ին Օդէսայի մէջ կը սկսվի ինտենդանտների դատաստանական գործ: Մեղադրված են. գնդապետ օգնական Սամարկի և նրա օգնականներ Դրիդօրենկօ և Սպիրիկովսկի կեդծաձեների մէջ, կապալառու Սախար և գաղտկի այդ յանցանքին մասնակցելն մէջ: „Каспій“ լրագիրը հաղորդում է, որ Պարսկաստանի մէջ բանակցութիւններ են կատարվում Ֆրանսիական ընկերութեան հետ բաշխից մինչև թէհրան երկաթուղի անցկացնելու մասին:

ՋԵՐՊՕՎԵՑ, 24 Հոկտեմբերի: Շնկատա գնաց աւտուցով ծածկվեցաւ:

ԽԱՐԿՕՎ, 24 Հոկտեմբերի: Նահանգի միլիցների գործը վատ է:

Կ. ՊՕԼԻՍ, 24 Հոկտեմբերի: Բ. Դուբրովսկի թաղութեամբ բողքից լօրդ Դէօֆերինին եգիպտոս ուղարկելու դէմ Լուբերը շէյխ իւլեզուլլահի պատերազմական պատրաստութիւնների մասին հետաքրքիր է:

ԺԻՆԵՎԱ, 24 Հոկտեմբերի: Լուր է տարածված, որ կրապօտկին ազատվում է Ֆրանսիայից:

ՊԵՏԻՆ, 24 Հոկտեմբերի: Ֆրանսիական գեսպանի բողքի պատճառով չինական զօրքերը մաքրում են Աֆամ: Գլխաւոր ասպի եւեալը չինացիները զժբաղդութիւնների նշանաբան են համարում:

ՊՕՐՏ-ՍԱՅԻԴ, 24 Հոկտեմբերի: Սուէզից անցնող նաւերը ենթարկվում են կարանտինի Մեկկայի մէջ խոլերա յայտնվելու պատճառով:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 24 Հոկտեմբերի: „Правит. Вѣст.“ լրագիրը հաղորդում է, որ արդարութեան նախկին մինիստրի գաղտնի շրջաբերականը, որի մասին հաղորդեցինք, լրագիրները Պօլիցիի բանկի մանկութեան առիթով, ի նկատի ունի բանկերի և ակցիօներական ընկերութիւնների դէմ բարձրացած հասարակական շահերի և կրեդիտի համար վտանգաւոր հալածանքների առաջն առնելը և այդ պատճառով գատաստանական պալատաների պրօկուրօրներին պատուիրած է՝ չը սկսել այդպիսի հալածանք առանց թոյլատութեան և, անկատարելի միջոցների գործադրութիւնը առաջարկելով, գաղտնի կերպով յայտնել արդարութեան մինիստրին: Ոչ մի մարդուժիւն կար այնպիսի միջոցների առաջն առնել, ինչպես կասացի կարանտինը առանց Հարկաւորութեան: Քրէական դատաստանավարութեան 297 յօդուածը այդ շրջաբերականով չէ ոչնչանում: Հոկտեմբերի 21-ին տեղիֆնային հաղորդակցութիւն կատարվեցաւ Գատչինօի և Ս. Պետերբուրգի մէջ: „Новое Время“ լրագիրը հաղորդում է, որ այսուհետև լիանոյին գործարանները կանուանվեն նրանք, որոնք պատրաստում են ազ, երկաթ, պղպատ և բէսներ: Նրանք բոլորն էլ յանձնվում են լեռնային գլխաւոր բաժնին, իսկ մեացածները առաջվայ պէս ֆինանսների մինիստրութեան իրաւասութեան տակ են մնում: Պետական կօնտրօլի խորհուրդը կանոնաւոր համարեց արանդիտի ապրանքների կալանաւորումը կովկասում: Դրա մասին հաղորդված է օտար պետութիւնների գեսպաններին:

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 22 Հոկտեմբերի: „Голосъ“ լրագիրը հաղորդում է, շտաբի մէջ մի նոր նախագիծ է մշակվում գաւառական գիւնուորական կառավարիչներին գասակարգերի բաժանելու մասին: Երկաթուղիների ներկայացուցիչների ժողովը, որ քննում է Բաթումի մանաժողովի օրինագիծը, մի մանաժողով ընտրեց հետևել անձինքներից Դերվիզ, Ադադուրով, Սուշչով, Պօլովցեվ, Վլիշենգրադսկի, Գերնգրօս և Վալիխով: „Новое Время“ լրագիրը հաղորդում է, մեքսային բաժնի մէջ շրջանների կառավարիչների թիւը սահմանափակվում է, նշանակվում են մեքսային քննիչներ: Սև ծովի վրա գօկերի կառուցման հարցը դրականապէս է վճռված: Ֆինանսական հիմնարկութիւնների վերաբերման համար նշանակված մանաժողովը հոգում է հարկերի հաւաքելուց պօլիցիային ազատելու համար: „Вольно-Экономическое“ ընկերութեան նախագահ ընտրված է կենսատնտես Վիլիարեվիչ Կավելին: Պօլիցիայի ջանքերը անհետացած Պրիօրովին գտնելու մասին մինչև այժմ անաջող են: Կարծում են որ նա Ամերիկա է փախել:

ՊՐԵՍԲՈՒՐԳ, 22 Հոկտեմբերի: Հակահրէական նոր անկարգութիւններ կատարվեցան:

ՍԿՕՊԻՆ, 23 Սեպտեմբերի: Գաղաքը բողքում է Սկօպինի բանկը մնանկ յայտնելու դէմ:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 23 Հոկտեմբերի: Ջրատիկ հաղորդակցութիւնների բաժինը շրջանների վարչութիւններին ուղարկեց հարցերի մի շարք ճանապարհների հաղորդակցութեան այժմ գործող կանոնագրութեան պիտանի լինելու և ցանկալի փոփոխութիւնների մասին: „Врачъ“ լրագիրը հաշիւ տալով կանանց բժշկական կուրսերի համար առած նպաստութիւնների մասին, որի գումարը լրագիրները չափազանցացրել են, աւելացնում է, որ կուրսերի միջոցները դեռ ևս ապահոված չեն:

ՈՒԼԼԱՔՕՐԴ, 22 Հոկտեմբերի: Սաստիկ հրդեհ է: Այրէն այրվել են 24 տներ, որոնք ապահոված են 600,000 մարկ:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 23 Հոկտեմբերի: Ֆինանսների մինիստրը պահանջից գործարաններից 1883 թուականի համար մանրամասն պատասխաններ առաջարկած մի շարք հարցերին անչափահասների աշխատանքների մասին:

Կ. ՊՕԼԻՍ, 23 Հոկտեմբերի: Սրեկ լօրդ Դէօֆերին ուղեւորվեցաւ եգիպտոս „Antilope“ շոգենաւով:

ՄՕՍԿՎԱ, 24 Հոկտեմբերի: Մօսկվայի համալսարանի պրօֆեսօր Լիւբիմով արձակված է իր պաշտօնից և նշանակված է ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրութեան խորհրդի անդամ: Մօսկվայի գլխաւոր նահանգապետին մօսկվաբնակներից շատերը յայտարարութիւններ ներկայացրին իրանց պատրաստականութեան մասին նուիրել ամբողջ գումարներ յօգուտ կանանց բժշկական կուրսերի, խնդրելով իշխան Գոլիցինից իր նախագահութեամբ մի յանձնաժողով կազմել կանանց բժշկական կուրսերի օգտին նուիրատուութիւններ հաւաքելու համար: „Новости“ լրագիրը հաղորդում է. երեանի նահանգում բնակեցրած գաղթականներին թիւրքիայից խրձրատգոյն շնորհված են հարկային արտօնութիւններ և միանուագ նուէր 85 րուբլ իւրաքանչիւր ընտանիքին: Պետական կօնտրօլը կանոնաւոր համարեց փօթիի և թիֆլիսի մաքսատների կարգադրութիւնները, որոնք կալանաւորեցին արանդիտի այն ապրանքները, որոնց էկսպերտի ֆիրման կամենում էր գասակատան և թիւրքիա ուղարկել:

խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Fonds A.R.A.M

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

КЁЛЕРСКАЯ УКСУСНАЯ ЭССЕНЦІЯ.

16—50

Դարս եկաւ մամռլի առիւծ և ձախվամ է յօգուտ Հայ ուսանողների Ա. ԹՈՒՄԱԽԵԱՆԻ հրատարակութիւնը, ՄԱՍԻՍ ԼՈՒՐԱՆ ՀԱՐԱՒԱՆՑԻՆ ՍՏՈՐՈՏՆԵՐԸ: Ծախվում է կենտրոնական գրավաճառանոցում, Գօլօվինեան պրօսպէկտի վրայ, Զաքարեայ Դրիգորեանցի գրավաճառանոցում, Ցովսէփ Տէր-Ցովսէփեանցի ծխախոտի խանութում, "Кавказъ" հիւրանոցի առակ գինն է 30 կօպ.

9—10

Նկատի առնելով Հայոց Ազգային-Հոգևոր Դպրոցական հոգաբարձական խորհրդարանի ՄԷջ նոյեմբեր ամսոյ 3 ին 1882 ամի կէսկեան 7 ժամին կը լինի ամենուրդ (առանց կրկնաձրդի) կատարով տարբ պարտադրուպատական այդին Սօզանդարեանց Պոլսեցի թաղիքը կարելի է կարգալ հոգաբարձուեան դիւանատան մէջ ամեն օր, բացի կիւրակէից և տօներից, ցերեկուայ 10-ից 12 ժամին:

ՊԱՀԱՍՏ ԻՍՏԱԿ ՄՈՄԻ ԾԱԾԿԱՆՁ Բազպկանում, որոնց ծախվում են ամեն տեսակները խառակ մոմ, ապրատակ և դեղին Մակվոյի գըլխաւոր գործարաններից: Օտարաքաղաքացի ցանկացողները կարող են դիմել նամակը այս հասցէով Тифлисъ. Григорію Павловичу Арешову, կարևի է ապրանքը ուղարկել պէրէվոզով թուխտանէլների և ընկ. կանոսի միջոցով համ թէ ուրիշ պայմանները կարող են տեղեկանալ նամակով:

1—3 (1)

ՕԳՈՍՏՈՍ ԱՄՍԻ ՄԻԿԻՑ

ՍԿՍԵՑ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԵԼ ՎԻԵՆՆԱՅՈՒՄ

L'ORIENTAL

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԹԵՐԹԸ, ԱՄԻՍԸ ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՄ:

„Ժուրնալ դ'Օրիան" լրագրի հին բաժանորդներին գազաթերցած թիւրեի մէջ կուզարկվի այդ նոր հրատարակութիւնը:

„L'Oriental" թիւրեի տարեկան գինը 8 րուբլ է, կէս տարվանը 4 րուբլ:

Գրվել կարելի է „ՄՇԱԿի" խմբագրութեան մէջ, կամ ուղղակի վիէննայում գիմելով հետևալ հասարակ հասցէով. Vienne (Autriche) M. F. Salles I. Neuer Markt 9.

ԲԱՑԻ

ԽԱՄԱՍԱՅԻ

ՄԻԼԻՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ԳԻՆՆ Է 1 Ր. 50 Կ.

Գիրքը բազկացած է 467 երեսներից

թիֆլիսում վաճառվում է՝

„Մշակի" խմբագրատանը.—„Կենտրոնական գրավաճառանոցում" Միքիմանովի տանը № № 3 և 4. Պ. Զաքարեան Դրիգորեանցի „Կովկասեան գրավաճառանոցում".—Պ. Ենգիբարեանցի ծխախոտի խանութում.— Պ. Շահվերդեանցի ծխախոտի խանութում:

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել համ յիշեալ տեղերը, կամ ուղղակի հեղինակին հետևեալ հասցէով:

ТИФЛИСЪ. Редакція „Мшакъ". *РАФФИ.*

ԹԱԿԱՐԴՆԵՐ, համալուր տաններ, ԽՑԻՀԱՆՆԵՐ, կապէքներ, թիթեր, ԳՐԻՉՆԵՐ, սպոնգեայ գործիք, շուրներ և այլն նոր տասցված են **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** ՄԷջ: Նոյն տեղը ահագին քանակութեամբ **ԹԼՑ** տասչին հունձի 25% էժան քան թէ ուրիշ տեղ, երկաթէ **ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ** 10 ր. և աւելի:

2—8

Սիմոնի մայր եկեղեցու հանդէպ, պարան Օնանեանցի նորաշէն քարտանատային վերին յարկում, ամենաէժան գնով տալիս են վարձու մեբելով սենեակներ թէ տանով և թէ տրամ: Գէորգ Հախնազարեանցից:

3—3

ԹՈՒԱԲԱՆԱԿԱՆ ԻՆԴԻՐՆԵՐ

սիամեմատիքական ընթացք Գրիգորի Վարձելեան

Հայոց միջնակարգ ուսումնարանների համար *մատն առաջին* (ամրողջ թուերը)

Մամռլի առիւծ լոյս տեսան խնդիրների երկրորդ մասը (կոտորակ թուեր և երրորդական կանոններ):

Գինն է 40 կօպ.

Ուսումնարաններին զիջում 20%:

Ծախվում է Վ. Շահվերդեանի լրագրական գործակալութեան խանութում:

Օտար անդերից դիմում են այս հասցէով Тифлисъ, въ Агентство В. Шавердова:

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ ԹԼՑԻ ԳՆԵՐԻ ՆՇԱՆԱԻՈՐ ՓՈՓՐԱՑՈՒՄՆ

(MAISON DE CONFIANCE) ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԵՐԻԱ № № 156, 157, 158, 159 և 160.

Համեմատեցէք թէյ

1	ր.	10	կ.	թէյի հետ	ամեն տեղ	1 ր.	30 կ.
1	„	20	„	. . . . .	1 „	60 „	
1	„	40	„	. . . . .	1 „	90 „	
1	„	60	„	. . . . .	2 „	20 „	
1	„	80	„	. . . . .	2 „	50 „	
ամենալաւ				. . . .	3 „	——	

Մի և նոյն տեղը գործակալութիւն վաճառան չօկօլադի և կակաօ-փրայ Հասենցիայի, Պալմերի բիսկվիտների, Բաղրի կծուֆիկների, շեֆիլդի դանակների, Ցուրնեի գրիչների, Դաւի հրացանների, վեկլիի բէչօլկիների, Բարնաբեի թամբերի, մեկինի ամաններ, կոլմանի կրախմալ և մանանեխ, շվարցի ալրօճներ և այլն և այլն:

18—100

ԹԼՑ առաջին հունձի այս տարի չափանց գոյնաւոր և հոտաւէտ: Այդ թէյից **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** մէջ տասչված է 50,000 ֆունտ և ծախվում է 25% էժան և աւելի լաւ քան թէ ուրիշ տեղ: Օրինակ. Լաւ կօնգօ թէյ 1 ր.—1 ր. 20 կօպ., պատուական ՍԱՆՖԱ թէյ 1 ր. 40 կ., հիանալի ՄՕՆԻԿ թէյ 1 ր. 60 կ. այս թէյ ամեն տեղ ծախվում է 2 ր.—2 ր. 50 կ., զեղեցիկ ԿԱՑՍԱՈՒ թէյ 1 ր. 80 կ. և ամենալաւ Ֆու-չու-Ֆու թէյ 2 ր. մաքուր թէյ առանց թղթի: Նոյն տեղը սովորաբար լինում են 500 երկաթէ ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ 6 ր.—60 ր., երկաթէ ԴԻՒՅՆԵՐ սրբոզ Անգլիական համար, շօկօլադ Ֆրայ, շեֆիլդի ԴԱՆԱԿՆԵՐ, վերահանգնող ՄԱԿՄԱՍՏԵՐ մոպերի համար, հրացաններ ԴԱՒԻ, ԲԵՎՕԼՎԵՐՆԵՐ վերի, ԹԱՄԲԵՐ բարնաբիի, կօլմանի ՆԸՀՀՇԱՑ, ԱԼԲՕՄՆԵՐ շվարցի կէս գնով: **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԷՋ ԱՐԾՐՈՒՆՈՒԻ ԳԱԼԵՐԻԱՅՈՒՄ** № 156, 157, 158, 159 և 100.

65—100

Փօլտեյի **ՏԻԿԻՆ ՍԱՀԱԿԵԱՆՑ** աւագնում է գլխի ամեն գոյնի մազերը, երկարացնում է կարճ մազերը. գոյնը չի փոխում մինչև 7 ամիս. գինն $1^1/_2$ րուբլի. Սուրբ Նշան եկեղեցու փողոց ԻՇԽԱՆ ԹՈՐԻԱՆՕՎԻ տունը:

3—3

Դարս եկաւ մամռլի առիւծ և ծախվում է յօգուտ Հայ ուսանողների Ա. ԹՈՒՄԱԽԵԱՆԻ հրատարակութիւնը, ՄԱՍԻՍ ԼՈՒՐԱՆ ՀԱՐԱՒԱՆՑԻՆ ՍՏՈՐՈՏՆԵՐԸ: Ծախվում է կենտրոնական գրավաճառանոցում, Գօլօվինեան պրօսպէկտի վրայ, Զաքարեայ Դրիգորեանցի գրավաճառանոցում, Ցովսէփ Տէր-Ցովսէփեանցի ծխախոտի խանութում, "Кавказъ" հիւրանոցի առակ գինն է 30 կօպ.

9—10

Մի և նոյն տեղը գործակալութիւն վաճառան չօկօլադի և կակաօ-փրայ Հասենցիայի, Պալմերի բիսկվիտների, Բաղրի կծուֆիկների, շեֆիլդի դանակների, Ցուրնեի գրիչների, Դաւի հրացանների, վեկլիի բէչօլկիների, Բարնաբեի թամբերի, մեկինի ամաններ, կոլմանի կրախմալ և մանանեխ, շվարցի ալրօճներ և այլն և այլն:

18—100

Մի և նոյն տեղը գործակալութիւն վաճառան չօկօլադի և կակաօ-փրայ Հասենցիայի, Պալմերի բիսկվիտների, Բաղրի կծուֆիկների, շեֆիլդի դանակների, Ցուրնեի գրիչների, Դաւի հրացանների, վեկլիի բէչօլկիների, Բարնաբեի թամբերի, մեկինի ամաններ, կոլմանի կրախմալ և մանանեխ, շվարցի ալրօճներ և այլն և այլն:

18—100

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 25 Октября 1882 года.

Типогр. Главн. Упр. Главнонач. гражд. час., Лор-Меник. ул. каз. д.

Fonds A.R.A.M

№ 201 Հոկտեմբերի 29 Ուրբաթ 1882 Հոկտեմբերի 29 Ուրբաթ № 201

ՏԱՍՆԱՄԵԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբլի։ Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում դրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Յատուկ պատգամով գիմում են ուղղակի Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (Բացի կիրակի և տօն օրերից)։

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամէն լեզուով։

Յայտարարութիւնների համար վճարում են երեքանիւր բառին 2 կոպէկ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Մի նոր ընկերութիւն։ Նկարներ լուրեր։—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ Նամակ Թիւրքիայից։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄԻ ՆՈՐ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

—

Կովկասեան Գիւղատնտեսական ընկերութեան ամսիս 21 նիստում վիճվում էր մի հարց, որի հետ հասարակութեան ծանօթացնելը մենք շատ կարեւոր ենք համարում այժմ, որ թիֆլիսում, մի քանի հիմնադիրների ջանքով, ուղում է հաստատվել մի բաժնետոմսային ակցիօներական ընկերութիւն կովկասեան գինիները արտահանելու նպատակով։ Այդ ընկերութեան նախագիծը արդէն պատրաստ է, այնպէս որ մնում է միայն, որ նախագծի հիմունքների վրա մշակվեր վերջնական կանոնադրութիւնը գինեգործների միութեան հաստատութեան համար ներկայացվելու։ Մենք գոհ ենք, որ նախագիծը չենք կարդացած, սակայն արդէն այն, ինչ պարզ մէկ յանների ընկերութեանը հաղորդեց, լիապէս բաւական էր, որ ժողովը մի որոշ գաղափար կազմէր ընկերութեան նպատակի և մանաւանդ նրա առեղծելու դիտաւորութեան գլխաւոր մոտիվների, շարժառիթների վրա։ Նպատակը արդէն վերը յիշեցինք. անցնենք ուրեմն մոտիվներին, որոնց կապ ունենալը կովկասի շահերի հետ պարտ մէկ յանների և ժողովի անդամներից շատերի աչքում պիտի արդարացնէր այն քայլը, որ արված էր գիւղատնտեսական ժողովից հաւանութիւն առանալ, նախ քան կանոնագրութիւնը պարտ մինիստրին ներկայացվի։

Պարտ մէկ յանների ասելով, այդ գինեվաճառ ընկերութիւնը, որի դրամագլուխը $2^1/_2$ միլիոն րուբլ պիտի ներկայացնի, ոչ թէ մի հասարակ շահախնդիր ընկերութիւն է. նա մի բարեգործական ընկերութիւն է։ Ընթերցողը դղում է երևի, որ այս վերջին խօսքերը մենք գրեցինք աւելի նախադասութիւնը շարունակելու կարեւորութեանը հետևարկվելով։ Ինչ և իցէ, այդ բարեգործական բաժնետոմսային գինեվաճառ ընկերութեան նախագիծը պարունակում է իր մէջ նաև մի յօդուած ընկերութեան դիվիդենդների մասին։ Մի բարեգործական ընկերութիւն, որը դիվիդենդներ է բաժանում. այս կէսը պինդ պահեցէք։

Դէհ, այժմ տեսնենք, թէ ինչու այդ ընկերութիւնը բարեգործական տիպազան է կոչում։ Այն պատճառով, որ, հիմնագիրների կարծիքով, անդային գինին կովկասից գալս ծախելուն նպաստելով, գործով պիտի շահվի նաև տեղային խաղողագործութիւնը և տեղային գինեգործութիւնը։ Ընդանց կարծիքը այն է, որ ապագայում խաղողի որթերից բռնած հողի տարածութիւնը կարող է մի քանի հարիւր հազար դեսեատինի հասնել, մինչդեռ այդ տարածութիւնը այժմ միայն 100,000 դեսեատինի է հաւասար և պարտ մէկ յանները հարցնում է, թէ ինչու չը պիտի ապահել, որ կովկասը մի ժամանակ կարողանար նոյն իսկ Ֆրանսիայի չափ գինի գործել։ Այս վերջին խօսքերը լուռ արժանոյն գնահատելու համար, յիշենք ընթերցողին, որ կովկասը պարտ մէկ յանների հաղորդածին համեմատ, գործում է գինի 10 միլիոն վեդրօ, մինչդեռ Ֆրանսիան ամենաառաջող, այն է Ֆիլօքսերա կոչված խաղողային հիւանդութեան ամենատարափուկ հեղեղման տարիներում արդիւնաբերում է 200 միլիոն, իսկ բարենպաստ տարիներում 600 միլիոն վեդրօ։ Տասից անցնել 200 և 600-ին մի հսկայական մուռաղութիւն է, երբ ի նկատի առնենք, որ այստեղ խօսքը հողի մշակութեան և գործարանական կեանքի վրա է։ Այդ համարձակ մուռաղութեան համար կարելի էր պարտ մէկ յանները միայն ընդհատուրել, եթէ միայն նա իրեն նեղութիւն տուած լիներ այս երկու պայմանները ի նկատի առնել և ուսումնասիրել. թէ արդեօք այն գինու խաղողի որթը, որը այժմ արտահանվում է կովկասից, ոչ տասիձանի ընդունակութիւն ունի կովկասում տարածվելու, իսկ երկրորդ, թէ մեր արտահանվող գինին, որը կոխենիու գինին է, ինչպիսի ընդունելութիւն է գտնում եւրոպացում և որքան շանս ունէ 20, 60 և կամ որքան ուզէք աւելի սերողներ գտնելու, քան այժմ կան։ Այդ երկու հարցերը երկու ծայրեր են ներկայացնում և մինը համապատասխանում է միւսին։ Դրանցից առաջինը պարտ մէկ յանները չը յիշեց և դիւղատնտեսական ժողովը նրան ամենևին չարձարձեց. իսկ մենք կարծում ենք, որ այսքան երկար տարիներ գոյութիւն ունեցող մի ընկերութիւն, որպէս գիւղատնտեսականն է, պիտի մինչ այժմ բաւականաչափ նիւթեր հաւաքած լինէր մեր գրած հարցին դոնէ մօտաւորապէս պատասխանե-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՆԱՄԱԿ ԹԻՒՐՔԻԱՅԻՑ

—

Կ. Պօլիս, 19 Հոկտեմբերի

Ինչ ուրախութիւն երբ կարդալն ենք լրագրներում մէջ թէ Ազգ. ժողովը չը գումարիր հոկտեմբ. 14-ին, որ պատրաստ չեն աշխատութեանց նիւթեր։ Ուրեմն չարաչար մը ատատ ենք, կըսեի, ուրիշ նիւթեր կան որ դիզուած կուգեր ինչ։ Ո՞ պիտ նայի խակ պ. Խերուսի 79-էն ի վեր տալիք պատասխանին ալ կարդի խակ եկած ըլլայ։ Այլ շատ չը տեւեց ուրախութիւնս։ Տեսանք լրագրներում մէջ ամազդ հրատարակերը։ Եւ երկու երեք օր ալ ինչ իրարանցում, ինչ երթևեկներ աշխատղոյդ չչնչամար։ Հոկտեմբ. 14-ին պիտի մարտնչին մեծ ճակատամարտ, պէտք է պատերազմիլ կամ և պատրաստ ըլլան։ Ամէն կողմ չարժում, ամէն ամենիվ բանիկամբ լուր կը բերին։ Պալաթիա Լուսաւորիչ եկեղեցին կենտրօն մի եղած խորհրդանան և հակա-խորհրդանան կուսակցութեանց։ Ցերեկը խորհրդանց, գիշերը հակա-խորհրդանց։ Ցամաքորդը տեղ չին գաներ պ. Աբչակի մագազինը, ոի երեսփոխանք կը մտնեն ու կելլին, կը մտնեն ու կելլին։—Գիշերը լուսնի գժդոյն լուսով, փոստաուած վերարկուներու մէջ կատպուկ կտանգաւոր

Fonds A.R.A.M

Fonds A.R.A.M

նական եղիպտոսի վարչական վերակազմութեան համար, բայց Անգլիան ընդդէմ է այդ բանին։ Արևմտեան Անգլիայի մէջ մեծ հեղեղներ կան։ Հարիւրաւոր անոթ ջրով ծածկված են։ Շատերը քանդված են։ Հաղորդակցութիւնը ընդհատված է։ Ցուներ ապրանաւորութիւնը յուսահատված է։

ՓԱՐԻԶ, 27 հոկտեմբերի։ Ձը նայելով Բ. Դրան բողոքին Ֆրանսիան պահանջում է, որ Տունիսին անկախութիւն շնորհվի։ Անգլիան պաշտպանում է Թիւրքիային։

ԿԱՅԻՐԷ 27 հոկտեմբերի։ 380 կալանաւորված ապստամբներից 50 մեղաւոր են համարված և ենթարկված են վիճաւորական գատաստանին։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 27 հոկտեմբերի։ „Правит. Вѣст.“ լրագիրը հաղորդում է, որ երէկ թագուհին Ս. Պետերբուրգի մէջ էր և այնտեղից եկատերինակի և նիկոլայեվսկի երկաթուղիները։ „Journal de St. Petersbourg“ հետքում է տարածված լուրերը իբր թէ արտաքսմանում անեղվել են ուսաց և աւստրիական արտաքին գործերի մինիստրները։ „Новое Время“ լրագիրը հաղորդում է, որ կովկասեան արանգիտի մասին առաջին նիստի ժամանակ վերջնական վճիռ չը կայացաւ։ Ապիւնարերութեան ներկայացուցիչները պահանջում են արանգիտի պահպանելը։

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԻՑ

ՆՕՎԳՕՐՕԴ, 27 հոկտեմբերի։ Գաւառական դեմստվոյի ժողովը որոշեց միջնորդել հանանց բժշկական կուրսերի շարունակելու մասին և խնդրել նահանգական զեմստվոյից օգնել կուրսերին նիւթապէս։

ԿԱՑԵՐԻՆԲՈՒՐԳ, 27 հոկտեմբերի։ Զեմստվոն 300 ր. յատկացրեց բժշկական կանանց կուրսերին և որոշեց միջնորդել ուրիշ հիմնարկների օգնութեան մասին։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 27 հոկտեմբերի։ „Новое Время“ լրագիրը հաղորդում է. առաջին նիստը կովկասեան արանգիտի մասին հոկտեմբերի 25-ին կը անհրաժեշտ համարվեցաւ առաջարկական աւելի ճիշդ տեղեկութիւնների առանալը. մինչև նոյեմբերի սկիզբը այլ ևս նիստեր չեն լինի։

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐՇՐՈՒՆԻ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՀԱՅԱՍՏԱՏՎԱԾ

ԳԵՂԱՑԱՆ ԱՊՐԱՆԵՒՆԵՐԻ ԱՒՒԻՏԻ ԿՈՎ-ԿԱՍԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԷՋ

պատով յայտնում է, որ հոկտեմբերի 31-ից ներկայ տարվայ ապրանքների մնաց և բանակութեամբ ծախվելը կը կատարվի առանձնապէս դեպատան համար կառուցված բնակարանի մէջ սր. Շարաբօվի տանը Թանգարանի հանդէպ։

Ընկերութիւնը, նշանաւոր դատաքննութեան ենթարկով, ամեր յարաբերութիւններ սկըսից Թուատատանի և արտաքսմանի յայտնի առևտրական անների հետ և այդ հիման վրա, ընդարձակելով իր գործունէութեան շրջանը, նա կարող է բաւականութիւն տալ բոլոր պահանջներին, որոնք անմիջապէս վերաբերում են ընկերութեան ձեռնարկութեանը։

1—1

ԹՈՒԱՐԱՆԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

սխտեմատիքական ընթացք

Դրիզորի Վարձելեան

Հայոց միջնակարգ ուսումնարանների համար մանր առաջին (ամբողջ Թուևր)

Մամուլի տակից լոյս տեսաւ նոյն խնդիրների երկրորդ մասը (կոտորակ Թուևր և երրորդական կանոնները)։

Գինն է 40 կոպ.

Ուսումնարանները դիմումն 20% ։ Ցախմում է վ. Շահվերդեանի լրագրական գործակալութեան խանութից։

Օտար տեղերից դիմում են այս հասցէով Тифлисъ, въ Агентство В. Шавердова։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ ԹԻՖԼԻՍԻ ԳՆԵՐԻ ՆԵՇԱՆԱԿՈՐ ՓՈՓՐԱՅՈՒՄՆ

(MAISON DE CONFIANCE) ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԵՐԻԱ № № 156, 157, 158, 159 և 160.

Համեմատեցէք Թէյ

1 ր. 10 կ.	Թէյի հետ ամեն տեղ	1 ր. 30 կ.	
1 „ 20 „	. . . . .	1 „ 60 „	
1 „ 40 „	. . . . .	1 „ 90 „	
1 „ 60 „	. . . . .	2 „ 20 „	
1 „ 80 „	. . . . .	2 „ 50 „	
ամենալաւը 2 ր.	. . . . .	3 „ ——	

Մի և նոյն տեղը գործակալութիւն վաճառման շօկոլագի և կակաո-Ֆրայ էսանցիայի, գաւիերի բիսկվիտների, բազրի կօնֆիտների, շեֆիլդի դանակների, ցուցակների զրիչների, գաւի հրացանների, վիկլիի լիմոնիների, բարնաբիի թամբերի, մեկինի ամաններ, կօշմանի կրեմակալ և մանանեխ, շվարցի ալբօմներ և այլն և այլն։

21—100

ԹԷՅ առաջին հունձի այս տարի շափազանց գոյնաւոր և հոտաւէտ։ Այդ թէյից **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** մէջ ստացված է 50,000 ֆունտ և ծախվում է 25% էժան և աւելի լաւ քան թէյ ուրիշ տեղ։ Օրինակ. լաւ կօնգօ թէյ 1 ր.—1 ր. 20 կոպ., պատուական սանշա թէյ 1 ր. 40 կ., հիանալի մօնիկ թէյ 1 ր. 60 կ. այս թէյ ամեն տեղ ծախվում է 2 ր.—2 ր. 50 կ., զեղջիկ կացսաոն թէյ 1 ր. 80 կ. և ամենալաւ ֆաւ-չու-ֆաւ թէյ 2 ր. մասնաւոր թէյ առանց Թղթի նոյն տեղը սովորաբար լինում են 500 երկաթէ մաշկանակներ 6 ր.—60 ր., երկաթէ գրիչներ առ բոլոր անդրկովկասի համար, շօկոլատ ֆրայ, շեվիլդի դանակներ, վերահանգնող մակմաստեր մատների համար, հրացաններ դասի բլվօլվերներ վերլի, թամբեր բարնաբիի, կօշմանի նշշշշաայ, ալբոմներ շեֆլդի կէս գնով։ **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԷՋ ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԵՐԻԱՅՈՒՄ** № 156, 157, 158, 159 և 100։

68—100

Տօրվեցնում եմ **ԿՐԿՆԱԿԻ ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՀԱՇԻԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ** և **ՌՈՒՍԱՑ** լեզուներով. պայմանների մասին կարող են դիմել ինձ մօտ **ՋՈՒԲԱԼՕՎԻ** քարվանատան, գատապրեանցի մագազինում ամեն ժամանակ։

ՍՄԲԱՏ ԴԻՏԱՏՐԵԱՆՑ

Դուրս եկաւ մամուլի տակից „Ժողովածու Թուաբանական խնդիրների II մասն—կոտորակները երրորդ տպագրութիւն, փոխադրութիւն ՄԱՐՏԻՐՈՍԻ ՍԻՄԷՕՆԵԱՆՑ։“ Գինն է 50 կ. Թէ սորա և Թէ I տարւոյ-(ամբողջ Թուևրի)-պահեստը գտնվում է Ջ. Գրիգորեանցի կոմիսեան գրավաճառանոցում։

5—10

Въ Редакціи газеты
«МШАКЪ»
Продается
БРОШЮРА
„ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНІЕ ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ.“
Д. Григорія АРЦРУНИ.
Брошюра напечатана въ Москвѣ.
Цѣна 25 коп.

ՕԳՈՍՏՈՍ ԱՄՍԻ ՄԷԿԻՑ

ՍԿՍԵՑ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԵԼ ՎԻԵՆՆԱՅՈՒՄ

L'ORIENTAL

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԹԵՐԹԸ, ԱՄԻՍԸ ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՄ։

„Ժուրնալ դ'Օրիան“ լրագրի հին բաժանորդներին պատրաստված Թերթի տեղ կուղարկվի այդ նոր հրատարակութիւնը։

„L'Oriental“ Թերթի տարեկան գինը 8 րուբլ է, կէս տարվանը 4 րուբլ։

Գրվել կարելի է „ՄՇԱԿի“ խմբագրութեան մէջ, կամ ուղղակի վիէննայում գիմելով հետևեալ հասարակ հասցէով. Vienne (Autriche) M. F. Salles I. Neuer Markt 9.

Մ ի ջ ի փ ո ղ ո ց, կ ա թ ո ղ ի կ է ս կ ա յ ա փ ո ղ ո ց ի ա ն կ ի ւ ն № 13.

Ա՛ւելի էժան, քան Թէ ուրիշ տեղ ծախվում են. ՎԻԵՆՆԱՑԻ ՄԵԲԵԼ ամենայն տեսակ, ֆրանսիական և անգլիական երկաթէ ԿՐԱՎԱՏՆԵՐ 8—30 ր., չամադաններ 250—25 ր., սակվօյաժներ 1. 30—12 ր., սուն գուդկներ ճ

№ 202 Հոկտեմբերի 30 Շաբաթ 1882 Հոկտեմբերի 30 Շաբաթ № 202

ՏԱՍՆԱՄԵԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի կէս տարւանը 6 րուբլի
Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում գրւում են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Տարաբաղադրեալք դիմում են ուղղակի
Тифлисъ. Редакція «Мшака»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից)։

Յայտարարութիւնը ընդունւում է ամէն լեզուով։

Յայտարարութիւնների համար վճարւում են
երեքանդիւր րառին 2 կոպէկ։

ԹԻՖԼԻՍԻ Քաղաքային վարչութիւնը սրտանց յայտնում է ընդհանուր գիտութեան, որ նոյեմբերի 7-ին, ներկայ 1882 թուին, գրւելու դադրիմամբ առաւօտեան 10 ժամին, կատարվելու են առաջին կարգի ձայնատուների ընտրութիւնները առաջիկայ 1883—1886 քառամեակի համար։

1—3

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Քաղաքային ընտրութիւններ։—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Առտուց ադրալովքից։ Առտուց ուշ։ Ներքին լուրեր։—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Արտաքին լուրեր։—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ Նամակ Բաթումից։

ՔԱՂԱՔԱՑԻՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—

„Մշակի“ ներկայ համարում տպում ենք Թիֆլիսի քաղաքային վարչութեան յայտարարութիւնը, որով վարչութիւնը յայտնում է թէ նոյեմբեր ամսի 7-ին սկսվելու են սրկին առաջիկայ քառամեակի համար նոր ձայնատուների ընտրութիւնները։

Անհաւատալի յայտնի է որ ձայնատուների այս կամ այն կազմակերպութիւնից կախված է և քաղաքագլխի և քաղաքային վարչութեան, ուղղակի ընտրութիւնը բայց սրտիցք ներկայ ընտրութիւնների վերաբերութեամբ կարելի է նոյնն ասել. Հապա թէ...

Ինչ ձայնատուներն էլ ընտրվեն, կարելի է հաստատապէս ասել, որ առաջիկայ չորս տարվայ համար քաղաքագլուխ դարձեալ կընտրվի պ. Մաամիսով, վարչութեան անդամներ կընտրվեն նոյն անձինք, որոնք հիմա էլ ուղղակի անդամներ են և ոչ մի ինչ պատճառով։

Քաղաքային գործերի ներկայ դիկավարները կարծես դիտմամբ պատրաստեցին իրանց համար այնպիսի դրութիւն, որ բացի նրանցից ոչ ոք չը կարողանայ ընտրվել քաղաքագլուխ և ուղղակի անդամներ։ Առաջին նրանք տարի իրանց լիազօրութիւնների վերջը, նրանք յանկարծ ձեռնարկեցին ամենախաշոյր, ամենաբազադրեալ և խճճված գործերի և սկսածներից ոչ մինը, ի հարկէ, չաւարտեցին։ Քաղաքն արաւ ահագին փոխառութիւն, սկսվեցաւ քաղաքային տան կառուցումն, ձեռնարկվեցաւ վէրայի կամարջի կառուցման գործը, սկսվեցան բանակցութիւններ օտար մի ձեռնարկողի հետ թիֆլիսում ջրանցք կառուցանելու և այլն։ Եւ դադարի ձայնատուներից ոչ մինի դլուխը չը մնաւ բողոքել այդ բոլորի դէմ, ասելով. „եթէ մենք երեք տարի դրեթէ ոչինչ չենք շինեցինք, ինչ հարկ կայ մեր լիազօրութիւնների վերջին տարին սկսել այդ տեսակ ընդարձակ, նշանաւոր, հիմնաւոր ձեռնարկութիւններ, որոնց, ի հարկէ, աւարտել չենք կարող. աւելի լաւ չէր լինի թողնել այդ գործերի գլուխ բերելը հետևեալ դադարին և հետևեալ քաղաքային վարչութեանը իր քաղաքագլխով“։

Բայց ինչպէս երևում է, ներկայ քաղաքային վարչութեան և ներկայ քաղաքագլխի հաշիւները գիտակցական էին։ Նրանք, նոյն իսկ իրանց ծառայութեան վերջին տարին սկսեցին այնպիսի մեծ հիմնարկութիւններ, որոնց աւարտելու իրանց վրա բնաւ առնելը ոչ ոք չի համաձայնվի և կամայ ակամայ քաղաքը պէտք է դարձեալ ընտրէ նոյն քաղաքագլխին և ուղղակի նոյն անդամներին, որպէս զի նրանք շարունակեն իրանց սկսած գործերը։ Այս բոլորից քաղաքային անտեսութեան դրութիւնը այն աստիճան խառն ու բաղադրեալ է, այն աստիճան խճճված է, այնքան գործեր միանգամից, մի առանձին ոչ մէկը առջևից քաշված են,—ինչպէս քաղաքային պատրաստել իրանց համար՝ անպատճառ նորից ընտրվելու, սկսելով իրանց քաղաքային պաշտօնավարութեան վերջին տարին այնպիսի ընդարձակ գործեր, որ հապա թէ մի այլ ոք կը համաձայնի շարունակել իր բիսկով, իր պատասխանատուութեամբ։ Նրանք կարծես պատրաստել են այնպիսի դրութիւն, որ ոչ ոք չը կարողանայ իրան այդ բնական հարցն առաջարկել. „ո՞ւմ ընտրենք“, այլ անպայման ստիպված լինի, ասել. „կամայ ակամայ պէտք է դարձեալ Մաամիսովին, Թամամշեվին, Խոլոբովին և Պօպովին ընտրենք, քանի որ ոչ ոք չի ուզենայ նրանց վերջին տարին սկսած և չաւարտած, ահագին բիսկ ներկայացնող գործերը իր պատասխանատուութեամբ շարունակելու յանձն առնել։“

Եւ այն ժամանակ ամենքը կասեն. „գոյ եթէ դարձեալ Մաամիսովին ընտրենք, նա աջողութեամբ մինչև վերջը կը տանի իր սկսած ահագին ձեռնարկութիւնները։“

Այդ տարօրինակ դրութիւնը, ինչպէս երևում է, շատ լաւ են հասկանում քաղաքային վարչութեան այժմեան վարողները. նրանք կարծես, չուսանում ապրողից ու պատրաստել իրանց համար՝ անպատճառ նորից ընտրվելու, սկսելով իրանց քաղաքային պաշտօնավարութեան վերջին տարին այնպիսի ընդարձակ գործեր, որ հապա թէ մի այլ ոք կը համաձայնի շարունակել իր բիսկով, իր պատասխանատուութեամբ։ Նրանք կարծես պատրաստել են այնպիսի դրութիւն, որ ոչ ոք չը կարողանայ իրան այդ բնական հարցն առաջարկել. „ո՞ւմ ընտրենք“, այլ անպայման ստիպված լինի, ասել. „կամայ ակամայ պէտք է դարձեալ Մաամիսովին, Թամամշեվին, Խոլոբովին և Պօպովին ընտրենք, քանի որ ոչ ոք չի ուզենայ նրանց վերջին տարին սկսած և չաւարտած, ահագին բիսկ ներկայացնող գործերը իր պատասխանատուութեամբ շարունակելու յանձն առնել։“

Այդ տարօրինակ դրութիւնը, ինչպէս երևում է, շատ լաւ են հասկանում քաղաքային վարչութեան այժմեան վարողները. նրանք կարծես, չուսանում ապրողից ու պատրաստել իրանց համար՝ անպատճառ նորից ընտրվելու, սկսելով իրանց քաղաքային պաշտօնավարութեան վերջին տարին այնպիսի ընդարձակ գործեր, որ հապա թէ մի այլ ոք կը համաձայնի շարունակել իր բիսկով, իր պատասխանատուութեամբ։ Նրանք կարծես պատրաստել են այնպիսի դրութիւն, որ ոչ ոք չը կարողանայ իրան այդ բնական հարցն առաջարկել. „ո՞ւմ ընտրենք“, այլ անպայման ստիպված լինի, ասել. „կամայ ակամայ պէտք է դարձեալ Մաամիսովին, Թամամշեվին, Խոլոբովին և Պօպովին ընտրենք, քանի որ ոչ ոք չի ուզենայ նրանց վերջին տարին սկսած և չաւարտած, ահագին բիսկ ներկայացնող գործերը իր պատասխանատուութեամբ շարունակելու յանձն առնել։“

Ամէն բարեխիղճ և գործ մարդ, որին այս րոպէիս կառաջարկվի քաղաքագլխի կամ նոյն իսկ ուղղակի անդամի պաշտօնը, նախ քիչ թէ շատ հետաքրքրութիւն ունի, ակամայ ասիլված կը լինի հետևեալ դատողութիւնն անել. „եթէ ես այնքան հմուտ և եռանդուն կը լինեմ որ աջողութեամբ աւարտեմ Մաամիսովի օրով սկսածները,—այն ժամանակ այդ բոլոր գործերի փառքը, ի հարկէ, կը վերաբերվի Մաամիսովին. իսկ եթէ նրա սկսած գործերը այն աստիճան խառն ու խճճված են, որ անհնարին կը լինի ինձ աջողութեամբ դրանց աւարտել,—պատասխանատուութիւնը ինձ վրա կընկնի։“

Եւ այն ժամանակ ամենքը կասեն. „գոյ եթէ դարձեալ Մաամիսովին ընտրենք, նա աջողութեամբ մինչև վերջը կը տանի իր սկսած ահագին ձեռնարկութիւնները։“

Այդ տարօրինակ դրութիւնը, ինչպէս երևում է, շատ լաւ են հասկանում քաղաքային վարչութեան այժմեան վարողները. նրանք կարծես, չուսանում ապրողից ու պատրաստել իրանց համար՝ անպատճառ նորից ընտրվելու, սկսելով իրանց քաղաքային պաշտօնավարութեան վերջին տարին այնպիսի ընդարձակ գործեր, որ հապա թէ մի այլ ոք կը համաձայնի շարունակել իր բիսկով, իր պատասխանատուութեամբ։ Նրանք կարծես պատրաստել են այնպիսի դրութիւն, որ ոչ ոք չը կարողանայ իրան այդ բնական հարցն առաջարկել. „ո՞ւմ ընտրենք“, այլ անպայման ստիպված լինի, ասել. „կամայ ակամայ պէտք է դարձեալ Մաամիսովին, Թամամշեվին, Խոլոբովին և Պօպովին ընտրենք, քանի որ ոչ ոք չի ուզենայ նրանց վերջին տարին սկսած և չաւարտած, ահագին բիսկ ներկայացնող գործերը իր պատասխանատուութեամբ շարունակելու յանձն առնել։“

Եւ ձմռանիս մարդս կամայ ակամայ սկսում է մտածել որ այդ ընդարձակ չորս թէ հինգ գործերի միանգամից սկսելը և չաւարտելը դիտմամբ է արած, որպէս մի ընտրողական միջոց նորից նոյն պաշտօնների մէջ ընտրվելու, որովհետև եթէ պատրոնները միմիայն քաղաքի շահն ու օգուտը իրանց աչքի առջևն ունենային, բաւական լինէր նրա սկսած գործերը այն աստիճան խառն ու խճճված են, որ անհնարին կը լինի ինձ աջողութեամբ դրանց աւարտել,—պատասխանատուութիւնը ինձ վրա կընկնի։“

Եւ այն ժամանակ ամենքը կասեն. „գոյ եթէ դարձեալ Մաամիսովին ընտրենք, նա աջողութեամբ մինչև վերջը կը տանի իր սկսած ահագին ձեռնարկութիւնները։“

Այդ տարօրինակ դրութիւնը, ինչպէս երևում է, շատ լաւ են հասկանում քաղաքային վարչութեան այժմեան վարողները. նրանք կարծես, չուսանում ապրողից ու պատրաստել իրանց համար՝ անպատճառ նորից ընտրվելու, սկսելով իրանց քաղաքային պաշտօնավարութեան վերջին տարին այնպիսի ընդարձակ գործեր, որ հապա թէ մի այլ ոք կը համաձայնի շարունակել իր բիսկով, իր պատասխանատուութեամբ։ Նրանք կարծես պատրաստել են այնպիսի դրութիւն, որ ոչ ոք չը կարողանայ իրան այդ բնական հարցն առաջարկել. „ո՞ւմ ընտրենք“, այլ անպայման ստիպված լինի, ասել. „կամայ ակամայ պէտք է դարձեալ Մաամիսովին, Թամամշեվին, Խոլոբովին և Պօպովին ընտրենք, քանի որ ոչ ոք չի ուզենայ նրանց վերջին տարին սկսած և չաւարտած, ահագին բիսկ ներկայացնող գործերը իր պատասխանատուութեամբ շարունակելու յանձն առնել։“

Եւ ձմռանիս մարդս կամայ ակամայ սկսում է մտածել որ այդ ընդարձակ չորս թէ հինգ գործերի միանգամից սկսելը և չաւարտելը դիտմամբ է արած, որպէս մի ընտրողական միջոց նորից նոյն պաշտօնների մէջ ընտրվելու, որովհետև եթէ պատրոնները միմիայն քաղաքի շահն ու օգուտը իրանց աչքի առջևն ունենային, բաւական

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՆԱՄԱԿ ԲԱԹՈՒՄԻՑ

—

Հոկտեմբերի 23-ին

Ամբողջ Բաթումը և նրա վիճակով հետաքրքրվողները երկաթուղու շինութեան վերջանալուն սպասելոց յոգնեցան։ Մի անդամ լսում ենք, որ մի ամսին նորը կը լինի պատրաստի, միւս անգամ թէ երկու ամսից յետոյ, վերջապէս այժմ հաստատվեցաւ, որ յունվարին անպատճառ պատրաստ կը լինի, բայց երթևեկութիւնը պաշտօնապէս բացված չի լինի։ Այսպիսի անհամբեր սպասելը արժան չէ նոտաւոր Բաթումի վաճառական դասին. անկիւս առևտուրը շատ անհանգիստի դրութեան մէջ է, կէսմսի միակերպութիւնը իր անդորձանքութեան հետ անասելի է։ Երկաթուղու ընկերութիւնը շատ դանդաղ կերպով առնում էր գործ շինելը, բայց այժմ աշխատելը սկսելին և շատ ջանադրութեամբ գործում են շուտով վերջացնելու. գործ վրա եղած քանի մի կամարջները արդէն կիսատ էին, վերացան։ Ասում են, որ այս ընկերութիւնն էլ փող չունի և կապալառուներին իր ժամանակին փող չէ տալիս, այնպէս որ այնատղ մշակները շատ անդամ փող չեն առնում։ Այս ինչ զարհուրելի հետաքրքրութիւն է մեր քաղաքի երկրում, որ երկաթուղի շինող ընկերութեան վրա էլ իր ներգործութիւնը ունեցաւ. վախենում ենք, որ մեր Բաթում-Ամամրեղի գործն էլ ենթարկվի պ. Բունդէի մնայուն, այն ժամանակ վայը տարել է միւս նախամաճառանեմ էլ ուղղակի անդամներ են և ոչ մի ինչ պատճառով։

Քաղաքային գործերի ներկայ դիկավարները կարծես դիտմամբ պատրաստեցին իրանց համար այնպիսի դրութիւն, որ բացի նրանցից ոչ ոք չը կարողանայ ընտրվել քաղաքագլուխ և ուղղակի անդամներ։ Առաջին նրանք տարի իրանց լիազօրութիւնների վերջին տարին սկսած գործերը, որոնք յանկարծ ձեռնարկեցին ամենախաշոյր, ամենաբազադրեալ և խճճված գործերի և սկսածներից ոչ մինը, ի հարկէ, չաւարտեցին։ Քաղաքն արաւ ահագին փոխառութիւն, սկսվեցաւ քաղաքային տան կառուցումն, ձեռնարկվեցաւ վէրայի կամարջի կառուցման գործը, սկսվեցան բանակցութիւններ օտար մի ձեռնարկողի հետ թիֆլիսում ջրանցք կառուցանելու և այլն։ Եւ դադարի ձայնատուներից ոչ մինի դլուխը չը մնաւ բողոքել այդ բոլորի դէմ, ասելով. „եթէ մենք երեք տարի դրեթէ ոչինչ չենք շինեցինք, ինչ հարկ կայ մեր լիազօրութիւնների վերջին տարին սկսել այդ տեսակ ընդարձակ, նշանաւոր, հիմնաւոր ձեռնարկութիւններ, որոնց, ի հարկէ, աւարտել չենք կարող. աւելի լաւ չէր լինի թողնել այդ գործերի գլուխ բերելը հետևեալ դադարին և հետևեալ քաղաքային վարչութեանը իր քաղաքագլխով“։

Բայց ինչպէս երևում է, ներկայ քաղաքային վարչութեան և ներկայ քաղաքագլխի հաշիւները գիտակցական էին։ Նրանք, նոյն իսկ իրանց ծառայութեան վերջին տարին սկսեցին այնպիսի մեծ հիմնարկութիւններ, որոնց աւարտելու իրանց վրա բնաւ առնելը ոչ ոք չի համաձայնվի և կամայ ակամայ քաղաքը պէտք է դարձեալ ընտրէ նոյն քաղաքագլխին և ուղղակի նոյն անդամներին, որպէս զի նրանք շարունակեն իրանց սկսած գործերը։ Այս բոլորից քաղաքային անտեսութեան դրութիւնը այն աստիճան խառն ու բաղադրեալ է, այն աստիճան խճճված է, այնքան գործեր միանգամից, մի առանձին ոչ մէկը առջևից քաշված են,—ինչպէս քաղաքային պատրաստել իրանց համար՝ անպատճառ նորից ընտրվելու, սկսելով իրանց քաղաքային պաշտօնավարութեան վերջին տարին այնպիսի ընդարձակ գործեր, որ հապա թէ մի այլ ոք կը համաձայնի շարունակել իր բիսկով, իր պատասխանատուութեամբ։ Նրանք կարծես պատրաստել են այնպիսի դրութիւն, որ ոչ ոք չը կարողանայ իրան այդ բնական հարցն առաջարկել. „ո՞ւմ ընտրենք“, այլ անպայման ստիպված լինի, ասել. „կամայ ակամայ պէտք է դարձեալ Մաամիսովին, Թամամշեվին, Խոլոբովին և Պօպովին ընտրենք, քանի որ ոչ ոք չի ուզենայ նրանց վերջին տարին սկսած և չաւարտած, ահագին բիսկ ներկայացնող գործերը իր պատասխանատուութեամբ շարունակելու յանձն առնել։“

Ամէն բարեխիղճ և գործ մարդ, որին այս րոպէիս կառաջարկվի քաղաքագլխի կամ նոյն իսկ ուղղակի անդամի պաշտօնը, նախ քիչ թէ շատ հետաքրքրութիւն ունի, ակամայ ասիլված կը լինի հետևեալ դատողութիւնն անել. „եթէ ես այնքան հմուտ և եռանդուն կը լինեմ որ աջողութեամբ աւարտեմ Մաամիսովի օրով սկսածները,—այն ժամանակ այդ բոլոր գործերի փառքը, ի հարկէ, կը վերաբերվի Մաամիսովին. իսկ եթէ նրա սկսած գործերը այն աստիճան խառն ու խճճված են, որ անհնարին կը լինի ինձ աջողութեամբ դրանց աւարտել,—պատասխանատուութիւնը ինձ վրա կընկնի։“

Եւ այն ժամանակ ամենքը կասեն. „գոյ եթէ դարձեալ Մաամիսովին ընտրենք, նա աջողութեամբ մինչև վերջը կը տանի իր սկսած ահագին ձեռնարկութիւնները։“

Այդ տարօրինակ դրութիւնը, ինչպէս երևում է, շատ լաւ են հասկանում քաղաքային վարչութեան այժմեան վարողները. նրանք կարծես, չուսանում ապրողից ու պատրաստել իրանց համար՝ անպատճառ նորից ընտրվելու, սկսելով իրանց քաղաքային պաշտօնավարութեան վերջին տարին այնպիսի ընդարձակ գործեր, որ հապա թէ մի այլ ոք կը համաձայնի շարունակել իր բիսկով, իր պատասխանատուութեամբ։ Նրանք կարծես պատրաստել են այնպիսի դրութիւն, որ ոչ ոք չը կարողանայ իրան այդ բնական հարցն առաջարկել. „ո՞ւմ ընտրենք“, այլ անպայման ստիպված լինի, ասել. „կամայ ակամայ պէտք է դարձեալ Մաամիսովին, Թամամշեվին, Խոլոբովին և Պօպովին ընտրենք, քանի որ ոչ ոք չի ուզենայ նրանց վերջին տարին սկսած և չաւարտած, ահագին բիսկ ներկայացնող գործերը իր պատասխանատուութեամբ շարունակելու յանձն առնել։“

Եւ ձմռանիս մարդս կամայ ակամայ սկսում է մտածել որ այդ ընդարձակ չորս թէ հինգ գործերի միանգամից սկսելը և չաւարտելը դիտմամբ է արած, որպէս մի ընտրողական միջոց նորից նոյն պաշտօնների մէջ ընտրվելու, որովհետև եթէ պատրոնները միմիայն քաղաքի շահն ու օգուտը իրանց աչքի առջևն ունենային, բաւական

Fonds A.R.A.M

Fonds A.R.A.M

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍԻՈՒՆԻՔԻ

Հրատ. 23-րդ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍԻՈՒՆԻՔԻ

Գ. Ա.

Հայկական Սիունիքի Ազգային Ժողովի նիստերի մասին տեղեկություններ հրատարակելու առթիվ մեր ընդդիմախոսներից մեկը մեզ նկատել է տվել, թե ինչո՞ւ մենք ամեն անգամ ընդգծում ենք, որ Ազգային Ժողովի նիստերը բաց են հանրության համար, եթե ոչ ոք չի էլ հետաքրքրվում նրանց ընթացքով։ Մեր ընդդիմախոսի կարծիքով, ինչպես երևում է նրա խոսքերից, Ազգային Ժողովի նիստերը բաց լինելու մասին հայտարարելը ավելորդ է, քանի որ ոչ ոք չի էլ հետաքրքրվում նրանց ընթացքով։

Մենք չենք կարծում, թե մեր ընդդիմախոսի այդ դիտողությունը ճիշտ է։ Ինչպես հայտնի է, Ազգային Ժողովի նիստերը ոչ միայն հանրության համար բաց են հայտարարված, այլև նրանց մասին տեղեկություններ հրատարակելու համար հատուկ թերթ է հրատարակվում։ Ուրեմն, եթե Ազգային Ժողովի նիստերը բաց են հայտարարված, եթե նրանց մասին տեղեկություններ հրատարակելու համար հատուկ թերթ է հրատարակվում, ապա դրանից պարզ է դառնում, որ Ազգային Ժողովի նիստերը հանրության համար բաց են ոչ միայն ձևի համար, այլև իրոք, որ հանրությունը կարող է հետաքրքրվել նրանց ընթացքով։ Ուրեմն, եթե հանրությունը չի հետաքրքրվում Ազգային Ժողովի նիստերի ընթացքով, ապա դրա պատճառը ոչ թե այն է, որ Ազգային Ժողովի նիստերը հանրության համար բաց չեն հայտարարված, այլ այն, որ հանրությունը չի ցանկանում հետաքրքրվել նրանց ընթացքով։

Ինչո՞ւ հանրությունը չի հետաքրքրվում Ազգային Ժողովի նիստերի ընթացքով։ Ինչո՞ւ հանրությունը չի ցանկանում հետաքրքրվել նրանց ընթացքով։ Ինչո՞ւ հանրությունը չի ցանկանում հետաքրքրվել նրանց ընթացքով։

Ահա այն հարցերը, որոնց պատասխանը մենք կտանք ստորև։

Ինչո՞ւ հանրությունը չի հետաքրքրվում Ազգային Ժողովի նիստերի ընթացքով։ Ինչո՞ւ հանրությունը չի ցանկանում հետաքրքրվել նրանց ընթացքով։ Ինչո՞ւ հանրությունը չի ցանկանում հետաքրքրվել նրանց ընթացքով։

Ահա այն հարցերը, որոնց պատասխանը մենք կտանք ստորև։

Ինչո՞ւ հանրությունը չի հետաքրքրվում Ազգային Ժողովի նիստերի ընթացքով։ Ինչո՞ւ հանրությունը չի ցանկանում հետաքրքրվել նրանց ընթացքով։ Ինչո՞ւ հանրությունը չի ցանկանում հետաքրքրվել նրանց ընթացքով։

Ահա այն հարցերը, որոնց պատասխանը մենք կտանք ստորև։

Ինչո՞ւ հանրությունը չի հետաքրքրվում Ազգային Ժողովի նիստերի ընթացքով։ Ինչո՞ւ հանրությունը չի ցանկանում հետաքրքրվել նրանց ընթացքով։ Ինչո՞ւ հանրությունը չի ցանկանում հետաքրքրվել նրանց ընթացքով։

Ահա այն հարցերը, որոնց պատասխանը մենք կտանք ստորև։

Ինչո՞ւ հանրությունը չի հետաքրքրվում Ազգային Ժողովի նիստերի ընթացքով։ Ինչո՞ւ հանրությունը չի ցանկանում հետաքրքրվել նրանց ընթացքով։ Ինչո՞ւ հանրությունը չի ցանկանում հետաքրքրվել նրանց ընթացքով։

Ահա այն հարցերը, որոնց պատասխանը մենք կտանք ստորև։

Fonds A.R.A.M

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՏՈՒՓԵՐ ԳԱՎԱՌՈՒՄ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԼՈՒՐԵՐ

— Ի՞նչ է նշանակում «Ազգային ինքնորոշում»։

— Ազգային ինքնորոշում նշանակում է ազգի իրավունքը՝ ինքնուրույն որոշելու իր պետական կարգը և ինքնուրույն կազմելու իր պետական կյանքը։

— Ո՞ր ազգերն են ունեցել ազգային ինքնորոշման իրավունք։

— Ազգային ինքնորոշման իրավունք ունեցել են բոլոր ազգերը, որոնք ապրել են ցարական Ռուսաստանի կազմում։

— Ինչպե՞ս են օգտագործել ազգերը այդ իրավունքը։

— Ազգերը օգտագործել են ազգային ինքնորոշման իրավունքը տարբեր ձևերով։ Ոմանք ստեղծել են իրենց անկախ պետությունները, ոմանք մտել են ուրիշ պետությունների կազմի մեջ։

— Ինչպե՞ս է օգտագործել ազգային ինքնորոշման իրավունքը Հայաստանի ժողովուրդը։

— Հայաստանի ժողովուրդը ևս օգտագործել է ազգային ինքնորոշման իրավունքը։ Նա ստեղծել է իր անկախ պետությունը՝ Հայաստանի Հանրապետությունը։

— Ե՞րբ է ստեղծվել Հայաստանի Հանրապետությունը։

— Հայաստանի Հանրապետությունը ստեղծվել է 1918 թվականի մայիսի 28-ին։

— Ինչպե՞ս է ստեղծվել Հայաստանի Հանրապետությունը։

— Հայաստանի Հանրապետությունը ստեղծվել է Հայոց ազգային խորհրդի որոշմամբ։

— Ի՞նչ է Հայոց ազգային խորհուրդը։

— Հայոց ազգային խորհուրդը Հայաստանի ազգային ներկայացուցչական մարմինն էր։ Նրա անդամները ընտրվել էին ժողովրդի կողմից։

— Ինչպե՞ս է ստեղծվել Հայոց ազգային խորհուրդը։

— Հայոց ազգային խորհուրդը ստեղծվել է 1917 թվականի նոյեմբերին։ Նրա անդամները ընտրվել էին Հայաստանի տարբեր շրջաններից։

— Ինչպե՞ս է ընտրվել Հայոց ազգային խորհուրդը։

— Հայոց ազգային խորհուրդը ընտրվել է ժողովրդի կողմից։ Ընտրությունները կատարվել են ընդհանուր, հավասար, ուղղակի և գաղտնի քվեարկությամբ։

— Ինչպե՞ս է ընտրվել Հայոց ազգային խորհրդի նախագահը։

— Հայոց ազգային խորհրդի նախագահը ընտրվել է խորհրդի անդամների կողմից։

— Ինչպե՞ս է ընտրվել Հայոց ազգային խորհրդի նախագահ Ավետիս Ահարոնյանը։

— Ավետիս Ահարոնյանը ընտրվել է Հայոց ազգային խորհրդի նախագահ 1917 թվականի նոյեմբերի 30-ին։

— Ինչպե՞ս է ընտրվել Ավետիս Ահարոնյանը Հայոց ազգային խորհրդի նախագահ։

— Ավետիս Ահարոնյանը ընտրվել է Հայոց ազգային խորհրդի նախագահ Հայոց ազգային խորհրդի անդամների կողմից։

— Ինչպե՞ս է ընտրվել Հայոց ազգային խորհրդի անդամ Ալեքսանդր Խատիսյանը։

— Ալեքսանդր Խատիսյանը ընտրվել է Հայոց ազգային խորհրդի անդամ 1917 թվականի նոյեմբերի 30-ին։

— Ինչպե՞ս է ընտրվել Ալեքսանդր Խատիսյանը Հայոց ազգային խորհրդի անդամ։

— Ալեքսանդր Խատիսյանը ընտրվել է Հայոց ազգային խորհրդի անդամ Հայոց ազգային խորհրդի անդամների կողմից։

— Ինչպե՞ս է ընտրվել Հայոց ազգային խորհրդի անդամ Համազասպ Օհանջանյանը։

— Համազասպ Օհանջանյանը ընտրվել է Հայոց ազգային խորհրդի անդամ 1917 թվականի նոյեմբերի 30-ին։

— Ինչպե՞ս է ընտրվել Համազասպ Օհանջանյանը Հայոց ազգային խորհրդի անդամ։

— Համազասպ Օհանջանյանը ընտրվել է Հայոց ազգային խորհրդի անդամ Հայոց ազգային խորհրդի անդամների կողմից։

— Ինչպե՞ս է ընտրվել Հայոց ազգային խորհրդի անդամ Ռուբեն Տեր-Մինասյանը։

— Ռուբեն Տեր-Մինասյանը ընտրվել է Հայոց ազգային խորհրդի անդամ 1917 թվականի նոյեմբերի 30-ին։

— Ինչպե՞ս է ընտրվել Ռուբեն Տեր-Մինասյանը Հայոց ազգային խորհրդի անդամ։

— Ռուբեն Տեր-Մինաս

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՑԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹՒՆԻՑ

ԼԻՍԿՈՎՕ, 28 Հոկտեմբերի։ Ա.յտեղ երեկ վ.ջլգան սառուցով ծածկվեցաւ։

ԻՍԱԳԱԻ, 28 Հոկտեմբերի։ Ա.յտեղ ձմեռնցին 26 շոգենաւեր և 100 նաւեր։

ՆԻՐՉԻՆՍԿ, 28 Հոկտեմբերի։ Մօնղոլիայի սահմանի մօտ գաշտային ահագին հրդեհ կայ Հարիւր քառակուսի վերստ տարածութեան վրա։ Կօզակների գիւղերը ազատված են։ Շատ հաց և խոտ այրվեցաւ։

ԵԿԱՏԵՐԻՆՕՍԼԱՎ, 28 Հոկտեմբերի։ երեկ աւարտվեցաւ եկատերինակի երկաթուղու կառուցումն եկատերինօսլավի և կրիվոյրօգի մէջ։

ՎԻՆՆԱ, 28 Հոկտեմբերի։ Սօցիալիստները անկարգութիւններ գործեցին սօցիալիստի մէջ, զորքերը ցրվեցին հաւաքված խումբերին։

ՓԱՐԻԶ, 28 Հոկտեմբերի։ Միապետականների բանկետները շարունակվում են։ Մասնակցում են մինչև անգամ գլխ. գացիներ և բանւորներ։

ԿԱՅԻՐԻ, 28 Հոկտեմբերի։ Ալբի-փաշա կը գտնվի մի յանձնաժողովի մէջ, որ կազմված է նրա պաշտպանների համաձայնութեամբ։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 28 Հոկտեմբերի։ „Правит. Вѣст.“ լրագրի մէջ առաջին նախազգուշութիւն է յայտնված „Восточное Обозрѣніе“ լրագրին սիբերի վարչութեան վրա անդադար յարձակվելու համար ապգաբնակութեան առաջ նրա վարկը դցելու նպատակով։ „Самарскій Справочный Листокъ“ լրագրի հրատարակութիւնը դադարեցված է մի ամսով։ „Русскій Инвалидъ“ լրագիրը հերքում է լրագրական լուրերը Գլխաւոր շտաբի մէջ ծառայող անձանց թիւը սահմանափակելու մասին։ „Новости“ լրագիրը հաղորդում է, որ Օսմիկի վաճառի գործարանի քննութեան ժամանակ մի շարք անճշտութիւններ են յայտնված շինութիւնների մէջ։ Գործարանի կառավարիչը հրաժարական առնց։

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 28 Հոկտեմբերի։ „Правит. Вѣст.“ լրագիրը հաղորդում է, որ „Восточное Обозрѣніе“ լրագրին տուած է առաջին նախազգուշութիւն սիբերի վարչութեան վրա յարձակվելու պատճառով։ „Голосъ“ լրագիրը հաղորդում է. Գիտութիւնների անդլիական ակադեմիան պրօֆեսոր Մենդելեևին մեզալ շնորհեց տարրերի դասաւորութեան համար, որ ասելի նշանաւոր աշխատանքն է վերջին 10 տարիների ընթացքում։ „Новое Время“ լրագիրը հաղորդում է. Նոյեմբերի վերջին ապատում են կօզերուի մանուածոյովի նեռաների ակվելուն պինատրական փոփոխութիւնների մասին։ „Новости“ լրագիրը հաղորդում է. Ապրաւութեան մինիստրը դիմից պրակտիկայով պրաղված իրաւաբաններին մի շրջաբերականով, խնդրելով յայտնել իրանց կարծիքը քաղաքային նոր օրէնքների կազմող մանուածոյովին, թէ ինչ լրացումներ և ուղղութիւն տալ է հարկաւոր այժմեան օրէնադրութեանը։

ՎԻՆՆԱ, 28 Հոկտեմբերի։ Երկու անգամ փոզոցային անկարգութիւններ և գօրքերի հետ կռիւներ եղան կօշկակարների ժողովի վտակման առիթով։ կարգապահութիւնը ուժով վերականգնված է։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 28 Հոկտեմբերի։ Պետական բանկի 5% առնակը առաջին շրջանի արժէ 95 ր., երկրորդ 90 ր. 87 կ., երրորդ 91 ր., չորրորդ 90 ր. 37 կ., հինգերորդ 90 ր. 15 կ., ներքին 5% առաջին փոխառութեան առնակը արժէ 210 ր. 75 կ., երկրորդ 202 ր. 75 կ., արևելեան առաջին փոխառութեան առնակը արժէ 88 ր. 62 կ., երկրորդ 88 ր. 50½ կ., երրորդ 88 ր. 50 կ., ասկի 8 ր. 20 կ։ Ռուսաց 1 րուբլ Լօնդօնի վրա արժէ 24,03 պէնս, ռուսաց 100 ր. Համբուրգի վրա արժէ 204 մարկ 87 պֆ., Փարիզի վրա 252 ֆրանկ 75 սանտիմ։ Բօրսայի արամադրութիւնը հանդարտ է։

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐՇՐՈՒՆԻ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Նաւթի ՏԱԿԱՌՆԵՐԻ համար տախտակներ (КЛЕПКИ ДЛЯ ФОТОГЕННЫХЪ БОЧЕКЪ) յանկացողներին թէ պատրաստի և թէ ուզած չափերին պատրաստելու համար խնդրում եմ դիմել բանիմաց ԱՐՇԱԿ ԾԱՏՈՒՐԵԱՆՑԻՆ։

Въ БАТУМѢ, Аршаку ЦАТУРОВУ.

1—20

ԹՈՒԱԲԱՆԱԿԱՆ ԻՆԴԻՐՆԵՐ

սիստեմատիք տական ընթացք

Գրիգորի Վարձելեան

Հայոց միջնակարգ ուսումնարանների համար

մանր առաջին (ամբողջ թուեր)

Մամուլի տակից լոյս տեսաւ նոյն խնդիրների երկրորդ մասը (կոտորակ թուեր և երրորդական կանոններ)։

Գինն է 40 կօպ.

Ուսումնարաններին զիջում է 20%։

Ծախվում է գ. Շահվերդեանի լրագրական գործակատարութեան խանութում։

Օտար տեղերից դիմում են այս հասցէով Тифлисъ, въ Агентство В. Шавердова:

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ ԹԷՑԻ ԳՆԵՐԻ ՆՇԱՆԱԻՈՐ ՓՈՓՐԱՑՈՒՄՆ

(MAISON DE CONFIANCE) ԱՐՇՐՈՒՆԻ ԳԱԼԵՐԷԱ № № 156, 157, 158, 159 և 160.

Համեմատեցէք թէյ

1 ր. 10 կ. թէյի հետ ամէն տեղ	1 ր. 30 կ.		
1 „ 20 „	1 „ 60 „		
1 „ 40 „	1 „ 90 „		
1 „ 60 „	2 „ 20 „		
1 „ 80 „	2 „ 50 „		
ամենադաւը 2 ր.	3 „ ——		

Մի և նոյն տեղը գործակալութիւն վաճառման շօկօլադի և կակաօ-Ֆրայ Էսենցիայի, Պալմերի բիսկվիտների, Բազլի կօնֆեկտների, Շեֆիլդի դանակների, Ցուրեռի դրիչների, Գաուէի հրացանների, վնկլի լվծվլիչների, Բարնարդի Թամբերի, Մակինի ամանների, կօշմանի կրեմների և մանանեխ, Եվարցի ալրաճաշ և այլն և այլն։

22—100

Ստիպեցնում եմ **ԿՐԿՆԱԿԻ ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՀԱՇԻՍՊԱՀՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ և ՌՈՒՍԱՑ** լեզուներով. պայմանների մասին կարող են դիմել ինձ մատ **ՋՈՒԲԱԼՕՎԻ** քարվանատան, Գաղափեանցի մոգազինում ամէն ժամանակ։

ՍՄԲԱՏ ԳԻՏՈՒՏԱՐԵԱՆՑ

Նեբոխանան Հայոց Ազգային-Հոգևոր Դպրանոցում Հոգարարձական խորհրդարանի մէջ նոյեմբեր ամսոյ 3-ին 1882 ամի երեկոյեան 7 ժամին կը լինի ածուրդ (աւանց կրկնաձրդի) կապալով տալու դպրանոցապահական այդին Սօղանդուխայ։ Պայմանաթուղթը կարելի է կարդալ հոգարարձութեան գիւանատան մէջ ամէն օր, բացի կիւրակէից և տօներից, յերեկուայ 10-ց 12 ժամին։

ԹԱՆԱՐԴՆԵՐ, էմալաւոր ամաններ, թՅԱՀԱՆՆԵՐ, կողպէքներ, թիթեր, ԴՐԻՉՆԵՐ, սոցկլու դործիքներ, շուրիներ և այլն նոր ստացված են **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** մէջ։ Նոյն տեղը ահագին քանակութեամբ **ԹԷՑ** առաջին հունձի 25% իժան քան թէ ուրիշ տեղ, երկաթէ **ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ** 10 ր. և աւելի։

6—8

Պատրաստ եկաւ մամուլի տակից „Ժողովածու Թուրքական խնդիրների II մասն—կատարածները երրորդ տպագրութիւն, փոխադրեալ ՄԱՐՑԻՐՈՍԻ ՍԻՄԻՕՆԵՆՑ։“ Գինն է 50 կ. թէ տպա և թէ I տարւոյ-(ամբողջ թուերի)-պահեստը դանվում է Ջ. Գրիգորեանցի կոմկաեան գրավաճառանոցում։

6—10

Въ Редакціи газеты

«МШАКЪ»

Продается

БРОШЮРА

„ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНІЕ ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ.“

Д. Григорія АРЦРУНИ.

Брошюра напечатана въ Москвѣ.

Цѣна 25 коп.

ՕԳՈՍՏՈՍ ԱՄՍԻ ՄԷԿԻՑ

ՍԿՍԵՑ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԵԼ ՎԻԵՆՆԱՑՈՒՄ

L'ORIENTAL

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԹԵՐԹԸ, ԱՄԻՍԸ ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՄ

„Ժուրնալ դ'Օրիան“ լրագրի հին բաժանորդներին դադարեցրած թերթի տեղ կուզարկվի այդ նոր հրատարակութիւնը։

„L'Oriental“ թերթի տարեկան գինը 8 րուբլ է, կէս տարվանը 4 րուբլ։

Գրվել կարելի է „ՄՇԱԿԻ“ խմբագրութեան մէջ, կամ ուղղակի վիեննայում գլխ. հեռակայ հասարակ հասցէով. Vienne (Autriche) M. F. Salles I. Neuer Markt 9.

Մ ի ջ ի փ ո զ ո ց, կ ա թ ո լ ի չ է ս կ ա յ ա փ ո զ ո ց ի ա ն կ ի ւ ն № 13.

Աւելի էժան, քան թէ ուրիշ տեղ ծախվում են. ՊԱՏՐԱՍՏԱՒ ՄԵՐՈՒԼ ամէնայն տեսակ, Ֆրանսիական և անդլիական երկաթէ ԿԱՊԱՐԱՆԵՐ 8—30 ր., չամադաններ 250—25 ր., սակվօյաժներ 1. 30—12 ր., սուենդուկներ ձմեռնապարհի 6—35 ր., մարտիններ (погребцы) 6—25 ր., սամօվարներ 60 կ.—1.25 ֆունտ., կուխոնի պղինձ, ամաններ, գիմնաստիկի երկաթի հմայով ամաններ. ուրիվալներ մրամօրնի 38 ր.—75 ր., հրացաններ երիս լուլանի 6—32 ր., ռևվոլվերներ ամէնայն տեսակ 3. 50—30 ր., պատրոններ. (գնտակներ) բիվօվիների, սիգար ռէնգարդի ֆաբրիկից. պատրաս և համաքաղ կաշեպատվի գիլդի պատիրտզի. 5,000 ՅՈՒՆՑ ԹԷՑ (չայ) ԵՂ. ՊԱՊՈՎՆԵՐԻՆ բրիգիլիա. (սուխար չայու և կաֆէի) էմէմի. կօֆէ էմէմի և միխէլսոնի. պետերբուրգում 40—1 ր. 25 կ. Հայելիներ ամէնայն տեսակ 28 կ.—240 ր., պրօբկայ դինէկամաններին, հանքային և գարեջրի (для зельтерскихъ водъ и пива) գոլխուկ (пухъ), պատռուածներ ամանների և չայու, դանակ չանգալ գանագան ֆաբրիկանների 1 ր. 20 կ.—25 ր. գուժիներ. պրեսկոմներ 1 ր. 80 կ.—5—60 կ. գանակ չիրի 1—60 կ.—12 ր., դանակ հացի 20 կ.—1 ր., հատու, կուխոններ 1—40 մինչև 3—20 կ. պրիբօր. միս կարելու մաշինայ. Անգլիական ուրճներ, բրիտանական չայնիկներ, կաֆէնիներ ամէնայն տեսակ, Ջազացներ կաֆէի համար, Ֆիլտեր—ջուր մաքրելու, կրամոլ կատօրկին 18 կ., վաքս Ֆրանսիայի Ժակոյ, Բուգի փոշոի, կանվերաններ, ատլգուչ, մատիա, գրիչ երկաթէ, դրչակոճ, քարեատախտակ, Թանաք, Թանաքամաններ, պրեսպապիններ, գոգներ սեզոնի և չայու Ֆրաժէ, վարշամի և բրիտանական գուժիներ 1—50 կ. մինչև 12 ր., և չայու 45 կ.—5 ր., չուխիէք 45 կ.—5 ր., շամպանիներ ամէն տեսակ 25 կ.—12 ր. Ջախտա, պլաստպուշկաններ վարշավու, ՌՆԶԻՆԻ ԿԱԼՕՇՆԵՐ, ամէն տեսակ, դուլլաններ կանանց և մարդկերանց 15 կ.—50 կ. Ջախտա, շապիկներ, մարդկերանց գալոշիներ, գնտակիներ 35 կ.—4—50 կ., հատ, անձրևի և շոգի. սանդլներ շերմայու ռակոմ, գուտապերչովի և փայտէ, շշտոկաններ գլխի, շորի, սապոնի, պոլի և կարտի համար. չուլքի Թել (бумага) մետաղի կօճի և շուկ (гарусъ) ֆելչատակէք մարդկերանց և կանանց, պորտմանններ, քիսաներ, պապիրոսի տուփեր և մանր գոլանտերեյնի ապրանքներ, սապոն ամէն տեսակ 3 կ.,—30 կ., կառ, հասամէտ չրեր, պուդրա, Գլիցերին չրի քացախ, հոտավէտ պարաշոկներ ԿԻԼԵՐԻ ԼԱՔՕՐԱՏՈՐԻՑ. և այլն և այլն և այլն։

Վաճառականներին առանձին պայմաններով և գինջումով վերոյիշեալ ապրանքներ մեծ քանակութեամբ միշտապէս գտնվում են ՄԻՒԹՑԵԼ ՏԸՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆՑԻ պահեստում. (въ складѣ) մէջի փողոցում կաթոլիկաց փողոցի անկիւնում № 13.

Օտարագաղթացիք կարող են դիմել հետևեալ հասցէով. Тифлисъ Михаилу Н. Теръ-Никогосову.

167—180

Մ ի ջ ի փ ո զ ո ց, կ ա թ ո լ ի չ է ս կ ա յ ա փ ո զ ո ց ի ա ն կ ի ւ ն № 13.

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 29 Октября 1882 года.

Типогр. Главн. Упр. Главнонач. гражд. час., Лор-Мелик[illegible]

Fonds A.R.A.M

Fonds A.R.A.M

№ 203 Տպագրվում է շաբաթը 2 անգամ

1882

ՏԱՐԱԾՎԱԾ ՀԱՅԵՐԿՐՈՒՄ

ՀԱՅԿ

Ստանում ենք 10 թուի կեսը ուրբաթը 6 թուին։

Աստղն էսօրվանից 5 կոպեկով։

Թերթում տրված են ամենաթարմ լուրերը։

Օտարազգիները կարող են բաժանորդագրվել էս թերթին։

Տպագրո. Բենեդիկտ Մկրտչ.

Ցանկացողները թող դիմեն Ազգային Տպարանը։

(Տպվել կիսով չափ)։

Ցանկացողները թող դիմեն Ազգային Տպարանը։

Տարեկան 10—2 դար։ Կիսամյա 5—1 դար։ Եռամսյա 2—3

1883—1886 թվերի Տարեգրությունը

Թերթը 26 էջանոց է

Բոլոր 24-ի մեջ 10-ը, որ կազմում են Ազգային Տպարանի տպագրությունները, ուղղակի ձեռնարկությամբ Ազգային Տպարանի տպագրությունները, 16—18 էջանոց են։

Ամեն մի թվի մեջ կլինի մի նկարագրություն, որ կվերաբերի Ազգային Տպարանի պատմությանը։

Ամեն մի թվի մեջ կլինի մի նկարագրություն, որ կվերաբերի Ազգային Տպարանի պատմությանը։

Ամեն մի թվի մեջ կլինի մի նկարագրություն, որ կվերաբերի Ազգային Տպարանի պատմությանը։

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

ԴԱՍԱԽՈՍՈՒԹԻՒՆ ԴՊՐՈՑԻ

Ամեն մի դասախոսություն դպրոցի մեջ պետք է սկսվի աղոթքով։—ԱՂՈԹՔՈՎ։ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՏԱՐԻ — ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՏԱՐԻ։ Հայկական տարին սկսվում է Հոկտեմբերի 11-ից։ Հոկտեմբերի 11-ից սկսվում է նաև ուսումնական տարին։ Ուսումնական տարին բաժանվում է երկու կիսամյակների։ Կիսամյակները բաժանվում են եռամսյակների։ Եռամսյակները բաժանվում են շաբաթների։ Շաբաթները բաժանվում են օրերի։ Օրերը բաժանվում են ժամերի։ Ժամերը բաժանվում են րոպեների։ Րոպեները բաժանվում են վայրկյանների։ Վայրկյանները բաժանվում են միլիվայրկյանների։ Միլիվայրկյանները բաժանվում են միկրովայրկյանների։ Միկրովայրկյանները բաժանվում են նանովայրկյանների։ Նանովայրկյանները բաժանվում են պիկովայրկյանների։ Պիկովայրկյանները բաժանվում են ֆեմտովայրկյանների։ Ֆեմտովայրկյանները բաժանվում են ատտովայրկյանների։ Ատտովայրկյանները բաժանվում են զեպտովայրկյանների։ Զեպտովայրկյանները բաժանվում են յոկտովայրկյանների։ Յոկտովայրկյանները բաժանվում են ռոնովայրկյանների։ Ռոնովայրկյանները բաժանվում են քվեկտովայրկյանների։ Քվեկտովայրկյանները բաժանվում են վիգինտիլիոնայրկյանների։ Վիգինտիլիոնայրկյանները բաժանվում են տրիգինտիլիոնայրկյանների։ Տրիգինտիլիոնայրկյանները բաժանվում են կվատտուորվիգինտիլիոնայրկյանների։ Կվատտուորվիգինտիլիոնայրկյանները բաժանվում են կվինկվագինտիլիոնայրկյանների։ Կվինկվագինտիլիոնայրկյանները բաժանվում են սեքսագինտիլիոնայրկյանների։ Սեքսագինտիլիոնայրկյանները բաժանվում են սեպտենվիգինտիլիոնայրկյանների։ Սեպտենվիգինտիլիոնայրկյանները բաժանվում են օկտոգինտիլիոնայրկյանների։ Օկտոգինտիլիոնայրկյանները բաժանվում են նովեմվիգինտիլիոնայրկյանների։ Նովեմվիգինտիլիոնայրկյանները բաժանվում են տրիգինտիլիոնայրկյանների։ Տրիգինտիլիոնայրկյանները բաժանվում են անտրիգինտիլիոնայրկյանների։ Անտրիգինտիլիոնայրկյանները բաժանվում են դուոտրիգինտիլիոնայրկյանների։ Դուոտրիգինտիլիոնայրկյանները բաժանվում են տրեստրիգինտիլիոնայրկյանների։ Տրեստրիգինտիլիոնայրկյանները բաժանվում են կվատտուորտրիգինտիլիոնայրկյանների։ Կվատտուորտրիգինտիլիոնայրկյանները բաժանվում են կվինկվագինտիլիոնայրկյանների։ Կվինկվագինտիլիոնայրկյանները բաժանվում են սեքսագինտիլիոնայրկյանների։ Սեքսագինտիլիոնայրկյանները բաժանվում են սեպտենտրիգինտիլիոնայրկյանների։ Սեպտենտրիգինտիլիոնայրկյանները բաժանվում են օկտոգինտիլիոնայրկյանների։ Օկտոգինտիլիոնայրկյանները բաժանվում են նովեմտրիգինտիլիոնայրկյանների։ Նովեմտրիգինտիլիոնայրկյանները բաժանվում են կվադրագինտիլիոնայրկյանների։ Կվադրագինտիլիոնայրկյանները բաժանվում են անկվադրագինտիլիոնայրկյանների։ Անկվադրագինտիլիոնայրկյանները բաժանվում են դուոկվադրագինտիլիոնայրկյանների։ Դուոկվադրագինտիլիոնայրկյանները բաժանվում են տրեսկվադրագինտիլիոնայրկյանների։ Տրեսկվադրագինտիլիոնայրկյանները բաժանվում են կվատտուորկվադրագինտիլիոնայրկյանների։ Կվատտուորկվադրագինտիլիոնայրկյանները բաժանվում են կվինկվագինտիլիոնայրկյանների։ Կվինկվագինտիլիոնայրկյանները բաժանվում են սեքսագինտիլիոնայրկյանների։ Սեքսագինտիլիոնայրկյանները բաժանվում են սեպտենկվադրագինտիլիոնայրկյանների։ Սեպտենկվադրագինտիլիոնայրկյանները բաժանվում են օկտոգինտիլիոնայրկյանների։ Օկտոգինտիլիոնայրկյանները բաժանվում են նովեմկվադրագինտիլիոնայրկյանների։ Նովեմկվադրագինտիլիոնայրկյանները բաժանվում են կվինկվագինտիլիոնայրկյանների։ Կվինկվագինտիլիոնայրկյանները բաժանվում են սեքսագինտիլիոնայրկյանների։ Սեքսագինտիլիոնայրկյանները բաժանվում են սեպտենկվինկվագինտիլիոնայրկյանների։ Սեպտենկվինկվագինտիլիոնայրկյանները բաժանվում են օկտոգինտիլիոնայրկյանների։ Օկտոգինտիլիոնայրկյանները բաժանվում են նովեմկվինկվագինտիլիոնայրկյանների։ Նովեմկվինկվագինտիլիոնայրկյանները բաժանվում են սեքսագինտիլիոնայրկյանների։ Սեքսագինտիլիոնայրկյանները բաժանվում են սեպտենսեքսագինտիլիոնայրկյանների։ Սեպտենսեքսագինտիլիոնայրկյանները բաժանվում են օկտոգինտիլիոնայրկյանների։ Օկտոգինտիլիոնայրկյանները բաժանվում են նովեմսեքսագինտիլիոնայրկյանների։ Նովեմսեքսագինտիլիոնայրկյանները բաժանվում են սեպտիլիոնայրկյանների։ Սեպտիլիոնայրկյանները բաժանվում են անսեպտիլիոնայրկյանների։ Անսեպտիլիոնայրկյանները բաժանվում են դուոսեպտիլիոնայրկյանների։ Դուոսեպտիլիոնայրկյանները բաժանվում են տրեսսեպտիլիոնայրկյանների։ Տրեսսեպտիլիոնայրկյանները բաժանվում են կվատտուորսեպտիլիոնայրկյանների։ Կվատտուորսեպտիլիոնայրկյանները բաժանվում են կվինկվագինտիլիոնայրկյանների։ Կվինկվագինտիլիոնայրկյանները բաժանվում են սեքսագինտիլիոնայրկյանների։ Սեքսագինտիլիոնայրկյանները բաժանվում են սեպտենսեպտիլիոնայրկյանների։ Սեպտենսեպտիլիոնայրկյանները բաժանվում են օկտոգինտիլիոնայրկյանների։ Օկտոգինտիլիոնայրկյանները բաժանվում են նովեմսեպտիլիոնայրկյանների։ Նովեմսեպ

Fonds A.R.A.M

ՎԱՂՎԱ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ

Ինչպես հայտնի է, Վաղվա հայկական հարցի մասին հրատարակվել է Ռուսաստանում մի գրքույկ, որ ուշադրության է արժանացել ոչ միայն Ռուսաստանում, այլև Եվրոպայում։ Գրքույկի հեղինակը Ռուսաստանում հայտնի հասարակական գործիչ Ալեքսանդր Պետրոսի Պապազյանն է։ Նա ներկայացնում է հայկական հարցի էությունը, նրա պատմությունը, ինչպես նաև հայ ժողովրդի ներկա վիճակը։ Գրքույկի հեղինակը ցույց է տալիս, որ հայկական հարցը ոչ միայն չի լուծվել, այլև ավելի է սրվել։ Նա գրում է, որ հայ ժողովուրդը ենթարկվում է ոչ միայն տնտեսական, այլև ազգային ճնշումների։ Հեղինակը կոչ է անում հայ ժողովրդին միավորվել իր ազատագրական պայքարի համար։

Գրքույկը մեծ հետաքրքրություն է առաջացրել ինչպես Ռուսաստանում, այնպես էլ արտասահմանում։ Շատ թերթեր գրել են նրա մասին։ Ֆրանսիական «Le Temps» թերթը գրում է, որ գրքույկը հետաքրքրական է և արժանի ուշադրության։ Անգլիական «The Times» թերթը նշում է, որ հեղինակը լավ է ծանոթ հայկական հարցին։ Գերմանական «Berliner Tageblatt» թերթը գրում է, որ գրքույկը պարունակում է շատ նոր տեղեկություններ։

Գրքույկը թարգմանվել է նաև ֆրանսերեն և անգլերեն լեզուներով։ Ֆրանսերեն թարգմանությունը լույս է տեսել Փարիզում, իսկ անգլերենը՝ Լոնդոնում։ Գրքույկի թարգմանությունները նույնպես մեծ հետաքրքրություն են առաջացրել։

Գրքույկի հեղինակը հայտնի է նաև որպես գրող։ Նա գրել է մի շարք պատմվածքներ և վեպեր, որոնք նույնպես մեծ ուշադրության են արժանացել։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԻ ՄԱՍԻՆ

Ռուսական «Русские Ведомости» թերթը 30-ին մ. թ. տպագրել է հայկական հարցի մասին մի հոդված։ Հոդվածագիրը նշում է, որ հայկական հարցը ոչ միայն չի լուծվել, այլև ավելի է սրվել։ Նա գրում է, որ հայ ժողովուրդը ենթարկվում է ոչ միայն տնտեսական, այլև ազգային ճնշումների։ Հեղինակը կոչ է անում հայ ժողովրդին միավորվել իր ազատագրական պայքարի համար։

Fonds A.R.A.M

«ՄՇԱԿ» ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՐԱՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ը. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 29 Հոկտեմբեր: Մ.Ա-

Ներքին լուրեր

Ը. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 29 Հոկտեմբեր: Մեծապատիւ Տաճատ Եսայեան ներկայ գտնուելով Ազգային ժողովի նիստերուն, ընդունած է հետեւեալ հեռագիրը Ս. Էջմիածնէն.

«Ազգային ժողովի նախագահ Տաճատ Եսայեանի. Ս. Էջմիածին, 29 Հոկտեմբեր: Ազգային ժողովի նիստերուն ներկայ գտնուելով, ինծի համար մեծ ուրախութիւն պատճառեցիր, հաղորդելով ինծի ընդունելութեան ցոյցերը, զորս ցուցուցին ժողովականները ինծի: Ես ալ իմ կողմանէ կը շնորհաւորեմ ձեզ ձեր ընտրութեան առթիւ եւ կը մաղթեմ ձեզ ամենայն յաջողութիւն ձեր ազգային գործունէութեան մէջ: Ներսէս Վարդապետ Տէր-Մովսիսեան»:

Ը. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 29 Հոկտեմբեր: Ազգային ժողովի նիստերուն, ընդունած է հետեւեալ հեռագիրը Ս. Էջմիածնէն.

«Ազգային ժողովի նախագահ Տաճատ Եսայեանի. Ս. Էջմիածին, 29 Հոկտեմբեր: Ազգային ժողովի նիստերուն ներկայ գտնուելով, ինծի համար մեծ ուրախութիւն պատճառեցիր, հաղորդելով ինծի ընդունելութեան ցոյցերը, զորս ցուցուցին ժողովականները ինծի: Ես ալ իմ կողմանէ կը շնորհաւորեմ ձեզ ձեր ընտրութեան առթիւ եւ կը մաղթեմ ձեզ ամենայն յաջողութիւն ձեր ազգային գործունէութեան մէջ: Ներսէս Վարդապետ Տէր-Մովսիսեան»:

Ը. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 29 Հոկտեմբեր: Ազգային ժողովի նիստերուն ներկայ գտնուելով Ազգային ժողովի նախագահ Տաճատ Եսայեան, ընդունած է հետեւեալ հեռագիրը Ս. Էջմիածնէն.

«Ազգային ժողովի նախագահ Տաճատ Եսայեանի. Ս. Էջմիածին, 29 Հոկտեմբեր: Ազգային ժողովի նիստերուն ներկայ գտնուելով, ինծի համար մեծ ուրախութիւն պատճառեցիր, հաղորդելով ինծի ընդունելութեան ցոյցերը, զորս ցուցուցին ժողովականները ինծի: Ես ալ իմ կողմանէ կը շնորհաւորեմ ձեզ ձեր ընտրութեան առթիւ եւ կը մաղթեմ ձեզ ամենայն յաջողութիւն ձեր ազգային գործունէութեան մէջ: Ներսէս Վարդապետ Տէր-Մովսիսեան»:

ՓԱՐԻԶ, 29 Հոկտեմբեր: Ընդհանուր ժողովի եւ գիշերօթիկ աշակերտներու ներկայացուցիչներու ընտրութիւնները կատարուած են հետեւեալ կերպով: Ընդհանուր ժողովի ներկայացուցիչներ ընտրուած են Ս. Պալեան, Ա. Ալիշան, Ա. Ալպոյաճեան, Ա. Ղազիկեան, Ա. Ղազիկեան, Ա. Ղազիկ

МОСКВА, 30 հոկտեմբերին. Հաշտարար ժողովի մէջ նշանակված է կազակովի գրծը. Մինչեր նրան մեզագրում է դիտմամբ ծանր հարուածներ հասցնելու մէջ։ „Новое Время„ լրագիրը հաղորդում է, որ ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրութիւնը յանձնից հոգաբարձուներին հաղորդութիւնների մի շարք, որից երևում է, թէ գիւղական վարժուհիները ուսուցիչներից աւելի բարեխղճարար են վերաբերվում գործին։ Ֆրանսիական ընկերութիւնը առաջարկում է Ֆինանսների մինիստրին էլեվատորներ կազմել Ռուսաստանի մէջ։

Ս ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 30 հոկտեմբերին. Ֆինանսական պետական գաւառների մէջ նշանակված է Շուեմպելի բազրի քննութիւնը կատարել գաւառների վրայ գէմ „Новости“ լրագիրը լսել է, որ ուսումնարանական գործին հոգևորականների մասնակցութեան մասին մանաւանդ նախագծում է կնաբրնական, նահանգական և գաւառական հոգաբարձութիւններ հոգևոր անձանց նախագահութեամբ։ Ընդունված է կնաբրնական հոգաբարձութեան նախագահին տեղ տալ պետական խորհրդի մէջ։

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐՇՐՈՒՆԻ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

КЁЛЕРОВАЯ УКСУСНАЯ ЭССЕНЦІЯ.

17—50

Թէյ առաջին հունձի այս տարի շաբաթանց գոյնաւոր և հոտաւէտ։ Այդ թէյից **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** մէջ ստացված է 50,000 ֆունտ և ծախվում է 25% էժան և աւելի լաւ քան թէ ուրիշ տեղ։ Օրինակ. Լաւ կանեփ թէյ 1 ր.—1 ր. 20 կոպ., պատուական սանձա թէյ 1 ր. 40 կ., հիանալի մոնիկ թէյ 1 ր. 60 կ. այս թէյ ամեն տեղ ծախվում է 2 ր.—2 ր. 50 կ., գեղեցիկ կաճառոն թէյ 1 ր. 80 կ. և ամենալաւ ֆու-չու-ֆու թէյ 2 ր. մաքուր թէյ տանց թղթի։ Նոյն տեղը սովորաբար լինում են 500 երկաթէ մաշկանները 6 ր.—60 ր., երկաթէ գրիչներ ամբողջ անդրկովկասի համար, շօկոլադ ֆրայ, շեմպինի գանակներ, վերահանդոյց մակմասներ մազերի համար, հրացաններ գանի, բինոկլներ վերի, թամբեր բարձերի, կօլմանի նշրշտայ, ալբոմներ շեմարյի կէս գնով։ **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹ, ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԷՋ ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԼԵՐԻՅՈՒՄ** № 156, 157, 158, 159 և 100։

69—100

ԲԱՖՖԻ

ԽԱՄՈՒՆԻ

ՄԷԼԻՔՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ԳԻՆՆ Է 1 ր. 50 կ.

Դիրքը բաղկացած է 467 երեսներից

ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ վաճառվում է

„Մշակի“ խմբագրատանը.—„Կենսաբնական գրավաճառանոցում“ Մերիմանովի տանը № № 3 և 4. Պ. Զաքարիայ Գրիգորեանցի „Կովկասեան գրավաճառանոցում“.—Պ. Էնֆիաձեանցի Ծխախոտի խանութում. Պ. Շահինեանցի Ծխախոտի խանութում։

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել կամ յիշեալ տեղերը, կամ ուղղակի հեղինակին հեռևեալ հասցէով։

ТИФЛИСЪ. Редакція „Мшакъ“.

РАФФИ.

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

„ՀԱՑՈՑ ԼԵԶՈՒԻ ՈՒՍՈՒՑԻՉ“

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐՈՒՑ

Դասագիրքը

„Կովկասեան դրախանութի„ հրատարակութեամբ և ծախվում է նոյն գրախանութում։

Գինը 25 կոպէկ է։

Գումարով առնող և կանխիկ վճարողին 20% զիջումն կը լինի։

կարելի է դիմել.

ТИФЛИСЪ. Кавказская книжная торговля—З. П. Грикурову.

կամ

ТИФЛИСЪ. на Авлабарѣ. Ованесу Назарянцъ.

Ե. Նազարեանց.

Նաւթի տակառների համար տախտակներ (**КЛЕПКИ ДЛЯ ФОТОГЕННЫХЪ БОЧЕКЪ**) ցանկացողներին թէ պատրաստի և թէ ուղած չափերի պատրաստելու համար խնդրում եմ դիմել Բաթումի ԱՐՇԱԿ ՅԱՏՈՒՐԵԱՆՑԻՆ։

Въ БАТУМѢ, Аршаку ЦАТУРОВУ.

2—20

ԹՈՒՄԱՆԱԿԱՆ ԽՆԻՐՆԵՐ

սիամ մատիքական ընթացք

Գրիգորի վարձկեան

Հայոց մէջնակարգ ուսուցիչարանների համար *մանր առաջին* (ամբողջ թուով)

Մամուլի տակից լոյս տեսաւ նոյն խնդիրների երկրորդ մասը (կատարակ թուով և երրորդական կանոններ)։

Գինն է 40 կոպ.

Ուսուցիչարաններին զիջում 20%։

Ծախվում է վ. Շահվերդեանի լրագրական գործակալութեան խանութում։

Օտար տեղերից դիմում են այս հասցէով Тифлисъ, въ Агентство В. Шавердова:

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ. ԹԷՅԻ ԳՆԵՐԻ ՆՇԱՆԱԿՈՐ ՓՈՓՐԱՑՈՒՄՆ

(MAISON DE CONFIANCE) ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԵՐԷԱ № № 156, 157, 158, 159 և 160.

Համեմատեցէք թէյ

1 ր. 10 կ.	թէյի հետ ամեն տեղ	1 ր. 30 կ.	
1 „ 20 „	. . . . .	1 „ 60 „	
1 „ 40 „	. . . . .	1 „ 90 „	
1 „ 60 „	. . . . .	2 „ 20 „	
1 „ 80 „	. . . . .	2 „ 50 „	
ամենալաւը 2 ր.	. . . . .	3 „ ——	

Մի և նոյն տեղը գործակալութիւն վաճառման շօկոլադի և կակաո-ֆրայ էսսենցիայի, գալոշների բիսկվիտների, բազրի կօնֆիկանների, շեմպինի գանակների, ցուրնների զրիչների, գաւաթ հրացանների, վերկիի բեվօլվերների, բարնաբիի թամբերի, մեկինի ամաններ, կօլմանի կրախմալ և մանանեխ, շեմարյի տլբօներ և այլն և այլն

23—100

Սորվեցնում եմ **ԿՐԿՆԱԿԻ ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՀԱՇԻԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ և ՌՈՒՍԱՑ** լեզուներով. պայմանների մասին կարող են դիմել ինձ մօտ **ԶՈՒԲԱԼՕՎԻ** քարվանսարայ, Գասպարեանցի մագազինում ամեն ժամանակ։

ՍՄԲԱՏ ԳԻՏԱՏՐԵԱՆՑ

Ներքինեան Հայոց Աղգային-Հոգևոր Վարչութեան հոգաբարձական ժողովը նոյեմբերի ամսոյ 3-ին 1882 տի երեկոյեան 7 ժամին կը լինի ածուրդ (առանց կրկնաձրղի) կապալով տալու գպրանոցապատկան այգին Սօղանլուխայ։ Պայմանաթուղթը կարելի է կարդալ հոգաբարձութեան դիւանատան մէջ ամեն օր, բացի կիւրակէից և տօներից, ցերեկուայ 10-ից 12 ժամին։

ԹԱԿԱՐԴՆԵՐ, էմալաւոր ամաններ, ԽՑԱՀԱՆՆԵՐ, կոզակէքներ, թիեր, ԳՐԻՉՆԵՐ, ազդելու գործիք, շամիներ և այլն նոր սատցված են **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** մէջ։ Նոյն տեղը ահագին քանակութեամբ **ԹԷՅ** առաջին հունձի 25% էժան քան թէ ուրիշ տեղ, երկաթէ **ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ** 10 ր. և աւելի։

7—8

Դուրս եկաւ մամուլի տակից „Ժողովուրդ թուրաբանական խնդիրների II մասը կատարակները երրորդ տպագրութիւն, փոխադրութիւն ՄԱՐՏԻՐՈՍԻ ՍԻՈՆԱՆ։“ Գինն է 50 կ. թէ սորա և թէ I մասայ-(ամբողջ թուերի)-պահեստը գտնվում է Զ. Գրիգորեանցի Կովկասեան գրավաճառոցում։

7—10

Въ Редакціи газеты «МШАКЪ» Продается БРОШЮРА „ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНІЕ ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ.“ Д. Григорія АРЦРУНИ.

Брошюра напечатана въ Москвѣ. Цѣна 25 коп.

ՕԳՈՍՏՈՍ ԱՄՍԻ ՄԷԿԻՑ

ՍԿՍԵՑ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԵԼ ՎԻԵՆՆԱՑՈՒՄ

L'ORIENTAL

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԹԵՐԹԸ, ԱՄԻՍԸ ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՄ։

„Ժուրնալ դ'Օրիան“ լրագրի հին բաժանորդներին դադարեցրած թերթի կուզարկվի այդ նոր հրատարակութիւնը։

„L'Oriental“ թերթի տարեկան գինը 8 րուբլ է, կէս տարվանը 4 րուբլ։

Գրվել կարելի է „ՄՇԱԿԻ“ խմբագրութեան մէջ, կամ ուղղակի վիեննայում գտնվող հեռևեալ հասարակ հասցէով. Vienne (Autriche) M. F. Salles I. Neuer Markt

Մ ի ջ ի փ ո ղ ո ց, կ ա թ ո լ ի կ ա կ ա յ ա փ ո ղ ո ց ի ա ն կ ի ւ ն № 13.

Աւելի էժան, քան թէ ուրիշ տեղ ծախվում են. ՎԻԵՆՆԱՑԻ ՄԵՐԵԼ ամենայն տեսակ, ֆրանսիական և անգլիական երկաթէ ԿՐԱՎԱՖՆԵՐ 8—30 ր., չամագաններ 250—25 ր., սակվօյաժներ 1. 30—12 ր., սուն դուկներ ճնապարհի 6—35 ր., մարաններ (погребцы) 6—25 ր., սամօվարներ 60 կ.—1.25 ֆունտը., կոխածներ պղնձէ ամաններ, գերմանիայի երկաթէ էմալով ամաններ. ուրի վալներ մրամօրներ 38 ր.—75 ր., հրացաններ երկու լուլաներ 6—32 ր., ռեվոլվէրներ ամենայն տեսակ 3. 50—30 ր., պատրոններ. (գուլաններ) բեվօլվերի, սիգար ռէնգարդի ֆաբրիկից. պատրոն և թամբաքու կուշնարօվի գիլզի պապիրոսի. 5,000 ՖՈՒՆՏ ԹԷՅ (չայ) ՄԻ ՊԱՊՈՎՆԵՐԻ, բրեակֆաս. (սուրոր չայու և կաֆէի) էլեկտրի. կօֆէ էլեկտրի և Միխէլսոնի. գեռերբուրգում 40—1 ր. 25 կ. հայելիներ ամենայն տեսակ 28 կ.—240 ր., պրօբկայ գինեվաճառանոցի, հանքային և գարեջրի (минеральныхъ водъ и пива) գոյնաւոր (цухъ), պատուհաններ սամովարի և չայու, դանակ չանգալ զանազան ֆաբրիկանների 1 ր. 20 կ.—25 ր. գուժիք գլուխկոթներ 1 ր. 80 կ.—5—60 կ. դանակ ջիբի 1—60 կ.—12 ր., գրանակ հացի 20 կ.—1 ր., հատը, կուխոնների 1—40 մինչև 3—20 կ. պրիորմիս կարելու մաշինայ. Անգլիական ուխտներ, բրիտանական չայնիկներ, կոֆէնիներ ամենայն տեսակ, ջազայներ կաֆէի համար, ֆիլտրներ—ջուր մաքրելու կրախմալ կարօրկէն 18 կ., վոքս Ֆրանսիայի ձախոյ, թուղթ փաշտի, կանվերներ, սուրդուչ, մանիա, գրիչ երկաթէ, գլուխկոթ, քարեսախատակ, թամբաքամաններ, պրեսպապիէներ, գդալներ սեղանի և չայու ֆրաժէ, վարշամի և բրիտանական գուժիները 1—50 կ. մինչև 12 ր., և չայու 45 կ.—5 ր., շամիշկէք 45 կ.—5 ր., շամդաններ ամեն տեսակ 25 կ.—12 ր. ջուխտ, պրասպաշկաններ վարշավու, ՌԵԶԻՆԻ ԿԱԼՕՇՆԵՐ, ամեն տեսակ, գուլպաններ կնանց և մարդկերանց 15 կ.—50 կ. ջուխտ, շապիկներ, մարդկերանց գալոշներ, գոնտրեներ 35 կ.—4—50 կ., հատ, ունձրևի և շղթի. սանդրեր ձիու մարու սակրե, գուտապերչովի և փայտե, շշոտկաններ գլխի, շղթի, սապոկի, պղպեղ կապտի համար. չուլքի թէկ (бумага) մատոկի կօճղ և շալէ (гарусъ) ֆիլշամիկք մարդկերանց և կանանց, պորտմանեներ, քիսաներ, պապիրոսի ամաններ և մանր գոյնաւոր ապրանքներ, սապոն ամեն տեսակ 3 կ.,—30 կ. կաթ, հոտաւէտ ջրեր, պուդրա, Գլիցերին ջրի քացախ, հոտաւէտ պարաշոկներ ԿԻՎԵՐԻ ԼԱԲՕՐԱՏՈՐԻՑ. և այլն և այլն և այլն։

Վաճառականներին առանձին պայմաններով և զիջումով վերցրիշեալ ապրանքներ մեծ քանակութեամբ միշտապէս գտնվում են ՄԻՒԶԱԼ ՏԸՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵՆՑԻ պահեստում. (въ складѣ) *Միջի փողոցում կաթոլիկաց փողոցի* տան *Կիւնում* № 13.

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել հեռևեալ հասցէով. Тифлисъ Михаилу Н. Теръ-Никогосову.

168—180

Մ ի ջ ի փ ո ղ ո ց, կ ա թ ո լ ի կ ա կ ա յ ա փ ո ղ ո ց ի ա ն կ ի ւ ն № 13.

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 1 Ноября 1882 года.

Типогр. Главн. Упр. Главнонач. гражд. час., Лор-Меликъ. ул. каз. д.

Fonds A.R.A.M

№ 204 Նոյեմբերի 4 Ուրբաթ 1882 Նոյեմբերի 4 Ուրբաթ № 204

ՏԱՍՆԱՄԵԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարւոնը 6 րուբլի։ Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում գրւում են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Օտարազգացիք դիմում են ուղղակի Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (Բացի կիրակի և տօն օրերից)։

Յայտարարութիւն ընդունւում է ամէն ւրիցում։

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ։

Թիֆլիսի Քաղաքային Վարչութիւնը սրտանով յայտնում է ընդհանուր դիտութեանը, որ Նոյեմբերի 7-ին, ներկայ 1882 Թւին, Դումայի դահլիճում, առաւօտեան 10 ժամին, կատարվելու են առաջին կարգի Քաղաքային ընտրութիւնները տասներկայ 1883—1886 քառամեակի համար։

3—3

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԴԵՐԲԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ երեսից։ Ներքին լուրեր։—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Ֆերմանիա։ Արտաքին լուրեր։—ԹԱՒՒՆ ԼՈՒՐԵՐ։—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ Գիւղ։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԵՐԵՒԱՆԻՑ

Հոկտեմբերի 26-ին

Ամառս առաւ երեքին մեր Քեմակալի փոխանորդ պր. Գ. Եպիսկոպոս Սարգիսեանց քաղաքիս հինգ եկեղեցիներից հոգևոր պատգամաւորներ կանչով Քեմական դպրանոցը, յայտարարում է, որ եթէ չորս տարի ուսանելոց առաջ՝ նորին Վեհափառութեան և ս. սինոդի անօրէնութեանը համաձայն՝ եկեղեցական զանազանների տղոցներն չը որվին յաջաւ և ի պաշտպանութիւն Քեմական դպրանոցիս, այս վերջինը կը փակվի և անմնայն կերով աշխատում է առանց պատգամաւորների հաւանութիւնը, որպէս որ երեսփոխանների ընտրութիւնը պահանջէ թէ՝ մինչ տարի չը վճարածը և թէ այսուհետև վճարելի տոկոսը. քանի պատգամաւորներից՝ ս. Գևոհաննէսի և ս. Զօրաւորի պատգամաւորները չեն ատորպրում համախոհական ներքին, թէև այդ արձանագրութիւնը իրանց ներկայութեանն է գրվում. և պատճառ են լինում դրծի խանգարման, որով պր. փոխանորդը այն առաջնեան է բարկանում որ՝ Ժողովը ձգում է դուրս գալիս և ասում են՝ այժմ կամենում է նրանը ձեռ գնալ Էջմիածին։ Մի տրիշ անգամ այդ ս. ս. պատգամաւորների ինչ զարգացման և վարք ու բարքի տէր լինելը մի քանի միջոկ կը գրեմ ձեզ, որպէս զի ժողովուրդն էլ ճանաչէ իր պատգամաւորներին։ Ատեսած, դու խելք, խիղճ ու ամլութիւն տուր նոցա։

Ջեն թողում, որ ժողովրդի ասած զանձանակի առկոսը նոյն ժողովրդի որդոց կրթութեան վրա գործ դրվի. այս խիղճ է արդեօք։ Այսօր 25 հոգի Ս. Բարեգործ. ընկեր. մի ձիրն էլ երեսանում հատատուվեցաւ։ Ընդհ. ժողովի նախագահ ընտրվեց՝ միաձայն հաւանութեամբ պր. Գ. Եպիսկոպոս Սարգիսեանց՝ և քարտուղար ընտրվեց Ս. Ալէքսանդրեանցը՝ ձայնից բազմութեամբ։ Մանրամասնութիւնը չեատ։

Ն ը ր ա յ ր

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԵՐԵՒԱՆԻՑ ատացանք հետևեալ հեռագիրը։ «Այն փուրգոնի մէջ, որ կալանատորվեցաւ երեսանում, գանվեցան բացի Մանկունու իրեղէններից և երկու արկղ մի թղթերով։ Ասում են որ երկու արկղ խազրած են»։

—

երկուշաբթի օր, Նոյեմբերի 1-ին, Մօսկվայից եկած դիպանների երգեցիկ խումբը առաջին անգամ իր կոնցէրտը տուեց Աբգուսնու թատրոնում։ Հանդիսականները չատ գժգոհ մնաց այդ կոնցէրտից։ Մենք քանդ, որոնք Մօսկվա ենք եղել, միշտ հետզհետէ չենք գիտացողների երգեցողութիւնը այդ քաղաքում, բայց այժմ Թիֆլիս եկած խումբը չատ անաչդող է կազմված, անեղբաչնակ կերպով է երգում և ոչ մի դաբեկան ձայն ունեցող երգիչ կամ երգչուհի չունի։ Բացի սրանից երբ մենք նայեցինք աֆիշայի վրա, տեսանք այնպիսի անուններ, ինչպես օրիորդ Շնէյկինա, որ յայտնի սիրական երգչուհի է Մօսկվայում։ Բայց այդ անուններն էլ ինչ յայտնվեցան։ Թատրոնը լի էր, որովհետև ամենքս կարծում էինք որ լսելու ենք Մօսկվայի սիրականների այն երգեցիկ խումբը, որ այդքան աֆորտիւնն ունի միշտ Մօսկվայում իր գեղեցիկ և ներդաչնակ երգերով, բայց դժբաղդաբար սխալվեցանք մեր յոյսերի մէջ։

—

Լսում ենք որ Հայոց հնոց Բարեգործական ընկերութիւնն առնադիտութեան սիրին Երիցեանս, իր առաջարկութիւնների մէջ անզգաստ մնրժված և բայսական պատասխաններ ստանալով խորհրդից, հրաժարվել է առնադիտութեան պաշտօնից։ Այդ չատ տխուր երեսոյթ է, ճանաչանդ որ մինչև այժմ Հայոց ընկերութիւնը ոչ թէ միայն մի արդիւնաւոր գործ չէ կատարել, այլ ամենևին ոչինչ չէ արել գեռ ևս և արդէն սկսում են այդ ընկերութեան մէջ նեղքին երեսներ։

—

Համարեա ամեն օր կարդում ենք ռուսաց լրագրներում որ այս կամ այն բանկը սնանկանում է։ Սկօպինի բանկից յետոյ, անկարգութիւններ յայտնվեցան և Վլադիկավկազի քաղաքային բանկի մէջ։ Դիրեկտօրը և գանձապահը արդէն կալանաւորված են։

—

ԵՐԵՒԱՆԻՑ մեզ գրում են որ 29-ին հակտեմբերի առաջվեցաւ Երեսանում հետևեալ հեռագիրը Էջմիածնից։ «Այսօր Էջմիածնից դուրս եկաւ չորս ձի լծած մի փուրգոն յի արկղերով, որոնք, խոտով ծածկված, ուղարկում էր Մանկունին։ Արկղերի միջի իրերը վանքի սեփականութիւն են։ Միաբանութիւնը չը կարողացաւ դեմ դնել փուրգոնի դուրս տանելուն որ պատճանները չէջատաւված էր։ Ամենքը յուզման մէջ են Էջմիածնում։ Այդ հեռագիրը ատացվելուց յետոյ երեսանցիները, ինչպես գրում է մեր թղթակիցը, տեղական պատմում է մեր թղթակիցը, տեղական պատմում է մեր թղթակիցը, տեղական պատմ

Fonds A.R.A.M

ՎՎԱՐԱԿԱՆ ՏՈՒԺԱՅՈՑ

Ս. Պետերբուրգ, 1 (13) Մարտի։ Ինչպես հայտնի է մեր ընթերցողներին, Ռուսաստանի կառավարությունը ձեռնարկել է մի շարք միջոցներ՝ ուղղված ազգաբնակչության տնտեսական վիճակի բարելավմանը։ Այդ միջոցների թվում է նաև գյուղացիական հողերի ազատ վաճառքի իրավունքի տրամադրումը։ Ինչպես հայտնի է, մինչև այժմ գյուղացիները հող կարող էին գնել միայն իրենց համայնքի միջոցով։ Նոր օրենքը թույլ է տալիս նրանց անձամբ գնել հողեր, ինչը մեծ հնարավորություններ է ստեղծում նրանց համար։

Սակայն այս նորամուծությունը ոչ միայն ուրախություն է առաջացրել, այլև մտահոգություն։ Շատ գյուղացիներ չեն կարողանում հասկանալ, թե ինչպես կարելի է հողը գնել առանց համայնքի թույլտվության։ Ոմանք կարծում են, որ սա նշանակում է հողի վերջնական բաժանում և համայնքի քայքայում։ Այլք էլ վախենում են, որ հարուստները կսկսեն գնել ամբողջ հողերը, իսկ աղքատները կմնան առանց հողի։

Ներքին գործերի նախարարությունը հրապարակել է հատուկ հրահանգ, որը պետք է կանոնակարգի այս գործընթացը։ Հրահանգի համաձայն՝ հողը կարելի է գնել միայն այն դեպքում, եթե համայնքի ավագանին տվել է իր համաձայնությունը։ Ավագանին պետք է քննի յուրաքանչյուր դեպք առանձին և որոշի, թե արդյոք գործարքը չի վնասում համայնքի շահերին։

Հրահանգում նշված է նաև, որ հողի վաճառքից ստացված գումարի 10 տոկոսը պետք է մտնի համայնքի ընդհանուր դրամարկղ՝ որպես փոխհատուցում հողի կորստի համար։ Այդ գումարը կարող է օգտագործվել միայն համայնքի կարիքների համար՝ դպրոցների, հիվանդանոցների կամ ճանապարհների կառուցման համար։

Ներքին գործերի նախարարությունը հրապարակել է հատուկ հրահանգ, որը պետք է կանոնակարգի այս գործընթացը։ Հրահանգի համաձայն՝ հողը կարելի է գնել միայն այն դեպքում, եթե համայնքի ավագանին տվել է իր համաձայնությունը։ Ավագանին պետք է քննի յուրաքանչյուր դեպք առանձին և որոշի, թե արդյոք գործարքը չի վնասում համայնքի շահերին։

Հրահանգում նշված է նաև, որ հողի վաճառքից ստացված գումարի 10 տոկոսը պետք է մտնի համայնքի ընդհանուր դրամարկղ՝ որպես փոխհատուցում հողի կորստի համար։ Այդ գումարը կարող է օգտագործվել միայն համայնքի կարիքների համար՝ դպրոցների, հիվանդանոցների կամ ճանապարհների կառուցման համար։

Ներքին գործերի նախարարությունը հրապարակել է հատուկ հրահանգ, որը պետք է կանոնակարգի այս գործընթացը։ Հրահանգի համաձայն՝ հողը կարելի է գնել միայն այն դեպքում, եթե համայնքի ավագանին տվել է իր համաձայնությունը։ Ավագանին պետք է քննի յուրաքանչյուր դեպք առանձին և որոշի, թե արդյոք գործարքը չի վնասում համայնքի շահերին։

Հրահանգում նշված է նաև, որ հողի վաճառքից ստացված գումարի 10 տոկոսը պետք է մտնի համայնքի ընդհանուր դրամարկղ՝ որպես փոխհատուցում հողի կորստի համար։ Այդ գումարը կարող է օգտագործվել միայն համայնքի կարիքների համար՝ դպրոցների, հիվանդանոցների կամ ճանապարհների կառուցման համար։

ՅԱՅԻՆ ԴԱՍԸ

Ս. Պետերբուրգ, 1 (13) Մարտի։ Ինչպես հայտնի է մեր ընթերցողներին, Ռուսաստանի կառավարությունը ձեռնարկել է մի շարք միջոցներ՝ ուղղված ազգաբնակչության տնտեսական վիճակի բարելավմանը։ Այդ միջոցների թվում է նաև գյուղացիական հողերի ազատ վաճառքի իրավունքի տրամադրումը։ Ինչպես հայտնի է, մինչև այժմ գյուղացիները հող կարող էին գնել միայն իրենց համայնքի միջոցով։ Նոր օրենքը թույլ է տալիս նրանց անձամբ գնել հողեր, ինչը մեծ հնարավորություններ է ստեղծում նրանց համար։

Սակայն այս նորամուծությունը ոչ միայն ուրախություն է առաջացրել, այլև մտահոգություն։ Շատ գյուղացիներ չեն կարողանում հասկանալ, թե ինչպես կարելի է հողը գնել առանց համայնքի թույլտվության։ Ոմանք կարծում են, որ սա նշանակում է հողի վերջնական բաժանում և համայնքի քայքայում։ Այլք էլ վախենում են, որ հարուստները կսկսեն գնել ամբողջ հողերը, իսկ աղքատները կմնան առանց հողի։

Ներքին գործերի նախարարությունը հրապարակել է հատուկ հրահանգ, որը պետք է կանոնակարգի այս գործընթացը։ Հրահանգի համաձայն՝ հողը կարելի է գնել միայն այն դեպքում, եթե համայնքի ավագանին տվել է իր համաձայնությունը։ Ավագանին պետք է քննի յուրաքանչյուր դեպք առանձին և որոշի, թե արդյոք գործարքը չի վնասում համայնքի շահերին։

Հրահանգում նշված է նաև, որ հողի վաճառքից ստացված գումարի 10 տոկոսը պետք է մտնի համայնքի ընդհանուր դրամարկղ՝ որպես փոխհատուցում հողի կորստի համար։ Այդ գումարը կարող է օգտագործվել միայն համայնքի կարիքների համար՝ դպրոցների, հիվանդանոցների կամ ճանապարհների կառուցման համար։

Ներքին գործերի նախարարությունը հրապարակել է հատուկ հրահանգ, որը պետք է կանոնակարգի այս գործընթացը։ Հրահանգի համաձայն՝ հողը կարելի է գնել միայն այն դեպքում, եթե համայնքի ավագանին տվել է իր համաձայնությունը։ Ավագանին պետք է քննի յուրաքանչյուր դեպք առանձին և որոշի, թե արդյոք գործարքը չի վնասում համայնքի շահերին։

Հրահանգում նշված է նաև, որ հողի վաճառքից ստացված գումարի 10 տոկոսը պետք է մտնի համայնքի ընդհանուր դրամարկղ՝ որպես փոխհատուցում հողի կորստի համար։ Այդ գումարը կարող է օգտագործվել միայն համայնքի կարիքների համար՝ դպրոցների, հիվանդանոցների կամ ճանապարհների կառուցման համար։

նա արտասահման գնաց, բայց չը վերադարձավ արտասահմանից, ուր չէդը ընդհիմապրեմին կազմակերպեց։ Նա այն դատարանն էր, որ դատապարտեց 1864 թվին Գառնապետիկյան պետական դատախազին համար և բանտարկվեցավ Եօզնիշատական ամրոցի մէջ. բայց երբ կայսր Ֆրանց-Յովսէփ ընդհանուր ներում հրատարակվեցավ, նա ներումն չընդունեց նրան։ Գոզոս Աշտէի վախճանվեցավ 75 տարեկան հասակում։

* * *

«Համառօտ Ընկերութեանը» թէրնից գրում են նոյեմբերի 1-ից։ Վօղանն և Ժէնէվիան կանտոնների կառավարութիւնները դեռ ևս չը կարողացան գաղտնիքի խորհրդին անկնկռիմներ հաղորդել անիշխանականների գործողութիւնների մասին և ժէնէվում կամ չվէյցարական հողի վրա պատրաստվող դատապարտիչների մասին։ Բայց կասկած չը կայ, որ իշխանն Կրապոտկին մի քանի անգամ ժէնէվ է եկել, ուր նա բարեկամներ ունի ուսու փախստականների կազմութեան մէջ։ Այժմ նա Ցօնեանումն է ապրում, ուր ամառանոցից բնակութիւն հաստատեց։ Այդ քաղաքից նա հեշտութեամբ կարող է անհետանալի կերպով ժէնէվ գնալ երկաթուղով կամ չորեքտուն։ Նա միևնոյն ատեն շատ ուսումնասիրէ իր ժէնէվեան բարեկամների հետ Ալեքսեևսկոյ (Ֆրանսիացում) որ գտնվում է ժէնէվից հարիւր հինգ կիլոմէտր ապրանոթեան վրա։ Ֆրանսիական վարչութիւնների համար շատ հետաքրքիր կը լինի գիտել իշխան Կրապոտկինի գործողութիւնները, ապրելով նրան, արտասահման չէվէյցարական սահմանների վրա մնալ և բնականոնեալով նրան երկրի ներսում։ Շվէյցարիան այդպիսի միջոցներ գործ դրեց 1869 թվին Մաձինիի վերաբերութեամբ, և 1873 թվին, գոն-Կարլոսի վերաբերութեամբ։ Ֆրանսիական լրագիրները լուր են տարածել և շատերն են հաստատացել են, որ իբր թէ Շվէյցարիայում գիւտագործներ կան, որոնք ուրիշ պետութիւնների համար գիւտագործներ են հայթայթում։ Այդ լուրը ոչինչ հիմք չունի։ Շվէյցարիայում միայն մի գիւտագործ կայ, որ հիմնված է 1870 թվին ռէն-գոտարդեան տունչի համար ճայթող նիւթեր պատրաստելու նպատակով։ Այդ գործարանը գտնվում է Ցիւրէյնի մօտ, Շլէտտատում, Լուցկրնեան լճի ափին։

* * *

Բաֆայէլի արձանը։ Բաֆայէլի ամպեղծման Ուրբինոում կենդրոն յայտնեց, հրաւիրելով ամբողջ աշխարհի նկարիչներին մրցման ասպարէզի վրա Բաֆայէլի արձանի ամենալաւ նախագիծ կազմելու համար, որ կը կանգնեցնվի նրա ծննդեան տեղում, Ուրբինոյում։

* * *

Շներն ի օգուտ։ Ֆրանսիայում ոչ միայն ձիաներին, կենդանի հատուկ մօտ կայ, այլ և այնպիսի շների մօտ կայ, որոնք ատամնիկնոջ ենջարանները և առանձնատեղիներում են ապրում, դա այնքան սիրել է երեսում գործի նկարագրութիւնից, որ աւելորդ է մի մեծ առաջ բերել, միայն այս կասեմ, որ բոլոր ջանքը այն է, որ գիշատիչ գործ չունենայ վայելուչ հետ և իր գործած իրերը ինչն ծախի քաղաքում ու այնտեղից հետը բերի այն, ինչ որ իրան հարկաւոր է միւս ձմեռվայ համար։ Մասամբ սկսել են այդ բոլորը փոքր առ փոքր իրագործել։ Ուրիշն անասնաբոյժ ատելի կը զարգանայ այնտեղ, ուր նա գոյութիւն ունի, կը վերականգնվի այնտեղ, ուր նա ընկած է վայրենաբար պատճառով, ծնունդ կը առնայ այնտեղ, ուրտեղ չը կար—մի խօսքով գիւղացու անասնական ապահովութեան ճիւղ կը դառնայ։ Թող հետաքրքրված լինի ընթերցողը, որ մենք չենք միայ առանց ծանրագրին չարերի, որովհետև այդ բոլորը այժմ գործում են գիւղացիները ևս. չենք միայ առանց ամենայն տեսակ երկաթեղէնի, որովհետև գիւղացու չենաւածն է մեծ մասամբ վառարանով խառնութիւնում. չենք մերժայ առանց ժամացոյցների, որովհետև գիւղացին պիտի չլինել և նրա չինածը Մոսկվայում և ուրիշ անդեր ծախվում է 1—3 ր. երեխայքը չեն միայ առանց խաղալիքի, որովհետև այժմ ամենայն խաղալիք կարելի է գտնել գիւղացու չինած խաղալիքը. մեր արհեստակրաններքը թող չասեն թէ մենք կը զրկվենք գրաւելուն գործարանքից, որովհետև այն չինվածները, որ ծախում է Մոսկվայի վաճառական ֆիրմաները գիւղացու չինածներն են։

Այս բոլորը հետաքրքրված է գիտութեամբ, նրբութեամբ և ամեն մի արուեստի անկեղծիկան, գործիքը և բոլոր մանրամասնութիւնները։ Աբելին անպիսի արուեստը, որպէս ասած, կը սայ գիւղացուն անհատական ապահովութիւն և քաղաքական համակրութիւն կը հաստատի ժողովրդի մէջ։ Կեանքը կը փոխվի դէպի լաւը և այդ փոխութիւնը պատրաստ կը լինի միայն ուսումնասիրութեան, որովհետև նա կազմում է գործի հիմքը, առանց որոն ոչինչ չէր լինի յայտնի և անպիսի արուեստը կարող էր բոլորովին անհետանալ։

Ահա ուսումնասիրութեան հետևանքը. անպիսի արուեստ մեացած հարցեր շատ կան, օրինակ, հանգստական հոգատարութիւնը, երկրագործութիւնը, որոնք նմանապէս հետազոտված են և նկարագրված են բոլոր մանրամասնութիւններով. բայց, ընթերցող, չը մոռանաք որ այս բոլոր ասածները կոմկատին չէ վերաբերում. բոլորը Ռուսաստանի համար է ասածս. մենք դեռ ոչինչ չունենք արած այս ուղղութեամբ։ Ուսումնասիրութեան նշանակութեան միայն էլ վերև յիշածներիս յետ պիտի լսե չեմ, մանաւանդ որ, ինչպէս վերև նկատեցի, մեզանում այժմ գործում են մի և նոյն հարցերը և նկատում է ցանկութիւն ուսումնասիրելու հարաւակ ժողովրդի կեանքը։ Այդ մի կողմից հայ ինտելլիգենցիան կամենում է մօտենալ հարաւակ ժողովրդին, միս կողմից մենք ամենքս հասկանում ենք ուսումնասիրութեան բարձր նշանակութիւնը մի երկրի, մի ժողովրդի առաջադիմութեան համար, դա նշանակում է որ արդէն պատրաստ հողը, որի վրա մշակը պիտի սկսէ գործել, աչքի առաջ ունենալով ապագայի պատկերը։ Անկասկած այս գործում մեծ չնորհ պիտի ունենայ գիւղական ուսուցիչը, որի դերութիւնը կը նեղ երան կեանքի ամեն մի չնչին երևոյթը մինչև անգամ չը թողնել անուշադիր. գեռ ասելին՝ նա պիտի այս գործը սկսի և առաջ տանի, բայց ինչից ըստնկսի։ Այս հարցը նախապէս պիտի դրվի, իմ կարծիքով, որ ուսումնասիրութիւնը մի սիստեմա, մի կարգ ունենայ, որը կարելի լինի պահպանել ամենայն տեղ։

Մարդ գիւղը մտնելիս տեսնում է բոլորից առաջ տները, մարզպետին, տօտատեղերը, մի խօսքով ամենից առաջ աչքի է ընկնում հողը. այս վերջինից, իմ կարծիքով, պիտի սկսվի ուսումնասիրութիւնը, մանաւանդ, որ հողային հարցը ժամանակակից հարց է և ամենաչօչափելին. մեզ հարկաւոր են անգկռիմներ, իսկ նրանք չը կան ոչ մի տեղ. այս առաջին երկրորդ որ գիւղական կեանքի հիմքը հողն է. եթէ մենք ուսումնասիրած լինէինք մինչև այժմ հողային հարցը, մեզ համար ուրիշ հարց էլ պարզ կը լինէր և այսօր գիւղացուն օգնութեան ձեռք կարող էինք առաջարկել։ Այն ժամանակ, երբ առաջարկվում է գիւղացուն հող ձեռք բերել իրրև սեփականութիւն, վճռական որ մտնելը, հասարակութիւնը գիտէր այդ հարցը, իր նեղատեսութեամբ հասարակ ժողովրդի օգտակար, քանում են նոյն իսկ մարդիկ, որոնք չեն խորհրդը հոկտեմբերի 30-ի նիստի ժամանակ քննում էր ֆինանսների միջոցների առաջարկութիւնը, որ թոյլ տալի միևնոյն ատելի ամբոխ առանց մաքսի յետ բերել ցամաքային սահմանով Ռուսաստանից գրաւ առնված հոգի ջուլհակների 75%։ Այդ նիստին հրաւիրվեցան վիշնեգրադսկի, Աբազեուլով, կոմս Ցոտակի և Օրբինսկի։ «Правит. Вѣст.» լրագիրը հաղորդում է, որ պետական խորհուրդի վից օրէնսդրական բաժնի գլխաւոր կոմտարիչ նշանակված է սենատոր Մարկուս. «Journal de St. Petersbourg» լրագիրը հաղորդում է, որ իտալական դեսպան դիպա յետ է կանչված։ Նրա փոխանորդը դեռ չէ նշանակված։ «Новое Время» լրագիրը հաղորդում է, որ շաբաթ օրը պոլիցիական բժիշկ Բատալինի մօտ խորհուրդ կար դիմաերիսի մասին։ Ներկայ էին մօտ 40 բժիշկներ և բժշկական բաժնի դիրեկտոր Մոսինով։ Նախագծված է հիւանդներին բաժանել առողջներից, միշտ տեղը ունենալ վարակվածների համար, սրբել հիւանդացողների իրերը և ներքին նորերը տալ։ Գարգված է, որ լրատրական յուրերը վարակման չափերի մասին չափազանցեցրած են։ Առաջուց գործադրած առողջապահական միջոցների շնորհիւ դիմաերիան տարածել։ Երեկ պինուարական նահանգական դատարանը վճռեց Գօլօվինի ծառայութիւնից արձակել և դանձարանի միւսանները առնել նրանից, իսկ ժուկին արդարացնել։ «Русская Старина»-ի մէջ տպվեցաւ Մուրավիովի գրութիւնը հիւսիսարեւմտեան երկրի մէջ տեղի ունեցած ապստամբութեան մասին։ Հետևական կարծեք թէ արդարանում է անգկռիմեան մասին միջոցառութիւններից և ապացուցանում է, որ Լիտվական յեղափոխութիւնների ժամանակ տեղի շատ զոհեր են եղել։ «Биржевыя Вѣдомости» լրագիրը հաղորդում է, որ վլադիկավկասի քաղաքային բանկի 150,000 ր. մայր գումարից 1,400,000 ր. մասնաւոր մարդկանց և պետական բանկից վերցրած 150,000 ր. պարտքից ոչինչ չէ մնացել։ Այդ փողերը տուած են բանկի կառավարիչներին ոչինչ գին չունեցող մարդահանների գլխաւոր յանցաւորներն են նախկին դիրեկտոր Իվան Բօգդանով, նրա եղբայր քաղաքագլուխ Գրիգորի և այժմեան դիրեկտոր Ցուկովը։

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 1 նոյեմբերի։ «Страна» լրագիրը հաղորդում է, որ ծովային մինիստերիան նախագծել է կատարել 1883 թ. բալտեան ծովի համար երկու զրահակիր նաւեր, երեք չոգենաւեր և երկու թնդանօթաձիգ նաւեր, իսկ սև ծովի համար երկու զրահակիրներ։ «Голосъ» լրագիրը հաղորդում է, որ նախանձի զեմսթվօյ ժողովը որոշեց. նոյից միջնորդել ժողովրդական լուսաւորութեան վերաբերեալ այն բոլոր հարցերի համար, որոնք ծնունդ են առնից պատահանի 1875 թուականից, մի և նոյն ժամանակ խնդրել հոգաբարձուից աշնշացնել այն բոլոր պատճառները, որոնք ձգտում են ժողովրդական լուսաւորութեան գործի աջողութեանը։ Բացի այդ եմէկ կոխանովի մանաւաժողովը գործի հետ ծանօթ անձանց հրաւիրել, առաջարկել զեմսթվոնների պատաքի կարգի ժողովներին այդ անձանց համար իրրև ձեռնարկներ, կարծիքներ մշակել զեմսթվոների հիմնարկութիւնների գործադրման պայմանների մասին։

ԲԵՐԼԻՆ, 2 նոյեմբերի։ Լանգհաուզը բացվեցաւ կայսրի ճառով։ Մանաւանդ լաւ ընդունվեցաւ խոստումները կայքերի չորս տարին կարգերի վրա հարկերը աշնշացնելու մասին, նոյնպես և հաղորդութիւնը պետութիւնների հետ ունեցած բարեկամական յարաբերութիւնների մասին, որով ապահովում է խաղաղութիւնը։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 2 նոյեմբերի։ Պետական բանկի 5% առմանկը առաջին շրջանի արժէ 95 ր. 12 կ., երկրորդ 91 ր., երրորդ 90 ր. 50½ կ., չորրորդ 90 ր. 50 կ., հինգերորդ 90 ր. 25 կ., ներքին 5% առաջին փոխառութեան առմանկը արժէ 212 ր. 25 կ., երկրորդ 204 ր. 25 կ., արևելեան առաջին փոխառութեան առմանկը արժէ 88 ր. 75 կ., երկրորդ 88 ր. 75 կ., երրորդ 88 ր. 75 կ., ոսկի 8 ր. 23½ կ.։ Ռուսաց 1 րուբլ լօնդոնի վրա արժէ 24,03 պէնս, Ամստերդամի վրա արժէ 124,75 պէնս, ռուսաց 100 ր. Համբուրգի վրա արժէ 204 մարկ 12 պֆ., փարիզի վրա 252 ֆրանկ 25 սանտիմ։ Բօրսայի արտադրութիւնը հանգարտ է։

խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐՇՐՈՒՆԻ

ՀԱՄԱՌՕՏ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԵՒՍԻՍՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻՑ

ՄԱՐԻՈՒՊՕԼ, 2 նոյեմբերի։ Մարիուպոլի քարածուխի երիսթուղու վրա շարժումն սկսվեցաւ։

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐԻԱ, 2 նոյեմբերի։ Անցեալ գիշեր փողոցի վրա սպանված է մի ռուս։ Մարդասպանութեան մէջ կասկածում են տեղացի պոլիցիականին, որ և կալանաւորված է։

ՄԱԴՐԻԴ, 2 նոյեմբերի։ Սպանիական թագուհին իզական սեռի մի շատ մեղ երեխայ ծնեց։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 2 նոյեմբերի։ Պետական

Fonds A.R.A.M

ՅԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԹԱԿԱՐԻՆԵՐ, էմալաւոր ամաններ, ԽՑԱՀԱՆՆԵՐ, կողպէքներ, թխել, ԳՐԻՉՆԵՐ, ազոյելու գործիք, շուխներ և այլն նոր սատացած են **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** մէջ։ Նոյն տեղը ահագին քանակութեամբ **ԹԼՑ** առաջին հունձի 25% էժան քան թէ ուրիշ տեղ, ևրկաթէ **ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ** 10 ր. և աւելի։

7—8

Въ Редакціи газеты «МШАКЪ»

Продается

БРОШЮРА

„ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНІЕ ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ.“

Д. Григорія АРЦРУНИ.

Брошюра напечатана въ Москвѣ.
Цѣна 25 коп.

ԹԼՑ առաջին հունձի այս տարի չափազանց գնահատը և հռատակ։ Այժ թէյից **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** մէջ առացված է 50,000 ֆունտ և ծախվում է 25% էժան և աւելի լաւ քան թէ ուրիշ տեղ։ Օրինակ. Լաւ կօնգօ թէյ 1 ր.—1 ր. 20 կոպ., պատուական սանճա թէյ 1 ր. 40 կ., հիանալի մօնիկ թէյ 1 ր. 60 կ. այս թէյ ամէն տեղ ծախվում է 2 ր.—2 ր. 50 կ., զեղչիկ կաճառան թէյ 1 ր. 80 կ. և ամենալաւ ֆու-չու-ֆու թէյ 2 ր. մաքուր թէյ առանց թղթի։ Նոյն տեղը սովորաբար լինում են 500 ևրկաթէ ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ 6 ր.—60 ր., ևրկաթէ ԳՐԻՉՆԵՐ առջի աղրկովիսի համար, շօկօլադ ֆրայ, շեվիլդի ԴԱՆԱԿՆԵՐ, վիրականդնոց ՄԱԿՄԱՍՏԵՐ մոզերի համար, հրացաններ ԴԱՌՈ, ԲԻՎՕԼՎԵՐՆԵՐ վերի, ԹԱՄԲԵՐ բարնեբիի, կօմանի նըշըշաղ, ԱԼԲՕՄՆԵՐ շեվրոլի կէս գնով։ **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹ, ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԷՋ ԱՐՇՐՈՒՆՈՒԻ ԳԱԼԼԵՐԻՑՈՒՄ** № 156, 157, 158, 159 և 160։

70—100

ԲԱՑՄԻ

ԽԱՄՈՒՑԻ

ՄԵԼԻՔՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ԳԻՆՆ Է 1 Ր. 50 Կ.

Գիրքը բաղկացած է 467 երեսներից

թիֆլիսում վաճառվում է

„Մշակի“ խմբագրատան.—„Կենտրոնական գրավաճառանոցում“ Մէրմանովի տանը № № 3 և 4. Պ. Զաքարիայ Գրիգորեանցի „կովկասեան գրավաճառանոցում“.—Պ. Լիմֆիտճեանցի ծխախոտի խանութում.—Պ. Շահինեանցի ծխախոտի խանութում։

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել համ յիշեալ տեղերը, համ ուղղակի հեղինակին հետևեալ հասցէով։

ТИФЛИСЪ. Редакція „Мшакъ“.
РАФФИ.

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

„ՀԱՑՈՑ ԼԵԶՈՒԻ ՈՒՍՈՒՑԻՉ“

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐՈՒԱՑ

Դասագիրքը

„Կովկասեան գրախանութի“ հրատարակութեամբ և ծախվում է նոյն գրախանութում։

Գինը 25 կոպէկ է։

Գումարով առնող և կանխիկ վճարողին 20% զիջուին կը լինի։

կարելի է դիմել։

ТИФЛИСЪ. Кавказская книжная торговля—З. П. Грикурову.

կամ

ТИФЛИСЪ. на Авлабарѣ. Ованесу Назарянцъ.

Ե. Նազարեանց.

Նաւթի ՏԱԿԱՐՆԵՐԻ *համար տափատակներ* (КЛЕПКИ ДЛЯ ФОТОГЕННЫХЪ БОЧЕКЪ) *ցանկացողներին թէ պատրաստի և թէ ուզած չափերն պատրաստելու համար խնդրում եմ դիմել Բաքում, ԱՐՇԱԿ ՅԱՍՈՒՐԵԱՆՑԻՆ։*

Въ БАТУМЪ, Аршаку ЦАТУРОВУ.

3—20

ԹՈՒՔԱՆԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

Ս խ ա հ մ ա տ խ ր ա կ ա ն ը ն թ ա ց ք

Գրիգորի Վարձելեան

Հայոց միջնակարգ ուսումնարանների համար մատն առաջին (ամբողջ թուերը)

Մանուկի տակից լոյս տեսաւ նոյն խնդիրների երկրորդ մասը (կոտորակ թուեր և երրորդական կանոններ)։

Գինն է 40 կոպ.

Ուսումնարաններին զիջուին 20%։

Ծախվում է Վ. Շահվերդեանի լրագրական գործակալութեան խանութում։

Օտար տեղերից դիմում են այս հասցէով Тифлисъ, въ Агентство В. Шавердова:

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ ԹԼՑԻ ԳՆԵՐԻ ՆՇԱՆԱԿՈՐ ՓՈՓՐԱՑՈՒՄՆ

(MAISON DE CONFIANCE) ԱՐՇՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԵՐԻԱ № № 156. 157. 158, 159 և 160.

Համեմատակ թէյ

1	ր.	10	կ.	թէյի հետ առնելու տեղ	1	ր.	30 կ.
1	„	20	„	. . . . .	1	„	60 „
1	„	40	„	. . . . .	1	„	90 „
1	„	60	„	. . . . .	2	„	20 „
1	„	80	„	. . . . .	2	„	50 „
ամենալաւը		2	ր.	. . . . .	3	„	——

Մի և նոյն տեղը դործակալութիւն վաճառման շօկօլադի և կակաո-ֆրայ էսենցիայի, պաշտերի բիսկվիտների, բազմի կօնֆետների, շեֆելդի դանակների, տաբնելի դրիչների, դառի հրացանների, վիկտի բէվօլվերների, բարնաբիի թամբերի, մեկենի ամաններ, կօլմանի կրախալ և մանանեխ, շվարցի ալբոմներ և այլն և այլն։

24—100

Սպրվեցնում եմ **ԿՐԿՆԱԿԻ ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՀԱՇԻԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ ՀԱՑՈՑ և ՌՈՒՍԱՑ** *լեզուներով. պայմանների մասին կարող են դիմել ինձ մօտ*

ՋՈՒԲԱԼՕՎԻ *քարվանսարայ, Գառապրեանցի մագազինում ամէն ժամանակ։*

ՍՄԲԱՏ ԳԻՏՈՅԱՐԵԱՆՑ

ОТКРЫТА ПОДПИСКА

на **1883** годъ

НА БОЛЬШУЮ ЕЖЕДНЕВНУЮ, ПОЛИТИЧЕСКУЮ, ОБЩЕСТВЕННУЮ И ЛИТЕРАТУРНУЮ ГАЗЕТУ

„РУССКІЙ КУРЬЕРЪ“

ГОДЪ ЧЕТВЕРТЫЙ.

УСЛОВІЯ ПОДПИСКИ:

Съ доставкою въ Москвѣ:

На 12 мѣс.	8	р.	50	к.	На 6 мѣс.	4	р.	50	к.
» 11 »	8	»	—	»	» 5 »	3	»	90	»
» 10 »	7	»	50	»	» 4 »	3	»	25	»
» 9 »	6	»	75	»	» 3 »	2	»	50	»
» 8 »	6	»	—	»	» 2 »	1	»	90	»
» 7 »	5	»	25	»	» 1 »	1	»	—	»

Съ пересылкою въ города:

На 12 мѣс.	9	р.	—	к.	На 6 мѣс.	5	р.	—	к.
» 11 »	8	»	50	»	» 5 »	4	»	60	»
» 10 »	8	»	—	»	» 4 »	3	»	70	»
» 9 »	7	»	40	»	» 3 »	2	»	75	»
» 8 »	6	»	70	»	» 2 »	2	»	—	»
» 7 »	5	»	90	»	» 1 »	1	»	10	»

За границу: на 12 м. 17 р., на 6 м. 9 р., на 3 м. 5 р., на 1 м. 2 р.

Подписка принимается въ конторѣ изданія: Москва, Москворѣцкій мостъ, д. Н. П. Лапина, въ отдѣленіи конторы—близъ Петровки, Столешниковъ пер., д. Карзинкина; въ извѣстныхъ книжныхъ магазинахъ Москвы и С.-Петербурга и въ Парижѣ—Rue Clément, 4, Adam.

Гг. иногородные благоволятъ адресоваться преимущественно въ контору изданія **„РУССКІЙ КУРЬЕРЪ“**

Редакторъ-Издатель **Н. П. Ланинъ.** 1—3

ՕԳՈՍՏՈՍ ԱՄՍԻ ՄԷՋԻՑ

ՍԿՍՑԱ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԵԼ ՎԻԵՆՆԱՅՈՒՄ

L'ORIENTAL

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԹԵՐԹԸ, ԱՄԻՍԸ ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՄ։

„Թուրնալ ք'Օրիան“ լրագրի հին բաժանորդներին դադարեցրած թերթի տեղ կուղարկվի այդ նոր հրատարակութիւնը։

„L'Oriental“ *թերթի տարեկան գինը* 8 *րուբլի է, կէս տարեմտը* 4 *րուբլի։*

Գրվել կարելի է „ՄՇԱԿԻ“ խմբագրութեան մէջ, կամ ուղղակի վիեննայում պիտի հետևյալ հասարակ հասցէով. Vienne (Autriche) M. F. Salles I. Neuer Markt 9.

Մ ի ջ ի փ ո ղ ո ց, կ ա թ ո լ ի չ է ս կ ա յ ա փ ո ղ ո ց ի ա ն կ ի ւ ն № 13.

Ա ւ ե լի էժան, քան թէ ուրիշ տեղ ծախվում են. ՎԻԵՆՆԱՑԻ ՄԵՐՆԻ, *ամենայն տեսակ, ֆրանսիական և անգլիական երկաթէ* ԿԱՐԱՎԱՔՆԵՐ 8—30 ր., *չամադաններ* 250—25 ր., *տակիմյաժներ* 1. 30—12 ր., *ս ո ւ ր ճ պ ա ր կ ն ե ր ձամադաններ* 6—35 ր., *մարտաններ* (погребцы) 6—25 ր., *ս ա մ օ վ ա ր ն ե ր* 60 կ.—1.25 *ֆունտը., կուխարնի պրինձէ ամաններ, գերմանիայի երկաթէ էմալով ամաններ. ս ա մ ի վ ա լ ն ե ր կ ն ե ր մ ր ա մ օ ր ն ի* 38 ր.—75 ր., *հրացաններ երկու լուլեի* 6—32 ր., *ռ է վ ո լ վ է ր ն ե ր ամենայն տեսակ* 3. 50—30 ր., *պատրոններ.* (գուլլեներ) *բէլգիայի, սիգար Ռենդարդի ֆաբրիկից. պատրոնա և թամբարու կուշտարօվի գիրքի պատրօգի.* 5,000 ՖՈՒՆՏ ԹԼՑ (*չայ*) ԵՂ. ՊԱՊՈՎՆԵՐԻ, *բրանդիու.* (*առաջին չայու և կաֆէի*) *էյնեմի. կօֆէ էմնեմի և միլնեյսոնի. ֆեսաերրատրգում* 40—1 ր. 25 կ. *հայելիներ ամենայն տեսակ* 28 կ.—240 ր., *պ ր ո բ կ ա յ գինեվաճառների, հանքային և գարեջրի* (для зельтерскихъ водъ и пива) *գուլթուկ* (пухъ), *պատուռներ սամովարի և չայու, գանակ չանգալ գանագան ֆաբրիկանների* 1 ր. 20 կ.—25 ր. *գուժինը. զրչակոճներ* 1 ր. 80 կ.—5—60 կ. *գանակ ջիբի* 1—60 կ.—12 ր., *գանակ հայի* 20 կ.—1 ր., *հատը, կուխարնի* 1—40 *մինչև* 3—20 կ. *պրիբօր. մի կարելու մուշնայ. Անգլիական ատեաններ, բրիտանկի չայնիկներ, կաֆէնիներ ամենայն տեսակ, Ջազայներ կաֆէի համար, ֆիլտրը—ջուր մաքրելու, կրամայ կաթօրկեն* 18 կ., *վաքս ֆրանսիայի ժակոյ, թուղթ փչոտի, կանվերտներ, սալգուչ, մատիտ, գրիչ երկաթէ, գրչակոճ, քարեռատիստակ, թռանաք, թռանաքամաններ, պլեատպաշիներ, գազաներ անդրանի և չայու ֆրաժէ, վարշավի և բրիտանկի գուժինը* 1—50 կ. *մինչև* 12 ր., *և չայու* 45 կ.—5 ր., *չամիշկէք* 45 կ.—5 ր., *շամպայաններ ամէն տեսակ* 25 կ.—12 ր. *Ջաճա, պոլսպուպշկաններ վարշավու, ՌԵԶԻՆԻ ԿԱԼՕՇՆԵՐ, ամէն տեսակ, գուլլաններ կաուչուկ և մարդկերանց* 15 կ.—50 կ. *Ջուխտա, շալիկներ, մարդկերանց գուլոսաթիկներ, գնաթիներ* 35 կ.—4—50 կ., *հատ, անձրևի և շալիկ. սանդրեր շիմայու ոսկրէ, գուտապերչայի և փայտէ, շչոտկաներ գլխի, շալի, սապոգի, պոլի և կալաի համար. չուլքի թէլ* (бумага) *մատակի կօշի և շալէ* (гарусъ) *ֆելչատակէք մարդկերանց և կանանց, պրոտմաններ, քիսաներ, պատիրոսի ամաններ և մանր գազանաերկրի ապրանքներ, սապոն ամէն տեսակ* 3 կ.,—30 կ., *կոտր, հատակիա ջրեր, պուդրա, գլիցերին ջրի քացախ, հատակիա պարաշոներ* ԿԻԵՎԻ ԼԱԲՕՐԱՏՈՐԻՑ. *և այլն և այլն և այլն։*

Վաճառականներին առանձին պայմաններով և զիջումով վերոյիշեալ ապրանքներ մեծ քանակութեամբ միշտպէս գտնվում են ՄԻՒՌԱՑԼ. ՏԵՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵՆՑԻ *պահեստում.* (въ складѣ) *Միջի փողոցում կաթոլիկաց փողոցի անկիւնում* № 13.

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել հետևեալ հասցէով. Тифлисъ Михаилу И. Теръ-Никогосову.

169—180

Մ ի ջ ի փ ո ղ ո ց, կ ա թ ո լ ի չ է ս կ ա յ ա փ ո ղ ո ց ի ա ն կ ի ւ ն № 13.

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 3 Ноября 1882 года.

Типогр. Главн. Упр. Главнонач. гражд. час., Лор-Меник. ул. каз. д.

Fonds A.R.A.M

№ 205 Նոյեմբերի 5 (երբեմն) 1882 ՏԱՍՆԱՄԵԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ Նոյեմբերի 5 (երբեմն) № 205

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբլի։ Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Օտարաքաղաքացիք գիմում են ուղղակի Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (Բացի կիրակի և տօն օրերից)։

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամէն լեզուով։

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Օրվայ խնդիր։—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ Օրդուբաթից։ Նկարին լուրեր։—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Անգլիա։ Արտաքին լուրեր։—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։ — ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ Գին։

ՕՐՎԱՑ ԽՆԴԻՐ

Ա

Այժմ Թուրաստանի մի քանի քաղաքներում յաճախ կրկնվող բանկերի անանուն խմբիւնները օրվայ խնդիր են դարձել։

Չնայելով մի քաղաքում մի որ և է բանկ, նրա կառավարիչ և պիրեհատներ քնարվում են մարդիկ, որոնք ունեն մեծ կապեր և ազդականութիւն քաղաքային գործոնների հետ, քաղաքագլխի, քաղաքային վարչութեան անդամների հետ։ Հաշիւները երբեք չեն վերաստուգվում, չեն վերջացնվում, բանկի ծառայողները մեծ մասամբ ազդականներ են լինում բանկի գլխաւոր վարիչների, կամ նրանցից կաշառված անձինք, բանկը պրսում է իրանց խնայողութիւնները յանձնողներին՝ վճռած հաշիւներով, սուտ բալանսներով, ամեն տարիներում ապրող բէկլամներով, նա անհաշիւ կերպով ընդունում է ամեն տեսակ վեկսլներ, կասսայարիչը ինքն անդադար բանկին մուրհակներ է ներկայացնում, որոնց առաջարկում է ինքն, իսկ բանկն առնում է կիներ կամ եղբայրը և այլն և այլն։ Տարիների ընթացքում ահագին դումարներ հեռվհեռե դողացվում են, իսկ փող մոգնողները Թուրաստանի ամեն ծայրերից, դրաւվելով փառաւոր բալանսներով և ահագին տոկոսներով, շարունակում են փող մացնել...

Բայց տարիներից ի վեր բանկի մեղուկները արդէն դատարկ են, թէև այդ մասին ոչ ոք չը գիտէ և չէ էլ կարող կասկածել։ Պատահում է թաղէն, որ բանկը քիչ է ծեռմ մանկանում է,—բայց բաղդը նրան նպաստում է. լինում է դիցուք, տեքստիլ, այդ պատերազմում հարստացածները, ինչպէս կապալառուներ, ինանդատները և այլն, թափում են գարձեալ մեծ գումարներ հոգևարքի մէջ գտնված հիմնարկութիւնը,—և ահա նա կրկին կենդանանում է։

Բայց հասնում է ժամանակ երբ առաւաւոր չը կայ, չը կան գործեր, չը կան ջրջական գումարներ,—և ահա բանկը որ տարիներով միայն արտաքուստ փայլուն դրութիւն ունէր, իսկ իրապես վաղուց արդէն անանկ էր, այժմ ձեմարիա անանկանում է։ Եւ յայտնվում է որ կասսայում կան մի քանի մանէմներ միայն, ծնացածը ամբողջութեամբ գողացված է, ինչպէս և պատահել է Սիօպինի բանկի հետ, կամ մնա օրերում և Վլադիկավկասի բանկի հետ։ Հետևանքը լինում է հաղարաւոր ընտանիքների, թէ ունևոր և թէ բանկին իրանց վերջին խնայողութիւնը յանձնած անձանց մնանկութիւնը, անթիւ կարողութիւնների քանդվելը, չքաւորների յոյս ու արտասուք, բազմաթիւ բարեգործական և դպրոցական հիմնարկութիւնների փակվելը և այլն և այլն։

Սարատովի, Խարկովի, Սվիրիդովի, Ռիկովի, Ջուկովի, Բողդանով և այլն, ձեմարիա է պատժվում են,—բայց նրանց տուած պատիժը չէ թեթևացնում խաբվածների և քանդվածների դրութիւնը, չէ սրբում նրանց դառն արտասուքները, չէ վերադարձնում նրանց իրանց կրած կորուստները։

Այժմ բոլոր չարիքները հետևանք են երեք գլխաւոր պատճառների. ազդականութեան, իմանալութիւնների, որոնք տիրում են բանկերում, և նրանց գործերի անկանոն դրութեան։

Ուրեմն այդ բոլոր գէպքերում ինքն հասարակութիւնն է մեղաւոր իր անտարբերութեամբ դէպի հասարակական գործերը։

Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՕՐՈՒԲԱԹԻՑ

—

Հոկտ. 27-ին

«Մշակ»-ի 168 համարում կարդացի իմ նամակի պատասխանը առօրեագրութեամբ Սա. Նազանեանից։

Կարդացի և «Մշակ» լրագրի յարգելի խմբագիրդ Ներքին լուրերում յայտնածը. այ. Բաբանեանցի և Նազանեանցի մէջ բանակռիւ է բացվել մեսաքոազործութեան ձիւղի մէջ. թողնում ենք այդ հարցը այդ ճիւղի մասնագէտների վճռին։

Կարդացի այդ տողերը և մտածեցի. ուրեմն «Մշակը» յանձն է առնում տպագրել երկու կողմի նամակները, որպէս զի մասնագէտները կարդան և իրանց գիտութեամբ լուծեն. ուստի և համարձակվում եմ, խմբագիր ախր, երկրորդել նամակս իբրև պատասխան, յուսալով որ տեղ կը տաք։

ա) Պ. Նազանեանը հաստատացնում է մեղ թէ ինքը «Համառոտասկան աշխատանդիրում» չէ վատաբանած իմ թէը և չէ ասել թէ կօղլ բարամից է քաշել։ Կարդացէք „Кавказъ" լրագրի 166 համարը ուշադրութեամբ, այնտեղ կը գտնէք պատասխան։

բ) Պատճը գրած է. «Այս տարի Ագուլիսի թեները չորցվել են որքան իմ յայտնի է 275—300 րուբլիի մէջ... իսկ այդ գներով ծախված թեները միջին հաշվով օգտված են. (պարզ խոսքով.) օրվեհան նորա նստում են ոչ թէ 270 բ. այլ ամենաշատը 270 կամ 300 բ. (մեծ գանազանութիւն կայ բառի մէջ)։

Լաւ, հէնց ձեր յայտնած գները բերէ են ցոյց անարիս, աշխատում է վաճառականը թէ ընտրվում, նրէ նստում է առնողի վրա 270 բ. և ծախում է 275 բ. ուրեմն վաճառականը աշխատում պահա 2%-ից. նրէ 10% էլ ազատելով անկարելի է, էլի մնում է, հաշուելով նորա գործակատարի առնիկի, ատելքը և այլ անթիւ ծախսեր, որ ձեզ յայտնի կը լինի ձեր ապրուստից։ Բայց ես ասում եմ 260 րուբլով էլ թէ չէ ծախվելը, մինչև անգամ 250 բ. հարցրէք 100 պուդ պատրաստի թել անեծողներից։

գ) Պարոն Նազանեանն ասում է... «Սակայն նորա նամակը բովանդակում է անթիւ անճշտութիւններ պարզապէս բնաւորութեամբ վերաբերեալ մեր վաճառականների վարք ու բարքին»։ Այստեղ արդէն ես ապշած եմ մնում և նոր եմ համոզվում իմ հակառակորդի անտարբերութեան։ Պարոնը ուզում է Ագուլիսի վաճառականներին արդարացնել հրապարակաւ. Նա, որ ասանձին նամակներով կատաղի անէծքներ է թափում նոցա գլխին. օրինակ. Դուք չէիք գրած Ա. Ց. Թամազեան օշլուն. «Այս տարի Մօսկով 260 մ. թել չէ ծախում. (լսեցէք) պարմանում եմ թէ մեր անհաշիւ ապրելակերպը ինչպէս են թել առնում. ալ. Խ. Փ—ը գրած է իր եղբօր Մ. Փ—ին թէ 10 կամ 20 պուդ թել առ, 260 բ. էլ լինի, որ տրիշները քանդում են»։

ատանեակ բնաւորիք էլի մի համայիք են կազմում Հողը տէրութիւնից կամ կալուածատէրից առնելու ժամանակ, այլ ես ամենայն մարդ չէ պարտաւորվում տէրունական տուրքեր վճարելու համար, այլ այդ տուրքերը առնում է իր վրա բոլոր համայիքը և վճարում է համայիքը։ Հողը բաժանում է համայիքի անդամների մէջ հետևեալ սկզբունքի համեմատ։ Ի հարկէ ունեցած հողը չը պէտք է մնայ առանց մշակելու և մշակողների ոյժը չը պիտի մնայ առանց գործի, այդ պատճառով ամեն անդամ ստանում է իր ունեցած աշխատաղների ոյժին համեմատ. այսպիսի բաժանման ժամանակ ամենայն անդամ ստանում է այնքան, ինչքան նա կարող է մշակելու։ Եթէ, օրինակ, դիւղացու ոյժը հասնում է միայն երկու դեսեատին մշակելու, իսկ նա ստանում է հողաբաժին 4 դեսեատին, այդ երկու դեսեատինը մնում է առանց մշակելու, բայց չը նայելով որ դիւղացու համար ոչ մի արդիւնք չէ բերում այդ երկու դեսեատինը, նա էլի հարկադրված է հարկը վճարելու. ուստի դիւղացին հարկադրված է տալ ուրիշին այդ ասելորդը։ Ուրիշը մի և նոյն հարկի հասատր վճարը երբէք չի տայ, որովհետև մարդու բնաւորութեան մէջ կայ այնպիսի մի գիծ, որը դրգռում է նրան ասելի ոյժեան գնել այն ինչ որ իրան հարկաւոր է. այդ պատճառով դիւղացին անպատճառ մի գիջում պիտի անէ հող վերառնողին. բայց այդ գիջումը իր դրամներն է դնում։ Բայց համայիքը այսպէս չէ կարգադրում, նա բաժանում է հողը այնպէս, որ մշակողը առանց գործի չէ մնում և վճարում է այնքանի համար, ինչքանով նա օգտվում է։ Այդ առացած հողը երբէք համայիքի անդամի սեփականութիւնը չէ և երբէք համայիքը չէ պնդում, թէ ինչ որ առացել է բաժանման ժամանակ, այն քանակութիւնը և պիտի մնայ յաւիտեան. ոչ, նա յաւ գիտէ, որ մի ընտանիքում տարից տարի աւելանում է աշխատողների թիւը, անդամներ աւելանում են, միւսում պակասում են. և բացի այդ կարող է պատահել որ առաջի բաժանման ժամանակ մի քանի անձինք վատ հողեր են ստացել, ի հարկէ, այդպէս տևել չէ կարող. միւսը որ և է պատճառով թողնում է համայիքը, մի խօսքով պիտի նրանց բաւականացնեն։ Ջանազան հանգամանքների պատճառով մի և նոյն բաժանումը չէ կարող երկար տևել, ուստի չատ թէ քիչ ժամանակից յետոյ համայիքը նորից է բաժանում հողը. այդտեղ նորան առաջնորդում է նոյն իսկ հիմունքը. այդ ժամանակ բոլորովին փոխվում են գաշտերը. մէկի տեղ միւսն է գալիս, մէկի հողը երկուսի մէջ է բաժանվում և այլն։ Այդ ժամանակ առ ժամանակ բաժանելը—նորաբաժանում (передѣлъ) պատահում է զանազան ընդմիջումներ. օրինակ 10—15—20 տարին մէկ անգամ և պատահում է և 4—5 տարին մէկ. այսպէս է կարգը վարելահողերի վերաբերմամբ. մարգագետինները բաժանվում են ամենայն տարի և զարմանալի է այն արդարութիւնը, որը պահպանվում է բաժանելու ժամանակ. այնպիսի արդարութեամբ բաժանելը միայն դիւղացին է կարող. ոչ ոք մասնագէտներից ետ չը մնացէք որ կարող է այնպէս բաժանել, որ ամեն մի անդամ հաւասար տանայարտ և վատ տեղից, իսկ դիւղացին, որ բոլոր իր կեանքը անց է կացրել այդտեղ, նա գիտէ թէ որտեղ է լաւ խոտ բուսնում և որտեղ վատ։ Մի և նոյն պատճառն է և վարելահողերի բաժանման ժամանակ. բոլոր ունեցած հողը բաժանվում է զանազան տեսակների, որոնք բաժանվում են փոքր փոքր կտորների, որոնք և բաժանվում են դիւղացոց մէջ։ Այնպէս է պատահում, որ մի դիւղացի ունենում է մինչև 10 այդպիսի կտորներ, բայց զանազան տեղեր։

Fonds A.R.A.M

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

Գ Ի Ի Գ.

—

Այս հարցին պատասխանելու համար, ի հարկէ, աւելի է տեղ հարկաւոր, քան մի բանասիրական. այս այն հարցն է, որին ամբողջ հասարակներ են նուիրել թէ այլ ազգերը և թէ ռուս հնդիանները։ Այստեղ նպատակայարմար կը լինի միայն խօսել համայնական հոգատարութեան սկզբունքների վրա, թողնելով զանազան տեսակ համայիքների նկարագրութիւնը մի կողմ. մեզ հարկաւոր է այժմ ծանօթանալ համայիքի ոգիի հետ, որպէս զի հիմնվելով այդ սկզբունքների վրա կարելի լինի վճռել մեր դիտողում համայնականութիւնը իրրև հնաոտելու մի հարց. համայնականութիւնը անշուշտ ոգիի մեծ ուսումնասիրողի պրօգրամը, ուր և կը լինեն ուրիշ հարցեր, որոնց վրա ցոյց կը տանք հետևեալում։

Վերև ես նկատեցի, որ հողային հարցը օրից օր աւելի նշանաւոր տեղ է բռնում մեր ժամանակից հարցերի մէջ. և յիրաւի զա չատ նշանաւոր հարց է ոչ թէ միայն դիւղացու բարօրութեան համար, այլ և բոլոր մարդկութեան համար։ Եթէ իւր նայելու լինենք, կը տեսնենք, որ կեանքի բոլոր իրերը հողն է մեզ տալիս, բացի մի քանիսներից, որոնք մարդու իրաւունքի տակ չեն. օրինակ, ոդը, արեգակի տաքութիւնը և այլն։ Բայց այդ որ հողը տալիս է կենսական պիտոյքներ, հողը միշտ չափաւորդ է եղել. և հէնց այդ բարձր նշանակութիւնն է, որ հարկադրում է մարդուս այնպիսի մի կարգ ու կանոն ստեղծել, որից միջոցով կարելի լինի արդիւնաւորել և քաղաքական համախոհութիւն հաստատել ժողովրդի մէջ։ Հողի սեփականութեան վրա

համայնական հոգատարութիւնը չատ հին ժամանակների սեփականութիւն է. սովին ազգ այդ ձևը ունեցել է իրրև մի պատմական ճանապարհ, որով անպատճառ նա պիտի անցնէր. սրանում կովկասում ևս պիտի լինի այդ ձևը։ Ինձ մասամբ յայտնի է, որ հայ դիւղերում կայ ոչ թէ համայնք, այլ այնպիսի նշաններ, որոնք միայն համայնական հոգատարութիւնից պիտի մնացած լինեն։ Ով գիտէ, չատ կարելի է մնդանում ևս կան համայնքներ, բայց ինչ է այդ համայիքը,—մենք չը գիտենք։ Մի պարոն ինձ պատմեց, որ նա տեսել է մի արքունական դիւղում, որը Շուշուց չատ մօտիկ է, լիակատար համայնք, բայց մանրամասն տեղեկութիւններ նա չունէր։ Այդ պատմական հոգատարութիւնը—համայիքը, այժմ նկատում է, որ մասամբ բոլորովին անհետացել է, որի անցեալի մասին միայն կարելի է մնացած չատ նուազ նշաններից եզրակացնել, մասամբ համայիքը մեր աչքի առաջ է անհետանում, բայց և այնպէս չատ տեղեր համայնականութիւնը տերտ կապ ունի ժողովրդական կեանքի հետ, օր. Շվէյցարիայում և Թուրաստանի մի քանի տեղեր, բայց և այնպէս համայնական հոգատարութիւնը կարելի է տեսնել Եւրոպայից սկսած մինչև Հնդկաստանի կղզիքը։ Եթէ քննենք լինենք բոլոր այդ տեղերի համայիքները, մենք կը տեսնենք, որ բոլոր համայիքների սկզբունքը մի և նոյնն է. այն է, որ հողը ոչ թէ այս կամ անձին է պատկանում, այլ համայնքի բոլոր անդամներին. իսկ համայիքի անդամների թիւը չատ զանազան է լինում. պատահում է այնպէս, որ մի քանի դիւղ մի համայնք են կազմում, բայց պատահում է և այնպէս, որ մի քանի

Fonds A.R.A.M

Fonds A.R.A.M

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԹԱԿԱՐԴՆԵՐ, էմալաւոր համաններ, խցանհաններ, կոզակէքներ, թիեր, գրիչներ, ապակեայ գործիք, շաւիղներ և այլն նոր ստացուած են **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** մէջ։ Նոյն տեղը ահագին քանակութեամբ **ԹԷՅ** առաջին հունձի 25% էժան քան թէ ուրիշ տեղ, երկաթէ **ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ** 10 ր. և աւելի։

8—8

ԹՈՒՒՔԱՆԱԿԱՆ ԽՆԻՐՆԵՐ

սիամահատիկ քնթացք

Գրիգորի Վարձելեան

Հայոց միշնակարգ ուսումնարաններէ համար

Մասն առաջին (ամբողջ թուերը)

Մանրամասն տակից լոյս տեսաւ նոյն խնդիրների երկրորդ մասը (կոտորակ թուեր և երրորդական հանոյներ)։

Գինն է 40 կոպ.

Ուսումնարաններին զիջում 20%։

Ծախուած է Վ. Շահվերդեանի լրագրական գործակատարութեան խանութում։

Օտար տեղերից դիմում են այս հասցէով Тифлисъ, въ Агентство В. Шавердова:

ԹԷՅ *առաջին հունձի այս տարի չափազանց գեղեցիկ և հոտաւէտ։ Այդ թէյից* **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** *մէջ ստացուած է 50,000 ֆունտ և ծախւում է 25% էժան և աւելի լաւ քան թէ ուրիշ տեղ։ Օրինակ. Լաւ կօնգօ թէյ 1 ր.—1 ր. 20 կոպ., պատուական սանդան թէյ 1 ր. 40 կ., հիանալի մօնիկ թէյ 1 ր. 60 կ. այս թէյ ամէն տեղ ծախւում է 2 ր.—2 ր. 50 կ., գեղեցիկ կաստանու թէյ 1 ր. 80 կ. և ամէնալաւ ֆու-չու-ֆու թէյ 2 ր. մաքուր թէյ առանց թզթի։ Նոյն տեղը սովորաբար լինում են 500 երկաթէ ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ 6 ր.—60 ր., երկաթէ ԳՐԻՉՆԵՐ առ բազմ Անգլիական հատ, շոկոլադ ֆրայ, շեվիլդի ԳԱՆԱԿՆԵՐ, վերահանդոզ ՄԱԿՄԱՍՏԵՐ մազերի համար, հրացաններ ԳՈՒՈՒ, ՐԷՎՕԼՎԵՐՆԵՐ վերի, ԹԱՄԲԵՐ բարձերի, կօլմանի նշբշբաստ, ԱԼԲՕՄՆԵՐ շվարցի կէս գնով։* **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹ, ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԷՋ ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԼԵՐԷՅՈՒՄ** № 156, 157, 158, 159 *և* 100։

71—100

Ցախւում է **ԵՐԿՈՒ ՅԱՐԿԱՆԻ ՏՈՒՆ** № 13, *որ նայւում է վօրոնցովսկայա Նարեւիժնայա և վօրոնցովսկայա փողոցների վրայ։ Վերեւի յարկում կան* 8 **ՍԵՆԵԱԿՆԵՐ** *խոհանոցով, ներքին* 5 *սենեակներ, խոհանոց և ծառաների սենեակներ, խոհանոց և ծառաների սենեակներ։ Գնի մասին հարցնել նոյն տեղը տան տիրոջից։ Նոյն տեղը ծախւում է* **ԴԱՏԱՐԿ ՏԵՂ։**

(5) 1—3

Նաւթի ՏԱԿԱՌՆԵՐԻ *համար տախտակներ* (КЛЕПКИ ДЛЯ ФОТОГЕННЫХЪ БОЧЕКЪ) *յանկացողներին թէ պատրաստի և թէ ուղած չափին պատրաստելու համար խնդրւում եմ դիմել Բաթում, ԱՐՇԱԿ ՅԱՏՈՒՐԵԱՆՑԻՆ։*

Въ БАТУМЪ, Аршаку ЦАТУРОВУ.

4—20

Վ. ՇԱՎԵՐԴԵԱՆԻ ԼՐԱԳՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ ԽԱՆՈՒԹՈՒՄ.

(*Գօլօվինսկի պրօսպեկտ, ալեքսանդրեան պարտէզի մօտ*).

ԹԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՎՈՒՄ ԵՆ *թէ տեղական, թէ Եւրոպական և թէ արտասահմանեան բոլոր պարբերական հրատարակութիւններին* 1883 *տարւոյ համար։*

1—10

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

„ՀԱՅՈՑ ԼԵԶՈՒԻ ՈՒՍՈՒՑԻՉ“

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐՈՒՑ

Գաւազիրքը

„Կովկասեան գրախանութի“ հրատարակութեամբ և ծախւում է նոյն գրախանութում։

Գինը 25 կոպեկ է։

Գումարով առնող և կանխիկ վճարողին 20% զիջում կը լինի։

կարելի է գտնել։

ТИФЛИСЪ. Кавказская книжная торговля—З. П. Грикурову.

կամ

ТИФЛИСЪ. на Авлабарѣ. Ованесу Назарянцъ.

Ց. Նազարեանց.

ОТКРЫТА ПОДПИСКА

на **1883** годъ

НА БОЛЬШУЮ ЕЖЕДНЕВНУЮ, ПОЛИТИЧЕСКУЮ, ОБЩЕСТВЕННУЮ И ЛИТЕРАТУРНУЮ ГАЗЕТУ

„РУССКІЙ КУРЬЕРЪ“

ГОДЪ ЧЕТВЕРТЫЙ.

УСЛОВІЯ ПОДПИСКИ:

Съ доставкою въ Москвѣ:

На 12 мѣс.	8 р. 50 к.	На 6 мѣс.	4 р. 50 к.
» 11 »	8 » — »	» 5 »	3 » 90 »
» 10 »	7 » 50 »	» 4 »	3 » 25 »
» 9 »	6 » 75 »	» 3 »	2 » 50 »
» 8 »	6 » — »	» 2 »	1 » 90 »
» 7 »	5 » 25 »	» 1 »	1 » — »

Съ пересылкою въ города:

На 12 мѣс.	9 р. —к.	На 6 мѣс.	5 р. — к.
» 11 »	8 » 50 »	» 5 »	4 » 60 »
» 10 »	8 » — »	» 4 »	3 » 70 »
» 9 »	7 » 40 »	» 3 »	2 » 75 »
» 8 »	6 » 70 »	» 2 »	2 » — »
» 7 »	5 » 90 »	» 1 »	1 » 10 »

За границу: на 12 м. 17 р., на 6 м. 9 р., на 3 м. 5 р., на 1 м. 2 р.

Подписка принимается въ конторѣ изданія: Москва, Москворѣцкій мостъ, д. Н. П. Ланина, въ отдѣленіи конторы—близъ Петровки, Столешниковъ пер., д. Карзинкина; въ извѣстныхъ книжныхъ магазинахъ Москвы и С.-Петербурга и въ Парижѣ—Rue Clément, 4, Adam.

Гг. иногородные благоволятъ адресоваться преимущественно въ контору изданія **„РУССКІЙ КУРЬЕРЪ“**

Редакторъ-Издатель **Н. П. Ланинъ.** 2—3

ՕԹՈՍՏՈՍ ԱՄՍԻ ՄԷԿԻՑ

ՍԿՍԵՑ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԵԼ ՎԻԵՆՆԱՅՈՒՄ

L'ORIENTAL

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԹԵՐԹԸ, ԱՄԻՍԸ ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՄ։

„Ժուրնալ դ'Օրիան“ լրագրի հին բաժանորդներին դադարեցրած թերթի տեղ կուղարկվի այդ նոր հրատարակութիւնը։

„L'Oriental“ *թերթի տարեկան գինը 8 րուբլ է, կէս տարվանը 4 րուբլ։*

Գրվել կարելի է „Մշակի“ խմբագրութեան մէջ, կամ ուղղակի վիէննայում դիմելով հետեւեալ հասարակ հասցէով. Vienne (Autriche) M. F. Salles 1. Neuer Markt 9.

ԾԱԽՎՈՒՄ Է ՏՈՒՆ *ակիմովսկայա փողոցի վրա, պօլիցիական* 5 *բաժնի մէջ։ Տունը ԵՐԿՈՒ ՅԱՐԿԱՆԻ է երկաթ սենեակներով, խոհանոցով և բադոյ։ Գնի մասին տեղեկանալ վօրոնցովսկայա Նարեւիժնայա տուն № 13 տան տիրոջից։*

(5) 1—3

Ծախւում է շատ էժան գնով իմ պատրաստած **ԳԱԼՏՆԻ, ՁԱՅՐՎՈՂ ԵՐԿԱԹԷ ՊԱՀԱՐԱՆ,** *Միխայլովսկայա փողոց* № 129։

Մեխանիկ է **ՊԵՏԻՑԻ**

1—2

Въ Редакціи газеты

«МШАКЪ»

Продается

БРОШЮРА

„ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНІЕ ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ.“

Д. Григорія АРЦРУНИ.

Брошюра напечатана въ Москвѣ.

Цѣна 25 коп.

ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹԻՒՆ

ԹԻՖԼԻՍԻ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԲԱՆԿԱՅԻ

31-ն Նոյեմբերի 1882

ՊԱՀԱՆՋ

1. Դրամարկղ (ասեղն թղթադրամ)		36,319—77
2. Ընթացիկ հաշիւ Պետական Բանկայի բաժնում		20,908—12
3. Զեղչումն (Disconto) *մաւրնակաց երկու առտարրութեամբ*		2,751,990—02
4. Փոխառութիւն գրաւականով՝		
ա) Պետ. թղթերից ապահովուած տոկոսաբեր թղթերի	1,434,160—31	
բ) » » » »	682,570	2,116,730—31
5. Բանկայի պատկանող տոկոսաբեր թղթեր		85,187—59
6. Թղթակիցներ՝		
ա) Նոցա հաշիւ (Loro)	1,346,216—14	
բ) Բանկայի հաշիւ (Nostro)	2,263,525—61	3,609,741—75
7. Բողոքուած մաւրնակներ		9,954—80
8. Պայմանաժամը անցածում փոխառութիւններ		15,580
9. Ընթացիկ ծախսեր		36,987—86
10. Կահկարասիք և սկզբնական ծախսեր		6,377—98
11. Յետ ստացուելիք ծախսեր		7,298—08
12. Տոկոս		4,646—09
	Ր. Ա.	8,701,722—37 կ.

ՊԱՐՏՍ

1. Հիմնական դրամագլուխ		500,000
2. Պահեստի դրամագլուխ		51,000—75
3. Առեղներ՝		
ա) Պայմանաժամով		1,891,104—73
բ) ց'պահանջ		422,589—52
գ) Ընթացիկ հաշուով		477,275—28
4. Փոխառութիւն Թիֆլիսի Պետական Բանկայի բաժնից զեղչելու մաւրնակներով		322,251—67
5. Մասնաւոր ընթացիկ հաշիւ Թիֆլիսի Պետական Բանկայի բաժնում, ապահովուած մաւրնակներով և տոկոսաբեր թղթերով		1,006,821
6. Թղթակիցներ՝		
ա) Նոցա հաշիւը (Loro)	973,571—16	
բ) Բանկայի հաշիւը (Nostro)	2,737,067—15	3,710,638—31
7. Բանկայի բաժնետէրերու անվճար կտրօնների բաշխը 1880 *և* 1881 *թ.*		340—40
8. Չը վճարուած տոկոսներ առանձներու ընթացիկ հաշիւներու և այլ գործառնեանց		89,139—18
9. Ստացուած տոկոսներ և յանձնարարականներ		220,905—07
10. Փոխանցիկ գումարներ		9,656—46
	Ր. Ա.	8,701,722—37 կ.

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 4 Ноября 1882 года.

Типогр. Главн. Упр. Главнонач. гражд. час., Лор.-Меликъ. ул. каз. д.

Fonds A.R.A.M

№ 206 Նոյեմբերի 6 Հաթաթ

1882

ՏԱՍՆԱՄԵԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Նոյեմբերի 6 Հաթաթ № 206

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 բուբլի, կէս տարվանը 6 բուբլի։
Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում դրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Ծաղրաքաղաքացիք դիմում են ուղղակի
Тифлисъ. Редакція «Мшака»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից)։

Գայտառարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով։

Գայտառարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ։

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԻՑ

„ՄՇԱԿԻ" խմբագրութիւնը զգաձեալ լռնարհաբար խնդրում է իր բոլոր բաժանորդներին, որոնք մինչև այժմ վճարած չեն մեզ իրէ անցեալ և իրէ այս տարվայ բաժանորդագինը, շուտով հայցնեն մեզ լրանց վրա ճնացած առարկները։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Քաղաքային ինքնավարութիւն։—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ Աթայլնայից։ Նամակ նրեւանից։ Նամակ Ջալալ-Օղլուց։ Նկրքին լուրեր։ —ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Թիւրքիա։ Արտաքին լուրեր։ — ԹԱՒՆ ԼՈՒՐԵՐ։—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։ — ՑԱՆՑԱՐԱԲՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։ — ԲԱՆԱՒԻՊԱԿԱՆ։ գիւղ։

ՔԱՂԱՔԱՑԻՆ ԻՆՔՆԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ

—

Մայրաքաղաքների առևտուր լրագրութեան մէջ յայտնված և այժմ քաղաքային ինքնավարութեան կազմակերպութեան մասամբ անյարմար լինելու խնդիրը։

Տարիներից ի վեր լսում են զանգատներ որ գրեթէ բոլոր առևտուր քաղաքներում ձայնաւորները չեն յանձնում դումարի նիստերին, որ դումարները անտարբեր են դէպի քաղաքի հասարակական գործերը, որ դումարն, քաղաքային խորհուրդը, անկախ չէ գործում ուղղակից, բան քաղաքային վարչութիւնից, որ քաղաքագլուխը շատ անգամ ուզածի, քաղաքային վարչութեան հետ այլ և այլ կապակով կապված լինելով, այս կամ այն կողմնակից ազդեցութիւնն ունի դումարի վճիռների վրա, որ վերջապէս դումարն, կապված լինելով ուղղակից և նրա ներկայացուցչի, քաղաքագլխի հետ, շատ անգամ չէ կարող այլ և այլ զեղծումների դէմ անկախ կերպով գործել, և այլն։

Այժմ բոլոր անյարմարութիւնները առաջն առնելու համար առևտուր լրագրութիւնը առաջարկում է հետևեալը։

Քաղաքային վարչութիւնը բաղկացած է երկու տարբեր մարմիններից. դումարից և ուղղակից։ Առաջինը, այն է դումարն, ձայնաւորների ընդհանուր ժողովը՝ կարգադրական (распорядительный) մարմին է, իսկ երկրորդը, ուղղավարն, բուն քաղաքային վարչութիւնը, կատարող (исполнительный) մարմին է։ Բայց քաղաքագլուխը, որ ընտրվում է ձայնաւորներից, նախագահ է ուղղավարի, քաղաքային վարչութեան խորհրդարանի, որ կատարող մարմին է, մի և նոյն ժամանակ, նոյն քաղաքագլուխը նախագահում է և դումարի ընդհանուր ժողովում, որ կարգադրող մարմինն է քաղաքային ինքնավարութեան։ Այդպիսով կատարող մասի նախագահը շատ անգամ և շատ հարցերում, որպէս համեբաշխ անձն ուղղավարի վճիռների և հայեացքների հետ, կարող է բարոյապէս ճնշում գործադրել դումարի, կարգադրող մարմնի խորհրդածութիւնների և վճիռների վրա։

Այդ տեսակ անյարմարութիւնը պարզ երևում է, մանաւանդ այնպիսի դէպքում ներում, երբ յայտնվում են այլ և այլ զեղծումներ։ Դիցուք վէտերիկավկասի դումարի քաղաքագլուխը կապեր ունի քաղաքային բանկի դիրեկտորի հետ։ Մի և նոյն ժամանակ քաղաքագլուխը լինելով ուղղավարի նախագահ, ճնշում է ներգործում դումարի վրա, նախագահելով դումարի ընդհանուր ժողովներին։ Գուցէ դումարի վարչութեան արդէն նշանակած կը լինէր քաղաքային բանկի վրա բնվիզիա, վերջինս նոյնիսկ ունենար իր անկախ դիրքը ուղղավարից, որ ձայնաւորների ընդհանուր ժողովի, դումարի առարկելու մարմին է, լինելով միայն կատարող մաս քաղաքային ինքնավարութեան։ Բայց դումարն չունի և չէ կարող ունենալ գործունէութեան կատարեալ ազատութիւն, չունի ուղղավարից անկախ դիրք, քանի որ նրա նախագահը, քաղաքագլուխը, մի և նոյն ժամանակ ուղղավարի նախագահ է, որ համեբաշխ է ուղղավարի հետ և գուցէ համեբաշխ է քաղաքային բանկի վարիչների հետ։

Այդ է պատճառը, որ առևտուր լրագիրները այն միտքն են յայտնում, որ հարկաւոր կը լինէր կատարելագործել կատարող մասը քաղաքային ինքնավարութեան, նրա կարգադրող մասից, զատել ուղղավարի դումարից, կատարելագործել անկախ դիրք ուղղավարից, միջոց տալ կարգադրող մարմնին իր վճիռները անկախ կերպով կատարել կատարող մասից։

Դրան հասնելու համար մի միջոց կայ միայն, այն է որ քաղաքագլուխը, որ ընտրվում է ձայնաւորներից, լինի միմիայն քաղաքի կատարող իշխանութեան ներկայացուցիչ և այլ ևս երբէք չը նախագահի դումարի մէջ, այլ նախագահի միմիայն ուղղավարի մէջ; այն ինչ դումարի, ձայնաւորների ընդհանուր ժողովի մէջ, նախագահի հերթով ձայնաւորներից իւրաքանչիւր նիստի համար ընտրված այս կամ այն ձայնաւոր։

Այդպիսով դումարն կը առանձնայ իր անկախ դիրք, կունենայ գործունէութեան ազատութիւն, այլ ևս կախված չի լինի ուղղավարից և նրա նախագահից, քաղաքագլխից, չի գանվի շատ հարցերի վճռելում քաղաքագլխի, կատարող մասի ներկայացուցչի ճնշման տակ. և միայն այն ժամանակ դումարն կը կարողանայ քաղաքային այլ և այլ զեղծումները առաջն առնել։

Ինչպես երևում է լրագիրներից յայտնված այդ հարցը հետզհետէ զբաղեցնում է առևտուր հասարակական կարծիքի ուշադրութիւնը։

Գ. Ա.

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԳԻՒՂ.

—

Վարձահատների սիրելու և նրան մշակելու նկատմամբ դեռ չէ վերջանում հողատիրութեան հարցը։ Պէտք է անպատճառ յիշվի ևս իրէ ինչ կարդ ու կանոն կայ մարզպետնների և արքատասերների համար. այդեղ առանձին են բաժանված գրանք գիւղացոց մէջ իրէ միասին, և նկարագրել մանրամասնօրէն այդ երկու դիպուածները։

Այս բոլոր հետազոտութեան կարօտ հարցերի վրա պէտք է վերջապէս ուշադրութիւն, իրէ ինչպիսի յարաբերութիւններ է հաստատել ժամանակը գիւղացու և հողատիրոջ մէջ. օրին. ինչ պայմաններով են գիւղացիք, բայց իրանց հողից, դարաւոր մեր առնում հող, կամ իրէ բոլոր գիւղը միասին։

Երբ այս բոլոր հարցերին կը պատասխանվի, իմ կարծիքով, կարող ենք ասել իրէ այս ինչ գիւղի հողատիրութիւնը ուսումնասիրած ենք և երբ այսպիսի տեղեկութիւններ կունենանք մի շրջանի մասին, մենք կարող ենք ընդհանրացնել այդ բոլոր տեղեկութիւնները, և այդ ժամանակ մենք մի ընդհանուր գաղափար կը կազմենք այս ինչ շրջանի հողատիրութեան վրա։

Ուսումնասիրելու պրօգրամի երկու կէտերի վրա վերջացած կը համարենք խօսքս, եթէ անցկին արհեստի վրա տեղեկութիւններ, որոնք տեղի չէին վերև անելու։

Վերև ես յիշեցի, որ կովկասի անցկին արուեստի մասին մենք համարեա ոչինչ չը գիտենք։ կան մի քանի հետազոտութիւններ, նրանք էլ չատ իրէ են և անհատական հիմանց վրա են հետազոտված, այնպէս որ մարդս ցանկութիւն չունի մինչև անգամ նրանց հետաքրքրվելու։ Երևակայեցէք, ընթերցող, որ անցկած անցկին արուեստի վերաբերեալ տեղեկութիւնները հետազոտված են եռասրների ձեռամբ. կռատվարութիւնը հրամայում է այս ինչ գաւառ ապետին իր նահանգի անցկին արուեստը ուսումնասիրելու։ Նա նամանավոր հրամայում է պրօբատանների, իսկ այս վերջիններս հրամայում են ուղարկում գիւղի քահանաների մօտ, մօլլանների մօտ, այնպէս այն մարդկանց, որոնք կարող են մի որ և է բան չարաչրել գրված հարցի մասին և տալ եռասրին, որ նա հասցնի պրիստաւին, որը իր կողմից տանում է գաւառապետին. և այս վերջինը ուղարկում է որ հարկն է։ Այսպիսի տեղեկութիւններ ես բավա ունեցայ այս օրերս լրսել կովկասեան աշխարհագրական ընկերութեան մի նիստում, ուր առաջին անգամն եմ լսում, որ Շուշիի մէջ կայ սպիտակ մահուդի գործարան, որի գոյութեան մասին ոչ ոք չուշեցնեղից երեի չը գիտէ. չր գիտէ օրավհան չը կայ այդ գործարանը։ Բայց ինչ անեա, որ տեղեկութիւնների հաւաքողի երևակայութիւնը կարտանում է հնարել այդպիսի գործարաններ. դա բաւական չէ, մինչև անգամ քանակութիւնը ևս որոշում։ Սրանից յետոյ ինչպէս հաւատանք միա տեղեկութիւններին և նրանց վրա հիմնենք որ և է եզրակացութիւն. կարելի է նրանք նոյն ձևով են հաւաքած։ Բայց ինչ պահանջել խելօ քահանայից կամ մօլլայից, որոնք հազիւ գրել կարդալ գիտեն և եռասրի միջոցով ուղարկած հրամանը կամեցած կը լինեն որ և է կերպ գլխից ազատ անել, ինչպէս ասում են։ Այժմ հանձարն կը լինի ընթերցողը, որ այս տեսակ տեղեկութիւններ ունենալով, մենք իրաւունք ունենք ասել իրէ ոչինչ չունենք։ Որեմն պէտք է նորից սկսել և բոլորովին ուրիշ կերպ։ Այսուհետ, ինչպէս և ուրիշ հարցեր ուսումնասիրելու ժամանակ հարկաւոր է ոչ իրէ հրամայել կատարել, դա բաւական չէ, այլ անհրաժեշտ է անձնական եռանդ և ցանկութիւն այս ինչ հարցը ուսումնասիրելու համար. որեմն հարկաւոր են մարդիկ, որոնք հետաքրքրվում են այս հարցերով։ Իմ այսպիսի հարցով, ինչպէս անցկին արհեստը, որի գաւառապետին իր նահանգի անցկին արուեստը ուսումնասիրելը։ Նա նամանավոր հրամայում է պրօբատաններին, իսկ այս վերջիններս հրամայում են ուղարկում գիւղի քահանաների մօտ, մօլլանների մօտ, այնպէս այն մարդկանց, որոնք կարող են մի որ և է բան չարաչրել գրված հարցի մասին և տալ եռասրին, որ նա հասցնի պրիստաւին, որը իր կողմից տանում է գաւառապետին. և այս վերջինը ուղարկում է որ հարկն է։ Այսպիսի տեղեկութիւններ ես բավա ունեցայ այս օրերս լրսել կովկասեան աշխարհագրական ընկերութեան մի նիստում, ուր առաջին անգամն եմ լսում, որ Շուշիի մէջ կայ սպիտակ մահուդի գործարան, որի գոյութեան մասին ոչ ոք չուշեցնեղից երեի չը գիտէ. չր գիտէ օրավհան չը կայ այդ գործարանը։ Բայց ինչ անեա, որ տեղեկութիւնների հաւաքողի երևակայութիւնը կարտանում է հնարել այդպիսի գործարաններ. դա բաւական չէ, մինչև անգամ քանակութիւնը ևս որոշում։ Սրանից յետոյ ինչպէս հաւատանք միա տեղեկութիւններին և նրանց վրա հիմնենք որ և է եզրակացութիւն. կարելի է նրանք նոյն ձևով են հաւաքած։ Բայց ինչ պահանջել խելօ քահանայից կամ մօլլայից, որոնք հազիւ գրել կարդալ գիտեն և եռասրի միջոցով ուղարկած հրամանը կամեցած կը լինեն որ և է կերպ գլխից ազատ անել, ինչպէս ասում են։ Այժմ հանձարն կը լինի ընթերցողը, որ այս տեսակ տեղեկութիւններ ունենալով, մենք իրաւունք ունենք ասել իրէ ոչինչ չունենք։ Որեմն պէտք է նորից սկսել և բոլորովին ուրիշ կերպ։ Այսուհետ, ինչպէս և ուրիշ հարցեր ուսումնասիրելու ժամանակ հարկաւոր է ոչ իրէ հրամայել կատարել, դա բաւական չէ, այլ անհրաժեշտ է անձնական եռանդ և ցանկութիւն այս ինչ հարցը ուսումնասիրելու համար. որեմն հարկաւոր են մարդիկ, որոնք հետաքրքրվում են այս հարցերով։ Իմ այսպիսի հարցով, ինչպէս անցկին արհեստը, որի

պատասխանին իր նահանգի անցկին արուեստը ուսումնասիրելը։ Նա նամանավոր հրամայում է պրօբատաններին, իսկ այս վերջիններս հրամայում են ուղարկում գիւղի քահանաների մօտ, մօլլանների մօտ, այնպէս այն մարդկանց, որոնք կարող են մի որ և է բան չարաչրել գրված հարցի մասին և տալ եռասրին, որ նա հասցնի պրիստաւին, որը իր կողմից տանում է գաւառապետին. և այս վերջինը ուղարկում է որ հարկն է։ Այսպիսի տեղեկութիւններ ես բավա ունեցայ այս օրերս լրսել կովկասեան աշխարհագրական ընկերութեան մի նիստում, ուր առաջին անգամն եմ լսում, որ Շուշիի մէջ կայ սպիտակ մահուդի գործարան, որի գոյութեան մասին ոչ ոք չուշեցնեղից երեի չը գիտէ. չր գիտէ օրավհան չը կայ այդ գործարանը։ Բայց ինչ անեա, որ տեղեկութիւնների հաւաքողի երևակայութիւնը կարտանում է հնարել այդպիսի գործարաններ. դա բաւական չէ, մինչև անգամ քանակութիւնը ևս որոշում։ Սրանից յետոյ ինչպէս հաւատանք միա տեղեկութիւններին և նրանց վրա հիմնենք որ և է եզրակացութիւն. կարելի է նրանք նոյն ձևով են հաւաքած։ Բայց ինչ պահանջել խելօ քահանայից կամ մօլլայից, որոնք հազիւ գրել կարդալ գիտեն և եռասրի միջոցով ուղարկած հրամանը կամեցած կը լինեն որ և է կերպ գլխից ազատ անել, ինչպէս ասում են։ Այժմ հանձարն կը լինի ընթերցողը, որ այս տեսակ տեղեկութիւններ ունենալով, մենք իրաւունք ունենք ասել իրէ ոչինչ չունենք։ Որեմն պէտք է նորից սկսել և բոլորովին ուրիշ կերպ։ Այսուհետ, ինչպէս և ուրիշ հարցեր ուսումնասիրելու ժամանակ հարկաւոր է ոչ իրէ հրամայել կատարել, դա բաւական չէ, այլ անհրաժեշտ է անձնական եռանդ և ցանկութիւն այս ինչ հարցը ուսումնասիրելու համար. որեմն հարկաւոր են մարդիկ, որոնք հետաքրքրվում են այս հարցերով։ Իմ այսպիսի հարցով, ինչպէս անցկին արհեստը, որի

ուսումնասիրելու լինեմ անցկին արուեստը, ծրագիր կը պատրաստվի յիշեալ կէտերի վրա հիմնվելով։

1) Ինչ իրեր են արդիւնագործվում և ինչ քանակութեամբ։

2) Գործիքների և նրանց մասերի անունները և մանրամասն նկարագրութիւնը։

3) Գործիքները ուրիշ տեղից են բերում, իրէ իրանք են չինում. նրանց գները։

4) Գործադրվող հում նիւթի քանակութիւնը և նրա ձեռք բերելու միջոցները և գները։

5) Ինչքան է նաւում գիւղացու արհեստաւորի չինածը իր վրա։

6) Վաճառվում գները գիւղում կամ քաղաքում։

7) Ինչպէս են ճախրում իրերը. իրանք գիւղացիք են քաղաք տանում. իրէ գալիս են գիւղը գնելու։

8) Իրերի այն քանակութիւնը, որ իր տեղումն է գործածվում։

9) 100 ընտանիքից քանիսն են պարապված այս ինչ արուեստով։

10) Տարուայ որ ժամանակն են աշխատում գիւղացի-արհեստաւորները։

11) Արդեօք կան այնպիսի գիւղացիք, որ միայն արհեստով են զբաղված, թողնելով գիւղատնտեսութիւնը։

12) Տնային արուեստի զարգացման և ընկնելու վրա։

13) Ինչին է կարօտ գիւղացի արհեստաւորը։

14) Ինչ միջոցներ կարելի է առաջարկել արհեստը պահպանելու և զարգացնելու։

Սրանք են այն գլխաւոր կէտերը, որոնց մասին հաւաքած տեղեկութիւնը կը ներկայացնեն անցկին արհեստի այժմեան դրութիւնը։ Եթէ այս վրա ավելացնենք և այն տեղեկութիւնները, որոնք կը վերաբերեն այս ինչ արհեստի անցեալին, այն ժամանակ մենք կունենանք գործի անցեալ հանգամանքները և ներկայի դրութիւնը։ Իվերջոյ, աւելորդ չեմ համարում բացատրել իրէ ինչ է արհեստը։ Այս բացատրութիւնը չատ գուցէ ոմանց թւայ ծիծաղելի, բայց մեծամասնութիւնը ընդունած է անցկին արհեստ ասելով հասկանալ այնպիսի արհեստներ, որոնցով գիւղացին կամ նրա բոլոր ընտանիքը զբաղված են գիւղատնտեսութիւնից զատ ժամանակ, այսինքն ձմեռը։ Բայց եթէ որ և է արհեստաւոր բոլորովին թողել է գիւղատնտեսութիւնը և պարապվում է այս ինչ արհեստով, որը զբաղացած է իր գիւղում, դա չէ նշանակում որ նրա արհեստը անցկին արհեստից դուրս է. նրա արհեստը մի և նոյնն է, ինչ որ այլ գիւղացուն, որը միայն ձմեռն է պարապվում նրանով։

Սրանով իր վերջացնում խօսքս հասարակական հողատիրութեան և անցկին արհեստի մասին։

Բայց գիւղացու գլխաւոր պարապմունքը այն է գիւղատնտեսութիւնը մենք թողեցինք առանց ուշադրութեան. մինչդեռ գիւղացու կեանքի և գիւղի անտեսական դրութիւնը նրանից է կախված, ուրեմն գիւղատնտեսութիւնը, որ այդպէս նշանաւոր տեղ է բռնում, անպատճառ պիտի ուսումնասիրվի։ Մանաւանդ որ թէ ռուսաց և թէ հայոց գրականութեան մէջ ունեցած տեղեկութիւնները այնքան քիչ են և ունեցածն էլ այնքան կարօտ կատ, որ այդ տեղեկութիւններով օգտվիլը անկարելի է. երբ նայում ես համարեա ոչինչ չես գտնում։ Որեմն գիւղատնտեսութեան ուսումնասիրութիւնը առելի անհրաժեշտ է դառնում, երբ նրա մասին ոչինչ չունենք։ Հաւատրիա որ գիւղատնտեսութիւնը ուսումնասիրելու համար հարկաւոր են մանրագնին տեղեկութիւններ. միայն մանրագնին տեղեկութիւնները և գիւղատնտեսութեան մէջ գտնված մարդիկ կարող են այնպէս տեղեկութիւններ տալ, որոնք կը նկարագրեն գիւղատնտեսութեան այժմեան դրութիւնը։ Նրա պարզացման և ընկնելու պատճառները գտնել որ և է գիտական ուսուցչի համար գա չատ գժուար, համարեա անիրագործելի կը լինի։ Ես այս ամեա, երբ լեռնային անտառութեան մասին տեղեկութիւններ էի հաւաքում, այնպիսի գժուարութիւնների էի հանդիպում որ և է հարց պարզելու համար, որ հարկադրված էի զանազան ճանապարհներով կատացած հարցին

Fonds A.R.A.M

Fonds A.R.A.M

ԴԱՎՈՒԹ ՏԱՇՈՒՐՈՎԻ ԴՎԻԺՈՂԸ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԿՏԱՎ

18-ին մեկնեցավ

Ժողովրդական ավանդություններ, հեքիաթներ, առակներ, ասացվածքներ, հանելուկներ, ծիսական երգեր, ժողովրդական խաղեր, ինչպես նաև ժողովրդական կենցաղի, հագուստի, զարդանախշերի, ժողովրդական նվագարանների, ժողովրդական ճարտարապետության նմուշներ։ Ընդհանրապես ամեն ինչ, որ կարող է ծառայել ազգագրական նյութ։

Հավաքածուն ներկայացնելու է 17 և 18 թվականների ձեռագրեր, հին տպագրություններ, ինչպես նաև ժամանակակից հեղինակների գրքեր։ Ցուցանմուշների մեջ կլինեն նաև հին ձեռագրերի նկարներ։

Ընդհանուր առմամբ ցուցահանդեսում կներկայացվի մոտ 1000 տարբեր առարկա։

Ցուցահանդեսի կազմակերպման գործը հանձնված է հատուկ հանձնաժողովի, որի նախագահն է Ալեքսանդր Ցագարելի, իսկ անդամներն են՝ Ստեփան Մալխասյանց, Գևորգ Ղազիկյան, Գևորգ Տեր-Մկրտչյան, Ստեփան Լիսիցյան, Գևորգ Ղափանցյան, Ստեփան Զորյան, Գևորգ Ալիշանյան, Ստեփան Մելիք-Օհանջանյան, Գևորգ Ջանաշյան, Ստեփան Ռշտունի, Գևորգ Ասլանյան, Ստեփան Զաքարյան, Գևորգ Ալամդարյան, Ստեփան Օրբելյան, Գևորգ Ամատունի, Ստեփան Ասլանյան, Գևորգ Մամիկոնյան, Ստեփան Արծրունի, Գևորգ Վահրամյան, Ստեփան Բագրատունի, Գևորգ Արծրունի, Ստեփան Կամսարական, Գևորգ Ռշտունի, Ստեփան Մամիկոնյան, Գևորգ Բագրատունի, Ստեփան Արծրունի, Գևորգ Կամսարական, Ստեփան Ռշտունի, Գևորգ Մամիկոն

Fonds A.R.A.M

ՓԱՐԻԶԻ ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ի. Փոլիի «Paris Corresp.»

—

Ֆրանսիոյ նախարարական ճգնաժամը 31-իցի փոխուեցաւ 28-ի։ Ֆլուրանսի նախարարութիւնը ինկաւ, որովհետեւ ընդհանուր ժողովը իր քուէարկութեամբ չհաւանեցաւ նորա ներկայացուցած օրինագիծը, որով կը պահանջուէր, որ Ֆրանսիոյ մէջ գտնուող Օրլեանեան տոհմի անդամները ենթարկուին զօրաւոր օրէնքի, որ կ՚արգիլէ Ֆրանսիոյ մէջ մնալու ֆրանսիացի ազնուականաց։ Նոյն օրինագիծը կը պահանջէր նաեւ, որ Ֆրանսիոյ մէջ գտնուող Նափոլէոնեան տոհմի անդամները ենթարկուին նոյն օրէնքին։ Ֆլուրանսի նախարարութիւնը ինկաւ, որովհետեւ ընդհանուր ժողովը չհաւանեցաւ նորա ներկայացուցած օրինագիծը, որով կը պահանջուէր, որ Ֆրանսիոյ մէջ գտնուող Օրլեան

ձանները կը սառնան։ 3) Մայօրներէն վճռած ըլլալու համար ժամանակ ընդունիլ, որ նրանք վճռած չեն ապատում բռամիջոցի առիթով։ „Journal de St. Petersbourg“ լրագիրը հաղորդում է, որ այսօր արտաքին գործերի մինիստր գիրս ուղեւորվում է արտասահման։ Մինիստրութեան գործերը ժամանակաւորապէս յանձնված են վիանդալինին։ „Новости“ լրագիրը լսել է որ ճանապարհների հաղորդակցութեան մինիստրութիւնը մտադիր է Դանեցկայա քարածուխի երկաթուղուն կէս միլիոն պարտք առ երկար ժամանակով։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 4 նոյեմբերի։ Պետական բանկի 5% առձանկը առաջին շրջանի արժէ 94 ր. 75 կ., երկրորդ 91 ր., երրորդ 91 ր., չորրորդ 90 ր. 50 կ., հինգերորդ 90 ր. 12 կ., նեղքին 5% առաջին փոխառութեան առձանկը արժէ 211 ր. 25 կ., երկրորդ 203 ր. 30 կ., արեւելեան առաջին փոխառութեան առձանկը արժէ 88 ր. 50 կ., երկրորդ 88 ր. 37½ կ., երրորդ 88 ր. 37½ կ., ոսկի 8 ր. 27 կ.։ Ռուբլոյ 100 ր. փարիզի վրա արժէ 249 ֆրանկ։ Բօրսայի արամադրութիւնը թոյլ է։

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐՇՐՈՒՆԻ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Գուրա Եկաւ մամուլի տակից „Ժողովածու թուաբանական խնդիրների II մասն— կատարակները երրորդ տպագրութիւն, փոխադրութիւն ՄԱՐՏԻՐՈՍԻ ՍԻՄԷՈՆԵԱՆՑ“ գինն է 50 կ. թէ ստացուելիք է Ք. Գրիգորեանցի Կովկասեան գրավաճառանոցում։

8—10

Հանգուցեալ ԿԱՏԱՐԻՆԷ ԵԱԳՈՐԵԱՆ ԲԼՈՒՄԵԱՆԻ կտակակատարներ, նայի քահանայ Մեհրաբեանց և Սօլոմոն Գիլիբեանց, նոյնպէս և հանգուցեալի ազգական Բարսեղ Ալիխանեանց ցաւօք սրտի յայտնելով կատարելիք Քրիստոնէական մասին, խնդրում են բարեկամներին և ծանօթներին չնորհ բերել շաբաթ, ամսոյս 6-ին, առաւօտեան 10 ժամին Օրշչէսովէնների փողոց, հանգուցեալի սեփական տանը նախայ գալիքի յուղարկաւորութեան հանդիսին դէպի սուրբ Նշանի եկեղեցին,

1—1

Վ. ՇԱՎԵՐԴԵԱՆԻ ԼՐԱԳԻՒԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ ԽԱՆՈՒԹՈՒՄ.

(Գօլօվինսկի պրօսպեկտ, Ալեքսանդրեան պատէպի մօտ).

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՎՈՒՄ ՆՆ ԹԷ անդամական, ԹԷ Ռուսաստանի և ԹԷ արտասահմանեան բոլոր պարբերական հրատարակութիւններին 1883 տարուայ համար։

2—10

Նաւթի ՏԱԿԱՆՆԵՐԻ համար տախտակներ (КЛЕПКИ ДЛЯ ФОТОГЕННЫХЪ БОЧЕКЪ) ցանկացողներին ԹԷ պատրաստի և ԹԷ ուզած չափերին պատրաստելու համար խնդրում եմ դիմել Բաթում, ԱՐՇԱԿ ՅԱՍՈՒՐԵԱՆՑԻՆ։

Въ БАТУМЪ, Аршаку ЦАТУРОВУ.

5—20

ԼՈՒՅՍ ՏԵՍԱԻ

„ՀԱՅՈՑ ԼԵԶՈՒԻ ՕԻՍՈՒՅԻՉ“

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐՈՒԱՑ

Դասագիրքը

„Կովկասեան գրախանութի“ հրատարակեմ և ծախում է նոյն գրախանութում։

Գինը 25 կոպէկ է։

Գումարով առնող և կանխիկ վճարողին 20% զեղջում կը լինի։

Կարելի է գիմել.

ТИФЛИСЪ. Кавказская книжная торговля—З. П. Гукурову.

կամ

ТИФЛИСЪ. на Авлабарѣ. Ованесу Назарянцъ.

Ց. Նազարեանց.

ԹԻՖԼԻՍԻ 1-ին ԳԻՄՆԱԶԻԱՑԻ ԻՇԽԱՆՈՒԹԻՒՆ ԹԻՒՆԸ խնդրում է աշակերտների ծնողներին և բարեկամներին ուշադրութիւն դարձնել այն հանգամանքի վրա, որ գիմնազիայի աշակերտները ցուցակներ առնում իրանց ուսման և վարքի վերաբերութեամբ ներկայ ուսումնական տարվայ առաջին քառորդի համար։ Այն աշակերտները, որոնք մի քանի առարկաների մէջ անբաւարար են եղել կամ վատ վարք են ունեցել, չեն առացել ցուցակները, որոնք նոյեմբերի 7-ին ժամի 1—2 կը յանձնվին ծնողներին և ազգականներին, որոնք կը կամենան անձամբ խօսել իրանց երեխաների մասին։

1—1

ԹՈՒՄԱՆԱՆԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

ս ի ս տ ե մ ա տ ի կ ա կ ա ն ը ն թ ա ց ք

Դրիգորի Վարձելեան

Հայոց միջնակարգ ուսումնարանների համար

Մաս առաջին (ամբողջ թուեր)

Մամուլի տակից լոյս տեսաւ նոյն խնդիրների երկրորդ մասը (կոտորակ թուեր և երրորդական կանոններ)։

Գինն է 40 կոպ.

Ուսումնարաններին զեղջում 20%։

Վաճառում է Վ. Շահվերդեանի լրագրական գործակալութեան խանութում։

Օտար տեղերից գիմում են այս հասցէով Тифлисъ, въ Агентство В. Шавердова:

ԹԷՑ առաջին հունձի այս տարի չափազանց դոյնաւոր և հոտաւէտ։ Այդ ԹԷյից **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** մէջ ստացված է 50,000 ֆունտ և ծախվում է 25% էժան և աւելի լաւ քան ԹՇ ուրիշ տեղ։ Օրինակ. Լաւ ԿՈՆԳՈ ԹՇ 1 ր.—1 ր. 20 կոպ., պատուական ՍԱՆՖԱ ԹՇ 1 ր. 40 կ., հիանալի ՄՕՆԻԿ ԹՇ 1 ր. 60 կ. այս ԹՇ ամէն տեղ ծախվում է 2 ր.—2 ր. 50 կ., գեղեցիկ ԿԱՑՍԱՈՒ ԹՇ 1 ր. 80 կ. և ամենալաւ Փու-չու-Փու ԹՇ 2 ր. մաքուր ԹՇ առանց ԹղԹի։ Նոյն տեղը ամենաբարի լինում են 500 երկաթէ ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ 6 ր.—60 ր., երկաթէ ԳՐԻՉՆԵՐ ամբողջ Անգլիովիայի համար, շօկոլատ Ֆրայ, Շեվիլդի ԴԱՆԱԿՆԵՐ, վերականգնող ՄԱԿՄԱՍՏԵՐ մազերի համար, հրացաններ ԴԱՄԻ, ԻՒՎՕԼՎԵՐՆԵՐ վերլի, ԹԱՄԲԵՐ բարեների, կօմանի նըշըշտայ, ԱԼԲՕՄՆԵՐ շեֆըլդի կէս գնով։ **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹ, ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԷՋ ԱՐԾՐՈՒՆՈՒԻ ԳԱԼԼԵՐԻՑՈՒՄ** № 156, 157, 158, 159 և 100։

72—100

ОТКРЫТА ПОДПИСКА

на **1883** годъ

НА БОЛЬШУЮ ЕЖЕДНЕВНУЮ, ПОЛИТИЧЕСКУЮ, ОБЩЕСТВЕННУЮ И ЛИТЕРАТУРНУЮ ГАЗЕТУ

„РУССКІЙ КУРЬЕРЪ“

ГОДЪ ЧЕТВЕРТЫЙ.

УСЛОВІЯ ПОДПИСКИ:

Съ доставкою въ Москвѣ:

На 12 мѣс.	8	р.	50	к.	На 6 мѣс.	4	р.	50	к.
» 11	» 8	»	—	»	» 5	» 3	»	90	»
» 10	» 7	»	50	»	» 4	» 3	»	25	»
» 9	» 6	»	75	»	» 3	» 2	»	50	»
» 8	» 6	»	—	»	» 2	» 1	»	90	»
» 7	» 5	»	25	»	» 1	» 1	»	—	»

Съ пересылкою въ города:

На 12 мѣс.	9	р.	—	к.	На 6 мѣс.	5	р.	—	к.
» 11	» 8	»	50	»	» 5	» 4	»	60	»
» 10	» 8	»	—	»	» 4	» 3	»	70	»
» 9	» 7	»	40	»	» 3	» 2	»	75	»
» 8	» 6	»	70	»	» 2	» 2	»	—	»
» 7	» 5	»	90	»	» 1	» 1	»	10	»

За границу: на 12 м. 17 р., на 6 м. 9 р., на 3 м. 5 р., на 1 м. 2 р.

Подписка принимается въ конторѣ изданія: Москва, Москворѣцкій мостъ, д. Н. П. Ланина, въ отдѣленіи конторы—близъ Петровки, Столешниковъ пер., д. Карзинкина; въ извѣстныхъ книжныхъ магазинахъ Москвы и С.-Петербурга и въ Парижѣ—Rue Clément, 4, Adam.

Гг. иногородные благоволятъ адресоваться преимущественно въ контору изданія „РУССКІЙ КУРЬЕРЪ“

Редакторъ-Издатель Н. П. Ланинъ. 3—3

ՕԳՈՍՏՈՍ ԱՄՍԻ ՄԷԿՑ

ՍԿՍԵՑ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԵԼ ՎԻԵՆՆԱՑՈՒՄ

L'ORIENTAL

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԹԵՐԹԸ, ԱՄԻՍԸ ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՄ։

„Ժուրնալ դ'Օրիան“ լրագրի հին բաժանորդներին դադարեցրած թերթի տեղ կուղարկվի այդ նոր հրատարակութիւնը։

„L'Oriental“ թերթի տարեկան գինը 8 րուբլ է, կէս տարվանը 4 րուբլ։

Գրվել կարելի է „ՄՇԱԿԻ“ խմբագրութեան մէջ, կամ ուղղակի վիեննայում գիմելով Հեռևալ հասարակ հասցէով. Vienne (Autriche) M. F. Salles I. Neuer Markt 9.

Մի՛ջի փողոց, կաթօլիկական փողոցի անկիւն № 13.

Աւելի էժան, քան ԹՇ ուրիշ տեղ ծախվում են. ՎԻԵՆՆԱՑԻ ՄԵԲԵԼ ամենայն տեսակ, Ֆրանսիական և անգլիական երկաթէ ԿՐԱՎԱՔՆԵՐ 8—30 ր., չամադաններ 250—25 ր., սակվօյաժներ 1. 30—12 ր., ստուն դուռկներ ճաղատարէի 6—35 ր., մարտաններ (погребцы) 6—25 ր., ստամօվարներ 60 կ.—1.25 ֆունտ., կաթսաների պղնձէ ամաններ, գերմանական երկաթէ էմալով ամաններ. ստամի վաղնեկներ մրամօրնի 38 ր.—75 ր., հրացաններ երկու լուլանի 6—32 ր., ռեվոլվէրներ ամենայն տեսակ 3. 50—30 ր., պատրոններ. (գուլաններ) բէվօլվէրի, սիպար ՌԻՆգարդի Ֆաբրիկից. պատիրոս և Թամբաքու կուշնատօվի գերի պապիրօսի. 5,000 ՖՈՒՆՏ ԹԷՑ (չայ) ԵԳ. ՊԱՊՈՎՆԵՐԻ, բրնկվիլս. (սուխար չայու և կաֆէի) էմէնթի. կօֆէ էմէնթի և Միխայլօնի. Պետերբուրգում 40—1 ր. 25 կ. հայելիներ ամենայն տեսակ 28 կ.—240 ր., պրոբկայ գինեվաճառների, հանքային և գարեջրի (для зельтерскихъ водъ и пива) գուլպաւոկ (шухъ), պղնձեայներ սամովարի և չայու, գանակ չանգալ գանագան Ֆաբրիկաների 1 ր. 20 կ.—25 ր. դուժինը, դրչակօմներ 1 ր. 80 կ.—5—60 կ. գանակ չիրի 1—60 կ.—12 ր., գանակ հացի 20 կ.—1 ր., հատոր, կաթսաների 1—40 մինչև 3—20 կ. պրեբօր. միս կտրելու մաշինայ. Անգլիական ութեներ, էրհատանակի չայնիկներ, կաֆէնիներ ամենայն տեսակ, ջազայներ կաֆէի համար, ֆիլտեր—ջուր մաքրելու, կրախմալ կարօրկէն 18 կ., վաքս Ֆրանսիայի ձահիլ, թուղթ փչոտի, կանվերտներ, սուլրոչ, մատիա, դրիչ երկաթէ, դրչակօմ, քարեատախտակ, թանաք, թանաքամաններ, պրեսպապիեներ, գդալներ սեղանի և չայու ֆրաժէ, վարշավի և էրհատանակի դուժինը 1—50 կ. մինչև 12 ր., և չայու 45 կ.—5 ր., չուլկէք 45 կ.—5 ր., չամադաններ ամէն տեսակ 25 կ.—12 ր. ջուխտ, պոլսապշկաններ վարշավու, ՈՒՆՋԻՆԻ ԿԱԼՕՇՆԵՐ, ամէն տեսակ, գուլպաններ կանանց և մարդկանց 15 կ.—50 կ. ջուխտ, շապիկներ, մարդկանց գալուսիներ, գոնակներ 35 կ.—4—50 կ., հատ, անձրևի և շաքի. ամանդրեր շիրմայու ասիրէ, գուտապերչկաի և փայտէ, շշտկաններ դլխի, շորի, սապոնի, պոլի և կարասի համար. չուլքի ԹՂԹ (бумага) մատակի կօճղ և շալէ (гарусъ) ֆէլչատակէք մարդկանց և կանանց, պորտմանեներ, քիսաներ, պապիրոսի ամաններ և մանր գոյանաերկրի ապրանքներ, սապոն ամէն տեսակ 3 կ.,—30 կ., կաթ, հոտավէտ ջրեր, օդեկոլն, Գէյկերին ջրի քացախ, հոտավէտ պորաշոկներ ԿԻԼԵՐԻ ԼԱԲՕՐԱՏՈՐԻՑ. և այլն և այլն և այլն։

Վաճառականներին առանձին պայմաններով և դիջումով վերոյիշեալ ապրանքներ մեծ քանակութեամբ միշտպէս գտնվում են ՄԻՔԱՑԷԼ ՏԷՐ ՆԻԿՈՂՕՍԵԱՆՑԻ պահեստում. (въ складѣ) *Միջի փողոցում կաթոլիկաց փողոցի անկիւնում* № 13.

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել հետևեալ հասցէով. Тифлисъ Михаилу Н. Теръ-Никогосову.

170—180

Մի՛ջի փողոց, կաթօլիկական փողոցի անկիւն № 13.

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 5 Ноября 1882 года.

Типогр. Главн. Упр. Главнонач. гражд. час., Лор-Меликъ. ул. каз. д.

Fonds A.R.A.M

№ 207 Նոյեմբերի 9 Երեքշաբթի 1882 Նոյեմբերի 9 Երեքշաբթի № 207

ՏԱՍՆԱՄԵԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի կէս տարւանը 6 րուբլի
Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում գրւում են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Օտարազգացիք գրւում են ուղղակի
Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից)։

Յայտարարութիւն ընդունւում է ամէն լեզուով։

Յայտարարութիւնների համար վճարւում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ խմբագրին։ ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Թիւրքիա։—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Թիւրքիա։—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։—ԲԱՆԱՒԻՐԱԿԱՆ։ Նամակ Թիւրքիայից։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԹՄԲԱՊԻՆ

—

Թիֆլիս, 6 Նոյեմբերի

Մի քանի ամիս առաջ քաղաքիս ս. Գայեանան միջնակարգ ուսումնարանի աշակերտասիրինից երկաք հոգի՝ Մարիամ Թոփչեանց, վարդուհի Միրզեանց և վարդուհի Թոփչեանց, որոնք այժմ գտնւում են նոյն ուսումնարանի Ե., Զ. և Է. դասարանը,—մեր առաջարկութեամբ իրանց ընտանեկան շրջաններում հանդամանալեցին յիսուն րուբլի (50 ր.) և յանձնեցին մեզ, որ այդ գումարով մանկական գրքոյկներ գնենք և ձրիաբար բաժանենք մեր չքաւոր գիւղական-ուսումնարանների աշակերտներին։

Մենք, ի հարկէ, ուրախութեամբ յանձն առանք այդ գաղջը պարտականութիւնը։ Սակայն, մտածելով, մի գուցէ սխալւինք ուսումնարանների ընտրութեան մէջ, մենք հարկաւոր համարեցինք գործը յետաձգել մինչև մեր ընդհանուր ուսուցչական ժողովի կայանալը։ Ահա այդ ժողովում, ներկայ եղող երկաք Թեմական տեսուչներից տեղեկացանք իրանց թեմերի գիւղական չքաւոր ուսումնարանների մասին և ապա գնեցինք հետևեալ 7 գրքերը՝ «Անահիտ», «Կատմիր լապտեր», «Պօլուխմպերիայ», «Երկու Տօնածառ», «Գուշ», «Առիւծ և խոզապած» և «Ընտանեաց պատմութիւն»։

Յանկանալով, որ չտեսերին յայտնի լինեն այդ քննութեամբ գտնված չքաւոր գիւղական-ուսումնարանները, մենք բերում ենք այստեղ և նոցա անունները։—

ա) Վրաստանի և Իմերէթի Թեմում. 1. Քարվանսարա, 2. Դևլիջան (Ղազախի գաւառ), 3. Ածզոր, 4. Ծուղրութ (Ախալցխայի գ.), 5. Ցխինուալ, 6. Սուրամ (Դուշեայ գ.), 7. Զարդախլու, 8. Բանանց (Ախալաւեւոպոլի գ.)—

բ) Երևանի Թեմում. 9. Աշտարակ, 10. Օչական, 11. Քեօփրալու (Էջմիածնի գ.) 12. Փանիկ (Սուրմալուի գ.), 13. Քանաքեռ (Երևանի գ.), 14. Ղամարլու (Գառնի-Բասարի գ.), 15. Ալաբարս (Շարկոյ Զոր գ.), 16. Փաչաքենդ (ՆորԹամալ (Նախիջևանի գ.), 19. Բռնակոթ (Ախուեանց գ.), 20. Չամամլու (Փամբակի գ.), 21. Կոտարլու (Շիրակի գ.), 22. Ագ-Քիլիսա (Ալէքսանդրոպոլի գ.), 23. Շիրակ կամ Բաչ-Շորագետ (Ալէքս. գ.).—

գ) Ղարաբաղի Թեմում. 24. Վարդաշէն, 25. Նիժ, 26. Բիւլբիւլքենդ (Նուխուայ գ.), 27. Պորեցիկ և 28. Հաղրութ (Ղարաբաղ.)։

Իւրաքանչիւր ուսումնարանին ուղարկվեցաւ 1 ր. 75 կոպ. արժողութեամբ դրքեր. ուրեմն 28 ուսումնարանին գնաց 49 ր. դիրք։ Ձանազարժի ծախս եղաւ 1 ր. 26 կոպ., որովհետև դրքերի մեծ մասը Երևանի և Ղարաբաղի մեծ. Թեմական տեսուչները տարան իրանց հետ, իսկ մնացածները տարան իրանց հետ իսկ մնացածները ուղարկվեցան արժանահաւատ անձանց, որոնք, յոյս ունենք, որ նեղութիւն կը կրեն չվնասել ծրարները իրանց հասցէներին ուղարկելու յարմարամտութիւնն առնելու։

Մնում են միայն Սուրամի ս. Ցխինուալի դպրոցների դրքերը, որոնց մասին խոնարհաբար խնդրում ենք վերոյիշեալ տեղերի դպրոցական վարչութեանցը, որ կամ իրանք նեղութիւն կրեն ձեռք բերելու, կամ մեզ միջոց յայտնեն իրանց հասցնելու։

Ցիրաւի, մրքան ուրախալի է, որ մանուկներին օգնելու համար հանդէս են գալիս նոյն իսկ մանուկները։ Ինչ ասելի մխիթարական կարող է լինել մի ազգի համար, քան այն՝ որ նորա ծաղկափթիթ զաւակները տակաւին դպրոցական յարկի տակ ունւում են իրանց մէջ այդպիսի ազնիւ մտքեր և աշակերտական նուագարաններից հասնում են իրանց ձեռքը իրանց՝ աչքից հեռաներին։ Յայտնում ենք յիշեալ օրիորդներին մեր շնորհակալութիւնը՝ այդպիսի ջերմ համակրութեամբ մի այդպիսի նուիրական գործին վերաբերվելու համար։

Ցանկալի է, որ այս գործը չատ հետևողներ գտնի մեր մէջ։ Այդ և դոցա նման բազմաթիւ ու բազմակարօտ դպրոցները արժանի են ամենից խորին կարեկցութեանը։ Մի գործ այն ժամանակ միայն կը հասնի իր նպատակին, երբ նա առաջնորդւում է ընդհանուր օժեթով, երբ ամէն կողմից բազմաթիւ ձեռքեր են առաջ մղում նորան։

Ց. Նագարեանց

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

ԱԽԱԼՑԽԱՑԻՑ մեզ գրում են որ այդտեղ տիրում է այժմ «բութիչ» ասված ցաւը մանուկների մէջ և նրանցից չատ զոհեր է տանում։ Բժշկական օգնութիւնը բացակայ է քաղաքում և նշանաւոր էլ նախասպաչարված ժողովուրդը օգուտ գտնել չէ ուզում։

—

Մեզ գրում են ՎԱՂԱՐՇԱՊԱՏԻՑ որ հոկտեմբերի 31-ին Երևանի նահանգապետը հատուկ վագարչապատ և իջևանեց Էջմիածնի պրոկուրօրի մօտ։ Նորին գերազանցութիւնը այցելեց և վերադարձաւ։

—

Վաղարշապատից մեզ գրում են։ «Բացի ֆուրգոնից որ ուղարկվեցաւ Երևան և այնտեղ կայանատեղում են որ Էջմիածնից բժշկների հետևանալու օրը ուղարկվեցան զանազան իրեզէններ դէպի Թիֆլիս։ Բացի սրանից ասում են որ Բիւրականում էլ բաւական թւով իրեզէններ ուղարկվեցան»։

—

Պ. Աւետիս վարպետանոցից տասանք 25 րուբլ Խրիմեան հայրիկին ուղարկելու համար յղուած վաղարշապատի արհեստական ուսումնարանից։

—

Տասանք տղայքութեան համար երկու նամակ, որտեղ շնորհակալութիւն են յայտնում բժշկապետ Շէլհանցին երկու անձինք, որոնք բժշկված են եղել նրա խնամքով։ Բայց այս և մեր հաղագ խօսքը ազգած է։ Ինչ երազներ երբ արտերնուս վրայ կը պահենք «վարդենիքը»։ Երբեք չը պիտի մոռնանք այն ժամերը երբ զենք կոպնորէրս, դէմ առ դէմ և հաճը տարեկան պատանիներ «Չհայրենանայ առ մեզ բան ի քերթող» անմահ երգը։—Միթէ այնքան հարուստ ենք որ մինչև իսկ այսպիսի անձերն առաջաւոր կոխենք։ Ինչ և է, անդնենք այս տեսակ կէտին վրայ ալ։ Երբ ընտրուի Ազգային վարչութիւնը և տեղապահը այն ատեն այս ամբաստանութեանց և քննութեանց հարցը իր լուծումը պիտի առանայ, իրր թէ։

Ազգ. վարչութիւնը ընտրելու համար սկզբ էր որ պատրաստ ըլլար կրօնական ժողովոյ ընտրելեայց ցանկը։ Հանգամանաւ ժողովը ընտրելեայց ցանկ մը կը պատրաստէ, քառասուն երկու անուններէ և Ազգ. ժողովը անոնց մէջէն 14 անուն կընտրէ։—Անգեալ նամակէն տեսաք թէ ժողովը այդ ցանկը եօթ խրկած էր։ Եկեղեցականք միաձայն դումարիցան և ամենազգալի խորհրդակցութիւններ ընելով որոշեցին այդ ցանկը անփոփոխ պահել։—Սակայն եկեղեցականները գոհ չէին միայ իրենց ցանկը անփոփոխ պահելով գայն վերադարձնել։ Հանգամանաւ ժողովը հարկ կը տեսնէ նաև ինքզինքը արդարացնել առաջի ազգին և առաջի ժողովին։ Այսկայ կարևոր կէտ մ'է։—Հանգամանաւ ժողովը ինքզինքն արդարացնելու հետևեալ փաստերն ունած էր հետևեալ առարկութեանց։

1-ն. Հրաւիրագիր չէր գնացած Ներսէս սրբազանի և Մկրտիչ ավբ հօր։—Ասոր կը պատասխանեն թէ՝ Ներսէս սրբազանի հրաժարականը ընդունելու լուրը տակաւին Դրունէն չէ եկած, ուրեմն նա կրնայ պատրիարքը նկատուիլ, անոր համար նորան սրբազնութեան հրաւիրագիր չէ գացած։ Մկրտիչ ավբ հայրը ոչ մի եկեղեցւոյ առաջ քահանայ է։ Ինքն պարզապէս իրր պատուոյ տիտղոս մը ընդունած է ասոր քահանայի անունը, առաջապատիւ է և ոչ առաջ քահանայ։ Այս պատճառաւ հրաւիրագիր չէ գացած իրեն։

2-ր. Վիճակաւոր առաջնորդներն պէտք չէր որ ըստ օրինի ընտրելեայց ցանկի մէջ դրուէին։—Ասոր ալ կը պատասխանեն թէ Ազգ. ժողովոյ ներկայացուցիչները ինչ ալ ըլլան, դարձեալ չատ վեր է այդ համագումար ժողովէն։ Թուրքիոյ ամէն ծայրերէն ներկայացեալ մը ժողովէն ներս կը մտնայ, ճիշդ այն վայրկեանին երբ դիւանը կը կարդար վճռան վարդապետի նամակի անվայել խօսքերն։ Անխռով կը նստի իր տեղը։ Գովը կը դնէ ձեռքը ունեցած առենադրութիւններուն։ Կամաց մը դրպանին մէջ կանխիսէ «Le Voltaire»-ի նոյն պահուն նկած թիւերը և կը սպասէ իր խօսքի կարգին որ չ'անցնայ։—Զգացնել կը խօսի, կշռելով ամէն մէկ խօսքերը։ Ինքը ինքզինքը կը պերազանցէ։ Շնորհակալութիւն կը յայտնէ ժողովին որ նախորդ նստի մէջ այնքան ջերմ կերպով պաշտպան հանդիսացած է իրեն։ Ցոյց կուտայ թէ անկրաւ են անոնք որ փառասէր կը յորջորջեն զինքը։ Ամէն անգամ որ Եւրոպայի մէջ պաշտօններ առանձնած է, ամէն ջանք բրած է որ պատուաւոր կերպով ներկայացնէ հայ ազգը. միթէ այդ մեղք է։ Կը յայտարարէ թէ քանի մեծ պաշտօններէ խօսք առած է և հատարիմ ծառայած է հայ եկեղեցւոյ։ Ես երբ արհամարհական անկարկ մը կրնէ «փոդոյի վարպետ» խօսքերովը, այս բառը ծանր չէին գտներ։ Ո՞ միտէ գոյէ համբերութիւնն ալ առնման մը ունենալու է։ Խորէն եպիսկոպոսի խօսքերը մեծ ազատութիւն ըրին։

Խորէն սրբազանի հանգամանութիւն ընդունելն միշտ կը մնայ թէ չատ անգամ ազգին բազդը անոր յանձնուեցաւ։ Ով էր Սան-Սթեֆանօ թուղթը։ Ով էր Բէռլինագործ միայնակ պատուիրակ գացողը։—Ով էր Պերլին։—Ո՞ր հայ եկեղեցական կարող եղած է այնքան պատուաւոր կերպով հայ ազգը ներկայացնել Եւրոպայի առջև։ Կայսր, կայսրուհի, թագաւոր, թագուհի, նախագահ հասարակապետութեան, բանաստեղծ, իմաստասէր, զօրագետ, նախարար, դեսպան ամէն դասուն մէջ գմեզ ներկայացուցեր է Խորէն սրբազան փառաւոր կերպով։ Ո՞ր հայ եկեղեցական կրցած է օտար լեզուով պաշտպանել յաճախ հայ դատը Եւրոպական մամլոյ մէջ։—Իսկ եկեղեցւոյ մատուցած ծառայութիւնները։ Իր քարոզները միայն բաւական էին դասել զինա մեր եկեղեցւոյ անմոռանալի վարպետաց դասը։ Իսկ բանաստեղծը

Fonds A.R.A.M

սրա նման նամակներ մենք չենք ապի, որովհետև ինքն բժշկապետը, իմանալով այդ մասին, յատկապես խնդրեց մեզ այլ ևս երբեք չը տպել այդ տեսակ նամակներ։

—

Մեզ խնդրում են տպել հետևեալը։ Հոկտեմբեր ամսի 19-ին գումարվելու է Արծրունու թատրոնում Հայոց Բարեգործական ընկերութեան ընդհանուր ժողովը, ընկերութեան խորհրդի պաշտոնավարութենից վիճակով արձակված անդամներից պ. պ. Ա. Անանեանին, Գ. Տէր-Աստուրեանին, Գ. Սունդուկեանին, Ն. Ախոթէկեանին և Բ. Նազարեանին տեղ նորերն ընտրելու համար։ Մի և նոյն ժամանակ ընկերութեան խորհուրդը խոնարհաբար խնդրում է ընկերութեան յարգելի անդամներին, որ ի նկատի առնելով ընկերութեանս գոյութեան առաջին տարվայ չրջանի աւարտը (Նոյեմբերի 15-ին), բարեհաճեն վերանորոգել իրանց անդամակցութիւնը։ Դեկտեմբերի 19-ի ընտրութիւններին մասնակցել ցանկացողները պարտաւոր են ընկերութեանս նորոգ տարվայ անդրարձերով ներկայանալ ընդհանուր ժողովը։ Անդամ դրվել կամեցողները կարող են դիմել խորհրդի անդամներից որին ուզենան և յատկապէս գանձապահ պ. Ա. Մելիք-Ազարեանցին, նոյնպէս կենտրոնական ու կովկասեան գրախանութները և պ. Ե. Նազարեանցի լանգային մագազինը։»

—

Ներկայ համարում տպում ենք մի յօդուած [illegible] մէջ։ Հետևեալ համարում կը տպենք նոյն ազգի մասին Կ. Պօլսից մեզ ուղարկված թղթակցութիւնը։

—

Կիրակի, 7-ին նոյեմբերի, Թիֆլիսի առաջին կարգի քաղաքային ընտրողները հետևեալ 24 ձայնատուներին ընտրեցին։ 1) Միրիմանով Նիկոլայ 2) Թամամշեվ Միքայէլ, 3) Ղամբարով Պօղոս, 4) Խալատով Սարգիս 5) Ալաղթով Սիմէոն, 6) Զուբալով Իվան 7) Կօրգանով Իվան 8) Դաւիդով Եագօր, 9) Ալիխանով Կօնստանտին, 10) Ամիրով Մօլոմօն, 11) Տէր-Աստուրով Դմիտրի, 12) Անանով Ստեփան, 13) Ամիրազով Իվան, 14) Ալիվիցկի Սիմէոն, 15) Կօրգանով Անտոն, 16) Սարաջով Դաւիթ, 17) Իսմայլով Պօ-

զոս, 18) Օրլովսկի Վալէրիան, 19) Արծրունի Գրիգոր, 20) Ամբարցումով Միքայէլ, 21) Իշխան Մէջամիրեանով, 22) Իշխան Թումանով Եագօն 23) Խաչիսով Յովհաննէս, 24) Իշխան Թումանով Գէորգ։ Իսկ կանդիդատներ ընտրվեցան Զիմինով Յովհաննէս և Զալցման Աբէլբա։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԹԻՒՐՔԻԱ

—

Վիէննայի „Politische Correspondenz“ լրագրին գրում են Կ. Պօլսից, Նոյեմբերի 3-ից հետևեալը։

Ա.յսոհդ ժամանակս ժամանակ պատահում են անցքեր, որոնք յիշեցնում են յայտնի „փարիզի գաղանիքները“։ Այսպես Նոյեմբերի 2-ին հասարակութիւնը խորին ցաւակցութեամբ իմացաւ որ այսօրվայ առաւօտեան հայ բժիշկներից մին, պօղոս Քեամիկեան, սպանված է գանված գանձը քեօշկ ասված Սուամբուլի արիստոկրատական թաղի մէջ։ Նա խեղդված էր հին Թիւրքական ձևով։ Նրա մարմինը ծածկած էր մի շալակ միայն, Քացած ձեռմանկեղենը պիակից ոչ հեռու էր գտնվում։ Փողերը և ակնեղէններին ոչ ոք ձեռք առած չէր և այդ պատճառով կարծում են որ հանդուցեալը սպանված է եղել մի որ և է Թիւրքայ ասո մէջ, ուր հրաւիրված էր որպէս բժիշկ։ կարելի է նա գոհ գարձաւ մի որ և է մարդու խանդաղութեան, որ գաաւ թէ բժիշկը չափից դուրս մտերմաբար էր վարվում իր հիւանդ ամուսնու հետ, մի բան որ, ի հարկէ, աննկարելի է մի քրիստոնեայ համար և հրամայեց սպանել բժշկին։ Ա.հասարակ եւրօպացի բժշկի համար բաւական վտանգաւոր է յանձնվել կ. Պօլսի Թիւրքայ անձերը, որոնք բժշկի վրա շատ անգամ նայում են որպէս կախարդի վրա։ Թէպէտ բժիշկները շատ անգամ տալիս են հիւանդներին ուտելու թղթի փոքրիկ կտորներ, որոնց վրա գրված են լինում Ղուրանից վերցրած խօսքեր։ Եթէ մի քրիստոնեայ բժշկից բժշկվող Թիւրք կինը մեռնի, ժողովուրդը սկսում է մեղադրել քրիստոնեայ բժշկին որ նա իր հիւանդին սպանել է։ Դուցէ Քեամիկեանի մահը այդ նախապաշարմունքով կարելի է բացատրել։ Գօհաւոր Քեամիկեան հարուստ մարդ էր, որ բժշկութեան մէջ հասատատ համակրութիւններ ունէր։ Նա իր հաշուով միշտ ուղի հոգի հայ ուսանողներից էր պահում Փարիզի բժշկական Ֆակուլտետում։ Քեամիկեան չունէր անձնական թշնամիներ, սպանութիւնն էլ, ինչպէս երևում է, կողոպտելու նպատակով արած չէր և այդ պատճառով այդ տեղ հանդիսանում է մեր առջև Սուամբուլի գաղանիքներից մի օրինակ։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՑԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 5 Նոյեմբերի։ Բուբլոնի անկումը Բերլինի վրա տասիկ ցածրացրեց գուրարը. Լոպար վրա 20, Փարիզի վրա 251, Համբուրգի վրա 203½, ոսկի 8 ր. 27 կ.։ Արժէթղթերից գնվում են միայն բանկային, ներքին փոխառութեան տոմսակները և քաղաքային օբլիգացիաները։

ՍԱՄԱՐԱ, 5 Նոյեմբերի։ Ձանապարհը կապված է։ Առևտուրը հանդարտ է։

ՐՕՍՏՕՎ (Դօնի վրա), 5 Նոյեմբերի։ Այսօր այրվեցաւ Սօլօդովի շոգէ ջրաղացը։

ՀՈՄ, 5 Նոյեմբերի։ Ասում են որ իտալական գեսպան Ս. Պետերբուրգի մէջ կը նշանակվի կոմս Կօրտի։

քին նոր կանոնագրի համեմատ այս բանս կարելի է։—Ներքաղաքականն շատ քաշքշուկ է։

Դատաստութեան մասին կը յայտարարեն թէ՝ բնաւ այսպիսի դէպք մը տեղի չէ ունեցեր, ամեն մարդ իր բուէն ազատ տուած է։ Համապատասխան ժողովը իր պատրաստած ցանկին մէջ դուրս չէ ելած իր իրաւասութեան սահմանէն։

Այս պատասխանները դալ նստին պիտի ներկայացնայ պաշտօնապէս, հետևաբար կրօնական ժողովոյ ընտրութիւնն ալ տեղի կունենայ դալ նստի։

Երէկ Ներսէս սրբազանի հրաժարականը ընդունելու օրը ոմանք կըսէին թէ՝ չարաչի մ'ալ ապատեն, անդամ մ'ալ դիմեն Սախդ-փաչային, ինչ պատասխան կը տրուէր։ Շաբաթ մը, ան ազգին տուածը պիտի կործանէք, անիշխանութեան մէջ ենք, կարող չենք շաբաթ մը ապասել։ Այդ օրէն ի վեր ամիսը կը մտնայ և դեռ երիս ժողովները իսկ չեն ընտրուած։

*Այս խնդրէն վերջն ալ կարգը եկաւ քաղաքական ժողովոյ 14 անդամոց ընտրութեան։ Առենապետ դիւանը ցանկ մը պատրաստեր էր, անոնցմէ 13-ը ընտրուեցան։ Ասոնցմէ միւս, որ առենապետը պիտի ըլլայ, պէյ է, Սիմոն պէյ Մազառեան։ Առջի նամակով խօսեցանք։ Մին ճարտարապետ և ընդհանրապէս կառավարական չինքեր կը չինէ։ Մին բժիշկ է։ Հինգը Դրան մէջական էֆէնդիներ են։ Հինգը վաճառական և տեղատուր։ Այդչափ շատ գաղափար ունիք էֆէնդիներու վրայ։ Չենք պիտեր թէ ինչ գաղափար ունիք Պօլսեցի վաճառականի վրայ։ «Մշակ»-ի մէջ պ. Մանուէլ շատ ուժով գոյներով կը նկարագրէր ձեր ունեցած գաղափարը վաճառականներու նկատմամբ։ Ցեղաշրջեցէք այդ բառերը և ծանօթութիւն կունենաք Պօլսեցւոյ գաղափարին վաճառականներու նկատմամբ։ Ո՛չ մի դաս այնքան պատուաւոր է պօլսեցւոյ աչքին որչափ վաճառականները։ Այդ անունը ունի հնամեայ ազդեցութիւն մը։ Երբ կըսուի թէ ազգային այս ինչ գործին «հայ վաճառականները» գլուխ անցած են, այդ գործը կարևորութիւն կը առնայ։ Վաճառականը նկատուած է ազատ մարդ մը, դրական, ուղիղ, պատուաւոր։ Վաճառական դասը սիրելի եղած է Պօլսեցւոց, սակայն իր առաստաձեռնութիւնը միշտ չը համապատասխանէր իր վայելած համբաւին։ Իսկ իր ունեցած յատկութեանց մասին հոս տեղը չէ քննել թէ արդեօք իրաւ ունեն թէ ոչ այդ յատկութիւններէն։ Մենք միայն եղած իրողութիւնը կըսենք, առելով թէ մեր վաճառականաց դասը, որ նոր ծնունդ առած կը սեպուի, բաւական գոհացուցիչ վիճակի մէջ է բարոյական տեսակէտով, և հայ ազգին պատիւ կը բերէ և ոչ անպատուութիւն։

Քաղաքական ժողովոյ 14-ը անդամը պակաս մնաց։ Առենապետաց դիւանը ընտրելի ներկայացուցիչ էր պ. Սվաճեան, որ կարեւոր պաշտօն մը ունի Գանը Օթօմանի մէջ (վարչութիւն եւրօպացւոց)։ Սակայն չատ երիտասարդ նկատուելուս, բայց և այնպէս ընտրութիւնը գոհացուցիչ պիտի ըլլար։ Թուեմ մը երեսփոխանք որ կազդէին քաղ. ժողովոյ մէջ իրենցմէ մէկը ունենալ, առաջ քչեցին բժիշկ պ. Փէչոխինաձին։ Ասոր ընտրութիւնը կը նշանակէ թշնամին բերդին մէջ առնուլ։ Ուրիշներն չատ դիմադրեցին. վերջը մնաց պ. Սվաճեանի և պ. Փէչոխինաձիի մէջ։ Երիտքն ալ բացառական քուէ չը կրցան առնել։ Վերջի պահուն 24 երեսփոխանք մնացեր էին, պ. Փէչոխինաձի գրեթէ յաղթանակը պիտի տանէր։ Շնորհիւ «փունջ»-ի խմբագրատեր պ. Ալաճաճեանի, այսօր այդ վտանգը անցուցինք։ Տարօրինակ տեսարան մ'էր։ Ակսան քուէարկութիւնը յայտնի ընել և կը բռնադատէին պ. Ալաճաճեանը որ անպատճառ քուէն տայ։ Չը տուաւ։ Եթէ ամեն պարագայի մէջ մեր իմպադիրը այսպէս ընեն և իրենց համագումը ունենան, ու զայն նախնական չահէ վեր գասէն ինչ մեծ ազդեցութիւն պիտի ունենան ազգի վրա։ Ուրիշն այս ընտրութիւնն ալ կը մնայ յաջորդ նստի։

Ա.ռ այժմ չենք ուզեր ոչինչ ըսել այս ընտրուած վարչութեան վրայ, սպասենք իր գործունէութեան։ Բաւական մեծ կառավարութեան անդամներ եթէ ընտրեցին, գա կը նշանակէ որ կուզեն Դրան հետ բարեկամանալ։ Մտքինիք որ յաջողին հասկացնել Դրան թէ հայոց չահերը խնամելը կը նշանակէ ծառայել օսմանեան տէրութեան։ Ներկայ վարչութիւնը դատելու համար

չատ զգոյշ պատմիք ըլլալ։ Փափուկ վիճակի մէջ ենք։ Հակենք զմեզ կառավարողներուն վրայ, բայց եա կենանք կանխահաս քննադատութիւններէ։ Ինչպէս պ. Մամիկոնեան լաւ բացատրեց ժողովոյ մի նախ մէջ, չախուռն, անխոհեմ, չափսմիտ, վնասակար քննադատութիւններն են որ անկարելի կընեն կարող անձանց անցնիլ ազգային գործոց գլուխը։ Սակայն երբ վարչութեան անդամը տեսնէ թէ իրենց նկատմամբ եղած քննադատութիւնները ուղիղ մտքով կըլլան, իրենց ջանկնելու դիտաւորութեամբ, այն ատեն անչուշտ յօժարութեամբ մտիկ կընեն։ «Մշակ»-ի մեր խղճմտութեանց ոգին այս եղած է և այս պիտի ըլլայ։ Սակայն Սիմոն պէյի վարչութիւնը եթէ նշան մը ցոյց տայ որ հակառակ կը չարժի, և չարութեամբ հակառակ կը չարժի ազգային չահուց, այն ատեն չը պիտի խնայենք և անողոք պիտի ըլլանք։ Ուստիոյ հայ մամուլն ալ օգտակար է որ իր բարոյական զօրութեամբը ազդեցութիւն մը ունենայ այսպիսի գործոց վրա։

Ազգ. ժողովը պիտի գումարի հոկտ. 28-ին։ Երբ կրօնական ժողովն ալ ընտրուի, այն ատեն կրօնական և քաղաքական ժողովները կրնտրեն տեղապահ։ Մի քանի անձինք և ի մասնաւոր պ. Փափազեան, որ չատ հմուտ է ամեն եղածներուն, մեզ կուզեն կատարեալ ապահովութիւններ տալ թէ անկարելի է Բարթողիմէոս եպիսկոպոսի տեղապահութիւնը։ Փափազենք որ այսպէս ըլլայ։ Ամենէն հասարակ ցանկը ցոյց կուտան մեր երկու տարի առաջ գրածը։ Մուրատեան եպիսկոպոս, Աբրգեան Յովէն եպիսկոպոս, Արիւին եպիսկոպոս, Նախկին առաջնորդ կարնոյ։

—

Երբ այժմ հարկ կը տեսնուի յանձնել ազգային գործերը վերատին հայ էֆէնդիներու ձեռք տեւելորդ չենք համարեր ցոյց տալ փորձառութեամբ թէ՝ հայ էֆէնդիներն մինչև որ տարիներ կրնան ազդեցութիւն ունենալ թիւրք նախարարաց վրայ։ Մեր նպատակը չէ անտեղատիրել տղոյ վարչութիւնը, մտածելու կը փափաքինք տեսը օգնելու մին ըլլալ, այլ ընդհանուր գաղափար մը տալ։ Ցուցնելով նաև թէ մեր այս մի քանի տա-

ղերն թեզեան ազդեցութիւն ընեն Պօլիս տեղին վրայ։

Երբեմն առիթ ունեցանք խօսել Պօլսոյ դիւանագիտաց վրայ։ Մասնատրապէս նկարագրեցինք Օրմանեանի գերեզմանտունը։ Մինչ յոյն, հրեայ թիւրք գերեզմանտունցներն թաղելու մէջ գնահատած են, մերինը բլուրի մը գլուխն է, և ոչ կայն յանուն առողջապահութեան ներելի չէ նոյն բնել մեր գերեզմանտունցի մէջ։ Բայց մի ազդեցուն մնացեալները անապական են, անոնց գիակներէն չը վնասիր ժողովրդի առողջութիւն։ Մանաւանդ հրիւրքերու գերեզմանտունցը գեղեցած է թաղուն ամենէն վստահաւոր կողմն մէջ։ Առանց վրայ խօսած ենք, հիմա գանք անկէ մը։ Մեր գերեզմանտունցը ընդարձակ տարածութիւն ունի, սակայն մի մասը միայն թաղուած է, մեծ մասը տարեցտարի ինացած կը տեսնէ մեր մահուան։ Այդ պարապ հողին վրայ ամենամեծ հարստութիւնը հրիւրք կրնայ կը պահպանեն Երլզոյի պալատը, իսկ հիմա մեծ ահագին գործատուն կը շինուին, կամ լաւ ևս կ'ըսեն մեր հողին վրայ։ Պիտի վճարեն տալը, այն ատեն կը խօսենք։

Գերեզմանատեղին մի ուրանչելի տեսարան ունի։ Դէմդ կը պարզվի Վոսփորը, և ասիական ափանց սիրուն բլուրներն, պարտէզները։ Այդ բնութիւն է։ Նայէ հարաւային կողմն, կը վրայնայ Վոսփորը և Մարմարան է, իր կղզիներովը։ Գատը գնդի ափունքները, գմբէ ունենալով նոյնն Պօլսոյ պարիսպները, Եղուդի վերջը, Լիւնդրի աշտարակը։ Մակարիներու, չորենաներու էր թեղերը կրնծայեն մոգական պատկեր մը։ Հեռուն կազմեն խառնուրդ մը բլուրներու, ձորերու, այգիներու, որը կը յիշեցնեն Խաչիոյ սիրուն գեղեցիկ գիւղերը։ Արևմուտքն ընդարձակ դաշտեր, Բէրայէն բլուրը։ Գերեզմանոցի կից է Երլզոյի ծովածաւալ պարտէզը։ Հետաւոր գիրքմանոցը անտառի մը երևոյթը կրնծայէ։ Թռչուններ, մայրիներ, թթենիներ, ազգի ազգի ծառեր, իրենց հովանին կը չնորհեն մեր հարց որ կը նեղին անոնց չուրին նեղքէ։ Ամեն մէկ ծառի ամեն մէկ չիրմի հետ կապուած են յիշատակներ չատ սիրուն մանկութեան, պատանեկութեան օրերու։

Fonds A.R.A.M

Fonds A.R.A.M

ՍՊԱՆՎՈՂ ՀԱՅԿԱԿ Նախամասամբ—մեծամասամբ

Ս. ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ, 6 նոյեմբերի։ Մուշեղ-Ղուկասեան ճանապարհի վրայ 203 մղոն վերստ 23½ սաժէն բարձրութեան վրայ գտնուող Լօռեցոց յաջորդաբնակ գիւղի մէջ ունինք 28 տուն հայ ընտանիքներ, որոնք 250¾ ձիասուն ունին։ Այդ գիւղերի տներն ամէնքն ալ ծածկուած են տախտակներով, որոնց վրայ դրուած է հողի շերտ մը, որ ձմրան ատեն ձիւնով ծածկուելով՝ տաք կը պահէ տունը։ Ամէն տուն ունի իր առանձին ախոռը, որ նոյնպէս տախտակներով ծածկուած է։ Գիւղերէն ամէնէն մեծը Ղուկասն է, որ 1881 թուականի մարդահամարի համեմատ ունի 1,200 բնակիչ։ Ղուկասի մէջ կայ մի ուսումնարան, որ ունի 3 ուսուցիչ եւ 120 աշակերտ։ Ուսումնարանի շէնքը ամենագեղեցիկ շէնքն է գիւղին մէջ։ Ուսումնարանի տնօրէնն է Տ. Գրիգոր Ալեքսանդրեան։ Ղուկասի մէջ կայ նաեւ մի եկեղեցի, որ շինուած է 1881 թուականին։ Ղուկասի մէջ կայ նաեւ մի ուրիշ եկեղեցի, որ շինուած է 1880 թուականին։ Ղուկասի մէջ կայ նաեւ մի դպրոց, որ ունի 2 ուսուցիչ եւ 60 աշակերտ։ Ղուկասի մէջ կայ նաեւ մի ուրիշ դպրոց, որ ունի 1 ուսուցիչ եւ 30

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Դատ. եկաւ մամուլի տակից „Ժողովածու Թուաբանական խնդիրների II մասն— *կոտորակները երրորդ տպագրութիւն, փոխադրութիւն* ՄԱՐՏԻՐՈՍԻ ՍԻՄԷՈՆԵԱՆՑ:" *Գինն է 50 կ. թէ ոտրա և թէ I տարւայ-(ամբողջ թուերի)-պահեստը գտնվում է Ջ. Գրիգորեանցի կոմիսաեան գրավաճառանոցում.*

9—10

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՑԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ *յայտնում է, որ ներկայ նոյեմբերի 12-ին իր ներկայութեամբ լինելու է աճուրդ կապալով տալու համար քարաքարին կՇՈՒՔՆԵՐԻ և ՉԱՓԵՐԻ հարկը: Պայմանները կարելի է տեսնել ամեն օր վարչութեան գրասենեակի մէջ առաւօտեան 10 ժամից մինչև 2 ժամը կէս օրից յետոյ:*

1—3

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳՈՒՄ *իր ունեցած տարածուն* ՄԱՆԿԱԲԱՐՁՈՒՀԻ **ՍՏԻՓՆՕՎՍ** *կենում է Նագօրնայա փողոցում, Սիրօվի տանը:*

1—5

КЕЛЕРСКАЯ
ДУШИСТАЯ ВОДА.

17—50

Վ. ՇԱՎԵՐԴԵԱՆԻ ԼՐԱԳՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ ԽԱՆՈՒԹՈՒՄ.

(Գօլօվինսկի պրօսպեկտ, Ա. Լէքսանդրեան պարտէզի մօտ).

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՎՈՒՄ ԵՆ թէ տեղական, թէ Ռուսաստանի և թէ արտասահմանեան բոլոր պարբերական հրատարակութիւններին 1883 *տարւայ համար:*

3—10

Նաթի ՏԱԿԱՒՆԵՐԻ *համար տախտակներ* (**КЛЕПКИ ДЛЯ ФОТОГЕННЫХЪ БОЧЕКЪ**) *յանկացողներին թէ պատրաստի և թէ ուզած չափին պատրաստելու համար խնդրում եմ դիմել Բաքուում,* ԱՐԵԱԿ ՅԱՍՈՒԲԵԱՆՑԻՆ:

Въ БАТУМЪ, Аршаку ЦАТУРОВУ.

6—20

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

„ՀԱՅՈՑ ԼԵԶՈՒԻ ՈՒՍՈՒՑԻՉ„

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏՊԱՐՈՒԱՑ

Գտնվում է

„Կովկասեան գրախանութի„ հրատարակութեամբ և ծախվում է նոյն գրախանութեան:

Գինը 25 կոպէկ է:

Գումարով առնող և կանխիկ վճարողին 20% զիջուած կը լինի:

կարելի է դիմել:

ТИФЛИСЪ. Кавказская книжная торговля—З. П. Грикурову.

կամ

ТИФЛИСЪ. на Авлабарѣ. Ованесу Назарянцъ.

Ե. Նազարեանց.

ԹՂԹ *առաջին հունձի այս տարի չափազանց դոյնաւոր և հոտաւէտ: Այդ թէյից* **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** *մէջ ստացված է 50,000 ֆունտ և ծախվում է 25% էժան և ուրիշ տեղ: Օրինակ. Լաւ կՕՆԳՕ թէյ 1 ր.—1 ր. 20 կոպ., պատուական* ՍԱՆՉԱ *թէյ 1 ր. 40 կ., հիանալի* ՄՕՆԻԿ *թէյ 1 ր. 60 կ. այս թէյ ամեն տեղ ծախվում է 2 ր.—2 ր. 50 կ., գերազանց* ԿԱՑՍԱՈՒ *թէյ 1 ր. 80 կ. և ամենալաւ Ֆու-չու-Ֆու թէյ 2 ր. մաքուր թէյ առանց թղթի: Նոյն տեղը տարբեր կերպարանքով լինում են 500 երկաթէ* ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ *6 ր.—60 ր., երկաթէ* ԳՐԻՉՆԵՐ *ամբողջ Անդրկովկասի համար, շօկոլադ Ֆրայ, շեվիլդի* ԳԱՆԱԿՆԵՐ, *վերականգնող* ՄԱԿՄԱՍՏԵՐ *մազերի համար, հրացաններ* ԴԱՈՒՆ, ՐԻՎՕԼՎԵՐՆԵՐ *վերլի, թամբեր բարձերի, կօմանի նշշշաս, ալբոմներ շվարցի կէս գնով:* **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹ, ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԷՋ ԱՐՇԱՈՒՆՈՒ ԳԱԼԷՐԷՅՈՒՄ № 156, 157, 158, 159 և 100:**

73—100

ԾԱԽՎՈՒՄ Է ՏՈՒՆ *ակիմովակայա փողոցի վրա, պօլիցեյական 5 բաժնի մէջ: Տունը ԵՐՈՒ ՅԱՐԿԱՆԻ է: երեք սենեակներով, խոհանոցով և բադով: Գնի մասին անդեկանալ վաճառքի ակայա նաբերեժնայա տան № 13 տան սիմեոնից:*

(5) 2—3

Ծախվում է **ԵՐԿՈՒ ՅԱՐԿԱՆԻ ՏՈՒՆ № 13,** *որ նայում է վաճառքի ակայա նաբերեժնայա և վաճառքի ակայա փողոցների վրա: Վերևի յարկում կան* 8 **ՍԵՆԵԱԿՆԵՐ** *խոհանոցով, ներքևը* 5 *սենեակներ, խոհանոց և ծառաների սենեակ: Գնի մասին հարցնել նոյն տեղը տան տիմեոնից: Նոյն տեղը ծախվում է* **ԴԻՒՏԱՐԿ ՏԵՂ:**

(5) 2—3

ԹՈՒԱԲԱՆԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

ս ր ս ա ե մ ա տ ի ք ա կ ա ն ը ն թ ա ց ք

Գրիգորի Վարձելեան

Հայոց միջնակարգ ուսումնարանների համար

Մաս առաջին (ամբողջ թուեր)

Մամուլի տակից էրս սեաւ նոյն խնդիրների երկրորդ մասը (կոտորակ թուեր և երրորդական կանոններ):

Գինն է 40 կոպ.

Ուսումնարաններին զիջանք 20%:

Ծախվում է Վ. Շահվերդեանի լրագրական գործակալութեան խանութում:

Օտար տեղերից պիտի ուղարկեն այս հասցէով Тифлисъ, въ Агентство В. Шавердова:

Ծախվում է շատ էժան գնով իմ պատրաստած **ԳԱՂՏՆԻ, ՁԱՑՐՎՈՂ ԵՐԿԱԹԷ ՊԱՀԱՐԱՆ** *միխայլովակայա փողոց № 129:*

Սեփականիկ է **ՊՖԷՅԻ.**

2—2

Ստրվեցնում եմ **ԿՐԿՆԱԿԻ ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՀԱՇԻԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ** *և* **ՌՈՒՍԱՑ** *լեզուներով. պայմանների մասին կարող են դիմել ինձ մօտ* **ՁՈՒԲԱԼՕՎԻ** *քարվանսարայ, Գասպարեանցի մագազինում ամեն ժամանակ:*

ՍՄԲԱՏ ԳԻՏԱՏԱՐԵԱՆՑ

„ДОНСКАЯ ПЧЕЛА"

(ГОДЪ VIII)

ПОЛИТИЧЕСКО-ЛИТЕРАТУРНАЯ ГАЗЕТА

ВЪ РОСТОВѢ НА-ДОНУ.

Донская Пчела, какъ и въ теченіи минувшихъ семи лѣтъ, будетъ выходить два раза въ недѣлю, по четвергамъ и воскресеньямъ.

Цѣль газеты—служеніе интересамъ Пріазовскаго края: разработка вопросовъ, касающихся экономической жизни этого края, своевременное обсужденіе всѣхъ явленій, имѣющихъ близкое соприкосновеніе съ мѣстною жизнью, оглашеніе болѣе или менѣе важныхъ событій, текущія явленія, мѣстныя новости. Публикованіе правительственныхъ распоряженій, имѣющихъ интересъ для жизни здѣшняго края и вообще всѣ важнѣйшія дѣйствія правительства.

Въ фельетонномъ отдѣлѣ газеты помѣщаются статьи по хозяйственнымъ и экономическимъ вопросамъ, статьи для легкаго чтенія, обличительнаго и юмористическаго содержанія, разсказы, сцены, стихотворенія, рецензіи и проч.

Жизнь окружающихъ городовъ—Азова, Ейска, Нахичевана, Таганрога и другихъ сосѣднихъ мѣстностей въ „Донской Пчелѣ" имѣетъ всегда обширное мѣсто.

Торговый отдѣлъ „Донской Пчелы" доведенъ до самыхъ широкихъ размѣровъ; коммерческія свѣдѣнія, цѣны Ростовскаго, Саратовскаго, Одесскаго и другихъ торговыхъ рынковъ. Этотъ отдѣлъ особенно важенъ для всего торговаго міра Кубанской, Донской, Терской областей, Екатеринославской, Воронежской и Ставропольской губерній, гдѣ „Донская Пчела" уже успѣла получить достаточную извѣстность, какъ необходимое подспорье для торговыхъ сдѣлокъ.

Помимо всего этого, „Донская Пчела", желая давать своимъ читателямъ возможность слѣдить за всѣми вообще текущими, общественными событіями, всегда даетъ мѣсто всѣмъ важнымъ явленіямъ, преимущественно стараясь быть краткой и сжатой въ своихъ сообщеніяхъ.

Подписная цѣна:

съ доставкою въ Ростовѣ н/Д.		съ пересылкою иногороднимъ.	
на годъ	6 р. —	на годъ	7 р. —
» полгода	3 » 50	» полгода	4 » —
» 3 мѣсяца	2 » —	» 3 мѣсяца	2 » 50

За перемѣну адреса редакція взимаетъ 25 коп.

Письма и деньги адресуются исключительно въ контору редакціи «Донской Пчелы». въ Ростовъ на-Дону.

—Редакція покорнѣйше проситъ Гг. иногородныхъ подписчиковъ присылать свои требованія заблаговременно, написавъ свои полные адреса четко и разборчиво.

Редакторъ—Издатель И. Л. ТЕРЪ-АБРАМІАНЪ.

1—3

ОБЪ ИЗДАНІИ

въ 1883 году въ г. Тифлисѣ еженедѣльнаго юридическаго журнала

„ЮРИДИЧЕСКОЕ ОБОЗРѢНІЕ"

(ГОДЪ ТРЕТІЙ)

Журналъ какъ и прежде, выходитъ **по Четвергамъ,** *въ размѣрѣ* **отъ 1 до 2 печатныхъ листовъ** *текста,* **кромѣ приложеній, по прежней программѣ,** въ объемъ которой входятъ *статьи по всѣмъ вопросамъ,* вытекающимъ *изъ теоріи и практики права и судопроизводства, перечень, изложеніе и обсужденіе* **важнѣйшихъ** *распоряженій и узаконеній правительства,* краткіе *отчеты* (а въ случаяхъ важныхъ стенографическіе) о выдающихся судебныхъ дѣлахъ, особенно интересныя гражданскія *рѣшенія,* случаи изъ судебной жизни и практики *(разныя извѣстія) корреспонденціи* юридическаго содержанія, *городская хроника,* перечень *новыхъ книгъ* юридическаго содержанія и *обзоръ печати, тезисы кассаціонныхъ рѣшеній:* правительствующаго сената и Тифлисской судебной палаты, *судебный указатель,* и пр.

Редакція журнала—*Тифлисъ, Давидовская ул., д. Канакова.*

Администрація (для пріема подписки, объявленій и розничной продажи)—*Тифлисъ, Соломакская ул., д. Меликова.*

Подписная цѣна на журналъ, съ доставкою и пересылкою: *на годъ—10 р., на 9 мѣс.—8 р. 20 к., на 6 мѣс.—6 р., на 3 мѣс.—3 р. 20 к.* и *на 1 мѣс.—1 р. 20 к.*

Разсрочка въ платежѣ денегъ допускается—для годовыхъ подписчиковъ: *при подпискѣ 4 р.* и *въ февралѣ* и *мартѣ по 3 р.,* и для *полугодовыхъ:* при *подпискѣ 3 р.* и *черезъ мѣсяцъ* еще *3 р.*

Подписаться можно съ 1-го числа каждаго мѣсяца и не далѣе конца года.—**Отдѣльные нумера** по 25 к.—*Объявленія,* казенныя и частныя, *по такси* за занимаемое мѣсто.—Кромѣ администраціи журнала, подписка и объявленія принимаются въ *Москвѣ* и *С.-Петербургѣ* въ книжныхъ магазинахъ И. П. Анисимова.

Издатель А. С. Френкель. (Присяжный повѣренный)

Редакторъ **А. В. Степановъ.**

1—2

ՕԳՈՍՏՈՍ ԱՄՍԻ ՄԷԿԻՑ

ՍԿՍԵՑ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԵԼ ՎԻԵՆՆԱՑՈՒՄ

L'ORIENTAL

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԹԵՐԹԸ, ԱՄԻՍԸ ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՄ:

„Ժուրնալ դ'Օրիան" լրագրի հին բաժանորդներին դադարեցրած Թերթի տեղ կուղարկվի այդ նոր հրատարակութիւնը:

„L'Oriental" *թերթի տարեկան գինը 8 րուբլ է, կէս տարվանը 4 րուբլ:*

Գրվել կարելի է „Մշակի" խմբագրութեան մէջ, կամ ուղղակի վիեննայում գիմելով հեռաւոր հասարակ հասցէով. Vienne (Autriche) M. F. Salles I. Neuer Markt 9.

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 8 Ноября 1882 года.

Типогр. Главн. Упр. Главнонач. гражд. час., Лор.-Меликовская ул. каз. д.

Fonds A.R.A.M

№ 208 Նոյեմբերի 10 Ուրբաթ 1882 ՏԱՍՆԱՄԵԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ Նոյեմբերի 10 Ուրբաթ № 208

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարինը 6 րուբլի։ Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում դրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Օտարաքաղաքացիք դիմում են ուղղակի Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (Բացի կիրակի և տօն օրերից)։

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամէն լեզուով։

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Քաղաքային հարցեր։—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ Շուշուց։ Նամակ Խմբագրին։ Ներքին լուրեր։—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ Թիւրքիայից։—ԹԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ։—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ Եւ քաղցած եմ։

ՔԱՂԱՔԱՑԻՆ ՀԱՐՑԵՐ

—

Մեր նախագուշակութիւնները, որ այժմեան քաղաքային վարչութիւնը, ուպրավան, իր լիազօրութիւնների վերջին տարին, նոյն իսկ վերջին օրերը, աշխատում է կապել, կաշկանդել քաղաքը այլ և այլ ձեռնարկութիւններով, որպէս զի ինքն նորից ընտրվի,—կատարելապէս արդարանում են։

Նոյեմբերի 7-ին, ընտրողների առաջին կարգի ընտրութիւնների հետևանքները, ինչպէս կարողացաւ տեսնել ընթերցողը մեր անցեալ համարից, պարզ ցոյց են տուել, որ այժմեան քաղաքային գործոնները բաւականն ուշադրութիւն իրանց նշանակութիւնը տարակական կարծիքի աչքում։ Ընտրված առաջին կարգի քսան և չորս ձայնատուներից մի երեք չորս հոգի միայն կարող են համարվել այժմեան ուպրավայի կողմնակիցներ, իսկ նրա կողմնակիցների մեծ մասը չընտրվեցաւ կիրակի օրվայ ընտրութիւնում։

Բայց այնու ամենայնիւ ուպրավան, որին իր այժմեան կազմակերպութեամբ մնում է մի երկու ամիս ժամանակ քաղաքային գործերը վարելու, դարձեալ աշխատում է իր լիազօրութիւնների վերջին օրերին ընդունել տալ դումային այնպիսի ձեռնարկութիւններ, ինչպէս ջրանցքը։

Հարցնող լինի. այդ ևս ինչ հարկ կայ հիմա, երբ մի քանի շաբաթ է մնում թէ դումային և թէ ուպրավային քաղաքային գործերը վարելու, ձեզ վրա վերցնել այնպիսի ծանր պատասխանատուութիւն, ինչպէս ջրանցք անցկացնելու համար քանի և հինգ տարով քաղաքի անունից կնքարակա կապելը։ Աւելի արդար չէր լինի թողնել այդ պատասխանատուութիւնը դումային և ուպրավային յաջորդ կազմակերպութիւններին։

Ինչով կարելի է բացատրել այժմեան ուպրավայի և դումայի այդ տեսակ հոյրատակութիւնը քաղաքի բարեկեցութեան մասին։ Նրանց սիրտը երևի ցաւում է որ երկար ժամանակ ջրանցք չենք ունենայ, որ կրկին կը կազմվի ջրանցքի մասին յանձնաժողով, որ տարիներով կը քննի ջրանցքի հարցը և քաղաքը երկար ժամանակ դարձեալ զուրկ կը մնայ մաքուր ջրից։ Այդ տեսակ հայրական խնամք անբացատրելի է։ Մեր կարծիքով լաւ է կրկին չորս տարի ջրանցք չունենալ, քան թէ քսան և հինգ տարով կապվել կնքարակատով մի ձեռնարկողի հետ, քսան և հինգ տարով կաշկանդվել մի ընկերութեան պայմաններով, որոնք ձեռնտու չեն քաղաքի համար, պայմաններ, որոնք շատապով և ձախ ձեռքով թխված են եղել, որոնք մեծ բիսկ են ներկայացնում քաղաքին և որոնցից անհնարին կը լինի քաղաքին ազատվել քսան և հինգ տարի շարունակ։

Բայց հարցը բացատրվում է շատ պարզ կերպով։ Ուպրավան հետևում է ջրանցքի հարցի վերաբերութեամբ նոյն սիստեմային, որին հետևում է և իր մեացած գործունէութեան մէջ. այնպէս կապել, կաշկանդել քաղաքը երկարժամանակեայ պայմանագրութիւններով, այնպէս ծանր պատասխանատուութիւն յանձն առնել իր պաշտօնեաներ, որ ոչ մի ընտրական կոմիտէ չկարողանայ ազատվել նրանց ձեռքից։ Ուպրավան հետևում է այն սկզբունքին, որ քաղաքային կազմակերպութիւնը պահանջում է, որ քաղաքը պարտաւորված զգայ կամայ ակամայ իրան պարտաւորված ուպրավային նորից ընտրել նոյն քաղաքագլխին և ուպրավային նոյն անդամներին։

Գարդնէք մեր խօսքը։ Մի քանի շաբաթ է մնում այժմեան դումային և ուպրավային վարելու քաղաքային գործերը և այնու ամենայնիւ ուպրավան առաջարկում է դումային ջրանցքի հարցը և աշխատում է որ դուման վճռէ այդ հարցը։

Մենք արդէն մանրամասն կերպով խօսել ենք մեր նախորդ համարներից մինում ջրանցքի հարցի մասին, ցոյց տուել ենք, որ ջրանցքի հարցը պատրաստ է այդ հարցը։ այժմ ոչինչ վատ չունի այդ տեղեկութիւնների վրա աւելացնում ենք և հետևեալ տեղեկութիւնները։

Բելգիական Ֆանդէրլաա անունով առևտրական տունը բացի առաջվայ գումարից, պահանջում է այժմ գործել 62,000 րուբլի լրացուցիչ գումար։ Չը պէտք է մոռանալ որ քաղաքը պարտաւորվում է իր օբլիգացիաների գինը նշանակել մետալական գնահատութեամբ, այսինքն կուրսով 255 ֆրանկի համար վճարել 100 րուբլի։ Այժմ առևտրական հեռագիրներից յայտնի է որ կուրսը գործել 100 րուբլի վերև յիշված կուրսից էլ պակաս արժէ, այն է 250 ֆրանկի։ Ուրեմն երևի այդ դանագանութեան պատճառով Ֆանդէրլաա պահանջում է լրացուցիչ գումարը։ Բայց մեզ ինչ է երաշխաւորում որ կուրսը դարձեալ չէն ընկնի և ուրեմն քաղաքը սահմանված չի լինի հետզհետէ լրացնել պատասխանը, կամ յայտնվող դանագանութիւնը 100 րուբլու և 250 ֆրանկի մէջ։

Բացի սորանից օբլիգացիաների հրատարակելուց յետոյ, նրանց ճիշդ վճարելը ապահովվում է քաղաքի ամբողջ ունեցածով։ Եւ այդ տեսակ ծանր հարցեր, որտեղ մի ձեռնարկութեան համար ինչպէս ջրանցքն է, քաղաքը իր ամբողջ ունեցածովն է ապահովում, այդ տեսակ հարցեր վճռվում են ձեռ ուց, առանց մտածելու անդամ որ աւելի արդար կը լիներ չը վճռել այդ տեսակ հարցեր երբ վճռողներին իրանց պաշտօնավարութիւնը վայելելու համար մնում է մի քանի շաբաթ միայն, աւելի զգոյշ, աւելի խոհեմ, աւելի լաւ կը լինէր չորս տարի անպատուղ պաշտօնավարութիւնը կատարելուց յետոյ, թողնել այդ տեսակ նշանաւոր, ծանր, մեծ պատասխանատուութեան և նոյն իսկ վտանգաւոր հարցը յաջորդ դումային և յաջորդ ուպրավային, որոնք մի ամիս ու կէսից յետոյ կը մտնեն իրանց պաշտօնի մէջ։

Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՇՈՒՇՈՒԻՑ

—

Նոյեմբերի 1-ին

«Մշակի» մէջ կարդացինք Վարաքաղի վիճակի Թեմական տեսչի պ. Տէր-Գրիգորեանցի նամակը, որով նա հրաւէր է կարդում Վարաքաղ ապրողին դպրոցների օգտին նուիրատուութիւններ հաւաքել այդ դպրոցների նիւթական միջոցները ապահովացնելու համար։ Մենք իրաւունք չունինք չը համակրել պարոն այդ բարի մաքին և բոլոր սրտով կը ցանկանք նրան աջողութիւն. մնում համար քաղցր է տեսնել, որ հայերի մէջ գործունեայ և անձնանուէր պաշտօնեաները մատով չեն համարվում։ Միայն մենք թոյլ ենք տալիս դպրոցների ապահովութեան մասին մի քանի խօսք ասել։

Ջաւահովված դպրոցը, ինչպէս և մի ուրիշ բարեգործական հիմնարկութիւն լաւ է չը լինի, եթէ որ նրա հաստատութեան ժամանակը ինքնութիւն էր դառնում, նա կարծես թէ առաջնորդում էր դէպի այն ջերմասենեկային ծաղիկի վրա, որը դանվում էր նրա կողքին և որի տանջանքները բնութեան ուրախութիւնների մէջ աւելի ևս խիտ հակապատկեր էին ներկայացնում թշուառ փոքրիկ Փիլի։ Նրա երակների մէջ վազում էր նուազած, վատ սեռան ժառանգութիւն։ Նրա մայրը, դատակարգային նախապաշարմունքների հաճոյքին գոհ գնացած, տան և վից տարեկան հասակում ամուսնական կապերով միացաւ մի սպառված նշանաւոր ընտանիքի վերջին ներկայացուցչի հետ. նա արդէն ծանօթացաւ խաղված յոյսերի բոլոր դառնութիւնների հետ, և եթէ դեռ ապրում էր, միայն այդ փրկուելու արարածի համար, որին նա կեանք պարգևեց. բայց երբան տանջանքներ, անհանգստութիւններ էր տարել նա, երբան անքուն գիշերներ էր անցկացրել նա նրա օրօրոցի մօտ, երբան հոգսեր և տագնապ արկածների համբերութիւն էր հարկաւոր նրա համար։ Երբ որ արդէն ամենքը յոյսը կորցրած էին, նա միայնակ էր, որ յոյսը չէր կորցնում. թիկնելով դէպի այդ կայծը, որ պատրաստվում էր հանգչել, նա կենդանացնում էր նրան իր շընչով. բժիշկները ասում էին, դէմքը չարժելով. «Ներան արդելում է մեռնել նրա մայրը»։

Եւ մայրը, առանց յոգնելու, գործ էր դնում ամեն միջոցներ. երբ որ դիատեխիան ապահոց իր դէպքերը, նա ականջ դրեց նրանց, որոնք ասում էին. «Թոյլ տուեցէք բնութեան կատարին»։ Եւ ապա, երբ բնութիւնն ևս անզօր յայտնվեցաւ, երբ փոքրիկ Փիլի համար անասանելի դարձան մարմնական վարժութիւնները, արեգակնային բաղանիքները, ճանապարհորդութիւնները և այլն, նորից դէպքին դիմեցին։ Աւելի լաւ բժիշկներ մանուկը ինքնութիւն էր դտում, նա կարծես թէ առաջնորդում ճանապարհի վրա էր, բայց հետևեալ օրը հիւանդութիւնը վերադառնում էր կրկնապատկված։

—Ախ, նա այլևս չէ ապրում,—ասում էին բժիշկները,—յոյս կը նշանակէ, քիչ կայ...

Աւադ, փոքրիկ Փիլը երբէք այսպիսի չունէր։ Այսօր, ինչպէս և միշտ, այդինքնում քիչ հանգստութիւն կար։ Վենեսիկցիք շատ լաւ գիտեն, որ պրօսանքը շատ լաւ բան է, բայց նրանք շատ ծոյլ են. նրանք հանդստանում են Մարկոպոլօի կատարած գործերից։ Եթէ այդ ծովախնացը Զինաստան էր գնում, նրանք կատարելապէս հանգիստ կարող են մնալ տուրը Մարկոյի հրապարակի վրա։

Չանելով հրապարակին, կամուտի Լաուրա նստեց մարմարեայ նստարանի վրա և իր ծնկների վրա նստեցրեց փոքրիկ Փիլին։ Այդ միջոցին, Մարիամը, դայեակը, պարկից հանեց մի քանի խաղալիքներ, երկու թէ երեք բնեղինայ գնդակներ, տեղաչարժ մկնիկ, որը լարված ժամանակ կարող էր վազել 5 րոպէների ընթացքում, թաւամազ արջ արհեստական աչքերով, կարմիր շրթունքներով և փոքրիկ սպիտակ, սուր առանձներով. այդ արջը զարմանալի օգտակարութեամբ կանգնում էր առնների վրա, պատրաստ էր ասելի իր սարսափելի աչքերը և բաց էր անում ահագին բերանը մի այնպիսի ադմուկով, որ նման էր մռնչիւնի։

—Դու չես ուզում Մարիամի հետ գնացած խաղալ—հարցրեց կոմուտին։

Փոքրիկ Փիլը բացատրեց նշան արաւ։

—Եւ մինչև անդամ մայրիկի հետ—աւելացրեց նա։

Fonds A.R.A.M

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԵՍ ՔԱՂՑԱՏ ԵՄ

—

Վ. Հ-Պ ՆՆԵՐԻԿՈ ԿԱՏԱՐԵՆՑՈՎՈՒ

Վենեսիկ։ Գարնան գեղեցիկ առաւօտ է։ Ցածկված գոնդոլը (նաւակ) ամբոխ կերպով փակված պատուհաններով կանգ է առնում հասարակաց այգիների կիսաւեր կայարանի առաջ։ Երեք անձինք դուրս են գալիս այնտեղից, մի ջահիլ կին, դայեակ և մի չէզ, դունատ, հիւանդոտ ութամեայ մանուկ, փաթաթված կարմիր ձմեռնային վերարկուի մէջ վախով կիսաբաց աչքերով որ օդի մէջ վախուկ ջերմութիւն է տարածված. նա հագած ունէր կապոյտ թաւշեայ կարճ զգեստ, որի վրայից ծածկված էր մորթեայ վերարկուն։ Մանուկը, մօր ձեռքը բռնած, կամաց կամաց բարձրանում է աստղաղարի վրա. դայեակը նրանց հետից տանում է մի զամբիւղ և կաշեայ պարկ։

—Չը, ինչ է, փոքրիկ Փիլ,—ասում է մայրը,—դու դոհ ես, որ մենք եկանք այս այգիները։

Նա բարձրացրեց իր տխուր աչքերը և յոգնած ձայնով պատասխանեց.

—Այո, մայրիկ։

—Ա՛հ, նայիր, նայիր, տեսնում ես այդ բոլոր ձկնորսական նաւակները։

Եւ մայրը մանուկին ձեռքերի վրա վերցրեց և բարձրացրեց նրան կարնիզոն չափ բարձր վանդակապատի վրայից։ Դայեակը կամենում էր օգնել նրան, բայց դրա մէջ հարկաւորութիւն չը կար. խնդմ փիլը այնքան թեթև էր։ Եթէ որ նրա հանգերձների ծանրութիւնը չը լիներ, նրան կարելի կը լիներ փետուրի նման բարձրացնել։

—Այդ բոլոր նաւակները ծովն են գնում փոքրիկ ձկներ որսալու համար։ Կամենում ես, տղաս, մենք կը կանչենք ձկնորսներից մէկին և կը հրամայենք նրան մեզ ևս տանել այնտեղ, հետաքրքիր ծովը։

Փոքրիկ Փիլը զարմացած և սարսափով նայեց մօր վրա։

—Լաւ, լաւ, մի վախիր.—հանգստացրեց մայրը նրան,—նաւակները մեզ վրա ուշադրութիւն չեն դարձնում։ Դու տեսնում ես, թէ որպէս արագութեամբ հետևանում են նրանք և աւելի և աւելի փոքրանում են։ Եթէ մենք կամենայինք ձկնորսին ձայն տալ, նրանք չէին էլ կարող լսել մեզ։

Մանուկը հասկացաւ, որ մայրը հանաք էր անում, և թոյլ կերպով ժպտաց։ Ցետոյ նա այնպէս ցոյց տուեց, որ իբր թէ կամենում է զամբիւղի վրա բարձրանալ։

—Կարելի է դու վազվզել ևս կամենում։

Փոքրիկ Փիլը, գլխով բացասական նշան արաւ և աւելի ամուր բռնեց մօր ձեռքը։

Ո՛րքան պայծառ էր լուսաւորում արեգակը։ Որպիսի ախորժելի թարմութիւն էր տարածվում լճից։ Ինչպէս ուրախ էին նայում կանդի ծառերը։ Ինչպէս գեղեցիկ էին իրանց գարնանային զարդարանքի մէջ ծառերը և բանջարեղէնները։ Տարվոյ այդ ժամանակը, թվում էր, որ կեանքով գարնանային եղանակը, թվում էր, որ կեանքով և ուրախութեամբ պէտք է լցնէր մարդուն։ Բայց կոմուտի Լաուր բնութեան ուժասիրութեան հետ գործ չունէր։ Նրա աչքերը ուղղված էին միայն ծովի վրա, որը զանվում էր նրա կողքին և որի տանջանքները բնութեան ուրախութիւնների մէջ աւելի ևս խիտ հակապատկեր էին ներկայացնում թշուառ փոքրիկ Փիլի։ Նրա երակների մէջ վազում էր նուազած, վատ սեռան ժառանգութիւն։ Նրա մայրը, դասակարգային նախապաշարմունքների հաճոյքին գոհ գնացած, տան և վից տարեկան հասակում ամուսնական կապերով միացաւ մի սպառված նշանաւոր ընտանիքի վերջին ներկայացուցչի հետ. նա արդէն ծանօթացաւ խաղված յոյսերի բոլոր դառնութիւնների հետ, և եթէ դեռ ապրում էր, միայն այդ փրկուելու արարածի համար, որին նա կեանք պարգևեց. բայց երբան տանջանքներ, անհանգստութիւններ էր տարել նա, երբան անքուն գիշերներ էր անցկացրել նա նրա օրօրոցի մօտ, երբան հոգսեր և տագնապ արկածների համբերութիւն էր հարկաւոր նրա համար։ Երբ որ արդէն ամենքը յոյսը կորցրած էին, նա միայնակ էր, որ յոյսը չէր կորցնում. թիկնելով դէպի այդ կայծը, որ պատրաստվում էր հանգչել, նա կենդանացնում էր նրան իր շընչով. բժիշկները ասում էին, դէմքը չարժելով. «Ներան արդելում է մեռնել նրա մայրը»։

Եւ մայրը, առանց յոգնելու, գործ էր դնում ամեն միջոցներ. երբ որ դիատեխիան ապահոց իր դէպքերը, նա ականջ դրեց նրանց, որոնք ասում էին. «Թոյլ տուեցէք բնութեան կատարին»։ Եւ ապա, երբ բնութիւնն ևս անզօր յայտնվեցաւ, երբ փոքրիկ Փիլի համար անասանելի դարձան մարմնական վարժութիւնները, արեգակնային բաղանիքները, ճանապարհորդութիւնները և այլն, նորից դէպքին դիմեցին։ Աւելի լաւ բժիշկներ

Fonds A.R.A.M

Fonds A.R.A.M

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑ

Հայկական հարցը ներկայումս ամենակարևոր հարցերից մեկն է, որ զբաղեցնում է ոչ միայն Եվրոպայի, այլև ամբողջ քաղաքակրթական աշխարհի ուշադրությունը։ Այդ հարցի լուծումը կախված է ոչ միայն Թուրքիայի ներքին կացությունից, այլև նրա արտաքին հարաբերություններից։ Հայկական հարցը ներկայումս ամենակարևոր հարցերից մեկն է, որ զբաղեցնում է ոչ միայն Եվրոպայի, այլև ամբողջ քաղաքակրթական աշխարհի ուշադրությունը։ Այդ հարցի լուծումը կախված է ոչ միայն Թուրքիայի ներքին կացությունից, այլև նրա արտաքին հարաբերություններից։

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Դուբս եկաւ մամուլի տակից „Ժողովածու թուաբանական խնդիրների II մասն—կատարակները երրորդ տպագրութիւն, փոխադրութիւն ՄԱՐՏԻՐՈՍԻ ՍԻՄԵՈՆՆԱՆՑ“ գինն է 50 կ. թէ սպառ և թէ լաւ-(ամբողջ թուերի)-պահեստը գանվում է Ջ. Գրիգորեանցի կովկասեան գրավաճառանոցում.

10—10

ՏԷՐ-ԱԲՐԱՀԱՄԵՆՑԻ

Օ Ր Ա Ց Ո Ց Ց

գինն է 10 կ. փաստրով գնողներին 15% զիջում

ԿԵՆՏՐՕՆԱԿԱՆ ԳՐԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑՈՒՄ.

Նոյն տեղը

Պ. Մխիթարեանցի „ԳՆԱՐ ՀԱՑԿԱԿԱՆԻ“ Ձեռագ օրինակները՝ անկազմ 2 ր., կազմած 2 ր. 50 կ.

Տասից աւելի գնողներին 20% զիջում.

(Հ. և Հ.) 1—6

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

ՆՈՐ ՕՐԱՑՈՑՑ

1883 Թ.

Կը տպուի Մոսկվայում մեծ թերթի վերայ լիտոգրաֆիայով գունաւոր և շքեղանակը ազգային հին և նոր հիւսուածների և նշանաւոր անձինքների պատկերներով զարդարուած: Բաժանորդագինն է մի օրինակի համար 1 ռուբլի: Յանկացողները կարող են կըլուսել „Մեղուի“ խմբագրատանը, օտար քաղաքացիք նոյնպէս:

Ցօրինակ՝ Մ. Տէր-Մատթէոսեան

ՁԱԽՈՒՄ ԵՆ մի ձի լծուղ կառքեր ձիու բոլոր կազմերով և լաւ խրատած ձիով: Կօշնիա, Ա. Կոպրինեի կառքերի արհեստանոցի մէջ:

1—2

Նաւթի ՏԱԿԱՈՆԵՐԻ համար ատեաւներ (КЛЕПКИ ДЛЯ ФОТОГЕННЫХЪ БОЧЕКЪ) յանկացողներին թէ պատրաստի և թէ ուղած չափին պատրաստելու համար խնդրում եմ դիմել Բաթում, ԱՐՇԱԿ ՁԱՏՈՒՐԵԱՆՑԻՆ:

Въ БАТУМЪ, Аршаку ЦАТУРОВУ.

7—20

ԼՈՒՍՍ ՏԵՍԱՒ

„ՀԱՑՈՑ ԼԵԶՈՒԻ ՈՒՍՈՒՑԻՉ“

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐՈՒԱՑ

Դասագիրքը

„Կովկասեան գրախանութի“ հրատարակութեամբ և ծախվում է նոյն գրախանութում:

Գինը 25 կոպէկ է:

Դուռարով առնող և կանխիկ վճարողին 20% զիջում կը լինի:

կարելի է դիմել.

ТИФЛИСЪ. Кавказская книжная торговля—З. П. Грикурову.

կամ

ТИФЛИСЪ. на Авлабарѣ. Ованесу Назарянцъ.

Ց. Նազարեանց.

Թէյ առաջին հունձի այս տարի չափազանց գոյնաւոր և հոտաւէտ: Այդ թէյից ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ մէջ առացված է 50,000 ֆունտ և ծախվում է 25% էժան և աւելի լաւ քան թէ ուրիշ տեղ: Օրինակ. լաւ կօնգօ թէյ 1 ր.—1 ր. 20 կոպ., պատուական ՍԱՆՖԱ թէյ 1 ր. 40 կ., հիանալի ՄՕՆԻԿ թէյ 1 ր. 60 կ. այս թէյ ամեն տեղ ծախում է 2 ր.—2 ր. 50 կ., գեղեցիկ ԿԱՑՍԱՈՒ թէյ 1 ր. 80 կ. և ամենալաւ ՓՈՒ-ՉՈՒ-ՓՈՒ թէյ 2 ր. մաքուր թէյ առանց թղթի: Նոյն տեղը սովորաբար լինում են 500 երկաթէ ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ 6 ր.—60 ր., երկաթէ ԳՐԻՉՆԵՐ ամբողջ Անդրկովկասի համար, շօկոլադ Ֆրայ, շեվիլդի ԴԱՆԱԿՆԵՐ, վերականգնող ՄԱԿՄԱՍՏԵՐ մազերի համար, հրացանների ԴԱՈՒՈՒ, ԼԵԿՕԼՎԵՐՆԵՐ վերլի, ԹԱՄԲԵՐ բարձերի, կօրանի նըշքըշայ, ԱԼԲՕՄՆԵՐ շուրջի կէս գնով: ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹ, ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԷՋ ԱՐԾՐՈՒՆՈՒԻ ԳԱԼԼԵՐԷՅՈՒՄ № 156, 157, 158, 159 և 100:

74—100

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳՈՒՄ իր ուսումն աւարտած ՄԱՆԿԱԲԱՐՁՈՒՀԻ ՍՏԷՓԱՆՕՎԱՆ.

կենում է Նագօրնայա փողոցում, Ա-միրօվի տանը:

2—5

Վ. ՇԱՎԵՐԴԵԱՆԻ ԼՐԱԳՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ ԽԱՆՈՒԹՈՒՄ.

(Գօլօվինսկի պրօսպեկտ, Ալեքսանդրեան պարտէզի մօտ).

ԲԱԺԱՆՈՐԱԳՐՎՈՒՄ ԵՆ թէ աեղական, թէ Ռուսաստանի և թէ արտասահմանեան բոլոր պարբերական հրատարակութիւններին 1883 տարուայ համար:

4—10

ԹՈՒՐՔԱՆԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

սիատեմատիքական ընթացք

Գրիգորի Վարձելեան

Հայոց միջնակարգ ուսումնարանների համար

Մաս առաջին (ամբողջ թուեր)

Մամուլի տակից լոյս տեսաւ նոյն խնդիրների երկրորդ մասը (կատարակ թուեր և երրորդական կանոններ):

Գինն է 40 կոպ.

Ուսումնարաններին զիջում 20%:

Ծախվում է Վ. Շահվերդեանի լրագրական գործակալութեան խանութում:

Օտար տեղերից գիմում են այս հասցէով Тифлисъ, въ Агентство В. Шавердова:

Ծախվում է շատ էժան գնով իմ պատրաստած ԳԱԶՏՆԻ ՁԱՅՐՎՈՂ ԵՐԿԱԹԻ ՊԱՀԱՐԱՆ՝ մխիթարեան ակայ փողոց № 129:

Մեխանիկ Լ. ՊՅԻՅԼ

2—2

Սորվեցնում եմ ԿՐԿՆԱԿԻ ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՀԱՇԻԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ ՀԱՑՈՑ և ՌՈՒՍԱՑ լեզուներով. պարմանների համար կարող են դիմել ինձ մօտ ՁՈՒԲԱԼՕՎԻ քարվանսարայ, Գասպարեանցի մագազինում ամեն ժամանակ:

ՍՄԲԱՏ ԳԻՏԱՏՐԵԱՆՑ

„ДОНСКАЯ ПЧЕЛА“

(ГОДЪ VIII)

ПОЛИТИЧЕСКО-ЛИТЕРАТУРНАЯ ГАЗЕТА

ВЪ РОСТОВѢ НА-ДОНУ.

Донская Пчела, какъ и въ теченіи минувшихъ семи лѣтъ, будетъ выходить два раза въ недѣлю, по четвергамъ и воскресеньямъ.

Цѣль газеты—служеніе интересамъ Пріазовскаго края: разработка вопросовъ, касающихся экономической жизни этого края, своевременное обсужденіе всѣхъ явленій, имѣющихъ близкое соприкосновеніе съ мѣстною жизнью, оглашеніе болѣе или менѣе важныхъ событій, текущія явленія, мѣстныя новости. Публикованіе правительственныхъ распоряженій, имѣющихъ интересъ для жизни здѣшняго края и вообще всѣ важнѣйшія дѣйствія правительства.

Въ фельетонномъ отдѣлѣ газеты помѣщаются статьи по хозяйственнымъ и экономическимъ вопросамъ, статьи для легкаго чтенія, обличительнаго и юмористическаго содержанія, разсказы, сцены, стихотворенія, рецензіи и проч.

Жизнь окружающихъ городовъ—Азова, Ейска, Нахичевана, Таганрога и другихъ сосѣднихъ мѣстностей въ „Донской Пчелѣ“ имѣетъ всѣгда обширное мѣсто.

Торговый отдѣлъ „Донской Пчелы“ доведенъ до самыхъ широкихъ размѣровъ; коммерческія свѣдѣнія, цѣны Ростовскаго, Саратовскаго, Одесскаго и другихъ торговыхъ рынковъ. Этотъ отдѣлъ особенно важенъ для всего торговаго міра Кубанской, Донской, Терской областей, Екатеринославской, Воронежской и Ставропольской губерній, гдѣ „Донская Пчела“ уже успѣла получить достаточную извѣстность, какъ необходимое подспорье для торговыхъ сдѣлокъ.

Помимо всего этого, „Донская Пчела“, желая давать своимъ читателямъ возможность слѣдить за всѣми вообще текущими, общественными событіями, всегда даетъ мѣсто всѣмъ важнымъ явленіямъ, преимущественно стараясь быть краткой и сжатой въ своихъ сообщеніяхъ.

Подписная цѣна:

съ доставкою въ Ростовѣ н/Д.		съ пересылкою иногороднимъ.	
на годъ	6 р. —	на годъ	7 р. —
» полгода	3 » 50	» полгода	4 » —
» 3 мѣсяца	2 » —	» 3 мѣсяца	2 » 50

За перемѣну адреса редакція взимаетъ 25 коп.

Письма и деньги адресуются исключительно въ контору редакціи «Донской Пчелы». въ Ростовъ на-Дону.

—Редакція покорнѣйше проситъ Гг. иногородныхъ подписчиковъ присылать свои требованія заблаговременно, написавъ свои полные адреса четко и разборчиво.

Редакторъ—Издатель И. А. ТЕРЪ-АБРАМІАНЪ.

2—3

ОБЪ ИЗДАНІИ

въ 1883 году въ г. Тифлисѣ еженедѣльнаго юридическаго журнала

„ЮРИДИЧЕСКОЕ ОБОЗРѢНІЕ“.

(ГОДЪ ТРЕТІЙ)

Журналъ какъ и прежде, выходитъ по Четвергамъ, *въ размѣрѣ* отъ 1 до 2 печатныхъ листовъ *текста*, кромѣ приложеній, по прежней программѣ, въ объемъ которой входятъ *статьи по всѣмъ вопросамъ*, вытекающимъ *изъ теоріи* и *практики права и судопроизводства*, *рѣшенія*, *изложеніе* и *обсужденіе* важнѣйшихъ *распоряженій и узаконеній правительства*, краткіе *отчеты* (а въ случаяхъ важныхъ стенографическіе) о выдающихся судебныхъ дѣлахъ, особенно интересныя гражданскія *рѣшенія*, случаи изъ судебной жизни и практики (*разныя извѣстія*) *корреспонденціи* юридическаго содержанія, *городская хроника*, перечень *новыхъ книгъ* юридическаго содержанія и *обзоръ печати*, *тезисы кассаціонныхъ рѣшеній* правительствующаго сената и Тифлисской судебной палаты, *судебный указатель*, и пр.

Редакція журнала—*Тифлисъ, Давидовская ул., д. Канакова.*

Администрація (для пріема подписки, объявленій и розничной продажи)—*Тифлисъ, Соломакская ул., д. Меликова.*

Подписная цѣна на журналъ, съ доставкою и пересылкою: *на годъ—10 р., на 9 мѣс.—8 р. 20 к., на 6 мѣс.—6 р., на 3 мѣс.—3 р. 20 к.* и *на 1 мѣс.—1 р. 20 к.*

Разсрочка въ платежѣ денегъ допускается—для годовыхъ подписчиковъ: *при подпискѣ 4 р.* и *въ февралѣ* и *мартѣ по 3 р.*, и для *полугодовыхъ*: при *подпискѣ 3 р.* и *чрезъ мѣсяцъ* еще *3 р.*

Подписаться можно съ 1-го числа каждаго мѣсяца и не далѣе конца года.—Отдѣльные нумера по 25 к.—*Объявленія*, казенныя и частныя, *по таксѣ* за занимаемое мѣсто.—Кромѣ администрацій журнала, подписка и объявленія принимаются въ *Москвѣ* и *С.-Петербургѣ* въ книжныхъ магазинахъ И. П. Анисимова.

Издатель А. С. Френкель. Редакторъ А. В. Степановъ.

(Присяжный повѣренный)

2—2

ՕԳՈՍՏՈՍ ԱՄՍԻ ՄԷԿԻՑ

ՍԿՍԵՑ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԵԼ ՎԻՆՆԱՑՈՒՄ

L'ORIENTAL

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԹԵՐԹԸ, ԱՄԻՍԸ ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՄ:

„Ժուրնալ դ'Օրիան“ լրագրի հին բաժանորդներին դադարեցրած թերթի տեղ կուղարկվի այդ նոր հրատարակութիւնը:

„L'Oriental“ թերթի տարեկան գինը 8 րուբլ է, կէս տարվանը 4 րուբլ: Գրվել կարելի է „ՄՇԱԿԻ“ խմբագրութեան մէջ, կամ ուղղակի վիէննայում գիմել հեռակայ հասարակ հասցէով. Vienne (Autriche) M. F. Salles I. Neuer Markt 9.

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 9 Ноября 1882 года.

Типогр. Главн. Упр. Главнонач. гражд. час., Лор.-Меликъ ул. каз. д.

Fonds A.R.A.M

№ 209 Նոյեմբերի 11 Հինգշաբթի 1882 Նոյեմբերի 11 Հինգշաբթի № 209

ՏԱՍՆԱՄԵԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարւանը 6 րուբլի։ Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում գրւում են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Օտարազգաքաղաքացիք գրւում են տղղակի

Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (Բացի կիրակի և տօն օրերից)։

Յայտարարութիւն ընդունւում է ամէն լեզուով։

Յայտարարութիւնների համար վճարւում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ Նախիջեւանից։ Նամակ Մօսկվայից։ Նամակ Խմբագրին։ Նոյնի լուրեր։—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Եգիպտոս։—ՀՆԴԻՐՆԵՐ։—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ Երկաթուղիք և հասարակական ամբարանոցներ։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՆՈՒԽՈՒՑ

26 հոկտեմբերի

Սառնիկ ցուրտ է և անձրեւային ու մռայլած օրեր։

Այս տխուր օրերի ընթացքումը առաջացել են մեր քաղաքում և տիրոջ տխուր երեսներ։ Պիֆոնիրիոը առաւօրեան հնձում է մանուկ սերունդը, հասակաւորներին էլ ապատ չեն այդ հիւանդութիւնից կրտսեր սղղեալքիւնից։ Հասարակ ժողովուրդն առում է տարաբախտ էն. այսինքն այնպիսի թեթեւ հիւանդութիւն, որը, առանց բժշկելու էլ, անցողական բնաւորութիւն ունի։ Թող այդպէս լինի, բայց հունձք հունձ է։

Անա երկրորդ ամիսն է, որ մի տեսակ հիւանդութիւն էլ շների և ձիանների մէջ է երեւում, բայց թէ ինչ է այդ հիւանդութիւնն անունը, դեռ ես յայտնի չէ մեր հրայիաններին։ Ես միայն շների հիւանդութիւնն մի քանի նշանները կատեմ. նրանք օրից օր տխրում են, ախորժակները կտրւում, ոչինչ չեն առնում, միայն երբեմն ջուր են խմում, փսխում, նիհարանում, չեն հաչում. ամրողջ օրը տխրում են, դողում և պառկում. բերանները շատ վատ հոտ է փչում, և երբ հարինքից բերանին հալւամաշ են լինում, սատկում են։

Մեր նորընտիր հաստատութիւնների մէջ էլ մեզ է մի տեսակ մտատուր և բարոյական հիւանդութիւն. ուսումնարանի աշքը՝ յոկի տեղ են դրնում, ականջը—քթի։ Սրանց երբեմն կարկատած կազմակերպութիւնները քանդելին օրիորդական ուսումնարանի նորահաստատ հիմքը։ Ճաշարդ վարդապետի անխորհուրդ եւսականութիւնն և ուր Սիմոնի կատարելագործված ինտրիգանների չնորհիւ, հանգստակ ժողովրդի ցանկութիւնն, հին վարժունն քաղաքագիտական ճանապարհներով հեռացրին և նրա տեղը նշանակեցին նորը։

Զարմանալի է. անցեալ տարի, երբ հոգաբարձութիւք չը կային, հոգաբարձութ օրիորդական ուսումնարանը կառավարում էին ժողովրդի խորհրդակցութեամբ, իսկ այս տարի ընտրեցինք և հոգաբարձութիւք, բայց նորընտիրները դրժում են նրանց տեղ և առանց նրանց խորհրդակցութեան։ Անցեալ տարի մի և նոյն անձինքը ուսումնարանի հոգսը տանում էին, երբ Նովառ նման մի յիս ընկած քաղաքում ու. Մ. Դ. և վարժուհի ու. Տ. Դ. ուսումնական գործակը դրձան, յոգուտ երկաթ ուսումնարանների, թատրոնական բեմը բարձրանալով, իսկ այս տարի, երբ յիշեալ պարոնները հոգաբարձու ընտրվեցան, իսկ յարգելի տիկինը—հոգաբարձուհի, առաջիններն կողմից վիրջինս իր բոլոր ընկերների հետ միասին օրիորդական ուսումնարանի գործունէը մանակցելուն տեղերդ համարվեցաւ։ Անցեալ տարի, օրիորդաց ձեռագործների վիճակահանութեանց օրերը վարժուհին արժանի էր խորին շնորհակալութիւնների, իսկ այս տարի մի և նոյն անձանց կողմից նա աւերդվ համարվեցաւ մեր ուսումնարանի համար։ Անցեալ տարի մի և նոյն անձինքը պահանջում էին (և թեմ. վերատեսչի ներկայութեամբ որոշվեցաւ) օրիորդաց ուսումնարանը հեռացնել ազատոց ուսումնարանից, իսկ այս տարի՝ հոգաբարձու դառնալուց յետոյ, նրանք ամենքդ հանդիսեցին այդ։ Անցեալ տարի հին հոգաբարձուք ժողովրդի հետ միասին խնդրեցին վարժուհուն, իր մանուկը ուսումնարանի աշակերտուհիը բերել ազգային ուսումնարանը, ուր ոչ մի հատ օրիորդ չը կար, իսկ այս տարի նորընտիր հոգաբարձուք՝ ազգակցական ձգտումներից և անձնական հաշիւներից դրդված, ամեն միջոց գործ դրին հեռացնել այդ ամենքից յարգված վարժուհուն։ Անցեալ տարի չափահաս և դարպասած օրիորդներն էին յաճախում ուսումնարանը, իսկ այժմ, որպէս վի գաւառկ չը մնայ ուսումնարանը, հոգաբարձուների այս կամ այն ազգականի աղջիկը, որ մինչեւ անցեալ տարի ուսումնարան յաճախել յաղթ օրիորդներն այսօր հին վարժուհու անձնին են պատրաստւում։ Անցեալ տարի ուսումնարանի տարեկան ծախսը հաշվում էր 6, 8, 10 րուբլի, իսկ այս տարի 4 րուբլի, որովհետև այժմ յարգելի հոգաբարձուների գործ ու աղղականներն են կարդում, յորմից մեծ մասն էլ տիկնոջական կերպով է բնաւած։ Անցեալ տարի թէ ուսումնարաններում և թէ ժողովրդի մէջ սէր, խաղաղութիւն և համերաշխութիւն էր թագաւորում, իսկ այս տարի ամենաքիչը—կիրք, ագահութիւն և երկպառակութիւն։ Եւ վերջապէս անցեալ տարի ամեն մարդ ցանկանում էր մի որ և իցէ միջոցով օգտակար լինել ուսումնարաններին, իսկ այսօր նրանք իրանց խոստացած տուրքը վճարելուցն անդամ հրաժարվում են, և այս պատճառով խեղճ ուսուցիչներն էլ վարակված են հրազանի թոթախտով։ Տեսնում ես, այժմ ամենքը վարակված են տեսակ տեսակ հիւանդութիւններով։ Իսկ մեր հոգաբարձուների գործն,—գա հանելուկ է,—ոչ, հանելուկ չէ, այլ մի տեսակ ստամոքսա-աղիքային հիւանդութիւն է։

Շատ գիւղացի պառաւներն ասում են, թէ այդ բոլոր ցաւերը տեղամասի վերջին կէսում նոխտ արեւելա-հարաւային կողմամբ երեացող պչուտր աստղից է առաջացել։

***

ՆԱՄԱԿ ՄՕՍԿՎԱՑԻՑ

Նոյեմբերի 1-ին

Ընդհանուր Ուսուցչական ժողովը վերջացաւ և մենք իրաւունք ունենք առաջ պատմելու, բայց մենք մոռացել ենք մի բան, որը շատ կը նպաստէ ուսումնարանական հարցի վճռելուն։ Մենք հայ մանուկը կրթելու համար յաւ միջոցներ ենք փնտռում և մտատր զանում ենք, բայց նոյն իսկ հային կրթելու միջոցները չունենք, այնպէս որ այժմեան հայերը մնալով իրանց անուանի ծնողների պրոբլեան մէջ խոնարհում են մանուկի ուսումը։ Մանուկը ուսումնարանում ապրում է հնչո մեթոդով, լաւ և հասկանալի ձևերով, իսկ տանը նրա ծնողները ամա են քարում Սարմանի կամ Նարեկի վրա, վարժապետներին հերիաթ ձաւ ածող հասեր են ասում և այդպիսով մանուկի սիրտը կարում են ուսումից, ուսումնարանից և ուսուցչից, որովհետև նա պատրաստ է կռմում թէ ճշմարիտ որ նրան լաւ չեն ապրեցնում։ Այսպէս տեսնում ենք, որ քանի ամրոցը դեռ փտում է հնդապետն բթմելիան մէջ, քանի որ նա դեռ չէ հասկացել մարդկութեան այժմեան պէտն, մանուկների դաստիարակութիւնը և կրթութիւնը առաջ չէ կարող գնալ այն սրտագին չափով, որը ցանկալի է։ Ուսումնարանը, որքան էլ որ լաւ լինի կարգադրված, չէ կարող հայ մանուկից այժմեան պէտ ունեցող մարդ շինել, որովհետև նրան ընդհանրապէս է հայի կրթութիւնը, բժշկութիւնը և վարուց փոած, աշնչացած պէտ ու միաբը։ Այս պատճառով ամենքդ բան է, որ ուզղող եմ համարում բացատրել նրան մանրամասնութեամբ դիմելով։ Ես այստեղ կանդնարկեմ այն միջոցի վրա, որով միայն կարելի է հային կրթել, փարատել նրան այն խաւար մտքերից, որոնցով նա պատրաստված է մինչև այժմ։ Հասարակ ժողովրդը քնից արթնացնելու համար պէտը է նրա վրա ազդել խօսքով և գրքով, բայց դժբաղդաբար մենք ժողովրդի հետ խոսքեր չունենք, իսկ գրով մենք չենք կարող այնքան ազդեցութիւն ունենալ ժողովրդի վրա, քանի որ առաջին միջոցը (խօսքը) չունենք։ Ժողովրդի վրա մեծ ազդեցութիւն ունեն հոգևորականները, բայց նրանք կիսակրում են նոցա միայն կրօնական կանոններով և մինչև

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ ԵՒ ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԱՄԲԱՐԱՆՈՑՆԵՐ

—

Խօսենք այս անգամ հասարակական ամբարանոցների վրա (entrepots), որք մեծ նշանակութիւն ունեն, թէ առարկայիս՝ երկաթուղու շահեաի՝ և թէ վաճառականութեան և նոյն իսկ երկրի արդիւնաբերութեան համար։ Սրանց բացակայութիւնը Ռուսաստանի վաճառականական նշանաւոր կենտրոններից մեծ վնասներ է հասցնում՝ մանաւանդ՝ մանաւորյ տրամ՝ անտեսական կեանքի ճիւղերին։ Պարզենք մեր միտքը։

Ռուսաստանը այն երկիրն է, որը վաճառականում է միջազգային չափանիշները բացառապէս պետականական միայն միջոցներ։ Այս միջոցների բնաւորութիւնը կախում ունի անհրաժեշտ երկրի տարվայ պաղաբերութիւնից, սակայն առաւաքեր նաև տարում անցում չարժունութիւնը երկաթուղիների վրա յանախում է միայն տանհամաչափակ ժամանակաշրջանում և յետոյ տրոց նուազանում։ Ապրանքի այս տեսակ հոսանքը դէպի երկաթուղին մեծ դժուարութիւնների մէջ է ձգում նրա ընկերութիւնը. երկաթուղին, չունենալով պատրաստի համապատասխանող ապրանքի քանակութիւնը կազմել, չգնահատելու,—ինչպէս ընդունված է ասելու—չարժանի կազմութիւն (подвижной составъ), չէ կարող անյապաղ գոհացուցանել ապրանքատէրերի ամենայն պահանջները։ Չէ կարող նա գործնել բազմացնել իր չարժական կազմածը մինչև այդ պատահական ապրանքների համապատասխանող քանակի աստիճանը, որովհետև ստիպված պիտի լինէը մեծ ծախսեր անելու, որք կը բարձրացնէին երկաթուղու գրամագլուխը մինչև այն մեծութիւնը, որի տոկոսը—այժմ էլ զբաղեցնում է ձնոք բերվում—աւելի և աւելի երկրագործի կը դառնար։ Խնդիրը աւելի կը ծանրանայ, երբ մտաբերենք որ այդ չարժական կազմածքը տարվայ մեծ մասում անգործադրելի պիտի մնար և նրա պարտ ու պատշաճ պահելը նոր և նոր ծախսեր առաջ պիտի բերէր։ Այսպէս, մեկ կողմից՝ դժուար է երկաթուղիների համար ապրանքի այս տեսակ ժամանակաւոր կիսովիլը նրա կազմութիւնների, որովհետև նա ստիպված է լինում մի քանի չարաթվայ կամ ամսվայ մէջ կրել ապրանքի այն քանակութիւնը, որը տեղ հասցնելու համար՝ սրին հանգամանքներում՝ հարկաւոր պիտի լինէր ամրողջ տարվայ բեռնափոխութիւնը։ Միւս կողմից՝ արդիւնաբերութիւնը և վաճառականութիւնը սակայ հարկադրված են լինում տրամադրել իրանց միջոցների չնչաքեր և նշանաւոր պահանջներից... Այս տեղիցն են ահա ծագում այն անյետաձգելի պատասխանները երկաթուղիների տարբ ու կարգի վրա, որք միշտ և յարատև լսվում են թէ մամուլի և թէ առանձին միջոցներով։ Աներկրայելի է, որ բեռնափոխութեան չնչնաչափ այդ տեսակ դրութիւնից դժնաւորապէս վնասվում է առևտուրը, բայց և հարկաւոր չէ մոռանալ այդ ձախողակ դէպքի վատ ազդեցութիւնը նաև երկաթուղու վրա. Քանդանում է յանկարծ նրա երթևեկը, պատճառ՝ հարկադրված է լինում բազմացնելու ծառայողների թիւը, ստիպված է լինում զարգացնելու կայարանական կառուցուածները, որք տարվայ մեծ մասը անօգուտ և առանց գործ ածելու են մնում, և այլն և այլն։ Ակներև է, որ գործի նոյն իսկ էութիւնն է առիթ տալիս դիմելու այդ ամենքից յարգված վարժուհուն։ Անցեալ տարի չափահաս և դարպասած օրիորդներն էին յաճախում ուսումնարանը, իսկ այժմ, որպէս վի գաւառկ չը մնայ ուսումնարանը, իսկ այսօր նրանք իրանց խոստացած տուրքը վճարելուցն անդամ հրաժարվում են, և այս պատճառով խեղճ ուսուցիչներն էլ վարակված են հրազանի թոթախտով։ Տեսնում ես, այժմ ամենքը վարակված են տեսակ տեսակ հիւանդութիւններով։ Իսկ մեր հոգաբարձուների գործն,—գա հանելուկ է,—ոչ, հանելուկ չէ, այլ մի տեսակ ստամոքսա-աղիքային հիւանդութիւն է։

Շատ գիւղացի պառաւներն ասում են, թէ այդ բոլոր ցաւերը տեղամասի վերջին կէսում նոխտ արեւելա-հարաւային կողմամբ երեացող պչուտր աստղից է առաջացել։

***

ՆԱՄԱԿ ՄՕՍԿՎԱՑԻՑ

—

Նոյեմբերի 1-ին

Ընդհանուր Ուսուցչական ժողովը վերջացաւ և մենք իրաւունք ունենք առաջ պատմելու, բայց մենք մոռացել ենք մի բան, որը շատ կը նպաստէ ուսումնարանական հարցի վճռելուն։ Մենք հայ մանուկը կրթելու համար յաւ միջոցներ ենք փնտռում և մտատր զանում ենք, բայց նոյն իսկ հային կրթելու միջոցները չունենք, այնպէս որ այժմեան հայերը մնալով իրանց անուանի ծնողների պրոբլեան մէջ խոնարհում են մանուկի ուսումը։ Մանուկը ուսումնարանում ապրում է հնչո մեթոդով, լաւ և հասկանալի ձևերով, իսկ տանը նրա ծնողները ամա են քարում Սարմանի կամ Նարեկի վրա, վարժապետներին հերիաթ ձաւ ածող հասեր են ասում և այդպիսով մանուկի սիրտը կարում են ուսումից, ուսումնարանից և ուսուցչից, որովհետև նա պատրաստ է կռմում թէ ճշմարիտ որ նրան լաւ չեն ապրեցնում։ Այսպէս տեսնում ենք, որ քանի ամրոցը դեռ փտում է հնդապետն բթմելիան մէջ, քանի որ նա դեռ չէ հասկացել մարդկութեան այժմեան պէտն, մանուկների դաստիարակութիւնը և կրթութիւնը առաջ չէ կարող գնալ այն արագութեամբ, որը ցանկալի է։ Ուսումնարանը, որքան էլ որ լաւ լինի կարգադրված, չէ կարող հայ մանուկից այժմեան պէտ ունեցող մարդ շինել, որովհետև նրան ընդհանրապէս է հայի կրթութիւնը, բժշկութիւնը և վարուց փոած, աշնչացած պէտ ու միաբը։ Այսպէս ամենքդ բան է, որ ուզղող եմ համարում բացատրել նրան մանրամասնութեամբ դիմելով։ Ես այստեղ կանդնարկեմ այն միջոցի վրա, որով միայն կարելի է հային կրթել, փարատել նրան այն խաւար մտքերից, որոնցով նա պատրաստված է մինչև այժմ։ Հասարակ ժողովրդը քնից արթնացնելու համար պէտը է նրա վրա ազդել խօսքով և գրքով, բայց դժբաղդաբար մենք ժողովրդի հետ խոսքեր չունենք, իսկ գրով մենք չենք կարող այնքան ազդեցութիւն ունենալ ժողովրդի վրա, քանի որ առաջին միջոցը (խօսքը) չունենք։ Ժողովրդի վրա մեծ ազդեցութիւն ունեն հոգևորականները, բայց նրանք կիսակրում են նոցա միայն կրօնական կանոններով և մինչև

դժբաղդակիր հանգամանքներ, ինչպէս վաճառականութեան ու չահեաից, նոյնպէս և երկաթուղու անտեսութեան համար։

Բաց յայտնենք՝ այսպէս ասենք՝ բնական ձախողակ գործնից Ռուսաստանի առևտուրը ճնշված է գլխաւորապէս բեռնափոխութեան վերադիր ծախսերից (накладные расходы), այսինքն բեռնաբերութեան և կիրառական չուկաների մէջ եղած բազմաթիւ միջնորդներից, դրամական յարդի անդորրութեան բացակայութիւնից... *) Այդ ամենը այնպիսի հանգամանքներ են, որք կարող են անդամալոյծ անել բոլորովին երկաթուղու բերած ամենայն ինչ արդիւնքը երկրի անտեսութեան համար։ Իսկ և այնպէս է. չը նայելով որ վերջին քանի տարվայ մէջ երկաթուղիների տարածութիւնը հասնում է մինչև 24 հազար վերստի, այնուամենայնիւ առևտրի արդիւնաբերութեան պատմութիւնը անդրդ կերպիւ ցոյց է տալիս, որ վերջին տասն տարիներում Ռուսաստանի դերը միջազգային չուկաներում այն նշանակութիւնը չունի, ինչ որ ունէր առաջ։ Մեր խօսքը հային առևտրի վրա է և մանաւորապէս ցորենի, որովհետև հայի վաճառականութիւնը թէև աճում է, բայց միայն նրա էժան տեսակների վաճառականութիւն է աճում, որովհետև վարակը և հացը, իսկ ցորենինը զանազան քայլերով է առաջ գնում։ Ես տրարեր, մաքսատան թուանշանները ցոյց են տալի *), որ տարը տարվայ միջոցում,

---

*) Երկաթուղով բեռնափոխութեան ընդամէնը վարձը կազմում է երկու մասից. ա. տակագնից և բ. վերադիր ծախսերից՝ այն է՝ ապրանքը պատարիկելու, բեռնաբերելու, պահպանելու, կշռելու, մի հանապարհից միւս ձանապարհը տարու և այլն այս տեսակ գործողութիւնների ծախսերը։

*) А. Чупровъ. Товарные склады и ихъ значеніе въ виду американской конкуренціи. (Докладъ торгово-промышленному съѣзду въ Москвѣ). Москва 1882 стр. I.

1869 թւից մինչև 1878 թիւը, հաճարի վաճառականութիւն, համեմատելով առաջիկայ տարը տարեայ հետ, աճում է 244%, վարակինը՝ 197%, իսկ ցորենինը՝ 75% միայն։ Մեր ցորենի վաճառութիւն նրա գլխաւոր չուկայում, Մեծ-Բրիտանիայում՝ մանաւանդ սրած ժամանակաշրջանում՝ բարձրանում է միայն 61%։ Բայց և այդ աճումն տեղի է ունենում վաճառականական բեռների վերջերում, իսկ եթէ համեմատենք 70 թուականների սկիզբը այժմեանի հետ, կը դտնենք, որ մեր ցորենի վաճառութիւն Մեծ-Բրիտանիայում ոչ թէ աւելացել է, այլ և պակասել.—1871 թիւն հասնում էր 6,371,824 չետվերտի, 1879—4,936,171 չետ., 1880—2,028,933 չետ.։

Նոյն հոդիածում մանանացոյց արած դիտողութեան մէջ առաջ է բերում հետևեալ՝ շատ հետաքրքիր թուանշաններ Ռուսաստանի և Հիւսիսային Ամերիկայի Միացեալ-Նահանգների հասնելական վիճակագրութիւնից։ 60-ական թուերում Ռուսաստանից ցորենի վաճառանանութեան գումարը հասնում էր 7—8 միլիոն չետվերտի, իսկ Միացեալ Նահանգներից—2½ միլիոնից աւելի չէր։ Մինչդեռ Միացեալ-Նահանգները 1880 թիւն ուղարկում են ընդհատ 28 միլ. չետ. ցորեան, Ռուսաստանը միայն 6 միլիոն։ 60-ական թուերում Մեծ Բրիտանիան առանում էր Ռուսաստանից իր մէջ վաճառարկած ցորենի երրորդական մասը (33%)։ 1879 թիւն Ռուսաստանից առանում է միայն 13,4%, իսկ Միաց. Նահանգ. 60,7%։ 1880 թուին Ռուսաստանի մասնակցութիւնը Անգլիական ցորենի չափանիշում իջնում է մինչև 5,2%, իսկ

Fonds A.R.A.M

անգամ ընդդիմադրում են նրանց մէջ գրականութիւնը զարգանալուն։ Պէտք է ասենք և այն, որ մենք առ այժմ ժամանակիս համեմատ կրթեալ քահանաներ (հոգևորականներ) չունենք և պահանջել նրանցից անելին, մեր կողմից ի զուր աշխատանք կը լինի։ Մենք պէտք է ժողովրդի հետ խօսենք նրա պահանջների մասին, նրա կենաց մասին և ապա հետևաբար դանք նրա հոգևոր զգացմունքների վրա խօսել և ապա գիտութեանց վրա։ Այսպէս մենք չատով կը հասնենք այն կէտին, որ ժողովուրդը աչքերը կը բանայ, ամէն բանը իրան տեղը կը տեսնէ և չի ընդդիմադրի նրա մէջը նպատակներ մտցնելուն։ Միայն պէտք է խնամով ձեր, որով կարելի է գրաւել ժողովրդի միտքը ու յօժարութիւնը։ Բայց ունենք արդեօք այնպիսի մարդիկ, որոնք կարող են ժողովրդի հետ խօսելով օգուտ բերել նրան։ Այդպիսի մարդիկ մեր մէջ շատ կան, միայն ամենքն էլ խառնված են, քանի որ մի ինքնաբաւ չը կայ, քանի որ այդ հարցը հաստատված և երևան հանած չէ։ Անցեալ տարի, ինչպէս յայտնի կը լինի շատերին, Բագուի մէջ, մի պարոն, Կարապետեանց, դասախօսութիւններ էր անում հասարակ ժողովրդի համար Մարդ. ընկերակցութեան։ Դասախօսութիւնները լինում էին բնագիտութեան համառօտ կանոնների վրա, նրանց նշանակութեան վրա մարդու համար, ժողովրդի առողջապահութեան վրա և այլն։ Դասախօսութիւնները սկզբից ձրիաբար էր, իսկ յետոյ մատչը հինգ կօպ. էին նշանակել, բայց էլի կամաւոր, և այդ արել էին նրա համար, որ այդ եկամտով ձեռք բերեն մի քանի մկրճանաներ, որոնք հարկաւոր են դասախօսութեանց ժամանակ։ Ըստ նայելով որ պարոնի հայերէն լաւ չիմանալու պատճառով դասախօսութիւնները տխուր էին անցնում (скучно), ժողովրդով լցվում էր դահլիճը և վերջանալուն պէս իր ջերմ համակրութիւնը յայտ էր տալիս բուռն ծափահարութեամբ։ Ուրիշ մէկ պ. Կարապետեանցը, որ դեռ հայերէն լաւ չէր խօսում, այնքան յաջողութիւն ունեցաւ, որ միայն որ դասախօսութիւններ անեն մաքուր լեզուով։ Ես հաստատված եմ, որ ժողովուրդը մեծ համակրութեամբ կընդունէ այդպիսի դասախօսութիւնները և չատով իսկ ինքն էլ կը հետպատրաստվի։ Ուրիշ մեզ պ. Կարապետեանցը օրինակ (ինքնյիատոր) լինի և մեզ ամեն քաղաքներում զարգացած երիտասարդները սկսեն դասախօսել ժողովրդի համար։ Դրա համար գումար չէ հարկաւոր, որովհետև ղրանով կարող են պարապել առ այժմ ուրիշ գործ ունեցող մարդիկ, միայն թէ նրանք փոքր ինչ եռանդ ունենան դէպի օգտակար գործերը։ Այստեղ պէտք է աւելացնեմ, որ պ. Կարապետեանցը Բագու-Թիֆլիսեան երկաթուղու վրա պաշտօն ունէր և դասախօսութիւն էր անում միայն ժողովուրդին օգուտ բերելու համար։ Այսպէս որ մի քանի մարդիկ հետևեն նրան, մենք առ այժմ այդ գործը կարող ենք առանց որ և իցէ ծախքի առաջ տանել, իսկ յետոյ մենք կարող ենք ունենալ և այնպիսի մարդիկ, որոնց գործը միայն ժողովրդին ուսուցանելը կը լինի։ Ի հարկէ մենք այժմեանից կը սկսենք հոգալ մի գումար ձեռք բերել ապագայում այդպիսի մարդիկ պահելու համար և ահա ինչ կերպով. ամեն մի դասախոսութեան մուտքի համար կը նշանակվի 5 կամ 10 կոպ. և այդպէս ժողոված գումարը կը պահվի հոգաբարձուների մօտ, մինչև որ մի նշանաւոր գումարի կը հասնի և այն ժամանակ կը սկսենք ուսումնական տալ դասախօսութիւններ։ Միայն սկզբից պէտք է մուտքը ձրի լինի մինչև այն ժամանակը, երբ ժողովուրդը կը սկսի գասախօսութեանց օգուտը իմանալ։ Ցանկալի է նմանապէս, որ Թիֆլիսում մի խումբ կազմվի ժողովրդի համար էժան գնով գրքեր հրատարակելու նպատակով։ Այդ գրքերը շատ հեշտութեամբ կը ցրուեն, կը բաժանեն ժողովրդին այն մարդիկ, որոնք դասախօսութիւններ կանեն, այնպէս որ դրա համար էլ չէ հարկաւոր մեծ գումար։ Եթէ այդ երկու միջոցը գործադրվի հայերի մէջ, նրանք չատ կը հասնեն այն վարպետութեան, որ իրանք էլ կը սկսեն մի կողմից նպաստել ուսումնարանական դժուար հարցը վճռելուն։

Մ. Տէր-Գրիգորեանց

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

Կ. Պօլիս, 31 հոկտեմբերի

Խնդիրը պատմն գալով, ոչ միայն համախոհներ են միմեանց համակիր լինում, այլ և թշնամիք, եթէ հարկաւ ապնիս դիպուածն ալը են։ Ուստի տարակոյս չունիմ որ «Մշակի» խմբագրութիւնը չի վրանայ զնահատել իր էջերի մէջ իմ պատասխանս «Արձագանքը» չարաթաթերի № 35-ի մէջ իմ վերաբերմամբ Կ. Պօլսից գրված մի թղթակցութեան։

Նախ ծիծաղելի է որ պ. Թղթակիցը Կ. Պօլսի մէջ նստած կուզէ ուսուհայոց մէջ հինգ տարի իմ ունեցած հասարակային գործունէութեան վրա բիծ, կամ ասելի ճիշդն ասել, ստուերը գցել, ուստի յիշատակելով Էրզրում, Ախալցխա, Թիֆլիս և Պետերբուրգ իմ ունեցած ազգային գործակատարութիւնները, նա անուանում է ինձ նախ՝ ուսուհայոց կամ հայոց չահերի վրա խօսելու իրաւունքից զուրկ, ասելով թէ ևս չեմ կարող որ և է ներկայացուցչութիւն ունենալ ազգային գործունէութեան աստիճանում։ Առանց ոչ ոքին հարցնելուս։ Թէ որ հրապարակաւոր մի որ և է հասարակային պաշտօն ստանձնում կամ ազգային չահերի վրա խօսում նախ ազգի, ժողովրդի անհատներից հաւատարմագիր առնելով,—այդ գիտէ յիշեալ յօդուածագիրը։

Յետոյ նա իրան թոյլ է տալիս ինձ «բռնաւոր խնդիր» անուանել, մի և նոյն ժամանակ հաստատելով որ «իւրաքանչիւր պաշտօններ վարած ժամանակ, ես պարապված եմ գրիչ գործածողի «անփառասիրական» գործերով։ Ուրեմն ինչ ասել է «բռնաւոր խնդրող» երբ ևս այդչափ «անփառասիրական» պարբերմունքները պաշտօնական պրազմունքներից միշտ վեր եմ դասած։ Զը լինի թէ պ. Թղթակիցը կամենում է որ ևս մի քանի տօղտեների նման երկու անգամ առաջարկեմ իմ անձնական չահերիս համար և յետոյ, ըստ պարագային, լինեմ հայ, ասիրկ, կամ յոյն։

Կ. Պօլիս գալուս օրից առաջին պարտաւորութիւնս է եղած քննադատել այսաեղի հայասէաց ուղղութիւնը դատելով նրանց բնորոշ օտարամոլ ընթացքը, նոյնպէս քննադատել տեղիս ուսեալ մարդկանց։ Ուրեմն որ անձնական հանգրքի, կամ բաղդի, կամ չահի տապարվրում էի ես «բռաւոր փիտուամ»։ Ինչ ասել է, վերջապէս, բռաւոր փիտուել, երբ մինչև այսօր իսկ իմ կեանքս Կ. Պօլսի մէջ եղած է աւելի խիտ և նատազկան, քան թէ մի ճգնաւորի։

Իսկ ինչ կը վերաբերի նրան, թէ ևս, Թղթակցի ասելով, ծառայութիւնից «վրնդված» եմ, ես մատնանիշ կանեմ «Русскій Инвалидъ» պաշտօնական լրագրի հոկտեմբերի 11-ի, 1880 թ-ի համարի վրա։ Այդ համարի մէջ իմ «վրնդվելս» այսպէս է յայտնված. «Արձակված է իր ունեցին հանգամանքների պատճառով պօրուչիկ 38-րդ արտիլէրիական բրիգադի Նիկողոսով, առանալով յաջորդ աստիճանը և պահելով համազգեստը»։ Յայտնի է որ այդպիսի հրաժեշտից յետոյ անմիջապէս ամեն օր կարող եմ վերադառնալ պաշտօնիս։

Գալով վերջապէս «Արձագանքի» խմբագրութեանը, որ յանձն է առած ասել Կ. Պօլսից իրան ուղարկած և ինձ զէմ գրված նամակը, պէտք էր, մանաւանդ պ. Յովհաննիսեան լաւ ճանաչէր ինձ, եթէ ոչ անձնապէս, գոնէ իմ ունեցած ազգային ջանքերիս տեղեակ լինելով իր փեսայ պ. Կամսարականից, որին ևս պաշտօնակից և միշտ մտերիմ եմ եղած։

Պատիւս վերաբերելիս զրպարտական պարագրքս կատարած եմ համարում, անձնական հաշիւներս թողնելով բարեդէպ հանդամանքներին։

Գրիգոր Նիկողոսեան

ՆԵՐԲՒՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մեզ հաղորդում են, որ կիրակի, նոյեմբերի 14-ից հայ դերասանական խումբը տալու է ներկայացումներ Ս. Ժօզեֆեան թատրոնում Հմանպրած գիներով։ Տեղերի գները հետևեալներն են. լօժաներ ծածկված 6 ր., մնացածները 5 ր., բակային առներ I և II կարգեր 2 ր., մնացածները 1 ր. 50 կ., աթոռներ I, II և III կարգեր 1 ր., IV, V, VI և VII կարգեր 70 կ., մնացած աթոռներ 30 կ., գալերէյ 30 կ.։

—

Մեզ խնդրում են տալ հետևեալը։ Հայ դերասանական խումբը, իմանալով, որ թատրոնական պրուածքների հայ թարգմանիչները որ և է անկասկածելի չունեն իրանց աշխատանքի համար, խնդրում է այն պարոններից, որոնք ունեն թարգմանած պիեսաներ, բարեհաճել ուղարկել նրանցից մի մի օրինակ Աբդրահամ Թաւրոնի կատան մինչև նոյեմբերի 20։ կատան բաց է ամեն օր առաւօտեան 11 մինչև 2 ժամը։ Պ. պ. թարգմանիչները իրանց օրինակները չեն ստանան նրանց արտադրելուց յետոյ։ Խումբը յայտնում է որ նպատակով, որ ինքը պէտք է թարգմանել ասյ պիեսաներ և որպէս զի կրկնակի աշխատանք չը լինի։ Նոյեմբերի 20-ին կը յանձնվին թարգմանելու համար հետևեալ պիեսաները. «Свѣтскія Ширмы», «Ошибки Молодости», «Женитьба Бѣлугина», «Всякому зерну своя борозда», «Она номѣшанна», «Чудакъ», «Лакомый кусочекъ», «Китейская школа», «Городской голова», «Поздній разцвѣтъ», «Громоотводъ», «На порогѣ къ дѣлу», «Роковой шагъ» և ուրիշներ։ Այս բոլոր պիեսաների թարգմանութիւնները պատրաստ կը լինեն ամենակարճ ժամանակամիջոցում։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԵԻՊՏՈՍ

„Figaro“ լրագրին հեռագրում են Կայիրէից նոյեմբերի 6-ից։ Եգիպտական պրօկուրօրներ Բօրկիի-բէյ և Պաշա-բէյ անկարելի են համարում նոր գատաստանավարութեան ժամանակ մեղադրել Արաբի-փաշային և նրա համախոհներին։ Նրանց այդ

Հիւսիսային Ամերիկայինը բարձրանում մինչև 65,4% ։ Նրէ վերջապէս վերցնենք վաճառականական տարին, 1880 թ-ի հունձից մինչև 1881 թ-ի հունձը, այդ մի ամենայ ժամանակաշրջանում Ամերիկան հասուցանում է դէպի Անգլիա վաճառաբերած՝ ցորենի 85% *)։

Ամերիկայի այդքան մեծ յաղթանակները սովսական առաջարկում հարկաւոր է վերագրել նրան յատուկ կազմակերպել վաճառականութեանը և բնակութեան թեթևացրած պարագաներին, վերոյիշ ծախսերին, որք անհրաժեշտ են ամեն մի բնակութիւնում և որք անհամեմատ ծանր են Եւրոպացիների Եւրոպացիի մէջ եղած այդ պակասը ցոյց է տալիս, որ առանց պատուհասի չի լինայ այն երկրի անտեսութիւնը, որը զրած չի դնի այն ամենայն հնարք ու միջոցները, որք արվում են փոխադրութիւնից և փոքթից։ Բնական չէ միայն կատարելագործված ճանապարհներ ունենալ, հարկաւոր են և այն ամենայն կատարելագործված յարմարութիւնները, որք այնքան կեանք և այժ են տալի Ամերիկայի չահեցին։ Եւրոպացիները ունի թէև 24 հազար վերստ երկաթուղիներ, բայց չատ առէլ է պատահում, որ ապրանքները մնում են կայարաններում երկար ժամանակ բաց օդի մէջ ու փչանում, որովհետև չը կան յարմար չտնարաններ ու մթերանոցներ նրանց պահելու։ Մեր ապրանքատէրերի համար անհարելի է մի որ և է պատասխանութիւն ընդունել իր վրա ապրանքի տուղ հասնելու ժամանակութեան վերաբերմամբ։ Այս ընթացքում ամեն բան թողած է յաջողակ կամ անյաջող բնութեանը։ Իրաւ է նկատում Պ-ր

*) Peez. Amerikanische concurrenz. Wien 1881. 77.

Լիսման *) թէ՝ էժան բեռնակրութեան պիտանութիւնը ինքն իրան անկարող է ասել վաճառականութեանը մի որոշ ընթացք։ Այն ժամանակ, երբ ջրային ճանապարհներն էին հազարդակցութեան միակ միջոցները և չունէին իրանց հետ մրցողներ, կային քաղաքներ, որք, չնորհք իրանց բազմազան դիրքերին, բնական մենաւաճառութիւնը իրանց ձեռքին ունէին. բնակութեան թեթևութիւնը և էժանութիւնը վճռական նշանակութիւն ունէր։ Հիմա չէ, կամ ասելի նա չատ է ասել՝ անկարելի է կատարելագործել մրցող ջրային ճանապարհներ։ Երկաթուղիների ծագման օրից այս ընթացքում մեծ փոփոխութիւններ են առաջ գալի. մենաւաճառական դիրքը կորցրել է արդէն իր նախկին վճռող նշանակութիւնը. դիտելի է այժմ կատարելագործել մրցող երկաթուղիներ։ Այլ և այլ պայմաններ են այժմ որոշում վաճառականական չարժողութեան ուղղութիւնը։ Այս պայմանների մէջ ամենանչանաւոր տեղը բռնում են ապրանքի չարմար հովանաւորութիւնը և պրամի ձեռնտու ու արագ շրջադարձի դիւրահասութիւնը։

Այս ընթացքում Ամերիկան հասել է զարգացման վերին աստիճանին, որի հետևանքները անուանք վերը առաջ բերած թուանշաններից, իսկ այժմ հետամուտ լինենք այն միջոցներին, որոնցով Ամերիկան ձեռք է բերում այդքան մեծ յաղթութիւնները և որք յարաբերութիւն ունեն բնակութեան հետ։ Ուրիշ խօսքով, այս յօդուածը կը սահմանափակենք միայն այն խնդիրներով, որք վերաբերում են ապրանքի չարժողութիւններին ճանապարհների վրա, և որովհետև խօսքը

*) Lagerhäuser und warrants in wirthschaftlicher und rechtlicher Beziehung. Wien 1876. 51.

եկել է գիւղատնտեսական բերքերին, կը խօսենք այդ ապրանքների մի տեսակի՝ ցորենի՝ ու սրա վաճառականութեան վրա դէպի միջազգային չուկաները։

Միացեալ—Նահանգների ամերիկական նաւահանգիստները, որտեղ կենտրոնանում է հացի վաճառականութիւնը դէպի հին աշխարհը, Նիւ-Եօրկ, Ֆիլադելֆիա և Բալտիմօր։ Ամերիկասի մօտ գտնված նահանգների հողը այնքան պտղաբեր չէ, որ կարողանայ բաւականացնել հացի ամողջ վաճառականութիւն, ընդհակառակն՝ նրանցից չատերը իրանք կարօտում են օտարի բերածին։ Բարգաւած հողը սկսվում է 600—700 վերստ հեռի Ատլանտեան օվկիանից, և մանաւանդ արած նաւահանգիստները սահմանում են արևմուտ հացը երկրի միջամարդի չուկաներից *)։ Այդ չուկաները իրարից զանազան տրժանաւորութիւն ունեն. որանցից մի մասը, եթէ կարելի է այսպէս ասել—սահմին կարգից, սահմանում է հացը անմիջապէս առաջին ձեռքերից, այսինքն՝ նրանք իսկ արդիւնաբերողներից։ Միւս մասը—բացի այն հացից, որը սահմանում է դարձեալ արդիւնաբերողներից—ժողովում է նաև առաջին սահմանողներից, մինչև որ՝ վերջապէս՝ այս ամենայն կարաները չեն ամբողջ մթերքին չուկաները, որտեղից չարժողութիւնը անցնում է դէպի ամերիկան նաւահանգիստները։ Այս միջամարդի և վերին կարգի չուկաներն են՝ Չիկագօ, Միլուօկի, Ս-պօլ և Սէն-Լուիզ։ Սրանց թէն կարելի է դնել նաև՝ Դետրոյտ, Տօլեդօ, Բուֆֆալօ և այլն, թէև այս վերջինները երկրորդ կարգի նշանակութիւն ունեն։

*) Р. Орбинскій.—О хлѣбной торговлѣ Соединенныхъ Штатовъ Сѣверной Америки. Спб. 1880.

Առաջին չուկան, որտեղ արդիւնաբերողը հանդիպում է դնողին, երկաթուղու ամեն մի կայարանն է։ Այս կայարաններում նա միշտ կը գտնէ վաճառականին կամ մի որ և է վաճառատան ներկայացուցչին, իսկ եթէ սրանք բացակայ էլ լինեն՝ շատ չի տևի և երևան կը գան հենց առաջին հրաւէրքից յետոյ։ Ամբողջ գործը այսպէս է կատարվում. ևս տունք ապրակատէր եմ, ժողովում եմ հացը և նրա չարաչայը (օրինակը) ուղարկում եմ այս կամ այն մարդուն, ում որ մտադիր եմ վաճառելու։ Սրա հետ գնի վերաբերմամբ պայմանաւորվում ենք և որոշում ժամանակում պատահում ենք կրկին կամ անձամբ, կամ էլ ուղարկում ենք մեր գործակատարներին երկաթուղու այն կայարանը, ուր ինձ աւելի դիւրին է ապրանքը հասցնելու համար։ Այստեղ բաղդատվում են ուղարկած չարաչայը ապրանքի հետ, և եթէ նրանց նոյնութիւնը ընդունում է գնողը, ուրեմն գործը վերջացած է, իսկ հակառակ դէպքում ի հարկէ ուրիշ գին է արվում ապրանքի։ Այստեղ վերջանում է ազատակամորչ գործը։ Հասցնելով իր ապրանքը երկաթուղու մօտաւոր կայարանը կամ մինչև առաջին նաւահանգիստը, արդիւնաբերողը իր մթերքի բեռնակրական հոգը սրանով վերջացնում է։ Այդ այդ պէս ասած՝ նախկին հասուցումն կատարում է նա բացառապէս իր սեփական միջոցներով. նոյն իսկ նրա ձիերը, որը տրօթարում են նրա գաշտերը, կրում են և նրա հացը այնտեղ, որտեղ նա պատահում է առաջին գնողին։ Եւ այդ ամենատիպ բեռնակրութիւնը կատարվում է մեծ ապրածութեան վրա՝ չատ չատ 15 կամ 20 վերստ. կան արդիւնաբերողներ, որոնց համար այդ ապրածութիւնը սահմանափակվում է և 5 վերստով այնքան աճված է Ամերիկայում թէ

Fonds A.R.A.M

հրաժարականը ի նկատի առնելով, եգիպտական մինիստրությունը որոշեց Արաբիի անգլիացի պաշտպաններին դեմ դնել նոյնպես անգլիացի մեղադրողներին։ Այդպիսով Արաբի-փաշայի գաղտնաժողովական գործը կատարելապես կենթարկվի Անգլիայի քաղաքական ազգեցությանը։ Մինիստրության այդ վճիռը սաստիկ վնասում է գինուորական դատարանի հեղինակությանը։ Ազատամտության երկրորդական գործիչների դեմ այդ դատարանից կայացրած խիստ դատավճիռները իրաւացի չեն համարվի հասարակական կարծիքի առաջ, քանի որ գլխաւոր գործիչները կազատվեն օրինաւոր պատժից, որովհետև անգլիական իշխանությունը նրանց հովանաւորում է։ Արաբի-փաշայի պաշտպաններից հրաւիրված այն փաստաբանները, որոնք ծառայում են սուլթանի պալատում, հրաժարվում են կ. Պոլսից կատարել գնալ։

Լոնդոնի „Times“ լրագրին նոյեմբերի 5-ից հաղորդում են երիտ. նամակների պատճէնները, որ կ. Պոլսից ուղարկված են Արաբի-փաշային։ Նրանցից առաջինը գրված է սուլթանի պալատի մէջ ապրող և մեծ ազդեցություն ունեցող շէյխ Մահմուդ-Ջաֆարից, իսկ երկրորդը սուլթանի քարտուղար Ահմետ-Բաթիից։ Այդ նամակների մէջ նկարագրված է սուլթանի ունեցած հաւատարմությունը դէպի Արաբի-փաշա և խնդրվում է նրանից ամեն ջանքերը գործ դնել, որպէս զի եգիպտացը Թէլ-էլ-Քեբիրի իշխանությունից չը գուրս գայ և օտար պետության ձեռքը չընկնի։ Այդ նամակների մէջ գրված է նոյնպէս, որ սուլթանը չէ հաւատում ոչ Իսմայիլ-փաշային, ոչ Խալիմին և ոչ նոյն իսկ Թեվֆիկ-փաշային։

Ալէքսանդրիայից հաղորդում են „Polit. Cor.“ լրագրին հոկտեմբերի 24-ից։ Մի քանի օրից յետոյ կը հեռանան եգիպտացից անգլիական զօրքերը, բացի 10 հազար զինուորներից բաղկացած մի զօրաբաժնից, որ կը մնայ այնտեղ կարգապահության համար։ Անգլիական գլխաւոր հրամանատար Ուօլսլէյին պատուելու համար նրա ուղեւորվելուց առաջ թէ խեդիվը, թէ մինիստրությունը և թէ ազգաբնակությունն վանեցան գասակարգերը ոգևորված ցոյցեր գործեցին։ Կայլերեից Ալէքսանդրիա ուղևորվելու ժամանակ Ուօլսլէյ քննեց Կաֆր-Դուարի ապստամբության ամրությունները։ Այստեղ գօրքերը հրաժեշտի գօտեմարտ ունեցան, որ շատ գեղեցիկ էր։ Երեւում էր, որ զինուորները ուշնատում էին իրանց հեռացող զօրապետի հատանությունը ստանալ։ Գաշտանական վերջին գեկուցումների համեմատմամբ տեղ հանգստություն է տիրում և ապստամբությունը սկսել է իր սովորական պարագծերը։ Ներքին գործերի մինիստրության մէջ կանոնաւորապես տեղեկություններ են սաացվում հասարակական ապահովության և տեղական անցքերի վերաբերությամբ։ Եթէ մի քանի ֆանատիկոններ աղմուկ են հանում, նրանք անյապաղ կրում են իրանց պատիժը։ Մանաւորի մտերիմության մէջ կատանաւորված է մի մարդ, որ հաւատում էր ձկնորսների նաւակներ, և նրանց օգնությամբ կամենում էր յարձակվել անգլիական նաւատորմի վրա։ Բայրամ-կաբրան ասնի առիթով Արաբի-փաշայի գատաստանական գործի քննությունը յետաձգված է։ Ամեն շաբաթը պատրաստվում են գնալ Կայրէ, և ներկայ գտնվել Արաբի-փաշայի գատաստանական գործի քննությանը։ Միայն արդարության մինիստրը 3,000 աւելի անձնական հրաւէրներ է պատրաստում։ Բնակիչ-փաշայի դիատարությունների մասին զանազան լուրեր են տարածվում։ Ցայսանի է միայն, որ թէ վերին և թէ ներքին եգիպտոսի համար կը կազմվին ժանդարմների գունդեր անգլիական գինուորականների պատուիրներով։ Կառավարիչների տեղերը կը յանձնվին տեղացի փորձած և խեդիվին հաւատարիմ օֆիցերներին։

ՀԱՄԱԿԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆԵՑ

ՀԻՒՍԻՍԱՑԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹՅՈՒՆԸ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 9 նոյեմբերի։ Այսօր բանեհանձնեցին գալ այստեղ Թագաւոր կայսրը և կայսրուհին և ներկայ գտնվեցան Մօսկովյան գունդի ոտներին։ Մարտհանների կուրսը գեռ ևս Թոյլ է։ Լոնդոնի վրա $23^7/_8$ պենս, փարիզի վրա $250^1/_2$ ֆր., Բերլինի վրա 203 մարկ, ոսկի 8 ր. 30 կ.։ Ֆոնդերը ընկնում են։

ՍԿՕՊԻՆ, 9 նոյեմբերի։ Բոլոր հաշուառությունները, բանկի հաշուապահները և քաղաքային ուպրավայի անդամները ենթարկված են գատաստանի։

Լ.Վ.Օ., 9 նոյեմբերի։ Սեմբրատովիչ արքեպիսկոպոսը մայր-եկեղեցու հոգևորականության հետ Թոլստությունի համար գնալու համար։ Բազմաթիւ գանգատներ լուսաւորների գործի մասին, որոնք մեղադրվում են պետական դաւաճանության մէջ, կը քննվի յունվարին։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 9 նոյեմբերի։ „Правит. Вѣст.“ լրագիրը հաղորդում է. երէկ ա-նիշիով պալատի մէջ տուած նախաճաշակից յետոյ, ուր հրաւիրված էին 180 անձինք, կայսրը և կայսրուհին սահնակներով ուղևորվեցին մեծ իշխան Միխայիլ Նիկոլաեվիչի մօտ նորա ծննդեան տիխով։ Ժամի չորսին նորից ուղևորվեցին գատչինա։ „Новое Время“ լրագիրը հաղորդում է, որ գլխաւոր շտաբը խնդրում է եկող տարի աւել 376000 ր. արմիայի և կօզակների օֆիցերների գրութիւնը բարելաւելու համար։ Երէկ Ալպահին փողոցի վրա գերձակ Վասիլիեվ իր երեխաների և գործատարների ներկայությամբ տապարով կատարելապես կատ կատ արաւ իր կնոջը։ Մարդասպանը կալանաւորված է։ „Голосъ“ լրագիրը հաղորդում է, որ Մօսկվայի չբաջանի արիւլերիայի կառավարիչ գնդապետ Լօման վտանգվեցաւ։

ՄՕՍԿՎԱ, 8 նոյեմբերի։ Այս գիշերին Մեծնիցկի ժեզատը է յայտնված, միայն թէ ներողամտության արժանի։ Գատաստանական պալատան որոշեց. Մեծնիցկուն բոլոր իրաւունքներից զրկել և աքսորել Տօմսկի նահանգը։ Փաղաքային գանգատը պէտք է բաւականութիւն ստանայ։ Լիամիտով արդարացրած է։

ՐԻԱԶԱՆ, 9 նոյեմբերի։ Սկօպինի բանկի հոգաբարձուները որոշեցին 12 միլիոնից աւելի բանկի պարտքը։ Կառավարությունը կայ մօտ 40,000 ր., պարտքեր տուած են մօտ 2,000 ր. մարդհակով, 250,000 ր. շինութիւններին և հողերի գրաւականով, բանկի կայքը արժէ 10000 ր., բոզգված մարդհակները կան 3 միլիոն և ժամանակաւոր մնա 8 միլիոն բուբլու։ Իրիօվի անձնական պարտքը 6 միլիոնից աւելի է։ Պարտատէրերի ընդհանուր ժողովը, կօնկուրս բնաբերու համար, նշանակված է նոյեմբերի 28-ին։

ՄԻՋԱԶԳԱՑԻՆ ԴՈՐՁԱԿԱԼՈՒԹՅՈՒՆԸ

ՄՕՍԿՎԱ, 9 նոյեմբերի։ կէս գիշերին երթեկալ գատաւորները. Մեծնիցկուն մեղաւոր յայտնեցին, բայց ներողամտության արժանի։ Նա գատապարտված է իրաւունքներից զրկվելուն և աքսորանքին 8 օմսկի նահանգի մէջ տարելու համար։ Լիամիտով արդարացրած է։ „Օրինքների ժողովածուի“ մէջ հրատարակված է տեղերի բաժանումն ըստ խոտաոտի վաճառման վիսյականների վճարքների մասին։ Մայրաքաղաքները, վարշավա, Օդեսա և Րիգա առաջին կարգի են, նահանգական քաղաքները և մի քանի ուրիշները, ի միջի այլոց Վլադիկաւկազ երկրորդ կարգի, իսկ միւս քաղաքները երրորդ կարգի։

ՄՕՍԿՎԱ, 9 նոյեմբերի։ Պօտապով արեւելի գատաստանի գումարները յանձնից նոր գանձապահին։

ԲԵՐԼԻՆ, 9 նոյեմբերի։ Վարշինից վերադառնալով Գերա ներկայացաւ Վիլհելմ կայսրին և յետոյ Բոգաժառանդին։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 9 նոյեմբերի։ Պետական բանկի 5% տոմսակը առաջին շրջանի արժէ 93 ր. 50 կ., երկրորդ 91 ր., երրորդ 90 ր. 87 կ., չորրորդ 90 ր. 12 կ., հինգերորդ 89 ր. 87 կ., ներքին 5% առաջին փոխառության տոմսակը արժէ 210 ր. 50 կ., երկրորդ 202 ր. 50 կ., արեւելեան առաջին փոխառության տոմսակը արժէ 88 ր. 75 կ., երրորդ 88 ր. 37 կ., ոսկի 8 ր. 31 կ.։ Ռուսաց 1 բուբլ Լօնդոնի վրա արժէ 23,81 պենս, Ամստերդամի վրա 121 պենս, ռուսաց 100 ր. Համբուրգի վրա 202 մարկ 25 պֆ., Փարիզի վրա 249 Ֆրանկ 50 սանտիմ։ Բօրսայի արտադրությունը Թոյլ է։

Խմբագիր—Հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐՇԱՐՈՒՆԻ

երկաթուղու և թէ ջրային ճանապարհների ցանցերը։ Ագարակատիրոջ ձիերը երկաթուղու կայարանում կատարում են մի նա ծառայություն. նրանք ճախարակներով բարձրացնում են—ապրանքներով բեռած—հացը կայարանական համբարանոցները։ Յետոյ զնտեղվում է այստեղ այնպիսի բարձրության, որտեղից նրան տեղափոխելու ղէպի երկաթուղու կառքերը կամ ղէպի նաւերը՝ էլ հարկաւոր չեն այստեղ առապարները. նա ինքը իր ծանրութեամբ ածլում է վերից ղէպի վար փայտաշէն քառանկիւն խողովակներով։ Այդ համբարանոցները ամենապարզ տեսակներից են, և նրանց ծառայությունը կայանում է հացի հաւաքաւորության և նաւերու կառքեր բարձելու մէջ միայն։ Այստեղ ամենքն այնպէս է յարմարեցրած, որ կառավարչը, կամ թէ նաւը, գալիս է և անմիջապէս կանգնում խոզավակների տակ և մի որ և է երկար, հինգ րոպէում ամբողջ գնացքը բեռնաւորվում։

Թօրքը չերկարելու համար ասենք՝ հացը այս համբարանոցներից, թէ երկաթուղիներով և թէ նաւերով, գնում է և Ժողովրդում առաջին կարգի միջավայրի չուկաներում։ Հարց է ծագում այժմ. ցորենը նաւերից և կառքերից ինչպէս է փոխադրվում, այս չուկաներում գտնված, համբարանոցները։ Անշուշտ, ոչ առապակ և ոչ շալակ է գործ դնվում. կրակը և չոգին կատարում են իրանց սիսանական գործը... Ամերիկացու համար ժամանակը—դրամ է և նա ժամանակ չէ վատնում. տատմբարձ մեքենան (зерноподъемникъ),—էլեվատորը, հրու հպատակ ծառայում է նրան... Ահա ինչ է պատմում պ. Օրրինգկին (հմ. 148—149). «Այս ակառատես էի, գրում է նա,—Նիւ-Եօրկում, երբ հազար չետվերտ տիմինդը ես տեղափոխեցին ջրանցքի նաւակից (flatboat), որը եկել էր այստեղ Հուդսոնով, հեռաւոր ծովափնացութեան նաւահանգստից. ամբողջ գործը վերջացաւ 45 րոպէում։ Բանվորը քաղաքում նոյն իսկ ժամանակամիջոցում և նոյն քանակութեան ցորենը լճային նաւակից փոխադրեցին flatboat. New-Iork central R. R. երկաթուղու կայարանում նա ակառատես էի, ինչպէս սանդ կառք բարձած ցորենով—մօտ 700 չետվերտ—կանոնների համբարանոցի քովով տակ և ամբողջ բեռը փոխադրվեցաւ այն տեղ սանդ րոպէում»։

Տեղը չէ այստեղ, ի հարկէ, նկարագրելու այդ համբարանոցներում գտնված զանազան յարմարութիւնները և նրանց մանրամասնութիւնները. որոնք վերաբերում են հացի տեխնիկական կողմին, որին ձեռնամուխ չենք կարող լինել այս տեղ։ Բաւական բնութագրողի համար բաւական է, որ մատնացոյց անենք ինժեներ Զվնագինցեվի բրօշուրան՝ «Постоянные и плавучіе зернопод ъемы», որից լիակատար հասկացողութիւն կարելի է հանել էլեվատորների շինութեան վերաբերմամբ... Բայց այստեղ նկատենք միայն այն, որ այդ համատարած մեքենաները բացի ցորենը բարձրացնելը, մի և նոյն ժամանակ, առանց ժամավաճառ լինելու, կարող են նրան հողմահարել և կշռել...

Էլեվատորների ամբողջ կազմակերպութիւնը պահանջում է ցորենի հեղուկ բնաւորությունը (сыпная перевозка)։ Այդ տեսակ բնաւորությունը առաջ է բերում մի այնպիսի վաճառականական ուժ, որը յատկանիշ է Ամերիկայի հացի առևտուրին և որը կայանում է ցորենի դիմատրկման մէջ։ Ինչ ասել է ցորենը դիմատրկել։ Այդ խնդիրը բացատրելու համար մի համեմատական օրինակ առաջ բերենք։ Գուք, ասենք, 100 ր. պարտք էք առել մէկից։ Այս մի քանի ժամանակից յետոյ վերադարձնում է նա իր պարտքը, և անշուշտ ոչ թէ նոյն իսկ թղթադրամներով, որոնց դուք էիք առել նրանից, այլ մի որ և է այլ թղթադրամներով և այնու ամենայնիւ. նոյն հարիւր րուբլ արժողութեան։ Գալով ցորենին, նոյնն ևնք տեսնում։ Գիցուք թէ՝ դուք առել էք համբարանոց մի կառք ցորեն պահելու համար։ Համբարանոցի ադմինիստրացիան, երբ որ պահանջէք, կը վերադարձնի ձեզ ձեր ապրանքը, միայն ոչ այն ցորենը, որը դուք էիք առել, այլ մի ուրիշ ցորեն, բայց նոյն իսկ տեսակի և յատկութեան։ Եւ այս ընթացքում կարելի խարդաւանութեանց առաջն առնելու համար հարկաւոր է, որ ցորենի տեսակը և յատկութիւնը որոշելը կախում ունենար ոչ համբարանոցի կառավարչութիւնից և ոչ ապրանքատէրերից, այլ մի որ և է նրանցից անկախ և ձեռնհաս կարգադրութիւնից, և իրաք, Ամերիկայում տեսնում ևնք այդպիսի կարգադրութիւն, որը անուանվում է Grain—Inspection—հացի տեսչութիւն։ Grain—inspector-ների չնորհք նոր բարեբաստութեան աղբիւր է բացվում ամերիկացի վաճառականի համար. համբարանոցի վարչութիւնը ապահովագիր—warant—է տալիս ապրանքատէրին թէ նա ունի համբարանոցում այս քանակութեան և՝ Grain Inspector-ի որոշմամբ՝ այս ինչ տեսակ և յատկութեան ցորեան։ Այդ տեսակ warrant-ը անցնում է ձեռքից ձեռ, մինչև անգամ երեան է գալի Լօնդոնի բօրսայում և ծանրանիստ բանկադրութիւնը, ցորենին, վերին աստիճան դիւրաշարժ դարձնում, ուրիւն կրեդիտին նպաստաւոր լինում։

Այսպէս տեսնում ևնք, որ հացը միանգամ զուտեղվելով արևմտեան նահանգների հեռաւոր համբարանոցներում, կարող է հասնել այնուհետև հոգաբարձուները որոշեցին 12 միլիոնից աւելի բանկի պարտքը։ Կառավարությունը կայ մօտ 40,000 ր., պարտքեր տուած են մօտ 2,000 ր. մարդհակով, 250,000 ր. շինութիւններին և հողերի գրաւականով, բանկի կայքը արժէ 10000 ր., բոզգված մարդհակները կան 3 միլիոն և ժամանակաւոր մնա 8 միլիոն բուբլու։ Իրիօվի անձնական պարտքը 6 միլիոնից աւելի է։ Պարտատէրերի ընդհանուր ժողովը, կօնկուրս բնաբերու համար, նշանակված է նոյեմբերի 28-ին։

ՄԻՋԱԶԳԱՑԻՆ ԴՈՐՁԱԿԱԼՈՒԹՅՈՒՆԸ

ՄՕՍԿՎԱ, 9 նոյեմբերի։ կէս գիշերին երթեկալ գատաւորները. Մեծնիցկուն մեղաւոր յայտնեցին, բայց ներողամտության արժանի։ Նա գատապարտված է իրաւունքներից զրկվելուն և աքսորանքին 8 օմսկի նահանգի մէջ տարելու համար։ Լիամիտով արդարացրած է։ „Օրինքների ժողովածուի“ մէջ հրատարակված է տեղերի բաժանումն ըստ խոտաոտի վաճառման վիսյականների վճարքների մասին։ Մայրաքաղաքները, վարշավա, Օդեսա և Րիգա առաջին կարգի են, նահանգական քաղաքները և մի քանի ուրիշները, ի միջի այլոց Վլադիկաւկազ երկրորդ կարգի, իսկ միւս քաղաքները երրորդ կարգի։

ՄՕՍԿՎԱ, 9 նոյեմբերի։ Պօտապով արեւելի գատաստանի գումարները յանձնից նոր գանձապահին։

ԲԵՐԼԻՆ, 9 նոյեմբերի։ Վարշինից վերադառնալով Գերա ներկայացաւ Վիլհելմ կայսրին և յետոյ Բոգաժառանդին։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 9 նոյեմբերի։ Պետական բանկի 5% տոմսակը առաջին շրջանի արժէ 93 ր. 50 կ., երկրորդ 91 ր., երրորդ 90 ր. 87 կ., չորրորդ 90 ր. 12 կ., հինգերորդ 89 ր. 87 կ., ներքին 5% առաջին փոխառության տոմսակը արժէ 210 ր. 50 կ., երկրորդ 202 ր. 50 կ., արեւելեան առաջին փոխառության տոմսակը արժէ 88 ր. 75 կ., երրորդ 88 ր. 37 կ., ոսկի 8 ր. 31 կ.։ Ռուսաց 1 բուբլ Լօնդոնի վրա արժէ 23,81 պենս, Ամստերդամի վրա 121 պենս, ռուսաց 100 ր. Համբուրգի վրա 202 մարկ 25 պֆ., Փարիզի վրա 249 Ֆրանկ 50 սանտիմ։ Բօրսայի արտադրությունը Թոյլ է։

ներթողական նամականիշները առանց սահմանափակ բնակարգության մի որ և է ժամանակությունը։ Այդ բանական չէ. երկաթուղու կառքերը, նաև՝ թէ գետային և թէ ծովային՝ նաւերը բնականաբար են և պատարկում առանց մարդի բակաց և շալակի բանելը, բնակարգության սարք ու կարգից աքսորված է առապակը, գրամական յարդը կացուցած է կարծր հիման վրա—ապրանքատէրը հնչութեամբ կարողանում է ձեռք բերել գրամ՝ չնորհք համբարանոցներից տացած warrant-ներին։

Այս ամենայն յարմարութիւններին ծանօթ չէ ռուսաց հացի առևտուրը... Եթէ չը յիշենք ամերիկական արդիւնաբերութեան այլ և այլ թեթևութիւնները, ամերիկացի արդիւնաբերողի բնաւնակրական վերաբերը ծախսերը թեթև են 1 բուբլի մինչև 1 ր. 50 կ. համեմատելով Ռուսաստանի բնակարգության ծախսերի հետ և ամեն մի չնավորի համար...

Վերջին ժամանակներում, ինչպէս և պիտէք մայրաքաղաքիս լրագրութիւններից, համբարանոցների խնդիրը օրական խնդիր է դառել, որի լուծումն, ըստ երեոյթին, չուտով պիտի կատարվի Ֆրանսիական մի ընկերութիւնից, որի կանոնագրութիւնը հետազոտվում է՝ հազիւ թէ ոչ՝ ամեն մինիստրութիւններում։ Երբ այս կանոնագրութիւնը լոյս կը տեսնի, ես կը վերադառնամ կրկին այդ հարցին աւելի գործնական տեսակէտներ տալու և ծանօթացնելու համար ընթերցողին այդ կանոնագրութեան կարևոր մանրամասնութիւնների հետ, մանաւանդ այն մանրամասնութիւնները, որք վերաբերում են կրեդիտին։

Գաս. Եաղուբեան

Fonds A.R.A.M

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԲԱՑԻ

ՈՍԿԷ ԱՓԱՂԱՂ

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

Եւ վաճառվում է Թիֆլիսում Կնարոբեանական Գրավաճառանոցում և Տպատարակչի մոտ.

Գինն է ԳԵՂԵՑԻԿ ԿԱԶՄԱՒ 1 ր. 35 կ. անկազմ 1 ր. —

Հրատարակչի Հասցէն՝

Тифлисъ. Оаннесъ С. Степаняцъ на фабрикѣ Сали-оглы.

1—5

Տրվում է ՎԱՐՁՈՎ, մի լայս ՍԵՆԵԱԿ վերելով, վառելափայտով, սամովարով և ծառայով, ամսական 12 րուբլով: կուկիայում, Խարլովսկայա փողոց, տուն № 9, ներքին յարկում:

ОТДАЕТСЯ одна свѣтлая КОМНАТА съ мебелью, отопленіемъ, самоваромъ и прислугою за 12 р. въ мѣсяцъ. Куки, Исарловская улица, домъ № 9, нижній этажъ.

1—10

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՑԻՆ ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆԸ յայտնում է, որ ներկայ նոյեմբերի 12-ին իր ներկայութեամբ լինելու է աճուրդ կապալով տալու համար քաղաքային ԿՆՈՒԹՒՆԵՐԻ և ՁԱՓԵՐԻ հարկը: Պայմանները կարելի է տեսնել ամեն օր վարչութեան գրասենեակի մէջ առաւօտեան 10 ժամից մինչև 2 ժամը կէս օրից յետոյ:

2—3

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ ԹԷՅԻ ԳՆԵՐԻ ՆՇԱՆԱԻՈՐ ՓՈՓՐԱՑՈՒՄՆ

(MAISON DE CONFIANCE) ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԵՐԱ № № 156, 157, 158, 159 և 160.

Համեմատակէք Թէյ

1 ր. 10 կ.	Թէյի հետ ամէն տեղ	1 ր. 30 կ.	
1 „ 20 „	. . . . .	1 „ 60 „	
1 „ 40 „	. . . . .	1 „ 90 „	
1 „ 60 „	. . . . .	2 „ 20 „	
1 „ 80 „	. . . . .	2 „ 50 „	
ամենալաւը 2 ր.	. . . . .	3 „ — —	

Մի և նոյն տեղը գործակալութիւն ընդունում շոկոլադի և կակաո-Ֆրայ Էմանցիպայի, Պալմերի բիսկվիտների, բազրի կօնֆիկանների, շնֆելդի դանակների, Տուրնելի գրիչների, դասի հրացանների, վիկկիի լէվօլվերների, բաղնարիի թամբերի, մեկենի ամաններ, կոմանի կրակմալ և մանանեխ, եվարցի սրբօցներ և այլն և այլն:

25—100

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՑԻՆ ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆԸ պատով յայտնում է, որ ներկայ նոյեմբերի 14-ին կիրակի առաւօտեան 10 ժամին ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԹԱՏՐՕՆՈՒՄ լինելու են ԵՐԿՐՈՐԴ ԿԱՐԳԻ ՁԱՅՆԱԻՈՐՆԵՐԻ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ 1883—1886 թ. հոգս ամեակի համար:

1—3

Թէկ „ՈՍԿԷ ԱՓԱՂԱՂԻ հրատարակութիւնը պիտի լինէր պ. Ա. Ապրեսեանցի միջոցաւ, միայն մի քանի իրերից անկախ պատճառներով պարոնը այդ հրատարակութիւնը յանձնեց մեզ, գործակի իսպառ կանձնեց հաշուատուհութեան բաժանորդներից իւրաքանչիւրին իրան պատկանելոյ մի գըրքոյկը յանձնելով. ցանկացողները կարող են այսուհետև դիմել մեզ.

ԳՈՒՀ. Ս. ՍՏԵՓԱՆԵԱՆՑ.

1—2

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

„ՀԱՑՈՑ ԼԵԶՈՒԻ ՈՒՍՈՒՑԻՉ"

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐՈՒԱՑ

Դասագիրքը

„կովկասեան գրախանութի" հրատարակութիւնում է և ծախվում է նոյն գրախանութիւնում:

Գինը 25 կոպէկ է:

Գումարով առնող և ԿԱՆԽԻԿ վճարողին 20% դիջումն կը լինի:

կարելի է դիմել.

ТИФЛИСЪ. Кавказская книжная торговля—З. П. Гикурову.

կամ

ТИФЛИСЪ. на Авлабарѣ. Ованесу Назарянцъ.

Ց. Նազարեանց.

ԹԷՅ առաջին հունձի այս տարի չափազանց դոյնաւոր և հոտաւէտ: Ա./Գ ԹԷյից **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** մէջ առաջված է 50,000 ֆունտ և ծախվում է 25% էժան և աւելի լաւ քան թէ ուրիշ տեղ: Օրինակ. Լաւ ԿՈՆԳՕ թէյ 1 ր.—1 ր. 20 կոպ., պատուական ԱՆԳԼԻԱ թէյ 1 ր. 40 կ., հիանալի ՄՕՆԻԿ թէյ 1 ր. 60 կ. այս թէյ ամէն տեղ ծախվում է 2 ր.—2 ր. 50 կ., գեղեցիկ ԿԱՑՍԱՈՒ թէյ 1 ր. 80 կ. և ամենալաւ Ֆու-չու-Ֆու թէյ 2 ր. մանուկ թէյ առանց թղթի: Նոյն տեղը սովորաբար լինում են 500 երկաթէ ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ 6 ր.—60 ր., երկաթէ ԳՐԻՉՆԵՐ առ բազմ. Անդրկովկասի համար, շոկոլադ Ֆրայ, շեֆիլդի ԴԱՆԱԿՆԵՐ, վերականգնող ՄԱԿՄԱՍՏԵՐ մազերի համար, հրացաններ ԴԱՍԻ, էլէկտրական ԹԱՄԲԵՐ բարձերի, կօլմանի նշոյշտայ, ԱԼԲՕՄՆԵՐ շեֆիլդի կեռ մոմ: **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹ, ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԷՋ ԱՐԾՐՈՒՆՈՒՄ ԳԱԼԼԵՐԻԱՈՒՄ** № 156, 157, 158, 159 և 100:

75—100

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳՈՒՄ իր սեփական տարածած ՄԱՆԿԱԲԱՐՁՈՒՀԻ **ՍՏԻՓԱՆՕՎԱՍ** կենում է Նազարեանց փողոցում, Ամիրօվի տանը:

3—5

ՑԱՒՈՎՈՒՄ ԵՆ ՄԿ ՀԻ ԼԾվող կառքեր ՀԱՒ բոլոր կազմերով և լաւ խրատաված ՀԻՎԻ կօշնիա, Ա. կօարլինի կառքերի արհեստանոցի ՄԷՋ:

2—2

Ստրմեցնում եմ **ԿՐԿՆԱԿԻ ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՀԱՇԻԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ և ՌՈՒՍԱՑ** լեզուներով. պայմանների մասին կարող են դիմել ինձ մօտ **ՋՈՒԲԱԼՕՎԻ** քարվանատան, Գասպարեանցի մազազինում ամեն ժամանակ:

ՍՄԲԱՏ ԳԻՏԱՏԱՐԵԱՆՑ

Վ. ՇԱՎԵՐԴԵԱՆԻ ԼՐԱԳՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ ԽԱՆՈՒԹՈՒՄ.

(Գօլօվինսկի պրօսպեկտ, Ալեքսանդրեան պարտէզի մօտ).

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՎՈՒՄ ԵՆ ԹԷ տեղական, ԹԷ Թեւստատանի և ԹԷ արտասահմանեան բոլոր պարբերական հրատարակութիւններին 1883 տարուայ համար:

5—10

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

ՆՈՐ ՕՐԱՑՈՑՑ

1883 Թ.

Կը տպուի Մոսկվայում մեծ Թերթի մեծութեամբ լիաօպտիֆիցով գունաւոր և ընդհանուր տպագրչի հին և նոր յիշատակների և նշանաւոր անձինքների պատկերներով զարդարուած: Բաժանորդագինն է մի օրինակի համար 1 ռուբլի: Ցանկացողները կարող են դրամը „Մեղուի" խմբագրատունը, օտար քաղաքացիք նոյնպէս:

Ծօրինակ՝ Մ. Տէր-Մաթիկեանի

ԹՈՒԱԲԱՆԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

սխտամատիկական ընթացք

Դրիդոլի վարձկեան

Հայոց միջնակարգ ուսուցչարանների համար մանր առաջին (ամբողջ Թուեր)

Մաճառի տակից լոյս տեսաւ նոյն խնդիրների երկրորդ մասը (կոտորակ Թուեր և կրթողական կանոնները):

Գինն է 40 կոպ.

Ուսուցչարաններին զիջում 20%:

Վաճառում է Վ. Շահվերդեանի Լրագրական գործակալութեան խանութում:

Օտար տեղերից դիմում են այս հասցէով Тифлисъ, въ Агентство В. Шавердова:

Նաւթի ՏԱԿԱՌՆԵՐԻ համար տախտակներ (КЛЕПКИ ДЛЯ ФОТОГЕННЫХЪ БОЧЕКЪ) ցանկացողներին Թէ պատրաստի և Թէ ուղած չափին պատրաստելու համար խնդրում եմ դիմել Բաթում, ԱՐՇԱԿ ՇԱՏՈՒՐԵԱՆՑԻՆ:

Въ БАТУМЪ, Аршаку ШАТУРОВУ.

8—20

„ДОНСКАЯ ПЧЕЛА"

(ГОДЪ VIII)

ПОЛИТИЧЕСКО-ЛИТЕРАТУРНАЯ ГАЗЕТА

ВЪ РОСТОВѢ НА-ДОНУ.

Донская Пчела, какъ и въ теченіи минувшихъ семи лѣтъ, будетъ выходить два раза въ недѣлю, по четвергамъ и воскресеньямъ.

Цѣль газеты—служеніе интересамъ Пріазовскаго края: разработка вопросовъ, касающихся экономической жизни этого края, своевременное обсужденіе всѣхъ явленій, имѣющихъ близкое соприкосновеніе съ мѣстною жизнью, оглашеніе болѣе или менѣе важныхъ событій, текущія явленія, мѣстныя новости. Публикованіе правительственныхъ распоряженій, имѣющихъ интересъ для жизни здѣшняго края и вообще всѣ важнѣйшія дѣйствія правительства.

Въ фельетонномъ отдѣлѣ газеты помѣщаются статьи по хозяйственнымъ и экономическимъ вопросамъ, статьи для легкаго чтенія, обличительнаго и юмористическаго содержанія, разсказы, сцены, стихотворенія, рецензіи и проч.

Жизнь окружающихъ городовъ—Азова, Ейска, Нахичевана, Таганрога и другихъ сосѣднихъ мѣстностей въ „Донской Пчелѣ" имѣетъ всегда обширное мѣсто.

Торговый отдѣлъ „Донской Пчелы" доведенъ до самыхъ широкихъ размѣровъ; коммерческія свѣдѣнія, цѣны Ростовскаго, Саратовскаго, Одесскаго и другихъ торговыхъ рынковъ. Этотъ отдѣлъ особенно важенъ для всего торговаго міра Кубанской, Донской, Терской областей, Екатеринославской, Воронежской и Ставропольской губерній, гдѣ „Донская Пчела" уже успѣла получить достаточную извѣстность, какъ необходимое подспорье для торговыхъ сдѣлокъ.

Помимо всего этого, „Донская Пчела", желая давать своимъ читателямъ возможность слѣдить за всѣми вообще текущими, общественными событіями, всегда даетъ мѣсто всѣмъ важнымъ явленіямъ, преимущественно стараясь быть краткой и сжатой въ своихъ сообщеніяхъ.

Подписная цѣна:

съ доставкою въ Ростовѣ н/Д.		съ пересылкою иногороднимъ.	
на годъ.	6 р. —	на годъ.	7 р. —
» полгода	3 » 50	» полгода.	4 » —
» 3 мѣсяца	2 » —	» 3 мѣсяца	2 » 50

За перемѣну адреса редакція взимаетъ 25 коп.

Письма и деньги адресуются исключительно въ контору редакціи «Донской Пчелы». въ Ростовъ на-Дону.

—Редакція покорнѣйше проситъ Гг. иногородныхъ подписчиковъ присылать свои требованія заблаговременно, написавъ свои полные адреса четко и разборчиво.

Редакторъ—Издатель И. А. ТЕРЪ-АБРАМІАНЪ.

3—3

ՕԳՈՍՏՈՍ ԱՄՍԻ ՄԷԿԻՑ

ՍԿՍԵՑ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԵԼ ՎԻԵՆՆԱՅՈՒՄ

L'ORIENTAL

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԹԵՐԹԸ, ԱՄԻՍԸ ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՄ:

„Ժուրնալ դ'Օրիան" լրագրի հին բաժանորդներին դադարեցրած Թերթի տեղ կուղարկվի այդ նոր հրատարակութիւնը:

„L'Oriental" Թերթի տարեկան գինը 8 րուբլ է, կէս տարինը 4 րուբլ: Գրվել կարելի է „ՄԵՂՈՒ" խմբագրութեան մէջ, կամ ուղղակի վիեննայում գիմել հետևեալ հասարակ հասցեով. Vienne (Autriche) M. F. Salles I. Neuer Markt 9

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 10 Ноября 1882 года.

Типогр. Главн. Упр. Главнонач. гражд. час., Лор-Меник. ул. каз. д.

Fonds A.R.A.M

№ 210 Նոյեմբերի 12 Ուրբաթ 1882 Նոյեմբերի 12 Ուրբաթ № 210

ՏԱՍՆԱՄԻԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի կէս տարւանը 6 րուբլի։
Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում դրւում են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Օտարաքաղաքացիք դիմում են ուղղակի
Тифлисъ. Редакція «Мшака»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից)։

Բաժանորդագրութիւն ընդունւում է ամեն ւրեք։

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ խմբագրին։ ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ։—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ թիւրքիայից։ Արտաքին լուրեր։—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։ — ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։ — ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ Նամակ վաղարշապատից։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳԻՐԻՆ

Բագու. 30-ին հոկտեմբերի

«Մշակ» լրագրի 181 №-ի մէջ դրված էր մի լուր Շամախուց, որ վերաբերում է այդ քաղաքի հայ-առեւտրականներին։ Մենք այս նամակի մէջ կաշխատենք ցոյց տալ, թէ որքան ուղիղ են պ. լրատուի արտասանած հետեւեալ չորս նախադասութիւնները։ 1) Հայ-առեւտ. հին ներուղը ստատիկ անընթերցասէր է, 2) չէ հետաքրքրւում աշխարհային երեւոյթներով, 3) պախարակում է նրանց, որոնք կամ ծխում են, կամ պինի են գործածում, 4) նոր ներուղը ունի աւելի լուսաւոր գաղափարներ։

1) Հին ներուղը ստատիկ անընթերցասէր է։ Սրա մասին մենք միայն այս կասենք, որ հին ներուղի գրեթէ կէսը միշտ կարդում է «Մշակ» լրագիրը, կարդում է «Թաֆֆիի» դրուագները։ Սրանք ճանաչում են վաղարշին, ամենաւերջ խոչոր, սիրում են Դաւիթ-բէկին և ատում են Մելիք-Դաւիթին իր ընկերոջ հետ։ Այս դասին պատկանողները կարդում են նոյնպէս ուրիշ աշխարհային դրեանք։ Մեւս կէս մասից չէ կարելի պահանջել, որ ընթերցասէր լինեն, որովհետև նրանք չատ ժժաւարութիւնով են հասկանում իրանց կարդացածը։ Բայց եթէ սրանք աւետարանը կարդում են և փոքր ի չատէ հասկանում են, պատճառն այն է, որ նրա մէջի խօսքերը հարիւր անգամ կարդացել են և հազար անգամ լսել։

Մենք չենք ուրանում, որ կան այնպիսիները, որոնք, եթէ մի աչքս. դիրք են նկատում, ուղիղ կէս ժամ գլուխները թափահարում են, բայց այսպիսիների թիւը աննշան է։ Կարելի՞ է արդեօք ի նկատի առնելով մի աննշան մասի ոգիտութիւնը, մեղադրել ամբողջ հին ներուղը։

2) Հին ներուղը չէ հետաքրքրւում աշխ. հարցերով։ Այս լսելով մենք սկսում ենք կարծել, որ աղիւս լրատուն չէ հասկանում «աշխ. երեւոյթներ» խօսքը։ Մենք հիացած ենք մնացել, տեսնելով այս ամառը, թէ ինչպիսի հետաքրքրութեամբ կարդում էր հին ներուղը եղիպտական հարցերին վերաբերեալ ամեն մի յօդուած, ամեն մի լուր, ամեն մի հեռագիր։ Իսկ դրանից առաջ էլ միշտ կիրակի երեկոները ժողովւում էին ժողովանոցում, մեկին բարձր ձայնով կարդացնել էին տալիս հեռագիրները և քաղաքական յօդուածները և իրանք սիրով ականջ էին դնում։ Հետաքրքրւել այն փոփոխութիւններով որ կատարւում են աշխարհի երեսին, այն նոր կարգադրութիւններով, որ լինում են տէրութիւնների մէջ, մինչ չէ նշանակում հետաքրքրւել աշխարհային երեւոյթներով։ Այստեղ գարմանալ չեմ ուրանում, որ կան մի քանիներ, որոնք առում են, թէ այսպիսի բաներով գլուխները կը խառնվի և Բրիստոսից կը հեռանանք, բայց սրանք բացառութիւն են կազմում։

3) Պախարակում են նրանց, որոնք ծխում են կամ գինի են գործածում։ Առաջին խօսքը, թէ ծխողներին պախարակում են բոլորովին զարմանալի չէ, որովհետև ծխելը մեր հայրերի մէջ սովորութիւն չէ եղել։ Բայց սրա պատճառը, ոչ թէ այն է որ մեր հայրերը չեն հասկանում աշխարհային ուսման օգուտը և կամենում են միայն երկրի վրա մտածել, սրանք ընդհակառակը ափսոսում են որ իրանց ժամանակին ուսումը առատութեամբ չէ եղել, որ իրանք էլ սովորէին, այլ այս անչարժութիւնը ունի իր առանձին պատճառները, որոնց մասին կը խօսենք, երբ հարկաւորութիւն կը լինի։

Ս. Թառայեանց

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Կիրակի առաւօտեան, նոյեմբերի 14-ին, լինելու է Աղծրունու թատրոնում քաղաքային երկրորդ կարգի ընտրողների ժողովը առաջիկայ 1883—1886 քառամեակի համար դումայի ձայնատուներ ընտրելու համար։

—

Նոյեմբերի 10-ին, չորեքշաբթի օր, պ. Ղամբարեան կարգաց Թիֆլիսի Գիւղատնտեսական ընկերութեան դահլիճում իր առաջին դասախօսութիւնը առաջին լեզուով քաղաքական անտեսութեան մասին։ Լսողներ մօտ 50 հոգի էին, թէ տղամարդիկ և թէ կանայք։ Դասախօսը ցոյց տուեց համառօտիւնների մեծ պաշար, միայն մեզ թւում է որ այս կամ այն հարցի մանրամասնութիւնները բացատրելու ժամանակ պարոնը չեղուելով իր զբաղաւոր պրօգրամայից, նրա ընդհանուր միտքը այդ տեսակ դիպուածներում անհասկանալի էր դառնում լսողներից անփորձներին, որոնք սովոր չեն լսել դասախօսութիւններ համալսարանական լսարաններում։ Բայց այնու ամենայնիւ, թէև պարոնը հարատարախօս չէ, բայց իմանում է իր առարկան գրաւիչ դարձնել լսողների համար։

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՆԱՄԱԿ ՎԱՂԱՐՇԱՊԱՏԻՑ

—

Նոյեմբերի 4-ին

«Մշակի» № 198 պ. Բէգնազարեանցը «պրակտական քաղաքավարութիւնը մատանալով» —մատնաւոր նամակին մատնաւոր նամակով պատասխանելու տեղ մի ալէլուիա է կարդում գլխիս, որի գլխաւոր նպատակն է մոլորեցնել ընթերցողին համոզելով, ա) որ ես վ. Եհսափեան հիւանդութեան մասին անճիշդ տեղեկութիւն եմ հաղորդել մի պաշտօնական անձին. բ) իբր վ. Եհսափեան Հայրապետի չուրջ եղողները աւելի շատ կարող էին հնուտ բժիշկներ հրաւիրել, աւելի շատ հիմնաւոր կերպով առաջնայնելու նպատակով, և գ) դիտմամբ պ. Բէգնազարեանցը ծաղրելով ինձ պրօֆէսօր մականունով, բանեհաւում է ի մտունդ իմ նշանակել տարեկան 4,000 րուբլի ռոճիկ, բացի 500 րուբլին, որը վ. Եհսափեա Հայրապետը իր անուանակոչութեան օրը ինձ պարգեւեց. այս վերջին տողերը աւելի չնչահալով իրաքանչիւր ընթերցողին տողերի մէջ աշխատում է հասկացնել բարեյաղթ ուղղութիւնս, իբր ես ընչաքաղցութիւնից տոկոսված եմ եղել վ. Եհսափեան դրութիւնը աւելի լաւ նկարագրել և արդեօք եմ եղել նոյնպէս հնուտ բժիշկների հրաւիրանքը։

Առաջին և երկրորդ կէտերին պատասխանելու համար անհրաժեշտ եմ համարում վ. Եհսափեան հիւանդութեան կարճ տեղեկութիւնը տալ ընթերցողներին։

Յուլիսի 7-ին վ. Եհսափեա Հայրապետը բազմութիւնից յետոյ հիւանդացաւ և տատիկ ջերմի և փորի կապութեան միջոցին, կրկնվել էր վ. Եհսափեաի հին իրօնիկական ակարութիւնը ցաւագար արկածներով, (որով վ. Եհսափեա Հայրապետը մօտ 12 տարի է, չարչարւում է) որոնք մեռաւորապէս յուլիսի 10-ին մարմնի բոլոր ձախ մասերի կաթուած (параличъ) էին պատճառել։ Այդ միջոցին ես Աչքաբաղրոպոլ էի գտնվում և վ. Եհսափեաի պահանջմամբ հասայ Բիւրական յուլիսի 18-ին երեկոյեան։ Մօտ 12 օր վ. Եհսափեաը մնացել էր առանց բժշկի և չը նայելով իր այս ցաւալի դրութեան, բաց ի բաց մերժել էր Երեւանի կամ Էջմիածնի բժիշկներին հրաւիրելուց։

Յուլիսի 19-ն ես կարողացայ զոհ դնել այն բժշկականը միջոցները, որոնք հաճելի եղան Նորին Վեհափառութեան։

Մինչև օգոստոսի 15-ը վ. Եհսափեաի դրութիւնը բաւականի բարւոքվեցաւ, ախորժակը լաւ էր, միայն շատ շատ էր ենթարկւում փորկապութեան, իսկ պլեխիկի գործածութիւնը 5—6 մինչև անգամ 7 օրն միանգամ էր ընդունւում, այն էլ դժվարութեամբ։ Վ. Եհսափեաը կարողանում էր քայլել երկու չաքրների շատ թոյլ օգնութեամբ և մինչև անգամ երբեմն մի չաքրի օգնութեամբ ևս։ Զահ ասի կաթուածը համարեա բոլորովին անցաւ, իսկ ձախ ձեռքի գործածութիւնը գեռ ևս մնացել էր փոքր ինչ սահմանափակ։ Կաթուածքի բուժանելուն, ոյժերի վերականգնմանը և ընդհանրապէս բժշկական միջոցների գործածութեանը արգելք էին լինում խրօնիկական ակարութեան արկածները և այդ միջոցին վ. Եհսափեա Հայրապետը դիտմամբ կերակուր քիչ էր ընդունում, և գործ էր դնում անձամբ փորձած միջոցներ և գործութիւններ։

Չը նայելով բուլութեանը՝ վ. Եհսափեաի դրութիւնը այնքան բարւոքվել էր, որ վ. Եհսափեա Հայրապետը սկսի էր անցնում սննդից ներկայացրած օրագիրները և երբեմն 20—25 հատ նամակից առարկում էր։

Սեպտեմբերի առաջի օրից սկսած, ըստ ցանկութեան վ. Եհսափեաի պատրաստութիւններ տեսնվեցան ամենայն յարմարութեամբ Բիւրականից Էջմիածին վերադառնալու համար։ Սեպտեմբերի 13-ին առաւօտեան ժամը 10-ին վ. Եհսափեա Հայրապետը դուրս եկաւ իր առջով երկու չաքրների օգնութեամբ ամարանից մինչև սայլը։ Բայց սրա պատճառը, ոչ թէ այն է որ մեր հայրերը չեն հասկանում աշխարհային ուսման օգուտը և կամենում են միայն երկրի վրա մտածել, սրանք ընդհակառակը ափսոսում են որ իրանց ժամանակին ուսումը առատութեամբ չէ եղել, որ իրանք էլ սովորէին, այլ այս անչարժութիւնը ունի իր առանձին պատճառները, որոնց մասին կը խօսենք, երբ հարկաւորութիւն կը լինի։

Ս. Թառայեանց

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Կիրակի առաւօտեան, նոյեմբերի 14-ին, լինելու է Աղծրունու թատրոնում քաղաքային երկրորդ կարգի ընտրողների ժողովը առաջիկայ 1883—1886 քառամեակի համար դումայի ձայնատուներ ընտրելու համար։

—

Նոյեմբերի 10-ին, չորեքշաբթի օր, պ. Ղամբարեան կարգաց Թիֆլիսի Գիւղատնտեսական ընկերութեան դահլիճում իր առաջին դասախօսութիւնը առաջին լեզուով քաղաքական անտեսութեան մասին։ Լսողներ մօտ 50 հոգի էին, թէ տղամարդիկ և թէ կանայք։ Դասախօսը ցոյց տուեց համառօտիւնների մեծ պաշար, միայն մեզ թւում է որ այս կամ այն հարցի մանրամասնութիւնները բացատրելու ժամանակ պարոնը չեղուելով իր զբաղաւոր պրօգրամայից, նրա ընդհանուր միտքը այդ տեսակ դիպուածներում անհասկանալի էր դառնում լսողներից անփորձներին, որոնք սովոր չեն լսել դասախօսութիւններ համալսարանական լսարաններում։ Բայց այնու ամենայնիւ, թէև պարոնը հարատարախօս չէ, բայց իմանում է իր առարկան գրաւիչ դարձնել լսողների համար։

վ. Եհսափեա Հայրապետը բարեհաճեցաւ ընդունել գերապատիւ Մկրտիչ արքեպիսկոպոսին և գերապատիւ Սերովբէ և Մեսրովբ եպիսկոպոսներին, նոյն օրը նախկայացաւ և երեանի թեմական առաջնորդ գերապատիւ Գէորգ եպիսկոպոսը, որին Նորին Վեհափառութիւնը բարեհաճեցաւ բանակի շնորհել։ Այս ընդունելութիւնը այնքան տարածվող լուրերին մասամբ հանդստացրեց։

Ցանկացա մի չարաթ, վ. Եհսափեաի հին ախտութեան նշանները սկսվեցան նորից կրկնվել և առատանալ։ Այս մոլեգին ցաւը 10—15 րոպէն անգամ այնքան տատիկ ցաւով էր կրկնում, որ վ. Եհսափեաի մտահոգները կ ծ կ ո ւ մ էին կատարեալ թէ քարանում էին։ վ. Եհսափեաի ոյժերը թուլանում էին, ձախ ձեռքի չարժողութիւնը աւելի սահմանափակվում էր և ընդհանրապէս վ. Եհսափեաի դրութիւնը վտանգում էր։ վ. Եհսափեաի այս դրութեան վրա ցաւակցողները փութացին համոզել վ. Եհսափեային ընդունել մի գիրուանացի երեսի վիրաբուժին, որ իրրև ճանապարհորդ գտնվում էր Երեւանում, և որը աւելի քիչն մի ջջներով բժշկում է փամփշտակային ակարութիւնները։ վ. Եհսափեա Հայրապետը համոզվեցաւ այդ իրր ճանապարհորդ բժշկին։ Վերջապէս եպիսկոպոսի առաջարկութեամբ հոկտեմբերի 10-ին ես հեռագրեցի «Արձագանքի» խմբագիր Արզար Յովհաննիսեանին խնդրելով հրաւիրել բժշկապետ Գօլբեկին Էջմիածին մի չարաթ միջոցում։

Բժշկապետ Գօլբեկը հասաւ Էջմիածին հոկտեմբերի 17-ին առաւօտեան։ Ձաշից յետոյ երկաւ միասին ներկայացանք վ. Եհսափեային. մօտ լինն օր էր, քանի որ ես տեսած չէի վ. Եհսափեային և մեծ փոփոխութիւն նկատեցի վ. Եհսափեաի դրութեան մէջ. ոյժերը թուլացել էին, ձախ ձեռքի շարժողութիւնները ենթարկվել էին կ օ ն տ ր ա կ տ ո ւ ր ա յ ի, և ընդհանրապէս վ. Եհսափեաի դրութիւնը վատացել էր։

Երկրորդ և երրորդ անգամին, երեանի քաղաքային բժիշկ Լեան Յիպոքրատեանը և ներկայացաւ իրրև թարգման (այսպէս էինք հաւաքագրել վ.

Fonds A.R.A.M

Fonds A.R.A.M

ՊԱՐԶ ԽՈՍՔ ԱՄԵՆԱՅՆ ՄԱՍԻՆ

Ա. Փոլիս, 28 հունվարի

Այդ հարցադրումն ինքն ինձ արել եմ ես ամեն անգամ, երբ ինձ հանդիպել է ինչ-որ նոր գիրք կամ հոդված, որ ուզում է ինձ ներկայացնել ամեն ինչ, ինչ կարելի է իմանալ որևէ հարցի մասին։ Ես ինքս ինձ հարցրել եմ այդ հարցը, երբ ինձ հանդիպել է ինչ-որ նոր գիրք կամ հոդված, որ ուզում է ինձ ներկայացնել ամեն ինչ, ինչ կարելի է իմանալ որևէ հարցի մասին։

Այդ հարցադրումն ինքն ինձ արել եմ ես ամեն անգամ, երբ ինձ հանդիպել է ինչ-որ նոր գիրք կամ հոդված, որ ուզում է ինձ ներկայացնել ամեն ինչ, ինչ կարելի է իմանալ որևէ հարցի մասին։

Ա. Փոլիս, 1 հունվարի

Ամեն տարի Նոր տարվա գիշերը ես ինքս ինձ խոստանում եմ, որ այդ տարի ես ամեն ինչ անելու եմ, որպեսզի ինձ հանդիպած ամեն գիրք կամ հոդված, որ ուզում է ինձ ներկայացնել ամեն ինչ, ինչ կարելի է իմանալ որևէ հարցի մասին, ես ինքս ինձ հարցնեմ այդ հարցը։ Ամեն տարի

Fonds A.R.A.M

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 10 նոյեմբերի։ „Պրա-
վит. Вѣстн.“ լուրեր է տարածում, թէ
Ռուսիոյ մէջ հաստատուած է 329,307
հողային հարկ։ „Голосъ“ ու. 1-ին
1883 թ. յարուցած է հետեւեալ հար-
ցումը։ Ինչո՞ւ համար ռուսահայ
հողատէրերը այդքան մեծ հարկ
չեն կրում։ Ոչ ոք չի կարող պա-
տասխանել այդ հարցին։ Հողա-
տէրերի ներկայացուցիչներ չկան
ժողովում։ Ոչ ոք չի կարող ասել,
թէ ինչ հողեր ունեն հայերը։ Ոչ
ոք չի կարող ասել, թէ ինչ հողեր
ունեն հայերը։ Ոչ ոք չի կարող
ասել, թէ ինչ հողեր ունեն հայե-
րը։ Ոչ ոք չի կարող ասել, թէ ինչ
հողեր ունեն հայերը։ Ոչ ոք չի
կարող ասել, թէ ինչ հողեր ունեն
հայերը

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԹՈՒԱԲԱՆԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

ա ի ս տ ե ա մ ա տ ի ք ա կ ա ն ը ն թ ա ց ք

Դրիգորի Վարձիկեան

Հայոց միջնակարգ ուսուցչարանների համար մատն առաջին (ամբողջ թուերը)

Մամուլի տակից լոյս տեսաւ նոյն խնդիրների երկրորդ մասը (կոտորակ թուերը և երրորդական կանոնները)։

Գինն է 40 կոպ.

Ուսուցչարաններին զիջուի 20%։

Վաճառում է Վ. Շահվերդեանի լրագրական գործակալութեան խանութում։

Օտար տեղերից դիմում են այս հասցէով Тифлисъ, въ Агентство В. Шавердова:

Վ. ՇԱՀՎԵՐԴԵԱՆԻ ԼՐԱԳՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ ԽԱՆՈՒԹՈՒՄ.

(Գ ո լ օ վ ի ն ս կ ի պ ր օ ս պ ե կ տ, Ա լ ե ք ս ա ն դ ր ե ա ն պ ա ր տ ե զ ի մ օ տ).

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՎՈՒՄ ԵՆ թէ տեղական, թէ ուսաստանի և թէ արտասահմանեան բոլոր պարբերական հրատարակութիւններին 1883 տարուայ համար

6—10

ԱՐԾՐՈՒՆԻ ԹԱԹՐՕՆ

ԷՖԱՆՑԻԱՅԻ ԳՆԵՐՈՎ,

կիրակի, նոյեմբերի 14-ին, Հայերէն ներկայացումն

I.

Առաջին անգամ

Ա. Ղ Ա Տ Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն Ը Ա Ր Ա Տ Զ Լ Ի

կամեդիա 3 արարուածով

II.

Ե Ր Ե Ք Ա Գ Տ Ա Կ

վոդեվիլ 1 արարուածով։

1—2

ՆՕԱԽՎՈՒՄ ԵՆ ՁԻԱՆՆԵՐ *աշխատող, լծվող, պիտանի ֆաբրիկների համար և այլն։ Հասցէն. „Նէրսէս“ հիւրանոց № 22*

1—5 (1)

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՑԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ *յայտնում է, որ ներկայ նոյեմբերի 12-ին իր ներկայութեամբ լինելու է աճուրդ կապալով տալու համար քաղաքային կշեռքների և չափերի հարկը։ Պայմանները կարելի է տեսնել ամեն օր վարչութեան պաշտօնական ժամերում 10 ժամից մինչև 2 ժամը կէս օրից յետոյ։*

3—3

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՑԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ *սրանով յայտնում է, որ ներկայ նոյեմբերի 14-ին կիրակի առաւօտեան 10 ժամին ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԹԱՏՐՕՆՈՒՄ լինելու են ԵՐԿՐՈՐԴ ԿԱՐԳԻ ՁԱՑՆԱՒՈՐՆԵՐԻ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ 188 3—1886 թ. չորս ամեակի համար։*

2—3

Տրվում է ՎԱՐՁՈՎ մի լոյս ՍԵՆԵԱԿ մեբելով, վառելափայտով, սամովարով և ծառայով, ամսական 12 բուբլով կուկիայում, խաղրօվսկայա փողոց, տուն № 9, ներքին յարկում։

ОТДАЕТСЯ одна свѣтлая КОМНАТА съ мебелью, отопленіемъ, самоваромъ и прислугою за 12 р. въ мѣсяцъ. Куки, Исарловская улица, домъ № 9, нижній этажъ.

1—10

ԲԱՑԻ

ՈՍԿԻ ԱՓԱՂԱՂ

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

Եւ վաճառվում է Թիֆլիսում կենտրոնական Գրավաճառանոցում և Հրատարակչի մօտ.

Գինն է ԳԵՂԵՑԻԿ ԿԱԶՄԱԾ 1 ր. 35 կ. *անկազմ* 1 ր։ —

Հրատարակչի հասցէն՝

Тифлисъ. Оаннесъ С. Степанянцъ на фабрикѣ Сали-оглы.

2—5

ԹՂԹ „ՈՍԿԻ ԱՓԱՂԱՂԻ Հրատարակութիւնը պիտի լինէր պ. Ա. Ապրեսեանցի միջոցաւ, միայն մի քանի իրերից անկախ պատճառներով պարտը այդ հրատարակութիւնը յանձնեց մեզ, զարձեալ կրկնակի խոստման հաշուապահութեան բաժանորդներից իրաքանչիւրին իրան պատկանելի մի զրքոյկը յանձնելով. ցանկացողները կարող են այսուհետև դիմել մեզ.

ԳՈՒՀ. Ս. ՍՏԵՓԱՆԵԱՆՑ.

1—2

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

„ՀԱՑՈՑ ԼԵԶՈՒԻ ՈՒՍՈՒՑԻՉ“

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐՈՒՑ

Դ ա ս ա գ ի ր ք ը

„Կովկասեան գրախանութի“ հրատարակութեամբ և ծախվում է նոյն գրախանութում։

Գինը 25 կոպէկ է.

Գումարով առնող և ԿԱՆԽԻԿ վճարողին 20% զիջուն կը լինի

կարելի է դիմել.

ТИФЛИСЪ. Кавказская книжная торговля—З. П. Грикурову.

կամ

ТИФЛИСЪ. на Авлабарѣ. Ованесу Назарянцъ.

Ց. Նազարեանց.

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳՈՒՄ *իր ուսումն ստացած* ՄԱՆԿԱԲԱՐՁՈՒՀԻ **ՍՏԷՓԱՆՕՎԱ** *կենում է Նազարեայա փողոցում, Աժիրովի տանը։*

4—5

Տարվեցնում եմ **ԿՐԿՆԱԿԻ ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՀԱՇԻԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ ՀԱՑՈՑ և ՌՈՒՍԱՑ** *լեզուներով. պայմանների մասին կարող են դիմել ինձ մօտ* **ՋՈՒԲԱԼՕՎԻ** *քարվանսարայ, Գասպարեանցի մագազինում ամեն ժամանակ։*

ՍՄԲԱՏ ԳԻՏԱՏԱՐԵԱՆՑ

ԹԻՖԼԻՍԻ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ ԽԱՆՈՒԹՈՒՄ.

(Գ ո լ օ վ ի ն ս կ ի պ ր օ ս պ ե կ տ, Ա լ ե ք ս ա ն դ ր ե ա ն պ ա ր տ ե զ ի մ օ տ).

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՎՈՒՄ ԵՆ թէ տեղական, թէ ուսաստանի և թէ արտասահմանեան բոլոր պարբերական հրատարակութիւններին 1883 տարուայ համար

6—10

ՅԱՅՏՆՈՒԹԻՒՆ

Ամենայն հաւատարիմ ուղղափառ քրիստոնեաներին յայտնի է լինելու, որ Թիֆլիսի Ս. Ամենափրկչի տաճարում ամեն կիրակի և տօն օրերում պատարագի ժամանակ քարոզ է լինելու Ս. Գրոց մեկնութիւն, որ կարդացվում է Ս. Գրոց մեկնութեան գրքից, որ տպագրված է Ս. Էջմիածնի տպարանում։ Ներկայ կիրակի, նոյեմբերի 14-ին, քարոզ կասի Տ. Գրիգոր վարդապետ Ալամդարեանց։

Ս. Ամենափրկչի տաճարի ծառայող քահանայ

ՍՏԵՓԱՆՈՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆՑ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ ԹԻՖԼԻՍԻ ԳՆԵՐԻ ՆՇԱՆԱԻՈՐ ՓՈՓՐԱՑՈՒՄՆ

(MAISON DE CONFIANCE) ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԵՐԵԱ № № 156, 157, 158, 159 և 160.

Համեմատեցէք թէյ

1 ր. 10 կ.	թէյի հետ ամեն տեղ	1 ր. 30 կ.	
1 „ 20 „	. . . . .	1 „ 60 „	
1 „ 40 „	. . . . .	1 „ 90 „	
1 „ 60 „	. . . . .	2 „ 20 „	
1 „ 80 „	. . . . .	2 „ 50 „	
ամենալաւը 2 ր.	. . . . .	3 „ —	

Մի և նոյն տեղը գործակալութիւն վաճառման շոկոլադի և կակաո-ֆրայ հասնելիքի, գաւաթների բիսկվիտների, բադրի կօնֆեկտների, շնֆելդի գանահների, տուրնեբի զրիչների, գաուչ հրացանների, վ ե կ կ ի լ ե ք ե ր ի, բարնաբիի թամբերի, մեկենի ամաններ, կօլմանի կրախմալ և մանանեխ, շվեդցի ալբօմներ և այլն և այլն։

26—100

ԹԷՅ *առաջին հունձի այս տարի չափազանց դոյնաւոր և հոտաւէտ։ Ալդ թէյից*

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ

ստացված է 50,000 ֆունտ և ծախվում է 25% էժան և աւելի լաւ քան թէ ուրիշ տեղ։ Օրինակ. լաւ կՕՆԳՕ թէյ 1 ր.—1 ր. 20 կոպ., պատուական ՍԱՆՖԱ թէյ 1 ր. 40 կ., հիանալի ՄՕՆԻԿ թէյ 1 ր. 60 կ. այս թէյ ամեն տեղ ծախվում է 2 ր.—2 ր. 50 կ., գեղեցիկ ԿԱՑՍԱՈՒ թէյ 1 ր. 80 կ. և ամենալաւ Ֆու-չու-Ֆու թէյ 2 ր. մաքուր թէյ առանց թղթի նոյն տեղը սովորաբար լինում են 500 երկաթէ ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ 6 ր.—60 ր., երկաթէ ԳՐԻՉՆԵՐ ամբողջ Անդրկովկասի համար, շոկոլադ Ֆրայ, շնֆելդի ԴԱՆԱԿՆԵՐ, վերականգնող ՄԱԿՄԱՍՏԵՐ մազերի համար, հրացանների ԳԱՒԱՌ, ՐԻՎՕԼՎԵՐՆԵՐ վ ե ր լ ի, ԹԱՄԲԵՐ բարնաբիի, կօլմանի նշշըշատ, ԱԼԲՕՄՆԵՐ շվեդցի կէս գնով։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԷՋ ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԵՐԵԱՅՈՒՄ № 156, 157, 158, 159 և 100։

76—100

Մ ի ջ ի փ ո ղ ո ց, կ ա թ ո ղ ի չ ե ս կ ա յ ա փ ո ղ ո ց ի ա ն կ ի ւ ն № 13.

Ա ժ ե լ ի է ժ ան, քան թէ ուրիշ տեղ ծախվում են. վիեննացի մեբել, ամենայն տեսակ, ֆրանսիական և անգլիական երկաթէ կրաւատներ 8—30 ր., չամադաններ 250—25 ր., սակվոյաժներ 1. 30—12 ր., սուենգուկներ ճանապարհի 6—35 ր., մարտիններ (погребцы) 6—25 ր., սամօվարներ 60 կ.—1.25 ֆունտը., կուլամների պղնձէ ամաններ, գերմանիայի երկաթէ էմալով ամաններ. սուրի վալիկներ մրամօրներ 38 ր.—75 ր., հրացաններ երկու լուլանի 6—32 ր., ռեվոլվերներ ամենայն տեսակ 3. 50—30 ր., պատրոններ. (գուլաններ) բէվօլվերի, սիգար Ռէնգարդի ֆաբրիկից. պապիրոս և թամբաքու կուշտրօվի գիլզի պապիրոզի. 5,000 ՖՈՒՆՏ ԹԷՅ (չայ) ԵՂ. ՊԱՊՈՎՆԵՐԻ, բիսկվիտ. (սուխար չայու և կաֆէի) էլենէմի. կօֆէ էլենէմի և Միխէլսօնի. պետերբուրգում 40—1 ր. 25 կ. հայելիներ ամենայն տեսակ 28 կ.—240 ր., պրօրկայ գինեվաճառների, հանքային և գարեջրի (для зельтерскихъ водъ и пива) գուլմուկ (шухъ), պատնոններ ամոլարի և չայու, գանակ չանգալ գանագան ֆաբրիկանների 1 ր. 20 կ.—25 ր. գուժիները. գրչակոթներ 1 ր. 80 կ.—5—60 կ. գանակ ջիբի 1—60 կ.—12 ր., գանակ հացի 20 կ.—1 ր., հատը, կուլամների 1—40 մինչև 3—20 կ. պրիբոր. մի կարելու մաշինայ. Անգլիական ուեմներ, բրիտանակի չայնիկներ, կաֆեկներներ ամենայն տեսակ, ջազայներ կաֆեկի համար, ֆիլտեր—ջուր մաքրելու, կրախմալ կարօլկէն 18 կ., վաքս ֆրանսիայի ժակեզ, թուղթ փաչոտի, կանվերտներ, սուրգուչ, մատիտ, գրիչ երկաթէ, գրչակոթ, քարեամատակ, թանաք, թանաքամաններ, պրեսպապիեներ, դգալներ սեղանի և չայու ֆրուժէ, վարշավի և բրիտանակի գուժիները 1—50 կ. մինչև 12 ր., և չայու 45 կ.—5 ր., չուժիկէք 45 կ.—5 ր., շամպաններ ամեն տեսակ 25 կ.—12 ր. ջուխտա, պղպատպշկաններ վարշավու, ռեզինէի կալօշներ, ամեն տեսակ, գուլբաններ կանանց և մարդկերանց 15 կ.—50 կ. ջուխտ, շապկիներ, մարդկերանց գալուսաիկներ, գոտիկներ 35 կ.—4—50 կ., հատ, անձրեւի և շորի. անդրեր շերմայու ոսկրէ, գուտապերչկի և փայտէ, չչոտկաններ գլխի, շորի, սապոնի, պոլի և կարաի համար. չուլքի թէկ (бумага) մատակի կօճղ և շալէ (гарусъ) ֆեկչատակէք մարդկերանց և կանանց, պղպատաններ, քիսաներ, պապիրոսի ամաններ և մանր գալանտերեյնի ապրանքներ, սապոն ամեն տեսակ 3 կ.,—30 կ., կաթ, հոտավէտ ջրեր, պուդրա, գլիցերին ջրի քացախ, հոտավէտ պարաշոկներ ԿԻՎԵՐԻ ԼԱԲՕՐԱՏՈՐԻՑ. *և այլն և այլն և այլն։*

Վաճառականներին առանձին պայմաններով և զիջումով վերոյիշեալ ապրանքներ մեծ քանակութեամբ միշտապէս գտնվում են ՄԻՔԱՑԵԼ ՏԷՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆՑԻ *պահեստում։* (въ складѣ) *Միջի փողոցում կաթոլիկաց փողոցի անկիւնում* № 13.

Օտարագաղթացիք կարող են դիմել հեռևեալ հասցէով. Тифлисъ Михаилу Н. Теръ-Никогосову.

171—180

Մ ի ջ ի փ ո ղ ո ց, կ ա թ ո ղ ի չ ե ս կ ա յ ա փ ո ղ ո ց ի ա ն կ ի ւ ն № 13.

ՕԳՈՍՏՈՍ ԱՄՍԻ ՄԻՑԻՑ

ՍԿՍԵՑ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԵԼ ՎԻԵՆՆԱՑՈՒՄ

L'ORIENTAL

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԹԵՐԹԸ, ԱՄԻՍԸ ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՄ։

„Journal d'Orient“ լրագրի հին բաժանորդներին զազարեցրած թերթի տեղ կուղարկվի այդ նոր հրատարակութիւնը։

„L'Oriental“ *թերթի տարեկան գինը 8 րուբլ է, կէս տարվանը 4 րուբլ։*

Գրվել կարելի է „ՄԵԱԿԻ“ խմբագրութեան մէջ, կամ ուղղակի վիեննայում դիմելով հեռևեալ հասարակ հասցէով. Vienne (Autriche) M. F. Salles I. Neuer Markt 9.

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 11 Ноября 1882 года.

Типогр. Главн. Упр. Главнонач. гражд. час., Лор-Меликовская ул. каз. д.

Fonds A.R.A.M

№ 211 Նոյեմբերի 13 Հաթաթ

1882

ՏԱՍՆԱՄԻԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Նոյեմբերի 13 Հաթաթ № 211

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րոպլ, կէս տարւանը 6 րոպլ։
Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում գրւում են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Օտարազգացիք գիմում են ուղղակի
Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից)։

Յայտարարութիւն ընդունւում է ամէն լեզուով։

Յայտարարութիւնների համար վճարւում են
երեքանիւր բառին 2 կոպէկ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Քաղաքային պատասխանատուութիւն։ — ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ Ախալքալաքից։ Նամակ Խմբագրին։ Նամակ Խմբագրին։—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Արտաքին լուրեր։—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։

ՔԱՂԱՔԱՑԻՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒԹԻՒՆ

—

Յայտնի է որ մեր Թիֆլիսի քաղաքային ուղղութեան ձեռնարկում է այնպիսի չրւնդ մեր քաղաքում, որի գոյութիւնը ապահովում է, երաշխաւորւում է քաղաքի ամբողջ ունեցածով։ Յայտնի է, նոյնպէս, որ մեր ուղղութեան մշակել է և արդէն ուղղակել է միխատրութեան հաստատութեանը քաղաքային բանկի Ծրագիրը, նման այն բանկերին, որոնք ներկում այդքան օգուտ վախճան ունեցան Սկօպին և Վլադիկաւկաս քաղաքներում։

Փոխանակ մեր տեղական գատողութիւնն անելու այդ տեսակ հիմնարկութիւնների վատնդաւոր լինելու մասին, որոնցից շահում են մի քանի մարդիկ, իսկ նրանց ապնաջոգութեան ժամանակ վնասւում է ամբողջ քաղաքը, քանի որ քաղաքի իւրաքանչիւր բնակիչը տուժում է հիմնարկութեան անանկութիւնը և անաջողութեան ժամանակ քաղաքի իւրաքանչիւր բնակչի վերջին կալուածքը, վերջին տունը ծախվում է հիմնարկութեան վնասները ծածկելու համար, —մենք այստեղ կը բերենք „Недѣля“ ռուս շաբաթաթերի № 42-ի յօդուածի հետևեալ կտորը։

„Քաղաքի վրա բանկային օպերացիաների համար պատասխանատուութեան բարձրելը, —յարուցանում հետևեալ խնդիրը. արդեօք նոյնն է քաղաքի ապագրնակութիւնը և քաղաքի ներկայացուցչութիւնը։ Քաղաքի վարոլները անվոյճ կերպով կին վերաբերվում դործին, իսկ պատասխանատու է ամբողջ քաղաքային ապագրնակութիւնը։ Մեր քաղաքային ներքին բարեկարգութեան պահանջում է քաղաքային դործը, դլխաւորապէս, քաղաքի ամենահարուստ մասի ձեռքը, որին ուղղի մասչելի է օգտվել բանկի շահերից, իսկ շատ քիչ նշանակութիւն է տալիս քաղաքային միացած ապագրնակութեանը, որի համար բանկի բարիքները՝ արդելված պտուղ են։ Քաղաքային բնակիչներից միևը տաս անդամ պակաս իրաւունքներ ունի քան միւսը, իսկ պատասխանատուութիւնը ընկնում է հաւասարապէս թէ առաջինի և թէ երկրորդի վրա, չը նայելով որ առաջինը ամենևին չէ կամենում քաղաքային բանկ ունենալ, բայց պատասխանատու է իր ունեցածով, երբ այդ բանկը քանդվում է»։

Ա.ինուհետև շաբաթաթերը խօսում է այն բանի վրա որ կառավարութիւնը ամրանապահում է դեմոկրատների կամեցական և մեծ րիսկ ներկայացնող գործերը, չը նայելով որ վերջինները մեր քաղաքներից շատ աւելի հարուստ են։ Ջեմստվոներին չեն թոյլ տալիս մինչև անդամ խոշոր փոխառութիւններ անել։ Բայց քաղաքները, նոյն իսկ փոքրերը, ունելով աւելի աննշան կալուածներ, ամեն տեսակ րիսկ ներկայացնող գործեր են սկսում, վտանգաւոր կրեդիտային հիմնարկութիւններ ունեն, որոնց օրինաւոր կերպով կառավարելը, վերջ ի վերջոյ, անկարող են լինում։

„Ասում են, շարունակում է ռուս շաբաթաթերը, որ քաղաքային ապագրնակութիւնը գլխաւորապէս բաղկացած է վաճառականներից և արդիւնաղործներից, որոնք գլխաւորապէս կրեդիտի մէջ պահանջ ունեն և քաղաքային կրեդիտը նպատակ ունի կենդանացնել առուտուրը։ Բայց միթէ կարելի է քաղաքային ապագրնակութիւնը և առևտրական դասակարգը նոյնանման հասկանալ։ Ամեն բնակիչ քաղաքի մէջ վաճառական չէ. քաղաքային հաղար ու մի պարապմունքներ կան բացի վաճառականութիւնից։ Ուրեմն մի խոշոր բանկային ձեռնարկութիւն պէտք էր հիմնել ոչ թէ քաղաքային սկզբունքի վրա, այլ առևտրական սկզբունքի վրա։ Չը պէտք է խառնել, շփոթել ապագրնակութեան գաղափարը, գասակարգի գաղափարի հետ։ Շահ նպատակ ունեցող ձեռնարկութիւններ աւելի արդար կը լինեն հիմնել գասակարգային հիմունքների վրա։ Թող առևտրականների շրջանն ունենայ իր առևտրական կրեդիտ, տանտէրները իրանց կալուածական կրեդիտ, միջին դասակարգի մարդիկ իրանց փոխադարձ կրեդիտ, և այլն. այն ժամանակ իւրաքանչիւրը իր գործը կանենայ և իր որոշ պատասխանատուութիւնը։“

Քաղաքային կրեդիտը հասկանալի է երբ նա գործ է դրվում նոյն իսկ քաղաքային գործերի վրա, բայց հիմնել քաղաքային կրեդիտ, որպէս զի նրանով շահվեն միայն վաճառականները, իսկ երբ բանկը կը մնանկանայ, պատասխանատու է ամբողջ քաղաքը, պատասխանատու են այն մարդիկ, որոնք այդ բանկից ամենևին չէին օգտվում, —դա, կարելի է ասել, անարդար է։

Եւ ահա, ուրիշ քաղաքների օրինակին հետևելով, և Թիֆլիսի քաղաքային վարչութիւնը, այժմեան քաղաքագլխի օրով, ակսել է երեք ձեռնարկութիւններ, որոնք եթէ, անփոյթ և անարդար կերպով տարվին, նրանց համար պատասխանատու կը լինի ամբողջ քաղաքը, նրանց վնասները ծածկելու համար կը ծախվի իւրաքանչիւր քաղաքացու կալուածքը։ Դրանք են. քաղաքային փոխառութիւնը, Ջրանցքը և քաղաքային բանկը։

Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԱԽԱԼՔԱԼԱՔԻՑ

—

Նոյեմբերի 8-ին

Մեր Ախալքալաքի գատաւ գիւղացի երկրագործ դասը վերջացրեց իր աշնանատարքը։ Իսկ այժմ պարապ տանը ընկած բանտարկվածի նման պէտք է անցկացնէ ձմեռվայ երկար ժամանակները։ Ահա թէ ինչպէս են անցկացնում նրանք այդ ժամանակները. հաւաքվելով 30—40 մարդ որ և իցէ մի պաշտօնատարի կամ քեֆտադդի (գիւղերի նշանաւոր անձի) տեղերի անկիւնում, իրանց ասելիքի համաձայն, մէկը միւսի ձեռ, ներ, գոմէշը և այլն կը գովեն, կամ զանազան դատարկ վէճերով են զբաղվում և այդպիսով անցկացնում են այդ անգին օրերը անօգուտ։

Մեր գիւղացին ոչ մի արհեստ կամ առևտուր չը գիտէ և չէ էլ կամենում սովորելու. նա միայն բաւականանում է հողագործութեամբ, և անհոգ կեանքով և գրանով ամենաերջանիկ է իրան համարում։ Ախալքալաքի գաւառի մէջ միայն բացառութիւն կարող են կազմել մի քանի գիւղերի բնակիչը, որոնք, այն, հնչմարիտն ասած ունեն առանձին արժանաւորութիւն։ Նշանաւոր առած գիւղում գործում են խալիներ և գորգեր, գումաթօրների համարեա բոլոր գիւղերում գիտեն բրդից մանուդ (չալ) գործել։ Այդ բոլորով զարապադները կանայք են, իսկ գումաթօրները, բացի հողագործութիւնից, զարապում են և այլասպանութեամբ. նրանք երբէք իրար չեն անցկացնում իրանց ազատ ժամանակները. կան նոյնպէս մի երկու գիւղերում առևտրով զբաղողներ, որոնք յարաբերութիւն ունեն Թիֆլիսի վաճառականութեան հետ։

Մեր հայ գիւղացին շատ լետ է մնացել ամեն բանից՝ թէ արհեստից և թէ ուսումից, թեև օրինակ առնէ գոնէ լեռնաբնակներից (չեչեններից և լեզգիներից)։ Այդ ազգարնակութիւնները իրանց ընդունակութեամբ և անխոնջ աշխատութեամբ նշանաւոր են ամեն մի բանում, գրանց մէջ տարածված են շատ արհեստներ, գործում են լաւ մանուդ, մետաքսեղէն, գորգեր, նամազլիկներ, երիամեղէն, սրմնձեղէն, ձիու թամքեր, զէնքեր, արծաթագործութիւն, կօշկակարութիւն և այլն։ Այդ արհեստներով, որոնք առանձին ոյժ են կարօտ, զբաղում են գլխաւորապէս կանայք. այդ բոլորին ես շատ անգամ ականատես եմ եղած ցերկկի նահանգում եղած ժամանակներս։ Յանկալի է այն, որ մեր գիւղացիք հետևէին այդ լեռնականների օրինակին, աշխատեն սովորելու գոնեա այն արհեստները, որոնց նրանք մեծ կարիք և անհրաժեշտ հարկաւորութիւն ունէին։ Ամբողջ գաւառում մի պատառ չէ գտնվում. եթէ յանկարծ հարկաւորվեցաւ ձի նալել տալու, գիւղացին իր գործը վար դրած՝ տանում է քաղաք. բայի անգործ անցկացնելուց այդ ամառնային երկրագործական աշխատութեան թանգ օրերը ենթարկվում է զանազան ծախսերի, շրջելով գինետներում։ Մեր գիւղացին հում նիւթերը՝ ոչխարի բուրդը, անասունների կաշին և այլն տանում է քաղաք և ծախում է ամենաչնչին գնով և յետոյ ինքը իր ծախած մթերքներից չինված իրերները գնում է վճարելով գրանց ամենաարժէք գին իր արտան քրտինքով աշխատած կօպէկներից։ Մեր գաւառի գիւղացիք ձմեռվայ երկար ժամանակները փոխանակ ախոռներում աննպատակ շրջալայելու և գասարկութեամբ պարապելու, շատ լաւ կանէին, եթէ ձեռնարկէին սովորելու հարկաւորեալ արհեստները և յետոյ տարածէին այդպիսով գիւղերում, որով մեծ օգուտ կարող էին բերել, թէ իրանց և թէ ժողովրդին։ Այո, շատ դեղեցիկ բան կը լինէր այդ, բայց ոչ պէտք է հակացնէ գիւղացուն գրա օգուտը. պարզ բան է ուսուցիչը և միւս կողմից գաւառում նշանակութիւն ունեցող անձը։ Եթէ քիչ շատ մեր գիւղացիների կեանքին ծանօթ մարդ լինի, կարող է դիտենալ, որ եթէ նրանց հասկացնելու լինի որ և իցէ մի մարդ արհեստի օգուտները, նրանք այդպիսի առաջարկութիւններին սաստիկ արհամարհանքով են վերաբերում, իսկ եթէ վարչութեան ծառայողներից առաջարկվի այդ, այն ժամանակին են նրանք հասկանում և ամեն ջանք գործ դրած՝ աշխատում են բանը գլուխ բերելու։

Ուրեմն, կարծեմ աւելորդ չի լինի իմ կողմից խնդրել մեր գաւառական վարչութեան պ. պ. ատաֆեանաւորներից, որոնք շատ անգամ չրջում են գաւառում և գլխաւորապէս մեր քաղաքի պրիստաւ պ. Աւետիքեանցին, որը ամենից շատ է չրջում գաւառում գաւառապետի յանձնարարութեամբ առանձին պաշտօնական գործերով, առաջարկէր խզմայի գիւղացիներին այդ ցանկալի և օգտակար գործին ձեռնարկելու, համոզէր և հասկացնէր ամբոխին արհեստի օգուտը և պարապութեան վատ հետևանքը։ Ցաւալի եմ, որ պարոնը իր երիտասարդական եռանդով այդ գաղափարը գիւղացիների մէջ տարածելու համար չի խնայի իր այդ փոքրիկ աշխատութիւնը. եթէ ոչ, գոնէ նկարագրէր գիւղացիներին չեռնոցիների կեանքը և ձգտումը դէպի առաջ։ Ահա երկու տարին լրացաւ, որ հասարակական վճիռներով մի քանի գիւղերում, իշխանութեան կարգադրութեամբ, հիմնված է ժողովրդական ուսումնարան (народное училище)։ Ինչպէս նկատում ենք գիւղացիք շատ անտարբեր են դէպի ուսումնարանը, չը նայելով, որ ահա երկու ամսից աւելի ընթացքը լրացաւ, շարունակից երբեքը. ուսումնարանները դեռ չէին բացուած միևնոյն թնճուկան տեսչի, պ. Պարսկու դալը, բայի մի քանի գիւղերից, պատճառը այն է, որ ծնողները իրանց որդոց չեն թողնում գնալու ուսումնարան անտեղի և չիմար պատճառներով։ Պ. Պարսկին, ասում են, շատ գժգոհ է ժողովրդի անհոգութիւնից. առհասարակ մեր գիւղացիք ուսումնարանի վրա ուրիշ տեսակէտից են նայում. նորա կարծում են թէ, եթէ իրանց որդիքը սովորեն, այլ ևս չեն կարող օգնել ծնողներին երկրագործական գործերում։

Մեր քաղաքը նոյնպէս շատ հետ է մնացել ուրիշ քաղաքներից ամեն մի բանում. հայրը պահանջում է որդուց հետևել իրան նոյն կարատաներ շաղակով, որին ինքը զժբաղդաբար ձեռնարկել է. նորա չեն մտածում, որ եթէ որդիքը իրանց կամակարութեան հետևեն, ապագայում ինչպիսի թերշատ դրութեան պէտք է ենթարկվին։ Ամեն մի ծնողի վրա կայ ոտքը պարտականութիւն որդոց դաստիարակելու համար, որ նորա հետևելով աշխարհի հոսանքին, այլ ևս չը տանիքեն իրանց որդոց, որ նրանք կուրօրէն հետևէին նրանց կամակարութեանը, իմանային խելք մանուկներին, աշխատէին փրկել նրանց կեանքը աշխարհի պատահող զանազան թշուառ դրութիւնից, միջոց տալով որդոց ստանալ դրութիւնը բարեբաղելու։ Ախալքալաքը այժմ ընկած դրութեան մէջ է առևտուր չը լինելու պատճառով, թէպէտ 1877—78 ռուս-տուրքական պատերազմի ժամանակ բաւականին շահվեցան, բայց շատերը այդ աչքատած փողերը վատնեցին. ամեն մէկի բերանից, նրանց հետ խօսելիս, այժմ լսում է անբաւականութիւն իր գրութիւնից, բայց չը նայելով այդ ցաւալի հանգամանքներին, այնու ամենայնիւ, նրանք չեալ ծախսերից երբէք ձեռք չեն վնալ։

Մեր քաղաքում տարածված է մի վատ սխալ, այն է մեծամասնութիւնը թէ պարապութիւնից և թէ սովորականից ստիպված զբաղված է զրպարտութիւններով և բամբասանքներով, շատերը կան, որ միախրվելով կանանց հետ անց են կացնում իրանց ժամերը այսպէս. հետաքրքրվում են որ և իցէ մէկի անձնաւորութեամբ և գրանում գտնում են իրանց ամենաբաղդը բաւականութիւնները։ Կան նոյնպէս շատ բարեկամ քաղաքացիներ որոնք թշնամական անհիմն զրպարտութեամբ, վայր են դցում մարդու վարկը։ Ամեն ոք զգում է ստեղծութիւն է զրում դէպի այդ ամենաակեղտոտ և չարաչեղուշ պարոնները, որոնք անամօթի կերպով աշխատում են իրանց չարաբաղդութեամբ մինչև անգամ ընտանեկան խաղաղութիւնը վրդովել։ Մեր քաղաքի բնակիչները շրջապատված է այդպիսի բամբասանքներով. երիտասարդութիւնը հետևում է պահում իրան շատ գործերից, այդ մասին գոյա երբէք մեղադրել չէ կարելի, որովհետև նոյա գործունէութիւններին համակրողներ շատ քիչ կան։ Գլխաւորապէս երիտասարդութեան գործունեայ և եռանդով աշխատողներն են հայր Ս. Պետրոսեանց և պ. Ի. Մատանկաղեանց, բայց ափսոս որ այդ երիտասարդներին քաջալերողներ և օգնողներ չը կան. եթէ պահանջները այդ մեր հասարակութեան մէջ քիչ շատ նշանակութիւն

Fonds A.R.A.M

Fonds A.R.A.M

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Թիֆլիս, 10 նոյեմբերի

«Լ ար ք ա ր ի ն» գրում է հետևեալը պետական մեծագոյն նշանակութիւն ունեցող մի հարցի մասին, որ մեր կարծիքով ամենայն ուշադրութեան է արժանի։

Ամենքին յայտնի է, որ Ռուսիոյ հարաւային նահանգներում, մանաւանդ Ղրիմում, Բեսարաբիայում և Կովկասում, ամառները շատ անգամ տեղի են ունենում ահագին անտառային հրդեհներ, որոնք ոչ միայն մեծ վնաս են հասցնում անտառներին, այլև ուրիշ տեսակ վնասներ են պատճառում։ Այդ հրդեհների պատճառները շատ անգամ մնում են անյայտ, և ոչ միայն ոչ ոք չի պատժւում, այլև ոչ ոք չի էլ կասկածւում։ Ամենից շատ հրդեհներ են լինում տաք ամառներին, երբ ծառերի տերևները չորանում են, և ամենից շատ այն տեղերում, որտեղ անտառները ծայրանում են տափաստանների հետ։ Ամենից շատ հրդեհներ են լինում Ղրիմում, Բեսարաբիայում և Կովկասի հարաւային նահանգներում։ Ղրիմում անտառները ծայրանում են տափաստանների հետ, Բեսարաբիայում անտառներ գրեթէ չկան, իսկ Կովկասում անտառները ծայրանում են ինչպէս տափաստանների, այնպէս էլ լեռների հետ։ Ղրիմում հրդեհները ամենից շատ վնասում են ծառերի տերևներին, որոնք ուտում են ոչխարները։ Ղրիմում ոչխարները ձմեռը ուտում են ծառերի տերևները, որոնք ամառը չորանում են, և ոչխարները ուտելով չորացած տերևները, ոչխարների մէջ շատ հիւանդութիւններ են առաջանում։ Ղրիմում ոչխարների մեծ մասը ձմեռը ուտում է

գնաք է առել՝ հառաջուց դուշակութիւն անելու...»:

36—Մինչ չը պէտք է տալ միւսներին, քան որ կարող ենք:

Կամ՝ մինչ չը պէտք է տալ ուրիշներին, քան որ կարելի է տալ:

Կամ՝ մինչ չը պէտք է տանք ուրիշներին, քան որ կարող ենք տալ:

19—անգամուղի մէջ փայլից մի լուսաւոր ճառագայթ այնպիսի օրութեամբ, որ պղեղ էր արեգակի վառ ճառագայթներից:

երբ ասել է՝ անգամուղի մէջ փայլից մի լուսաւոր ճառագայթ այնպիսի օրութեամբ, որ՝— պէտք է ապացել որ յետոյ առելացնէք—օրինակ՝ մարդու աչք էր կուրացնում», կամ «լուսաւորից նրա բոլոր մթին խորշերը» և այլն:

Կամ պէտք է ասէք՝ «անգամուղի մէջ փայլից մի այնպիսի ճառագայթ, որ արեգակի վառ ճառագայթներից էլ պայծառ էր...»:

18—Ինչէն... անուռ, որ նորա վերայ փայլեցան երկու աստղեր՝ այնտեղ բարձր, երկրի վերայ մի մեռնողի համառօտ աչքերն էին:

խոստովանեցէք, որ մանուկը չատ պլուխ պէտք է կարի այդ նախադասութիւնից մի բան հասկանալու համար:

Բայց, ի հարկէ, «վարժարանի» նպատակը այդ չէ:—

Ճաշակութիւն և յարատևութիւն ցանկանալով մեր նորածին մանկավարժական ամսագրին՝ յուսով ենք, որ նա իր պարտականութիւններից մէկը կը համարի երբեմն և խստապահանջ լինել ինչպէս ծագմանների նրբերին, այնպէս էլ թարգմանութեանց լեզուի վերաբերութեամբ: Այնպէս չը լինի, որ յետոյ ասեն մէկ. «վարժարանը» մեր մանուկներին լաւ ընթերցանութիւն նրբերէր տուեց, բայց ահաւոր, որ վատ լեզու չը տուեց:

Ց. Նազարեանց

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—Կայիրէից ստացված հեռագրի համեմատ, Անգլիան բանակցում է Իօղիլղի հետ, որ այդ վերջինը դնի պետական կալուածները եգիպտական կառավարութիւնից:

—Լէօն Սէ պնդում է մէկ յօդուածի մէջ, որ տպված է «Journal des Économistes» ամսագրի մէջ, որ Ֆրանսիայի ֆինանսական դրութիւնը խանգված է, և խորհուրդ է տալիս ծախել պետական երկաթուղիները: Անդրիկ պատրաստում է սանմանագրութեան փոփոխելու նախագիծը, որի մէջ, ի միջի այլոց, առաջարկվում է ոչնչացնել մինիստրների պատասխանատուութիւնը ամերիկական կարգերի համաձայն:

—Կ. Պօլսից հեռագրում են նոյեմբերի 4-ին: Թիւրքաց դեսպանը Լօնդոնում, Մուղուրուս-փաշա, հաղորդում է Բ. Դռանը, որ խէդիվը ցանկութիւն յայտնեց լօրդ Դիւֆէրինի վերանորոգական միսիան ուղարկելուց յետոյ, այցելել Լօնդոն:

—Փինանսական նախագահ Գրէվիի հրամարականը տալու հանգամանութիւնը, փարիզի լրագիրները ասում են, որ նրա յաջորդ կարող է լինել կամ դեներալ Շանղի, նախկին դեսպանը Պետերբուրգում, կամ պատգամաւորների ժողովի այժմեան նախագահ Բրիսոն:

—Լօնդոնից հեռագրում են նոյեմբերի 3-ին: Թագուհին և իշխանուհի Բէատրիսա այսօր առաւօտ Շօտլանդիայից վերադարձան Լինճօր ժամանելին:

—«Բէյտերի ընկերութիւնը» կայիրէից հաղորդում են: Անգլիական զբաղող դօրքի վերաբերութեամբ և եգիպտոսի պետական ապագայ կազմակերպութեան մասին բանակցութիւնները դեռ չեն սկսված: Լօրդ Դիւֆէրին, որ ներկայ ժամանակում, զբաղված է երկրի քաղաքական և ֆինանսական գրութեան հիմնաւորապէս ուսումնասիրութեամբ, ամեն օր խորհրդակցում է տեղական զանազան պաշտօնեաների հետ: Նա շատ քիչ է տեսնվում խէդիվի հետ:

—Կայիրէից հեռագրում են նոյեմբերի 4-ին: Երկ քննադատող յանձնաժողովին, Աթբի-փաշայի գործի վերաբերութեամբ, ցուցմունքներ էր տալիս Սուէզեան-Գաւուդ, որը խոստովանվեցաւ, թէ իրանք հրամայեցին Ալէքսանդրիան այրել, Աթբի-փաշայի վճռական հրամանից յետոյ: Վերջն մի և նոյն ժամանակ ասելացրեց, որ Աթբին մի քանի անգամ ուղարկել Մահմուդ-Սամիին իր մօտ, Սուէզեանի մօտ, հրամայելով, թէ քաղաքը պէտք է յանկարծ հրդեհել մի քանի ծայրից: Բայի դրանից, յունիսի 12-ին Աթբին հրամայեց սպանել խէդիվին Բամէ պալատում, և երբ որ Սուէզեանը յապաղում էր կատարել այդ հրամանը, Աթբին սկսեց յանդիմանել նրան երկչոտութեան համար. այն ժամանակ նա, չորս դիւանապետների ուղեկցութեամբ, Բամէ պալատը գնաց: Ձանազարկին նրան հանդիպեց Սուէզեանփաշա: Վերջինը համոզեց Սուէզեանին իր հետ մտնելու վերադառնալ Աթբի-փաշայի մօտ, սրբազգ գործը կրկին անգամ քննելու համար:

—Լօնդոնից հեռագրում են նոյեմբերի 4-ին: Մուսուրուս-փաշա, Թիւրքաց դեսպանը, այսօր, Գլադստոնի հետ տեսակցութեան ժամանակ, պիտոց նրան վերջնական պատասխանի՝ ճանաչել սուլթանին որպէս միապետ Եգիպտոսի վրա և համաձայնվել, որ Թիւրքաց կօմիսարը դրծակցի լօրդ Դիւֆէրինին կայիրէում: Գլադստոն քաղաքականութեամբ, բայց հաստատապէս մերժեց Թիւրքաց դեսպանի պահանջը:

—Փարիզից հեռագրում են նոյեմբերի 5-ին: Նախագահ Գրէվի կատարելապէս առողջացաւ: Աղգրիէ պատգամաւորների ժողովին տրէին ներկայացրեց իր նախագիծը սահմանադրութեան վերաբերութեան վերաբերութեամբ: Այդ նախագծի մէջ, ի միջի այլոց, առաջարկվում է հիմնել հանրապետութեան փոխ-նախագահի պաշտօնը, որը, նախագահի մեռնելու դէպքում, ժամանակաւորապէս կը փոխարինէր նրան:

—Լէօն Սէյ յօդուածը, որ տպված է «Journal des Economistes» ամսագրում, մեծ աղմուկ է բարձրացրել: Այդ յօդուածի մէջ նկարագրված է Ֆրանսիական ֆինանսների ամառ դրութիւնը և առաջարկվում է վերանորոգութիւնների մի պրօգրամ: 1881—1882 թէ ֆինանսական ձգնաժամի չնորհիւ, պետութեան կրած վնասները, ասում է հեղինակը, չին թոյլ տալի փոխառութիւն անել որքան և իրէ տանելի պայմաններով: Այնուամենայնիւ, Սէ վճռական կերպով հակառակում է պետական մեծ շինուածքների յետաձգելու մասին: Այդպիսի յետաձգումը, ազգային արդիւնաբերութեան դարգացումը կանգնեցնելով, նրա կարծիքով, երկրի ֆինանսական անառնելութեան պատճառ կը դառնար: Այդ դժբախտութեան առաջն առնելու միակ միջոցն է ծախել պետական պատկանող երկաթուղիները:

—Վիէննայի «Polit. Corresp.» լրագիրն կ. Պօլսից գրում են նոյեմբերի 7-ից: Լօրդ Դիւֆէրին իր ուղևորվելուց առաջ, վճռեց լսել վիճակի հարցերը, և իր օգնական պ. Ռիենզիին թողեց հրահանգներ իրարանչիւր առանձին վերաբերութեամբ առանձին, և խոստացաւ նրան, որ նշանաւոր անձերին ինքն կը հետևի կայիրէից: Վերանորոգութիւնների ծրագիրը մշակելու համար սուլթանից նշանակված երեք յանձնաժողովներից իսկապէս ծանր կերպով միայն այն յանձնաժողովն է աշխատում, որը ըրիգէտով է պարապած: Նրա գլխաւոր նպատակն է հակառակները միմեանց: Սուլթանը խորը կերպով համոզված է, որ նկատմանների ամեն հնարաւոր է, եթէ միայն կարողվի պաշտօնեաների մէջ գտնվիլը ոչնչացնել: Պ. Բէրատան, սուլթանի հետ տեսակցելու ժամանակ, չատ անգամ ապացուցանում էր, որ մաքսային պաշտօնեաների ընդհանուր կազմակերպութեան պատճառով գանձարանը զրկվում է ահագին գումարներից: Պ. Վէռնեդօքի մատնացոյց արաւ նոյնպիսի գեղումների վրա վարչութեան և այլ ճիւղերում: Բիւզէտի վերաբերութեամբ պատգամող յանձնաժողովը ևս, իր կողմից պատգամած է այդ չարիքի առաջն առնելու միջոցներով: Մեկ հարց է ծագում միայն, արդեօք կարելի է օգտակար հնարանքներին հասնել, առանց վերանորոգութիւնների և առանց միաժամանակ վերանորոգելու պետական ամբողջ կազմակերպութիւնը: Երբ որ ամբողջ օրգանիզմը հիւանդ է, արդեօք կարելի է այդ օրգանիզմի միայն մի անդամը բժշկել, խակ մարմնի մեռացած մասերը հիւանդ թողնել: Վարչութեան այս կամ այն ճիւղում երբէք կաշառակերութեան առաջ չէ կարելի առնել, եթէ մի և նոյն ժամանակ, վարչութեան ուրիշ շրջաններում, քաղաքական և արդիւնաբերական ասպարէզի վրա, չը մոցնվին ոչքան և իրէ առնելի և օրինաւոր կարգեր»:

«ՄՇԱԿ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԻՑ

ՍԿՕՊԻՆ, 11 նոյեմբերի: Քաղաքային վարչութեան նոր անդամներ են ընտրված:

ՕԴԷՍՍԱ, 11 նոյեմբերի: Օտար շոգենաւերի բացակայութեան ժամանակ Մարսէլի և Լօնդօնի ֆրախտը բարձրացաւ:

ՊԵՐԿՈՓ, 11 նոյեմբերի: Ադի արդիւնաբերողները կամենում են երկաթուղով միացնել քաղաքը Սեվաստօպօլի դէմ հետ:

ԽԱՐԿՕՎ, 11 նոյեմբերի: Բացվեցաւ լեռնային արդիւնաբերողների հօմերոյզ ժողովը:

ՄՕՍԿՎԱ, 11 նոյեմբերի: Նոյեմբերի 9-ին սկսվեցաւ որբերի գատարանի գատաստանի և քանդագին իրերի քննութիւնը: Նոյեմբերի 7-ին այրվեցաւ Մարկիևի կաշուէ գործարանը: Վնասը հասնում է 400,000 րուբլու: Մօսկվայի համալսարանի գանձապահը մեղադրված է գումարներ վատնելու համար:

ԱՐԽԱՆԳԵԼՍԿ, 11 նոյեմբերի: Նահանգի մէջ 126 ուսումնարաններ կան, որոնց մէջ սովորում են 6,100 աշակերտներ:

ԲԱԳՈՒ, 11 նոյեմբերի: Նաւագնացութիւնը դադարեցաւ: Մինչև նոյեմբեր գուրս է տարված 12 միլիոնի կերօսին և 18 միլիոնի նաւթի ձեռագրիներ: Անցեալ տարուանից երիւ անգամ աւելի:

ՌՈՒԼԻՆ, 11 նոյեմբերի: Գատագամաւորների ժողովի մէջ ֆինանսների մինիստրը պնդում է, որ անհրաժեշտ է բարձրացնել փայտի մաքսահարկը:

Կ. ՊՕԼԻՍ, 11 նոյեմբերի: Զինուորների բացատրում է իր դիմադրութիւնը, որի դէմ դանդատվում է Բ. Դուռը, անհրաժեշտութեամբ վճռացած կենքերը փոխարինել նորերով, որովհետև երկիւղ է կրում ապստամբների յարձակումից:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 11 նոյեմբերի: „Прав. Вѣст.“ լրագիրը հաղորդում է. „Страна“ լրագրի յօդուածը, որ կասկած է յայտնում պետական գանձարանից պետական բանկին 50 միլիոն վճարելու մասին, անհիմն է:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 11 նոյեմբերի: կազանի համալսարանի մէջ կատարված անկարգութիւնների մասին լրացուցիչ տեղեկութիւնները հետևեալներն են. հոկտեմբերի 29 մօտ 600 ուսանողներ, կատարելով ակտային դասախօսի դասերը, մնան այնտեղ, աղմկալի ժողով կազմեցին և խիստ ճառեր արտասանեցին: Համալսարանական իշխանութեան և մինչև անգամ հոգաբարձուի համոզելը ի զուր եղաւ: Ուսանողները ներկայացրին անաստուածութիւն մի պետիցիա, որ խիստ ձևով պահանջում է հեռացնել Ֆիրսօվին, նրանից ընդունել ուսանող վօրօնցօվին և ասիստենտի բաժանումը ուսանողներին յանձնելը: Ասիսեհետև ժողովը տրվեցաւ 6 ժամին, երբ խորհուրդը նիստ ունէր, ուսանողների մի խումբ մօտենում էր համալսարանին, բայց տեսնելով պօլիցիային, դրվեցաւ: Այդ ժամանակ նրանց առաջնորդները ապառնում էին. „Այժմ մենք քիչ ենք, բայց եղուց կը հաւաքվինք և կոչնչացնինք պօլիցիան“: Գիշերը համալսարանը պահպանված է պօլիցիայից: Վաղ առաւօտուանից համալսարանի բոլոր մուտքերի մօտ դօրքեր էին կանգնած և յայտարարութիւններ էին կպցրած դասախօսութիւնների դադարման մասին:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 11 նոյեմբերի: կազանի համալսարանի մէջ կատարված անկարգութիւնների մասին լրացուցիչ տեղեկութիւնները հետևեալներն են. հոկտեմբերի 29 մօտ 600 ուսանողներ, կատարելով ակտային դասախօսի դասերը, մնան այնտեղ, աղմկալի ժողով կազմեցին և խիստ ճառեր արտասանեցին: Համալսարանական իշխանութեան և մինչև անգամ հոգաբարձուի համոզելը ի զուր եղաւ: Ուսանողները ներկայացրին անաստուածութիւն մի պետիցիա, որ խիստ ձևով պահանջում է հեռացնել Ֆիրսօվին, նրանից ընդունել ուսանող վօրօնցօվին և ասիստենտի բաժանումը ուսանողներին յանձնելը: Ասիսեհետև ժողովը տրվեցաւ 6 ժամին, երբ խորհուրդը նիստ ունէր, ուսանողների մի խումբ մօտենում էր համալսարանին, բայց տեսնելով պօլիցիային, դրվեցաւ: Այդ ժամանակ նրանց առաջնորդները ապառնում էին. „Այժմ մենք քիչ ենք, բայց եղուց կը հաւաքվինք և կոչնչացնինք պօլիցիան“: Գիշերը համալսարանը պահպանված է պօլիցիայից: Վաղ առաւօտուանից համալսարանի բոլոր մուտքերի մօտ դօրքեր էին կանգնած և յայտարարութիւններ էին կպցրած դասախօսութիւնների դադարման մասին:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 11 նոյեմբերի: „Русскій Инвалидъ“ լրագրի մէջ տպված է բարձրագոյն հրաման կոմս Տօլստոյին վեց ամսով արտաստման արձակելու մասին խնդրագրված առողջութեան պատճառով: Ճանապարհների հաղորդակցութեան մինիստրութիւնը մշակել է Ս. Պետերբուրգի նաւահանգստի նախագիծը: Նախագրված է 13 միլիոն ծախս: Մինիստրութիւնը կը վճռի արդեօք նաւահանգիստը գանձարանի հաշուով կառուցանել թէ յանձնել մասնաւոր ընկերութեանը: Նախագրված է հերթական գալձնել գլխահարկի ոչնչացնելը բայց հող չունեցող գիւղացիներից և մշակներից, նոյնպէս և այն գիւղական հասարակութիւնների գիւղացիների համար, որոնք ամենքից շատ կարօտ են հարկերի փոքրացնելուն: Վերջին ժամանակներում գանձարանը յետ է առել 25 ռոկէ հանքեր, որոնց արդիւնաշահելը դեռ չէր սկսված: „Голосъ“ լրագիրը հաղորդում է, որ սինօդի այժմեան նիստերի ժամանակ կը քննվին հարցերը եկեղեցիների անասատական մասին, հոգևոր ակադեմիաների և ծխական ուսումնարանների վերակազմութեան վերաբերմամբ:

ԽԱՐԿՕՎ, 11 նոյեմբերի: Լեռնային արդիւնաբերողների ժողովը բացվեցաւ երէկ: Նախագահ ընտրվեցաւ Խալաբին: Անցեալ ժողովի հաւատարմատարների գեկուցումն նախագիծ առաջարկեց չուգունի պուդի վրա 15 կ. մաքսահարկ դնելու մասին, որ կառավարութիւնը ընդունեց սկզբունքով: Երեի քարածուխի վրա էլ մաքսահարկ կը դնվի: Ցամաք ճանապարհով Մօսկվա բերվող քարածուխից $2^1/_2$ կ., Լեհաստան 3 կ., Սև ծովի նավահանգիստներ $3^1/_2$ կ., Բալտեան ծովի նաւահանգիստները 1 կ.: Կառավարութեան բաժինը նոյեմբերի 10-ին դիշերը որոշեց իշխան Մինդրելեան գործի վերաբերութեամբ Անդրիվոկատեան երկաթուղու ընկերութեան հետ. Քուխայինի նահանգական դատարանի և Թիֆլիսի գատաստանական պալատների վճիռը ոչնչացնել, գործը քննել պալատի անդամների նոր կազմակերպութեամբ:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 11 նոյեմբերի: Պետական բանկի 5% տոմսակը առաջին շրջանի արժէ 93 ր. 62 կ., երկրորդ 90 ր. 87 կ., երրորդ 90 ր. $37^1/_2$ կ., չորրորդ 90 ր. 5 կ., հինգերորդ 89 ր. 87 կ., ներքին 5% առաջին փոխառութեան տոմսակը արժէ 209 ր. 50 կ., երկրորդ 202 ր. 75 կ., առևելեան առաջին փոխառութեան տոմսակը արժէ 88 ր. 37 կ., երկրորդ 88 ր. 37 կ., երրորդ 88 ր. 37 կ., ռոկի 8 ր. 35 կ.: Ռուսաց 1 րուբլ Լօնդոնի վրա արժէ 23,65 պէնս, ռուսաց 100 ր. Համբուրգի վրա 201 մարկ 25 պֆ., Փարիզի վրա 248 ֆրանկ 75 սանտիմ: Բօրսայի արամադրութիւնը աւելի լաւ է:

խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Fonds A.R.A.M

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԹՈՒՔԱՆԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

ս ի ս տ ե մ ա տ ի ք ա կ ա ն ը ն թ ա ց ք

Գրիգորի Վարձելեան

Հայոց միջնակարգ ուսումնարանների համար մատն առաջին (տարեղջ թուեր)

Մտածելի տակից լոյս տեսաւ նոյն խնդիրների երկրորդ մասը (կոտորակ թուեր և երրորդական կանոններ)։

Գինն է 40 կոպ.

Ուսումնարաններին զիջուի 20%։

Վաճառք է վ. Շահվերդեանի լրագրական գործակալութեան խանութում։

Օտար տեղերից դիմում են այս հասցէով Тифлисъ, въ Агентство В. Шавердова:

ՏԷՐ-ԱԲՐԱՀԱՄՆԱՑԻ

Օ Ր Ա Ց Ո Ց Ց

Գինն է 10 կ. դուռմարով գնողներին 15% զիջուի

ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԳՐԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑՈՒՄ.

Նոյն տեղը

Պ. Միանասարեանցի „ՓՆԱՐ ՀԱՑԿԱԿԱՆ“ ճեպագծ օրինակները՝ անկազմ 2 ր., կազմած 2 ր. 50 կ.։

Տասից աւելի գնողներին 20% զիջուի։

(չ. և շ). 2—6

ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԹԱՏՐՕՆ

ԷՖԱՆԱՑՐԱՑ ԳՆԵՐՈՎ,

Կիրակի, նոյեմբերի 14-ին, Հայերէն ներկայացումն

I.

Առաջին անգամ

Ա Գ Ռ Ա Տ Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն Ը Ա Ր Ա Տ Զ Է

կամեդիա 3 արարուածով

II.

Ե Ր Ե Ք Ա Պ Տ Ա Կ

վոդեվիլ 1 արարուածով։

2—2

ՆՕԱԽՎՈՒՄ ԵՆ ՋԻԱՆԵՐ *աշխատող լծվոզ, պիտանի ֆուրգոններ համար և այլն։ Հասցէն. „Սլծօպա“ հիւրանոց № 22*

2—5 (1)

Վերջնական ՎԱՃԱՌՈՒՄՆ *չափազանց էժանագրած գներով անգլիական սեզանի ԱՄԱՆՆԵՐԻ և ՍԻԳԱՐՆԵՐԻ։ ՄԵԼՄԱՆԻ խանութի մէջ Թիֆլիսում Երևանեան հրապարակի վրա № 13, տուն Խզիրովի։*

1—3

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՑԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ *սրանով յայտնում է, որ ներկայ նոյեմբերի 14-ին կիրակի առաւօտեան 10 ժամին ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԹԱՏՐՕՆՈՒՄ լինելու են ԵՐԿՐՈՐԴ ԿԱՐԳԻ ՋԱՑՆԱՀՈՐՆԵՐԻ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ 1883—1886 Թ. հոգս ամեակի համար։*

3—3

Տրվում է ՎԱՐՁՈՎ *մի լոյս* ՍԵՆԵԱԿ *մեբելով, վառելափայտով, սամովարով և ծառայով, ամեսեան 12 րուբլով կուկիայում, խարլօվսկայա փողոց, տուն № 9, ներքին յարկում։*

ОТДАЕТСЯ одна свѣтлая КОМНАТА съ мебелью, отопленіемъ, самоваромъ и прислугою за 12 р. въ мѣсяцъ. Куки, Исарловская улица, домъ № 9, нижній этажъ.

2—10

ԲԱՖՖԻ

ՈՍԿԷ ԱՌԱԶԱՂ

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

Եւ վաճառվում է Թիֆլիսում կենտրոնական գրավաճառանոցում և Հրատարակչի մօտ.

Գինն է ԳԵԼԵՑԻԿ ԿԱԶՄԱՆ 1 ր. 35 կ. անկազմ 1 ր։ —

Հրատարակչի հասցէն՝

Тифлисъ. Ованесъ С. Степаняницъ на фабрикѣ Сали-оглы.

3—5

Թէև „ՈՍԿԷ ԱՌԱԶԱՂԻ *Հրատարակութիւնը պիտի լինէր պ. Ա. Ապրեսեանցի միջոցաւ, միայն մի քանի իրերից անկախ պատճառներով պարտը այդ հրատարակութիւնը յանձնեց մեզ, գործեալ կրնակի իսաւարկան հաշուապահութեան բաժանորդներից իւրաքանչիւրին իրան պատկանեալ մի գրքոյկը յանձնելով. ցանկացողները կարող են այսուհետև դիմել մեզ.*

ՑՈՎՍ. Ս. ՍՏԵՓԱՆԵԱՆՑ.

2—2

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

„ՀԱՑՈՑ ԼԵԶՈՒԻ ՈՒՍՈՒՑԻՉ“

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐՈՒԱՑ

Գ ա ս տ ա գ ի ր ք ը

„Կովկասեան գրախանութի“ հրատարակութեամբ և ծախվում է նոյն գրախանութում

Գինը 25 կոպեկ է։

Գումարով առնող և կանոնիկ վճարողին 20% զիջուի կը լինի։

կարելի է դիմել.

ТИФЛИСЪ. Кавказская книжная торговля—З. П. Грикурову.

կամ

ТИФЛИСЪ. на Авлабарѣ. Ованесу Назарянцъ.

Ց. Նազարեանց.

Ա. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳՈՒՄ *իր ուսումն առած* ՄԱՆԿԱԲԱՐՁՈՒՀԻ **ՍՏԷՓԱՆՕՎԱ**

կենում է Նագօրնայա փողոցում, Աիրօվի տանը։

5—5

Ծորվեցնում եմ **ԿՐԿՆԱԿԻ ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՀԱՇԻԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ ՀԱՑՈՑ և ՌՈՒՍԱՑ** *լեզուներով. պայմանների մասին կարող են դիմել ինձ մօտ*

ՋՈՒԲԱԼՕՎԻ *քարվանսարայ, Գասպարեանցի մոգազինում ամեն ժամանակ։*

ՍՄԲԱՏ ԳԻՏԱՏԱՐԵԱՆՑ

ԹԻՑ *առաջին հունձի այս տարի չափազանց գոյնաւոր և հոտաւէտ։ Այդ թէյից*

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ *մէջ ստացված է 50,000 ֆունտ և ծախվում է 25% էժան և աւելի լաւ քան թէ ուրիշ տեղ։ Օրինակ. լաւ կՕՆԳՕ թէյ 1 ր.—1 ր. 20 կոպ., պատուական ՍԱՆՖԱ թէյ 1 ր. 40 կ., հիանալի ՄՕՆԻԿ թէյ 1 ր. 60 կ. այս թէյ ամեն տեղ ծախվում է 2 ր.—2 ր. 50 կ., զեղեցիկ ԿԱՑՍԱՈՒ թէյ 1 ր. 80 կ. և ամենալաւ ՓՈՒ-ՉՈՒ-ՓՈՒ թէյ 2 ր. մաքուր թէյ առանց թղթի։ Նոյն տեղը սովորաբար լինում են 500 երկաթէ ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ 6 ր.—60 ր., երկաթէ ԳՐԻՉՆԵՐ ամբողջ Անդրկովկասի համար, շօկօլադ ֆրայ, ՇՎԻԼԻԶԻ ԴԱՆԱԿՆԵՐ, վերականգնող ՄԱԿՄԱՍՏԵՐ մազերի համար, հրացաններ ԴԱՈՒՆ ՐԻՎՕԼՎԵՐՆԵՐ վերլի, ԹԱՄԲԵՐ Բարնեթլիի, կօլմանի նըշըշատայ, ԱԼԲՕՄՆԵՐ Շեֆրդի կէս գնով։* **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹ, ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԷՋ ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԼԵՐԷՈՒՄ** *№ 156, 157, 158, 159 և 160։*

77—100

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ ԹԻՑԻ ԳՆԵՐԻՑ ՆՇԱՆԱԿՈՐ ՓՈԽԲԱՑՈՒՄՆ

(MAISON DE CONFIANCE) ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԵՐԷԱ № № 156, 157, 158, 159 և 160.

Համեմատեցէք թէյ

1 ր. 10 կ.	թէյի հետ ամեն տեղ	1 ր. 30 կ.
1 „ 20 „	. . . . .	1 „ 60 „
1 „ 40 „	. . . . .	1 „ 90 „
1 „ 60 „	. . . . .	2 „ 20 „
1 „ 80 „	. . . . .	2 „ 50 „
ամենալաւը 2 ր.	. . . . .	3 „ — „

Մի և նոյն տեղը գործակալութիւն վաճառման շօկօլադի և կակաո-փրայ էսենցիայի, Պալմերի բիսկվիտների, Բազրի կօնֆետների, շեֆիլդի դանակների, Տոլմի գրիչների, Գաւի հրացանների, վենկի բէժօվկների, Բարնեթլիի թամբերի, սեզկի ամաններ, կօլմանի կրախմալ և մանանեխ, շեֆրդի օլբօճներ և այլն և այլն։

27—100

Մ ի չ ի փ ո ղ ո ց, կ ա թ օ լ ի չ ե ս կ ա յ ա փ ո ղ ո ց ի ա ն կ ի ւ ն № 13.

Աւելի էժան, քան թէ ուրիշ տեղ ծախվում են. ՎԻԵՆՆԱՑԻ ՄԵԲԵԼ ամենայն տեսակ, ֆրանսիական և անգլիական երկաթէ ԿՐԱՒԱՔՆԵՐ 8—30 ր., չամադաններ 250—25 ր., սակվօյաժներ 1. 30—12 ր., ս ո ւ ր ճ ո ւ պ ո ւ կ ն ե ր ճաշասարհի 6—35 ր., մարաններ (погребцы) 6—25 ր., ս ա մ օ վ ա ր ն ե ր 60 կ.—1.25 ֆունտ., կուխոնների պղնձէ ամաններ, գերմանիայի երկաթէ էմալով ամաններ. ո ւ մ բ վ ա լ ն ի կ ն ե ր մ ր ա մ օ ր ն ի 38 ր.—75 ր., հրացաններ երկու լուլաներ 6—32 ր., ռ ե վ ո լ վ ե ր ն ե ր ա մ ե ն ա յ ն տեսակ 3. 50—30 ր., պատրոններ. (գուլաններ) բէվօլվերի, սիդար Ռենգարտի ֆաբրիկից. պապիրոս և թամբաքու կուշնարօվի գլխի պապիրոսի. 5,000 ՖՈՒՆՏ ԹԷՅ (չայ) ԵՎ. ՊԱՊՈՎՆԵՐԻՑ, բիսկվիտ. (սուխար չայու և կաֆէի) Լմինէմի. կօֆէ Լմինէմի և Միխէլսօնի. պ ի ա ն ե ր բ ր ա ւ գ ո ւ մ 40—1 ր. 25 կ. հայկլիներ ամենայն տեսակ 28 կ.—240 ր., պ ր օ բ կ ա յ գինեվաճառների, հանքային և գարեջրի (для зельтерскихъ водъ и пива) դուլմուկ (пухъ), պաղնուներ սամովարի և չայու, դանակ չանդալ դանագան ֆաբրիկանտների 1 ր. 20 կ.—25 ր. գուժինը, դրչակոմներ 1 ր. 80 կ.—5—60 կ. գանակ չիրի 1—60 կ.—12 ր., գանակ հացի 20 կ.—1 ր., հատոր, կուխոնի 1—40 մինչև 3.—20 կ. պրիորը. միս կարելու մաշինայ. Անգլիական ուրճաներ, Բրետանակի շայնիկներ, կաֆէնիներ ամենայն տեսակ, Ջազացներ կաֆէի համար, Ֆիլտեր—Ջուր մաքրելու, կրախմալ կաթօրկէն 18 կ., փաքս Ֆրանսիայի փակոց, Թուղթ փաշոի, կանվերաններ, սաթդուչ, մատիտ, դրիչ երկաթէ, գլշակոմ, քարեսոխտակ, Բանաք, Թանաքամաններ, պրեսպապիեներ, գրաներ սեզոնի և չայու Ֆրուժէ, վարշաւի և բրետանակի դուժինը 1—50 կ. մինչև 12 ր., և չայու 45 կ.—5 ր., չուժիկէք 45 կ.—5 ր., շամադաններ ամեն տեսակ 25 կ.—12 ր. Ջուխտ, պրասպոչկաններ վարշաւու, ՌԵԶԻՆԻ ԿԱԼՕՇՆԵՐ, ամեն տեսակ, գուլպաններ կանանց և մարդկերանց 15 կ.—50 կ. Ջուխտ, շապիկներ, մարդկերանց գալոշիններ, գնաթիկներ 35 կ.—4—50 կ., հատ, անձրևի և շոքի. առնդրեր շիրմայու ոսկրէ, գուտապերչովի և փայտէ, չչոտկաներ գլխի, շորի, սապոնի, պոլի և կարաի համար. չուլքի թէլ (бумага) մատակի կոճղի և շալէ (тарусъ) ֆէչաակէք մարդկերանց և կանանց, պրոտամաններ, քիսաներ, պատիրոսի ամաններ և մանր գոլանտերեյնի ապրանքներ, սապոն ամեն տեսակ 3 կ.,—30 կ. կտոր, հոտավէտ ջրեր, պուդրա, Դիլիջանի ջրի քացախ, հոտավէտ պարաշոկներ ԿԻՎԵՐԻ ԼԱԹՕՐԱՏՈՐԻՑ. և այլն և այլն և այլն։

Վաճառականներին առանձին պայմաններով և զիջումով վերոյիշեալ ապրանքներ մեծ քանակութեամբ մշտապէս գտնվում են ՄԻԵՒԱՑԻ ՏԻՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵՑՒԻ պահեստում. (въ складѣ) միջի փողոցում կաթոլիկաց փողոցի անկիւնում № 13.

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել հետևեալ հասցէով. Тифлисъ Михаилу И. Теръ-Никогосову.

172—180

Մ ի չ ի փ ո ղ ո ց, կ ա թ օ լ ի չ ե ս կ ա յ ա փ ո ղ ո ց ի ա ն կ ի ւ ն № 13.

ՕԳՈՍՏՈՍ ԱՄՍԻ ՄԷԿԻՑ

ՍԿՍԵՑ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԵԼ ՎԻԵՆՆԱՑՈՒՄ

L'ORIENTAL

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԹԵՐԹԸ, ԱՄԻՍԸ ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՄ։

„Ժուրնալ դ'Օրիան“ լրագրի հին բաժանորդներին գոգարկցրած թերթի կուղարկվի այդ նոր հրատարակութիւնը։

„L'Oriental“ թերթի տարեկան գինը 8 րուբլ է, կէս տարվանը 4 րուբլ։ Գրվել կարելի է „ՄՇԱԿի“ խմբագրութեան մէջ, կամ ուղղակի վիեննայում դիմելով հետևեալ հասարակ հասցէով. Vienne (Autriche) M. F. Salles I. Neuer Markt

---

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 12 Ноября 1882 года

Типогр. Главн. Упр. Главнонач. гражд. час., Лор-Меликъ. ул. каз. д.

Fonds A.R.A.M

№ 212 Նոյեմբերի 16 (հին քաղ.) 1882 Նոյեմբերի 16 (հին քաղ.) № 212

ՏԱՄՆԱՄԻԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի կէս տարինը 6 րուբլի
Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Օտարաքաղաքացիք գիմում են ուղղակի
Տիֆլիս։ Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և ուրբաթ օրերից)։

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով։

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ Աղդաչից։ Նամակ Երեւանից։ Նամակ Թիֆլիսից։ Նամակ Թըլբակերից։ Ներքին լուրեր։—ԹՈՒՐՔ ԼՈՒՐԵՐ։—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։—ՅԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ Պրօֆ. Պատկանեանի դասախօսութիւնը։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԱՂԴԱՁԻՑ

Հոկտեմբերի 28

Այստեղ առևտուրն անընդհատ մեծ է, համեմատելով նախորդ տարիների հետ։ Պետական և արդիւնաբեր բերքը չերեսին է, որը այս տարի էլ, մի քանի բացառիկներ չտրէի վաճառականներին չնորհիւ, չէ՛ջողվեցաւ, այն ինչ նրանք ամենայն հաւանականութեան այդ ճիւղի բարգաւիքը, գուցէ մեծ յաջողութեամբ առաջ գնար գիւղատնտեսութեան այդ բնակիւառ մասը, ոչ միայն Աղդաշի գաւառում, այլ և շրջակայ բոլոր գաւառներում, որտեղ ասենպական սովորութեամբ առանձնապէս մեծ ակնկալութեամբ պատրաստում են այդ գործով։

Ներառեալ գնահատութեան այս մի քանի տարվայ ընթացքում չջողվելու պրիչառը պատճառն այն է, ասում են, որ սպան վաճառականները, նոյն իսկ ամենայնիւն չարչինները, որոնք ոչ մի ամուսնական անդիւութիւն չունեն չերամի կեանքի և յատկութեանց մասին, առանց ճանաչելու հետևանքն ու առաջը, առանց քննելու տերմացու թիթեռի պրոթիները և միայն մի քանի բոլրի վաստակելու նպատակով, փորը ինչ ձևանում գնով իրանց առած կամ հանած սերմերը վաճառում են դիւղական ազէտ ժողովրդի վրա, հաւատացնելով որ ամենալաւերի տեսակիցն է։ Իսկ հասարակ և ազէտ ժողովուրդը ասելի հեշտութեամբ է առնում տրժան գնով ծանրվող տերմերը, չը մտածելով, որ նրանք կարող են հիւանդոտ և անպէտք լինել. պահում է այդ տերմերը, որոնց մի մասից իր ժամանակին որդներ չեն դուրս գալիս, իսկ միւս մասն էլ, որից որդն է դուրս գալիս, տեղում է դիւղացուն եկար ու տաժանակիր աշխատութեամբ կերակրել այդ որդները, մինչև որ գնա բոժոժ չը հիւսած, կոտրվում, փչանում են և աշխատաւորին պրկում նրան իսկ իր առօրեայ հացը հայթայթելու միջոցներից և ժամանակից օգտաւէտ քաղելուց։

Իմ կարծիք խորհուրդ կը տայի, գնել նշխատէլի նահանգում չերամապահութեամբ պարապող դիւղական հասարակութեանցը առաջնորդող պետական և մասնագիտական բոլոր միջոցներով պահած ընտիր տերմեր (իսպահան տեսակը) պրծնելու (և եթէ կամենան պայմանաւոր ներանակով վերցնելու) համար, դիմել Նուխում Ֆրանսիայի մասնագէտ պ. Օգիւստ Լէրիւէին, որը մեր երկրի չերամապահութեան պրոֆեսորները վերականգնելու նպատակով, երկար տարիների ընթացքում ապրելով Կովկասում, իր մասնագիտական բազմաթիւ պարապմունքների և փորձառութիւնների հետ ի միասին ծախսել է և մեծամեծ գումարներ, ներօտային մեծաքանակ և զանազան կլիմաների տակ պահվող տերմեր բերել տալով, և այդ տերմերի, որանց թիթեռների և թիթեռների կեանքը խոչորացուցային ճիշտ դրնողութեանց ենթարկելուց յետոյ, այսօր, ամեն, հասել է այն բարերախտ հետևանքին, որ պատրեն տերմերի նման ընտիր տերմեր ամբողջ Կովկասում ոչ մի տեղում չը կայ։

Մասնագէտի գործը՝ մասնագէտը միայն կարող է գնահատել. իսկ ես մասնագէտ չեմ չերամապահութեան մէջ, այդ պատճառով էլ ինձ մեծ հետաքրքրութեան համար միմիայն կենդանի վիճակում տեսած բաները։ Պարոն Լէրիւէն իր հետևած բնտիր տերմերը առհասարակ չէ վաճառում, որովհետև արժեքը չափ փոդ չեն վճարում, այլ բաժանում է ցանկացողներին այն պայմանով, որ այդ տերմերից գոյացած թող բաժնի $^1/_3$-ական մասը իրան տան և, եթէ կը ցանկանան պատդները, իրանց հետևած $^2/_3$-ական մասն էլ փոդով, մազանդայից 2 րուբլի աւելով իրան վաճառեն։ Ահա այդ պայմանով վեր առած տերմերի մի հետևանս հաշիւ, որին այս տարի անձամբ ականատես և վերահասու եղայ Նուխում. 1) Պ. Լէրիւէ Յարգիսը վերցրել է 2 մխալ տերմը—առացել է 25 փունտ ամենաազնիւ տեսակի բոժոժ. 2) արիւտաս Չաուն-բէյը 6 մխ. և առացել է 1 պուդ բոժոժ. 3) Մուսաուֆա-աղա Շէքիխանովը 5 մխ. առացել է 1 պուդ և 7 փունտ. 4) Շէրվաշիվը—3 մխ. և առացել է 26 փունտ. 5) արիւտինի Խրաֆիլը 12 մխ. և առացել է 3 պուդ և 18 փունտ բոժոժ. և այլն և այլն, որանց մի առ մի հաշիւը երկար կը լինէր։

Վերև յիշված թուերից երևում է, որ ամեն մի մխալ սերմից առացվում է մօտաւորապէս 10 փունտ բոժոժ, հետևապէս և մէկ փունտ սերմից առացվում է 24 պուդ մաքուր և ընտիր բոժոժ։ Այս հաշիւը ցոյց է տալիս, որ պ. Լէրիւէի սերմերը իսկապէս հասցրած են իրանց ամենաառատաբերպտղաւորված վիճակին, և եթէ այս այսպէս չբաղնակվի, անտրամակի մի ճշմարտութիւն է, որ պարոն արդէն հասնում է իր նպատակին՝ չերամապահութեան արդիւնաբերութիւնը բարձրացնելու և վերականգնելու նկատմամբ։

Ահա թէ ինչու համար էի խորհուրդ տալիս՝ չերամի սերմեր գնելու, կամ պայմանով վերցնելու համար։ Ինչ կան առարկութիւններ, որ եթէ որնում ենք ճշմարտութիւնը, պէտք է գիմաւորվենք մեր բոլոր ընդունակութիւններով, հետաքրքրվենք և ամենից առաջ սիրենք առարկան։

Ներօտային և ասիական ազգերի պատմութիւնը ուսումնասիրելու ժամանակ մենք առաջ պիտի ընդհանուր հայեացք ձգենք տիեզերական պատմութեան վրա։ Ներօտան կարողացաւ ընդունել նոր ուղղութիւն, հարատակեցնելով բնութիւնը մարդու իշխանութեանը. Ասիան միշտ թոյլ էր և բնութիւնը հարատակեցնում էր մարդուն։ Միայն այդ տեսակէտից կարելի է փիլիսոփա-պատմական եզրակացութիւններ անել։ Եթէ կամենում ենք բացատրել Հայաստանի պատմական երևոյթները, մենք առաջ պէտք է ուսումնասիրենք նրա ներքին բնութիւնը, որովհետև բնութիւնը աւելի էր ներգործում մարդու վրա քան թէ մարդը բնութեան։ Յայտնի է՛ որ այն երկրներում, ուր բնութեան գօրութիւնը խորտակում էր մարդուն, ազգի կուլտուրան գարգանում էր դանդաղ քայլերով և պրօգրես չը կար, կամ եթէ երևում էր, չուտով և դադարում էր. այդ երևոյթը վերաբերում է և Հայաստանին։ Հնչակատար Փիզօի մշտքերը միշտ կը մնան անթառամ. նա ասում էր թէ պատմութիւն ուսումնասիրողը երեք պարտաւորութիւն ունի։ 1) Պատմաբանը պէտք է հաւաքէ փաստեր և կարդացի որոշ սիստեմայով. 2) երբ որ փաստերը հաւաքած են, նա պէտք է ներքին քննի, իմանայ թէ այս փաստը ինչ կապով է կապված այն փաստի հետ 3) պէտք է ոգևորի անցեալը ապրով մնառածին կենսական չունչ։ Եթէ դառնանք դէպի մեր պատմութեանը կը տեսնենք 1) որ փաստերը հաւաքած են, բայց ոչ կարգադրված, 2) կրիտիկան, այսինքն փիլիսոփա-պատմական հետազոտութիւններ աննին չը կան, 3) եթէ ոչ փաստերն են կարգադրած, ոչ կայ կրիտիկա, հետևողութիւնը բնական է նոյնպէս չի լինիլ։

Ազգերը միանանց մօտ բնակվելով երբէք առանձնացած չեն մնում, նոքա ձգտում են յարաբերութիւն ունենալ, ներգործել մէկ մէկու վրա. ազգերի ամբողջ կեանքը միմեանցից փոխառութիւն է և նմանութիւն։ Եթէ այս խօսքերից յետոյ մտաբերենք Հայաստանի պրոթիները, յարաբերութիւնը ուրիշ ազգերի հետ, առուտուր, հոգմայեցոց, յոնաց և այլն, մենք հայ կուլտուրայի մասին մի ուրիշ եզրակացութիւն պիտի հանենք։ Կուլտուրա առելով, միթէ ասիական ազգերի կուլտուրան պէտք է համեմատենք յունաց և հռոմայեցոց կուլտուրայի հետ։ Ուրիշ պրինցիան ազգերը ինչ կուլտուրա են ունեցել։ Ո՛ր ազգը հին աշխարհում դիտակցաբար, յոյսերի զոհերի համար մրցել արիւն է թափել։ Գաղափարի համար կռիւ կարող են միայն քաղաքականութեան զարգացմանը հետ նոր ազգերը, ամբողջ հին պատմութեան մէջ, թէ Հռոմի, թէ յունաց արշաւանքները իրագործվել են միայն այն նպատակով—որ հարստանան, կողոպտեն աւելի թոյլ ազգը, իրաւունք քանացնեն նրանց վրա, որոնք նոտազ և ազրատ են։

Մեր հոգևոր բնութեան երևոյթները միմեանց հետևում են միշտ յայտնի կանոններով։ Ինչպէս ազատան կապված է ներկայից, նոյնպէս և ներկան կապված է անցեալից։ Ինչպէս մի անհատի ներկայ դրութիւնը, թէ մտաւոր և թէ ֆիզիկական զարգացումը պայմանաւորված է եղել և ուղիղ հետևանք է նորա կրթութիւնից և երիտասարդական շրջանից, այնպէս էլ ազգերի ներկայ դրութիւնը, թէ նրա հարստութիւնը, թէ նրա ազատութիւնը, թէ նրա ձգտումները—ժառանգութիւն են։ Եթէ, դիցուք ենթադրենք թէ հայերը եղել են մի անհատ, միշտ հաստատված ազգերից մէկը, ինչու միայն, մենք հայերս կարողացանք մեր հարևան օտարների ազգերի մէջ պահել մեր լեզուն, մեր ազգային բնաւորութիւնը, և ինչու անցեալ տարիք, պարիսները, արաբացիք և այլն։ Երեմն մեր ազգը ունէր մի զօրեղ բարձրացման ոյժ։

Ս. Պետերբուրգ. Ց. Յովհաննիսեան

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՊՐՕՖ. ՊԱՏԿԱՆԵԱՆԻ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆԸ

Մեր հանդուգնանի հին ուսանող պ. Գ. Ն. միշտ ասում էր թէ հայոց լեզուն Պետերբուրգում կարողանում էին ուսանել միայն կազմելով իրանց մէջ պրակտական երեկոներ, կարդալով լազերներ և միմնանց հետ հայերէն խօսելով, իսկ մեր պետական պր. Պատկանեանը նրանց չէր օգնում և միանգամայն անտարբեր էր դէպի հայ ուսանողը։ Ես զարմացած վրան նայում էի, հաւատացնում էի, թէ, երևի, ուսանողները իրանք չէին յանախում լեկցիաները և այլն։ Բայց զբաղխատացէք, պարոն Գ. Ն. խօսքերը իրագործվեցան։ Փիզուք թէ պ. Պատկանեանը չէ կամենում մեզ համար մի մասնաւորական կենտրոն դառնալ (այժմ այդ այնքան էլ ցանկալի չէ), դիցուք ամբողջ ժամանակ զբաղված է թէ ուսումնական և թէ ֆիլոլոգական հետազոտութիւններով (յայտնի է որ պ. Պատկանեանը Լոմբարդ-ի դիրեկտորներից մէկն է), բայց հայ հասարակութիւնը և մենք ուսանողներս կարող ենք հարցնել թէ ինչու պետական պրոֆեսորը քաշվում է ուսանողներից և աչերդ է համարում որ և է կերպիւ նպաստել մեզ լեզուն և մեր պատմութիւնը ուսանելու։ Գուցէ դանվեն մի քանիսները և կասեն թէ պ. Պատկանեանը ամեն շաբաթ մէկ ժամ (այսինքն 40 րոպէ) նուիրում է հայ ուսանողներին, կարդում և բացատրում է նրանց կամ Խորենացին. ոչ, դա միայն ձև է և կարգված ժամանակ։ Եթէ պատուելի պրոֆ. մեր ազգի ուսանողներին տեղով թէ նրանք ինդիֆերենտ են, պատրաստ չեն (ինչու էք խորենացուն առաջարկում) ես կը պատասխանեմ միայն այսքանը. Պետերբուրգի 50 ուսանողներից կան գոնե 10 երիտասարդ գեղեցիկ պատրաստված, բաւականին հմուտ թէ լեզուի և թէ բոլոր ինչ անգակ պատմութեան մէջ, լի աշխոյժով և վառված ուսումնասիրութեամբ։ Եթէ չը լինէր ցանկութիւն, ամեն շաբաթ գոնա մօտ կանգնած չէին ազատ պատուելի պրոֆեսորին, գործ դնելով այդ ժամանակը մի այլ հետաքրքիր և օգտաւէտ առարկայի վրա։

Շաբաթ օր է, առաջին լէկցիան է և ահա ինչ ենք լսում պատուելի պրոֆեսորից. Հայերը ոչ պրակտիկութիւն և ոչ պատմութիւն ունեն, բացի մի քանի աստուածաբանական գրքերից. 2, 3, երկաններ պատմագրներից առել ոչինչ չունենք։ Հայ ազգը կուլտուրա, քաղաքականութիւն, ինչպէս ունենալ են հռոմայեցիք և յոյները, չէ ունեցել. հայ ազգը ընդհանուկ չէ եղել կարմել մի գօրեղ քաղաքական կենտրոն, մեր ամբողջ պատմութեան մէջ մի վայրկեան չը կայ՝ ուր երևէր թէ հայերը մրցել են դիտակցաբար յայտնի գաղափարի համար (борьба за идею). Հայը ունեցել է քաջ դիւցազներ, բայց երբէք ընդհանուկ առաջնորդ. հայը միշտ կատարել է կրաւորական (passif) և ոչ մի ինքնաբոյն գեր։ Կարելի է անվիճելի են պատուելի պրոֆ. այդ վերջին դիտական հետազոտութեան արդիւնքը, բայց շատ յուսալի է որ մենք ամենևին չը յուսահատվենք, մեր ունեցածը, մեր անցեալը քանդած ցան ու ցիր արած տեսանք, չը տատանվով ոչ մեր մտքի և ոչ մեր սրտի համար որոշ ուսումնական բանականութիւն։

Ի հարկէ ցանկալի էլ չէր լինիլ, որ պրոֆ. Պ. նշանաւոր (միայն պ. Պատկանեանի համար) պատմիր իւզմայլով սէր բացատրէր թէ հարդարն և հայերը քաղաքակիրթ ազգ են եղել» (Վարժարան № № 1, 2, երես 65)։ Անբաւականներից մէկն էլ ես էի, հազար ու մէկ հարցեր և կասկածներ պահարել էին գլուխս։ Համաձայն եմ որ պատմութեան մէջ այդ մեթոդը պիտի գործադրվի. կրիտիկան միայն կարող է լուսաւորել և ասլ այն օրէնքները, որ հարկաւոր են պատմութեան համար։ Ինչ կան առարկութիւններ, որ եթէ որնում ենք ճշմարտութիւնը, պէտք է գիմաւորվենք մեր բոլոր ընդունակութիւններով, հետաքրքրվենք և ամենից առաջ սիրենք առարկան։

Ներօտային և ասիական ազգերի պատմութիւնը ուսումնասիրելու ժամանակ մենք առաջ պիտի ընդհանուր հայեացք ձգենք տիեզերական պատմութեան վրա։ Ներօտան կարողացաւ ընդունել նոր ուղղութիւն, հարատակեցնելով բնութիւնը մարդու իշխանութեանը. Ասիան միշտ թոյլ էր և բնութիւնը հարատակեցնում էր մարդուն։ Միայն այդ տեսակէտից կարելի է փիլիսոփա-պատմական եզրակացութիւններ անել։ Եթէ կամենում ենք բացատրել Հայաստանի պատմական երևոյթները, մենք առաջ պէտք է ուսումնասիրենք նրա ներքին բնութիւնը, որովհետև բնութիւնը աւելի էր ներգործում մարդու վրա քան թէ մարդը բնութեան։ Յայտնի է՛ որ այն երկրներում, ուր բնութեան գօրութիւնը խորտակում էր մարդուն, ազգի կուլտուրան գարգանում էր դանդաղ քայլերով և պրօգրես չը կար, կամ եթէ երևում էր, չուտով և դադարում էր. այդ երևոյթը վերաբերում է և Հայաստանին։ Հնչակատար Փիզօի մշտքերը միշտ կը մնան անթառամ. նա ասում էր թէ պատմութիւն ուսումնասիրողը երեք պարտաւորութիւն ունի։ 1) Պատմաբանը պէտք է հաւաքէ փաստեր և կարդացի որոշ սիստեմայով. 2) երբ որ փաստերը հաւաքած են, նա պէտք է ներքին քննի, իմանայ թէ այս փաստը ինչ կապով է կապված այն փաստի հետ 3) պէտք է ոգևորի անցեալը ապրով մնառածին կենսական չունչ։ Եթէ դառնանք դէպի մեր պատմութեանը կը տեսնենք 1) որ փաստերը հաւաքած են, բայց ոչ կարգադրված, 2) կրիտիկան, այսինքն փիլիսոփա-պատմական հետազոտութիւններ աննին չը կան, 3) եթէ ոչ փաստերն են կարգադրած, ոչ կայ կրիտիկա, հետևողութիւնը բնական է նոյնպէս չի լինիլ։

Ազգերը միանանց մօտ բնակվելով երբէք առանձնացած չեն մնում, նոքա ձգտում են յարաբերութիւն ունենալ, ներգործել մէկ մէկու վրա. ազգերի ամբողջ կեանքը միմեանցից փոխառութիւն է և նմանութիւն։ Եթէ այս խօսքերից յետոյ մտաբերենք Հայաստանի պրոթիները, յարաբերութիւնը ուրիշ ազգերի հետ, առուտուր, հոգմայեցոց, յոնաց և այլն, մենք հայ կուլտուրայի մասին մի ուրիշ եզրակացութիւն պիտի հանենք։ Կուլտուրա առելով, միթէ ասիական ազգերի կուլտուրան պէտք է համեմատենք յունաց և հռոմայեցոց կուլտուրայի հետ։ Ուրիշ պրինցիան ազգերը ինչ կուլտուրա են ունեցել։ Ո՛ր ազգը հին աշխարհում դիտակցաբար, յոյսերի զոհերի համար մրցել արիւն է թափել։ Գաղափարի համար կռիւ կարող են միայն քաղաքականութեան զարգացմանը հետ նոր ազգերը, ամբողջ հին պատմութեան մէջ, թէ Հռոմի, թէ յունաց արշաւանքները իրագործվել են միայն այն նպատակով—որ հարստանան, կողոպտեն աւելի թոյլ ազգը, իրաւունք քանացնեն նրանց վրա, որոնք նոտազ և ազրատ են։

Մեր հոգևոր բնութեան երևոյթները միմեանց հետևում են միշտ յայտնի կանոններով։ Ինչպէս ազատան կապված է ներկայից, նոյնպէս և ներկան կապված է անցեալից։ Ինչպէս մի անհատի ներկայ դրութիւնը, թէ մտաւոր և թէ ֆիզիկական զարգացումը պայմանաւորված է եղել և ուղիղ հետևանք է նորա կրթութիւնից և երիտասարդական շրջանից, այնպէս էլ ազգերի ներկայ դրութիւնը, թէ նրա հարստութիւնը, թէ նրա ազատութիւնը, թէ նրա ձգտումները—ժառանգութիւն են։ Եթէ, դիցուք ենթադրենք թէ հայերը եղել են մի անհատ, միշտ հաստատված ազգերից մէկը, ինչու միայն, մենք հայերս կարողացանք մեր հարևան օտարների ազգերի մէջ պահել մեր լեզուն, մեր ազգային բնաւորութիւնը, և ինչու անցեալ տարիք, պարիսները, արաբացիք և այլն։ Երեմն մեր ազգը ունէր մի զօրեղ բարձրացման ոյժ։

Ս. Պետերբուրգ. Ց. Յովհաննիսեան

Fonds A.R.A.M

Fonds A.R.A.M

ՎԱՃԱՌՔԻ ԿԱՐԳԸ

Ս. Աչք-Սարգսյանցից ենք ստանում հետևյալ նամակը.

«Ինչպես հայտնի է ամենքին, Ալեքսանդրապոլի գավառում վերջին տարիներում շատ է տարածվել վաճառքի կարգը, որ ամենևին չի համապատասխանում ո՛չ ժողովրդի տնտեսական դրությանը, ո՛չ էլ նրա բարոյական զարգացման պահանջներին։ Ինչպես հայտնի է ամենքին, վաճառքի կարգը հետևյալն է. Գյուղացին, որ ունի 5 կամ 6 ձի, 10 կով, 20 ոչխար, 2 զույգ եզ, մի քանի հարյուր փութ ցորեն, գարի, ինչ-որ մի քանի ռուբլի փող, ամեն տարի գնում է քաղաք, ուր ծանոթանում է մի վաճառականի հետ, որ նրան ասում է. «Ես քեզ կտամ 1000 ռուբլի, 2000 ռուբլի, 3000 ռուբլի, ինչքան որ ուզես, ես քեզ կտամ 10 տարի ժամանակով, 15 տարի ժամանակով, 20 տարի ժամանակով, ինչքան որ ուզես, միայն թե դու ինձ տուր քո ամբողջ կալվածքը, ամբողջ ունեցվածքը, ամբողջ անասունները, ամբողջ ցորենը, գարին, ամբողջ ոչխարները, ամբողջ եզները, ամբողջ կովերը, ամբողջ ձիերը, ամբողջ կալերը, ամբողջ ամեն ինչ, որ ունես»։ Գյուղացին, որ ուզում է ստանալ այդ գումարը, ասում է. «Լավ, ես քեզ կտամ ամբողջ կալվածքը, ամբողջ ունեցվածքը, ամբողջ անասունները, ամբողջ ցորենը, գարին, ամբողջ ոչխարները, ամբողջ եզները, ամբողջ կովերը, ամբողջ ձիերը, ամբողջ կալերը, ամբողջ ամեն ինչ, որ ունեմ, միայն թե դու ինձ տուր 1000 ռուբլի, 2000 ռուբլի, 3000 ռուբլի, ինչքան որ ուզեմ, ես քեզ կտամ 10 տարի ժամանակով, 15 տարի ժամանակով, 20 տարի ժամանակով, ինչքան որ ուզեմ»։ Վաճառականը պատասխանում է. «Լավ, ես քեզ կտամ 1000 ռուբլի, 2000 ռուբլի, 3000 ռուբլի, ինչքան որ ուզես, ես քեզ կտամ 10 տարի ժամանակով, 15 տարի ժամանակով, 20 տարի ժամանակով, ինչքան որ ուզես, միայն թե դու ինձ տուր քո ամբողջ կալվածքը, ամբողջ ունեցվածքը, ամբողջ անասունները, ամբողջ ցորենը, գարին, ամբողջ ոչխարները, ամբողջ եզները, ամբողջ կովերը, ամբողջ ձիերը, ամբողջ կալերը, ամբողջ ամեն ինչ, որ ունես»։ Գյուղացին, որ ուզում է ստանալ այդ գումարը, ասում է. «Լավ, ես քեզ կտամ ամբողջ կալվածքը, ամբողջ ունեցվածքը, ամբողջ անասունները, ամբողջ ցորենը, գարին, ամբողջ ոչխարները, ամբողջ եզները, ամբողջ կովերը, ամբողջ ձիերը, ամբողջ կալերը, ամբողջ ամեն ինչ, որ ունեմ, միայն թե դու ինձ տուր 1000 ռուբլի, 2000 ռուբլի, 3000 ռուբլի, ինչքան որ ուզեմ, ես քեզ կտամ 10 տարի ժամանակով, 15 տարի ժամանակով, 20 տարի ժամանակով, ինչքան որ ուզեմ»։ Վաճառականը պատասխանում է. «Լավ, ես քեզ կտամ 1000 ռուբլի, 2000 ռուբլի, 3000 ռուբլի, ինչքան որ ուզես, ես քեզ կտամ 10 տարի ժամանակով, 15 տարի ժամանակով, 20 տարի ժամանակով, ինչքան որ ուզես, միայն թե դու ինձ տուր քո ամբողջ կալվածքը, ամբողջ ունեցվածքը, ամբողջ անասունները, ամբողջ ցորենը, գարին, ամբողջ ոչխարները, ամբողջ եզները, ամբողջ կովերը, ամբողջ ձիերը, ամբողջ կալերը, ամբողջ ամեն ինչ, որ ունես»։ Գյուղացին, որ ուզում է ստանալ այդ գումարը, ասում է. «Լավ, ես քեզ կտամ ամբողջ կալվածքը, ամբողջ ունեցվածքը, ամբողջ անասունները, ամբողջ ցորենը, գարին, ամբողջ ոչխարները, ամբողջ եզները, ամբողջ կովերը, ամբողջ ձիերը, ամբողջ կալերը, ամբողջ ամեն ինչ, որ ունեմ, միայն թե դու ինձ տուր

նաքիան պատմաքիան» հրատարակչատն, բայց ոչ ամբողջ, այլ գլխաւորապէս Աշխատունեաց ժամանակից և մտադիր է շարունակել նրան մինչև 6-րդ կամ 7-րդ դարը, եթէ չեմ սխալւում։ չէ որ Մէրոբեանց քաղաքացին է ազգում միշտ, որի ուսումնասիրական շրջանի վերատեսչն է նա։»

—

«Մշակի» № 211 մէջ Ախալքալաքից գրած նամակում ասուել է մի շատ մութ և անհասկանալի տեղ։ Նամակագիրը գրում է հայր Գիմիրջաղեանցին և պ. Մատանկոզանեանին և զանգատւում է որ այդ պատուական և եռանդուն երիտասարդները օգնող չը կայ իրանց գործունէութեան մէջ։ Ցետոյ ասում է որ այդ նշանակութիւն ունեցող մարդիկ լաւ պատուհներ չունեն։ Պարզ է որ այդ մեղադրանքը չէ վերաբերւում վերոյիշեալ պատուականներին, բայց մութ տեղեր միշտ լինում են, երբ մարդիկ գրել չը գիտեն։ Հայերի մեծ մասը կանոնաւոր կերպով գրել ու մտածել չը գիտէ. մի քանի տասում են, բայց բոլորովին սրբէ բան պէտք է հասկանալ։ Նամակագիրը ուզում էր «հայդ» բառը վերաբերել այն մարդկանց, որոնք չեն օգնում Գէմիրջաղեանցին և Մատանկոզանցին։

ԹԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կէս դար խելագարների մէջ։ Վիէննայի գժանոցի ամենահին անդամը համարւում է ալեկին Գ., որը յիսուն և մէկ տարի է արդէն այնտեղ է գտնւում։ Այդ գժանոցը տարել են նրան 32 տարեկան հասակում խելագարութեան չարաժամիքը սէրն էր դէպի մի երիտասարդ մարդ, որի հետ նա ծանօթացաւ մէկ խնջոյքում և որը թողեց նրան։ Ցուսահատութիւնից նա խելագարվեցաւ։ Խրաքանչիւրին, ով այս յիսուն տարիների ընթացքում գժանոցն էր գալիս, պիտում էր և դիտում է մէկ ֆրազայով։ «Ես կը լինի կրկին խնջոյք»։

***

Եւրոպական քաղաքների տատիստիկա։ «Petersmanns Mittheilungen» ամսագրի վերջին համարից երևում է, որ եւրոպական միայն չորս քաղաքներ ունեն մէկ միլիոնից աւելի ազգաբնակութիւն, այն է՝ Լոնդոն 3,822,440 բնակիչներ (աւելի քան մի ամբողջ Սահմանների կամ Շվէյցարիա). Փարիզ ունի 2,225,910 բնակ. աւելի քան ամբողջ Աւստրալիա, կամ Տանիա, Բելգարիա, Շուեդստան և այլն). Բերլին—1,222,500 բնակ. և Վիէննա—1,103,110. Աւստրալիա և Պեսերբուրգ և Մոսկվա, յետոյ Կ. Պոլիս 600,000 բնակիչներով։ Եւրոպայի բոլոր միացած մեծ քաղաքները 600,000-ից պակաս բնակիչներ ունին։ Եւրոպայի հետևեալ տաս և երեք քաղաքներից իւրաքանչիւրը 200,000 բնակիչներ ունին, այն է՝ Շեֆֆիլդ, Բրէսլավ, Տարին, Լիսաբոն, Պալէրմա, Կոպենհագէն, Մրանեէն, Բուխարէստ, Բարդօ, Դրէզդէն, Բարցելօնա, Լէյպցուրգ և Բրիստոլ։ Վարշավա 339,340 բնակիչներ ունի։

***

Օտարական աղօթք։ Օհիոում ապրում է Բիվէր անունով մի ծերունի, իր չորս տասից անպիտան որդիներով, որոնք անդադար ծաղրում էին իրանցից ոչ հնազու տարոյ ծերունի պատուրին։ Մի քանի ժամանակից յետոյ, որդիներից մէկին կծնց չշող օձը և մահից վախենալով, հրամայից պատուրին հրաւիրել։ Քահանան նկատ և երիտասարդին կատարելապէս ապաշաւած գտաւ, այն ժամանակ նա ժողովից բոլոր բնակիչը, հրամայից բոլորին իր հետ միասին ծնկաչոք ընկնել և կարգաց հետևեալ աղօթքը. «Տէր, չնորհակալ են քեզանից չշող օձերի համար և կրկին գոհաբանին ենք մատուցանում քեզ այն բանի համար, որ չշող օձը կծնց Ջիմին։ Խնդրում ենք քեզանից, ուղարկիր կրկին օձին, որ նա կծի Ջօնին, և որից օձին, որ կծի Բիլլին, և երրորդին—Սամին կծելու համար։ Տէր, ուղարկիր, վերջապէս, քո հրամանի տակ գտնված օձերից ամենամեծ չշող օձին, որը կծէր նրանց հօրը, որովհետև միայն չշող օձերը կարող են ստիպել Բիվերի ընտանիքին ապաշխարել։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՑԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԻՑ

ՊԵՐՄ, 12 նոյեմբերի։ Բերեզնիկովսկի ապահանքերի մօտ սօդայի գործարան է կառուցւում, որ տարեկան 500,000 պուդ սօդա պիտի է պատրաստէ։

ՖԻԼԻՊՕՊՕԼ, 12 նոյեմբերի։ Արևելեան Րումելիայի մէջ ուղղափառ քահանաների կառաւարող պակասութիւն կայ և այդ պատճառով երկու ամիս ևկեղեցիները փակված են։

ԲԵՐԼԻՆ, 12 նոյեմբերի։ Իշխան Բիսմարկի „Nord Deut. Allg. Zeitung.„ լրագիրը Ռուսաստանին անուանում է ամենանշանաւոր մրցող Գերմանիայի հետ առևտրային գործում։ Պրուսական ժողովի մէջ միներալները յայտնեցին, թէ անհրաժեշտ է բարձրացնել փայտի վրա մաքսահարկը։

ՓԱՐԻԶ, 12 նոյեմբերի։ Լիոնի և Սենտ-Էտիենի մէջ կալանաւորված են 32 անիշխանականներ, որոնց թուում են, ինչպէս կարծում են, կուսակցութեան գլխաւոր առաջնորդները։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 12 նոյեմբերի։ „Прав. Вѣст.“ լրագիրը հաղորդում է, որ կոմս Նակի Հարիերի բաժինը յայտնում է Ռուսաստանի և Լեհաստանի ակցիզային կառավարիչների գրաւականներ ընդունել ամենայուսալի բանկերի արժեթղթեր։ Ներկայ տարվայ ընթացքում մինչև հոկտեմբերի 1-ը պետական եկամուտներ ստացված են 397,051,135 ր., անցեալ տարվանից 44,191,975 ր. աւելի, մանաւանդ մեծացել է խմիչքների, շաքարի ակցիզը և մաքսահարկը։ Ծախսեր եղել են 396,923,073 ր., անցեալ տարվանից 2,682,440 ր. պակաս։ Ս. Պետերբուրգի համալսարանի մէջ անկարգութիւններ եղան. նոյեմբերի 10-ին ժողով էր նշանակված կազանի ուսանողների համակրութիւն յայտնելու և բողոքելու համար այն միջոցների դէմ, որոնք գործադրել են հոկտեմբերի անկարգութիւնների պատճառով։ Չը նայելով համալսարանի իշխանութեան և խոհեմ ընկերների խորհուրդներին, ամբիոնի ժողովը շարունակվում էր։ Որովհետև ուսանողները մերժեցին պոլիցիային և պոլիցմէյստերին, որոնք եկան համալսարանը, ներկայացնել իրանց առմանկները և շարունակեցին կազանի ուսանողներին համակրութիւն յայտնելը, խռովարարները տարվեցան Վասիլեօվսկի ուսումնարանի մանեժը և այնտեղ ցուցակագրվեցան։ Ցուցակագրվածները 280 հոգի են, մօտ 180 արձակված են, մնացածները կալանաւորված են։ Նրանցից 14 մարդ գլխաւոր առաջնորդները ուղարկված են իրանց Ցնոզների մօտ։ Համալսարանից կոտաքսվեն ժողովին և անկարգութիւններին գլխաւոր մասնակցողները։ „Голосъ“ լրագիրը հաղորդում է, որ երեկ կալանաւորվածների բոլոր շինութեան մէջ խարկովում կախված է Բէլօուսով։ Քահանան խօսում էր նրա հետ 22 րոպէ։ Դատաստիքը լսելուց յետոյ Բէլօուսով խաչակնքվեցաւ և համբուրեց խաչը։ Ինքը օգնեց դահճին պատանքը հագցնելու ժամանակ և տասատ քայլերով բարձրացաւ կախաղանի վրա։ „Новости“ լրագիրը հաղորդում է, որ Ակօրօվի ցուցակագրված կայքերը բռնագրաւած են կալուածքներից և դատարաններից։ Ընդհանուր արժողութիւնը մէկ և կէս միլիոն է։ Նրան կը ժառանգեն քոյրերը։

ԱՐԹԱՆԳԵԼՍԿ, 12 նոյեմբերի։ (Պաշտօնական հաղորդութիւն)։ Ռուս արդիւնաբերող բարիկովի յայտնութեան համեմատ սառուցների մէջ սեղմված գանիական շոգենաւ „Dimphna“ աջողութեամբ հասաւ վայգաչ, որտեղ կանգնել ձմեռը։ Բարիկով առնդրանքով անցաւ 800 վերստ և հոկտեմբերի 29-ին „Dimphna“ շոգենաւից նամակներ հասցրեց Մեզենակի պրիստաւին, որ նրանց ուղարկեց Արխանգելսկի գանիական հիւպատոսին։ Շոգենաւը անվնաս է։ Ծառայողները առողջ։ Պաշարներն կայ։ Նովայա Զէմլիայի մօտ ձմեռում են երեք ուրիշ շոգենաւեր։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 13 նոյեմբերի։ Պարտամուրհակների կուրսը բարձրանում է, ֆօնդերը սմրանում են։

ԲԵՆԱԶԱՆ, 13 նոյեմբերի։ Հոգաբարձուների ընդհանուր հաշուի մէջ Սիօպինի բանկի պարտքը դուրս է բերված 12,077,287 ր։ Պարտքերը ծածկելու համար կան. ժամանակաւոր պարտամուրհակներ 8,299,457 ր., ժամանակն անցած 3,108,717 ր., ուրիշ աղբիւրներ մօտ 400,000 ր։

ՕՒԻՍՍԱ, 13 նոյեմբերի։ Գանձապետի օգնական փաթթիսօվիչ մեզադրված է 47,000 րուբլ փառնելու մէջ Օդէսայի գանձարանից։ Նա դատապարտված է բոլոր իրաւունքներից զրկվելուն և աքսորանքին Տօբոլի նահանգը։ Գանձապետ Ռնաֆլօվին նախատինք է յայտնված գանձարանը անփոյթ պահելու համար։ Օդէսայի համալսարանի մէջ նոյեմբերի 18-ին կը քաւէարկվի ֆիտօվիչ առևտրական իրաւունքի doctor համար։

ՓԱՐԻԶ, 12 նոյեմբերի։ Մեծ իշխան Վլադիմիր Ալէքսանդրովիչ իր ամուսնի հետ երեկ ուղևորվեցաւ Բերլին։ 1882 թ. ապահովում է 80 միլիոն գինիքուր Հանրապետութիւն հիմնելուց յետոյ Ֆրանսիայի մէջ դա առաջին գինիքիան է։

ԲԵՐԼԻՆ, 13 նոյեմբերի։ Պարանների գործատարաններին հարց է առաջարկված արդեօք կարելի է բաւականանալ առանց ռուսաց կանեփի։ Գերմանական գեսպանը Ս. Պետերբուրգի բարձն Շվէյնից ուղևորվեցաւ Վարշին իշխան Բիսմարկի մօտ։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 13 նոյեմբերի։ „Прав. Вѣст.“ լրագիրը հաղորդում է, որ երեկ կայսրուհին Ս. Պետերբուրգի մէջ էր, ներկայ էր Մարիայի կանանց առաջին ուսումնարանի բացմանը, այցելից կոյր երեխաների ուսումնարանը և երեկոյեան գաւչնօի պալատի մէջ անլիֆօնով լսում էր „Ռիգօլետտօ“ օպերան, որ խաղացվում էր Մարինսկի Թատրօնի մէջ։ Երեկոյթը, ճաշկերոյթը և երաժշտութիւնը շատ լաւ են լսում։ Ներքին գործերի մինիստրութիւնից նահանգապետների ուղարկված շրջաբերականով յիշեցնում է գինուորների վարչութեան պատասխանատուութիւնը։ Զինուորների արձակման ժամանակ ծառայութիւնից, որչափ արձակվողը ընդունակ է թէ ոչ աշխատելու համար, որպէս զի անընդունակները չը վրկվեն թօշակից։ „Новое Время“ լրագիրը հաղորդում է, որ գինուցիներին բաժիններ տալուց և մայօրատներ կազմելուց յետոյ գանձարանի իրաւասութեան տակ մնացած հոգերը այսուհետև էլ կապալով կը տրվեն 12 տարի ժամանակով։ Կախանոցի մանուժողովը նախագծում է ուբիշադիներին ժանդարմներով փոխարինել, մեծացնելով վերջիններէ թիւը մինչև 40,000։

ՄԱԴՐԻԴ, 13 նոյեմբերի։ Փնտռտուքներ են միջոցներ անիշխանականների դէմ, որոնք ցոյցեր են անում Անդալուզիայի մէջ։ Շատերը կալանաւորված են։ Որովհետև ապահովական և ֆրանսիական անիշխանականների մէջ կապ կայ, ապահովական և ֆրանսիական կառավարութիւնները բանակցում են այդ հարցի մասին։

ՓԱՐԻԶ, 13 նոյեմբերի։ Լիոնի մէջ անիշխանականների կալանաւորումները շարունակվում են։

ԼՕՆԴՕՆ, 13 նոյեմբերի։ Էդինբուրգի դուքսը հիւանդացաւ բրօնխիտով։

ՆԻԺՆԻ-ՆՕՎԳՕՐՕԴ, 14 նոյեմբերի։ Ամտեղ ձմեռում են 1,000 նաւեր։ Ներծաղրվածք է 38 ատացահատ պատրաստել։

ՕԴԷՍՍԱ, 14 նոյեմբերի։ Ամէն օր մեծ քանակութեամբ ուխտաւորներ ուղևորվում են Սուսպէմ։ Երկաթուղու գծի վրա կիեվի և կազատինի մէջ ձնակոյտեր կան։

ՐԻԱԶԱՆ, 14 նոյեմբերի։ Բիկով խոստովանվեց, որ արհեստական բալասն էր դուրս բերում և կեղծ պիվիդենդ։ Նորդ Համուրգսիները գնֆիլդիա տուին։

ԿԱԶԱՆ, 14 նոյեմբերի։ Համալսարանի խորհուրդը բեկոտը ընտրեց Բուլիչին։

ՕԴԷՍՍԱ, 14 նոյեմբերի։ Զինուորական նահանգական դատարանը վճռեց, իսանենգատային ասոյճանաւորներ Սատվրակի և Գրիգորենկօյին կեղծաւորների համար, իսկ Սաֆոնով և վարշավսկի հրէաներին, կաշառքներով նրանց գրգռելու համար կեղծաւոր գործելու, գրկել առաջին երեքին իրաւունքներից և աքսորել Սիբիր, իսկ վարշավսկուն բանտարկել կալանաւորվածների թաղի մէջ $1^1/_2$ տարով։ Գանձարանին 125000 ր. վնասը վերցնել բոլորից։

Կ. ՊՕԼԻՍ, 14 նոյեմբերի։ Պետական դատաստանութեան մէջ մեզադրված լինելով, Պերվիչ-փաշա կալանաւորված է։

ԼՕՆԴՕՆ, 14 նոյեմբերի։ Էդինբուրգի դուքսը լաւանում է։

ԲԵՐԼԻՆ, 14 նոյեմբերի։ Եկող շաբաթ կը հասնի այստեղ իշխան Բիսմարկ։ Պրուսական ժողովը որոշից բարձրացնել Գերմանիա բերվող փայտի մաքսահարկը։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 14 նոյեմբերի։ Այսօր կայսրուհու ծննդեան օրին քաղաքը զարդարվեցաւ գոյնզգոյն դրօշակներով։ Եղանակը ամբ է, սահնակի ճանապարհը վատնում է։ „Правит. Вѣстн.“ լրագիրը հաղորդում է, որ Պաժսկի ուսումնարանի մէջ ուսանող Բուխարացի էմիրի որդին բերեց թագաւոր կայսրին նոր հիմնված բուխարացոց հանրապետութեան հանրապետական դրօշակը և զանազան ընծաներ թագաւորի, թագուհու և թագաժառանգի համար։ Ընդունվում է գինուորների շրջիայական անելը նրանց գինուորական բանտերը ուղարկելու ժամանակ։ Միայն ճանապարհին անկարգութիւններ անելները պատժվում են ձեռքի շրջիայ կրելով։ „Новое Время“ լրագիրը հաղորդում է, որ ուսանող նաւատորմութեանը նպաստող բնկերութեան վարչութիւնը միաձայն կարծիք յայտնեց կովկասեան տրանսիտոր ընդունելու համար։ Կնքագրված է գինուորական կալուածական բանկերի մէջ գինուորական հաստատութիւններից 2-ական պատգամաւորներ նշանակել։ Ս. Պետերբուրգի դուման մտադիր է ծախել քաղաքային կանոնագրութեան տանտամեակը շնորհակալութեան ուղերձ ներկայացնելով կայսրին, Հանգուցեալ կայսրի հոգեհանգիստը կատարելով, ուսումնարաններ հիմնելով և տոկոսներ նշանակելով ուսումնարանների մէջ։ „Голосъ“ լրագիրը հաղորդում է, որ գինուորական հաստատութիւններին վաշխառուներից ազատելու և նրանց անտեսութիւնը բարւոքելու նպատակով ֆինանսների մինիստրութիւնը մտադիր է օգնել գինուորական բանկերին, որոնցից պարտքեր պէտք է տրվեն գինուորների և վօլոստների ժողովների պրօշմամբ։ Կատաների վերահսկողները ընտրվում են տուն ունեցող գինուորներ, որոնք գինուղի կամ վօլոստի վարչութեան չեն մասնակցում։

ՓԱՐԻԶ, 14 նոյեմբերի։ Երեկ պատգամաւորների ժողովը սկսեց քննել պատերազմական մինիստրութեան բիւդժետը։ Կառավարութիւնը 590 միլիոն ֆրանկ է պահանջում, բացի այն ծախսերից, որոնք հարկաւոր են Տունիսի գրաւման համար։

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Fonds A.R.A.M

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԹԱՏՐՕՆ

ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ ԳՆԵՐՈՎ.

Հինգշաբթի, նոյեմբերի 18-ին, Հայկեն ներկայացումն

ՑՕԳՈՒՏՏ Պ. ԱԻԱԼԵԱՆԻ

Առաջին անգամ

ՊԱՏԻՒ ԵՒ ՓՈՂ.

կամ 5 արար. ֆարց. Պ. ՉՄՇԿԵԱՆԻ

Գերատեսկան խաղը պատրաստում է

ՍԻՐՈՑ ՓՈԽԱՐԻՆ ՍԷՐ

Հեղ. Յ. Շ. ՇԳԻԼՀԱԳԵՆԻ

1—3

ԴԱՇՆԱՄՈՒՐ վարձով է տրվում կամ ծախվում է. Դավիդովսկայա փողոց, տուն Քանանովի, բնակարան Քանանովի.

1—3

Վարձով են տրվում ԵՐԵՔ ԹԱՆՈՒԹՆԵՐ մեռանելով և առանձին ԳԻՆՈՒ ՄԱՌԱՆ Միխայլովսկայա փողոցի վրա, տուն № 11։ Գնի մասին տեղեկանալ նոյն տեղը դռնապան Ուշերից։

1—3

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՑԻՆ ՎԱՐԶՈՒԹԻՒՆԸ *յայտնում է, որ Նոյեմբերի 20-ին նշանակված է երկրորդ անգամ աճուրդ հոկտեմբերի 28-ին չը կայացածի տեղ, կառավարու տարու համար տուրքերը քաղաքային սպանդանոցի մէջ անասուններ մորթելու համար։ Աճուրդին մասնակցել ցանկացողները կարող են տեսնել պայմանները վարչութեան դրասենեակի մէջ առաւօտեան 9 մինչև 2 ժամը։*

1—3

КЁЛЕРСКАЯ
ДУШИСТАЯ ВОДА.

18—50

ՏԷՐ-ԱԲՐԱՀԱՄԵՆՑԻ

ՕՐԱՑՈՑ

Գինն է 10 կ. գումարով գնողներին 15% զիջումն

ԿՆՆՏՐՕՆԱԿԱՆ ԳՐԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑՈՒՄ.

Նոյն տեղը

Պ. Միանասարեանցի „ՓՆԱՐ ՀԱՑԿԱԿԱՆԻ" մեացած օրինակները՝ առկազմ 2 ր., կազմած 2 ր. 50 կ։

Տասից աւելի գնողներին 20% զիջումն։

(չ. և շ.) 3—6

Վերջնական վաճառումն չափազանց էժանացրած գներով անգլիական սեղանի ԱՄԱՆՆԵՐԻ և ՍԻՓԱՐՆԵՐԻ ՄԵԼՄԱՆԻ խանութի մէջ Թիֆլիսում երևանեան հրապարակի վրա № 13, տուն Իզմիրովի։

2—3

ԹՈՒՐԱՆԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

սխտամատիքատկան ընթացք

Դրիդորի Վարձելեան

Հայոց միջնակարգ ուսումնարանների համար մատն առաջին (սմբողջ Թուրք)

Մատնի տակից լոյս տեսաւ նոյն խնդիրների երկրորդ մասը (կոտորակ Թուրք և երթորդական կանոնները)։

Գինն է 40 կոպ.

Ուսումնարաններին զիջուի 20%։

Վաճառվում է վ. Շահվերդեանի լրագրական գործակալութեան խանութում։

Օտար տեղերից դիմում են այս հասցեով Тифлисъ, въ Агентство В. Шавердова:

Տրվում է վարձով մի լոյս սենեակ մեբելով, վառելափայտով, ամոթովով և ծառայով, ամսական 12 րուբլով կահկահայում խարլովսկայա փողոց, տուն № 9, ներքին յարկում։

ОТДАЕТСЯ одна свѣтлая КОМНАТА съ мебелью, отопленіемъ, самоваромъ и прислугою за 12 р. въ мѣсяцъ. Куки, Исарловская улица, домъ № 9, нижній этажъ.

3—10

ԲԱՑՓԻ

ՈՍԿԻ ԱՓԱԳԱՑ

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

Եւ վաճառվում է Թիֆլիսում կենտրոնական Գրավաճառանոցում և Հրատարակչի մոտ։

Գինն է ԳԱՂՑԻԿ ԿԱԶՄԱՒ 1 ր. 35 կ. առկազմ 1 ր. —

Հրատարակչի հասցէն՝

Тифлисъ. Іоаннесъ С. Степанянцъ на фабрикѣ Сали-оглы.

4—5

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

„ՀԱՑՈՑ ԼԵԶՈՒԻ ՈՒՍՈՒՑԻՉ"

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐՈՒԱՑ

Գ ա ս ա գ իր ք ը

„Կովկասեան գրախանութի" հրատարակութեամբ և ծախվում է նոյն գրախանութում։

Գինը 25 կոպէկ է։

Գումարով առնող և կանխիկ վճարողին 20% զիջումն կը լինի։

Կարելի է դիմել.

ТИФЛИСЪ. Кавказская книжная торговля—З. П. Григурову.

կամ

ТИФЛИСЪ. на Авлабарѣ. Ованесу Назарянцъ.

Ե. Նազարեանց.

Տրվելիս է **ԿՐԿՆԱԿԻ ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՀԱՇԻՒՊԱՀՈՒԹԻՒՆ ՀԱՑՈՑ և ՌՈՒՍԱՑ** *լեզուներով. պայմանների մասին կարող են դիմել ինձ մօտ* **ՋՈՒԲԱԼՕՎԻ** *քարվանսարայ, Գասպարեանցի մոտ տաղավիներում ամեն ժամանակ։*

ՍՄԲԱՏ ԳԻՏԱՏԱՐԵԱՆՑ

ԹԷՅ *առաջին հունձի այս տարի չափազանց դյնաւոր և հոտաւէտ Ա.ՂՊ ԹԷՅԻՑ*

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ *մէջ ստացված է 50,000 ֆունտ և ծախվում է 25% էժան և աւելի լաւ քան թէյ ուրիշ տեղ։ Օրինակ. Լաւ ԿՈՆԳՕ ԹԷՅ 1 ր.—1 ր. 20 կոպ., պատուական ՍԱՆՖԱ ԹԷՅ 1 ր. 40 կ., հիանալի ՄՕՆԻԿ ԹԷՅ 1 ր. 60 կ. այս թէյ ամեն տեղ ծախվում է 2 ր.—2 ր. 50 կ., գերազանց ԿԱՑՍԱՆՈՒ ԹԷՅ 1 ր. 80 կ. և ամենալաւ Ֆու-Չու-Ֆու ԹԷՅ 2 ր. մաքուր թէյ առանց թղթի։ Նոյն տեղը սովորաբար լինում են 500 երկաթէ ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ 6 ր.—60 ր., երկաթէ ԳՐԻՉՆԵՐ ամբողջ ԱՆԳՐԻՈՒՄՆԵՐ համար, շոկոլադ Ֆրայ, շեվրէլի ԴԱՆԱԿՆԵՐ, վերականգնող ՄԱԿՄԱՍՏԵՐ մազերի համար, հրացաններ ԳԱՈՒՆ, ՐԷՎՕԼՎԵՐՆԵՐ վերլի, ԹԱՄԲԵՐ բարձերի, կօմանի նըշըշայ, ԱԼԲՕՄՆԵՐ շեվրէլի կէս գնով։* **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹ, ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԷՋ ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԼԵՐԻՑՈՒՄ** *№ 156, 157, 158, 159 և 160։*

78—100

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ ԹԻՖԼԻՍԻ ԳՆԵՐԻ ՆՇԱՆԱԿՈՐ ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆ

(MAISON DE CONFIANCE) ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԵՐԻԱ № № 156, 157, 158, 159 և 160.

Համեմատական գէպ Թէյ

1	ր.	10	կ.	Թէյի հետ ամեն տեղ	1	ր.	30 կ.
1	„	20	„	. . . . .	1	„	60 „
1	„	40	„	. . . . .	1	„	90 „
1	„	60	„	. . . . .	2	„	20 „
1	„	80	„	. . . . .	2	„	50 „
ամենաթանկ		2	ր.	. . . . .	3	„	— „

Մի և նոյն տեղը գործակալութիւն վաճառման շոկոլադի և կակաո-Ֆրայ էսենցիայի, Գալոշների բեռկվիտների, Բազմի կօնֆեկտների, Շեվրէլի դանակների, Տուրնեռի գրիչների, Դասի հրացանների, վեկտի բեռկոլների, Բարնաբյի Թամբերի, մեկենի ամաններ, կօմանի կրտսեր և մանուկներ, Շեվրէլի տլբօճներ և այլն և այլն։

28—100

Մ ի ջ ի փ ո ղ ո ց, կ ա թ ո լ ի կ է ա կ ա յ ա փ ո ղ ո ց ի ա ն կ ի ւ ն № 13.

Ա.ՂՊԻ էժան, քան Թէյ ուրիշ տեղ ծախվում են. ՎԻՆՆԱԳԻՒ ՄԵՐԼՕ ամենայն տեսակ, Ֆրանսիական և անգլիական երկաթէ ԿՈՍՎԱԹՆԵՐ 8—30 ր., Չամպանիներ 250—25 ր., սակվօյաժներ 1. 30—12 ր., սուրդուկներ Ճանապարհի 6—35 ր., մսրաններ (погребцы) 6—25 ր., սամօվարներ 60 կ.—1.25 ֆունտը., կուխոնների պղնձէ ամաններ, գեղմանների երկաթէ էմալով ամաններ. ուժիվալնիկներ մրամօրնի 38 ր.—75 ր., հրացաններ երկու լուլանի 6—32 ր., ռեվոլվէրներ ամենայն տեսակ 3. 50—30 ր., պատմաններ. (գուլաններ) բեռկոլների, սիգար Ռենգարդի ֆարբրիկից. պապիրոս և խամրաքար կուշնարօվի գրչի պապիրոսի. 5,000 ՖՈՒՆՏ ԹԻՑ (չայ) ԵՂ. ԳԱՊՈՎՆԵՐԻ, բրոկվիտ. (սուխար չայու և կաֆէի) էլինէմի. կօֆէ էլինէմի և մխիթարեանի. պնաեբրուդում 40—1 ր. 25 կ. Հայելիներ ամենայն տեսակ 28 կ.—240 ր., պրոթկայ գինեփաճառների, Հանքային և գարեջրի (для зельтерскихъ водъ и пива) գուլթուկ (пухъ), պատմաններ սամովարի և չայու, դանակ չանգալ գանազան ֆարբրիկաների 1 ր. 20 կ.—25 ր. գուժիներ. գրչակոմներ 1 ր. 80 կ.—5—60 կ. գանակ ջիբի 1—60 կ.—12 ր., գանակ հացի 20 կ.—1 ր., հատը, կուխոնների 1—40 մինչև 3—20 կ. պրեբօր. մեա կարելու մանշետայ. Անգլիական ութեռներ, Բրիտանական չայնիկներ, կաֆենիկներ ամենայն տեսակ, Ջաղացներ կաֆէի համար, Ֆիլտեր—Ջուր մաքրելու, կրտսմալ կատօրկէն 18 կ., վաքս Ֆրանսիայի ժահիչ, Թուղթ փաշաի, կանվերտներ, սուրգուչ, մատիտ, գրիչ երկաթէ, գրչակոթ, քարեռախտակ, Թանաք, Թանաքամաններ, պրեսպապիեներ, գդալներ սեղանի և չայու Ֆրաժէ, վարշավի և բրիտանական գուժիները 1—50 կ. մինչև 12 ր., և չայու 45 կ.—5 ր., չամիչկէք 45 կ.—5 ր., շամպանիներ ամեն տեսակ 25 կ.—12 ր. Ջուխտ, պոլսապաշկաներ վարշավու, ՈՒԶԻՆԻ ԿԱԼՕՇՆԵՐ, ամեն տեսակ, գուլբաններ կանանց և մարդկերանց 15 կ.—50 կ. Ջուխտ, շապիկներ, մարդկերանց պատմաներ, պնտարիներ 35 կ.—4—50 կ., հատ, ասեղնեի և շորի. ասեղներ շիմայու ասկոլե, գատապերչոմի և փայտե, չտականներ գլխի, շորի, սապոնի, պոմի և կարաի համար. չուլքի Թէլ (бумага) մետակի կօշի և շալէ (гарусъ) Թելչատակէք մարդկերանց և կանանց, պրոտմաններ, քիսաներ, պապիրոսի ամաններ և մանր գալանտերեյնի ապրանքներ, սապոն ամեն տեսակ 3 կ.,—30 կ., կոտր, Հոտավետ ջրեր, պուդրա, Գիլեյերին ջրի քացախ, Հոտավետ պոպաշոներ ԿԻԼԵՐԻ ԼԱԲՕՐԱՏՈՐԻՑ. և այլն և այլն և այլն։

Վաճառականներին առանձին պայմաններով և զիջումով վերոյիշեալ ապրանքներ մեծ քանակութեամբ միառեռ գտնվում են ՄԻՒՐԱՑԻԼ ՏԷՐ ՆԻԿՈՂՈՍՏԱՆՑԻ պահեստում։ (въ складѣ) *մէջի փողոցում կամոլիկաց փողոցի անկիւնում № 13.*

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել հեռաւեռալ հասցէով. Тифлисъ Михаилу Н. Теръ-Никогосову.

173—180

Մ ի ջ ի փ ո ղ ո ց, կ ա թ ո լ ի կ է ա կ ա յ ա փ ո ղ ո ց ի ա ն կ ի ւ ն № 13.

ՕԳՈՍՏՈՍ ԱՄՍԻ ՄԻԿԻՑ

ՍԿՍԵՑ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԵԼ ՎԻԵՆՆԱՑՈՒՄ

L'ORIENTAL

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԹԵՐԹԸ, ԱՄԻՍԸ ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՄ։

„Ժուրնալ դ'Օրիան" լրագրի հին բաժանորդներին դադարեցրած Թերթի տեղ կուղարկվի այդ նոր հրատարակութիւնը։

„L'Oriental" Թերթի տարեկան գինը 8 րուբլ է, կէս տարվանը 4 րուբլ։

Գրվել կարելի է „ՄՇԱԿի" խմբագրութեան մէջ, կամ ուղղակի վիեննայում գիմելով հեռաւեռալ հասարակ հասցէով. Vienne (Autriche) M. F. Salles I. Neuer Markt 9.

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 15 Ноября 1882 года

Типогр. Главн. Упр. Главнонач. гражд. час., Лор.-Меликов. ул. каз. д.

Fonds A.R.A.M

№ 213 Նոյեմբերի 17 Շաբաթ 1882 Նոյեմբերի 17 Շաբաթ № 213

ՏԱՍՆԱՄԻԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի կէս տարինը 6 րուբլի
Առանձին համարները 5 կոպէկ։
Թիֆլիսում պրծում են միմիայն խմբագրատան մէջ։
Յաճախորդագրութիւնք դիմում են ուղղակի
Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և ուրբաթ օրերից)։
Յայտարարութիւն ընդունւում է ամէն ժամի։
Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ։

ՔԱՂԱՔԱՑԻՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆԱՑԻՆ

„ՄՇԱԿ“

ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ ԼՐԱԳԻՐ

(ՏԱՍՆ ԵՒ ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ)

ԱՌԱՋԻԿԱՑ **1883** ԹԻՒՆ

կը հրատարակուի նոյն ձիրքով և նոյն պրոգրամմայով։

ՊՐՕԳՐԱՄ

I. ՏԷՐՈՒԹԵԱՆ ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։ II. ԱՌԱՋՆՈՐԴՈՑ ԾՕԹՈՒԱԾՆԵՐ։ III. ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Ընդհանուր յօդուածներ, ֆրմխակցութիւններ, լուրեր։ IV. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Ընդհանուր յօդուածներ, ֆրմխակցութիւններ, լուրեր։ V. ԹԱՒԻՆ ԼՈՒՐԵՐ։ VI. ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։ VII. ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ Ֆելիետօն, վէպեր, ինքնագրեր և թարգմանական յօդուածներ դիտութեան ամէն ճիւղերից, ֆրմխակցութիւններ։ VIII. ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։

ԲԱԺԱՆՈՐԴՈՒԹԻՒՆ։ Տարեկան 10 րուբլ. վեց ամսվայ 6 րուբլ. իւրաքանչիւր ամսվայ 1 րուբլ։
ՀԱՏՈՒԿ համարները 5 կոպէկ։
ՀԱՍՑԷՆ։ *Тифлисъ, редакція «Мшакъ.»*

Խմբագիր—Հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲՈՂԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Հասարակական անտարբերութիւն։—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ Երեւանից։ Նամակ Զաքաթալից։ Նամակ Ախալքալաքից։ Նամակ Մոզոլկից։ Նամակ խմբագրին։ Ներքին լուրեր։—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Թիւրքիա։ Եգիպտոս։ Արտաքին լուրեր։—ԹԱՒԻՆ ԼՈՒՐԵՐ։—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։

ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԱՆՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆ

—

Մեր քաղաքային ընտրութիւնների ժամանակ ընտրողները առհասարակ շատ քիչ թիւով են ներկայանում ընտրութիւններին։

Այս տարի, օրինակի համար, առաջին բաժնում, 60 ընտրողներից միայն 35 հոգի էին մասնակցում ձայնատուների ընտրութիւնը, երկրորդ բաժնում, մօտ 250 ընտրողներից միայն 103 ձայն առողներ ներկայ էին գաղտնի ընտրողական ժողովին։

Եթէ ժողովրդը, ընտրողների մեծամասնութիւնը գժգոհ է իր ներկայիդիսութիւնից և նրա գործունէութիւնից քաղաքային գործերի ասպարիզում (և Ճշմարիտն ասած պատճառ էլ ունի, մեր կարծիքով, գժգոհ լինելու), եթէ գժգոհ է քաղաքի դումայից, ուպրավայից, եթէ կարծում է որ մեր քաղաքային գործերի վարողները, առհասարակ, աւելի աչքի առաջ ունեն իրանց անձնական շահը, քան թէ ընդհանրութեան օգուտը,—ի՞նչն է այն ժամանակ բոլոր ընտրողները չեն դալիս, չեն ներկայանում չեն մասնակցում ընտրութիւններին, որպէս զի իրանց ուզած անձերին ընտրեն։

Տրտնջալ գժգոհ լինել, բայց գործ չը կատարել, գործի մէջ չը մտնել, երբ իրաւունք է առած գործ կատարելու,—գա վերին աստիճանի աններելի անտարբերութիւն է հասարակութեան կողմից։

Եթէ հասարակութիւնը համոզված է որ իր քաղաքային գործերը, ոչ էլ որ և է այլ հասարակական հիմնարկութիւն չը պէտք է թողնել մի որ և է նեղ կուսակցութեան, պզտիկանութեամբ, խնամութիւններով, փոխադարձ նիւթական շահերով կապված մարդկանց ձեռքում, այլ պէտք է աշխատել ամենակերպ տալ գործերին ամէն կարգի, ամէն կշռման, ամէն տեսակ տարրերի, ամէն համոզմունքների մարդկանց,—այն ժամանակ ի՞նչն է ինքն հասարակութիւնը չէ աշխատում, չէ ջանում այդ իր նպատակին հասնելու։ Ոյժը նրա ձեռքին է, ի՞նչի չէ գործածում այդ ոյժը, ի՞նչի անտարբեր է թո՛ղ գայ, թող մասնակցի ընտրութիւններին, թող հին գործողներին, որոնցից գաղափար ունի գժգոհ լինելու, այլ և չընտրի, այլ ընտրի նորերին, իր ուզած մարդկանց։

Իսկ եթէ այդ չէ անում հասարակութիւնը, ինքն անտարբեր է մնում դէպի քաղաքային, հասարակական գործերը,—թող այնուհետև ապարդիւն պատասխանատուութիւն չը յայտնի, եթէ ապագայում գործերը վատ կերթան։

Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԵՐԵՒԱՆԻՑ

—

Նոյեմբերի 11-ին

Խորհրդով ենք տալիս «Մշակի» ընթերցողներին ձեռք բերել «Գանձի» 27 №-ը, ուր կը տեսնեն.—1) Վեհափառ կաթողիկոսի յաւելի հիւանդութեան մասին բժիշկների կայացրած արձանագրութեան պատճէնը, 2) 41 անձերի ստորագրութիւն նոյն վաւերացրած մի արձանագրութիւն, որով և բնում է պարզ թէ ս. Մանկունաց ուղարկած իրեզէնները ինչո՞ւ կալանաւորեցին Արևանում և թէ՝ 3) ինչպէս առանց կարևոր քննութեան կ. Պօլիս դնացին շատ թղթեր, որոնց քննութիւնից ո՞ւ պիտէ ինչեր պիտի յայտնվէին։

Մի և նոյն համարումն է տպված և ս. բժիշկ Տէր-Գրիգորեանի մի յօդուածը, իբր պատասխան իմ այն յօդուածին՝ որ տպված է «Մշակի» 198 համարում։ Հետաքրքիր է այդ յօդուածը, որովհետև այդ տեղից երևում է թէ նախ՝—Վեհափառ Հայրապետի հիւանդութիւնը ինչ աստիճանի է հասած եղել, երբ մտածել են ս. բժշկապետ Գալբէկին խորհրդի հրաւիրելու. երկրորդ՝ թէ ինչպէս ս. բժ. Տէր-Գրիգորեանն էլ՝ Նորայրի հաղորդած լուրերից առաջ ևս, միաք է ունեցել իւլևաէնեան Նախանձելի գրութիւնը նիւթական մասի վերաբերութեամբ, ցանկացաւ օգնութեան ձեռք կարկառել ներկայ ուսումնական տարուց օժանդակութիւն առալով տարեկան 50 ր.։ Գոհելի է պարոնի արարքը, մանաւանդ, որ այդ օժանդակութիւնը անելու է նա, քանի իրեր կենդանի է, իսկ իրանից յետոյ՝ պարտաւորեցնում է իր ժառանգներին կամ խնամակալին անել մի և նոյնը, քանի որ գոյութիւն կունենան նրա անշարժ կալուածները։ Այս իրաւութիւնը անխոտոր միաքու համար, պարոնը բարեհաճեց ստորագրութիւն տալ հոգարարձութեանը քաղաքիս դիպուտատների և այլոց ներկայութեամբ։ Տեսնելով այս բարի գործը, հրատարակապէս յայտնում ենք վերոյիշեալ պարոնին մեր ջերմ և անկեղծ շնորհակալութիւնը։

Ցնծագնում եմ նոյնպէս եղբարց Արտէմ և Գրիգոր Ցարութիւնեանցներին իրանց խոստումները, պարոններից առաջինը խոստացաւ. նուիրել ուսումնարանին մի խանութ, որ կարօտ է փոքր ինչ նորոգութեան, բայց նորոգով ապահովութիւն կարելի է համարել ուսումնարանի համար, իսկ երկրորդը, լինելով քաղաքիս դիպուտատ, խոստացաւ նուիրել 100 ր. այդ պաշտօնից առացիք։ Յոյս ունեմ, որ վերոյիշեալ պարոնայք չեն ուշանի իրանց խոստումները, մանաւանդ որ ունին բաւական մեծ կարողութիւն, և նրանց համար այդպիսի նուէրներ, կարելի է ասել, մի չնչին բան է, իսկ ուսումնարանին կարող են պատճառել օգտակարութիւն։

Պատահմամբ գտանվելով Զաքաթալայի մէջ սպասեցի ս. Յովհաննէս Նազարեանը՝ այցելից մեր ուսումնարանը և տեսնելով այնտեղ կենդանի պատահմանները, վարձատրից նոցա ընծայելով 20 օրինակ «Երրորդ տպիր» առնուով գրքոյկը, որը պէտք է բաժանել տաղտկալի աշակերտներին յանվարին և կամ քննութիւնից յետոյ։ Յայտնում ենք մեր շնորհակալութիւնը վերոյիշեալ պարոնին։

Դանիէլ Տէր-Զաքարեանց

ՆԱՄԱԿ ԱԽԱԼՔԱԼԱՔԻՑ

—

Նոյեմբերի 11-ին

Ձը նայելով որ մեր թղթակցութիւններից շատերը ուսումնարանաց վրնաղը, նրանցում տեղի ունեցած երևոյթներն են նկարագրում, և այդ պատճառով միակողմանի են, բայց դարձ այն օգտակար ունենն, որ հայ ուսումնարաններն գործով հետաքրքրվող անձինք, յաճախ գրուածց մէջ տեսնում են գաւառական հայ ուսումնարանների զրութիւնների պատկերը։ Թէ մեր հայերը որքան են գնահատում գրան՝ ապացոյց են բազմաթիւ թղթակցութիւնները ուսումնարանաց մասին։

Իւրաքանչիւր հայ անհատ իր հասկացողութեան համեմատ գիտէ, որ հայ ուսումնարանը հասարակական հիմնարկութիւն է, որ իւրաքանչիւր մարդ կարող է նրա վրա խօսել, վիճել և դատել։

Դա ի հարկէ մի գնդեցիկ գրաւական է ուսումնարանների յառաջդիմութեանը։ Իւրաքանչիւր ուսուցիչ գիտէ, որ իր գործունէութեան վրա հսկում են հարիւրաւոր աչքեր, գիտէ որ հարցաքննութեան միջոցին մի ամբողջ հասարակութեան դատարանի քննադատութեանն է ենթարկվելու իր պարապմանց արդիւնքը։

Կարծեմ բաւական չափեր կան որ ուսուցիչը քնելու չէ։

Այդ իրողութիւնը իր ակնյայտնի օգուտ հետ ունի իր թերութիւնները, որ ծագում են ժողովրդի տգիտութիւնից։

Մեր ժողովուրդը թէև ուսումնարանաց վրա իր ունեցած իրաւունքների մասին լաւ տեղեկութիւն-

Fonds A.R.A.M

Fonds A.R.A.M

Հետևյալը 23-ին ինքն իր կյանքին ձեռք տվավ Լիվերպուլում ապրող անգլիացի հայտնի ճարտարապետ Ա. Լիվերպուլ։

Հետևյալը 31-ին

— ՄԱՀՎԱՆ ԱՄՍՈՑ

***

Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների Ֆիլադելֆիա քաղաքում 10 տարի առաջ հիմնված Ամերիկյան Ազգային Ընկերությունը (Compagnie Nationale Américaine) ունի 600 բ. օդաչելիք նավ, որոնցից 5 հատ արդեն ի գործ է դրված։ Ընկերությունը 100 տարի ժամկետով պայմանագիր է կնքել Ամերիկայի կառավարության հետ, որի համաձայն նա պարտավորվում է ամեն տարի 100-ական նավ շինել և ամեն 10 տարին մեկ անգամ նորոգել։ Ընկերությունը 40 միլիոն դոլար (մոտ 100 միլիոն ռուբլի) կապիտալ ունի։ Ընկերության նավերը կարող են 120 կիլոմետր արագությամբ գնալ։ Նավերից մեկը, որ 8 հոգի կարող է տանել, 6000 տարի է ծառայելու համար։ Ընկերությունը ամեն տարի 150-ը նավ է շինելու, որոնցից 100-ը պիտի ուղարկվի Եվրոպա։ Ընկերության գործակատարները Եվրոպայում արդեն սկսել են գործել։ Ընկերությունը 609 տարի է ծառայելու համար։ Ընկերության նավերը կարող են 120 կիլոմետր արագությամբ գնալ։ Նավերից մեկը, որ 8 հոգի կարող է տանել, 6000 տարի է ծառայելու համար։ Ընկերությունը 40-ը միլիոն դոլար (մոտ 100 միլիոն ռուբլի) կապիտալ ունի

իրեր, որոնք Մանկունու սեփականութիւն, իհարկէ, չեն կարող համարվել: Ահա ինչ է ասում լրագիրը: «Այդ պահարանների մէջ իրերը մեծապին հանդերձեղէնների կտորներ էին, կրծատարի հարսնեվիք, արծաթեղէն, ոսկեղէն զարդեր, զրպիր, ասեղնագործ սեղանի սփռոցներ, որոնք կարող էին լինել սեփականութիւն ամեն մի հարուստ հողևորականի, կաթոդիկոսից սկսած: Բոլոր հատուածակութիւնը վկայեց միաձայն թէ վճռորամ եպիս. Վենիամինը ծանր զրպիրները իւնկատի առնելով, պատասխանեց նրան՝ ոչ մէկ բան չը շարժել վենդատնից, իսկ երկրորդ՝ եթէ կամենում էր իր սեփականութիւնը այժմէն իսկ անպատճառ ուղարկել Կ. Պոլիս, պէտք է անէր այդ դիատութեան Սինոդի, զրաւոր վկայականով առաջնորդած: Արկղների մէջ երևեցան նաև վեհ. Հայրապետի դիմատառն գործերը, պաշտօնական անձանց դրութիւններ, նամակներ, պ. Ամատունուց ուղարկված տոկոսաթղթեր կուսակների հաշիւներ, վանքական զանազան թղթեր, ինչպէս հանդուցեալ Գաբրիէլ Արքազովիկու ձեռագիր աշխատութիւններից պատմութիւն Գէորգեան ճեմարանի, Հոգեբանութիւն, նամատակս և այլ հեղինակների մի քանի անտիպ դրուածներ: Այդ բոլորը վճռորամ եպիսկոպոս Մանկունու սեփականութիւնը չը լինելը, բացի անձնական նամակներից, որոնք խառն էին միւս թղթերի հետ, բոլոր հանդիսականք առանց բացառութեան վկայեցին:»

Կիրակի, նոյեմբերի 14-ին Աւծրունու թատրոնում հայ դերասանական խումբը տուեց առաջին ներկայացումն է ժամանակած գներով: Գները էժանացնելու և այդպիսով թատրոնը ամբողջ ժամչելի գարձնելու միտքը կատարելապէս աջողվեցաւ, որովհետև թատրոնը գրեթէ լիքն էր: Էժանացրած տոմսակները գրեթէ բոլորը ծախված էին: Մենք խորհուրդ կը տայինք դերասանական խմբին, եթէ միջոց կայ, ապրիլի էժանացնել գները: Կիրակի օրվայ ներկայացման գներով ամբողջ եկամուտը 350 րուբլուց աւելի է, եթէ 50 րուբլու ևս պակասացնէին գները, գործը աւելի աջող կարող է գնալ:

Բժշկապետ, պրոֆէսոր Շլեմանից խնդրում է մեզ յայտնել, որ նա «Новое» հիւանդոցից անցաւ ուրիշ բնակարան, այն է Գալովինսկի պրոսպեկտի վրա, Շեհովի առան, այն բնակարանը, որտեղ դեռևղված է պ. Երմակովի փոտոգրաֆիան: Բժշկապետը չարունակում է առաջվայ պէս ընդունել հիւանդներին ամեն օր, առաւօտեան 9 ժամից մինչև $11^1/_2$ ժամն:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԹՒՐՔԻԱ

Կ. Պոլսի «Հայրենիք» լրագրի մէջ կարդում ենք հետևեալ եղեռնագործութեան մասին, որ կատարվեցաւ Մուշի մէջ:

«Վանէն ուսափացի մը կը հեռագրէ տեղիս անգլիներէն լրագրին, թէ Մէհմէտ Ալի անուն հռչակաւոր աւազակապետին եղբայրը ուզեր է բաղէշի կառավարիչը սպանել, սակայն ձերբակալվելով բանտարկվեր է: Մէհմէտ Ալի իր եղբայրը ազատելու համար իր խումբով Մուշի բանտին վրա յարձակեր, սակայն պահապանք ժամանակին իմանալով, աւազակը վաներ են, բանտարկեալ եղբայրը բանտին մէջ սպանվեր է: Մէհմէտ Ալի իր վրէժը լուծելու համար Մուշի շրջակայները գանվող երեք հայ գիւղերու վրա յարձակեր և գանձնք կողոպտելով գիւղացիները սպաներ, շատ մը կիներ և կոյսեր լկեր և փախեր է: Զը մոռնանք ըսելու թէ ժիշեալ Մէհմէտ Ալին եղբօր դիակը դուրս հանելու համար երկրորդ անգամ Մուշի բանտին վրա յարձակեր, դուրս հաներ և բանտապանները ալ ձերբակալելով քթերնին և ականջնին կտրեր է:»

ԵԳԻՊՏՈՍ

Արաբի-փաշա իր բանտից կայսրկի մէջ գրեց հետևեալ նամակը «Times» լրագրին եգիպտական ապստամբութեան մասին:

«Պարան. «Ջեմայիլ» լրագրի № 1105-ի մէջ «եգիպտական ապստամբների կալանաւորուեան» վերնագրով մի յօդուած կարդացի որի մէջ ասված էր, թէ ապստամբներ էին օֆիցերները, բէդուինների շէյխեր, կադիներ, պատգամաւորներ, ուլեմներ, մուդիրներ, աստիճանաւորներ, թարգմաններ, վաճառականներ և գործակատարներ: Պատք բռնված են և բանտարկված: Հարցնում եմ ապստամբների բոլոր առաջնորդներից, եթէ պիւնարներն են ապստամբներ, ուրեմն ինչէ բանտարկվեցան և անպատճառ այդքան շատ անաւանիներ, ուլեմներ, կագիներ և այլն: Եւ քանի որ ամբողջ ազգութիւնը և ազգաբնակութեան բոլոր դասակարգերը ձգտում էին հասնել միայն մի նպատակի, այն է պաշտպանել և ապատել իրանց հայրենիքը, ուրեմն այդ մարդկանց ի՞նչէ են անուանում ապստամբներ: Ճշմարիտն ասած, կատարեալ բռնութիւն է, որ այդ մարդկանց հետ վարվում են ինչպէս ապստամբների հետ: Պատերազմը սկսվեցաւ մարդկային և Աստուածային օրէնքների հակառակ և հանդիսաւոր հրամանի համեմատ, որ կազմվեցաւ մինիստրների խորհրդի մէջ խեդիվ և սուլթանի դեսպան Դերվիշ-փաշայի նախագահութեամբ: Երբ զինուորները և բնակիչները Թողին Ալէքսանդրիա, խեդիվը անցաւ այն մարդկանց կողմը, որոնք պատերազմում էին նրա հայրենիքի դէմ, այնինչ այնպէս վարվեցաւ, որ արդելված է բոլոր օրէնքներով: Եգիպտական ամբողջ ժողովուրդը պահանջում էր գահընկէց անել Տէվֆիկ-փաշային, որովհետև նա իր հրամանով խանգարեց Աստուածային և մարդկային ամենաբարձր օրէնքները: Այդ մասին տեղեկութիւն արվեցաւ սուլթանին, որ պահանջում էր շարունակել պատերազմը: Եւ գրանից յետոյ մե՞նք ենք ապստամբները: Ես ասեցի, որ մենք պաշտպանում էինք մեր հայրենիքը Աստուածային և մարդկային օրէնքների համեմատ և պատհակառակն ասողը սուտ է ասում և կրքի և փողի է ծառայում: Կատարեալ համոզմունք, որ խաչեմի ուլեմները և բոլոր երկիրների մահմետականները խոստովանում են, որ մենք չենք գտնա եկել Աստուծոյ դրքի մէջ ցոյց տուած սահմաններից և որ մենք անիծում ենք այն նախագիծը, որին ենթարկվեցանք և որ ընդդէմ է ամեն տեսակ իրաւունքի: Հարցնում ենք ճշմարտասէր մարդկանցից, արդեօք իրաւացի է, որի երկրի զաւակները զուրկ են ամեն տեսակ դիրքից, և նրանց անդերը բռնել են օտարականները նրանց հետ եկած չերքէզների, ալբանցիների և բոլգարացիների հետ, այնպէս որ ամենաստոր պաշտօնն անգամ օտարն ունի և ոչ թէ եգիպտոսի զաւակը: Մինչև եգիպտացիները նոյնքան լաւ չէն, որքան բոլգարները և այլ օտարականները: Այնու ամենայնիւ մենք կը գտնենք այնպիսի մարդասէրներ, որոնք պաշտպանում են իրաւունքը ժամանակակից բռնութեան դէմ, որ անպատում է մարդկութեանը: Ահմէդ-Արաբի եգիպտացի»:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Լօնդոնից հեռագրում են նոյեմբերի 6-ին: Հանդիսականների ահագին խմբեր պատրաստվում են ներկայ գտնվել այսօրվայ ալբայական զօրախաղին, այն զօրք, որ մասնակցել է եգիպտական արշաւանքին: Տեսարանը աննախաձաւոր է լինելու: Թագուհին վ[illegible]նձօրից եկաւ Լօնդոն 11 ժամին:

—Լօնդոնից հեռագրում են նոյեմբերի 6-ին: Զօրախաղը դեղեցիկ կերպով կատարվեցաւ: Սեր Ուէլոլէյ, կօննաուտի դուքսը և հնդկական զօրքերը մանաւանդ սիրալիր ընդունելութիւն գտան:

—Ալէքսանդրիայից հեռագրում են նոյեմբերի 5-ին: Աստեղ գտնվեցան Արաբիին գրած սուլթանի երկու նամակները: Առաջին նամակը գրված է չէյխ Մահմէդ Զաֆիրի ձեռքով, որը սուլթանի խորհրդատուն և բարեկամն է, երկրորդը գրված է սուլթանի անձնական ադիւտանտ Ահմէդ-Բաահիր-փաշայի ձեռքով: Մահմէդ-Զաֆիր, յայտնելով սուլթանի յանձնարարութիւնը, ասում է այսպէս. «Խալիֆատի իրաւունքները եգիպտոսի վերաբերութեամբ, չնորհիւ անիծեալ չան—անգլիացիների աջողված ինտրիգներին, վտանգի մէջ են գտնվում, այդ իրաւունքները միայն զօք կարող էք պաշտպանել: Այդ պատճառով սուլթանը յոյս ունի, որ զօք չէք խոյս տայ Ֆրանսիացիներին և անգլիացիներին, մանաւանդ վերջիններին, որ գրաւեն եգիպտոսը ինչպէս Ֆրանսիացիքը գրաւել են Տունիսի վիլայէթը: Թոյլ և կամազուրկ խէդիվ Տէվֆիկի վրա սուլթանը յոյս չունի: Աշխատեցէք ոչնչով պատճառներ չը տալ ազգ օտարազգիների ձեռքը, որոնք մտադիր են յայտնել իրանց պահանջները եգիպտոսի վերաբերութեամբ: Ահմէդ-Բէահիր-փաշան ձեր մասին չատ լաւ բաներ էր ասում սուլթանին: Այս նամակը առանձին քարտուղարի ձեռքով է գրված առանձին կնիքներով նրա համար, որ դուք այդի առաջ ունենաք այս յանձնարարութեան մեծ նշանակութիւնը: Զդոյշ կացէք, որ այդ նամակը չընկնի Իսմայիլի, խալիմի կամ Տէվֆիկի ձեռքը: գրագրութիւնը հատատարիմ մարդկանց ձեռքով ուղարկեցէք, ամեն լաւ է պատահարները մեր ուղարկած մարդկանց ձեռքով ուղարկեցէք»: Թիլիգրամ Մահմէդ-Բաահիրի նամակի մէջ ասված է. «Հնարաւորութիւնների, մանաւանդ անգլիացիների ինտրիգներին, որոնք կաշկանդել են եղիպտական ներկայացուցիչներին: Ձեր բարեկամներից մէկին կայիրէ և Ալէքսանդրիա ուղարկեցէք ներկայացուցիչների կարծիքը իմանալու համար»: Արաբիի գործի վերաբերութեամբ մեղադրական ակտը դեռ ևս չէ վերջացրած և 10,000-ից աւելի թերթերից բաղկացած կը լինի:

—Ալէքսանդրիայից հեռագրում են նոյեմբերի 8-ին: Սուդանի ապստամբութիւնը մեծ չափեր առացաւ: Եգիպտական կառավարութիւնը տասն և մէկ հազար մարդուց բաղկացած զօրաջոկին ուղարկեց ապստամբների դէմ: Եգիպտական զինուորները ապստամբվեցան և հրաժարվում են Սուդան գնալ: Մինիստրութեան դրութիւնը անհատատ է համարվում. ապատում են, որ Նուբար-փաշային կը յանձնվի նոր մինիստրութեան կազմելը:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Թատրոնական հրդեհների ստատիստիկան: Վերջին տարիների ընթացքում թատրոնական հրդեհների 252 դէպքեր կային: Գտնվում է, որ միջին թուով, թատրոնի գոյութեան չարունակութիւնը 22 տարիներից բարձր չէ լինում: Թատրոնների հրդեհների ընդհանուր թիւից երևում է, որ 5 թատրոններ այրվեցան մինչև բացվելը, 70 —մինչ տարուց յետոյ, 38—տարի տարուց յետոյ, 45—քսան տարուց յետոյ, 27—երեսուն տարուց յետոյ, 12—քառասուն տարուց յետոյ, 20 թատրոններ 50 տարի գոյութիւն ունենալուց յետոյ, 17—վաթսուն տարուց յետոյ, 7 թատրոններ 70 —80 տարուց յետոյ և միայն 8 թատրոններ ծառայեցին ամբողջ դար: Մի քանի թատրոններ երկու անգամ են այրվել (38), 3 անգամ (8), 4 անգամ (4) և, վերջապէս ժողովրդական թատրոնը վաշինգտոնում 5 անգամ այրվեց: Ամենից չատ թատրոնական հրդեհներ Ամերիկայում են պատահել, այն է 176, յետոյ Անգլիայում և Ֆրանսիայում 68 իւրաքանչիւրում, Գերմանիայում—49, Իտալիայում—45, Աւստրիայում—26, Իսպանիայում—24, Սպանիայում և Պօրտուգալիայում—17. Թատրոնական հրդեհների ժամանակ եղած զոհերի քանակութեան մասին գաղափար կազմելու համար, բաւական է հետևեալ թուանշանները առաջ բերել: 1778 թ[illegible]ին Սարագոսում հրդեհի ժամանակ զոհ գնացին 127 մարդիկ, 1794 թ[illegible]ին կոպէ Դիտարիում—1000, 1836 թ[illegible]ին Պետերբուրգում—800, 1846 թ[illegible]ին Կվէբեկում—200, 1847 թ. կարլսրուէում—200, 1876-ին Բրուկլինում—283 և 1877 թ. Մոնպէլիէում—400.

* * *

Օմարու թագաւորը: Արևմտա-Աֆրիկային ափից հաղորդում են Օմարու թագաւորի մահուան մասին: Այդ աֆրիկական միապետը իր մահից յետ 700 կանայք թողեց: Նա հայր էր 95 զաւակների, որոնցից 77-ը կենդանի են մինչև այսօր: Նրա անդրանիկ որդին 400 կին ունի:

ՀԱՄԱԿԻՒ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՑԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԻՑ

ՆԵՐՋԻՆՍԿ, 15 նոյեմբերի: Կաբինետական ոսկէ հանքերից ներմագրված է 1883 թ[illegible]ականին հանել 100 պուդ ոսկի: Առաջ հանվում էր 150 պուդ: Այդ պատճառով ցանկալի է համարված ոսկու մասնաւոր արդիւնաբերութիւն կաբինետան հողերի վրա: Եթէ այդ իրագործվի երկիրը կը հարստանայ և այլ ևս անկարելի կը լինի դադարի կերպով այդ հանքերից իւրաքանչիւր տարի մօտ 100 պուդ ոսկէ աւազ ծախել Զինաստանի մէջ: Ցանկալի է նոյնպէս որ մաքրվեն Ամուր, Շելկա և Արգուն գետերի ֆարվատաերները:

ՄՕՍԿՎԱ, 15 նոյեմբերի: Արտիստական ընկերութիւնը ծնունդ է իր 18 ամեայ տարեդարձը:

ՓԱՐԻԶ, 15 նոյեմբերի: Այսուհետ լուր է տացվել, որ Պատասխան համաձայն է եւրոպական կոնֆերենցիա գումարել եգիպտական հարցի վերաբերութեամբ, պահանջելով, որ ճանաչվի Անգլիայի բացառական տիրապետութիւնը եգիպտոսի մէջ:

ԴՈՒԲԼԻՆ, 15 նոյեմբերի: Գաղտնի պօլիցիայի երեք անդամներ դիշերով յարձակման ենթարկվեցան: Նրանցից մէկը սպանված է: Զարազործներից երեքը անցսպաղ բռնվեցան:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 15 նոյեմբերի: Երէկ կայսրուհու ծննդեան օրը հանդիսաւոր մաղթանք կատարվեցաւ Խաչկիեվսկի մայրեկեղեցու մէջ ներկայութեամբ վարչութեան անդամների, դվարդիայի օֆիցերների և ընտրեալ հասարակութեան: Մաղթանքը կատարում էին Մօսկվայի, Ս. Պետերբուրգի և կիևի արքեպիսկոպոսները: Երեկոյեան շքեղ կերպով լուսաւորված թատրոնների մէջ կրտվեցաւ ժողովրդական հիմներ, որ հատատակութեան պահանջի համեմատ կրկնվեցաւ մի քանի անգամ: Ըստ նոյելով խոնաւ եղանակին, փողոցների վրա մեծ շարժողութիւն կար: Նեվսկի պրոսպեկտի մի մասը գաղի ատաղերի երիս զիծ էր ներկայացնում:

«Новое Время» լրագիրը հաղորդում է, որ Տիվլիսի մէջ հաւաքված կառավարչական ինժեներները երկու նախագիծներ մըշակեցին Տիվլիսի սիրատեսքի (?) բարելաւելու համար: «Голосъ» լրագիրը հաղորդում է, որ Խարկովի լեռնային արդիւնաբերողների ժողովի առանձին մասնաժողովը բացատրեց, որ գանված ադի հանքերը կատարելապէս բաւական են ահագին պահանջը լրացնելու համար: «Новости» լրագիրը հաղորդում է, որ Բաքուի (Կոնի վրա) քաղաքի բնակիչները իւ նշան երախտագիտութեան գէպի եկատերինոսլավի նախկին նահանգապետ Դուբնօվօ, որ այժմ ներքին գործերի մինիստրի օգնական է, հատուցին 7,510 ր. նրա անունով մի աղքատ բուսաւորի ստիպենդիան պահելու համար Մօսկվայի տեխնիկական ուսումնարանի մէջ: Եկատերինօգրի բիսակով միշտաններին թոյլ է տուած այսուհետև անուանվել Բօգիսնովներ:

ՍՕՖԻԱ, 15 նոյեմբերի: Երէկ Ռուսաստանի կայսրուհու ծննդեան օրուն աւելով այստեղի մայր-եկեղեցու մէջ իշխան Ալէքսանդրի և վարչութեան անդամների ներկայութեամբ մաղթանք կատարվեցաւ:

ՀՈՒՄ, 15 նոյեմբերի: Ջորքշաբթի օրը ապատում են այստեղ ռուսաց արտաքին գործերի մինիստր Գիրսին իր ընտանիքով:

Խմբագիր—հրատարակող ԴՐԻԳՈՐ ԱՐՇԱՐՈՒՆԻ

Fonds A.R.A.M

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՑԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ յայտնում է, որ ներկայ նոյեմբերի 20-ին նշանակված է երկրորդ անգամ աճուրդ հոկտեմբերի 28-ին չը կայացած տեղ կապալով տալու համար տուրքերը քաղաքային սպասպանոցի մէջ անասուններ մորթելու համար։ Աճուրդին մասնակցել ցանկացողները կարող են տեսնել պայմանները վարչութեան գրասենեակի մէջ առաւօտեան 9 մինչև 2 ժամը։

1—3

ԱՐՇՐՈՒՆՈՒ ԹԱՏՐՕՆ

ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ ԳՆԵՐՈՎ

Հինգշաբթի, նոյեմբերի 18-ին, Հայերէն ներկայացումն

ՅՕԳՈՒՏ Գ. ԱԲԱԼԵԱՆԻ

Առաջին անգամ

ՊԱՏԻՒ ԵՒ ՓՈՂ.

կամ 5 արար. թարգ. Գ. ՉՄՇԿԵԱՆԻ

Դերասանական խումբը պատրաստում է

ՍԻՐՈՅ ՓՈՒՇԿԻՆ ՍԷՐ

Հնդ. ՖՐ. ՇԳԻՒՀԱԴՆԻ

2—3

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է ՏՈՒՆ ակիմովակայա փողոցի վրա, պօլիցիական 5 բաժնի մէջ։ Տունը երկու յարկանի է, երկաթ սենեակներով, խոհանոցով և բոլոր գնի մասին տեղում կարող է պայմանաւորուել վօրօնցօվսկայա նաբերեժնայա տուն № 13 տան սիմոնօֆից։

(5) 3—3

Վաճառում է ԵՐԿՈՒ ՅԱՐԿԱՆԻ ՏՈՒՆ № 13, որ նայում է վօրօնցօվսկայա նաբերեժնայա և վօրօնցօվսկայա փողոցների վրա։ Վերևի յարկում կան 8 սենեակներ, խոհանոց, ներքևը 5 սենեակներ, խոհանոց և ծառաների սենեակ։ Գնի մասին հարցնել նոյն տեղը տան սիմոնօֆից։ Նոյն տեղը վաճառում է ԴԱՏԱՐԿ ՏԵՂ։

(5) 3—3

Թեմական վերատեսչի Թոյլատրեալով Հաւատարատում բացվելու է Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի եկեղեցու Ս. Հոգեհոգիական անուանով օրիորդական ուսումնարան, որի գանգուած է Ս. Հոգեհոգիական եկեղեցու Հանդէպ տիկին Նազարեանցի տանը (որ առաջ դէպ էր)։ Սրանով հաղարարձութիւնը յայտնում է յարգելի հաւատարկութեանը, որ ուսումնարանի ընդունելութիւնը սկսվել է ներկայ նոյեմբերի 12-ից։ Իսկ հանդիսաւոր բացումը իր ժամանակին կը յայտարարվի լրագրներում։

Հոգաբարձուք. Սարգիս Եզիազարեան, Ազատ Մելիք-Ադվադեանց, Գէորգ Թարխանեանց։

ՔԱՂԱՔԱՑԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ յայտնում է, որ կիրակի, նոյեմբերի 21-ին, առաւօտեան 10 ժամին Արծրունու Թատրոնում կը կատարվին երրորդ կարգի ձայնատուների ընտրութիւնները։

1—3

ԹՈՒՄԱՆԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

Ախատեմատիկան ընթացք

Գրիգորի Վարձելեան

Հայոց միջնակարգ ուսումնարանների համար

Մաս առաջին (ամբողջ Թուեր)

Մամուլի տակից լոյս տեսաւ նոյն խնդիրների երկրորդ մասը (կոտորակ Թուեր և երկրաչափական կանոնները)։

Գինն է 40 կօպ.

Ուսումնարաններին զիջում 20%։

Ցանկում է վ. Շահվերդեանի լրագրական գործակալութեան խանութում։

Օտար տեղերից դիմում են այս հասցէով Тифлисъ, въ Агентство В. Шавердова:

Տրւում է ՎԱՐՁՈՎ մի լոյս սենեակ մեբելով, ջուր-լուսով, սամովարով և ծառայով, ամսական 12 րուբլով։ Կաւկասյան, խորշօվսկայա փողոց, տուն № 9, ներքին յարկում։

ОТДАЕТСЯ одна свѣтлая КОМНАТА съ мебелью, отопленіемъ, самоваромъ и прислугою за 12 р. въ мѣсяцъ. Куки, Исарловская улица, домъ № 9, нижній этажъ.

4—10

ՐԱՖՖԻ

ՈՍԿԻ ԱՓԱԶԱՑ

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

Եւ վաճառվում է Թիֆլիսում կենտրոնական Գրավաճառանոցում

և

Հրատարակչի մօտ.

Գինն է ԳԵՂԵՑԻԿ ԿԱԶՄԱԾ 1 ր. 35 կ.
անկազմ 1 ր։ —

Հրատարակչի հասցէն՝

Тифлисъ. Ованесъ С. Степанянцъ на фабрикѣ Сали-оглы.

5—5

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

„ՀԱՑՈՑ ԼԵԶՈՒԻ ՈՒՍՈՒՑԻՉ"

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐՈՒԱՑ

Դասագիրքը

„Կովկասեան պրակտոսէի" հրատարակութեամբ և Ծախվում է նոյն պրակտոսէում։

Գինը 25 կօպեկ է։

Գումարով առնող և ԿԱՆԽԻԿ վճարողին 20% զիջում կը լինի։

կարելի է դիմել.

ТИФЛИСЪ. Кавказская книжная торговля—З. П. Гукурову.

կամ

ТИФЛИСЪ. на Авлабарѣ. Ованесу Назарянцъ.

Ե. Նազարեանց.

Սպրվեցնում եմ ԿՐԿՆԱԿԻ ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՀԱՇԻՍՊԱՀՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ և ՌՈՒՍԱՑ լեզուներով. պայմանների մասին կարող են դիմել ինձ մօտ ԶՈՒԲԱԼՕՎԻ քարվանսարայ, գաւազանեանցի մագազինում ամեն ժամանակ։

ՍՄԲԱՏ ԳԻՏԱՏԱՐԵԱՆՑ

Վարձով են տրւում ԵՐԵՔ ԽԱՆՈՒԹՆԵՐ մառաններով և առանձին ԳԻՆՈՒ ՄԱՌԱՆ Միխայլօվսկայա փողոցի վրա, տուն № 11։ Գնի մասին տեղեկանալ նոյն տեղը դռնապան Ուշերից։

1—3

Վերջնական ՎԱՃԱՌՈՒՄՆ չափազանց էժան գներով անգլիական սեղանի ԱՄԱՆՆԵՐԻ և ՍԻԳԱՐՆԵՐԻ։ ՄԵԼՄԱՆԻ խանութի մէջ Թիֆլիսում երևանեան հրապարակի վրա № 13, տուն Թումբօվի։

3—3

КАВКАЗСКОЕ ОТДѢЛЕНІЕ ГОЛОСА

ОТКРЫТА ПОДПИСКА НА ГАЗЕТУ

„ГОЛОСЪ"

На 1883 годъ

Подписная цѣна съ пересылкою въ годъ 17 р.

Подписка и объявленія принимаются въ Центральной Книжной торговли въ д. Мириманова.

1—3 (1)

Մէջի փողոց, կաթօլիկական փողոցի անկիւն № 13.

Ամէն տեսակ, քան թէ ուրիշ տեղ Ծախվում են. ՎԻԵՆՆԱՑԻ ՄԵՐՈՒ ամենայն տեսակ, Ֆրանսիական և անգլիական երկաթէ ԿՐԱՎԱՔՆԵՐ 8—30 ր., չամոդաններ 250—25 ր., տակվօրշիններ 1. 30—12 ր., ՍՈՒՆԴՈՒԿՆԵՐ ձանապարհի 6—35 ր., մորթիներ (погребцы) 6—25 ր., ՍԱՄՕՎԱՐՆԵՐ 60 կ.—1.25 ֆունտը., կոխածների պղնձէ ամաններ, գերմանիայի երկաթէ էմալով ամաններ. ՈՒՄԲՎԱԼՆԻԿՆԵՐ մրամօրնի 38 ր.—75 ր., հրացաններ երկու լուլաներ 6—32 ր., ՌԷՎՈԼՎԵՐՆԵՐ ամենայն տեսակ 3. 50—30 ր., պատրոններ. (գուլաններ) բէլգիների, սիգար ռէնգարդի Ֆաբրիկից. պապիրոս և թամբաքու կոշտարովի գիլզէ պապիրոզի. 5,000 ՖՈՒՆՏ ԹԼԻ (չայ) ԿՂ. ՊԱՊՈՎՆԵՐԻ, բիսկվիտ. (սուխար չայու և կաֆէի) էմէնտի. կոֆէ էմէնտի և մխիթարեան. Պետերբուրգում 40—1 ր. 25 կ. հայկլիներ ամենայն տեսակ 28 կ.—240 ր., պրոբկայ գինէվաճառներին, հանքային և գարեջրի (для зельтерскихъ водъ и пива) դուլպուկ (пухъ), պատնոններ սամովարի և չայու, գանակ չանգալ գանագան Ֆաբրիկանների 1 ր. 20 կ.—25 ր. գաժինը. ԴՐՉԱԿՈՄՆԵՐ 1 ր. 80 կ.—5—60 կ. գանակ կիրի 1—60 կ.—12 ր., գանակ հացի 20 կ.—1 ր., հատոր, կոխածների 1—40 մինչև 3—20 կ. պրեբօր. մաս կարելու մաշինայ. Անգլիական ութեաներ, բրիտանակի չայնիկներ, կոֆէնիներ ամենայն տեսակ, չադրայներ կոֆէի համար, ՖԻլտեր—ջուր մաքրելու, կրտսանալ կաթօրկէն 18 կ. վառ Տրանսիայի ժակոյ, թուղթի փողոտի, կանվերաներ, սուրդուչ, մատիա, դրիչ երկաթէ, ԴՐՉԱԿՈՄ, քարեսատատակ, Թանաք, Թանաքամաններ, պրեսպապիեներ, գազաներ սեղանի և չայու Ֆրուժէ, փայրավի և բրիտանակի գուժինը 1—50 կ. մինչև 12 ր., և չայու 45 կ.—5 ր., չուժիչկէք 45 կ.—5 ր., շամպանաներ ամեն տեսակ 25 կ.—12 ր. ՋուԹա, պուլատպշկաներ վարշավու, ՌԵԶԻՆԻ ԿԱԼՕՇՆԵՐ, ամեն տեսակ, դուլաններ կատանց և մարդկերանց 15 կ.—50 կ. ՋուԹա, շապիկներ, մարդկերանց գալուսաիկներ, գոտիներ 35 կ.—4—50 կ., հաս, անձրևի և շոգի. անդրեր շերմայու ապրէլ, գուտապերչաի և փայտէ, չուռկաններ գլխի, շորի, ատպկի, պոլի և կարաի համար. ՀԱԼԱՔԻ ԹԷԼ (бумага) մատկի կօճի և չալէ (гарусъ) ֆելչատկէք մարդկերանց և կանանց, պրօտամաններ, քիսաներ, պապիրոսի ամաններ և մանր գրատաերերենի տպրանքներ, սուգան ամեն տեսակ 3 կ.,—30 կ., կար, հոտավէտ ջրեր, պուդրա, Դէկերների ջրի քացախ, հոտավէտ պարաշոկներ ԿԻՎԵՐԻ ԼԱՔՕՐԱՏՈՐԻՑ. և այլն և այլն և այլն։

Վաճառականներին տուանձին պայմաններով և փիջումով վերոյիշեալ ապրանքներ մեծ քանակութեամբ միշտապէս գտնվում են ՄԻՒԱՑԻՆ ՏԵՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆՑԻ պահեստում. (въ складѣ) միջի փողոցում կաթոլիկաց փողոցի անկիւնում № 13.

Օտարաքաղաքացիք կարող են գիմել Տեառնեալ հասցէով. Тифлисъ Михаилу Н. Теръ-Никогосову.

174—180

Մէջի փողոց, կաթօլիկական փողոցի անկիւն № 13.

ՕԳՈՍՏՈՍ ԱՄՍԻ ՄԷԿԻՑ

ՍԿՍԵՑ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԵԼ ՎԻԵՆՆԱՑՈՒԻ

L'ORIENTAL

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԹԵՐԹԸ ԱՄԻՍԸ ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՄ։

„Ժուրնալ դ'Օրիան" լրագրի հին բաժանորդներին դադարեցրած թերթի տեղ կուղարկվի այդ նոր հրատարակութիւնը։

„L'Oriental" թերթի տարեկան գինը 8 րուբլ է, կէս տարվանը 4 րուբլ։

Գրվել կարելի է „ՄՇԱԿԻ" խմբագրութեան մէջ, կամ ուղղակի վիեննայում գիմելով հետևեալ հասցէով. Vienne (Autriche) M. F. Salles I. Neuer Markt 9.

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 16 Ноября 1882 года.

Типогр. Главн. Упр. Главнонач. гражд. час., Лор-Меликъ. ул. каз. д.

Fonds A.R.A.M

№ 214 Նոյեմբերի 18 Ուրբաթ

1882

ՏԱՄՆԱՄԵԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Նոյեմբերի 18 Ուրբաթ № 214

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարւանը 6 րուբլի
Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում գրւում են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Օտարազգացիք գիմում են ուղղակի
Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից)։

Յայտարարութիւնն ընդունւում է ամեն ւրեքում։

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ

„ՄՇԱԿ“

ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ ԼՐԱԳԻՐ

(ՏԱՍՆ ԵՒ ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ)

ԱՌԱՋԻԿԱՑ **1883** ԹԻՒՆ

կը հրատարակւի նոյն գիրքով և նոյն պրօգրամմայով։

ՊՐՕԳՐԱՄ Մ

I. ՏԵՂԻՒԹԵԱՆ ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։ II. ԱՌԱՋՆՈՐԴՈՂ ՑՕԴՒԱԾՆԵՐ։ III. ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Ընդհանուր յօդուածներ, ի՛մ՛ակցութիւններ, լուրեր։ IV. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Ընդհանուր յօդուածներ, ի՛մ՛ակցութիւններ, լուրեր։ V. ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ։ VI. ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։ VII. ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ Ֆելիետոն, վէպեր, ինքնուրոյն և թարգմանական յօդուածներ գիտութեան ամեն ճիւղերից, ի՛մ՛ակցութիւններ։ VIII. ՑԱՆՑԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆ։ Տարեկան 10 րուբլի, վեց ամսւայ 6 րուբլի, իւրաքանչիւր ամսւայ 1 րուբլի։
ՀԱՏՈՒԿ համարները 5 կոպէկ։
ՀԱՍՑԷՆ։ Тифлисъ, редакція «Мшакъ.»

Խմբագիր—Հրատարակիչ ԴՒԴՈՒՔ ԱՐՇՐՈՒՆԻ

ՐՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ Արտասխից։ Նամակ խմբագրից։ Ներքին լուրեր։—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Արտաքին լուրեր։—ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ։—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։—ՑԱՆՑԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ Գիւնեհանութիւնը Գերմանիայում։ Թատրօնի դործը։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԱՐԴՈՒԻՆԻՑ

Հոկտեմբերի 20-ին

Վերջապէս Արդուինի հայ հասարակութիւնն ալ յոյս ունի իր սեփական կրթութեան վրայ։

Հոկտեմբերի 10-ին բացվեցաւ Սահակեան ուսումնարանը, որի մասին մի քանի անգամ արդէն յիշել եմ յօդուածներիս մէջ։ Բայց ինչ մնած տարրութիւն կայ առաջին տարիների բացման և այժմեան մէջ։ Այն ժամանակ տիրացուական կորգն էր, որ պիտի չպատնականէր, իսկ այժմ կարգադրեալ մանկավարժականը պիտի մոցնվի։ Այդ բացման օրը, որում ներկայ էր հասարակութիւնը, բաժանեցանք, թէ տեսուչ պ. Կամսարականի և մի ուրիշների կողմից ճառեր խօսվեցան, որոնք մեծ ազդեցութիւն արին հանդիսականաց վրայ։ Բացման հանդիսից յետոյ պ. տեսուչը այդ մասին չնորհաւորութեան հեռագիրներ ուղարկեց կարս Թեմական եպիսկոպոս Աղաւնեան արքեպսին և Երևան Թեմական վիճակաւոր պ. Գաբրիէլեանցին։

Ահա վերջինը իսկոյն չնորհակալութեամբ պատասխանեց, բայց առաջինից պատիւ չունեցանք առանալ...

Նոր ուսումնարանի աշակերտաց ընդունելութեան միջոցը որոշվեցաւ մինչև Նոյեմբեր 15, վասն զի տեղական հասարակութիւնը անընդունակ լինելով այդպիսի կարգին, երկար ժամանակ միջոց հարկ էր թողուլ առաջը, որ չը դրկվի ընդունելութիւնից։ Գ. ազ. ուսուցիչները, որոնց մին 16 տարի և միւսը 13 տարի չարունակ ուսուցչութիւն է արել, իրանց ջանքը չեն խնայում ժողովրդան աչքին ու համակրութիւնը գրաւելու գէպի ուսում և ուսումնարանը։ Մի քանի օրուայ տեսակցութիւնից և ուսումնարանական առարկին ընթացքի փորձերից յայտնվեցաւ արդէն, որ գրանք համապատասխանում են իրանց պաշտօնի նշանակութեան։ Մազմում ենք կատարեալ յաջողութիւն յորդիլի մշակներին։

Անհրաժեշտ է մեզ համար ծանուցանել թէ այդ ուսումնարանի բարեկարգումը մի աւելի ծանրակչիռ գործ ալ պիտի ընծայէ տեղական հասարակութեան։ Ինչպէս յայտնի է կաթոլիկ հայերը իրանց դպրոցներում չարունակում են դեռ հին ձևերն ու եղանակը, որոնց այսչափ ժամանակ գոյութիւնը բոլորովին ապարդիւն հետևութիւն ունեցած լինելը, ժողովուրդն ալ սկսել է զգալ։ Այդ պատճառով երբ կաթոլիկ հայերը տեսան լուսաւորչական հայոց ուսումնարանի բարեկարգումն, ամեն կողմից սկսան կարեւորութիւն տալ դորան և մի քանիներ արդէն իրանց երեխաներին ուղարկած են և չատերի մօտ էլ սկսած է ընդհանրանալ այդ փափագը։ Այս ուրախալի երևոյթից դիւրին է մակաբերել, որ այդ համարեա օտար դաստիարակին պատկանող երեխաները, վարժապետների խոհեմ և արիւն հոգատարութեան ներքև դաստիարակվելով, այդ առթիւ հասարակութեան երկու բաժանումների մէջ անդի ունեցած նախապաշարմունքն ու խարութիւնների բարձման հիմ դրված կը լինի։

Աղէտն իսկ զգացված է այդ պէսքը տեղական ժողովրդեան մէջ, և կաթոլիկ հայերը սկսած են յաճախել լուսաւորչականաց եկեղեցական և դպրոցական հանդէսներին, խօսել, խառնակել և գործել միասին։ Յարութիւնն ինք մաղթում մեր եղբայրներին և յաջողութիւն երկու կողմն գործիչների բարի ցանկութեան։

Ուրախանում ենք բարեկարգված ուսումնարանի հաստատութեան վրայ, սակայն պէտք է մատնել որ նորա անխափան գոյութիւնը պահպանելու համար հարկաւոր է անսպառ աղբիւր կամ միջոց մի միջոց, որ կարող է գոյանալ միայն օտարազգացի ազգի յառաջդիմութեան և լուսաւորութեան ցանկացող հայերի նպաստութեամբ։ Վասն զի չը նայելով, որ ժողովուրդը սկսած է հասկանալ դպրոցին և օտարազգացի հոյ պաշտօնեաներ նոյնպէս և տեղացի բարեխրատներ չքաւոր աշակերտներից որոշեալներ են ընտրել, սակայն դեռ մօտ ապագայի մէջ ուսումնարանի տպահովութիւնը ժողովրդի ուժից բարձր է, մինչև մի յայտնի ժամանակ։ Այս նպատակով պ. տեսուչ, կամսարական, որ իր բոլոր ջանք և աշխատութիւն նուիրած է այս վեհ գործին, նուիրատուութեան աղերսով դիմումներ է ղրկած այլ և այլ քաղաքներում։

Փոյթը պիտի վկայէ թէ մեր ուսումնասէր ազգակիցները սրչափ կարեւորութիւն են տալիս մեզ, նոր պրսված նամանդներին հայերիս կրթութեան գործին։

Առաքել Սարուխանեանց

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

—

Թիֆլիս 1 Նոյեմբերի

Մեզ ամենևս յայտնի է, որ Թիֆլիսում հայ դպրոցներից միայն Ներսիսեան դպրոցն է, որ պահում է որդեգիրներ։ Բայց ինչ է որդեգիրների վիճակը։

Չը նայելով այնքան ծախսերին, որ անում է ամէն մեծ քանակութեամբ գիրք է կարդում, բայց այդ կարեւոր երկուսակ և երեքսակ վարձատրում է գիտութեամբ և ուսումնասիրողը գիտութեան սպիր (սպիօլի, սպիրտ) մեծ պարունակութիւն է ցոյց տալիս։ Այդ գիտերը, ի հարկէ, ամեն չեն, որովհետև անասելի նուրբ են և ամենալաւ գիտութ ծաղիկ (բուկետ) ունեն։ Այդպէս ալ հաւաքված ծաղկունները կորցնում են իրանց կանաչ, ակնառանձն գոյնը՝ կիսամեռի գոյն առնելով, իրանք հասկիներն էլ համարեա չորանում և խարչոմում են, տեսքով և ճաշակով կիսատպատառ չամիչի նմանելով։ Բայց որովհետև այդպէս ծաղկի պատուներ հաւաքելը միշտ էլ հնարաւոր չէ գործադրել, քէ աշխատասիրների քանդութեան պատճառով և քէ շատ գիտի կորցնելու համար, ուստի այդ տարիների ծախսերը ծածկելու համար հնանալ տարիներում ընդհանուր այդկերպ են անում։

Այդիների վրա մեծ ազդեցութիւն ունեն հողի պայմանները, կլիմայի ազդեցութիւնները և նոյն իսկ տրիների յատկութիւնը։ Պէտք է յայտնած, որ այդիների համար միշտ էլ լեռան գառիվայրերը չեն ընտրում. երբեմն այդիները անկում են ամեն ցած, պայմաններին ամեն յարմար տեղերում։ Որթերի արդիւնաբերութեան ոյժը համարվում է միայն մինչ 25 տարի, իսկ երբեմն այս և այն բարենպաստ պայմանների տակ այդիները պահում են մինչ 40 տարի, որից յետոյ խփերը կորում են, արմատները դուրս են տալիս, որի համար էլ հողը բրում կակղեցնում են մինչև 3 մէտր խորութեամբ և թողնում են հանգստանալ չորս տարի։ Նոր մաքրած և արդէն հանգստացած գետնի վրա մատների տնկելը բաւական ծանր գործ է և կարողութիւն ու հմտութիւն է պահանջում։ Առաջին և երկրորդ տարիներում թողնում են նորանց աճել բոլորովին ազատ ու այնան կտրում են խուզ ճիւղերը. Բէնի վրա

Fonds A.R.A.M

Fonds A.R.A.M

ՇԱՇԿԱ ՎՈՍՏՈՒՄ

Ե. Ալպոյաճյան

Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում հրատարակվող «Ազգ» լրագրի 1-ին թիվը հասավ մեզ ձեռքը, սակայն ոչ մի տեղ չկարդացինք նրա մասին, թե ինչ ծրագրով է հրատարակվում։ Ուրեմն մենք ինքներս պետք է ծանոթացնենք մեր ընթերցողներին նոր լրագրի հետ։

Նախ և առաջ պետք է ասենք, որ «Ազգ»-ը հրատարակվում է Նյու Յորքում, շաբաթական երեք անգամ, հետևյալ օրերին՝ երեքշաբթի, հինգշաբթի և շաբաթ։ Ամեն մի համարը կազմում է 4 էջ, մեծ ֆորմատով, և բաժանվում է 5 սյունակների։ Տարեկան բաժանորդագինը 5 դոլար է, վեց ամսվա՝ 3 դոլար, երեք ամսվա՝ 2 դոլար։ Առանձին համարի գինը 1 սենտ է։ Հրատարակության հասցեն է՝ 1 Park Place, New York City, U. S. A.

Ինչպես տեսնում ենք «Ազգ»-ի առաջին համարի վերնագրի տակ, նա հրատարակվում է «Ամերիկահայ ընկերության» կողմից։ Ընկերության նպատակն է՝ «Ամերիկահայ գաղութների մեջ ազգային զարգացման և ազգասիրական ոգու տարածման համար»։ Ընկերության կանոնադրությունը մեզ հասել է ձեռագրի ձևով, և մենք կարդացել ենք նրա մի քանի հոդվածները։ Ընկերության անդամները կոչվում են «ակտիվ» և «պասիվ»։ Ակտիվ անդամ կարող է լինել ամեն մի հայ, որ 18 տարեկան է և ավելի։ Պասիվ անդամ կարող է լինել ամեն մի հայ, որ 16 տարեկան է և ավելի։ Ակտիվ անդամները պարտավոր են ամսական 25 սենտ վճարել ընկերության գանձարանին, իսկ պասիվ անդամները՝ 10 սենտ։ Ընկերության կենտրոնական վարչությունը գտնվում է Նյու Յորքում, և նրա անդամները ընտրվում են ամեն տարի մի անգամ, ընդհանուր ժողովում։ Ընկերության ամեն մի անդամ ունի մի ձայն, անկախ նրանից, թե նա քանի բաժնետոմսի տեր է։ Ընկերության ամեն մի անդամ ստանում է մի տետրակ, որի մեջ գրված են ընկերության կանոնադրությունը և ընդհանուր ժողովների որոշումները։

Ընկերության նպատակներից մեկն է՝ «Ամերիկահայ գաղութների մեջ ազգային զարգացման և ազգասիրական ոգու տարածման համար» հրատարակել «Ազգ» լրագիրը։ Ընկերության կանոնադրության մեջ ասված է, որ լրագրի խմբագրությունը պետք է ենթարկվի ընկերության կենտրոնական վարչության հսկողությանը։ Ընկերության կանոնադրության մեջ ասված է նաև, որ լրագրի խմբագրությունը պետք է ենթարկվի ընկերության կենտրոնական վարչության հսկողությանը։ Ընկերության կանոնադրության մեջ ասված է նաև, որ լրագրի խմբագրությունը պետք է ենթարկվի ընկերության կենտրոնական վարչության հսկողությանը։

ծախսը, էջմիածինը առել է 1,000 րուբլ վարձ: Ասում են բժշկապետը յայտնել է որ վնասվածի ծեր բուխկան պատճառով նրան օպէրացիա անել անհնարին է և որ կաթողիկոսի ցաւը անբուժելի է»:

—

ԲԱԳՈՒԻՑ մեզ գրում են: «Արդէն մի երկու շաբաթ է որ այստեղ երևացել են չվեցգլի ասատրանական քարոզիչներ: Որովհետև պարոններդ ռեզական լեզուներ չը գիտեն և խօսում են միայն չվէդերէն լեզուով, այդ պատճառով նրանք որոնում են այստեղ մի խարդման, անգիս ժողովրդի մէջ քարոզելու համար»:

—

Մեր երէկվայ համարում ապեցինք Բէկ-Նազարեանցի պատասխանը բժիշկ Տէր-Գրիգորեանին: Մենք համարձակւում ենք կարծել, որ պ. Բէկ-Նազարեանց չափից դուրս խիստ կերպով է վերաբերւում բժշկին: Ինչ կարող է անել, ինչ կարող էր իրանից յայտնել մի մանուկը բժիշկ, քանի որ Սիմօզ կայ: Իսկ Սիմօզը ոչինչ քայլ չէր անում հասարակութեանը վնասից հիւանդութեան մասին տեղեկացնելու համար և անտարբեր նայում էր Մանկունու բոլոր օրերի վրա:

—

«Русскій Курьеръ» լրագրին Փէնէվից գրում են, որ Փէնէվի բժշկական ֆակուլտէտը այս օրերս Օլգա Դաւթիճնայա ռուս կնոջը բժշկական գիտութեան դոկտորի պատուական աստիճանը շնորհեց: Վերջին երկու տարվայ ընթացքում երկու ռուսներ պատուական քննութիւն տուին և ստանալով բժշկապետութեան դոկտորի կոչումը, մասն չվէդցարական պետական ծառայութիւնն մէջ:

—

Հայերէն գրքեր հրատարակողներից յայտարարութիւններ տպելու ժամանակ, մանաւանդ երբ այդ գրքերը մանկական գրքեր են, կամ վէպեր են, առհասարակ ընթերցանութեան գրքեր են, որոնք իրանց հրատարակչին ոչինչ չան չեն բերում, «Մշակի» խմբագրութիւնը առհասարակ փող չի վերցնում: Հայերիս մէջ միակ գրքեր, որոնք քիչ շատ կարող են տալ հրատարակչին, այդ ձեռնարկներ, պատգրքեր և դուցէ օրացոյցներն են: Դէտ այդ տեսակ գրքերի հրատարակիչներից դուցէ կարելի էր ժամանակ առ ժամանակ փող վերցնել, նրանց յայտարարութիւնը տպելու ժամանակ: Մանաւանդ մենք չենք վեր առնում փող, երբ հրատարակիչը իր գրքի մի օրինակն էլ մեզ նուէր է ուղարկում: Բայց նոյեմբերս սկսած «Մշակի» խմբագրութեան մէջ փող վերցնել պ. Ց. Յովհաննէսեանից իր հրատարակած «Ոսկի Աքաղաղ» գրքի յայտարարութեան համար: Այդ պատճառով խնդրում ենք պարոնին ներկայացնել խմբագրատուն և յետ առնել խմբագրութենից իր յայտարարութեան համար վճարած փողը: Այժմ «Մշակը» արդէն այնքան մեծ եկամուտ ունի յայտարարութիւններից առհասարակ, որ հայոց գրքերի մասին տպվող յայտարարութիւններից փող վերցնելը ամենևին չենք համարում: Բայց և այն ժամանակ, երբ մենք գրեթէ յայտարարութիւններ չունէինք, մենք հայերէն գրքերի հրատարակիչներից փող չէինք վեր առնում նոր լոյս տեսած գրքի մասին յայտարարութիւն տպելու ժամանակ:

—

Այսօր, նոյեմբերի 18-ին հայ դերասանական խումբը Աղծրունու թատրոնում կը ներկայացնէ յոթգլուա պ. Աւալեանի «Պատիւ և փող» կոմեդիա 5 արարուածով. թարգմ. պ. Գ. Զմշկեանի: Տեղերի գները սովորական են: Ինչպէս յայտնի է պ. Աւալեանը առաջնակարգ տեղ է բռնել գերասանական խմբի մէջ հայ ներկայացումների սկսվելուց մինչև այժմ և, բացի գործի աջողութեան համար աշխատելուց, մի և նոյն ժամանակ լաւ դերասան է եղել: Երեխ հասարակութիւնը համակրութեամբ կը վերաբերվի պ. Աւալեանին թէ իբրև լաւ գերասանի և թէ իբրև բեմական գործիչի:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—Լրագիրները հեռագրում են նոյեմբերի 7-ին: Ջանախի հարցի վերաբերութեամբ Բ. Պրան և Ֆրանտիայի մէջ եղած բանակցութիւնները ընդհատված են: Սալիսբերը չատ սառն ընդունեց դեսպանական դեսպաններին:

—Կայիրէից հեռագրում են նոյեմբերի 7-ին: Խարտումից ստացած տեղեկութիւնների համեմատ, կրօնական չարժման չափերը Սուդանում վտանգաւոր բնաւորութիւն են ստանում: Սուդանի հետ ծանօթ անձինք հաղորդում են, որ ապստամբութեան առաջնորդը նախկին Մահդի-փաշա, բաւական ընդունակ մարդ է: Վերջինս իրան համար օգնական գտաւ, Ֆանատիկոս-Դերվիշին, որ Քերմայից եկել է Դարֆուր և պատել է Մահդուկան, բարոզելով իրան հետևված կրօնը, ապստամբեցնելով նեգրներին և համոզելով նրանց, որ Մահդին միակ մարդն է, որ արժանի է Մելջին-Ալիֆինկայի, մինչև անգամ ամբողջ Նոբիայի սուլթան լինելու: Արաբի-փաշան, զրաւված լինելով եգիպտական ապստամբութեան կազմակերպութեամբ, չը կարողացաւ զօրքեր ուղարկել Սուդանը ազատելու համար:

—Նոյեմբերի 12-ին կայիրէում, մանմնատականների նոր ապրելակերպ պատճառով, խէդիվը պաշտօնապէս ընդունեց զանազան դասակարգերի պատգամաւորներին, դիպլոմատական անդամներին, պէյերին և եւրոպական գաղթականութեան նշանաւոր ներկայացուցիչներին: Խէդիվը ընդունեց նոյնպէս լորդ Դիւֆերինին և պեներալ Էլիսոնին:

—«Լէվօնեան Լլոյդին» նոյեմբերի 9-ից Կ. Պօլսից գրում են հետևեալը: «Սրուտաղէմում եկեղեցական մեծ երկպառակութիւն ծագեց: Յունական պատրիարքը Կ. Պօլսում և նրա սինոդը չեն կամենում ճանաչել յունաց հոգևորականների ձեռքով արդարեան քաղաքում նոր ընտրուած պատրիարք Իոսիֆ Պէրօղլուին, որովհետև նրա մայրը, իբր թէ, կատարեալ բարոյական կնիք չէր վարում, իսկ նրա ընտրութիւնը եկեղեցական օրէնքների համեմատ չէ կատարվել: Բ. Դուռը, իր կողմից, ներկայ հանգամանքում պաշտպանում է սինոդական պատրիարքին և նրա սինոդին: Այնու ամենայնիւ, նոր պատրիարքը չարունակում է կատարել իր թեմը: Այս օրերս նա պատրաստ էր մասնակցելու Քրիստոսի գերեզմանի եկեղեցում: Ինչպէս լսվում է, Բ. Դուռը վճռել է ուժով զրկել պատրիարքին իր աստիճանից և Երուսաղէմից հեռացնել նրան:

—Վիկտոր Հիւգոն 500 ֆրանկ ուղարկեց Լամբրոզիայում հեղեղից մեռածների օգտին, հետևեալ նամակի հետ. «Թող ընդդիմադրութիւնը բնութեան բռնութեան մարդկային մրցակից այժմ: Թող ամեն տեղ, ուր խորտակում է բնութիւնը, ընդդիմադրութիւնը նրան արգելս մեկ մարդ: Չէզոքացնենք բնութեան ստորագրութիւնները տեղական հեղեղները և այլ չարիքները: Ներքաշենք մարդուց ստացած ուժն ապստամբութեամբ միլիոններ կը կազմին: Ժողովրդական կապիտալը պէտք է դառնայ մարդասիրական մեծ այժ և պէտք է վկայէ բոլոր մարդկանց եղբայրութիւնը»:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Օ ա տ ր ո ա ի կ տ ա կ: Գէմիշիր կոմսութեան մէջ (Անգլիայում), մի քանի օր առաջ վախճանվեցաւ մեկ հարուստ կին, որը իր կտակի մէջ հետևեալ կարգադրութիւնները արաւ. 150,000 ֆրանկ նա կտակեց Լոնդոնի կենդանիների հովանաւորութեան ընկերութեանը. 50,000 ֆրանկ—անասունների համար ջուր խմելու տեղ շինելու և 25,000 ֆրանկ—շների ապաստարան հիմնելու համար: Այդպիսի առատաձեռնութիւնը դէպի կենդանիները նա բացատրում է նրանով, որ ոչ մի գազանից իր կեանքի ընթացքում երբէք ձեռք չէ կրել, այն ինչ իրան յայտնի մարդկանց իններ տասերորդ մասը չար և անշնորհակալ էին:

* *

Հ ե տ ա ք ր ք ի ր զ օ կ ո ւ մ է ն տ: Կոմս Թուղլֆ Ֆօն-Ջուլց, որ կաթոլիկ դաւանութեան էր պատկանում, 1605 թվին պապիցից կոմսուհի Ագատա Ֆօն-Գանտաի հետ, որ բողոքական էր: Իր նշանադրութեան ժամանակ նա առաց նրան գրաւոր կապակցութիւն հետևեալ բովանդակութեամբ. «Ես, կոմս Բուգոլֆ Ֆօն-Ջուլց, խոստանում եմ իմ կոմսական պատուով կամ, ստանան ինձ տանէն, որ ես թոյլ եմ տալի իմ ապագայ ամուսնուն մնալ իր կրօնի մէջ, կամ, գոնէ, ոչինչ տարբերութիւն չեմ տայ թազնելու նրան իր կրօնը: Ես երկու ստատուածաշունչ ունեմ. եթէ գրանք քիչ կը լինեն կնոջս համար, ես կրկին երկու հատ ևս կը գնեմ: Թող միայն նա կարդայ այդ սուրբ գրքերը ուշադրութեամբ և ջանասիրութեամբ: Մանաւանդ որ ես առնում եմ նրա մարմինը, և ոչ թէ հոգին: Ես հաստատում եմ մեռած իմ կրօնին, որի մէջ կրթվել եմ իմ պատանեկութեան օրերից և պիտեմ, որ իսկական ճանապարհն վրա եմ կանգնած: Եթէ նա չէ կամենում երկինք գնալ, թող դէպի դժոխքն ուղևորվի»:

* *

«Indépendance Belge» լրագիրը հետևեալ մանրամասն տեղեկութիւնները տարօրինակ այն սուտ մարգարէի մասին, որ առաջնորդում է Սուդանի ապստամբական չարժմանը: «Ահա ամսոն և հինգ ամիսներ են արդէն, որ կայիրում սկսեցին պրազվել այդ դպրանի անձնաւորութեամբ, որը, ըստ երևոյթին, օտարոտի աղեցութիւն ունի երկրի հարաւային մասի աղգաբնակութեան վրա: Նրա անունը Ահմէդ-Մօհամէդ է և նա բնակվում է Սալիսակ Նեղոսի կղզիներից մեկի վրա, Աբայի վրա, որ խարտումից 30 մղոն դէպի հարաւ է գտնվում: Թէպէտ նա դէրվիշների ոչ մի աղանդին չէ պատկանում, այնու ամենայնիւ, մանկութեան վարդապետի կեանք է անցկացնում. նա վարում է ազքատ, առանձնացած և ճգնաւորական կեանք, ժամանակ առ ժամանակ միայն դուրս է գալիս իր առանձնութենից և քարոզում է թէ հասել է մահմետականութեան վերածնութեան նոր տարիքին: Բոլոր մահմետական երկիրներում հաւատում են այն մարգարէութեանը, որ նոր տարիքին պէտք է սկսվի Հէջրայի տասն և չորրորդ դարի սկզբից (1300 թուականից), երբ Մօհամէդի աղդարարված «Մահդին» պէտք է յայտնվի և տանի ուղղափառներին վերածնութեան և յաղթութեան ճանապարհի վրա: Ըստ երևոյթին, չէլլա Ահմէդ Մօհամէդ սկզբում իրան կոչված չէր համարում մի որ և է նշանաւոր դերի կատարելու համար, բայց սակաւ առ սակաւ նրա համախոհները համոզեցին նրան, որ նա պէտք է նշանաւոր դեր խաղայ, և որ նա ինքն է Մօհամէդի խոստացված «Մահդին». մինչև մի յայտնի աստիճան, այնու ամենայնիւ, նա համապատասխանում է սրբազան պրոգրամի պայմաններին, որովհետև Մօհամէդ անունն է կրում: Նրա հօր անունն է Աբդալլա, իսկ մօր անունը Ամինէ, իսկ որպէս այն անուններն են, որ ունէին մարգարէի ծնողները: Անցեալ բանտարկի ժամանակ, այսինքն 1881 թվի օգոստոսին, չէլլա Ահմէդը առաջին անգամ իրան «Մահդի» հրատարակեց: Ամբոխները, որոնց նա ամեն տեղերից գրաւում էր, իրանց յարգանքը յոյց տալու համար երեսի վրա ընկնում էին նրա առաջ, բայց միւս կողմից, նրա յաղթական գնացքը երկրի միջով, նրա խօսելու ձևի համարձակութիւնը և նրան վերագրվող հրաշքները իշխանութեան կասկածները յարուցին: Եգիպտական կառավարութիւնը հրամաններ ուղարկեց նահանգապետներին և փոխնահանգապետներին հետամուտ լինել նրան և ցրվել այն խմբերը, որ շրջապատում էին նրան: Մահդիի առաջին ընդդիմադրութիւնը կառավարութեանը յաջողութիւն չունեցաւ: Այդ պատահեցաւ Սէննաարի մօտ, Կապոյտ Նեղոսի վրա: Գառաւի մուդիրը ուղարկեց նրա դէմ մի զօրաբաժին, որ յանձնարարութիւն ունէր ջարդել նրան և նրա բազմաթիւ ամիրասլին: Մահդին, նստած սպիտակ ձիու վրա, բաժանվեցաւ իր ուղեկիցներից և ձայն տուեց թշնամի զինուորներին առելով, որ Ալլահի օգնութեամբ ինքն կարող է նրանց գնդակները անվնաս դարձնել: Այդ խօսքերին զինուորները հրացանի գնդակներով պատասխանեցին և Մահդին առել բարեաց համարեց փախչել: Նրա ամիրասլից 40 մարդիկ ընկան սպանված: Ահմէդը չուառով այդ պարտութեան վրէժը հանեց. յունիսի 10-ին նա Գազիրեան Լճանների մօտ ջարդեց 12,000 մարդուց բաղկացած զօրքը, որից միայն 27 մարդիկ ազատվեցան և որոնք պատմում էին եգիպտական զօրքի ջարդի մանրամասնութիւնները»:

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՑԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 16 նոյեմբերի: Նոյեմբերի 22-ին կը քննվի դատաստանական գործը Ս. Պետերբուրգի փոխատու ընկերութեան մէջ կատարված գողութիւնների մասին:

ԽԱՐԿՈՎ, 16 նոյեմբերի: Կալուածական բանկը որոշեց ծախել 93 կալուածներ և 52 առն 1,353,900 ր. արժոյքի համար:

ՕԴԷՍՍԱ, 16 նոյեմբերի: Համալսարանի վարժանված բժիշկ Խմանով կատակեց ֆիզիկո-մաթեմատիկական բաժնին 25,000 ր. գրամ և հոգեր 15,000 ր. արժոյութեամբ:

ԲԵՐԼԻՆ, 16 նոյեմբերի: Լուր է տարածված, թէ բիսմարկ կարծում է, որ եգիպտական հարցը պէտք է լուծվի եւրոպական կոնգրէսի մէջ: Լուրը ֆելդմարշալ Մօլտկէի Ս. Պետերբուրգ ուղեւորվելու մասին գլխաւոր-շտաբի ակադեմիայի յօբելեանին ներկայ գտնվելու համար, չէ հաստատվում:

Կ. ՊՕԼԻՍ, 16 նոյեմբերի: Պաշտօնից հրաժարված Սայիդ-փաշայի տեղ արտաքին գործերի մինիստր նշանակված է Ալբանցի Ահմէտ-փաշա:

ՓԱՐԻԶ, 16 նոյեմբերի: Ֆրանտիական լրագիրները անհանգիստ են ռուսաց արտաքին գործերի մինիստր Գիրսի բերլինի մէջ երկար մնալու պատճառով, եզրակացնելով դրանից, որ Ռուսաստանը և Գերմանիա միանց մօտենում են:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 16 նոյեմբերի: Ուսանողական անկարգութիւնների պատճառով տեղի համալսարանի մէջ կոմանուաւված են 91 մարդ, նրանցից հոգաբարձուն արձակել է անպայման 46 ուսանողներ, 22 արձակված են, իրաւունք ունենալով նորից համալսարան մանել ղէմնի պայմանով, արձակված են 10 ազատ ունկնդիրներ և 56 հոգի ուղարկվում են իրանց ծնողների մօտ: Դատաստութիւնները շարունակվում են: „Прав. Вѣст.“ լրագիրը հաղորդում է, որ նոյեմբերի 14-ին կայսրուհու ծննդեան օրը հաւաքվեցան գաշինս բարձրագոյն և բարձրաստիճան անձինք և ամիրայի անդամներ: Շատով ակավեցաւ մաղթանք, որի վերջանալուց յետոյ հետևեալ դունդերի հրամանատարները՝ կամալերգարդի, կիրասիրների և Պավլովեան գրագունների, որոնց չէին է կայսրուհին, ներկայացրին նրան շքեղ փունջներ թարմ ծաղիկներից: 250 հոգու համար պատրաստված նախաճաշիկի ժամանակ մեծ իշխան Միխայիլ Նիկոլայեվիչ առաջարկեց կայսրուհու կենացը, որ ներկայ եղողները ոգևորութեամբ ընդունեցին: Ընտանեկան ճաշից յետոյ սար սկավեցաւ, որ շարունակվում էր մինչև 2½ ժամը կէս գիշերվայ: „Страна“ լրագիրը հաղորդում է, որ կապիտալ պատասխանների ենթադրված միութիւնը ակզիպային վարչութիւնների հետ, գժտար իրագործել է համարված: Լրագիրները հաղորդում են, որ ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրութիւնը պատուիրեց գիմնազիաների, և բէալական ուսումնարանների դիրեկտորներին և տեսուչներին ճշդութեամբ կատարել որոշված կանոնները հաստատութիւնների մասին, ասելի յաճախ և մօտ յարաբերութիւններ ունենալ աշակերտների ծնողների հետ, որքան կարելի է զգուշանալ մեղադրութիւններին ժամանակաւորապէս հեռացնելուց և զգոյշ լինել աշակերտների ընդունելութեան, մանաւանդ նրանց մի ուսումնարանից միւս ուսումնարանը անցնելու ժամանակ:

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐՇԱՐՈՒՆԻ

Fonds A.R.A.M

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԹԷՑ առաջին հունձի այս տարի չափազանց գոյնաւոր և հոտաւէտ։ Այդ թէյից **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** մէջ առացված է 50,000 ֆունտ և ծախվում է 25% էժան և աւելի լաւ քան թէ ուրիշ տեղ։ Օրինակ. Լաւ կօնգօ թէյ 1 ր.—1 ր. 20 կօպ., պատուական սանճա թէյ 1 ր. 40 կ., հիանալի մօնիկ թէյ 1 ր. 60 կ. այս թէյ ամեն տեղ ծախվում է 2 ր.—2 ր. 50 կ., գեղեցիկ կաւճասեայ թէյ 1 ր. 80 կ. և ամենալաւ ֆու-չու-ֆաւ թէյ 2 ր. մանրաբար լինում են 500 երկաթէ մաէճակալներ 6 ր.—60 ր., երկաթէ գրիչներ առ բազմ. անդրկովկասի համար, շոկոլադ փրայ, շեվիլլի դանակներ, վերահանդոյզ մակմաստեր մազերի համար, հրացաններ դասի, րեվօլվերներ վերլի, թամբեր բարձերի, կօլմանի նըշըշատայ, ալբոմներ շեյտյի կէս գնով։ **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹ, ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԷՋ ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԼԵՐԷՅՈՒՄ** № 156, 157, 158, 159 և 100։

79—100

ԾԱԽՎՈՒՄ ԵՆ ՋԻԱՆԵՐ աշխատող, լծվող, պիտանի ֆուրգոններին համար և այլն։ Հասցէն. „Եւրօպա“ հիւրանոց № 22

3—5 (1)

ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԹԱՏՐՕՆ

ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ ԳՆԵՐՈՎ

Հինգշաբթի, Նոյեմբերի 18-ին, Հայերէն ներկայացումն

ՅՕԳՈՒՏՏ Գ. ԱԻԱԼԵԱՆԻ

Առաջին անգամ

ՊԱՏԻՒ ԵԻ ՓՈՂ

կամ. 5 արար. Թարգ. Գ. ՋՄՇԿԵԱՆԻ

Դերասանական խումբը պատրաստում է

ՍԻՐՈՑ ՓՈԽԱՐՔԷՆ ՍԷՐ

Հնգ. ՖՐ. ՇԳԻՒՀԱԳԵՆԻ

3—3

Թեմական վերատեսչի Թոյլատրեամբ Հաւաքարտում բացվեցաւ Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի եկեղեցու Ս. Հռիփսիմեան անուանով օրիորդական ուսումնարանը, որը գտնվում է Լիմիաճնեցոց եկեղեցու հանդէպ տիկին Նազարեանցի տանը (որ առաջ դէպ ալ է)։ Սրանով հոգաբարձութիւնը յայտնում է յարգելի հասարակութեանը, որ աշակերտուհիների ընդունելութիւնը սկսվել է ներկայ Նոյեմբերի 12-ից. իսկ հանդիսաւոր բացումը իր ժամանակին կը յայտարարվի լրագրներում։

Հոգաբարձուք. Սարգիս եղիազարեան, Ազատ Մելիք-Ադամեանց, Գէորգ Թարխանեանց։

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՑԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ յայտնում է, որ ներկայ Նոյեմբերի 20-ին նշանակված է երկրորդ անգամ աճուրդ Հոկտեմբերի 28-ին չը կայացածի տեղ, կապալով տալու համար տուրքերը քաղաքային սպանդանոցի մէջ անասուններ մորթելու համար։ Աճուրդին մասնակցել ցանկացողները կարող են տեսնել պայմանները վարչութեան գրասենեակի մէջ առաւօտեան 9 մինչև 2 ժամը։

2—3

Վաճառվ են տրվում ԵՐԵՔ ԽԱՆՈՒԹՆԵՐ մառաններով և առանձին ԳԻՆՈՒ ՄԱՌԱՆ Միխայլօվսկայա փողոցի վրա, տուն № 11։ Դնի մասին տեղեկանալ նոյն տեղը գտնվող Ռ-չեերից։

2—3

ԹՈՒՔԱՆԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

ախտերատիքական ընթացք

Գրիգորի Վարձելեան

Հայոց միջնակարգ ուսումնարանների համար մանր առաջին (ամբողջ Թուրք)

Մամուլի տակից լոյս տեսաւ նոյն խնդիրների երկրորդ մասը (կոտորակ Թուրք և երրորդական կանոններ)։

Գինն է 40 կօպ.

Ուսումնարաններին զիջումն 20%։

Վաճառվում է Վ. Շահվերդեանի լրագրական գործակալութեան խանութում։

Օտար տեղերից պիտի ուղարկեն այս հասցէով Тифлисъ, въ Агентство В. Шавердова:

Տրվում է ՎԱՐՁՈՎ մի լոյս ՍԵՆԵԱԿ մեբելով, վառելափայտով, սամովարով և ծառայով, ամսական 12 րուբլով։ Կանչիայում, խաչլօվակայա փողոց, տուն № 9, ներքին յարկում։

ОТДАЕТСЯ одна свѣтлая КОМНАТА съ мебелью, отопленіемъ, самоваромъ и прислугою за 12 р. въ мѣсяцъ. Куки, Исарловская улица, домъ № 9, нижній этажъ.

5—10

ԼՈՒՍՍ ՏԵՍԱԻ

„ՀԱՑՈՑ ԼԵԶՈՒԻ ՈՒՍՈՒՑԻՉ“

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐՈՒՆԱՑ

Դասագիրքը

„Ազգական գրախանութի“ հրատարակութեամբ և ծախվում է նոյն գրախանութում։

Գինը 25 կոպեկ է։

Գումարով առնող և կանխիկ վճարողին 20% զիջումն կը լինի։

կարելի է դիմել.

ТИФЛИСЪ. Кавказская книжная торговля—З. П. Грикурову.

կամ

ТИФЛИСЪ. на Авлабарѣ. Ованесу Назаринцъ.

Ց. Նազարեանց.

Ստրմեցնում եմ **ԿՐԿՆԱԿԻ ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՀԱՇԻԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ ՀԱՑՈՑ և ՌՈՒՍԱՑ** լեզուներով պայմանների մասին կարող են դիմել ինձ մօտ **ՋՈՒԲԱԼՕՎԻ** քարվանսարայ, Գասպարեանցի մոգազինում ամեն ժամանակ։

ՍՄԲԱՏ ԳԻՏԱՏԱՐԵԱՆՑ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

ՆՈՐ ՕՐԱՑՈՑՑ

1883 թ.

Կը տպուի Մօսկվայում մեծ թերթի վերայ լիտօգրաֆիայով գունաւոր և շրջանակը ազգային հին և նոր յիշատակների և նշանաւոր անձինքների պատկերներով զարդարուած։ Բաժանորդագինն է մի օրինակի համար 1 ռուբլի։ Ցանկացողները կարող են գրուել „Մեզուի“ խմբագրատանը, օտար քաղաքացիք նոյնպէս։

Ցօրինոզ՝ Մ. Ցէր-Մաթէոսեան

Վաճառվ է տրվում ԽԱՆՈՒԹ ՄԱՌԱՆՈՎ Ալափեանցի կարգում, Թումքերի հրապարակի վրա։ Դնի մասին տեղեկանալ ՇԱՀՎԵՐԴԵԱՆԻ գործակալութեան մէջ։

2—5

Վ. ՇԱՀՎԵՐԴԵԱՆԻ ԼՐԱԳՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ ԽԱՆՈՒԹՈՒՄ.

(Գօլօվինսկի պրօսպեկտ, Ալեքսանդրեան պարտէզի մօտ).

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՎՈՒՄ ԵՆ Թէ տեղական, Թէ ռուսատառի և Թէ արտասահմանեան բոլոր պարբերական հրատարակութիւններին 1883 տարուայ համար։

7—10

Նաւթի ՑԱԿԱՌՆԵՐԻ համար տախտակներ (**КЛЕПКИ ДЛЯ ФОТОГЕННЫХЪ БОЧЕКЪ**) ցանկացողներին Թէ պատրաստի և Թէ ուզած չափին պատրաստելու համար խնդրում եմ դիմել Բախում, ԱՐՇԱԿ ՅԱՍՈՒՐԵԱՆՑԻՆ։

Въ БАТУМЪ, Аршаку ЦАТУРОВУ.

9—20

Մ ի ջ ի փ ո ղ ո ց, կ ա թ օ լ ի չ ե ս կ ա յ ա փ ո ղ ո ց ի ա ն կ ի ւ ն № 13.

Աւելի էժան, քան թէ ուրիշ տեղ ծախվում են. վիէննայի մեծն, ամենայն տեսակ, ֆրանսիական և անգլիական երկաթէ կրակարաններ 8—30 ր., չամոպաններ 250—25 ր., սակվօյաժներ 1. 30—12 ր., առանդուկներ ճաշնապարհի 6—35 ր., մարաններ (погребцы) 6—25 ր., սամօվարներ 60 կ.—1.25 ֆունտը., կոխանների պղնձէ ամաններ, գերմանիայի երկաթէ էմալով ամաններ. ուտի վալներ մրամօրներ 38 ր.—75 ր., հրացաններ երկու լուլաների 6—32 ր., աէվոլվէրներ ամենայն տեսակ 3. 50—30 ր., պատրոններ. (գուլաններ) րիվոլվերի, որիգոր Ռէնգարդի ֆաբրիկից. պապիրոս և թամբաքու կաշնարօվի գիլդի պատիրօզի. 5,000 ՖՈՒՆՏ ԹԷՑ (չայ) ԵՂ. ՊԱՊՈՎՆԵՐԻ, բիսկվիտ. (սուխար չայու և կաֆէի) էմէմի. կօֆէ էմէմի և մէխէլսօնի. Պետերբուրգում 40—1 ր. 25 կ. հայկլիներ ամենայն տեսակ 28 կ.—240 ր., պրօրկայ գինեվաճառների, հանքային և գարեջրի (для зельтерскихъ водъ и пива) գալեռուկ (пухъ), պադուշաներ սամովարի և չայու, դանակ չանդալ գանագան ֆաբրիկաների 1 ր. 20 կ.—25 ր. գուժինը. գլչակոճներ 1 ր. 80 կ.—5—60 կ. դանակ ջիրի 1—60 կ.—12 ր., գանակ հացի 20 կ.—1 ր., հատալ, կուխանների 1—40 մինչև 3—20 կ. պրէբօր. մես կարելու մաշինայ. Անգլիական ութմաներ, բրիտանկի չայնիկներ, կաֆենիկներ ամենայն տեսակ, Ջաղացներ կաֆէի համար, ֆիլտեր—ջուր մաքրելու, կրեմամալ կարօրկէն 18 կ., վաքս ֆրանսիայի ժակոյ, Թուղթ փշոտի, կանվերտաներ, սուրդուչ, մետաղ, դրիչ երկաթէ, զրչակոճ, քարեւտախտակ, Թանաք, Թանաքամաններ, պրեսպապիներ, գդալներ սէդանի և չայու ֆրուժէ, վարշավի և բրիտանկի գուժինը 1—50 կ. մինչև 12 ր., և չայու 45 կ. 5 ր., չուռիչկէք 45 կ.—5 ր., շամպանաներ ամեն տեսակ 25 կ.—12 ր. ջուխտ, պոլսապշկաններ վարշավու, ՒՆՋԻՆԻ ԿԱԼՕՇՆԵՐ, ամեն տեսակ, գուլբաններ կանաչ և մարդկերանց 15 կ.—50 կ. ջուխտ, չապիկներ, մարդկերանց գալոշաներ, գոնաչկներ 35 կ.—4—50 կ., հատ, անձրևի և շաբ. սանդրեր շրմայու ոսկով, գուտապերչովի և փայտէ, շտուկաներ գլխի, շորի, սապոնի, պոլի և կարտի համար. չուլքի բէկ (бумага) մետոկի կօշի և շալէ (гарусъ) ֆէչաակէք մարդկերանց և կանանց, պորտմանեներ, քիսաներ, պապիրոսի ամաններ և մանր գալանտերեյնի սպրանքներ, սուպն ամեն տեսակ 3 կ.—30 կ., կատր, հատակէտ ջրեր, պուդրա, գլխկրիի ջրի քացախ, հոտաւէտ պարաշոկներ ԿԻԼԵՐԻ ԼԱՔՕՐԱՏՈՐԻՑ. և այլն և այլն և այլն։

Վաճառականներին առանձին պայմաններով և զիջումով վերոյիշեալ ապրանքներ մեծ քանակութեամբ միշտպէս գտնվում են ՄԻՔՈՒՑԻՆ, ՏԻՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆՑԻ պահեստում (въ складѣ) միջի փողոցում կամոյիկայ փողոցի անկիւնում № 13.

Օտարաբաղաքացիք կարող են դիմել հետևեալ հասցէով. Тифлисъ Михаилу Н. Теръ-Никогосову.

175—180

Մ ի ջ ի փ ո ղ ո ց, կ ա թ օ լ ի չ ե ս կ ա յ ա փ ո ղ ո ց ի ա ն կ ի ւ ն № 13.

ՕԳՈՍՏՈՍ ԱՄՍԻ ՄԻԿԻՑ

ՍԿՍԵՑ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԵԼ ՎԻԷՆՆԱՑՈՒՄ

L'ORIENTAL

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԹԵՐԹԸ, ԱՄԻՍԸ ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՄ։

„Journal d'Orient“ լրագրի հին բաժանորդներին դարձեալ թերթի տեղ կուղարկվի այդ նոր հրատարակութիւնը։

„L'Oriental“ թերթի տարեկան գինը 8 րուբլ է, կէս տարվանը 4 րուբլ։

Գրվել կարելի է „ՄՇԱԿԻ“ խմբագրութեան մէջ, կամ ուղղակի վիէննայում դիմելով հետևեալ հասարակ հասցէով. Vienne (Autriche) M. F. Salles I. Neuer Markt 9.

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 17 Ноября 1882 года

Типогр. Главн. Упр. Главнонач. гражд. час., Лор-Меликъ. ул. каз. д.

Fonds A.R.A.M

№ 215 Նոյեմբերի 19 Ուրբաթ

1882

ՏԱՍՆԱՄԵԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Նոյեմբերի 19 Ուրբաթ № 215

Տարեկան գինը 10 րուբլի կէս տարեկանը 6 րուբլի
Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Յաղորդագրութիւնը դիմում են ուղղակի
Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

ՄՇԱԿ

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից)։

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով։

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ „ՄՇԱԿ“

ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ ԼՐԱԳԻՐ

(ՏԱՍՆ ԵՒ ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ)

ԱՌԱՋԻԿԱՑ **1883** ԹԻՒՆ

կը հրատարակվի նոյն դիրքով և նոյն պրօգրամայով.

ՊՐՕԳՐԱՄԱ

I. ՏԻՊՈՒԹԵԱՆ ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։ II. ԱՌԱՋՆՈՐԴՈՂ ՅՕԴՈՒՒԱԾՆԵՐ։ III. ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Ընդհանուր յօդուածներ, թղթակցութիւններ, լուրեր։ IV. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Ընդհանուր յօդուածներ, թղթակցութիւններ, լուրեր։ V. ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ։ VI. ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։ VII. ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ Գեղիտօն, վէպեր, ինքնատիպ և թարգմանական յօդուածներ դիտութեան ամեն ճիւղերից, թղթակցութիւններ։ VIII. ՑԱՆՑԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆ։ Տարեկան 10 րուբլի, վեց ամսվայ 6 րուբլի, իւրաքանչիւր ամսվայ 1 րուբլի։
ՀԱՏՈՒԿ համարները 5 կոպէկի։
ՀԱՍՑԷ՝ն։ *Тифлисъ, редакція «Мшакъ.»*

Խմբագիրը—Հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐՇՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Մոսկվայի կուսակցութեան հայեացքը։—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ Յարիկենից։ Նամակ խմբագրին։ Ներքին լուրեր։—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Արտաքին լուրեր։—ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ։—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։—ՑԱՆՑԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ Մի պատկեր Գալիբալդիի կեանքից։

ՄՕՍԿՎԱՑԻ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՀԱՑԵԱՑՔԸ

—

Ռուսաստանում վաղուց է արդէն կաղմվել է կատկովի պրօպագանդայի ներքոյ ծուխեան տակ թիթու շօվինիստների մի կուսակցութիւն, որ ունենալով իր կենտրոնը Մօսկվայում, անուանվում է Մօսկվայի կուսակցութիւն։

Վաղուց է արդէն յայտնի են պ. կատկովի անհնայ արշաւանքները ամեն մի ռուսահպատակի դէմ, որ պատկանում է ուրիշ կրօնին և ուրիշ ազգութեան, քան թէ կայսրութեան տիրապետող կրօնն ու ազգութիւնը։ Ամեն մի անհատական արտայայտութիւն մի որ և է ռուսահպատակ այլակրօն կամ այլացեղ մարդու մէջ, մանաւանդ պետութեան ամրմանպրութիւն գործերում, խստութեամբ հալածվում էր միշտ պ. կատկովից։

Մինչև սրսի ծագելը նա տանից դուրս էր գալի և կերակրում էր սագերին, որոնք սեանելով նրան ուրախ ուրախ ըղավում էին։ Մինչև ժամի 8-ը խօսելով տանեցիների հետ, Գարիբալդին հրացանը ուսին գնում էր սարը։ Շատ ժամանակ նա վերադառնում էր սպանված կայնահաւով (бекасъ) և շատ ժամանակ էլ դատարկ։ Յերեկին սեղանի վրա գնում էին ճաշը—սեղանը ոչ մի ժամանակ չէր ծածկվում սիւռպով, իսկ անձեռոցիկների տեղ նրան ծառայում էին լրագրական թերթերը։ Գարիբալդին պատուիրել էր, որ ամեն ժամանակ, երբ նա ճաշին չը հասնի կամ ուշանայ, նրան չը սպասեն։ Եթէ նա նկատում էր, որ նրան սպասել են ճաշելու համար, նա այդ օրը իրան շատ վատ էր զգում և տխուր էր լինում, իսկ հակառակ դէպքում, երբ նա նկատէր, որ առանց սպասելու են ճաշել, նա շատ ուրախ էր երևում։ Ճաշը բաղկանում էր սպասից և մի բաժին մսային կերակրից, պատառում էին ժամանակ առ ժամանակ և պատուղներ։ Գարիբալդին սիրում էր պատուղները, բայց պրանցից ամենի շատ սիրում էր խաղողը։ Եթէ պատուղների մէջ պատահէր գեղեցիկ տանձը, կամ ոսկեգոյն դեղձը, Գարիբալդին, որին միայն էր պատկանում վերցնելը, թողնում էր անօթի վրա առանց ձեռք տալու, և որովհետև միւսներն ևս հետևում էին նրա օրինակին, այդ պատճառով նոյն պատուղները երևում էին և հետևևալ օրվայ սեղանի վրա։ Ճաշի ժամանակ Գարիբալդին հանաքներ էր անում. դինի չէր խմում, և եթէ ժամանակ առ ժամանակ խմում էր մի փոքրիկ բաժակ, դառնում էր ուրախ և շատախօս։ Նա իր խօսակիցների հետ խօսում էր ազատ և պատմում էր իր խառնաչփոթ կեանքի գործերից կատարած առասպելներ։ Նա շատ ճշմարիտ և հետաքրքիր պատմող էր։

Գիտցուց յետ Գարիբալդին Տօսկանայի սիզդարի կէսը կտրելով ծխում էր, նստած իր տանից փոխ հեռու. նրանից յետոյ նա գնում էր պարտէզ, տրնկում էր ծառեր կամ կտրատմէր չորացածները և յետոյ գնում էր իր սենեակը և պարապում էր ընթերցանութեամբ։ Ու այս կերպով նա անց էր կացնում իր ժամանակը մինչև երեկոյ։

Երիտասարդները, որոնք բնակվում էին Գարիբալդիի մօտ նորա պէս մի և նոյն տեսակ կեանք չէին վարում։ Նորա չէին բանականանում լևանների վրա բարձրանալով և այծերի որսորդութեամբ։ Երբ գիներալը չէր հրամայում նոցա սինել կապրերայում, նստում էին նաւակ և գնում էին Մադդալենա կղզին։

Ընէին միայն երկու նաւակներ, մինը փոքր առնլի չարմար լճերի վրա մանգալու բան թէ ծովերի, և սրան այնպէս էին չինել, որ ուսերի վրա տեղափոխում էին մի տեղից միւս տեղ։ Այս այն նաւակն էր, որին անուանում էին կացահարիկ, որով Գարիբալդին խօսելով իտալացիների հակումութեանը, գնաց Կապրերայից և դուրս եկաւ ցամաք։

Մի անգամ երիտասարդ գարիբալդիականը, որին անուանում էին Բազէ, լաւ տնտղելով այս նաւակը, արձակեց սրան և իջնելով ծովը ուղղվեց Մադդալենա կղզին։ Ճաշը վերջանում էր, բայց նա դեռ չէր վերադարձել։ Գարիբալդին իր Տօսկանան սիզարայի կէսը ծխել վերջացրել էր, բայց երիտասարդը չը կար ու չը կար։

—Այս ուր գնաց նա, ասեց գիներալը, շատ կարելի է Մադդալենա կղզումն է և վախենալով եղանակի վատութիւնից մնաց այնտեղ։

Ուղիղ որ երիտասարդը գնացել էր Մադդալենա կղզին, որտեղ նորան սպասում էր իր սիրուհին։ Թէպէտ սաստիկ անձրևից և փոթորկից նա վախենում էր գնալ, բայց որովհետև նա խօսք էր արել իր սիրելուհին նշանադրելու ժամանակին լինել այն տեղ, նա գնաց. երիտասարդ սրիտրդն ևս, որովհետև ինքն ևս իր կողմից սաստիկ սիրահարված էր, չը նայելով խառնաչփոթի եղանակին նկել էր նշանադրելու տեղը։

—Երկու խօսքի համար եկայ այստեղ, պէտք է չասացի, իմ ուրախութիւնս, որովհետև ինձ որոնում են իմ ընկերները։

—Ը դիտեմ ինչպէս չնորհակալ լինեմ քեզանից, իմ սիրելիս, որ դու եկար այս վատ եղանակին։ Բայց, Աստուած իմ, ինչպէս կարողացար լողալ այս փոքրիկ ընկուզենուց կղզեակ։

—Լ՛ս, բոլորը մի է. բայց այլապէս անկարելի էր, պատասխանեց երիտասարդ գարիբալդիականը։

—Բայց դու ինչպէս կարող ես վերադառնալ տուն, միթէ կրկին այս փոքրիկ նաւակով, երկիղով չնայելց օրիորդը։

—Բայց ուրիշ կերպով անկարելի է։ Սիրահարները խօսեցին, համբուրեցին միմեանց և բաժանվեցան։

Երիտասարդը այնքան երջանիկ էր տեսնելով իր սրտի առարկան, որ բոլորովին մոռացել էր վտանգը և ընկաւ ճանապարհ իր ընկուզենու կեղեակը։ Բայց հալիս նա հետացել էր հրացանի գնդակի հետաքրքրութեան չափ Մադդալենա կղզուց, բարձրացաւ մի այնպիսի սաստիկ քամի, որ երևում էր թէ ալիքները պատրաստվում էին կուլ տալու նաւակին և նորա քաջին։

Երիտասարդը մեծ զժուարութեամբ կառավարում էր թիակներով, նա ուժից ընկնում էր։ Նա մի քանի րոպէ կարծում էր իրան արդէն խեղդված։ Ալիքների հոսանքը սաստիկ էր և զժուարանում էր հակառակվել նորա հետ։ Վերջապէս անպին ալիքները նորան նետեցին կապրերայի ափը, հա-

Fonds A.R.A.M

Fonds A.R.A.M

ԵՐԻՎԱՆԻ ՏԱՍՆԱԲԱԺԻՆ

ՀԱՄԱՐՈՒՑԱԿ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ

16-ին Հոկտեմբերի

Նոյն օրը Երիվանի տասնաբաժնի ոստիկանական վարչութեան մօտ գտնուող «Սասուն» թերթի խմբագրատանը ներկայացած էին Ղարաքիլիսայի գաւառապետ Ա. Ա. Ռոստոմովը և Ղարաքիլիսայի գաւառական ոստիկանապետ Ա. Ա. Ռոստոմովը, որոնք ներկայացրին Երիվանի տասնաբաժնի ոստիկանական վարչութեան հետևեալ գրութիւնը.

Ի պատասխան ձեր նամակի, որ ստացանք մեր Ղարաքիլիսայի գաւառական ոստիկանապետի միջոցով, ուր ձեր թերթի խմբագրութեան անունից ասուած էր, որ ձեր թերթի խմբագրութեան մօտ գտնուող Ղարաքիլիսայի գաւառական ոստիկանապետը պարտաւոր է ներկայանալ ձեր խմբագրատանը, որպէսզի ձեր թերթի խմբագրութիւնը կարողանայ նրան յանձնել իր ուղղելու համար մի յօդուած, որ ձեր թերթի խմբագրութիւնը ստացել է Ղարաքիլիսայի գաւառական ոստիկանապետի անունով, մենք պարտք ենք համարում ձեզ տեղեկացնել հետևեալը.

Ղարաքիլիսայի գաւառական ոստիկանապետը ոչ մի կերպ չի կարող ձեր խմբագրատանը ներկայանալ յօդուածը ուղղելու համար, որովհետև նա ոչ մի յօդուած չի ստացել ձեր խմբագրութիւնից, ոչ էլ ինքը ունի որևէ գործ ձեր խմբագրութեան հետ, ուստի և ձեր խմբագրութիւնը ոչ մի իրաւունք չունի նրան կանչելու ձեր խմբագրատունը։ Ղարաքիլիսայի գաւառական ոստիկանապետը ձեր թերթի խմբագրութեան հետ ոչ մի գործ չունի, ուստի և ձեր խմբագրութիւնը ոչ մի իրաւունք չունի նրան կանչելու ձեր խմբագրատունը։ Ղարաքիլիսայի գաւառական ոստիկանապետը ձեր թերթի խմբագրութեան հետ ոչ մի գործ չունի, ուստի և ձեր խմբագրութիւնը ոչ մի իրաւունք չունի նրան կանչելու ձեր խմբագրատունը։

Ղարաքիլիսայի գաւառական ոստիկանապետ Ա. Ռոստոմով

մեր կողմից մեր համոզում խորհուրդը նամանավանդ պատիւ ենք համարում աւագ քահանայ քննութիւնները. զուգէ մեր միտքը ունէր արձանագրել օգուտ բերի որպէս նախամանուկներին, նմանապէս և երկաթուղիներին: Երկաթուղու ընկերութիւնները ստիպված են լինելու, կրնամ ենք, իբ այսպէս և իբ այնպէս ունենալու տեսական հեղափոխ վագոններ: Բայց որպէս զի երկաթուղիների ընկերութիւնները ազատուին այն տհաճ դիմաբերի վատնելուց, վագոնների կառուցման համար և դասակարգած վագոններ կրկին անգամ յետ բերելուց, իմ խորհուրդ է տալիս մի անգամ ամբողջովին նշանակել միայն մարքսր փոստային համար, առանց ապրանքների: Այդպիսով մի անգամով հատատարված կ՚ լինի մի անհատ ու. Նօթերի հետ և հետևապէս մեծապատճառութեան պիտի ինքն իրան չքանայ է: Ապրանքների ճշմարիտ հատատարութիւնը ներկայացնում է ամենակենսական և հարկաւոր միջոց բոլոր յարուցած հարցերի վճռանատութիւնը:

Ա. Չամչեանեան

ՆԱՄԱԿ ԹՄԲԱՓՐԻՆ

Թիֆլիս, 15 Նոյեմբերի

Ներկայ թուականի «Մշակ» լրագրի № 147 մէջ կարդացի Կօջօրեցի ստորագրութեամբ մի նամակ, որում ու. նամակագիրը կանգնում էր Կօջօրի հայոց եկեղեցու չինութեան համար ժողոված գումարի քանակութեան, նրա գործադրութեան և մանաւանդ տեղեկութիւններ ստանալ եկեղեցուց մնացի չինութեան մասին: Թէև զուտ վերաբերեալ բոլոր հարցերը և տեղեկութիւնները հանդերձ կօնսիստորիայից ստաց Թայիրեանցին ժամանակին մատեանով իր ժամանակին ստաց են հոգ. իշխանութիւնս, սակայն ու. Կօջօրեցու և նրա հետ զուգ չատերի զանազան կարծիքները և ենթադրութիւնները փարատելու համար, ես իրան իրաւունք տեղական քահանայ, պարտք եմ համարում հոգ. իշխանութեան առաջ մոլոր և ծանուց մատենից և ու. Աղէքսանդր Ղազարեան Թայիրեանի կոնսիստորիային առաջ յայտարարութիւնից մի մասնաւոր քաղուածք առնել և հրատարակել:

Կօջօրի հայոց առաջ կարապետ եկեղեցու չինութեան վրա ծախք եղել է ընդամենը 10,878 ր. 40 կ.: Այս գումարից 2991 ր. նուիրատուութիւն է բարեպաշտ ժողովրդականներից, իսկ մնացեալ 7,887 ր. 40 կօպ. ծախսել է ու. Աղէքսանդր Ղազարեան Թայիրեանը իր սեփականութիւնից, չը հաշուելով նրա նուիրած գեղեցիկ սեղն համար, որ 140 սաժէն է: Եկեղեցու մէջ իւրաքանչիւր սարի մոմավաճառութիւնից վերահատուցանեմ գոյացել է արդիւնք 60—70 րուբլի, որը և ծախսել է եկեղեցու պահպանի վրա:

Կօջօրի հայոց եկեղեցու մօտիկ չինութիւնը, որ բաղկացած է երեք սենեակից, երկուսը՝ երեք երեք սենեակներից իրանց խոհանոցներով և մէկը չորս սենեակից՝ իր երկու խոհանոցներով,—չինել է ու. Աղէքսանդր Ղազարեան Թայիրեանը իր սեփական ծախքով իր սեփական հողի վրա: Այս չինութեան մասին, ու. Թայիրեանը կոնսիստորիային առած իր յայտարարութեան մէջ ասել է, որ չինութեան պահպանութիւնները լրացնելուց յետոյ ներկայացուն հատատատութեամբ՝ ասանգել է անդարձ, որ պէտք է նորին Կօջօրի հայոց եկեղեցուն:

Այդ անները չինված են հետևեալ նպատակով: Երեք առանձին սենեակները, որոնք գտնվում են դէպի արևմտեան կողմը, պէտք է իւրաքանչիւր տարի տրուին վարձով և փողերը ժողովին մի դրամատան մէջ, որպէս զի տարեկան եղած ժամանակ գործադրուին եկեղեցու չինութեան և նորոգութեան համար: Չորս սենեակներից բաղկացած տան վերնայարկի երկու սենեակները պէտք է տրուին վարձով և նրանց արդիւնքը մոմի արդեանց հետ միացնելով գործադրուի եկեղեցու տարեկան ծախքերի համար. ներքնայարկի երկու սենեակները նա ուխտաւորաց համար են: Իսկ առանձին դէպի հիւսիս գտնված երեք սենեակները պէտք է տրուին տեղական քահանայի բնակութեան համար:

Ճշմարիտ է ու. Կօջօրեցու ասածը, թէ մոմի արդիւնքով անկարելի է եկեղեցու տարեկան ծախքերը հոգալ: Պ. Թայիրեանին այդ յայտնի է եղել և նա իր յայտարարութեամբ յանձն է առել ինքն հոգալու եկեղեցու չինութեան և նորոգութեան ծախքերը մինչև վերոյիշեալ տների յանձնելը եկեղեցուն: Հենց այս տարի եկեղեցու պարապի հիւսիսային պատի չինութեան և այլ կարիքաւորների վրա նա ծախսել է մինչև 500 րուբլի: Պ. Թայիրեանի յայտարարութեան մէջ յիշված է և այս կէտը, նիմ մինչև յանուն եկեղեցուն չինած տների հատատելը. Աստուած մի արասցէ, մահ պատահի, նրա ժառանգները պարտաւոր են արբունեամբ կատարել իրանց հոր ցանկութիւնը:

Այս հանգամանքս հաշիւ և տեղեկութիւնները հաղորդելուց յետոյ, ստիպող չեմ համարում ասել, որ ոչ ոք հետաքրքիր է իմանալ բոլոր մանրամասնութիւնները, թէպ աշխատութիւն յանձն առնէ կարդալ ու. Թայիրեանի Թիֆլիսի հայոց կոնսիստորիային առած յայտարարութիւնը. այնտեղ ամենայն ինչ մանրամասնաբար գրված է:

Եպիսկ քահանայ Երզնկեանց

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Նոյեմբերի 16-ին Թիֆլիսի բազաքային տան չինութեան վրա երկու հայ մշակներ մնացին փուլ եկած պատի աւերակների տակ: Նրանցից մէկը թէև վիրաւորված, կենդանի մնաց, իսկ միւսը մեռաւ: Ասում են թէ խեղճ մշակները պղուշացնում էին ճարտարապետին թէ տան հին պատը սպառնում է փուլ գալ, բայց նրանց բողոքի վրա ոչ ոք քաղաքային գործոններից չուզեց ուշադրութիւն դարձնել:

Մեզ խնդրում են ասել հետևեալը: «Տիկին Մկրտչեանց (Եակոբի) ատամնաբոյժ Ամերիկայից (Doctor of dental surgery of the Baltimore College), այս օրերս Թիֆլիս գալով, բժշկում է ատամների ամեն տեսակ ցաւեր և անում է հարկաւոր օպերացիաներ ամերիկական ամենանոր ձեւով: Տիկինը ընդունում է միայն կանանց և երեխաներին ամեն օր, առաւօտեան 10 ժամից մինչև 3 ժամ: Բնակվում է Լիսիցեանի տանը, Սպասկայա և Սերգիեվսկայա փողոցների անկիւնում»:

Նոյեմբերի 21-ին Ազծրանաւ թատրոնում լինելու են քաղաքային ընտրութիւններ երրորդ բաժնի ձայնատուներին, առաջիկայ 1883—1886 քառամեայի համար:

Լրագիրները հաղորդում են որ Մոսկվայի բօրսային կոմիտեսը խնդիրք է ներկայացրել կառավարութեանը կովկասեան արանդիտի մասին: Իր հաւատար զեկուցման մէջ իշխան Մէնշիկով առաջ փաստերով և վիճակագրական թուանշաններով, առանձին ուշադրութիւն է դարձնում հարցի վրա, ցոյց տալով որ վերջին տասնամեայ ընթացքում, դուքսերնայսպատր կովկասեան արանդիտի զարգացման հետ, ընդարձակվել և առաջ վաճառականութիւնը դէպի Պարսկաստան: Ի նկատի ունենալով այդ և ուրիշ բազմաթիւ հանգամանքներ, զեկուցողը վերջացնում իր զեկուցումը առաջարկելով ներկայացնել Ֆինանսների մինիստրութեանը մի դրութիւն, յայտնելով այն միտքը, որ կովկասեան արանդիտի պահպանելը ապագայում ոչ թէ միայն արդեապէս չէ առաջ վաճառականութեանը Ասիայում, բայց և օգտակար է: Զուգընթացաբար արանդիտի գոյութեան հետ, մեր վաճառականութիւնը ընդարձակվից, որովհետև բազմացան անդամախտութեան միջոցներ, ինչպես կատեան ծովի նաւատորմը, կատարելագործվից մերձկասեան պատճառով, մեր ապրանքների յատկութիւնը, նոր գործ առաջ ձեռնարկութեան ոգին: Հոգալ այդ կողմի վրա ուշադրութիւն դարձրից նոյն ներսում ու. Սկալկովսկին, թէև սա համակրութիւն ցոյց տուեց գէպի արանդիտի աշնչացնելը: Սկալկովսկին, բայց սրանից, մատնացոյց արաւ այն հանգամանքի վրա, որ արանդիտը աշնչացնելու ցանկութեան մէջ, նկատում է դիւանագործ ոգով և զգայացում այն կետարտանգային դէմ, որ կատարվում է արանդիտի անունով նրանը նկատեց և ու. Նիկոլաեւ, որ մատնակցից Ֆինանսական մինիստրութեան կարգադրութեամբ կազմած առանձին խորհրդի մէջ, արանդիտի հարցի առիթով: Այդ խորհրդի մէջ Մոսկվայի գործարանատէրերը հետևեալ յայտնութիւնը արին կովկասեան վիճակագրութեան ժամանակ, այնպէս որ վերջ ի վերջոյ մանուֆակտուրային ապրանքի գինը նրանով նկատից. «Մեր բոլոր բազդները, պարտներ, ուղղված են, ասում, ոչ թէ նոյն իսկ արանդիտի գոյութեան դէմ, այլ նրա ամբողջով կատարվող կենտրոնացման դէմ»: Դարան ու. Տուխոլկա, մաքսային բաժնի դիրեկտոր, պատասխանեց որ այդ գեղծումների դէմ ամենաանգործ միջոցներ կը գործադրվեն, որ այժմ չատ հնարաւոր բան է, քանի որ կովկասեան մաքսային վարչութիւնը այժմ ենթարկվում է Ֆինանսների մինիստրութեան իշխանութեանը: Վիճաբանութիւնները, առհասարակ, համոզեցին ընկերութեանը իշխան Մէնշիկովի մտքերի հիմնաւորութեան մէջ: Վճռվեցաւ ասել խիստ և մանրամասն կերպով քննել հարցը Ֆինանսների մինիստրութեան կարգադրութեան հատատատված առանձին յանձնաժողովի մէջ, որպէս զի նկատի գէպք է ունենալ թէ Մոսկվայի գործարանատէրերի յիշատակագիրը և թէ իշխ. Մէնշիկովի զեկուցումը:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—«Բէյտերի ընկերութեան» Ալէքսանդրիայից հետագրում են: կարծում են, որ Նաբար-փաշան նիստատ կը հասնի այս ամսվայ վերջը:

—Գինուաից, նոյեմբերի 18-ին սատգված տեղեկութիւնների համեմատ, այդ քաղաքի քաղաքագլուխը դիմեց ազգաբնակութեանը մի չորքատանոց, որով հրատիրում է նրան սիրալիր կերպով ընդունել Գերմանիայի և Շվէյցարիայի ներկայացուցիչներին, որոնք եկել են Գինուա ուսումնասիրելու տեղական մեծ ճանապարհի վախճանը, որ մտանգնում է Մերձերկրական ծովը կենտրոնական Եւրոպային, և Սէն-Գոտարդեան երկաթուղուն: Միևնոյն հանգամանքներ արդէն եկել են:

—Լոնդոնից հետագրում են նոյեմբերի 10-ին: Մեղադրական ակտը մեղադրում է Ադոլֆին այն բանում, որ նա հրամայել տպելու և կողոպտել Ալէքսանդրիան և պրոում էր եվրոպացիներին ապատամբել խեդիվի դէմ: Ադոլֆ-փաշայի բռնած պաշտօնները, Բրաղէյ և Նէվիր, կամենում են ապացուցանել դատաստանական քննութեան ժամանակ, որ օրինական մարդ ոչինչ ապատամբութիւն չը կար, որովհետև Ե. Դուբը սկզբից իրաւասում էր զինուորական կատակցութեան առաջնորդի վարմունքը. մինչև անգամ խեդիվը երկար ժամանակ տատանվում էր և, Դերվիշ-փաշայի գալուց յետոյ հաւանութիւն տուեց, որ անգլիական զօրքերը բնդդիմադրեն:

ԽԱՒՆ ԼՈՒՐԵՐ

Նոր-Օրլեանում վաճառանիցաւ չամպատա (սատրիճ) խաղացող պ. Մօրֆի, որը համարեա հասմաչարհային հռչակ ունէր: Ծնվելով 1837 թվին, նա պատանեկութեան հասակից սկսեց չափից դուրս մեծ ընդունակութիւններ ցոյց տալ դէպի խաղերը, որոնք հիմնված էին հաշվի վրա, և այնպիսի հմտութիւն չամպատային խաղի մէջ, որ 12 տարեկան հասակում յաղթում էր Միացեալ-Նահանգների առնաչաւ խաղացողներին: Նրա հռչակը չուտով և մինչև Անգլիա հասաւ: Շախմատային խաղերի անգլիական բնկերութիւնը հրատիրեց նրան իր տարեկան ժողովին, և Մօրֆին, սկզբում յաղթվելով, իսկոյն փառաւոր կերպով յաղթեց: Ֆրանսիայում և Գերմանիայում նա խաղաց էր մինչ ամի պատիտա և նրանցից միայն մէկը տանուլ տուեց: Մօրֆին պարտասմանքով վատասան էր. նա չէր սիրում փողով խաղալ, և վեր էր դասում, երբ տանում էր, նկատչական առեղծագործութիւններ: 1876 թվին նա խելագարվեցաւ. այդ ժամանակից, երբ նրան ցոյց էին տալի չամպատի տախտակը, նա զարհուրում էր, և յայտնում էր որ հանգստացուցիչ անգամ չունի այդ խաղի մասին:

ՀՄՇԱԿԻ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԹՈՒՐՔԱԿԱՍՈՒԹԻՒՆԻՑ

ՍԻՒՍԱՍ, 12 նոյեմբերի: Իւրաքանչիւր գաղիականին ուսուցիչ տեղափոխելու գինը կիսակրով որոշված է 60 ր.: Գնակալի մէջ կորաւ բելգիական „Գժուն Բաթերը“ շոգենաւը, որ երկաթի և ապակիի բեռն ունէր 75,000 պուդ:

ԹՈՒՐՈՎ, 17 նոյեմբերի: Գրականական երաժշտական երեկոն յօգուտ կանանց բժշկական կուրսերի 1300 ր. եկամուտ տուեց:

ՍԻԶՐԱՆ, 18 նոյեմբերի: Կալուածատէրերի միմիայն ցանելու փոյթը կատարելագէս ապահովեցաւ Սիմբիրսկի, Կրիմի և Տամբովի մէջ եղանակը ուշ է: Ուսուցչը զանգաղ է գնում:

ՌԻԼԻՆ, 17 նոյեմբերի: Հանուսի ամրոցի շրջանին ապատաբերի գժբաղդութիւն է սպատահել գետերի հեղեղից: Մարդ և կէօղ սատիկ վնասվեցան: կոյսրուհու ուղղորդած հեռագիրը կոյսրին նկարագրում է աւերմուն սպատահերի տեսարան կօրինոցի մէջ: երկաթուղական և փոստային հաղորդակցութիւնները դադարեցրած են: Նրկակայ գարի ընթացքում պէտ այդպիսի գժբաղդութիւն չէ եղած:

ՓԱՐԻԶ, 17 նոյեմբերի: Գամբետտա թեթեւ վիրաւորեց իր ոտ ձեռքը գնելով մի բէվոլվեր: Տարաձայնութիւններ սկսվեցին Ֆրանսիայի և Մադագասկարի մէջ, որի դէմ դիմաւորութիւն կայ արշաւանք ուղարկվել:

ԴՈՒԲԼԻՆ, 17 նոյեմբերի: Գաղաքական մի քանի սպանութիւնների պատճառով ոչբայական խորհուրդը քաղաքը սպատատմված յայտնեց:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 17 նոյեմբերի: „Новое Время“ լրագիրը հաղորդում է, որ կովկասեան արանդիտի մասին կը սկսվի առանձին խորհուրդ, որին կը մասնակցեն գիւնանների, արտաքին գործերի, ճանապարհների հաղորդակցութեան մինիստրները, ծովային մինիստրութեան կառավարիչը և պետական կոնտրոլէօր: Լուր է սատգածված, որ խորհուրդին կը մասնակցէ նոյնպես կովկասեան գլխաւոր կառավարիչը: Գնովելի նուիրերի թուում են Մոսկվայի և Նիժնեգորոդեան բօրսային մասնաժողովների դրութիւնները: Մեղադրական ակտը փոխատու ընկերութեան մէջ գործած գեղծումների մասին անբատատար է համարված և փոխարինված է պատատանական պալատային առանձին վճռով: „Голосъ“ լրագիրը հաղորդում է, որ յունվարի սկզբին Ս. Պետերբուրգի մէջ կը կայանայ ուսուցչական ժողով ժողովրդական յուսատութեան մինիստրութեան ուսուցիչներից:

ՓԱՐԻԶ, 17 նոյեմբերի: կառավարութիւնը հրամայեց վերցնել դրօշակը Մադագասկարի գեսպանութեան բնակարանից: Գեսպանութիւնը հեռանում է Փարիզից: Մի պատերազմական նաւ է ուղարկվում Մադագասկար: Անգլիական մամուլը Ֆրանսիայի տարաձայնութիւնը Մադագասկարի հետ առաջինի կողմից մի ձգտումն է համարում ընդարձակել իր գաղթականատերները:

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Fonds A.R.A.M

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԻ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՑ (Doctor of Dental Surgery of the Baltimore College)։

ՏԻԿԻՆ ՄԿՐՏՉԵԱՆՑ, ծն. եակոբի, բժշկում է ամէն տեսակ ԱՏԱՄԻ ՑԱՒԵՐ և առնում է հարկաւոր ՕՊԵՐԱՑԻԱՆԵՐԸ ամերիկայի ամենանոր ձեւով։ Ընդունում է միայն ԿԱՆԱՆՑ և ԵՐԵԽԱՆԵՐԻՆ 10—3 ժամը։ Լիսեցօվի տանը, Սադօվայա և Սերգիեվսկայա փողոցների անկիւնում։

1—15

ԲԱՑԻ

ԽԱՄՈՒՑԻ

ՄԷԼԻՔՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ԳԻՆՆ Է 1 Ր. 50 Կ.

Գիրքը բաղկացած է 467 երեսներից

ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ վաճառվում է

„Մշակի“ խմբագրատանը.—„Կենսրնական դրամատունում“ Մերիմանովի տանը № № 3 և 4. Պ. Զաքարիայ Գրիգորեանցի „Կովկասեան դրամատունում“.—Պ. Էնֆիաձեանցի Ծխախոտի խանութում.—Պ. Շահինեանցի Ծխախոտի խանութում։

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել կամ յիշեալ տեղերը, կամ ուղղակի հեղինակին հետեւեալ հասցէով։

ТИФЛИСЪ. Редакція „Мшакъ“.
РАФФИ.

Վարձով է տրւում ԹԱՆՈՒԹ ՄԱՒՌԱՆՈՎ Ալափխանայի կարգում, թուղքերի հրատարակի վրայ։ Գնի մասին տեղեկանալ ՇԱՀՎԵՐԴԵԱՆԻ դործակալութեան մէջ։

3—5

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՑԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ յայտնում է, որ ներկայ Նոյեմբերի 20-ին նշանակված է երկրորդ անգամ աճուրդ Հոկտեմբերի 28-ին չը կայացածի տեղ կապալով տալու համար տուլքերը քաղաքային սպանդանոցի մէջ անասուններ մորթելու համար։ Աճուրդին մասնակցել ցանկացողները կարող են տեսնել պայմանները վարչութեան գրասենեակի մէջ առաւօտեան 9 մինչև 2 ժամը։

3—3

ԹՈՒՔԱՆԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

ա ք ս ա կ ա ր ք ա կ ա ն ը ն թ ա ց ք

Գրիգորի Վարձելեան

հայոց միջնակարգ ուսումնարանների համար մանր առաջին (ամբողջ թուեր)

Մանրլի տակից լոյս տեսաւ նոյն խնդիրների երկրորդ մասը (կոտորակ թուեր և երրորդական կանոններ)։

Գինն է 40 կոպ.

Ուսումնարաններին զիջուի 20%։

Վաճառում է Վ. Շահվերդեանի լրագրական գործակալութեան խանութում։

Օտար տեղերից գիմում են այս հասցէով Тифлисъ, въ Агентство В. Шавердова:

Տրւում է ՎԱՐՁՈՎ մի լոյս ՍԵՆՅԱԿ մեբելով, վառելափայտով, սամովարով և ծառայով, ամսեկան 12 րուբլով։ կուկիայում, Խարլովսկայա փողոց, տուն № 9, նկատի յարկում։

ОТДАЕТСЯ одна свѣтлая КОМПАТА съ мебелью, отопленіемъ, самоваромъ и прислугою за 12 р. въ мѣсяцъ. Куки, Исарловская улица, домъ № 9, нижній этажъ.

6—10

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԾ

„ՀԱՅՈՑ ԼԵԶՈՒԻ ՈՒՍՈՒՑԻՉ“

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐՈՒԱՑ

Պատրաստ է

„Կովկասեան գրախանութի“ հրատարակութեամբ և ծախվում է նոյն գրախանութում։

Գինը 25 կոպեկ է։

Գումարով առնող և կանխիկ վճարողին 20% զիջուի կը լինի։

կարելի է դիմել.

ТИФЛИСЪ. Кавказская книжная торговля—З. П. Грикурову.

կամ

ТИФЛИСЪ. на Авлабарѣ. Ованесу Назарянцъ.

Ց. Նազարեանց.

Սոսվեցնում եմ **ԿՐԿՆԱԿԻ ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՀԱՇԻԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ ՀԱՑՈՑ և ՌՈՒՍԱՑ** *լեզուներով. պայմանների մասին կարող են դիմել ինձ մօտ* **ՋՈՒԲԱԼՕՎԻ** *քարվանսարայ, Գասպարեանցի մագազինում ամեն ժամանակ։*

ՍՄԲԱՏ ԳԻՏԱՏԱՐՆԱՆՑ

Վարձով են տրւում ԵՐԵՔ ԽԱՆՈՒԹՆԵՐ մառաններով և առանձին ԳԻՆՈՒ ՄԱՌԱՆ Միխայլօվսկայա փողոցի վրայ, տուն № 11։ Գնի մասին տեղեկանալ նոյն տեղը գտնւած ուշերից։

3—3

ՔԱՂԱՔԱՑԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ յայտնում է, որ կիրակի, Նոյեմբերի 21-ին, առաւօտեան 10 ժամին Արծրունու թաղօնում կը կատարվեն երրորդ կարգի ձայնաւորների ընտրութիւնները։

3—3

КАВКАЗСКОЕ ОТДѢЛЕНІЕ ГОЛОСА

ОТКРЫТА ПОДПИСКА НА ГАЗЕТУ

„ГОЛОСЪ“

На 1883 годъ

Подписная цѣна съ пересылкою въ годъ 17 р.

Подписка и объявленія принимаются въ Центральной Книжной торговли въ д. Мириманова.

2—3 (1)

Միջի փողոց, կաթօլիչեսկայա փողոցի անկիւն № 13.

Աւելի էժան, քան թէ ուրիշ տեղ ծախվում են. ՎԻԵՆՆԱՑԻ ՄԵԲԵԼ ամենայն տեսակ, ֆրանսիական և անգլիական երկաթէ ԿԱՐԱՎԱԹՆԵՐ 8—30 ր., չամադաններ 250—25 ր., սակվօյաժներ 1. 30—12 ր., սուն դուկներ ձանապարհի 6—35 ր., մարտներ (погребцы) 6—25 ր., սամօվարներ 60 կ.—1.25 ֆունտ., կուխոնի պղնձէ ամաններ, գերմանիայի երկաթէ էմալով ամաններ. ուդմիվալնիկներ մրատօրներ 38 ր.—75 ր., հրացաններ երկու լուլանի 6—32 ր., ռեվոլվէրներ ամենայն տեսակ 3. 50—30 ր., պատրոններ. (դուլաններ) բէվօլվէրի, սիգար Ռինդարպէ ֆաբրիկից. պապիրոս և թամբաքու կուշնարօվի գիլզի պապիրօսի. 5,000 ՖՈՒՆՏ ԹԻՑ (չայ) ԵԳ. ՊԱՊՈՎՆԵՐԻ, բրնկվիտ. (սուխար չայու և կաֆէի) էմնէմի. կօֆէ էմնէմի և Մինեչանի. պեսերբուրգում 40—1 ր. 25 կ. հայելիներ ամենայն տեսակ 28 կ.—240 ր., պրօրկայ գինեվաճառների, հանքային և գարեջրի (для зельтерскихъ водъ и пива) դուլթուկ (пухъ), պադնոսներ սամվարի և չայու, դանակ չանդալ պանադան ֆաբրիկանների 1 ր. 20 կ.—25 ր. պուժինը. դիշակոմներ 1 ր. 80 կ.—5—60 կ. գանակ ջրի 1—60 կ.—12 ր., գանակ հացի 20 կ.—1 ր., հատը, կուխոնի 1—40 մինչև 3—20 կ. պրիբօր. մի կարելու մաշինայ. Անգլիական ուեֆներ, Բրիտանակի չայնիկներ, կաֆենիկներ ամենայն տեսակ, Չայգոյներ կաֆէի համար, ֆիլտեր—ջուր մաքրելու, կրախմալ կարօրկեն 18 կ., վաքս Ֆրանսիայի ժանկոյ, մեղրի փոշի, կանվերտներ, աւելդուչ, մատիա, գրիչ երկաթէ, գրչակոթ, քարեսախատակ, թանաք, թանաքամաններ, պրեսպապիռներ, դպրոցի տետրներ և չայու ֆրաժէ, վարշավի և բրիտանակի գուժինը 1—50 կ. մինչև 12 ր., և չայու 45 կ.—5 ր., չուխիչկէք 45 կ.—5 ր., շամադաններ ամեն տեսակ 25 կ.—12 ր. Ջուխտ, պոլսապոշկաններ վարշավու, ՌԵՁԻՆԻ ԿԱԼՕՇՆԵՐ, ամեն տեսակ, գուլբաններ կանանց և մարդկանց 15 կ.—50 կ. Ջուխտ, շապիկներ, մարդկերանց գալուսաիկներ, գոնտիկներ 35 կ.—4—50 կ., հատ, անձրևի և շոքի. անդրեր շրմայու ոսկրէ, գուտապերչովի և փայտէ, շչուականեր գլխի, շորի, ատոպկի, պոլի և կարտի համար. չուլքի թէկ (бумага) մատակի կօճի և շարկ (гарусъ) ֆէլչատակէք մարդկանց և կանանց, պորտմոնեներ, քիսաներ, պապիրոսի ամաններ և մանր գոլանտերեյնի ապրանքներ, տարան ամեն տեսակ 3 կ.,—30 կ., կատր, Հոտավէտ ջրեր, պուդրա, Գլիցերին ջրի քացախ, Հոտավէտ պարաշոկներ կիվերի ԼԱԲՕՐԱՏՈՐԻՑ. և այլն և այլն և այլն։

Վաճառականներին առանձին պայմաններով և զիջումով վերոյիշեալ ապրանքներ մեծ քանակութեամբ մշտապէս գտնւում են ՄԻՔԱՑԵԼ ՏԵՐ ՆԻԿՈՂՕՍՅԱՆՑԻ պահեստում. (въ складѣ) Միջի փողոցում կաթօլիկայց փողոցի անկիւնում № 13.

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել հետեւեալ հասցէով. Тифлисъ Михаилу Н. Теръ-Никогосову.

176—180

Միջի փողոց, կաթօլիչեսկայա փողոցի անկիւն № 13.

ՕՎՈՍՏՈՍ ԱՄՍԻ ՄԷԿԻՑ

ՍԿՍԵՑ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԵԼ ՎԻԵՆՆԱՑՈՒՄ

L'ORIENTAL

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԹԵՐԹԸ, ԱՄԻՍԸ ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՄ։

„Ժուրնալ դ'Օրիան“ լրագրի հին բաժանորդներին գադարեցրած թերթի տեղ կուղարկվի այդ նոր հրատարակութիւնը։

„L'Oriental“ թերթի տարեկան գինը 8 րուբլ է, կէս տարվանը 4 րուբլ։

Գրվել կարելի է „ՄՇԱԿԻ“ խմբագրութեան մէջ, կամ ուղղակի Վիեննայում գիմելով հետեւեալ հասարակ հասցէով. Vienne (Autriche) M. F. Salles I. Neuer Markt 9.

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 18 Ноября 1882 года.

Типогр. Главн. Упр. Главнонач. гражд. час., Лор.-Мелик. ул. каз. д.

Fonds A.R.A.M

№ 217 Նոյեմբերի 23 Երեքշաբթի 1882 ՏԱՍՆԵՄԵԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ Նոյեմբերի 23 Երեքշաբթի № 217

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարւանը 6 րուբլի։
Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում գրւում են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Յառաջադրանքը գնում են ուղղակի
Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

ՄՇԱԿ

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից)։

Յայտարարութիւն ընդունւում է ամէն լեզուով։

Յայտարարութիւնների համար վճարւում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ

„ՄՇԱԿ“

ԱՄԵՆՕՐԵԱ ԼՐԱԳԻՐ

(ՏԱՍՆ ԵՒ ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ)

ԱՌԱՋԻԿԱՑ **1883** ԹՒԻՆ

Կը հրատարակւի նոյն դիրքով և նոյն պրօգրամայով.

ՊՐՕԳՐԱՄ

I. ՏԷՐՈՒԹԵԱՆ ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։ II. ԱՌԱՋՆՈՐԴՈՂ ՑՕՒՈՒԱԾՆԵՐ։ III. ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Ընդհանուր յօդուածներ, ներքաղաքական տեսութիւններ, լուրեր։ IV. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Ընդհանուր յօդուածներ, ներքաղաքական տեսութիւններ, լուրեր։ V. ԽՄԲԻ ԼՈՒՐԵՐ։ VI. ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։ VII. ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ Գեղեցկական, վէպեր, ինքնագրոյն և թարգմանական յօդուածներ դիտութեան ամէն ճիւղերից, ներքաղաքական տեսութիւններ։ VIII. ՅԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆ։ Տարեկան 10 րուբլի, վեց ամսւայ 6 րուբլի, իւրաքանչիւր ամսւայ 1 րուբլի։
ՀԱՏՈՒԿ համարները 5 կոպէկի։
ՀԱՍՑԷՆ։ *Тифлисъ, редакція «Мшакъ.»*

Խմբագիր—Հրատարակող ԳԻՒՏՈՒՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ խմբագրից։ Ներքին լուրեր։—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։—ՅԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ Նամակ Թիւրքիայից։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

—

Թիֆլիս, 20 Նոյեմբերի

Մի քանի ժամանակ է, որ հայ դիւանագիտական խումբը նոր յայտնութիւններ է տալիս էժանագնով գներով, որոնց մեզ յայտնի է, այն նպատակով,

Ձր նայելով, որ խումբը իր համար զոհողութիւնները շատ համեստ չէրջան է գնահատել, չը նայելով, որ նրա անդամները կատարելապէս ոչինչ վարձատրութիւն չեն ստանում իրանց աշխատանքի համար, այնու ամենայնիւ գոհունակ են մարդիկ, որոնք զանազան ճանապարհներով և միջոցներով աշխատում են մտնել դիւանագիտական խմբի գործունէութեան ասպարէզները։ Այդ մարդիկ չեն կասկածում այցելել թատրօնը և չը բաւականանալով դրանով, համոզում են և ուրիշներին չը գնալ թատրօն, ասելով, թէ արժէ միթէ այցելել այդ ներկայացութիւնները թատրօնական մանաւոտզովի ներկայացութիւններից յետոյ։

Այդպիսի վարմունքը, նիհէ ասելի չունենք, անհետաքրքրութիւն է, և ոմանք ինչի համար։ Ամէնքը կը համաձայնուին, որ Թիֆլիսի հայերից հազարաւոր գործակատարներ կան, որոնք իրանց ազատ ժամանակը, որ գլխաւորապէս դիշերներով է լինում, անց են կացնում Թիֆլիսի մէջ վերջին ժամանակ բազմացած այգիներում, որտեղ պարահանդէսներ, ցիպանների կօնցերտների և ուրիշ զանազանութիւններով սերմանւում է անբարոյականութիւն։ Այդ այգիները և դրանց նման տեղերում հարիւրաւոր երիտասարդներ զատարկում են իրանց գրպանները և մի և նոյն ժամանակ վչանում են բարոյապէս։ Աղէտք ասելի լաւ չէր լինի, որ այդ երիտասարդները մի օր և է 70 կ. վճարելին և օգտակար կերպով իրանց ժամանակը թատրօնի մէջ անցկացնելին։ Հարիւրաւոր մայր վաճառականներ և արհեստաւորներ կան, որոնք իրանց գործը վերջացնելուց յետոյ կամ թղթախաղով են զբաղուած լինում և րուբլիներ ծախում, կամ այս կամ այն հիւրանոցում և պանդոկում անդադրմատար ոչնչացնում են ևախնեաց դիներ։ Լաւ չէր լինի արդեօք, որ դրա փոխարէն այդ մարդիկ թատրօն գնային։ Այդ շրջանների մարդկերանց կանայք, աղջիկները և մայրերը բամբասանքներով և փողոցներում կաւելով են անցկացնում իրանց ժամանակը. արդեօք լաւ չէր լինի, որ դրանք ևս կարողանային թատրօն այցելել։ Այսպիսի օրինակներ հարիւրներով կարելի է բերել, բայց սրանք ևս բաւական են։

Եթէ դիւանագիտական խումբը կը կարողանայ մի քանի ժամանակ տալ ներկայացումներ էժանագնացած գներով, ծախերով լօժաները 4 ր., բազկաթոռները 2 ր. և 1 ր. 50 կ., աթոռների մի մասը 1 ր., միւս մասը 70 կ., մնացածը 50 կ. և գալերէա 30 կ., մի որոշ ժամանակից յետոյ ժողովուրդը կընտելանայ թատրօնին և նա կարող է միշտ լիքը լինել։ Իսկ այդպիսի գներով ծախված բոլոր առմանների եկամուտը ոչ թէ միայն միջոց կը տայ խումբին դոյութիւն ունենալ և չարունակել գործը, այլ մինչև անգամ նա կը կարողանայ բարւոքել իր կազմակերպութիւնը, կազմել ընտիր բէպերտուար և այլն։ Բայց մինչև այդ ժամանակ խումբը պէտք է միջոց ունենայ, նիհէ ոչինչ վարձատրութիւն չը առնայ, գոնէ ծածկել ծախսերը և երբէք աչքի առաջ չունենալ թէ մի պէտք է տայ մնաւը, նիհէ եկամուտը չը ծածկէ ծախսերը։

Այս այսպէս լինելուց յետոյ այն բոլոր անձինք, որոնց համար նշանակութիւն ունի թատրօնը, պէտք է նպաստեն դիւանագիտական խմբին և օգնեն նրան իրանց կարողութեան չափ և ոչ թէ մնաւն նրան, մանաւանդ որ խումբը իր զոհողութիւնները կուսակցական ոգի չէ տալիս և չէ արդելում ոչքի թէ ասելի ընդարձակ չափերով առնել գործը և թէ միջամտել իր գործին և նրան ասելի լաւ ուղղութիւն տալ։

Ինչպէս լսել ենք, ներկայ թատրօնական սեզոնի ընթացքում, այսինքն երեք և կէս ամսւայ ընթացքում, դիւանագիտական խմբի մէջ ամենամեծ բաժին ստացող անդամը ստացել է հազիւ 35 րուբլի։ Արդեօք այս վայել է հայ հասարակութեան համար։ Արդեօք այս լրջութիւնը խմբանպատ չեղոյ, իրաւունք ունի մէկը նկատել, թէ այս բանը թոյլ էր, միաբ վատ։ Արդեօք կարող է մէկն ասել, թէ խումբը չհանապարհական նպատակներ ունի։

Հասկանալի է մաքառումն մի և նոյն գործին ծառայող և այդ գործը դանազան կերպ հասկացող կուսակցութիւնների մէջ, բայց երբ մի կարևոր գործ թողած է և գնում են մարդիկ,

---

ձերն, անունը ալ մեծ մասամբ կը քաչուին ժողովէն։—Մնացած ժողովականներու մեծամասնութիւնը նշանաւոր է իր անձնական մաքովը։ Ո՛չ մի գիտութիւն, ոչ մի ուսում, ոչինչ մասնաւոր դարպացում։ Ամէն ինչ՝ կը տեսնես մի խումբ երեսփոխաններ որք բոլորովին կոշտ կապիտ մարդեր են, և դժբաղդաբար ասոնք երիտասարդ են։ Կը տեսնես այս մարդերը որ ոչ նստել գիտեն, ոչ կայնելու կերպ գիտեն, ոչ խօսելու եղանակ։ Յայտնի կերևի թէ այս պարոնները մարդու մէջ չեն մնծցեր և ամենևին չեն գիտեր թէ ինչ է ընկերական կրթութիւն բառածը։—Այս գումարումներ կրնանք զոհ նկատել Ազգ. ժողով։—Օրինաց և կանոնի հակառակ ոչինչ կայ, ինչ կրնանք ըսել։ Բայց իրապէս պէտք է մտածել այլ կերպ։ Թիւրքիոյ Հայոց ազգային գործերն պիտի անցրնեն 140 ներկայացուցչէ, բայց այսօր ամեն խնդիր կը լուծէ 20 կամ 30 երեսփոխանոց քուէն։ Եւ նիհէ այդ 30-ի չափ երեսփոխաններն ըլլային խելքերնին գլուխնին մարդեր կարելի էր դժգոհ չըլլալ։ Ինչ և է, մենք պարտաւոր ենք ասլ այդ գումարման Ազգ. ժողով անունը և իր վճիռներն ալ գրել Ազգ. ժողովոյ վճիռ։ Ուրեմն Ազգ. ժողովը գումարեցաւ հոկտեմբ. 28-ին և պիտի ընտրէր Քաղաքական ժողովոյ պակաս մնացած 14-ը անդամը։ Երկու ընտրելիք գիմաւ ելլի՝ ար. Սվաճեան և ար. Փեշտիմալճեան։ Պ. Սվաճեանի կողմնակիցք ժողովէն քաչուողներն և բացակայներն էին։ Պ. Փեշտիմալճեան էր ար. Զերազի պաշտպանեալը։ Մի տարի առաջ ար. Զերազ հրապարակ. ար. Փեշտիմալճեանը կը նամանեցնէր սպրի, իսկ այսօր կաշխատէր որ իր սաղ հաչակածը ըլլայ մեծ ազգային դիւկավարնեբէն։ Ինչ ըսենք։ Ասանք քաղաքական բարձր

զարձուածներ են, որուն ոչ ձեր, ոչ մեր խելքը կը հասնի։ Կրնար սասրիկ կրլլայ, ար. Զերազ կը յաջողի խլել ի նպաստ իր պաշտպանեալին քանի և եօթը քուէ։ Պ. Փեշտիմալճեան կըլլայ այսպէսով մեր Քաղաքական ժողովոյ 14-դ անդամը։ Զարմանալին հոս է որ ար. Փեշտիմալճեան ինքզինքն կը ներկայացնէ ընտրելի այսպիսի պաշտօնի մը, ամեն խնամարհութիւն յանձն կառնու այդ պաշտօնին հասնելու։ Այս կէտը պէտք է ուշադրութեան առնուի, որպէս զի զազափար մը ունենանք մեր գործիչներու բարոյականի և պատուոյ զգացման վրա։—Շատ պարզ է որ այն անձինք, որ մեր ազգային վարչութիւնը կը կազմեն, պէտք է իրարու վրայ փոխադարձ վստահութիւն ունենան, գիրար յարգեն. հոգ չէ թէ շատ հարցնելու մէջ իրարու հակակարծիք ըլլան, համաձայնութիւն գոյացնելը գժուար չէ։ Այդ ժողովին մէջ շատ գործեր կը դառնան, շատ խօսքեր տեղի կունենան։ Ինչ պիտի ըսէք երբ ժողովականներէ մին համոզուած ըլլայ թէ իր այս ինչ ընկերը Գրան լուսան է, միւսը համոզուած ըլլայ թէ այս ընկերն ալ ս և է դնացպանի մը լրտեան է։ Մէկն ալ ուրիշ տեսակ համարում ունենայ, ուրիշ մ՝ալ ուրիշ տեսակ։ Անշուշտ այսպիսի ժողով մը ճիւաղային պիտի նկատէք։—Պ. Փեշտիմալճեան հրապարակած է թէ՝ իր այս ընկերակիցներուն շատերը անբարոյական, խարդախ, շահախնդիր, ինքզինք ծախուած անձեր են։ Այդ ըսածները կամ ուսա են կամ իրաւ։ Եթէ ուսա են, պէտք է հրապարակաւ ետ առնէ, եթէ իրաւ, ուրեմն ինչպէս հնաոմուա կըլլայ այդպիսի արարածներու ընկեր ըլլալու պատիւն ձեռք բերել։ Ինչ ըսել և այն էֆէնդիներուն որք գրկարաց կընդունեն այն անձնաւորութիւնը որ իրենց համար հրապա-

Եթէ դիւանագիտական խումբը կը կարողանայ մի քանի ժամանակ տալ ներկայացումներ էժանագնացած գներով, ծախերով լօժաները 4 ր., բազկաթոռները 2 ր. և 1 ր. 50 կ., աթոռների մի մասը 1 ր., միւս մասը 70 կ., մնացածը 50 կ. և գալերէա 30 կ., մի որոշ ժամանակից յետոյ ժողովուրդը կընտելանայ թատրօնին և նա կարող է միշտ լիքը լինել։ Իսկ այդպիսի գներով ծախված բոլոր առմանների եկամուտը ոչ թէ միայն միջոց կը տայ խումբին դոյութիւն ունենալ և չարունակել գործը, այլ մինչև անգամ նա կը կարողանայ բարւոքել իր կազմակերպութիւնը, կազմել ընտիր բէպերտուար և այլն։ Բայց մինչև այդ ժամանակ խումբը պէտք է միջոց ունենայ, նիհէ ոչինչ վարձատրութիւն չը առնայ, գոնէ ծածկել ծախսերը և երբէք աչքի առաջ չունենալ թէ մի պէտք է տայ մնաւը, նիհէ եկամուտը չը ծածկէ ծախսերը։

Այս այսպէս լինելուց յետոյ այն բոլոր անձինք, որոնց համար նշանակութիւն ունի թատրօնը, պէտք է նպաստեն դիւանագիտական խմբին և օգնեն նրան իրանց կարողութեան չափ և ոչ թէ մնաւն նրան, մանաւանդ որ խումբը իր զոհողութիւնները կուսակցական ոգի չէ տալիս և չէ արդելում ոչքի թէ ասելի ընդարձակ չափերով առնել գործը և թէ միջամտել իր գործին և նրան ասելի լաւ ուղղութիւն տալ։

Ինչպէս լսել ենք, ներկայ թատրօնական սեզոնի ընթացքում, այսինքն երեք և կէս ամսւայ ընթացքում, դիւանագիտական խմբի մէջ ամենամեծ բաժին ստացող անդամը ստացել է հազիւ 35 րուբլի։ Արդեօք այս վայել է հայ հասարակութեան համար։ Արդեօք այս լրջութիւնը խմբանպատ չեղոյ, իրաւունք ունի մէկը նկատել, թէ այս բանը թոյլ էր, միաբ վատ։ Արդեօք կարող է մէկն ասել, թէ խումբը չհանապարհական նպատակներ ունի։

Հասկանալի է մաքառումն մի և նոյն գործին ծառայող և այդ գործը դանազան կերպ հասկացող կուսակցութիւնների մէջ, բայց երբ մի կարևոր գործ թողած է և գնում են մարդիկ,

---

պակ նկատից այն ամեն ածականները որք հայերէն լեզուի կատարի գազաններն կը տեղուին։ Ուրեմն իրաւ էին ար. փեշտիմալճեանի ըսածները, և այս էֆէնդիներն իրր մեղապարտ դատի կը ենթարկուենան։—Գարձեալ հոս ալ ինչ կրնանք ըսել։ Մեծ հարցեր են, պիտի պատասխանեն մեզ, քաղաքակրթութիւնը այսպէս կը պահանջէ։ Միայն սաչափը խմացանք որ Քաղաքական ժողովոյ անդամներէ Մատիկեանան էֆէնդի յայտարարեր է թէ՝ իր պատուոյ զգացումը չը ներէր անդամակցել ար. Փեշտիմալճեանի. և ուղեր է անպատճառ հրաժարիլ, սակայն ընկերակիցներն թախանձեր են որ մնայ, կարգադրութիւն մը կրնան։ Մեր յառջին նայելով կարգադրութիւնը սաչափս եղած է որ անդատարանի ընտրութիւնէ վերջ ար. Փեշտիմալճեի պիտի հրաժարի։ Աստուած սար սուտ չըլլար այս լուրը։—

Ասկէ ետքը կուզար կրօնական ժողովոյ ընտրութիւնն խնդիրը։ Ինչպէս պիտէք ներկայական համաղումար ժողովը պատրաստած էր 42 անձանց ցանկ մը որու մէջէն պիտի ընտրէր ժողովը 14 անդամներ կրօնական ժողովոյ համար։ Չեզ գրեցինք թէ ինչ պատճառներով ժողովը այդ ցանկը չընդունեց։ Կրօնական ժողովը չկանոց ինքզինքն արդարացնել։ Ասիկայ ալ բաւական գոհացում տալ էր։ Հոկտեմբ. 28-ին ներկայ երեսփոխաններէն ամենք առաջարկեցին որ այդ 42-ի ցանկը ընդունին ջնջելով մէջէն այն երեք անձերն, որք առաջնորդ են։ Այս առաջարկը շատ բանաւոր էր, ասոի չընդունուեցաւ։ Մի քանի երեսփոխանք կան, մեր փեօն-արմէնները, որք ինքզինքնին կը հաչակեն անման 89-ի Թոռներ։ Ասոնք իրենց կոչմանը արժանաւոր ըլլալու համար պէտք է անպատճառ կռուին եկեղեցական-

Fonds A.R.A.M

որոնք կամենում են ծառայել նրան, այդ մարդկերանց դէմ մաքառումն աւելի քան թէ անհատական էր։

Այս հարցին մենք դարձեալ կը վերադառնանք, եթէ «Մշակի» պ. խմբագիրը այնքան բարի կը լինի, որ չի փակի իր էջերը մեզ համար։

Թատրոնասէր

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՄՕՋԴՕԿԻՑ մեզ գրում են։ «Բարի նախանձը գրդեց մեր քաղաքը մի բարեգործական ընկերութիւն հաստատել։ Աւտրագրութիւնը սկսվել է արդէն և մեծ աչդողութեամբ չարունակվում է։ Արդէն առտրագրվեցան մօտ 130 հոգի անդամներ։ Նոյեմբերի 16-ին տեղիս տղայոց ուսումնարանի դահլիճում ժողովեցան անդամներ և միաձայն վճռեցին հաստատել բարեգործական մի ընկերութիւն։ Ժողովը ընտրեց իր միջից մի մանտ-ժողով 40 հոգուց բաղկացած, որ պէտք է քննէ Թիֆլիսի հայոց բարեգործական ընկերութեան ճիւղ լինելու կանոնագրութիւնը, եթէ պէտք կը լինի, մի քանի յօդուածների փոփոխութեամբ մեր քաղաքի պահանջների համաձայն։»

—

Թէ որքան յետադէմ, տգէտ և խաւար է դեռ ևս մեր գաւառացի հայ ժողովուրդը, ընթերցողը կարող է տեսնել հետևեալ օրինակից։ Մեզ գրում են Իգդիրից հետևեալը։ «Երևանեան թեմի դպրոցների վերատեսուչ պ. Պաւշանց այցելեց Նոր Բեյազետ Սուրմալուի գաւառի թէմերու գիւղը։ Հաւաքելով իր մօտ տանուտիրոջ հետ գիւղի հասարակութեան ամենանշանաւոր անձանց, թեմական վերատեսուչը առաջարկեց նրանց մտածել գիւղի մէջ ուսումնարան հիմնելու և նրա գոյութիւնը հաստատ կերպով ներկայէս ապահովելու մասին։ Բայց հաւաքականութեան միջից ամենանշանաւորները յանկարծ ասի կանգնելով սկսեցին գոռալ. «Մեզ համար ուսումնարան հարկաւոր չէ, ամ որ հարկաւոր է, Թող գնայ իր համար ուսումնարան կառուցանի։»

—

Կովկասեան բժշկական ընկերութիւնը, ինչպէս երևում է իր հրատարակվող արձանագրութիւնների վերջին տետրակից, վճռել է բժիշկ Բիաչեվսկու առաջարկութեան հիման վրա դրամական հանգանակութիւն հաւաքել յօգուտ Ս. Պետերբուրգի կանանց բժշկական կուրսերի։ Այդ հանգանակութեանը, բացի բժշկներից, կարող են մասնակցել և մասնաւոր անձինք։

—

«Соврем. Изв.» լրագիրը հաշւում է թէ ամենամարձ ժամանակում ինչքան դողութիւններ են կատարվել Ռուսաստանի թէ բանկերում, թէ այլ հիմնարկութիւնների մէջ։ Այդտեղ հաշւած են, ի միջի այլոց, Մելնիցկու և Սվիբլովի գողութիւնները, Րիկովի գողութիւնը, Խէրսոնի, Վլադիկավկասի, Կրօնշտատի, Ս. Պետերբուրգի բանկերի գողութիւնները, Ինանենդանական պաշտօնեաների և Սիմֆերօպոլի պետական գանձարանի գողութիւնները և այլն։ Հաշւից յայտնվում է որ ամենակարճ ժամանակում գողացվեցաւ 27 միլիոն րուբլի, չը հաշւելով մանր գողութիւններ։

—

«Тифл. Объявл.» լրագիրն հաղորդում են որ 20-ին նոյեմբերի անյայտ չարագործներ յարձակվելով փոթի-Թիֆլիսեան երկաթուղու գնացքի վրա Գօրիի և Կարելիի մէջ, վիրաւորեցին Բաքանօվ և Մամդին բանւորներին և խլեցին գնացքից 18,000 րուբլ։ Չարագործներն անհետացան, իսկ վիրաւորված բանւորներին հասցրին Միխայլօվօ կայարանը, բժշկական օգնութիւն տալու համար։

—

Մեզ խնդրում են տպել հետևեալը։ «Հայաստանց Բարեգործական ընկերութեան վարչութիւնը որոշել է առաջիկայ 1883 թվի սեպտեմբեր ամսից աննիսել հայ օրիորդներից մի որպիսութիւն Ս. Պետերբուրգում մանկավարժութիւն կամ բժշկութիւն ուսանելու համար։ Որպիսութիւն լինել ցանկացող անձն ասարտած պէտք է լինի իր ուսման դասընթացքը գիմնազիայում, նախապէս հայոց միջնակարգ ուսումնարանում ասարտելուց յետոյ։ Այսպիսով իրանց առաջարկութեամբ Թող բարեհաճեն դիմելու վարչութեանը, ներկայացնելով թէ դիմնազիայի և թէ հայոց միջնակարգ ուսումնարանի վարչութիւններից ստացած վկայագիրները։» Այս յայտարարութիւնը տպելով մեր կողմից չենք կարող մեր ուրախութիւնը չը յայտնել, որ մեր կանանց բարեգործական ընկերութիւնը վերջապէս մի որ և է գործ ուղում է կատարել, այդքան ժամանակ անգործ լինելուց յետոյ։ Ուրախ ենք, նոյնպէս որ մեր հասնետ կարծիքը, փոխանակ նոր դպրոցներ բանալու, նախ ձգտել բարձրագոյն ուսում տալ հայուհուն, հաստատութիւն և համակրութիւն է գտել մեր ընկերութեան անդամների մէջ։ Բայց կը համարձակվինք յիշեցնել մեր տիկիններին հետևեալը։ Ցայտնի է որ Ս. Պետերբուրգի բժշկական կուրսերում այլ ևս ուսանողուհիների նոր ընդունելութիւններ չեն լինի, ուրեմն աւելի լաւ է օժանդակել այնպիսի մի հայ օրիորդին, որ արդէն ընդունվել է Ս. Պետերբուրգի Բեստուժէվսկի իգական բարձրագոյն դպրոցում, որտեղից աչակերտուհիները գուցէ ժամանակով կընդունվին դարձեալ և բժշկական կուրսերը։ Որքան մեզ յայտնի է Ս. Պետերբուրգի այդ կուրսերում այս րոպէիս մի հայ օրիորդ կայ միայն, որ, որքան լսել ենք, կարօտ է օգնութեան։ Այդ օրիորդը և հայոց գպրոցում ասարտել է և վիճնազիայում էլ ասարտել է։ Փոխանակ մի նոր օրիորդ ուղարկելու, որ գուցէ իգական ուսման այժմեան անորոշ դրութեան ժամանակ չի էլ ընդունվի, աւելի լաւ չէ օժանդակել ուսանող մի հայ աղջկայ, որ արդէն մի քանի տարի չարչարվել է և ընդունվել է մայրաքաղաքի բարձրագոյն դպրոցում։

—

Կիրակի, 21-ին նոյեմբերի տեղի ունեցան Արծրունու թատրոնում Թիֆլիսի քաղաքային դումայի համար ձայնատուների ընտրութիւններ երրորդ բաժնի ընտրողներից։ Ընտրութիւնների հետևանքների մասին կը հաղորդենք մեր ընթերցողներին։

—

Կիրակի, 21-ին նոյեմբերի Ֆրանսիացի Բէդէ պէտք է բարձրանար Մուշտայիդի այգիից օդապարիկով։ Ժողովրդի մեծ բազմութիւն հաւաքվեց յիշեալ այգիում, վճարելով մուտքի փող։ Բայց օդապարիկով բարձրանալը չջողվեց պ. Բէդէին, որովհետև ահագին օդապարիկը չը կարողացան գազով լցնել։ Դադարիս պօլիցէյմէյստեր հրամայեց կասացնել յետ դարձնել փողերը տումակ ունեցողներին, որոնք գումարվել էին այդտեղ, օդապարիկի բարձրանալու տեսարանին հանդիսատես լինելու։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՑԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԻՑ

ՀՌՕՄ, 19 նոյեմբերի։ «Rassegna» լրագիրը ռուսաց արտաքին գործերի մինիստրի Հռոմ հասնելուց եղրակացնում է, որ բանակցութիւնները Ռուսաստանի, Աւստրիայի և Գերմանիայի մէջ։

ԿՕՊԵՆՀԱԳԵՆ, 19 նոյեմբերի։ Այստեղի նախկին գեսպան Մօլթնէէյմին շնորհված է Փղի շքանշանը, որ առհասարակ արվում է թագաւորական տան անդամներին։

ՓԱՐԻԶ, 19 նոյեմբերի։ Մինիստրների խորհուրդը վճռեց ուղարկել Մադագասկար մի նաւատորմ, որ պէտք է վերադառնայ Անգլիայից։

ԼՕՆԴՕՆ, 19 նոյեմբերի։ Էգուց Մանչեստերի գեսպանները կը ներկայանան արտաքին գործերի մինիստրին։

ՓԱՐԻԶ, 19 նոյեմբերի։ «Gaulois» լրագիրը հաղորդում է, որ Գամբէտտային վիրաւորից մի կին, որից նա մի որդի ունի, որ ապրում է Լայպցիգի մէջ։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 19 նոյեմբերի։ Ճանապարհների հաղորդակցութեան մինիստրը մինիստրների խորհուրդին մի նախագիծ ներկայացրեց եկատերինբուրգից մինչև Տիւմէն երկաթուղի կառուցանելու մասին գանձարանի հաշւով։

ՕԴԷՍՍԱ, 19 նոյեմբերի։ Ներկայ նաւագնացութեան ժամանակ բերված են տպրանքներ 38½ միլիոնի, դուրս են արտահանված արտասահման ռուսաց տպրանքները 47 միլիոնի, որի մեջ 27 միլիոնի ցորեն։ Օդեսայի մի քանի առևտրականներ սակարկում են կամաւոր նաւատորմին գործը կալութիւն ընդունել ռուսաց տպրանքները Վլադիվաստոկի մէջ ծախելու համար։

ՄՕՍԿՎԱ, 19 նոյեմբերի։ „Современныя Извѣстія“ լրագրի խմբագրին թոյլ է տրված պատկերազարդ շաբաթաթերթ հրատարակել „Радуга“ վերնագրով։

ԱՍՏՐԱԽԱՆ, 19 նոյեմբերի։ Նաւագնացութեան դադարման ժամանակ ներքաղբված է գեղիժաններով ձմեռնատարհորդական կանոնաւոր հաղորդակցութիւն հաստատել Աստրախանի և Ցարիցինի մէջ։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 19 նոյեմբերի։ Երկի հասան այստեղ արտասահմանից Ֆրանսիական, գերմանական և իտալական դեսպանները, վերջինը իր հրաժեշտի թղթերը ներկայացնելու համար։ Իտալական նոր գեսպանը դեռ չէ նշանակված։ Կրօնշտատի բանկի մէջ կատարված գեղծումների մասին դատաստանական գործը կը քննվի յունվարի վերջը Ս. Պետերբուրգի Նահանգական դատարանի մէջ։ Սինօդը կրոտված է որոշ վարձատրութիւն նշանակելով հոգևոր ծիսակատարութիւնների համար։ Լուր է տարածված, որ գիւղական կալուածական բանկի բացումը կը կայանայ 1883 թ. փետրվարի 1-ին։ „Бирж. Вѣд.“ լրագիրը հաղորդում է, որ կախանովի մանաժողովը մինչև նոր տարին երևի կը քննէ

Fonds A.R.A.M

այն բոլոր հարցերը, որոնք մտել են նրա նախագծի մեջ։

ՀՈՄՄ, 19 նոյեմբերի։ Սառատ-սեկրետար Գիրս երեկ այցելեց իտալական արտաքին գործերի մինիստր Մանչինիին։

ԿԱՑԻԼԻ, 19 նոյեմբերի։ Եգիպտական կառավարությունը համաձայն է Արաբի-փաշայի մեղադրական գործից հանել ապանութիւններին և հրկիզ գցելուն վերաբերեալ կէտերը։ Ենթադրված է ընդ միշտ աքսորել Արաբի-փաշային Եգիպտոսից։

ՍՕՖԻԱ, 19 նոյեմբերի։ Լրագրական լուրերը բոլգարական կառավարութեան և վանեկանի մէջ կատարվող բանակցութիւնների մասին Բոլգարիայի մէջ կաթոլիկ եպիսկոպոսութիւն հիմնելու վերաբերութեամբ ճիշդ չեն։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 20 նոյեմբերի։ „Օրինքների ժողովածուի“ մէջ հրատարակված է կայսերական Մեծութեան ամբողջ ոտիզոսը և պետական մեծ գերբի նկարագրութիւնը։ Եգուց կը վերադառնայ Մեծ Իշխան Վլադիմիր Ալեքսանդրովիչ։

ԹԱՐԿՈՎ, 20 նոյեմբերի։ Կուբսկի, Պօլտավայի և Լօզովօի մէջ ձիւնի կոյտեր կան։ Գնացքները կանգնում են։

ՆԻԿՕԼԱԵՎ, 20 նոյեմբերի։ Ենթադրված է Խարկով-Նիկոլայեվսկի երկաթուղու տեղափոխական միջոցները ընդարձակել։

ԱՐԽԱՆԳԵԼՍԿ, 20 նոյեմբերի։ Գործարանական արդիւնաբերութիւնը նահանգի մէջ երկու տարվայ ընթացքում բնակա. 600,000 րուբլ գումար։

ՄՕՍԿՎԱ, 20 նոյեմբերի։ Նոյեմբերի 16-ին Պատասխանական պալատայի մէջ քննվեցաւ Մօսկվայի առևտրական բանկի մէջ վատնելու մասին դատաստանական գործը։

ՎԼԱՍԿ, 20 նոյեմբերի։ Ա.յստեղ եղանակը սուք է։ Նաւագնացութիւնը վերականգնվեցաւ։

ՐԻԱԶԱՆ, 20 նոյեմբերի։ Հասարակական բանկը դադարեցրից փոխառութիւնը արժէզրկերի գրաւականներով։

Կ. ՊՕԼԻՍ, 20 նոյեմբերի։ Բ. Դուռը համաձայնում է ռուսաց ընկերութեանը յանձնել երկաթուղու կառուցումն Բաթումից Դիարբեքիրի վրա մինչև Միջերկրական ծովը։ Առաջին միևնոյն նշանակված է Սեդ-Վեֆիկ, պետական խորհրդի նախագահ Դօրինֆի, պատերազմական միևնոյն Հուանի-փաշա։

ՀՈՄՄ, 20 նոյեմբերի։ Ա.յստեղի ռուսաց դեսպանութիւնը այսօր ձաշ է տալիս պաշտ. միևնոյն Գիրսի։

ՓԱՐԻԶ, 20 նոյեմբերի։ Հասարակական կարծիքը անհանդստացած է 1882 Թ. բիւդժեի 108 միլիոն գնիֆիցիի պատճառով։

ԲԵՐԼԻՆ, 20 նոյեմբերի։ Հեղեղին ենթարկված տեղերի համար առ այժմ նշանակված է հէս միլիոն մարկ։ Ա.յստեղ հասաւ աւստրիական թագաժառանգը։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 20 նոյեմբերի։ „Прав. Вѣст.“ լրագիրը հաղորդում է, որ ուսանողական անկարգութիւնները կապանի և Ս. Պետերբուրգի համալսարանների մէջ արձագանք գտան Կիևի և Խարկովի համալսարանների և Խարկովի անասնաբուժական ինստիտուտի մէջ։ Նոյեմբերի 15-ին Ս. Պետերբուրգի և կազանի ուսանողներին համակրութիւն յայտնելու համար դադարված ուսանողների ժողովը ցրվեցաւ լսկիսօրի պահանջի համեմատ, բայց հոգաբարձուն սահմանած էր զօրքեր և պոլիցիա հրաւիրել։ Ուսանողները խոստացան այլ ևս ժողովներ չանել։ Դասախօսութիւնները շարունակվում են, մեծամասնութիւնը կարգապահութիւն է կամենում։ Խարկովի համալսարանի մէջ նոյնպէս հարկաւորվեցաւ պօլիցիայի և զօրքերի միջամտութիւնը, բայց այստեղ էլ ուսանողները խօսք տուին այլ ևս ժողովներ չանել։ Նոյեմբերի 16-ին Խարկովի անասնաբուժական ինստիտուտի մէջ ուսանողները վճռեցին շարունակել անկարգութիւնները մինչև բոլոր համալսարանների և ինստիտուտների փակելը։ Մի ուսանողի թաղման ժամանակ ահագին ամբոխի ներկայութեամբ վրդովող ճառեր արտասանվեցան։ Միևս օրը ուսանողները սպառնում էին տեսչին, եկան զօրքեր և պոլիցիա, որոնց ներկայութեամբ ժողովին մասնակցողները ցուցակագրված են։ Նոյեմբերի 18-ին ցուցակագրվածները նորից ժողով կազմեցին։ Պօլիցիայի չը հասնելու պատճառով նրանց անկարելի եղաւ կալանաւորել։ Համալսարանի և ինստիտուտի մէջ զօրախօսութիւններ չեն դադարել։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 20 նոյեմբերի։ Առաջին ութ ամիսների ընթացքում ստացվել են մաքսահարկը 66,224,907 ր. 1881 Թուականից 13,535,067 ր. աւելի։ Новое „Время“ լրագիրը հաղորդում է, որ աշխարհաքաղաքական ընկերութիւնը յարաբերութիւններ է կապում գիտական միւս հիմնարկութիւնների հետ Սիբիրի մանրամասն նկարագրի պատճառով։ Տօմբօվօ-Սարատովի երկաթուղին յանձնված է գանձարանին։

ՄՕՍԿՎԱ, 21 նոյեմբերի։ Լէօնտօվսկուն յանձնված է ժողովրդական ոտնի նախագիծ կազմել թագապրութեան համար։ Ինժիներ Ֆարբիցիուս նախագծեց Կրեմլի և Մօսկվայի միւս պալատների լուսաւորութիւնը։ Դեկտեմբերին գատաստանական պալատան կը մեղադրվի Վլասոդայի և Վլադիմիրսկի երդվեալ դատաւորներին, որոնք մեղադրված են կաշառակերութեան մէջ։

ՏԱՇԿԵՆՏ, 21 նոյեմբերի։ Ա.յսօր առաւօտեան 11 ժամին երկրաշարժ կար։ Լսելի եղան սոսկալի ձայներ։ Հարուածներ։

ՄԱՐԻՈՒՊՕԼ, 21 նոյեմբերի։ Ա.յստեղ ցրտեր սկսվեցան։ Սամօրայի, Սիգրանի և Ատալանի մէջ ցուրտ է, վօլգայի վրա սառուց է լողում։

ԵԱԼՏԱ, 21 նոյեմբերի։ Դրիմի հարաւային ափի վրա տաք է։ Ծաղիկները ծաղկում են։

ԿԱԶԱՆ, 21 նոյեմբերի։ Զինուորական դատարանը բանտի վերակացուին ապանելու համար կախաղանի դատապարտեց Աօլօվկօվին։

ՓԱՐԻԶ, 21 նոյեմբերի։ Ֆրանսիական մամուլը վրդովված է, որ գերմանական պարլամենտը արդելից Ֆրանսերէն լեզուն էլզաս-Լոտարինգիայի նահանգական մասնաժողովի մէջ։

ԲԵՐԼԻՆ, 21 նոյեմբերի։ Լուր է տարածված, որ արևելեան-Պրուսիայի և Հարաւային-Ռուսաստանի երկաթուղիների մէջ դաշնագիրը է կապված ռուսաց ապրանքները դուռ կազմելին։ Պօլիցիայի չը հասնելու պատճառով նրանց անկարելի եղաւ կալանաւորել։ Համալսարանի և ինստիտուտի մէջ գաստ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՐՇՐՈՒՆՈՒ ԹԱՏՐՕՆ

ԼԻԱՆԱՅՐԱՑ ԳՆԵՐՈՎ

Հինգշաբթի, նոյեմբերի 25-ին, Հայկական ներկայացումն մասնակցութեամբ

Պ. Մ. ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆԻ

Առաջին անգամ

ՍԻՐՈՑ ՓՈԽԱՐԷՆ ՍԷՐ

Դրամա 4 արար. Հեղ. պ. ՇԻՒԼՀԱԳԵՆԻ

Մարկիզ դը-Ֆլերօկի դերը կը կատարէ պ. ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆ

1—3

ԹՈՒԱԲԱՆԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

ախտաբժշկական բնթացք

Գրիգորի Վարձելեան

Հայոց միջնակարգ ուսումնարանների համար մանր առաջին (ամբողջ թուեր)

Մամուլի տակից լոյս տեսաւ նոյն խնդիրների երկրորդ մասը (կոտորակ թուեր և երրորդական կանոններ)։

Գինն է 40 կօպ.

Ուսումնարաններին զիջումն 20%։

Ծախում է վ. Շահվերդեանի լրագրական գործակալութեան խանութում։

Օտար տեղերից դիմում են այս հասցէով Тифлисъ, въ Агентство В. Шавердова:

Վարձով է տրւում ԽԱՆՈՒԹ ՄԱՈՒՆՈՎ, *ամփոփոխ կարգում; թուրքերի հրապարակի վրայ գնի մասին տեղեկանալ* ՇԱՀՎԵՐԴԵԱՆԻ *գործակալութեան մէջ։*

4—5

ԲԱՑԻՑ

ԽԱՄՍԱՅԻ

ՄԷԼԻՔՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ԳԻՆՆ Է 1 Ր. 50 Կ.

Գիրքը բաղկացած է 467 երեսներից

թի՛ֆլիսում վաճառւում է

„Մշակի“ *խմբագրատանը.*—„Կնոջ բօնակն գրավաճառանոցում“ *Մէրլմանօվի տանը* №№ 3 և 4. Պ. Զաքարիայ Գրիգորեանցի „Կովկասեան գրավաճառանոցում“.— Պ. Լինճիանձեանցի *Ծխախոտի խանութում.*— Գ. Շահինեանցի *Ծխախոտի խանութում։*

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել կամ յիշեալ տեղերը, կամ ուղղակի հեղինակին հետեւեալ հասցէով։

ТИФЛИСЪ. Редакція „Мшакъ“. *РАФФИ.*

Վ. ՇԱՀՎԵՐԴԵԱՆԻ ԼՐԱԳՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ ԽԱՆՈՒԹՈՒՄ.

(Գօլօվինսկի պրօսպեկտ, ևւէքսանդրեան պարտէզի մօտ).

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՎՈՒՄ ԵՆ թէ տեղական, թէ դուրսացանէ և թէ արտասահմանեան բոլոր պարբերական հրատարակութիւնները 1883 տարուայ համար։

9—10

Տրւում է վարձով մի լոյս սենեակ մեբելով, վառելափայտով, սամովարով և ծառայով ամսական 12 րուբլով; կուկիայում, իսարլովսկայա փողոց, տուն № 9, *ներքին յարկում։*

ОТДАЕТСЯ одна свѣтлая КОМНАТА съ мебелью, отопленіемъ, самоваромъ и прислугою за 12 р. въ мѣсяцъ. Куки, Исарловская улица, домъ № 9, нижній этажъ.

8—10

Լոյս տեսաւ մանկավարժական „ՎԱՐԺԱՐԱՆ“ տարեգրի № 4.

Բովանդակութիւն։ Փ. Վարդանեան.—Սպենսերի մանկավարժական մտքերը (շարունակութիւն)։ Ց. Զիզիանեան.—Ցնծալաւելեան ուսումնարաններ։ Ա. Բահաթրեան.—Երկու օրինակների գաս արբազան պատմութիւնից։ Ս. Պալասանեան.—Ազգային պատմութիւնը տարրական ուսումնարաններում (շարունակութիւն)։ Ղ. Ագայեան.—Հարկաւոր է արդեօք ը հնչիւնի ժամանակութիւնը դրագիտութիւն ուսուցանելիս։ Այլ և այլք։ Մանկական բաժին, ա) Մանկական հէքիաթ, բ) Ղահվէ, գ) Թագաւորի նոր զգեստաւորութիւնը, Հանելուկներ, Խնդիրներ։—Յայտարարութիւններ։

„Վարժարանի“ տարեկան գինն է հինգ ր. տարին սկսւում է օգոստոսից և տեւում է մինչև յունիս։

Առաքելութիւն կարելի է խմբագրութեան գրասենեակում, պ. Յատուբեանի խանութում և վ. Շահվերդեանի պաշիլիօնում։

ՕԳՈՍՏՈՍ ԱՄՍԻ ՄԻԿԻՑ

ՍԿՍԱԾ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԵԼ ՎԻԷՆՆԱՅՈՒՄ

L'ORIENTAL

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԹԵՐԹԸ, ԱՄԻՍԸ ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՄ։

„Ժուրնալ դ'Օրիան“ լրագրի հին բաժանորդներին գադարեցրած թերթի տեղ կուղարկւի այդ նոր հրատարակութիւնը։

„L'Oriental“ *թերթի տարեկան գինը* 8 *րուբլ է, կէս տարւանը* 4 *րուբլ։*

Գրւել կարելի է „ՄՇԱԿԻ“ խմբագրութեան մէջ, կամ ուղղակի վիէննայում գիմելով հետեւեալ հասցէով. Vienne (Autriche) M. F. Salles I. Neuer Markt 9.

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ (Doctor of Dental Surgery of the Baltimore College)։

ՏԻԿԻՆ ՄԱՐՏՋԵԱՆՑ, *Ծն. եակոբի, բժշկում է ամէն տեսակ* ԱՏԱՄԻ ՅԱՒԵՐ և առնում է *հարկաւոր* ՕՊԵՐԱՑԻԱՆԵՐԸ *ամերիկայի ամենանոր ձեւով։ Ընդունում է միայն* ԿԱՆԱՆՑ և ԵՐԵՒԱՆԵՐԻՆ 10—3 *ժամը։ Լիսիցովի տանը, Սարգսեան և Սերգիեվսկայա փողոցների անկիւնում։*

3—15

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԾ

„ՀԱՅՈՑ ԼԵԶՈՒԻ ՈՒՍՈՒՑԻՉ.

ԵՐԿԱՐՈՐԻ ՏԱՐՈՒՑԻ

Դասագիրքը

„Կովկասեան գրախանութի“ *հրատարակեցեալ և ծախվում է նոյն գրախանութում։*

Գինը 25 կօպէկ է։

Գումարած առնող և կանխիկ վճարողին 20% *զիջումն կը լինի։*

Կարելի է դիմել.

ТИФЛИСЪ. Кавказская книжная торговля—З. П. Грикурову.

կամ

ТИФЛИСЪ. на Авлабарѣ. Ованесу Назарянцъ.

Ց. Նազարեանց.

КЁЛЕРОКАЯ УКСУСНАЯ ЭССЕНЦІЯ.

18—50

„ՄՇԱԿԻ“ ՀԵՌԱԳԻՐ (ՆՈՑԵՄԲ. 21) — Ա. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲՕՐՍԱ. — „ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ“ ԴՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

Մուրհակների կուրսը	3	ամսով	Լօնդօնի վրա	23 7/8 պէնս
„	„	3	„	Ամստերդամի վրա	203 գեր.
„	„	3	„	Համբուրգի վրա	250 3/4 ֆրանկ
„	„	3	„	Փարիզի վրա	8 ր. 28 կ.
Ոսկի					1 ր. 38 1/2 կ.
Արծաթ					8 ր. 28 կ.
Մաքսային կուպօններ					6 3/8 %
Բօրսային դիսկօնտներ					94 ր.
Պետական բանկի 5% տոմսակ		1-ին	շրջանի		90 ր. 87 կ.
„	„	„	2	„	90 1/4 ր.
„	„	„	3	„	90 1/4 ր.
„	„	„	4	„	90 ր. 12 կ.
„	„	„	5	„	88 3/4 ր.
Ադևլեան	1	փոխառութեան	տոմսակը		89 ր.
„	2	„	„		88 ր. 62 կ.
„	„	„	„		211 1/2 ր.
Ներքին 5%	1	փոխառութեան	տոմսակը		203 1/2 ր.
„	2	„	„		97 ր.
5 1/2 % բնեռա					448 ր.
Ակցիաներ փոխառու բանկի					363 ր.
„	Միջազգային բանկի				413 ր.
„	Վօլժսկօ—Կամսկի բանկի				340 ր.
„	Սիբիրի առևտրական բանկի				260 ր.
„	Ռուսաց արտաքին առևտրի բանկի				
„	Ռուսաց կալուածական կրեդիտի կնքագրեն. բանկի				249 ր.
„	Ռուսաց երկաթուղիների գլխաւոր ընկ.				99 1/4 ր.
„	Բրիմսկօ-Վօլօգօվսկի երկաթուղու				
„	Ս. Պետերբ. կրակի դէմ ապահովութեան ընկ.				130 ր.
5% պրաւական թերթեր փոխադ. կալուածագրեր ընկ.					90 1/2 ր.
6% „	Խարկօվի կալուածագրական բանկի 43 1/2 տարի				92 ր.
„ „	Վիլնօի „ „ „ „				92 1/2 ր.
„ „	Պօլտաւսկի „ „ „ „				97 ր.
„ „	Մօսկվայի „ „ „ „				93 ր.
„ „	Բես.—Տամ. „ „ „ „				82 ր. 62 կ.
5 1/2 % „	Տերասնի „ „ „ „				Անորոշ է
Բօրսային տրամադրութիւնը					12 1/4 ր.
Ցորեն առևտուր	10	պուդ			12 3/4 ր.
Ցորեն սահմանկա	„	„			Հանդարտ է
Ցորենի					8 3/4 ր.
Համար	9	պուդ			Հանդարտ է
Համար					4 ր. 70 կ.
Վարսակ	6	պուդ			Հանդարտ է
Վարսակ					11 ր.
Գարի	8	պուդ			13 1/2 ր.
Վուշի սերմ	9	պուդ			9 ր. 40 կ.
Համարի ալիւր	9	պուդ			Հանդարտ
Ալիւրը					39 ր.
Կանեփ բժկվի					„
„ սովորական					„
„ բնաբեր					„
Թել Սիբիրի					„
„ կամոյի					„
Վուշ					„
Կանեփ					„
Կրուպչատկա Սարատով	3	պուդ			12 3/4
„ Նիժեգօրօդեան	5	պուդ			12 1/2
Լիվերպուլի ձէթ քաղցր					7 ր. 60 կ.
Կերոսին ամերիկական					2 ր. 45 կ.
„ ռուսաց					1 ր. 70 կ.
Ձկի					10 ր.
Ձրագու գեղին մոմի համար 2 անգամ հալուած 1 տեսակ					72 ր.
„ սապօնի					71 ր.
Խմիչ ֆինլանդական					„
Կովի իւղ Սիբիրի					10 ր.
Պղինձ կտորներով պուդը					13 3/4 ր.
„ Թերթերով „					14 ր. 40 կ.
Երկաթ, թերթերով պուդը					3 3/4 ր.
Կովի կաշի չոր, պուդը					12 3/4 ր.
„ „ Հում „					5 ր. 10 կ.
Սպիրտ 40% վեդրօն					„
Շաքար բաֆինադ 1 տեսակ				պուդը	8 ր. 80 կ.
„ „ 2 „				„	8 ր. 70 կ.
Շաքարաւազ բերկովեց					28 ր. 25 կ.

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 22 Ноября 1882 года.

Типогр. Главн. Упр. Главнонач. гражд. час., Лор-Мелик. ул. каз. д.

Fonds A.R.A.M

№ 218 Նոյեմբերի 24 Ձուկ-քշաբթի

1882

ՏԱՍՆԱՄԵԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Նոյեմբերի 24 Ձուկ-քշաբթի № 218

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարիանը 6 րուբլի
Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Յառաջադրութիւնք գիմում են ուղղակի
Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

ՄՇԱԿ

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից)։

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամէն լեզուով։

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ
„ՄՇԱԿ“
ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ ԼՐԱԳԻՐ
(ՏԱՍՆ ԵՒ ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ)

ԱՌԱՋԻԿԱՑ **1883** ԹԻՒՆ

կը հրատարակվի նոյն գիրքով և նոյն պրոգրամայով,

ՊՐՕԳՐԱՄ.

I. ՏԵՂՈՒԹԵԱՆ ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։ II. ԱՌԱՋՆՈՐԴՈՂ ԾՕՒՈՒԱԾՆԵՐ։ III. ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Ընդհանուր յօդուածներ, Թղթակցութիւններ, լուրեր։ IV. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Ընդհանուր յօդուածներ, թղթակցութիւններ, լուրեր։ V. ԽԱՒՈՒ ԼՈՒՐԵՐ։ VI. ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։ VII. ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ Գեղեցուած, վէպեր, ինքնագրութ և թարգմանական յօդուածներ դիւտաբնեան ամէն ճիւղերից, թղթակցութիւններ։ VIII. ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆ։ Տարեկան 10 րուբլի, վեց ամսվայ 6 րուբլի, իւրաքանչիւր ամսվայ 1 րուբլի։
ՀԱՏՈՒԿ համարները 5 կոպէկի։
ՀԱՍՑԷՆ։ *Тифлисъ, редакція «Мшакъ.»*

Խմբագիր—Հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐՇՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ Շամախուց։ Նամակ Թիֆլիսից։ Ներքին լուրեր։—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Թիւրքիա։ Նամակ Թիւրքիայից։ Արտաքին լուրեր։—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։ — ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՇԱՄԱԽՈՒՑ

Նոյեմբերի 13-ին

Պ. Մուրացանը «Մեղու» լրագրում զետեղած «Հայ բողոքականի ընտանիքը» վերնագրով իր վիպասանութեան մէջ նկարագրելով մի գերդաստանի աղեաւալի վիճակը և նրա անասնօր տարապարի և անխիղճ վարմունքը, որ կարելի է վերագրել հնագարեան բարբարոս վարմունքին, չօչափում է մի ամբողջ հասարակի պատիւը։ Բանասաեղծը իր վէպով զարձեալ մի նոր վիհ է բացում կրօնական խնդիրների պատճառով իրարից բաժանված հայերի մէջ։ Նա վատում է թշնամութիւն, տանելութեան հաւրը և բորբոքում ժողովրդի ատելութեան զաղարարի մէջ, այն ինչ ապրի բաժանված անդամները փոքր առ փոքր նշմարելի կերպով ըսկսել էին իրար մօտենալ։ Յաւով պիտի ասեմ, որ պ. Մուրացանի պէտները պատճառ են լինում ազգի եղբայրասիրութեան, մարդասիրական զգացմունքի խանգարելուն։ Բայց ոչխա մի նոյն ժամանակ իրանց հաշւի մէջ սխալվելով, աւելի վնասում են ազգին և եկեղեցուն, քան թէ օգնում։ Նրանք յոյսը չունէին փոխարէն աչքն էլ կորացնում են։ Վատնորոյ ապագայ յուսաւորեալ սերունդը անունելով զրանց գործունէութենից առաջ եկած վնասը, ցաւելով է յիշելու նրանց յիշատակը։

Եթէ պ. Մուրացանը և նրա նմանները հետաքրքիր լինէին, ազգի երջանկութիւնը աչքի առաջ ունենալով, փոխարէն ժողովրդը դէպի իրանց արիւնակից այլազգեան եղբայրները պղտելու, աշխատէին սէր և միութիւն քարոզելու, աւելի պիտի չահէին յօգուտ ազգի և եկեղեցու։ Քանզի եղբայրական անկեղծ սիրոյ փայփայանքի մէջ այլազգեան հայերը ժամանակով պիտի մօտենային իրանց բոլոր զաղափարներով իրանց արիւնակիցներին, առանց ընդարձակելու կրօնափոխութեան շրջանը։ Այո, միայն այդ միջոցով և ոչ թէ ուրիշ կերպ կարելի է կրօնափոխութեան առաջն առնել։ Սա անուրանալի ճշմարտութիւն է, որ հայտնի է ամենքի համար, որ ունին ականջ լսելու և աչք տեսնելու։ Ինչ որ ասում եմ, ես ինքս ականատես եղած եմ։ Ես ինքս ականատես եղած եմ, որ ինչպէս ազգի մի մասը, այնպէս էլ եկեղեցին ինչ վնասներ է կրում այդ պատճառով։ Ես ինքս ականատես եղած եմ, որ ինչպէս ազգի մի մասը, այնպէս էլ եկեղեցին ինչ օգուտներ է ստանում այդ պատճառով։ Ես ինքս ականատես եղած եմ, որ ինչպէս ազգի մի մասը, այնպէս էլ եկեղեցին ինչ վնասներ է կրում այդ պատճառով։ Ես ինքս ականատես եղած եմ, որ ինչպէս ազգի մի մասը, այնպէս էլ եկեղեցին ինչ օգուտներ է ստանում այդ պատճառով։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Մեզ ուղարկված է հետևեալ նամակը։ «Ձեր լրագրի № 214 մէջ տպված նամակը Ներսիսեան դպրոցի որդեկիրների վրա, անաչառ և իրաւացի նկատողութիւններ է պարունակում իր մէջ։ Արդեօք դա՞ էլ պիտի լինի ձայն բարբառոյ յանապատի, թէ ոչ։ Թէ որդեկիրները այդ դպրոցում նիհար են և հիւանդագին, այդ կարող են վկայել ոչ միայն բժիշկները, բայց և ամեն ոք որ տեսած է որդեկիրներին։ Ներսիսեան դպրոցի հիւանդանոցը տարեայ մէջ միայն տրձակութիւններին է վակ լինում։ Որդեկիրները մինչև 4 ժամ դասերից յետոյ թոզուն են գտնւում,—դա էլ անուրանալի է։ բոլոր հիւանդութիւններից ամենաանբուժելուն է այդ դպրոցում թոքախտը։ Շատերը, նոյն իսկ բժիշկները խոստովանւել են, որ դպրոցի ննջարանը և սեղանատունը պէտք է քանդել և նորոգել։ Պէտք էր ինչ ասել, որ գոնէ մինչև ձաշ որդեկիրները իրաւունք ունենային մանգալ, խաղալ օդ ծծել։ Ոչ մի որդեկիր, ձեռքը սրտին դրած, չէ կարող հաստատապէս ասել թէ կատարելապէս առողջ է։ Պէտք է, վերջապէս դիւերօթիկ որդեգրութիւնը վերանայ դպրոցից և պահվին սովորեցնեն—որդեկիրներ։ Որդեկիրները չարունակ հազում են. մէջը որ և է դասատուն և կը լսէք որ աշակերտներից մի քանիսը չարունակ հազում են և իրանց հազալով ընդհատում են դասատուութիւնը,—դրանք որդեկիրներն են։ Խարեհաճեցէք գալ մի օր և մնալ այն թոզում և ապականված օդում, ընել մի պիշնը արտաքնոցին կից գտնվող ննջարանում,—և կը տեսնէք որ դուք էլ կը սկսէք հազալ։ Զարմանալի է որ գտնվում են միջոց ունեցող մարդիկ, որոնք դուրսը չեն պահում իրանց զաւակներին, այլ յանձնում են նրանց որդեգրութեանը։ Որդեկիրների ուղեղը երբէք այդքան արիւն և թարմ չէ, որքան երիտասարդներին. նրանք դասերի ժամանակ միշտ նիրհում են, ուրեմն ուշադրութեամբ չեն կարող հետևել դասերին. այդ կը վկայեն բոլոր ուսուցիչները։ Այդ երևոյթի մէջ մեղաւորը որդեղրական կեանքն է։ Ինչպէս ուրեմն պահանջենք որ որդեգիրը ուսման մէջ երիտասարդներին հաւասար առաջադիմութիւնն անէ,—դա անհնարին է։ Բայց արդեօք այդ բոլորի վրա հոգաբարձութիւնն ու տեսուչը դարձնում են որ և է ուշադրութիւն,—ոչ։ Նրանք, ընդհակառակն, ասելի կարևոր բաներով են զբաղված»։

—

Թիւրքաց Հայաստանից ստացած մանաւոր նամակից քաղում ենք հետևեալը։ «Երբ Ազարիփաշան Եգիպտոսում ապաստանեցաւ, թիւրքերը ազգին մանմանականների փանտախկոսութիւնը զրզռել և արևելքից և անա Շէյխ-իսլամլըկը սկսեց աշմուկ բարձրացնել և Յունկա-Հայաստանում։ Բայց մինչև նրա այդ երկիր հասնելը, Ազարին արդէն նուաճվեց անգլիացիներից և թիւրքերը իրանց հաշւի մէջ սխալվեցան։ Սխալը ուղղելու համար զօրք ուղարկվեցաւ Էգիպտ դէմ, նրա բանակը նուաճելու համար։ Բայց այդ մեծահամբաւ բազմաթիւ բանակը կազմված էր ընդամենը 300 մերկ և սոված վշտաբաններից, որոնք մի քանի ամիս ապրեցան ժողովրդի հաշւով, աւերելով գիւղերը։ Ոչ մի կռիւ տեսնել չունեցաւ. թիւրքերի և Էգիպտ զօրքերի մէջ Շէյխը թողեց անմիջապէս Հեքիմարի և գնաց Մուսալ, իսկ զօրքերը իրանց տեղը զրաւեցին։ Մահմեդականները առհասարակ և թիւրք ժողովուրդը մանաւորապէս, շատ թուլացած, ընկած և յուսահատված են։»

—

«Մշակի» երէկվայ համարում «Թատրոնասէր» ստորագրութեամբ տպված, խմբագրին ուղղված նամակի մի տեղի հետ մենք բոլորովին համաձայն չենք։ «Իշխան Ամատունին երեք տարի շարունակ, ասում է նամակագիրը, տեսլված էր մաքառել ամեն տեսակ դժուարութիւնների դէմ։» Մենք արդէն հազար անգամ ասել ենք և կրկնում ենք, որ իշխան Ամատունին ազանց և թատրոնս հայոց թատրոնը։ Այժմ կուզենայինք հարցնել ինչ դժուարութիւնների դէմ մաքառում էր իշխանը։ Հասարակութիւնը յանձնեց նրան նաղդ 8 հազար րուբլ, որ գնացին ալ. Պալմի դրամները, հասարակութիւնը նրա թատրոնին տալիս էր բաքանչիւր տարի մինչև 20 հազար տարեկան եկամուտ, հասարակութիւնը, չը նայելով, որ անհաշիւ և չուայլ կերպով տարվեցաւ թատրոնը և վերջը անհնազանդ, անլսելապար չնորհակալութեան ուղերձներ իշխան Ամատունուն, երեի այն պատճառով, որ նա մորթեց թատրոնը։ Կ. Պոլսից բերված թատրոնական խումբը իր արուեստական խաղի հետ միասին բերեց Ամատունուն, թէև մի փուռած, բայց պատրաստ ահագին բէնեֆիսառու։ Ուրեմն բէնեֆիսառուի մասին էլ մտածելու պէտք չունէր իշխանը։ Ինչ դժուարութիւնների դէմ պէտք է մաքառէր, ուրեմն, իշխանը, որին հասարակութիւնը ամեն բան պատրաստ յանձնեց, իսկ նա գործը անհաջող կռիւներով կերպով տարաւ ու չչնչացրեց։ Գուցէ, ոչ մի հայ գործիչին երբէք մեր հասարակութիւնը յանձնած չէր մի այդքան պատրաստ և ապահոված գործ, ինչպէս յանձնվեցաւ Թատրոնի գործը Ամատունուն, ոչ ոք այդքան աջակցութիւն հասարակութիւնից կազմից երբէք չէ ստացել մեզանում, թէ բարոյապէս և թէ նիւթապէս, —և նա իր կամքուժով չը կարողացաւ, չիմացաւ խնայողական կերպով տանել գործը, այլ երկու տարվայ ընթացքում կատարելապէս աչընչացրեց նրան։ Ամատունին կարծում էր որ Թատրոնի պէս մի գործ, թէ իր անճոռնի բէկերատուարով, թէ քանդ գներով, կարելի է միշտ պահել որպէս մի դուարճութիւն, չապրելութիւն մի ջոգ հասարակութիւնից մի նեղ, անևոր դասին պատկանող շրջանի համար և ընդունակութիւն չունեցաւ հետզհետէ զարձնել Թատրոնը թէ բէկերատուարի, թէ գների և թէ տեղական խմբի կողմից մի հաստատ, ժողովրդական, անոթի զործ։ Կուզենայինք իմանալ ինչ դժուարութիւնների դէմ պէտք է մաքառէր նա, երբ ամեն բան նրան աջակցում էր և նա ամեն բան չատցնէր։

—

Թիֆլիսի բնդղիական հիւպատոսը հաղորդեց մեզ մի նամակի հետ բնդղիական գվնա քաղաքում առաջիկայ 1883 թվի մարտ և ապրիլ ամիսներին լինելի այգեգործական միջազգային կօնգրէսի յանձնաժողովի հետևեալ շրջաբերականը, որ քաղված է այդ յանձնաժողովի արձանագրութիւններից։ «Համոզվելով տալ ամեն ազգերի այգեգործութեան ներկայացուցիչներին մի միջոց իրանց առևտրական փոխադարձ յարաբերութիւնները ընդարձակելու և իրանց ընդհանուր շահերը մանրամասն ուսումնասիրութեան օգնութեամբ ընդհարձակելու, առաջիկայ 1883 թվի ապրիլ ամսին լինելու է միջազգային ժողով այգեգործների բէլգիայի գվնա քաղաքում։ Ժողովի ծրագիրը առանձնապէս կը հրատարակվի։ Այդ ժողովի բացվելը ընկնում է ուղիղ այն ժամանակին, երբ բացվելու է նոյն քաղաքում այգեգործութեան հինգամեայ միջազգային հանդէսը, որ կազմակերպելու է երկրագործութեան և բուսաբանութեան թագաւորական ընկերութիւնը։ Կօնգրէսի անդամներին յարգելու համար տեղի ունենալու են այլ և այլ ժողովմունքներ և լինելու են արշաւանքներ դէպի Բէլգիայի ամենանշանաւոր այգեգործական կենտրօններ։»

—

Կիրակի 21-ին նոյեմբերի Ալթրունու Թատրոնում կայացան Թիֆլիսի դումայի համար ձայնատուների ընտրութիւններ, երրորդ կարգի ընտրողներ։ Ընտրվեցան հետևեալ անձինք։ 1) Գ. Գրեբինով, 2) Ե. Խոսրօևի, 3) Ն. Զուբալով, 4) բժ. Գ. Գլախոցկի, 5) Ց. Թամամշև, 6) Գ. Կալանդարով, 7) բժ. Ն. Վերմիշև, 8) Ի. Գօլիանով, 9) Գ. Աղէլխանով, 10) Ե. Բոտինով, 11) բժ. Ց. վարդանով, 12) Գ. Տէր-Ասատուրով, 13) Ց. Էլիսիվով, 14) Ի. Կօրդանով, 15) Մ. Թամամշև, 16) Գ. Եարալով, 17) բժ. Գ. Բարով, 18) Ն. Խոսրօև, 19) Վ. Զվալով, 20) Կ. Կօլաբանսկի, 21) Ն. Նիկօլաձէ, 22) Ա. Բարանով, 23) Կ. Ենիկօլօպով, 24) Վ. Կանդաբարով։

—

«Тифл. Объявленія» լրագիրը լսել է, որ քաղաքային երկրորդ կարգի ընտրողներ, Ն. Զուբալով, Դ. Դէմուրով, Ս. Աղադաթով և Կ. Թէքմազեանց դանգատ ներկայացրին նահանգապետին որ երկրորդ կարգի ձայնատուների ընտրութիւնների ժամանակ մի քանի անկանոնութիւններ են կատարվել։

—

Թիֆլիսում հրատարակվող «Юрид. Обозрѣніе» շաբաթաթերթը արտատպել է ռուս լրագիրներից հետևեալ կարը։ «Իշխան Գարչակով 1868 թվին հետևեալ ճառ ասեց մինիստրների խորհրդի մէջ, մամուլի նոր օրէնքի քննութեան ժամանակ։ Ամեն մի պրօեկտ, ասեց իշխանը, որ ձգտում է մամլի ազատութեանը, կը գտնի իմ մէջ մի մշտական պաշտպան։ Բայց, պարոններ, իմ երկարատևոյ փորձը ինձ իրաւունք է տալիս մարդաբէտաբար, որ մամլի ազատութիւնը, որին դուք այժմ պաշտպան էք հանդիսանում, վերջ ի վերջոյ իր օյժը ձեզ դէմ կը դարձնի։ Դուք ասում էք որ այդ ազատութիւնը էական կերպով անհրաժեշտ է կառավարութեան համար, որպէս զի արմատախիլ լինեն դեղծումները, որպէս զի գործնականապէս վճռվեն տնտեսական և հասարակական չատ հարցեր. ես կատարելապէս ձեզ հետ համաձայն եմ։ Բայց ինչ միջոցով կարող էք դուք նշանակել մամուլի օրգաններին այն սահմանները, որոնց չըրջանից դուրս նրանց քննադատութիւնը չը պէտք է անցնի։ Ինչ միջոցով դուք ինքներդ կը պաշտպանէք ձեր գործողութիւնները լրագիրների պատասխանութիւնների և յարձակումների դէմ։ Արդեօք պատրաստ էք դուք տանել յարձակումների ամբողջ ծանրութիւնը, սասկց ձեզ պաշտպանելու և սասկց դրա համար հալածելու լրագիրները։ Դրանից է կախված ամեն բան։ Եթէ դուք և ձեր յաջորդները տակուն կերպով կը տանէք ընդդիմադրութիւնը, յարձակումները և թշնամական ցոյցերը ձեր գործողութիւնների դէմ, որպէս միևնոյնների,—այն ժամանակ ձայն տուէք նոր օրէնքի համար և այն ժամանակ այդ օրէնքը մեծ օգուտ կը բերի երկրին։ Բայց եթէ դուք որոմատիր էր չնորհել ազատութիւնը, որի մասին խօսք կայ նոր օրէնքի մէջ, միայն այն դէպքում, եթէ նա ձեզ համար յարմար կը լինի և չնա խլել նրանից երբ նա ուղղված կը լինի ձեզ դէմ,—այն ժամանակ աւելի լաւ է չընդունէք օրէնքը, որովհետև նա կը պատճառի ձեզ մեծ դժուարութիւններ, դուք մի քանի ամսում այդ օրէնքի հետքն էլ չէք թողնի։ Իսկ ինչ որ ինձ է վերաբերում, ես հանդիսաւոր կերպով պատասխանութիւն եմ յանձն առնում, որ իմ մինիստրութեանը վերաբերեալ հարցերին ես չեմ պահանջի լրագիրների համար ոչ մեն այն պատիժներից, որոնք նախատեսված են մամուլի վերաբերութեամբ նոր օրէնքի մէջ։»

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԹԻՒՐՔԻԱ

—

Կ. Պօլսից „Polit. Corresp.“ լրագիրն գրում են նոյեմբերի 17-ից։ Չէնց որ մեծ պետութիւնների նոր դեսպաններից մեկը հասնում է այստեղ, թիւրքաց շրջանների մէջ լուրեր են ծագում արևելեան գործի ընթացքի փոփոխութեան մասին։ Թիւրքերի կարծիքով գերմանական նոր դեսպան Ֆօն-Բադօվից իր համեստ և հասարակ ձևերով յիշեցնում է մի մարդ, որ մի հարուածով կարող է ջարդել ահագին հաստութեան երկաթէր։ Թիւրքերը սովորութիւն ունեն լրտեսների օգնութեամբ տեղեկութիւններ հաւաքել այն բոլորի մասին, ինչ որ կատարվում էր Պերայի մէջ։ Առանձին հետաքրքրութեամբ տեղեկութիւններ էին հաւաքում այն բոլորի մասին, ինչ որ տեսել էր Ֆօն-Բադօվից մեռա պետութիւնների ներկայացուցիչների հետ խօսակցելու ժամանակ։ Այդ բոլորի մէջ ոչինչ գաղտնիք չը կայ և առհասարակ Գերմանիայի արևելեան քաղաքականութիւնը կատարելապէս յայտնի է, ուրեմն զարմանալի չէ, որ այդ քաղաքականութեան մասին ամենքը կարողանում են տեղեկութիւններ տանել։ Ի. Դուրը ցաւելով իմացաւ, որ Գերմանիան կատարելապէս հրաժարվում է Արևելքի մէջ առաջնակարգ դեր խաղալուց։ Ամենքին յայտնի է, որ առլթանը սասկ ցանկանում էր համոզել Գերմանիային դաշնակցութիւն կապել Թիւրքիայի հետ և որ Գերմանիան այդ հանգամանքից օգուտ չը քաղեց այս կամ այն պետութեան տղեկութիւնը ձեռք բերելու համար։ Ընդհակառակը Գերմանիան ամեն մի յարմար դէպքի ժամանակ յայտնել է, որ միւս պետութիւնների շահերը Արևելքի մէջ աւելի նշանաւոր են, քան թէ իր սեփական շահերը։ Այժմ առլթանը համոզվել է, որ Գերմանիան հետևում է միայն բերլինի կօնգրէսի քաղաքական նախագծին, որի ժամանակ իշխան Բիսմարկ ձայն տուեց յօգուտ Թիւրքաց կայսերութեան պահպանելուն։ Թէպէտ Ֆօն-Բադօվից շատ լաւ ընդունելութիւն գտաւ սուլթանից, այնուամենայնիւ սուլթանի համոզ պարզ է, որ Ֆօն-Բադօվիցին չէ յանձնված որ և է բանակցութիւն սկսել Թիւրքաց կառավարութեան հետ եգիպտական հարցի վերաբերութեամբ։ Նոյնպէս և Բերլինի մէջ ոչինչ բանակցութիւն չէ կատարվում Թիւրքաց գեսպան Սատըլա-բէյի հետ։ Անհատապէս Թէ Բ. Դուրը և Թէ այստեղի դիպլոմատական շրջանները հաւատացնում են, որ Ֆօն-Բադօվից Թիւրքաց քաղաքական մարդկերպնդ հետ գեռ ևս չէ խօսակցել այս կամ այն քաղաքական հարցի վերաբերութեամբ։

Ա յնու ամենայնիւ գերմանական նոր դեսպանի կ. Պոլիս հասնելուց յետոյ, սուլթանը կարողացաւ մեկնել գերմանական քաղաքականութեան իսկական բնաւորութիւնը և հասկացաւ, որ Գերմանիան միւս պետութիւնների օրինաւոր շահերի հակառակ չէ կամենում առաջնակարգ դեր խաղալ արեւելքի մէջ։

—

ՆԱՄԱԿ ԹԻՒՐԻԱՑԻՑ

—

Վան, հոկտեմբերի 29-ին

Ինչ կը սպասէք դուք Տաճկահայաստանի մի կենտրօնական քաղաքից—Վանից. անշուշտ սպասուելիքին երկրի ազգաբնակութեան, կեանքի և գոյքի, բարելաւ վիճակ, ուսումնարանաց բարեկարգութեան և նիւթական յառաջադիմութեան, մրցումն ընդդէմ նախապաշարմանց և ծանր լուծերի թօթափումն. այո, դուք և պատուական «Մշակիդ» ընթերցողները լի յոյսերով կսպասէին Տաճկա-Հայաստանի, մանաւանդ 61-ին. յոդուածի բարեկործանց գործադրութեան։ Բայց այո՛ մեր սպասած անցորդութիւնը եթէ սպասպայում չարուսպրն պահելու մեր յոյսեր, ներկայումս երևակայական են։

Վանեցոց սասպուածին պէս չզարձնալ նոյն սանդր և նոյն սանդրի կատաղ, զարձնալ յետադիմութիւն, զարձնալ ձնչումներ բարբարոսի և նիհիլիստ սպասելու վրայ, զարձնալ վիշապին և քաղաքացին միակերպ սխալվանի մէջ. և արդարև է ասել մի տասնեակ տարիից յետոյ Վանը ենթարկուած է սոսկ մի կերպ դղուելի և միանգամայն զարհուրելի իշխող տրամադրութեան ներքոյ. դեռ ևս ներկուն տարուայ այն սպղտիկեան կատակցութեանց հետքերը կը տան հարուած սպղի սոսկ մի վարչական գործերին, և կը խանգարեն հասարակաց անդորր վիճակ։

Փոխադարձաբար ցանկանում էի վերադառնալ հարցիդ, տեսնել նրան փոխարկուած իր հին ոտ գրքիներից. անցնելով Էին-Բայազիտից, այդ հնադարձանօթ կոտորածին ենթարկուել քաղաքի տասնեակ բակներ և ժողովրդեան ներկայ անհատական վիճակը նկատի առնելով, որոց քայքայուած տասնարանի վատվատուն և զուարթ պատանիների աչ խուժդուժքիները, նոցա բարոյական ձգտում գրկի սրտերի խորքերը թափանցում են. տեսնելով թէ հետ մի ծանր տպաւորութիւն, մտայ վան հոկտեմբերի 12-ին։

Տասնհինգ օր միակերպ ևս դիտեցի երկրի ներքին և բարոյական վիճակ, հայի և թիւրքի միանոց հետ ինչ տասնեանի յարաբերութեանց մէջ լինելը, կառավարական չրջաններում եղած քրիստոնեաց—քրիստոնեայ պաշտօնատարաց վարուելութիւնները, անգործ վաշխառուների շարքաս ձևեր և նորա բազմատարած տպղը հայ գեղջկականաց վրայ, (որոց մի դործադրութեան ես իսկ ականատես եղայ, թէ ինչպէս նոցանից մինը մի անլսելս գիւղացու քանի մի օրավար հողին տէր եղաւ), և երկրորդ էլ աչք ի միասին հետ վարձելով մտայ մեր ուսումնարանները. ինչ տեսայ, ինչ լսեցի, ինչ չօշափեցի, ոչ ոչ միևիթարական չեն, ոչ միայն մեր ազգ. գործիչների նպատակն է օրիցօր դէպի լաւն յառաջադիմել, այլ նոյն իսկ կառավարութեան պաշտօնեակատարները, անատարբեր են իրանց հպատակաց բարօրութեան, գոքա քանդելումն ասելի վարժ են քան շինելու, միայն ներկան և օրական հացը մտածելով։

Ազգ. առաջնորդարանը կայ թէ չը կայ մի և

նոյն է թէ կառավարութեան և թէ նոյն իսկ հայի աչքին. այնտեղ ամէն ոք դիմողները չը սասանելով բառականութիւն, երբեմն անգամ էլ կարեւորութիւն չեն տալ մեռա գործել այդ պաշտօնականութեան մէջ, այլ կը դիմեն թիւրքի դատաստանին: Ինչպէս անկ Խրիմեան ս. հայրիկը երբ ժողովների պատուէրի անպատիների սրտերը չէն միանայ գործելու, երբ կիրակոսի չինածը չէն միանայ գործելու, երբ Նոքա երկուքը միմեանց հակառակ ակղունքի կը ծառայեն: Բայց սրանից մի հինգ տաս տարի առաջ, առաջնորդարան կոչված պաշտօնական տեղը, որքան ես յիշում եմ, կարմած ու վճռված գաւառը և գաւառականները ոչ միայն հային, այլ և կառավարութեան աչքին մեծ նշանակութիւն ունէին, թէ վանը, թէ կարնոյ կառավարչական բարձր շրջանները պատկառելի էր իր բազմակողմանի գործունէութեամբ:

Քաղաքական ժողովը կունենայ երբեմն իր տնտեսական նիստերը, բայց ամբողջապէս խօսակցութիւններ են. եթէ գրեն նոքա շատ թագրիրներ առ տեղական կառավարութիւն, կամ անպատասխանի կը մնան և կամ անդորձադրելի. այժմ նոցա գլխաւոր գրաղմունքը է ընտրել մի հմուտ, գործունեայ և քիչ թէ շատ քաղաքագէտ փոխանորդ, որով գուցէ գործերը իւրանց կարգին մտնեն և ապարդիւն չը մնան: Անցեալ տարուանից նշանակված ուսումնական ժողովը առանց մի որոշ գործունէութիւն և չահ ունենալու թողնելով իր պաշտօն, այժմ նոյն է հատատուել. բարեմաղթենք որ տպարդիւն չը մնան, և յուսալի է այս նոր գումարումից օգուտ քաղել. որովհետև ներկայումս վանի մէջ եկեղ ուսումնականց թիւը բաւական է և հաւաքվել են այտեղ բաւականի բարոյական ուժերը. գործելու ասպարէզ էլ կայ, գործին հակառակորդներ էլ շատ կան. որտեղ գրիչ ունեցող իր գրիչ պիտի չարժէ և փող ունեցող իր փողը, տեսնենք փող ծախսելու կրթական գործին համար որքան հետաքրքրած բարերարներ կը գտնենք: Սայց է որ առանց նիւթական միջոցների բարոյական ուժերը չեն քալիր:

Մտնենք այժմ ապ. կրթական տներ, որոնցերից կը սպասենք բարեաց տպագայ, որ տեղեաւում սովորում են հազարից աւելի մատաղ աշակերտներ և երեքհարիւրից աւելի աշակերտուհիք յանձնուած քանի չափ ուսուցչաց, չունենալով և ոչ մի հնուտ ուսուցչուհի կամ վարժուհի: Ուսանողք և ուսանուհիք գատ գատ ուսումնարաններում գեռ նահապետական հին աշխարհի դրութեան են, իւրաքանչիւրն հետևելով իր վարժապետի ուղղութեան և հին մէթոդիկային. մի ընդարձակ դահլիճի մէջ գնուած, ծալապատիկ (մի քանիսը միայն նոտարանների վրայ) մէդրեսական սերտողութեամբ կուսանին իւրանց ասանդելիք ուսումը: Մի կողմը հարաւրդ է, միւս կողմից կառավարիչը,—գէ տղայք սուս, լուռ, այդպէս, գատ սերտէ, կը ձայնէ. մի քննչական էլ ուսուցիչը. «ձօ, ինչ կըսես, առանկ չէ, ձօ բարձր խօսէ գատդ», հետաքրքրով իր գլխին մի կարգ աշակերտները գատախօսում է անորոշ ժամերով, սկսելով թիւրքերէն ընթերցանութիւնից և գրութիւնից, կից նոցա ազդ. պատմութիւնից, մի երեք ժամ անընդհատ այգելելով ուսանողին գատարանի մէջ, չը տալով առն կամ առանձին բոպէ գատախիչոց: Բայց տատիկ վրդովեցայ ես, որ այս տեսակ գատաւանութիւնները նկատելի երկու նշանաւոր ուսումնարաններում. Նամանապէս երկու նշանաւոր ուսուցչաց գատախօսելու ժամանակ, որոնցից միսը որպէս ուսումնական նորընծայ քահանայ գեռ ևս պղտում էր, և բարոք կը համարէր աշակերտներին ամբողջապէս մի բնդարձակ սրահի մէջ նստեցնել և այնպէս գատախրակել, քան թէ առանձին առանձին բաժանմունքով և որոշ գատարաններում որոշեալ ժամերով գատախօսել և տալ թեթև դբօսանքներ:

Ինչ երկարացնեմ, մեթոդիկա, նորաձև գատախօսութիւն, որոշ ծրագիր, ուսուցչ մարմնացնել աշակերտի սրտում և այլ այսպիսի մանկավարժական պահանջներ, գեռ իրականապէս գործադրված չեն այստեղ. գեռ նոյն ուղղութեան և նոյն գրութեան մէջ են, ինչ որ ես անցեալ 1881 թուականին արձակուրդի ժամանակ վանն գտնուելով արեցի իմ համառօտ նկատողութիւններս, և որը արտատպուեցաւ ներկայ 82 թուականի «Արձագանք» չաբաթաթերթի 31 համարում: Եւ մի և նոյն տեղեկագրութեան մէջ եթէ համարձակութիւն չը լինի ինձ, ասել եմ մի քանի առձեռն առաջարկութիւններ, նոյն և կրկնում եմ պատուական «Մշակ» լրագրոյդ միջոցաւ: Ա. անօրինել հատատատակէս ուսանողներից ըստ կարողութեան առնել ֆոչակաղրամ, սովորեցնելով ծնողաց իրանց որդուց գատախրակութեան համար չը խնայել քիչ թէ շատ դուարներ:

Բ. Այդ միաձև ուսումնարանական յարկերը բաժանել գատ գատ գասարաններին (միայն Այրարատից վարժարան տեսայ, այսպէս և Ջիւռունեան վարժարանն էլ նոր են սկսել):

Գ. Եկեղեցական պատկանեալ կալուածներից մի քանիսը յատկացնել տեղոյն ուսումնարանների և անկախ եկեղեցական վարչութիւնից յանձնել հոգաբարձութեան իրատատութեան տակ:

Դ. Անդրկովկասից հրաւիրել Ցանկահայատանի կենտրոնական քաղաքներ մի քանի ուսուցիչներ և ուսուցչուհիներ, գոնեայ կիսամանկավարժական միտանոցով, և այս կողմերից աշակերտներ ուղարկել Գէորգեան ճեմարան կամ Ներսիսեան գպրոցը ապագայ ուսուցիչներ պատրաստելու նպատակաւ:

Ե. Մեծ քանակութեամբ բերել Անդրկովկասից արդի գործադրական գասագրքեր, հրահանգներ և մանկավարժական դրուածներ և գործածել միակերպ տեղոյն ուսումնարաններում. գէթ միայն լոկ կարգալով անգամ կուղղուէին մեր բոլոր իրանց նախնական դրութիւնից, նորութեան համն ու ճաշակն առնելով:

Անցնենք այս հարցին վրա խօսելուց, գատնանք հրատարակի խօսակցութիւններից համառօտապէս գրել ձեզ: Մինչև ցայժմ, ի հարկէ, հաւատրով կամ մասնաւոր նամակներ զեկուցել են ձեզ Բաղէշ վաճառաշահ քաղաքի հազար հարիւրից աւելի կրպակաց այրուիլը և ապրանաց տեղոյն արքունի գօրքերից և թիւրքերից կողոպտուիլը: Մեր ազգայնոց վնասը շատ է թիւրքերի վնասից, սխրադէմ կը տարուբերուին փլատակաց վրա և վհտ. Սուլթանի գիմաքեան կակնկալեն: Ամբողջ վնասը մի միլիոն լիրայի կը հաշուեն, և հաւանական է, որովհետև Բաղէշը Ցանկահայատանի վաճառաշահ քաղաքներից առաջինն էր իր նիւթական միջոցներով. գտնուելով Մոկաց, Կոտէից, Տուրուբերան, Զորդոդ Հայք և Աղձնիք նահանգաց կենտրոնատեղում, առևտրական մշտական յարաբերութեանց մէջ էր վանի, կարնոյ, Տիգրանակերտի, Բերիայ, Դամասկոսի և Միջագետաց մի քանի քաղաքների հետ, և այդ ամէն քաղաքներից պակաս չէին նոցա կարասն և վաճառականները, բայց այժմ նոցա մեծ հարստութիւնը կամ փլատակաց տակ ոչնչացաւ, կամ աւարի գնաց:

Արդունի առևտրները խառապահանջութեամբ կը հետաքրքրեն, և անդուլը ընդ միշտ գատարկ է, կասեն. ամիսներով առճիկ չը տացած ծառայողներ և զօրականքը լոկ փոխարինական տոմարագրութիւններով կը մնան, և այդ տոմարագրութիւնները շատ անգամ կէս գնի կը ծախուին կամ նոյն իսկ գանձատարին, կամ այլ վաճառականի:

Օմ. զօրաց մի տասար թիւը մինչև ցայժմ գեռ ևս կենտրոնացել է Հիլարի նահանգին մէջ: Պէնգահ Շէյխ Խրազուլլահը տասակ զրաղեցրել է նոցա. բայց այս քանի մի օր է կը լսենք, որ այդ մեծ զերատանապետը խոլով իր ոտք, որպէս թէ Մուսուլն է գնացեր, որտեղ կառավարութիւնը նշանակել է նոցա տանձին բնակութիւն:

Անցեալ օր յատկապէս Խրիմեան սրբազանի չինած Սանդխտեան օրիորդաց ուսումնարան գնացի. շատ յարմարաւոր մի շինուածք և առաջին ուսումնարանական հնձնարկութիւն է վանի մէջ. չորս առանձին գասատնով երկու առանձնական սենեակով. մի ընդարձակ բոլորակի սրահով, որի միջով կարելի է մատ գործել այդ գասարանները որոշ դռներով: Ուսումնարանը կառուցվել է հայոց մի կենտրոնական թաղում, Ադիաման տեղ, բարձր դիրք ունեցող մի պարտիզի մէջ, և որ այդ պարտէզը պիտի ծառայէ նա ևս ուսանողուհիներին որպէս գբօսավայր: Բայց շինութիւնը դեռ վերջացած չէ, և կարելի է այս ձմեռ վերջացնել, գարնան փառաւորապէս օրհնել նոցա բացումն:

Կենտրոնական ուսումնարանը առանձին կը գրաւէ իւր ժրաջան հիմնադրի իրատատութեան ներքոյ գաստիարակելով մօտ 60-ի չափ հասուն աշակերտներ. երբեմն գոյութիւն ունեցող ընկերութիւններից միայն մինը սկսել է գործել և չարուշակել իւր բարի նպատակ, «Աղգանուէր» ընկերութիւնը, որը բազկանում է քսանի չափ բանական գարգացման հոտ արած պատանիներից և երիտասարդներից. սրա ունեն տասնհինգ օրական ժամագիր, որտեղում հաւաքվում են նաև ցանկացող ազգայիններ, որտեղ կը լինին երբեմն տեղեկութիւններ. բայց ամենից լաւն ինձ օգտակար թուեց լրագրական կարևոր յօդուածների ընթերցանութիւն թէ գաղ. թէ ազգ. և թէ եւրոպական քաղաքականութիւնից հաղորդած լուրերի տեղեկութիւնք, որոց աւելի ուշադրութեամբ կը լսէ անկեղծիր հասարակութիւնը:

Ես յատկապէս կը խնդրեի—«Մշակի» յարդի բաժանորդներից, որոնք մի բաժին յինչեալ ընկերութեան նուիրելոյ բարեհաճեին «Մշակի» ազգօգուտ թերթերից:

Ա. այժմ գեղ բաւական համարուի մեր տուած տեղեկութիւն, հրապարակային շնորհակալութիւն յայտնելով առաւական հզօր աէրութեան տեղս գտնուած գեր. հիւպատոս վսեմ. կոստանդ Կամարականին, որը միշտ օգնութեան ձեռք մեկներ է ամեն նեղութեանց մէջ լինող հայի դիմադրելով գանազան զեղծմանց, պաշտպանելով իրաւունք և արդարութիւն:

Երկրորդ անգամ կը գրեմ ձեզ Աղեքսանդրապոլի կաթողիկոսութեան անապարհութիւնից դէպ իւր վիճակ, Լիմ և Կաուց անապատների գրութիւնից, թէ այդ հաստատութիւնները որչափ բարոյական օգուտ կարողացել են տալ խրեանց թեմին:

Գ. Շէրենց

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—Լրտօպական լրագիրները հաղորդում են հետևեալը: Հաստատված է այն լուրը, որ քիւրդերի չէյխ Ուբէդուլլահ իր ընտանիքով և սուլթանի թիկնապահի ուղեկցութեամբ Մօսուլ ուղևորվեցաւ: Անկարգութիւնները պարսկական սահմանի վրա, այնու ամենայնիւ, չեն վերջանում և ըստ երևոյթին թիւրքաց ամբողջ զօրաբաժինը գեռ տեղաված կը լինի երկար ժամանակ մնալ Հէքիարիի վիլայէտում:

—Կ. Պօլսից հետագրում են նոյեմբերի 15-ին: Ներքին վաճառականութիւնը կենդանացնելու համար, մտադրութիւն կայ մեկ բանկ հիմնել 40 միլիոն ֆրանկ դրամագլխով. այդ պատճառով վճռված է փոխադրութիւն անել, աչքի առաջ ունալով թիւրքաց կառավարութեան ահագին պարտքը: Գումարատէրերի մեծամասնութիւնը կասկածում է և չէ հաւատում, որ փոխադրութիւնը կարողանայ կայանալ:

—Փարիզից հետագրում են նոյեմբերի 13-ին: Օրլեանականները Փարիզի արուարձաններում կծռֆէրէնցիաներ են կազմում վիկտոր Հիւգոի «Le roi s'amuse» պիէսայի ներկայացման դէմ:

—«République Française» լրագիրը այսօր հերքում է «France» լրագրի մերկացումները Գամբետայի դատապրութեան մասին: «France» լրագիրը յայտնում է, որ ինքն բոլոր մանրամասնութիւնները սացել է «Nouvelle Revue» ամսագրի հրատարակչատնից, որին Ազանից, որը այդ տեղեկութիւնները սացել էր դատապրութեան մէջ մասնակցողների մէկից:

—Բրիւնդիզիից նոյեմբերի 15-ին հետագրում են: Նոսրաթափառ դէպի Ալէքսանդրիա ուղևորվեցաւ «Տանկէրի» նաի վրա:

—«Daily News» լրագիրն Կ. Պօլսից հաղորդում են, որ Բ. Դուռը ամեն ջանք գործ է դնում կեմմանական կառավարութեան հայացքները իմանալու համար եգիպտական և Տունիսի խընդիրների վերաբերութեամբ: Բերլինի քիւրքաց դեսպան Սատդուլա-բէյ, նորերում իշխան Բիսմարկի հետ տեսակցելու ժամանակ, կեմմանական կանցլերը խորհուրդ էր տալի Բ. Դրանը հանդիստ լինել և համբերել, որովհետև ներկայ ժամանակում կայար Վիրէլլմի կառավարութիւնը յարմար չէ համարում որ և է ձեռնարկութիւն սկսել յօգուտ թիւրքիայի:

—Բերլինից հետագրում են նոյեմբերի 16-ին: Դիւանէդրօֆում հեղեղի պատճառով մէկ առն քանդվեցաւ: Սպանված են 15 մարդիկ:

—Բուխարէստից հետագրում են նոյեմբերի 15-ին: «Romanul» լրագիրը հաղորդում է, որ հրէկ երեկոյ, երբ Ցանկօվ, արտաստանմանից Բուչուկ վերադառնալով, ասը դրից բոլգարական հողի վրա, այն ժամանակ նրան խոշոր կալանաւորեցին ժանդարմները, բայց նրան սպասող ամբոխը խլեց նրան ժանդարմների ձեռքից և հանդիսաւ տարաւ նրա տուն: Լրագիրը աւելացնում է, որ վախենում են ասէլի մեծ անկարգութիւններից:

—Բաներից հետագրում են նոյեմբերի 16-ին: Քաղաքի ստորին մասը հեղեղված է: Օգնող մասնաժողով կազմված: Ֆրանկֆուրթից հաղորդում են, որ Ջուրը Մայնում բարձրանում է տասերկ մեծ անձրևների պատճառով:

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՑԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԻՑ

ՏԱՄԲՈՎ, 22 նոյեմբերի: Բանկերը սահմանափակեցին փոխատուութիւնը:

ՕՐԼՆԲՈՒՐԳ, 22 նոյեմբերի: Երկաթուղի վրա ձոյնակոյտեր կան: Կատարինոսլավի, Նիկոլայեվի, Ուֆայի և Յարիցինի մէջ ձմեռն է, սահնակի ճանապարհ է կազմվել:

ՍԻՄՖԷՐՕՊՕԼ, 22 նոյեմբերի: Ա. յատեղի գանձարանից 42,000 ր. գոլանալու գործի մասին մեզադրվածներ կալինիշկինօ և Նովգորոդկի գատատարտված են աքսորանքի Սիբիր: Գուլչենկօ արդարացած է:

ՄԱՐԻՈՒՊՕԼ, 22 նոյեմբերի: Նաւագնացութիւնը Ազովի ծովի վրա գադարեցաւ:

ԻԶՄԱԻԼ, 22 նոյեմբերի: Բենգերօ-Գալացի երկաթուղու գծի վրա ձիւնակոյտեր կան:

Կ. ՊՕԼԻՍ, 22 նոյեմբերի: Նորերում բացված գաւադրութեան պատճառով սուլթանը անհանգիստ է: Նա փակվել է պալատի մէջ և ընդունում է միայն այն կերակուրները, որոնք պատրաստվում են նրա ներկայութեամբ: Զօրքերի մի նոր բաժին, որ կոստանդված է անհատատարմութեան մէջ դէպի սուլթանը, ուղարկված է Սև ծովի նաւահանգիստները: Նորերում մինիստր նշանակված Ահմէդ-Վէֆիկ Նորից արձակված է և աւագլին մինիստր նշանակված է Սատիդ-փաշա: Եգիպտոսից հաղորդում են, որ լորդ Դէօֆֆերլին այլ ևս չի վերադառնայ իր պաշտօնին Կ. Պօլիս:

ԿԱՑԻԲԻ, 22 նոյեմբերի: Զինաւորական գատարանը գատապարտեց Արարի-փաշային մահուան պատժի, բայց խնդիրը այդ պատիժը փոխարինից աքսորի:

ՀՌՕՄ, 22 նոյեմբերի: Թագաւորը ընդունեց Նէապօլի բանտարկների ընկերութեան պատգամաւորներին, որոնք ներկայացրին թագաւորին ընկերութեան պատասաւոր նախագահի վկայականը:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 22 նոյեմբերի: „Правит. Вѣст.“ լրագիրը հաղորդում է, որ երկկ Սիմֆնօպոլի գունդի ասէն պատճառով կայսրը և կայսրուհին այցելեցին Ս. Պետերբուրգ: Միխայլօվսկի մանեժը գալով թագաւորը համբուրվեց մեծ իշխան Վլադիմիր Ալէքսանդրովիչի հետ և ողջունեց գունդին: Գունդի ոգևորված ուրան երկար ժամանակ լսվում էր ժողովրդական հիմնի հետ: Ջօրախաչից յետոյ օֆիցերները հրաւիրվեցան Անիչկով պալատը բարձրագոյն նախաճաշիկի:

Կ. ՊՕԼԻՍ, 22 նոյեմբերի: Օսման-փաշա նորից նշանակված է պատերազմական մինիստր, Մունիր-բէյ ֆինանսների մինիստր: Մինիստրութեան կազմակերպութեան մէջ գրանել փոփոխութիւններ են լինելու:

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐՇԱՐՈՒՆԻ

Fonds A.R.A.M

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Զրկինանց եկեղեցւոյ Ծխական ուսում նարանի հոգաբարձութիւնը պարտք է համարում յայտնել իր խորին շնորհակալութիւնը մեծատաւիր Ալէքսանդր Սահինեանց Անանեանցին, որ բարեհաճել էր մի սաժէն վառելու փայտ նուիրել յիշեալ ուսումնարանին։

1—1

Օրիորդաց Մոսկվայի կայսերական Ծննդատան և անուշչական տան (Воспитательнаго Дома) երեխայոց բաժանման բժիշկ, Մինաս ՄԿՐՏՉԵԱՆՑ ընդունում է կանանց հիւանդութեամբ երկուշաբթի, չորեքշաբթի և ուրբաթ 3—4 ժամը կէսօրից յետոյ, իսկ աս Հասարակ բժշկական խորհուրդ տալիս է ամեն առաւօտ 8—9 ժամը, Լխտյոմի տանը, Սադովայա և Սկրպլեվսկայա փողոցների անկիւնում։

1—3

Նոյեմբեր ամսի 4-ին և 14-ին Զրկինանց եկեղեցւոյ պատուար Ծխականք հաւաքվելով նոյն եկեղեցւոյ դասխում նոր բացուած Ծխական ուսումնարանի մէջ ընդհանուր համաձայնութեամբ որոշեցին, որ եկեղեցւոյ եկամտանքից տարեկան մի հարիւր քսան րուբլի վճարուի նոյն Ծխական ուսումնարանին։ Նաև որոշեցին եկեղեցւոյ մօտ գտնված կրպակի եկամտաը այսուհետև նոյնպէս յատկացնել ուսումնարանին։

1—1

„ԹԻՖԼԻՍԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՅՑԵՐԷՆ ԳՐՔԵՐԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ“ վարչութիւնը խնդրում է պ. պ. հեղինակներին և թարգմանիչներին, որ իրենց պատուար աշխատութիւնները բարեհաճեն ուղարկել ընկերութեան այս հասցէով. „Въ Правленіе Тифлисскаго Общества Изданія Армянскихъ книгъ, Фрейлинская улица, домъ Соломона Корганова, кв. № 7.

1—3

„ԹԻՖԼԻՍԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՅՑԵՐԷՆ ԳՐՔԵՐԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ“ վարչութիւնը խնդրում է ընկերութեան մեծ. անդամներին, որ բարեհաճեն վերանորոգելու իրենց տարեկան անդամակցական վճարը. իսկ նոր անդամ գրուել ցանկացողները թող բարեհաճեն դիմել այս հասցէներին։ „Առևտրական բանկ“ ընկերութեան գանձապահ՝ պ. Մոմիկ Թաւոպետեանին, պ. Եփրեմ Գասարեանի լամպային մագազինը և „Կենսօրեական գրավաճառանոց։

1—3

Վ. ՇԱՎԼԵՐԴԵԱՆԻ ԼՐԱԳՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ ԽԱՆՈՒԹՈՒՄ.

(Գօլօվինսկի պրօսպեկտ, Ալէքսանդրեան պարտէզի մօտ).

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՎՈՒՄ ՆՆ թէ տեղական, թէ Ռուսաստանի և թէ արտասահմանեան բոլոր պարբերական հրատարակութիւններին 1883 տարուայ համար։

9—10

ՏԷՐ-ԱԲՐԱՀԱՄԵՆՑԻ

ՕՐԱՑՈՑՑ

Գինն է 10 կ. դուռարով գնողներին 15% պիջուն

ԿԵՆՏՐՕՆԱԿԱՆ ԳՐԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑՈՒՄ.

Նոյն տեղը

Պ. Միանասեանցի „ՔՆԱՐ ՀԱՑԿԱԿԱՆԻ“ ձեռքած օրիորակները՝ անկազմ 2 ր., կազմած 2 ր. 50 կ.։

Տասից աւելի գնողներին 20% պիջուն։

(շ. և շ.) 5—6

Նաւթի ՏԱԿԱՆՆԵՐԻ համար տախտակներ (КЛЕПКИ ДЛЯ ФОТОГЕННЫХЪ БОЧЕКЪ) ցանկացողներին թէ պատրաստի և թէ ուղած չափերն պատրաստելու համար խնդրում եմ դիմել բաժում, ԱՐՇԱԿ ԾԱՏՈՒՐՅԱՆՑԻՆ։

Въ БАТУМЪ, Аршаку ЦАТУРОВУ.

10—20

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

ՆՈՐ ՕՐԱՑՈՑՑ

1883 թ.

Կը տպուի Մոսկվայում մեծ թերթի մերայ լիտոգրաֆիայով գունաւոր և շրջանակը ազգային հին և նոր յիշատակների և նշանաւոր անձինքների պատկերներով զարդարուած։ Բաժանորդագինն է մի օրինակի համար 1 ռուբլի։ Ցանկացողները կարող են դրկել „Մեղու“ խմբագրատունը, օտար քաղաքացիք նոյնպէս։

Ցօրինող՝ Մ. Տէր-Մատթէոսեան

Ներկայ նոյեմբերի 12-ին, Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի եկեղեցու Ս. Հռիփսիմեան անուանով օրիորդական ուսումնարանը, որ գտնվում է էջմիածնեցւոց եկեղեցու հանդէպ սրկին նազարեանցի տանը (որ առաջ գիտց էր)։ Արանով հոգաբարձութիւնը յայտնում է յարգելի հասարակութեանը, որ աշակերտուհիների ընդունելութիւնը սկսվել է ներկայ նոյեմբերի 12-ից. իսկ հանդիսաւոր բացումը իր ժամանակին կը յայտարարվի լրագրներում։

Հոգաբարձուք. Սարգիս Եդիդարեան, Ադամի Մելիք-Ադիվանցց, Գէորգ Թարխանեանց։

ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԹԱՏՐՕՆ

ԷՖԱՆԱՑՐԱՑ ԳՆԵՐՈՎ.

Հինգշաբթի, նոյեմբերի 25-ին, Հայերէն ներկայացումն մասնակցութեամբ

Գ. Մ. ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆԻ

Առաջին անգամ

ՍԻՐՈՅ ՓՈՒԱՐԷՆ ԱԼԲ

Դրամա 4 արար. հեղ. պ. ՇԳԻՒՀԱԳՆԵԱՆԻ

Մարիզ դը-Ֆերօյի գերը կը կատարէ պ. ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆ

2—3

Լոյս տեսաւ մանկավարժական „ՎԱՐԺԱՐԱՆ“ ամսագրի № 4.

Բովանդակութիւն։ Փ. Վարդանեան.—Սպենսերի մանկավարժական մտքերը (շարունակութիւն)։ Ց. Զիլբանեան.—Ցնարտաբանեան ուսումնարաններ։ Ա. Բահաթեան.—Կրկնօրինակի դաս արրատան պատմութիւնից։ Ս. Պալասանեան.—Ազգային պատմութիւնը տարրական ուսումնարաններում (շարունակութիւն)։ Գ. Ագայեան.—Հարկաւոր է սրտնաք ը Հնչիւնի օժանդակութիւնը գրագիտութիւն ուսուցանելիս։ Ալբ և այլք։ Մանկական բաժին, ա) Մանկական հէքիաթ, բ) Գահիճ, գ) Թագաւորի նոր զգեստը-Զուարճալիք, Հանելուկներ, Խնդիրներ—Յայտարարութիւններ։

„Վարժարանի“ տարեկան գինն է հինգ ր. տարին սկսվում է օգոստոսից և տևում է մինչև յունիս։

Ստորագրուել կարելի է խմբագրատեան գրասենեակում, պ. Գասուրեանի խանութում և Գ. Շահվերդեանի պաշիլիծնում։

КАВКАЗСКОЕ ОТДѢЛЕНІЕ ГОЛОСА

ОТКРЫТА ПОДПИСКА НА ГАЗЕТУ

„ГОЛОСЪ“

На 1883 годъ

Подписная цѣна съ пересылкою въ годъ 17 р.

Подписка и объявленія принимаются въ Центральной Книжной торговлѣ въ д. Мириманова.

3—3 (1)

ՕԳՈՍՏՈՍ ԱՄՍԻ ՄԷԿԻՑ

ՍԿՍԵՑ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԵԼ ՎԻԵՆՆԱՅՈՒՄ

L'ORIENTAL

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԹԵՐԹ, ԱՄԻՍԸ ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՄ։

„Ժուրնալ դ'Օրիան“ լրագրի հին բաժանորդներին դադարեցրած թերթի տեղ կուղարկվի այդ նոր հրատարակութիւնը։

„L'Oriental“ թերթի տարեկան գինը 8 րուբլ է, կէս տարվանը 4 րուբլ։

Գրվել կարելի է „ՄԵԱԿԻ“ խմբագրատեան մէջ, կամ ուղղակի վիեննայում դիմելով հետևեալ հասարակ հասցէով. Vienne (Autriche) M. F. Salles I. Neuer Markt 9.

ԱՒՏԱՋԻԿԱՑ 1883 Թ. ՅՈՒՆՎԱՐԻՑ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ ԿԸ ՍԿՍՎԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԵԼ

„ԱՂԲԻՒՐ“

Մի ամենայ հրատարակութիւն երեխաների, ծնողների և դաստիարակների համար։

(Տարինը լոյս կը տեսնի 12 համար 1—3 թերթի)

Բովանդակութիւն

I) Վէպեր, մանրավէպեր, պրոյեներ, առակներ, հէքիաթներ, կենսագրութիւններ։
II) Բանաստեղծութիւններ։
III) Գիտութիւն և արուեստ։
IV) Մանկավարժական և այլ յօդուածներ, բղմութիւններ, տեղեկութիւններ, յուրեր, խորհուրդներ։
V) Հետաքրքիր տեղեկութիւններ և խառն լուրեր։
VI) Մատենախօսութիւն և նոր գրքեր։
VII) Կրթութեան և դաստիարակութեան վերաբերեալ յօդուածներ և տեղեկութիւններ։
VIII) Զուարճալի մանկական, ֆրէբլեան, շախմատի և այլ խաղեր, բերուածներ։ Թատրանոցական խնդիրներ։
IX) Անեկդոտներ, հանելուկներ։
X) Ալբ և այլք
XI) Երգեր նոտաներով։
XII) Յայտարարութիւններ։

Տարեկան գինը 3 րուբլի, կէս տարուանը 2 ր., առանձին համարները 15—40 կ.։

Ծանօթ. ա) Վէպեր, կենսագրութիւններ և այլն կարող են լինել և պատկերներով։

բ) Համարներից աւելի քան վեցի բովանդակութիւնը կարող է միայն և մէկից կազմուած լինել։

գ) Տարեկան բաժանորդները կը ստանան երկու պրեմիա. յուլիսին մի պատկեր, իսկ դեկտեմբերին օրացոյց առաջիկայ տարուայ համար։

Հասցէն, Тифлисъ Редакція „Ахпюръ“ իսկ արտասահմանից, Tiflis (Caucase) Redaction du journal „Agbür“

Խմբագիր-հրատարակիչ Տիգրան Նազարեանց։

2—5

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 23 Ноября 1882 года.

Типогр. Главн. Упр. Главнонач. гражд. час., Лор-Мелик. ул. каз. д.

Fonds A.R.A.M

№ 219 Նոյեմբերի 25 Ուրբաթ

1882

ՏԱՍՆԱՄԵԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Նոյեմբերի 25 Ուրբաթ № 219

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբլի։
Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Օտարաքաղաքացիք գիմում են ուղղակի
Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից)։

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամէն լեզուով։

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ „ՄՇԱԿ“

ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ ԼՐԱԳԻՐ

(ՏԱՍՆ ԵՒ ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ)

ԱՌԱՋԻԿԱՑ **1883** ԹԻՒՆ

կը հրատարակվի նոյն ձևրքով և նոյն պրօգրամայով։

ՊՐՕԳՐԱՄ Ա.

I ՏԵՂԱԿԱՆ ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։ II. ԱՌԱՋՆՈՐԴԱԿ ՅՕԴՎԱԾՔՆԵՐ։ III. ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Ընդհանուր յօդուածներ, ինքնակրթութիւններ, լուրեր։ IV. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Ընդհանուր յօդուածներ, ինքնակրթութիւններ, լուրեր։ V. ԹԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ։ VI. ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։ VII. ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ Գեղեցիկ, վէպեր, ինքնատիպ և թարգմանական յօդուածներ դիւտաբանական ամէն ճիւղերից, ինքնակրթութիւններ։ VIII. ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆ։ Տարեկան 10 րուբլի, վեց ամսվայ 6 րուբլի։ Իւրաքանչիւր համարը 5 կոպէկ։

ՀԱՍՑԷ՝ Тифлисъ, редакція «Мшакъ.»

Խմբագիրը—Հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ վերին-Ագուլիսից։ Նամակ Ախալցխայից։ Նամակ խմբագրին։ Ներքին լուրեր։—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ Թիւրքիայից։ Նամակ Թիւրքիայից։ Ագռաքին լուրեր։ — ԹԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ։ — ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։— ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՎԵՐԻՆ-ԱԳՈՒԼԻՍԻՑ

—

Նոյեմբերի 11-ին

Կարդացինք «Մշակի» № 203 մէջ Վերին-Ագուլիսից գրված մի նամակագրութիւն, որ վերաբերում է մեր ուսումնարանաց տարեդարձը։ Ըր պատասխանել այդպիսի նամակագրի, գուցէ տեղիք կը տայ ընթերցողներին սխալ գաղափար կազմել մեր ուսումնարանաց վերաբերութեամբ։

Աշակերտել հնչակութիւնը և հշմարտութիւնը, մոլորեցնել միամիտ հասարակութիւնը,—գովելի գործ չէ։ Նամակագիրն այնքան բորբոքված է եղել կրքով, որ ոչինչ լաւ բան չէ տեսնում մեր դպրոցում։ Նա յարձակվում է հոգաբարձութեան գործունէութեան վրա, ասելով թէ ապարդիւն են ծախսվում ուսումնարանի վրայից ու այդ պատճառով մի քանիսը բարերարներից հրաժարվում են փող տալուց և այլն։ Պարոնը երեւի ոչինչ չունի ասելիք չունի. բազարի չինութեան համար քանի անգամ երեսխոսականին վճիռ է կայացել, որով պարտաւորեցնում է հոգաբարձութիւնը ստացորված գումարները ժողովել և այդ չինութիւնն անել. հասարակութիւնը ամէն կողմից ցանկութիւն է յայտնում, որ այդ չինութեան մէջ ամիսներին՝ գատարան, հիւրանոց, ընթերցարան և ամբարներ. այդպիսի երեսփոխանական վճիռներ եղել են 78 թէ մարտի 30-ից, 81 թէ փետր. 27-ից և 28 թէ յունվարի 22-ից։ Ուրեմն երեսփոխանական ժողովը մտածել էր, որ դա չէ կարող ապարդիւն լինել։ Բայց վերջին անգամ 17-ն օգոստ. ներկայ թէի երեսփոխանական ժողովը մի հանդամանքի պատճառով որոշեց ապաժամանակ յետաձգել չինութիւնը, որպէս և կատարված է։ Նամակագրի ասելով այդպիսի չինութիւն առանց մէկ կոպէկ արդիւնք ընելու, ընկած է. բայց մեր ձեռքին են ուսումնարանապատկան 25 կրպակ, որոնցից ոչ մէկը պարապ չէ։

Ուսումնարանին գոնաթերութիւն անողներից, որոնք ունեն կարողութիւն, ոչ ոք չը հրաժարվեց, բացի մէկից, որի բերած պատճառը նամակագրի ասածից շատ հեռու է։

Հոգաբարձու Սարգիս Հախնազարեանցի ձառի մէջ լաւ կերպով արծարծված էր այն խնդիրը, որ վերաբերում է ուսումնարանի ապահովութեան,—նուիրատուները պահելով ստորագրված գումարները իրանց ձեռքում որքան անապահովութեան մէջ են թողնում ուսումնարանի գրամագլուխը։ Ճառախօսը յորդորած էր գլուխ բերել այդ գործը, որ քանի տարի է խօսվում է և որից կախումն ունի մեր ուսումնարանաց բարեբաստութիւն և առաջադիմութիւնը։ Այն ճառի մէջ յայտնված էին այնպիսի մտքեր, որոնց եթէ ամէն օր կրկնելու լինենք, միշտ օգուտ կարող են բերել և որոնց երկար կը լինէր մի առ մի յիշել։ Դրա ապացոյց լինի այն, որ շատերից չնորհակալութիւն ստացվեցաւ, և ընդ նմին հաչիւր ներկայացնելից այն օգուտն ունեցաւ, որ մի քանիսը ցանկութիւն յայտնեցին հինուց պարտքերը փոքրով վճարելու։ Իսկ մի աղնիւ պարոն այդպիսի օրինակ տուեց. իր հօր հինուց պարտքի համար տուեց հոգաբարձութեան ստորագրութիւն 900 րուբլին վճարելու։ Նամակագիրը դիտէ, որ հոգաբարձութիւնը համաձօտ հաչիւ տուեց, բայց ընդհակառակն չատերը չնորհակալ եղան, որ երկար միջոց է անցել այդպիսի մանրամասն հաչիւ չէին լսել։ Դէրբանից յայտնի անսան որքան վատ հետևանքի է առաջ գալիս գրամագլուխն ստորագրողների մօտ ուշանալուց։—Նամակագիրն ասում է, որ հոգաբարձութիւնը ցոյց չէ տուած տիկին Արտեմեանցի նուիրած 500 րուբլին։ Հոգաբարձութիւնը պատասխանատու է այն փողերի համար, որոնք յանձնված են իրան նախկին հոգաբարձութիւնից և կամ ունի իր ձեռքում որ և իցէ պատճառ ապացոյց։ Բայց չէ կարող պատասխանատու լինել բնակութեան խոտանութեան, որ շատերն անում են և չեն վճարում։

Եթէ ապարդիւն գործ դնվէր ուսումնարանի գումարը, ինչպէս կարող կը լինէին 3700 րուբլ ծախսով երկսեռ ուսումնարաններ կառավարել 7 դասատուով, 230 աշակերտ և աշակերտուհի ունենալով ու 8 ուսուցիչների վարձը վճարելով, և ներկայ թուով ծախսը քանի մի հարիւր րուբլ աւելացնել։ Ներկայում ուսումնարանի կօշիկները տարուց տարի առաջանում են մեր ուսումնարանները, աւելանում է հասարակութեան համակրութիւնը, աշակերտաց և աշակերտուհեաց թիւն և թոշակաղրամները։

Հոգաբարձութիւնը պատրաստ է չնորհակալ լինելու այն բարի և սրտացաւ անձին, որ կանենայ քաջալերել երեսփոխանական ժողովում ցոյց տալ հոգաբարձութեան արդիւնք ծրել է ապարդիւն ստած ծախսը։ Սորանք այնպիսի ապացոյցներն են, որ ուրանալ չէ կարելի։

Վերջապէս, յարգելի ընթերցողը թող իմանայ թէ ներկայ հոգաբարձութեան միզաւորութիւնը ինչպիսին է, և ինչու համար է ենթարկվում յարձակումներին այդպիսի նամակագրներից։ Ահա պատճառը. որովհետև նա չէ չաղաքորթվում և չէ կարողանում մասնաւորին բաւականութիւն տալ և դրկել ընդհանուրին։ Ներկայ հոգաբարձութիւնը բոլորովին հարկաւորութիւն և ակնկալութիւն չունի այդպիսի անձնէրից լսել գովեստներ, վասնորոյ այս նամակով էլ վերջացնում է իր պատասխանը, ոչ ժամանակ և ոչ սէր ունենալով այդպիսի նամակագիրների հետ վէճի մէջ մանելու։

Հոգաբարձուներ. Հ. Արտասխանեանց, Սարգիս Հախնազարեանց, Յովհաննէս Փանոսեանց։

ՆԱՄԱԿ ԱԽԱԼՑԽԱՅԻՑ

—

Նոյեմբերի 17-ին

«Մշակի» ընթերցողներին արդէն յայտնի է, որ Ախալցխայում յայտնի վաճառական Յարութիւն Մուխաֆիանցը, իր մահից առաջ կտակեց 14 հազար րուբլի, որ այդ գումարով շինվի մի եկեղեցի։ Այդ կտակատուութեան չնորհիւ, Ախալցխայի հայ հասարակութիւնը երեսփոխութիւնից ստիպված հանգստացաւ մարմինը թաղից Ս. Փրկիչ եկեղեցու սեփական ընդարձակ գերեզմանում, քաղաքիս կենտրոնում, և ցանկութիւն յայտնեց որ այդ տեղում, հէնց նոյն իսկ գերեզմանի վրա, հաստատվի շինվելի եկեղեցին։ Այդ 14 հազար րուբլի դրամագլուխը 1877 թվից սկսեալ չահեցնվում է Մուխաֆիանցների թիֆլիսի առևտրական տան միջոցով, և բաւական արդիւնաւորած պիտի լինի՝ եթէ դրա վրա աւելացնենք բացի առկոսից և այն գումարը, որը վճռանձնաբար խոստացել էր հանգուցեալ ժառանգ և կտակակատար Կարապետ Մուխաֆիանցը իր կողմից։ Այժմ Մուխաֆիանցներ սկսել են պարապատճառել յիշեալ գնումը, որ իրանց հայրն է թաղված, քարերկաց պարապով և եկեղեցու չինութեան վերաբերեալ անհրաժեշտ պարագաները պատրաստել։

Այդի առաջ անենալով Ախալցխայի եկեղեցիների քանակութիւնը և ժողովրդի թիւը, կարծում եմ ամէն ոք մեզ հետ կը խոստովանի, որ Ախալցխայում եկեղեցու կարօտութիւն այնքան չը կայ, որովհետև գոնված չորս եկեղեցիներն ևս շատ անգամ նոյն իսկ հանդիսաւոր օրերում ժողովրդից թափուր են մնում,—այն ինչ ուսումնատենչ մանուկների համար պակասում են ուսումնարաններ, և ասելի լաւ չէր լինի, եթէ այդ կառուցանելի եկեղեցու փոխարէն՝ քաղաքիս մէջ գոյութիւն ունեցող արհեստները պահպանվի համաձայն գործատուների,—նա պէտք է ամէն մի երևոյթ աչքից բաց չը թողնել, իւրաքանչիւր քաղաքի շահերին վերաբերող իրողութիւն նորա առաջնակարգ պարապմանց ծրագրից բաց չը պիտի մնայ, քաղաքն մէջ առաջ եկած պահանջների ժամանակաւոր կամ երկարատև, օգտակար և վնասակար լինելը, օգտակար պահանջների տեղական դժուարութիւնից բաց թողնելը անհնարին պարագաների պատճառով։

Ըստ ինքեան, մի որոշ ժամանակի մէջ առաջ է եկել եւրօպական սպիտակեղէնների պահանջը. այդպիսի պահանջին տեղական դժուարութիւնն տալու մասին ոչ ոք չէ մտածում և այդ պատճառով մենք պարտաւորված ենք մինչև օրս էլ այդ անհրաժեշտ պէտքերը պատրաստի առնել, մինչդեռ ամենաթեթև աշխատանքով կարելի կը լինէր բաց անել սպիտակեղէնների պատրաստող մասնագիտական մի ընդարձակ արհեստանոց, որտեղ կը գործէին բացառապէս խեղճ օրիորդները, մի կողմից իրանք չահվելով, միւս կողմից չանհցնելով արհեստանոցը։

Քաղաքը նրբաշէն ապահովացնելու համար դէպք է, մինչև անգամ անհրաժեշտ է արհեստների զարգացման վրա կանոնաւոր կերպով ուշադրութիւն դարձնել, եթէ չենք ուզում որ մեր ժողովուրդը մի գեղեցիկ օր զրկված լինի ընդհանուր արհեստների արդիւնքի օգտից, գնելի դառնալով եւրօպայի գործածական արհեստաբաներին։ Կարճ խօսքով ուզում ենք ասել, որ արհեստների զարգացման վրա պէտք է մեծ ուշադրութիւն դարձնել, ոչինչ աշխատանք չը պիտի խնայել ընկած արհեստների վերականգնման և նորերի առաջ բերելու համար։

Մարդկանց հագ. գեղեցկութեան վերակազմութիւնը նշանաւոր կերպով նպաստում է պատրաստի հագուստների վրա մաքսի վճարը աւելացնելու առիթով տրած վերջին կարգադրութիւնը։ Այդ կարգադրութեամբ հագուստների մաքսը այնքան մեծացրած է, որ ոչ մի կերպ դրանց բերելը ձեռնտու չէ։ Թիֆլիսի գերձակները մինչև այժմ մրցում էին վիճնայի և Օդեսայի արհեստաւորներից. բայց ներկայումս չնորհիւ յիշեալ կարգադրութեան, կատարելապէս ազատ են վիճնայի մրցումից, որը կրկնակի չափով գ գ ա լ ի է ք.

Fonds A.R.A.M

հնում է Օդեսայի մրցումը. այդ դեպքում վառոդը բաւական չափաւորված պէտք է համարել, քէն չասերը հաւատացնում են, որ յիշեալ կարգադրութիւնից յետոյ Օդեսայում հինում են աւելի ընդարձակ արհեստանոցներ վիճնային արհեստանոցների մրցման արգելումից չտեղեալու նպատակով։ Բայց մինչև դրանց աշխոյժը մենք միջոց ունենք մեր ջախջախված ոյժերը վերականգնելու. մինչև Օդեսայի հինևնոր ոյժերի միացեալ մրցման առաջ գալը պէտք է ոչինչ միջոց չը խնայել դոցա դիմագրելու պատրաստութեան մասին։ Այսպիսի մի ճգնաժամում մեր քաղաքատնտեսները պէտք է չը խնայեն իրանց առաջնորդող կարծիքները։ Ժամանակը հասել է, որ արհեստները ևս մեր քաղաքատնտեսների հետաքրքրութիւնը պիտի չարժեն. պէտք է ուսումնասիրել զերձակութեան անկման առիթները և հարկաւոր օգնութիւնը չը խնայել։ Շատակաւ դէպքում մեր անհոգ զերձակները առանց առաջնորդի և առանց գրամական օժանդակութեան չը պիտի կարողանան ներկայ հանգամանքից ոչինչ օգուտ առնեալ։ Մեր արհեստաւորին հարկաւոր է մի համառ առաջնորդ և գրամական օգնութիւն. հակառակ դէպքում նա չէ կարող երկար ժամանակ գոյութիւն ունենալ։

Մի քաղաք, ինչպէս Թիֆլիսն է, որտեղ հագուստների պահանջը իւրաքանչիւր տարի 200,000 ձևուքի (костюмъ) է հասնում, չունի ոչ մի մասնագիտական արհեստանոց, որտեղ մի քանի տասնեակ զործատէրեր չարունակ գործում լինէին։ Մեր այժմեան արհեստանոցներից ամենամեծը 10 գործաւոր հազիւ թէ ունի, որոնք տարվայ կէսը համարեա անգործ են չրջում։ Մեր արհեստաւորը միացեալ ուժով գործելու գաղափարին և դրա առաջ բերած օգտին անծանօթ է, դրա համար էլ նա գործում է մենակ, ոչնչին ինքն միայնակ ձեռք է, առևտուր է անում, ապառիկներ է տալիս, գործարաններ կառավարում է, պատուէրներ է ընդունում, աշակերտներ է պահում, և շատ անգամ կար էլ է անում։ Սպասից կարելի է եզրակացնել թէ ինչ օգուտ կարող է ստացվել այսպիսի մի խառնչփոթ գործից։ Մի գործարան, որ անընդհատ 5 հոգու կառավարում է պատուէրը չէ առանում, տարեկան 100 ր. միայն խառնութի վարձ է տալիս։ Այդպիսի հանգամանքների մէջ ինչպիսի մրցման կարելի է դիմանալ։ Մրցում բանալու համար հարկաւոր է բաց անել մի ընդարձակ մասնագիտական արհեստանոց առանձին առանձին պաշտօնակատարներ նշանակելով, առանձին կառավարչի հսկողութեան տակ, իսկ այսպիսի մի արհեստանոցի համար հարկաւոր է նոյնպէս և նշանաւոր դրամագլուխ։ Ահա թէ ինչ արգելք կայ։ Թիֆլիսի կապիտալիստը չը պիտէ այդպիսի արհեստանոցից չտեղեալու հղանակը. Նրան ոչնչով չէ կարելի համոզել այդպիսի արհեստների արդիւնքից չտեղեալու նպատակով բաց անել պատրաստի և պատուէրներ կատարող արհեստանոցներ. այդպես պակասում է իրական օրինակը։ Մեր արհեստաւորները (զերձակները) թէկուզ մանաւանդ ծախողները, ոչքան էլ պղտոր և որոշ կերպով տեսնում, հասկանում լինեն իրանց չաներին սպառնացող վտանգը, այդու ամենայնիւ այնքան քաջութիւն (рискъ) և որ ապրելին է գիտակցութիւն և պատրաստակամութիւն չունեն, սպառնացող վտանգին դիմադրելու. նոքա ապրելի չատակով իրանց նախկին պարապմունքը կը թողնեն և ուրիշ գործով պարապելը կը նախապատուեն, վոխանակ որ և է միջոցի, օգնութիւն դիմելու։ Ինչ պէտք է ասած. մեր ժողովուրդը այդպէս է դաստիարակված, նրանից աւելի պահանջելը անկարելի է։ Մեր առաձների մէջ համոզված լինելով և աչքի առաջ ունենալով վերոյիշեալ աջող հանգամանքը, առաջարկում ենք Թիֆլիսի քաղաքային վարչութեան չը խնայել իր միջոցները մարդկերանց հագուստներ պատրաստելու մի մասնագիտական արհեստանոց բանալու, որից կը չահվի ինչպէս ինքը քաղաքը, նոյնպէս և գործաւորը—քաղաքացին։

Վերջապէս անգործ չնորի թիւը պակասացնելու տարեկան յետոյ Թող Թիֆլիսի քաղաքային խորհուրդը բարեհաճի անգործ մարդկերանց թէն պակասացնելու վրա էլ մտածել։ Կարծում ենք, որ անգործ մարդիկը քաղաքի համար աւելի վնասակար են և գողի, ուշադրութեան աւելի արժանի։ Եթէ քաղաքը բաց անի մարդկերանց հագուստների պատրաստելու մի մասնագիտական արհեստանոց, կամ մի այլ միջոցով օգնի յիշեալ արհեստանոցի բացմանը,—համոզված ենք, որ մի օր պարծանքով պիտի բարձրացնի զերձակութեան այդ արդիւնաւոր հիւղի վերականգնումն գործը։ Հակառակ դէպքում դրա կատարեալ ընկնելը ոչ մի կասկածանքի տեղիք չունի։ Օդեսայի մրցմանը երկար դիմադրել անկարելի է։ Եթէ մեր զերձակին օգնութիւն չը հասցնվի, մեզանում կատարելապէս կընկնի մարդկերանց հագուստի զերձակութիւնը։ Իսկ այդպիսի մի արդիւնաւոր արհեստի արդիւնքից զրկվելը Թիֆլիսի պէս քաղաքի համար, որտեղ արհեստների գոյութիւնը ապահովված չէ, անփոխարինելի կորուստ է։

Դիտող Անհնանց

ՆԵՐԿԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Զեռնածու պրոֆէսօր Բէկկը չարունակում է իր ներկայացումները Գաւնդրեան հրապարակի վրա շինած իր թատրոնի մէջ։ Թատրոնը ունի չօժանոցներ և գալէրեաներ։ Պ. Բէկկը յայտնի է արդէն Թիֆլիսի հասարակութեանը իր ճարպիկութեամբ և բազմակողմանի ֆոկուսներով։ Ամեն օր ժողովրդի մեծ բազմութիւն յաճախում է պ. Բէկկերի թատրոնը։

—

Ղարաբաղի Հասարեթ գիւղից մեզ գրում են։ «Դեռ ևս չարունակվում են մեզանում հին ավազութիւնները։ Բէկը գիւղացու վերաբերութեամբ միշտ նոյն պահանջներ է գնում ինչպէս և առաջ։ Սրը բէկը ուզենայ, միշտ կարող է իր մարդկանց գիւղերն ուղարկել և գիւղացիներից հաւաքել ձու, իւղ, խոտ, ձիերի համար գարի, վերջապէս ամենայն բան, ինչ որ իրան հարկաւոր է։ Սիմ գիւղացին բնդդիմանում է, բէկը ըմբի է առնել ամբիս իր ուզածը»։

—

Մեզ հաղորդում են որ Պարսկաստանի ամէնամեծների վրա տարածված է մի առանձին հիւանդութիւն, որ մեռանվում է սիրտբերական խոց։ Այդ խոցը յայտնվում է երեսի վրա, քթի վրա, կամ աչքի տակ, սկզբից քիչ կարմիր է լինում առած տեղը, յետոյ խոցը մեծանում է։ Այդ ցավից մեռել են արդէն մի քանի մարդիկ պարսից առնականի վրա գտնվող մահմեդական գերեզմում։

—

Թիֆլիսի այժմեան քաղաքային վարչութիւնը, որի պաշտօնավարութեան ժամանակը մի ամսից յետոյ լրանում է, սկսել է այժմ նորոգել քաղաքի զլխաւոր փողոցներում գտնվող բոլոր նստարանները։

—

Մեզ խնդրում են տպել հետևեալ նկատողութիւնը։ «Ըստ նայելով որ մեր Թիֆլիսի քաղաքային վարչութիւնը առնն ամէն հրատարակում է առաջին հարկաւորութեան մթերքների գների տատանման, բայց երբ գնում էք քաղաք, երկեք չէք կարող հրատարակված տատոյին համեմատ առնել որ և է մթերք, այլ միշտ մի քանի կոպէկ տատոյից աւելի թանգ պէտք է վճարէք»։

—

Մեզ գրում են հետևեալը։ «Անցեալ տարի հանդիպեցի վրացախօս Զեխնովալ գիւղը։ Ուրջան եղաւ իմ ուրախութիւնս տեսնելով այդ գիւղում հայ օրիորդական մի դպրոց, որի աշակերտուհիները արդէն շատ լաւ էին խոսում հայերէն։ Բայց ներկայ տարվայ սեպտեմբեր ամսին, նորից գնալով Զեխնովալ, բոլորովին զարմացայ, երբ իմացայ թէ յիշեալ օրիորդաց դպրոցը արդէն փակվել է, վարժուհի չը լինելու պատճառով։ Հոգատարութիւնը, ինչպէս ինձ պատմեցին, գիտել է մի քանի անգամ թեմական վիրատեսչին, խնդրելով որ ուղարկի դպրոցի համար մի վարժուհի, որի համար հոգաբարձութիւնը 500 րուբլ տարեկան առմիկ է նշանակել, բայց մինչև այժմ պ. Բարխուդարեանցից ոչինչ պատասխան չը առանալով, ստիպված է դպրոցը փակված պահել։ Պ. Բարխուդարեանց անշուշտ խոստանում է ուղարկել Զեխնովալ մի վարժուհի, բայց մինչև այժմ իր խոստումն չէ կատարում։ Ըր պէտք է մոռանալ և այն որ Զեխնովալի դպրոցը աղքատ դպրոցներից չէ. նա ունի տարեկան 1200 ր. եկամուտ, բայց այնու ամենայնիւ դպրոցը փակ է և աշակերտուհիները ձեռները ծալած պատում են ուսումնարանի բացվելուն»։

—

ԱԽԱԼՑԽԱՅԻՑ մեզ գրում են։ «Մեր քաղաքի հայ հասարակութիւնը առանիկ հետաքրքրվում է հայոց լուսրութեամբ և փոստի օրերը բաժանորդները հաւաքվում են փոստատունը, որպէս զի չուտով առնան և բաց անեն լրագիրները։ Բայց եթէ կարծում էք որ ախալցխացին շատ է հետաքրքրվում լրագրութեան ընդհանուր յոգուածներով, առհասարակ օգտաւէտ տեղեկութիւններով,—չատ կը սխալվիք։ Ախալցխացին հետաքրքրվում է միմիայն Ախալցխայից գրված թղթակցութիւններով և յուսերով եթէ լրագրի այս ինչ համարի մէջ չը կայ ոչինչ Ախալցխայից, նա ծալում է թերթը անտարբերութեամբ և առում թէ համարի մէջ ոչինչ չը կայ։ Իսկ եթէ կայ մի բան Ախալցխայից գրված, անմիջապէս սկսվում է ամբ վիճաբանութիւն, բամբասանք, հայհոյանք, ամենքը աշխատում են ոչ թէ գրված նեխի վրա խօսել, մտքերի վրա գալ, այլ ջանում են գուշակել թէ ով կարող է լինել գրողը։ Եւ երբ կարողացան գուշակել,—անմիջապէս սկսում են այն մարդուն հայհոյել ու նրան հալածել։ Ախալցխայի համար լրագրութիւնը մինչև այժմ միայն այդ նշանակութիւն ունի»։

—

ԱՍՏՐԱԽԱՆԻՑ մեզ գրում են հետևեալը։ «Միքըտիչ Բերոյանց 1872 թվին գալով Աստրախան, վախճանվելուս այտեղ իր եղբօր այրի կնոջ տունը, Թողնելով իր մահից յետոյ իր յօրինած հարուստ բառարան ռուսերէնից հայերէն և ֆրանսերէն։ Այդ բառարանը ձեռագիր է և հանգուցեալը յօրինել է նրան երկու լեզուների և Ալեքսանդրի հարուստ բառարանի օգնութեամբ։ Բայց հանգուցեալի միակ ժառանգ, նրա եղբօր այրի կինը, չունենալով նեխական կարողութիւն, մինչև այժմ տոկացված էր անտիպ թողնել Բերոյանցի այդ օգտաւէտ աշխատութիւնը։ Մինչև հայոց տպարանների միջից չեն գտնվի անձինք, որոնք յանձն առնէին վարձատրել բառարանի սեփականատէր այրի տիկին Բերոյանցին և տպագրել իրանց հաշվով յիշեալ աշխատութիւնը։ Տիկինը կենում է Աստրախանում և ահա հասցէն. Астрахань, на косѣ, около вѣсонъ, д. Василія Смирнова, Маргарита Исаевна Берсева.»

—

Մեզ ուղարկել են հետևեալ նկատողութիւնը։ «Թիֆլիսի Ներսիսեան գպրոցի հօգեւորդ դաստատունը մինչև այժմ մի մանրադիտական դաստատուն էր, ուր անցնելով մանկավարժութեան վերաբերեալ առարկաները, աշակերտներն էլ գործնական դասեր առնէին, դուրս էին գալիս փոքր ի շատէ հմուտ ուսուցիչներ։ Իսկ այս տարի տնա երբորդ ամիսն է լրանում,—և ոչ աշակերտները գիտեն թէ ինչ պէտք է անեն, ոչ էլ հոգաբարձուները գիտեն թէ ինչ են անում։ Աշակերտները միանգամայն պարապ են, իրանց մանկավարժութեան վերաբերեալ մի խօսք անգամ չեն լսում։ Այդ պարապ ժամերը լցնելու համար հոգաբարձութիւնը նշանակել է հօգեւորդ դաստատի մէջ վեց վեց դաս լեզուներից, մաթեմատիկայից և այլն։ Բայց այդ բոլոր առարկաների վերջնական քննութիւնը աշակերտները տուել են արդէն վեցերորդ դաստատի մէջ և դրանց ընդերներից ոմանք վիրաւորան են ուսուցչութեամբ են պատասխում։ Որևէն ինչ նշանակութիւն ունի վառնել դրամ և ժամանակ կրկնել նոյն առարկաները աշակերտներին սովորեցնել տալու համար։ Այժմ հօգեւորդեցիք գտնվում են մանկավարժական կրթարանում և անհրաժեշտ լինելը, իրանք սկսել են պարապել այդ առարկայով ինքնուս կերպով։ Բայց ինչ խոսք. հետաքրքիր է տեսնել մէկի ձեռքին մանկավարժներից մէկի հոդերանութիւնը, միսի ձեռին անատոմիան, երրորդի ձեռին էթիկա, և այլն։ Մինը մեթոդիկա է ուսումնասիրում, միսը պիտակիկա է կարդում, մինը գերազատում է մանկավարժութեան տեսութիւնը, միսը մանկավարժական պատմութիւնը, մինը Հերբարտի, մինը Բենեկէի, մինը Ջանջակով Բուսի, միսները Պեստալոցիի, Դիստերվեգի, Կօրֆի, Ուշինսկու ուղղութեան են հետևում, կան և Հէնչելի և Ցիլլերի հետևորդներ և այլն։ Զարմանալի է այդ խառնաչփոթ վիճակը, այդ աննկարագրելի խաոսը։ Մէծ լաւութիւն արած կը լինէին՝ հոգաբարձութիւնը և տեսուչը եթէ փոքր ինչ դպրոցի վրա էլ մտածէին ու հօգեւորդեցիներին էլ մի մանկավարժ առաջնորդ նշանակէին։ Առանց մանկավարժական դիտավարի մնալով այդ աշակերտները ինքնաուսութեան չնորհով ընկնում են այդ տեսակ խաոսի մէջ»։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԹԻՒՐՔԻԱՑԻՑ

—

վան, 8/20 Նոյեմբեր 1882

Շէյխ Իբրահիմի մասին զանազան լուրեր կը լսուին։ Թէև նմանուէն (շէյխի բնակարանն) շատ հեռի չէ վան, բայց ստոյգ լուրեր ստանալն դժար է որովհետև առևտրական յարաբերութիւն չը կայ այդտեղի հետ. կամ պատահական ճանապարհորդներէ պէտք է լսեր ստանալ և կամ թիւրք կառավարութիւնէն որ պաշտօնական յարաբերութիւններ ունի շէյխին հետ։ Ամենից ընդհանրապէս կը խոսուի թէ շէյխը ստիպվածն է թիւրքահպատներին Քհամիլ բէկի հետ ճանապարհ բռնած է դէպի Մուսուլ երթալու ուր ինչ պիտի հաստատուի. բայց իւր երեց որդին մնացած է Հերիսում. բայց որդին մնացած է դարձեալ կնամուտ իւր մարդերով։ Կասին թէ չէր ուզում իւր թանկագին բաներ պահեստի թողած է ազահով տեղեր Կնամուտի մէջ. ուրեմն նա չորս ուղած է մի օր դարձեալ կնամուտ գալու։ Եթէ կ. Պոլիսէն կառավարական պաշտօնեաները փախցրին շէյխը և անուն հանեցին թէ ինչ փախած է, ինչ վատահութիւն կայ որ Մուսուլի պէս քրդաբնակ տեղէ մը դարձեալ չը փախցնեն դինը կասեն թէ մի սպասրիկ պաշտօնեայ եկած է Կնամուտ դիտելու համար թէ քուրդերն ինչ պատրաստութիւններ կը տեսնեն և թէ թիւրք կառավարութիւնը ինչ քաղաքականութիւն կը բռնէ շէյխին հետ։ Մինչև անգամ կասկածներ կան թէ շէյխը մեռնած չէ դեռ կնամուտն է և թէ թիւրքերն յատկապէս սուտ լուրեր սպառնած են թէ մեռնած է։ Այս խառնաչփոթ լուրերուն վերայ, ուսումնական դեր-հիւպատոս կամպարսկի քէկ հարցում արած է վանի նահանգապետ Շառաֆ փաշային և պաշտօնապէս պատասխան բռնացած է թէ շէյխը արդէն Կնամուտն մեռնած է դեկտ. Մուսուլ։

Վանի անգլիական դեր-հիւպատոսը Ջրասիզնէն ճանապարհ եկած է վան գալու համար։ Մի Խրդուսի գետարբ-կոնսուլ Խերբէի հարստասիրեն տեղ՝ որ Անգլիա գնացած է այժմ, ձմեռն Խրդուսի չը պիտի մնայ, քիչ օրէն դինը վանի մէջ կոնենանք։ Այս նոր դեր-հիւպատոսը շատ զարմիկ բնաւորութիւն ունեցող և հայասէր մի անձ է եղեր։ Այդէն Խրդուսի հիւպատոսարանի մէջ ծառայած է։

Տնղոյս հասարակութեան վիճակը միխիթարական չէ։ Այդէն ձեզ յայտնի է որ վանի մէջ զանազան կուսակցութիւններ կան, Պօղոսեան, Ապօղոսեան և այլն։ Այդ կուսակցութիւնները դրէթէ վերջնացած պէս էին, երբոնեան հայրիկի անունին տակ միանալով։ Այժմ նահանգապետ փաշան իւր քիմալով մեր ազգի վրայ, կաշխատի այդ կուսակցութիւնները բոլորովին վերցնելով, որ ազգի երեսնիները միացունել իրարու հետ։ Սակայն վախեան այդ միութեան քաղցր անունին և պատրուակին տակ դիւրութիւն գտած է զանազան ինտրիգաներ բանեցնելու և ազգի երեսնիները աւելի դրգռել իրարու դէմ, իրարվայ անվստահութիւններ ներշնչելով. այնպէս որ հին կուսակցութիւնները այժմ նորէն կը տեսնեն աստիճ կերպով իրարու դէմ երեսն դար։ Պօղոսեանները կաշխատեն այժմ Հայրիկին առաջ նորոգութիւնէ վար ձգելով, Պօղոս վարդապետ ջնել նորա տեղ որ միշտ հալիսպատ ալ ձեռ նպաստեցաւ Գէորգ կաթողիկոսէն։ Պօղոսեանները մի հանրագիր առորագրել կը տան, ինչոր կայսրութիւն յայտնելու համար վերնատուն Գէորգ կաթողիկոսին որ եպիսկոպոս Ներսէսեանից Պօղոս վարդապետին։ Վերջին այս գրգռութիւններուն կուսակցութեանց բաժնելուն հետևանքը այս եղած է որ առաջնորդարանն անընդհատ վիճակի մէջ մնացած է այսօր. սրբազան Հայրիկին բնաւ սմատան չը վճռաբեր իր առաջնորդութեան համար. դպրոցները մնացած են թափուր. ոչ մի ժողովներու ձեռք տրք կը կարծեն թէ դպրոցը անունով միայն գոյութիւն ունենալը բաւական է ժողովուրդը լուսաւորելու համար։ Կենսրոնական վարժարանն ալ որ իր անկման դրութեամբ ազատ է ազգային ներքին կռիւներու ազդեցութիւններէն, նիհիլական միջոցներ չունենալով ըստ բաւականի, այդ պատճառով կը նեղվի։ Խրիմեան հայրիկ չատ կաշխատի կենսրոնական վարժարանի չարունակութեան և ապահովութեան համար, բայց անզգական ոյժերը բաւական չը լինելով, դիմած է Պատասանի հայ ժողովրդեան որ դժբաղդաբար մինչև այժմ անո-

Fonds A.R.A.M

Fonds A.R.A.M

ՎԱՂՈՒՅՇԻ ԺՈՂՈՎԻ հեռագրատուն—վեճային

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

Ս. ՓԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 23 նոյեմբերի։ «Պրաուիթելստվենի Վեստնիկ» լրագիրը Ե. Բ. Ե. Մ. Ս. Ի. Ա. Ն. ի մասին գրած յօդուածի մէջ կ՚ըսէ, որ 1878 թուականէն ի վեր Ռուսիոյ մէջ հաստատուած հայկական ընկերութիւնները ոչ միայն ոչ մէկ քաղաքական նպատակ հետապնդած են, այլ ընդհակառակն, անոնք միշտ ալ ջանացած են ամէն կերպով խուսափիլ ամէն տեսակ քաղաքական ներգործութենէ։ Ասոնք միայն բարեսիրական նպատակներ հետապնդած են։ Ուստի ոչ մէկ պատճառ կայ կասկածելու, որ Ե. Բ. Ե. Մ. Ս. Ի. Ա. Ն. ի գործունէութիւնը ուրիշ նպատակ մը ունենայ։

Ս. ՓԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 23 նոյեմբերի։ «Պրաուիթելստվենի Վեստնիկ» լրագրին Եր. Բ. Ե. Մ. Ս. Ի. Ա. Ն. ի մասին գրած յօդուածին մէջ կ՚ըսուի, որ 1878 թուականէն ի վեր Ռուսիոյ մէջ հաստատուած հայկական ընկերութիւնները ոչ միայն ոչ մէկ քաղաքական նպատակ հետապնդած են, այլ ընդհակառակն, անոնք միշտ ալ ջանացած են ամէն կերպով խուսափիլ ամէն տեսակ քաղաքական ներգործութենէ։ Ասոնք միայն բարեսիրական նպատակներ հետապնդած են։ Ուստի ոչ մէկ պատճառ կայ կասկածելու, որ Ե. Բ. Ե. Մ. Ս. Ի. Ա. Ն. ի գործունէութիւնը ուրիշ նպատակ մը ունենայ։

ՓԱՐԻԶ, 23 նոյեմբերի։ Ընդհանուր ընտրութեանց առթիւ ընտրողներուն ուղղած կոչերուն մէջ Ֆրանսայի Ազգային ժողովի անդամ Ռուվիէ կ՚ըսէ, որ ինք միշտ ալ հաւատարիմ մնացած է իր սկզբունքներուն։ Ան կ՚ըսէ, որ ինք միշտ ալ պաշտպանած է ազատ առեւտուրը, որ ինք միշտ ալ ընդդիմացած է ամէն տեսակ յարձակումներու, որոնք ուղղուած են եղած է ազատ առեւտուրի դէմ։ Ան կ՚ըսէ, որ ինք միշտ ալ պաշտպանած է ազատ առեւտուրը, որ ինք միշտ ալ ընդդիմացած է ամէն տեսակ յարձակումներու, որոնք ուղղուած են ազատ առեւտուրի դէմ։

ՕՐԼԵԱՆ, 23 նոյեմբերի։ Ընտրական պայքարի ընթացքին Ֆրանսայի Ազգային ժողովի անդամ Ռուվիէ ըսած է, որ ինք միշտ ալ հաւատարիմ մնացած է իր սկզբունքներուն։ Ան ըսած է, որ ինք միշտ ալ պաշտպանած է ազատ առեւտուրը, որ ինք միշտ ալ ընդդիմացած է ամէն տեսակ յարձակումներու, որոնք ուղղուած են ազատ առեւտուրի դէմ։ Ան ըսած է, որ ինք միշտ ալ պաշտպանած է ազատ առեւտուրը, որ ինք միշտ ալ ընդդիմացած է ամէն տեսակ յարձակումներու, որոնք ուղղուած են ազատ առեւտուրի դէմ։

ՍԱՆԿՏ ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 23 նոյեմբերի։ Ռուսական պետական բանկի տնօրէնութիւնը ծանուցած է, որ ինք միշտ ալ պաշտպանած է ազատ առեւտուրը, որ ինք միշտ ալ ընդդիմացած է ամէն տեսակ յարձակումներու, որոնք ուղղուած են ազատ առեւտուրի դէմ։ Ան ըսած է, որ ինք միշտ ալ պաշտպանած է ազատ առեւտուրը, որ ինք միշտ ալ ընդդիմացած է ամէն տեսակ յարձակումներու, որոնք ուղղուած են ազատ առեւտուրի դէմ։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

* * *

Ս. ՓԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 23 նոյեմբերի։ Ռուսական պետական բանկի տնօրէնութիւնը ծանուցած է, որ ինք միշտ ալ պաշտպանած է ազատ առեւտուրը, որ ինք միշտ ալ ընդդիմացած է ամէն տեսակ յարձակումներու, որոնք ուղղուած են ազատ առեւտուրի դէմ։ Ան ըսած է, որ ինք միշտ ալ պաշտպանած է ազատ առեւտուրը, որ ինք միշտ ալ ընդդիմացած է ամէն տեսակ յարձակումներու, որոնք ուղղուած են ազատ առեւտուրի դէմ։

* * *

Ս. ՓԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 23 նոյեմբերի։ Ռուսական պետական բանկի տնօրէնութիւնը ծանուցած է, որ ինք միշտ ալ պաշտպանած է ազատ առեւտուրը, որ ինք միշտ ալ ընդդիմացած է ամէն տեսակ յարձակումներու, որոնք ուղղուած են ազատ առեւտուրի դէմ։ Ան ըսած է, որ ինք միշտ ալ պաշտպանած է ազատ առեւտուրը, որ ինք միշտ ալ ընդդիմացած է ամէն տեսակ յարձակումներու, որոնք ուղղուած են ազատ առեւտուրի դէմ։

* * *

Ս. ՓԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 23 նոյեմբերի։ Ռուսական պետական բանկի տնօրէնութիւնը ծանուցած է, որ ինք միշտ ալ պաշտպանած է ազատ առեւտուրը, որ ինք միշտ ալ ընդդիմացած է ամէն տեսակ յարձակումներու, որոնք ուղղուած են ազատ առեւտուրի դէմ։ Ան ըսած է, որ ինք միշտ ալ պաշտպանած է ազատ առեւտուրը, որ ինք միշտ ալ ընդդիմացած է ամէն տեսակ յարձակումներու, որոնք ուղղուած են ազատ առեւտուրի դէմ։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

* * *

Ս. ՓԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 23 նոյեմբերի։ Ռուսական պետական բանկի տնօրէնութիւնը ծանուցած է, որ ինք միշտ ալ պաշտպանած է ազատ առեւտուրը, որ ինք միշտ ալ ընդդիմացած է ամէն տեսակ յարձակումներու, որոնք ուղղուած են ազատ առեւտուրի դէմ։ Ան ըսած է, որ ինք միշտ ալ պաշտպանած է ազատ առեւտուրը, որ ինք միշտ ալ ընդդիմացած է ամէն տեսակ յարձակումներու, որոնք ուղղուած են ազատ առեւտուրի դէմ։

* * *

Ս. ՓԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 23 նոյեմբերի։ Ռուսական պետական բանկի տնօրէնութիւնը ծանուցած է, որ ինք միշտ ալ պաշտպանած է ազատ առեւտուրը, որ ինք միշտ ալ ընդդիմացած է ամէն տեսակ յարձակումներու, որոնք ուղղուած են ազատ առեւտուրի դէմ։ Ան ըսած է, որ ինք միշտ ալ պաշտպանած է ազատ առեւտուրը, որ ինք միշտ ալ ընդդիմացած է ամէն տեսակ յարձակումներու, որոնք ուղղուած են ազատ առեւտուրի դէմ։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

* * *

Ս. ՓԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 23 նոյեմբերի։ Ռուսական պետական բանկի տնօրէնութիւնը ծանուցած է, որ ինք միշտ ալ պաշտպանած է ազատ առեւտուրը, որ ինք միշտ ալ ընդդիմացած է ամէն տեսակ յարձակումներու, որոնք ուղղուած են ազատ առեւտուրի դէմ։ Ան ըսած է, որ ինք միշտ ալ պաշտպանած է ազատ առեւտուրը, որ ինք միշտ ալ ընդդիմացած է ամէն տեսակ յարձակումներու, որոնք ուղղուած են ազատ առեւտուրի դէմ։

* * *

Ս. ՓԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 23 նոյեմբերի։ Ռուսական պետական բանկի տնօրէնութիւնը ծանուցած է, որ ինք միշտ ալ պաշտպանած է ազատ առեւտուրը, որ ինք միշտ ալ ընդդիմացած է ամէն տեսակ յարձակումներու, որոնք ուղղուած են ազատ առեւտուրի դէմ։ Ան ըսած է, որ ինք միշտ ալ պաշտպանած է ազատ առեւտուրը, որ ինք միշտ ալ ընդդիմացած է ամէն տեսակ յարձակումներու, որոնք ուղղուած են ազատ առեւտուրի դէմ։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

* * *

Ս. ՓԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 23 նոյեմբերի։ Ռուսական պետական բանկի տնօրէնութիւնը ծանուցած է, որ ինք միշտ ալ պաշտպանած է ազատ առեւտուրը, որ ինք միշտ ալ ընդդիմացած է ամէն տեսակ յարձակումներու, որոնք ուղղուած են ազատ առեւտուրի դէմ։ Ան ըսած է, որ ինք միշտ ալ պաշտպանած է ազատ առեւտուրը, որ ինք միշտ ալ ընդդիմացած է ամէն տեսակ յարձակումներու, որոնք ուղղուած են ազատ առեւտուրի դէմ։

* * *

Ս. ՓԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 23 նոյեմբերի։ Ռուսական պետական բանկի տնօրէնութիւնը ծանուցած է, որ ինք միշտ ալ պաշտպանած է ազատ առեւտուրը, որ ինք միշտ ալ ընդդիմացած է ամէն տեսակ յարձակումներու, որոնք ուղղուած են ազատ առեւտուրի դէմ։ Ան ըսած է, որ ինք միշտ ալ պաշտպանած է ազատ առեւտուրը, որ ինք միշտ ալ ընդդիմացած է ամէն տեսակ յարձակումներու, որոնք ուղղուած են ազատ առեւտուրի դէմ։

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Թիֆլիսից հեռանալու պատճառով ՆԻԲԵԺՆԱՑԱ փողոցի վրա ծախվում է ԳԵՏԻՆ շատ էժան գնով։ Հարցնել Անգլիական խանութի մէջ։ Նոյն տեղը շատ ապրանքներ այժմ ԿԻՍԱԳԻՆ են ծախվում։ Ոտքովհետև այժմ երկաթը էժան է, մահճակալները ծախվում են 8, 10, 12, 14 ր. և այլն։

1—10

Օրիորդաց Մոսկվայի կայսերական Ննջեցեալ Մեծ Դքոհի Ալեքսանդրա Պետրովնայի դպրոցի և մանկապարտէզի (Воспитательнаго Дома) երեխայոց բժիշկ, մինաս ՄԿՐՏՉԵԱՆՑ ընդունում է կանանց հիւանդութեամբ երկուշաբթի, չորեքշաբթի և ուրբաթ 3—4 ժամը կէսօրից յետոյ, իսկ աւ հասարակ բժշկական խորհուրդ տալիս է ամեն առաւօտ 8—9 ժամը, Լիխովի տանը, Սադովայա և Սերգիևսկայա փողոցների անկիւնում։

2—3

„ԹԻՖԼԻՍԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՅՑԵՐԻՆ ԳՐՔԵՐԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ“ վարչութիւնը խնդրում է ընկերութեան մեծ. անդամներին, որ բարեհաճեն վերադարձնել իրենց տարեկան անդամակցական վճարը. իսկ նոր անդամ գրուել ցանկացողները թող բարեհաճեն դիմել այս հասցէներին՝ „Ազատարար բանկ“ ընկերութեան գանձապահ՝ պ. Մոմխէս թաւադեանին, պ. Եփրեմ Ղուռուբեանի լամպային մագազինը և „Կենսաթօնական դրամագլուխ“։

2—3

Վ. ՇԱՎԵՐԴԵԱՆԻ ԼՐԱԳՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ ԽԱՆՈՒԹՈՒՄ.

(Գօլօվինսկի պրօսպեկտ, Աւէքսանդրեան պարտէզի մօտ).

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՎՈՒՄ ԵՆ թէ տեղական, թէ նուագատանի և թէ արտասահմանեան բոլոր պարբերական հրատարակութիւններին 1883 տարուայ համար։

10—10

„ԹԻՖԼԻՍԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՅԵՐԻՆ ԳՐՔԵՐԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ“ վարչութիւնը խնդրում է պ. պ. հեղինակներին և թարգմանիչներին, որ իրենց պրաւոր աշխատութիւնները բարեհաճեն ուղարկել ընկերութեանս այս հասցէով. „Въ Правленіе Тифлисскаго Общества Изданія Армянскихъ книгъ, Фрейлинская улица, домъ Соломона Корганова, кв. № 7.

2—3

ԱՐՇՐՈՒՆՈՒ ԹԱՏՐՈՆ

Էժանագրաւ դներով.

Հինգշաբթի, նոյեմբերի 25-ին, Հայերէն ներկայացումն մասնակցութեամբ

Պ. Մ. ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆԻ

Առաջին անգամ

ՍԻՐՈՑ ՓՈԽԱՐԷՆ ՍԷՐ

Դրամա 4 արար. հեղ. պ. ՇԳԻՎՀԱԳԵՆԻ

Մարկիզ դը-Ֆէրօլի դերը կը կատարէ պ. ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆ

3—3

Վարձով է տրուում ԽԱՆՈՒԹ ՄԱՒՌԱՆՈՎ Ալափեանայի կարգում, Թաւրիզների հրապարակի վրայ։ Գնի մասին տեղեկանալ ՇԱՀՎԵՐԴԵԱՆի գործակալութեան մէջ։

5—5

ԱՌԱՋԻԿԱՑ 1883 Թ. ՅՈՒՆՎԱՐԻՑ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ ԿՐ ՍԿՍՎԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԻ

„ԱՂԲԻՒՐ“

Մի ամսագիր հրատարակութիւն երեխաների, ծնողների և դաստիարակների համար։

(Տարին լոյս կը տեսնի 12 համար 1—3 թերթ)

Բովանդակութիւն

I) Վէպեր, մանրավէպեր, պատմուածքներ, առակներ, հէքեաթներ, կենսագրութիւններ։
II) Բանաստեղծութիւններ։
III) Գիտութիւն և արուեստ։
IV) Մանկավարժական և այլ յօդուածներ, ծրագրութիւններ, առաջարկութիւններ, լուրեր, խորհուրդներ։
V) Հետաքրքիր անեկդոտներ և խառն լուրեր։
VI) Մատենախօսութիւն և նոր գրքեր։
VII) Կրթութեան և դաստիարակութեան վերաբերեալ յօդուածներ և տեղեկութիւններ։
VIII) Զուարճալի մանկական, ֆրէբելեան, շախմատի և այլ խաղեր, բերուածներ, խաչաբանական խնդիրներ։
IX) Անեկդոտներ, հանելուկներ։
X) Այլ և այլք
XI) Գրքեր նուագելով։
XII) Ցայտարարութիւններ։

Տարեկան գինը 3 բուբլի, կէս տարուանը 2 ր., առանձին համարները 15—40 կ.

Ծանօթ. ա) Վէպեր, կենսագրութիւններ և այլն կարող են լինել և պատկերներով։

բ) Համարներից աւելի քան վեցի բաժանորդագրութիւնը կարող է մէկն և միևնոյն հասցէից կազմուած լինել։

գ) Տարեկան բաժանորդները կը ստանան երկու պրեմիա. յուլիսին մի պատկեր, իսկ դեկտեմբերին օրացոյց առաջիկայ տարուայ համար։

Հասցէն, Тифлисъ Редакція „Ахшюръ“ իսկ արտասահմանից, Tiflis (Caucase) Redaction du journal „Agbür“

Խմբագիր-հրատարակիչ Տիգրան Նազարեանց։

3—5

Լոյս տեսաւ մանկավարժական „ՎԱՐԺԱՐԱՆ“ ամսագրի № 4.

Բովանդակութիւն։ Փ. Վարդանեան.—Սպենսերի մանկավարժական մտքերը (շարունակութիւն)։ Ց. Զիլպիտեան.—Ցնորաբաւեան ուսուցիչարաններ։ Ա. Բահաթրեան.—Երկու օրէնք բնութեան։ Ց. Պալասանեան.—Ազգային պատմութիւնը բնութեան դաս սրբազան պատմութիւնից։ Ս. Գալուստեան.—Ազգային ուսումնարաններում (շարունակութիւն)։ Գ. Աղայեան.—Հարկաւոր է արդեօք տարրական ուսումնարաններում հնչիւնի օժանդակութիւնը գրագիտութիւն ուսուցանելիս։ Այլ և այլք։ Մանկական բաժին, ա) Մանկական հեքեաթ, բ) Գահվէ, գ) Թագաւորի նոր զգեստը։ Զուարճալիք, հանելուկներ, խնդիրներ։—Ցայտարարութիւններ։

„Վարժարանի“ տարեկան գինն է հինգ ր. տարին սկսւում է օգոստոսից և տեւում է մինչև յունիսը։

Առաքելու կարելի է խմբագրութեան գրասենեակում պ. Գաւուրեանի խանութում և Վ. Շահվերդեանի գրավիլիօնում։

„ՄՇԱԿ“ ՀՆՈՒԱԾՈ (ՆՈՅԵՄԲ. 23) Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲՈՐՍԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

Մուրհակների կուրսը	3	ամսով	Լօնդօնի վրա	23⅞ պէնս
„	3	„	Ամստերդամի վրա	202¾ մարկ
„	3	„	Համբուրգի վրա	250¾ Ֆրանկ
„	3	„	Փարիզի վրա	8 ր. 30 կ.
Ոսկի				1 ր. 40 կ.
Արծաթ				8 ր. 30 կ.
Մաքսային կուպօններ				6½%
Բօրսային դիակօնտներ				93¾ ր.
Պետական բանկի 5% տոմսակ		1-ին	շրջանի	90 ր. 87 կ.
„ „ „ „		2	„	90½ ր.
„ „ „ „		3	„	90½ ր.
„ „ „ „		4	„	90 ր.
„ „ „ „		5	„	88¾ ր.
Ամէնեան	1	փոխառութեան տոմսակը		88 ր. 62 կ.
„	2	„	„	88 ր. 87 կ.
„	„	„	„	211¾ ր.
Ներքին 5%	1	փոխառութեան տոմսակը		203½ ր.
„	2	„	„	97½ ր.
5½% բենատ				446 ր.
Ակցիաներ փոխառու բանկի				363 ր.
„ Մինջադդային բանկի				413 ր.
„ Վօլժսկօ—Կամսկի բանկի				340 ր.
„ Սիբիրի առևտրական բանկի				259½ ր.
„ Ռուսաց արտաքին առևտրի բանկի				
„ Ռուսաց կալուածական կրեդիտի կենտրօն. բանկի				249¼ ր.
„ Ռուսաց երկաթուղիների գլխաւոր ընկ.				59¼ ր.
„ Րիբինսկօ-Վօլգօվսկի երկաթուղու				
„ Ս. Պետերբ. կրակի դէմ ապահովութեան բնկ.				129¾ ր.
5% գրաւական թերթեր փոխադ. կալուած. կրեդ. բնկ.				90¼ ր.
6% „ Խարկօվի կալուած. բանկի 43½ տարի				90 ր.
„ „ Վիլնօի „ „ „ „				92½ ր.
„ „ Պօլտաւայի „ „ „ „				97 ր.
„ „ Մօսկվայի „ „ „ „				93 ր.
„ „ Բես.—Տավ. „ „ „ „				89 ր. 62 կ.
5½% „ Թէոդօսի „ „ „ „				Հանդարտ
Բօրսային արամադրութիւնը				12¼ ր.
Ցորեն առաջ 10 պուդ				12¾ ր.
Ցորեն սակաւնկա „ „				Ամուլ
Ցորենի				5¾ ր.
Համար 9 պուդ				Հանդարտ
Համար				4 ր. 80 կ.
Վարսակ 6 պուդ				Ամուլ
Վարսակ				9 ր.
Գարի 8 պուդ				13 ր.
Վուշի սերմ 9 պուդ				8¾ ր.
Համարի ալիւր 9 պուդ				Հանդարտ
Ալիւրը				Առնոզ չէ կայ
Կանեփ Թիֆլիի				„
„ ամերիկան				„
„ ընտիր				„
Թել Սիբիրի				„
„ Կամկի				Հանդարտ
Վուշ				„
Կանեփ				12¾
Կրաշէատկա Սարատովի 5 պուդ				12½
Նիժեգօրօդեան 5 պուդ				7 ր. 80 կ.
Լիխոսլաւի ձէթ քաղցր				2 ր. 45 կ.
Կերոսին ամերիկական				1 ր. 70 կ.
„ ռուսաց				10 ր.
Ձէթ				72 ր.
Ձրագու գեղին մոմի համար 2 անգամ հալուած 1 տեսակ				„
„ ապաւեն				„
Խէժ Ֆինլանդական				10 ր.
Կովի խուզ Սիբիրի				12½ ր.
Պղինձ կտորներով պուդը				14 ր. 40 կ.
„ Թերթերով „				3¾ ր.
Երկաթ, Թերթերով պուդը				12¾ ր.
Կովի կաշի չոր, պուդը				5 ր. 10 կ.
„ Հում „				83 կ.
Սպիրտ 40% վեդրօն				8 ր. 80 կ.
Շաքար բաֆինադ 1 տեսակ պուդը				8 ր. 70 կ.
„ „ 2 „ „				7 ր. 50 կ.
Շաքարաւազ բերկօվից				28¼ ր.
Պօտաշ				

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 24 Ноября 1882 года.

Типогр. Главн. Упр. Главнонач. гражд. час., Лор.-Меник. ул. каз. д.

Fonds A.R.A.M

№ 221 Նոյեմբերի 27 Հաբաթ

1882

ՏԱՍՆԱՄԵԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Նոյեմբերի 27 Հաբաթ № 221

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի կէս տարինը 6 րուբլի
Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում դրւում են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Օտարագաղթացիք դիմում են ուղղակի
Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից)։

Յայտարարութիւնը ընդունւում է ամէն լեզուով։

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ։

ՔԱՂԱՔԱՑԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆԱՑԱՆ

„ՄՇԱԿ“

ԱՄԵՆՕՐԵԱՑ ԼՐԱԳԻՐ

(ՏԱՍՆ ԵՒ ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ)

ԱՌԱՋԻԿԱՑ **1883** ԹԻՒՆ

կը հրատարակվի նոյն դիրքով և նոյն պրօգրամով։

ՊՐՕԳՐԱՄ

I. ՏԵՐՈՒԹԵԱՆ ԿԱՐԳԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։ II. ԱՌԱՋՆՈՐԴՈՂ ՅՕԴՈՒԱԾՆԵՐ։ III. ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ *Ընդհանուր յօդուածներ, ֆեղիլետօններ, լուրեր։* IV. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ *Ընդհանուր յօդուածներ, ֆեղիլետօններ, լուրեր։* V. ԹԱՒՌՆ ԼՈՒՐԵՐ։ VI. ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։ VII. ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ *Ֆելիետօն, վէպեր, ինքնուրոյն և թարգմանական յօդուածներ դիտութեան ամէն ճիւղերից, ֆեղիլետօններ։* VIII. ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆ։ Տարեկան 10 րուբլի, վեց ամսվայ 6 րուբլի, եռամսեայ 1 րուբլի։
ՀԱՑՈՎ համարները 5 կոպէկի։
ՀԱՍՑԷՆ։ *Тифлисъ, редакція «Мшакъ».*

Խմբագիր—Հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐՇՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

*Գիւղական ազգաբնակութեան հողի պակասութիւնը։—*ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ Գանձակից։ Նամակ Բագուից։ *Ներքին լուրեր։—*ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ *Իտալիա։ Արտաքին լուրեր։—*ԹԱՒՌՆ ԼՈՒՐԵՐ։—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ *Կարելի է արդեօք ճաշից յետոյ դասերով պարապել դպրոցում։*

ԳԻՒՂԱԿԱՆ ԱԶԳԱԲՆԱԿՈՒԹԵԱՆ ՀՈՂԻ ՊԱԿԱՍՈՒԹԻՒՆԸ

—

„Кавказъ“ լրագիրը իր № 312 մէջ նուիրում է մի առաջնորդող յօդուած գիւղական ազգաբնակութեան հողի պակասութեան հարցին։ Յօդուածը շատ ուղիղ է նկատում որ հողի պակասութիւն ունեցող գիւղական ազգաբնակութիւնը կարելի էր գաղթեցնել դէպի նոր նուաճած բանժուի նահանգը։

Բանժուի նահանգի մէջ կան տարած ան-

ղեր, բայց սրանից լրագիրը շատ իրաւացի է նկատում որ գաղթեցնելով վրացիներին Քութայիսի նահանգի այն տեղերից, որտեղ հողի պակասութիւն կայ դէպի Բանժուի նահանգը, վարչութիւնը միջոց կը տայ այդ ազգաբնակութեանը համ ազատ հողեր ձեռք բերել, համ գանել այդ նահանգի մէջ իր համար մի ազգակից շրջան, քանի որ Բանժուի նահանգի բնիկ ազգաբնակութիւնը ազգակից է Բաշինի և Լէչխումի գաւառներում բնակվող ազգաբնակութեանը իր ծագումով, լեզուով, բարք ու վարքով։ Ուրեմն գաղթածներին հեշտ կը լինի ընտելանալ նոր երկրի կենսական պայմաններին։

Նոյն յարաբերութիւնների մէջ են գտնւում և Թիֆլիսի նահանգի Ախալցխայի ու Ախալքալաքի գաւառները և Երևանեան նահանգի Ալէքսանդրապօլի գաւառը։ Այդտեղ էլ գիւղական ազգաբնակութիւնը սահմանիկ բազմանալով, հողի մեծ պակասութիւն

է զգում։ Ուրեմն որքան ցանկալի է և յարմար է Քութայիսի նահանգից հող չունեցող գիւղական ազգաբնակութեան բաժնուելի նահանգ գաղթելը, նոյնքան ցանկալի է Ախալցխայի, Ախալքալաքի և Ալէքսանդրապօլի գաւառներից հող չունեցող գիւղացիներն էլ դէպի Ղարսի նահանգ գաղթեցնելը։ Ինչ որ ասել է „Кавказъ“ լրագիրը Քութայիսի նահանգից գաղթողների մասին, թէ նրանց յարմար կը լինի գաղթել Բանժուի նահանգը, նոյնը կարող ենք մենք ամէն իրաւամբ ասել և Ախալքալաքի, Ախալցխայի և Ալէքսանդրապօլի գաւառների անհող գիւղական ազգաբնակութեան մասին։ Եթէ նրանց գաղթեցնէին Ղարսի նահանգի ազատ տեղերը, նրանց համար շատ հեշտ կը լինէր յարմարվել այդ նահանգի մէջ կենսական ամէն պայմաններին, թէ այն պատճառով որ այդտեղ կլիման էլ նրանց համար յարմար է և թէ նոյնպէս այն պատճառով որ գաղթողները կը գտնեն Ղարսի նահանգում մի ազգակից շրջան, քանի որ Ղարսի նահանգի բնիկ ազգաբնակութիւնը ազգակից է նրանց թէ իր ծագումով, թէ լեզուով, և թէ բարք ու վարքով։

Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԳԱՆՁԱԿԻՑ

—

Նոյեմբերի 19-ին

Գանձակի հայոց երկսեռ դպրոցների հոգաբարձուների և ուսուցիչների մէջ մեծ անհամաձայնութիւններ յայտնվեցան և այդ պատճառով շատ հայրեր վերջերումս սկսեցին հանել իրանց զաւակներին ուսումնարանից։ Նորերումս եկաւ Թիֆլիսից երկար ժամանակ սպասած հիւրը,—պ. Բարխուդարեանց։ Դեռ ևս քաղաքում լսվում են գանգատի խօսակցութիւններ. ժողովրդը աշխատում է տեսնել հարկի առջև այս կամ այն անձին։

Նահապետական Գանձակի հայ ազգաբնակութիւնը կը վերաբերւի և կը փոխվին չնորհակալութիւններին, որովհետև աշակերտները, որոնց մէջ և չարերը, ստիպված կը լինեն ամեն նստել և աշխատել, իսկ աշխատանքը—բացայայտ բարեկամութիւն է հոգու համար ամեն հասակում և սիրտը ամենացնդող միջոցներից մեծն է։ Աշակերտը պատրաստ է, քանի որ դիտէ, որ մեծ օրը ուսուցիչը հաշիւ պէտք է պահանջէ իր գործունէութեան, նա չէ կարող թափառել և անկարգութիւններ գործել, քանի որ նա զբաղված է, նա էլ ժամանակ չունի չարութիւնների համար։—Ընդհանուր ժամերի կանոնադրութիւնը, բացի նոյն իսկ ուսման յառաջադիմութեան և այդ չարիքից ազատելուց, մի և նոյն ժամանակ մի մեծ և բարոյական միխիթարութիւն է ծնողների համար։—Գորովագութ մայրը, տեսնելով իր երեխային՝ տեղանքի կամ պատահանի առաջը նստած՝ գրքերը, տետրակները բաց արած, գրելիս, կարդալիս, աշխատելիս, ծնողական սիրտը մի առանձին հոգեմտութեամբ լցված, պարծենում է իր զրոյցում և բարեկամի առաջ, որ իր Աշշակը կամ Հեղինէն ամբողջ օրը պարապած են գործով....

Այժմ ևս, մի ուրիշ, աւելի օրհնել հիմքով, կը ցոյց տամ, որ ճաշից յետոյ դասերով պարապելը ոչ միայն աւելորդ է, այլ և միանգամայն վնասակար։

Չեզ յայտնի պէտք է լինի, որ մանկավարժութեան ամենամեծ պահանջը և զրոյցի վերջնա-

թիւնը կարելի է բաժանել երկը մասի վրա, չը հաշւած ամբողջը, որ դեռ խոր ապիտութեան մէջ է մնում։ Առաջին մասը կազմում են հին և նոր ծառայողները արքունական դիւանատներում, երկրորդ՝ վաճառականները և դրանց հետ միասին հոգևորականները և վերջապէս երրորդ՝ ինտելիգենցիան, որը բազկացած է զարգացման զանազան կէտերում կանգնած անձնիկներից։ Սրանց մէջ, ի հարկէ, կան շատ շահաւէտ և նախանձելի մարդիկ։ Դրա հետ՝ եթէ աչքի առաջ ունենանք հայերի բնական վատ յատկութիւններից մէկը,—ան միաբանութիւնը, կարելի է մի պարզ կռահիք ունենալ մեր ժողովրդի վրա։

Շնորհիւ բարեգործ անձանց մէկ քանի տարի սրանից առաջ Գանձակում բացվեց հայոց երկսեռ դպրոց, որը սկզբում շատ ծնողներ վախենում էին, իբրև մի վտանգաւոր հիմնարկութիւնից։ Մէկը միւսին տեսնելով կամաց կամաց հասկացան ուսման օգուտները և սկսեցին տանորդներ իրենց որդիքանները։ Ուղիղն ասել պ. Եպիսկոպոսեանի տնօրինութեան ժամանակը մեծ յոյսեր կային դպրոցի վրա։ Ինչպէս տեսուչը, այնպէս էլ ուսուցիչների մեծ մասը արժանաւոր երիտասարդներ էին և վառված սրտով աշխատում էին պատանիների դարգացման վրա։ Բայց ինչ ասած, որ հոգաբարձուները բնտրված էին Գանձակի այն պարոններից, որոնք միշտ անմիաբան են միմեանց մէջ։ Այս պարոնները սկսեցին նոր կանոններ սահմանել ուսումնարանի համար, ուսուցչներ և ուսուցչուհիներ հրաւիրել օտար քաղաքներից։ Բայց առաջ, այսպէս անելուց յետոյ, այժմ մեր գանձակեցիք տեսնում են իրանց սխալը, հասկանում են որ իրանց արժանաւոր մանկավարժները փոխելուց յետոյ չեն կարող յետ դարձնել այն մեծ կորուստը, որից զրկվեցին մեր խեղճ մանուկները։

Վերջապէս մէկ գանձակեցի երիտասարդ ուսուցչութիւն է անում նոյն դպրոցում։ Սորան գանգատւում են աշակերտներ տալով, ասում են, տնացրին պ. Բարխուդարեանցի մօտ։ Բայց ամօթ չէ այն մարդկանց համար, որոնք չեն խմանում մինչև անգամ բարոյականութիւն բառը։ Ամեն մէկ արդարութիւն պաշտպանող մարդ պէտք է ասէ, որ ուսուցիչ Մ. Մնացականեանցը աւելի հնամեայ է իր առարկայում, քան թէ ուսուցիչ Ա. Մատինեանցը, բայց ինչու համար պէտք է մերթերին առել, իսկ օտարներին սիրել։ Կարելի է արդեօք համեմատութիւն անել պ. Աղ. Օհաննէ-

---

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԿԱՐԵԼԻ Է ԱՐԴԵՕՔ ՃԱՇԻՑ ՅԵՏՈՑ ԴԱՍԵՐՈՎ ՊԱՐԱՊԵԼ ԴՊՐՈՑՈՒՄ

—

(Կարդացվել է ընդհանուր հայ ուսուցչական ժողովում նոյեմբ. 2-ին, 1882 թ.)

—

*Ընդհանուր ուսուցչական ժողովին դրավոր խնդիրներից մէկն էլ վերոյիշեալ հարցն էր, որի մասին զեկուցումն կազմելը և ժողովի քննութեանը ներկայացնելը ինձ յանձնվեցաւ։ Խորհրդներից յայտնի կը լինի ընթերցողներին, որ ընդհանուր վիճաբանութիւնից և քուէարկութիւնից յետոյ ժողովը, բացի 3 անձից, միաձայնութեամբ հաստատեց զեկուցման հետ ներկայացած խնդիրը շատ կարևոր համարելով զանազան ժամանակներում զանազան անձ վիճաբանութեանց առարկայ է դարձած, վաստակ ևս օգտակար եմ համարում ծանօթացնել ընթերցողներին այն հիմունքների հետ, որոնցով ևս ոչ միայն աւելորդ, այլ միանգամայն վնասակար եմ համարում այդպիսի պարապմունք։—Դեմ՝ տեսնենք թէ արդեօք այդպիսի ձևը պահանջ է ծնողների կողմից, թէ ոչ։—Մանաւանդ քաղաքներում, ճաշից յետոյ դասեր ցանկացողները դիմաւորապէս այն ծնողներն են, որոնց երեխաները ընտանեպէս վատ են դասատրւում, բայց ծնողները չատ են ուզում, որ իրանց զաւակները լաւ սորվին։ Ուրեմն ծնողների ցանկութիւնը կարելի է բաժանել երկու մասի, որոնցից առաջինը ցանկանում է, որ իրանց զաւակները ուսումնարանում ստանան այն գիտութիւնները, որոնք անհրաժեշտ են ամեն մարդու համար, իսկ երկրորդ

Fonds A.R.A.M

ՎՆԱՍԱԿԱՆ ԴԵՊՔԵՐ

Մ. Ս.

Ֆրանսական դպրոցներ

Ֆրանսական դպրոցների խնդիրը մեծ կարևորություն ունի մեր ազգի համար, որովհետև ֆրանսերենը մեր ազգի մեջ ամենից շատ տարածված օտար լեզուն է։ Ֆրանսերենը գիտենալ մեզ համար նշանակում է ունենալ մի մեծ միջոց՝ ծանոթանալու ֆրանսական գրականության հետ, որ այնքան հարուստ է և այնքան ազդեցություն ունի ամբողջ աշխարհի վրա։ Ֆրանսերենը գիտենալ նշանակում է ունենալ մի մեծ միջոց՝ ծանոթանալու ֆրանսական ժողովրդի հետ, որ ամենից շատ է մոտեցել մեզ իր ազատասեր ոգով և իր հանդուրժողական սկզբունքներով։ Ֆրանսերենը գիտենալ նշանակում է ունենալ մի մեծ միջոց՝ ծանոթանալու ֆրանսական կառավարության հետ, որ ամենից շատ է ձգտել ազատություն տալ իր հպատակներին և ամենից շատ է ջանացել ամեն կերպով նպաստել նրանց բարգավաճման։ Ֆրանսերենը գիտենալ նշանակում է ունենալ մի մեծ միջոց՝ ծանոթանալու ֆրանսական ազգի

ցանկալով տեսնել շեղումներ ու փոփոխություններ, որոնք ներկայացնում են ազգային կյանքի զարգացման ընթացքը։ Լ. Ալիշանի ստեղծագործությունների վերջին հրատարակության մեջ հեղինակը ավելացրել է նոր նյութեր, որոնք ցույց են տալիս, որ նա ոչ միայն ուշադրությամբ է հետևում ժամանակակից գրական շարժումներին, այլև ինքն էլ ակտիվորեն մասնակցում է դրան։

— Լ. Ալիշանի հետաքրքրությունները 18-րդ դարի հանդեպ, — ասում է Ղազարոսյանը, — պայմանավորված են նրանով, որ այդ դարում ազգային կյանքի զարգացման մեջ մեծ դեր է խաղացել Մխիթարյան միաբանությունը։

— Ինչպիսի՞ նոր տեղեկություններ եք ստացել Ալիշանի կյանքի և գործունեության մասին։

— Ալիշանի նամակների հրատարակությունը, որ կատարվել է Վենետիկի Մխիթարյան միաբանության կողմից, մեծ նշանակություն ունի Ալիշանի կյանքի և գործունեության ուսումնասիրության համար։ Նամակները լույս են տեսել երկու հատորով։ Առաջին հատորը ընդգրկում է 1827—1870 թվականների նամակները, երկրորդ հատորը՝ 1870—1901 թվականների։ Նամակների հրատարակությունը մեծ աշխատանք է պահանջել։ Ալիշանի նամակները գտնվում են տարբեր վայրերում, ինչպես նաև մասնավոր անձանց մոտ։ Նամակների հրատարակությունը կատարել է Վենետիկի Մխիթարյան միաբանության վարդապետ Ներսես Ակինյանը։ Նա ոչ միայն հավաքել է նամակները, այլև ուսումնասիրել է Ալիշանի կյանքի և գործունեության վերաբերյալ նոր նյութեր։ Ներսես Ակինյանը հրատարակել է նաև Ալիշանի նամակների ցուցակը, որը կազմել է Ալիշանի աշակերտ Ղևոնդ Տեր-Գրիգորյանը։

— Ինչպե՞ս է կատարվել Ալիշանի նամակների հրատարակությունը։

— Նամակները լույս են տեսել Վենետիկի Մխիթարյան միաբանության «Հանդես» ամսագրում։ Ալիշանի նամակների հրատարակությունը ավարտվել է 1901 թվականին։ Ներսես Ակինյանը ցանկանում էր նամակները հրատարակել առանձին գրքերով, սակայն նրա մահվան պատճառով այդ ծրագիրը չիրականացավ։

— Ալիշանի նամակների հրատարակությունը ի՞նչ նշանակություն ունի Ալիշանի կյանքի և գործունեության ուսումնասիրության համար։

— Ալիշանի նամակների հրատարակությունը մեծ նշանակություն ունի Ալիշանի կյանքի և գործունեության ուսումնասիրության համար։ Նամակները լույս են տեսել երկու հատորով։ Առաջին հատորը ընդգրկում է 1827—1870 թվականների նամակները, երկրորդ հատորը՝ 1870—1901 թվականների։ Նամակների հրատարակությունը կատարել է Վենետիկի Մխիթարյան միաբանության վարդապետ Ներսես Ակինյանը։ Նա ոչ միայն հավաքել է նամակները, այլև ուսումնասիրել է Ալիշանի կյանքի և գործունեության վերաբերյալ նոր նյութեր։ Ներսես Ակինյանը հրատարակել է նաև Ալիշանի նամակների ցուցակը, որը կազմել է Ալիշանի աշակերտ Ղևոնդ Տեր-Գրիգորյանը։

— Ինչպե՞ս է կատարվել Ալիշանի նամակների հրատարակությունը։

— Նամակները լույս են տեսել Վենետիկի Մխիթարյան միաբանության «Հանդես» ամսագրում։ Ալիշանի նամակների հրատարակությունը ավարտվել է 1901 թվականին։ Ներսես Ակինյանը ցանկանում էր նամակները հրատարակել առանձին գրքերով, սակայն նրա մահվան պատճառով այդ ծրագիրը չիրականացավ։

— Ալիշանի նամակների հրատարակությունը ի՞նչ նշանակություն ունի Ալիշանի կյանքի և գործունեության ուսումնասիրության համար։

— Ալիշանի նամակների հրատարակությունը մեծ նշանակություն ունի Ալիշանի կյանքի և գործունեության ուսումնասիրության համար։ Նամակները լույս են տեսել երկու հատորով։ Առաջին հատորը ընդգրկում է 1827—1870 թվականների նամակները, երկրորդ հատորը՝ 1870—1901 թվականների։ Նամակների հրատարակությունը կատարել է Վենետիկի Մխիթարյան միաբանության վարդապետ Ներսես Ակինյանը։ Նա ոչ միայն հավաքել է նամակները, այլև ուսումնասիրել է Ալիշանի կյանքի և գործունեության վերաբերյալ նոր նյութեր։ Ներսես Ակինյանը հրատարակել է նաև Ալիշանի նամակների ցուցակը, որը կազմել է Ալիշանի աշակերտ Ղևոնդ Տեր-Գրիգորյանը։

— Ինչպե՞ս է կատարվել Ալիշանի նամակների հրատարակությունը։

— Նամակները լույս են տեսել Վենետիկի Մխիթարյան միաբանության «Հանդես» ամսագրում։ Ալիշանի նամակների հրատարակությունը ավարտվել է 1901 թվականին։ Ներսես Ակինյանը ցանկանում էր նամակները հրատարակել առանձին գրքերով, սակայն նրա մահվան պատճառով այդ ծրագիրը չիրականացավ։

յայտնեց, որ ինքն անզօր է հասարակական կարծիքի դէմ, որը հաստատապէս պահանջում է, որ Գարիբալդիի վերջին կամքը կատարված լինի: Վատ մոլորված է, ընդհատեց նրա խօսքը սենիօրա Ֆրանչէսկա, որովհետև իմ հանդուգնալ մարդը կը ցանկանար հին ձեռ այրվել. ան ինչու համար նա ինքն ցոյց տուեց թէ ինչպէս է հարկաւոր խաթրի չինել: Ան ինչ հանդուգնալի կամքը չը կատարվեցաւ: Գիներալի հետ վերջին ուսակցութիւնն ժամանակ, ինքն, տիկինը, ուշաթափվեցաւ և 22 օր անկողին մնաւ: Իսկ հիւանդութեան ժամանակ, չարունակեց տիկին Ֆրանչէսկա, իմ խնդիր ամուսնուն լռացրին, ձկան նման փորատիքը հանեցին և դրին նրան դագաղի մէջ: Գարիբալդին կամենում էր այրված լինել իր մահից 24 ժամ յետոյ, բայց նա տեսաւ էր մարմիններ այրելու նոր ձեր: Ապա այրին հազարից Ֆարինելին, որ ինքն թղթեր ունի, որոնց մէջ պարզ յայտնված է հանդուցեալի կամքը: Նա ոչ մի կերպ չի թոյլ տայ, որ հերոսի վերջին կամքի դէմ գնան, այրելով նրա դիակը այն ձեռ, զէպի որը նա այնքան մեծ ատելութիւն էր զգում: Վերջացնելով իր խօսքը, նա ասաց, որ ինքն կազմէրա կատարմի, որ անպատճառ կը կատարի իր մարդու վերջին կամքը:

«ՄՇԱԿ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԻՑ

ՏԱԳԱՆՐՕԳ, 25 Նոյեմբերի: Ցուրտ է և առհասակի ձմեռապարհ:

ԽԱՐԿՕՎ, 25 Նոյեմբերի: Երէկ անասնաբուժական ինստիտուտի մէջ հոգաբարձուի յայտարարութիւնը կպցրին, որ հրաւիրում է ուսանողներին հնազանդվել կանոններին և սորագրութիւն տալ դասախօսութիւնները կանոնաւորապէս այցելելու: Անհամաձայն եղածները արտաքսում են:

ՎԱՐՇԱՎԱ, 25 Նոյեմբերի: Ցենսաօխորժի մօտ կը կառուցվի կասի մեծ գործարան ժիրարդովի գործարանի հետ մրցելու համար:

ՕԴԷՍԱՆ, 25 Նոյեմբերի: Նոյեմբերի 22-ին քաղաքի մօտ նաւաբեկվեցան մի շոգենաւ և երկու նաւեր: Ալեկոծութիւնը խանգարում է օդնութեան հասցնելուն: Կարանից հասան այսաեղ 500 չերքեզներ ընտանիքներով, որոնք ուղևորվում են Պոլիս ուխտաւորութեան պատրաստով:

ՀՈՄՄ, 25 Նոյեմբերի: Մինիստր Գիրա պարձակ մի շարաթ կը մնայ այսաեղ:

ԿՕՊԵՆՀԱԳԵՆ, 25 Նոյեմբերի: Այսաեղի լրագիրները լաւ կարծիք են յայտնում բարձն Մօրենհէյմի ծառայութիւնների մասին:

ՑՏՏԻՆԻ, 25 Նոյեմբերի: „Голосъ Черногорца" լրագիրը նկատում է, որ Բերլինի դաշնագիրը այն դրութեան մէջ է դրել Չերնոգօրիային, որ, չը նայելով իր խաղաղասիրութեանը, նա միշտ պատրաստ պէտք է լինի պաշտպանվելու համար: Դրանով էլ բացատրվում է Չերնոգօրիայի զինաւորվելը:

ՍՕՖԻԱ, 25 Նոյեմբերի: Նկրքին գործերի մինիստր գիներալ Սօրօլով նշանակված է նոյնպէս առևտրական և երկրագործութեան մինիստր:

ԼՕՆԴՕՆ, 25 Նոյեմբերի: Մինիստրների խորհուրդը վճռեց թոյլ չը տալ Ֆրանսիայի հոգաբարձութիւնը Մադագասկարի վրա: Պատմարան Լաբի Բյան վախճանվեցաւ:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 25 Նոյեմբերի: „Новое Время" լրագիրը հաղորդում է, որ Եկատերինբուրգ-Տյումենի երկաթուղու հարցի քննութիւնը մինիստրների խորհրդի մէջ յետաձգված է մինչև Նոյեմբերի 30: Մինիստրների խորհուրդը քննում է ուսանողների համագործակցի վերականգնման հարցը: Կամիշևի ձեի մի վաճառները, որոնք գործ են ածվում կալուգայի, Բրյանսի և Ս. Պետերբուրգի մէջ, ենթադրված է շուտով մտցնել հարաւային գծերի վրա: „Голосъ" լրագիրը հաղորդում, որ 6,580,000 ր. է ընդրվում պատերազմական նաւատորմը ուժեղացնելու համար: Ենթադրված է գնդի զօրքերի շրջանի մէջ երեք պրոգիմնազիաներ հիմնել: Սրժվում հաւատարմատար Ակքսանդրովի նամակը հաստատում է, որ Մարկովա միայն մերկացրեց դաշոյնը առանց սպանութեան վտանգ անելու: Պարատակերները հանդուգնացնելու համար կառավարչական ատեանները քննում է օրերի հաստատական բանկը: Փոխարինեան ընթացքում բանկի գործերը դադարեցրած են:

ԽԱՐԿՕՎ, 25 Նոյեմբերի: Լեռնային արդիւնաբերողների ժողովը նորից ընդրում է երկաթուղու ճիւղ կառուցանել Լուգանի գործարանից մինչև կոզլովո-վորոնեժի երկաթուղին և Ցարիցին:

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԾԱՆՈՒՑԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԹԱՏՐՕՆ

ԵԺԱՆԱՅՐԱՒ ԳՆԵՐՈՎ

Կիրակի, Նոյեմբերի 28-ին, Հայերէն ներկայացումն

Առաջին անգամ

ՆՈՐԻՑ ԲԱԽՏԻ ՏԻՐԱՑԱԾ

կոմեդիա 3 արար. Թարգմ. Ա. Ցագկոբեանի:

ԶԱԲԵՇՏ

Անտրակտներում երաժշտութիւն առաջնորդութեամբ պ. ԿԱՐԱ-ՄՈՒՐԶԱՑԻ:

1—1

ԼՕՒՑ ՏԵՍԱԻ

„ՀԱՑՈՑ ԼԵՋՈՒԻ ՈՒՍՈՒՑԻՉ"

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐՈՒԱՑ

Դասագիրքը

„Կովկասեան գրախանութի" հրատարակութեամբ և ծախվում է նոյն գրախանութում:

Գինը 25 կոպէկ է:

Գումարով առնող և կանխիկ վճարողին 20% զիջումն կը լինի:

կարելի է գիմել:

ТИФЛИСЪ. Кавказская книжная торговля—З. П. Григурову.

կամ

ТИФЛИСЪ. на Авлабарѣ. Ованесу Назарянцъ.

Ց. Նազարեանց.

Արդէն վաղուց մանկավարժական տակից գուրս եկած Տիգրան Նազարեանի հրատարակութիւնների VII դրքոյկը:

„ԴԲԼՔՑԻ ԿՐՆԱՆՈՑ ՊՐՆԴՓԵՇԱԿԸ"

(Գարարագի բարբառով և նոյն կեանքից)

Հեղ. Կ. Կ. Մ. Շահնազարեանց:

Լոյս տեսաւ և վաճառվում է „Աղբիւրի" խմբագրատան (Мих. ул. д. № 127) և Թիֆլիսի յայտնի գրավաճառանոցներում:

Դրքոյկին կից ապրած են Գարարագի լեզուի քերականական մի քանի յատկութիւններ, խորթ խօսքերի բացատրութիւնները և գանազան յայտարարութիւններ:

Գինը 20 կոպէկ է:

ԹԷՅ առաջին հունձի այս տարի շատ վաղանց գոյնաւոր և հոտաւէտ: Այդ թէյից **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** մէջ առացված է 50,000 ֆունտ և ծախվում է 25% էժան և աւելի լաւ քան թէ ուրիշ տեղ: Օրինակ. Լաւ ԿՕՆԳՕ թէյ 1 ր.—1 ր. 20 կոպ., պատուական ՍԱՆՖԱ թէյ 1 ր. 40 կ., հիանալի ՄՕՆԻԿ թէյ 1 ր. 60 կ. այս թէյ ամեն տեղ ծախվում է 2 ր.—2 ր. 50 կ., դեղձիկ ԿԱՑՍԱՈՒ թէյ 1 ր. 80 կ. և ամենալաւ Ֆու-չու-Ֆու թէյ 2 ր. մաքուր թէյ առանց թղթի: Նոյն տեղը սովորաբար լինում են 500 երկաթէ ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ 6 ր.—60 ր., երկաթէ ԳՐԻՉՆԵՐ ամբողջ Անդրկովկասի համար, շօկոլադ Ֆրայ, Շեմիլզի ԳԱՆԱԿՆԵՐ, վերահանգնող ՄԱԿՄԱՍՏԵՐ մագերի համար, հրացաններ ԳԱՈՒ, ԲԵՎՕԼՎԵՐՆԵՐ վ. երլի, ԹԱՄԲԵՐ բարձրերի, կօշտանի նըշըշատաց, ԱԼԲՕՄՆԵՐ շեմբրի կէս գնով: **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹ, ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԷՋ ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԼԵՐԷՅՈՒՄ № 156, 157, 158, 159 և 160:**

83—100

Թիֆլիսից հեռանալու պատճառով ՆԱԲԵԺՆԱՑԱ փողոցի վրա ծախվում է ԳԵՏԻՆ շատ էժան գնով: Հարցնել Անգլիական խանութի մէջ: Նոյն տեղը շատ տարբեր տիպի ՍԻՍԱԳԻՆ են ծախվում: Ուրախհետև այժմ երկաթը էժան է, մահճակալները ծախվում են 8, 10, 12, 14 ր. և այլն:

3—10

Նաւթի ՏԱԿԱՒՆԵՐԻ համար տախտակներ (КЛЕПКИ ДЛЯ ФОТОГЕННЫХЪ БОЧЕКЪ) ցանկացողներին թէ պատրաստի և թէ ուղած չափին պատրաստելու համար խնդրում եմ դիմել Բաթում, ԱՐՇԱԿ ՊԱՏՈՒՐԻԱՆՑԻՆ:

Въ БАТУМЪ, Аршаку ПАТУРОВУ.

12—20

Վարձով է արվում ԽԱՆՈՒԹ ՄԱՌԱՆՈՎ Ախփհանայի կարգում, Թուրքերի հրապարակի վրա: Գնի մասին տեղեկանալ ՇԱՎԵՐԴԵԱՆԻ գործակալութեան մէջ:

5—5

ՏԷՐ-ԱԲՐԱՀԱՄՆՑԻ

Օ Ր Ա Ց Ո Ց Ց

Գինն է 10 կ. գումարով գնողներին 15% զիջումն

ԿՆՔՐՕՆԱԿԱՆ ԳՐԱՎԱՃԱՒԱՆՈՑՈՒՄ·

Նոյն տեղը

Գ. Միանասարեանցի „ՓՆՈՒՐ ՀԱՑԿԱԿԱՆԻ" ձեռքած օրինակները՝ անկազմ 2 ր., կազմած 2 ր. 50 կ.:

Տասից աւելի գնողներին 20% զիջումն:

(Հ. և Շ.) 6—6

ԱՒԱՋԻԿԱՑ 1883 Թ. ՅՈՒՆՎԱՐԻՑ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ ԿԸ ՍԿՍՎԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԻ

„Ա Ղ Բ Ի Ւ Ր"

Մի ամենայ հրատարակութիւն երեխաների, ծնողների և դաստիարակների համար:

(Տարին լոյս կը տեսնի 12 համար 1—3 թերթ)

Բովանդակութիւն

I) Վէպեր, մանրավէպեր, զրոյցներ, առակներ, հէքիաթներ, կենսագրութիւններ:
II) Բանաստեղծութիւններ:
III) Գիտութիւն և արուեստ:
IV) Մանկավարժական և այլ յօդուածներ, թղթակցութիւններ, առաջարկութիւններ, յուրեր, խորհուրդներ:
V) Հետաքրքիր տեղեկութիւններ և խառն լուրեր:
VI) Մատենախօսութիւն և նոր գրքեր:
VII) Կրթութեան և դաստիարակութեան վերաբերեալ յօդուածներ և տեղեկութիւններ:
VIII) Զուարճալի մանկական, փրէրլեան, շախմատի և այլ խաղեր, բէրուաներ, թուաբանական խնդիրներ:
IX) Անեկդօտներ, հանելուկներ:
X) Այլ և այլք
XI) Երգեր նոտաներով:
XII) Յայտարարութիւններ:

Տարեկան գինը 3 թուբլի, կէս տարուանը 2 ր., առանձին համարները 15—40 կ.

Ծանօթ. ա) Վէպեր, կենսագրութիւններ և այլն կարող են լինել և պատկերներով:

բ) Համարներից աւելի քան վեցի բովանդակութիւնը կարող է միայն և վէպերից կազմուած լինել:

գ) Տարեկան բաժանորդները կը առանձն երկու պրեմիա. յուլիսին մի պատկեր, իսկ դեկտեմբերին օրացոյց առաջիկայ տարուայ համար:

Հասցէն, Тифлисъ Редакція „Ахпюръ" իսկ արտասահմանից, Tiflis (Caucase) Redaction du journal „Agbür"

Խմբագիր-հրատարակիչ Տիգրան Նազարեանց:

5—5

Լոյս տեսաւ մանկավարժական „ՎԱՐԺԱՐԱՆ" տոմարի № 4.

Բովանդակութիւն: Փ. Վարդանեան.—Սպենսերի մանկավարժական մտքերը (շարունակութիւն): Ց. Զիլիսանեան.—Ցնարարութեան ուսումնարաններ: Ա. Բահաթրեան.—Երիս օրենսգիրք դաս արրազան պատմութիւնից: Ս. Պալասանեան.—Աղգային պատմութիւնը տարրական ուսումնարաններում (շարունակութիւն): Գ. Աղայեան.—Հարկաւոր է արգելը հնչիւնի ժանդակութիւնը գրագիտութիւն ուսուցանելիս: Աչք և այլք: Մանկական բաժին, ա) Մանկական հէքիաթ, բ) Գահվէ, գ) Թագաւորի նոր զգեստը-Զուարճալիք, հանելուկներ, խնդիրներ:—Յայտարարութիւններ:

„Վարժարանի" տարեկան գինն է հինգ ր. տարին սկսվում է օգոստոսից և տևում է մինչև յունիսը:

Առորագրել կարելի է խմբագրութեան գրասենեակում, պ. Ցատուրեանի խանութում և Վ. Շահվերդեանի պահիլեօնում:

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 26 Ноября 1882 года.

Типогр. Главн. Упр. Главнонач. гражд. час., Лор-Меликъ. ул. каз. д.

Fonds A.R.A.M

№ 222 Նոյեմբերի 30 Երեքշաբթի 1882 Նոյեմբերի 30 Երեքշաբթի № 222

ՏԱՍՆԱՄԵԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի կէս տարինը 6 րուբլի
Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում դրւում են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Օտարաքաղաքացիք դիմում են ուղղակի
Тифлисъ. Редакція «Мшака»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից)։

Յայտարարութիւն ընդունւում է ամէն լեզուով։

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ „ՄՇԱԿ“

ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ ԼՐԱԳԻՐ

(ՏԱՍՆ ԵՒ ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ)

ԱՌԱՋԻԿԱՑ **1883** ԹԻՒՆ

Կը հրատարակվի նոյն գիրքով և նոյն պրօգրամայով։

ՊՐՕԳՐԱՄ

I. ՏԻՐՈՒԹԵԱՆ ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։ II. ԱՌԱՋՆՈՐԴՈՂ ՅՕԴՈՒԱԾՆԵՐ։ III. ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Ընդհանուր յօդուածներ, ԺղովակոյԹիւններ, լուրեր։ IV. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Ընդհանուր յօդուածներ, ԺղովակոյԹիւններ, լուրեր։ V. ԽԱՒՆ ԼՈՒՐԵՐ։ VI. ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։ VII. ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ Գեղեցիկ, վէպեր, ինքնուրոյն և թարգմանական յօդուածներ գիտութեան ամէն ճիւղերից, ԺղովակոյԹիւններ։ VIII. ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆ։ Տարեկան 10 րուբլի, վեց ամսվայ 6 րուբլի, իւրաքանչիւր ամսվայ 1 րուբլի։
ՀԱՏՈՒԿ համարները 5 կոպէկ։
ՀԱՍՑԷ։ Тифлисъ, редакція «Мшака.»

Խմբագիր—Հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ Նուխուց։ Նամակ Մեծ-Ղարաքիլիսայից։ Նամակ Խմբագրին։ Ներքին լուրեր։—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ Նամակ Թիւրքիայից։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՆՈՒԽՈՒՑ

Նոյեմբերի 18-ին

Ձեր պատուական լրագրի № 211 մէջ կարդացի արժ. Սարգիս վարդապետ Տէր-Գասպարեանցի երկար նամակը, որը պատասխան էր մեր նամակին։ Փարագ եմ համարում նրա նամակին պատասխանել մի քանի հարցերով, խնդրելով հայր-սրբին, որ ինքը լուծէ և բացատրէ նրանց չարժանիքները։

Ա. Ինչ էր պատճառը, որ նա անցեալ աւտւմնական տարւայ ընթացքում, չեմ յիշում ո՛ր ամսում, ուսումնարանի աշակերտներից մէկին եկեղեցու դասից դուրս արաւ։ Բ. Ինչ էր պատճառը, որ նա, այդ անցքը պատահելուց յետոյ, չատ ժամանակ չանցած, իր եղբօր որդին հանեց հայոց ուսումնարանից և տուաւ քաղաքային դպրոցը։ Գ. Ինչ էր պատճառը, որ նա մի քանի օրից յետոյ իր եղբօր որդուն կրկին հանեց քաղաքային դպրոցից և թողնելով տանը, աւետնձին ուսուցչի չյանձնեց նրան։ Դ. Ինչ էր պատճառը, որ նա տեղ տեղ անբարոյականութիւններ յայտնելով Արշակ վարժապետ Ալաբանցի դէմ, աշխատում էր նրա վարկը վայր ձգել սրա կամ նրա առաջ։

Եթէ այս բոլորը հայր սրբի կողմից մանրակրկիտ վարմունքներ չէին, ապա ինչ էին և եթէ հոգեբարձուներից դանվելին այնպիսիները, որոնք միանալով հայր սրբի հետ նրա կամքն համաձայն չարժվէին, այն ժամանակ, տարուայ ընթացքում ինչ կարող էր պատահել Արշակ վարժապետի և վարդապետի մէջ որ ուսումնարանը փոխանակ դրուելու ժողովրդի ջերմ հսկողութեան դէպի երեխայոց ծոռնգապին զանազանութիւնը, ծրքան կորցրած էր իր նշանակութիւնը ժողովրդի առաջ։

Ի. Ինչ էր պատճառը, որ նա մի քանի ամսից յետոյ, ինքն իրան հրաւիրեց Ալաբանցի տունը, ուր ներկայ գտնուեցան Ալաբանցի կինը, Ալաբանցի մայրը, Ալաբանցի քոյրը և Ալաբանցի աղջիկը, և ուր նա ներկայ ամենքի առաջ ներողութիւն խնդրեց Ալաբանցի կնոջից, որ նա ասել էր Ալաբանցի մասին, թէ նա ինքն իր ձեռքով ծեծել է իր կնոջը։ Ե. Ինչ էր պատճառը, որ նա Ալաբանցի կնոջ ներողութիւն խնդրելուց յետոյ, ինքն իրան հրաւիրեց Ալաբանցի տունը, ուր ներկայ ամենքի առաջ ասաց, որ նա ասել է Ալաբանցի մասին, թէ նա ինքն իր ձեռքով ծեծել է իր կնոջը։ Զ. Ինչ էր պատճառը, որ նա Ալաբանցի կնոջ ներողութիւն խնդրելուց յետոյ, ինքն իրան հրաւիրեց Ալաբանցի տունը, ուր ներկայ ամենքի առաջ ասաց, որ նա ասել է Ալաբանցի մասին, թէ նա ինքն իր ձեռքով ծեծել է իր կնոջը։ Է. Ինչ էր պատճառը, որ նա Ալաբանցի կնոջ ներողութիւն խնդրելուց յետոյ, ինքն իրան հրաւիրեց Ալաբանցի տունը, ուր ներկայ ամենքի առաջ ասաց, որ նա ասել է Ալաբանցի մասին, թէ նա ինքն իր ձեռքով ծեծել է իր կնոջը։ Ը. Ինչ էր պատճառը, որ նա Ալաբանցի կնոջ ներողութիւն խնդրելուց յետոյ, ինքն իրան հրաւիրեց Ալաբանցի տունը, ուր ներկայ ամենքի առաջ ասաց, որ նա ասել է Ալաբանցի մասին, թէ նա ինքն իր ձեռքով ծեծել է իր կնոջը։ Թ. Ինչ էր պատճառը, որ նա Ալաբանցի կնոջ ներողութիւն խնդրելուց յետոյ, ինքն իրան հրաւիրեց Ալաբանցի տունը, ուր ներկայ ամենքի առաջ ասաց, որ նա ասել է Ալաբանցի մասին, թէ նա ինքն իր ձեռքով ծեծել է իր կնոջը։ Ժ. Ինչ էր պատճառը, որ նա Ալաբանցի կնոջ ներողութիւն խնդրելուց յետոյ, ինքն իրան հրաւիրեց Ալաբանցի տունը, ուր ներկայ ամենքի առաջ ասաց, որ նա ասել է Ալաբանցի մասին, թէ նա ինքն իր ձեռքով ծեծել է իր կնոջը։ Ժա. Ինչ էր պատճառը, որ նա Ալաբանցի կնոջ ներողութիւն խնդրելուց յետոյ, ինքն իրան հրաւիրեց Ալաբանցի տունը, ուր ներկայ ամենքի առաջ ասաց, որ նա ասել է Ալաբանցի մասին, թէ նա ինքն իր ձեռքով ծեծել է իր կնոջը։ Ժբ. Ինչ էր պատճառը, որ նա Ալաբանցի կնոջ ներողութիւն խնդրելուց յետոյ, ինքն իրան հրաւիրեց Ալաբանցի տունը, ուր ներկայ ամենքի առաջ ասաց, որ նա ասել է Ալաբանցի մասին, թէ նա ինքն իր ձեռքով ծեծել է իր կնոջը։ Ժգ. Ինչ էր պատճառը, որ նա Ալաբանցի կնոջ ներողութիւն խնդրելուց յետոյ, ինքն իրան հրաւիրեց Ալաբանցի տունը, ուր ներկայ ամենքի առաջ ասաց, որ նա ասել է Ալաբանցի մասին, թէ նա ինքն իր ձեռքով ծեծել է իր կնոջը։ Ժդ. Ինչ էր պատճառը, որ նա Ալաբանցի կնոջ ներողութիւն խնդրելուց յետոյ, ինքն իրան հրաւիրեց Ալաբանցի տունը, ուր ներկայ ամենքի առաջ ասաց, որ նա ասել է Ալաբանցի մասին, թէ նա ինքն իր ձեռքով ծեծել է իր կնոջը։ Ժե. Ինչ էր պատճառը, որ նա Ալաբանցի կնոջ ներողութիւն խնդրելուց յետոյ, ինքն իրան հրաւիրեց Ալաբանցի տունը, ուր ներկայ ամենքի առաջ ասաց, որ նա ասել է Ալաբանցի մասին, թէ նա ինքն իր ձեռքով ծեծել է իր կնոջը։ Ժզ. Ինչ էր պատճառը, որ նա Ալաբանցի կնոջ ներողութիւն խնդրելուց յետոյ, ինքն իրան հրաւիրեց Ալաբանցի տունը, ուր ներկայ ամենքի առաջ ասաց, որ նա ասել է Ալաբանցի մասին, թէ նա ինքն իր ձեռքով ծեծել է իր կնոջը։ Ժէ. Ինչ էր պատճառը, որ նա Ալաբանցի կնոջ ներողութիւն խնդրելուց յետոյ, ինքն իրան հրաւիրեց Ալաբանցի տունը, ուր ներկայ ամենքի առաջ ասաց, որ նա ասել է Ալաբանցի մասին, թէ նա ինքն իր ձեռքով ծեծել է իր կնոջը։ Ժը. Ինչ էր պատճառը, որ նա Ալաբանցի կնոջ ներողութիւն խնդրելուց յետոյ, ինքն իրան հրաւիրեց Ալաբանցի տունը, ուր ներկայ ամենքի առաջ ասաց, որ նա ասել է Ալաբանցի մասին, թէ նա ինքն իր ձեռքով ծեծել է իր կնոջը։ Ժթ. Ինչ էր պատճառը, որ նա Ալաբանցի կնոջ ներողութիւն խնդրելուց յետոյ, ինքն իրան հրաւիրեց Ալաբանցի տունը, ուր ներկայ ամենքի առաջ ասաց, որ նա ասել է Ալաբանցի մասին, թէ նա ինքն իր ձեռքով ծեծել է իր կնոջը։ Ի. Ինչ էր պատճառը, որ նա Ալաբանցի կնոջ ներողութիւն խնդրելուց յետոյ, ինքն իրան հրաւիրեց Ալաբանցի տունը, ուր ներկայ ամենքի առաջ ասաց, որ նա ասել է Ալաբանցի մասին, թէ նա ինքն իր ձեռքով ծեծել է իր կնոջը։ Իա. Ինչ էր պատճառը, որ նա Ալաբանցի կնոջ ներողութիւն խնդրելուց յետոյ, ինքն իրան հրաւիրեց Ալաբանցի տունը, ուր ներկայ ամենքի առաջ ասաց, որ նա ասել է Ալաբանցի մասին, թէ նա ինքն իր ձեռքով ծեծել է իր կնոջը։ Իբ. Ինչ էր պատճառը, որ նա Ալաբանցի կնոջ ներողութիւն խնդրելուց յետոյ, ինքն իրան հրաւիրեց Ալաբանցի տունը, ուր ներկայ ամենքի առաջ ասաց, որ նա ասել է Ալաբանցի մասին, թէ նա ինքն իր ձեռքով ծեծել է իր կնոջը։ Իգ. Ինչ էր պատճառը, որ նա Ալաբանցի կնոջ ներողութիւն խնդրելուց յետոյ, ինքն իրան հրաւիրեց Ալաբանցի տունը, ուր ներկայ ամենքի առաջ ասաց, որ նա ասել է Ալաբանցի մասին, թէ նա ինքն իր ձեռքով ծեծել է իր կնոջը։ Իդ. Ինչ էր պատճառը, որ նա Ալաբանցի կնոջ ներողութիւն խնդրելուց յետոյ, ինքն իրան հրաւիրեց Ալաբանցի տունը, ուր ներկայ ամենքի առաջ ասաց, որ նա ասել է Ալաբանցի մասին, թէ նա ինքն իր ձեռքով ծեծել է իր կնոջը։ Իե. Ինչ էր պատճառը, որ նա Ալաբանցի կնոջ ներողութիւն խնդրելուց յետոյ, ինքն իրան հրաւիրեց Ալաբանցի տունը, ուր ներկայ ամենքի առաջ ասաց, որ նա ասել է Ալաբանցի մասին, թէ նա ինքն իր ձեռքով ծեծել է իր կնոջը։ Իզ. Ինչ էր պատճառը, որ նա Ալաբանցի կնոջ ներողութիւն խնդրելուց յետոյ, ինքն իրան հրաւիրեց Ալաբանցի տունը, ուր ներկայ ամենքի առաջ ասաց, որ նա ասել է Ալաբանցի մասին, թէ նա ինքն իր ձեռքով ծեծել է իր կնոջը։ Իէ. Ինչ էր պատճառը, որ նա Ալաբանցի կնոջ ներողութիւն խնդրելուց յետոյ, ինքն իրան հրաւիրեց Ալաբանցի տունը, ուր ներկայ ամենքի առաջ ասաց, որ նա ասել է Ալաբանցի մասին, թէ նա ինքն իր ձեռքով ծեծել է իր կնոջը։ Իը. Ինչ էր պատճառը, որ նա Ալաբանցի կնոջ ներողութիւն խնդրելուց յետոյ, ինքն իրան հրաւիրեց Ալաբանցի տունը, ուր ներկայ ամենքի առաջ ասաց, որ նա ասել է Ալաբանցի մասին, թէ նա ինքն իր ձեռքով ծեծել է իր կնոջը։ Իթ. Ինչ էր պատճառը, որ նա Ալաբանցի կնոջ ներողութիւն խնդրելուց յետոյ, ինքն իրան հրաւիրեց Ալաբանցի տունը, ուր ներկայ ամենքի առաջ ասաց, որ նա ասել է Ալաբանցի մասին, թէ նա ինքն իր ձեռքով ծեծել է իր կնոջը։ Իժ. Ինչ էր պատճառը, որ նա Ալաբանցի կնոջ ներողութիւն խնդրելուց յետոյ, ինքն իրան հրաւիրեց Ալաբանցի տունը, ուր ներկայ ամենքի առաջ ասաց, որ նա ասել է Ալաբանցի մասին, թէ նա ինքն իր ձեռքով ծեծել է իր կնոջը։ Ի

Fonds A.R.A.M

ՊԱՏԱՀԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿ

Ս. Ց. Ալիքսանդրեան

Բե ցանկանում ենք ներկայացնել մեր ընթերցողներին ռուսական մեծանուն պետական գործիչ Ս. Ց. Ալիքսանդրեանի կենսագրական ուրվագիծը, որ նա ինքն է գրել իր մասին։

Ես ծնվել եմ 1818 թվին։ Հայրս, որ ազնվական ծագում ուներ, ծառայում էր Ռուսաստանի զինվորական ծառայության մեջ։ Մայրս, որ ազգությամբ հայուհի էր, մեծ հոգածություն էր տանում իմ դաստիարակության վրա։ Ես ուսում եմ ստացել Ռուսաստանի մի ամենահռչակավոր դպրոցում, որ կոչվում էր Ցարսկոսելսկի լիցեյ։ Այդ դպրոցում ես ստացել եմ ընդհանուր կրթություն, որ հետագայում ինձ մեծ օգնություն է ցույց տվել։ Ես ուսումս վերջացրել եմ 1838 թվին։ Ինձ ուղարկեցին Պետերբուրգ, որտեղ ես ծառայության մեջ մտա։ Ես ծառայել եմ Ներքին գործերի նախարարության մեջ։ Ես ծառայել եմ Ռուսաստանի ամենաբարձր հաստատությունների մեջ։ Ես ծառայել եմ Սենատում, Ռուսաստանի Պետական խորհրդում, Նախարարների կոմիտեում։ Ես ծառայել եմ Ռուսաստանի ամենաբարձր հաստատությունների մեջ

աւաւմ, 4 նախկին աւանդողներ են եղել, 22 հոգի միջնակարգ ուսում են ստացել և 10 հոգի համ անալին կրթութիւն են ստացել, կամ չեն աւարտել վիճակագրական կարգը:

—

Շնորհակալութեամբ ստացանք պ. Յովհաննէս Սուքիասեանցից նրա յօրինած «Հայոց մարշ» երաժշտական հեղինակութիւնը: Դրանէ այդպէս է տպված այդ երաժշտական տետրակի վրա: Բայց այդ երաժշտական կտորը պիանօի վրա փորձելուց յետոյ, մարդը յանկարծ նկատում է թէ դա ուրիշ բան չէ, նոյն ոչ «Արիք հայկազունք» յայտնի եղանակն է, ուրիմն պ. Սուքիասեանցի հեղինակութիւնը չէ: Արդիմն հարկաւոր էր տպել այդ նօտաների դիմին ոչ թէ «հեղինակութիւն» Յովհաննէս Սուքիասեանցի, այլ «պիանօի համար փոխադրեց» Յովհաննէս Սուքիասեանց: Բայց ինչն ըստ ինքեան փոխադրութիւնը վատ չէ: Միայն մեղ յայտնի չէ արդիմից առաջ փոխադրված չէր արդեօք նօտաների նոյն եղանակը և կ. Պօլսում: Պ. Սուքիասեանցի այդ յօրինված «Հայոց մարշը» ծախվում է նրա երաժշտական մագազինում, Երեւանեան հրապարակի վրա, Զուբալօվի տանը և այդ տետրակը արժէ 60 կօպեկ:

—

ՄԵՆ-ՂԱՐԱՓԼԻՍԱՑԻՑ մեզ գրում են: «Հոկտեմբերի 10-ից մինչև այսօր (նոյեմբերի 20), այնքան հիանալի, տաք, արեգակնային և չոր օրեր է անում, որ դեռ ձմեռվայ վերաբերմունք հագնելու ամենևին կարևորութիւն չը կայ: Կէս օրին արեգակը ամառվայ պէս ապրացնում է: Մեր կողմերում չաքարի ֆունտը արժէ այժմ 35 կօպէկ, այնպէս որ թէյ խմողների թիւը դպալի կերպով պակասել է.»

—

Նոյն տեղից մեղ գրում են: «Անցեալ օրերում Օրդուբադ գիւղում գիւղացիները միմեանց մէջ կռուելիս ու ծեծվելիս իրանցից մինին վիրաւորել են: Այդ վէրքը առայսօր յետոյ մնալ է: Խփողը յայտնի չէ.»

—

ԱՍՏՐԱԽԱՆԻՑ մեզ գրում են հետեւեալը: «Վերջին ժամանակներս մեր զղջացական հոդաբարձուների և կօնտիտորիայի մէջ ծագած անբաւականութիւնները վերջ տալու և ուսումնարանի գործը առաջ տանելու համար, հոգևոր իշխանութիւնը նշանակել է թեմական վերատեսուչ Աստրախանի վիճակի համար խորհուրդ վարդապետ Սահակեանին: Ժողովուրդը չատ գոհ է այս նշանակութեամբ: Այս օրերում հայոց տարրը հասաւ Աստրախան և կիրակի օր, նոյեմբերի 14-ին, պատարագից յետոյ, քարոզ տալց եկեղեցում: Քարոզը չատ լաւ տպաւորութիւն գործեց հասարակութեան վրա: Ամենահաւատ հայր խորհուրդը հրաւիրեց հասարակութիւնը պարտաւորութիւնը դէպի ուսումնարանը: Հայր խորհուրդը յիշեց իր ճառի մէջ, որ մի ժամանակ, երբ միայն հայաբնակ քաղաքներում դեռ լուսաւորութեան տպարիզում ոչինչ գրած չէին, Աստրախան քաղաքը ունէր արդէն իր սեմինարիան և իր տպարանը: Նա աւելացրեց որ յոյս ունի, հասարակութեան օգնութեամբ, նորից աջողեցնելու այն, ինչ որ մի ժամանակ Աստրախանի պարծանքն էր կազմում: Հայր Սահակեանն վերջացրեց իր խօսքը առելով թէ հասարակութիւնից է ամեն բան կախված, ինչ որ կը ցանկանայ, ամեն բան կարող է աջողեցնել, քանի որ հասարակութիւնն է կազմում ոյժը և ոչ թէ մենաստ մարդիկ: Վերջը եղան հոգաբարձուների ընտրութիւնները: Ընտրվեցան ուսումնարանի համար հինգ հոգի հոգաբարձուներ, երեք տարով: Ընտրվածները սրանք են. Յ. Սարգսեան, Ս. Սկսերբակեան, բժշ. Պօպովեանց, Մ. Բաբաջանեան և Մէլիկենցեան: Սրանցից չորս առաջինները բարձրագոյն ուսում ստացած անձինք են, իսկ պ. Մէլիկենցեանց պիմնազիական ուսում ստացած է: Բոլորն էլ գործունեայ և խելացի մարդիկ են: Կարելի է այսուհետև կատարեալ յոյս ունենալ որ մեր ուսումնարանների գործը կառաջանայ:»

—

Լսում ենք որ Թիֆլիսի երրորդ կարգի քաղաքային ընտրողներից ոմանք գանգատ ներկայացրին նահանգապետին երրորդ կարգի ընտրութիւնների ժամանակ կատարված մի քանի անկանոնութիւնների մասին, խնդրելով նահանգապետին աչքի տակ առնել այդ ընտրութիւնները: Ընթերցողին արդէն յայտնի է որ և երկրորդ կարգի ընտրութիւնների մասին նահանգապետին դիմում ներկայացվեցաւ:

—

«Մշակի» անցեալ համարում տպվել է պ. Կ. Թէմուրազեանցի յօդուածը՝ «Արեւելի Ը այդիօք ճարից յետոյ դասերով պարապել պղրոցում» Այդ յօդուածը կարդացվել է Թիֆլիսի ընդհանուր հայոց ուսուցչական ժողովում: Մենք այդ յօդուածի վրա ընթերցողի ուշադրութիւնն ենք դարձնում և կատարելապէս համաձայն ենք նրա մէջ յայտնված մտքերի հետ:

—

«Արձագանքը» չաբաթաթերթը յիշեցնում է որ 25 տարի սրանից առաջ պ. Գէորգ Բարխուդարեանց սկսել է իր գրականական գործունէութիւնը, իբրև ինքնուրոյն բանաստեղծ և գրէ խառատպէս իբրև բանաստեղծ—թարգմանիչ, թէև նրա ինքնուրոյն բանաստեղծութիւններն էլ ներկայացնում են մի շարք ընտիր գոգավարների գեղեցիկ ձեով արտայայտված: Շաբաթաթերթին աւելացնում է: Ցիշենք այսուհետ նրա պաշտած Շիլլերից թարգմանած «Վիլհելմ Տէլ», «Դեն կարլոս», «Օրլեանի կոյս», «Ֆիէսկոյի դաւադրութիւնը», և մի քանի այլ գրողների հեղինակութիւնների թարգմանութիւնները, ինչպէս Լէօնինգի «Ղաչաղ Լուսաւոն», Շէկսպիրի «Վենետիկի վաճառական» և այլն: Պ. Բարխուդարեանց առաջինն է ծանօթացրել հայ հասարակութեանը Ուլանդի, Շամիսօի, Գետէօֆի և եւրոպական մի քանի ուրիշ բանաստեղծների հետ: «Արձագանքն» առաջարկում է հասարակութեանը «Բարխուդարեանցին իր յարգանքը յայտնելու համար օժանդակել նրա բանաստեղծական հաւաքածոյն հրատարակելուն և այդ հրատարակութիւնն ամբողջապէս նուիրել հեղինակին իբրև հայրենի գրականութեան անխոնջ մշակին: Պ. Բարխուդարեանցի հանճարեղութիւնը ստանալուն պէս «Արձագանքը» կը ձեռնարկէ այդ հեղինակի թէ ինքնուրոյն և թէ թարգմանական բանաստեղծութիւնների ապագրութեան, վստահ լինելով որ հայ հասարակութիւնը կրնդունէ իր վրա հրատարակութեան ծախսը: Շաբաթաթերթը յայտնում է որ չնորհակալութեամբ կընդունէ ամեն մի գրականն նուէր այս նպատակով «Արձագանքի» խմբագրութեանն ուղղած:

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՑԻՆ ԴՈՐԹԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

ՓԱՐԻԶ, 26 նոյեմբերի: Սուէզի ջրանցքի ընկերութիւնը մտադիր է զօրագնդական մի նոր ջրանցք կառուցանել:

ԿԱՏԱՐՈ, 26 նոյեմբերի: Հարաւային Դարմացիայի մէջ ճանապարհի վրա սպանված են երկու ժանդարմներ, որոնք կամենում էին կալանաւորել մի ապստամբի: Այժմ ուղարկված են հետևակ զօրքերի մի բոլուկ և երկու լեռնային թնդանօթներ:

ՍԱՄԱՐԿԱՆԴ, 26 նոյեմբերի: Ռուսաստան բերված թէյից, բրինձից և ինդիգոյից գնաւճառի շրջանի մէջ մաքսային եկամուտները ստացված են 207,000 ր.:

ԵԿԱՏԵՐԻՆՕՍԼԱՎ, 26 նոյեմբերի: ԵնԹադրված է մանկավարժների ժողով դումարել ուսումնարանական հարցեր մշակելու համար:

ՍԿՕՊԻՆ, 26 նոյեմբերի: Մօսկվայի զաւառանական պալատի պրօկուրօրը յուզմունքներ է հաւաքում բանկը վերաքննող անդամներից և հաշուապահներից:

ՍԻՅՍԿ, 26 նոյեմբերի: Դեկտեմբերի 1-ին լինելու է ծօնավաճառ: Մեծ քանակութեամբ ձուկ, բուլղ և մսեղէններ են բերված:

ԻՐԿՈՒՏՍԿ, 26 նոյեմբերի: Ի պատիւ Սիբիրիայի երեք հարիւրամեակի խօմինով նուիրից մի աուն, որ արժէ 102,000 րուբլի և 100,000 ր. փող քաղաքային ուսում նարանի համար, որ նա խնդրում է թագաւորի անունով հիմնել:

ԽԱՐԿՕՎ, 26 նոյեմբերի: Քարածուխի արդիւնաբերողները ժողովը վճռեց միջնորդել կառավարութեան առաջ տեխնօլօգիական ուսումնարանի արագ բացման մասին: Խարկովի նահանգի մէջ վերջին չորս տարիների ընթացքում դիմեմտերիայով հիւանդացողների թիւը 62,326 է, իսկ մեռնողները 23,086:

ՄՕՍԿՎԱ, 26 նոյեմբերի: Առևտրական ընկերութիւնները վճռեցին միջնորդել կովկասեան արանգիտը աշնչացնելու համար:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 26 նոյեմբերի: „Правит. Вѣстн.“ լրագիրը հաղորդում է, որ „Моск. Телеграфъ“ լրագրին տուած է առաջին նախազգուշութիւն: „Русскій Инвалидъ լրագրի մէջ տպված է բարձրագոյն հրաման, որով գիներալ-լէյտենանտ Բաումգարտեն առանում է արտիլերիայի գիներալի տեղին և Ս. Պետերբուրգի նախկին բրանդ-մայոր Գարդօնին դասլօգրադի դրագունների գունդի հրամանատարութիւնը: „Новое Время“ լրագիրը հաղորդում է, որ նոր կանոններ են մշակված ակցիզներական և քաղաքային բանկերի, փոխադարձ կրեդիտի ընկերութիւնների մասին: Գատարանին իրաւունք է տրւում գործել սկսել, նախազգուշացնող միջոցներ գործադրել և կալանաւորել բանկերի անշարժ կայքերը: Մանկութեան նշանները բացի երաժիներից համարել նոյնպէս հասուցումների գադարեցնելը և երբ պարտքերը կայքի արժողութենից շատ են:

ԿԱՑԻՐԻ, 26 նոյեմբերի: Ադատամբութեան 4 գլխաւոր առաջնորդները՝ Ալի-Ֆեռմի, Մահմուդ-Սամի, Տալբա և Աբդիլալ փաշաները դատապարտված են մահուան պատժի, բայց խնդիրը այդ պատիժը աքսորանքով փոխարինելոց:

ՓԱՐԻԶ, 26 նոյեմբերի: Անգլիան մտադրվեցաւ գիջումներ անել Մադագասկարի հարցի վերաբերութեամբ, յուսալով, որ Ֆրանսիան նոյնպէս գիջումներ կանէ եգիպտական հարցի վերաբերութեամբ, բայց Ֆրանսիան չէ կամենում այդպիսի համաձայնութիւն կայացնել:

ՎԻԵՆՆԱ, 26 նոյեմբերի: Պաշտօնական դիւանագրական լրագրի մէջ կարդացվում են հրատարակված գօրաբաժինների շրջաններ կազմելու և հետևակ զօրքերի վերահսկութեան մասին:

ԽԱՐԿՕՎ, 27 նոյեմբերի: Քարածուխի արդիւնաբերողները ընդունեցին բանուորների պրեմիան բարելաւման և վճարովի հարկը հաւասարապէս հանքերի վրա բաժանելու նախագծերը:

ԱՍՏՐԱԽԱՆ, 27 նոյեմբերի: Ձկնային արդիւնաբերութեան մանուածոյզի մէջ ձգված է հարկ վերցնել ոչ թէ արդիւնաբերութիւնից, այլ եկամուտից:

ՕԴԷՍՍԱ, 27 նոյեմբերի: Համալսարանի մէջ կազմած է պաշտօնական յայտարարութիւն, որ հերքում է լուրերը իբր թէ կապանի մէջ ապտնված են մի քանի ուսանողներ:

ՍՕՖԻԱ, 27 նոյեմբերի: Ընտրութիւնները ամեն տեղ կատարեալ հանդարտութեամբ կատարվեցան: Ազատող հասն պատերազմական և հասարակական աշխատանքների մինիստրների օգնականներ Բիզիգեր և Խիլկով: Մակեդոնիայի մէջ թիւրքերը հալածում են բոլգարներին:

ՀՌՕՄ, 27 նոյեմբերի: „Moniteur de Rome“ լրագիրը հաղորդում է, որ առաջ արտաքին գործերի մինիստր և պապի խորհրդից յետոյ որոշված է Լևհատասանի եպիսկոպոսական բոլոր պարապ տեղերը լրացնել ամենակարճ ժամանակամիջոցի մէջ:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 27 նոյեմբերի: „Правит. Вѣстн. լրագիրը հաղորդում է, որ երեկ սուրբ Գէորգի շքանշանի ասպետ գնդապետ Շաքաւարի ասպետութեամբ և այնուհետև Ջիվրոյին պալատի անցքերի մէջ ձաշ էր պատրաստված 1,600 գինուորների համար: Թագաւոր կայսրը շրջում էր սեղանների մօտ և խմում էր կավալերների կենացը: Երեկոյեան Նիկոլաեվսկի դահլիճի մէջ ձաշ կար բարձրաստիճան կավալերների համար, որի ժամանակ թագաւորը առաջարկեց առաջ կավալեր գերմանական կայսրի կենացը և յետոյ բոլոր կավալերների կենացը: Մեծ իշխաններ Նիկոլայ և Միխայիլ Նիկոլայեվիչներ և գեներալներ ներկայ էին, ցօտլերեն, գէյդէն 2-դ և Բադենցկի գլխաւոր շտաբի Ակադեմիայի պատասխանները նշանակված: „Новое Время“ լրագիրը հաղորդում է, որ ֆինանսների մինիստրութեան առանձին խորհուրդը վերջնականապէս մշակեց կօնկասեան արտօնի իրական կոմը: Շուտով հարցը կը քննվի մինիստրների խորհրդի մէջ: Ս. Պետերբուրգի պօլիցմէյստերը խստութեամբ պատասխանեց պրիստաւներին, սպառնալով մեծ պատասխանատուութեամբ Ս. Պետերբուրգի մէջ տպելու իրաւունք չունեցող հրէաներին բնակութեան թոյլատրութիւն չը տալ և միջոցներ գործադրել նրանց հրէական բնակութեան տեղերը ուղարկելու համար: „С.-Петербургскія Вѣдомости“ լրագիրը հաղորդում է, որ թոյլատրութիւն տրվեցաւ Պաժեսկի կօրպուսի բոլոր գիշերօթիկներին 1883 թուականից ուսման և տպրուստի համար վճարներից ազատելու մասին:

ՓԱՐԻԶ, 27 նոյեմբերի: Գատագամուրների ժողովը որոշեց մի միլիօն ֆրանկ տալ հեղեղից վնասվածներին օգնելու համար:

ԿԱՑԻՐԻ, 27 նոյեմբերի: Արաբի-փաշայի աքսորանքի տեղը նշանակված է Ցէյլօն կղզին:

ՕՒԷՍՍԱ, 27 նոյեմբերի: Նաւահանգիստը բարեկարգելու համար գանձապետը 700,000 ր. նշանակեց: Այդ գումարով կը կատարվեն կարանտինի նաւահանգիստ, նոր կամարջ և էստակադի ճանապարհ:

ԽԱՐԿՕՎ, 27 նոյեմբերի: Համալսարանի ուսանողներին առաջարկված է ստորագրութիւն տալ դասախօսութիւններին կանոնաւորապէս յաճախելու և ժողովներ չանելու մասին: Ստորագրութիւն չը տուողները դուրս կհան կը համալսրնից: Այսօր փակվեցաւ քարածուխ արդիւնաբերողների ժողովը: Քարածուխը անդափոխելու համար նշանակված է տարեկան $^1/_{70}$ կ. վերատից և պատից:

ՎՕԼՍԿ, 27 նոյեմբերի: Ցրտեր են: Վօլգան սառուցով ծածկվեցաւ:

ՓԱՐԻԶ, 27 նոյեմբերի: ԵնԹադրված է 9 միլիօն ֆրանկ նշանակել Տոնկինգի արշաւանքի համար: Ֆրանսիական պղպեղատիրները Հնդկա-Չինաստանի մէջ ամրացնելու համար:

ԿԱՑԻՐԻ, 27 նոյեմբերի: Եգիպտական գօրքերի գլխաւոր հրամանատար կրնի կը նշանակվի անգլիական գիներալ Վիլլ:

ԲԵՐԼԻՆ, 27 նոյեմբերի: Բիսմարկի հիւանդութեան շարունակվելու պատճառով նա չէ մանակցում պարլամենտի նիստերին:

ՀՌՕՄ, 27 նոյեմբերի: Ռուսաց արտաքին գործերի մինիստրի բանակցութիւնները վատիկանի հետ արագ մտնելում են առջոդ փախճանի:

Խմբագիր—հրատարակող ԳԻՒՂՈՒՆԻ ԱՐՇՐՈՒՆԻ

Fonds A.R.A.M

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՎԱՀԱՆ ՎԱՐԴ. ԲԱԼՏԱՄԵԱՆՑԻ մահուան տարելդարձի ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏԸ լինելու է Մոդնու եկեղեցում, դեկտեմբերի 2-ին հինգշաբթի օրը, ժամը 11-ին, ս. պատարագից յետոյ։ Նորա մտերը և եղբայրը խնդրում են ազգականներին և ծանօթներին իրանց ներկայութեամբ հոգեհանգստին յարգել հանգուցեալ յիշատակը։

1—2

ՆԱԽԻՆ ՏԱԿԱՌՆԵՐԻ համար տախտակներ (КЛЕПКИ ДЛЯ ФОТОГЕННЫХЪ БОЧЕКЪ) յանկացողներին թէ պատրաստի և թէ ուզած չափին պատրաստելու համար խնդրում եմ դիմել Բաթում, ԱՐՇԱԿ ԾԱՏՈՒՐԵԱՆՑԻՆ։

Въ БАТУМ'Ѣ, Аршаку ЦАТУРОВУ.

13—20

ԱՐԺԷ վաղուց մանուկի տակից գուրս եկած տիգրան Նազարեանի հրատարակութիւնների VII դրքոյկը։

„ԴԸԼԸՉԻ ԿԸՆԱՆՈՑ ՊԸՆԴՓԵՇԱԿԸ“

(Գարաբաղի բարբառով և նոյն կեանքից)

Հեղ. Կ. Կ. Մ. ՇԱՀՆԱԶԱՐԵԱՆՑ։

Լոյս տեսաւ և վաճառվում է „Ազբիւրի“ խմբագրատան (Мих. ул. д. № 127) և Թիֆլիսի յայտնի գրավաճառանոցներում։

Դրքոյկին կից տպուած են Գարաբաղի լեզուի քերականական մի քանի յատկութիւններ, խոմի խօսքերի բացատրութիւններ և զանազան յայտարարութիւններ։

Գինը 20 կոպէկ է։

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ. ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ (Doctor of Dental Surgery of the Baltimore College)։

ՏԻԿԻՆ ՄԿՐՏՉԵԱՆՑ, Ծն. Եակոբի, բժշկում է ամէն տեսակ ԱՏԱՄԻ ՑԱՒԵՐ և առնում է հարկաւոր ՕՊԵՐԱՑԻԱՆԵՐԸ ամերիկայի ամենանոր ձևով։ Ընդունում է միայն ԿԱՆԱՆՑ և ԵՐԵԽԱՆԵՐԻՆ 10—3 ժամը։ Լիսիցօվի տանը, Սադովայա և Սերգիևսկայա փողոցների անկիւնում։

5—15

19—50

ԹԷՑ առաջին հունձի այս տարի չափազանց դոյնաւոր և հոտաւէտ ԱՂԳ ԹԷՅԻՑ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ մէջ

առացված է 50,000 ֆունտ և ծախվում է 25% էժան և աւելի լաւ քան թէ ուրիշ տեղ։ Օրինակ. Լաւ ԿՕՆԳՕ ԹԷՅ 1 ր.—1 ր. 20 կոպ., պատուական ՍԱՆՖԱ ԹԷՅ 1 ր. 40 կ., հիանալի ՄՕՆԻԿ ԹԷՅ 1 ր. 60 կ. այս ԹԷՅ ամէն տեղ ծախվում է 2 ր.—2 ր. 50 կ., գեղեցիկ ԿԱՑՍԱՈՒ ԹԷՅ 1 ր. 80 կ. և ամենալաւ Ֆու-չու-Ֆու ԹԷՅ 2 ր. մանր թէյ առանց թղթի նոյն տեղը տարբեր տեսակ 500 երկաթէ ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ 6 ր.—60 ր., երկաթէ ԴՐԻՉՆԵՐ ամբողջ Անգլիական համար, շոկոլադ Ֆրայ, Շեվիլդի ԳԱՆԱԿՆԵՐ, վերականգնող ՄԱԿՄԱՍՏԸ մազերի համար, հրացաններ ԳԱՒԻ, ԲԼՎՕԼՎԵՐՆԵՐ վերլի, ԹԱՄԲԵՐ բարնբիի, կօմանի նըշըշատայ, ԱԼԲՕՄՆԵՐ Շեվրոլի կէս գնով։ **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹ, ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԷՋ ԱՐԾՐՈՒՆՈՒԻ ԳԱԼԼԵՐԻՅՈՒՄ** № 156, 157, 158, 159 և 160։

84—100

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ, ԹԻՖԼԻՍԻ ԳՆԵՐԻ ՆՇԱՆԱԿՈՐ ՓՈՓՐԱՑՈՒՄՆ

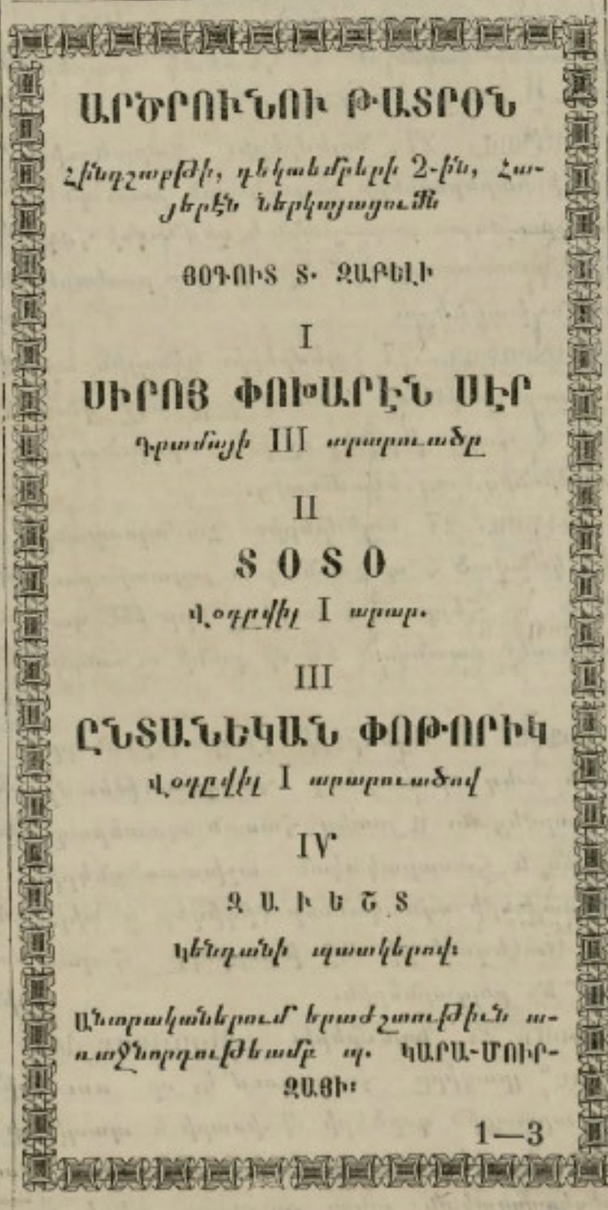
(MAISON DE CONFIANCE) ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԵՐԷԱ № № 156, 157, 158, 159 և 160.

Համեմատական թէյ

1 ր. 10 կ.	թէյի հետ ամէն տեղ	1 ր. 30 կ.	
1 „ 20 „	. . . . .	1 „ 60 „	
1 „ 40 „	. . . . .	1 „ 90 „	
1 „ 60 „	. . . . .	2 „ 20 „	
1 „ 80 „	. . . . .	2 „ 50 „	
ամենալաւը 2 ր.	. . . .	3 „ ——	

Մի և նոյն տեղը գործակատարին վաճառման շոկոլադի և կակաո-Ֆրայ էսենցիայի, Պալմերի բրիլիանտների, բազրի կօնֆիտների, շեֆիլդի դանակների, տաբլեի գրիչների, Դաուի հրացանների, վիկկիի բեվօլվերների, բարնարդի թամբերի, մենկինի ամաններ, կօլմանի կրավատ և մանոնեխ, շեվրոլի ալբոմներ և այլն և այլն։

30—100

ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԹԱՏՐՕՆ

Հինգշաբթի, դեկտեմբերի 2-ին, յայտնի ներկայացումն

ՑՕԴՈՒՏ Տ. ՋԱԲԵԼԻ

I

ՍԻՐՈՑ ՓՈՒԱՐԻՆ ՍԷՐ

Դրամայի III արարուածը

II

S O S O

վօդեվիլ I արար.

III

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՓՈԹՈՐԻԿ

վօդեվիլ I արարուածով

IV

ՋՈՒԽՏ

կենդանի պատկերով

Անտրակտներում երաժշտութիւն աւազնորդութեամբ պ. ԿԱՐԱ-ՄՈՒՐԶԱՑԻ։

1—3

Въ Редакціи газеты
«МШАКЪ»
Продается
БРОШЮРА
„ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНІЕ ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ.“
Д. Григорія АРЦРУНИ.
Брошюра напечатана въ Москвѣ.
Цѣна 25 коп.

ԴԱՆՆԱՄՈՒԻՐ վարձով է տրվում կամ ծախվում է։ Գավիդովսկայա փողոց, տուն Գանանօվի, բնակարան Գանանօվի։

1—3

ԹԻՖԼԻՍԻՑ հեռանալու պատճառով ՆԱԲԵԺՆԱՑՈՒ փողոցի վրա ծախվում է Գետին շատ էժան դնով։ Հարցնել Անգլիական խանութի մէջ։ Նոյն տեղը շատ տպրանքներ այժմ կիսագին են ծախվում։ Ըստվհետև այժմ երկաթը էժան է, մահճակալները ծախվում են 8, 10, 12, 14 ր. և այլն։

4—10

Լոյս տեսաւ մանկավարժական „ՎԱՐԺԱՐԱՆ“ ամսագրի № 4.

Բովանդակութիւն։ Փ. Վարդանեան.—Սպենսերի մանկավարժական մտքերը (շարունակութիւն)։ Յ. Զիզիանեան.—Ֆնեարարութեան ուսումնարաններ։ Ա. Բահաթրեան.—երկու օրինակելի դաս արրագան պատմութիւնից։ Ս. Պալասանեան.—Ազգային պատմութիւնը տարրական ուսումնարաններում (շարունակութիւն)։ Ղ. Ագայեան.—Հարկաւոր է արդեօք ը հնչիւնի օժանդակութիւնը գրագիտութիւն ուսուցանելիս։ Այլ և այլք։ Մանկական բաժին, ա) Մանկական հեքիաթ, բ) Գահվէ, գ) Թոգաւորի նոր պետարա-Զուարճալիք, Հանելուկներ, Խնդիրներ—Ցայտարարութիւններ։

„Վարժարանի“ տարեկան գինն է հինդ ր. տարին սկսում է օգոստոսից և տևում է մինչև յունիսը։

Առարգրուել կարելի է խմբագրութեան գրասենեակում, պ. Գատուրեանի խանութում և Վ. Շահվերդեանի պատկերատում։

ՕԳՈՍՏՈՍ ԱՄՍԻ ՄԷԿԻՑ

ՍԿՍԵՑ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԵԼ ՎԻԵՆՆԱՅՈՒՄ

L'ORIENTAL

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԹԵՐԹԸ, ԱՄԻՍԸ ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՄ։

„Ժուրնալ դ'Օրիան“ լրագրի հին բաժանորդներին դադարեցրած թերթի տեղ կուղարկվի այդ նոր հրատարակութիւնը։

„L'Oriental“ թերթի տարեկան գինը 8 րուբլ է, կէս տարվանը 4 րուբլ։

Գումարկարելի է „ՄՇԱԿի“ խմբագրութեան մէջ, կամ ուղղակի վիեննայում գիմելով Հեռևալ հասցէով. Vienne (Autriche) M. F. Salles I. Neuer Markt 9.

Մ ի ջ ի փ ո ղ ո ց, կ ա թ ո լ ի կ ե ա կ ա յ ա փ ո ղ ո ց ի ա ն կ ի ւ ն № 13.

Ամէն էժան, քան թէ ուրիշ տեղ ծախվում են. ՎԻԵՆՆԱՑԻ ՄԵԲԵԼ, ամենայն տեսակ, Ֆրանսիական և անգլիական երկաթէ ԿՐԱՎԱՔՆԵՐ 8—30 ր., չամադաններ 250—25 ր., սակէօյաժներ 1. 30—12 ր., ս ո ւ ն դ ո ւ կ ն ե ր ձանապարհի 6—35 ր., մարմանդներ (шербецы) 6—25 ր., ս ա մ օ վ ա ր ն ե ր 60 կ.—1.25 ֆունտը., կուխոնների պղնձէ ամաններ, գնումնեհայի երկաթէ էմալով ամաններ. ս ա մ ի վ ա յ ն ի կ ն ե ր մ ր ա մ օ ր ն ի 38 ր.—75 ր., հրացաններ երկու լուլանի 6—32 ր., ռ ե վ ո լ վ ե ր ն ե ր ամենայն տեսակ 3. 50—30 ր., պատրոններ. (գուլաններ) բէլգիայի, սիգար Ռենգարդի Ֆաբրիկից. պապիրոս և Թամբաքու կուշնարօվի գլխի պապիրոզի. 5,000 ՖՈՒՆՏ ԹԷՅ (չայ) ԽԳ. ՊԱՊՈՎՆԵՐԻ, բրիկվիա. (սուխար չայու և կաֆէի) էլեկտր. կօֆէ էլեկտրի և Մբիեքսանի. գնատրքութեամբ 40—1 ր. 25 կ. հայելիներ ամենայն տեսակ 28 կ.—240 ր., պ ր ո թ կ ա յ գինեփաձանների, հանքային և գարեջրի (для зельтерскихъ водъ и пива) զուլեռուկ (шухъ), պատրոններ տամպարի և չայու, դանակ չանգալ գանազան Ֆաբրիկանների 1 ր. 20 կ.—25 ր. գունժինը. գլուկոմետներ 1 ր. 80 կ.—5—60 կ. գանակ ջիբի 1—60 կ.—12 ր., դանակ հայի 20 կ.—1 ր., հատ, կուխոնի 1—40 մինչև 3—20 կ. պրիորդ. մի կոպէյկ մաշինայ. Անգլիական ուլթռներ, Բրիտանիայի չայնիկներ, կաֆէնիներ ամենայն տեսակ, ջազոցներ կաֆէի համար, Ֆիլտեր—ջուր մաքրելու, կրեամել կաթօրկէն 18 կ., վաքս Ֆրանսիայի գոհար, Ֆետրի փոշի, կանվերտաներ, սուրգուչ, մատիտ, գրիչ երկաթէ, գրչակոթ, քարետախտակ, Թանաք, Թանաքամաններ, պրեսպապիեներ, դդումներ սեզոնի և չայու Ֆրաժէ, վարշավի և բրիտանիայի գուժիներ 1—50 կ. մինչև 12 ր., և չայու 45 կ.—5 ր., չամիշկէք 45 կ.—5 ր., շամադաններ ամէն տեսակ 25 կ.—12 ր. Ջոխա, պոլսահիշկներ վարշավու, ՌԵՁԻՆԻ ԿԱԼՕՇՆԵՐ, ամէն տեսակ, գուլբաններ կանանց և մանրկերաց 15 կ.—50 կ. Ջոխա, շապիկներ, մանրկերաց գուլսաներ, գոնաներ 35 կ.—4—50 կ., հատ, ունձրևի և շոքի. սանդրեր շերմայու ոսկորէ, գուտապերչոի և փայտէ, շշտահաններ գլխի, շորի, սատկի, պոլի և կարաի համար. չուլքի Թէկ (бумага) մատակի կօշի և շալէ (гарусъ) Ֆէլշատկէք մատրկերաց և կանանց, պրատաններ, քիսաներ, պապիրոսի ամաններ և մանր գոյնաեռկրնի ապրանքներ, սատան ամէն տեսակ 3 կ.,—30 կ., կոտր, հոտավէտ ջրեր, պուդրա, Գլիցերին ջրի քացախ, հոտավէտ պարարշոններ ԿԻԼԵՐԻ ԼԱԲՕՐԱՏՈՐԻՑ. և այլն և այլն և այլն։

Վաճառականներին առանձին պայմաններով և զիջումով վերոյիշեալ ապրանքներ մեծ քանակութեամբ մշտապէս գտնվում են ՄԻՒԱՑԵԼ ՏԸՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆՑԻ պահեստում. (въ складѣ) միջի փողոցում կաթոլիկոց փողոցի անկիւնում № 13.

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել հետևեալ հասցէով. Тифлисъ Михаилу Н. Теръ-Никогосову.

179—180

Մ ի ջ ի փ ո ղ ո ց, կ ա թ ո լ ի կ ե ա կ ա յ ա փ ո ղ ո ց ի ա ն կ ի ւ ն № 13.

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 29 Ноября 1882 года.

Типогр. Главн. Упр. Главнонач. гражд. час., Лор-Меликъ. ул. каз. д.

Fonds A.R.A.M

№ 223 Դեկտեմբերի 1 Հոր.-քշարթի 1882 ՏԱՄՆԱՄԻԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ Դեկտեմբերի 1 Հոր.-քշարթի № 223

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբլի
Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Յատկաբար գրվում են ուղղակի
Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից)։

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամէն լեզուով։

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ „ՄՇԱԿ“

ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ ԼՐԱԳԻՐ

(ՏԱՍՆ ԵՒ ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ)

ԱՌԱՋԻԿԱՑ **1883** ԹԻՒՆ

կը հրատարակվի նոյն դիրքով և նոյն պրոգրամայով

ՊՐՕԳՐԱՄ Ա

I. ՏԷՐՈՒԹԻԱՆ ԿԱՐԴԱՊՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։ II. ԱՌԱՋՆՈՐԴՈՂ ԾՈԴՈՒԱԾՔՆԵՐ։ III. ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ *Ընդհանուր յօդուածներ, Թղթակցութիւններ, լուրեր։* IV. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ *Ընդհանուր յօդուածներ, Թղթակցութիւններ, լուրեր։* V. ԽԱՒՆ ԼՈՒՐԵՐ։ VI. ՀԵՒԱԴԻՐՆԵՐ։ VII. ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ *Ֆելիետոն, վէպեր, ինքնուրոյն և թարգմանական յօդուածներ դիտութեան ամէն ճիւղերից, Թղթակցութիւններ։* VIII. ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆ։ Տարեկան 10 րուբլի, վեց ամսվայ 6 րուբլի, իւրաքանչիւր ամսվայ 1 րուբլի։
ՀԱՏՈՒԿ համարները 5 կոպէկի։
ՀԱՍՑԷՆ։ *Тифлисъ, редакція «Мшакъ.»*

Խմբագիր—Հրատարակող ԴՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ *Ներքին լուրեր*—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ *Նամակ Թիւրքիայից։ Արտաքին լուրեր*—ԽԱՒՆ ԼՈՒՐԵՐ։—ՀԵՒԱԴԻՐՆԵՐ։—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ *Լուր բնաւ*

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

«Кавказъ» լրագիրը յայտնում է որ սխալմամբ գրել էր թէ Թիֆլիսի քաղաքային դումայի համար նոր ընտրված 72 ձայնատուներից 60 հոգի հայ են։ Լրագիրը ուղղում է այժմ իր արած սխալը, յայտնելով որ այդ 60 ձայնատուներից միայն 56 հոգի հայ են, իսկ 4 հոգի լինելով հայ-կաթոլիկ, պէտք է համարել նրանց վրացիների թւում, որովհետև հայ-կաթոլիկ են։ Առաջին հաշւից երեսից որ նոր ընտրված ձայնատուներն թւում 5 հոգի վրացիներ էին, այժմ յայտնվում է որ վրացիները 9 հոգի են։

—

ԷՋՄԻԱՁՆԻՑ *քժիշկ Տէր-Գրիգորեանց* հեռագրում է մեզ հետևեալը։ «Կ. Պօլսից պ. Ալվազեանի այսօրեայ բերած 28 մանուկներից Գէորգեան Եմմարան անդադրելու համար, կարողացան ընդունել միայն 9 հոգի, մնացած 19 մանուկներին Ալվազեանին առաջարկվեցաւ յետ տանել իրանց հայրենիքը։ Բայց չարաչի երեկոյեան, 27-ին նոյեմբերի, ու. Ալվազեան չընդունված երեխաներին Էջմիածնում անխնամ թողնելով, ինքն յանկարծակի ճանապարհ ընկաւ դէպի Թիֆլիս։ Պատուիրներից չորս հոգին, ամենահամակարծներից, նոյեմբերի 28-ին չսպասելին ճանապարհ ընկնել դէպի Երևան, յոյս ունենալով Ալվազեանին դեռ ևս հասնելու այդ քաղաքում, բայց նա արդէն այդտեղ չէր։ Երեխաները հետագրով դիմեցին Թիֆլիսի թիւրքաց հիւպատոսին խնդրելով նրան տարածել Ալվազեանին վերադառնալ Էջմիածին, քանի որ նա բարոյապէս պարտաւոր է յետ տանել նրանց իրանց հայրենիքը։ Նոյնանման գանգատով դիմեցին մանուկները և Էջմիածնի Սինօդին։ Այդ եղելութեան մասին հաղորդված է և կ. Պօլսի հայոց պատրիարքարանին և տեղական իշխանութիւններին և ազգականներին։ Եթէ հայոց հասարակութիւնը չը հոգայ մանուկների մասին, նրանք այստեղ կը մնան բարոյապէս և ֆիզիկապէս»։

—

«Голосъ» լրագրում կարդում ենք հետևեալը։ Մինչ այժմ Հիւսիսային Կովկասի ամբողջ աղքատախութիւնը աղբ թագաւորական մագազիններից էր առնում տուգին 51 կոպէկ վաճառքով։ Գանձարանը այդ հանգամանքում մեծ ծախսեր էր անում աղի մագազիններն և մանաւանդ աղի փոխադրութեան վրա աղի մագազիններում, որոնց գոյութիւնը բացատրվում էր նրանով, որ աղ վաճառելու համար մանուսար ձեռնարկողներ չը կային Հիւսիսային Կովկասում։ Աղի վրա եղած ակցիզը ոչնչացնելուց յետոյ, աղի մանուսար առևտուրը Հիւսիսային Կովկասում սկսեց մեծ աջողութեամբ զարգանալ։ Այդ հիման վրա, ինչպէս մեզ հաղորդում են, Կովկասի քաղաքական մասի կառավարչապետ իշխան Դոնդուկով-Կորսակով, պետական կայքերի մինիստրի միջոցով առաջարկութիւն ներկայացրեց մինիստրներին մանուսաժողովին այն բանի մասին, որ, աչքի առաջ ունենալով գանձարանի շահերը Հիւսիսային Կովկասում, հարկաւոր է թագաւորական աղի մագազինները փակել. բայց որ այդ կարգադրութիւնը սկզբից չառ դժուարութիւնն մէջ չը գցէ երկրի ազգաբնակութիւնը, որ կամենում է աղ ձեռք բերել, մագազինները միանգամից չը փակել, այլ կամաց կամաց, փակելով այժմ այնպիսի մագազիններ, որոնց մէջ, աղի ազատ վաճառականութեան տարածվելու պատճառով, կարևոր աւելի չը կայ։ Թագաւորական աղի մագազինները փակելուց յետոյ Հիւսիսային Կովկասում, կը գադարի աղի փոխադրութիւնը վերայիշեալ մագազիններում։ Մի և նոյն ժամանակ, իշխան Դոնդուկով-Կորսակով միջնորդից պետական կայքերի մինիստրութեան մօտ, որ այդ վերջինը թոյլ տայ Հիւսիսային Կովկասի քնակիչներին, թագաւորական մագազիններում աղի փոխադրութիւնը վերացնելուց և կազակների դրծադրութեան համար անհրաժեշտ աղի քանակութիւնն թողնելուց յետոյ, մնացած աղի ազատ պաշարները ծախել պուդը 10 կոպէկով, դրծածութեան այդ անհրաժեշտ առարկան կարելոյն չափ էժանացնելու համար։

—

«Моск. Телеграфъ» լրագրում կարդում ենք հետևեալը։ Կովկասի քաղաքական մասի գլխաւոր կառավարչապետ իշխան Դոնդուկով-Կորսակովի ենթադրութիւնները, որը այժմ Պետերբուրգում է գտնվում և որը նպատակ ունի ներկայացնել մի շարք իր մշակած նախագծերի, որոնք վերաբերում են երան յանձնված երկրի կազմակերպութեանը, հետևեալ գլխաւոր հիմունքներն ունեն. 1) Կովկասի քաղաքական մասի գլխաւոր կառավարչապետի կոչումը անվտանգ է մնում, և այդ կոչումն ունեցող անձը գեներալ-նահանգապետներին յատկացնել իրաւունքներն ունի, և, բացի դրանից առաջնորդվում է առանձին հրահանգներով և լիազօրութիւններով, որ կը առանց նա այդ պաշտօնի վրա նշանակվելու ժամանակ. 2) առեղծվում է գլխաւոր կառավարչապետի օգնականի նոր պաշտօն, այն պատճառով, որ գլխաւոր կառավարչապետը չառ բազադրեալ պարտականութիւններ ունի և որը միաժամանակ Կովկասեան զօրքի գլխաւոր հրամանատար է. 3) զանազան տեսչութիւնների բոլոր առանձին վարչութիւնները ենթարկվում են և յարաբերութիւններ ունեն անմիջապէս մինիստրութիւնների հետ, որոնց որ պատկանում են. 4) պետական գործերը չառաւել կարգի բերելու և առանաւորակ գիւղացիների կազմակերպութեան համար ենթադրված է հիմնել գիւղական գործերի վերաբերեալ առանձին յանձնաժողով. 5) Զմանսէի գործերը կանոնաւորելու համար Անդրկովկասում, նրա իմձված և անորոշ դրութեան պատճառով, ենթադրված է կալվել առանձին գիտութիւն, վերջապէս իր նախկին հնչակի բարձրութեան հասնելու, մնձ հրաւէրը դէպի քաջ գործ!

Ե՛ւ այս անգամ երկին, նոր անաջողութիւն։

Ջնջված, միօրինակ, անագրգռ մի գիր, առանց մի իսկական ազդեցութեան երկրի վրա և ոչ առաւել տարբերութեան ծագումն անգամ։

Ե՛ւ այսպէս երկու անգամ ամենաարեւաստիկ հանդամանքների բաղդը Լոռի Բլանին, այն բաղդերի, որոնք բարձրացնում են մի մարդուն մի կատակարգութեան գլուխ, առանց բան նշանակել նրան դեկավար տէրութեան, երկու անգամ նա Լոռի Բլանը թողնում է ձեռքից աջող պատեհը։

Վճռական երկու մնձ ժամերում կրկնակի անյաջողութիւն!

Այո, մի պակասութիւն, գուցէ հազա կամ բնաւորութեան մի ակառ պատճառած լինէր այդպիսի թոյլութիւններ գործունէութեան բոլորնեում։ Ինչպէս մի հանճար, որը այդ տատիճանի փարթամ եռանդով գործացած էր այնքան յոյսեր ծնեցնելու համար, իրեն անկարող ցոյց տուց այն բոլորեում, երբ պիտի նոցա իրագործութիւնը։

Լոռի Բլանը պետական մարդ չէր, որը գործին ծարաւ առիթին սպասում լինէր։

Բայց գուցէ նոյն սիրտը չառերին ամենագրաւական թուաց. գուցէ նրա մեծութիւնը մնձ մասամբ նրա սրտի մեղմութեան մէջ իր բանը անէ?

—

Լոռի Բլանը պատկանում էր իր ծնունդով այն բարժաւորական կարգին, որին նա այնքան հարուածել է. իր մօր կողմից մինչև անգամ ազնուական արիւն էր հոսընում իր երակների մէջ։

Նրա նախնիքները, պապը և հայրը վաճառականներ էին։ Սարատովի իշխանութեան ժամանակ, 1793-ին, նրա պապը, իսանվեած լինելով քաղաքական գործերի մէջ, երեսացաւ մինչև անգամ գործարական գաղտարանի առջև, որը նրան կանչացրեց գաղտագրութեան։

Լ. Բլանի հայրը, պսակվելով ազնուականի աղջկայ հետ, որը նոյնպէս անձնատուր էր Նապօլէօն I-ին, որքան իր եղբայրը նորա անհաչտ թշնամին, կապեց իր բաղդը Յունիսի Բօնապարտի բաղդի հետ, որին նա հետևեց Սարտինիա որպէս ֆինանսների գլխաւոր ինսպեկտոր։

Այնտեղ, Մադրիդում ծնվեց Լոռի Բլանը, 28 հոկտ. 1811, որպէս պիտում է նրա ամենամօտ կենսագրող Լոռի Ֆէօ և ոչ 1813, որպէս չատերը կարծում են։

1814 թ. մնձ փոթորիկը, որը Նապօլէօնի կայսրութեան վերջ տուեց, ձգեց ամեն տեղ ցրված Ֆրանսիացիներին կրկին Ֆրանսիայի գիրկը։ Բարձր աստիճաններից չատերը ընկան. Լոռի Բլանը, հետևելով իր հօր, տարուեց Կօրսիկա, իր նախնիների տունը, որը կղզին երբէք թողած չէր։

Թէ Սարտինիայի քաղցր կլիման և թէ Կօրսիկայի ժայռոտ բնութիւնը թողել էին իրանց հետքերը Լոռի Բլանի բնաւորութեան մէջ։ Բանաստեղծական երեակայութիւն, տաք ճարտարախոսութիւն, ճոխ խօսուածքը և երաժշտական ամփոփուկ ձայնը,—այդ ամենը յիշեցնում էր մի ժամանակ, որ Լոռի Բլանը աչքառնչ էր եկել տաք և արևոտ երկրի մէջ—Կասկած չը կայ, որ Կօրսիկա պատրաստել է նրան հետևեալ գործունէութեան համար։

Fonds A.R.A.M

Fonds A.R.A.M

(ЗАКАЗНАЯ КОРРЕСПОНДЕНЦІЯ) աստղա-
տեսի (Ղարսի նահանգ) աստղագիտական դի-
տարանի տնօրեն Ա. Ֆեոդորովի ղեկավարու-
թեամբ 1882 թ. մարտի 15-ին սկսել է դի-
տումներ կատարել Հալլեյի գիսավորի վրա:
Գիսավորը 17-ին դիտվել է նաև Ալեքսանդ-
րիայի աստղադիտարանում: Ֆեոդորովի
դիտումներից հետևում է, որ գիսավորի
պոչի երկարությունը 12-ին հասել է 3
միլիոն վերստի, իսկ լայնությունը՝ 1
միլիոն վերստի: Գիսավորի միջուկը
մարտի 19-ին անցել է Երկրի ուղեծրի
հարթությունը և 17-ին հասել է իր
ամենամոտ դիրքին Արեգակից: Ֆեոդո-
րովի կարծիքով, գիսավորի պոչի ձևա-
փոխությունները կարելի է բացատրել
Արեգակի ջերմության ազդեցությամբ:
Գիսավորի միջուկի ուղեծրի տարրերը
հետևյալն են՝ 1) անցումը Արեգակի
միջով՝ մարտի 12-ին ժամը 1-ին 52
րոպե 30 վայրկյան, 2) ուղեծրի հարթու-
թյան թեքությունը դեպի էկլիպտիկան՝
162°, 3) ուղեծրի կիսամեծ առանցքը՝
0,5868, 4) ուղեծրի էքսցենտրիսիտետը՝
0,9673, 5) Արեգակից ամենամոտ հեռա-
վորությունը՝ 0,0192, 6) ուղեծրի շրջա-
նառության ժամանակը՝ 75 տարի 6 ամիս
և 7 օր:

Ա. Ֆեոդորովի դիտումներից հետևում
է նաև, որ գիսավորի պոչի ձևափոխու-
թյունները կարելի է բացատրել Արեգա-
կի ջերմության ազդեցությամբ: Գիսավո-
րի պոչի ձևափոխությունները ուսումնա-
սիրելու համար Ֆեոդորովը կազմել է
հատուկ ծրագիր, որի համաձայն դիտում-
ները պետք է կատարվեն հետևյալ կար-
գով. 1) գիսավորի պոչի ուղղությունը
Արեգակի նկատմամբ, 2) պոչի երկարու-
թյունը, 3) պոչի լայնությունը, 4) պոչի
ուղղությունը Արեգակի նկատմամբ, 5)
պոչի երկարությունը, 6) պոչի լայնու-
թյունը, 7) պոչի ուղղությունը Արեգա-
կի նկատմամբ, 8) պոչի երկարությունը,
9) պոչի լայնությունը, 10) պոչի ուղղու-
թյունը Արեգակի նկատմամբ, 11) պոչի
երկարությունը, 12) պոչի լայնությունը,
13) պոչի ուղղությունը Արեգակի նկատ-
մամբ, 14) պոչի երկարությունը, 15) պոչի
լայնությունը, 16) պոչի ուղղությունը
Արեգակի նկատմամբ, 17) պոչի երկարու-
թյունը, 18) պոչի լայնությունը, 19) պոչի
ուղղությունը Արեգակի նկատմամբ, 20)
պոչի երկարությունը, 21) պոչի լայնու-
թյունը, 22) պոչի ուղղությունը Արեգա-
կի նկատմամբ, 23) պոչի երկարությունը,
24) պոչի լայնությունը, 25) պոչի ուղղու-
թյունը Արեգակի նկատմամբ, 26) պոչի
երկարությունը, 27) պոչի լայնությունը,
28) պոչի ուղղությունը Արեգակի նկատ-
մամբ, 29) պոչի երկարությունը, 30) պոչի
լայնությունը, 31) պոչի ուղղությունը
Արեգակի նկատմամբ, 32) պոչի երկարու-
թյունը, 33) պոչի լայնությունը, 34) պոչի
ուղղությունը Արեգակի նկատմամբ, 35)
պոչի երկարությունը, 36) պոչի լայնու-
թյունը, 37) պոչի ուղղությունը Արեգա-
կի նկատմամբ, 38) պոչի երկարությունը,
39) պոչի լայնությունը, 40) պոչի ուղղու-
թյունը Արեգակի նկատմամբ, 41) պոչի
երկարությունը, 42) պոչի լայնությունը,
43) պոչի ուղղությունը Արեգակի նկատ-
մամբ, 44) պոչի երկարությունը, 45) պոչի
լայնությունը, 46) պոչի ուղղությունը
Արեգակի նկատմամբ, 47) պոչի երկարու-
թյունը, 48) պոչի լայնությունը, 49) պոչի
ուղղությունը Արեգակի նկատմամբ, 50)
պոչի երկարությունը, 51) պոչի լայնու-
թյունը, 52) պոչի ուղղությունը Արեգա-
կի նկատմամբ, 53) պոչի երկարությունը,
54) պոչի լայնությունը, 55) պոչի ուղղու-
թյունը Արեգակի նկատմամբ, 56) պոչի
երկարությունը, 57) պոչի լայնությունը,
58) պոչի ուղղությունը Արեգակի նկատ-
մամբ, 59) պոչի երկարությունը, 60) պոչի
լայնությունը, 61) պոչի ուղղությունը
Արեգակի նկատմամբ, 62) պոչի երկարու-
թյունը, 63) պոչի լայնությունը, 64) պոչի
ուղղությունը Արեգակի նկատմամբ, 65)
պոչի երկարությունը, 66) պոչի լայնու-
թյունը, 67) պոչի ուղղությունը Արեգա-
կի նկատմամբ, 68) պոչի երկարությունը,
69) պոչի լայնությունը, 70) պոչի ուղղու-
թյունը Արեգակի նկատմամբ, 71) պոչի
երկարությունը, 72) պոչի լայնությունը,
73) պոչի ուղղությունը Արեգակի նկատ-
մամբ, 74) պոչի երկարությունը, 75) պոչի
լայնությունը, 76) պոչի ուղղությունը
Արեգակի նկատմամբ, 77) պոչի երկարու-
թյունը, 78) պոչի լայնությունը, 79) պոչի
ուղղությունը Արեգակի նկատմամբ, 80)
պոչի երկարությունը, 81) պոչի լայնու-
թյունը, 82) պոչի ուղղությունը Արեգա-
կի նկատմամբ, 83) պոչի երկարությունը,
84) պոչի լայնությունը, 85) պոչի ուղղու-
թյունը Արեգակի նկատմամբ, 86) պոչի
երկարությունը, 87) պոչի լայնությունը,
88) պոչի ուղղությունը Արեգակի նկատ-
մամբ, 89) պոչի երկարությունը, 90) պոչի
լայնությունը, 91) պոչի ուղղությունը
Արեգակի նկատմամբ, 92) պոչի երկարու-
թյունը, 93) պոչի լայնությունը, 94) պոչի
ուղղությունը Արեգակի նկատմամբ, 95)
պոչի երկարությունը, 96) պոչի լայնու-
թյունը, 97) պոչի ուղղությունը Արեգա-
կի նկատմամբ, 98) պոչի երկարությունը,
99) պոչի լայնությունը, 100) պոչի ուղղու-
թյունը Արեգակի նկատմամբ, 101) պոչի
երկարությունը, 102) պոչի լայնությունը,
103) պոչի ուղղությունը Արեգակի նկատ-
մամբ, 104) պոչի երկարությունը, 105) պոչի
լայնությունը, 106) պոչի ուղղությունը
Արեգակի նկատմամբ, 107) պոչի երկարու-
թյունը, 108) պոչի լայնությունը, 109) պոչի
ուղղությունը Արեգակի նկատմամբ, 110)
պոչի երկարությունը, 111) պոչի լայնու-
թյունը, 112) պոչի ուղղությունը Արեգա-
կի նկատմամբ, 113) պոչի երկարությունը,
114) պոչի լայնությունը, 115) պոչի ուղղու-
թյունը Արեգակի նկատմամբ, 116) պոչի
երկարությունը, 117) պոչի լայնությունը,
118) պոչի ուղղությունը Արեգակի նկատ-
մամբ, 119) պոչի երկարությունը, 120) պոչի
լայնությունը, 121) պոչի ուղղությունը
Արեգակի նկատմամբ, 122) պոչի երկարու-
թյունը, 123) պոչի լայնությունը, 124) պոչի
ուղղությունը Արեգակի նկատմամբ, 125)
պոչի երկարությունը, 126) պոչի լայնու-
թյունը, 127) պոչի ուղղությունը Արեգա-
կի նկատմամբ, 128) պոչի երկարությունը,
129) պոչի լայնությունը, 130) պոչի ուղղու-
թյունը Արեգակի նկատմամբ, 131) պոչի
երկարությունը, 132) պոչի լայնությունը,
133) պոչի ուղղությունը Արեգակի նկատ-
մամբ, 134) պոչի երկարությունը, 135) պոչի
լայնությունը, 136) պոչի ուղղությունը
Արեգակի նկատմամբ, 137) պոչի երկարու-
թյունը, 138) պոչի լայնությունը, 139) պոչի
ուղղությունը Արեգակի նկատմամբ, 140)
պոչի երկարությունը, 141) պոչի լայնու-
թյունը, 142) պոչի ուղղությունը Արեգա-
կի նկատմամբ, 143) պոչի երկարությունը,
144) պոչի լայնությունը, 145) պոչի ուղղու-
թյունը Արեգակի նկատմամբ, 146) պոչի
երկարությունը, 147) պոչի լայնությունը,
148) պոչի ուղղությունը Արեգակի նկատ-
մամբ, 149) պոչի երկարությունը, 150) պոչի
լայնությունը, 151) պոչի ուղղությունը
Արեգակի նկատմամբ, 152) պոչի երկարու-
թյունը, 153) պոչի լայնությունը, 154) պոչի
ուղղությունը Արեգակի նկատմամբ, 155)
պոչի երկարությունը, 156) պոչի լայնու-
թյունը, 157) պոչի ուղղությունը Արեգա-
կի նկատմամբ, 158) պոչի երկարությունը,
159) պոչի լայնությունը, 160) պոչի ուղղու-
թյունը Արեգակի նկատմամբ, 161) պոչի
երկարությունը, 162) պոչի լայնությունը,
163) պոչի ուղղությունը Արեգակի նկատ-
մամբ, 164) պոչի երկարությունը, 165) պոչի
լայնությունը, 166) պոչի ուղղությունը
Արեգակի նկատմամբ, 167) պոչի երկարու-
թյունը, 168) պոչի լայնությունը, 169) պոչի
ուղղությունը Արեգակի նկատմամբ, 170)
պոչի երկարությունը, 171) պոչի լայնու-
թյունը, 172) պոչի ուղղությունը Արեգա-
կի նկատմամբ, 173) պոչի երկարությունը,
174) պոչի լայնությունը, 175) պոչի ուղղու-
թյունը Արեգակի նկատմամբ, 176) պոչի
երկարությունը, 177) պոչի լայնությունը,
178) պոչի ուղղությունը Արեգակի նկատ-
մամբ, 179) պոչի երկարությունը, 180) պոչի
լայնությունը, 181) պոչի ուղղությունը
Արեգակի նկատմամբ, 182) պոչի երկարու-
թյունը, 183) պոչի լայնությունը, 184) պոչի
ուղղությունը Արեգակի նկատմամբ, 185)
պոչի երկարությունը, 186) պոչի լայնու-
թյունը, 187) պոչի ուղղությունը Արեգա-
կի նկատմամբ, 188) պոչի երկարությունը,
189) պոչի լայնությունը, 190) պոչի ուղղու-
թյունը Արեգակի նկատմամբ, 191) պոչի
երկարությունը, 192) պոչի լայնությունը,
193) պոչի ուղղությունը Արեգակի նկատ-
մամբ, 194) պոչի երկարությունը, 195) պոչի
լայնությունը, 196) պոչի ուղղությունը
Արեգակի նկատմամբ, 197) պոչի երկարու-
թյունը, 198) պոչի լայնությունը, 199) պոչի
ուղղությունը Արեգակի նկատմամբ, 200)
պոչի երկարությունը, 201) պոչի լայնու-
թյունը, 202) պոչի ուղղությունը Արեգա-
կի նկատմամբ, 203) պոչի երկարությունը,
204) պոչի լայնությունը, 205) պոչի ուղղու-
թյունը Արեգակի նկատմամբ, 206) պոչի
երկարությունը, 207) պոչի լայնությունը,
208) պոչի ուղղությունը Արեգակի նկատ-
մամբ, 209) պոչի երկարությունը, 210) պոչի
լայնությունը, 211) պոչի ուղղությունը
Արեգակի նկատմամբ, 212) պոչի երկարու-
թյունը, 213) պոչի լայնությունը, 214) պոչի
ուղղությունը Արեգակի նկատմամբ, 215)
պոչի երկարությունը, 216) պոչի լայնու-
թյունը, 217) պոչի ուղղությունը Արեգա-
կի նկատմամբ, 218) պոչի երկարությունը,
219) պոչի լայնությունը, 220) պոչի ուղղու-
թյունը Արեգակի նկատմամբ, 221) պոչի
երկարությունը, 222) պոչի լայնությունը,
223) պոչի ուղղությունը Արեգակի նկատ-
մամբ, 224) պոչի երկարությունը, 225) պոչի
լայնությունը, 226) պոչի ուղղությունը
Արեգակի նկատմամբ, 227) պոչի երկարու-
թյունը, 228) պոչի լայնությունը, 229) պոչի
ուղղությունը Արեգակի նկատմամբ, 230)
պոչի երկարությունը, 231) պոչի լայնու-
թյունը, 232) պոչի ուղղությունը Արեգա-
կի նկատմամբ, 233) պոչի երկարությունը,
234) պոչի լայնությունը, 235) պոչի ուղղու-
թյունը Արեգակի նկատմամբ, 236) պոչի
երկարությունը, 237) պոչի լայնությունը,
238) պոչի ուղղությունը Արեգակի նկատ-
մամբ, 239) պոչի երկարությունը, 240) պոչի
լայնությունը, 241) պոչի ուղղությունը
Արեգակի նկատմամբ, 242) պոչի երկարու-
թյունը, 243) պոչի լայնությունը, 244) պոչի
ուղղությունը Արեգակի նկատմամբ, 245)
պոչի երկարությունը, 246) պոչի լայնու-
թյունը, 247) պոչի ուղղությունը Արեգա-
կի նկատմամբ, 248) պոչի երկարությունը,
249) պոչի լայնությունը, 250) պոչի ուղղու-
թյունը Արեգակի նկատմամբ, 251) պոչի
երկարությունը, 252) պոչի լայնությունը,
253) պոչի ուղղությունը Արեգակի նկատ-
մամբ, 254) պոչի երկարությունը, 255) պոչի
լայնությունը, 256) պոչի ուղղությունը
Արեգակի նկատմամբ, 257) պոչի երկարու-
թյունը, 258) պոչի լայնությունը, 259) պոչի
ուղղությունը Արեգակի նկատմամբ, 260)
պոչի երկարությունը, 261) պոչի լայնու-
թյունը, 262) պոչի ուղղությունը Արեգա-
կի նկատմամբ, 263) պոչի երկարությունը,
264) պոչի լայնությունը, 265) պոչի ուղղու-
թյունը Արեգակի նկատմամբ, 266) պոչի
երկարությունը, 267) պոչի լայնությունը,
268) պոչի ուղղությունը Արեգակի նկատ-
մամբ, 269) պոչի երկարությունը, 270) պոչի
լայնությունը, 271) պոչի ուղղությունը
Արեգակի նկատմամբ, 272) պոչի երկարու-
թյունը, 273) պոչի լայնությունը, 274) պոչի
ուղղությունը Արեգակի նկատմամբ, 275)
պոչի երկարությունը, 276) պոչի լայնու-
թյունը, 277) պոչի ուղղությունը Արեգա-
կի նկատմամբ, 278) պոչի երկարությունը,
279) պոչի լայնությունը, 280) պոչի ուղղու-
թյունը Արեգակի նկատմամբ, 281) պոչի
երկարությունը, 282) պոչի լայնությունը,
283) պոչի ուղղությունը Արեգակի նկատ-
մամբ, 284) պոչի երկարությունը, 285) պոչի
լայնությունը, 286) պոչի ուղղությունը
Արեգակի նկատմամբ, 287) պոչի երկարու-
թյունը, 288) պոչի լայնությունը, 289) պոչի
ուղղությունը Արեգակի նկատմամբ, 290)
պոչի երկարությունը, 291) պոչի լայնու-
թյունը, 292) պոչի ուղղությունը Արեգա-
կի նկատմամբ, 293) պոչի երկարությունը,
294) պոչի լայնությունը, 295) պոչի ուղղու-
թյունը Արեգակի նկատմամբ, 296) պոչի
երկարությունը, 297) պոչի լայնությունը,
298) պոչի ուղղությունը Արեգակի նկատ-
մամբ, 299) պոչի երկարությունը, 300) պոչի
լայնությունը, 301) պոչի ուղղությունը
Արեգակի նկատմամբ, 302) պոչի երկարու-
թյունը, 303) պոչի լայնությունը, 304) պոչի
ուղղությունը Արեգակի նկատմամբ, 305)
պոչի երկարությունը, 306) պոչի լայնու-
թյունը, 307) պոչի ուղղությունը Արեգա-
կի նկատմամբ, 308) պոչի երկարությունը,
309) պոչի լայնությունը, 310) պոչի ուղղու-
թյունը Արեգակի նկատմամբ, 311) պոչի
երկարությունը, 312) պոչի լայնությունը,
313) պոչի ուղղությունը Արեգակի նկատ-
մամբ, 314) պոչի երկարությունը, 315) պոչի
լայնությունը, 316) պոչի ուղղությունը
Արեգակի նկատմամբ, 317) պոչի երկարու-
թյունը, 318) պոչի լայնությունը, 319) պոչի
ուղղությունը Արեգակի նկատմամբ, 320)
պոչի երկարությունը, 321) պոչի լայնու-
թյունը, 322) պոչի ուղղությունը Արեգա-
կի նկատմամբ, 323) պոչի երկարությունը,
324) պոչի լայնությունը, 325) պոչի ուղղու-
թյունը Արեգակի նկատմամբ, 326) պոչի
երկարությունը, 327) պոչի լայնությունը,
328) պոչի ուղղությունը Արեգակի նկատ-
մամբ, 329) պոչի երկարությունը, 330) պոչի
լայնությունը, 331) պոչի ուղղությունը
Արեգակի նկատմամբ, 332) պոչի երկարու-
թյունը, 333) պոչի լայնությունը, 334) պոչի
ուղղությունը Արեգակի նկատմամբ, 335)
պոչի երկարությունը, 336) պոչի լայնու-
թյունը, 337) պոչի ուղղությունը Արեգա-
կի նկատմամբ, 338) պոչի երկարությունը,
339) պոչի լայնությունը, 340) պոչի ուղղու-
թյունը Արեգակի նկատմամբ, 341) պոչի
երկարությունը, 342) պոչի լայնությունը,
343) պոչի ուղղությունը Արեգակի նկատ-
մամբ, 344) պոչի երկարությունը, 345) պոչի
լայնությունը, 346) պոչի ուղղությունը
Արեգակի նկատմամբ, 347) պոչի երկարու-
թյունը, 348) պոչի լայնությունը, 349) պոչի
ուղղությունը Արեգակի նկատմամբ, 350)
պոչի երկարությունը, 351) պոչի լայնու-
թյունը, 352) պոչի ուղղությունը Արեգա-
կի նկատմամբ, 353) պոչի երկարությունը,
354) պոչի լայնությունը, 355) պոչի ուղղու-
թյունը Արեգակի նկատմամբ, 356) պոչի
երկարությունը, 357) պոչի լայնությունը,
358) պոչի ուղղությունը Արեգակի նկատ-
մամբ, 359) պոչի երկարությունը, 360) պոչի
լայնությունը, 361) պոչի ուղղությունը
Արեգակի նկատմամբ, 362) պոչի երկարու-
թյունը, 363) պոչի լայնությունը, 364) պոչի
ուղղությունը Արեգակի նկատմամբ, 365)
պոչի երկարությունը, 366) պոչի լայնու-
թյունը, 367) պոչի ուղղությունը Արեգա-
կի նկատմամբ, 368) պոչի երկարությունը,
369) պոչի լայնությունը, 370) պոչի ուղղու-
թյունը Արեգակի նկատմամբ, 371) պոչի
երկարությունը, 372) պոչի լայնությունը,
373) պոչի ուղղությունը Արեգակի նկատ-
մամբ, 374) պոչի երկարությունը, 375) պոչի
լայնությունը, 376) պոչի ուղղությունը
Արեգակի նկատմամբ, 377) պոչի երկարու-
թյունը, 378) պոչի լայնությունը, 379) պոչի
ուղղությունը Արեգակի նկատմամբ, 380)
պոչի երկարությունը, 381) պոչի լայնու-
թյունը, 382) պոչի ուղղությունը Արեգա-
կի նկատմամբ, 383) պոչի երկարությունը,
384) պոչի լայնությունը, 385) պոչի ուղղու-
թյունը Արեգակի նկատմամբ, 386) պոչի
երկարությունը, 387) պոչի լայնությունը,
388) պոչի ուղղությունը Արեգակի նկատ-
մամբ, 389) պոչի երկարությունը, 390) պոչի
լայնությունը, 391) պոչի ուղղությունը
Արեգակի նկատմամբ, 392) պոչի երկարու-
թյունը, 393) պոչի լայնությունը, 394) պոչի
ուղղությունը Արեգակի նկատմամբ, 395)
պոչի երկարությունը, 396) պոչի լայնու-
թյունը, 397) պոչի ուղղությունը Արեգա-
կի նկատմամբ, 398) պոչի երկարությունը,
399) պոչի լայնությունը, 400) պոչի ուղղու-
թյունը Արեգակի նկատմամբ, 401) պոչի
երկարությունը, 402) պոչի լայնությունը,
403) պոչի ուղղությունը Արեգակի նկատ-
մամբ, 404) պոչի երկարությունը, 405) պոչի
լայնությունը, 406) պոչի ուղղությունը
Արեգակի նկատմամբ, 407) պոչի երկարու-
թյունը, 408) պոչի լայնությունը, 409) պոչի
ուղղությունը Արեգակի նկատմամբ, 410)
պոչի երկարությունը, 411) պոչի լայնու-
թյունը, 412) պոչի ուղղությունը Արեգա-
կի նկատմամբ, 413) պոչի երկարությունը,
414) պոչի լայնությունը, 415) պոչի ուղղու-
թյունը Արեգակի նկատմամբ, 416) պոչի
երկարությունը, 417) պոչի լայնությունը,
418) պոչի ուղղությունը Արեգակի նկատ-
մամբ, 419) պոչի երկարությունը, 420) պոչի
լայնությունը, 421) պոչի ուղղությունը
Արեգակի նկատմամբ, 422) պոչի երկարու-
թյունը, 423) պոչի լայնությունը, 424) պոչի
ուղղությունը Արեգակի նկատմամբ, 425)
պոչի երկարությունը, 426) պոչի լայնու-
թյունը, 427) պոչի ուղղությունը Արեգա-
կի նկատմամբ, 428) պոչի երկարությունը,
429) պոչի լայնությունը, 430) պոչի ուղղու-
թյունը Արեգակի նկատմամբ, 431) պոչի
երկարությունը, 432) պոչի լայնությունը,
433) պոչի ուղղությունը Արեգակի նկատ-
մամբ, 434) պոչի երկարությունը, 435) պոչի
լայնությունը, 436) պոչի ուղղությունը
Արեգակի նկատմամբ, 437) պոչի երկարու-
թյունը, 438) պոչի լայնությունը, 439) պոչի
ուղղությունը Արեգակի նկատմամբ, 440)
պոչի երկարությունը, 441) պոչի լայնու-
թյունը, 442) պոչի ուղղությունը Արեգա-
կի նկատմամբ, 443) պոչի երկարությունը,
444) պոչի լայնությունը, 445) պոչի ուղղու-
թյունը Արեգակի նկատմամբ, 446) պոչի
երկարությունը, 447) պոչի լայնությունը,
448) պոչի ուղղությունը Արեգակի նկատ-
մամբ, 449) պոչի երկարությունը, 450) պոչի
լայնությունը, 451) պոչի ուղղությունը
Արեգակի նկատմամբ, 452) պոչի երկարու-
թյունը, 453) պոչի լայնությունը, 454) պոչի
ուղղությունը Արեգակի նկատմամբ, 455)
պոչի երկարությունը, 456) պոչի լայնու-
թյունը, 457) պոչի ուղղությունը Արեգա-
կի նկատմամբ, 458) պոչի երկարությունը,
459) պոչի լայնությունը, 460) պոչի ուղղու-
թյունը Արեգակի նկատմամբ, 461) պոչի
երկարությունը, 462) պոչի լայնությունը,
463) պոչի ուղղությունը Արեգակի նկատ-
մամբ, 464) պոչի երկարությունը, 465) պոչի
լայնությունը, 466) պոչի ուղղությունը
Արեգակի նկատմամբ, 467) պոչի երկարու-
թյունը, 468) պոչի լայնությունը, 469) պոչի
ուղղությունը Արեգակի նկատմամբ, 470)
պոչի երկարությունը, 471) պոչի լայնու-
թյունը, 472) պոչի ուղղությունը Արեգա-
կի նկատմամբ, 473) պոչի երկարությունը,
474) պոչի լայնությունը, 475) պոչի ուղղու-
թյունը Արեգակի նկատմամբ, 476) պոչի
երկարությունը, 477) պոչի լայնությունը,
478) պոչի ուղղությունը Արեգակի նկատ-
մամբ, 479) պոչի երկարությունը, 480) պոչի
լայնությունը, 481) պոչի ուղղությունը
Արեգակի նկատմամբ, 482) պոչի երկարու-
թյունը, 483) պոչի լայնությունը, 484) պոչի
ուղղությունը Արեգակի նկատմամբ, 485)
պոչի երկարությունը, 486) պոչի լայնու-
թյունը, 487) պոչի ուղղությունը Արեգա-
կի նկատմամբ, 488) պոչի երկարությունը,
489) պոչի լայնությունը, 490) պոչի ուղղու-
թյունը Արեգակի նկատմամբ, 491) պոչի
երկարությունը, 492) պոչի լայնությունը,
493) պոչի ուղղությունը Արեգակի նկատ-
մամբ, 494) պոչի երկարությունը, 495) պոչի
լայնությունը, 496) պոչի ուղղությունը
Արեգակի նկատմամբ, 497) պոչի երկարու-
թյունը, 498) պոչի լայնությունը, 499) պոչի
ուղղությունը Արեգակի նկատմամբ, 500)
պոչի երկարությունը, 501) պոչի լայնու-
թյունը, 502) պոչի ուղղությունը Արեգա-
կի նկատմամբ, 503) պոչի երկարությունը,
504) պոչի լայնությունը, 505) պոչի ուղղու-
թյունը Արեգակի նկատմամբ, 506) պոչի
երկարությունը, 507) պոչի լայնությունը,
508) պոչի ուղղությունը Արեգակի նկատ-
մամբ, 509) պոչի երկարությունը, 510) պոչի
լայնությունը, 511) պոչի ուղղությունը
Արեգակի նկատմամբ, 512) պոչի երկարու-
թյունը, 513) պոչի լայնությունը, 514) պոչի
ուղղությունը Արեգակի նկատմամբ, 515)
պոչի երկարությունը, 516) պոչի լայնու-
թյունը, 517) պոչի ուղղությունը Արեգա-
կի նկատմամբ, 518) պոչի երկարությունը,
519) պոչի լայնությունը, 520) պոչի ուղղու-
թյունը Արեգակի նկատմամբ, 521) պոչի
երկարությունը, 522) պոչի լայնությունը,
523) պոչի ուղղությունը Արեգակի նկատ-
մամբ, 524) պոչի երկարությունը, 525) պոչի
լայնությունը, 526) պոչի ուղղությունը
Արեգակի նկատմամբ, 527) պոչի երկարու-
թյունը, 528) պոչի լայնությունը, 529) պոչի
ուղղությունը Արեգակի նկատմամբ, 530)
պոչի երկարությունը, 531) պոչի լայնու-
թյունը, 532) պոչի ուղղությունը Արեգա-
կի նկատմամբ, 533) պոչի երկարությունը,
534) պոչի լայնությունը, 535) պոչի ուղղու-
թյունը Արեգակի նկատմամբ, 536) պոչի
երկարությունը, 537) պոչի լայնությունը,
538) պոչի ուղղությունը Արեգակի նկատ-
մամբ, 539) պոչի երկարությունը, 540) պոչի
լայնությունը, 541) պոչի ուղղությունը
Արեգակի նկատմամբ, 542) պոչի երկարու-
թյունը, 543) պոչի լայնությունը, 544) պոչի
ուղղությունը Արեգակի նկատմամբ, 545)
պոչի երկարությունը, 546) պոչի լայնու-
թյունը, 547) պոչի ուղղությունը Արեգա-
կի նկատմամբ, 548) պոչի երկարությունը,
549) պոչի լայնությունը, 550) պոչի ուղղու-
թյունը Արեգակի նկատմամբ, 551) պոչի
երկարությունը, 552) պոչի լայնությունը,
553) պոչի ուղղությունը Արեգակի նկատ-
մամբ, 554) պոչի երկարությունը, 555) պոչի
լայնությունը, 556) պոչի ուղղությունը
Արեգակի նկատմամբ, 557) պոչի երկարու-
թյունը, 558) պոչի լայնությունը, 559) պոչի
ուղղությունը Արեգակի նկատմամբ, 560)
պոչի երկարությունը, 561) պոչի լայնու-
թյունը, 562) պոչի ուղղությունը Արեգա-
կի նկատմամբ, 563) պոչի երկարությունը,
564) պոչի լայնությունը, 565) պոչի ուղղու-
թյունը Արեգակի նկատմամբ, 566) պոչի
երկարությունը, 567) պոչի լայնությունը,
568) պոչի ուղղությունը Արեգակի նկատ-
մամբ, 569) պոչի երկարությունը, 570) պոչի
լայնությունը, 571) պոչի ուղղությունը
Արեգակի նկատմամբ, 572) պոչի երկարու-
թյունը, 573) պոչի լայնությունը, 574) պոչի
ուղղությունը Արեգակի նկատմամբ, 575)
պոչի երկարությունը, 576) պոչի լայնու-
թյունը, 577) պոչի ուղղությունը Արեգա-
կի նկատմամբ, 578) պոչի երկարությունը,
579) պոչի լայնությունը, 580) պոչի ուղղու-
թյունը Արեգակի նկատմամբ, 581) պոչի
երկարությունը, 582) պոչի լայնությունը,
583) պոչի ուղղությունը Արեգակի նկատ-
մամբ, 584) պոչի երկարությունը, 585) պոչի
լայնությունը, 586) պոչի ուղղությունը
Արեգակի նկատմամբ, 587) պոչի երկարու-
թյունը, 588) պոչի լայնությունը, 589) պոչի
ուղղությունը Արեգակի նկատմամբ, 590)
պոչի երկարությունը, 591) պոչի լայնու-
թյունը, 592) պոչի ուղղությունը Արեգա-
կի նկատմամբ, 593) պոչի երկարությունը,
594) պոչի լայնությունը, 595) պոչի ուղղու-
թյունը Արեգակի նկատմամբ, 596) պոչի
երկարությունը, 597) պոչի լայնությունը,
598) պոչի ուղղությունը Արեգակի նկատ-
մամբ, 599) պոչի երկարությունը, 600) պոչի
լայնությունը, 601) պոչի ուղղությունը
Արեգակի նկատմամբ, 602) պոչի երկարու-
թյունը, 603) պոչի լայնությունը, 604) պոչի
ուղղությունը Արեգակի նկատմամբ, 605)
պոչի երկարությունը, 606) պոչի լայնու-
թյունը, 607) պոչի ուղղությունը Արեգա-
կի նկատմամբ, 608) պոչի երկարությունը,
609) պոչի լայնությունը, 610) պոչի ուղղու-
թյունը Արեգակի նկատմամբ, 611) պոչի
երկարությունը, 612) պոչի լայնությունը,
613) պոչի ուղղությունը Արեգակի նկատ-
մամբ, 614) պոչի երկարությունը, 615) պոչի
լայնությունը, 616) պոչի ուղղությունը
Արեգակի նկատմամբ, 617) պոչի երկարու-
թյունը, 618) պոչի լայնությունը, 619) պոչի
ուղղությունը Արեգակի նկատմամբ, 620)
պոչի երկարությունը, 621) պոչի լայնու-
թյունը, 622) պոչի ուղղությունը Արեգա-
կի նկատմամբ, 623) պոչի երկարությունը,
624) պոչի լայնությունը, 625) պոչի ուղղու-
թյունը Արեգակի նկատմամբ, 626) պոչի
երկարությունը, 627) պոչի լայնությունը,
628) պոչի ուղղությունը Արեգակի նկատ-
մամբ, 629) պոչի երկարությունը, 630) պոչի
լայնությունը, 631) պոչի ուղղությունը
Արեգակի նկատմամբ, 632) պոչի երկարու-
թյունը, 633) պոչի լայնությունը, 634) պոչի
ուղղությունը Արեգակի նկատմամբ, 635)
պոչի երկարությունը, 636) պոչի լայնու-
թյունը, 637) պոչի ուղղությունը Արեգա-
կի նկատմամբ, 638) պոչի երկարությունը,
639) պոչի լայնությունը, 640) պոչի ուղղու-
թյունը Արեգակի նկատմամբ, 641) պոչի
երկարությունը, 642) պոչի լայնությունը,
643) պոչի ուղղությունը Արեգակի նկատ-
մամբ, 644) պոչի երկարությունը, 645) պոչի
լայնությունը, 646) պոչի ուղղությունը
Արեգակի նկատմամբ, 647) պոչի երկարու-
թյունը, 648) պոչի լայնությունը, 649) պոչի
ուղղությունը Արեգակի նկատմամբ, 650)
պոչի երկարությունը, 651) պոչի լայնու-
թյունը, 652) պոչի ուղղությունը Արեգա-
կի նկատմամբ, 653) պոչի երկարությունը,
654) պոչի լայնությունը, 655) պոչի ուղղու-
թյունը Արեգակի նկատմամբ, 656) պոչի
երկարությունը, 657) պոչի լայնությունը,
658) պոչի ուղղությունը Արեգակի նկատ-
մամբ, 659) պոչի երկարությունը, 660) պոչի
լայնությունը, 661) պոչի ուղղությունը
Արեգակի նկատմամբ, 662) պոչի երկարու-
թյունը, 663) պոչի լայնությունը, 664) պոչի
ուղղությունը Արեգակի նկատմամբ, 665)
պոչի երկարությունը, 666) պոչի լայնու-
թյունը, 667) պոչի ուղղությունը Արեգա-
կի նկատմամբ, 668) պոչի երկարությունը,
669) պոչի լայնությունը, 670) պոչի ուղղու-
թյունը Արեգակի նկատմամբ, 671) պոչի
երկարությունը, 672) պոչի լայնությունը,
673) պոչի ուղղությունը Արեգակի նկատ-
մամբ, 674) պոչի երկարությունը, 675) պոչի
լայնությունը, 676) պոչի ուղղությունը
Արեգակի նկատմամբ, 677) պոչի երկարու-
թյունը, 678) պոչի լայնությունը, 679) պոչի
ուղղությունը Արեգակի նկատմամբ, 680)
պոչի երկարությունը, 681) պոչի լայնու-
թյունը, 682) պոչի ուղղությունը Արեգա-
կի նկատմամբ, 683) պոչի երկարությունը,
684) պոչի լայնությունը, 685) պոչի ուղղու-
թյունը Արեգակի նկատմամբ, 686) պոչի
երկարությունը, 687) պոչի լայնությունը,
688) պոչի ուղղությունը Արեգակի նկատ-
մամբ, 689) պոչի երկարությունը, 690) պոչի
լայնությունը, 691) պոչի ուղղությունը
Արեգակի նկատմամբ, 692) պոչի երկարու-
թյունը, 693) պոչի լայնությունը, 694) պոչի
ուղղությունը Արեգակի նկատմամբ, 695)
պոչի երկարությունը, 696) պոչի լայնու-
թյունը, 697) պոչի ուղղությունը Արեգա-
կի նկատմամբ, 698) պոչի երկարությունը,
699) պոչի լայնությունը, 700) պոչի ուղղու-
թյունը Արեգակի նկատմամբ, 701) պոչի
երկարությունը, 702) պոչի լայնությունը,
703) պոչի ուղղությունը Արեգակի նկատ-
մամբ, 704) պոչի երկարությունը, 705) պոչի
լայնությունը, 706) պոչի ուղղությունը
Արեգակի նկատմամբ, 707) պոչի երկարու-
թյունը, 708) պոչի լայնությունը, 709) պոչի
ուղղությունը Արեգակի նկատմամբ, 710)
պոչի երկարությունը, 711) պոչի լայնու-
թյունը, 712) պոչի ուղղությունը Արեգա-
կի նկատմամբ, 713) պոչի երկարությունը,
714) պոչի լայնությունը, 715) պոչի ուղղու-
թյունը Արեգակի նկատմամբ, 716) պոչի
երկարությունը, 717) պոչի լայնությունը,
718) պոչի ուղղությունը Արեգակի նկատ-
մամբ, 719) պոչի երկարությունը, 720) պոչի
լայնությունը, 721) պոչի ուղղությունը
Արեգակի նկատմամբ, 722) պոչի երկարու-
թյունը, 723) պոչի լայնությունը, 724) պոչի
ուղղությունը Արեգակի նկատմամբ, 725)
պոչի երկարությունը, 726) պոչի լայնու-
թյունը, 727) պոչի ուղղությունը Արեգա-
կի նկատմամբ, 728) պոչի երկարությունը,
729) պոչի լայնությունը, 730) պոչի ուղղու-
թյունը Արեգակի նկատմամբ, 731) պոչի
երկարությունը, 732) պոչի լայնությունը,
733) պոչի ուղղությունը Արեգակի նկատ-
մամբ, 734) պոչի երկարությունը, 735) պոչի
լայնությունը, 736) պոչի ուղղությունը
Արեգակի նկատմամբ, 737) պոչի երկարու-
թյունը, 738) պոչի լայնությունը, 739) պոչի
ուղղությունը Արեգակի նկատմամբ, 740)
պոչի երկարությունը, 741) պոչի լայնու-
թյունը, 742) պոչի ուղղությունը Արեգա-
կի նկ

նականապէս յաղթանակելու բաղձն ունէր, թէրքաքանները թէ... ազ Թրքականը:

Մ. Վ.

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Բերլինից հեռագրում են նոյեմբերի 22-ին: երէկ վախճանվեցաւ դուքս Մէյնինգենեանի 82 ամեայ հարը:

—«Բէյտերի գործակալութեանը» կ. Պօլսից հեռագրում են: Սախդ-փաշա կրկին առաջին մինիստր է նշանակված մեծ վիզիրի տիտղոսով. Սախդ-փաշայի մասին ուրբաթը գրած հատորի մէջ ասված է. «Սախդի լրջամտութիւնը և ազնիւ եանաղը կարող են ուրիշների ցանկացած կարգը հաստատել, և այդ պատճառով նորին մեծութիւնը նշանակում է նրան առաջին մինիստր մեծ վիզիրի տիտղոսով:»

—«Post» լրագրի Փարիզի թղթակիցը հաղորդում է, որ նոյեմբերի 29-ին գերմանական դեսպան իշխան Հոհէնլոհէ և ռուսաց դեսպան իշխան Օրլով. ինչպէս և օտար պետութիւնների ներկայացուցիչների մեծ մասը, անձամբ ուղեկցում էին Գամբետային բնակարանում նրա աճապարանքի մասին և թողնելին իրանց այցեմոմներ:

—Ամերոջ անպլիական մամուլը, մանաւանդ պահպանողականները, ներկայումս զբաղված է Մադագասկարի խնդրով: «Standard» լրագիրը ասում է, որ Անգլիայի առևտուրը չորս անգամ ավելի է Ֆրանսիայի առևտրից նայն կղզու հետ: Անգլիացիների համար շատ նշանաւոր է, որ Մադագասկարը անկախ մնայ, և իրանք հետևաբանում չեն համաձայնվի, որ այդ անկախութիւնը դիզչեն:

—Փարիզից հեռագրում են նոյեմբերի 23-ին: Մինիստրների խորհրդի նիստին, Դիւկրէզիկ հաղորդեց Մադագասկարի և Եղիպտական հարցերի վերաբերեալ հեռագիրներ. ազատում են Անգլիայի նոր առաջարկութիւններին:

—Լոնդոնից նոյեմբերի 24-ին հեռագրում են: Անգլիական մինիստրների երկկոյ խորհրդի մէջ քննվում էր Մադագասկարի խնդիրը: Խորհուրդը վճռեց յանձնել լորդ Լայոնսին յայտնել Ֆրանսիական կառավարութեանը, որ Անգլիան չի թոյլ տայ Ֆրանսիային բռնի կերպով տարածել հովանաւորութիւնը Մադագասկարի վրա:

—Հռոմից հեռագրում են նոյեմբերի 23-ին: Պապի հետ տեսակցելուց յետոյ, ռուսաց արտաքին գործերի մինիստր Գիրս երկար ժամանակ խոսակցում էր պետական քարտուղար Նակօրնի հետ: Նրանք քննում էին ռուս-իտալօրինական բոլոր վիճելի հարցերը:

—Ն. Պօլսից հեռագրում են նոյեմբերի 23-ին: Հաւատաց աղբիւրներից հաղորդում են, որ սուլթանը որոշել է Ռուսիայի հետ հաշտութեան բանակցութիւնները յանձնել Սադըկ-փաշային, որ Ռուսիայում է գտնվում: Սադըկ-փաշան ուղևորվում է Ղրիմ, ուր կը տեսնվի Լիվադիայում Ալեքսանդր կայսեր հետ:

—Վիէննայից հեռագրում են նոյեմբերի 24-ին: Ֆոդոցային վերջին անկարգութիւնների պատճառով կայսերական հրամանագրով կասեցվում է Բուդապեշտի առաջ: Ութը մարդիկ պատապարտվեցան երկու ամսվայ և երկու շաբաթվայ բանտարկութեան. մնացած երեքը արձակված են:

—Կայիրէից հեռագրում են նոյեմբերի 24-ին: Ալարկ-փաշա լորդ Դիւֆերինին, Մալէտին և վիլլաօնին նամակներ գրեց, որոնց մէջ շնորհակալութիւն է յայտնում նրանց միջամտութեան համար: Ալարիի պատրի տեղը համարում են Բաթլեասց հրամանատարը կամ Դիրրալտարը: Առում են, որ իբր թէ ապստամբութեան միացած առաջնորդներին առանց դատարանին ենթարկելու, խեդիվը կը ների, բացի Սուլէյմանից, որին վաղը Ալէքսանդրիա կը բերեն և զինուորական դատաստանի կենթարկին:

ԽԱՒՈՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մաղերի դայնի ապագ վոխվելու հարցը այժմ վերջնականապէս վճռված է: Նոյեմբերմս ջրային գործի գնդամի պատճառով (կրնաս բօրտայի վրա), մէկ 38-աւուայ կնոջ մօտ ակավեցան սաստիկ նեվրալգիական ցաւեր, մանաւանդ գլխի մազոտ մասում, և ոչ մէկ դեղ չէր օգնում: Յաջ օրից յետոյ, ցերեկվայ երկու ժամին կնոջ գլխի մազերը դեռ ևս սև էին, բայց երեկոյեան 7 ժամին մազերը ամէն տեղ սկսեցին չկանալ, և տեղ տեղ մինչև անգամ սպիտակիցին, իսկ մարմնի մնացած մասերում մազերը սև մնացին: Առաջին գործ բրամիտուհուն կալին տղերքները մանուածքին մատ ցաւերը սկսեցին վերջանալ, բայց մազերը ասելի և ասելի սկսեցին սպիտակել և թափվիլ: Լիւանդը առողջացաւ, բայց բոլորովին հաղաստացաւ, իսկ կողքերում և ծծքերի վրա մնացած մազերը մատամբ չէկ էին, և մատամբ սպիտակ:

* * *

Նոր տարին բերմանցիների մօտ փոխանակ նոր տարին շնորհաւորելու և հնար տղոց ցանկանալու, բերմանցիները նոր տարվայ օրը ողջունում են միմեանց ջրով որպէս մաքրվելու նշան: Աղջիկները տղոց մեծ պատուով մատուցանում են ջուրը. բարձրատեսնան անձանց ջուրը մատուցանում են խորին յարգանքով, որպեսզի առաւոտները չկոմոտանդ[illegible]ելու լուանում են ջրով, իսկ երիտասարդ մարդկանց համար նոր տարվայ օրը մի պատրուակ է տղոց տնայն հանդերձներ անելու, որոնց մէջ գլխաւոր դերը ջուրն է խաղում:

* * *

«Caulois» լրագիրը պատմում է այն զբաղմունքների մասին, որ այս օրերս պատահեցան Գամբէտային: Ըստ սովորութեան, Գամբէտան չորեքշաբթի օր գնաց իր կալուածքը, որ գտնվում է Վիլ-Դավրէյի մօտ: Գամբէտան միայն այնտեղ միայնակ իր Պօլ անունով ծառայի հետ: Առաւոտեան հինգ ժամից առաջ նա զգուշանում էր այգիում, ձեռքին բռնած ունենալով սարճանակը, ուր կրակմանկերտութիւնը կամենում էր փորձել: Յանկարծ սարճանակը արձակվեցաւ: Պետական անցաւ ձախ ձեռքի փակուկ մասի միջով: Գամբէտան օրօրվեցաւ, և փոքր էր մնում որ ընկնէր, բայց նրա ծառան բռնեց նրան: Բժշկապետ Շարկօ, որ անյապաղ եկաւ, հաստատեց, որ վէրքը անվտանգ է. Շարկօի այցելութիւնից յետոյ Գամբէտան հեռագիր ուղարկեց «République Française» լրագրի խմբագրութեանը, որը և հաղորդեց այդ հեռագիրը «Հասարակ Գործակալութեանը»: Ժիլ Գրէվի և բոլոր մինիստրները երկու անգամ արդէն մարդիկ են ուղարկել Վիլ-Դավրէ Գամբէտայի առողջութեան մասին տեղեկանալու համար:

* * *

Հետաքրքրը Գերմանիայում: Բերլինից այսօրուայ առացած լրագիրները բազմաթիւ մանրամասնութիւններ են հաղորդում հետևողների մասին, որոնք ներկայ ժամանակում աւերում են Ռէյնի և Մայնի ափերի մի մասը: Կանգրում ջուրը չեզած բարձրութեան հասաւ: Ֆուլդայի ալ ափի վրա գտնված բազաքի ամբողջ մասը: Լէյպցիգան այուսրձանը, և նմանապէս բոլոր հասնան գիւղերը գտնվում են մի քանի մետր բարձրութիւն ունեցող ջրի տակ: Բնակիչները ստիպված են վերին յարկերը անցնել, հաղորդակցութիւնները կտրված են և միայն փոքրիկ նաւակների միջնորդութեամբ ունեն հաղորդակցութիւն. գործածութեան ամենաանհրաժեշտ առարկաների գները աստիճ բարձրացել են: Հեղեղի պատճառած վնասները անսպին են: Երկաթուղու ամբարգաւիները և պաշարը հեղեղված են: Բայց ասելի մեծ թշուառութիւններ պատճառեց գետերի սառածները վերին Պֆալցում, որոնք մի քանի ժամում ահագին լճի փոխվեցան: Նէչչտատում ջուրը մի քանի մետր վերջրեց: Ֆրանկֆուրտ Մայնի վրա քաղաքի մեծ մասը ջրասոյզ է եղած: Մայնի երկու կողմերում ևս փոստային և երկաթուղու հաղորդակցութիւնները կտրված են: Լէյնի ափերը Մայնցից մինչև Կէօլն և ասելի հետև մեծ ապատծութեամբ հեղեղված են: Կօմբլէնցում հեղեղը անսպին չափերի հասաւ, այնտեղի կամուրջին վառող է ոչնչացած: Կէօլնի տրքողջապէս հեղեղված է և ջուրը անցած տների առաջին յարկում: Բնագիտական գեղեցիկ այգին ոչնչացած է, որի մէջ շատ զազաններ կոտորվեցան: Կէօլնի շրջակաները սաստիկ տնտեսութեան ենթարկվեցան: Հաղորդակցութիւնները կտրված են և ազգաբնակութիւնը մեծ երկիղի մէջ է գտնվում:

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՑԻՆ ԴՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 29 նոյեմբերի: «Русскій Инвалидъ» լրագիրը հաղորդում է, որ Գլխաւորը Շտաբի Ակադեմիայի յիսունամեակի տօնախմբութեան բացման ժամանակ պատերազմական մինիստրը յանձնեց Ակադեմիայի կառավարչին Բարձրագոյն Հրովարտակ, որի մէջ թուած են Ակադեմիայի մատուցած ծառայութիւնները և որի մէջ համոզմունք է յայտնված, թէ Գլխաւոր Շտաբը իր գիտութեամբ, աշխատանքներով և բարոյական սկզբունքների հաստատութեամբ ընդ միշտ արժանի կը լինի այն հաւատարմութեանը, որ նա վայելել է և որպարպրել ապնիս, վեհ և հաւատարիմ ծառայութեամբ թագաւորին և հայրենիքին: Թագաւորն և Մեծ Իշխանների ներկայութեամբ կատարված մատնանքից յետոյ Թագաւորը կայսրին ներկայացրեց ոսկէ մեդալ ի յիշատակ Ակադեմիայի յիսնամեակի: Թագաւորը ասանդներին և Գլխաւոր Շտաբին յայտնեց շնորհակալութիւն ծառայութեան համար և համոզմունք, որ այսուհետև էլ Ակադեմիան նոյնքան արժանի օգիցերներ կը պատրաստէ: Ակադեմիայի կառավարիչը նորից թագաւորին մի փունջ, որ կապված էր էկսիլբանաներով և շրջապատված էր գլխաւոր շտաբի ժապաւէններով և կարով: Ժապաւէնի վրա գրված է, „1832—1882 թ.“: Բազմաթիւ հեռագիրներ են առացված, որոնց մէջ առաջին տեղը Ալբերտից: Այսօր լինելու է հանդիսաւոր ակտ և պատգամաւորների ընդունելութիւն, իսկ երեկոյեան ճաշ ազնուականների ժողովարանում: «Голосъ» լրագիրը հաղորդում է, որ ենթագրված է 1883 թուականի յունվարի 1-ից հիմնել Արևմտեան Սիբիրիայի ուսումնարանական շրջան, որ ենթարկված կը լինի առանձին հոգաբարձու: Հարաւ-արևմտեան երկաթուղիների օգէատայի բաժնի մէջ պատերազմական նաւատորմի մօտ քանդվելու երկաթուղագիծը: Շարժողութիւնը շարունակվում է այդ տեղը ձմեռապարհորդներին վտանգներից ազատելով:

ԼՈՒՄՏԻԿ, 29 նոյեմբերի: Խմոյլի և Սաւինի մէջ ուսաց շոգենաւ «Орёл», որ Բօլգարիայից գնում էր Օդէսա, դիպաւ անգլիական շոգենաւին և յատակը գնաց: Կորած են 9 մարդիկ:

ԵԿԱՏԵՐԻՆՕՍԼԱՎ, 29 նոյեմբերի: Գեներալ ժողովը նոյեմբերի 30-ին կը քննի պատշաճութիւնները, գեներալի լրագրի հրատարակման և բժշկի կանոնց գործադրութեան ընդարձակման հարցերը:

ՏԱՇԿԵՆՏ, 29 նոյեմբերի: Աւազարանները երկիւղ են կրում, որ կովկասեան տարածքը կարող է յետ մղել և ուսաց տարածքները մինչև Ասիայի վաճառանոցները:

ՉԻՍՏՈՊՕԼ, 29 նոյեմբերի: Գետերը սառուցով ծածկվեցան: Հացը բերվում է:

ՄԱՆԿԱԼԱ, 29 նոյեմբերի: Փոքրիկը աւերեց քաղաքի մեծ մասը: Վնասվածները շատ են, մեռածները սակաւ են:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 29 նոյեմբերի: „С.-Петербургскія Вѣдомости“ լրագիրը հաղորդում է, որ ներքին գործերի մինիստրութեանը առաջարկված է գաղթականների բերածներ հիմնել գաղթականութիւնը կանոնաւորելու համար բացի այդ գաղթականութեան կենտրոններում երկրագործական գործիքների պահեստներ կը կազմվին, որոնք կը տրվին գիւղացիներին վճարը մաս մաս հատուցանելու պայմանով: Բացի այդ աղքատներին կը տրվին սերմեր ցանելու համար:

ԼՕՆԴՕՆ, 29 նոյեմբերի: Շուտով լորդ Դերբի կը մանի մինիստրութեան մէջ Դէօֆֆերինի տեղ: Անգլիական գեսպան կ. Պօլսի մէջ նշանակվում է Լիւօս, որ գեսպան էր առևտրական կառավարութեան մօտ, իսկ նրա պաշտօնը երեի կը ստանայ լորդ Դէօֆֆերին:

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

խմբագիրը, հիացած, խնդրում է Լուի Բլանին, որքան կարելի է շատ այդպիսի յօդուածներ ուղարկել իրան, և հազիւ երկու ամիս անցած, նա վերջնականապէս սկսում է պատկանել խմբագրութեան տոփեան երեք հազար ֆրանկ ռոճիկով. իսկ քիչ ժամանակ էլ անցած, նա արդէն սկսում է բաժանել խմբագրութիւնը խմբագրատեսի հետ:

Մի անգամ ուր գանգատ մէջ, Լուի Բլանը գտնում է անդաղրելի մարդ:

Կրքոտ ատանց բռնի լինելու, ատ՝ ատանց անձնատուրութիւնները վերատրելու, ճոխ՝ ատանց կրնողութիւնների և երկարատեւութեան, նա քաջ սրատես սկսեց հալածել յանդիման կառավարութեան եղծումները և նրա բռնաբարութիւնները ազատութեան վրա:

Լուի Բլանի ձգտողութիւնը այն էր, մտնել «Ազգային» լրագրի խմբագրութիւնը, ուր Արման Կարրելը բանեցնում էր տաղանդի և ընտրութեան ոչքից չը վիճված դիկտատորութիւնը հասարակապետական կառավարութեան վրա: Լուի Բլանին չաջողվեցաւ հասնել կատարելապէս այդ նպատակին: Բայց դեռ առաջին յօդուածով, որով Բլանը սկսեց իր մտանակցութիւնը այդ լրագրի մէջ, ցոյց տուեց իր արժանաւորութիւնը ընկերակից լինելու այդ անգին կարծրին, որը 1836 թուին էմիլ դը Ժիրարդէնի մինամարութեան գնդակին զոհ լինելով, աս յանիսան կիսեց իր անունը քաղաքացու անունի առաքինութեան դրօշով ֆրանսիական բոլոր յետագայ սերունդների աչքում:

1837 թուին Լուի Բլանը մնաց միակ խմբագիր «Առաջ մարթ» լրագրի, որի խմբագրատեսը այդ ժամանակ յանձնեց Լ. Բլանից խմբագրի տեղը, բայց առանձին որ արա հետ խմբագրութեան բոլոր աշխատակիցները իրենց հրամարականները յայտնեցին, առիթ ված էին պիջեր Լ. Բլանը նախընթաց «Առաջ մարթը» դիտատրական հատարակաց հարցերին: Այդ ժամանակներում էր, որ երկաթուղային հարցը երևեցաւ Եւրոպացոյ: Լուի Բլանը գրեթէ միակ անձն էր, որը պաշտպանում էր, թէ երկաթուղիների չինելը անհրաժեշտ և ոչ մանաւոր ընկերութիւնների գործ է: Նա կարծում էր, որ բոլոր գրա նման կենցաղական մեծ ապրանքները, առևտուր են մենատրութիւններ մի քանի նեղանների օգտին և որ այդպիսի վարմունքը ընդդատում է ֆինանսական ֆեօդալութեան զարգացման:

Ձիշդ լինելու համար ասելու ենք, որ Լուի Բլանը խօսում էր այդ հարցի վրա պրինցիպիական սկզբունքի տեսակէտից: Եւ անտեսական գիտութիւնը կարող է այդ կարծիքը միայն վաւերացնել: Բայց խոկ է և այն, որ Լ. Բլանը շատ պիտի սխալուէր, եթէ անմիջական գործունէութեան համար նա այդ սկզբունքից լօգիկական հետևողութիւններ դուրս բերէր:

Լուի Բլանի բռնած այդ դիրքը թշնամացրեց դէպի իրան լրագրի բոլոր սկզբնեղներին: Նա թողեց իր պաշտօնը, գոնելով իր տեղը իր գաղափարներին: Այդ կարծիք 1838 թուին էր: Քիչ ժամանակ յետոյ այդ լրագիրը անյայտացաւ:

(Կը շարունակվի)

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՎԱՀԱՆ ՎԱՐԴ. ԲԱՍՏԱՄԵԱՆՑԻ մահուան տարելարձի ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏԸ լինելու է Մոզնու եկեղեցւոմ, գիւղաքաղքի 2-ին հինգշաբթի օրը, ժամը 11-ին, ս. պատարագից յետոյ: Նորա մայրը և եղբայրը խնդրում են ազգականներին և ծանօթներին իրանց ներկայութեամբ հոգեհանգստին յարգել հանգուցեալ յիշատակը:

2—2

ՆԱՒԹԻ ՏԱԿԱՌՆԵՐԻ համար տախտակներ (КЛЕПКИ ДЛЯ ФОТОГЕННЫХЪ БОЧЕКЪ) ցանկացողներին թէ պատրաստի և թէ ուզած չափերին պատրաստելու համար խնդրում եմ դիմել Բաթում, ԱՐՇԱԿ ՅԱՏՈՒՐԵԱՆՑԻՆ:

Въ БАТУМѢ, Аршаку ЦАТУРОВУ.

14—20

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

„ՀԱՑՈՑ ԼԵԶՈՒԻ ՈՒՍՈՒՑԻՉ„

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐՈՒԱՑ

Գ ա ս ա գ ի ր ք ը

„կովկասեան գրախանութի„ հրատարակութեամբ և ծախւում է նոյն գրախանութեան:

Գինը 25 կոպեկ է:

Գումարով առնող և կանխիկ վճարողին 20% զիջուելին կը լինի:

կարելի է դիմել.

ТИФЛИСЪ. Кавказская книжная торговля—З. П. Григурову.

կամ

ТИФЛИСЪ. на Авлабарѣ. Ованесу Назарянцъ.

Ց. Նազարեանց.

ՄԵՐ ՖԻՐՄԱՅԻ ԹԻՒՑԻ ԳՈՐԾԱԾՈՂՆԵՐԻՑ

Խնամարհաբար խնդրում ենք ուշադրութիւն դարձնել, որ բանկերօղների վրա անպատճառ լինեն Կ. և Ա. տառերը:

Նիզբայրներ **Կ. և Ա. ՊՕՎ** *առևտրական տունը Մօսկվայի մէջ:*

1—10

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ

Աւարտելով կրինակի իտալական հաշուապահութիւնը, ցանկանում է մանել գործակատար գանազան առևտրում, հասցէն իմանալ „Մշակի„ խմբագրատանը:

1—3

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ (Doctor of Dental Surgery of the Baltimore College):

ՏԻԿԻՆ ՄԿՐՏՉԵԱՆՑ, *ծն. Եակորի, բժշկում է ամէն տեսակ* ԱՏԱՄԻ ՑԱՒԵՐ *և առնում է հարկաւոր* ՕՊԵՐԱՑԻԱՆԵՐԸ *Ամերիկայի ամենանոր ձևով: Ընդունում է միայն* ԿԱՆԱՆՑ *և* ԵՐԵԽԱՆԵՐԻՆ 10—3 *ժամը: Լիմոնի տանը, Սադովայա և Սերգիևսկայա փողոցների անկիւնում:*

6—15

ԹԻՖՑ *առաջին հունձի այս տարի չափազանց դոյնաւոր և հոտաւէտ Ա.ՂԴ ԹԷյից* **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** *մէջ առաջուան է 50,000 ֆունտ և ծախւում է 25% էժան և աւելի լաւ քան թէ ուրիշ տեղ: Օրինակ. լաւ կօնգօ թէյ 1 ր.—1 ր. 20 կոպ., պատուական սանֆա թէյ 1 ր. 40 կ., հիանալի մօնիկ թէյ 1 ր. 60 կ. այս թէյ ամէն տեղ ծախւում է 2 ր.—2 ր. 50 կ., գեղեցիկ կաճառոն թէյ 1 ր. 80 կ. և ամենալաւ ֆու-չու-ֆու թէյ 2 ր. մանր թէյ առանց թղթի: Նոյն տեղը սովորաբար լինում են 500 երկաթէ ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ 6 ր.—60 ր., երկաթէ ԳՐԻՉՆԵՐ առ բաղջ Անդրկովկասի համար, շօկոլադ ֆրայ, շեվրլդի ԴԱՆԱԿՆԵՐ, վերահանդոյզ ՄԱԿՄԱՍՏԵՐ մազերի համար, հրացաններ ԴԱՈՒ, ՐԻՎՕԼՎԵՐՆԵՐ վերլի, ԹԱՄԲԵՐ բարներլի, կօլմանի նրշրշաթաց, ԱԼԲՕՄՆԵՐ շեվրլի կէս գնով: ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹ, ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԻՋ ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԼԵՐԷՅՈՒՄ № 156, 157, 158, 159 և 100:*

85—100

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ, ԹԻՖԻՒ ԳՆԵՐԻ ՆՇԱՆԱԻՈՐ ՓՈՓՐԱՑՈՒՄՆ

(MAISON DE CONFIANCE) ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԵՐԷԱ № № 156, 157, 158, 159 և 160.

Համեմատեցէք թէյ

1 ր.	10 կ.	թէյի հետ ամէն տեղ	1 ր. 30 կ.
1 „	20 „	. . . . .	1 „ 60 „
1 „	40 „	. . . . .	1 „ 90 „
1 „	60 „	. . . . .	2 „ 20 „
1 „	80 „	. . . . .	2 „ 50 „
ամենալաւը	2 ր.	. . . . .	3 „ ——

Մի և նոյն տեղը գործակալութիւն վաճառման շօկոլադի և կակաօ-ֆրայ Էսենցիայի, գալոների բիսկվիտների, Բապլի կօնֆեկտների, շեվրլդի դանակների, ցուրնեբլի գրիչների, Դաուի հրացանների, վեկլիի ըէվոլվերների, Բարնարլի Թամբերի, Մեկինի ամաններ, կօլմանի կրախմալ և մանանեխ, Եվարցի ալբօմներ և այլն և այլն:

31—100

ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԹԱՏՐՕՆ

Հինգշաբթի, դեկտեմբերի 2-ին, Հայկերէն ներկայացումն

ԾՈԳՈՒՏ Տ. ՉԱՔԵԼԻ

I

ՍԻՐՈՑ ՓՈԽԱՐԷՆ ՍԷՐ

Դրամայի III արարուածք

II

S O S O

վօդեվիլ I արար.

III

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՓՈԹՈՐԻԿ

վօդեվիլ I արարուածով

IV

ՉԱԽԵՇՏ

կենդանի պատկերով:

Անտրակտներում երաժշտութիւն առաջնորդութեամբ պ. ԿԱՐԱ-ՄՈՒՐԶԱՑԻ:

2—3

КАВКАЗСКОЕ ОТДѢЛЕНІЕ ГАЗЕТЫ „ГОЛОСЪ“

ПОДПИСКА НА 1883 ГОДЪ.

Подписная цѣна съ пересылкой 17. (отсылку подписныхъ денегъ отдѣленіе принимаетъ на свой счетъ).

Редакція отвѣчаетъ за исправную доставку, только тѣхъ экземпляровъ, на которые принята подписка въ отдѣленіи.

Подписка на „Голосъ“ и объявленія принимаются при „Центральной Книжной торговли“.

Статьи и сообщенія для помѣщенія въ текстѣ газеты „Голосъ“ должны быть доставляемы ЗАВѢДЫВАЮЩЕМУ отдѣленіемъ, (уголъ Сапернои и Б. Водовозной д. и кв. ЕВАНГУЛОВА).

1—3

Լոյս տեսաւ մանկավարժական „ՎԱՐԺԱՐԱՆ“ ամսագրի № 4.

Բովանդակութիւն: Փ. Վարդանեան.—Սպենսերի մանկավարժական մտքերը (շարունակութիւն): Ց. Զիզիանեան.—Ծնողաբանութեան ուսուցմանարաններ: Ա. Բահաթրեան.—երկու օրինակելի դաս արիթմետիկայից: Ս. Գալստեանեան.—Ազգային պատմութիւնը տարրական ուսուցմանարաններում (շարունակութիւն): Ղ. Աղայեան.—Հարկաւոր է արդեօք ընչիների օժանդակութիւնը դպրոցական ուսուցանելիս: Այլ և այլք: Մանկական բաժին, ա) Մանկական հեքիաթ, բ) Գահվէ, գ) Թագաւորի նոր զգեստաւորութիւնը, Հանելուկներ, խնդիրներ—Տպագրութիւններ:

„Վարժարանի“ տարեկան գինն է հինգ ր. տարին սկսւում է օգոստոսից և տևում է մինչև յունիսը:

Առաքագրուել կարելի է խմբագրութեան գրասենեակում, պ. Փաստրեանի խանութում և Վ. Շահվերդեանի պաշտօնատեղում:

ՕԳՈՍՏՈՍ ԱՄՍԻ ՄԻԿԻՑ

ՍԿՍԵՑ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԵԼ ՎԻԵՆՆԱՑՈՒՄ

L'ORIENTAL

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԹԵՐԹԸ, ԱՄԻՍԸ ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՄ:

„Թուրնալ դ'Օրիան“ լրագրի հին բաժանորդներին դադարեցրած թերթի տեղ կուղարկվի այդ նոր հրատարակութիւնը:

„L'Oriental“ թերթի տարեկան գինը 8 րուբլ է, կէս տարվանը 4 րուբլ:

Գրվել կարելի է „ՄՇԱԿԻ“ խմբագրութեան մէջ, կամ ուղղակի վիէննայում դիմելով հետևեալ հասարակ հասցէով. Vienne (Autriche) M. F. Salles I. Neuer Markt 9.

Մ ի ջ ի փ ո ղ ո ց, կ ա թ ո ղ ի կ ե ս կ ա յ ա փ ո ղ ո ց ի ա ն կ ի ւ ն № 13.

Ամէն էժան, քան թէ ուրիշ տեղ ծախւում են. ՎԻԵՆՆԱՑԻ ՄԵՐԵՆ, ամենայն տեսակ, ֆրանսիական և անգլիական երկաթէ ԿՐԱՎԱԹՆԵՐ 8—30 ր., չամագաններ 250—25 ր., սակիօյաժներ 1. 30—12 ր., սուն դուկներ ճանապարհի 6—35 ր., մարաններ (погребцы) 6—25 ր., սամօվարներ 60 կ.—1.25 ֆունտը., կուլաճնի պղնձէ ամաններ, գերմանիական երկաթէ էմալով ամաններ. ուամի վաշներ մրամօրնի 38 ր.—75 ր., հրացաններ երկու լուլանի 6—32 ր., ռեվոլվէրներ ամենայն տեսակ 3. 50—30 ր., պատրոններ. (գուլաններ) բէվոլվերի, սիգար ռենգարդի ֆաբրիկից. պատիրոս և թամբագրու կաշեպատով գլխի պատկիրօղի. 5,000 ՖՈՒՆՏ ԹԷՅ (չայ) ՆՊ. ՊԱՊՈՎՆԵՐԻ, բրեակվիատ. (սուխար չայու և կաֆէի) էմենտ. կօֆէ էմենտ և մխիթարեան. պեաերբուրգում 40—1 ր. 25 կ. հայելիներ ամենայն տեսակ 28 կ.—240 ր., պրօբկայ գինեվաճառներին, հանքային և գարեջրի (для зельтерскихъ водъ и пива) գոլխոռակ (пухъ), պագոնաներ սամվարի և չայու, գանակ չանգալ գանազան ֆաբրիկանների 1 ր. 20 կ.—25 ր. դուժիներ. գրչակոճներ 1 ր. 80 կ.—5—60 կ. գանակ ջիբի 1—60 կ.—12 ր., գանակ հացի 20 կ.—1 ր., հատը, կուլաններ 1—40 մինչև 3—20 կ. պրիօր. միս կարելու մանչինայ. Անգլիական ուբճաներ, Բրիտանակի շայնիկներ, կաֆէնիներ ամենայն տեսակ, Ջազգաններ կաֆէի համար, ֆիլտեր—Ջուր մաքրելու, կրախմալ կատօրկէն 18 կ., վաքս ֆրանսիայի ժակոյ, Թուղթ փաչաթ, կանվերաներ, սուրգուչ, մանտա, դրիչ երկաթէ, գրչակոճ, քարեռախտակ, Թանաք, Թանաքամաններ, պրեսպապիներ, գդակներ սեզանի և չայու ֆրուժէ, վարշավի և բրիտանակի գուժիներ 1—50 կ. մինչև 12 ր., և չայու 45 կ.—5 ր., չուխիչեք 45 կ.—5 ր., շամադաններ ամէն տեսակ 25 կ.—12 ր. Ջուխտ, պոլսահագուստներ վարշավու, ՌԵՁԻՆԻ ԿԱԼՕՇՆԵՐ, ամէն տեսակ, գուլբաններ կանանց և մարդկերանց 15 կ.—50 կ. Ջուխտ, շապիկներ, մարդկերանց գալուսիներ, գոտիներ 35 կ.—4—50 կ., հատ, ականքևի և շղթ. ականքեր շղթայու ոսկրէ, գուտապերշովի և փայտէ, շշտականներ գլխի, շղթի, սապկի, պոլի և կարտի համար. չուլքի Թէկ (бумага) մատակի կօճի և շալէ (гарусъ) ֆելշատակէք մարդկերանց և կանանց, պորտմանեներ, քիսաներ, պապիրոսի ամաններ և մանր գոլանտերեյնի ապրանքներ, սապոն ամէն տեսակ 3 կ.,—30 կ., կտոր, հոտավէտ ջրեր, պուդրա, գլիցերին ջրի քաղաքս, հոտավէտ պարաշոկներ ԿԻԼԵՐԻ ԼԱՔՕՐԱՏՈՐԻՑ. և այլն և այլն և այլն:

Վաճառականներին առանձին պայմաններով և գինջումով վերոյիշեալ ապրանքներ մեծ քանակութեամբ միշտապէս գտնւում են ՄԻՔԱՑԵԼ ՏԷՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆՑԻ պահեստում. (въ складѣ) միջի փողոցում կաթոլիկաց փողոցի անկիւնում № 13.

Օտարաքաղաքացիք կարող են գիմել հետևեալ հասցէով. Тифлисъ Михаилу Н. Теръ-Никогосову.

180—180

Մ ի ջ ի փ ո ղ ո ց, կ ա թ ո ղ ի կ ե ս կ ա յ ա փ ո ղ ո ց ի ա ն կ ի ւ ն № 13.

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 30 Ноября 1882 года.

Типогр. Главн. Упр. Главнонач. гражд. час., Лор.-Меликов. ул. каз. д.

Fonds A.R.A.M

№ 225 Դեկտեմբերի 3 Ուրբաթ 1882 Դեկտեմբերի 3 Ուրբաթ № 225

ՏԱՍՆԱՄԵԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարւանը 6 րուբլի։
Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում գրւում են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Յաղարգադրութիւնը գնում են ուղղակի
Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից)։

Յայտարարութիւն ընդունւում է ամեն չափով։

Յայտարարութիւնների համար վճարւում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ „ՄՇԱԿ“

ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ ԼՐԱԳԻՐ

(ՏԱՍՆ ԵՒ ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ)

ԱՌԱՋԻԿԱՑ **1883** ԹԻՒՆ

Կը հրատարակւի նոյն դիրքով և նոյն պրօգրամայով.

ՊՐՕԳՐԱՄ

I. ՏԷՐՈՒԹԵԱՆ ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։ II. ԱՌԱՋՆՈՐԴՈՂ ՅՕԴՒՒԱԾՔՆԵՐ։ III. ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Ընդհանուր յօդուածներ, Տղմակցութիւններ, լուրեր։ IV. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Ընդհանուր յօդուածներ, Տղմակցութիւններ, լուրեր։ V. ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ։ VI. ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։ VII. ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ Ֆելիետօն, վէպեր, ինքնատիպ և թարգմանական յօդուածներ գիտութեան ամեն ճիւղերից, Տղմակցութիւններ։ VIII. ՑԱՆՑԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆ։ Տարեկան 10 րուբլի, վեց ամսով 6 րուբլի, իւրաքանչիւր ամսով 1 րուբլի։
ՀԱՏՈՒԿ համարները 5 կոպէկ։
ՀԱՍՑԷՆ։ *Тифлисъ, редакція «Мшакъ.»*

Խմբագիրը—Հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐՄԱՐՈՒՆԻ

ՐՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ Աղնաւուից։ Նամակ խմբագրին։ Ներքին լուրեր։—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Թիւրքիա։ Եգիպտոս։ Նամակ Փարիսից։ Արտաքին լուրեր։—ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ։ — ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։ — ՑԱՆՑԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։ — ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ Ինչ է փոխառութիւնը (Кредитъ)։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՍՂՆԱԽԻՑ

—

29 Նոյեմբերի

Մեր հոգաբարձութեան օրով, անցեալ ծխական հայ երկաս դպրոցները լինելով նիւթական կուրեանը, որով կարող էին անմահացնել իրանց քաղաքի ուսումնասիրաններին անունը։

Հոգաբարձու՝ Եղիշէ քահ. Տէր-Աստուածատրեանց

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

—

Թիֆլիս, Նոյեմբերի 29-ին

Մշակների խնդիրը կրկին հրապարակ եկաւ և խօսակցութեան նիւթ դարձաւ, չնորհիւ նոյեմբերեան քաղաքային փաստաթղթերի տակ մնաց երկու մշակներին։ Պէտք է նկատել, որ մեր հասարակութիւնը դեռ շատ հեռու է քաղաքակրթված հասարակութիւն բառի լուսն մտքին համապատասխանելուց, որովհետև նա չունի ինքնուրոյն հասարակական կարծիք, գրաղութիւն և արհեստականութիւն իր շուրջը եղած ամեն օր կատարվող դառն իրողութիւնները նշմարելու դարման տանելու նպատակ։ Մեր հասարակութիւնը թմրած է և միայն երբեմնապի սաստիկ ցնցուղներն են կարողանում ժամանակաւորապէս նրա աչքերը բացել, զգաստացնել նրան.—անցան այդ ցնցումների ներգործութիւնը և հասարակութիւնը դարձեալ ընկնում է թմրութեան մէջ։

Ամենքին յայտնի է, որ «Մշակը» առաջինը եղաւ, դեռևս տեղական հայ մամուլի մէջ, որ բարձրացրեց մշակների խնդիրը, բայց այդ առիթով ըրված յօդուածները ոչինչ նշանակութիւն չունեցան և ոչինչ ազդեցութիւն չարին հասարակութեան վրա։ Նա նոյն անտարբերութեան մէջն էր, մինչև 7 մշակների ոտքատակ անցքը, որ խիստ կնշտով ցնցեց թմրած հասարակութեան ջղերը և զօրեղ փաստարան եղաւ մշակների դատին։ Շատ դրվեցաւ, շատ խօսվեցաւ մշակների մասին, բայց այդ բոլորը ոչինչ հետևանք չունեցան. հնացաւ փորը ինչ դէպքը և հասարակութիւնը կրկին ընկաւ իր սովորական թմրութեան մէջ...

Այնուհետև չեղաւ մի խօսք անդամ մշակների մասին, մինչև երկրորդ ցնցումը, որ մենք սկզբում յիշեցինք։ Գուցէ մտածողը կը լինեն մեզ մշակների ապագայ իրագործվելիք փոխառութեան վրա, բայց մենք կասենք, որ այդ շատ քիչ և ստիմատիկ նշանակութիւն ունի, խնդիրը պէտք է առնել խորը քննել։

Ինչ կարծիք, որ փոխառու ներկայացուցչական ընկերութիւնը իր օգուտն ունի, բայց պէտք է նկատել, որ այդ ընկերութիւնը լուծին չէ ապահովում մշակի կեանքը, նրա գոյութիւնը. նրա արհեստական վիճակը դարձեալ նոյն խախուտ դրութեան մէջ է մնում։ Այդ ընկերութիւնը չէ ապահովում երկրագործ—մշակ, նահապետական պարզ դիցկենցաղ բարոյականութիւնը, նա այնու ամենայնիւ լծված է անգլոյական ցեխի մէջ մինչև վերջը. նա անկարող է որևէ փրկարար միջոցներ, նա չէ նպաստում ազգաբնակութեան չատանալուն. հաղարաւոր հայերը գաղթեալ տուն ու տեղ, ընտանիք Թագած կինաթներում դեգերում են։ փոխառու ներկայացուցչական ընկերութիւնը և ուրիշ այդպիսի ընկերութիւններ չատ քիչ բան կարող են անել մշակների համար. դրա միայն տեղական սահմանափակ նշանակութիւն ունին։ Այդպիսի ընկերութիւնների նպատակն է միայն ամրողջ չարքը, գժբաղդութիւնը փորը ինչ թեթևացնել։ Այլապէս չէր էլ կարող լինել. այդպիսի ընկերութիւնները չունեն այնքան նիւթական զօրութիւն, որ կարողանան արմատախիլ անել որևէ չարիք-ախտ։ Մի կողմ թողնելով կազմական միջոցները, որոնք միայն ժամանակաւոր նշանակութիւն ունեն, պէտք է մտածել ասելի հիմնական բարենորոգումների մասին, որոնք կարող կը լինէին արմատախիլ անել վերջնականապէս այն չարիքը, որ ապագայում գոյ ծանր հետևանքներ կունենայ և չատ մարդիկ կը զբաղեցնի, ու, ինչպէս տեսնում են, հասարակութեան վրա էժան չի նստի։ Մեր կարծիքով մտածութեան խնդիրը, տեսերին պէտք է լինի վերջ դնել, կամ գոնէ չափաւորել, հնդնդի պէս կենտրոնները թափվող, երկրագործ, մշակ դասի հոսանքը։ Ի հարկէ, մեր խօսքը առ այժմ Պարսկաստանից և Ջաւկահայաստանից եկողների

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԻՆՉ Է ՓՈԽԱՏՈՒԹԻՒՆԸ (КРЕДИТЪ)

—

Այն գաղափարները, որոնք տիրում են ժողովրդի մէջ փոխառութեան վերաբերմամբ, բաղմատեսակ են։ Խօսում են փոխառութեան վրա իբրև մի հրաշք գործող ոյժի, իբրև անտեսական երևոյթների չարքից դուրս մի երևոյթի վրա։ Իսկապէս փոխառութիւնը ժողովրդների անտեսական զարգացման խնդացի հետևանքն է։ Նա լոյս տեսաւ միայն այն ժամանակ, երբ պարապմանց բաժանումները ընդարձակացրեց մուտք գործեց արդիւնաբերութեան մէջ և նոյն այդ պարապմունքների բաժանումն եղաւ նրա ծննդեան պատճառը։

Ժողովուրդների կեանքի մանկական օրերում, երբ ամեն մէկ անհատ ինքն էր պատրաստում իր համար հարկաւոր բոլոր պիտոյքները, երբ ամեն մէկ ընտանիք մի և նոյն ժամանակ արդիւնաբերող, վաճառական և սպառող էր, այն ժամանակ կարիք չը կար փոխառութեան մէջ։ Հասարակութեան և մարդուս պիտոյքների զարգացման հետ, առաջ եկաւ պարապմունքների բաժանումն, ամեն մէկը սկսեց պարապել միայն նրանով, ինչ բանի համար նա իրան ընդունակ էր համարում, իսկ միւս բոլոր պէտքական բաները նա առնում էր իր արդիւնաբերած առարկաների փոխանակութեամբ։ Կօշկակարը գիտէ, որ եթէ նա պարապվի միայն կօշիկ կարելով, նա բացի օգուտից ոչինչ շնաս չի ունենայ. աշխատանքի մասնաւորութիւնը (спеціализація) չունէր է թէ՛ երկրի բնականութեանը և թէ նրա յատկութիւնը, որ պատրաստել է հացի մեծ քանակութիւն այն յոյսով, որ կը գտնի հրապարակում գնողներ, որոնք կը համաձայնվեն վերցնել նրանից հացը և փոխարէնը տալ նրան միս, հագուստ, կօշիկ և այլն, յանկարծ չի գտնի այնտեղ կօշկակարին կամ դերձիկին, որովհետև վերջինները դեռ վերջացրած չեն իրանց արդիւնաբերութիւնները։ Հացթուխը այդ հանգամանքից դուրս գալու համար երկու ճանապարհ ունի. կամ նա պէտք է վերադառնայ հացը տանելով իր հետ տուն և սպասէ մինչև որ կօշկակարը և դերձիկը կը կարեն կօշիկ և հագուստ, կամ թէ չէ նրանց մէջ համաձայնութիւն կը կոչանայ՝ հացթուխը կը տայ կօշկակարին և դերձիկին հաց այն պայմանով, որ և որոնք, կարը վերջացնելու համար մի յայտնի ժամանակամիջոցից յետոյ, վերադարձնեն հացի արժէքը հագուստով և կօշիկով. այդ երկու ճանապարհներից լաւագոյնը ընտրելը դժուար չէ. կասկած չը կայ, որ հացթուխը կընտրի երկրորդ ճանապարհը։ Նա չէ կարող հացը հետն առած վերադառնալ տուն, որովհետև նա չի ցանկանայ կորցնել իր հացը և հացի հետ կորցնել նաև իր աշխատանքը։ Ուրեմն մենք տեսնում ենք, որ անհրաժեշտ է լինում արդիւնաբերողի համար ծախել ապրանքը որոշեալ ժամանակով, այսպիսով անհրաժեշտ է դառնում դիմել փոխառութեան։ Այսպէս ահա առաջ է գալիս փոխառութիւնը, բայց ոչ ինչպէս մի պատահական երևոյթ, այլ որպէս ժողովուրդների մի որոշ աստիճանի անհետևական զարգացման խնդացի հետևանք։ Գոյութիւն ասնելուց յետոյ, փոխառութիւնը հասարակութեան զարգացման հետ, ասելի և ասելի զարգացաւ։ Գիտութիւնների և արհեստների առաջադիմութիւնը լայն ասպարէզ բացին նրա գործադրութեան համար։

Արդիւնահանութեան պրօդուկտը առեղծից փոխառութիւնը կամ կրեդիտը, իսկ փոխառութիւնը իր կազմից նպատակ է մարդկութեան առաջադիմութեանը։

Այդպիսով փոխադարձ օգնութեամբ, փոխադարձ գործերով, թէ փոխառութեան և թէ գարգացող արդիւնաբերութեան կողմից, ժողովրդական անտեսութիւնը հասել է այն բարձր աստիճանին, որի վրա մենք նրան այժմ տեսնում ենք։

Որպէս զի չը լինեմ անհայտական, ես կաշխատեմ ցոյց տալ, թէ ինչպէս է փոխառութիւնը արդիւնաբերութեան նպաստում։

Ցայտնի է, որ ամեն մի արդիւնաբերութիւն դիտաւորեալ երկու տարրերից է գոյութիւն առնում՝ կապիտալից և աշխատանքից. օրինակ, կօշիկ կարելու համար հարկաւոր են կօշիկ, տանող, թել և այլ պատրաստի, սրա կապիտալ են կոչվում, յետոյ հարկաւոր է կօշկակարի աշխատանքը։ Անհրաժեշտ է, որ կապիտալը լինի աշխատողի ձեռքին, որպէս զի կարելի լինի ստեղծել մի որ և իցէ առարկայ, որպէս զի առաջ գայ արդիւնահանութիւն։ Բայց կարելի է ասել, որ արդի կեանքում այդ պայմանը գրեթէ միշտ բացակայ է. ընդհակառակն, մենք տեսնում ենք, մեծ մասամբ, որ կապիտալը ոչ այլ ինչ է, եթէ ոչ անցեալ աշխատանքի դիզված մնացորդներ, որոնք աշխատողի ձեռքին չեն լինում։ Կապիտալը այն մարդու ձեռքին, որ չէ ցանկանում աշխատել, գործ դնել նորան, մնում կապիտալ է։ Նոյնպէս և միակ աշխատութեան ցանկութիւնը, գործելու ոյժը նշանակութիւն չունեն ժողովրդական անտեսութեան համար. մի այդպիսի աշխատանք կամ բոլորովին անարդիւնաբեր կը լինի, կամ թէ դատապարտված կը լինի ծառայել միայն օրավարձով և կատարելապէս կախված կը լինի կապիտալիստից։ Բանուորը չէ կարող անկախութիւն ստանալ,

Fonds A.R.A.M

Fonds A.R.A.M

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

— Ամերիկեան Միացեալ Նահանգներու մէջ Ս. Գրոց նոր թարգմանութեան մասին հրատարակուած տեղեկագրի մը մէջ կը կարդանք, որ Ամերիկեան Աստուածաբանական Ընկերութիւնը 1876 թուականին ձեռնարկած է նոր թարգմանութեան մը, որ կատարուած է ոչ միայն հին ձեռագրերու, այլ նաեւ Ասորի, Հայ, Վուլկատ եւ Եթովպական հին թարգմանութիւններու հիման վրայ։ Ընկերութեան Նոր Կտակարանի յանձնախումբը կազմուած է 16 հոգիէ, որոնք ամէնքն ալ ունին Աստուածաբանական Վարդապետի աստիճան։ Անոնք 1881 թուականին հրատարակած են Նոր Կտակարանի առաջին հատորը, որ կը պարունակէ Մատթէոսի, Մարկոսի եւ Ղուկասի Աւետարանները։ Ասոնք ունին նաեւ Ս. Գրոց ուրիշ հատորներու թարգմանութիւններ ալ։

— Ֆրանսայի Ազգային Ժողովին մէջ Ֆրանսայի Գաղութներուն վերաբերեալ նախագիծի մը քննութեան ատեն, Ազգային Ժողովի Անդամ Պ. Ռանկ ըսած է, որ Ֆրանսա ունի 40 միլիոն հպատակներ, որոնցմէ 5 միլիոնը կը բնակին Ֆրանսայի գաղութներուն մէջ։ Ասոնցմէ 4 միլիոնը Ասիոյ մէջ են։ Ֆրանսա ունի 1 միլիոն քառակուսի քիլոմեթր գաղութներ, որոնցմէ 900 հազարը Ասիոյ մէջ են։ Ֆրանսա ունի 1 միլիոն քառակուսի քիլոմեթր գաղութներ, որոնցմէ 900 հազարը Ասիոյ մէջ են։ Ֆրանսա ունի 1 միլիոն քառակուսի քիլոմեթր գաղութներ, որոնցմէ 900 հազարը Ասիոյ մէջ են։

— Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու մէջ Ս. Գրոց նոր թարգմանութեան մասին հրատարակուած տեղեկագրի մը մէջ կը կարդանք, որ Ամերիկեան Աստուածաբանական Ընկերութիւնը 1876 թուականին ձեռնարկած է նոր թարգմանութեան մը, որ կատարուած է ոչ միայն հին ձեռագրերու, այլ նաեւ Ասորի, Հայ, Վուլկատ եւ Եթովպական հին թարգմանութիւններու հիման վրայ։ Ընկերութեան Նոր Կտակարանի յանձնախումբը կազմուած է 16 հոգիէ, որոնք ամէնքն ալ ունին Աստուածաբանական Վարդապետի աստիճան։ Անոնք 1881 թուականին հրատարակած են Նոր Կտակարանի առաջին հատորը, որ կը պարունակէ Մատթէոսի, Մարկոսի եւ Ղուկասի Աւետարանները։ Ասոնք ունին նաեւ Ս. Գրոց ուրիշ հատորներու թարգմանութիւններ ալ։

— Ֆրանսայի Ազգային Ժողովին մէջ Ֆրանսայի Գաղութներուն վերաբերեալ նախագիծի մը քննութեան ատեն, Ազգային Ժողովի Անդամ Պ. Ռանկ ըսած է, որ Ֆրանսա ունի 40 միլիոն հպատակներ, որոնցմէ 5 միլիոնը կը բնակին Ֆրանսայի գաղութներուն մէջ։ Ասոնցմէ 4 միլիոնը Ասիոյ մէջ են։ Ֆրանսա ունի 1 միլիոն քառակուսի քիլոմեթր գաղութներ, որոնցմէ 900 հազարը Ասիոյ մէջ են։ Ֆրանսա ունի 1 միլիոն քառակուսի քիլոմեթր գաղութներ, որոնցմէ 900 հազարը Ասիոյ մէջ են։

ՊԱՏԱՐԱԳԱՄԱՏՈՒՈՅ

— Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու մէջ Ս. Գրոց նոր թարգմանութեան մասին հրատարակուած տեղեկագրի մը մէջ կը կարդանք, որ Ամերիկեան Աստուածաբանական Ընկերութիւնը 1876 թուականին ձեռնարկած է նոր թարգմանութեան մը, որ կատարուած է ոչ միայն հին ձեռագրերու, այլ նաեւ Ասորի, Հայ, Վուլկատ եւ Եթովպական հին թարգմանութիւններու հիման վրայ։ Ընկերութեան Նոր Կտակարանի յանձնախումբը կազմուած է 16 հոգիէ, որոնք ամէնքն ալ ունին Աստուածաբանական Վարդապետի աստիճան։ Անոնք 1881 թուականին հրատարակած են Նոր Կտակարանի առաջին հատորը, որ կը պարունակէ Մատթէոսի, Մարկոսի եւ Ղուկասի Աւետարանները։ Ասոնք ունին նաեւ Ս. Գրոց ուրիշ հատորներու թարգմանութիւններ ալ։

— Ֆրանսայի Ազգային Ժողովին մէջ Ֆրանսայի Գաղութներուն վերաբերեալ նախագիծի մը քննութեան ատեն, Ազգային Ժողովի Անդամ Պ. Ռանկ ըսած է, որ Ֆրանսա ունի 40 միլիոն հպատակներ, որոնցմէ 5 միլիոնը կը բնակին Ֆրանսայի գաղութներուն մէջ։ Ասոնցմէ 4 միլիոնը Ասիոյ մէջ են։ Ֆրանսա ունի 1 միլիոն քառակուսի քիլոմեթր գաղութներ, որոնցմէ 900 հազարը Ասիոյ մէջ են։ Ֆրանսա ունի 1 միլիոն քառակուսի քիլոմեթր գաղութներ, որոնցմէ 900 հազարը Ասիոյ մէջ են։

ՎՆԱՍԱԿԱՐ ԼՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

— Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու մէջ Ս. Գրոց նոր թարգմանութեան մասին հրատարակուած տեղեկագրի մը մէջ կը կարդանք, որ Ամերիկեան Աստուածաբանական Ընկերութիւնը 1876 թուականին ձեռնարկած է նոր թարգմանութեան մը, որ կատարուած է ոչ միայն հին ձեռագրերու, այլ նաեւ Ասորի, Հայ, Վուլկատ եւ Եթովպական հին թարգմանութիւններու հիման վրայ։ Ընկերութեան Նոր Կտակարանի յանձնախումբը կազմուած է 16 հոգիէ, որոնք ամէնքն ալ ունին Աստուածաբանական Վարդապետի աստիճան։ Անոնք 1881 թուականին հրատարակած են Նոր Կտակարանի առաջին հատորը, որ կը պարունակէ Մատթէոսի, Մարկոսի եւ Ղուկասի Աւետարանները։ Ասոնք ունին նաեւ Ս. Գրոց ուրիշ հատորներու թարգմանութիւններ ալ։

— Ֆրանսայի Ազգային Ժողովին մէջ Ֆրանսայի Գաղութներուն վերաբերեալ նախագիծի մը քննութեան ատեն, Ազգային Ժողովի Անդամ Պ. Ռանկ ըսած է, որ Ֆրանսա ունի 40 միլիոն հպատակներ, որոնցմէ 5 միլիոնը կը բնակին Ֆրանսայի գաղութներուն մէջ։ Ասոնցմէ 4 միլիոնը Ասիոյ մէջ են։ Ֆրանսա ունի 1 միլիոն քառակուսի քիլոմեթր գաղութներ, որոնցմէ 900 հազարը Ասիոյ մէջ են։ Ֆրանսա ունի 1 միլիոն քառակուսի քիլոմեթր գաղութներ, որոնցմէ 900 հազարը Ասիոյ մէջ են։

ՊՈՍՏԱՐԿՂԱՅԻՆ ԳԱՒԱՌՆԵՐ

— Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու մէջ Ս. Գրոց նոր թարգմանութեան մասին հրատարակուած տեղեկագրի մը մէջ կը կարդանք, որ Ամերիկեան Աստուածաբանական Ընկերութիւնը 1876 թուականին ձեռնարկած է նոր թարգմանութեան մը, որ կատարուած է ոչ միայն հին ձեռագրերու, այլ նաեւ Ասորի, Հայ, Վուլկատ եւ Եթովպական հին թարգմանութիւններու հիման վրայ։ Ընկերութեան Նոր Կտակարանի յանձնախումբը կազմուած է 16 հոգիէ, որոնք ամէնքն ալ ունին Աստուածաբանական Վարդապետի աստիճան։ Անոնք 1881 թուականին հրատարակած են Նոր Կտակարանի առաջին հատորը, որ կը պարունակէ Մատթէոսի, Մարկոսի եւ Ղուկասի Աւետարանները։ Ասոնք ունին նաեւ Ս. Գրոց ուրիշ հատորներու թարգմանութիւններ ալ։

— Ֆրանսայի Ազգային Ժողովին մէջ Ֆրանսայի Գաղութներուն վերաբերեալ նախագիծի մը քննութեան ատեն, Ազգային Ժողովի Անդամ Պ. Ռանկ ըսած է, որ Ֆրանսա ունի 40 միլիոն հպատակներ, որոնցմէ 5 միլիոնը կը բնակին Ֆրանսայի գաղութներուն մէջ։ Ասոնցմէ 4 միլիոնը Ասիոյ մէջ են։ Ֆրանսա ունի 1 միլիոն քառակուսի քիլոմեթր գաղութներ, որոնցմէ 900 հազարը Ասիոյ մէջ են։ Ֆրանսա ունի 1 միլիոն քառակուսի քիլոմեթր գաղութներ, որոնցմէ 900 հազարը Ասիոյ մէջ են։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԼՈՒՐԵՐ

— Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու մէջ Ս. Գրոց նոր թարգմանութեան մասին հրատարակուած տեղեկագրի մը մէջ կը կարդանք, որ Ամերիկեան Աստուածաբանական Ընկերութիւնը 1876 թուականին ձեռնարկած է նոր թարգմանութեան մը, որ կատարուած է ոչ միայն հին ձեռագրերու, այլ նաեւ Ասորի, Հայ, Վուլկատ եւ Եթովպական հին թարգմանութիւններու հիման վրայ։ Ընկերութեան Նոր Կտակարանի յանձնախումբը կազմուած է 16 հոգիէ, որոնք ամէնքն ալ ունին Աստուածաբանական Վարդապետի աստիճան։ Անոնք 1881 թուականին հրատարակած են Նոր Կտակարանի առաջին հատորը, որ կը պարունակէ Մատթէոսի, Մարկոսի եւ Ղուկասի Աւետարանները։ Ասոնք ունին նաեւ Ս. Գրոց ուրիշ հատորներու թարգմանութիւններ ալ։

— Ֆրանսայի Ազգային Ժողովին մէջ Ֆրանսայի Գաղութներուն վերաբերեալ նախագիծի մը քննութեան ատեն, Ազգային Ժողովի Անդամ Պ. Ռանկ ըսած է, որ Ֆրանսա ունի 40 միլիոն հպատակներ, որոնցմէ 5 միլիոնը կը բնակին Ֆրանսայի գաղութներուն մէջ։ Ասոնցմէ 4 միլիոնը Ասիոյ մէջ են։ Ֆրանսա ունի 1 միլիոն քառակուսի քիլոմեթր գաղութներ, որոնցմէ 900 հազարը Ասիոյ մէջ են։ Ֆրանսա ունի 1 միլիոն քառակուսի քիլոմեթր գաղութներ, որոնցմէ 900 հազարը Ասիոյ մէջ են։

ՏԵՂԱԿԱՆ ԼՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

— Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու մէջ Ս. Գրոց նոր թարգմանութեան մասին հրատարակուած տեղեկագրի մը մէջ կը կարդանք, որ Ամերիկեան Աստուածաբանական Ընկերութիւնը 1876 թուականին ձեռնարկած է նոր թարգմանութեան մը, որ կատարուած է ոչ միայն հին ձեռագրերու, այլ նաեւ Ասորի, Հայ, Վուլկատ եւ Եթովպական հին թարգմանութիւններու հիման վրայ։ Ընկերութեան Նոր Կտակարանի յանձնախումբը կազմուած է 16 հոգիէ, որոնք ամէնքն ալ ունին Աստուածաբանական Վարդապետի աստիճան։ Անոնք 1881 թուականին հրատարակած են Նոր Կտակարանի առաջին հատորը, որ կը պարունակէ Մատթէոսի, Մարկոսի եւ Ղուկասի Աւետարանները։ Ասոնք ունին նաեւ Ս. Գրոց ուրիշ հատորներու թարգմանութիւններ ալ։

— Ֆրանսայի Ազգային Ժողովին մէջ Ֆրանսայի Գաղութներուն վերաբերեալ նախագիծի մը քննութեան ատեն, Ազգային Ժողովի Անդամ Պ. Ռանկ ըսած է, որ Ֆրանսա ունի 40 միլիոն հպատակներ, որոնցմէ 5 միլիոնը կը բնակին Ֆրանսայի գաղութներուն մէջ։ Ասոնցմէ 4 միլիոնը Ասիոյ մէջ են։ Ֆրանսա ունի 1 միլիոն քառակուսի քիլոմեթր գաղութներ, որոնցմէ 900 հազարը Ասիոյ մէջ են։ Ֆրանսա ունի 1 միլիոն քառակուսի քիլոմեթր գաղութներ, որոնցմէ 900 հազարը Ասիոյ մէջ են։

ՊԱՏԱՐԱԳԱՄԱՏՈՒՈՅ

— Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու մէջ Ս. Գրոց նոր թարգմանութեան մասին հրատարակուած տեղեկագրի մը մէջ կը կարդանք, որ Ամերիկեան Աստուածաբանական Ընկերութիւնը 1876 թուականին ձեռնարկած է նոր թարգմանութեան մը, որ կատարուած է ոչ միայն հին ձեռագրերու, այլ նաեւ Ասորի, Հայ, Վուլկատ եւ Եթովպական հին թարգմանութիւններու հիման վրայ։ Ընկերութեան Նոր Կտակարանի յանձնախումբը կազմուած է 16 հոգիէ, որոնք ամէնքն ալ ունին Աստուածաբանական Վարդապետի աստիճան։ Անոնք 1881 թուականին հրատարակած են Նոր Կտակարանի առաջին հատորը, որ կը պարունակէ Մատթէոսի, Մարկոսի եւ Ղուկասի Աւետարանները։ Ասոնք ունին նաեւ Ս. Գրոց ուրիշ հատորներու թարգմանութիւններ ալ։

— Ֆրանսայի Ազգային Ժողովին մէջ Ֆրանսայի Գաղութներուն վերաբերեալ նախագիծի մը քննութեան ատեն, Ազգային Ժողովի Անդամ Պ. Ռանկ ըսած է, որ Ֆրանսա ունի 40 միլիոն հպատակներ, որոնցմէ 5 միլիոնը կը բնակին Ֆրանսայի գաղութներուն մէջ։ Ասոնցմէ 4 միլիոնը Ասիոյ մէջ են։ Ֆրանսա ունի 1 միլիոն քառակուսի քիլոմեթր գաղութներ, որոնցմէ 900 հազարը Ասիոյ մէջ են։ Ֆրանսա ունի 1 միլիոն քառակուսի քիլոմեթր գաղութներ, որոնցմէ 900 հազարը Ասիոյ մէջ են։

դրել եգիպտական պատերազմական նախկին մինիստրին, պատերազմ մի քանի րոպէ մնջ վճռեց Արաբի-փաշայի վիճակը: Մեղադրվածը ներկայացաւ դատաւորներին և նրանց հարցրին պատասխանեց, որ ինքը իրան մեղաւոր է համարում պատերազմական ապստամբութեան մէջ: Դատաւորները դրանից հետոյ յայտնեցին, որ մեղադրվածի խոստովանքից յետոյ ապէլոյթ են ղանազան հարցերը ուսումնասիրելը և Արաբի-փաշային դատապարտելին մահուան պատիժ: Հէնց որ եղերվը տեղեկութիւն ստացաւ դատավճռի մասին, նա անյապաղ փոխարինեց այդ պատիժը աքսորով, ասելացնելով որ, եթէ Արաբի-փաշա կը վերադառնայ Եգիպտոս, նա անյապաղ կը գլխատվի: Այդ վճիռը իսկոյն օրինքի ոյժ ստացաւ և այժմ երեի Արաբի-փաշա դուրս է եկել Եգիպտոսի սահմաններից, իրաւունք ստանալով ընտրել իր բնակութեան տեղը:

Դժուար չէ հասկանալ, որ այս բոլորը վաղուց կանխատեսված և վճռված էր Արաբի-փաշա, խոստովանելով իր յանցանքը և դատաւորները, նրան մահուան պատիժ նշանակելով, առաջուց գիտէին, որ խեդիվը կը փոխարինէ պատիժը այն պայմանով, որ Արաբի այլ ևս չը վերադառնայ Եգիպտոս: Մահուան պատիժ փոխարինելութիւնը մի դին էր, որով ձեռք բերվեցաւ Արաբի-փաշայի լռութիւնը այն շարժառիթների և պատճառների մասին, որոնք ստիպեցին նրան գինուորված ապստամբութիւն սկսել:

Այդ լռութիւնը անհրաժեշտ էր անգլիացիների համար, որպէս զի տարաձայնութիւն չը ծագէր Ե. Դրան հետ և որպէս զի նրանք կարողանային պահել գահի վրա անզօր և անընդունակ Թեվֆիկ-փաշային, որ այժմ կատարելապէս ենթարկվել է անգլիացիների կամքին: Ինչպէս երեւում է, Արաբի-փաշայի համար դժուար չէր ապացուցանել, որ ապստամբութիւն սկսելու համար նա դրդված էր ոչ թէ միայն Կ. Պօլսից, այլ և խեդիվի պալատից: Այժմ յայտնութիւնները առաջն առնված է: Ինչ կը վերաբերի Արաբի-փաշայի աքսորին, դա չափազանց հեշտացնում է անգլիացիների ձեռնարկութիւնը: Կայիրէի դատաստանական դործը վերջին հնարն էր այն անցքերի, որոնց առաջ բերեց անգլիացիների միջամտութիւնը եգիպտական գործերին: Արաբիին կենդանի թողնելով, անգլիացիները հաշտեցրին իրանց հետ նրա բազմաթիւ կողմնակիցներին, և այժմ լորդ Դէօֆերինին հաջողակ կարող է ձեռնարկել վերանորոգութիւններին և նոր կարգեր մտցնել եգիպտոսի մէջ: Ցոյս կայ, որ ամենակարճ ժամանակամիջոցում յայտնի կը լինեն անգլիացիների նախագծած վերանորոգութիւնները, որոնք եգիպտոսը Անգլիային հպատակ մի պետութիւն կը դարձնեն:

Ոչ ոք չէ կարող բողոքել այդպիսի նորաձեւութեան դէմ: Եւրոպան վաղուց հաշտվել է եգիպտոսը անգլիացիների ձեռքը անցնելու մտքի հետ, իսկ Թիւրքիան ներկայումս այնպիսի գրութեան մէջ է, որ նա անկարող է ընդդիմադրել Անգլիային: Կ. Պօլսի մէջ այժմ սկսվել են մինիստրական դժուարութիւններ և սուլթանը աշխատում է վերադառնալ այն կարգերին, որոնք գոյութիւն ունէին Աբդուլ-Ազիզի ժամանակ: Այսպիսի խառնակութիւնները ի հարկէ մէջտեղ չեն տայ Ե. Դրանը բողոքել այն վերանորոգութիւնների դէմ, որոնց կը մտցնէ լորդ Դէօֆերինը եգիպտոսի մէջ:

ՆԱՄԱԿ ԳԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻՑ

Դամբէժ, 14 նոյեմբերի

Երէկ հեռագրով իմացանք, որ Ամրպատակատեղ առաջնորդ Գրիգոր եպիսկոպոս Մուշեղեանցը ամսոյս 13-ին վախճանվել է Ռոմի քաղաքում, ուր գնացել էր իր հովուական այցելութիւնը տալու՝ այն կոզմերի ազգաբնակ հայերին, որոնք Թափառականների խնդրել էին: Նա կատկել է, որ իր մարմինը տանեն և Սալմաստ թաղեն: Հանգուցեալ սրբազանի մասին մենք այսքան կասենք, որ նա թէև մի ուսումնական մարդ չէր և այժմեան պահանջների համապատասխան լեզուագիտութիւն և կրթութիւն չունէր, բայց չափազանց վառ հայրենասիրական սիրտ ունէր և շատ էլ նախանձախնդիր էր հայկական եկեղեցուն: Սրբազանի լաւ յատկութիւններից միտն էլ այն էր, որ անդադար քարոզում էր ժողովրդին, ուր որ գնար, ուր որ լինէր: Նրա քարոզների նիւթը միշտ լինում էին աւետարանի խօսքերը և յորդոր ժողովրդին, որ իրանց որդոց կրթութիւն տան և գոնուս պահանջքի համեմատ արժանաւոր դպրոցներ պատեն: Այդ բարի հոգեւորականը՝ կարծես թէ քարոզութիւնը յատկապէս ուսել էր, որովհետև նա լաւ բնմական յարմարութիւններ ունէր և լեզուն էլ նորան յաջողում էր: Երբոր նա առեան էր դուրս գալիս, այնպէս թեթեւանում և ձգտվում էր և իր ձայնին զանազան չեշտահարութիւններ տալով իր խօսքերը մատեցնում էր ժողովրդի սրտին, որ կարծում էիր թէ, նա առեանի վրա փոխվելով, մի ուրիշ մարդ է դարձել: Այս ևս կասենք, որ երբեմն պատահում էր, որ նա իր խօսքի թեւերը լաւ չը միչելով կոտրտում էր և երբեմն էլ պատմական սխալներ էր անում, երբոր խօսում էր հին և պատմական ժամանակներից: «Մեռնողի ետեւից կամ լաւ, կամ ոչինչ» է ասած, և մենք նորա մի մանաւոր պակասութիւնը ցոյց տալով, բնաւ միտք չունենք նորա վրա մի որ և իցէ արատ ձգելու, այլ կամենում ենք ապացուցանել, որ եթէ մի հասարակ ընթերցասէր մարդ կարող է այդչափ քարոզել, հապա որչափ աւելի կարող են մեր այն հոգեւորականները, որ կատարեալ կրթութիւն ստացել են: Հանգուցեալ սրբազանի պաշտօնավարութեան մասին էլ այս կասենք, որ նա չափազանց զգոյշ մարդ լինելով, բնաւ խռովութեան տեղիք չէր տալիս, և թէ որ մի որ և իցէ դէպքում սխալվում էր, իսկոյն սիմփիլով իրան ուղղում էր: Հէնց դրա համար էր, որ ժողովուրդն էլ նորան ընդ միշտ սիրեց և համակրեց: Նա երեք ամբողջ տարիներ խաղաղ առաջնորդութիւն արեց Ամրպատակատեղ: Այս վերջին տարին միայն, նա զանվում էր մի տեսակ հոգեկան հիւանդութեան մէջ, բայց չը նայելով դորան, նա մինչև իր վերջին չունչը աշխատում էր իր հօտի բարօրութեան և դպրոցների բարեկարգութեան համար:

Անո Ամրպատականն էլ Թիֆլիսի, Ատրպատենի և Շուշիի պէս առանց առաջնորդի մնաց: Ռուսաստանի թեմերից՝ երբ որ պակասում են թեմական առաջնորդները, նորանց կառավարում են իւրաքանչիւր թեմի հոգևոր կառավարութիւնը կամ կոնսիստորիան, իսկ մեզանում որ այդ մարմինը չը կայ, որքան դժալի պէտք է լինի առաջնորդի պակասութիւնը, նայելով նրա վրա ոչ միայն կրօնական, այլ մինչև անգամ քաղաքական տեսակէտից, որովհետև Պարսկաստանի առաջնորդները մեծ պատիւ և մեծ իրաւունքներ են վայելում Պարսից կառավարութիւնից: Այս և նկատի առնելով, չենք կարծում, որ Վեհափառը կամ Ս. Սինոդը երկար ժամանակ մեր վիճակը առանց առաջնորդի թողնեն: Միթէ իրանք էլ չեն հասկանում:

Վերջապէս հանրածանօթ Շէյխ Իբրահիմը երկրորդ անգամ ևս կալանաւորվեցաւ Թիւրքաց կառավարութիւնից և քշվեցաւ: Բայց թէ ինչ ձևով կալանաւորվեցին և թէ ուր տարան, դեռ յայտնի չէ:

Լսեցինք, որ երկաթուղու գործը վերջացել է Թէհրանում և կօնեակոնը տարտղնվել է վեհափառ շահից, ուրեմն գործը, ինչպէս երեում է, կը սկսվի առաջիկայ գարունքից: Երբոր կերագործվի այդ երկաթուղին, այն ժամանակ Թաւրիզը, որ Պարսկաստանի առաջին վաճառաշահ և անուանի քաղաքն է համարվում, իր առևտրական չրջանի վարկը կորցնելով, հետզհետէ կը նուազի, իսկ դրա փոխարէն Ռէշտը, Ղազբինը և Թէհրանը ուղիղ գծի վրա լինելով մեծ դեր կը խաղան առևտրական աստիճանում:

Ամենակ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—«Événement» լրագիրը հաղորդում է մի քանի մանրամասնութիւններ այն պատմութեան մասին, որ իբր թէ փարիզում դատապրութիւն էր կազմվում վերոյիչեալ լրագրի աշխատակիցներից մէկը անակնկալութիւն ունէր դեներալ Կամպենոնի հետ, որը բացատրեց թղթակցին, թէ ինքն, Կամպենոնը, առանձնացած կեանք է վարում, վազուց չէ տեսել Գամբետային և չը գիտէ, թէ ինչ է կատարվում վերջինի մօտ: Նա շատ ցաւում է, որ Գամբետան ներկայումս ատելի շատ ժողովուրդ է ընդունում իր մօտ, քան թէ հարկաւոր է, և որ այդ ժողովներում շատ ատելորդ բաներ են խօսվում: Ինքն, Կամպենոնը, շատ անլաւական է նկատում, որ իր անունը ևս խառնված է այդ գործում, մանաւանդ որ, ինչպէս իրան հաստատ յայտնի է, այդ վերջին հանգամանքը շատ անախորժ տպաւորութիւն գործեց Դրեվիի վրա: Բայց եթէ երբ և իցէ նախագահի ընտրութեան ժամանակը կը լինի, այն ժամանակ նախագահական բազկաթոռ ատանելու համար երկու կանդիդատներ կան—Բրիսսոն և Լէօն Սէյ: Ինքն, իր կողմից, հակառակ է այն բանին, որ հանրապետութեան նախագահ պատերազմական դիներալ լինի, և, պատահմամբ եթէ ինքն նախագահ ընտրվի, այն ժամանակ ինքն կարող է ապացուցանել, թէ որքան փոքր է իր մէջ պատերազմականը: Առհասարակ հանրապետութեան կառավարութիւնը պէտք է զգոյշ լինի. արտաքսմամբ Ֆրանսիան մի տեսակ խրտուիլակ է միապետութեան համար, և հանրապետութիւնն ներսում անժամանակակից ազիտացիաներով ատելի ևս կարելի է վախեցնել կրթատես եւրոպական քաղաքագէտներին: Եթէ կը պայ ժամը կըլինի գնալ վերցնելու Ֆրանսիան պաշտպանելու համար նրա արտաքին թշնամիների դէմ, ինքն, կամպենոն, ամենաթեամբ կը կատարի իր պարտականութիւնը գնալը ձևաքին:

—Փարիզի «Le National» լրագիրը, Լէոնտէի իր թղթակցի խօսքերով, հաղորդում է, որ Ռուսաստանը համաձայնվեց Ֆրանսիայի առաջարկութեան հետ եղիպտական խնդրի առիթով կօնֆերէնցիա կազմելու մասին: Այդ կօնֆէրէնցիան, շատ հաւանական է, որ յունձն կառնի վճռել Մազազասկարի, կօնգոյի, Տաղլուրի և Տօնկինի խնդիրները:

ԹԱՒՈՒՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ե ր օ պ ա յ ի Թ ա տ ր օ ն ն ե ր ը: Եւրոպայում ներկայ թուականում կան 1,457 թատրոններ: Լաւագոյն ունի 348 թատրոններ, Ֆրանսիան—337, Գերմանիան—194, Մեծ-Բրիտանիան—150 Սպանիան—160, Ռուսաստանը—44, Բելգիան—34, Հոլլանդիան—22, Շվեյցարիան—20, Պորտուգալիան—16, Շվեդիան—10, Դանիան—10, Նորվեգիան—8, Յունաստանը—4, Թուրքիան—4, Բուլղարիան—3 և Սերբիան 1:

* * *

Օ ձ ե ր ը և վ ա յ ր ե ն ի գ ա զ ա ն ն ե ր ը Հնդկաստանում 1881 թի ընթացքում Հնդկաստանում թունաւոր օձերը և վայրենի գազանները խածել են 18,670 մարդկանց. 2757 մարդիկ զոհ են գնացել վայրենի գազաններից: Նոյն տարում օձերի և գիշատիչ կենդանիների կերակուր են դարձել 43,609 գլուխ տաւար: Իսկ մարդիկ, 1881 թի ընթացքում ջնջելու համար այդ թշնամիներին սպանել են 254,968 օձեր և 15,284 գիշատիչ կենդանիներ: Ցնդկան կառավարութիւնը գեղատեսիլ կենդանիներին ջնջելու համար ամբողջ տարվայ ընթացքում տուել է 102,810 րուփի:

* * *

Ե գ ի պ տ ո ս ի Ն ո ր գ ի ւ ղ ա ր: Մարսելի մի լրագիր հաղորդում է, որ Եգիպտոսը մեկ նոր չափիկ է հնարել, որը 365 ծալքեր ունի. իւրաքանչիւր օր կարելի է մեկ ծալք բացանել, և, այդպիսով, չափիկը կը պահպանի իր մաքրութիւնը 365 օրերի ընթացքում: Նահանջ տարիների համար առանձին օրինակներ կը լինեն:

* * *

Բ ժ ի շ կ ա կ ա ն տ ա ք ը Ս պ ա ն ի ա յ ո ւ մ: Մադրիդի համալսարանի բժշկական ֆակուլտետը, այս օրերս, բժշկական գիտութեան աստիճանի արժանի համարեց տիկին Մարտինա-կաղէլո-Բէլբասպիին: Սպանիայում դա առաջին օրինակն է, որ կինը բժշկականութիւնը ուսումնասիրելով ստանում է գիտութեան աստիճան: Տեղական լաւ լրագիրները մեծ գովասանքով են խօսում տիկին Բէլբասպիի մասին և պատմում են, թէ ուսումնական ծանր աշխատանքներից յետոյ նա հասաւ իր նպատակին: Նա գուաւ իր հետևողին, որը նոյնպէս ցանկացաւ բժշկականութիւնը ուսումնասիրել Վալենսիայում, բայց երբ նրան այնտեղ չընդունեցին, նա Մադրիդ գնաց:

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՑԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

Օ Դ Է Ս Ս Ա, 1 դեկտեմբերի: Փնտութիւն է սկսված անկանոն կերպով նաւախիճ գուրս թերելու մասին Ազովեան ծովում. պատաստանի են ենթարկված ցազանրօգի նաւային դրասենեակի նախկին երկու կառավարիչները:

Վ Ա Լ Ա Դ Ո Լ Ի Դ, 1 դեկտեմբերի: Հիւանդային դատաւորներում թագաւորական անուանների փայտ կորելու համար նշանակված ամբողջը չը կայացաւ բաւական թիւ ատկագնի պատճառով:

Ս Օ Ֆ Ի Ա, 1 դեկտեմբերի: Նոյեմբեր ամսին Մակեդոնիայում բազմաթիւ բոլգարներ կալանաւորվեցան. կալանաւորվածների մի մասը շղթայակապ Բիտօլիա է ուղարկված:

Փ Ա Ր Ի Զ, 1 դեկտեմբերի: Ֆինանսների մինիստրը յայտնեց պատգամաւորների ժողովին, որ Ֆրանսիայի ֆինանսական դրութիւնը վատ չէ, միայն լրջմտութիւն է հարկաւոր:

Կ. Պ Օ Լ Ի Ս, 1 դեկտեմբերի: Սուլթանը թոյլատուութիւն տուեց Ֆրանսիային հիմնել Պօղոսլուսան ծովածոցում, կարմիր ծովում, Ծովային կայարան և հօթնիաւ:

Օ Դ Է Ս Ս Ա, 1 դեկտեմբերի: Հարաւ-արևմտեան երկաթուղիների վարչութիւնը երկարացրեց փոքրացրած տարիֆի գործողութիւնը Օդեսա հաց անցափոխելու համար. այդ տարիֆը նշանակված էր ներկայ տարվայ մարտի 10-ից մինչև նոյեմբերի 25-ը. նոյնպէս վերցված է նոր մեծացած տարիֆը, որը ենթադրված էր գործադրել 1882 թի նոյեմբերի 26-ից մինչև 1883 թի մարտի 3-ը:

Ս. Պ Ե Տ Ե Ր Բ Ո Ւ Ր Գ, 1 նոյեմբերի: „Новое Время“ լրագիրը հաղորդում է, որ պետական խորհուրդը հաստատեց ջրային հաղորդակցութեան համար 6 միլիոն րուբլ տալու մասին կազմած նախագիծը: Չերնեաով միջնորդում է Տուրկեստանի մէջ շերտատապատհութեան զարգացման մասին: Պետական մինիստրը ուղևորվեցաւ Տամբովի նահանգը: Ներքին գործերի մինիստրութեան հրէաական մասնաժողովը նախագծում է հրէական ազգաբնակութեան վիճակագրութիւնը:

„Биржев. Вѣдомости.“ լրագիրը հաղորդում է, որ ֆինանսների մինիստրը ընդդէմ է նկամուտների գլխահարկին, որ նախագծել է գլխահարկը ուրիշ եկամուտներով փոխարինող մասնաժողովը: Մասնաւոր պատուէրների համեմատ պողպատէ բլանների շինող գործարանատէրերին պրեմիաներ տալու համար եկող տարվայ համար նշանակված է 1,200,000 րուբլ:

Լ Օ Ն Դ Օ Ն, 1 դեկտեմբերի: Երէկ, առաւօտ նոր գետնան բարձ Մօրինգէյմ ներկայացաւ Թագուհուն:

Ս Օ Ֆ Ի Ա, 1 դեկտեմբերի: Հրատարակված է հրաման, որով ազգային ժողովի բացումը նշանակված է դեկտեմբերի 8-ին: Պլեվնայի պատգամաւոր ընտրված է գեներալ Սօբօլեվ:

խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐՇԱՐՈՒՆԻ

Fonds A.R.A.M

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԲԱՑԱԾ

ԽԱՄՍԱՅԻ

ՄԷԼԻՔՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ԳԻՆՆ Է 1 Ր. 50 Կ.

Դիւքը բաղկացած է 467 երեսներից

թի ֆլիսում վաճառւում է՝

„Մշակի“ խմբագրատանը.—„կնոջ առողջական դրամագլուխ“ Մխիթարեանցի տանը № № 3 և 4. Գ. Զաքարեայ Գրիգորեանցի „կովկասեան գրամագլուխ“.— Գ. Լինճիաձեանցի ծխախոտի խանութում.— Գ. Շահինեանցի ծխախոտի խանութում։

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել համ յիշեալ տեղերը, համ ուղղակի հեղինակին հեռաձայ հասցէով։

ТИФЛИСЪ. Редакція „Мшакъ“.
РАФФИ.

Արդէն վաղուց մանուկի տակից զուրս եկած ծիլերան Նազարեանի հրատարակութիւնների VII գիրքն է՝

„ՂՐԻՂՃԻ ԿԸՆԱՆՈՑ ՊԸՆԸՓԵՇԱԿԸ“

(Վարդապի բարբառով և նոյն կեանքից)

Հեղ. Կ. Կ. Մ. Շահնազարեանց։

Լոյս տեսաւ և վաճառւում է „Աղբիւրի“ խմբագրատան (Мих. ул. д. № 127) և Թիֆլիսի յայտնի գրավաճառանոցներում։

Գիրքիկն կից տպուած են Վարդապի լեզուի քերականական մի քանի յատկութիւններ, խորհրդ խօսքերի բացատրութիւններ և գանազան յայտարարութիւններ։

Գինը 20 կոպէկ է։

Լոյս տեսաւ "Հայաստանի փառքը" վերնագրով հայ երևելի արքաների պատկերների հաւաքածուն տպած մի թերթի վրա. պատկերները նկարված են գոյնաւոր ներկերով։ Գինն է 2 լուծ. դուռլով դնողներին գիջուն կը լինի։ Յանկացողք կարող են դիմել Մօսկվա հրատարակչին հեռաձայ հասցէով—„Москва„ на Стрѣтенкѣ, домъ Беляева, Ивану Христафоровичу Паносову.

ԴԱՇՆԱՄՈՒԻ վարձով է տրւում կամ ծախւում է Դամիրօվսկայա փողոց, տան թանաւօվի, բնակարան թանաւօվի։ 2—3

Թիֆլիսից հեռանալու պատճառով ՆԱՐԲԵԺՆԱՑ փողոցի վրա ծախւում է գՏԻՆ շատ էժան գնով։ Հարցնել Անգլիական խանութի մէջ. նոյն տեղը շատ տպրանքներ այժմ ԿԻՍԱԳԻՆ են ծախւում։ Որովհետև այժմ երկաթը էժան է, մահճակալները ծախւում են 8, 10, 12, 14 ր. և այլն։ 5—10

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ

Աւարտելով կրթական իտալական հաշւապահութիւնը, ցանկանում է մնալ գործակատար գնդապան առևտրում, հասցէն իմանալ „Մշակի“ խմբագրատանը։

3—3

Նաֆթի ՏԱԿԱՌՆԵՐԻ համար տախտակներ (КЛЕПКИ ДЛЯ ФОТОГЕННЫХЪ БОЧЕКЪ) ցանկացողներին թէ պատրաստի և թէ ուղած չափին պատրաստելու համար խնդրում եմ դիմել Բաթում, ԱՐՇԱԿ ՅԱՍՈՒՐԵԱՆՑԻՆ։

Въ БАТУМЪ, Аршаку ЦАТУРОВУ.

16—20

ԹԷՑ առաջին հունձի այս տարի չափազանց գոյնաւոր և հոտաւէտ Ա.ՅՈ ԹԷՅԻՑ **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** մէջ ստացված է 50,000 ֆունտ և ծախւում է 25% էժան և աւելի լաւ քան թէ ուրիշ տեղ։ Օրինակ. լաւ ԿՕՆԳՕ թէյ 1 ր.—1 ր. 20 կոպ., պատուական ՍԱՆՖԱ թէյ 1 ր. 40 կ., հիանալի ՄՕՆԻԿ թէյ 1 ր. 60 կ. այս թէյ ամեն տեղ ծախւում է 2 ր.—2 ր. 50 կ., գերազանց ԿԱՑՍԱՈՒՐ թէյ 1 ր. 80 կ. և ամենալաւ Ֆու-չու-Ֆու թէյ 2 ր. մաքուր թէյ առանց թղթի։ Նոյն տեղը սովորաբար լինում են 500 երկաթէ ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ 6 ր.—60 ր., երկաթէ ԳՐԻՉՆԵՐ առ բոլոջ Անդրկովկասի համար, շօկօլադ Ֆրայ, Շեվիլդի ԳԱՆԱԿՆԵՐ, վերականգնող ՄԱԿՄԱՍՏԵՐ մազերի համար, Հրայանների ԳԱՒԻՒ, ԲԷԿՕԼԿԵՐՆԵՐ վերլի, ԹԱՄԲԵՐ բարձերի, կօրսների ՆՐՀՐՀԱՅ, ԱԼԲՕՄՆԵՐ շեմպրի կէս գնով։ **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹ, ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԷՋ ԱՐԾՐՈՒՆՈՒԻ ԳԱԼՎԵՐԼԻՅՈՒՄ** № 156, 157, 158, 159 և 160։

86—100

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ, ԹԻՖԻՒ ԳՆԵՐԻ ՆՇԱՆԱԻՈՐ ՓՈՓՐԱՑՈՒՄՆ

(MAISON DE CONFIANCE) ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԵՐԻԱ № № 156, 157, 158, 159 և 160.

Համեմատեցէք թէյ

1 ր. 10 կ.	թէյի հետ ամեն տեղ	1 ր. 30 կ.	
1 „ 20 „	. . . . .	1 „ 60 „	
1 „ 40 „	. . . . .	1 „ 90 „	
1 „ 60 „	. . . . .	2 „ 20 „	
1 „ 80 „	. . . . .	2 „ 50 „	
ամենալաւը 2 ր.	. . . .	3 „ ——	

Մի և նոյն տեղը գործակատարութիւն վաճառման շօկօլադի և կակաո-Ֆրայ հասնդիայի, Պալմերի բիսկվիտների, բազրի կօնֆեկտների, շեֆիլդի գանահների, տուրնէլի պրէշների, Գաուի հրայանների, վէկլի բէվօլվերների, բարնարիի թամբերի, մեկենի ամաններ, կօրսների կրահմալ և մանանեխ, շեմպրի ալբոմներ և այլն և այլն։

32—100

ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺՇ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՑ (Doctor of Dental Surgery of the Baltimore College)։

ՏԻԿԻՆ ՄԿՐՏՉԵԱՆՑ, ծն. եակորի, բժշկում է ամէն տեսակ ԱՏԱՄԻ ՅԱՒԵՐ և առնում է հարկաւոր ՕԳԵՐԱՑԻԱՆԵՐԸ ամերիկայի ամենանոր ձևով։ Ընդունում է միայն ԿԱՆԱՆՑ և ԵՐԵՒԱՆԵՐԻՆ 10—3 ժամը։ Լիսեցօվի տանը, Սադօվայա և Սերգիևսկայա փողոցների անկիւնում։

7—15

ՄԵՐ ՖԻՐՄԱՅԻ ԹԻՖԻՒ ԳՈՐԾԱԿԱՏՈՂՆԵՐԻՑ

խնդրահարոյ խնդրում ենք ուշադրութիւն դարձնել, որ բանդերօլների վրա անպատճառ լինեն Կ. և Ա. տառերը։

Նդրայրներ Կ. և Ա. ՊՕՊՕՎ առևտրական տունը Մօսկվայի մէջ։

3—10

ՕՎԱԽՎՈՒՄ ԵՆ ՉԻԱՆԵՐ աշխատող, լծվող պիտանի ֆուրգոնների համար և այլն։ Հասցէն. „Ելբօսպա“ հիւրանոց № 22

5—5 (1)

ԱՐՒԵՆ ԴՈՒՐՍ ԵԿԱՒ ՄԱՄՈՒԼԻՑ

ա. մեծագիր **ՕՐԱՑՈՑՑ** 1883 թ. ք.

սկզբումն պատկեր՝

ՍՐԲՈՑՆ ԳԵՂԱՐԴԱՑ

յետ վերջումն՝

ԾԱՂԻԿ ՐՆՏԱՆԵԱՑ

ը. ա. յաւելուածով

Գինն է մինչև 600 վերստ . . . 35 կոպ.

յետ նախանից բարձր . . . . . 40 կոպ.

բ. փոքրագիր **ՕՐԱՑՈՑՑ** 1883 թ. ք.

սկզբումն պատկեր՝

ՎԵՐԱՓՈԽՄԱՆ Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾՆԻ

վերջումը՝ յուցակ գրեանց

Գինն է . . . . . 15 կոպ.

գ. Ամենօրեայ հաւատուածական **ՕՐԱՑՈՑՑ** 1883 թ. ք.

Մեծ թուանշաններով սև, կապոյտ և կարմիր գոյներով. տախտակն զեղ. պատկերներով զարդարած

Երեսառաջ գինն է . . . . . 1 ր.

յետ ուրիշ քաղաքներում . . . 1—25 կոպ.

Մեծագիրը ևփոքրագիրը օրացոյցներում մոգրած են բոլոր Օրհ. Հարց. Մկ. և Հմր. կարգաւ

Երեք օրացոյցներում ևս կան ծ. Ռ. և լ. ծօներըը. Հանգերձ գուշակութեամբք Օգոց Մեր Հասցէն въ Г. Эривань, А. С. Гуламирянцъ

Խմբ. Հրատ. Արգար Գուլամիրեանց

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

ՆՈՐ ՕՐԱՑՈՑՑ

1883 թ.

Կը տպուի Մօսկվայում մեծ թերթի վերայ լիտոգրաֆիայով գունաւոր և շրջանակը ազգային հին և նոր յիշատակների և նշանաւոր անձինքների պատկերներով զարդարուած։ Բաժանորդագինն է մի օրինակի համար 1 ռուբլի։ Յանկացողները կարող են գրաւել „Մեղու“ խմբագրատանը, օտար քաղաքացիք նոյնպէս։

Ցօրինող՝ Մ. Տէր-Մաթեոսեան

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

Դաշնամուրի համար ձայնագրած հայկական երեք երգերը՝ "Արիք Հայկազունք„ „Արիացիր դիմա“ և "Մեր հայրենիք„ մարշի ձևով յօրինեց Ցովհաննէս Սուքիասեանց։ Վաճառվում է թիֆլիսում Ց. Սուքիասեանցի երաժշտական մագազինում, կամ հեղինակի բանկի տակ. գինը 60 կոպէկ է. նոյն տեղը կարելի տանալ և հայկական չորս երգերը՝ „Անի քաղաք“, „Ինձ համար չէ“, „Յուրտը փչէց“ և „Ծիծեռնակ“ ձայնագրած երգիցդուխեան համար դաշնամուրի ընկերակցութեամբ. գինը մի րուբլի է, 10 օրինակից աւելի առնողներին զեղջում է լինում 20%։ Հասցէն օտարաքաղաքացիների համար Тифлисъ въ музыкальную торговлю Ивана А. Сузанаджіанцъ.

1—3

КАВКАЗСКОЕ ОТДѢЛЕНІЕ ГАЗЕТЫ „ГОЛОСЪ“

ПОДПИСКА НА 1883 ГОДЪ.

Подписная цѣна съ пересылкой 17. (отсылку подписныхъ денегъ отдѣленіе принимаетъ на свой счетъ).

Редакція отвѣчаетъ за исправную доставку, только тѣхъ экземпляровъ, на которые принята подписка въ отдѣленіи.

Подписка на „Голосъ“ и объявленія принимаются при „Центральной Книжной торговли“.

Статьи и сообщенія для помѣщенія въ текстѣ газеты „Голосъ“ должны быть доставляемы ЗАВѢДЫВАЮЩЕМУ отдѣленіемъ, (уголъ Саперной и Б. Водовозной д. и кв. ЕВАНГУЛОВА).

2—3

Լոյս տեսաւ մանկավարժական „ՎԱՐԺԱՐԱՆ“ ամսագրի № 4.

Բովանդակութիւն։ Փ. Վարդանեան.—Սպենսերի մանկավարժական մտքերը (շարունակութիւն)։ Ց. Զիզիանեան.—Ֆետարութեան ուսումնարաններ։ Ա. Բահաթրեան.—Երկու օրինակելի դաս արդարան պատմութիւնից։ Ս. Պալասանեան.—Ազգային պատմութիւնը տարրական ուսումնարաններում (շարունակութիւն)։ Գ. Ագայեան.—Հարկաւոր է արդեօք Հնչիւնի օժանդակութիւնը գրագիտութիւն ուսուցանելիս։ Այլ և այլք։ Մանկական բաժին, ա) Մանկական հեքիաթ, բ) Դահիճ, գ) Թագաւորի նոր զգեստա-զուարճալիք, Հանելուկներ, Խնդիրներ։—Յայտարարութիւններ։

„Վարժարանի“ տարեկան գինն է հինգ ր. տարին սկսւում է օգոստոսից և տևում է մինչև յունիս։

Առաքելութիւն կարելի է խմբագրութեան գրասենեակում, ա. Ծատուրեանի խանութում և Վ. Շահվերդեանի պաշիլիօնում։

ՕԳՈՍՏՈՍ ԱՄՍԻ ՄԷԿՑ

ՍԿՍԵՑ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԵԼ ՎԻԵՆՆԱՅՈՒՄ

L'ORIENTAL

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԹԵՐԹԸ, ԱՄԻՍԸ ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՄ։

„Ժուրնալ դ'Օրիան“ լրագրի հին բաժանորդներին դադարեցրած թերթի տեղ կուղարկվի այդ նոր հրատարակութիւնը։

„L'Oriental“ թերթի տարեկան գինը 8 րուբլ է, կէս տարվանը 4 րուբլ։

Գրվել կարելի է „ՄՇԱԿԻ“ խմբագրութեան մէջ, կամ ուղղակի վիէննայում դիմելով հետևեալ հասարակ հասցէով. Vienne (Autriche) M. F. Salles I. Neuer Markt 9.

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 2 Декабря 1882 года.

Типогр. Главн. Упр. Главнонач. гражд. час., Лор-Меликъ. ул. каз. д.

Fonds A.R.A.M

№ 226 Դեկտեմբերի 4 Հ. աբաթ

1882

ՏԱՄՆԱՄԷԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Դեկտեմբերի 4 Հ. աբաթ № 226

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարւանը 6 րուբլի։
Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում դրւում են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Օտարազգաբաժինը դիմում են ուղղակի
Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բայց կիրակի և տօն օրերից)։

Յայտարարութիւն ընդունւում է ամեն լեզուով։

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ

„ՄՇԱԿ"

ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ ԼՐԱԳԻՐ

(ՏԱՍՆ ԵՒ ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ)

ԱՌԱՋԻԿԱՑ **1883** ԹԻՒՆ

կը հրատարակւի նոյն դիրքով և նոյն պրօգրամայով.

ՊՐՕԳՐԱՄ

I. ՏԵՐՈՒԹԵԱՆ ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։ II. ԱՌԱՋՆՈՐԴՈՂ ՅՕԴՒԱԾՔՆԵՐ։ III. ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Լրիւ յօդուածներ, թղթակցութիւններ, լուրեր։ IV. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Լրիւ յօդուածներ, թղթակցութիւններ, լուրեր։ V. ԹԱՒՒՆ ԼՈՒՐԵՐ։ VI. ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։ VII. ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ Ֆելիետոն, վէպեր, ինքնուրոյն և թարգմանական յօդուածներ գիտութեան ամեն ճիւղերից, թղթակցութիւններ։ VIII. ՏԱՑՏԱՐԱԲՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆ։ Տարեկան 10 րուբլի, վեց ամսւայ 6 րուբլի, իւրաքանչիւր ամսւայ 1 րուբլի։
ՀԱՏՈՒԿ. համարները 5 կոպէկի։
ՀԱՍՑԷ։ Тифлисъ, редакція «Мшакъ.»

Խմբագիրը—Հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐՇՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Տրանզիտի հարցը։ Նամակ Երեւանից։ Ներքին լուրեր—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Զեռնօգօրիա։ Արտաքին լուրեր։—ԹԱՒՒՆ ԼՈՒՐԵՐ։—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։—ՏԱՑՏԱՐԱԲՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ Նաւթային հարցի առիթով։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՏՐԱՆԶԻՏԻ ՀԱՐՑԸ

„Русскій Курьеръ" լրագիրը մի ուշադրաւ յօդուած է նուիրում կովկասի արտնզիտի հարցին։ Հաւատացած լինելով որ մեր ընթերցողները ուշադրութեամբ հետեւում էին այդ հարցի առիթով ուսումնասիրական լրագիրների մէջ բարձրացած վիճաբանութեան, ուրախ չենք համարում առաջ բերել այստեղ այդ յօդուածը։

„Բաղմամիլիոն դիւղական մասսան, շնորհիւ իր ընդհին պահանջների, գործարանատիրական արդիւնքների վատ սպառող է յայտնվում և միայն բանւորներ է մատակարարում ուրիշ խոշոր արդիւնահանութեան համար. պատճառներ գործարանատէրերը այդ շատ լաւ տեսնում են և գործերի այդպիսի դրութիւնը կատարելապէս բնական համարելով, ուզում են սիրահարական հայացքներ հեռու արևելքի վրա և կարծես ինդրում են այնտեղի ժողովրդներին ազատել իրանց այդ դժուար դրութիւնից։ Բայց դեպի պարսիկները, Թուրքմէնները, բուխարցիները, խիվինցիները միայն սիրալիր հրաւէր կարդալը, որ նրանք սպառեն մեր արդիւնքները, բաւարար չէ յայտնվում։ Նրանց հարկաւոր է մի ուրիշ էական բան, հենց այն, ինչ որ իրանք գործարանատէրերը չեն կարող կատարել։ Ազատ մրցման ասպարէզի վրա իրանց անկոր գանելով, մեր խոշոր արդիւնահանողները դիմեցին, ինչպէս և պէտք էր սպասել, պետութեան օգնութեանը և հենց դրանով սահմանեցին կովկասեան տրանզիտի հարցը։

„Կովկասեան տրանզիտի առիթով յայտնած կարծիքները բաժանվեցան. չափաւոր մաքսահարկերի կողմնակիցները կամեցան այժմեան status quo պահպանել, իսկ պրօտեկցիոնիստները, որոնց մէջ նշանաւոր տեղ բռնեց Մոսկվայի բօթայնի յանձնաժողովը, մեծ ևռանդով պահանջեցին տրանզիտի կատարելապէս վակումը արտասահմանեան առևտրի համար։ Բօթայնի յանձնաժողովը այդ հարցի առիթով այն բարեացակամ միտքն յայտնեց, թէ մեծ օգուտ կունենայ պետութիւնը, երբ օտարազգիները կարողանան Աղրիովկասից։ Նրա կարծիքով, Ռուսաստանի արդիւնաբերութիւնը այն ժամանակ մեծ չափերով կազդի և ձեռքերի ահագին թիւ կը գործադրի, որ, իր կողմից բարերար կերպով կազդի ապառիկների պակասելու վրա, և, առհասարակ, պետական եկամուտների ապագայ մուտքի վրա։ Դրանից էլ կարող է հաւասարակշռութիւն լինել պետական բիւդժէում։ Ահա թէ ինչպէս քաղցր, մինչև անգամ մի փոքր աշակերտական ձևով է նայում ամեն բանի վրա յանձնաժողովը։ Մենք, մեր կողմից, հակամիտ չենք հաւատալու նրա վարդագոյն խոստմունքներին։ Ներկայ ժամանակում, խոշոր արդիւնահանութեան բոլոր ճիւղերում պարապվող բանւորների թիւը շատ աննշան է համեմատելով ամբողջ ազգաբնակութեան հետ։ Նրանց քանակութիւնը 900,000-ից բարձր չէ։ Այդ բանքերը, բաւարար չէ յայտնվում։ Նրանց հարկաւոր է մի ուրիշ էական բան, հենց այն, ինչ որ իրանք գործարանատէրերը չեն կարող կատարել։ Ազատ մրցման ասպարէզի վրա իրանց անկոր գանելով, մեր խոշոր արդիւնահանողները դիմեցին, ինչպէս և պէտք էր սպասել, պետութեան օգնութեանը և հենց դրանով սահմանեցին կովկասեան տրանզիտի հարցը։

„Կովկասեան տրանզիտի առիթով յայտնած կարծիքները բաժանվեցան. չափաւոր մաքսահարկերի կողմնակիցները կամեցան այժմեան status quo պահպանել, իսկ պրօտեկցիոնիստները, որոնց մէջ նշանաւոր տեղ բռնեց Մոսկվայի բօթայնի յանձնաժողովը, մեծ ևռանդով պահանջեցին տրանզիտի կատարելապէս վակումը արտասահմանեան առևտրի համար։ Բօթայնի յանձնաժողովը այդ հարցի առիթով այն բարեացակամ միտքն յայտնեց, թէ մեծ օգուտ կունենայ պետութիւնը, երբ օտարազգիները կարողանան Աղրիովկասից։ Նրա կարծիքով, Ռուսաստանի արդիւնաբերութիւնը այն ժամանակ մեծ չափերով կազդի և ձեռքերի ահագին թիւ կը գործադրի, որ, իր կողմից բարերար կերպով կազդի ապառիկների պակասելու վրա, և, առհասարակ, պետական եկամուտների ապագայ մուտքի վրա։ Դրանից էլ կարող է հաւասարակշռութիւն լինել պետական բիւդժէում։ Ահա թէ ինչպէս քաղցր, մինչև անգամ մի փոքր աշակերտական ձևով է նայում ամեն բանի վրա յանձնաժողովը։ Մենք, մեր կողմից, հակամիտ չենք հաւատալու նրա վարդագոյն խոստմունքներին։ Ներկայ ժամանակում, խոշոր արդիւնահանութեան բոլոր ճիւղերում պարապվող բանւորների թիւը շատ աննշան է համեմատելով ամբողջ ազգաբնակութեան հետ։ Նրանց քանակութիւնը 900,000-ից բարձր չէ։ Այդ

ՆԱՒԹԱՑԻՆ ՀԱՐՑԻ ԱՌԻԹՈՎ

Այս տարվայ Նիժնայի տօնավաճառականոցում նաւթային առևտրի անաչառութիւնը «Մշակի» ընթերցողներին արդէն քաջ յայտնի է։ Զարմանալի բան.—կարծես թէ՝ քնութիւնն էլ մի կողմից էր զայրացել մեղ վրա, որ այս տարի վօլգա գետի ջուրը անսահման պակասել էր.—60 70 տարվայ Նիժնայի վաճառականները միշտ անգամ ապշած էին մնացել այս հրաշքի վրա։

Մի կողմից յայտնի նաւթագործարանատէր Նօբելի հարստահարութիւնը, միւս կողմից եղ. Պետրօվ և Պալօվ, հրէայ Գինզբօ և Կօգան «վաճառականութեան տուն» ֆիրմաների հարուածները մեզ՝ նաւթագործարանատէրս—կերոսինավաճառներիս մի այնպիսի աննախանձելի տրամադրութեան մէջ է ձգել, որ այժմեան ճգնաժամում պատրաստ ենք (նաւթագործ. 75—85%-ը) մեր կան-կարաւները (նաւթային գործարաններին պատկանեալ) 35—45% պակաս գնով վաճառել ու այնպէս ըրաժարվել նաւթային առևտրի չրջանից։—Փոքր ինչ իրանց հաշիւը հասկացող նաւթագործարանատէրեր արդէն իրանց գործարանների դռները ակնեցին ամուր փակել։ Ցակառագործարանատէրերը աննկուն արագութեամբ աշխատում են, որ իրանց թէ ապահաների, թէ տակառների մնացորդները մին կերպ վաճառահանեն ու այնպէս գոցեն իրանց գործարանների դռները։ Շատ տակառագործարանատէրեր, որոնք ամեն տարի մինչև այս սեպ. ամիսը ունենում էին իրանց ամբարներում հարիւր հազարներով տակառացու ապահաների, այժմ հազիւ թէ նոյն տեղում կը գտնես մի քանի կտոր տախտակներ. այն տակառագործարանների պահեստներում, որ 3—400-ով դիպած կը լինեին տասնեակ պարկերը (տակառները տամնեակու համար) ու հազար պուդերով տակառ չրջանակացու (обручь) երկաթները, այժմ միմիայն նրանց ամբարած դարշակ տեղերն է երեում*). այն վաճառականները, որոնք գրաւված էին արջասով, կալաքար վաճառելով և միշտ լիքն էր լինում նրանց ամբարները, այժմ հազիւ հազ թէ 10—20 պուդ կը գտնես յիշեալ նիժնիզներից և վերջապէս այն վաճառականները՝ որոնք վաճառում էին երկաթի և երկաթից պատրաստված զանազան մետաղներ, այժմ նրանց խանութների դռները բաց կը տեսնէք։

Մենք մանրամասնութեան չենք մտնում նիժնիզների չքաւորութեան և այն առևտրի աննախանձելի դրութեան, որոնք սերտ կապով կապված են մեր նաւթային գործարանների հետ այնպէս, ինչպէս հոգին մարմնի հետ։

Մեր յիշատակված թէ վաճառականները, թէ մենք՝ նաւթագործարանատէրեր—կերոսինավաճառներս իսկ նման ենք գայլերից յափշտակված անասնի հետևից, կամ ասելի պարզն ասած՝ խարխափահատված անգնելաւար նաւի։

Մենք այդքան յուսահատված ու վերին աստիճանի սրտաբեկ դրութեան մէջ յայտված, ոչ է պատճառը, որ այսպիսի աննախանձելի դրութեան մէջն է ընկել մեր առևտուրը. ոչ ոք—հենց մենք ինքներս ենք մեղաւոր, որ անկանոն չարաչար նակում ենք մեր վաճառականութեան արդիւնաւոր արհեստը,—չը հասկանալով թէ՝ արդեօք այս բանը կամ այն գործը մեզ չնո է թէ վնասա։ Մենք մի մեծ ամօթ և անողոքութիւն ենք համարում այն ժամանակ, երբ մեր ընկերները, մեր հարեւանները, մեր ծանօթները Նիժնայի կամ այլ ասնավաճառականոցներն են գնում—մենք չենք գնում. նրանք այս կամ այն նիժնիզներից գնեցին—մենք չենք գնում և վերջապէս նրանք այսօր իրանց կերոսինից 1, 2 հազար պուդ վաճառեցին—թէ մենք չենք վաճառում։

Այժմ մեր վաճառականները թէ անհաչիւ են, թէ անկանոն են իրանց առևտրի չրջանում, առ այժմ թողնենք սրանք մի կողմ. միայն խօսենք այն նիժնիզների բացակայութեան մասին, որոնք անչուչա հարկաւոր են մեր նաւթագործարաններում կերոսին պատրաստելու համար։

Ինչու չը կայ տակառացու տախտակ, սոսինձ, արջասպ, կալաքար և այլն.. որովհետև մենք կամեցել կերպով յուսահատված ենք, որ առաջիկայ տարվանից այլ ևս չենք կարողանալու մեր գործարանները բանեցնել այն ամենի ընկերութիւնների հարուածից և սրա համար էլ չենք պատճառով մենք չենք կարծում, որ Պետերբուրգի միակալ, չիթ, շաքարի գլխները մատակարարելու համար հարկաւորվելին միլիոնատէր բանւորների ձեռքեր։

„Բայց մանաւանդ հետաքրքիր են լինում մեր պրօտեկցիոնիստները, երբ գործը վերաբերվում է այն հարցին, թէ ի՞նչ կը ձեռնարկեն մեր հակառակորդ—անգլիացիները տրանզիտի վերջնականապէս վերցնելու դէպքում։ Պրօտեկցիոնիստների աչքում անգլիացիների ապագայ դրութիւնը անյուսալի է երեում, որովհետև նրանց ձեռքում միայն կը մնայ մի ու կարասանի ճանապարհը—Տրապիզոն—Թավրիզ։ Ա.յդ սրակոը, „Моск. Вѣдомости" լրագրի կարծիքով, առևտրական կողմից վերին աստիճանի անյարմար է, որովհետև այդ սրակոով ապրանք առնելը պուդը 1 ր. 70 կոպէկ է նստում, այն ինչ առւսաց սրակոով—Փոթի Թավրիզ—բերած ապրանքի իւրաքանչիւր պուդից 1 ր. 50 կ. են վերցնում։ Ա.յդ 20 կ. գանապանութեան վրա մանաւանդ յոյս է դնում պ. կառկով. հենց այդ չարաբաղդ 20 կոպէկանոցը կը կործանի անգլիացիներին իր միտքը պ. կառկով հատատում է կրկին այն հանգամանքով, որ անգլիացիները Տրապիզոնի և Թավրիզի մէջ երկաթուղի անցկացնել ոչ մի կերպ չեն կարող, որովհետև այդ տարածութիւնը շատ լեռնոտ է, և շատ էլ անմատչելի։ Ա.յդ բոլոր դատողութիւնները շատ հեղինակաւոր ձևով են արտայայտում, մի և նոյն ժամանակ մոռանում են, որ Անգլիան յայտ չի քաշվի որ և է գտառակ անհնարին պատճառով։ Անգլիայի համար արտաքին վաճառականութիւնը նրա խաղաղ գոյութեան հիմնական պայմանն է, միւս կողմից կրճատելիք Անգլիայի արտաքին առևտուրը,—և նրա խորքերում կը բոցա-

նել յիշեալ նիժնիզները, և չենք էլ հոգում Ռուսաստանից բերելու համար։

Արդէն սկսել է կամաց-կամաց կատարվել հետաքրքիր «Մշակ»-ի և պ. Շերվանզադէի նախազուշակութիւնները, որ ազդարարում էին թէ «համաձայնութիւն-միութիւն կազմեն Բագուի հայ-վաճառականները», թէ չէ կարճ ժամանակում օտարները կը գան և կը խլեն հայերի ձեռից այս նախանձելի առևտուրը։

Մի կողմից Նօբելը, միւս կողմից եղ. Պետրօվ և Պալօվ ընկերութիւնը, երրորդ կողմից հրէայ Գինզբօ և Կօգան ընկերութիւնը, սկսել են մեզ ճնշել և այնպէս հետապնդել մեզ մեր ասպարէզից, խլելով մեր ձեռքից մեր առևտուրի զենքը, որ այժմ մեզ կատարեալ տրիալցրել են։ Օրինակ, սրանք իրանց կերոսինը Ռուսաստանում վաճառում են մեզնից 20—30 կոպէկ պակաս գնով, գործեալ փող են աշխատում. մենք ինչպէս մեր գործարանների գները չը գոցենք—մենք էլ ինչ յոյսով կերոսին պատրաստենք առաջիկայ տարվայ ասնավաճառականոցներում վաճառելու համար, երբ որ այս տարվայ ասնավաճառականոցում 20—30% վնասով վաճառեցինք յիշեալ ընկերութիւնների պատճառով։ Երեւակայական յոյսերով էլ խօ անհնարին է մեր պէտքերը հոգալ։ Որպէսի գիմենք մի ուրիշ յարմար միջոցի, որով կարողանանք մեր ամենակարեւոր պիտոյքները լրացնել, այս «յարմար միջոցը» «համաձայնութիւն—միութիւն»-է. սա էլ հազիւ թէ մեզնում իրագործվի։—Մի փոքր առաջ գնանք.—իսօսր ուրիշ պարզօրէն արտայայտելու համար կը յիշեմ այստեղ հետեւեալ ասպարէզը։

*) Նօբէլ, եղ. Պետրօվ և Պալօվ, հրէայ Գինզբօ և Կօգան «վաճառականութեան տուն» ֆիրմաների կերոսինը այլ ևս տակառներով չէ ուղարկվում վաճառահանելու, այլ նաւթիվոյ չոգենաւերով է ուղարկվում

Fonds A.R.A.M

Fonds A.R.A.M

Ա. ՅԵՂԻԱԶԱՐՅԱՆ

ՔԵՖԵՐ ԼՈՒՐԻՔ

Քեֆերի լուրիքը ամենահին ժամանակներից է սկսվում։ Ասորեստանի հնագիտական պեղումների ժամանակ գտնված սեպագիր տախտակների վրա գրված են եղել տարբեր տեսակի քեֆերի լուրիքներ։ Ասորեստանի թագավորները, ինչպես հայտնի է, շատ սիրում էին քեֆ անել։ Ասորեստանի թագավորների քեֆերի լուրիքները ամենից շատ նման են եղել ժամանակակից քեֆերի լուրիքներին։ Ասորեստանի թագավորները, ինչպես հիմա, այնպես էլ հին ժամանակ, քեֆ անելիս, ուտելուց հետո, սկսում էին խմել։ Խմելիս էլ, ինչպես հիմա, այնպես էլ հին ժամանակ, ամեն մեկը ուզում էր, որ իր կենացը խմեն։ Ասորեստանի թագավորները, ինչպես հիմա, այնպես էլ հին ժամանակ, քեֆ անելիս, ուտելուց հետո, սկսում էին խմել։ Խմելիս էլ, ինչպես հիմա, այնպես էլ հին ժամանակ, ամեն մեկը ուզում էր, որ իր կենացը խմեն։ Ասորեստանի թագավորները, ինչպես հիմա, այնպես էլ հին ժամանակ, քեֆ անելիս, ուտելուց հետո, սկսում էին խմել։ Խմելիս էլ, ինչպես հիմա, այնպես էլ հին ժամանակ, ամեն մեկը ուզում էր, որ իր կենացը խմեն։ Ասորեստանի թագավորները, ինչպես հիմա, այնպես էլ հին ժամանակ, քեֆ անելիս, ուտելուց հետո, սկսում էին խմել։ Խմելիս էլ, ինչպես հիմա, այնպես էլ հին ժամանակ, ամեն մեկը ուզում էր, որ իր կենացը խմեն։ Ասորեստանի թագավորները, ինչպես հիմա, այնպես էլ հին ժամանակ, քեֆ անելիս, ուտելուց հետո, սկսում էին խմել։ Խմելիս էլ, ինչպես հիմա, այնպես էլ հին ժամանակ, ամեն մեկը ուզում էր, որ իր կենացը խմեն։

Ընդհանուր խմբագրությունից։ Ասորեստանի թագավորների քեֆերի լուրիքները մեզ համար մեծ հետաքրքրություն են ներկայացնում, որովհետև նրանցից մենք կարող ենք տեղեկանալ, թե ինչպես են եղել հին ասորեստանցիների քեֆերը։ Ասորեստանի թագավորների քեֆերի լուրիքները մեզ համար մեծ հետաքրքրություն են ներկայացնում, որովհետև նրանցից մենք կարող ենք տեղեկանալ, թե ինչպես են եղել հին ասորեստանցիների քեֆերը։ Ասորեստանի թագավորների քեֆերի լուրիքները մեզ համար մեծ հետաքրքրություն են ներկայացնում, որովհետև նրանցից մենք կարող ենք տեղեկանալ, թե ինչպես են եղել հին ասորեստանցիների քեֆերը։ Ասորեստանի թագավորների քեֆերի լուրիքները մեզ համար մեծ հետաքրքրություն են ներկայացնում, որովհետև նրանցից մենք կարող ենք տեղեկանալ, թե ինչպես են եղել հին ասորեստանցիների քեֆերը։ Ասորեստանի թագավորների քեֆերի լուրիքները մեզ համար մեծ հետաքրքրություն են ներկայացնում, որովհետև նրանցից մենք կարող ենք տեղեկանալ, թե ինչպես են եղել հին ասորեստանցիների քեֆերը։

Ա. ՅԵՂԻԱԶԱՐՅԱՆ

ՔԵՖԵՐ ԼՈՒՐԻՔ

Քեֆերի լուրիքը ամենահին ժամանակներից է սկսվում։ Ասորեստանի հնագիտական պեղումների ժամանակ գտնված սեպագիր տախտակների վրա գրված են եղել տարբեր տեսակի քեֆերի լուրիքներ։ Ասորեստանի թագավորները, ինչպես հիմա, այնպես էլ հին ժամանակ, քեֆ անելիս, ուտելուց հետո, սկսում էին խմել։ Խմելիս էլ, ինչպես հիմա, այնպես էլ հին ժամանակ, ամեն մեկը ուզում էր, որ իր կենացը խմեն։ Ասորեստանի թագավորները, ինչպես հիմա, այնպես էլ հին ժամանակ, քեֆ անելիս, ուտելուց հետո, սկսում էին խմել։ Խմելիս էլ, ինչպես հիմա, այնպես էլ հին ժամանակ, ամեն մեկը ուզում էր, որ իր կենացը խմեն։ Ասորեստանի թագավորները, ինչպես հիմա, այնպես էլ հին ժամանակ, քեֆ անելիս, ուտելուց հետո, սկսում էին խմել։ Խմելիս էլ, ինչպես հիմա, այնպես էլ հին ժամանակ, ամեն մեկը ուզում էր, որ իր կենացը խմեն։ Ասորեստանի թագավորները, ինչպես հիմա, այնպես էլ հին ժամանակ, քեֆ անելիս, ուտելուց հետո, սկսում էին խմել։ Խմելիս էլ, ինչպես հիմա, այնպես էլ հին ժամանակ, ամեն մեկը ուզում էր, որ իր կենացը խմեն։

Ընդհանուր խմբագրությունից։ Ասորեստանի թագավորների քեֆերի լուրիքները մեզ համար մեծ հետաքրքրություն են ներկայացնում, որովհետև նրանցից մենք կարող ենք տեղեկանալ, թե ինչպես են եղել հին ասորեստանցիների քեֆերը։ Ասորեստանի թագավորների քեֆերի լուրիքները մեզ համար մեծ հետաքրքրություն են ներկայացնում, որովհետև նրանցից մենք կարող ենք տեղեկանալ, թե ինչպես են եղել հին ասորեստանցիների քեֆերը։ Ասորեստանի թագավորների քեֆերի լուրիքները մեզ համար մեծ հետաքրքրություն են ներկայացնում, որովհետև նրանցից մենք կարող ենք տեղեկանալ, թե ինչպես են եղել հին ասորեստանցիների քեֆերը։ Ասորեստանի թագավորների քեֆերի լուրիքները մեզ համար մեծ հետաքրքրություն են ներկայացնում, որովհետև նրանցից մենք կարող ենք տեղեկանալ, թե ինչպես են եղել հին ասորեստանցիների քեֆերը։ Ասորեստանի թագավորների քեֆերի լուրիքները մեզ համար մեծ հետաքրքրություն են ներկայացնում, որովհետև նրանցից մենք կարող ենք տեղեկանալ, թե ինչպես են եղել հին ասորեստանցիների քեֆերը։

ցնել, որովհետև առաջ սահմանը անցնելուց յետոյ բրդերը կազդուրում են նրանց։

—

Նոյն տեղից գրում են, որ հաւերի և անասունների մէջ տարածվել է մի տեսակ հիւանդութիւն, որը սոսկալի կատրած է անում։ Խզիլրցիք կարդարել են, որ հանդուցեալների հոգու համար քրիստոնէական ծէսերով արարողութիւններ վերացնեն, և ծախսվելիք փողը գործ դնեն մի որ և իցէ այլ բարեգործական նպատակի համար։—Մի քանի տիկիններ պիտանութիւն ունեն Թիֆլիսի Հայոց ընկերութեան մէջ ճիւղ հիմնել Խզիլրում։

—

Պ. Ս. Տէր-Մարտիրոսեանցը խնդրում է մեզ յայտնել, որ մամուլի առակ է և չպատմել լոյս կը տեսնի պ. Տիգրան Նաւասարդեանի «Հէքիաթներ» երկրորդ գրքոյկը։ Առաջուց բաժանորդ գրվել ցանկացողների համար դինն է 30 կոպ. իսկ յետոյ կը վաճառվի 35 կոպէկով։ Գրքոյկը արդէն վաղուց է յօգուտ մի չքաւոր հանգուցեալանոցի։

—

ԱՍՏՐԱԽԱՆԻՑ գժտութիւն են յայտնում տեղական հայոց պղրոցների թեմական տեսչի վերաբերութեամբ, իբր թէ նա իր պաշտօնէն անընդունակ մի մարդ է, միայն հանդուցեալ թեմական առաջնորդի ազգականը լինելով, մի բանիսով առաջ էր այդ տեղը։ Հրաւիրում են բարձր հոգևոր իշխանութեան ուշադրութիւնը գործոյս վրայ։

—

ԲԱԳԻՒԻՑ գրում են, որ Շամախու հոգևոր իշխանութեան կարգադրութեան համեմատ, տեղական պետական հաստատութիւնից «Անուանի» անունով մի անձանօթ առաք է հաւաքվում, որը նշանաւոր գումարի կը հասնի։ Դիւղացիները թէև տրտնջում են, բայց առաքը այսօր անխնայելի առնվում է։

—

Նոյն տեղից գրում են, որ Լուշանաչէն գիւղի ծխական քահանան, մի ժողովրդական մատնած մարդ ծեծելով, յանուն սուրբ Հոգւոյ փողը է հաւաքում։ Մատենի թւականից երեում է, որ երկու ու կէս տարի կը լինի, որ այդ գիւղը առել են աէր չոր ձեռքը, և նոյն օրից փողերը հաւաքվում են։ Բայց թէ ո՞րտեղի և ինչ սուրհանդների համար է, յայտնի չէ։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՀԵՐՆՕԳՕՐԻԱ

—

Ցեանիցից „Polit Corresp“ լրագրին գրում են նոյեմբերի 26-ից։ Լուրերը Հերնօգօրիայի գինուորական կառավարութենից մասին անչափ հերքմունք հարուցան Հերնօգօրիական կառավարութիւնից։ Այդ լուրերի տարածվելուց յետոյ „Глас Черногорца“ լրագրի մէջ տպվեցաւ կառավարչական հետևեալ հաղորդութիւնը։ „Հերնօգօրիան կատարեալ խաղաղութիւն է վայելում և անկարելի է մի հեղ անգամ գաղել արտաքոյ կարգի գինուորներ։ Ինչ որ կատարում է պատերազմական մինիստրութիւնը խաղաղ ժամանակներում նրա կանոնաւոր գործունէութեան շրջանից չէ դուրս գալիս։ Իսկ այդ բանը ոչ որի երկիւղ չէ կարող պատճառել“։ Մի և նոյն ժամանակ Հերնօգօրիական արտաքին գործերի մինիստրը օգուտ քաղեց այդ դէպքից և պետութիւնների հետ ատրճանաթներին զարմանք յայտնեց այդպիսի լուրերի տարածման առիթով, որոնք հակառակ են իրականութեանը։ Մինիստրը աւելացրեց, որ սահմանների վերջնականապէս որոշման խնդիրը չափազանց մեծ նշանակութիւն ունի Հերնօգօրիայի համար, բայց իշխան Նիկոլայ երբէք դիտաւորութիւն չէ ունեցել այդ հարցը զէնքի ուժով լուծել։ Իշխանը միշտ հաւատացած է եղել, որ Բերլինի դաշնագիրը ստորագրող բարձրասիճան անձինք այդ կէտն էլ կորոշէին։ Միւս կողմից Բ. Դուռն էլ հետևելով պետութիւնների առած խորհուրդներին կամենում է ոչքան կարելի է վերջացնել այն դժուարութիւնները, որոնք առաջացել են կօլաշինի սահմանութեան հարցի պատճառով։

—

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—Փարիզից հեռագրում են նոյեմբերի 26-ին։ Պատգամաւորների ժողովը գումար որոշեց Լուբրյանի թազման համար։ Լուբրյանի թազմանը շատ ճառեր կը կարդացվին։ Վիկտոր Հիւգոն, յորնելուց վախենալով, Ճեռագրի մէջ կուզարկի իր ճառը, որ կը կարդան նրա գերեզմանի վրա։

—Կայիրէից հաղորդում են, որ Նեղոսի գործերի մինիստր Բիւդ-փաշա հրաժարական առաւ։ Մահմուդ, Համի, Արդելալ, Ալի, Ալի Ֆէմի և Ջուլբա փաշաները այսօր քրէական գատարանին կը ներկայանան։ Շատ հաւանական է, որ նրանք մահուան կը դատապարտվին, բայց յետոյ խէդիվը մահուան պատիժը աքսորի կը փոխի։

—Փարիզից հեռագրում են նոյեմբերի 25-ին։ Անգլիան սկսում է դիջումներ անել Մադագասկարի հարցի մէջ։ Այդ դիջումներով, Անգլիան, ըստ երեոյթին, կամենում է վարձատրել Ֆրանսիային նրա ազդեցութիւնը Եգիպտոսի մէջ կրճատելու պատճառով։

—«Standard» լրագիրն գրում են։ Ներկայ րոպէում Ֆրանսիան ոչինչ առանձին իրաւունքներ չունի Եգիպտոսում և միայն կարող է այնպիսի իրաւունքներ ունենալ, որ կը տայ նրան խէդիվը. բայց այն, ինչ որ խէդիվը կարող է տալ, կատարեալ կախված է Անգլիայից։

—«Daily News» լրագիրը ասում է. «Անգլիայի միջամտութիւնը Եգիպտոսում կարող է ծառայել որպէս միջոց եգիպտացիներին կրթելու և ընտելացնելու նրանց իրանց սեփական գործերի կառավարութեանը, բայց միակ մարդ, որ ընդունակ կը լինէր այդ բանի համար—դա Նուբար-փաշան է։

—«Moniteur de Rome» լրագրի կարծիքով, առաջ արտաքին գործերի մինիստր պ. Դիլսոն պատի հետ համաձայնութիւն կայացնելու պատճառով, Լեհաստանի մի քանի ազատ խմբերում ելևէջատուներ կը նշանակվին։

—Այս օրերս Փարիզում կատարվում էին երկու նոր անդիտիս անուանօրների ընտրութիւնները. ընտրվեցան պ. պ. Կլամաժէրան և Բարդու. այդ ընտրութիւնը կը ներկայացնի անուանի հատատութեանը դեկտեմբերի 7-ին։

—«Neue Freie Presse» լրագիրը հաղորդում է, որ իտալական պատգամաւորների ժողովում այս օրերս մի դէպք պատահեցաւ, որը յիշեցնում է Բրէդլօի գործը անգլիական պարլամենտում։ Ֆալէրօն պատգամաւորների ժողովի մէջ մանելու ժամանակ, նախագահ Ֆարինի պահանջից նրանից ժողովական երդում տալ, բայց Ֆալէրօն բացէ ի բաց մերժեց նրա պահանջը։ Նախագահի երկար թախանձանքներից յետոյ, Ֆալէրօն վերջնականապէս հրաժարվելով երդում տալուց, նախապէս գոնէ ինչից զուրս տարվեցաւ կվէստօրների ձեռքով։

—Փարիզից «République Française» լրագրի լօնդոնի թղթակցի խօսքերով, Իրլանդիայում ներկայումս մեծ երկիւղ է տիրում։ Գաղտնիքը լցված է դաշնակիցներով, որի ապացոյց կարող են լինել կառավարութեան ձեռք առած զգուշացնող միջոցները կառավարութեան պաշտօնեաներին պաշտպանելու համար։ Այստեղ ազատ խօսում են, որ շատ անգլիացիներ, որոնք բարձր պաշտօններ ունեն Իրլանդիայում, մահուան են դատապարտված,—այնպէս որ Ֆինիկս-պարկում կատարված սպանութիւնների կրկնութիւնը այսուհետև օրից օր սպասվում է։ Թէ մինչև ո՞ր սահմանն զրդված է իրլանդական ժողովուրդը, երևում է նրանից, որ պօլիցիական ծառայող կօկի սպանողներին, որոնք բանտարկված են, փոքր էր մնում կատազած կանայքը խլում էին բանտի պահապան գինուորներից։

—Փարիզից հեռագրում նոյեմբերի 24-ին։ Երէկ յայտնեցին Կազիմիր Սօնսօվկի, Պիկօվսկի և Կրժանօվսկի լեհական գաղթականների ագատի մասին կարգադրութիւնը։ Նրանց ագատում են ամերիկական գինաւորի գնկուցման պատճառով, որ հաղորդում է, թէ Սօնսօվսկի վատանգաւոր ագիտատիա է համարվում, իսկ մնացած երկուսը յեղափոխական ընկերութեանն են պատկանում։ Բիսմարկ, որտեղ անիշխանականների մասին զատատանական քննութիւն կը սկսվի, ատորնեյ-թեոյ հաղորդակցութիւն են չինում բանտի և դատարանի չինութեան մէջ, որպէս զի սոխոված չը լինեն մեղադրվածներին փողոցներում տանել։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մեր Արցախի թղթակիցը հաղորդում է մեղ հետևեալը։ «Այս օրերս Արցախի գաւառի մէջ մի հրէշային ծնունդ տեղի ունեցաւ։ Մի կով ծնեց կիսակատար մարդկային գլխով հորթ։ Կովի աչքը հորթին Արցախն քաղաքը բերած լինելով, անճամբ ևս տեսայ և զննեցի։ Հորթը ծնելուն պէս մեռած էր։ Ըստ երեոյթին մարմինը կատարեալ հորթի կերպարանքն ունէր. տարբերութիւնը միայն գլխի վրա էր։ Իսկապէս մարդկային գանգ, բայց անսանձային թանձր, գորշագոյն մազով ծածկված։ Մի աչք ունէր լայն, դէմքի մէջտեղին։ Աչքի ճիշդ վրան էր բիծը, որ ոչ այնչափ մարդկային քիթ էր, որքան փոքրիկ կնճիթ, որովհետև սրծատից էր միայն կազմ ճակատին և մինչև բերանը հասնում էր, չափազանց և թանձր. միայն մի քիթի ծակ ունէր։ Բերանը խիստ մեծ էր, լեզուն երկայն և կատարեալ կովի լեզու էր։ Ականջները պարանոցին անմիջապէս մօտ երևում կողմից հասատացված էին և սովորականից ունէր լայն և բաց։ Իսկ տաբին ծնօտի ոսկրը մէջտեղից կոտրած էր, հաւանականապէս ծնելուց յետոյ։ Այդ հրէշային գլուխը յանձնվեցաւ տեղիս բնական թժշկին։»

***

Ն-պր Զօկաօն Գօլշ, Միսցնալ—Նահանգների քաղաքացին, չատ օտարոտի առաւոտ է նկատել. նա վաճառում է յափոնական երջանկութեան մէջ իր ունեցած իրաւունքները և բազմաթիւ գնողներ է գտնում։ Այսպէս, օրինակ, նա վաճառեց իր գրախտի միջի ունեցած իրաւունքները Նէգր Մօվխս Ցէլերի վրա և առացաւ 6 գօլար, ածելի, տաբը սիգար, գրչահատ դանակ և մի փոքրիկ բաժակ օղի։

***

Ֆրանսիական կօլլերի դիւղում (Կանէլրվիլ մօտ) այս օրերս արհեստանոց կոխ պատահեց գերեզմանոցում կախօլիկների մէջ մի կողմից, և բողոքականների ու գինուորված ուժի մէջ միւս կողմից։ Գերեզմանոցի մի մասում, որը կախօլիկները իրանց բացառական սեփականութիւն են համարում, մատղութիւն կար մի բողոքականի թաղել։ Յանկարծակի գերեզմանի տղմնեղէն առնել, վազ առաւօտից 400 կանայք գրաւեցին այդ տեղը և արգելք դրին թաղմանը։ Սկսվեցաւ բառնցքներով կռիւ, որի ժամանակ կանանց խումբը խլեց հոգևորականներից խաչերը և սկսեց գլխերի պէս դարձնել նրանց։ Գաղթականված արական ազգաբնակութեամբ, կանայքը չորս անգամ էին իրանց կատաղի ընդդիմադրութիւնը մրնչէ անդամ այն ժամանակ, երբ ժանդարմների մի խումբ եկաւ նրանցից մի քանիսը վիրաւորված էին։ Կռան վերջապէս օրքերը, որոնց յաջողվեցաւ կարգը վերականգնել, այնպէս որ թաղումը կատարվեցաւ։ Բայց, վերջը անկարգութիւնները կրկին սկսվեցին և դեռ երկար չարունակվում էին։

***

Կատարված խոստումներ։ Մի քանի օր առաջ, Նիապարի ջրվէժի մօտ հաւաքվեցաւ մի հետաքրքիր հաւատարկութիւն։ 1882 թէ օգոստոսին, տասն և մէկ աշակերտներ, որոնք տեսել էին ջրվէժը, հանդիսաւոր կերպով երդվեցան հաւաքվել այստեղ յիսուն տարուց յետոյ, եթէ ի հարկէ, կենդանի կը լինեն։ Եօթ հոգի կատարեցին իրանց խոստումները և դնացին այնտեղ իրանց կանանցով և երեխաներով։

***

Խոստացեալ երկիրը։ Բօստոնում մի ընկերութիւն է հիմնվում «Polestine colonization» անունով, որ նպատակ ունի Պալէստինը բնակեցնել զօրեղ և աշխատասէր բողոքականներով, որոնք կարող կը լինէին վերադարձնել այդ երկիրն իր նախկին փայլը։ Ընկերութեան անդամները մտադիր են նոյնպէս վերադարձնել Պալէստինին նրա նախկին հարստութիւնները և առևտրի ու արդիւնաբերութեան զարգացմամբ երկիրը նորից մեղր և կաթ ունեցող գետերի աէր գարձնել։ Ներկայումս ընկերութիւնը աշխատում է Պալէստինում հողեր գնել։

***

Ստրճի թշնամիները։ Բօսրնի լրագիրը հաղորդում է, որ ստրճին նոյնպիսի վտանգ է սպառնում, որպէս և գետնախնձորին։ Ստրճի բուսականութեան վրա սկսեց մի առանձին տեսակ սունկ յարձակվել, որը, մի անգամ նստելով տերևի վրա, անասելի արագութեամբ տարածվում է ամբողջ բոյսի վրա և ոչնչացնում է նրան։ Այդպիսով այդ սունկը ցէլլօնի, եավայի և Ֆիջի կղզիների բլուրային մասերի վրա արդէն մեծ վնաս է հասցրել և ահագին ասերմուկքներ է կատարել։ Ֆիջի կղզիների վրա տեղական կառավարութիւնը մեծ օգտութիւնան հասնել բնակիչներին. գնեց բոլոր հիւանդացած բոյսերը և այրեց նրանց։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՑԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԻՑ

ԹԱՐԿՕՎ, 2 դեկտեմբերի։ Գաւառաժողովի արդիւնաբերողները յայտնեցին, որ 1882 թուին Գենեցկի շրջանում արդիւնաբերված է 166 միլիօն պուդ քարածուխ։ 90 միլիօն պուդի պահանջ ներկայացվեցաւ։

ՕԴԷՍՍԱ, 2 դեկտեմբերի։ Վաճառականական Եամչիցկի, կտակելով կէս միլիօն րուբլ Աստուածահամոյ հիմնարկութեան համար իր անունով և 50,000 ր. ազգատներին։

ԵԿԱՏԵՐԻՆՕՍԼԱՎ, 2 դեկտեմբերի։ Նահանգական գումարվի ժողովը կը քննէ հիւանդեալ հարցերը. հասարակական աշխատանքների կազմակերպութիւն, որպէս զի ազգաբնակութիւնը աշխատելու միջոց ունենայ, եթէ երաշտութիւն լինի, դիւղատնտեսական ժողովի գումարուելն, գրադարան կազմել, Թանգարան նահանգական ապրուստային կից և Խուտասանի հարաւը ջրելու նախագիծը։

ՍԿՕՊԻՆ, 2 դեկտեմբերի։ Գատաստանատուեթեան ենթարկված բանկի ծառայողների կոյքերը կատեսուրվում են։

ԲԵՐԼԻՆ, 2 դեկտեմբերի։ Իշխան Բիսմարկի գէմքի ջղային հիւանդութիւն է նկատվում, երևի կը հրաժարվի պարլամենտի աշխատանքներին մասնակցելու։

ՎԱՐՇԱՎԱ, 2 դեկտեմբերի։ Մի քանի ընկերութիւններ պատրաստվում են վիէննայի էլեկտրականութեան աշխատանքներին մասնակցելու համար։

ՎԻԵՆՆԱ, 2 դեկտեմբերի։ Հաստատ լուր է տարածված, որ եւրօպական կօնֆերենցիան Դանուա գետի հարցը քննելու համար կը գումարվի Լօնդոնի մէջ յունվարի սկզբին։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 2 դեկտեմբերի։ „Цра. Вѣст.“ լրագիրը հաղորդում է, որ ինկատի առնելով գատաւորների գրամագլուխների հարիւրամեակը, նրանց այժմեան ներկայացուցիչ Ս. Գեաերբուրգի քաղաքագլուխ իշան Գլուխնովին շնորհված է Սուանիսլավ շքանշանը առաջին կարգի։ Երկրորդ նախագգուշութիւն է տուած „Восток“ լրագրին։ „Эхо“ լրագրի համարների հետ ծանօթը արգելված է։ „Новое Время“ լրագիրը հաղորդում է, որ Ֆինանսների մինիստրութիւնը դիտաւորութիւն ունի փոփոխել օրէնքները ծանապաճառների և վաճառականների մասին։ Նոթագրված է ամէն տեղ շատացնել ծախսերը պօլիցիայի համար։ „Голосъ“ լրագիրը հաղորդում է, որ 1883 թուի նոյեմբերին պողպատէ բէսսեմերների գործարանատէրերի ժողով է գումարվելու գործը բարւոքելու համար։ „С.-Петерб. Вѣд.“ լրագիրը հաղորդում է, որ ճանապարհների հաղորդակցութեան մինիստրութիւնը մշակել է կանոնագրութիւն, որ պարտաւորեցնում է երկաթուղիների ընկերութիւններին պահեստներ կազմել մասնաւոր անձանց ապրանքները պահելու համար, պարտաւորվելով պատասխանատու լինել ապրանքների վչանալու համար։

Խմբագիր—Հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐՇՐՈՒՆԻ

Fonds A.R.A.M

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԹԱՏՐՕՆ

Հինգշաբթի, գեկտեմբերի 9-ին, Հայկեղեն ներկայացումն

ՅՕԳՈՒՏՑ ՕՐ. ՀՈՒԼԻՍԻՄԻՒ

I

ԱՌԱՋԻՆ ԱՆԳԱՄ

ԲԱԽՏԱԽՈՐ ՕՐ

կօմ. 3 արարուածով

II

ՄԻ ԹԱՍ ԹԷՅ

վօդեվիլ 1 արարուածով

Անարատներում թատրօնական բաժշտութիւն առաջնորդութեամբ պ. ԿԱՐԱ-ՄՈՒՐԶԱՑԻ

1—4

ՓԱՂԱՔԱՑԻՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆԱԿԱՆ ՄԱՍՆԱԺՈՂՈՎԸ հրաւիրում է ԿԱՆԱՆՑ ԱՐՀԵՍՏԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՑՈՒՄՆԵՐ մտնել ցանկացողներին մինչև գեկտեմբերի 10-ը գրվել ուսուցիչարանի բնակարանի մէջ Հայոց բազարի և կաթոլիկական վզոցի անկիւնում 10—2 ժամը: Նոյն տեղը կարելի է տանուլ տեղեկութիւններ ընդունելութեան պայմանների մասին 1—3

Ապրէն վաղուց մամուլի տակից դուրս եկած Տիգրան Նազարեանի հրատարակութիւնների VII գրքոյկը:

„ՂՐԻՂՑԻ ԿՆՈՋՈՑ ՊՐՆԴՓԵՇԱԿԸ“

(Ղարաբաղի բարբառով և նոյն կեանքից)

Հեղ. Կ. Կ. Մ. Շահնազարեանցի:

Լոյս տեսաւ և վաճառվում է „Ազբիւրի“ խմբագրատան (Мих. ул. д. № 127) և Թիֆլիսի յայտնի գրավաճառանոցներում:

Գրքոյկին կից տպուած են Ղարաբաղի լեզուի քերականական մի քանի յատկութիւններ, խորթ խօսքերի բացատրութիւններ և զանազան յայտարարութիւններ:

Գինը 20 կոպեկ է:

Լոյս տեսաւ „Հայոց տանի փառքը“ վերնագրով հայ հին ու նոր քաջերի պատկերների հետ աշխատուած տպուած մի թերթի վրա. պատկերները նկարուած են գոյնաւոր ներկերով: Գինն է 2 րուբ. գումարով գնողներին գինը ուշ չի լինի: Յանկացողք կարող են դիմել Մոսկվա հրատարակչին հետևեալ հասցէով—„Москва„ на Стрѣтенкѣ, домъ Беляева, Ивану Христафоровичу Паносову.

Թիֆլիսից հեռանալու պատճառով ՆԱԲԵՐԺՆԱՑՈՒ փողոցի վրա ծախվում է ԳԵՏԻՆ շատ էժան գնով: Հարցնել Անգլիական խանութի մէջ: Նոյն տեղը շատ ապրանքներ այժմ կիսագին են ծախվում: Ռոբինհուդ այժմ երկաթը էժան է, մահճակալները ծախվում են 8, 10, 12, 14 ր. և այլն: 6—10

Նաֆթի ՏԱԿԱՌՆԵՐԻ համար տախտակներ (КЛЕПКИ ДЛЯ ФОТОГЕННЫХЪ БОЧЕКЪ) ցանկացողներին թէ պատրաստի և թէ ուղած չափին պատրաստելու համար խնդրում եմ դիմել Բաթում, ԱՐՇԱԿ ՅԱՍՈՒՐԵԱՆՑԻՆ:

Въ БАТУМЪ, Аршаку ЦАТУРОВУ.

17—20

ԹԻՖԼԻՍ առաջին հանձի այս տարի չափազանց գոյնաւոր և հոտաւէտ: Այդ թէյից **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** մէջ ստացված է 50,000 ֆունտ և ծախվում է 25% էժան և ուրիշ լաւ քան թէ սրիշ տեղ: Օրինակ. լաւ ԿՕՆԳՕ թէյ 1 ր.—1 ր. 20 կօպ., պատուական ՍԱՆՖԱ թէյ 1 ր. 40 կ., հիանալի ՄՕՆԻԿ թէյ 1 ր. 60 կ. այս թէյ ամէն տեղ ծախվում է 2 ր.—2 ր. 50 կ., գեղեցիկ ԿԱՑՍԱՈՒ թէյ 1 ր. 80 կ. և ամենալաւ ֆու-չու-ֆու թէյ 2 ր. մաքուր թէյ առանց թզթի: Նոյն տեղը ամեն բարթար լինում են 500 երկաթէ ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ 6 ր.—60 ր., երկաթէ ԳՐԻՉՆԵՐ առ բազէ ԱՆգլիական համար, շօկօլադ ֆրայ, շեմիզլի ԴԱՆԱԿՆԵՐ, վերակաղնող ՄԱԿՄԱՍՏԵՐ մազերի համար, հրացաններ ԴԱՈՒ, ՐԻՎՕԼՎԵՐՆԵՐ վերլի, ԹԱՄԲԵՐ բարնեբրի, կօմանդ նըշըշաց, ԱԼԲՕՄՆԵՐ եվարդի կէս գնով: **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹ, ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԷՋ ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԼԵՐԷՅՈՒՄ** № 156, 157, 158, 159 և 160:

87—100

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ ԹԷՅԻ ԳՆԵՐԻ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ

(MAISON DE CONFIANCE) ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԵՐԷԱ № № 156, 157, 158, 159 և 160.

Համեմատական թէյ

1 ր. 10 կ.	թէյի հետ ամէն տեղ	1 ր. 30 կ.	
1 „ 20 „	. . . . .	1 „ 60 „	
1 „ 40 „	. . . . .	1 „ 90 „	
1 „ 60 „	. . . . .	2 „ 20 „	
1 „ 80 „	. . . . .	2 „ 50 „	
ամենալաւը 2 ր.	. . . . .	3 „ ——	

Մի և նոյն տեղը գործակալութիւն վաճառման շօկօլադի և կակաօ-ֆրայ էսենցիայի, պաղմերի բիսկիտների, բազրի կօնֆետների, շեմիզլի դանակների, ցուրեների գլուխների, դաուի հրացանների, վեկլի բէվօլվերների, բարնաբրի թամբերի, մեկենի ամաններ, կօմանդի կրամամալ և մանանեխ, եվարդի սրօփներ և այլն և այլն:

33—100

ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԻ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ (Doctor of Dental Surgery of the Baltimore College):

ՏԻԿԻՆ ՄԿՐՏՉԵԱՆՑ, Ծն. եակոբի, բժշկաւմ է ամէն տեսակ ԱՏԱՄԻ ՑԱՒԵՐ և առնում է հարկաւոր ՕԳԵՐԱՑԻԱՆԵՐԸ ամերիկայի ամենանոր ձևով: Ընդունում է միայն ԿԱՆԱՆՑ և ԵՐԵՒԱՆԵՐԻՆ 10—3 ժամը: Լիսիցվի տանը, Սադովայա և Սերգիևսկայա փողոցների անկիւնում:

8—15

ՄԵՐ ՖԻՐՄԱՅԻ ԹԻՒՅԻ ԳՈՐԾԱԿԱԼՆԵՐԻՑ

Խոնարհաբար խնդրում ենք ուշադրութիւն դարձնել, որ բանդերօլների վրա անպատճառ լինեն Կ. և Ս. տառերը:

Նշաններ Կ. և Ս. ՊՕՎ *առևտրական տունը Մոսկվայի մէջ:*

4—10

ԴԱՇՆԱՄՈՒՐ վարձով է արվում կամ ծախվում է Դավիդօվսկայա փողոց, տուն Քանանօվի, բնակարան Քանանօվի: 3—3

ԱՐԻՆ ԴՈՒՐՍ ԵԿԱՒ ՄԱՄՈՒԼԻՑ

ա. մեծագիր **ՕՐԱՑՈՅՑ** 1883 թ. Ք.

սկզբում պատկեր՝

ՍՐԲՈՑՆ ԳԵՂԱՐԴԱՑ

իսկ վերջում՝

ԾԱՂԻԿ ԸՆՏԱՆԵԱՑ

ը. ա. յաւելուածով

Գինն է մինչև 600 վերստ . . . 35 կօպ.

Իսկ նոյանից բարձր . . . . . 40 կօպ.

բ. փոքրագիր **ՕՐԱՑՈՅՑ** 1883 թ. Ք.

սկզբում պատկեր՝

ՎԵՐԱՓՈԽՄԱՆ Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾՆԻ

վերջում՝ յաւելուած ղրևանց

Գինն է . . . . . 15 կօպ.

գ. Ամենօրեայ հատուածական **ՕՐԱՑՈՅՑ** 1883 թ. Ք.

Մեծ թուանշաններով սև, կապոյտ և կարմիր գոյներով. տախտակին դեղ. պատկերներով գարդարած

երևանում գինն է . . . . . 1 ր.

Իսկ ուրիշ քաղաքներում . . . 1—25 կօպ.

Մեծագիր և փոքրագիր օրացոյցներում մտցրած են բոլոր Օրհ. Հարց. Մկ. և Հմբ. կարգաւ:

Երկը օրացոյցներում ևս կան ց. ռ. կ և. տօներըը. Հանգերձ գուշակութեամբք Օդոյ: Մեր հասցէն въ Г. Эривань, А. С. Гуламирянцъ

Խմբ. Հրատ. Արզար Գուլամիրեանց

ԳԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

ՆՈՐ ՕՐԱՑՈՅՑ

1883 թ.

Կը տպուի Մօսկվայում մեծ թերթի վերայ լիթօգրաֆիայով գունաւոր և շքեղանակը ազգային հին և նոր յիշատակների և նշանաւոր անձինքների պատկերներով զարդարուած: Բաժանորդագինն է մի օրինակի համար 1 ռուբլի: Յանկացողները կարող են գրել „Մեղուի“ խմբագրատունը, ուստր քաղաքացիք նոյնպէս:

Ցօրինակ՝ Մ. Տէր-Մատթէոսեան

ԼՕՑՍ ՏԵՍԱԻ

Գաշնամուրի համար ձայնագրած հայկական երկու երգերը՝ „Ախիկ Հայկազունք“ „Արիացիր գնանք“ և „Մեր հայրենիք“ մատչի ձևով յօրինեց Յովհաննէս Սազանճեանց. վաճառվում է թիֆլիսում Ց. Սազանճեանի երաժշտական մագազինում, կամ երկուական բանկի տակ, գինը 60 կոպեկ է. Նոյն տեղը կարելի տանուլ և հայկական չորս երգերը „Անի քաղաք“, „Ինձ համար չէ“, „Ցուրտը փչեց“ և „Մխիթարեանք“ ձայնագրած երգեցողութեան համար դաշնամուրի ընկերակցութեամբ. գինը մի րուբլի է, 10 օրինակից աւելի առնողներին գիջում է լինում 20%: Հասցէն ստարաքաղաքացիների համար Тифлисъ въ музыкальную торговлю Ивана А. Сузанаджіанцъ.

2—3

КАВКАЗСКОЕ ОТДѢЛЕНІЕ ГАЗЕТЫ „ГОЛОСЪ“

ПОДПИСКА НА 1883 ГОДЪ.

Подписная цѣна съ пересылкой 17. (отсылку подписныхъ денегъ отдѣленіе принимаетъ на свой счетъ).

Редакція отвѣчаетъ за исправную доставку, только тѣхъ экземпляровъ, на которые принята подписка въ отдѣленіи.

Подписка на „Голосъ“ и объявленія принимаются при „Центральной Книжной торговли“.

Статьи и сообщенія для помѣщенія въ текстѣ газеты „Голосъ“ должны быть доставляемы ЗАВѢДЫВАЮЩЕМУ отдѣленіемъ, (уголъ Саперной и Б. Водовозной д. и кв. ЕВАНГУЛОВА).

3—3

Լոյս տեսաւ մանկավարժական „ՎԱՐԺԱՐԱՆ“ ամսագրի № 4.

Բովանդակութիւն: Փ. Վարդանեան.—Սպենսերի մանկավարժական մտքերը (շարունակութիւն): Ց. Չիլինեան.—Ֆնարարութեան ուսուցիչարաններ: Ա. Բահաթրեան.—Երկու օրինակելի դաս արրական պատմութիւնից: Ս. Գալաստեան.—Ազգային պատմութիւնը տարրական ուսուցիչարաններում (շարունակութիւն): Վ. Ագայեան.—Հարկաւոր է արդեօք ընդհանրացնել ժամանգակութիւնը գրագիտութիւն ուսուցանելիս: Այլ և այլք: Մանկական բաժին, ա) Մանկական հեքիաթ, բ) Ղահվէ, գ) Թագաւորի նոր գեներալ-Զուարթիկը, հանելուկներ, խնդիրներ.—Ցայտարարութիւններ:

„Վարժարանի“ տարեկան գինն է հինգ ր. տարին սկսում է օգոստոսից և տևում է մինչև յունիսը:

Առորագրուել կարելի է խմբագրութեան գրասենեակում, պ. Գաւուրեանի խանութում և վ. Շահվերդեանի պավիլիօնում:

ՕԳՈՍՏՈՍ ԱՄՍԻ ՄԻՆԻՑ

ՍԿՍԵՑ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԵԼ ՎԻՆՆԱՑՈՒՄ

L'ORIENTAL

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԹԵՐԹԸ, ԱՄԻՍԸ ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՄ:

„Փարնալ դ'Օրիան“ լրագրի հին բաժանորդներին դադարեցրած թերթի տեղ կուղարկվի այդ նոր հրատարակութիւնը:

„L'Oriental“ թերթի տարեկան գինը 8 րուբլ է, կէս տարվանը 4 րուբլ:

Գրվել կարելի է „ՄԵՂՈՒ“ խմբագրութեան մէջ, կամ ուղղակի վիէննայում ղիմելով հետևեալ հասարակ հասցէով. Vienne (Autriche) M. F. Salles I. Neuer Markt 9.

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 3 Декабря 1882 года.

Типогр. Главн. Упр. Главнонач. гражд. час., Лор-Меник. ул. каз. д.

Fonds A.R.A.M

№ 227 Դեկտեմբերի 7 Երեքշաբթի 1882 ՏԱՍՆԱՄԵԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ Դեկտեմբերի 7 Երեքշաբթի № 227

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարեկանը 6 րուբլի։ Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թղթակցութիւնները գրւում են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Ծանուցագրութիւնները գնում են ուղղակի Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

ՄՇԱԿ

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (Բացի կիրակի և տօն օրերից)։

Բաժանորդագրութիւնը ընդունվում է ամեն ժամում։

Բաժանորդագրութիւնների համար վճարում են խորհրդարանի բաժին 2 կոպէկ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ „ՄՇԱԿ“

ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ ԼՐԱԳԻՐ

(ՏԱՍՆ ՆԻ ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ)

ԱՌԱՋԻԿԱՑ **1883** ԹԻՒՆ

կը հրատարակվի նոյն գիրքով և նոյն պրօգրամով։

ՊՐՕԳՐԱՄ Ա

I. ՏԵՐՈՒԹԵԱՆ ԿԱՊԱԳԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։ II. ԱՌԱՋՆՈՐԴՈՒ ՏՕՒՈՒՄՆԵՐՆ։ III. ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Ընդհանուր յօդուածներ, թղթակցութիւններ, լուրեր։ IV. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Ընդհանուր յօդուածներ, թղթակցութիւններ, լուրեր։ V. ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ։ VI. ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։ VII. ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ Գեղեցիկոն, վէպեր, ինքնուրոյն և թարգմանական յօդուածներ պիտուքեան ամեն ճիւղերից, թղթակցութիւններ։ VIII. ՏՅՑՏԱԲԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆ։ Տարեկան 10 րուբլի, վեց ամսվայ 6 րուբլի, երեքամսեայ 3 րուբլի։

ՀԱՏՈՒԿ համարները 5 կոպէկ։

ՀԱՍՑԷՆ։ Тифлисъ, редакція «Мшакъ.»

Խմբագիր—Հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐՇՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ խմբագրից։ Նամակ խմբագրից։ Նեկրոլոգ լուրեր։—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Ակռաքոյր լուրեր։—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ Ձանազանութեան տարատեսակ յօդուածներ Փարսկաստանում։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

Երեւան, Նոյեմբերի 26

Վ. Ադրեանց առաւելապատիւների յարգանքով ծանուցանում եմ, որ ես պատասխանատու եմ միայն այն մի երկու տողերի համար, որ գրած եմ իմ ձեռքով, և որոնց տակ դրած է իմ ստորագրութիւնը։ Իսկ ինչ վերաբերում է ուրիշների գրածներին, որոնք ես ոչ միայն չեմ կարդացել, այլ և չգիտեմ, թէ ինչ են գրել, ես պատասխանատու չեմ։ Ես ինձ համարում եմ պատասխանատու միայն իմ գրածների համար

գաթարձակներին յայտնի չէ, որ եա իմ պաշտօնատեղի էի հանդուցեալ իմ կանոջ, մինչև անդամկրծել հարցաքննութիւնը եա եմ արել։ Վերջապէս հոգաբարձականերին յայտնի չէ, որ եա նոցա մի առաջարկութիւնը (որ ուսուցչաց հետ ունեցած անդրադարձութիւնս չէր վերաբերում) չընդունելով, տախտակի էի ծեղնել ուսումնարանը եներկայ չը գտնվել միա հարցաքննութիւններին։ Եթէ կամենում են եա պատրաստ եմ հրատարակել լրագրով հոդ. այդ առաջարկութիւնը, որը եա չէի կարող ընդունել. եթէ կամենում են, այդ առաջարկութիւնը չարժանի էին մի առ մի էլ հրատարակելու։ Ձեմ կարծում, որ պ. պ. հոգաբարձուք ուրանան կամ ուրացած լինեն իրանց առաջարկութիւնը կամ թէ ստրածած լինեն՝ թէ ինձ ազատել են, որովհետև պատահած անդրադարձութիւնների մէջ ինձ են մեղադրը համարել։

Բայց ինչո՞ւ դուք վարձվել էք... միթէ այդ էլ կամենում էք պարզել, միթէ այդքան անձնախարութիւն էք ունեցել, որ նորից վարձվելով (ուշիմ) Ակօփեում ուսուցիչ ձեզ արժանաւոր էք համարում։ Ասենք թէ իմ խօսքերս ձեր մասին դրպարտութիւն համարէք. բայց ինչ կասէք, երբ ես ձեզ ներկայում նոյն իսկ ձեր խօսքերով, օրինակի համար մէկի կարծիքը միւսների վրա և բոլորիդ կարծիքը ձեզ վարձողի վրա. այն ժամանակը ինչ կասէք։ Այն ժամանակ էլ կասէք, որ հարկի ինդիր է. դուա դէմ ոչինչ չունեմ, միայն կը ցանկամ ձեզ փոքր ինչ ուշիմ ձանձրացրոյ հարցը տէր լինել։ Իսկ վ. Աղուեայ ուսումնարանները ես ի պատէ ցանկանում եմ, որ իմ ժամանակից առելի ու աւելի առաջադէմ լինեն։

Լևոն Թիւրլիկեանց

ՆԱՄԱԿ ԹՄԲԱՊԻՆ

Երևան, 4 դեկտեմբերի

Անցեալ յունիսի 1-ից մինչև հոկտեմբերի 10-ը, կառավարութեան գործերով տոհմած էի ճանապարհորդել պարսկաց երկրում։ Այդ բացակայութեանս միջոցում ինձ անհրաժեշտ էր հոգալ «Քերթիս» ապագրութեան մասին և պատրաստել յօդուածներ։ Ժամանակի սակաւութեան պատճառով վերոյիշեալ հանգամանքները տոհմած ինձ սկսել տպագրել «Քերթիս» համարները 1883 թ. յունվարից։ Այն ամենը, որոնք ուզում են բաժանորդագրիլը 1882 թ. յունիսի 1-ից մինչև 1883 թ. յունիսի 1-ը, ինչպէս յայտարարած էի, կը ստանան «Քերթիս» համարները 1883 թ. յունվարից մինչև 1884 թ. յունվարը։

Տպագրվում է «Ծառերաց Առաջնորդական Քերթիս» առանձին ղրկոցով (200 օրինակ) որ է բաւարար բժշկական բոյսերի բառնութեան համար և ուսանողին։ Այդ բառարանը կը ստանան ձրիապէս «Քերթիս» 1883 թ. այն բաժանորդները, որոնք թղթով կամ բնապէս են, կամ պատկամում են վաճառական գրասկարդին, իսկ միա բաժանորդները, որոնք ցանկանում են ունենալ այդ բառարանը պէտք է յայտնեն խմբագրութեանը առանձին նամակով։

Լևոն Ցիգրանեանց

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒԻՐԵՐ

ԵՐԵՒԱՆԻՑ առաջիկ հետևեալ հեռագիրը։ «Այսօր, դեկտեմբերի 6-ին, առաւօտեան, վախճանեցաւ Նորին Վեհափառութիւն, Դերագոյն IV-որդ ամենայն հայոց Կաթողիկոսը։»

Դեկտեմբերի 4-ից մեզ հետ պիտի էին ՎԱՂԱՐՇԱՊԱՏԻՑ, որ Նորին Վեհափառութիւնը տրէին առնիս 2-ին անչառալի դրութեան մէջ և մերձ ի մահ գիրանդ լինելով, տուրք հաղորդութիւնն ընդունեց։

ՔԱԻԹԱՐԼՈՒԻՑ մեզ գրում են, որ անցալին դպրոցը ուսուցիչ հայր Ներսէսեանցի բացակայութեան պատճառով անհետանձելի դրութեան մէջ է գտնվում։ Գիշերօթիկները զրկված են միայն հոգևոյին խնդրով և դպրոցի վրա ուշադրութիւն չեն գարձնում։

ՇՈՒԱԼԻԵՐԻՑ գրում են մեզ, որ անցալին դպրոցը երկու ամիս է, որ բացվել է, հրաւիրված են նոր ուսուցիչներ, որոնք դպրոցի թէ բարեկարգութիւնը և թէ ուսման առաջադիմութիւնն են խոստանում։ Դպրոցը վեհոզված է յաջող չէնքի մէջ։

ԻԳԻԻՐ-ՄԱՒԱՑԻՑ գրում են, որ անցալին Ժողովրդը չսիրացոյց նախաընտրութիւնների մէջ է գտնվում, և անճնաւոր է եղած գանագան տեսակ մեղադրութիւնների. նրանք լինչպէս վանքերին և գանագան արքունիներին ուխտ են գնում, այնպէս էլ ուխտաւորների առաջին բազմութիւնն ամեն չարաթ գնում են մի փշաոի ծառի մօտ, որտեղում են նրա չորքը, ազօթում են, այլ և այլ խնդիրքներ են անում, որ փշաոի ծառը իրանց ցաւերին կամ հիւանդութիւններին բժշկութիւն չնորհէ։

Նոյն տեղից գրում են, որ ԻԳԻԻՐ-ՄԱՒԱՑԻ մօտ գանվում է մի բլուր, որ կոչվում է Խ ա պ ի ն ա-թ ա փ ա (Գանձի բլուր)։ Ժողովուրդը այն առասպելն հրապարակած է այդ բլուրի մէջ թաղված գանձերով, որ ոչ սակաւ անգամ պիտում է այնտեղ փորանութեամբ, խաչով, աւետարանով, կամ իր հետ կախարդներ տանելով, որ կախարդութեան կամ ազօթքի միջոցով գտած գանձերը բլուրի խորքից։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒԻՐԵՐ

—Լմընթից հետապրում են նոյեմբերի 27-ին։ Կայիքից տասնված հետապրի խօսքերով, Ապարին և մեց տրէց պիտառ ապատանիները եղիպտական պատերազմական նաւով 3էյլան կուզարկվին և այնտեղ ազատութիւն կը տանուան նրանք, այնիա խօսք տալով Լօրդ Դիֆերինին։ Բիսմարկ-փաշա աշխատում է միներատական ձգնաժամ ստեղծել, զրկելով իր բոլոր ընկերներին հրաժարական տալ։

—«Բէյտերի գործակալութիւնը» հետապրում են կ. Պօլսից նոյեմբերի 28-ին, որ սուլթանը ներկայ էր սէլամլըք հանդիսին։ Ֆուատ-փաշա նոյնպէս մասնակից էր հանդիսին։

—Փարիզի լրագրները անհրաժեշտ են անդլիական թագուհու գահական ճառից։ Նրանք ասում են, որ անդլիական թագուհու գահական ճառի մէջ երեի վիճակը չատ աւելորդ կերպով է խօսվում եղիպտական գործերի ապագայ կազմակերպութեան վերաբերութեամբ։ Թագուհու խաղաղասէր խօսքերից ոչինչ օրոշ չեն կարելի գուշակել։ Թագուհու կառավարութիւնը այնպէս է ձեւացնում, որ իրը թէ ոչինչ չը գիտէ փարիզի և լմընթի մէջ եղած անհամաձայնութիւնների մասին։

—«Journal de Jeres» լրագիրը հաղորդում է դեկտեմբերի 4-ից, որ 60 բանտարկեալ կայանատուիների կալվածների գատաստութեանը մասնակցելու մէջ կոպակածելով։

—Հռոմից հետապրում են նոյեմբերի 27-ին։ Ըստ նոյելով կիսապաշտօնական հերքումներին, վատիկանի բանակցութիւնները ս. Գերոի հետ ազատ և բարեյաջող ընթացք են ստանում։

—կ. Պօլսից հետապրում են նոյեմբերի 28-ին։ Ասում լոր տարածվեցաւ, որ Սահդ-փաշա նորից պատրաստ գործերի միներատոր կը նշանակվի, ինչ քիչ ազատ մտքեր ունի լինելով, չխանդակով օգտվել իր կայքից, ցանկանալով շատ աւելի մտնել քան առաջում էր կայքից, կոդմնում է իր անչարժ ունեցուածքները, վերջապէս ազքատանում է։

Թատրոնում չը կայ հայ խնամելիքներ, այսինքն որոշ առաքելի կրճատված և լուսաւորեալ մարդիկ, նաև շատ փոքրաթիւ են այնպիսի մարդիկ, որոնք ունենալին մեր կոմիտասեան հայ խեղճական գպրոցներում ուսած աշակերտների գիտութիւնը. որովհետև բնականապէս հետևում է, որ Թատրոնի հայոց ուսումնարաններից պէտք է լինեն շատ ազատի վիճակի մէջ, և այդպէս էլ է իրագէտ Ռուսումնարանի յուսալով կամ յուսադիր լինելը ուսուցիչներից է և ոչ վարժարանի չէնքից, որ միայն ազատականան և յարմարութիւնների կողմանէ նշանակութիւն ունի։ Եւ ծանօթացայ Թատրոնի վարժարանների մի քանի ուսուցիչների հետ և ծանօթանալով նրանց ընդհանուր գաղափարների և ուսումնականութեան վերաբերեալ կարծիքների հետ, բոլորովին համոզվեցի, որ նրանց նաև հաւատ չէ կարելի պահ տալ, ոչ թէ նախապաշարմունքով և ազատասէր տեսանող պատրաստելու պարտքից։ Ամէն և հազար ամէն Թատրոնի հայ հասարակութեանը, որ հարուստ լինելով միևնոյն ժամի չէ աշխատել հրաւիրել Կամիսարից պիտոյն վարժապետներ, որ երեխաներին կարողանային իրենց ծնողներից աւելի լաւ և հասկացող մարդիկ գաստիարակել։ Թատրոնցիք այդ պրոբլեմի մէջ են, որովհետև ինտելիգենցիա չունին, որ միայն կարող է ուսումնարանների գործերը կարգի գցել և կապրի մէջ պահպանել, ի հարկէ, հարուստների նախապաշարմունքների և պրոմևական միջոցներով։ Թատրոնցիք Թորոսելով պիտոյ վարժապետներ հրաւիրելու հարցը, զրաղված են գանագան քննութեամբ և ազգ ուսուցիչների ինտրիգներով։ Այդ ուսուցիչներից մէկն ինձ ասում էր, որ եթէ յաւակնոյ ազգակից իսկ այժմեան ազատքին գործերի մէջ ներկայ Ամերիկա գնացած լինէր, ոչ թէ ուսուցիչ, այլ նախագահ կը ստանար։ Սուրբեանք հաստատուց գերմանական գիներալ կվեր-փաշայի դասախօսի կը ստանայ։ Սուրբեանք գերմանական գիներալ կվեր-փաշայի նախագիծը վեց օրինակի գուշակ կազմակերպելու մասին, որոնք գանվում են վեց գերմանական օճիցէրների հրամանատարութեան ակ, և որոնք գործերի հրամանատարների իրաւունքներ ունեն։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 3 դեկտեմբերի։ Մարքհաղների կուրսը հետզհետէ ընկնում է։ Ֆոնդային բորսայի վրա կատարեալ անշարժութիւն է։

ՎԻԱՏԿԱ, 3 դեկտեմբերի։ Նահանգական զեմստվոյի վրա ծախսերը 1883 թ-ի համար նշանակված են 360,000 րուբլ։ Այդ գումարից 73,000 ր. բարեգործութեան և 45,000 ր. լուսաւորութեան վրա։ Զեմստվոյի գանձապետում գրեթէ մէկ ու կէս միլիոն րուբլ նադդ փող կայ։

ԵԿԱՏԵՐԻՆԲՈՒՐԳ, 3 դեկտեմբերի։ Երկկ ուղարկված է պետերբուրգ 131 պուդ ոսկեհան ռամկի։

ՏՕՄՍԿ, 3 դեկտեմբերի։ Քսյանվեցյան նոր զէպծումները Ալտայեան վիճակի անուսուցչի պաշտօնեաների մէջ։

ՕՒՖԱ, 3 դեկտեմբերի։ Բեռներ տեղափոխող մի կօնտօրայի ներկայացուցիչ պրկիտղէրց, անյայտացաւ, առնելով իր հետ 300,000 րուբլ դրամներ։

Կ. ՊՕԼԻՍ, 3 դեկտեմբերի։ Քաղաքի փողոցներում կպցրած են պրօկլամացիաներ, որոնց մէջ յայտնվում է թէ սուլթանը շատով գահընկէց կը լինի։ Օսման-փաշան գլուսաւ սօֆտաների մի գատաստրութիւն սուլթանի գէմ։ Մի քանի սօֆտաներ կալանաւորված են։ Քննութիւն է նշանակված։ Ժողովրդի մէջ մեծ անհանգստութիւն է նշմարվում։

ԼՕՆԴՕՆ, 3 դեկտեմբերի։ Պլատտոնի փոխանակ Ֆիլեանների մինիստր նշանակված է Զայդլէրս, իսկ ինքն Գլադստոն մնում է առաջին մինիստրի պաշտօնում։

ՀՈՒՍԻ, 3 դեկտեմբերի։ Սատուռնեկրեատ

Fonds A.R.A.M

գրա իր ընտանիքով երկկ ուղեւորվեց Պալերմո։

ԱՍՏՐԱԽԱՆ, 3 դեկտեմբերի։ Ցարակցութիւնները Աստրախանի և Ցարիցինի մէջ դադարեցրած են։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 3 դեկտեմբերի։ „Правит. Вѣстн.“ լրագիրը հաղորդում է, որ լուրերը բնազանի քաղաքային բանկի գործունէութեան դադարման մասին ճիշդ չեն։ Այդ լուրերը վերաբերում են Սապօժկովի գումարին, որ ձգնաժամ վճռելց դադարեցնել այնտեղի բանկի գործունէութիւնը։ „Голосъ“ լրագիրը հաղորդում է, որ Օդեսայից անհետացած Բէյնդերց այս տարի Օդեսայի առաջին էկսպեդիտէօրն էր։ Նա ուղարկեց արտասահման 4,800,000 պուդից աւելի հաց և 24,000 ր. կօպեկաներին աւելը վճարեց։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 4 դեկտեմբերի։ կաթսերը սաստիկ ընթանում են։ Ոսկին 8 ր. 38 կ. արժէ։ Ֆօնդային վաճառանոցի վրա կատարուել անգործունէութիւն է տիրում։

ԵԿԱՏԵՐԻՆՕՍԼԱՎ, 4 դեկտեմբերի։ Նահանգական գիմնազիան 3,200 ր. պիտի ծախս նշանակէ նահանգի ամենալաւ նկարագրութեան համար։

ՍԻԲԻՍԿ, 4 դեկտեմբերի։ Եկող ապրիլից նաւագնացութեան ժամանակ Ցեղօքա գետի վրա երկու շոգենաւ կանցնեն։

ՐՕՍՏՕՎ (Դօնի վրա), 4 դեկտեմբերի։ Դօն գետը սառոյցով ծածկուեցաւ։

ՆՕՎԳՕՐՕԴ, 4 դեկտեմբերի։ Նահանգական գիմնազիի նախահաշիւի համեմատ 1883 թուականին եկամուտներ լինելու են 362 հազար րուբլի իսկ ծախսեր 357 հազար րուբլի։

ԼՕՆԴՕՆ, 4 դեկտեմբերի։ Գիներալ Վուդ ուղեւորուեցաւ Եգիպտոս այնտեղի զօրքերի հրամանատարութիւնը ընդունելու համար։

ՓԱՐԻԶ, 4 դեկտեմբերի։ Ինչպէս երեւում է, անիշխանականների շարժման դլխաւոր կենտրոնը Լիւ է։ Արդիւ են կրում, որ գաղձնալ անկարգութիւններ կր լինեն։

ԲԵՐԼԻՆ, 4 դեկտեմբերի։ կայսրուհու հիւանդութեան մասին լուրերը ճիշդ չեն։ Ի-

դուց կայսրուհին կընդունի պրուսական սէյմի փոխ-նախագահներին։ Մէջցոյներ են ենթադրւում գերմանական արդիւնաբերութիւնը խթանելու համար։ Ի միջի այլոց պէտք է բարձր մաքսահարկեր դնուին ֆրանսիական մի քանի ապրանքների վրա։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 5 դեկտեմբերի։ „Правит. Вѣстн.“ լրագիրը հաղորդում է, որ ի նկատի առնելով գլադուծոյների ֆիրմայի հարիւրամեայ գոյութիւնը Ալէքսանդր և կօնստանտին կայսրեները շնորհված է առհմայիւն ապրանքները չհարկելու արտօնութիւն։ Եպագնիայի ռուսաց դեսպան բարոնօլմի հրաժարական առիթ։ „Новое Время“ լրագիրը հաղորդում է, որ գեսպան Նելիդով մնանաւոր խօսակցութիւնն ունեցաւ Գօրտշակովի հետ։ „Петерб. Вѣдомости“ լրագիրը հաղորդում է, որ նոր կերակրութեան մէջ բարձրացած հարցը գվարդիայի և գօրքի իրաւունքները հաւասարացնելու մասին յետաձգված է։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 5 դեկտեմբերի։ կուրսը Լօնդօնի վրա $23^1/_2$ պէնս. սակի 8 ր. 40 կ. Բնդհանուր ռուսաց թղթադրամների արժողութիւնը սաստիկ ընկաւ։

ՄԱՐԵԼԱՆ, 5 դեկտեմբերի։ Ջերմութեամբ ձմեռազարհօրհոյթում է Ֆերդինանդի շրջանում։ Նրան հիւանդութեամբ են հանդիպում։

ԿԻԵՎ, 5 դեկտեմբերի։ Թեոդանօվսկոյ գօրքի բատարիայի զլխաւոր բարձր Բիզէին դանձարանի 11,000 ր. ծախսելու և գիներալների 775 ր. սեփականացնելու համար գիներական դատարանը դատապարտեց իրաւունքներից, սահմանումներից, պատուանշաններից զրկելուն և աքսորի Արխանգէլեան նահանգում։ Վճիռը ներկայացրած է Բարձրագոյն հայեցողութիւնը։

ՎԱՐՇԱՎԱ, 5 դեկտեմբերի։ Ամառի երկաթգիների վրա մեծ քանակութեամբ սահում են և բերում հաճար, վուշ, կանեփ, կաշիներ և այլ բեռներ։

ԹԱԳՈՒՆ, 5 դեկտեմբերի։ Առևտրական գործ մասին իմն սակայն քիչ միաս սենեկից չէ դանազանուում, բայց չը յաջողից սենեակ այդ սունը։ Ցետոյ նրա այն պատուոյ, որ քաղաքի մէջ գանուած անապատնոյն է հանախում։ Այդ ամրանոցը գտնուում է քաղաքի մի կողմում անապատի պարսպով, որտեղ կան միայն պարզաստ ծառեր և խաղողի վազեր. պարսպին ունի մի քանի ճանապարհներ, որոնց աջ և ձախ կողմերում չինուած են ամենօրեայ մարդկի և պարոյ մէջ սենեակ են այնպիսի ծաղիկներ, որոնց մենք արժանի չենք հանդիպում մեր պարտէզներում սենեակ։ Այդ ծաղիկների մեծ կան և այնպիսի վայրենի և անուշ բոյսեր, որոնք բուսնում են անտի և անդնակ սենեակում։ Մօտիկացանք մի փոքրիկ երկու յարկանի տան, որ պատաքին կողմից անչոք էր։ Բարձրացանք երկրորդ յարկը, որ բաղկացած էր մէկ միջակ սենեակից սրահից և երկու փոքրիկ սենեակներից։ Նշանաւոր էր սրահը, որի պատերը զարդարած էին պարսկական ճաշակով, այսինքն պատերի մի քանի մասերի վրա կպցրած, ապակուած էին հայելիի փոքրիկ կտորներ, որ սոսկալար շաշարանդ են անուանում, իսկ միաս մասերի վրա նկարած էին զանազան ծաղիկներ, բոյսեր և այլն. այդ նկարները նաիւնական (primitive) կերպով էին նկարած։ Պատերի վերևի մասերի վրա նկարած էին զանազան չափերի պատկերներ կապույտ ապակով, մէկ թեր կանեփած, իսկ միաս ձևը սրի կոթի վրա դրած. բայց զարմանալին այն էր, որ պատի վերևի մասում տպագրած էին Նապօլէօն մեծի և ռուսաց Ալէքսանդր I-ին կայսրի պատկերները. թէ որ թագաւորութիւն է այդ երկու թագաւորների պատկերը եղել, ինձ չը կարողացան յայտնել։ Սենեակի առաստաղը նմանապէս մասամբ պատած էր փոքրիկ հայելիներով և մասամբ պարսկի կանաչ պատկերներով։ Այդ բոլոր նկարները շատ կոպիտ էին։ Սրահի պարսկական յատ-

պարսկական ոգեւորութիւնը, որի գեղեցկութիւնը կազմում են կանաչ մեկ մարդիներից։ Թատրից եկած ժամանակս ինձ մօտ գալիս էին հայեր և թնդրեցին ընդունելու։ Մեկ օր, բանակում կանգնած ժամանակս, եկաւ մեկ թուրք կին, բացեց երեսը և ձեռը մեկնելով և առաջին լեզուով ռուսաց մարդ արտասանութեամբ ասեց ինձ, պարոն։ Ես զարմացայ, բայց նա իսկոյն ասելցրեց, ես ռուս եմ, ինձ գերացան Աստրախանում և բերեցին այստեղ, ինձ ծեծում են, տանջում են, պաշտպանեցէք ինձ։ Վերադառնալուս ծառայողներից մեկին ընդունեց նրան, և պահեց մեկ անձնական։ Այդ կինը ընդունել էր արդէն թուրքի կերպարանք, յօներին սև ներկ էր քսել, կոպիտները թուրքի նման կտրել և ատրել, նրա ձեռներն ու ոտները հինայ էին ներած։ Ասեցի, որ նրան իմ կնոջ մօտ տանեմ։ Ասաց, որ նրան իմ կնոջ մօտ տանեմ։ Ասաց, որ նրան իմ կնոջ մօտ տանեմ։

ՎԻՆՆԱ, 6 դեկտեմբերի։ Աւստրիական բժշկարանի պատգամաւորների ժողովը ընդունեց գիներապրակցութեան մասին հրատարակած հրամանը. Ընդհանուց գիներների թիւը գործող գօրքի համար պոշված է 55,822 և պահեստի համար 5,592 մարդիկ։

ՊՕՐԹՕՎ, 3 դեկտեմբերի։ Պեօվհան գաւառանի բաժնում դեկտեմբերի 2-ին նշանակված էր ուսկլինօ գիւղի գիւղացիների գործը, որոնք մեղադրւում են գաւառական պրիստաւներին ընդդիմադրելու մէջ, որոնք կատարում էին գաւառանի սկզբնական վճիռը։ Նշանակված էր նոյնպէս կալատուների ձեռքով այդ գիւղացիներին գաղթեցնելու գործը, բայց վկաների չը ներկայանալու պատճառով, գործը յետաձգված է մինչև փետրուարի սկսուելը։

խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՖՐԱՆՍԻԱ

Ֆրանսիական կառավարութիւնը ամենայն ջանք է գործ դնում, որ Ֆրանսիայի ներքին գործերի նախարարութեան ներկայացուցիչները ամենուրեք ընտրութեան ժամանակ ամենայն ազատութիւն տան ընտրողներին։ Ֆրանսիական կառավարութիւնը ամենայն ջանք է գործ դնում, որ Ֆրանսիայի ներքին գործերի նախարարութեան ներկայացուցիչները ամենուրեք ընտրութեան ժամանակ ամենայն ազատութիւն տան ընտրողներին։

ԱՆԳԼԻԱ

Անգլիական կառավարութիւնը ամենայն ջանք է գործ դնում, որ Անգլիայի ներքին գործերի նախարարութեան ներկայացուցիչները ամենուրեք ընտրութեան ժամանակ ամենայն ազատութիւն տան ընտրողներին։ Անգլիական կառավարութիւնը ամենայն ջանք է գործ դնում, որ Անգլիայի ներքին գործերի նախարարութեան ներկայացուցիչները ամենուրեք ընտրութեան ժամանակ ամենայն ազատութիւն տան ընտրողներին։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Գերմանական կառավարութիւնը ամենայն ջանք է գործ դնում, որ Գերմանիայի ներքին գործերի նախարարութեան ներկայացուցիչները ամենուրեք ընտրութեան ժամանակ ամենայն ազատութիւն տան ընտրողներին։ Գերմանական կառավարութիւնը ամենայն ջանք է գործ դնում, որ Գերմանիայի ներքին գործերի նախարարութեան ներկայացուցիչները ամենուրեք ընտրութեան ժամանակ ամենայն ազատութիւն տան ընտրողներին։

Fonds A.R.A.M

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԹԱՏՐՕՆ

Հինգշաբթի, դեկտեմբերի 9-ին, հայերէն ներկայացումն

ՅՕԳՈՒՏ ՕՐ. ՀՈՒՓՍԻՄԻԻ

I

ԱՌԱՋԻՆ ԱՆԳԱՄ

ԲԱԽՏԱԽՈՐ ՕՐ

կամ. 3 *արարուածով*

II

ՄԻ ԹԱՍ ԹԷՅ

վոդեվիլ 1 *արարուածով*

Անտրակտներում թատրօնական խաղատեղի առաջնորդութեամբ պ. ԿԱՐԱ-ՄՈՒՐԶԱՅԻ

2—4

Արդէն վաղուց մանուկի տակից դուրս եկած տիգրան Նազարեանի հրատարակութիւնների VII դրքոյկը՝

„ՂԸԼԸՑԻ ԿՐՆԱՆՈՑ ՊԸՆՓԵՇԱԿԸ“

(Զարարապի բարբառով և նոյն կեանքից)

Հեղ. կ. կ. Մ. Շահնազարեանց։

Լոյս տեսաւ և վաճառվում է „Արմիւրի“ համբարձման (Мих. ул. д. № 127) և Թիֆլիսի յայտնի դրավաճառանոցներում։

Դրքոյկին կից տպուած են Զարաբաղի լեզուի քերականական մի քանի յատկութիւններ, խորհրդ խօսքերի բացատրութիւններ, և զանազան յայտարարութիւններ։

Գինը 20 կոպէկ է։

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ (Doctor of Dental Surgery of the Baltimore College)։

ՏԻԿԻՆ ՄԿՐՏՉԻԱՆՑ, ծն. Եակօբի, բժշկում է ամէն տեսակ ԱՏԱՄԻ ՑԱՒԵՐ և առնում է հարկաւոր ՕՊԵՐԱՑԻԱՆԵՐԸ, Ամերիկայի ամենանոր ձևով։ Ընդունում է միայն ԿԱՆԱՆՑ և ԵՐԵԽԱՆԵՐԻՆ 10—3 ժամը։ Լիսիցոյի տանը, Սաղօվայա և Սերպիևսկայա փողոցների անկիւնում։

9—15

ՔԱՂԱՔԱՑԻՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆԱԿԱՆ ՄԱՍՆԱԺՈՂՈՎԸ հրաւիրում է ԿԱՆԱՆՑ ԱՐՀԵՍՏԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆԸ մանել ցանկացողներին մինչև դեկտեմբերի 10-ը դրվել ատաշէսպարեանի բնակարանի մէջ Հայոց բազարի և կաթոլիկական փողոցի անկիւնում Եիօնվի տանը, ամեն օր առաւօտեան 10—12 ժամը։ Նոյն տեղը կարելի է առանձին տեղեկութիւններ ընդունելու ձևեան պայմանների մասին։

2—3

КЁЛЕРСКАЯ УКСУСНАЯ ЭССЕНЦІЯ.

19—50

ԼՕՑՍ ՏԵՍԱՒ

Գաշնամուրի համար ձայնագրած հոյակապ երեք երգերը՝ "Արիք Հայկազունք" „Արիացիք գնանք“ և "Մեր Հայրենիք" մարշի ձևով յօրինեց Յովհաննէս Սուքիասեանց. վաճառվում է Թիֆլիսում Ս. Սուքիասեանի երաժշտական մագազինում, կազանձեանի երաժշտական մագազինում, Ելիսէևկի բանկի առաջ, գինը 60 կոպէկ է. նոյն տեղը կարելի առանձին և հոյակապ չորս երգերը՝ „Անի քաղաք“, „Ինձ համար չէ“, „Յուրտը փշից“ և „Ալիճանակ“ ձայնագրած երգեցողութեան համար գաշնամուրի ընկերակցութեամբ. գինը մի տետրի է, 10 օրինակից աւելի առնողներին զեղչուած է լինում 20%։ Հարցէն սաստրաքազացիների համար Тифлисъ въ музыкальную торговлю Ивана А. Сузанаджіанцъ.

3—3

Թիֆլիսից Հեռանալու պատճառով ՆԱԲՐԻՇԱՆԱՑ փողոցի վրա ծախվում է ԳԵՏԻՆ շատ էժան գնով։ Հարցնել Անգլիական խանութի մէջ։ Նոյն տեղը շատ տպրանքներ այժմ կիսագին են ծախվում։ Թոխհաև այժմ երկաթը էժան է, մահճակալները ծախվում են 8, 10, 12, 14 ր. և այլն։

7—10

Նաբեի ՏԱԿԱՌՆԵՐԻ համար տախտակներ (КЛЕПКИ ДЛЯ ФОТОГЕННЫХЪ БОЧЕКЪ) ցանկացողներին թէ պատրաստի և թէ ուղած չափերին պատրաստելու համար խնդրում եմ դիմել Բաթում, ԱՐՇԱԿ ՍԱՍՈՒՐԵԱՆՑԻՆ։

Въ БАТУМЪ, Аршаку ЦАТУРОВУ.

18—20

ԵՐԴՈՒԵԱԼ ՀԱՒԱՏԱՐՄԱՏԱՐՆԵՐ

ՍԵՐԳԷՑ ՎԱՍԻԼԻԵՎԻՉ ԶԷՄԷՍՕՎ,

ԲՕԳԴԱՆ ԿԱԼՈՒՍՏՕՎԻՉ ԵԱԿՕԲԼՕՎ,

ԻՎԱՆ ԵԱԿՕՎԼԵՎԻՉ ԴՕԼԴՕԼԷՆԿՕ

ընդունում են միասին գործերի վարումն ներկայ տարվայ դեկտեմբերի 8-ից։ Ընդունելութիւնը առաւօտեան 8-ից մինչև 11 ժամը երեկոյեան, Յուբարօվի տանը, Վօլոցոյսկայա փողոցի և Երևանեան հրապարակի վրայ։ Մուտքը Երևանեան հրապարակից։

3—1

ՅԱՌԱՋԻԿԱՑ 1883 ԹՈՒԻՆ

„ԱՐԶԱԳԱՆՔ“

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹԸ ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ՄԻԵՆՈՅՆ ԴԻՐՔՈՎ, ԵՒ ՀԵՏԵՒԵԱԼ ՊՐՕԳՐԱՄԱՑՈՎ

I. Տեղեկութիւններ կառավարութեան դատաստանութիւնների և օրէնսդրական մէջմտների մասին։—II. Աստուածային յաղագածներ ազգային և հասարակական կեանքի նշանաւոր հարցերի վերաբերութեամբ։—III. Թղթակցութիւններ հայաբնակ տեղերից. ընդհանուր տեսութիւն հայ և օտար լրագրների տեսակէտների և կարծիքների վերաբերութեամբ։—IV. Տնտեսական և առեւտրական հարցեր փոխադրութեան մէջ։—V. Յօդուածներ ազգային կրթութեան վերաբերութեամբ։—VI. Աբուսքին տեսութիւն. յօդուածներ և տեղեկութիւններ արուեստասիրութեան հասարակական և քաղաքական նշանաւոր անցքերի մասին։—VII. Պրիմիա և մատենախօսութիւն։—VIII. Յիշատակարան։—IX. Խառն լուրեր։—X. Յայտարարութիւններ։

Թէև խմբագրութիւնը մտադիր էր շաբաթաթերթի տարեկան բաժանորդագինը հինգ կոպէկով նշանակել, բայց այդ առաջ ունենալով ցնծալի յոյսն օրինաւոր 12, 13 և 15 յօդուածի նշանակել, պատճ դորս խմբագրութեան կողմից տարեկան բաժանորդագինը ունեցող թիւրիմները հասարակական հարցերը քննելու արտօնութեան կողմից առհմանափակութեան հետևանքով խմբագրութիւնը „Արձագանքի“ տարեկան բաժանորդագինը ժողովում է 7 ր. ենթադրելով, որ

կէս տարուայ բաժանորդագինն է 4 ր.

ԹՖԼԻՍՈՒՄ ԿԱՐԵԼԻ Է ՍՏՈՐԱԳՐՈՒԵԼ, ԽՄԲԱԳՐԱՏԱՆԸ ԿԱՄ ԿԵՆՏՐՕՆԱԿԱՆ ԳՐԱՎԱՃԱՌՆՈՑՈՒՄ։

Ստորագրութիւնք պիտի են՝ Тифлисъ, въ Редакцію газеты „Арцаганкъ“

Կրտսեր հմանից—Tiflis Redaction du journal arménien „Ardzagank“

ԹԻՑ *առաջին հանձն այս տարի չափազանց գնաւոր և հաստատ ԱՅԺ ԹԻՑԻՑ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ մէջ առացված է 50,000 ֆունտ և ծախվում է 25% էժան և ամէն տեսակ չափ ու ձև օրինակ. Լաւ կօնդօ ԹԻՑ 1 ր.—1 ր. 20 կոպ., պատառական ՍԱՆԴԱՍ ԹԻՑ 1 ր. 40 կ., հիանալի ՄՕՆԻԿ ԹԻՑ 1 ր. 60 կ. այս ԹԻՑ ամէն տեղ ծախվում է 2 ր.—2 ր. 50 կ., գեղեցիկ ԿԱՑՍԱՆԻ ԹԻՑ 1 ր. 80 կ. և ամենալաւ ֆուլ-ֆուլ ԹԻՑ 2 ր. մանր ԹԻՑ առանց ԹՂԹԻ, նոյն տեղը ստորագրած լինում են 500 երկաթիկ ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ 6 ր.—60 ր., երկաթիկ ԳԻՒՂՆԵՐ ամբողջ Անդրկովկասի համար, շօկոլադ ֆրայ, ՇՆՎԻԼՂԻ ԴԱՆԱԿՆԵՐ, վերականգնող ՄԱԿՄԱՍՏԵՐ մազերի համար, հրացաններ ԴԱՈՒ, ՐԻՎՕԼՎԵՐՆԵՐ վ. երի, ԹԱՄԲԵՐ բարձրերի, կօշիկներ նրշրշտոյ, ԱԼԲՕՄՆԵՐ շեմպայի կէս գնով։* **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ԹԻՑԻ ԻՒՐ ՄԷՋ ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ № 156, 157, 158, 159 և 160։**

88—100

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ, ԹԻՑԻ ԳՆԵՐԻ ՆԵՇՆԱՒՈՐ ՓՈՓՐԱՑՈՒՄՆ

(MAISON DE CONFIANCE) ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԵՐԻԱ № № 156, 157, 158, 159 և 160.

Համեմատեցէք ԹԻՑ

1 ր.	10 կ.	ԹԻՑի	հետ	ամէն	տեղ	1 ր.	30 կ.
1 „	20 „	„	. . . . .			1 „	60 „
1 „	40 „	„	. . . . .			1 „	90 „
1 „	60 „	„	. . . . .			2 „	20 „
1 „	80 „	„	. . . . .			2 „	50 „
ամենալաւը	2 ր.	. . . . .				3 „	——

Մի և նոյն տեղը գործակատարութիւն վաճառման շօկոլադի և կակաո-ֆրայ էսենցիայի, պաշտի բրանդիների, Բազրի ֆոնֆիների, ՇՆՎԻԼՂԻ դանդաղների, Տաբլեթների գրիչների, Գաւի հրացանների, վնկլի բէվօլվերների, Բանաքրի թամբերի, Սեկրետ ամանների, կօշտեի կրտսեր և մանուկների ՇՎԱՐՑԻ ոլբօճներ և այլն և այլն։

34—100

ՀԱՇՈՒԵԿՉԻՌ

ԹԻՖԼԻՍԻ ԱՌԵՏՐԱԿԱՆ ԲԱՆԿԱՑ

յ1-ն Դեկտեմբերի 1882

ՊԱՀԱՆՋՔ

1. Դրամարկղ (առձեռն թղթադրամ)		37,201—24
2. Ընթացիկ հաշիւ Պետական Բանկայի բաժնում		1,242—28
3. Զեղջումներ (Disconto) մարթական երկու առաքրութեամբ		2,529,197—51
4. Փոխառութիւն գրաւականով՝		
ա) Պետութիւնից ապահովեալ տոկոսաբեր թղթերի	1,339,634—65	
բ) » » » »	636,078	1,975,712—65
5. Բանկայի պատկանեալ տոկոսաբեր թղթեր		97,162—27
6. Թղթակիցներ՝		
ա) Նոցա հաշիւ (Loro)	1,433,469—39	
բ) Բանկայի հաշիւ (Nostro)	2,468,142—23	3,901,611—62
7. Բաղդատած մարթանիներ		10,254—80
8. Գայմանաժամի անցեալած փոխառութիւններ		12,680
9. Ընթացիկ ծախսեր		39,889—69
10. Կահկարասիք և սկզբնական ծախսեր		6,481—98
11. Յետ առացուելիք ծախսեր		6,916—41
12. Ոսկի		3,777—21
	ր. ա.	8,622,127—66 կ.

ՊԱՐՏՔ

1. Հիմնական դրամագլուխ		500,000
2. Պահեստի դրամագլուխ		51,000—75
3. Աւանդներ՝		
ա) Գայմանաժամով		1,825,967—73
բ) ց՝ Պահանջ		408,561—86
գ) Ընթացիկ հաշուով		409,800—98
4. Փոխառութիւն Թիֆլիսի Պետական Բանկայի բաժնից զեղջեալ մարթանիներով		296,756—
5. Մասնաւոր ընթացիկ հաշիւ Թիֆլիսի Պետական Բանկայի բաժնումը, ապահովեալ մարթանիներով և տոկոսաբեր թղթերով		763,923—09
6. Թղթակիցներ՝		
ա) Նոցա հաշիւը (Loro)	1,092,103—39	
բ) Բանկայի հաշիւը (Nostro)	2,935,972—38	4,028,075—77
7. Բանկայի բաժնետուներու անվճար կտրօնների բաշխը 1880 և 1881 թ.		340—40
8. Չը վճարուած տոկոսներ աւանդներու ընթացիկ հաշիւներու և այլ գործառնութեանց		87,642—24
		239,021—25
9. Մատուցած տոկոսներ և յանձնարարականներ		11,037—50
10. Փոխանցիկ դրամարներ		
	ր. ա.	8,622,127—66 կ.

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 6 Декабря 1882 года

Типогр. Главн. Упр. Главнонач. гражд. час., Лор.-Меликов. ул. каз. д.

Fonds A.R.A.M

№ 228 Դեկտեմբերի 8 Հոր.քշաբթի 1882 Դեկտեմբերի 8 Հոր.քշաբթի № 228

ՏԱՍՆԱՄԵԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարւանը 6 րուբլի: Առանձին համարները 5 կոպէկով:

Թղթակցութիւնները պիտի ուղղուին միմիայն խմբագրատան անունով:

Ծանրագրութիւնները պիտի ուղղուին Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի և տօն օրերից):

Յայտարարութիւնը ընդունւում է ամէն լեզուով:

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր րոպէն 2 կոպէկ:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ „ՄՇԱԿ“

ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ ԼՐԱՓԻՐ

(ՏԱՍՆ ԵՒ ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ)

ԱՌԱՋԻԿԱՑ **1883** ԹՒԻՆ

կը հրատարակուի նոյն գիւրով և նոյն պրօգրամայով.

ՊՐՕԳՐԱՄ

I. ՏԵՂԱԿԱՆՔԱՆ ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ: II. ԱՌԱՋՆՈՐԴԱԿԱՆ ՅՕԴՒԱԾՔՆԵՐ: III. ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Ընդհանուր յօդուածներ, խմբակցութիւններ, լուրեր: IV. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Ընդհանուր յօդուածներ, խմբակցութիւններ, լուրեր: V. ԹԱՒՆ ԼՈՒՐԵՐ: VI. ՀԵՌԱԳՐԵՐՆԵՐ: VII. ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ: Գիտական, վէպեր, ընդհանրական և բարոյախօսական յօդուածներ պիտանի ամէն տեսակ տեղերից, խմբակցութիւններ: VIII. ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ:

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆ: Տարեկան 10 րուբլի, վեց ամսով 6 րուբլի, իւրաքանչիւր ամիսը 1 րուբլի:
ՀԱՏՈՒԿ համարները 5 կոպէկ:
ՀԱՍՑԵՆ. Тифлисъ, редакція «Мшакъ.»

Խմբագիր—Հրատարակիչ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐՇԱՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Նամակ վարպետապետից: Նամակ Եւեանից: Նկարքներ լուրեր:—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Թուրքիա: Արտաքին լուրեր:—ԹԱՒՆ ԼՈՒՐԵՐ:—ՀԵՌԱԳՐԵՐՆԵՐ:—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ:—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ: Համառօտ պատասխաններ Գաղտակատուին:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՎԱՂԱՐՇԱՊԱՏԻՑ

—

Դեկտեմբերի 2-ին

Անցեալ ամսի 29-ին իրիկնապահին մի հետաքրքիր ուշադրութիւն Այվազեան էֆէնդու ընդհատեց մեզ, մի և նոյն օրը չը կարողացայ նամակով մի քանի տեղեկութիւններ ձեզ, որոնիւան վնասակար կարող էր լինել մեզ համար: Ես ուզում էի ձեզ գրել Մարտայ, Սաղ-բուլաղ անցնելէ Ղրղիայ, Սալմաստ և ետի հիւսիսային եզերքով վերադառնալ Թաւրիզ: Թաւրիզից մենք միասին հանապարհ ընկանք դէպի Սաղ-բուլաղ: Ճանապարհին պատահեցի իմ ծանօթ Ֆարղալի-խանին, որ պատկած է պարսկայ մեծ իշխանութիւն հետ: Այդ խանը իմացաւ Մարագայում քննել նրա կեանքը, որ հետաքրքիր է: Ես խոստացայ տեղեկութիւններ, որոնիւան փափագում էր տեսնել հայերը: Երբ Մարագայից մօտեցանք, Մարագայի հայերը պիտանութիւն եկան կողմնորոշել և մենք բաւական միասին ուրախութեամբ դէպի Մարագայ: Մեր ճանապարհից մէկը քշեց իր ձին մօտակայ դիւղը, որ գտնւում էր ճանապարհի վրա և մի քանի րոպէից յետոյ այդ գիւղից քշելով գալիս էին դէպի մեզ 30—40 պարսիկ ձիաւորներ: Դրա Մարագայի պարսիկ ոստիկանները էին, որոնց Մարագայի հանգիստութիւնը ուղարկել էր եալխանդարի դուրսը չնորհաւորելու: Պարսիկներից մէկը երկար ճամբայ չնորհաւորեց եալխանդարին Մարագայ գալը, ապա էլ իր կողմից ասաց թագաւորական ժամը վերջացած էր, ուստի պէտք էր գնալ ոստիկանատունը: Բայց այս առաջարկութիւնին ոչ Աբելովանը ուշադրութիւն չը դարձնելով ուղեւորվել էր և Նոյեմբերի 2-ին երեք ֆարդոններով հասան Լենկորանը:

Այստեղ ասել բնդհանրութիւն դասւ, վ. Խանփառին ներկայանալ չէր կարող, սինոդականները իրանք չը հանդիսին իրանց թոյլ տալ, քանի որ Մեծր գիւղ է: Վերջապէս մի քանի նեղութիւնից խորհրդին նոյեմբերի 8-ին մի խնդիրք առնել վ. Խանփառին, որի բովանդակութիւնից երեում է, որ վերջին միաւոր ժամանակ ոչ Աբելովանը նոյեմբերի 2-ին երեք ֆարդոններով հասան Լենկորանը, յայտնել է ապստամբ չառնելին փափաքը երեքը ձեռնարկ ուշադրութեան համար և իրէ վ. Խանփառին Հայրապետը պատասխանել է.— «Գիտցիան ձեռնարկի գնդերը բաց են ամէն հայ ուխտաւորների համար, ոչ կը գնեմ»:—Ո. Աբելովանը տեղեկացել վ. Խանփառին Հայրապետի այդ խոսքերից Գողթան վերադառնալով վատահացել է 5 կամ 6 ուշակերտ անձամբ բերել ձեռնարկ: Շատերը լսելով ոչ. Աբելովանի այս ձեռնարկութիւնը, խնդրել են իրանց որդիքը և որդեգրեալը յանձնել նորան ձեռնարկ ուսանելու. ոչ. Աբելովանը էլ կատարելով պիտացրել նորա խնդրանքը ընդունվել է 28 ուշակերտ միասին բերել Էջմիածին, բայց Էջմիածին ժամանակով անձամբ անցկացել է ձեռնարկի վերջին կարգադրութիւնների մասին և հանձնել է այն ամենացած դժուարութիւնները, որոնք պիտի լինէին իր ձեռնարկութեան դէմ և այդ պատճառով ոչ. Աբելովանը այլ ևս եկաք չառնելով, դիմում է Նորին Վեհափառութեան չարունակ չնորհայր անօրհնութեան:

Վեհափառ Հայրապետը, իր առաջարկութեամբ ոչ. Աբելովանի խնդիրքի վրա տեղագրել է առել հետևեալը:

«Ձանձնենք և պատուիրենք ոչ. տեսչի Գէորգեան ձեռնարկին, որպէս զգուշանալ և դիմագրաւել ազգակերտացած և տոգաւոր հանճարով և պարտաւոր ձեռնարկի և առաքինի խրատներով կրթել և պատրաստել և միևնոյն ժամանակ զգուշացնել զինքն ի ամենայն ինչ չնորհալի ընթացքն ի պատուած պատասխան ի յաջորդ կրկնական չրջանի 1883/4 թուականին, լուծիկ և պակ կարելոյ հրամանատար մեր ի վանքս եպիսկոպոսական»:

Գեներալին տեսչի կարգադրութիւնից հետևում ներկայացուցչութիւնը նամակագրութեան հրատարակել հոգևորականների և վարդապետների ներկայացնելու և ճեմարանի կանոնների համաձայն քննութեան ենթարկելու մի հոգի, որոնք նոյեմբերի 23-ին մտան ճեմարան, և նոցա համար պատրաստութիւններ չտեսնելով առաջանալ կարգադրվելու կատարվել հետևանքով մի հոգի վրա գանձած անկարգութիւններով և անկարգութիւններով, իսկ մնացեալ աշակերտներին անկարելի լինելով պահել Էջմիածնի մէջ, ոչ. Աբելովանին առաջարկվեցաւ վերադարձնել Գողթն:

Ո. Աբելովանը մնում է անբաւական այդպիսի հետևանքից և գտնում մի տեղ միտք է յայտնում, որ խորհելով աշակերտներին կանգնացրել խոյս տալ նորան պատասխանատու են, որ այդպիսի մի վարմունք անպատշաճ է մի կրթական անձի, մանաւանդ որ մանրամասն կանոնները պիտով կարելի է ամէնքին միջոցներով յետ գարձնել Էջմիածին: Վերջապէս ոչ. Աբելովանը, չատ խորը մտածելով նոյեմբերի 26 երեկոյեան մի նամակ է ուղարկում Մինասի անդամներից մինին, որի մէջ իր հետ այս բոլոր անցուդարձերը հետևանքները տեղադրելով բացատրում է ճեմարանի ոչ. տեսչի թղթ անարդար գործողութիւնները, և վերջը յայտնելով իր Գողթա վերադառնալու վճիռը, յանձնում մնացեալ աշակերտներին վերցնել աբեղայական իրանց իրանանատարութիւնը: Գերապատիւ սիմեոնը չընդունելով մի այսպիսի մեծ պատասխանատուութիւն, առաջարկում է հիւրընկալին հանել ոչ. Աբելովանին և իրայ չը տալ առանց տեղեկութիւնի Էջմիածնից հետևանքը:

Միևս օրն առաւօտեան ոչ. Աբելովանը անձամբ գնում է մի քանի եալխանդարների և վարդապետների մօտ մեռած թղթով, ոչ որ հիմնաթղթով չէ ասում, համարեա բոլորներին պատասխանում են, որ 28 հոգի գիտցից բերել առանց Էջմիածնի տեղեկութիւնի մի յանցանք է, իսկ իրանց 20 հոգի առանց տեղեկութիւնի և միայն վերադառնալը հարիւրապատիկ յանցանք է: Ո. Աբելովանը չընդունելով այս-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԱՆՆԱՊԱՏՀՈՒԹԻՒՆ ՏՂԱՅՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՐՍԿԱՑԱՆՈՒՄ

—

Մուշեղեան եալխանդարը մտածիլ էր գնալ, չըրջել Ալբակայ չոլն կողմն, իջնուլ հայկական թաղաքները գալ և դիւղերում, պարոյնելով բարեկարգելու և նորերը բանալու համար: Դա սկսի գնալ Մարագայ, Սաղ-բուլաղով անցնելէ Ղրղիայ, Սալմաստ և ետի հիւսիսային եզերքով վերադառնալ Թաւրիզ: Թաւրիզից մենք միասին հանապարհ ընկանք դէպի Սաղ-բուլաղ: Ճանապարհին պատահեցի իմ ծանօթ Ֆարղալի-խանին, որ պատկած է պարսկայ մեծ իշխանութիւն հետ: Այդ խանը իմացաւ Մարագայում քննել նրա կեանքը, որ հետաքրքիր է: Ես խոստացայ տեղեկութիւններ, որոնիւան փափագում էր տեսնել հայերը: Երբ Մարագայից մօտեցանք, Մարագայի հայերը պիտանութիւն եկան կողմնորոշել և մենք բաւական միասին ուրախութեամբ դէպի Մարագայ: Մեր ճանապարհից մէկը քշեց իր ձին մօտակայ դիւղը, որ գտնւում էր ճանապարհի վրա և մի քանի րոպէից յետոյ այդ գիւղից քշելով գալիս էին դէպի մեզ 30—40 պարսիկ ձիաւորներ: Դրա Մարագայի պարսիկ ոստիկանները էին, որոնց Մարագայի հանգիստութիւնը ուղարկել էր եալխանդարի դուրսը չնորհաւորելու: Պարսիկներից մէկը երկար ճամբայ չնորհաւորեց եալխանդարին Մարագայ գալը, ապա էլ իր կողմից

չնորհակալութիւններ յայտնելուց յետոյ պնդեցին ձեզ Մարագայ: Այս պնդելութիւնը գտնւում է մի բնդհանուր հոսուտ այդիների մէջ: Արտաքին տեսքով նման է, մեզ պիտի տեղին 50—60 տուն հայեր կան այդտեղ: Դրանց անկարելի է գտնագնել պարսիկներից, նաև կանայք, որոնք առաջարար պահպանում են իրենց ազգային դիմագիծ, այդ տեղ կորցրել են և հագնված են ինչպէս մեր կողմանեան պարսիկ կանայք. հագիս իրենց գտնում են փորը ինչ հայերէն խոսել, չունեն ուսումնարան: Քահանան ինչ հագիս իրենց կարգացնում է հայերէն կոլոզ: Մարագան մեծ վաճառականութիւն ունի Թուրաստանի հետ, գիւղատնտեսութիւնը և քէչմիշով է առատ մեծ: Վաճառականները առատ էին, որ մօտաւորապէս տարեկան մէկ միլիոնի առատ է լինում Թուրաստանի հետ, բայց տեղացի հայերը չատ ազդատ են, որովհետև խանդրեցիք են առնում ընդդէմ և Գարսկաստանից գոյս առնում: Մարագայում Ֆարղալի-խանին Ալբակ-խան հայն հետ որ եղաւ է (մայօր): Դա Ինժիներական գնդերի պետն է: Գնա պատը Խոսով-բէգին տարել է Թիֆլիսից Ալբա-Մահմադ-շահը: Ալբակ-խանը ձեր է, կանխատածում է ընկել, այսօրէն մէկ կողմը բոլորովին թողացել է: Այդ պատճառ, Ինժիներական տեղագրում, երբ պարսիկները անդրկայսերից փախչում են, նստում է ինչպէսով վրա և ձամբայում գնա է ինչպէսով պետերին: Շահին յայտնել էին պարսկ թէ Ալբակ-խանը ապստամբում էր պարսկայ յարձակութեան: Շահը պրան անհիմն պատճառ է, և գնում է խնդրում որ մեզ չէ եղել Ալբակ-խանը, բայց տղին ասել թագաւորական ժամը վերջացած էր, ուստի պէտք էր գնալ ոստիկանատունը: Բայց այս առաջարկութիւնին ոչ Աբելովանը ուշադրութիւն չը դարձնելով ուղեւորվել էր և Նոյեմբերի 2-ին երեք ֆարդոններով հասան Լենկորանը:

Այստեղ ասել բնդհանրութիւն դասւ, վ. Խանփառին ներկայանալ չէր կարող, սինոդականները իրանք չը հանդիսին իրանց թոյլ տալ, քանի որ Մեծր գիւղ է: Վերջապէս մի քանի նեղութիւնից խորհրդին նոյեմբերի 8-ին մի խնդիրք առնել վ. Խանփառին, որի բովանդակութիւնից երեում է, որ վերջին միաւոր ժամանակ ոչ Աբելովանը նոյեմբերի 2-ին երեք ֆարդոններով հասան Լենկորանը, յայտնել է ապստամբ չառնելին փափաքը երեքը ձեռնարկ ուշադրութեան համար և իրէ վ. Խանփառին Հայրապետը պատասխանել է.— «Գիտցիան ձեռնարկի գնդերը բաց են ամէն հայ ուխտաւորների համար, ոչ կը գնեմ»:—Ո. Աբելովանը տեղեկացել վ. Խանփառին Հայրապետի այդ խոսքերից Գողթան վերադառնալով վատահացել է 5 կամ 6 ուշակերտ անձամբ բերել ձեռնարկ: Շատերը լսելով ոչ. Աբելովանի այս ձեռնարկութիւնը, խնդրել են իրանց որդիքը և որդեգրեալը յանձնել նորան ձեռնարկ ուսանելու. ոչ. Աբելովանը էլ կատարելով պիտացրել նորա խնդրանքը ընդունվել է 28 ուշակերտ միասին բերել Էջմիածին, բայց Էջմիածին ժամանակով անձամբ անցկացել է ձեռնարկի վերջին կարգադրութիւնների մասին և հանձնել է այն ամենացած դժուարութիւնները, որոնք պիտի լինէին իր ձեռնարկութեան դէմ և այդ պատճառով ոչ. Աբելովանը այլ ևս եկաք չառնելով, դիմում է Նորին Վեհափառութեան չարունակ չնորհայր անօրհնութեան:

Վեհափառ Հայրապետը, իր առաջարկութեամբ ոչ. Աբելովանի խնդիրքի վրա տեղագրել է առել հետևեալը:

«Ձանձնենք և պատուիրենք ոչ. տեսչի Գէորգեան ձեռնարկին, որպէս զգուշանալ և դիմագրաւել ազգակերտացած և տոգաւոր հանճարով և պարտաւոր ձեռնարկի և առաքինի խրատներով կրթել և պատրաստել և միևնոյն ժամանակ զգուշացնել զինքն ի ամենայն ինչ չնորհալի ընթացքն ի պատուած պատասխան

մէ է լինում, օրամիտ գա արդէն հիւանդացած է լինում: Աղուն-խանի որդին Փաթիխ-խանը, որի հետ ես ծանօթացայ, կը լինի մօտաւորապէս 22 տարեկան: Գա 17 տարեկան հասակում ներկայացում է չարին: Շատ խանասէր, որ գա Աղուանի որդին է, հօր սատկանալը տպրում է որդուն և գարձնում է գրան նոտար (մայօր):

Ֆարղալի-խանի կինը իմաց տուեցի, որ գրա մասին խնդրել է ինձ տեսնել տիկնոջ հետ քննելու և օգնելու գրա հիւանդութեանը: Իշխանուհու տունն տրտղին կողմից չէր գտնագնելում մեզ ներքինին տարաւ ինձ մի փոքրատեղ հասակ բակով միայն բաղ, որ պարպատած էր մի քանի ծառերով և մէջտեղն ունէր առագաստ: Ես մտայ իշխանուհու սենեակը: Այդ սենեակը խաչաձև էր, գետինը պատած էր գորգերով, երկու կողմից ունէր պարսկական լայն լուսամուտներ, որոնցից մէկը դռան էր այն պարտէզը որով ես անցայ: Իշխանուհին նստած էր այդ լուսամուտի գորգի վրա և փափաքված էր չիի չարաչարանքի, մօտը պրած էր մէկ պատի մեծ հայելի: Տիկնոջ մօտ կանգնած էին 3 սևամորթ աղջիկներ: Բացի նրանց յետոյ սևամորթներից մէկը ինձ համար աթոռ բերեց, հարց ու փորձ անելուց յետոյ բժշկի ձեռնել: Նրա հիւանդութիւնը վերաբերում էր ստամոքսին: Նրա չորերը գարմանալի էին: Շատ հաճում էր հանարեա ծունկերին, որոնք մերկ էին. ոտի սակերը և ձեռները հիւսած պրած էին, մատների վրա հագած ունէր չիքիլի նման թափանցիկ չապիկ և պրա վրից սիրամարի նման չոր, որ առջևից կոճկած չէր, այնպէս որ նրա կուրծքը և ամբողջ փորը պարզ երեում էին թա-

վանգիկ չապկի տակից: Նա պրա ամբողջ մարմինը քննեցի, բայց պա իր չորաւոր երեսից չը հետացրեց, որ կարողանայի երեսը տեսնել: Գէաք է խոստովանեմբէ պրան գարձեալ ամէն, այդ պատճառով նա հարկաւոր հանգիստ պրա բերատը քննել և պատանդելի ախտերի: դրալ: Թագաւորական չաջոյ եղաւ: Նա հետացրեց իր երեսից չորաւոր և նա տեսայ մի չատ գեղեցիկ երես, բայց ինձ գարմանք չէր տեսնել նրա ան գեղ գրած չորերը, որ նոսրացեալ էին նրա գեղեցկութեան ազդեցութեան: Այդ էլեր ժամում էր չորաւոր երեսից գեղ ու նրա երեսից երեսում էր, որ նա հանգիստ է խոստանութիւն, բայց ախտհամ պահանջ (բնական քննելը) օրինաւոր էր և ես քրիմ էլ «մարդամ է» նրանց օրէնքով, հանձայնվեց թոյլ տալ քննութեան պատճառով տեսնել նրա երեսը: Այս ժամ գրոջից յետոյ, հետացայ գարմանալով, որ պարոյնց մեծատուն կանայք հագնված են ինչպէս խոստովանութեամբ պարոյ կանայք, միայն այս գանազանութեամբ, որ այդ կանանց կուրծքը և ամբողջ փորը երեում են խոստովանիլ չապկի տակից և ոտերը ծունկերից ներքև մերկ են: Շատկանալի է, թէ ինչու համար պարտկայ կանայք չեն երեում իրենց տղամարդ ազգականներին, նաև որուն տղամարդ չորաւոր և միայն մարդն ունի իրատուք տեսնել իր կնոջ տղամարդ չորաւոր, մեծ պատճառութիւն է, երանի նրան: Մարագայում եալխանդար Մուշեղեանը հիւանդացաւ և ես տեղացի չորտնակել ճանապարհորդութեան միայն:

Ճանապարհորդութեանս վեցերորդ օրն հասայ Սաղ-բուլաղ: Իմացայ մի երկու չորկանի տան

Fonds A.R.A.M

կերանների յայտնեց, որ իրր ժամանակաւոր մեկնելու է Երեւան, իրրեւ մի վերջին ելք, հետեւից դիտելու թէ Լ. Ջիլոաձիներ խոշոնջով կարելի է մի կարգադրութիւն անել, մի և նոյն ժամանակ խոստանում է այակերպներին մի քանի օրով յետաձգել վերադառնալ: Այս բոլոր նախապատրաստութիւնները տեսնելով, չորեքշաբթի օր նոյեմբերի 27, հետացաւ Լ. Ջիլոաձիներ:

Պ. Աչխարհեանի հետաձգումը անհիմն չեղաւ, Լ. Ջիլոաձիներ պաշտօնապէս հետագրերին Պօլիս պատրիարքարանին պ. Աչխարհեանի վարմունքի մասին, առաջարկելով այակերպների ծնողաց և ազգականներին հոգալ նորա վերադարձման համար:

Երեխաները մի ևնդոն հրեղէնով խնամելով որ խոստացած են, որ Աչխարհեանը ոչ թէ ժամանակաւոր է գնացել Երեւան, այլ բոլորովին մեկնել է, իսկ իրանց վերաբերութեամբ ազգային մի ոխ ունի է, միայ որը մեծերից 4 հոգի գնացին Երեւան պ. Աչխարհեանին տեղիսանի տեսնելու, բայց նրանք Երեւանում չը գտնելով տեղեկութիւն են վերադարձել Լ. Ջիլոաձիներ ու հետագրել Թիֆլիս առաջնորդ հրաւառանին Աչխարհեանի վարմունքի մասին, որ միայն պատրաստուած է հոգալ նորա վրա Պօլիս վերադառնալու: Մի և նոյն խնդրով նորա դիմեցին և Սիւռմելին:

Այսօր լսեր ստացանք, որ Լ. Ջիլոաձիներ պատրաստում էին հետագրերը հետագրել Երեւան, երեխաների դէմ խնամքը իրենց ձեռքը առնելու և, ինչպէս լսեցին, պ. պատրաստակամութիւն են յայտնել ազգային մի քանի հարցեր, հետագրել է հիւպատոսին, որ քանի ճնշողները ներկայացնեն ազգային ներկայացուցիչներ ամենազօրի պատճառով:

Շարունակելի

ՆԱՄԱԿ ԵՐԵՒԱՆԻՑ

Նոյեմբերի 1-ին:

Հոկտեմբերի երկրորդին ինձ յաջողուեց մի փոքրիկ ճանապարհորդութիւն անել Երեւանի մերձակայ գիւղերում: Մի քանի ծանօթներու հետ հրաւիրուած էինք երեւանից 18 վերստ հետագրուած մի գեղեցիկ Գեխկոտ գիւղը: Գեխկոտը բնակեցուած է հայ և թուրք խառն ազգաբնակութեամբ. նա գտնուում է Երեւանի արեւելա-հարաւում. գիւղը ոչ թէ շատ ստուարաթիւ, այլ միեղէն անգամ նա զուրկ է հայ եկեղեցուց և քահանայից: Ուստի հայ գիւղերում յայտնի երեւոյթ է, որ հայ գիւղերում ամսօրեայ և երկամսեայ պատարագներ չեն լինում, մինչդեռ թուրք գիւղերում ամեն կիրակի և տօնի օրերում պատարագ է լինում: Ուստի հայ գիւղերում մկրտութիւնները, պսակները, թաղումները կատարում են գիւղի հոգեւորականները, որոնք ամենայն ինչից զրկուած են, ոչ միայն ապրուստի միջոցներից, այլ և գրքերից: Գեխկոտի հոգեւորականը ունի մի հին Աւետարան, որ ամբողջ գիւղի միակ գիրքն է: Ինչպէս ասացի, գիւղը հայ է, բայց ամբողջ գիւղում ոչ մի հայ չկայ, որ գրել կարդալ գիտենայ. ամենքն էլ թուրք են: Ուստի հայ գիւղերում ամենքն էլ թուրք են: Ուստի հայ գիւղերում ամենքն էլ թուրք են: Ուստի հայ գիւղերում

Fonds A.R.A.M

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

Ռուսական լրագրները Ղրիմի ժողովրդական ներկայացուցչական ժողովի մասին կարծիք հայտնելով՝ ասում են, որ ժողովի ներկայացուցիչները ոչ միայն ներկայացնում են Ղրիմի ժողովրդի կարիքները, այլև ունեն ամենայն իրավունք՝ ներկայացնելու իրենց կարծիքները այն հարցերի մասին, որոնք վերաբերում են Ղրիմի ապագա կարգերին։ Ռուսական լրագրները կարծում են, որ ժողովի ներկայացուցիչները պետք է ունենան ձայնի իրավունք, որպեսզի նրանց կարծիքները ոչ միայն լսելի լինեն, այլև հաշվի առնվեն։ Ռուսական լրագրները կարծում են, որ ժողովի ներկայացուցիչները պետք է ունենան ձայնի իրավունք, որպեսզի նրանց կարծիքները ոչ միայն լսելի լինեն, այլև հաշվի առնվեն։

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Հ. Բ. Ընկերութեան խորհուրդը յանտարեալ կ՚ընէ Ընկերութեան յարգելի անդամներից, որ ի նկատի առնելով Ընկերութեանս գոյութեան առաջին տարուայ շրջանի աւարտը, որ է այն նոյեմբերի 15-ը, բաժհաճներ վերանորոգել իրենց անդամակցութիւնը գեկտեմբերի 19-ի ընտրութիւնների ժամանակ յանկացողները պարտաւոր են Ընկերութեանս նորոգ տարուայ անդրպրպելով ներկայանալ Ընդհանուր ժողովը։ Անդամ գրուել կամեցողները կարող են դիմել խորհրդի անդամներին և յատկապէս խորհրդի դանձապահ պ. Մելիք-Ազարեանցին, և կենդրոնական ու կովկասեան գրախանութիներըը, նա և ու. Նիկիմ Զաւուրեանցի յանդրպի մագազիներ։

Հ. Բ. Ընկերութեան խորհուրդը հրաւիրում է Ընկերութեան տնտեսական վարչութիւնների—կոմմիսաձների և կոմմիսիոներների—ուշադրութիւնը դեկտեմբերի 19-ի ընտրութիւնների վերայ, և խնդրում է, որ նոքա փութան, քանի ժամանակը դեռ բոլորովին անցած չէ, այդ մասին պատասխանատուներ կատարին։

ԹԻՒՐՔ ՄԱՆԿԱԲԱՐՁ
Ե. Պ. ԳԱՎՐՕՆՍԿԻ

տեղափոխվել է Զաբալղի նոր տունը։ Արևմտեան հրատարակի և Վլադիկովկազի փողոցի անկիւնը, մուտքը Արևմտեան հրատարակից։

Ընդունում է բացատրէս կանանց և մանկական հիւանդութիւն ունեցողներին ամեն օր, բացի կիրակի օրերից, 9-ից մինչև 11 ժամ առաւօտեան։ 1—3

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ յայտնում է, որ իր ներկայութեամբ այս դեկտեմբերի 11-ին ցերեկվայ ժամը 12-ին աճուրդ է նշանակված վարձով տալու 1883 թվի յունվարից երեք տարի ժամանակով մաքսերի ժողովելը հետևեալ յորւածներից։ 1) անասուններ մորթելու համար քաղաքային սպանդանոցներում։ 2) քաղաքային կշեռքներից և չափերից։ 3) ապրանքների գործի համար և 4) ձիանեքից։ Յանկացող անձինք կարող են բոլոր վերոյիշեալ յորւածների վերաբերեալ պայմանները տեսնել վարչութեան գրասենեակում ամեն առաւօտեան 9 ժամից մինչև 2 ժամը կէսօրից յետոյ։ 1—3

ՔԱՂԱՔԱՑԻՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆԱԿԱՆ ՄԱՍՆԱԺՈՂՈՎԸ հրաւիրում է ԿԱՆԱՆՑ ԱՐՀԵՍՏԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆԸ մտնել յանկացողներին մինչև դեկտեմբերի 10-ը գրուել աւանդարանի բնակարանի մէջ Հայոց բազարի և կաթոլիկական փողոցի անկիւնում շաբաթի տանը, ամեն օր առաւօտեան 10—12 ժամը։ Նոյն տեղը կարելի է տանուել տեղեկութիւններ ընդունելութեան պայմանների մասին։ 3—3

Թիֆլիսից հեռանալու պատճառով ՆԱԲԱԹԵԱՆՑԻ փողոցի վրա ծախում է գեՏԻՆ շատ էժան դնով։ Հարցնել Անդրիանի խանութի մէջ։ Նոյն տեղը շատ ապրանքներ այժմ կիսագին են ծախում։ Բոլորովին այժմ երկաթը էժան է, մանգաղները ծախում են 8, 10, 12, 14 ր. և այլն։ 8—10

Նաֆթի ՏԱԿԱՌՆԵՐԻ համար տախտակներ (КЛЕПКИ ДЛЯ ФОТОГЕННЫХЪ БОЧЕКЪ) յանկացողներին թէ պատրաստի և թէ ուշաճ չափերին պատրաստելու համար խնդրում եմ դիմել Բաթում, ԱՐՇԱԿ ՅԱՅՈՒԹԻՒՆՅԱՆ։

Въ БАТУМЪ, Аршаку ЦАТУРОВУ. 19—20

ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԹԱՏՐՕՆ

Հինգշաբթի, դեկտեմբերի 9-ին, Հայկեն ներկայացում

ՅՕԴՈՒՏ ՕՐ. ՀՈՒՓՍԻՄԻՒ

I

ԱՒՏԱՔԻՆ ԱՆԴԱՄ

ԲԱԽՏԱԽՈՐ ՕՐ

կամ 3 արարուածով

II

ՄԻ ԹԱՍ ԹԻՒՑ

վոդեվիլ 1 արարուածով

Ընտրականներում խնամքոտական հաճախութիւն առաջնորդութեամբ պ. ԿԱՐԱ-ՄՈՒՐԶԱՅԻ

3—4

Արդէն վաղուց մամուլի ասիից դուրս եկած Տիղրան Նազարեանի հրատարակութիւնների VII գրքոյկը։

„ՂԸԼԸՅԻՆ ԿՆՈՒՆՈՑ ՊԸՆԴՓԵՇԱԿԸ“

(Վարազապի բարբառով և նոյն կեանքից)

Հեղ. Կ. Կ. Մ. Շահնազարեանց։

Լոյս աւեալ և վաճառվում է „Ազիւրի“ խմբագրատան (Мих. ул. д. № 127) և Թիֆլիսի յայտնի գրավաճառանոցներում։

Գիրքս կից ապուած են Վարազապի լեզուի քերականական մի քանի յատկութիւններ, խորհ խօսքերի բացատրութիւններ և զանազան յայտարարութիւններ։

Գինը 20 կոպեկ է։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ, ԹԻՖԼԻՍԻ ԳՆԵՐԻ ՆՇԱՆԱԻՈՐ ՓՈՓՐԱՑՈՒՄՆ

(MAISON DE CONFIANCE) ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԵՐԵԱ № № 156, 157, 158, 159 և 160.

Համեմատեցէք թէյ

1 ր. 10 կ.	թէյ հետ ամեն տեղ	1 ր.	30 կ.
1 „ 20 „	. . . . .	1 „	60 „
1 „ 40 „	. . . . .	1 „	90 „
1 „ 60 „	. . . . .	2 „	20 „
1 „ 80 „	. . . . .	2 „	50 „
ամենալաւը 2 ր.	. . . . .	3 „	— —

Մի և նոյն տեղը գործակալութիւն վաճառման շօկօլադի և կակաո-Ֆրայ Հաուենցկայի, Պալմերի բիսկվիտներին, Բազրի կանֆիկաների, Շեֆիլդի գանաֆների, Տրըներ գրիչների, Գաուի հրացանների, վնկլիի բէվօլվերների, Բարնսլեի թամբերի, Մակինթ ամաններ, կօլմանի կրախմալ և մանանեխ, Շարդի ալրաճներ և այլն և այլն։ 35—100

ԹԻՒՐՔ առաջին հունձի այս տարի չափազանց պտղաւոր և հոտաւէտ։ Այժ թէյից ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ մէջ առացած է 50,000 ֆունտ և ծախվում է 25% էժան և ամէն լաւ քան թէ ուրիշ տեղ։ Օրինակ. Լաւ կՕՆԳՕ թէյ 1 ր.—1 ր. 20 կոպ., պատուական ՍԱՆՅԱ թէյ 1 ր. 40 կ., հիանալի ՄՕՆԻԿ թէյ 1 ր. 60 կ. այս թէյ ամեն տեղ ծախվում է 2 ր.—2 ր. 50 կ., գերազանց կԱՑՍԱՈՒ թէյ 1 ր. 80 կ. և ամենալաւ ֆու-չու-ֆու թէյ 2 ր. մասնաւոր թէյ առանց թղթի։ Նոյն տեղը սովորաբար լինում են 500 երկաթէ ՄԱՇԱԿԱԿԱՆՆԵՐ 6 ր.—60 ր., երկաթէ ԳՐԻՉՆԵՐ ամբողջ աղրիկոմկաի համար, շօկօլադ Ֆրայ, Շեֆիլդի ԴԱՆԱԿՆԵՐ, վերտկանգնող ՄԱԿՄԱՍՏԵՐ մազերի համար, հրացաններ ԳԱՈՒԻ ՐԷՎՕԼՎԵՐՆԵՐ վերլի, ԹԱՄԲԵՐ բարնեբրիի, կօլմանի նշանաւոր, ԱԼԲՕՄՆԵՐ շեֆարդի հետ գնով։ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹ, ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԷՋ ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԵՐԵԱ № 156, 157, 158, 159 և 100։ 88—100

ԵՐԻՒԵԱՆ, ՀԱՒԱՏԱՐՄԱՏԱՐՆԵՐ

ՍԷՐԳԷՑ Վ. ԱՍԼԻԼԷՎԻՉ ՉԷՄԷՍՕՎ.

ԲՕԳԴԱՆ ԿԱԼՈՒՍՏՕՎԻՉ ԵԱԿՈՒԲՕՎ.

ԽԱՆԱՆ ԵԱԿՕՎԼԵՎԻՉ ԹՕՋՕՅԵՆՑ

Ընդունում են միասին գործերի վարումն ներքոյ ասրվոյ գեկտեմբերի 8-էց։ Ընդունելութիւնը առաւօտեան 8-էց մինչև 11 ժամը երեկոյեան, ցուբաթօվի առնը Վեղաջոյան փողոցի և երեւանեան հրապարակի վրայ Մատաթ երեւանեան հրապարակից։ 2—3

ՅԱՌԱՋԻԿԱՑ 1883 ԹՈՒԻՆ

„ԱՐՁԱԳԱՆՔ“

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹՔ ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ՄԻՇԻՆՑՈՑ ԴԻՊՔՈՎ, ԵՒ ՀԵՏԵՒԵԱԼ, ՊՐՕԳՐԱՄԱՑՈՎ,

I. Տեղեկութիւններ կառավարութեան գործադրութիւնների և օրէնդրական միջոցների մասին։—II. Ուսումնդրող յօդուածներ ազգային և հասարակական կեանքի նշանաւոր հարցերի վերաբերութեամբ։—III. Թղթակցութիւններ հայաբնակ տեղերից. ընդհանուր տեսութիւն նոր և տարբ լրագրների տեղեկութիւնների և կարծիքների։—IV. Ցեղական և տնտեսական հարցեր փախարքատութեան մէջ։—V. Յօդուածներ ազգային կրթութեան վերաբերութեամբ։—VI. Աբուսաբեր տեղեկութիւններ արուեստական հասարակական և քաղաքական նշանաւոր անցքերի մասին։—VII. Գրականութիւն և մատենախօսութիւն։—VIII. Ֆելիետոն։—IX. Խառն լուրեր։—X. Յայտարարութիւններ

Թէև խմբագրութիւնը մտադիր էր շաբաթաթերթի տարեկան բաժանորդագինը չիջեցրած նշանակել բայց այդ առթիւ առաջ ունենալով ցենզուրային օրէնքի 12, 13 և 15 յօդուածները, որոնց զօրութեամբ հինգ տարի շարունակ բաժանորդագին ունեցող թերթերը չեն կարող իրանց հարցերը քննելու արտօնութիւն կոյսից առանց նախապէս ներկայացնելու, Ընդհարկին խմբագրութիւնը „Արձագանքի“ տարեկան բաժանորդագինը իջեցնում է 7 ր.

Կէս տարուայ բաժանորդագինն է 4 ր.

ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ ԿԱՐԵԼԻ Է ՍՏԱՑԱԳՐՈՒԵԼ ԽՄԲԱԳՐԱՏԱՆՔ ԿԱՄ ԿԵՆՏՐՕՆԱԿԱՆ ԳՐԱՎԱՃԱՌԱԳԱՆՈՑՈՒՄ

Ծառրագրութիւնը դիմում են՝ Тифлисъ, въ Редакцію газеты „Арцаганкъ“

Արտասահմանից—Tiflis Redaction du journal arménien „Ardzagank“

ОТКРЫТА ПОДПИСКА

на **1883** годъ

НА БОЛЬШУЮ ЕЖЕДНЕВНУЮ, ПОЛИТИЧЕСКУЮ, ОБЩЕСТВЕННУЮ И ЛИТЕРАТУРНУЮ ГАЗЕТУ

„РУССКІЙ КУРЬЕРЪ“

ГОДЪ ЧЕТВЕРТЫЙ.

УСЛОВІЯ ПОДПИСКИ:

Съ доставкою въ Москвѣ:				Съ пересылкою въ города:			
На 12 мѣс.	8 р. 50 к.	На 6 мѣс.	4 р. 50 к.	На 12 мѣс.	9 р. — к.	На 6 мѣс.	5 р. — к.
» 11 »	8 » — »	» 5 »	3 » 90 »	» 11 »	8 » 50 »	» 5 »	4 » 60 »
» 10 »	7 » 50 »	» 4 »	3 » 25 »	» 10 »	8 » — »	» 4 »	3 » 70 »
» 9 »	6 » 75 »	» 3 »	2 » 50 »	» 9 »	7 » 40 »	» 3 »	2 » 75 »
» 8 »	6 » — »	» 2 »	1 » 90 »	» 8 »	6 » 70 »	» 2 »	2 » — »
» 7 »	5 » 25 »	» 1 »	1 » — »	» 7 »	5 » 90 »	» 1 »	1 » 10 »

За границу: на 12 м. 17 р., на 6 м. 9 р., на 3 м. 5 р., на 1 м. 2 р.

Подписка принимается въ конторѣ изданія: Москва, Москворѣцкій мостъ, д. Н. П. Ланина, въ отдѣленіи конторы—близъ Петровки, Столешниковъ пер., д. Каршинкина; въ извѣстныхъ книжныхъ магазинахъ Москвы и С.-Петербурга и въ Парижѣ—Rue Clément. 4, Adam.

Гг. иногородные благоволятъ адресоваться преимущественно въ контору изданія „РУССКІЙ КУРЬЕРЪ“

Редакторъ-Издатель **Н. П. Ланинъ.** 1—3

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ (Doctor of Dental Surgery of the Baltimore College)։

ՏԻԳԻՆ ՄԿՐՏՉԵԱՆՑ, ծն. Եակորի, բժշկում է ամէն տեսակ ԱՏԱՄԻ ՑԱՒԵՐ և առնում է հարկաւոր ՕՊԵՐԱՑԻԱՆԵՐԸ. ամերիկայի ամենանոր ձեւով։ Ընդունում է միայն կանանց և երեխաներին 10—3 ժամը։ Սիջօդի ատրը, Սագօվայա և Սերպիևսկայա փողոցների անկիւնում։ 10—15

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 7 Декабря 1882 года

Типогр. Главн. Упр. Главнонач. гражд. час., Лор-Меликов. ул. каз. д.

Fonds A.R.A.M

№ 229 Դեկտեմբերի 9 Հինգշաբթի 1882 ՏԱՍՆԱՄԵԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ Դեկտեմբերի 9 Հինգշաբթի № 229

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարուանը 6 րուբլի
Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Օտարաքաղաքացիք գիմում են ուղղակի
Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

ՄՇԱԿ

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից)։

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով։

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ „ՄՇԱԿ“

ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ ԼՐԱԳԻՐ

(ՏԱՍՆ ԵՒ ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ)

ԱՌԱՋԻԿԱՑ **1883** ԹԻՒՆ

կը հրատարակվի նոյն ձիրքով և նոյն պրոգրամով։

ՊՐՕԳՐԱՄ Ա.

I. ՏԵՂԻՒԹԵԱՆ ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։ II. ԱՐՏԱՔՍՈՒՄՔ, ՏՄՏՈՒԱԾՔՆԵՐ։ III. ՏՆՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Ընդհանուր յօդուածներ, թղթակցութիւններ, լուրեր։ IV. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Ընդհանուր յօդուածներ, թղթակցութիւններ, լուրեր։ V. ԽԱՒՆ ԼՈՒՐԵՐ։ VI. ՀԵՒԱԳԻՐՆԵՐ։ VII. ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ Ֆելիետօն, վէպեր, ինքնուրոյն և թարգմանական յօդուածներ գիտութեան ամեն ճիւղերից, թղթակցութիւններ։ VIII. ՅԱՆՑԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆ։ Տարեկան 10 րուբլի, վեց ամսվայ 6 րուբլի, իւրաքանչիւր համարը 1 րուբլի։
ՀԱՑՈՎ համարները 5 կոպէկի։
ՀԱՍՑԻՆ։ Тифлисъ, редакція «Мшакъ.»

Խմբագիր—Հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ Շուշուց։ Նամակ Աղդաշից։ Նորքին լուրեր։—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Ագռաքին լուրեր։—ԽԱՒՆ ԼՈՒՐԵՐ։ — ՀԵՒԱԳԻՐՆԵՐ։ — ՅԱՆՑԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։ — ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ Ձանազանբնորոշական տեսութիւններ Տաճկահայաստանում։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՇՈՒՇՈՒԻՑ

—

Նոյեմբերի 25-ին

Անգամներ ամեն տեղում Շուշու և Չիլոպիլի գաւառների բնակիչների մէջ յայտնվեցաւ մի սովորական տարօրինակ հիւանդութիւն, որ կոչվում է սիբիրեան խոց (сибирская язва)։ Մի քանիսները չատ տարածվելուն և կորուստներ յանգուցանելուն սովորական բնակութիւնն ոչնչանում էր մեծ զիջողութիւնից. բայց սովորական կատաղութիւնը իր ժամանակին հարկաւոր միջոցները ձեռնարկելով, կարողացաւ այդ հիւանդութեան առաջն առնել։ Այժմ թէև կան հիւանդներ, բայց բժշկական միջոցներ են գործ ածվում և կարելի է ասել, որ հիւանդութիւնը այժմ կորցրել է իր սպառնացող այժը։ Բժշկական հետազոտութիւնները մատամբ ցոյց են տալիս, որ այդ հիւանդութիւնը փոխվում է անասուններից, պիտատրակէս տաւարներից, այս պատճառով տաւարի միս գործ ածելը մատոյց դէպի Տաճկաստան, մեր ճանապարհը տարակարծից տանի վտանգաւոր էր, որովհետև Շէյխ Խրազլարը նոր էր վերադարձել իր երկիրը և քրդաց բոլոր ցեղերը չարժման մէջ էին, և կարծում էին թէ Շէյխը վերադառնալով, իսկոյն կը ոչնչ պատերազմել տալիսանի դէմ, երկիրը կընկնի պատերազմական խառնակութեան մէջ, և քրդերը միջոց կունենան արշաւել հետաւոր գաւառներ և հարստանալ կողոպտելով ժողովուրդը։ Ըր նայելով այդ խառնաչփոթ ժամանակին, բաղդի բերմամբ ինձ չը պատահեցին տաւարակների խմբերը։ Իմ առաջին իջևանս էր ս. Բարթողոմէոսի վանքը, որի վանահայրն և Աղբակու առաջնորդ էր Յովհաննէս վարդապետ Քաջունին։ Հայր սուրբը պիտատրակաև և բարերարական յարաբերութիւնների վրա։ Ան տեղ տանող տանողի է, ով տեսել է նա կուշտ է և նա չէ կարող յանգստաւոր համարվել։

Ակսանքերի սկզբում, երբ ես անցնում էի Ալաշկերտ գետի ձիաւորներ, և այդ բազմութեան հետ Շէյխը մտել էր վանքը։ Վանահայրը ընդունել էր նրան սիրով։ Շէյխը գնալու ժամանակ բոլոր քրդերին հրամայել էր, որ հայերին օգնեն և իրենց եղբայրներ համարեն և երբէք չը նեղացնեն, հայերի գնդապետը ձիաւորների առաջնորդին էլ վերադարձրել էր Շէյխի հետ։ Ահագին էր պատմում ինձ վանահայրը, բայց ես չէի հասանում նրան, միայն շատ հարց ու փորձ էի անում։ Նրանից մի և նոյնը լսեցի։ Մնալով ս. Բարթողոմէոսի վանքում, մեզ օրը երկու վարպետապետների հետ ճանապարհ ընկանք դէպի Բաշ-Կալա ձմեռանոցները մեր քանի հայ գիւղերում։ Ամեն տեղ գիւղացիք գանգատում էին, թէ նրանց կալքը և կեանքը իրպաքանչիւր րոպէ վտանգի է ենթարկված, որովհետև 100—200 ձիաւորով և զինված Մարալինի հրացաններով յարձակվում են գիւղի վրա, կողոպտում են նրանց, բայց գիւղացիք լինելով անզէն չեն կարողանում պաշտպանել իրենց գիւղը. հայերի գանգատը չեն լսում և հային իրաւունք չեն տալիս զէնք ունենալ գիւղը պաշտպանելու համար։ Երբ մենք արդէն մօտենում էինք Բաշ-Կալային, մեզ հետ միացաւ մի երիտասարդ հայ ձիաւոր։ Սրա կեղտոտ հագուստը ներսպահան էր, փոքրիկ կօշիկների մէջ պրած ունէր վարտիկը, և գլխին ունէր ֆէս, և ուսովը գցած ունէր սակ կը ծօցած։ Նրա մեծամիտ, յիմար և չարաճիճի երեսից իմանում էր միայն զարհրանալ. այդպէս երես շատ տեսել էի ուսած։ Նրան մօտեցաւ մի հայ գիւղացի և գանգատվում ու խնդրում էր օգնել նրան, որպէս զի քոչերը վերադարձնեն նրանից կողոպտածը, բայց երիտասարդը նրան սաստիկ ուշադրութեան առնել, ասելով՝ «ունինք հայ ես տառնում, նրան պիտի ծառայես, ինչ էլ որ նա անի՝ պէտք է տես կեցես, քէ չէ կաշիդ քերթել կը տամ»։ Նա խրոխտ մտածեցի, եթէ այս երիտասարդը իրաւունք ունէր

Ինչպէս յայտնի է, երիտասարդ թարմ ուժ ունէր, նրա կանոնաւոր զարգացած լինի, մեծ ազդեցութիւն կարող է ունենալ մի ժողովրդի բարոյական կեանքի բարեկարգութեան վրա։ Կան տեղեր, ժողովուրդներ, որք կարող են հոգեպատանել իրանց մէջ եղած երիտասարդների սրած առաջադիմութեամբ։ Իսկ ինչ է ներկայումս Շուշու երիտասարդութիւնը։ Մենք տեսնում ենք, որ մեր հայ երիտասարդութիւնն պիտատր դասակարգերին պատկանող մի մեծամասնութիւն, ներկայումս է պիտատրակէս մի անխախտելի ապար։ Ինչնամական յարաբերութիւններ, կառավարական անհոգութիւն և որ գլխաւորն է պիւնեռութիւն,—ահա սրանք են մեր հայ երիտասարդութեան գլխաւոր դասակարգերը։ Երիտասարդը մնալով իր սեռական կանքին, հակվում է դէպի չորը և քանի ժամանակից յետոյ տեսնում ես որ նա զարձաւ սրբեցող։ Ժողովրդից երիտասարդը ամեն է միայն անտարբերութիւն և սրանով էլ ասելի փչացնում է իր կեանքը։ Զարմանալին այն է, որ հայ երիտասարդը, մօտիկ ծանօթանալով քարտի հետ, խոհեմ ընդունում է նրա բոլոր վատ յատկութիւնները։ Շատ անգամ կարելի է տեսնել, թէ ինչպէս հայ երիտասարդը արհեստի կամ աշխատանքի երեսից փախած՝ կամ մի պարապ ձեռքին, կամ մի խոյ (զոչ) նեսից գցած, պարապ թափառում է չորս կողմերում և իր անհոգութեան մէջ նա բաւականութիւն է զգում, միայն պարապ կամ խոյ կառայնելուց։ Փողոցային կեանքը մարելը նոյնպէս վատ կրթութիւն է տալիս երիտասարդին. այդ կազմում է մեր քաղաքը կարող է պարծենալ. փողոցներում գիշեր ցերեկ միշտ պատահում են պատարկտոտ խմբեր. նրանց մտածողութիւնը, խօսքը քէֆի, զարգացութիւնների վրա է. սրից մի բան նրանց չէ պրակտիում. այդ տեսակ կեանքից առաջանում է պիւնեռութիւն և պիւտատրակէս պղտութիւն։ Վերջին ժամանակ երիտասարդութեան մէջ սկսել է երևալ մի անհասկանալի քարոզիչ տաճկահայ երիտասարդութեան։ Նրա անունն էր Գէորգ Միր-Մարտիրեան. սա էր Բաշ-Կալայի մէջ լիսի անդամ, բայց անպրակտիկ էր։ Երբ դուն տեսայ, իսկոյն մտաբերեցի «Խէնթի» մէջ ներկայացրած չարագործ Թոմմաս Լիվինգսթին, որի հետ այդ Գէորգ Միր-Մարտիրեանը իր խելքով ու վարքով շատ նման էր։ Թոմմաս Լիվինգսթին Տաճկահայաստանում շատ կան։ Բաւական այդ տիպը շատ ձիշտ և բնական է դուրս բերել. այդպիսիների մասին պետք կը խօսանք։ Բաշ-Կալայում պատահեցի տաճկաց զօրքերին, որոնք ազդարարելու էին դէպի Շէյխ Խրազլարի տանտիրները դրան կալանաւորելու համար։ Այդ զօրքերը հազած անասնոց դէմառ, չը նայելով որ այդ լեռնային երկրներում ցուրտ արդէն սկսվել էր։ Թեղմ գիւղերը ցրտից կուչ եկած էին մանգալիս, մանուկները ցրտից կուչ եկած էին մանգալիս, մանուկները ցրտից կուչ եկած էին մանգալիս, մանուկները

Fonds A.R.A.M

(Ի. Շուրտալի)

Ք. Ա.

Ստեղծ ինձի

Ա՛ստղ վիշտի ու խնդության ես ինձի համար,
Ես ինձ համար ես ամենայն ինչ աշխարհում.
Ես ինձ համար ես ամենայն ինչ աշխարհում.
Ես ինձ համար ես ամենայն ինչ աշխարհում.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

...ան. Կաթողիկոսի խաղումը նշանակված ...ոյ կիրակի օր, դեկտեմբերի 12-ին:

—

...ամանից առաջ հետապրից, կաթողի... վրա, առաջոր զարձավ երկու հի... ապրշտապարին էլ վ.ևոխուած վախ... մանին: Հետազոտներից մեր բժիշկ Տէր... էր մեզ ուղարկած, որի մէջ յայտ... վ.ևոխուած վերադարձել է մոտ 1½ ...ոյ:

—

...ԱԽՋԱՆԻԱՆՑ մեզ գրում են հետևեալը: ...ում առանիկ տարածվել են երեխա... այլ և այլ հիւանդութիւններ, ինչպէս ...կրմուկ և դիֆտերիտ: Այդ հիւանդու... շարունակում են իրանց հանձար մեր ...ան: Մեր միակ դատարանի բժիշկը ինչ ...անէ, ինչ օգնութիւն պիտի տայ ժողո... իր հաշիւ թէ տարին մի անգամ արած ...իւններով: Նոքերումն վախճանվել է մե... իր ծաղիկ հասակում Շահնազարեանց գիւղի ...ի դպրոցի ուսուցիչներից մինը: Պա երկու ...ոյ որ Թեքեամից էր տունդնում: Հանգու... Նիսխանեան դպրոցի աշակերտ էր: Ցաւոտ ...ը կոպղում չորացել և լա է անցնում. ...ին չէ եկել: Ուսուիչները առատ են և մի... ուն ունեն: Ցաւերնը որ կալի ժամանակ պատ... մինչև 80 հոգի է ծախվում, այժմ 30 ...ով էժան է ծախվում, քան թէ կալի ժա...»

—

...ղ պատ են հետևեալը: «Նախնւ գատար... գաղիւ գիւղը գտնվում է Նռնի բազմից ...ալեռնոտ, Աղջաղ անառնական վիճակի մէջ, ...խու դատաւ սահմանի վրա, Գոգչայի ափին: ...իւղն ունի 130 տուն հայ-լուսաւորչական ...ուրդ: Բնակիչները բոլորն էլ պարապում են ...գործութեամբ և պատիղպանութեամբ: Գիւղ... ...իլ չատ հին գիւղ է. գերեզմանատան վրա ...անիներ ունինք, որոնք կրում են իրանց վրա ...մինչև 1000 տարի առաջ գրված արձանագ... ...իւններ: Արձանագրութիւններից ոմանք ա... ...իքն լիզուով են: Բայց մեր գիւղին բոլոր մե... ...հայ գիւղերը մահմետական են, որոնք, ինչպէս ...անգլութիւններից երևում է, մի ժամանակ հայ... ...ուններ են եղել: Այդ մահմետականները մինչև ...ժամ պահպանել են իրանց մէջ հայոց առանց... ...իւնները ու աւանդութիւնները: Մեր գիւղում ...ան երկու քահանաներ, որոնց անկարողութիւնից ...մասին մի քանի անգամ գանգատ է եղել մեր ...գիւղի կողմից Ղարաքալի կոնսիստորիային և ...թոլիկոսին, բայց մինչև այժմ ոչինչ անօրինա... ...իւն չեղած այդ մասին: Այս տարի ամեն բերքե... ...ատառութիւն է մեր կողմերում:»

—

«Юридич. Обозр.» հաշիւներից նկատում է, ...ի ապրելակերպները Թիֆլիսում այն աստիճան ...ազմացել են և միմեանց մրցութիւն են անում, ...ր այժմ նրանք սկսում են մասնել իրանց մէջ ...նկերութիւններ կազմելու, ընդհանուր դժկամով ...գործերը վարելու համար: Այդպիսով նոքերումն ...ազմիցս երեք ապրելակերպներից մի ընկերութիւն, ...ատատանական գործերը միասին բնդունելու և ...վարելու համար: Այդ ապրելակերպներն են պ. պ. Զեմլյով, Լակուլով և Դոլգոլենկո:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—Փարիզից հետապրում են նոյեմբերի 30-ին: Գամբէտտան արդէն վեր է կենում անկողնից: Ցաւերն սկսվել և հեղեղի վտանգը անցնում է: Այսօր Լոմ Բլանի խաղընները նեկայ էին մօտ 200,000 մարդիկ:

—«Times» լրագիրը ասում է, որ սպասվելիք փոփոխութիւնները անգլիական միներալոգիան մէջ մեծ բանակութեամբ են ընդունվում առնիից: Լօրդ Պէյրի կատարելագոյն ծանօթ է հընդկական գործերի հետ: Լօրդ Հարաէնդոն փորձառութիւն ունի պետական վարչութեան գործերի մէջ և սիրում է պետական գործ: Ամերոջ մասին գրում է Գլադստոնի քաղաքական գործունէութեան յիսնամեակի միտինգին ելոյթների մասին, որոնց մասին մենք արդէն խօսել ենք: Ասում է, որ նա մեծ ոգևորութեամբ է խօսում Գլադստոնի քաղաքական գործունէութեան մասին, որպէս մեր դարի նշանաւոր պետական մարդու մասին:

—Փարիզից հետապրում են դեկտեմբերի 1-ին: Կանգէլդում անկարգութիւններ սկսվեցան տարբրական ուսումնարանները աշխարհական ուսումնարաններ դարձնելու պատճառով: Հոգեւորականութիւնից զրկված աշակերտները յարձակվեցան բանից դասախոսների վրա և ազմուկ բարձրացրին միջանուկներում: Ամերոջ ժանդարմների միջամտութիւնը: Անուսոր ընդունեց միխիտարական առաջարկութիւնը՝ միջոց սահմանադրական ուսումնարաններ վերադարձնելու:

—Հռոմից հետապրում են դեկտեմբերի 1-ին: Լուրեր են տարածվում, որ իբր թէ Մանչինի հանդութեան պատճառով հրաժարական կը տայ: Իտալական մի քանի հանրապետականներ ուսանողները հետապրով դիմեցին Վիկտոր Հիւգոին և Գարիբալդիին, խնդրելով նրանց միջամտութիւնը ապրիական կայսրի առաջ Օբէրդանկին ներելու մասին, որ ուժեղ դեղ Տրիեստում:

—«Վակիթ» լրագիրը ցանկութիւն է յայտնում, որ անդլիական թատրոնին չը դիմաշարժվի տիկնոջ արհամարհալի մտքով իրեղրվով, որպէս Ալարդին է: Այդ խօսքերով լրագիրը հերքում է այն կարծիքը, որ իբր թէ Ալարդին գործում էր համաձայն յանկութեան և իւրաքանչիւր:

—Փարիզից հետապրում են նոյեմբերի 30-ին: Լոմ-Բլանի խաղումները ներկայ էր անագին բազմութիւն: Թատրոնի հատը, որ պատկերով էր ծածկված, մեզ ձիաներ էին ուսում: Շարք Լոմ-ձուզ գերեզմանի վրա կարգաց Վիկտոր Հիւգոի ճառը, որի մէջ արտայայտված էր հաւատ դէպի Առաջադէմ և հոգու անմահութիւնը: Նոյնպէս ճառեր ասացին Անրի Մարտին, Բարոդէ, Մաղիլ-զէ-Մօնժօ, Լոկրուա և այլ ազգի քիչ նշանաւոր անձինք: Թատրոնները երան և «Հեղգէ հանրապետութիւն» ազազակներ, բայց անկարգութիւններ չը պատահեցան:

ԹԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Հետագրերը Զենտանից: Զինական կառավարութիւնը միայն նոյեմբերի վճռից հետապրական գիծ անցկացնել Շանխայից մինչև Տիենդզին. այժմ թոյլատրութիւն է տուած անգլիացիներին երկարացնել այդ գիծը մինչև Պէկին: Երկրագործական մայրաքաղաքի հետապրական պատմութեամբ չինական կառավարութեան մէջ, իսկ հետագրերի ցենզուրայի համար առանձին մանդատներ կը նշանակվին: Որովհետև չինական լեզուն հետագրի համար պէտքական այբբենարան չունի, բոլոր հետագրերը կազմվելին Ֆրանսերէն և անգլերէն լեզուներով. այդ պատճառով Պէկինում մարդ Ֆրանսիական եզուիտները թարգմանութիւնների պատմութեամբ կազմելին, ուր, փոքրիկ վճարով, չինացիները կը տանան չինարէն լեզուով գրված հետագրերի Ֆրանսերէն կամ անգլերէն թարգմանութիւնը:

* * *

116 տասնեակ ուղեցոյց մարդ: Բերլինի բրազիլեան հանդիսում վիտականներին ընդհանուր ուշադրութիւնը իր վրա գրգռեց հնդկացու գանգր Հարաւային Ամերիկայից, որ ունեցել է 116 տասնիներ: Այդ կեսն վրա, մինչև այժմ էլ, պահպանվել են 35 տասնիներ, որոնք շատ ամուր և տասնակ սպիտակ են: Բայց զարմանալին այն է, որ գանգը ընդհանրապէս շատ փոքրացած է:

* * *

Նոր բժշկական գործիք: Ամերիկայում յայտնվեցաւ մի տասն և եօթանասնական դեղերի ապրիկ և պատանդեց, որ իրան տանին պէհատար բժշկի մոտ, որովհետև ինքն յանկարծ իրացել է և չէ կարող անձնքին և իրաքանչիւրին հաղորդել իր հիւանդութեան պատճառը: Բայց միայն թախանձալին հարցմունքներից յետոյ, ապրիկը, տասնիկ ամօթածոտված, պատասխանեց, որ ինքն մի սիրատար ունի, որը, ճանապարհորդութիւնից վերադառնալով, պրկախառնեց և իր տակ հանդրեց իրեն պանդխտից. նոյն վայրկենում ինքն տասնիկ յատ զգաց ախտեղում և այն ժամանակից այլ ևս ոչինչ չէ լսում: Պրոֆէսոր Գրուբէր գնեց ապրիկան ախտեղում և այդ ժամանակից սկսեց փորձեր անել նրա վրա—տասարէկ է գոյիս այժմ արդէն նրա մէջ լսելիք չէ, բայց խնամք է տանում իր մոր

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ամենայն Հայոց վեհափառ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԳԷՈՐԳ IV-ի ի ցէր վախճանութեան պատճառով, ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, դեկտեմբերի 9-ին, ԱԹԷՈՒՆ թատրոնում նշանակված ՀԱՑԵՐԷՆ ներկայացումն ՅԵՏԱՁԳՈՒՄ Է հինգշաբթի դեկտեմբերի 16-ին։ Վերցրած տոմսակները կը պահին իրանց ոյժը։

1—1

Մի գերմանացի ՏԻՒԻՆ վիճնայից, որ կատարեալ կերպով գիտէ ԳԵՐՄԱՆԵՐԷՆ և ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ լեզուները և ԲՆԱԿԱՆ գիտութիւնները, նոյնպէս հմուտ է և դաստիարակական գործին, ՊԱՇՏՕՆ է որևէ իբրև ուսուցչուհի կամ իբրև դաստիարակուհի տան մէջ։

Հասցէն կարելի է իմանալ «ՄՇԱԿի» խմբագրատանը։

1—4

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

ՆՈՐ ՕՐԱԳՈՅՑ

1883 թ.

Կը տպուի Մոսկվայում մեծ թերթի վերայ լիտոգրաֆիայով դունաւոր և շրջանակը ազգային հին և նոր շինուածների և նշանաւոր անձինքների պատկերներով զարդարուած։ Բաժանորդագինն է մի օրինակի համար 1 ռուբլի։ Ցանկացողները կարող են գնել «Մեղու» խմբագրատանը, օտար քաղաքացիք նոյնպէս։

Ծօրինող՝ Մ. Տէր-Մատթէոսեան

ԹԻՖԼԻՍԻ ՓԱՂԱՔԱՑԻՆ, ՎԱՐԶՈՒԹԻՒՆԸ յայտնում է, որ իր ներկայութեամբ այս դեկտեմբերի 11-ին ցերեկուայ ժամը 12-ին աճուրդ է նշանակված վարձով տալու 1883 թուի յունվարից երեք տարի ժամանակով մաքսերի ժողովկը հետևեալ յօդուածներից. 1) անասուններ մորթելու համար քաղաքային սպանդանոցներում։ 2) քաղաքային կշեռքներից և չափերից. 3) ապրանքների գործի համար և 4) ձիաներից։ Ցանկացող անձինք կարող են բոլոր վերոյիշեալ յօդուածների վերաբերեալ պայմանները տեսնել վարչութեան գրասենեակում առաւոտեան 9 ժամից մինչև 2 ժամը կէսօրից յետոյ։

2—3

Հ. Բ. ընկերութեան խորհուրդը խնդրում է ընկերութեան տեզական վարչութիւնների—կոմիտեների և կայմուելիքների—ուշադրութիւնը հրահանգի 6 §-ի բովանդակութեան վերայ, և խնդրում է, որ նոքա փութան, քանի ժամանակը դեռ բոլորովին անցած չէ, այդ մասին պարտաւորութիւնը կատարին։

Հ. Բ. ընկերութեան խորհուրդը խնդրում է ընկերութեան տեզական վարչութիւնների—կոմիտեների և կայմուելիքների—ուշադրութիւնը հրահանգի 6 §-ի բովանդակութեան վերայ, և խնդրում է, որ նոքա փութան, քանի ժամանակը դեռ բոլորովին անցած չէ, այդ մասին պարտաւորութիւնը կատարին։

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

ՆՈՐ ՕՐԱԳՈՅՑ

1883 թ.

Կը տպուի Մոսկվայում մեծ թերթի վերայ լիտոգրաֆիայով դունաւոր և շրջանակը ազգային հին և նոր շինուածների և նշանաւոր անձինքների պատկերներով զարդարուած։ Բաժանորդագինն է մի օրինակի համար 1 ռուբլի։ Ցանկացողները կարող են գնել «Մեղու» խմբագրատանը, օտար քաղաքացիք նոյնպէս։

Ծօրինող՝ Մ. Տէր-Մատթէոսեան

ՆԱՒԹԻ ՏԱԿԱՒՆԵՐԻ համար տախտակներ (КЛЕПКИ ДЛЯ ФОТОГЕННЫХЪ БОЧЕКЪ) ցանկացողներին թէ պատրաստի և թէ ուղած չափերին պատրաստելու համար խնդրում եմ դիմել Բաթում, ԱՐՇԱԿ ՅԱՍՈՒՐԵԱՆՑԻՆ։

Въ БАТУМЪ, Аршаку ЦАТУРОВУ.

19—20

Արդէն վաղուց մամուլի տակից դուրս եկած ֆիզրան Նազարեանի հրատարակութիւնների VII գրքոյկը։

„ԴԼԼԸՑԷ ԿՐՆԱՆՈՑ ՊՐՆԸՓԵՇԱԿԸ“

(Վարարագի բարբառով և նոյն կեանքից)

Հեղ. Կ. Կ. Մ. ՇԱՀՆԱԶԱՐԵԱՆՑ։

Լոյս տեսաւ և վաճառվում է „Ազիւրի“ խմբագրատան (Мих. ул. д. № 127) և Թիֆլիսի յայտնի գրավաճառանոցներում։

Գրքոյկին կից տպուած են Վարարագի լեզուի քերականական մի քանի յատկութիւններ, խորթ խօսքերի բացատրութիւններ և զանազան յայտարարութիւններ։

Գինը 20 կոպէկ է։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ ԹԻՖԼԻՍԻ ԳՆԵՐԻ ՆՇԱՆԱԿՈՐ ՓՈՓՐԱՑՈՒՄՆ

(MAISON DE CONFIANCE) ԱՐՏՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԵՐԻԱ № № 156, 157, 158, 159 և 160.

Համեմատեցէք թէյ

1	ր.	10	կ.	թէյի հետ ամէն տեղ	1	ր.	30	կ.
1	„	20	„	. . . . .	1	„	60	„
1	„	40	„	. . . . .	1	„	90	„
1	„	60	„	. . . . .	2	„	20	„
1	„	80	„	. . . . .	2	„	50	„
ամենաթանկը		2	ր.	. . . . .	3	„	—	—

Մի և նոյն տեղը գործակատարութիւն վաճառման շօկոլադի և կակաո-ֆրայ հասնելիքի, պաշտերի բիսկվիտների, բազրի կոնֆեկտների, շեֆելդի դանակների, ցուրնեռի գրիչների, դաւի հրացանների, վեկլիի րեվոլվերների, բարնաբիի թամբերի, մեկինի ամաններ, կօշմանի կրախմալ և մանանեխ, շվարցի ալբոմներ և այլն և այլն։

36—100

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՑԻՆ, ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ յայտնում է, որ իր ներկայութեամբ այս դեկտեմբերի 11-ին ցերեկուայ ժամը 12-ին աճուրդ է նշանակված վարձով տալու 1883 թուի յունվարից երեք տարի ժամանակով մաքսերի ժողովկը հետևեալ յօդուածներից. 1) անասուններ մորթելու համար քաղաքային սպանդանոցներում։ 2) քաղաքային կշեռքներից և չափերից. 3) ապրանքների գործի համար և 4) ձիաներից։ Ցանկացող անձինք կարող են բոլոր վերոյիշեալ յօդուածների վերաբերեալ պայմանները տեսնել վարչութեան գրասենեակում առաւոտեան 9 ժամից մինչև 2 ժամը կէսօրից յետոյ։

2—3

Թիֆլիսից հեռանալու պատճառով ՆԱԲԵՐԵԺՆԱՑԱ փողոցի վրա ծախվում է ԳԵՏԻՆ շատ էժան գնով։ Հարցնել Անգլիական խանութի մէջ։ Նոյն տեղը շատ ապրանքներ այժմ ԿԻՍԱԳԻՆ են ծախվում։ Որովհետև այժմ երկաթը էժան է, մահճակալները ծախվում են 8, 10, 12, 14 ր. և այլն։

9—10

ԵՐԿՈՒԵԱԼ ՀԱՒԱՏԱՐՄԱՏԱՐՆԵՐ

ՍԷՐԳԷՅ ՎԱՍԻԼԻԷՎԻՉ ՉԷՄԷՍՕՎ

ԲՕԳԴԱՆ ԿԱԼՈՒՍՏՕՎԻՉ ԵԱԿՈՒԼՕՎ

ԻՎԱՆ ԵԱԿՕՎԼԵՎԻՉ ԴՕԼԳՕԼԷՆԿՕ

Ընդունում են միասին գործերի վարումն ներկայ տարվայ դեկտեմբերի 8-ից։ Ընդունելութիւնը առաւօտեան 8-ից մինչև 11 ժամը երեկոյեան, Զուբալովի տանը Գվօրգօվայա փողոցի և երևանեան հրապարակի վրա։ Մուտքը երևանեան հրապարակից։

3—3

ՅԱՌԱՋԻԿԱՑ 1883 ԹՈՒԻՆ

„ԱՐԶԱԳԱՆՔ“

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹԸ ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ՄԻԵԻՆՈՑՆ ԹԻՐԹՈՎ, ԵՒ ՀԵՏԵՒԵԱԼ ՊՐՕԳՐԱՄԱՑՈՎ

I. Տեղեկութիւններ կառավարութեան գործողութիւնների և օրէնսդրական միջոցների մասին։—II. Առաջնորդող յօդուածներ ազգային և հասարակական կեանքի նշանաւոր հարցերի վերաբերութեամբ։—III. Թղթակցութիւններ հայաբնակ տեղերից. ընդհանուր տեսութիւն հայ և օսար լրագրների տեղեկութիւնների և կարծիքների։—IV. Տնտեսական և առևտրական հարցեր փոխադրայարաբերութեան մէջ։—V. Ցօղուածներ ազգային կրթութեան վերաբերութեամբ։—VI. Արտաքին տեսութիւն. յօդուածներ և տեղեկութիւններ արտասահմանների հասարակական և քաղաքական նշանաւոր անցքերի մասին։—VII. Կրիտիկա և մատենախօսութիւն։—VIII. Ֆելիէտօն—IX. Խառն լուրեր։—X. Յայտարարութիւններ։

Թէև խմբագրութիւնը մտադիր էր շաբաթաթերթի տարեկան բաժանորդագինը հինգ րուբլի նշանակել, բայց աչքի առաջ ունենալով ցենզուրային օրէնքի 12, 13 և 15 յօդուածները, որոնց զօրութեամբ հինգ րուբլի բաժանորդագին ունեցող խմբագրութիւնը հասարակական հարցերը քննելու արտօնութեան կողմից ստիպուած է ընթերցողների թիւը նուազեցնել, խմբագրութիւնը „Արձագանքի“ տարեկան բաժանորդագինը թողնում է 7 ր.

Կէս տարուայ բաժանորդագինն է 4 ր.

ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ ԿԱՐԵԼԻ Է ՍՏՈՐԱԳՐՈՒԵԼ ԽՄԲԱԳՐՈՒԱՏԱՆԸ ԿԱՄ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԳՐԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑՈՒՄ։

Ծառայեցէք դիմում են՝ Тифлисъ, въ Редакцію газеты „Арцаганкъ“

Արտասահմանից—Tiflis Redaction du journal arménien „Ardzagank“

ОТКРЫТА ПОДПИСКА

на **1883** годъ

НА БОЛЬШУЮ ЕЖЕДНЕВНУЮ, ПОЛИТИЧЕСКУЮ, ОБЩЕСТВЕННУЮ И ЛИТЕРАТУРНУЮ ГАЗЕТУ

„РУССКІЙ КУРЬЕРЪ“

ГОДЪ ЧЕТВЕРТЫЙ.

УСЛОВІЯ ПОДПИСКИ:

Съ доставкою въ Москвѣ:				Съ пересылкою въ города:			
На 12 мѣс.	8 р. 50 к.	На 6 мѣс.	4 р. 50 к.	На 12 мѣс.	9 р. — к.	На 6 мѣс.	5 р. — к.
» 11 »	8 » — »	» 5 »	3 » 90 »	» 11 »	8 » 50 »	» 5 »	4 » 60 »
» 10 »	7 » 50 »	» 4 »	3 » 25 »	» 10 »	8 » — »	» 4 »	3 » 70 »
» 9 »	6 » 75 »	» 3 »	2 » 50 »	» 9 »	7 » 40 »	» 3 »	2 » 75 »
» 8 »	6 » — »	» 2 »	1 » 90 »	» 8 »	6 » 70 »	» 2 »	2 » — »
» 7 »	5 » 25 »	» 1 »	1 » — »	» 7 »	5 » 90 »	» 1 »	1 » 10 »

За границу: на 12 м. 17 р., на 6 м. 9 р., на 3 м. 5 р., на 1 м. 2 р. **Подписка принимается въ конторѣ изданія: Москва**, Москворѣцкій мостъ, д. Н. П. Ланина, въ отдѣленіи конторы—близъ Петровки, Столешниковъ пер., д. Карзинкина; въ извѣстныхъ книжныхъ магазинахъ Москвы и С.-Петербурга и въ Парижѣ—Rue Clément, 4, Adam.

Гг. иногородные благоволятъ адресоваться преимущественно въ контору изданія **„РУССКІЙ КУРЬЕРЪ“**

Редакторъ-Издатель **Н. П. Ланинъ.** 2—3

ԹՈՒՑ առաջին հանդէս այս տարի շաբաթաթերթ գրչատուն և հրատարակ. ԱՅԴ ԹԷՅԻՑ **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** ՄԷՋ տարածված է 50,000 ֆունտ և ծախվում է 25% էժան և աւելի լաւ քան ԹԷ ուրիշ տեղ։ Օրինակ. լաւ ԿՕՆԳՕ ԹԷՅ 1 ր.—1 ր. 20 կոպ., պատուական ՍԱՆՖԱՆ ԹԷՅ 1 ր. 40 կ., հիանալի ՄՕՆԻԿ ԹԷՅ 1 ր. 60 կ. այս ԹԷՅ ամէն տեղ ծախվում է 2 ր.—2 ր. 50 կ., գեղեցիկ ԿԱՑՍԱՈՒ ԹԷՅ 1 ր. 80 կ. և ամենալաւ ֆու-չու-ֆու ԹԷՅ 2 ր. մանր թէյ առանց թղթի։ Նոյն տեղը տոփաթար լինում են 500 երկաթէ ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ 6 ր.—60 ր., երկաթէ ԴՐԻՉՆԵՐ ամբողջ Անգլիովկասի համար, շօկոլադ ֆրայ, Շեվիլդի ԴԱՆԱԿՆԵՐ, վերականգնող ՄԱԿՄԱՍՏԵՐ մազերի համար, հրացաններ ԴԱՈՒ, ԲԻՎՕԼՎԵՐՆԵՐ վ. Բլի, ԹԱՄԲԵՐ բարնաբիի, կօշմանի նրբշրշատ, ԱԼԲՕՄՆԵՐ շվարցի կէս գնով։ **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹ, ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԷՋ ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԵՐԷՅՈՒՄ** № 156, 157, 158, 159 և 160։ 89—100

Լոյս տեսաւ "Հայաստանի փառքը„ վիպ. նպատով հայ երևելի արքանների պատկերներ հետաքրքրական տպած մի թերթի վրա. պատկերները նկարված են գոյնով ներկերով։ Գինն է 2 րուբ. գումարով փոխ. ներին զրկուում կը լինի։ Ցանկացողք կարող են գիմել Մոսկվա հրատարակչին հետևեալ հասցէով—„Москва„ на Стрѣтенкѣ, домъ Беляева, Ивану Христофоровичу Напосову.

ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԾԻ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ (Doctor of Dental Surgery of the Baltimore College)։

ՏԻԿԻՆ ՄԿՐՏՋԵԱՆՑ, ծն. եակոբի, բժշկում է ամէն տեսակ ԱՏԱՄԻ ՑԱՒԵՐ և առնում է հարկաւոր ՕՊԵՐԱՑԻԱՆԵՐԸ ամերիկայի ամենանոր ձևով։ Ընդունում է միայն կանանց և երեխաներին 10—3 ժամը։ Լիսպիտալի տասը, Սադօվայա և Սերգիեվսկայա փողոցների անկիւնում։

11—15

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 8 Декабря 1882 года.

Типогр. Главн. Упр. Главнонач. гражд. час., Лор-Мелик. ул. каз. д.

Fonds A.R.A.M

№ 231 Դեկտեմբերի 11 Հ. 1882 Դեկտեմբերի 11 Հ. № 231

ՏԱՍՆԱՄՅԱԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 բուբլի կէս տարեմանը 6 բուբլի
Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում դրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Օտարազգացքը դիմում են ուղղակի
Տեֆլիս։ Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից)։

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով։

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ։

Վիճակային կոնսիստորիան Հայոց Վրաստանի և Իմերեթի՝ ի դիտութիւն հայ հասարակութեան Տփխիսոյ կը Ծանուցանէ թէ՝ առաջիկայ Փետրուարի, որ է 12 Դեկտեմբերի, կը լինի ՍՈՒՐԲ ԷՋՄԻԱՆՑՆԱՅ ՄԱՅՐ ԱԹՈՌՈՒԻՄ թաղումն Արբոյան մարմնոյ Նորոգ՝ ի տէր հանգուցեալ վ. Հոփոփա. ԿԱԹՈՒՂԻԿՈՍԻ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ Տ. Տ. ԳԻՈՐԳ Ծ-ի Ե. վանուց մերոյ ներկայութեամբ բոլոր հայ հոգևորական դասու. Նոյն օրը 12 ժամին՝ կը կատարուի հանդիսաւոր հոգեհանգիստ Նորին Արբութեան համար, սուրբ և անմահ պատարագիչ լեալոյ։

Անդամ կոնսիստորիայի Մամբրէ վարդապետ։ 2—2

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Մեծ պահանջներ։ — ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ խմբագրին։ Ներքին լուրեր։ — ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ Ալաթրիայից։ Արտաքին լուրեր։ — ՀԵՌԱԳՐԻՆՆԵՐ։ — ՑԱՆՑԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։ — ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ Լուսի Բլան։

ՄԵՆ ՊԱՀԱՆՋՆԵՐ

—

«Մշակի» № 229 մէջ տպվեցաւ Շուշուց գրված նամակը։ Նամակի վերջը Թղթակիցը ասում է որ լաւ կը լինէր եթէ «Մշակը», մեր լրագրութեան մէջ միակ քննադատող, մտրակող լրագիրը, կարողանար շաբաթը եօթ անգամ հրատարակվել նոյն գնովքով, կամ եթէ շարունակվի հինգ անգամ հրատարակվելը դռնէ մեծացնի իր գիրքը։ Դռնէ մենք այսպէս հասկացանք մեր Թղթակցին։

Այդ տեսակ պահանջներ մենք, ի հարկէ, շատ գովելի ենք գտնում, բայց Տարցը նրանումն է, թէ արդեօք իրագործելի են այդ տեսակ պահանջներ հայոց հասարակութեան մէջ։

Շատ ցանկալի է, ի հարկէ, որ հայոց ամենօրեայ թերթ, ինչպէս մի «Գօլոս» կամ մի «Բուսկիյ Կուրիեր» հրատարակվէր շաբաթը եօթ անգամ և տալէր այն գիրքով, այն մեծութեամբ, որով տպվում են մայրաքաղաքի ուրա լրագիրները։ Բայց դրա համար հինչ է հարկաւոր. դրա համար հարկաւոր է ունենալ ոչ թէ 1,400 բաժանորդ, ինչպէս ունի «Մշակը», այլ 8,000, նոյն իսկ 10,000 բաժանորդ, ինչպէս ունի «Բուսկիյ կուրիեր» կամ 20,000 բաժանորդ, ինչպէս ունի «Գօլոս»։

Ահա հայի պահանջները։ Նա պահանջում է որ 1,400 բաժանորդներով, որոնցից շատերը ծշդութեամբ չեն վճարում երբեմն տարեկան 10 բուբլն էլ, հայ խմբագիրը հրատարակէր մի մեծ թերթ «Գօլոսի» նման և հրատարակէր նրան շաբաթը եօթ անգամ։

Ցաւեցնէք մեզ ոչ թէ ասա կամ ութ հազար, այլ չորս հազար բաժանորդ,—և մենք կը տանք հայոց հասարակութեանը շաբաթը եօթ անգամ մայրաքաղաքի ուրա լրագիրների նման մի մեծ թերթ։

Հասարակութիւնը եթէ [illegible] պահանջներ անել իր գործողներից, այլ պահանջներին համեմատ պէտք է և օգնութիւն, նպաստ տայ, աջակցութիւն անի այդ իր գործողներին։

Մենք դարձեալ չենք գանգատվում, որ հայոց հասարակութիւնը մեզ չի համակրում, մեզ չի պահպանում,—ոչ, դա անարդարութիւն կը լինէր։ Մենք կոյր չենք և պարզ տեսնում ենք որ թէ անցեալ և թէ ներկայ հայոց պարբերական հրատարակութիւնների ոչ մինը երբէք չի ունեցել «Մշակի» չափ բաժանորդների թիւ։ «Մշակը» ունի 1,400 բաժանորդներ, իսկ մնացած հայոց պարբերական հրատարակութիւնները երբէք այդ թիւի կէսից, այն է 700 բաժանորդից աւելի չեն ունեցած։

Ուրեմն գա ապացոյց է, դարձեալ որ հայ հասարակութիւնը առանձնապէս համակրում է մեր լրագրին և համակրում է նրանով այն պատճառով, ինչպէս ասել է մեր Շաւշա Թղթակիցը, որ «Մշակը» միակ քննադատող և մտրակող հայոց թերթ է։ Հայ հասարակութիւնը հասկացաւ, ուրիշն, որ քնացնող, փաղաքշական, ամեն բան վատաբանող չոմինիսական ուղղութեամբ հնար չը կայ հասարակութիւնը գրգռել դէպի որ և է բարոյական կամ մտաւոր առաջադիմութիւն։ Գրահասութիւնն ու մտքը մի հասարակութեան մէջ արձագանք է հասարակութեան պատմագրութեան։ Իսկ պատմութիւնից մեզ յայտնի է, որ այն ըստ պէտերում երբ մարդկային որ և է հասարակութիւն սկսում էր բարոյապէս ու մտաւորապէս գործել իր ներ քնից,—այդ ժամանակ, որպէս պատասխանութիւն հասարակութեան պահանջման, ծնվում էր ինքնաքննող, քննադատող, մտրակող ուղղութիւն նոյն հասարակութեան դրականութեան մէջ։

Եւ այդ տեսակ արձագանքը գոյանում, հասարակութիւնը ինքն սկսում էր հետզհետէ զգալ ունք զգալ դէպի մտքի քննադատող, փաղաքշական, ամեն փտած հնութիւն փտեցնող ուղղութիւնը։

Առաջադիմութիւնը կարող է ծնվել միմիայն քննադատութիւնից, ինքնաքննութիւնից, կրիտիկական, մտրակող ուղղութիւնից։

Իսկ շոմինիսական ուղղութիւնը, որ իրան նպատակ է դնում ամեն բան ինչ որ «միր» է թէ կուզ այդ բանը հին, անպէտք, փտած լինի, անպատճառ գովել, ժողովրդի ամեն վատ կրքերին, սուտ գոհացմունքներին, նախապաշարմունքներին, մոլեռանդութեանը, խաւսուտութեանն ու հնաոճութեանը շողոքորթել,—այդ տիպի ուղղութիւնը միայն ժամանակաւորապէս կարող է գոյութիւն ունենալ։ Նա ոչ թէ միայն ընդունակ չէ տանել ժողովուրդը դէպի առաջադիմութիւնը, բայց կարող է նոյն իսկ սպանել հասարակութեան մէջ ամեն առաջադիմական ձգտումներ։ Այդ տեսակ ուղղութիւն ժամանակաւոր է. նա կարող է գոյութիւն ունենալ շրջապատված լինելով ոստիութեամբ և խաւսուտով։

Բայց հէնց որ կը ծագի լոյսի առաջին ճառագայթը, այդ ուղղութիւնը անմիջապէս կանհետանայ, ինչպէս մի անշունչ ուրուական։

Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

—

Թիֆլիս, 9 դեկտեմբերի

Մի քանի ամիս սրանից առաջ, մի խումբ ուրիշ նշանաւոր կալվածատէրերի քաղաքներից, առաջնորդներից, վաճառականներից, մասնաւորապէս բանաւոր Նազարեանց, այլի առաջ անելով Հաւաքարի հազարաւոր հայ օրիորդների ուսման և դաստիարակութեան կարօտութիւնը։ Վերոյիշեալ պարոնները մի քանի տարի վիճաբանութիւններից յետոյ, համաձայնութեան գնացին բանալ Հաւլաբարում ս. Գրիգոր Լուսաւորչի եկեղեցու հովանաւորութեան տակ ս. Հռիփսիմեան անունով օրիորդական ուսումնարան։

Անցեալ նոյեմբեր ամսի 1-ին, Հաւլաբարի ժողովրդականները, բազմաթիւ ստորագրութեամբ, մի խնդիր ներկայացրին մեծ. թեմական վերատեսչական ներկայ կեանքի համար մի ուսումնական նշանակութիւն ունեն։ Բանտարների աշխատանքի տեղութիւնը գործադրութեամբ իջեցրին 12 ժամից 10 ժամ ձմեռվայ համար և 12-ից—11 գաւառների համար. բանտերի, գործատեղիների և վանքերի մէջ աշխատանքը վերացին և պրին նրա տեղը՝ տուգանքը, որի որակութիւնը պիտի գնար բանտարկեալների իրեայական օգտին։ Լուսի Բլանը պատրվեց կօօպերատիւ աշխատանքների միութեամբ կազմված գործիքներով ընկերութիւններով, որոնց պահպանելու համար նա տեղութիւնից ստանում օժանդակութիւն պահանջից և առցառ։ Ցիշենք, որ այդ ընկերութիւնները, ընդհանուր վերցրած, չաջողվեցան. թէ ինչու, այժմ տեղը չէ մեկնելու։ Սակայն դեռ այն ժամանակից տեղութեան օժանդակութեամբ ստեղծված ընկերութիւններից մի քանիսը, դործը աջող տանելով, կարողացել են միևնոյն ժամ գոյ մնալ։

Մենչդեռ այսպէս Լոփատոտրքի պարագաում խաղաղ կերպով բանտարների նոր գործադրութիւնն էր իրագործվում, այլոր Լուսի Բլանի հակառակորդները իրենց պլաններն էին առաջ գնում։ Նոցա մի խումբը գործերի օգնութեամբ կարողացավ խորտրակել գործերը և սպառնում է Լուսի Բլանին և նրա գործակիցներին։ Մեծ ազմուկ և չխոհեմութիւն փարվեց մէջը։ Դրա հակառակ, բանտարների կուսակցութիւնը անում է ջոյներ և հաւաքում ձայներ մինչև կառավարութեան խորհրդին և գործարանների ու արհեստանոցների ջահել բանտարկեալներին հովանաւորող օրէնքների հարցը։ «Խոհեմ երեխաներին, ասում էր նա, թողում են փչանալ, և պարտիում են բարոյականացնելով սպիտակ մազերով ալաղակներին»։

Մամուլի ժողովրդականութեան ազատութիւնը, բանկերի և կրեդիտի հարցերը, միևնոյն անգամ կոլմնական և տնտեսական չաքարների հարցը,—այդ բոլորը բաւական չէր Լուսի Բլանի ուշադրութիւնը լիովին գրաւելու։

1839 թվին, որպէս կարծում են, Լուսի Նապոլէոնի պրսմանը, որի մի բրօշիւրի դէմ Լուսի Բլանը մի առատիկ կծու պատասխան էր պրել, քիչ էր մնում որ սա դոն գառնար մի առագաստի երկաթէ պիսով վայտի հարուածին։

Հաղիւ տպարութիւնից փոքր ինչ ազատված Լուսի Բլանը վերցրեց կրկին պրիչը։ Նոյն ժամանակում, դարս Նեսա Տորա «Տասը տարուայ պատմութեան» առաջին հատորը։ Այդ գրատեղով մեծ հասարակութեան մէջ Լուսի Բլանի անունը պրսնվեց պատմագրի կնիքով։

—

1846 թվին Լուսի Բլանը ընտրվեցաւ պատգամաւոր և յաջորդ տարին նա արդէն դէմօկրատութեան, այսինքն հասարակ դասի պաշտպանող կուսակցութեան առնչից ընդունված պիսապետն էր։ Գալիս է 1848 թուականը։ Այդ տարվայ 24 փետրվարի յեղափոխութիւնը վայր է ձգում Լուսի Ֆիլիպ Թագաւորին. ժողովրդը մի ակնթարթում կազմել է տալիս մի ժամանակաւոր կառավարութիւն իրանից ընտրած մի քանի անձերից։ Լուսի Բլանը այդ ժամանակ «Թեթօմ» լրագրի պրատեղծողն էր և աշխատում էր նրան քաղաքագրի համեստ պաշտօնը։ Լուսի Բլանին աշխատում էր այդ օրում հրատարակել տալ մանաւանդ պատմի վերացումը։ Լուսի Բլանը ներկայացնում է ակրութեան խորհրդին և նրան ընդունել է տալիս այն կարգադրութիւնը, որով ակրութիւնը յանձն է առնում բոլոր քաղաքացիների աշխատանքը և ամեն բանորին աշխատանք տալով կնանքը ապահովել։—Աշխատանք, այսինքն հայ պահանջող ժողովրդին հանդիստ պահելու համար կառավարութեան անդամներից միևը, Մարի, առաջարկում է, իբրև թէ հետևելով Լուսի Բլանի գաղափարներին, կազմել «ազգային գործատուններ», որոնց թշտաս վարձառու տեղ տուեց այդ կուսակցութիւններին այնքան ծաղրել Լուսի Բլանի պլանները առհասարակ։ Ժողովրդը պահանջում էր «Աշխատանքի միևնոյնութեան» կոմմիսիոնը։ Այդ պահանջմունքը լիակատար տպուած ձգեց ժամանակաւոր ակրութեան միտ անդամների վրա, որոնց ազատելով պատասխանելով չաջողվում է Լուսի Բլանին համոզել, որ փոխանակ աշխատանքի մինիստրութեան կազմվի հասարակայ հարցերը քննող մի մտնդաժողով իր անհրաժեշտ նախագահութեամբ։ Լուսի Բլանը վրդից հաստատ համոզված լինելով, որ իր յանձնաժողովը այդ կէսի վրա անհրաժեշտ մի մեծ արժեք ունենալ ապատանութիւն պիտի առաջացնէր։ Մտածաժողովը աշխատում էր Լուսի Բլանին և նրա գործակիցներին։ Մեծ ազմուկ և չխոհեմութիւն փարվեց մէջը։ Դրա հակառակ, բանտարների կուսակցութիւնը անում է ջոյներ և հաւաքում ձայներ մինչև կառավարութեան խորհրդին

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԼՈՒԻ ԲԼԱՆ

—

(Շարունակութիւն և վերջ *)

1839 թվի յունվարից Լ. Բլանը սկսեց հրատարակել քաղաքական, հասարակայ և գրական «Ցառաջադիմութեան Չանդէսը»։

Այդ հանդէսի մի կայծ էր, որ Լ. Բլանը նախապայ ընդհանուր ընտրողութիւնների կարևորութիւնը։ Այդ հարցում նա յետ չի մնայ Լէդրիւ-Ռօլլինից, որը ընդհանուր ընտրողութիւնների հիմնարկութեան առաքեալն էր։

Շուրջների հետ միասին Լուսի Բլանը կռանց կօլմնականում այն ժամանակ գոյութիւն ունեցող սարկութեան վերացնելու համար։

Կանոնց քաղաքական դրութեան վերանորոգութիւնը, ապահարզանի և ապօրէն ծնվածների համար այժմ արդէն մոցրած հիմնարկութիւնը, որով նրանք անկասկած կրթուածից ազատվում են,—սրանք կազմում էին մի այլ կարգի հարցեր, որոնց լուծելու համար Լուսի Բլանը ցոյց էր տալիս նոխտապաշարմունքների գործնական կատարեալ բացակայութիւն։

Ցետոյ գալիս են յանցաւորների բարոյականութիւնը ուղղելու գործադրված սիստեմը և դրա հետ սերտ կապով կապված ընդհանուր կրթութեան և գործարանների ու արհեստանոցների ջահել բանտարկեալներին հովանաւորող օրէնքների հարցը։ «Խոհեմ երեխաներին, ասում էր նա, թողում են փչանալ, և պարտիում են բարոյականացնելով սպիտակ մազերով ալաղակներին»։

Մամուլի ժողովրդականութեան ազատութիւնը, բանկերի և կրեդիտի հարցերը, միևնոյն անգամ կոլմնական և տնտեսական չաքարների հարցը,—այդ բոլորը բաւական չէր Լուսի Բլանի ուշադրութիւնը լիովին գրաւելու։

1839 թվին, որպէս կարծում են, Լուսի Նապոլէոնի պրսմանը, որի մի բրօշիւրի դէմ Լուսի Բլանը մի առատիկ կծու պատասխան էր պրել, քիչ էր մնում որ սա դոն գառնար մի առագաստի երկաթէ պիսով վայտի հարուածին։

Հաղիւ տպարութիւնից փոքր ինչ ազատված Լուսի Բլանը վերցրեց կրկին պրիչը։ Նոյն ժամանակում, դարս Նեսա Տորա «Տասը տարուայ պատմութեան» առաջին հատորը։ Այդ գրատեղով մեծ հասարակութեան մէջ Լուսի Բլանի անունը պրսնվեց պատմագրի կնիքով։

—

1846 թվին Լուսի Բլանը ընտրվեցաւ պատգամաւոր և յաջորդ տարին նա արդէն դէմօկրատութեան, այսինքն հասարակ դասի պաշտպանող կուսակցութեան առնչից ընդունված պիսապետն էր։ Գալիս է 1848 թուականը։ Այդ տարվայ 24 փետրվարի յեղափոխութիւնը վայր է ձգում Լուսի Ֆիլիպ Թագաւորին. ժողովրդը մի ակնթարթում կազմել է տալիս մի ժամանակաւոր կառավարութիւն իրանից ընտրած մի քանի անձերից։ Լուսի Բլանը այդ ժամանակ «Թեթօմ» լրագրի պրատեղծողն էր և աշխատում էր նրան քաղաքագրի համեստ պաշտօնը։ Լուսի Բլանին աշխատում էր այդ օրում հրատարակել տալ մանաւանդ պատմի վերացումը։ Լուսի Բլանը ներկայացնում է ակրութեան խորհրդին և նրան ընդունել է տալիս այն կարգադրութիւնը, որով ակրութիւնը յանձն է առնում բոլոր քաղաքացիների աշխատանքը և ամեն բանորին աշխատանք տալով կնանքը ապահովել։—Աշխատանք, այսինքն հայ պահանջող ժողովրդին հանդիստ պահելու համար կառավարութեան անդամներից միևը, Մարի, առաջարկում է, իբրև թէ հետևելով Լուսի Բլանի գաղափարներին, կազմել «ազգային գործատուններ», որոնց թշտաս վարձառու տեղ տուեց այդ կուսակցութիւններին այնքան ծաղրել Լուսի Բլանի պլանները առհասարակ։ Ժողովրդը պահանջում էր «Աշխատանքի միևնոյնութեան» կոմմիսիոնը։ Այդ պահանջմունքը լիակատար տպուած ձգեց ժամանակաւոր ակրութեան միտ անդամների վրա, որոնց ազատելով պատասխանելով չաջողվում է Լուսի Բլանին համոզել, որ փոխանակ աշխատանքի մինիստրութեան կազմվի հասարակայ հարցերը քննող մի մտնդաժողով իր անհրաժեշտ նախագահութեամբ։ Լուսի Բլանը վրդից հաստատ համոզված լինելով, որ իր յանձնաժողովը այդ կէսի վրա անհրաժեշտ մի մեծ արժեք ունենալ ապատանութիւն պիտի առաջացնէր։ Մտածաժողովը աշխատում էր Լուսի Բլանին և նրա գործակիցներին։ Մեծ ազմուկ և չխոհեմութիւն փարվեց մէջը։ Դրա հակառակ, բանտարների կուսակցութիւնը անում է ջոյներ և հաւաքում ձայներ մինչև կառավարութեան խորհրդին

*) Տես «Մշակ» № 223

Fonds A.R.A.M

տեսուչ պ. Բարխուդարեանցին, ուսումնարան բանալու իրաւունքը ստանալու համար: Մեծ. պ. Բարխուդարեանցը յարդելով հաւատարմութիւնների խընդիրը, նոյն ամսի 2-ին պաշտօնապէս պիտի արժ. Գրիգոր քահանայ Մանդակունին, որ ծանուցանէին անի Հաւլաբարի ժողովրդին հոգաբարձունների բնտրութեան համար: Դեկտեմբերի 3-ին, ներկայութեամբ մեծ. թեմական տեսչի, Հաւլաբարի ժողովրդականներից, գաղտնի քուէարկութեամբ, ընտրուեցան երեք հոգաբարձուներ ար. պ. Սարգիս Եղիազարեանց, Գէորգ Թարխանեանց և Աղասի Մելիք-Ադամեան: Այնուհետև թեմական վերատեսուչ պ. Բարխուդարեանցը բարեհաճեց պաշտօնապէս հաստատել վերոյիշեալ հոգաբարձունները երեք տարի ժամանակով և ուսումնարանը յանձնել նոց հոգաբարձութեանը:

Հոգաբարձունները ձեռնամուխ լինելով այսուհետ մի ծանր հասարակական գործի մէջ, առանց մի կօպեկ դրամագլխի, կարմրցին իրանց անմխիթարութիւններից մի մասնաւոր դրամագլուխ, որպէս զի սկզբից այդ դրամագլխով կարողանան պէս պէս ծախքեր: Ուսումնարանի համար վարձուեցաւ տիկին Նազարեանցին տունը տարեկան 300 ր., պատրաստուեցան ուսումնարանի համար նստարաններ, բոլոր կահ-կարասիքները և ուսումնական գործադիր պիտոյքներ: Հրաւիրուեցան ուսումնարանի համար հետևեալ յարդելի ուսուցիչները, որոնք և գրաւոր կերպով խոստացան մի տարի ձրի դասատուիլն անել Հաւլաբարի ուսումնարանում՝ արժ. Գրիգոր քահանայ Մանդակունի, արժ. Ղազարոս քահանայ Յովհաննէս, արժ. Յովհաննէս քահանայ Տէր-Մատթիոսեանց, պ. Աւետիս Գալշակեանց, պ. Բաղդասար Չարպենտիանց և վարժուհի օր. Օքսանեանց, իսկ երկու վարժուհի էլ պէտք է նորից հրաւիրել: Հոգաբարձութիւնը իր առաջին նիստում նշանակեց աշակերտութիւնների թոշակները, տարեկան 25 ր.,—20 ր.,—15 ր.,—10 ր., իսկ տարից երկուսն էլ ձրի: Թոշակները չորս կարգի բաժանելու պատճառը այն է, որպէս զի Հաւլաբարի տարր գաւառակը ժողովրդի համար հեշտութիւն լինի: Հոգաբարձութիւնս նամանաւանդ նշանակեց ուսումնարանի համար բարեբար տասնապատ [illegible] պատուար անցամ տարեկան 10 բուրլի, 3) բարեբար անցամ տարեկան 3 բուրլի: Երկրորդ նիստում հոգաբարձութիւնս հանձնաժողովեցաւ ընդունել հանգելեմ ձևր, մինակապոյն շրջազգեստ (պլատյ), բզուցգների վրա մի բեռաչափ (վերշոկ) լայնութեամբ կապտագոյն շերտ, երկու կարմիր մօդ կարմիր (малинова) ժապաւէններով, սև գոտով և ոսկեայ խիվոյ: Վճռվեցաւ և աշակերտուհիների ընդունելութիւնը անցեալ նոյեմբերի 12-ից, ինչպէս էլ լրագրներում յայտնված էր, որ մինչև այսօր ընդունվել են ուսումնարանում 93 աշակերտուհիներ:

Ներկայ ամսի 5-ին, կիրակի օրը, առաւօտեան 12 ժամին կատարվեցաւ Հաւլաբարի ար. ուսումնարանի հանդիսաւոր բացումն: Բազմաթիւ ժողովուրդ ներկայ էր ս. Գրիգոր Լուսաւորչի եկեղեցում. պատարագը վերջացնելուց յետոյ, հայր Մանդակունին մի աղուս քարող խօսեց, որ բաժանուելով ուսումնարանի հոգաբարձութիւն թողեց հանդիսականների վրա: Այնուհետև քահանաները զգեստաւորված երգեցողութեամբ հանդիսականների հետ գնացին ուսումնարանատունը, ուր կատարվեցաւ օրհնութիւնն հանդէսը: Օրհնութիւնը վերջացնելուց յետոյ, մեծ. պ. Բարխուդարեանցը մի կարճառօտ ճառով բացատրեց ուսումնարանի նպատակը և ուսման նշանակութիւնը, որ բոլոր հանդիսականները ծանրանալութեամբ յայտնեցին իրանց շնորհակալութիւնը: Ուսումնարանի համար ընտրվեցան երեք խնամակալներ. պ.պ. Աղէքսանդր Աւետեան, Աղէքսանդր Մանթաշեան և Յովհաննէս Զիլոխեան, իսկ մեծ. պ. Աւետիք Ռ. յանձն առաւ ուսումնարանի ջուրը ձրի տալ, անհատներից, ուսումնարանը բաց-ված օրից, մինչև որքան ցոյութիւն կունենայ: Սարկաւագների կոչ Թադէոսեանցը նախրեց ուսումնարանին կոչս Հովհաննէի պատկերը, որ պերճիկ նախագծված է: Հանդիսականներից անդամակցական վճարներ ժողովվեցաւ 679 բուբլի, պ. պ. Աղէքսանդր Անանեանց 100 ր., Աղէքսանդր Մանթաշեան 100 ր., Գէորգ Մ. Յակոբեան 120 ր., Յովհաննէս Լամպճեանց 150 ր., իսկ մնացեալները երկրորդ և երրորդ կարգի անդամ ստորագրվողներն էին, և որոնց թուանշանները անդամակցական վճարից, աւելորդ նախրողներ չատ եղան: Ցօդուածս երկարացաւ, մնացեալը միւս անգամ:

Մեծապատիւ խմբագիր, ինչպէս որ ամէն մի հասարակական գործի մէջ միշտ ձեռնամուխ էք եղել ձեր թանկ գաղափարներով հրատէր կոչելով ժողովրդին դէպի մի ազգօգուտ գործը, և վայելել էք ժողովրդի համակրութիւնը, սպասիր «Մշակը» միշտ կանգնած է եղել ժողովրդական հոդի վրա, այս նպատակ Հովհաննեան օր. ուսումնարանի մասին էլ, խնդրում ենք, նոյնել մի ուշադրութիւն յօդուած:

Աղասի Մելիք-Ադամեան

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Լսում ենք որ կաթոլիկոսի թեկնածու հանդիսին ներկայ գտնվելու համար կովկասեան կառավարութեան կողմից ուղարկվում է իշխան Եագոն Թումանով: Թիֆլիսի հայոց հիմնարկութիւնները, ինչպէս Ներսիսեան դպրոց և Գայֆունեան ուսումնարանը և այլն, ուղարկում են իրանց պատգամաւորները վեհափառի թեկնածու:

—

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ բոլոր լրագրներում հրատարակված է պետական խորհրդի Բաժակցոնի մի ճշմարիտ զեր խաղալ: Հակառակորդները յաջողում է Լոի Բլանին հալածելու կարգադրութիւնը կառավարութիւնից առանալ: Լոի Բլանը փախչում է Ֆրանսիայից դէպի Բելգիա և հանգում Լոնդոն:

Լոի Բլանի արտրանքը անց ամբողջ քսան երկու տարի: Նա վերադարձաւ Ֆրանսիա, երբ Նապոլէոն III 70 թվին պիտի Անգլիայում ապրուստն որոնէր, չը նայած որ կայսրը դեռ 1858 թվից ընդհանուր ամնիստիա, յանցանքների ներումն էր յայտարարած: Աքսորանքի սկզբի տարիներում Լոի Բլանը հրատարակեց բազմաթիւ բրօշիւրներ միջազգայնութիւնից իրան պաշտպանելու համար. հիմնեց մի ամսագիր «Նոր Աշխարհ» անունով, հրատարակեց մի գրքագիր ռօդոլիզմի, ընտանիքի բնաջնջման վրա և այլն. մասն Պրուդոնի հետ մի յօդուած պօլեմիկի մէջ և այլն: Բայց յետոյ, անհնարելով իր աքսորանքի երկար անելու անդրադիձութիւնը, նա նուիրեց իրան ամբողջ մեծ գրական աշխատանքներին: Քաղաքական թեմաներից սկզբին նա սկսել էր գրել «Ֆրանսիական յեղափոխութեան» պատմութիւնը: Այդ ահագին գործի վերջին հատորը հրատարակվեց 1862 թվին: Այդ աշխատանքի մէջ նա անդադրում, բայց ամէնքից մի և նոյն ժամանակ, անդադար կերպով հարուածում է այն ոգով 1799 թվի բուրժուազիային, որպէս նոյն բարժուազիան 1830 թուականին: Ամէն կատակցութիւն, որը չի բղխած իսկական Բուսոթ գօկտրիններից նա դատապարտում է մի անվերապ: Լոի Բլանը գրանով ուզում է 1793 թվի կօնվենցիօնեն կոչված կառավարութիւնը գովաբանել, նորա բոլոր գատողութիւնները ձգտում են մի բանին՝ ցոյց տալ Րոբէսպիէրի արարմունքների զերազանցութիւնը:

1857 թուականից Լոի Բլանը սկսեց հրատարակել իր «Նամակները Լօնդոնից», որտեղ նա խօսում է Անգլիայի քաղաքական հիմնարկութիւններին, հասարակաց և բնտանեկան բարք ու վարքի վրա և այդ բոլորը մի գլխով, որը հանգում է իր հասարակ ոճի կողմից վերին աստիճանի կատարելութեան: Նամակները Լօնդոնից, այժմ հրատարակված առանձին հատորներով, հանդիսում են Լոի Բլանի ամենազայժամ գրուածքների թուում, նորա «Տասը տարվայ Պատմութեան» չափով:

Լոի Բլանը գրել էր նաև մի այլ գիրք «Ֆրանսիայի ազգերը առաւ և ոսկեզօծ դարում», մի գրուածք, որը գժբաղդաբար Փարիզի պաշարման ժամանակ 1871 թվի ոմբռնաձգութիւնից սրատճառած մի հրդեհին է զոհ գնացել: Հասարակութիւնը կարող էր գնահատել Լոի Բլանի տաղանդը այդ տեսակ գրուածքների նկատմամբ այն գատաստութեամբ, որ հնդիսակը կարդաց 1878 թվին Վիկտոր Հիւգօ նախագահութեամբ կազմված մի ժողովի մէջ նորա առարկայի վերաբերեալ: Նրանի նորա գատաստութիւնը մի կողմ էր նոյն կողմած գրքից և, ինչ գատաստութիւն! դա մի երջանկութիւն էր մեզ նորա և գրքի և մեծ հեղինակութեան տակ:

Աքսորանքի մէջ նա պատկվեց մի գերմանուհի օրիորդ Կրիստինա Գրանի հետ, որը իր ամուսնուն բերեց իրրև բաժին այն բոլոր յատկութիւնները, որոնցով գերմանուհի կանայք առհասարակ օժտված են: Թէպէտև Լոի Բլանի ամուսնացեալ կեանքը անդամակից և արուեստակից պարծանքով և ուրախութեամբ նրանք գնում էին եղերական ժամը 8-ին, կայսերական բազմարուեստական Ակադեմիայի լսարանները անդամակից Grünen Saal (կանաչ դահլիճ) անունն արժանացած, ուր մի օր առաջ հոչակաւոր լուսաւոր արուեստագէտը դրած ունէին իրանց նեղբը գեղեցիկ ճարտարապետական աշխատութիւնները:

Արուեստի կատարելութեան մրցումը և գերազանցութիւնը լաւ է գնահատում Եւրոպան, ոչ մի ժամանակ անտարբեր և ապերախտ չէ գտնուած, ուստի նոյն գիշերը գերազանցող հանդիսացող լուսաւիպը պիտի հոչակուէր, միմիայն պատուոյ պիտի լուսաւորէր, իսկ ոսկի շքապատմի մրցանակի (Médaille d'or) վարձատրութիւնը այս անգամուան համար չէր, նախկին ժողովում արդէն մի արուեստագէտ արժանացած լինելով այդ փառքին:

Հոգով մարմնով Հայաստանի աւերակներին անձը նուիրած, նախ քան ծերանալը մտքերն սպիտակացած, հոչակուիլ, անուն ստանալ և այլոց նըման իրաւացի պահանջները փառասիրութիւն համարելով կարծես միշտ հանճարեղութեան մէջ ապրելու ինքնին պատրաստուած հայ ազգի լուսաւնար ար. Քէօրքեանը մի քանի տարի յառաջ գնաց Անգլիա և վերադարձաւ նեղ վիճակում: Նիւ Անկըրէք անուանով պատկերներ պատրաստելու մի լուսանկար Քէօրքեանի պատկերները պատուհասի անուած չը լինէր, և պատկերները ժողովին ներկայացնելու համար նրան հանդուրժել չը կարող, և «Ձեր պատկերները հիանալի են, գեղանշիկ են, անհման են, զուք անկասկած բան արժանաւոր կը պատկերէք» չասէր և չը թախանձէր, եթէ ոչ ապագայում, գուցէ այս տարի այս բախտաւորութիւնը չէր արժանանալ Քէօրքեանին: Ահա այսպէս սկսաւ վիճակում Քէօրքեանին աստղն փայլիլ: Ահա մի քանի որ կը խոստանայ ընդհանուր Եւրոպայում Քէօրքեանին հռչակել ամբողջ: Ահա հայ արուեստագէտի աղգանունը, ընտանակութիւնը վիճակուած գնահատանք: Կարելի պէտք է դայ միայ լուսաւորեալ աշխարհներին:

Քէօրքեանի վրա առաջին անգամ հիացող պատկառական լուսանկար Անկըրէքը տարաւ նրան և ներկայացրեց ընտանեբար Տավ. Հ. Ալիշանին, որ է նաև Ակադեմիայի քիմիայի պրօֆէսօր: Գառամաքեայ ծերունին աչքերը մերթ պատկերներին, մերթ Քէօրքեանի երեսին բևեռած, կարծես ապշած, չրթունքները կը շարժէր և մի բան էր ուզում ասել, ասայ վերջապէս, այսինքն չը բաւականացաւ «հիանալի, գերազանց» բառերը գործածելու, այլ ասայ, թէ ոչ միայն վիճակում, մինչև անգամ համաշխարհային լուսանկարչական շրջանում այսպիսի պատկերներ ես չեմ տեսել:

Պրօֆէսօր Հորնիկը չնորհակալութիւն յայտնեց Անկըրէքին որ մի գիտ է արել և միանգամայն պատճառ է եղել այս տեսակ հաղուագիւտ պատկերների ստեղծման:

—

«Մշակի» անցեալ համարում տպեցինք Կ. Պօլսի մեր աշխատակից Հայկակից ստացած փոքրիկ նամակը, որ կատարելապէս հաստատում է այն հեռագրի մէջ յայտնված լուրը, որ մենք նորից տպեցինք «Մշակի» մէջ:

—

«Моск. Телеграфъ» լրագրում կարդում ենք որ չատ ժամանակ չէ Կովկասի մի բնակիչ Արամբիևով դատ էր բացել արտարին գործերի մինիստրութեան դէմ, պահանջելով վերադարձնել իրան 2,160 թուման արտից տոզ, որ նա, Արամբիևով փոխարինարար առած էր տասաց նախկին հիւպատոսին Պարսկաստանում պ. Բէգօբրազովին: Մինիստրութեան ներկայացուցիչ Անդրէեվսկի յայտնեց որ ոչ թէ մինիստրութիւնը, այլ ինքն Բէգօբրազով պէտք է վճարէ այդ պարարը, բայց Պետերբուրգի հանձնաղական դատարանը որոշեց. պահանջել արտաքին գործերի մինիստրութիւնից, յօդուտ Արամբիևովի 7,854 ր. տոկոսներով 1874 թվից սկսած և դատաստանական ծախսեր 590 ր. դուարի չափով:

—

ԲԱԿՈՒՆԻՑ մեզ գրում են: «Ինչպէս յայտնի է Նօբել և Միլոզլաեանց ֆիրմաները առաջին անգամ հետևցին նաեթից մոտիր արտրատելու միջոցը: Այժմ, ինչպէս լսում ենք, պարտիները արտօնութիւն են խնդրել կառավարութիւնից կառուցանել գործարան և մոտիր չինելու. մինուճառութեան իրաւունք ունենալ:»

—

Մեզ գրում են Բագուից և հետևեալը: «Նոյեմբերի 2-ին տեղիս Մարդասիրական ընկերութիւնը առաջ իր գահլիճում մի ընտանեկան երեկոյ, հանդիսի միճակախաղով: Հանդիսում բաւական բազմութիւն կար և ինքն հանդէսը լաւ անցաւ: Զուտ արդիւնքը միացել է 629 բուբլի 55 կօպեկ»:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԱԻՍՏՐԻԱՅԻՑ

—

Վիէննա, 1 դեկտեմբերի

Վիէննայի լուսանկարչական արուեստագիտաց ընկերութիւնը նոյեմբերի 7-ին մի յատուկ յայտարարութեամբ հրաւէր կարդաց, որ նոյն ընկերութեան անդամակից և արուեստակից պարոնայք ներկայ գտնուին երեկոյեան ժամը 8-ին, կայսերական բազմարուեստական Ակադեմիայի լսարանները ներկայացուած Grünen Saal (կանաչ դահլիճ) անունն արժանացած, ուր մի օր առաջ հոչակաւոր լուսանկար արուեստագէտը դրած ունէին իրանց նեղբը գեղեցիկ ճարտարապետական աշխատութիւնները:

Արուեստի կատարելութեան մրցումը և գերազանցութիւնը լաւ է գնահատում Եւրոպան, ոչ մի ժամանակ անտարբեր և ապերախտ չէ գտնուած, ուստի նոյն գիշերը գերազանցող հանդիսացող լուսաւիպը պիտի հոչակուէր, միմիայն պատուոյ պիտի լուսաւորէր, իսկ ոսկի շքապատմի մրցանակի (Médaille d'or) վարձատրութիւնը այս անգամուան համար չէր, նախկին ժողովում արդէն մի արուեստագէտ արժանացած լինելով այդ փառքին:

Հոգով մարմնով Հայաստանի աւերակներին անձը նուիրած, նախ քան ծերանալը մտքերն սպիտակացած, հոչակուիլ, անուն ստանալ և այլոց նըման իրաւացի պահանջները փառասիրութիւն համարելով կարծես միշտ հանճարեղութեան մէջ ապրելու ինքնին պատրաստուած հայ ազգի լուսանկար ար. Քէօրքեանը մի քանի տարի յառաջ գնաց Անգլիա և վերադարձաւ նեղ վիճակում: Նիւ Անկըրէք անուանով պատկերներ պատրաստելու մի լուսանկար Քէօրքեանի պատկերները պատուհասի անուած չը լինէր, և պատկերները ժողովին ներկայացնելու համար նրան հանդուրժել չը կարող, և «Ձեր պատկերները հիանալի են, գեղանշիկ են, անհման են, զուք անկասկած բան արժանաւոր կը պատկերէք» չասէր և չը թախանձէր, եթէ ոչ ապագայում, գուցէ այս տարի այս բախտաւորութիւնը չէր արժանանալ Քէօրքեանին: Ահա այսպէս սկսաւ վիճակում Քէօրքեանին աստղն փայլիլ: Ահա մի քանի որ կը խոստանայ ընդհանուր Եւրոպայում Քէօրքեանին հռչակել ամբողջ: Ահա հայ արուեստագէտի աղգանունը, ընտանակութիւնը վիճակուած գնահատանք: Կարելի պէտք է դայ միայ լուսաւորեալ աշխարհներին:

Քէօրքեանի վրա առաջին անգամ հիացող պատկառական լուսանկար Անկըրէքը տարաւ նրան և ներկայացրեց ընտանեբար Տավ. Հ. Ալիշանին, որ է նաև Ակադեմիայի քիմիայի պրօֆէսօր: Գառամաքեայ ծերունին աչքերը մերթ պատկերներին, մերթ Քէօրքեանի երեսին բևեռած, կարծես ապշած, չրթունքները կը շարժէր և մի բան էր ուզում ասել, ասայ վերջապէս, այսինքն չը բաւականացաւ «հիանալի, գերազանց» բառերը գործածելու, այլ ասայ, թէ ոչ միայն վիճակում, մինչև անգամ համաշխարհային լուսանկարչական շրջանում այսպիսի պատկերներ ես չեմ տեսել:

Պրօֆէսօր Հորնիկը չնորհակալութիւն յայտնեց Անկըրէքին որ մի գիտ է արել և միանգամայն պատճառ է եղել այս տեսակ հաղուագիւտ պատկերների ստեղծման:

Fonds A.R.A.M

Fonds A.R.A.M

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

Ա. ՊՏՐԻԿԵԱՆ, 9 գծագիր։ Ինչո՞ւ համար ես ինձ ատում։ Ինչո՞ւ համար ես ինձ հալածում։ Ես քեզ ոչինչ վատ բան չեմ արել։ Ես քեզ ոչինչ չեմ արել։ Ինչո՞ւ համար ես ինձ ատում։ Ինչո՞ւ համար ես ինձ հալածում։

ՀԱՅԿԱԶՈՒՆԻ, 9 գծագիր։ Մեկուսի ծառուղի։ Ամառային եղանակ է։ Ծառերի տերևները դեղնել են։ Ծառերի տերևները թափվում են։ Ամառային եղանակ է։ Ծառերի տերևները դեղնել են։ Ծառերի տերևները թափվում են։

ՊՈՂՈՍՅԱՆ, 9 գծագիր։ Ամառային գիշեր։ Լուսինը ծագում է։ Ամառային գիշեր։ Լուսինը ծագում է։

ՊԱՊԱԶՅԱՆ, 9 գծագիր։ Ձմեռային առավոտ։ Ձյուն է գալիս։ Ձմեռային առավոտ։ Ձյուն է գալիս։

ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ ԿԱՄՈՒՐՋԱՆ, 9 գծագիր։ Ամառային ցերեկ։ Ամառային ցերեկ։

Ս. ՊՏՐԻԿԵԱՆ, 9 գծագիր։ Ինչո՞ւ համար ես ինձ ատում։ Ինչո՞ւ համար ես ինձ հալածում։ Ես քեզ ոչինչ վատ բան չեմ արել։ Ես քեզ ոչինչ չեմ արել։ Ինչո՞ւ համար ես ինձ ատում։ Ինչո՞ւ համար ես ինձ հալածում։

ՏԻՄՈՒՐ, 9 գծագիր։ Ամառային գիշեր։ Լուսինը ծագում է։ Ամառային գիշեր։ Լուսինը ծագում է։

ՎԱՀԱՆՅԱՆ, 9 գծագիր։ Ձմեռային առավոտ։ Ձյուն է գալիս։ Ձմեռային առավոտ։ Ձյուն է գալիս։

Ա. ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ, 9 գծագիր։ Ամառային ցերեկ։ Ամառային ցերեկ։

ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ, 9 գծագիր։ Ամառային գիշեր։ Լուսինը ծագում է։ Ամառային գիշեր։ Լուսինը ծագում է

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Մի գերմանացի տիկին վիէննայից, որ կատարեալ կերպով գիտէ ԳԵՐՄԱՆԵՐԷՆ և ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ լեզուները և ԲՆԱԿԱՆ գիտութիւնները, նոյնպէս հմուտ է և դաստիարակական գործին, ՊԱՇՏՕՆ է որնուէ իբրև ուսուցչուհի կամ իբրև դաստիարակուհի տան մէջ։

Հասցէն կարելի է իմանալ «ՄՇԱԿԻ» խմբագրատանը։

3—4

ԱՐՒԵՆ ԴՈՒՐՍ ՆԿԱՒ ՄԱՄՈՒԼԻՑ

ա. մեծագիր **ՕՐԱՑՈՑՑ** 1883 թ. փ.

սկզբումն պատկեր՝

ՍՐԲՈՑՆ ԳԵՂԱՐԴԱՑ

իսկ վերջումն՝

ՅԱՂԻԿ ԸՆՏԱՆԵԱՑ

ը. ա. յաւելուածով

Գինն է մինչև 600 վերստ . . . 35 կոպ.

իսկ նորանից բարձր . . . . . 40 կոպ.

բ. փոքրագիր **ՕՐԱՑՈՑՑ** 1883 թ. փ.

սկզբումն պատկեր՝

ՎԵՐԱՓՈԽՄԱՆ Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱՅՆԻ

վերջումն՝ յուցակ գրեանց

Գինն է . . . . . 15 կոպ.

գ. Ամենօրեայ հաւատացական **ՕՐԱՑՈՑՑ** 1883 թ. փ.

Մեծ թուանշաններով ահ, կապոյտ և կարմիր գոյներով. տախտակին գեղ. պատկերներով զարդարած

Երեւանում գինն է . . . . . 1 ր.

իսկ ուրիշ քաղաքներում . . . 1—25 կոպ.

Մեծագիր ևփոքրագիր օրացոյցներում մատրած են բոլոր Օրհ. Հարց. Մի. և Հմբ. կարդաւ։

Երեք օրացոյցներում ևս կան ց. Ե. և Լ. ամսները. Հանդերձ գուշակութեամբք Օգոց։

Մեր հասցէն въ Г. Эривань, А. С. Гуламирянцъ

Խմբ. Հրատ. Արգար Գուլամիրեանց

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՑ (Doctor of Dental Surgery of the Baltimore College)։

ՏԻԿԻՆ ՄԿՐՏՉԵԱՆՑ, *ծն. Կահքի, բժշկում է ամէն տեսակ* ԱՏԱՄԻ ՑԱՒԵՐ և անում է հարկաւոր ՕՊԵՐԱՑԻԱՆԵՐԸ ամերիկայի ամենանոր ձևով։ Ընդունում է միայն ԿԱՆԱՆՑ և ԵՐԵԽԱՆԵՐԻՆ 10—3 ժամը։ Լիտիցովի տանը, Սադովայա և Սերդիևսկայա փողոցների անկիւնում։

12—15

ԹԻՑ *առաջին հունձի այս տարի չափազանց գեղեցիկ և հաստատ։* Այդ թէյից **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** *մէջ տապակած է 50,000 ֆունտ և ծախսում է 25% էժան և աւելի լաւ քան թէ ուրիշ տեղ։ Օրինակ. լաւ կոնգօ թէյ 1 ր.—1 ր. 20 կոպ., պատուական* ՍԱՆՖԱ *թէյ 1 ր. 40 կ., հիանալի* ՄՕՆԿ *թէյ 1 ր. 60 կ. այս թէյ ամեն տեղ ծախսում է 2 ր.—2 ր. 50 կ., գերազիկ* ԿԱՑՍԱՈՒ *թէյ 1 ր. 80 կ. և ամենալաւ ֆու-չու-ֆու թէյ 2 ր. մաքուր թէյ առանց թղթի։ Նոյն տեղը սովորաբար լինում են 500 երկաթէ* ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ *6 ր.—60 ր., երկաթէ* ԳՐԻՉՆԵՐ *առ բազմ. Անգրիովկայի համար, չօկոլատ Ֆրայ, շեֆիլդի* ԴԱՆԱԿՆԵՐ, *վերականգնող* ՄԱԿՄԱՍՏԵՐ *մազերի համար, հրացաններ* ԴԱՈՒ, ՐԻՎՕԼՎԵՐՆԵՐ *վերլի, թամբեր բարնեբիի, կօմմանդ նշրշրատայ,* ԱԼԲՕՄՆԵՐ *շեֆրդի կէս գնով։* **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹ, ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԷՋ ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԼԵՐԷՅՈՒՄ** № 156, 157, 158, 159 և 100։

90—100

ԲԱՖՖԻ

ԽԱՄԱՍԱՑԻ

ՄԻԼԼԻՈՆԱԹԻՒՆՆԵՐԸ

ԳԻՆՆ Է 1 Ր. 50 Կ.

Գիրքը բաղկացած է 467 երեսներից

թիֆլիսում ամենուրեք է

«Մշակի» խմբագրատանը.—„Կենսաբանական գրադամատանում“ Միրիմանովի տանը № № 3 և 4. Պ. Զաքարիայ Գրիգորեանցի „Կովկասեան գրադամատանում“.—Պ. Էնֆիաձեանցի Ճեմարանի խանութում.—Պ. Շահինեանցի Ճեմարանի խանութում։

Օտարաքաղաքացիք կարող են գիմել կամ յիշեալ տեղերը, կամ ուղղակի հեղինակին հետևեալ հասցէով։

ТИФЛИСЪ. Редакція „Мшакъ“. *РАФФИ.*

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ ԹԻՖԼԻՍԻ ԳՆԵՐԻ ՆՇԱՆԱԻՈՐ ՓՈՓՐԱՑՈՒՄՆ

(MAISON DE CONFIANCE) ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԼԵՐԻԱ № № 156, 157, 158, 159 և 160.

Համեմատեցէք թէյ

1 ր.	10 կ.	թէյի հետ ամէն տեղ	1 ր.	30 կ.	
1 „	20 „	. . . . .	1 „	60 „	
1 „	40 „	. . . . .	1 „	90 „	
1 „	60 „	. . . . .	2 „	20 „	
1 „	80 „	. . . . .	2 „	50 „	
ամենալաւը	2 ր.	. . . . .	3 „	——	

Մի և նոյն տեղը գործակալութիւն վաճառման շօկօլադի և կակաօ-փխոյ Էսսենցիայի, Պալմերի բիսկվիտների, Բազրի կօնֆեկտների, Շեֆիլդի դանակների, Տուրնէրի զրիչների, Դաուի հրացանների, վիկլիի բիվոլվերների, Բարնաբիի թամբերի, Մեկինի ամաններ, կլմանի կրախմալ և մանանեխ, Շվարցի ալբոմներ և այլն և այլն։

38—100

ՄԵՐ ՖԻՐՄԱՅԻ ԹԷՅ ԳՈՐԾԱԾՈՂՆԵՐԻՑ *խնդրում ենք ուշադրութիւն դարձնել, որ բանկերօրների վրա անպատասխան կը մնան Կ. և Ս. տառերը։*

Եղբայրներ Կ. և Ս. ՊՕՊՕՎ *առևտրական տունը Մոսկվայի մէջ։*

6—10

ՂԱՐԱԲԱՂԻ

ԱՍՏՂԱԳԷՏԸ

ՀԵՂԻՆԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՊԼԱՏՕՆ ԶՈՒԲՕՎԻ

ԹԱՐԳՄԱՆԵՑ **ԲԱՖՖԻ**

Թիֆլիսում գինն է 1 ր. 20 կ.
Թիֆլիսից դուրս . . . 1 ր. 50 կ.

Վաճառվում է

„Մշակի“ *խմբագրատանը.* „Կենսաբանական գրադամատանում.“ *Զաքարիա Գրիգորեանցի „Կովկասեան գրադամատանում.“ Պ. Շահվերդեանի գրադամատանում։ Պ. Պ. Շահինեանցի և Տէր-Գրիգորեանցի Ճեմարանի մագազիններում։*

ՅԱՌԱՋԻԿԱՑ 1883 ԹՈՒԻՆ

„ԱՐԱՐԱՏԱՆՔ“

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹԸ ԿՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ՄԻԵՒՆՈՅՆ ԴԻՐՔՈՎ, ԵՒ ՀԵՏԵՒԵԱԼ ՊՐՕԳՐԱՄՄՈՎ

I. Տեղեկութիւններ կառավարութեան գործողութիւնների և օրէնսդրական միջոցների մասին։—II. Առաջնորդող յօդուածներ ազգային և հասարակական կեանքի նշանաւոր հարցերի վերաբերութեամբ։—III. Թղթակցութիւններ հայաբնակ տեղերից. ընդհանուր տեսութիւն հայ և օտար լրագրների տեղեկութիւնների և կարծիքների։—IV. Տնտեսական և առևտրական հարցեր փոխադարձական մէջ։—V. Յօդուածներ ազգային կրթութեան վերաբերութեամբ։—VI. Արտաքին տեսութիւն. յօդուածներ և տեղեկութիւններ արտասահմանեան հասարակական և քաղաքական նշանաւոր անցքերի մասին։—VII. Կրիտիկա և մատենախօսութիւն։—VIII. Ֆելիետօն։—IX. Խառն լուրեր։—X. Յայտարարութիւններ։

Թէև խմբագրութիւնը մտադիր կը շարաթաթերթի տալիս բաժանորդագրիլը հինգ լուրլի նշանակել, բայց աչքի առաջ ունենալով ցեներալ-բային օրէնքի 12, 13 և 15 յօդուածները, որոնց զօրութեամբ հինգ լուրլի բաժանորդագրին ունեցող թերթերը հասարակական հարցերը քննելու տրամադրութեան կողմից ա ա հ մ ա ն ա փ ա կ ո ւ թ է ա ն են ենթարկվում, խմբագրութիւնը „Արձագանքի“ տալիս բաժանորդագրիլը Թողնում է 7 ր.

Կէս տարուայ բաժանորդագրին է 4 ր.

ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ ԿԱՐԵԼԻ Է ՍՏՈՐԱԳՐՈՒԻԼ ԽՄԲԱԳՐԱՏԱՆԸ ԿԱՄ ԿԵՆՏՐՕՆԱԿԱՆ ԳՐԱՎԱՃԱՌՈՒՆՈՅՄԻ։

Օտարաքաղաքացիք դիմում են՝ Тифлисъ, въ Редакцію газеты „Арцаганкъ“

Արտասահմանից—Tiflis Redaction du journal arménien „Ardzagank“

ԱՒՈՒՋԻԿԱՑ 1883 Թ. ՅՈՒՆՎԱՐԻՑ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ ԿԸ ՍԿՍՎԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԻ

„ԱՂԲԻՒՐ“

Մի ամենայն հրատարակութիւն երեխաների, ծնողների և դաստիարակների համար։

(*Տարինը լոյս կը տեսնի 12 համար 1—3 թերթ*)

Բովանդակութիւն

I) Վէպեր, մանրավէպեր, զրոյցներ, առակներ, հեքիաթներ, կենսագրութիւններ։
II) Բանաստեղծութիւններ։
III) Գիտութիւն և արուեստ։
IV) Մանկավարժական և այլ յօդուածներ, թղթակցութիւններ, առաջարկութիւններ, լուրեր, խորհուրդներ։
V) Հետաքրքիր տեղեկութիւններ և խառն լուրեր։
VI) Մատենախօսութիւն և նոր գրքեր։
VII) Կրթութեան և դաստիարակութեան վերաբերեալ յօդուածներ և տեղեկութիւններ։
VIII) Զուարճալի մանկական, ճիրէլեան, շախմատի և այլ խաղեր, բերուածներ, թուաբանական խնդիրներ։
IX) Անեկդօտներ, հանելուկներ։
X) Աշխ և այլք
XI) Երգեր նոտաներով։
XII) Յայտարարութիւններ։

Տարեկան գինը 3 լուրլի, կէս տարուանը 2 ր., առանձին համարները 15—40 կ.

Ծանօթ. ա) Վէպեր, կենսագրութիւններ և այլն կարող են լինել և պատկերներով։

բ) Համարներից աւելի քան վեցի բաժանորդագրութիւնը կարող է միայն և վեցերից կազմուած լինել։

գ) Տարեկան բաժանորդները կը ստանան երկու պրեմիա. յուրաքանչիւր մի պատկեր, իսկ դեկտեմբերին օրացոյց առաջիկայ տարուայ համար։

Հասցէն, Тифлисъ Редакція „Ахіюръ“ իսկ արտասահմանից, Tiflis (Caucase) Redaction du journal „Agbür“

Խմբագիր-հրատարակիչ Տիգրան Նազարեանց։

1—5

ОТКРЫТА ПОДПИСКА

на **1883** годъ

НА БОЛЬШУЮ ЕЖЕДНЕВНУЮ, ПОЛИТИЧЕСКУЮ, ОБЩЕСТВЕННУЮ И ЛИТЕРАТУРНУЮ ГАЗЕТУ

„РУССКІЙ КУРЬЕРЪ“

ГОДЪ ЧЕТВЕРТЫЙ.

УСЛОВІЯ ПОДПИСКИ:

Съ доставкою въ Москвѣ:

На 12 мѣс.	8	р.	50	к.	На 6 мѣс.	4	р.	50	к.
» 11	» 8	»	—	»	» 5	» 3	»	90	»
» 10	» 7	»	50	»	» 4	» 3	»	25	»
» 9	» 6	»	75	»	» 3	» 2	»	50	»
» 8	» 6	»	—	»	» 2	» 1	»	90	»
» 7	» 5	»	25	»	» 1	» 1	»	—	»

Съ пересылкою въ города:

На 12 мѣс.	9	р.	—	к.	На 6 мѣс.	5	р.	—	к.
» 11	» 8	»	50	»	» 5	» 4	»	60	»
» 10	» 8	»	—	»	» 4	» 3	»	70	»
» 9	» 7	»	40	»	» 3	» 2	»	75	»
» 8	» 6	»	70	»	» 2	» 2	»	—	»
» 7	» 5	»	90	»	» 1	» 1	»	10	»

За границу: на 12 м. 17 р., на 6 м. 9 р., на 3 м. 5 р., на 1 м. 2 р.

Подписка принимается въ конторѣ изданія: Москва, Москворѣцкій мостъ, д. Н. П. Ланина, въ отдѣленіи конторы—близъ Петровки, Столешниковъ пер., д. Карзинкина; въ извѣстныхъ книжныхъ магазинахъ Москвы и С.-Петербурга и въ Парижѣ—Rue Clément, 4, Adam.

Гг. иногородные благоволятъ адресоваться преимущественно въ контору изданія **„РУССКІЙ КУРЬЕРЪ“**

Редакторъ-Издатель **Н. П. Ланинъ.** 3—3

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 10 Декабря 1882 года.

Типогр. Главн. Упр. Главнонач. гражд. час., Лор-Мелик. ул. каз. д.

Fonds A.R.A.M

№ 232 Դեկտեմբերի 14 Երեքշաբթի

1882

ՏԱՍՆԱՄԵԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Դեկտեմբերի 14 Երեք. սբթի № 232

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբլի:
Առանձին համարները 5 կոպէկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ:

Յատարարութիւնք գիտում են ուղղակի Տիֆլիսոյ. Ռեդակցիա «Մշակ»

ՄՇԱԿ

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (Բացի կիրակի և տօն օրերից):

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամէն լեզուով:

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ

„ՄՇԱԿ“

ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ ԼՐԱԳԻՐ

(ՏԱՍՆ ԵՒ ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ)

ԱՌԱՋԻԿԱՑ **1883** ԹԻՒՆ

Կը հրատարակվի նոյն ձեւով և նոյն պրօգրամայով.

ՊՐՕԳՐԱՄ Ա

I. ՏԵՐՈՒԹԵԱՆ ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ: II. ԱՒԱԶՆՈՐԴԱԿ ՅՕԴՈՒԱԾՔՆԵՐ: III. ԴԵՐԹԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Ընդհանուր յօդուածներ, խմբակցութիւններ, լուրեր: IV. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Ընդհանուր յօդուածներ, խմբակցութիւններ, լուրեր: V. ԽԱՒՌ ԼՈՒՐԵՐ: VI. ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ: VII. ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ: Ֆելիետոն, վէպեր, ինքնատիպ և թարգմանական յօդուածներ դիտութեան ամէն ճիւղերից. խմբակցութիւններ: VIII. ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ:

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆ: Տարեկան 10 րուբլ, վեց ամսվայ 6 րուբլ, երեք ամսվայ 3 րուբլ: ՀԱՅՏՈՎ. Տասնեակը 5 կոպէկ:

ՀԱՍՑԷ. Տիֆլիս, Ռեդակցիա «Մշակ»:

Խմբագիր—Հրատարակող ԳԻՒՏՈՒՐ ԱՐՇՐՈՒՆԻ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Նամակ Ախալքալաքից: Նամակ Մօզդոկից: Նամակ Խմբագրից: Նամակ Խմբագրից: Ներքին լուրեր:—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Նամակ Թիֆլիսից: Արտաքին լուրեր:—ԽԱՒՌ ԼՈՒՐԵՐ:—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ:—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԱԽԱԼՔԱԼԱՔԻՑ

Դեկտեմբերի 8-ին

«Մշակի» № 220-ի բանասիրական բաժնում, Ախալցխայի նամակագիրը՝ խօսելով Ախալքալաքի և մասամբ նրա գաւառի վրա, կանայ քիչ տեղեակ մի քանի տող և սուտ տեղեկութիւններ է տալիս, որոնց մասին մի քանի կարճ խօսքեր ասելը աւելորդ չեմ համարում:

Նիհիլ մի սա մի քննադատութիւն նեղսրտիլինք ը. Նամակագրի յօդուածը, այն ժամանակ չատ կնկատէր, մանաւանդ որ մենք միայն մի քանի պղտոր տեղերը վեր առնելով:

Ախալքալաքի մէջ պարտք իբր թէ կատարելիս է Յովհաննէսեանց և Զաքարեանց (?!) գերդաստանների գերեզմանատները:

Նիհիլ պարտք ասէր թէ՝ «ինձ ասացին», այն ժամանակ մեզքը այդ ասողներինը կը լինէր, որ յօդուածագրին մոլորեցրել են, բայց երբ նա ասում է «ես կարդացի», այն ժամանակ տեղեակ ենք, որ այդ բոլը պարտը Տնտրել է իր գլխից:

Մօտերս յայտնի մեծ. Յակ. Զաքարեանցի գործի Քաղաքին ազգի գերեզմանատարը կայ որ ծեր՝ Տանտրտելիին ժամանակից բաղմաթիւ անձանց վկայութեամբ է յայտնի և ոչ արձանագրութեամբ: Բայց մի հասարակ խաչից, երա վրա այնիչ չը կայ փորագրած, և այդ «Ասպատ» անուանված հին բազաքի բազմաթիւ գերեզմանատների վրա, որոնց մէջ ոչ քիչ նամակագրի գիշ մի անգամ, այլ միշտ հետազօտել ենք և ոչ մի տող պատմած չենք գտել:

Մեզ չատ կը պատասխանէիք պարտը, նիհիլ յոյս ասր քիչ տրանել և տեսնել այդպիսի արձանագրութիւն:

Պարտը ասում է թէ Ախալքալաքում 15 տուն վրացիներ են բնակվում, որոնք պատկում են երկրագործութեամբ:

Նախ՝ վրացիները այստեղ հազիւ 3—4 տուն լինեն, երկրորդ՝ երկրագործութեամբ պատկողներ չը կան:

Ախալքալաքի և Ցալկայի վիճակներում ոչ թէ 40,000 հայեր են բնակվում, այլ Ախալցխան էլ հետը միասին 33,000-ի է հասնում:

Պարտը՝ պատմելուց պիտուր տասնեակների թուում հաշուում է մեսափարտոցթաղիները, որ մեր գաւառում բոլորովին չը կայ:

Պ. Նամակագիրը, ինչպէս երեսում է, այցելել է մեր ուսումնարանները (եթէ այցելել է, որովհետև որքան ես տեղեկացայ մեր ուսումնարանի ուսուցիչներից և վարժուհուց, չեն յիշում որ մի տասրտական այցելած լինի ուսումնարաններում այս միջոցին) հակառակորդին և մեղադրում է տնօրէնին, որ նա բացակայ է եղել ուսումնարանից: Կարծեմ այդ տողերը պարտը չէր գրի, եթէ հարցնէր թէ ուսուց կայ եղել: Հոգաբարձութեան խնդրութեամբ այդ պաշտօնը ձրի յանձն է առել Սա. ք. Վէմ. Դալեան. 1-ից, ճիշդ այն օրից, երբ պարտը ազատվել է իր նամակը:

Ուսումնարանը չայցելելով և վարժուհու, Տ. Աթաբէկեանցի ձեռագրերի դասին նոսկայ չը լինելով, մեղադրութիւններ կարդալը, յայտնի է թէ ինչ անուան արժանի է:

Յամենայն էր ուժանալէս տեղեկանալ թէ որ ուսումնարաններն բացված են եղել Սա. ք. Տ. Սա. և Ց. Տ. Ց. թեմական տեսչութեան օրով, որ այժմ վակվել են:

Պարտը մեղադրում է թեմ. տեսչի անգործութեան, երբ նա ամէն օր, երկու անգամ ուսումնարանները վարժուհուն է գնում, որ գիտացին թէ ուսուցչի ներկայութեամբ ինչպէս են դասերը տալիս:

Պարտը մեղադրում է թեմ. տեսչի անգործութեան, երբ նա ամէն օր, երկու անգամ ուսումնարանները վարժուհուն է գնում, որ գիտացին թէ ուսուցչի ներկայութեամբ ինչպէս են դասերը տալիս:

Ցաւալի էր նամակագիրս տեղեկանալ թէ որ ուսումնարանները բացված են եղել Սա. ք. Տ. Սա. և Ց. Տ. Ց. թեմական տեսչութեան օրով, որ այժմ վակվել են

Fonds A.R.A.M

կավել Զաղլը Պիկին անգլիական միևնույնութեան մէջ ընդունելու մասին։

—«Սանֆրանսիսկօ Քրոնիքլ» հաղորդում է որ Անգլիան արդէն հրաւիրել է մեծ պետութիւններին մասնակցել Պանամայի կօնֆերենսին մասնակցել Պանամայի կօնֆերենսին, որի նիստերը լինելու են նոյն իսկ Լօնդոնում։ Պետութիւնները ներկայացած կը լինեն իրանց դեսպաններով։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Զարմանալի հրէշ։ Փարիզի բնօգտիական ընկերութեան վերջին նիստերից մէկում, յայտնի պրոֆեսոր և ֆրանսիական պետութիւնների ակադեմիայի անդամ Պօլ Բէր, դեկուցումն արաւ մարդկային ցեղի մի հրէշի մասին, որին նա անուանեց հնադարեան Թվենվոսի։ Դա հնգամեայ մանուկ է, որի գլուխ տեսիլ, երկու կողքերով, չորս ձեռքերով, մէկ փորով և մի ջոկա ունեցող. այդպիսով, երկու էակներ են, բաժանված ընդ վերին մասում, միանում են և մէկ են դառնում տորին մասում։ Ընդհանրապէս երկու սիրտ, չորս թոքեր, երկու ստամոքս, հրէշի տորին զարդարութիւնները միասորված են, թէ իրանց կազմակերպութեամբ և թէ իրանց գործադրութեամբ, բացի ստներից, որոնցից իւրաքանչիւրը կազմած թէ պատկանում է վերին էակներից միայն մէկին, այսինքն, որից խօսքիցով—աջ ոտը կազմած թէ կախուած ունի աջ կողից, իսկ ձախը—ձախ կողից։ Այդ հանգամանքով է նրանով, որ երբ այդ երկու էակները կանգնում են, այն ժամանակ նրանցից իւրաքանչիւրը կանգնում է իր առանձնակութեամբ։ Երբ կռ էակները եւս զբօսով նման են և բանական մասում զարգացում ունեն, նրանք խօսում են ֆրանսերէն, իտալերէն և գերմաներէն։ Կատարելապէս բանական առաջնորդութիւն ունենալու հետ, նրանք մի փոքր զարհուրած են երևում, որ բաղադրում է նրանց վակուած կեանքով։ Նրանք մանուկ չեն կարող։ Նրանցից իւրաքանչիւրի մասում գործունէութիւններ կատարելապէս ինքնուրոյն է. քաղցի և ծարաւի պատրաստութիւնը և քնի պատրաստը նրանցից իւրաքանչիւրի մօտ նոյնպէս անկախ է յայտնում։ Երկուսն էլ ուտում են միասին։ Ամենայն ինչ ընդհանուր է նրանց համար։ Ամենայն ինչ, որ ախորժ է, ուրախութիւն է պատճառում, ամենայն ինչ, որ ցաւ է պատճառում, վշտացնում է նրանց։ Ամենայն ինչ, որ ուրախացնում է նրանցից մէկին, ուրախացնում է և միւսին։ Ամենայն ինչ, որ վշտացնում է նրանցից մէկին, վշտացնում է և միւսին

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Մի գերմանացի տիկին վիճնապից, որ կատարեալ կերպով գիտէ ԳԵՐՄԱՆԵՐԷՆ և ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ լեզուները և ԲՆԱԿԱՆ գիտութիւնները, նոյնպէս հմուտ է և դաստիարակական գործին, ՊԱՇՏՕՆ է պատուի իրրև ուսուցչուհի կամ իրրև դաստիարակուհի տան մէջ։

Հասցէն կարելի է իմանալ «ՄՇԱԿԻ» խմբագրատեղը։

4—4

ԱՐՒԵՆ ԴՈՒԻՐՍ ԵԿԱԻ ՄԱՄՈՒԼԻՑ

ա. մեծագիր **ՕՐԱՑՈՑՑ** 1883 թ. Ռ.

սկզբանից պատկեր՝

ՍԻՐՈՑՆ ԳԵՂԱՐՒԱՑ

իսկ վերջանից՝

ՇԱՂԻԿ ԸՆՏԱՆԵԱՑ

ը. ա. յաւելուածով

Գինն է մինչև 600 վերստ . . . 35 կոպ.

իսկ նորանից բարձր . . . . . 40 կոպ.

բ. փոքրագիր **ՕՐԱՑՈՑՑ** 1883 թ. Ռ.

սկզբանից պատկեր՝

ՎԱՐԱՓՈՒՐԱՆ Ե. ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՆԻ

վերջանը՝ յաւելուած գրքանց

Գինն է . . . . . 15 կոպ.

գ. Ամենօրեայ հաւատացեալի **ՕՐԱՑՈՑՑ** 1883 թ. Ռ.

Մեծ ծանրութիւններով սեւ, կապոյտ և կարմիր գոյներով, տախտակի վրայ. պատկերներով զարդարած

Երեւանում գինն է . . . . . 1 ր.

իսկ ուրիշ քաղաքներում . . . 1—25 կոպ.

Մեծագիր ևվոքրագիր օրացոյցներում մոլորած են բոլոր Օրհ. Հայոց Մկ. և Հմր. կարգաւ

երեք օրացոյցներում էլ կան Ց. Ե. և Լ. ամսերը. Հանգերձ գուշակութեամբ Օգոյ: Մեր հասցէն въ Г. Эриванъ, А. С. Гуламирянцъ

Խմբ. Հրատ. Արտար Գալշմիրեանց

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ (Doctor of Dental Surgery of the Baltimore College)։

ՏԻԿՆ ՄԱՐՏՅԵԱՆՑ, Ձն. Եակոբի, բժշկում է ամէն տեսակ ԱՏԱՄԻ ՑԱՒԵՐ և ատամի հարկաւոր ՕՊԵՐԱՑԻԱՆԵՐԸ. Ամերիկայի ամենանոր ձեւով։ Ընդունում է միայն ԿԱՆԱՆՑ և ԵՐԵՒԱՆԵՐԻՆ 10—3 ժամը։ Լիովցով տանը, Սապօնայա և Սերգիևսկայա փողոցների անկիւնում։

13—15

ԹԷՅ *առաջին հանդէպ այս տարի չափազանց գոյնզգոյն և հաստէաս։ Այդ թէյից* **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԹԱՆՈՒԹՒՆ** *ՍՊԸ առաջված է 50,000 ֆունտ և ծախսում է 25% էժան և ամէն յատ քան թէ ուրիշ տեղ։ Օրինակ. Լաւ կոնգօ թէյ 1 ր.—1 ր. 20 կոպ., պատուական ՍԱՆՖԱ թէյ 1 ր. 40 կ., հիանալի ՄՕՆԻԿ թէյ 1 ր. 60 կ. այս թէյ ամէն տեղ ծախսում է 2 ր.—2 ր. 50 կ., գերազանց կԱՑՍԱՈՒ թէյ 1 ր. 80 կ. և ամենալաւ ֆու-չու-ֆու թէյ 2 ր. մաքուր թէյ առանց թզթի։ Նոյն տեղը սովորաբար լինում են 500 երկաթէ ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ 6 ր.—60 ր., երկաթէ ԳՐԻՉՆԵՐ ամբողջ Անգլիական համար, շոկոլատ ֆրայ, շեֆիլդի ԴԱՆԱԿՆԵՐ, վերականգնող ՄԱԿՄԱՍՏԵՐ մազերի համար, հրայանները ԴԱՄՈՒ, ԼԻՎՕԼՎԵՐՆԵՐ վերլի, ԹԱՄԲԵՐ բաներիի, կոմանի նշշլշալոյ, ԱԼԲՈՄՆԵՐ շեֆրդի կես գնով։* **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԹԱՆՈՒԹ, ԹԷՅԻ ԻՍԿ ՄԵԾ ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԼԵՐԵՅՈՒՄ** *№ 156, 157, 158, 159 և 100։* 91—100

ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԹԱՏՐՈՆ

Հինգշաբթի, դեկտեմբերի 16-ին, հայկական նոր կեպկայացումն

ՅՕԳՈՒՑ ՕՐ. ՀԱՒՓՍԻՄԻՆ

I

ԱՒԱԶԻՆ ԱՆԳԱՄ

ԲԱԽՏԱԻՈՐ ՕՐ

կամ 3 *արարուածով*

II

ԿԵՆԴԱՆԻ ՊԱՏԿԵՐ

ԴՊՐՈՑ ԵԻ ԱՐՕՐ

Անտրակտներում Թատրոնական և բաժշտախմբի ստորնոգրութեամբ

պ. ԿԱՐԱ-ՄՈՒՐԶԱՑԻ

1—3

КЁЛЕРСКАЯ
ДУШИСТАЯ ВОДА.

20—50

ՂԱՐԱԲԱՂԻ

Ա Ս Տ Ղ Ա Գ Ի Տ Ը

ՀԵՂԻՆԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՊԼԱՏՕՆ ՋՈՒԲՕՎԻ

ԹԱՐԳՄԱՆԵՑ **ԲԱՖՖԻ**

Թիֆլիսում գինն է 1 ր. 20 կ.
Թիֆլիսից դուրս . . . 1 ր. 50 կ.

Վաճառվում է

«Մշակի» խմբագրատեղը, «Կնոջ օգնական գրամատունում» Զաքարիա Դրիդորեանի «Կովկասեան գրամատունում» պ. Շահվերդեանի գրամատունում պ. պ. Շահինեանցի և Տեր-Գրիգորեանցի Ծխախոտի մագազինները։

Արդէն վաղուց մանրլի տակից գուրս եկած Տիգրան Նազարեանի հրատարակութիւնների VII գրքոյկը։

«ԳԼԼՈՑԻ ԿՂՆԱՆՈՑ ՓԼՆԸ-ՓԵՇԱԿԸ»

(Գարարագի բարբառով և նոյն կեանքից)

Հեղ. Կ. Կ. Մ. Շահնազարեանց։

Լոյս տեսաւ և վաճառվում է «Արիւրի» խմբագրատան (Мих. ул. д. № 127) և Թիֆլիսի լաւագոյն գրամատունները։

Գրքոյկին կից տպուած են Վարարագի լեզուի քերականական մի քանի յատկութիւններ, նորից բացատրութիւններ և գեղեցիկ յայտարարութիւններ։

Գինը 20 կոպեկ է։

ՄԵՐ ՖԻՐՄԱՅԻ ԹԷՅ ԳՈՐԾԱԾՈՂՆԵՐԻՑ *խնդրեմ ենք ուշադրութիւն դարձնել, որ բանկերօթների վրա անպատճառ յիշեն Կ. և Ս. տառերը։*

Եղբայրներ Կ. և Ս. ՊՕՊՕՎ *առևտրական տուն Մոսկվայի մէջ։*

7—10

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 13 Декабря 1882 года.

Типогр. Главн. Упр. Главнонач. гражд. час., Лор.-Мелик ул. каз. д.

Fonds A.R.A.M

Ռոմանյալ **1883** ՔՐԵՍՏՈՍԱԿԱՆ ՏՈՎՒԼԸ-ԴՊՐՈՒՐԻ ԳԱՉԵԹԻ

«ՄՇԱԿ»

Գաղութս ամէնքն ձեռագրութեամբ և քրէսէն, որպէսզի կարելի լինի ամէնքին գաղութի գործերից տեղեակ պահել։

Բոլոր նամակները, որոնք վերաբերում են «Մշակի» խմբագրութեան, պիտի ուղղել հետևեալ հասցէով։

Ռեդակտոր Մշակի։

*Գաղութի գործերից տեղեակ պահելու համար խնդրում ենք մեզ ուղարկել ամէն տեսակ տեղեկութիւններ, որոնք կարող են հետաքրքրական լինել

№ 233 Դեկտեմբերի 15 Հուլ.քշաբթի 1882 Դեկտեմբերի 15 Հուլ.քշաբթի № 233

ՏԱՍՆԱՄԵԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Տարեկան գինը 10 րուբլի կէս տարինը 6 րուբլի
Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Հասարակագրական գիտում են ուղղակի
Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

ՄՇԱԿ

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և մեծ օրերից)։

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով։

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ

„ՄՇԱԿ“

ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ ԼՐԱԳԻՐ

(ՏԱՍՆ ԵՒ ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ)

ԱՌԱՋԻԿԱՑ **1883** ԹԻՒՆ

կը հրատարակվի նոյն դիրքով և նոյն պրօգրամայով.

ՊՐՕԳՐԱՄ

I. ՏԵՂԱԿԱՆ ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։ II. ԱՌԱՋՆՈՐԴՈՂ ՅՕԴՈՒԱԾՆԵՐ։ III. ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Ընդհանուր յօդուածներ, Թղթակցութիւններ, լուրեր։ IV. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Ընդհանուր յօդուածներ, Թղթակցութիւններ, լուրեր։ V. ԽԱՒՌՆ ԼՈՒՐԵՐ։ VI. ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։ VII. ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ Գեղիւսուն, վէպեր, ինքնուրոյն և թարգմանական յօդուածներ գիտութեան ամեն ճիւղերից, Թղթակցութիւններ։ VIII. ՅԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆ։ Տարեկան 10 րուբլի, վեց ամսվայ 6 րուբլի, իւրաքանչիւր ամսվայ 1 րուբլի։
ՀԱՏՈՒԿ համարները 5 կոպէկ։
ՀԱՍՑԻՆ։ *Тифлисъ, редакція «Мшакъ.»*

Խմբագիր—Հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐՇՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

*Մի տպագրի համբառ։—*ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ *Նամակ Խմբագրին։ Նկարին լուրեր։—*ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։ — ՅԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ *Նամակ Ախալքալաքից։*

ՄԻ ՈՒՐԱԽԱԼԻ ՀԱՄԲԱՒ

—

Մի քանի օր սրանից առաջ հեռագիրը բերեց մեզ մի լուր, որ ուրախութեամբ լցրեց իւրաքանչիւր Հայի սիրտը. դա ներս վաթսնական կրկին Ս. Պօլսի Հայոց պատրիարք նշանակվելն էր։

Նախապէս վերահաստատվեցաւ պատրիարք Սուլթանի կամքով։ Յայտնի է նոյնպէս, որ նախկին հրաժարվեց պատրիարքութենից, որովհետև թիւրքիան չէր կատարում իր խոստումը վերանորոգութիւնները մտցնելու Ադրեանոպոլսում։

Ինչպէս երևում է միր թղթակից Հայկական նամակից, թիւրքիայ կառավարութիւնը խոստանում է այժմ պատրիարքին՝ անյապաղ մտցնել բարենորոգութիւններ Ադրեանոպոլսում։

Այժմ երբ նախկին կրկին Ս. Պօլսի պատրիարքն է, ամենայարմար րոպէն է նայել նրա անցեալի վրա, անցեալ հայեացք դցել այդ հանգրուանի մարդու դործունէութեան վրա և առհասարակ յիշել մի քանի բնաւորութեան առանձնայատկութիւններ նախկին պատրիարքի։

Նախ և առաջ պէտք է ասել որ թիւրքիայ Հայաստանի, կամ ինչպէս երևոյթները այդ երկիրը անուանում են, Արմենիայի բարեկարգութեան խնդիրը՝ անընդունակ է ներքին պատրիարքի անձնաւորութիւնից։

Բայց Ս. Պօլսի այժմեան պատրիարքը ոչ թէ միայն այդ պատճառով առաջին է մեծ ժողովրդականութիւն Հայերի մէջ, ամբողջ ազգի մէջ, մէնք աւելի կասենք՝ Փոքր-Ասիայի բոլոր քրիստոնեայ տգիերի մէջ,—նրա սեռը որպէս մարդ, վերին աստիճանի ազնիւ է, նա հռոմեա բարք ու վարքի մարդ է, ասկաւագէտ է, ապրում է ոչ թէ միայն հանճար, բայց նոյն իսկ չքաւոր կիրքով։ Իրան անձնասէր ուղղութեամբ փոդերը, որոնք Հանդամանագիտութեամբ են ժողովուած, նա անմիջապէս տալիս է կամ „Մխայեան ընկերութեանը“ կամ մի որ և է այլ հիմնարկութեան, ասելով. „ես ազգասէր էլ կարող եմ ազգին, ես սոփոր եմ ազգին ազգասիրութեանը։“

Նախապէս, որպէս Հոգևոր կառավարիչ, վերին աստիճանի անշահասէր մարդ է. նա երբէք իրան չի թոյլ տայ մի որ և է անազնիւ գործ դործել, իր պատուին մի որ և է արատ դցող վարմունք յանձն առնել. նա, դիցուք, երբէք իրան չի թոյլ տայ, չի համաձայնվի մի առաջարկութիւն փոդով քահանայ ձեռնադրել, երբէք իրան չի սեփականացնի ազգային կամ եկեղեցական փոդերի կօպէկն անգամ, իր պատիւը միշտ այնքան բարձր պահել դիտէ, որ երբէք իրան չէր թոյլ տայ իր թշնամիներին ոչնչացնելու համար, նրանց դէմ որ և է սուտ և անարժան միջոց դործ դնելու։

Յայտնի է, թէ քանի անգամ Ս. Պօլսի թէ թիւրքայ և թէ Հայոց լրագրներում և նոյն իսկ մեր „Մշակ“ լրագրին էլ ամենախիտ կերպով յարձակված են նրա դէմ։ Բայց այս վերջին Հոդին երբէք իրան չէր թոյլ տայ թիւրքայ կառավարութեանը մտնելու իր անձի համար անտեղի լրագրներում։

Երբ այս կամ այն գործի համար գումարներ էին հարկաւոր, նախկին երբէք չէր ընկնում ինքնագլուխ հանգանակութիւններ իր անունով ու փոդեր չէր պահում իր մասնաւոր դանձարանում, այլ անմիջապէս աշխատում էր կազմել հասարակութեան միջից մի ընկերութիւն, որ ինքն յանձն էր առնում իր պատասխանատուութեամբ այս կամ այն դրամական հանգանակութիւն։

Այսպէս նրա ժամանակ կազմվեցան Ս. Պօլսում մի քանի ընկերութիւններ։ Իսկ ինքն նախկին միշտ ազգասէր էր մնում։ Նա կարող էր, այո՛, իր դիրքից օգուտ քաղել, կարող էր շահվել. եթէ ուզենար կարող էր գումարները հազարներով հաւաքել այլ և այլ պատրուակներով։ Բայց երբէք նախկին որ և է պատրուակով փող հաւաքած չէ ազդից իր մասնաւոր պէտքերի համար, կամ այս ու այն երկրորդական նպատակին դործ դնելու համար, կամ իր մօտիկ ու հեռաւոր ազգականների մէջ բաժանելու համար։ Ս. Նախկին համառօտ բարքի և վերին աստիճանի բարոյական մարդ է. նա նրբութեան հաշիւներում ազնիւ և խոհական մարդ է։ Թէլքի, ուսման ու կրթութեան կողմից վարժապետական կատարեալ լուսաւորված եւրոպացի է։ Նա որպէս արդար մարդ այն աստիճան մեծ ժողովրդականութիւն ունի առհասարակ, որ, օրինակի համար, Փոքր-Ասիայում պատահող այլ և այլ հարատահարութիւնների ժամանակ նրան խնդիրքով դիմում էին, կառավարութիւնից պաշտպանութիւն խնդրելու համար, ոչ թէ միայն նրա հոգևոր հօտին պատկանող հայլուսաւորչականները, բայց և հայ-բողոքականներն ու հայ-կաթոլիկները։ Այդ բանական չէ. պատահել է որ նախկին խնդիրքներով դիմել են Փոքր-Ասիայի կամ Հայաստանի տարի-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՆԱՄԱԿ ԱԽԱԼՔԱԼԱՔԻՑ

—

Դեկտեմբերի 8-ին

«Մեղու Հայաստանի» լրագրի 122 և 123 համարների բանասիրական բաժնում, Ց. Վ. Մ. առթիվ, «Մեղուի» և «Մշակի» մէջ շարունակվող բանակռիւ առթիւ վերնագրով մի երկար յօդուած է տպված, որ մասամբ իրր թէ քննադատութիւն է «Մշակի» նախկին տարվայ № 199-ի մէջ «Մի կարևոր հարց» վերնագրով իմ յօդուածին։ Թէև իմ յօդուածի նպատակը արդէն էր, բայց պարոն «Մեղուի» Խմբագիրը իրաւունք համարեցաւ պատասխանել Ս. յօդուածագրին։

Ներողութիւն ազնիւ Խմբագիրից, կարդալով վերի դրածը՝ պէտք է առաջ քան յօդուածի բուն նպատակը, մասամբ թէ ինչ չարժանութիւններից ստիպված, կամ ինչ մտքով է դրված եղել այս կամ այն յօդուածը, ապա թէ ոչ ինչ էր նշանակել ամբողջ յօդուածից միայն մի երկու պարբերութիւններ, բաւական վեր առնել և նրանց մասի վրայ խօսելու չունենալով աշխատել աղճատել հարցը։

Իմ յօդուածի միտքը եղել է ցոյց տալ՝ թէ մենք, հայ-լուսաւորչականներս հաւատնելով մեր հոգևորականութեան, գրկում ենք մեզ մեր եկեղեցու գիրկը, այլ

եւ առաջ խոստանում ենք այն վէրքը՝ որ մեր և նրանց մէջ տիրող հոգեւոր հանգամանքների չհոգալու առաջ է եկել, թէ այդպէս վարվելով մենք ապագայում ոչ մի օրինակ քերել մեր աչքի առաջ կառավարող, առաջ պետութեան փոքրերը՝ ազգութիւնները մասնելու, չը նայելով որ յայտնի է թէ դրանք արդեն մոլեգնած, յաճախ են իրանց կրօնական հանդամանքների մէջ։ Այժմ այդ բանը կրկնելով, ես հարց եմ առաջադրում Ս. Ց. Վ-ին և նրան ազդակցող «Մեղուի» խմբագրութեանը՝ արդեօք Լուսաւորչի պատգամն անձինք առնել քէն են հանդամանում այդ իրողութը ինչպէս անարգելու, քան Ս. յօդուածագիրը և նրա համախոհները։ Անցեալ դարերի պատմութիւնից մենք պէտք է դասեր առնենք, իսկ դա մեզ ցոյց է տալիս, որ հաւատքը բոլորովին հակատակ հետևանքների է հասցնում դործադրողներին։

Ս. յօդուածագիրը ասում է իրր թէ մենք միայն հայ-լուսաւորչականներին ենք մեղադրում կրօնական անհանդիստութեան մէջ (յօդուածագրի ասելով դա նոր բան է, այն, նոր է, մանրն չորս պատերից երբէք դուրս չեկած և իրանին կեանքի հետ անծանօթ մարդկանց համար, եթէ ոչ Ս. ասորը պէտք է գիտնար, որ նոյնիսկ XIX դարում այդ դաւանարար լուսաւորեալ երկրներում բնդհանրացած է և ոչ որի համար նոր չէ)։

Մեր յօդուածը ծայրէ ի ծայր կարդացողը կը տեսնէ, որ մենք մեր լուսաւորչականներին մեղադրում ենք նրա համար, որ սրանք են կազմում հայութեան առաջապահ մասը և տակից չատ հեռու

են այլազգեան հայերից։ Պէտք է առելացնել, որ այդպիսի մեղադրանքը մենք՝ բացառապէս լուսաւորչականների վրա չենք բարձում, այլ և այլազգեան հայերի վրա նոյնպէս։

Այդ իսկ պատճառով մենք ասում էինք, որ նոգևոր պատասխանատուների պատկանող հայերին մեծագոյն մասնեակը փոխադարձաբար և տակաւ առ տակաւ սկսել է կատարելի և ոչ միանգամից, որ անհնար է, ի նկատի ունենալով պատմական հայերի մէջ գործերի ընթացքում, մոլեգնած քաղաքական հնչեների և փոդոպտանների ազդեցութեան տակ արհամարհած առելութիւնը։

Ս. յօդուածագիրը մեղադրում է քաղաքական քաղաքներին թէ դրանք հայկական եկեղեցին՝ կրաւնուն, եկեղեցական անօթներն՝ կուռք են անուանում և այլն։ Մենք չենք կարծում թէ ամեն մի հայ-լուսաւորչական քարոզիչ անխորհուրդ խոսք է ասլիս իրան այդպիսի հայհոյանքներ արտասանել, բայց եթէ այդ այդպէս էլ լինի, մենք պէտք է ասենք որ մեր խոսքը մոլեգնած հոգեւորականների մասին չէ, առհասարակ, այլ ժողովրդի, որ իր մոլեգնած հովիւից դրդռված է եղբայրասպանութեան գործելու։

Թող ինչ ասի Ս. ասորը ասել, որ բոլոր յանդգնութի մեծ մասը բնակում է երկու կողմերի հոգեւորականաց վրա, որոնք մոլեգնաբար ամբոխին վատ բնազդումները դրգռում են։

Մեր հոգևորականաց մասին պէտք է ասեմ, որ դրանք ոչ միայն քրիստոնէական ներողամտութեամբ չեն խրատում իրանց ժողովրդին մոլեգնելուց կեղտով վարվել այլազգեան հայերի հետ,

այլ լուսաւորութեան այդ գաղափարը բնդհանրացնելու ամեն ջանքերը խափանելու էլ յայտնի և գաղտնի ձգտումներ են անում... Բայց դրանից դրանք դրգռում են ժողովրդին սրբան կարելի է հալածել հայ-բողոքականներին և այդ պատճառով յաճախում են ամէն տեսակ ամբոխի ինքնագործութիւնները (самосудъ), որոնք պարբերաբար սկսել են կրկնվել գաւառներում։ Մեզ հասար այժմ պարզ է թէ ինչն հայ-լուսաւորչականները՝ մանաւանդ Ս. քաղաքի բնակիչները հալածում են հայ-բողոքականներին, քանի որ Ս. ասորը այդպիսի բարեպաշտական բնութիւններ «ժողովրդի իրաւացի պաշտպան» է անուանում։ Ես այդ խօսքերը ասում է Քրիստոսի պաշտօնեան, Քրիստոս՝ որ ներողամտութիւն և անձնուրացութիւն էր քարոզում։

Ս. ասորը պիտատրակէս խօսում է եկեղեցու պարզութեան վրա և ասում է առաջարկում թէ ինչումն է կայանում լուսաւորչական եկեղեցու պարզութիւնը, որին պէտք է վերադնել մեր հայկ. եկեղեցին։

Թէև իսկապէս այդ հարցը մեր յօդուածի մէջ երկրորդական տեղն էր բռնում, բայց և այնպէս մենք մի քանի խօսք կասենք մեր միտքը պարզաբանելու համար։ Աստիճանական առաքելական եկեղեցու, ինչպէս և նախնի լուսաւորչական եկեղեցու մէջ, պիտատրը տեղը ասած է եղել կենդանի խօսքին, իսկ գիտուն յոյն և լատին եկեղեցիների ազդեցութեանց տակ, տակաւ առ տակաւ կենդանի խօսքը տեղի է տուել ընթերցանութեանը (չասացել են չարականների երգերը,

Fonds A.R.A.M

նելը, յոյները, եզիդիները, նոյն իսկ Թիւրքերը։ Ա.յդպիսով, Ներսիսի, այդ ասպնդաւոր և արդար մարդու շնորհով, Կ. Պոլսի Հայոց պատրիարքարանը դարձել էր մի ժամանակ Թիւրքիայի, կամ աւելի լաւ է ասել Փորթ-Ախայի համար, ոչ թէ Հայոց, այլ ընդհանուր քրիստոնէական պատրիարքարան։ Եւ իսօք կար արդէն որ Թիւրքիայի Հայերը ինչ գաւառներում և պահանջին՝ բառացիական, բողբոքական կամ կաթոլիկ, իրանց քաղաքական հարցերում պէտք է ենթարկվէին Հայոց պատրիարքի իրաւասութեանը, իսկ իրանց կրօնական գործերը պէտք է, ի հարկէ, առանձին պէս իւրաքանչիւրը իր համար ջոկ ջոկ վարէին։ Այդ անսակ միտք կարող էր իրագործվել ի հարկէ, միմիայն Ներսէսի պէս մի ժողովրդական և ամէնքից սիրված պատրիարքի օրով։

Բացի սրանից Ներսէսը հասկացել է որ կրօնական լինել չէ նշանակում անպատճառ կղերական լինել, նա հասկացել է որ մի հին եկեղեցի ևթէ ուզում է մրցել այլ և այլ նոր աղանդների հետ և յաղթել նրանց, նա չը պէտք է հալածի նրանց, որովհետև դրանով միայն կը պայրացնի ապստամբորդներին և կը շատացնի նրանց թիւը։

Կարելի է հոգևորական լինել, բայց նախապաշարված և մոլեռանդ չը լինել։ Կարելի է հոգևորական լինել, բայց լուսաւորված մարդ լինել։

Ներսէսը իսկ և իսկ այդ սեռակ անձնաւորութիւն է։ Նա հոգևորական է, բայց լուսաւորված է։

Մեզ համար մի և նոյն է ինչ դասակարգին պատկանում է մարդը։ Բայց երբ որ նա լուսաւորված է, մենք չենք կարող ամբողջ սրտից չը համակրել նրան, չենք կարող անկեղծ կերպով չը յարգել նրան։

Գ. Ա.

ՆԵՐՍԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԹՄԲԱԳՐԻՆ

—

Թաթուամ, 8 դեկտեմբերի

Կարգադրի ձեր պատուական լրագրի № 219 ներքին լուրերի մէջ Ձիմնավալի օրիորդաց ուսումնարանի մասին մի քանի տեղեկութիւններ։ Ի միջի այլոց պ. լրատուն ասում է, որ Ձիմնավալի ուսումնարանը տարեկան 1.200 րուբլի եկամուտ ունէր։ Հարցը պարզելու համար ևէ ինչից է գոյանում այդ գումարը, անկարող չեմ համարում պարտականութեան կատարելու համար, ծանուցանել, որ Ձիմնավալի եկեղեցու երեցփոխան էր, վեց տարվայ պաշտօնավարութեան հաշիւը, պատասխան լրագրիդ միջոցով ընթերցող հասարակութեան ներկայացնելու, ազատ մնալու համար այս ամէնից որ և իցէ անտեղի վիրաւորմունքից։

Հանգուցեալ հայրս, Յովհաննէս Աստխատեան Մեքսիմովիչը, 1876 ամի սեպտեմբերի 9-ից մինչև նոյեմբերի 9-ը այս տարի յուլիսի սկզբից, վարից Ձիմնավալի ս. Աստուածածնի երեցփոխ պաշտօնը, և իր պաշտօնավարութեան հաշիւը տարուց տարի կանոնաւորապէս գործակալի միջոցով ներկայացրել է հոգևոր իշխանութեան։

Ինչպէս հաշտատոհանիներից երևում է, երբ եկեղեցական պաշտօնը յանձնել են հօրս, եկեղեցին պատասխանի ոչինչ պրամ չէ ունեցել, այլ 781 րուբլի մուրհակագիրներ և պանձոլէն, իսկ եկեղեցու մոմի օգուտներից ընդամէնը հոգել է տարեկան 120 րուբլի, այնուհետև հօրս հանդուրժողութեամբ, կապալով տալով, վեց տարվայ ընթացքում հաւաքուել միևչև 1.010 րուբլու, որը յատկացրեց տեղական ուսումնարանին, միևչև անցած ամառ պահելով եկեղեցին ուսումնարանից։ Հանուած հօրս պահած հաշիւներին Ձիմնավալի եկեղեցին վեց տարվայ ընթացքում ևկամուտ է ունեցել 5.522 րուբլի 60 կոպէկ, իսկ ծախք 5.183 ր. 50 կ. այժմ մնացորդ ունի թէ պատրաստի և թէ ապառիկ գումարը 339 րուբլի 10 կոպէկ, նամանաւանդ 800 րուբլի արժողութեամբ անչարժ կալուածք, այն է մէկ կրպակ, երկու սենեակ 1880 թիւն առնված և մի այլ սենեակ յարդելի Մարտիրոսեանցից նուիրած։ Եկեղեցին ունի նաև բազմաթիւ եկեղեցական սեռակ, որոնք առնված են հօրս ձեռքով. սորա յանձնած եմ գործակալին։ Յանկացողը մի առ մի կարող է տեսնել նրա մօտ։

Ուսոի սպեղանա լրագրի միջոցով խնդրում եմ Ձիմնավալի նախկին երեցփոխից, որ հետևի այն ուղղութեան և միջոցներին, որին դիմել է հայրս։ Առանց պատասխանատուութեան ոչ եկեղեցին կարող է պայծառանայ և ոչ ուսումնարանը կարող է դոյութիւն ունենալ։

Միքայէլ Մէրտինեանց

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

«Московск. Телеграфъ» լրագրում կարդում ենք հետևեալը։ Ֆինլանդական լրագիրները հրատարակել են մի հրաւէր Ֆինլանդական ազգին մասնակցել բարձրադին թոյլ տուած սուտպրուտեանը հանդուցեալ կայսր Ալէքսանդր II-ի արձանը Հելսինգֆորսում կանգնեցնելու համար։ Հրաւէրի մէջ ասված է որ հանդուցեալ կայսրը վերածնութիւն տուաց Ֆինլանդիայի ինքնավարութեանը և յարգելով երկրի օրէնքների սրբութիւնը, մի և նոյն ժամանակ վերցրեց երկրի միջից հատուկական տարակուսութիւնները երկրի երկու տիրապետող լեզուների մէջ, վերջապէս ազգային ներկայացչութեան միջոցով նպաստեց երկրի բարեկեցութեան զարգացմանը։

—

«Вѣстникъ Европы» ամսագրի վերջին տետրակում հրատարակված է տաղանդաւոր ռուս հեղինակ Տուրգենեվի փոքրիկ գրուածների չորքը «Стихи въ прозѣ» վերնագրով։ Ոչքան խորամանկութիւն, կեանք և ճշմարտութիւն կայ այդ փոքրիկ գրուածների մէջ։

—

Լրագիրները հաղորդում են որ Տուրգենեվ կըրկին հիւանդացել է և այս տարի գարձեալ մնալու է Եւրոպայում, իր հիւանդութեան պատճառով չը կարողանալով վերադառնալ Ռուսաստան։

—

Մայրաքաղաքի լրագիրները հաղորդում են որ եկող 1883 թիւն լացվելու է Ս. Պետերբուրգում ֆոտոգրաֆիական հանդէս։

—

Մեզ հաղորդում են շատ վերջի գիպից հետևեալ անցքի մասին։ «Մի քանի թաղրեր, որոնց հետ և մի հայ, գնում են գիւղի բնակիչների մէկից գաղութ ձեռք անելու։ Տան տէրը գիշերը պրամ ձայներ լսելով, տանից դուրս է վազում և տեսնում «ով ես»։ Պատասխանը խօսքով չէ լինում, այլ որով, այսինքն խնդրելով տան տիրոջ բուդի մէջ։ Վիրաւորվալը քաջութեամբ յարձակվում է թաղր հակառակորդի վրա և այնպիսի սաստիկ ուժով հարուած է տալիս նրան, որ նրա ձեռքից խնդրալը գուրս է պրծնում, իսկ ինքն վռազում է գետնի վրա։ Տան տէրը անմիջապէս օգնութիւն է կանչում և թէպէտ ասպատկների մեծ մասը փախչում է, բայց մէկին բռնում են և տեղում են նրան անասնի իր մեացած ընկերների անունները»։

—

Մեզ պրում են Գյումբացից հետևեալը։ «Մեր քաղաքը տասղջութեան կողմից բաւական աջող հանդամանքների մէջ է գտնվում։ Քաղաքը երեք կողմից շրջապատված է գեղեցիկ այգիներով, չորրորդ կողմից անցնում է գետը, որ խառնվելով Սամուրի հետ, թափվում է Կասպից ծովը։ Անմահան կողմից բարձրանում է կոմկատան սարերի շղթայի Շահ-Ցաղ ձիւղը։ Ցնտրանը աքանչելի է։ Մեզանում կլիման բաւական է և առողջարար, ջուրը քաղցր ու առողջարար, հողը շատ պտղաբեր է, ուստի ժողովուրդը առնն սարի մեծ առատութեամբ առնն տեսակ բերքեր է տանում։ Վերջին տարիներում այստեղ բնդարձակ մշակութիւն էր գտել տորոնը, բայց աւելորդ տաքի նախ գանվելով, 1873 թիւն տորոնը վերջնականապէս բնկաւ, մեծ հետևանքներ պատճառելով տորոնատերերին։ Թէպէտ ալիսպարիի յայտնվելուց առաջ տորոնատերերից շատերը շահվել էին արդէն, բայց այդ իրանց աշխատած փողերը վատնեցին։ Այժմ առնն մէնի բերանից լսում է տնտեսականութիւն և գանգատ իրանց դրութիւնից։ Բայց չը նայելով այդ շատերի հանգամանքներին, այնու առնենայնիւ, նրանք չեսայլ ծախսերից զարձեալ յետ չեն մնում»։

—

ԱԽԱԼՑԽԱՅԻՑ մեզ պրում են։ «Ախալցխայում օրերը պարզ են լինում։ Մթներները բաւական խոնաւ գետ են մառնավում մնդամսում»։

—

Մեզ հաղորդում են հետևեալը։ «Մօտ օրերում Խզմիր-Մառնայում մի երկրագործ գաշտում իր արտ մառելիս, գտել է քարերի մի չարք, որոնց դից հանած են բաւական քանակութեամբ քառանկիներ արբատաչ քարեր։ Ասում են որ այս քարերի վրա նչմարվում են անծանօթ գրեր»։

—

ՄՕՍԿՎԱՑԻՑ ուսանող Ն. Արբելանց խնդրում է մեզ տպել հետևեալը։ «Մօսկվայի հայ ուսանողները տասան սպ. Մինայ Խմանիչ Միլոթովից 200 րուբլ և Ալէքսանդր Խմանիչ Միլոթովից 50 րուբլ հայ չքաւոր ուսանողներին օժանդակելու համար։ Նոյնպէս ուսանողները տասան սպ. Գ. Սունդուկեանից նրա աշխատութիւններից «Խաթարաս», «Պէպօ» և «Քանդած օջախ» երկու երկու օրինակ։ Ուսոի իմ ընկերակիցների կողմից քաղցր պարտաւորութիւն է պրած իմ վերատյանելու հրատարակած Մոսկվայի հայ ուսանողութեան խորին շնորհակալութիւնը յայտնելի նուիրատուներին։ Ուսանողութիւնը յարգում է հանճարեղ հեղինակներին, տեսնելով հայ հասարակութեան կողմից ջերմ համակրութիւն դէպի ուսանողութեան կարիքները. նա համոզված է որ վերոյիշեալ յարգելի նուիրատուները օրինակը կը գանի շատ հետևորդներ հայ հասարակութեան մէջ»։

—

ԲԱԳՈՒԻՑ մեզ պրում են։ «Այսօր, դեկտեմբերի 7-ին, տասս այստեղ Կաթողիկոսի մահուան լուրը։ Բարեպաշտ ժողովուրդը սրտի ցաւով յիշելով Շիր հոգևոր հօր մասին, խորհուրդ ունացած աճիւռի հանդատան, այժմից ժամանդ ճանապարհում է միայն Ղեղեսիա։ Իսկ ամէնք յիշում են Թրխմանեան ազնուականը»։

—

Բագուից մեզ հաղորդում են որ այդտեղ էլ ինչպէս կովկասեան և անդրկովկասեան երկրի միւս տեղերում, այս տարի ցրտերը վատ չեն ընկնելու։

—

ՋԱԼԱԼ-ՕՂԼՈՒՑ մեզ հաղորդում են հետևեալ տեղեկութիւնը։ «Դեկտեմբերի 6-ին Ջալալ-Օղլու հայոց դպրոցը փակվեցաւ։ Պ. պ. ուսուցիչները առնիկ չէին սատնում։ Այժմ մեծ աղմուկ կայ հասարակութեան, հոգաբարձութեան և ուսուցիչների գանատան հաշիւների պատճառով։ Շատ ցաւալի է տեսնել այդ պրութեան մէջ ուսումնարանական գործը։ Այս կէտի վրա հրատիրում ենք

մաղթանքները և այլն). իսկ այդ բնթերցանութեան գրաքար լեզուն Ն. տպրքի ասելով թէ էն «... րոլորի համար էլ միապէս հասկանալի է իրրև մայր լեզու, որին ականջնելու սովոր է մանկութիւնից», բայց նթէ այդ «բոլորը» միայն վաղարշապատի ուսանողներն են, այն ժամանակ ոչինչ չունենք ասելու, իսկ նթէ ժողովուրդն է, այն ժամանակ չատ և չատ սխալ է։ Ամիսը 1.000 մարդուց հազիւ 5-ը կարող է հասկանալ եկեղեցու ասացուածքները (խօսքս գիւղական ժողովրդեան չէ վերաբերում, որովհետև այդ բացատրութիւններն էլ դժուար թէ լինեն), իսկ մնացածները ոչինչ չեն հասկանում և միայն երրորդութեան, Քրիստոսի անուններն լսելիս մնդհանրապէս խաչակնքվում են։ Ուրեմն նթէ տպրքը ժողովրդի միայն մի անչնչան մասի համար հասկանալի են, այդպիսի դէպքում անհրաժեշտ հարկաւորութիւն կայ հոգևոր հովիւների վրա, քարոզի միջոցով հասկանալի կացուցանել ժողովրդին տպրը գրոց իմաստները։ Շատ են պրիւոք մնդամսում մարդիկ, որոնք—ամաչելով պէտք է խոստովանինք, չը գիտեն քրիստոնէին գիտնալու կրօնական ամենատարրական սկզբունքները։ Երրորդութեան, կամ եօթն խորհրդոց կամ աւելի հասարակ հարցերի մասին մի հարցնելիր մնել դրութեան մէջ է գտնում մեր հայրն, հասկանում է արդեօք նա այն ազօթքի—Հայր մերի—իմաստը, որին նա օրը մի քանի անգամ ասում է վերկենալիս, հաց ուտելիս, քնելիս և այլն,—դժուարանալ ոչ։

Եկեղեցին հասակաւորների համար ուսումնարան է լինելու—իմ կարծիքով, որտեղ պէտք է ասանայ ժողովրդը բնթերական կրթութիւն։

Այդ իսկ պատճառով մենք մեծ նշանակութիւն ենք տալիս կենդանի խօսքին և դրանով ենք բացատրում այն երևոյթը, որ հայ բողոքականները ամենայնտին դրեթէ ցրվեցր մի քանի կրօնական հարցերի վերաբերութեամբ կարող է խօսքն պրտորել մի քանի երիտասարդների միտքը—որի պատճառով էլ հ. Պետրոսեանցը ի գատաղմութիւն մեր եկեղեցու ասել իր առաջին քարոզը ապրիլի 25-ին, որի մէջ մի առ մի յիշեց բողոքականների առարկութիւնները և մեր ասելիք պատասխանը նրանց առածների դէմ և որի մասին յօդուածիս երկարութեան պատճառով չը կարողացայ մանրամասն յիշել, բայց և այնպէս առած էր, որ հայր քարոզիչը ցոյց առել հ. բողոքական եկեղեցու պակասութիւնները, թէև դրա մասին հ. յօդուածագիրը ոչինչ չէ յիշում, այլ միայն առնն առարկայ ևս գոյնով տեսնողներին յառաջ տանելու սպատրութեամբ վեր է առել միայն իր համար հարկաւորեալ կտորները, որոնք իր կարծիքով կարող էին քարոզչին և յօդուածագրին բողոքականների գործը անուանելու միջոցը տալ։ Ես յիրաւի, ծիծաղելի չէր լինի նթէ մի զօրավար պատերազմի նախօրեակին, որ իր հակառակորդը զինաւորված է եւրոպական նորագոյն վէնթերով, վեր առնէր զինաւորել իր զօրքերը պատմական նետ ու աղեղով և առնէր նրանց կուի դաշտը։ Վախճանը դժուար չէր գուշակել։ Այդպէս էլ հարկաւոր էր, որ մեր հոգևոր հայրերը, հաւատար զէնք տային մեր ժողովրդի ձեռքը ուսար քարոզիչների պատրանքներին ընդդիմանալու համար։ Իսկ առանց քարոզելու քրիստոնեան չէ կարող կատարեալ հաւատացեալ համարվել, ինչպէս առաքեալը ասում է. «Ջիարդ հաւատացեալն, որում ոչ լսուն, կամ զիարդ լսիցեն առանց ուրուք քարոզելոյ» (Հռոմ. գլ. ժ. 14։)—ինչպէս կարող են հաւատալ նրան ինչ որ չեն լսել, կամ ինչպէս լսեն առանց մէկի քարոզելուն։ Գայտնութիւն բանից դուց լուսաւորէ և խնամատարն առնէ զ'ուղայս (Առակ. Ճժը.։) ասում է Դաւիթ Մարգարէն։ Երթայք յարմարէ ամենայն և քարոզեցէք զաւետարանն ամենայն արարածոց—ասում է Աւետարանը (Մարկ. գլ. ժգ. 15)։ Իսկ այդ քարոզութիւնը առաքեալները պարզ է, որ բերանացի էին անում և ոչ կարդում։

Դարանով ես ի հարկէ չեմ ուզում ասել թէ մեր հայկական եկեղեցում բոլորովին քարոզ չը կայ, ոչ, այլ որ այդ առաջնակարգ կրօնական հարկաւորութիւնը յետին կարգերից մէկն է տուած մեր եկեղեցում, և այդ պատճառով էլ մնդամսում նախապատրաստված քարոզիչներ չունենք, իսկ ուհնցածներից մեծ մասի հասկացողութիւնը մազ կամարջից ու կպրճ կարասից այն կողմ չէ անցնում։։ Եւ ի հարկէ ինչպէս պէտք է քարոզել քահանան, երբ բան մեծի մասին նրանից առնի բարձր զարգացում ունի այն հօտը՝ որին հովուելու է կոչված քահանան։

Նախնի լուսաւորչական եկեղեցու պարզութիւնից չնզվելու մի օրինակն էլ ինքը հ. Յ. է ցոյց տալիս. նա ասում է թէ սկզբում մեր եկեղեցում չը կան եղել թիթեղների վրա նկարած պատկերներ և թէ այժմ միայն մեր եկեղեցին «լի ջնջել է» դրանց ընդունել, որովհետև նուիրողը ինքը, հազարին է։։ Կը նշանակէ մեր եկեղեցին մի ազգային, մի ազգի՝ իսկիրը չը կատարելու համար «լի ջնջել է» այդպիսի նորմաժութիւններ անելու։ Պա արդէն շատ լրջիկ պաշտպանութիւն է ձեր կողմից հ. Յ։

Զր գիտեմ որտեղից առած հ. յօդուածագիրը կարծում է թէ մենք հակառակ ենք վարդանի, Մեսրոպի, Լուսաւորչի և այլն սրբոց, ազգային եկեղեցական ասներն կատարելուն, և մի չարիան է կարդում թէ ինչ բանով պրանչից առնիքին պատրաստի ենք. բայց ինչի նա չէ կարդացել եմ յօդուածի այն տեղը, որտեղ ասված է թէ հ. Պետ. ինչպէս յիշեցրեց ժողովրդին յիշեալ առրերի փոխնրէն յօդուած ազգի և եկեղեցոյ, որի հետ նթէ համաձայն չը լինէին, յօդուածոն կը յիշէին։ Թող գիտնայ հ. Յ. վ. Մ., որ մենք չատ լաւ գիտենք՝ թէ որքան պաշտելի են վարդանանց, Գևոնդեանց, Սահակ Պարթևի, Ներսէսի, Մեսրոպի և այլ ազգային գործիչների յիշատակը։ Մի տեղ էլ հ. յօդուածագիրը զարմանք է յայտնում, որ մենք հայկական եկեղեցին ազատասիրտ ենք գտել և մի և նոյն ժամանակ գրել ենք «Մշակի» 199 համարում տպված յօդուածը. զարմանք կանենք, որ հայկական եկեղեցին, այո, չատ ազատասիրտ է, բայց մոլեռանդ հոգևորականներ չը հանանալով այդ եկեղեցու սկզբունքը, երբեմն հակառակ գրան են վարվում։ Մուսայ ասելը, որ Սուրբ Գրքի աշխարհաբար թարգմանելին էլ եկեղեցին նախնի պարզութեանը վերադարձը

Fonds A.R.A.M

քեմական վերաուռչի ուշադրութիւնը։ Դպրոցի վակման մասին մանրամասնութիւնները յետոյ կը հաղորդենք։»

—

ՄՕՋԻՈԿԻՑ մեզ գրում են։ «Դեկտեմբերի 5-ին, կիրակի օր, մեր քաղաքում կայացաւ հայոց բարեգործական ընկերութեան ընդհանուր ժողով։ Մանրամասնութիւնները մի այլ անգամ։»

—

ԱԽԱԼՔԱԼԱՔԻՑ մեղ հաղորդում են հետևեալը։ «Անցեալ շաբթին այստեղից գնաց բոլորովին առողջ զառաւորտ ալ. Թրօզդով։ Նրա տեղ դեռ ոչ ոք նշանակված։ Պաշտօնակատար զառաւորտի ալ. Հազարապետեանն է։ Մեր հատարակութեան գանգատները հանճարոյն ալ. զառաւորտեան կարգադրութեամբ հնազանդած է իր պաշտօնից շինական հատարակութեան ամենամեծ։ Գիւղացիները զանգատում էին ամեուսորի վրա նրա հանդէպ, որ սա զառաւորտի գործն անչափ շռայլ ծախսեր էր անել իր իշխանութեան պատճառը. հանձարոյն, ծախսեր, որոնք գիւղի նիհարական միջոցներից վեր էին։ Այդ պատճառով ալ. Թրօզդով իրանից վեր եղած ծառայողներից 114 րուբլի փող վճարեց դիւղացիներին։»

—

Մեզ գրում են հետևեալը։ «Մեր ՇՈՒԼԱՎԿԻՐ կարելի է ասդէն գիւղաքաղաք անուանել, որովհետև 1000 տուն բնակիչ ունի, որոնցից 900 տուն հայ-լուսաւորչականներ են, իսկ մնացեալները ալլադիներ, դիսատրապէս հրէաներ։ Խրթրտնչիլը մարդ, աչքի առաջ ունենալով բնակիչների այս բազմութիւնը, կը հաւատայի անշուշտ, որ տեղական ժողովրդոյ կրթասիրութեան դառաւական բժշկի թէև գիւղապէս ևս այս բաներ կասեն, բայց միշտ հետս կը տանէին կառաւելուց, որովհետև առանկ փախչում են առաւելոյց ծախսերից։ Ըր նայելով այսանդի պայծառ և կենդանարար օդին, դարձեալ մեռնողներ կնում են, այն էլ այնպիսի առողջներից, որոնց մասին երբ լսում էք, զարմանում էք ու ապշած էք մնում։ Պատահում է որ մէկը լուսապիական քնով էր քնած, իսկ նրան տնջելալ կարծելով, թաղում են։ Մեր գառաւում անհրաժեշտութիւն կայ մի մանագէտ բժշկի։»

—

ՂՈՒԲԱՅԻՑ մեզ գրում են։ «Տեղիս ազգային դպրոցը հետզհետէ սուաջադիմութեան քայլեր է անում։ Լսում ենք որ հոգաբարձու ալ. Արիստոմեան դպրոցի դահլիճում, դպրոցի տուսիչների օգնութեամբ, դիսատրութիւն ունի դրականական երեկոներ սարքել և դրամով ժողովրդի սէրը և համակրութիւնը դրաւել դէպի դպրոցը։ Այդպէսով այդ օգտաւէտ ձեռնարկութեանը, պէտք է յուսալ որ մեր վաճառականները, փոխանակ թղթախաղով և կռնծայանութեամբ զբաղվելու, երեկոները կանցկացնեն դպրոցում։ Այժմ կը կատարվի պարտէզի դիսատրութիւնը, այն ժամանակ հնչա կը լինի մեր պատանիներից պատրաստել բնատեսներ, բանական մարդիկ և ամենս քաղաքացիներ։ Այն ժամանակ և դպրոցի խնդիրը վճռված կը լինի։ Դպրոցը և ընտանիքը ձեռք ձեռքի տուած կընթանան, ընտանիքը այն ժամանակ դպրոցի հետ կունենայ ամենատես յարաբերութիւն։ Այլապէս շատ անգամ դպրոցը սուղծում է մի բան, իսկ ընտանիքը, որին կատարելապէս խորթ է դպրոցը, քանդում է դպրոցի սուեղծածը։ Պէտք է ասել որ հայը, առհասարակ, մինչև այժմ դեռ չը դիտէ իսկի համան է դպրոցը, ինչ նպատակի է ծառայում։ Ուսողներից մինը ուղարկում է երեխային դպրոց, որպէս զի տանը չը ձնայ ու չարաբիհ չանի, միւսը ուղարկում է այն նպատակով որ դասակը դրել հաչել սովորի, երրորդը ուղարկում է իր որդուն յատուկ այն նպատակով որ սա կարողանայ տուր գիրերը՝ Սազմատը, Ժամագիրքը կարդալ. վերջապէս լինում են ծնողներ, որոնք ասում են թէ մինչև որ պէհատ չը սովորեցնեն դպրոցում, ճանապհներին չպրժէ այդտեղ ուղարկել։ Ուսումնարանը այդպիսով մոլորված է միտում, չը դիտէ այդ պատանջներից որ մէկին բաւականութիւն տայ։»

ՀՄՇԱԿԻ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 11 դեկտեմբերի։ „Русскій Инвалидъ“ լրագիրը հաղորդում է, որ առաջ հրատարակվող „Ежегодникъ Русской Арміи“ գրքի երկրորդ հատորի տեղ կը հրատարակվի „Военный календарь на 1883 годъ“։ „Journal de St. Petersbourg“ լրագիրը բաւականութիւն է յայտնում վիէննայի մամուլի աշխատանքների առթիւ հանգստացնել այն վրդովմունքը, որ պատճառեցին իւհական „Nova Reforma“ լրագրի լուրերը Ռուսաստանի դիմաւորութեան մասին։ վիէննայի „Oficiose Abendpost“ լրագիրը յայտնում է, որ Ռուսաստանի, Աւստրիայի և Գերմանիայի հաղորդակցութիւնը միատեսակ են և ապացուցանում է, որ այդ երեք պետութիւնների անհամաձայնութիւնը կարող է միայն վնասել նրանց և որ պէտք է յուսալ թէ այսուհետև վիէննայի մամուլը աւելի զգոյշ կը լինի։ „Новое Время“ լրագիրը հաղորդում է, որ դեկտեմբերի 8-ին գիշերը, նիկոլայեվսկի երկաթուղու Զուբովո կայարանի մօտ, կայարանի կառավարչի անզգուշութեան և սաստիկ մառախուղի պատճառով միեանց հանդիպեցան ճանապարհորդների և ապրանքների գնացքները։ Շոգեկառքերը ջարդված են։ Ապրանքների վագոնները վնասված են։ Հանապարհորդների գնացքները անվնաս մնացին, մարդկերանց հետ դժբաղդութիւններ չեն պատահել։ Վարշավայի մէջ գիներների հատաքման ժամանակ չը ներկայացան 29 քրիստոնեաներ և 79 հրէաներ։ Կարդապրութիւն է արված քրիստոնեաներին քրիստոնեութեամբ լրացնելը իսկ հրէաներին—հրէութեամբ։

ԿՈՒՐՍԿ, 11 դեկտեմբերի։ Նահանգապետը, բանալով գիմաւոր ժողովը, յայտնեց, որ երաշխութիւնը, կարիքաւոր, հիւանդները և աշխատանքի պակասութիւնը հերթական դարձրին ապրարնակութեան կերակրելը հազարների թիւը 971,000 ր. ցանքաերի հարցը։ Հարկաւոր է 320,000 ր։ Նահանգապետը մատնացոյց եղաւ անոյշին պետերութեան երաշխաւորելու անհրաժեշտութեան վրա։

ՄՕԳԻԼՆՕՎ, 11 դեկտեմբերի։ Անտառի ոչնչացնելը նահանգի մէջ մեծ չափերով է կատարում։

ՕՒՆՍԱՆ, 12 դեկտեմբերի։ 1882 թուականի նաւագնացութեան ընթացքում Զիկանի նաւահանգստից բերված է 300,000 պուդ թիւ, անցեալ տարի բերված էր 230,000 պուդ։

ԽԱՐԿՕՎ, 12 դեկտեմբերի։ 1883 թուականի ընթացքում նահանգական գիմաւորի հարկեր հատաքվելու են 370,000 ր., ծախսերը 440,000 ր։

ՐՆՎԵԼ, 12 դեկտեմբերի։ „Լօրդ Դերբի“ շոգենաւը, որ դեկտեմբերի 8-ին հացով բեռնաւորված Անգլիա ուղևորվեցաւ, գոամնդից մեռ նաւաբեկվեցաւ։ Օգնութիւն է ուղարկված։

ՎԻՆՆԱ, 12 դեկտեմբերի։ Պաշտօնական „Polit. Corresp.“ լրագիրը հաղորդում է, որ միևնոյն գիրս կը ձնայ պալերմոյի մէջ մինչև յունուարի 22։ Գրանից լրագիրը եզրակացնում է, որ խաղաղութիւնը ապահով է։

ԲԵՐԼԻՆ, 12 դեկտեմբերի։ Ակտիւ սպասում են, որ գերմանական թագաժառանգի արձամարհ հարսնիքի ժամանակ ներկայ կը լինեն իտալական թագաւորը և թագուհին։

ՀԱՒԱՆ, 12 դեկտեմբերի։ Օրերդանկի մասին պատմի մասին լուրից յետոյ շատ քաղաքներում Աւստրիայի դէմ թշնամական ցոյցեր կատարվեցան։ Հաւանի մէջ հարկաւորվեցաւ զօրքերի միջամտութիւնը։

ՓԱՐԻԶ, 12 դեկտեմբերի։ Պապօականների կալանաւորութեան ծանր ազդեցութիւն գործեց գիներվայի մէջ եղած աքսորեականների վրա։ Նրանք գիմում են արմատական պատգամաւորների պաշտպանութեանը հատատացնելով, իբր թէ պապօականին գործում էր միայն Ռուսաստանի դէմ փենոութիներից ելնելում է, որ նա է կազմակերպել անիշխանական շարժումն Ֆրանսիայի մէջ։ „Monceau le Mine“-ի անիշխանական անկարգութիւններին մասնակցողներից 9 դատապարտված են բանտարկութեան 5 տարով, իսկ 14 արդարացրած են։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 12 դեկտեմբերի։ „Правит. Вѣстн.“ լրագիրը հաղորդում է, որ երէկ կայսրը և կայսրուհին մեծ իշխան Վլադիմիր Ալէքսանդրովիչի հետ ճաշելուց յետոյ այցելեցին Մարիինսկի թատրոնը և այնտեղից վերադարձան Անիչկով պալատը։ Դեկտեմբերի 9-ին „Азія“ նաւը հատաւ Զմիւռնիա, „Джигитъ“ նաւը ուղևորվեցաւ Ալէքսանդրիա, իսկ „Забіяка“—Բրինդիզի։ „Русскій Инвалидъ“ լրագիրը հաղորդում է, որ այսօր թագաւորի ներկայութեամբ լինելու է Ֆինլանդիան գունդի եկեղեցական հանդէսը։ „Новое Время“ լրագիրը հաղորդում է, որ գեներալ Անուչին ներկայացրեց Արեւելեան Սիբիրայի վերանորոգութեան նախագիծը։ Նախագիծը վերաբերում է դատաստանական բաժնին, աքսորին, պրոգիմնազիան գիմնազիայի գարձնելուն, ուսումնարանական շրջանին, վարչութեան բարեփոխումներ, գիւղական կեցութեանը, ճանապարհների բացմանը և հետագրի գործացմանը։ Վերանորոգութեան ժամանակամիջոցը նախագծված է մինչև 1889 թուականը։ „Голосъ“ հաղորդում է, որ Ժողովին մինիստրութիւնը հարց է բարձրացրել Օրուխովի պղպատե գործարանը գանձարանի համար գնելու մասին։

ԲԵԱՋԱՆ, 12 դեկտեմբերի։ Գաղաքային դուման պրշեց յանձնել 5 հայնաւորներից և պատգամաւորներից կազմված մանաժողովին բանկի բոլոր գործերի և բանանի քննութիւնը և քննութեան հետևանքը հրատարակել։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 12 դեկտեմբերի։ „Herold“ լրագիրը հաղորդում է, որ համալսարանական նոր կանոնագրութիւնը կը ներկայացվի պետական խորհրդին։

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

համար առաջարկված հարցի մէջ է։ Չարկաւոր չէ ծաղրել բողոքականներին, որ նրանք գալիք սիրելին սրել են Առաւածածնի խորհրդանութեան մէջ, այլ աշխատելու է, որ մենք էլ խորհրդանութիւնը ունենանք, որքան կարելի է անմեղ և այն ոչ թէ այն ժամանակ՝ երբ բոլոր հայերը երկու բարբառ միայն կունենան, (արևելեան և արևմտեան), որ գալիք դարերի կարօտ է, այլ որքան կարելի է շուտ։

Հ. յօդուածագիրը ցանկութիւն է յայտնում, որ հայ եկեղեցականը իր եկեղեցու վերաբերութեամբ ուրիշ եկեղեցիների պաշտօնեաների կիսու չափ նախանձախնդրութիւն ունենար և «իմաստասիրութեան քամիով լցված» ուղղից ազատանութիւն արտագրել չերևակայէր։

Վերոյիշեալ խօսքերով նա կամենում է Հ. Գ.Վ. քարոզի վրա արատ ձգել, և չար նպատակ է ունեցել Հ. վարչութեան առաջ բոլորովին հակառակ կողմից ներկայացնել քարոզչի քարոզները։

Մենք չենք հասկանում, ինչպէս կարելի է համաձակվել՝ Քրիստոսի Աւրբ Գրքի իմաստը, նրա նշանաբանը—ներողասութիւնը քարոզողին այդպիսի ամօթալի բառերով հերքել և նրա քարոզածը խմաստակութիւն անուանել։ Մենք էլ կասենք. երբ կը լինի այն բաղձալի օրը, որ մեր հոգևորականը կանգնած լինի իր կոչման բարձրութեան վրա. երբ կը լինի որ նա այնքան զարգացած լինի, որ կարողանայ ըմբռնել կրօնի և ազգութեան խորութեան գաղափարը և չը համաձայնի դրիչ վեր առնել և պաշտպան հանդիսանալ բռնութեանը, հալածանքին, չը համաձայնի ժողովրդի վատ կրքերը գրգռել ընդդէմ իրանց հաւատիւն եղբարց։

Թող հատատայ հայը աւրբը որ մեր եկեղեցուն քարոզներից բնաւ վնասդ չէ սպառնում և ոչ ազատամտութիւնից՝ որի սերերում թշնամին է յօդուածագիրը, այլ սեղական չահախնդրութեամբ մարդահաճութիւն անողների վատնութիւնից՝ որի հետևանքն է «Մեղուի» մէջ երկար ալէկոծութիւնը։

Նամանաւանդ թող հատատայ հ. աւրբր, որ մենք ոչ Ամերիկանացնողների և ոչ այլ բողոքականների արբանեակներ ենք—ինչպէս նա ասում է—այլ մենք այս հանգամանքների ճշդութեան և նպատակայարմար լինելուն կատարելապէս համոզված լինելով ենք գրում։ Հատատացնում ենք հ. աւրբրին, որ «Մշակի» թղթակիցները իրանց համոզմունքները օձի չապկի պէս չուտ չուտ չեն փոխում, այլ ունեն իրանց համար կազմած հայեացքներ, որի վրա Ամերիկանացնները, ց. վ. Մ. նրանք ազդեցութիւն ունենալ չեն կարող։

Մենք չենք զարմանում հ. աւրբրի՝ մեղադրանքին «պատճառ» անուանելուն (ինչպէս նա ակնարկում է), որովհետև ազգային միութեան պարարի հակառակորդների մտատկան զէնքն է դա, որ առանց երկար մտածելու և այդ մեղադրանքի ծանրութիւնը կշռելու գործածում են ամեն դէպքում, ճիշդ այնպիսի հեշտութեամբ ու անխնայարար, որպիսով միջնադարեան ժամանակ քրիստոնեները իրանց եղբարց արիւնը պետի պէս էին վազեցնում (Բարթուղիմեան գիշեր) և ինկվիզիտորները քրիստոնէական եկեղեցու ջատագովութեան անունով, անհաւատ զոհերին խարոյկի էին մատնում։ Ժամանակները փոխվել են՝ այժմ մենք աշխարհականներս պէտք է ասենք. «Աստած թող պահիւն չնորհեսցէ», «Ձեր թող սուտ գլ ոչ վնասեն գիրչ գործեն»։

Հայր աւրբի յօդուածը՝ պէտք է նկատած, որ բաւականին անկապ է. Նա մի տեղ յայտնած միտքը մեռ տեղ հանարեա հերքում է, ինչպէս արդեօք միշտակը կատարելու համար երկար խօսելու անհրաժեշտութեան վրա։

Հայր աւրբի յօդուածը՝ պէտք է նկատած, որ բաւականին անկապ է. Նա մի տեղ յայտնած միտքը մեռ տեղ հանարեա հերքում է, ինչպէս արդեօք միշտակը կատարելու համար երկար խօսելու անհրաժեշտութեան վրա։

Մեր միտքը աւելի պարզելու համար, առաջ ներս կանխիմինք։

1. Հայերի մէջ եղած կրօնական գանազան հանդիսները չարիքներ են, բայց քանի որ դա կատարված իրողութիւն է, հալածանքով գործին չենք օգնի։

2) Բազաբանութեան տարածման առաջն առնելու համար, հարկաւոր է մշտել հատատ ոյժերով քարոզութեան դէմ քարոզութիւն գործ դնելով։

3. Կրօնի իմատանները ընտիր քարոզիչների միջոցով պէտք է հանկանչել, մարմնացնել ժողովրդի մէջ, որպէս զի սա կարողանայ պատրաստները ընդդիմադրել։

4. Տարրեր գաւանութեան հոգևորականները չը պէտք է գրգռեն ժողովրդի վատ կրքերը ընդդէմ իրանց հանարեան եղբարց, այլ աշխատեն սանձահարել։

5. Ազգի այլազգեան անդամների միանալու մօտենալը փոխադարձօրէն պէտք է լինի և մենք՝ լուսաւորչական հայերս, իբրև ազգի սուտը մասը ձեռք պէտք է մեկնենք մեր այլազգեան եղբայակիցներին։

6. Մոլեռանդ բողոքական քարոզիչները, անձնական շահի համար իրանց կրօնական համոզմունքները փոխողները (որ ի հարկէ սակաւաթիւ են) մեզ համար աւելի են նշանաւոր, որքան և կարծենք մեր այլազգեան ազգակիցների հանկայող մասին համար։ Մինչ կը վերաբերի քարոզի կամ թղթակցութեան պատրաստ լինելուն, պէտք է ասեմ, որ ոչ քարոզիչը լինձ, և ոչ ես նրան, պատասխանի տալու հարկաւորութիւն չունենք, այլ ես ներկայ եմ եղել քարոզներին և տուն վերադառնալով թարմ տպաւորութեան տակ տեղագրել եմ, իսկ արտագրելն ու ուղարկելը հանգամանքների բերմամբ ուշացել էր։

Խ. Մատենադրեանց

Fonds A.R.A.M

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՐՒԵՆ ԴՈՒԲՍ ԵԿԱԻ ՄԱՄՈՒԼԻՑ

ա. Մեծագիր **ՕՐԱՑՈՑՑ** 1883 թ. ք.

սկզբուաՅ պատկեր՝
ՍԲՈՑՑՆ ԳԵՂԱՐԴԱՑ
իսկ վերջուաՅ՝
ՅԱԳԻԿ ԸՆՏԱՆԵՑԱՑ
ը. ա. յաւելվածով

Գինն է մինչև 600 վերստ . . . 35 կոպ.
իսկ Նորանից բարձր . . . . . 40 կոպ.

բ. փոքրագիր **ՕՐԱՑՈՑՑ** 1883 թ. ք.
սկզբուաՅ պատկեր՝
ՎԵՐԱՓՈԽՄԱՆ Ս. ԱՍՏՈՒԱՆՑԱՆՑԻ
վերջուաՅ՝ ցուցակ գրևանց
Գինն է . . . . . 15 կոպ.

գ. Ամենօրեայ հատուածական **ՕՐԱՑՈՑՑ**
1883 թ. ք.

Մեծ թուանշաններով սև, կապույտ և կարմիր գույներով, ամեամսեայ գեղ. պատկերներով զարդարած
Երևանում գինն է . . . . . 1 ր.
իսկ ուրիշ քաղաքներում . . . 1—25 կոպ.
Մեծագիրը և փոքրագիրը օրացոյցներում մոգրած են բոլոր Օրհ. Հայոց Մկ. և Հմբ. կարգաւ
երեք օրացոյցներում և կան ց. Ե. և լ. ամսերը. Հանդերձ ղուշակութեամբք Օգոյ: Մեր Հասցէն въ Г. Эривань, А. С. Гуламрянцъ
Խմբ. Հրատ. Աբգար Գուլամիրեանց

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ, ԹԷՅԻ ԳՆԵՐԻ ՆՇԱՆԱԻՈՐ ՓՈՓՐԱՑՈՒՄՆ

(MAISON DE CONFIANCE) ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԵՐԷԱ № № 156, 157, 158, 159 և 160.

Համեմատեցէք Թէյ

1 ր.	10 կ. Թէյի Հետ ամէն տեղ	1 ր.	30 կ.
1 „	20 „	1 „	60 „
1 „	40 „	1 „	90 „
1 „	60 „	2 „	20 „
1 „	80 „	2 „	50 „
ամենալաւը	2 ր.	3 „	——

Մի և նոյն տեղը գործակատարութիւն ստանում շոկոլադի և կակաո-փոշոյ Հասնելիքի, պաշտերի բիսկվիտների, Բազրի խոնֆեկտների, շնֆելդի դանակների, տուրնեվի գրիչների, Պատի Հրացանների, վիկկիի բէվօլվերների, Բարնաբիի Թամբերի, Մեկինի ատաններ, Հօլմանի կրակմար և մանուկնէրա, Եվարցի ատրճիներ և այլն և այլն:

39—100

Ապէն վաղուց մանուկի տակից գալս նկած տիգրան նապարեանի Հրատարակութիւնների VII գիքկը:

„ՂԼԼՉՅԷ ԿՐՆԱՆՈՑ ՊԼՆԸ-ՓՆՇԱԿԸ“

(Վարպետի բարբառով և նոյն կեանքից)
Հեղ. Կ. Կ. Մ. Շահնազարեանց:
Լոյս տեսաւ և վաճառվում է „Աղբիւրի“ խմբագրատան (Мих. ул. д. № 127) *և Թիֆլիսի յայտնի գրավաճառանոցներում:*
Գիքկին կից ապուած են Վարպետի լեզուի քերականական մի քանի յատկութիւններ, խորթ խօսքերի բացատրութիւններ և վանական յայտարարութիւններ:
Գինը 20 կոպէկ է:

Թիֆ առաջին Հանձի այս տարի չափազանց գոյնատար և Հոտաւէտ: Ալդ Թէյից **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** *մէջ ստացված է 50,000 ֆունտ և ծախվում է 25% էժան և աւելի լաւ քան Թէ ուրիշ տեղ: Օրինակ. Լաւ կօնգօ Թէյ 1 ր.—1 ր. 20 կոպ., պատուական ՍԱՆՖԱ Թէյ 1 ր. 40 կ., Հիանալի ՄՕՆԻԿ Թէյ 1 ր. 60 կ. այս Թէյ ամէն տեղ ծախվում է 2 ր.—2 ր. 50 կ., գեղեցիկ կԱՑՍԱՈՒ Թէյ 1 ր. 80 կ. և ամենալաւ ֆու-չու-ֆու Թէյ 2 ր. մաքուր Թէյ առանց Թղթի: Նոյն տեղը ամբարած լինում են 500 երկաթէ ՄԱՀԱՃԱԿԱՆԵՐ 6 ր.—60 ր., երկաթէ ԳՐԻՉՆԵՐ ամբողջ անգրկովկասի Համար, շոկոլատ Ֆրայ, Շեվիլդի ԴԱՆԱԿՆԵՐ, վերականգնող ՄԱԿՄԱՍՏԵՐ մազերի Համար, Հլուացանելը ԳԱՒԻ, ԲԻՎՕԼՎԵՐՆԵՐ վերլի, ԹԱՄԲԵՐ Բարնաբիի, կօլմանի Նրշըշաց, ԱԼԲՈՒՄՆԵՐ Եվարցի կէս գնով:* **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹ, ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԷՋ ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԼԵՐԷԱՅՈՒՄ** № 156, 157, 158, 159 և 160:

91—100

ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԹԱՏՐՕՆ

Հինգշաբթի, դեկտեմբերի 16-ին, Հայերէն ներկայացումն

ՑՕԳՈՒՏ ՕՐ. ՀՈՒՒՓՈՒՄԼԻ

I

ԱՌԱՋԻՆ ԱՆԳԱՄ

ԲԱԽՏԱԻՈՐ ՕՐ

կամ. 3 արարուածով

II

ԿՆՈՂԱՆԻ ԳԱՑԿԵՐ

ԴՊՐՈՑ ԵՒ ԱՐՕՐ

Անթատրականերում թատրոնական և բաժշտութիւն առաջնորդութեամբ պ. ԿԱՐԱ-ՄՈՒՐԶԱՑԻ

2—3

ԳԱՐՄՈՒՂԻ

ԱՍՏՂԱՓԷՏՐ

ՀԵՂԻՆԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՊԼԱՏՕՆ ԶՈՒԲՕՎԻ

ԹԱՐԳՄԱՆԵՑ **ԲԱՅՖԻ**

Թիֆլիսում գինն է 1 ր. 20 կ.
Թիֆլիսից դուրս . . . 1 ր. 50 կ.

Վաճառվում է

„Մշակի“ խմբագրատանը, „կնեպօճնական գրախանութում.“ Զաքարիա Դիմիտրեանի „կովկասեան գրախանութում.“ պ. Շահվերդեանի գրախանութում: պ. պ. Շահխնազարեանցի և Տէր-Գրիգորեանցի Ծխատան մագազիններում:

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ (Doctor of Dental Surgery of the Baltimore College):

ՏԻԿԻՆ ՄԿՐՏՉԵԱՆՑ, Ծն. Եակոբի, ժամկում է ամէն տեսակ ԱՏԱՄԻ ՅԱԻԵՐ և առնում է Հարկաւոր ՕԳՆԵՐԱՑԻԱՆԵՐԸ ամերիկայի ամենանոր ձեւով: Ընդունում է միայն ԿԱՆԱՆՑ և ԵՐԵԻԱՆԵՐԻՆ 10—3 ժամը լիսեցօվի տանը, Ապօվայա և Սերգիեվսկայա փողոցների անկիւնում:

14—15

ՄԵՐ ՅԻՐՄԱՑԻ ԹԷՅ ԳՈՐԾԱԾՈՂՆԵՐԻՑ

խնդրում ենք ուշադրութիւն դարձնել, որ բանկերօթների վրա անպատճառ լինեն Կ. և Ս. տառերը:

Եղբայրներ Կ. և Ս. ՊՕՊՕՎ
ա.հայտարան տունը Մօսկվայի մէջ:

8—10

ԲԱՐՕՆ ՖՕՆ-ԿՈՒՉԵՆԲԱԻԻ ԱՊԱԿԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆԸ

Հայտնում է. Կրկնակի մեծութեան շիշեր գինու և լիմոնագի Համար 1,000 Հատը 100 ր., նոյն տեսակի կիսաշիշեր 1,000 Հատը 85 ր. ԳԱՐԻՍՈՐԻ չիշեր 1,000 Հատը 90 ր. Նոյնպէս ջրամաններ, բաժակներ, օղիի ամէն տեսակ շիշեր և ապակի ամէն տեսակ պատկանելիքներ լամպաների Համար և այլն գործարանը ծախում է ամենաէժան գներով: Ապակի ամանեղէնների Համար գեղատների պահանջելուն պէս կուղարկվին առանձին ցուցակներ: Քանակութեամբ վաճառվում է. ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ, ԿՈՒԿԻԱ ՍԻՄԵՆՈՒ ԵԻ ԳԱԼԿԻ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԻ ՄԻՋ:

1—6

მომავალ 1883 წელს ეროვნულ-დღიური გაზეთი

ᲘᲜᲠᲝᲒᲑᲐ

გამოვა ამჟამ მრავალმრავალთა და წესით, როგორც აქამდის გამოდიოდა.

რედაქციას ამჟამად აქვს, რომ ზოგიერთ ხარვეზთა თანმიმდევრობისა და სხვა დანიშნულების შემწეობით, მომავალის წლიდამ გააუმჯობესოს თავის გაზეთი და ისეთი ცვლილება შეიტანოს იმის გამოცემაში, რომლისთვისაც მეგობრული გამოთქმები დარწმუნებულნი.

ხელის-მოწერა მიიღება:

თფილისში: „ცნობების“ რედაქციის კანტორაში, გაზეთისა მრავალ ადგილებში, კლუბის ქვეშით.

ქუთაისში—ჭილაძეების წიგნის მაღაზიაში, ბულვართან.

ბათუმში:—ლეკ. ქრისტეშვილთან, საკუთარს სახლში.

ქრისტეს გარეშე მეგობრებთან ამ ადრესით უნდა დაიბეჭდოს გაზეთი: Въ Тифлисъ. Въ редакцію **„Дроэба“**.

ფასი ხელის-მოწერისა:

ერთის წლით	9 მან	სამის თვით	3 „
ნახევრის წლით	5 „	ერთის თვით	1 „

სხვა ვადით ხელის-მოწერა არ შეიძლება. სჯობია ფული ხელის-მოწერამ გაზეთის დაბარებისთანავე უნდა გამოგზავნოს რედაქციაში. ვითხოვთ ყურადღებას, რომ თავის სახელი და გვარი ჩვენ სიცხადეზედ ადგილი გარგუნეთ დასწერას.

რედაქტორი მესხი.
გამომცემელი სტ. მელიქიშვილი

2—3

ОТКРЫТА ПОДПИСКА НА 1883 ГОДЪ.

ГОДЪ ВТОРОЙ „МОСКВА“ ГОДЪ ВТОРОЙ

ХУДОЖЕСТВЕННО-ЛИТЕРАТУРНЫЙ ЖУРНАЛЪ

Въ журналѣ принимаютъ ближайшее участіе почти всѣ извѣстные русскіе художники.

Журналъ «Москва» составитъ въ годъ 2 большихъ тома болѣе **1200 СТОЛБЦОВЪ** разнообразнаго литературнаго текста.

Историческіе романы и повѣсти, (съ рисунками), очерки и разсказы изъ русской жизни, статьи по вопросамъ искусства, сцены, юмористическіе наброски, остроты, анекдоты, курьезы, переводные иностранные романы и разнообразный отдѣлъ «смѣси».

Въ теченіе года будетъ помѣщено множество виньетокъ, портретовъ и иллюстрацій къ разсказамъ и повѣстямъ.

ВСЕГО БОЛѢЕ ДВУХЪ-СОТЪ БОЛЬШИХЪ, ОРИГИНАЛЬНЫХЪ РИСУНКОВЪ, ИСПОЛНЕННЫХЪ ЦВѢТНЫМИ КРАСКАМИ.

Съ 1-го января начнется печатаніе большаго иллюстрированнаго историческаго романа изъ XIV вѣка

Къ участію въ журналѣ приглашены лучшія литературныя силы.

Всѣмъ подписчикамъ на 1883 годъ будетъ разослано ПЯТНАДЦАТЬ РОСКОШНЫХЪ ХУДОЖЕСТВЕННЫХЪ ПРЕМІЙ, ПЕЧАТАННЫХЪ КРАСКАМИ НА БИЛЕНЕВОЙ БУМАГѢ БОЛЬШАГО РАЗМѢРА.

ГЛАВНАЯ ГОДОВАЯ ПРЕМІЯ

БОЛЬШАЯ ЛАКИРОВАННАЯ ОЛЕОГРАФІЯ

ИСТОРИЧЕСКАЯ КАРТИНА ХУДОЖНИКА К. В. ЛЕБЕДЕВА

РУССКАЯ СВАДЬБА ВЪ XVI ВѢКѢ.

ПРОВОДЫ МОЛОДЫХЪ ВЪ ОПОЧИВАЛЬНЮ.

За приложенную на пересылку почтовую марку (въ 7 коп.) редакція высылаетъ, всѣмъ желающимъ, для ознакомленія съ журналомъ, подробное объявленіе и образцы многихъ рисунковъ въ краскахъ.

ПОДПИСНАЯ ЦѢНА:

На годъ безъ доставки	7 р. — к.	На годъ съ доставкой и пересылкой	8 р. — к.
На полгода	4 „ — „	На полгода	5 „ — „
На одинъ мѣсяцъ безъ главной премій	1 „ — „	На одинъ мѣсяцъ	1 „ 50 „

Для Гг. служащихъ, какъ въ частныхъ такъ и казенныхъ учрежденіяхъ (въ С.-Петербургѣ, Москвѣ и другихъ городахъ) допускается разсрочка за ручательствомъ Гг. казначеевъ и управляющихъ.

Подписка принимается во всѣхъ книжныхъ магазинахъ Москвы и Петербурга, **Въ конторѣ редакціи: при литографіи И. И. Кланга уголъ Знаменки, д. Звѣрева,** въ отдѣленіи конторы редакціи: Петровка, домъ Петровскаго монастыря, при типографіи А. В. Дитмаръ.

Гг. иногородные подписчики благоволятъ обращаться исключительно въ контору редакціи на имя И. И. Кланга.

2—3

Въ Редакціи газеты «МШАКЪ» Продается

БРОШЮРА

„ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНІЕ ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ.“

Д. Григорія АРЦРУНИ.

Брошюра напечатана въ Москвѣ.

Цѣна 25 коп.

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 14 Декабря 1882 года.

Типогр. Главн. Упр. Главнонач. гражд. час., Лор.-Мелик. ул. каз. д.

Fonds A.R.A.M

№ 234 Դեկտեմբերի 16 Հինգշաբթի 1882 Դեկտեմբերի 16 Հինգշաբթի № 234

ՏԱՍՆԱՄԵԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի կէս տարեվանը 6 րուբլի։
Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում գրվում են միայն խմբագրատան մէջ։

Յառաջադրանքը գիմում են ուղղակի
Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից)։

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով։

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ „ՄՇԱԿ“

ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ ԼՐԱԳԻՐ

(ՏԱՍՆ ԵՒ ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ)

ԱՌԱՋԻԿԱՅ **1883** ԹՒԻՆ

Կը հրատարակվի նոյն պէսով և նոյն պայմանով։

ՊՐՕԳՐԱՄ Ա.

I. ՏԵՂԱԿԱՆՔԱՆ ԴԱՐԳԱՑՈՒՄՆԵՐԸ։ II. ԱՐՏԱՔԻՆ ՀՈՍՈՒՄՆԵՐԸ։ III. ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Ընդհանուր յօդուածներ, իրողութիւններ, լուրեր։ IV. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Ընդհանուր յօդուածներ, իրողութիւններ, լուրեր։ V. ԽԱՒՌ ԼՈՒՐԵՐ։ VI. ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։ VII. ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ Ֆելիետոն, վէպեր, ինքնագրեր և թարգմանական յօդուածներ դիտութիւնից ամեն ճիւղերից, իրողութիւններ։ VIII. ՑԱՆԿԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։

ԲԱԺԱՆԱՐԴԱԳԻՆ։ Տարեկան 10 րուբլի, վեց ամսվայ 6 րուբլի, իւրաքանչիւր ամսվայ 1 րուբլի։
ՀԱՅՏՈՎ համարները 5 կոպէկ։
ՀՐԱՏԱՐԱԿԻՉ։ Тифлисъ, редакція «Мшакъ.»

Խմբագիր—Հրատարակիչ ԳԻՒՂԱՐ ԱՐՇԱՐՈՒՆԻ

ԻՄՈՒՆԹԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Միշտ մի և նոյն երեսոյթ։—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ Մոսկվայից։ Նամակ խմբագրին։ Ներքին լուրեր։—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Արտաքին լուրեր։—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։—ՑԱՆԿԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։ ԽՕՐԱՀ։—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ Ազատ առանձնութիւններ։

ՄԻՇՏ ՄԻ ԵՒ ՆՈՅՆ ԵՐԵՒՈՅԹ

—

Ի զուր են ասում թէ հայկը սիրում են կուսակցութիւններ կազմել, կուսակցութիւնների վրա բաժանվել։ Այդ, մեր կարծիքով, կատարեալ ախալ կարծիք է։

Հայը ոչինչ կուսակցական ոգի չունի։ Միևնոյնց դէմ ինարիզաներ սարքել, միևնոյնց դէմ պոպայթներ լարել՝ չէ նշանակում կուսակցութիւններ կազմել։

Պատճառ մի ասացէք։ Մի հայ անդադար խղճահարում է մի լուգրին, անդադար հաւատացնում է որ առատիկ համակրում է այդ լուգրի ուղղութեանը և համակրում է հակառակ ուղղութեանը պատկանող լուգրին։ Այդ մարդու խղճահարութիւնները միշտ տպվում են. բայց յանկարծ մի օր, նրա խղճահարութիւններից մինը այս կամ այն պատճառով չը տպվեցաւ,—և ամբողջ մարդը իր ամբողջ էութեամբ հատրեցում էր լուգրին, մի անգամից գառնում է նրա անհատների թշնամի, անմիջապէս սկսում է խղճահարել հակառակ մտածելի մէջ, միանգամայն փոխելով իր ուղղութիւնը և անխնայ յարձակվել սկսելով այն բոլոր մարդկի վրա, որոնց պաշտող էր տարիներով և ընդհակառակն պաշտպան հանդիսանալ այն բոլոր մարդկի, որոնց տարիներով հանդիսում էր վերին աստիճանի ջնաւորական և վատաբարոյ։

Եւ այդ տեսակ ժողովրդի մէջ միշ ձիանկած է գործել, այդ տեսակ մարդկի հատկական գործիչներ են համարվում մեզանում։ Այո՛, այդ տեսակ մարդկի կարեւոր են համարում նոյն իսկ հասարակութեան կրկնված գաստակարդը, ինտելիգենցիան։

Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՄՕՍԿՎԱՅԻՑ

—

Դեկտեմբերի 8-ին

Ուսանող հանգստարանների չքաւոր ուսանողների նիւթական նոյն դրութիւնը վաղուց արդէն անհանգիստ իրողութիւն է. բայց հարի-հաւատար է ու ասում փչաս չէ արդեօք միջնակարգ ուսումնարանների աղքատ աշակերտների համապարտ։ Ուսանողը վերազանցիւով աշակերտին իր փիլիսոփան և մտաւոր զարգացմամբ, շատ թէ պակաս յաջողութեամբ, չատ հինդ տարի մտքատում է խոշընդոտների դէմ, վերջապէս ատարտում է իր ուսման բեռը, և զինուորված գիտութեամբ մանում է գործոյ ոչ ա՛ս բարեբաստ է իր դրութիւնը։ Ա՛ն ինչ մտապահում և բաժնում մի կատր հոգի անգամ կարօտ աշակերտի առաջ կանգնած կայ՝ ոչ թէ, ինչ ակռաներիական տարրերի չքնաղը. նա չունի ոչ գիտութիւն և ոչ հնարութիւն, որ կարողանայ անձամբ հոգալ իր ապրուստը և ուսումնական պիտոյքները, այլ ինքն կարօտ է տրիչի աւազնդրութեան և օգնութեան։ Եթէ այս հանգամանքը մենք ուշի ուշով կշռելու լինենք, կը հանգիվինք, որ միևնոյնն ուսանողը թեև որ ժամանակ կշռելու լինենք, կը հանգիվինք, որ միևնոյնն ուսանողը թեև որ ժամանակ մեզ համար պարզ կը լինի թէ որանով է ուսելի պղտի կարօտութիւնը։ Ինչպէս ուսանող փոքր ցոյց է տալիս մեզ այսպիսի մի ընչազուրկ կարօտութիւնն ասուչն անդամ են առնելու մի քանի հարեւան յարեւարներ կամ անհատական անձինք։ Հարկաւոր է որ ինքն հասարակութիւնը առանձնի իր վրա այս ծանր և տարբ պարտականութիւնը ամենայն միաբերութեամբ։

Այդ քաղաքացու եմ, որ սոյն իսկ խորհրդածութիւններից դրդված, Լազարեան ճեմարանի առաջ լեզուի ուսուցիչ՝ պ. Վիկտոր Սկիոլով դուեվի միտք յղացաւ հիմնել «մի բարեգործական բնիկութիւն» Մոսկվայի միջնակարգ ուսումնարանների աշակերտների համար։ Այդ միտքը ինձ համար այնքան սիրելի եղաւ, որ ես ինքս ինձ համարեցի պարտաւոր ամենայն կերպով նպաստել նորա իրագործութեան։ Ես

Fonds A.R.A.M

գաց, 3195 ր.։ Դեռևս կրկնում ենք, ասելի և խոցաբեկությունն կը վնաս կամկատեան հայերու համար, եթե մեր կարևոր ընկերությունը մնար չգոներ այնքանով, զրկանով մենք բնաւ չը խնայեինք օգնել մեր անչափ ասելի չատ հնատ Արտասահման և այլն ընկերությունների։ Ասելի կը վնաս եթե 639-ից առնի անդամակիցներ չը ասար հայոց Բարեգործական ընկերությունը կամկատ։

«Մշակի» բաժանորդների հնատքրքրությունը յայտնելու համար մենք դեռ ևս ունենք այստեղ մեզ յայտնի մի քանի թիվ։ Ընդհանուր ասացինք, գործարկը անդամների

Մուտք է եղել	3195	ր.	կ.
Մշտական անդամներից . .	12·200	»	»
Ղատարան նուէրներից . . .	670	»	38 »
Ընկերությանն գումարներից առ-			
կոսիք	569	»	11 »
Կանոնադրությանն վաճառքից .	7	»	75 »
	16642	»	24 »

Գաղտը ամբողջապես չը պիտներ. մեզ յայտնի այն է, որ երկու ասանձնական օժանդակությունն ստացած է մօտ 200, ասացյ. բնդ. ժողովը օգտին՝ 300, չգատար ասանձնություն՝ 420, և մի քանի պատերազմ կատարածների ազգանվիրն որոշված է 82 լատլի։

Հայերի, նշանաւոր կատարությունն և մշտական կարողությունն ասչ հայերի ամերիկացիներ ձեռնարկներ և արդար փառքի գործը թող լինի ասանձնապատիկել և հարիւրապատկել այդ թվերը։ Մասնավոր մի հարուստ ասան, մասնավորությունից ազատ եկած վաճառականի, երբ ներարում է ապրանքի բարի գործի համար, ներարում է հարիւր հազարներով. միթե մենք պիտի համարձակ և յանդիմանենք մեզ մեր միլիոնատերը և էլ միլիոնատիրներին եթե մենք ցանկանանք և մատիճենք որ նրանք էլ ամեն մեկը գէթ ասանձնական հազարներով օգնեն իրենց ազգակից կարօտյալներին հազարը գործին։

Ա. Մ. Ն. Գ.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մեզ հազորդում են որ դեկտեմբերի 11-ին, երեկոյան, Թիֆլիսի ասգր Պէտրոգ եկեղեցում կատարվեցաւ Վ. Ռոմանոս Կաթողիկոսի հոգեհանգիստը հանգուստ կերպով։ Քահանայությունից յետոյ հոգևորական դասը բողոքից դիազարդը, երգեցով շարականներ։ Սուրբ ասնարան կարդալուց յետոյ հայր Գաբրիէլ մի հանգուստ ճառ խոսեց։

Մեզ ազդարարված է հետևեալ հեռագրությունը ազգովս հանար։ «Յայտնի է, որ Նիկոլաևան դպրոցը իր կատարելության չափ վազուց է սկսել անկում է իր ամենագլխաւոր ազգակերտներին, ասելին է նրանց դրամական օժանդակությունն, ասելի պէտքիս։ Այժմ լսում ենք, որ բացի ասրանից, գալոցի մի քանի ազգակերտներին իրաւունք է տրված ձրիապէս ճաշել դպրոցում։ Դասերն է, թ հարկ, գոյության պահպանելու, բայց յուսալի է, որ իրաւունք տուողները, բարին էլ բայի մէկից, կատարելության տակ մտցնեն։ Եթե դպրոցի վարչությունը ուշադրություն դարձնի նրանց չքնդ վերակոնելի և խնամալին ձեռնհասների վրա, կը տեսնի մեր ասաժի չնախատությունը։ Այս պատճառներս ասած, փրված, զազրելուն գձասնելով մեն են գալիս և ուրիշների երեսին նայել անգամ չեն ուզում, գոնէ ուրիշները իրանցից հասնում և ազգասիրի չարելով են մանգալիս և չեն վտահանում գիմել գպրոցի օգնությանը։ Մեր կարծիքով լաւ կը լինէր որ այդ ունեցող ազգերանների փոխանակ դպրոցի մէջ ճաշելու իրաւունք ասանձին ասիպիսիներ, որոնք հայի գնդ անգամ չունեն։ Ազգասիրներ գպրոցում չատ կան։»

—

ՎԵՐԻՆ-ԱԳՈՒԼԻՍԻՑ մեզ գրում են։ «Տեղիս ասացչական խումբը, յարգելով հասարակության հանգստյան մասի խնդիրը, վճռեց Ծննդեան ասնեղին մի ներկայացում տալ և ներկայացման եկամուտով գնել երկու պատի-ժանացույց մեր երկու դպրոցների համար և նոյնպէս լրացնել մանկական պրպարանի պակաս գրքերը։ Դեկտեմբերի 6-ին երեսփոխանական ժողով պիտի չլիներ, բայց ասպարադրարար բայի հոգսարարձուներից և մի երկու երեսփոխաններից ոչ ոք չնկատ, չը ներկայացաւ ժողովին։ Հոգսարարձուները վճռեցին ընդհանուր ժողով անել և յայտնել, որ երեսփոխանները չը չին գալիս ժողով, ասսի չեն կատարում իրանց պարտականությունները։ Յետոյ իրանց կոմիտեն ընդունեց պատերազմները, որոնց ինքն ընտրել է։»

—

Մի սարան վերին-Ագուլեսից գրում է մեզ հետևեալը։ «Հայի յատկությունը միշտ անփոփոխ է։ Հենց որ մեկը մի բան է սկսում, միսար փոխանակ սկսողին հետ միանալու, նրան օգնելու, սրտ սրտին, ձեռք ձեռքին տալու,—անմիջապէս սկսած գործն նման իր կողմից մի նոր գործ է սկսում։ Մի գպրոց կայ,—անմիջապէս մի այլ հոգ նրան կողքին մի այլ գպրոց կը հիմնի և եկուսն էլ վատ կերթան։ Մի առնօրեայ խնդիր կայ,—անմիջապէս մի ուրիշ հոգ նոյնպէս ձեռնարկում է մի առնօրեայ խնդիր։ Բայց սրտմնալն գիտէ, թէ երկու առնօրեայ խնդիր չատ է հոգ հատարելու համար, այդ պատճառով սկսում են նախ ապացուցանել որ եղած առնօրեայ խնդիրը գնատ է, ապրանքը չէ, աղքատ է։ Այժմ ուղում ենք մի մանկավարժական ամսագիր «Պարտքս»։ Փոխանակ այդ սրտին եղած առնաքին հետ միանալու, նրա մանկական բաժինը ասելի ընդարձակելու, կամ նոյնպէս մինչև անգամ պատրաստել գործակից,—ահա յայտնվում է մի այլ մանկավարժական ամսագիր, որ առաջինից անկախ գոյութիւն սկսեք է ունենալ։ Եւ վերջ ի վերջոյ, երկուսն էլ բաժանվելով չեն հնարավոր, կամ հետաքրքրությունը չատ չնչին է։»

—

Երկար չորացին եղանակից յետոյ, վերջապէս դեկտեմբերի 14-ին գիշերը անձրև եկաւ ցիցիլաւան։

—

«Մշակի» № 232 մէջ պ. Թօխմախեանի ճանապարհի մէջ մի սխալ մասնաւ։ Փոխանակ «Երեսին, 3 դեկտեմբերի», տպված էր «23 դեկտեմբերի»։

—

«Մշակի» ներկայ համարի բանասիրական բաժնում տպում ենք նշանաւոր ռուս բանասէրի և հնդկական Տագրների մի քանի «Վրձակ առանձնական» որոնք «Вѣстникъ Европы» ամսագրում էին տպված և որոնց հայերէն բնագրով ծանոթանալ է պ. Եղազարեանը։

—

«Միաբ Հայաստանի» լրագիրը իր № 137 մէջ, կաթողիկոսի հոգեհանգիստը նկարագրելով, որ տեղի ունեցաւ Թիֆլիսի Վանքի մայր-եկեղեցում, ասելացնում է։ «Ըը մոռանանք յիշելու, որ «Մեղրատ» և «Արձագանքի» ներկայացուցիչներն էլ հնդկ հոգեհանգստի սկզբից սկսած էին մինչև վերջը։» Վա, բնիկ պիտակը ինչի է տալած. որպէս զի ցոյց տրվի որ իրը թէ «Մշակին» ներկայացուցիչ հոգեհանգստին ներկայ չկր։ Բայց ես թէ Աստղիկյանն կարող է «Մեղրատ» ներկայացուցիչ լինել, իսկ Տէր-Գէորգեանն «Արձագանքի» ներկայացուցիչ, ինչի մեր մշտական աշխատակից Տէր-Մարկոսեանն, որ նոյնպէս եկեղեցում ներկայ էր ամբողջ հոգեհանգստի ժամանակ, չէ կարող «Մշակի» ներկայացուցիչ համարվիլ։ Թէ մարդկանց ճանաչումն գրած չէ թէ նրանք ինչ լրագրի ներկայացուցիչ են, կամ եկեղեցի մանելով թէ խնդրագրական տոմսակ չեն ցոյց տալիս Աստղատրեանցին, կամ այն մարդկանց, որոնք նրա հետ միասին կազմում են Թիֆլիսի Հ ո կ ո ղ կամասը պ օ լ ի տ ե ս ն։

Ա.ՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—Փարիզից հեռագրում են դեկտեմբերի 7-ին։ Գամբետտայի առողջությունը վատանում է։ Նրան խորհուրդ են տալիս անչալ պրոֆիլան։ Վէբրը նկրքին բողոքում է յատաջացրել, սասրկ ջերմը անհանգստացնում է նրա բարեկամներին։ Երեկ Մեծ Իշխան Նիկոլայ Նիկոլաևիչ գիտում էր Դրէզդի հետ։ Սորբ Նիկոլայի օրը հանդիսաւոր մաղթանք կատարվեցաւ ռուսաց եկեղեցում։ Ներկայ էին Մեծ Իշխանը, գեսպանուհին անդամները և չատ ժողովուրդ։

—Աֆղանստանյան «Fremdenblatt» լրագիրը նամակ կերպով հերքում է լրագրական տեղեկությունները ռուսաց պատերազմական պատրաստությունների մասին, յայտնում է ապիկար թէ նրանց ունեցած շրջանների բարեկամական գիտաւորությունների և այն բանի մասին, որ գնդի Ռուսաստանը ունեցած յարաբերությունները աւելի չատ են, քան երբ և իցէ։

—«Kreuz-Zeitung» լրագիրը հաղորդում է, որ ասատրիական մինիստր Կալնոկի գիպլոմատական ճանապարհով ցոյց էր տալի, որ անհրաժեշտ է չատպահպանել եգիպտական խնդրի գծնելիքն կատարությունը նոյնպէս ցանկալի ունի։ Նոյն լրագիրը նկատում է, որ պրուսական գատաւորների մեծ մասամ չատ քիչ գործ կայ, այն ինչ ռուսաց սահմանի կողմը չատ գործ է հատցված։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԵՒՍԻՍԱՑԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 13 դեկտեմբերի։ Թագատուր կայսրը և կայսրուհին ներկայ էին կոնցերտին, որ ռուսաց սպիրալի արտիստների ժողովի գահլիճի մէջ յօդուտ գլխկայի արձանի։ Հասարակություն ցանկությամբ երեք անգամ կրկնվեցաւ ժողովրդական հիմներ։ Գլխկայի կիսանդրի վրա պսակ դրին, „Слався слався“ երգելով։ Դեկտեմբերի 14-ին ճանապարհների հաղորդակցության մինիստրության մէջ կը գումարվի Ս. Պետերբուրգի և վոլգեան բոլոր ճանապարհների ներկայացուցիչների մասնակցությամբ Մարիինսկի շրջանի վերակազմության հարցը քննելու համար։

ՍԻՄՓԵՐՈՊՈԼ, 13 դեկտեմբերի։ 1883 թուականի համար նահանգական զեմսկոյ ծախսերը հաշված են 197,000 ր., որոնցից 104,000 ր. հասարակական օգտութիւնների համար։ Զեմսկոյն որոշեց գիւղատնտեսական ուսումնարան բանալ սեռատոր կարմանլինից նուիրած 125,000 րուբլով։

ՆԻԺՆԻՆՈՎՈՒԼԱՎ, 13 դեկտեմբերի։ Նահանգական զեմսկոյն որոշեց. կամուր փողատարձ ապահովութիւնը կրակի դէմ ասրանձել և քաղաքային անշարժ կայքերի վրա։

ՐԵՒԱՆ, 13 դեկտեմբերի։ Նահանգի մէջ եղած գործարանների զեմսկոյ դնահատութիւնը բարձրացած է մինչև 5,000,000 ր։ Ա.ին հիմնարկութիւնները, որոնք 500 ր. պակաս են դնահատված, ազատված են հարկից։

ԹՈՒՐԿՈՎ, 13 դեկտեմբերի։ Զեմսկոյ ժողովը որոշեց. Թոյլատրութիւն խնդրել նոցից ապահովել և այն կայքերը, որոնք ապահովված են զեմսկոյ մէջ։

ՍՈՖԻԱ, 13 դեկտեմբերի։ Ազգային ժողովը սկսել է պատճառական անձանց քննութիւնը։ Ժողովի նախագահ ընտրված է միտրոպոլիտ Սիմէոն։ Բոլղարական իշխանի ասացչութիւնը լաւատում է։

ԼՕՆԴՈՆ, 13 դեկտեմբերի։ Կառավարութիւնը կասեցրեց իրլանդական ամսագրի Նոմիսան United Irland լրագիրը և հանձնար սկսեց նրա հրատարակողի դէմ։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 13 դեկտեմբերի։ „Голосъ“ լրագիրը հաղորդում է, որ Հիւսիսային երկիրը կազմակերպող մասնաժողովը դեկտեմբերի 10-ին որոշեց. Նօրվեգիայի ձկան բերքը Սպիտակ ծովի նաւահանգիստների մօտ թողնել առաջվայ հիմունքների վրա առանց մաքսահարկ վերցնելու և թոյլ տալ առանց մաքսահարկի տանել Բալտիան նաւահանգիստները ամեն տեսակ ապրանք և չորացած ձկները, որոնցով կը բեռնաւորվին ռուսաց նաւերը Սպիտակ ծովի նաւահանգիստների մէջ և Մուրմանի վրա։

ԹԱՐԿՈՎ, 13 դեկտեմբերի։ Թարկովի զեմսկոյ մէջ գիւղական բանկի հարցը քննելու ժամանակ ձայնաւորներից մէկը յայտնեց, որ ենթադրված է բանկեր բանալ Տվերի, Սարատովի, Ռիբինսկի, Վօլոգդայի, Չերեպովեցի և Եկատերինոսլավի նահանգների մէջ, նոյնպէս Արևմտեան երկրի երեք նահանգների մէջ և Դոնի շրջանում։ Եթե զեմսկոյն նոյնպէս կօգնէ, այդպիսի բանկ կարող է բացվել և Թարկովի մէջ։

ԿԱԶԱՆ 13 դեկտեմբերի։ Կազանի գիւղատնտեսական—նահանգական դասարանը, երկրորդ անգամ քննելով Թարխանական Սօլօվէօվի գործը, դասատարտեց Սօլօվէօվին մահուան պատժի կանելուն։

ՄՕՍԿՎԱ, 14 դեկտեմբերի։ Այգբան երեխաներին հովանաւորելու Հասնար մի ընկերություն է կազմվում։

ՏԱՄԲՕՎ, 14 դեկտեմբերի։ Զեմսկոյ ժողովը մերժեց առաջարկությունը Հասարակական վարուցանքի մասին և 200,000 ր. Հոգեկան հիւանդների ասի Համար։

ԿՈՒՐՍԿ, 14 դեկտեմբերի։ Զեմսկոյ ժողովը 200,000 ր. նշանակեց ապրարնական թիմնը կերակրելու Համար և խնդրում է նոյն նպատակի Համար նշանակված պետական գումարից 800,000 ր։ Բացի այդ զեմսկոյն մտադիր չէ վերցնել յետ գնելու գումարը 1883 թ.։

ԿՕՍՏՐՕՄԱ, 14 դեկտեմբերի։ Նահանգական զեմսկոյ ծախսերը 1883 թուականի Համար հաշված են, հասարակական 64,054 ր. և կամուր 34,966 ր.։

ՕՒՍՍԱ, 14 դեկտեմբերի։ Պահի գէմ փոխադարձ ապահովութեան ընկերութեան մէջ ապահովված են 13 միլիոնի կապիտալ եղիպտացից բամբակի բնեռներ չեն ասացվում, որովհետև Մօսկվայի գործարանատերերը պահանջ չեն յայտնում։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 14 դեկտեմբերի։ „Правит. Вѣстн.“ լրագիրը հաղորդում է, որ ի յիշատակ Սիրիլի 300 ամեակի և նրա նուաճողի անունը անմոռացելու Համար բարձրագոյն հրամայած է Սիրիլի կօղակների № 1 գունդը այսուհետև անուանել „Սիրիլի կօղակների № 1 գնդակ Տիմօֆեեւի գունդ։ Մինիստրների կոմիտեի մէջ, ներշին ապրանքների գիմաց մաքսերի մասին, որոշեին ապրանքի գործարանական Համաձայնութեան խորհրդի անդամ է նշանակված։ „Journal de St Petersbourg“ լրագիրը հաղորդում է, որ ռուսաց բանակցութիւնները պապի հետ կաթոլիկ եկեղեցու մասին, Ռուսաստանի մէջ, սկզբունքների մասին չեն եղել, այլ է նկատի են ունեցել միայն գործնական Համաձայնութիւն, բայց այդպիսի Համաձայնութիւն էլ կարող է բարօրել քաղաքացին և հոգևոր իշխանութիւնների յարաբերութիւնները, որոնց Համաձայնութիւնը մնում է անհրաժեշտ ապահովական անկախութիւնների ժամանակ։ „Новое Время“ լրագիրը հաղորդում է, որ ասենին Ս. Պետերբուրգ կը գան ռուսաց դեսպանները Լօնդոնից, Փարիզից և Բերլինից։ Հոգևոր շրջանների մէջ մտադիր են յարդել միտրոպոլիտ Ֆիլարետի յիշատակը դեկտեմբերի 20-ին, որ նրա ծննդեան 100 ամեակն է։ Պիտանութիւն կայ հրատարակել Ֆիլարետի քարոզների և ճառերի մի ընտրություն ժողովածուն, նոյնպէս և հանդուցեալի դրագրութիւնը Պետոյի հետ։ Եւ մի երկու շաբաթի գործարանի վասիլեօվսկի կղզու վրա։ Գործարանի մէջ 19,000 գլուխ շաբաթ կար։ Գործարանը ապահովված է վարշավեան և „Россія“ ընկերութիւնների մօտ 300,000 րուբլով։ „Голосъ“ լրագիրը հաղորդում է, նիժեգորոդեան և Սիմբիրսկի նաւահանգիստների սկզբնական ամրութիւնների Համար նշանակված է 415,000 ր։ „Биржев. Вѣдом.“ լրագիրը հաղորդում է, որ Ֆինանսների մինիստրութիւնը մտադիր է նոր փոխանութիւն անել պետական գանձարանի կարճ ժամանակաւոր պարտատոմսագրերի հրատարակելով։

Խմբագիր—հրատարակող ԴՐԻԳՈՐ ԱՐՇՐՈՒՆԻ

Fonds A.R.A.M

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԵՕԼԿԱՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Վ. ԳՐԻՉՆԱԿԻ գեղատան խանութի մէջ առացված են բաղմատեսակ և էժանագին մանկական ԶԱՐԴԱՐԱՆՔՆԵՐ ԵՕԼԿԱՆԵՐԻ համար և պարֆիւմերի հատաքաժաներ չքեղ տուփերի մէջ ընծաների համար, նոյնպէս աննեակի բնդպալան կրաքներ, այրվող քիւներ և մանկական փամփուշտներ։

1—10

ԱՄԱՆՆԵՐ, ԱՄԱՆՆԵՐ, ԱՄԱՆՆԵՐ

Առացված են մեծ քանակութեամբ. ԱՄԱՆՆԵՐ առաջին տեսակի 2 ր. 30 կ. գիւժիները, գանակ և պատառաքաղ, թէյ 1-ին տեսակի, գդիշներ, մատուցարաններ, ՄՈՄԵՐ, փոշի (բծրակս լուացքի համար, շվոցներ, տաք գավրաններ, 3,000 պատառուհներ հատը 20 կ., 600 երկաթէ մահճակալներ 5—55 ր., գդասարկներ, շալեր, գրատ, ապհետական ծաղիկներ տապակէ ծածկոյթներով և շատ ուրիշ տպրանքներ, ծախվում են կեսագնով. մինչև նոր տարին **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** մէջ ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԼԵՐԻՅՈՒՄ։

1—8

ԹԷՅ առաջին հանձի այս տարի չափազանց գոյնատար և հոտաւէտ։ Ա.յդ թէյից **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** մէջ առացված է 50,000 ֆունտ և ծախվում է 25% էժան և աւելի լաւ քան թէ ուրիշ տեղ։ Օրինակ. Լաւ կնդեղ թէյ 1 ր.—1 ր. 20 կոպ., պատառահան ՍԱՆՖԱ. թէյ 1 ր. 40 կ., հիանալի ՄՕՆԿ թէյ 1 ր. 60 կ. այս թէյ ամէն տեղ ծախվում է 2 ր. 2 ր. 50 կ., գեղեցիկ ԿԱՑՍԱՆՈՒ թէյ 1 ր. 80 կ. և ամենալաւ ֆաւ-չու-ֆաւ թէյ 2 ր. մանրած թէյ առանց թղթի։ Նոյն տեղը սովաբար լինում են 500 երկաթէ ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ 6 ր.—60 ր., երկաթէ ԳՐԻՉՆԵՐ ամբողջ Անդրկովկասի համար, շօկոլատ Ֆրայ, Շեվէլլի ԴԱՆԱԿՆԵՐ, միքանգնոզ ՄԱԿՄԱՍՏԵՐ մազերի համար, հրացաններ ԴԱՈՒՆ, ԲԵԼՕՒՆԵՐ վերի, ԹԱՄԲԵՐ բարձերի, կոլմանի նշշրշալ, ԱԼԲՈՄՆԵՐ Շեվրոլի կես գնով։ **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹ, ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԷՋ ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԼԵՐԻՅՈՒՄ** № 156, 157, 158, 159 և 160։

92—100

ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԹԱՏՐՈՆ

Հինգշաբթի, գեկտեմբերի 16-ին, Հաւերէն ներկայացումն

ՅՕԳՈՒՏ ՕՐ. ՀՈՒՓՍԻՄԷԻ

I

ԱՌԱՋԻՆ ԱՆԳԱՄ

ԲԱԽՏԱԽՈՐ ՕՐ

կոմ. 3 արարուածով

II

ԿՆԴԻԱՆԻ ՊԱՏԿԵՐ

ԳՊՐՈՑ ԵՒ ԱՐՕՐ

Անտրակտներում թատրոնական համաշխարհական առաջնորդութեամբ ար. ԿԱՐԱ-ՄՈՒՐԶԱՅԻ

3—3

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ, ԹԻՖԼԻՍԻ ԳՆԵՐԻ ՆՇԱՆԱԻՈՐ ՓՈՓՐԱՑՈՒՄՆ

(MAISON DE CONFIANCE) ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԵՐԻԱ № № 156, 157, 158, 159 և 160.

Համեմատական թիւ

1	ր.	10	կ.	թէյի հետ ամէն տեսակ	1	ր.	30	կ.
1	„	20	„	. . . . .	1	„	60	„
1	„	40	„	. . . . .	1	„	90	„
1	„	60	„	. . . . .	2	„	20	„
1	„	80	„	. . . . .	2	„	50	„
ամենալաւը				2 ր.	3	„	—	—

Մի և նոյն տեղը գործակատութիւն վաճառման շօկոլատի և կակաո-ֆրայ Լասենցիայի, պաշտերի բիսկվիտների, Բապրի կօնֆետների, շեֆելդի գանահների, Տուրնեի գրիչների, Գաուե հրացանների, վերիի բելօվկների, Բարնարիի թամբերի, մետիների ամանների, կօլմանի կրախմալ և մանանեխ, Շվարցի սլաօյներ և այլն և այլն

40—100

ԲԱՐՕՆ ՅՕՆ-ԿՈՒՉԵՆԲԱԽԻ ԱՊԱԿԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆԸ

Հայտնում է.

ԿՐԿՆԱԿԻ մեծամեծան շիշեր գինու և լիմոնադի համար 1,000 հատը 100 ր., նոյն տեսակի կիսաշիշեր 1,000 հատը 85 ր. ԳԱՐԻՉԻ չիչեր 1,000 հատը 90 ր. Նոյնպէս ջրամաններ, ԲԱԺԱԿՆԵՐ օղիի ամէն տեսակ շիշեր և ապակիի ամէն տեսակ պատկանելիքներ լամպաների համար և այլն գործարանը ծախում է ԱՄԵՆԱՑԱԾԱՆ գներով։ Ապակէ ամանեղենների համար գեղատների պահանջները այս կարգերվին առանձին յուցակներ։ Քանակութեամբ վաճառում է ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ, ԽՈՒԿԻԱ ՍԻՄԵՆՍԻ ԵՒ ԳԱԼԿԻ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԻ ՄԷՋ։

2—6

ՄԵՐ ՅԻՐՄԱՅԻ ԹԷՅ ԳՈՐԾԱՆՈՂՆԵՐԻՑ

խնդրում ենք ուշադրութիւն դարձնել, որ բանկերների վրա անպատճառ լինեն Է. և Ս. տառերը։

Երջանկեր Կ. և Ս. ՑՕՊՕՎ ա.ն.տ.ական տուներ Մոսկվայի մէջ։

9—10

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԾ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՑ (Doctor of Dental Surgery of the Baltimore College)։

ՏԻԿԻՆ ՄԿՐՏՉԵԱՆՑ, Ծն. եակորի, բժշկում է ամէն տեսակ ԱՏԱՄԻ ՑԱՒԵՐ և ատամի հարկաւոր ՕՊԵՐԱՑԻԱՆԵՐԸ. Ամերիկայի ամենատար ձեւով։ Ընդունում է միայն ԿԱՆԱՆՑ և ԵՐԵՒԱՆԵՐԻՆ 10—3 ժամը։ Լիմպերի տանը, Սաղաքայա և սերգիևսկայա փողոցների անկիւնում։

15—15

ՎԱՐՇԱՎԱՑԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆԱՏԷՐ ԻՕՍԻՖ ՅՐԱԺԻԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Շատ անգամ ինձ յաւերժ են հասնում, որ իմոյ, փոխակ և ուրս ԱՐԾԱԹԱՋՐԱՆՔ իրերը, գրանք աչքիս գին չունեն, ծախվում են իմ **ՅԻՐՄԱՅԻ ՊԱՏՐՈՒԱԿՈՎ**։ Ա.յդ պատճառով անհրաժեշտ համարկի **ԳՈՐԾԱՐԱՆԱՆ ԲԱՅԻՆ** *բանալ* **ԹԻՖԼԻՍԻ** *մէջ, որտեղ քանակութեամբ և մանր կը վաճառվին իմ գործարանի բոլոր արդիւնաբերութիւնները գործարանական գներով, ՉՈՐ ՀԱՇԻՒԵԼՈՎ տեղափոխութիւնն և խանութի* **ԾԱԽՍԵՐԸ**։ *Խանութի մէջ կը լինեն իրեր կեղծ ԱՐԾԱԹԻՑ ՄԵԼԽԻՈՐԻՑ և ՄԱՔՈՒԻ ԱՐԾԱԹԻՑ 84%։*

Իմ արդիւնաբերութիւնները կատարելապէս փոխարինում են մաքուր արծաթը, մանաւանդ պատիւ տանեմ առաջարկել ԳԱՆԱՀՆԵՐ, ՊԱՏԱՌԱՔԱՂԱՆԵՐ, ԳԴԱՆԵՐ, ԹԱՍԻ ԳԴԱԼԱՆԵՐ, նոյնպէս ՍԵՐՎԻԶՆԵՐ տեղանի, թէյի և կաֆէի համար։

Ա.յդ իրերը իրանց բոլոր մանրամասն **ԱՄՈՒՐ ԵՆ**, լաւ արծաթաջրված, այդ պատճառով նրանց կարելի է կրակի մէջ գնել և **ԳՈՑՆԸ** չեն կորցնի։

Բոլոր իրերը երկար տարիների գործածութիւնից փչանում են, ուստի ես կարող եմ նրանց ՆՈՐԻՑ արծաթաջրել կամ թէ գնել իրանց սկզբնական ԱՐԺԵՔԻՆ $^1/_3$։

Վաճառ տեղիներին և քանակութեամբ գնողներին **ԶԻՋՈՒՄՆ** է լինում։ Օտարաքաղաքացի գնողները կարող են առանց իմ ապրանքները նոյն **ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՎ** ընդունել իմ միւս բոլոր խանութներից։

Առանձնակի ձշդութիւնն ժէջ յարգելի հասարակութեանը կարող է համոզել **ԻՄ ԽԱՆՈՒԹԻ** մէջ, որ գտնվում է **ԴՎՕՐՑՈՎԱՅԱՆ ՓՈՂՈՑԻ** վրա, երկաթէ ածուխ, **ԿԱԼԱՄԿԱՐՕՎԻ** *խանութի* **ՀԱՆԴԷՊ**։

Հասցէ նամակների համար. I. ՓՐԱՆԳԷ, ТИФЛИСЪ.

Ի. ՓՐԱՆԳԷ ՎԱՐՇԱՎԱՑԻՑ

1—6 (2)

„ՄՇԱԿ“ ՀՈՒԱԿԻՐ (ԹԵԿՏԵՄԲ. 14)

Ա. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲՕՐՍԱ.

„ՀԻՒՍԻՍՍՑԻՆ“ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

Մուրհակների կուրս 3 ամսով Լօնդոնի վրա		23¾ պէնս
» » 3 » Ամստերդամի վրա		»
» » 3 » Համբուրգի վրա		202 մարկ
» » 3 » Փարիզի վրա		248½ ֆրանկ
Ոսկի		8 ր. 33 կ.
Արծաթ		1 ր. 36 կ.
Մաքսային կուպօններ		8 ր. 35 կ.
Բորսային պետերաններ		»
Պետական բանկի 5% տոկոսով 1-ին չրջանի		93¾ ր.
» » » » 2 »		90 ր. 62 կ.
» » » » 3 »		90½ ր.
» » » » 4 »		90½ ր.
» » » » 5 »		90 ր.
Արևելեան 1 փոխառութեան տոկոսը		88½ ր.
» 2 » »		88¼ ր.
» » »		88½ ր.
Նկրքին 5% 1 փոխառութեան տոկոսը		216¼ ր.
» » 2 » »		206¾ ր.
5½% բիւռա		»
Ակցիաներ փոխառու բանկի		448 ր.
» Միջազգային բանկի		364 ր.
» Վօլժսկո—Կամսկի բանկի		416 ր.
» Սիբիրի առևտրական բանկի		330 ր.
» Ռուսաց արտաքին առևտրի բանկի		265 ր.
» Ռուսաց կրեդիտական կրեդիտ կնիտորն. բանկի		»
» Ռուսաց երկաթուղիների գլխաւոր բնկ.		250¼ ր.
» Բիրմինգհամ-Վօլգսկի երկաթուղ.		60 ր.
» Ս. Պետերբ. կրանկի դէմ ապահովութեան բնկ.		»
5% պետական թերթեր փոխադ. կալուած. կրեդ. բնկ.		130 ր. 12 կ.
6% » Խարկովի կալուած. բանկի 43½ տարի		90½ ր.
» » Վիլնօյի » » » »		90¼ ր.
» » Պօլտաւայի » » » »		90½ ր.
» » Մոսկվայի » » » »		97 ր.
» » Ռեւ.—Տաղ. » » » »		93 ր.
5½% » Թերատնի » » » »		90¼ ր.
Բորսայի տրանսպրտիներ		Հանգստ
Յարն առևտուր 10 տարի		12 ր. 70 կ.

Յարն ատիսօնկա » »		13 ր.
Յարն		Հանգստ
Հաճար 9 տարի		9 ր.
Հաճար		Հանգստ
Վարսակ 6 տարի		5 ր.
Վարսակ		Հանգստ
Գարի 8 տարի		8 ր. 40 կ.
Վուշի սերմ 9 տարի		13¾ ր.
Հաճարի ալիւր 9 տարի		9 ր.
Ալիւր		Հանգստ
Կաննաբիս		»
» սովորական		»
» բնական		»
Թել Մոսկվի		41 ր.
» Կանեփ		41 ր.
Վուշ		Հանգստ
Կանեփ		»
Կրուպչատկա Սպասսկի 5 տարի		12½ ր.
» Նիժեգորոդսկա 5 տարի		12¼ ր.
Լիխվինի ձէթ բաղար		7 ր. 90 կ.
Կերոսին ամերիկական		2 ր. 40 կ.
» ռուսաց		1 ր. 70 կ.
Ձէթ		10 ր.
Ձրագ գիշերի ժամի համար 2 անգամ հաշուած 1 տեսակ		74 ր.
» սապօնի		73 ր.
Խմոր ֆիլիպսկական		»
Կոմի խոզ Սիբիրի		9 ր. 90 կ.
Պղինձ կոպեյկով տարբ		»
» թերթերով »		»
Երկաթ թերթերով տարբ		»
Կոմի կաշի չոր, տարբ		»
» » հում »		»
Սպիրտ 40% վեցուն		8 ր. 83 կ.
Շաքար բաֆինադ 1 տեսակի տարբ		8 ր. 80 կ.
» » 2 » »		»
Շաքարաւազ		7 ր. 70 կ.
Պօտաշ բերկովից		28¼ ր.

Дозволено цензурою. Тифлисъ, 15 Декабря 1882 года.

Типогр. Главн. Упр. Главнонач. гражд. час., Лор.-Мелик. ул. каз. д.

Fonds A.R.A.M

№ 235 Դեկտեմբերի 17 Ուրբաթ 1882 Դեկտեմբերի 17 Ուրբաթ № 235

ՏԱՍՆԱՄԻԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարւանը 6 րուբլի։
Առանձին համարները 5 կոպէկով։
Թղթակցութիւնները պիտի ուղղուին խմբագրատան անունով։
Յայտարարութիւնները պիտի ուղղուին Տիփլիս։ Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (Բացի կիրակի և տօն օրերից)։
Յայտարարութիւնը ընդունւում է տանն վճարով։
Յայտարարութիւնների համար վճարում են երեսանոցիւր տառին 2 կոպէկ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ „ՄՇԱԿ“

ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ ԼՐԱԳԻՐ

(ՏԱՍՆ ԵՒ ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ)

ԱՌԱՋԻԿԱՅ **1883** ԹՒԻՆ

Կը հրատարակւի նոյն գիրքով և նոյն պայմանագրով.

ՊՐՕԳՐԱՄ

I. ՏԵՂԱԿՈՒԹԻՒՆ ԿԱՐԴԱՊՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։ II. ԱՌԱՋՆՈՐԴՈՂ ՅՕԴՒՒԱԾՆԵՐ։ III. ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Ընդհանուր յօդուածներ, Թղթակցութիւններ, լուրեր։ IV. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Ընդհանուր յօդուածներ, Թղթակցութիւններ, լուրեր։ V. ԽԱՒՆ ԼՈՒՐԵՐ։ VI. ՀԵԹԱՔՐՔՐՆԵՐ։ VII. ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ Քննիատօն, վէպեր, ինքնաբոյն և թարգմանական յօդուածներ դիտութեան ամէն ճիւղերից, Թղթակցութիւններ։ VIII. ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆ։ Տարեկան 10 րուբլի, վեց ամսւայ 6 րուբլի, երեքամսեայ 1 րուբլի։
ՀԱՏՈՒԿ. հատերը 5 կոպէկի։
ՀԱՍՑԷՆ. *Тифлисъ, редакція «Мшакъ.»*

Խմբագիր—Հրատարակիչ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐՇՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Անգլիա և Թիւրքիա։—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ Քոնթաքթից։ Նամակ խմբագրին։ Նեքքին լուրեր։—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ Թիւրքիայից։ Արտաքին լուրեր։—ԽԱՒՆ ԼՈՒՐԵՐ։—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ Հետաքրքիր են արդէօք վերանորոգութիւնները Թիւրքիայ Հայաստանում։

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԹԻՒՐՔԻԱ

—

Երբ Անգլիան սկսեց եղիպտական արշաւանքը, մենք „Մշակի“ մի առաջնորդող յօդուածում գուշակեցինք, որ այդ արշաւանքը մեծ օգուտ կունենայ Թիւրքայ Հայերի համար։

Այժմ կարծում ենք, որ իրաւունք ունենք ասել որ մեր դուշակութիւնները կատարւում են։

Այն ժամանակից, երբ Գլադստոնի վերնադասութիւնը իր ձեռքը դրեց Անգլիայի կառավարութեան ղեկը, Անգլիայի քաղաքականութիւնը արեւելքում սկսեց բոլորովին նոր ընթացք ստանալ։ Այդ ժամանակ ոտքից հանւեցաւ գուցէ եկաւ, արեւելեան մեծ հարցերի շարքում, և Թիւրքայ Հայաստանի ներքին բարեկարգութիւնների հարցը։ Բայց յանկարծ, եղիպտական արշաւանքից մօրը ինչ առաջ, Անգլիայի հեղինակութիւնը կ. Պօլսում սկսեց իջնալ և նրա փոխանակ սկսեց Թիւրքիայում գերմանական ազդեցութիւնը։

Այդ ժամանակ կրկին մեռածները Անգլիայում մոռացութեան տրւեցին, որ պահանջում էր երեսուն տարւայ հարկը, որ պահանջում էր Երեսուն Թիւրքական ոսկի տարեկան հարկը Անգլիայի պետական գանձարանին։ Անգլիայի հեղինակութիւնը կ. Պօլսում սկսեց բարձրանալ, և նրա հետ միասին սկսեց բարձրանալ և Անգլիայի ազդեցութիւնը Թիւրքիայում։

Այդ ժամանակ կրկին մեռածները Անգլիայում մոռացութեան տրւեցին, որ պահանջում էր երեսուն տարւայ հարկը, որ պահանջում էր Երեսուն Թիւրքական ոսկի տարեկան հարկը Անգլիայի պետական գանձարանին։ Անգլիայի հեղինակութիւնը կ. Պօլսում սկսեց բարձրանալ, և նրա հետ միասին սկսեց բարձրանալ և Անգլիայի ազդեցութիւնը Թիւրքիայում։

Անմիջապէս Անգլիայի ազդեցութեան հետ միասին, Թիւրքիան կամենաւորել սկսեց շէյխ Իսլամին և պատրեց նրան Մուսաւլ, Թիւրքայ կառավարութիւնը սկսեց նոյնից ուշադրութիւն դարձնել Արմենիայի դրութեան վրա, առաջին մինիստր Սալիզ-փաշա մոյրից իր պրօգրամմի մէջ Արմենիայի վարչական վերաբերութիւնների խնդիրը, վերջապէս Սուլթանը երեսուն վերահասատեց կ. Պօլսի Հայոց պատրիարքի պաշտօնում ներսէս արքեպիսկոպոսին։

Այդպիսով ամէն անգամ երբ Անգլիայի ազդեցութիւնը սկսում է տիրապետող դառնալ կ. Պօլսում, Թիւրքայ կառավարութիւնը սկսում է սիրով վերաբերուել դէպի Արմենիան և դէպի իր Հպատակ Հայերը։ Իսկ երբ Անգլիայի ազդեցութիւնը նուազում է, Թիւրքայ մոլեռանդութիւնը,—Թիւրքայ կառավարութիւնների մասին յայտնի էջեմ մոռնելուն, Խրմանն և Լազարեանն ժողովրդականութիւն ունեցող եկեղեցականների միջոցով, սրանք այդ ընդհանուր պատմութիւնը կօծկրտեն ժամանակի Դամենց յետոյ Ներսէսը չուս անգամ դիմում էր Բ. Դրանը խնդրելով չուսաստանին վերաբերութիւնների մոռնելը. բայց տեսնելով Բ. Դրան խորհելը, Ներսէսը բոլորովին յոյսը կտրեց իր բոլոր ուժը Հօտի դրութեան բարելաւութեան վրա. այդ պատճառով, մի տարի առաջ, պատրիարքը հրաժարական տուեց յայտնելով, որ ևս չարունակի միայն այն ժամանակ ծառայել, երբ անպատճառ կիրագործուին Բերլինի դաշտագրի 61-ը յօդուածի պահանջները։ Հրաժարականը չընդունուեցաւ ազգային ժողովից, որը չուս անգամ պարտաւորեցաւ իր սիրելի հովիւին չարունակել իր պատրիարքական ծառայութիւնը։ Բ. Դուռը, տեսնելով հրաժարականի մոռնի խնդիրը, չէր պատասխանում, որովհետև չէր ցանկանում իր հետ ունեցած յարաբերութիւնը կտրել, այլ սպասում էր ընդհանուր Եւրոպական դիպլոմատիայի Արմենիան և դէպի իր Հպատակ Հայերը։ Իսկ երբ Անգլիայի ազդեցութիւնը նուազում է, Թիւրքայ մոլեռանդութիւնը, Խրմանն և Լազարեանն ժողովրդականութիւն ունեցող եկեղեցականների միջոցով, սրանք այդ ընդհանուր պատմութիւնը կօծկրտեն ժամանակի Դամենց յետոյ Ներսէսը չուս անգամ դիմում էր Բ. Դրանը խնդրելով չուսաստանին վերաբերութիւնների մոռնելը. բայց տեսնելով Բ. Դրան խորհելը, Ներսէսը բոլորովին յոյսը կտրեց իր բոլոր ուժը Հօտի դրութեան բարելաւութեան վրա. այդ պատճառով, մի տարի առաջ, պատրիարքը հրաժարական տուեց յայտնելով, որ ևս չարունակի միայն այն ժամանակ ծառայել, երբ անպատճառ կիրագործուին Բերլինի դաշտագրի 61-ը յօդուածի պահանջները։ Հրաժարականը չընդունուեցաւ ազգային ժողովից, որը չուս անգամ պարտաւորեցաւ իր սիրելի հովիւին չարունակել իր պատրիարքական ծառայութիւնը։ Բ. Դուռը, տեսնելով հրաժարականի մոռնի խնդիրը, չէր պատասխանում, որովհետև չէր ցանկանում իր հետ ունեցած յարաբերութիւնը կտրել, այլ սպասում էր ընդհանուր Եւրոպական դիպլոմատիայի Արմենիան և դէպի իր Հպատակ Հայերը։ Իսկ երբ Անգլիայի ազդեցութիւնը նուազում է,

Թիւրքայ մոլեռանդութիւնը, Խրմանն և Լազարեանն ժողովրդականութիւն ունեցող եկեղեցականների միջոցով, սրանք

վերաբերութիւնների մասին յայտնի էջեմ մոռնելուն

Fonds A.R.A.M

ՂԱՎԻՃՅԱՆ ԿՈՄՈՍ

8· Ռուսերեն

ԹԵՂԵՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

Ա. Ս. Ե. Ր.

Ա. Ս. Ե. Ր.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ

ՂԱՎԻՃՅԱՆ ԿՈՄՈՍ

8· Ռուսերեն

ԹԵՂԵՐ

րը իրանցից վեքիլներ կապիտալով, որպէս զի յետոյ ցորենն առնեն Թաղիերից, վճռեցին այդ ամբողջ ցորենը կամ նրա առածած օգուտը յանձնեն Խզիր-Աղասի ծխական պարոցին: Բայց այդ ժամանակ պիտի անուանի մարդիկներից մինը քանդում է պիւզանդիների բարի վիճակութիւնը, կաչառած լինելով Թաղիերից»:

—

ԲԱՂՈՒԻՑ մեզ գրում են հետևեալը: «Պ. Ներսիսեան իր վերջին ներկայացումը առաջ մեր քաղաքում, ցոյց տալով հասարակութեանը իր կատարելագործած տելէֆօնը, որով միայն ձայնի եղանակն է հնչում, առանց արտասանելու բառերը: Ներսիսեանի սիրելիան միտքերից դրանով է գանագանւում, որ նրա ձայնը հասու և բարձր է տեղ հասնում, այն ինչ միւսներինը հազիւ լսելի լինում: Ներսիսեանը միայն մի կատր երգահ է գնում այնտեղ, որտեղ ուրիշները մոգոնիս են գնում: Պարոնի ներկայացումներին չը նայելով որ միշտ լի էր լինում դահլիճը, բայց այդ երեկոները մեծ մասը ձրի էին մտնում: Այդպէս է հայի բանը. հայը օգուտէտ բաներից սիրում է միայն ինչ որ ձրի է՝ թատրոն, լուսիր, պատիւոսութիւն, դպրոց: Իսկ չարչրկութեան, անարդարութեան, անպէտք բաների վրա հայը պատրաստ է հարիւրներ և հազարներ ծախսել: Բայց դե Ներսիսեան ճանապարհ ընկաւ դէպի Թիֆլիս: Ցոյս ունինք որ այնտեղի հասարակութիւնը անտարբեր չը մնայ դէպի պարոնի ներկայացումները: Ներսիսեանի վերջին ներկայացումը Բագրի մէջ բանտարների համար էր և մուտքի գինը չորս աբասի էր. մուտքը արժէր 30 կոպէկ»:

—

Մեզ հաղորդում են ԱԽԱԼՑԻՒՀԻՑ որ օրիորդ Սօֆիա Սոքրատեան՝ արդէն ուղարկել է Արզրումի Սահակեան ուսումնարանի տեսուչ պ. Կանապրականցին, իր ժողոված 30 ր. 40 կոպ., յօգուտ յիշեալ ուսումնարանի:

—

Նոյն տեղից մեզ գրում են որ կօնսիստօրեան վանդեանի գործատնութիւնների մասին պատրաստ է տալու տեղական պատասխանի հետ: Ասում են որ եթէ վանդեան չը ներկայացնի իր հաշիւը, նա դատաստանի կենթարկուի:

—

Դեկտեմբերի 15-ին ժամը 5-ին կէսօրից յետոյ կրակ յայտնուեցաւ Գօլովինսկի պրօսպէկտի վրա գտնուող Զիմոսովի տանը: Այդ օրը սարսափելի քամի էր մտում: Բաղդատաբար շուտով մեծ տան ներսը, բայց այնտ ամենայնիւ երկու հարևան տներին էլ վնասեցաւ, Մոշտաովի և Սաթաջևի տները: Հրշէջ վարչութիւնը յաջ էր քանում: Շատ իրերներ վնասուեցան ոչ թէ կրակից, այլ ներանից, որ մտոց էին դուրս թափում:

—

Դեկտեմբերի 15-ին և 16-ին Ներսիսեանի փօսար չը առաջնեցաւ. Թիֆլիսում: կովկասեան սարերի վրա ձիւն է եկել և այժմ ճանապարհներ են բռնակում:

—

ՇԱՄԱԽՈՒԻՑ մեզ գրում են, որ դեկտեմբերի 9-ին գիշերը, ժամը 10 լրացած, մի թիֆլիս գնացող ճանապարժութիւն դրաւի եղաւ Շամախում:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԹԻՒՐՔԻԱՑԻՑ

Կարին, 4/16 դեկտեմբերի

«Մշակի» հոկ. 26 թիւ թերթերում մէջ հրատարակուած «Լրագրումից առածած մանուածոյ նամակէն քաղածներ» կարդացի, յորում վ. հեղինակ Աուետիսեան Պետրոս Ֆ. կաթողիկոսի Հովսէփ եպիսկոպոսին ձերբակալելու մասին է խօսում: Հինգ գիւղը գտնուած կաթոլիկ և լուսաւորչական հայերի մէջ սուտ լուր տարածուած լսելուց յետոյ ոչ միայն և ոչ ոքի մտքում չէ կարծուած ընդդէմ Ս. Թղթակցութիւն նամակին թէկը սխալած ըլլալով, ապրիլ 1 թուոյ տեղ ուրիշ թիւ մը նշանակած ըլլայ:

Եւ որպէս զի «Մշակ» լրագրոյդ անկողմնապահութիւնն համարը չազատի, ի պատիւ ճշմարտութեան՝ ներկայս հետագայ թերթիդդ մէջն ալ հերքմանդ համար կը խնդրեմ:

Սէրովբեան

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Կ. Գօլոմից հետագրում են դեկտեմբերի 8-ին: Սուլթանը ընդունեց հայոց Ներսէս պատրիարքին և ընծայեց նրան գոհարեղէնով զարդարուած մի քրիստոսի տուփ. այդ համարվում է որպէս հայտութեան նշան հայերի հետ: Սահմիէ-փաշային նշանակված է 40,000 պիաստր ամսական թոշակ:

—Լօնդօնից հետագրում են դեկտեմբերի 8-ին: Անգլիական կառավարութիւնը դիմեց Բերլինի գաշնադիրը առարկող պետութիւններին, հրաւիրելով նրանց հետագայ յունվարին Լօնդօնում դուռնայեան հարցը վճռելու համար:

—Մարսէլից հետագրում են դեկտեմբերի 7-ին: Երէկ երեկոյ ոչ հետո Ալժիր կոխ ծագեց Ֆրանսիայի և իտալացի բանուորների մէջ, որի ժամանակ մէկ իտալացի սպանվեցաւ. երկու կողմերից եւս երկու երկու մարդիկ ծանր վիրաւորված են. 7 մարդիկ կալանաւորված են:

—Լօնդօնից հետագրում են դեկտեմբերի 8-ին: Ջօզէֆ Չամբերլէին, երէկ Աւստրում արտասանած ճառի մէջ խօսեց անգլիական հովանաւորութեան դէմ Եգիպտոսում, որը, նրա կարծիքով, միայն նոր խրշտներ կը ստեղծէր Արեւելքում: Նա, հետևորդը, միշտ միջամտող քաղաքականութեանը հակառակ էր: Պէտք է նայել միայն, որ այն կառավարութիւնը, որը վերականգնեցրիք, հնարաւոր եղածաչափ ներկայացնէ եղիպտական ժողովրդի ազատ հիմնարկութիւնների համար: Կարծում են, որ Ֆրանսիայի հետ ունեցած անհամաձայնութիւնները կը վերջանան:

ԹԱՒՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Բրնտֆէի գրած նամակի մէջ Ագարին ասում է. «Ես կը ցանկանայի ապատ ապրել իմ երեխաների հետ Գանտուկասում, հետո քաղաքականութիւնից, միտքս որ ես ապրում եմ Եգիպտոսի սահմանները: Եթէ սուլթանը և մոնտիստկոնները չեն թոյլ տայ ինձ ապրել իմ հասատատկիչների մէջ, այն ժամանակ ես պիտանում եմ ընտրվել Լաթեզեում, որպէս ապատ ազատ երկրի մէջ, և այ թէ օրէրիկական հակողութիւնն ասի: Այդ բանն են ցանկանում և իմ ընկերները: Դրանք նոյնպէս կամենում են ապրել ազատ, և ես խօսք եմ տալիս, որ երբէք չեմ խառնվի քաղաքական գործերում, քանի որ հետս կը լինեմ իմ հարիւնիքից և «Միսչէլ որ Առատած չի լրտնի ոչ այն բանից, ինչ որ ինքն նախատծել է» (կտրանից հետո կոտր): Ես այնինչ նշումներ չեմ տալի պատասխ տերտղութիւնների, որոնց ես երբէք չեմ ցանկացել: Ինձ համար բաւական է ինալ ամենս մտքում: Ես ցանկանում եմ, որ ինձ պարզապես եգիպտացի Անվեր Աբդիլ անուանեն:

* * *

Մարսէլիսի ընտրիչներին ներկայացած վերջին ատենում տեղ և կամակատար ֆինանսների մինիստր ասեց: Մարսէլիսի հարստում ապրող բանի Ջասէի դերը պարտատր է խրթրանչիլ ապրի վճարել 65,000 ֆրանկ և, բացի դրանից, 200 ձիաներ խրթրանչիլ ապրի քերելու գործի համար: Այս ապրի հոգնդրին չատ միանգ մտրիլը, այդ պատճառով Բանի Ջասէի գերը պատրաստութիւն ուզարկից, խնդրելու կառավարութիւնը բանակութեան 200 ձիաների փոխանակ, տալիս թող: Ֆինանսների մինիստրը անչապատ համաձայնեցաւ այն պայմանով, որ հարիւր ձիաների փոխանակ երեսուն ջահիլ ապրիներ կազմելին կայսերական հարեմի համար: Այդ առաջարկութիւնը ևս բանակութեամբ ընդունվեցաւ:

* * *

Վերջին ժամանակ սկսեցին շատ խօսել Մահմէդի, ապագա անուանված Մոսանի մասին մարգարէի մասին: Անգլիական մի թերթակից հետագրերիր անեկդոտներ է հաղորդում այդ մարգարէի մասին: «Որ քարտերների ժամանակ մարգարէն երբեմն յանկարծ փակում է աչքերը և մի քանի րոպէ անշարժ է մնում: Կարծես երազում է: Այդ երևակայական գրութիւնը նա այնպիսի կատարելութեամբ է հաղորդել, որ կարծում ես, թէ նա քարացաւ: Երբ որ նա աչքերը բացում է, այնպէս է ձևացնում, որ իրր թէ զարհուրած է և խօսում է յափշտակված եռանդով. «Ես իսկոյն պրոմոտիւթ եմ գալիս, որ ժամանակ անցկացրի Ալլահի և մարգարէի հետ: Մրպէս կը ցանկանայի հաղորդել ձեզ այն բոլորի մասին, ինչ որ ես տեսայ և լսեցի. բայց դուք ընդունակ չէք այդ բանը հասկանալու» Մի անգամ Ահմէդը հաղորդեց իր ունկնդիրներին, որ Ալլահը վերջահանապէս նրան իր մարգարէ ընտրեց: Նրա հետևորդները մեծ յափշտակութեամբ ընդունեցին այդ լուրը և չէջապատեցին նրան պալատական մարդկիններով, որպիսին պատահ է Ալլահի փոխանորդը երկրի վրա:

* * *

«Daily News» լրագրում տպված է հետևեալ պատմական հետաքրքիր յիշողութիւնը: 1860 թվի սկզբումն էր, երբ Գարիբալդին առաջին անգամ մտաբերվեց այն բանի մասին, որ Նիցցան Ֆրանսիային միջանելու հարցը վերջնականապէս վճռված է: Այդ վճռը 1858 թուականից գաղտնի էր պահվում. Գարիբալդին խոկում և երեսնամեայ պրեց դիմեցաւ Տուրինում էր գտնվում. «Միքելի Տիւր, ինչպիսի հարցնելը նորին մեծութեանը, որպէսզ խոսպէս վճռված է Նիցցան դիմել Ֆրանսիային: Իմ համաքաղաքացիները երկիւղով հարցնը են ասում ինձ: Իսկոյն հետագրով պատասխանեցէք՝ այո կամ ոչ: Ջուզէպպէ Գարիբալդի»: Տիւր խոկոն պալատը դնաց և թոյլատրութիւն խնդրեց տեսնվել թագաւորի հետ, որը այդ ժամանակ հիւանդ էր և պառկած էր անկողնում: Այնտ ասելով, վ. իսկոյն լսմնանալէ հրամայից ընդունել դեսպանին: Թագաւորը լսեց Տիւրի ասածները, ուղղակի նրա աչքերին նայելով, և ասեց. «Հետագրիր: Այո կամ ոչ: Շատ լաւ: Ասա նա մի վայրկեան կանդնեց և անտարբ խոսքերով շարունակեց. «Լաւ, այո: Բայց ասելիք գնեցրալին, որ խօսքը այստեղ ոչ թէ միայն Նիցցայի մասին է, բայց ամբողջ Սավոյայի մասին, և որ, եթէ նա համաձայնվում եմ տալ իմ նախնիների երկիրը, իմ ամբողջ ցեղի օգտին, նա ևս կարող է կրել մի քաղաքի կորուստ, որտեղ նա ծնվել է»: Յետոյ թագաւորը արտասանեցաւ չորս տող: «Ազատ հայաստանի հարստը քննելու համար: Մեծութիւնները կարծիք յայտնեցին, որ գժուար է շրջանները այնքան մեծացնել, որ նրանցից կարողանան անցնել նաև:

ՕԻՆՍԱՆ, 15 դեկտեմբերի: Մի քանի ջրբաղացներ փակվեցան հոգի գնել բնակելու պատճառով:

ԲԱՐԵԱՈՒԻ, 15 դեկտեմբերի: Ալտայի անասնաբաժիններին մէջ նոր ախտ է նշանակված: Փայտը Թանդացաւ:

ՏՕՄՍԿ, 15 դեկտեմբերի: Առևտուրը չափազանց վատ է: Հացի գինը ընկաւ:

ՍԱՄԱՐԱ, 15 դեկտեմբերի: 1883 թուականի համար գաւառական բոլոր գումարների եկամուտները հաշված են 1,001,584 ր., իսկ ծախսերը 1,180,324 ր., որոնցից 582,000 պարտաւորեցուցիչ է, իսկ 607,000 կամաւոր: Նահանգական գումարն, ի նկատի ունենալով աշնանացանքերի վատութիւնը, որոշեց 200,000 ր. գոյնն առնել ցանելու և ապրանտութիւնը կերակրելու համար:

ՄՕՍԿՎԱ, 15 դեկտեմբերի: Չեմնաֆօի առաջնորդական սուրբի ապատիճները 331,000 ր. հաւաքված են: 154,000 րուբլ է նշանակված ձանապարհները և կամրջները նորոգելու համար:

ԽԱՐԿՕՎ, 15 դեկտեմբերի: Նահանգական գումարն, ի նկատի առնելով գիւղացիների գժուար դրութիւնը, խնդրում է 435,000 ր. պետական այն գումարից, որ յատկացրած է ապրանտութիւնը կերակրելու համար: Ապատով բացվեցաւ գոսպատա-հիւանդանոցական կռատա ժողովրդական ուսուցիչների համար:

ԽԶՐԱՑԻ, 15 դեկտեմբերի: Գանդալ մանուածոյով Համրգվեցաւ Սուվինեան թիի անցարանութիւնների մէջ կիլիան թիի հետ համեմատելով:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 15 դեկտեմբերի: «Правит. Вѣстн.» լրագիրը հաղորդում է, որ դեկտեմբերի 11-ին թագուհին այցելեց Հայրենասիրական ընտանութեան և Եկատերինեան երկաթուղիական ուսումնարանը: «Новое Время» լրագիրը հաղորդում է, որ պատիժների նոր օրէնքների նախագծի քննելու ժամանակ Ս. Պետերբուրգի իրաւաբանական ընկերութեան քրէական բաժինը ձայների նշանաւոր բազմութեամբ կարծիք յայտնեց ընդդէմ մահուան պատժի: «С.-Петерб. Вѣдомости» լրագիրը հաղորդում է, որ կովկասեան պատերազմի մասին նորհրդի աշխատանքների հետևանքը և ֆինանսների մինիստրի եղրակացութիւնը այդ հարցի վերաբերութեամբ շուտով կը ներկայացվին Պետական նորհրդին:

ՍԱՊՕԺՕԿ, 15 դեկտեմբերի: Սապօժոկի բանկի պարտատէրերը դեկտեմբերի 11-ին ոչինչ չը ստացան:

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՑԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 15 դեկտեմբերի: Կուբսերը բարձրանում են. Լօնդօնի վրա $23^{23}/_{32}$ պէնս, Փարիզի վրա $248^{1}/_{4}$ ֆրանկ, Բերլինի վրա $201^{3}/_{4}$ մարկ, ոսկի 8 ր. 33 կ.: Ֆօնդերը հանդարտ են: Ճանապարհորդների հաղորդակցութեան մինիստրութեան մէջ կայացաւ առաջին նիստը Մարիինսկի շրջանը ընդարձակելու հարցը քննելու համար: Մեծ ներկայները կարծիք յայտնեցին, որ գժուար է շրջանները այնքան մեծացնել, որ նրանցից կարողանան անցնել նաև:

ՕԻՆՍԱՆ, 15 դեկտեմբերի: Մի քանի ջրբաղացներ փակվեցան հոգի գնել բնակելու պատճառով:

ԲԱՐԵԱՈՒԻ, 15 դեկտեմբերի: Ալտայի անասնաբաժիններին մէջ նոր ախտ է նշանակված: Փայտը Թանդացաւ:

ՏՕՄՍԿ, 15 դեկտեմբերի: Առևտուրը չափազանց վատ է: Հացի գինը ընկաւ:

ՍԱՄԱՐԱ, 15 դեկտեմբերի: 1883 թուականի համար գաւառական բոլոր գումարների եկամուտները հաշված են 1,001,584 ր., իսկ ծախսերը 1,180,324 ր., որոնցից 582,000 պարտաւորեցուցիչ է, իսկ 607,000 կամաւոր: Նահանգական գումարն, ի նկատի ունենալով աշնանացանքերի վատութիւնը, որոշեց 200,000 ր. գոյնն առնել ցանելու և ապրանտութիւնը կերակրելու համար:

ՄՕՍԿՎԱ, 15 դեկտեմբերի: Չեմնաֆօի առաջնորդական սուրբի ապատիճները 331,000 ր. հաւաքված են: 154,000 րուբլ է նշանակված ձանապարհները և կամրջները նորոգելու համար:

ԽԱՐԿՕՎ, 15 դեկտեմբերի: Նահանգական գումարն, ի նկատի առնելով գիւղացիների գժուար դրութիւնը, խնդրում է 435,000 ր. պետական այն գումարից, որ յատկացրած է ապրանտութիւնը կերակրելու համար: Ապատով բացվեցաւ գոսպատա-հիւանդանոցական կռատա ժողովրդական ուսուցիչների համար:

ԽԶՐԱՑԻ, 15 դեկտեմբերի: Գանդալ մանուածոյով Համրգվեցաւ Սուվինեան թիի անցարանութիւնների մէջ կիլիան թիի հետ համեմատելով:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 15 դեկտեմբերի: «Правит. Вѣстн.» լրագիրը հաղորդում է, որ դեկտեմբերի 11-ին թագուհին այցելեց Հայրենասիրական ընտանութեան և Եկատերինեան երկաթուղիական ուսումնարանը: «Новое Время» լրագիրը հաղորդում է, որ պատիժների նոր օրէնքների նախագծի քննելու ժամանակ Ս. Պետերբուրգի իրաւաբանական ընկերութեան քրէական բաժինը ձայների նշանաւոր բազմութեամբ կարծիք յայտնեց ընդդէմ մահուան պատժի: «С.-Петерб. Вѣдомости» լրագիրը հաղորդում է, որ կովկասեան պատերազմի մասին նորհրդի աշխատանքների հետևանքը և ֆինանսների մինիստրի եղրակացութիւնը այդ հարցի վերաբերութեամբ շուտով կը ներկայացվին Պետական նորհրդին:

ՍԱՊՕԺՕԿ, 15 դեկտեմբերի: Սապօժոկի բանկի պարտատէրերը դեկտեմբերի 11-ին ոչինչ չը ստացան:

խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Fonds A.R.A.M

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՄԱՆՆԵ՜Ր, ԱՄԱՆՆԵ՜Ր, ԱՄԱՆՆԵ՜Ր

Առաջված են մեծ քանակութեամբ. ԱՄԱՆՆԵՐ առաջին տեսակի 2 ր. 30 կ. գիւժիները, դանակ և պատառաքաղ, թէյ 1-ին տեսակի, գրիչներ, մատուցարաններ, ՄՈՄԵՐ, փոշի (բջրակոս լուացքի համար, չէոյններ, ասք գուլպաներ, 3,000 պատառուհներ հատը 20 կ., 600 երկաթէ մահճակալներ 5—55 ր., պլոտերներ, շորեր, դրապ, արհեստական ծաղիկներ ապակէ ծածկոցներով և շատ ուրիշ ապրանքներ, ծախվում են կիսագնով. մինչև նոր տարին **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** մէջ ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԼԵՐԻՅՈՒՄ։

2—8

ԹԷՅ առաջին հունձի այս տարի չափազանց դիմաւոր և հոտաւէտ։ Այժ թէյից **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** մէջ առուվաճառ է 50,000 ֆունտ և ծախվում է 25% էժան և աւելի լաւ քան թէյ ուրիշ տեղ։ Օրինակ. Լաւ կոնգո թէյ 1 ր.—1 ր. 20 կոպ., պատուհական ԱՆՆՈՒ թէյ 1 ր. 40 կ., հիանալի մօնիկ թէյ 1 ր. 60 կ. այս թէյ ամեն տեղ ծախվում է 2 ր.—2 ր. 50 կ., գեղեցիկ կաճառան թէյ 1 ր. 80 կ. և ամենալաւ ֆու-չու-ֆու թէյ 2 ր. մանրաթար թէյ առանց թղթի։ Նոյն տեղը առաքար լինում են 500 երկաթէ ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ 6 ր.—60 ր., երկաթէ ԳՐԻՉՆԵՐ ամբողջ Անգլիական համար, շօհոլադ ֆրայ, շեվիլդի ԳԱՆԱԿՆԵՐ, վերահանդոց ՄԱԿՄԱՍՏԵՐ մագերի համար, հրացաններ ԳԱՌԻ, ԸՆԿՈՒՅԶԵՐՆԵՐ վերի, ԹԱՄԲԵՐ բարձերի, կօշիկների նրբաշարաւ, ԱԼԹՈՄՆԵՐ շեվրլի կէս գնով։ **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ, ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԷՋ ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԼԵՐԻՅՈՒՄ** № 156, 157, 158, 159 և 160։ 93—100

ԵՕԼԿԱՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Վ. ԳՐԻՆԱՒԱԿԻ գեղատան խանութի մէջ ստացված են բազմատեսակ և էժանագին մանկական ԶԱՐԴԱՐԱՆՔՆԵՐ ԵՕԼԿԱՆԵՐԻ համար և պարիքիմի հատուկ ծառեր շքեղ տափերի մէջ ընծաների համար, նոյնպէս սենեակի բնեղական կրաներ, այրող թեներ և մանկական փառիւշաններ։

2—10

Արդէն վաղուց մանուկ տակից դուրս եկած Տիգրան Նազարեանի հրատարակութեանների VII դրքոյկը։

„ԸՂԸՉՅԻ ԿՐՆԱՆՈՑ ՊՐՆԳ-ՓԵՇԱԿԸ“

(Գործարքի բարբառով և նոյն կենդանից)

Հեղ. Կ. Կ. Մ. Շահնազարեանց։

Լոյս տեսաւ և վաճառվում է „Ազբուկի“ խմբագրատան (Мих. ул. д. № 127) և Թիֆլիսի լոյսերի գրավաճառանոցներում։

Դրքոյկն կից տպուած են Գործարքի լեզուի քերականական մի քանի յատկութիւններ, խորհ խօսքերի բացատրութիւններ և դանազան յայտարարութիւններ։

Գինը 20 կոպեկ է։

ՄԵՐ ՖԻՐՄԱՅԻ ԹԷՅ ԳՈՐԾԱԾՈՂՆԵՐԻՑ խնդրում ենք ուշադրութիւն դարձնել, որ բանդերօլների վրա անպատճառ լինեն Կ. և Ս. տառերը։

Եղբայրներ Կ. և Ս. ՊՕՊՕՎ առևտրական տունը Մոսկվայի մէջ։

10—10

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ ԹԷՅԻ ԳՆԵՐԻ ՆՇԱՆԱԿՈՐ ՓՈՓՐԱՅՈՒՄՆ

(MAISON DE CONFIANCE) ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԵՐԻԱ № № 156. 157. 158. 159 և 160.

Համեմատելէք թէյ						Թէյ հետ ամեն տեղ
1 ր.	10	կ.				1 ր. 30 կ.
1 „	20	„	. . . . .			1 „ 60 „
1 „	40	„	. . . . .			1 „ 90 „
1 „	60	„	. . . . .			2 „ 20 „
1 „	80	„	. . . . .			2 „ 50 „
ամենալաւը	2	ր.	. . . . .			3 „ ——

Մի և նոյն տեղը գործակալութիւն վաճառման շօհոլադի և կակաո-ֆրայ էասենցիայի, գալոների բիսկվիտների, Բազրի կօնֆիտների, շեֆիլդի դանակների, Տաբնելի դրիչների, Դաւթ Հրացանների, վիկկի բէհօվների, Բարնարդի ֆեռմերների, մկնիկի աամաններ, կօլմանի կռատալ և մանանեխ, շեֆորդի ալբոմներ և այլն և այլն։

41—100

ԱՐՒԵՒ ԴՈՒՐՍ ԵԿԱԻ ՄԱՄՈՒԼԻՑ

ա. մեծագիր **ՕՐԱՑՈՑ** 1883 թ. Ֆ.

սկզբումն պատկեր՝

ՍԲԲՈՑՆ ԳԵՂԱՐԴՈՑ

խոկ վերջումն՝

ԾԱՂԻԿ ԸՆՏԱՆԵԱՑ

ը. ա. յաւելուածով

գինն է մինչև 600 վերստ . . . 35 կոպ.

խոկ նորանից բարձր . . . . . 40 կոպ.

բ. փոքրագիր **ՕՐԱՑՈՑ** 1883 թ. Ֆ.

սկզբումն պատկեր՝

ՎԵՐԱՓՈԽՄԱՆ Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՆԻ

վերջումն՝ ցուցակ գրեանց

գինն է . . . . . 15 կոպ.

գ. Ամենօրեայ հատուածական **ՕՐԱՑՈՑ** 1883 թ. Ֆ.

Մեծ քառանշաններով սև, կապոյտ և կարմիր գոյներով, ամեհատին գեղ. պատկերներով զարդարած

կրևանում գինն է . . . . . 1 ր.

խոկ ուրիշ քաղաքներում . . . 1—25 կոպ.

Մեծագիր ևփոքրագիր օրացոյցներում մոցած են բոլոր Օրհ. Հայոց Մկ. և Հմր. կարգաւ

երկք օրացոյցներում ևս կան Ց. Ն. և Լ. ամսերը. Հանդերձ գուշակութեամբ Օգոց։

Մեր հասցէն՝ Г. Эриванъ А. С. Гулямирянцъ

խմբ. Հրատ. Արզար Գուլամիրեանց

ԳԱՐԱՒԱՂԻ

Ա Ս Տ Ղ Ա Գ Ի Տ Ը

ՀԵՂԻՆԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՊԼԱՏՕՆ ՋՈՒԲՕՎԻ

ԹԱՐԳՄԱՆԵՑ ԲԱՖՖԻ

Թիֆլիսում գինն է 1 ր. 20 կ.
Թիֆլիսից դուրս . . . 1 ր. 50 կ.

վաճառվում է

„Մշակի“ խմբագրատանը. „Կենտրոնական գրավաճառանոցում.“ Զաքարեան Գրիգորեանի „Կովկասեան գրավաճառանոցում.“ պ. Շահվերդեանի գրավաճառանոցում. պ. պ. Շահխենազեի և Տէր-Գրիգորեանցի Ծերասեաի մագազիններում։

ԲԱՐՕՆ ՖՕՆ-ԿՈՒՉԵՆԲԱԻԻ ԱՊԱԿԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆԸ

Հայտնում է. Կրկնակի մեծաքիան շիշեր դինեակ լիմոնադի համար 1,000 հատը 100 ր., նոյն տեսակի կիսաշիշեր 1,000 հատը 85 ր. ԳԱՐԵՋԻՐ շիշեր 1,000 հատը 90 ր. Նոյնպէս Ջրամաններ, ԲԱԺԱԿՆԵՐ, օղիի ամեն տեսակ շիշեր և ապակիի ամեն տեսակ պատկանելիքներ լիքերի համարեր և այլն գործարանը ծախում է ԱՄԵՆԱԼԱՒԱՆ գներով. Ապակէ ամանեղէնների համար գեղացիների պահանջները սէս կատարվին առանձին ցուցակներ։ գործարանի վաճառատում է ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ, ԿՈՒԿԻԱ ՍԻՄԵՆՍԻ ենի ԳԱԼԱԿԻ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԻ ՄԷՋ։

3—6

ՎԱՐՇԱՎԱՅԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆԱՏԷՐ ԻՕՍԻՖ ՅՐԱԺԻԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Շատ անգամ ինձ յարերի են հասնում, որ Քոյր փափուկ և մատ ԱՐԾԱԹԱՋՐԱՒ իրերը, որոնք ոչինչ գին չունեն, ծախվում են իմ **ՖԻՐՄԱՅԻ ԳԱՏՐՈՒԱԿՈՎ**։ Այդ պատճառով անհրաժեշտ համարեցի **ԳՈՐԾԱՐԱՆԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ** բանալ **ԹԻՖԼԻՍԻ** մէջ, որտեղ քանակութեամբ և մանր կը վաճառվին իմ գործարանի բոլոր արդիւնաբերութիւնները գործարանական գներով, ՉՈՐ ՀԱՇԻԵԼՈՎ. անդամափոխութեան և խանութի **ԾԱԽՍԵՐԸ**։ Խանութի մէջ կը լինեն իրեր կենդ ԱՐԾԱԹԻՑ, ՄԱԼԽԻՐԻՑ և ՄԱՀՈՒԻՐ ԱՐԾԱԹԻՑ 84%։

Իմ արդիւնաբերութիւնները կատարելապէս փոխարինում են մաքսաթղթ, մանաւանդ պատիւ ունեմ առաջարկել ԳԱՆԱԿՆԵՐ, ԳԱՏՈՒՐԱՑՈՒԱԾՔՆԵՐ, ԳՈՒԼՆԵՐ, ԹԻՖԻ ԳԵՂԱՆԵՐ, նոյնպէս ՍԵՐՎԻԶՆԵՐ սեղանի, թէյի և կաֆէի համար։

Այդ իրերը իրանց բոլոր մեսուրով **ԱՄՈՒԻՐ ԵՆ**, լաւ ապծաթաջրված, այդ պատճառով նրանց կարելի է կրակի մէջ դնել և **ԳՈՒՅՆԸ** չեն կորցնի։

Բոլոր իրերը երկար տարիների գործածութիւնից փչանում են, ուստի և կարող եմ նրանց ՆՈՐԻՑ արծաթաջրել կամ թէ գնել իրանց սկզբնական ԱՐԺԱՔՈՒԹԵԱՆ $^1/_3$։

Վաճառականներին և քանակութեամբ գնողներին **ԶԻՋՈՒՄՆ** է յիշեցնել Օտարաբարբարոցի գնորդները կարող են ստանալ իմ ապրանքները նոյն **ՊԱՏՄԱՆՆԵՐՈՒՄ**, ինչպէս իմ միւս բոլոր խանութներից։

Առաջներս ձշնարտութեան մէջ յարգելի հաւատարկութիւնը կարող է համոզվել **ԻՄ ԽԱՆՈՒԹԻ** մէջ, որ գտնվում է **ԴԻ ՕՐԱՑՈՎ ԱՅԱ ՓՈՂՈՑԻ** վրա, երկաթէ ծանր, **ԿԱԼԱՄԿԱՐՕՎԻ** հանութի **ՀԱՆԴԷՊ**։

Հասցէ նամակների համար. I. ФРАЖЕ, ТИФЛИСЪ.

Ի ՖՐԱԺԷ ՎԱՐՇԱՎԱՅԻՑ

2—6 (2)

მომავალ 1883 წელს ჟურნალ-გაზეთი

ცნობა

გვმოგვა იმედი ბრძოგრძნობათა და წესით, როგორც აქამდინ გამოდიოდა.

რედაქტორს იმედი აქვს, რომ ზოგიერთ ასლი თანამშრომლებისა და სხვა დახმარების შემწეობით, მომავალის წლიდამ გააუმჯობესოს თავის გაზეთი და ისეთი ცვლილება შეიტანოს იმის გამოცემაში, რომლისთვისაც მკითხველნი გმაყოფილნი დარჩებიან.

ხელის-მოწერა მიიღება:

თფილისში: „ტრიბუნის“ რედაქციის კანტორაში, ცალკეულის ბრანჩეიტზე, ო. ივ. ბ. შუხრანსკის სახლებში, ეკლესიის გვერდით.

გურიაში:—ჭალიძეების ჩაის მაღაზიაში, ბუღვაძეთან.

ბათუმში:—ლეგ. ძმ. ლიპარტიანცთან, სავაჭრო სახში.

ქალაქს გარეშე მცხოვრებთა ამ ადრესით უნდა დაბარონ გაზეთი: Въ Тифлисъ. Въ редакцію „Дроэба“.

ფასი ხელის-მოწერისა:

წლის წილით	9 მან	სამის თვით	3 „
ნახევრის წილით	5 „	ერთის თვით	1 „

სხვა ქალაქთა ხელის-მოწერა არ შეიძლება. სვედრა ფული ხელის-მომწერმა გაზეთის დაბარებისთანავე უნდა გამოგზავნოს რედაქციაში. ვითხოვთ ყურადღ. რომ თავის სახელი ჩ გვარი ჩ სიცხოვრებელი ადგილი გარკვევით დაწეროს.

რედაქტორი მესხი.
გამომცემელი სტ. მელიქიშვილი

3—3

ОБЩЕСТВО АМУРСКИХ МЕЛЬНИЦЪ

СКОРЫЙ ХРАНЦУЗСКІЙ ВѢНСКІЙ

L'ORIENTAL

ФРАНЦУЗСКІЙ ТЕРТЪ, АМУРЪ ЕРМОЛОВЪ НАГРАДЪ

„Журналъ д'Ориан“ лучшій изъ всѣхъ газетъ, печатающихся на французскомъ языкѣ.

„L'Oriental“ выходитъ 8 разъ въ мѣсяцъ, цѣна годовому экземпляру 4 рубля.

Можно выписывать и „Мѣсяцъ“ въ Москвѣ, гдѣ издается онъ, а также у Вѣнскаго Книгопродавца M. F. Salles I. Neuer Markt 9 Vienne (Autriche)

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 16 Декабря 1882 года. Типогр. Главн. Упр. Главнонач. гражд. час., Лор.-Мелик. ул. каз. д.

Fonds A.R.A.M

№ 236 Դեկտեմբերի 18 Հ. աբաթ 1882 Դեկտեմբերի 18 Հ. աբաթ № 236

ՏԱՄՆԱՄԵԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբլի։ Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում դրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Ծանրագրությունը դիմում են ուղղակի Տիֆլիս։ Редакцію «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (Բացի կիրակի և տօն օրերից)։

Յայտարարութիւն ընդունւում է ամեն լեզուով։

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տառին 2 կոպէկ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ „ՄՇԱԿ“

ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ ԼՐԱԳԻՐ

(ՏԱՄՆ ԵՒ ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ)

ԱՌԱՋԻԿՈՑ **1883** ԹԻՒՆ

կը հրատարակվի նոյն գնորով և նոյն պրոգրամայով.

ՊՐՕԳՐԱՄԱ

I. ՏԻՐՈՒԹԵԱՆ ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։ II. ԱՒԱՋՆՈՒԹԻՒՆ. ՅՕԴՈՒԱԾՆԵՐ։ III. ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Ընդհանուր յօդուածներ, խմբակցութիւններ, լուրեր։ IV. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Ընդհանուր յօդուածներ, խմբակցութիւններ, լուրեր։ V. ԽԱՒՆ ԼՈՒՒԵՐ։ VI. ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։ VII. ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ Գեղիտօն, վէպեր, ինքնասպան և թատրմանական յօդուածներ պիտի լինեն ամեն շաբաթվայ, խմբակցութիւններ։ VIII. ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։

ԲԱԺԱՆՈՐԴԻՒՆ։ Տարեկան 10 րուբլ, վեց ամսվայ 6 րուբլ, իւրաքանչիւր ամսվայ 1 րուբլ։

ՀԱՏՈՎ համարները 5 կոպէկ։

ՀԱՍՑԷՆ։ Тифлисъ, редакція «Мшакъ.»

Խմբագիր—Հրատարակող ԳԻՒՏՈՒ ԱՐՇՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Նոյն ուղղութեամբ կը շարունակենք։—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ Բաղուից։ Նամակ Գանձակից։ Նամակ վաղարշապատից։ Նամակ Պէյրութից։ Նամակ խմբագրին։ Նոյնի խմբագրին։ Նամակ խմբագրին։ Նկարչին լուրեր։—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Ագռաքին լուրեր։—ԽԱՒՆ ԼՈՒՒԵՐ։ — ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։ — ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։ — ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ Շատ շատ են ուրիշ վերանորոգութիւններ թիւրքաց Հայաստանում։

ՆՈՑՆ ՈՒՂՂՈՒԹԵԱՄԲ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿԵՆՔ

—

„Մշակի“ ընթերցողը սովոր է տեսնել մեր

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՀՆԱԳԱՒՈՐ ԵՆ ԱՐԴԵՕՔ ԲԵՐԼԻՆԻ ԴԱՇՆԱԴՐՈՎ ԹՈՒՏԱՑԱԼԱՆ ՎԵՐԱՆՈՐՈԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԹԻՒՐՔԱՑ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ։

—

Չենք կամենում քննել այն բոլոր լուրերը, որ թղթակցի ուժով այժմ այնպէս հարուստ է Հասանոյ ընծայարանը, բայց չենք կարող, այնու ամենայնիւ, չդիտենալ, որ մեզ ծանօթ ներկայացուցչի հետ միասին մեր յայտնած ենթադրութիւնները այն բանին մասին, որ չկրի իրագործութեան չէ վիճակուած, ընդհակառակն հաստատուում են մեր յայտնած ենթադրութիւնները մասնաւորապէս Ս. Գալշեց, ուսանողաց ընդհանուր ժողովի նախագահ Ա. Գալշեանի ելոյթներից։ Ասում է նա, որ Հասանոյ ընծայարանը ոչ միայն ազգային, այլ և ընդհանուր կրթական հաստատութիւն է, որ նրա մէջ ընդունելութիւն գտան ոչ միայն Հայ, այլ և Թուրք, Քիւրտ, Յոյն, Ասորի և Արաբ աշակերտներ, որ նրա մէջ ուսանողները ոչ միայն Հայերէն, այլ և Թուրքերէն, Քիւրտերէն, Արաբերէն, Ասորերէն, Յունարէն, Ֆրանսերէն, Գերմաներէն, Անգլերէն, Իտալերէն և Պարսկերէն լեզուներ են ուսանում

Fonds A.R.A.M

***

Ս. Փափազյան.

ՅԱՏՈՒԿՎԱԾՆԵՐ ԿՈՄՈՒՆ

1. Ի ժամանակի մը մեր գյուղերէն մէկուն մէջ ապրող մարդ մը, որ ունէր մեծ ընտանիք մը եւ ամէն տարի կ՚ենթարկուէր հարկերու ծանրութեան, ուզեց ազատիլ անոնցմէ։ Ան գիտէր, որ հարկերը կը տրուին հողերուն համեմատ, եւ ինքն ալ ունէր հողեր, որոնք կը տրուէին հարկերու։ Ուրեմն ինչպէ՞ս ազատիլ հարկերէն։ Ան գիտէր, որ հարկերը կը տրուին հողերուն համեմատ, եւ ինքն ալ ունէր հողեր, որոնք կը տրուէին հարկերու։ Ուրեմն ինչպէ՞ս ազատիլ հարկերէն։

2. Ան գիտէր, որ հարկերը կը տրուին հողերուն համեմատ, եւ ինքն ալ ունէր հողեր, որոնք կը տրուէին հարկերու։ Ուրեմն ինչպէ՞ս ազատիլ հարկերէն։ Ան գիտէր, որ հարկերը կը տրուին հողերուն համեմատ, եւ ինքն ալ ունէր հողեր, որոնք կը տրուէին հարկերու։ Ուրեմն ինչպէ՞ս ազատիլ հարկերէն։

3. Ան գիտէր, որ հարկերը կը տրուին հողերուն համեմատ, եւ ինքն ալ ունէր հողեր, որոնք կը տրուէին հարկերու։ Ուրեմն ինչպէ՞ս ազատիլ հարկերէն։ Ան գիտէր, որ հարկերը կը տրուին հողերուն համեմատ, եւ ինքն ալ ունէր հողեր, որոնք կը տրուէին հարկերու։ Ուրեմն ինչպէ՞ս ազատիլ հարկերէն։

4. Ան գիտէր, որ հարկերը կը տրուին հողերուն համեմատ, եւ ինքն ալ ունէր հողեր, որոնք կը տրուէին հարկերու։ Ուրեմն ինչպէ՞ս ազատիլ հարկերէն։ Ան գիտէր, որ հարկերը կը տրուին հողերուն համեմատ, եւ ինքն ալ ունէր հողեր, որոնք կը տրուէին հարկերու։ Ուրեմն ինչպէ՞ս ազատիլ հարկերէն։

5. Ան գիտէր, որ հարկերը կը տրուին հողերուն համեմատ, եւ ինքն ալ ունէր հողեր, որոնք կը տրուէին հարկերու։ Ուրեմն ինչպէ՞ս ազատիլ հարկերէն։ Ան գիտէր, որ հարկերը կը տրուին հողերուն համեմատ, եւ ինքն ալ ունէր հողեր, որոնք կը տրուէին հարկերու։ Ուրեմն ինչպէ՞ս ազատիլ հարկերէն։

6. Ան գիտէր, որ հարկերը կը տրուին հողերուն համեմատ, եւ ինքն ալ ունէր հողեր, որոնք կը տրուէին հարկերու։ Ուրեմն ինչպէ՞ս ազատիլ հարկերէն։ Ան գիտէր, որ հարկերը կը տրուին հողերուն համեմատ, եւ ինքն ալ ունէր հողեր, որոնք կը տրուէին հարկերու։ Ուրեմն ինչպէ՞ս ազատիլ հարկերէն։

7. Ան գիտէր, որ հարկերը կը տրուին հողերուն համեմատ, եւ ինքն ալ ունէր հողեր, որոնք կը տրուէին հարկերու։ Ուրեմն ինչպէ՞ս ազատիլ հարկերէն։ Ան գիտէր, որ հարկերը կը տրուին հողերուն համեմատ, եւ ինքն ալ ունէր հողեր, որոնք կը տրուէին հարկերու։ Ուրեմն ինչպէ՞ս ազատիլ հարկերէն։

8. Ան գիտէր, որ հարկերը կը տրուին հողերուն համեմատ, եւ ինքն ալ ունէր հողեր, որոնք կը տրուէին հարկերու։ Ուրեմն ինչպէ՞ս ազատիլ հարկերէն։ Ան գիտէր, որ հարկերը կը տրուին հողերուն համեմատ, եւ ինքն ալ ունէր հողեր, որոնք կը տրուէին հարկերու։ Ուրեմն ինչպէ՞ս ազատիլ հարկերէն։

9. Ան գիտէր, որ հարկերը կը տրուին հողերուն համեմատ, եւ ինքն ալ ունէր հողեր, որոնք կը տրուէին հարկերու։ Ուրեմն ինչպէ՞ս ազատիլ հարկերէն։ Ան գիտէր, որ հարկերը կը տրուին հողերուն համեմատ, եւ ինքն ալ ունէր հողեր, որոնք կը տրուէին հարկերու։ Ուրեմն ինչպէ՞ս ազատիլ հարկերէն։

10. Ան գիտէր, որ հարկերը կը տրուին հողերուն համեմատ, եւ ինքն ալ ունէր հողեր, որոնք կը տրուէին հարկերու։ Ուրեմն ինչպէ՞ս ազատիլ հարկերէն։ Ան գիտէր, որ հարկերը կը տրուին հողերուն համեմատ, եւ ինքն ալ ունէր հողեր, որոնք կը տրուէին հարկերու։ Ուրեմն ինչպէ՞ս ազատիլ հարկերէն։

11. Ան գիտէր, որ հարկերը կը տրուին հողերուն համեմատ, եւ ինքն ալ ունէր հողեր, որոնք կը տրուէին հարկերու։ Ուրեմն ինչպէ՞ս ազատիլ հարկերէն։ Ան գիտէր, որ հարկերը կը տրուին հողերուն համեմատ, եւ ինքն ալ ունէր հողեր, որոնք կը տրուէին հարկերու։ Ուրեմն ինչպէ՞ս ազատիլ հարկերէն։

12. Ան գիտէր, որ հարկերը կը տրուին հողերուն համեմատ, եւ ինքն ալ ունէր հողեր, որոնք կը տրուէին հարկերու։ Ուրեմն ինչպէ՞ս ազատիլ հարկերէն։ Ան գիտէր, որ հարկերը կը տրուին հողերուն համեմատ, եւ ինքն ալ ունէր հողեր, որոնք կը տրուէին հարկերու։ Ուրեմն ինչպէ՞ս ազատիլ հարկերէն։

13. Ան գիտէր, որ հարկերը կը տրուին հողերուն համեմատ, եւ ինքն ալ ունէր հողեր, որոնք կը տրուէին հարկերու։ Ուրեմն ինչպէ՞ս ազատիլ հարկերէն։ Ան գիտէր, որ հարկերը կը տրուին հողերուն համեմատ, եւ ինքն ալ ունէր հողեր, որոնք կը տրուէին հարկերու։ Ուրեմն ինչպէ՞ս ազատիլ հարկերէն։

14. Ան գիտէր, որ հարկերը կը տրուին հողերուն համեմատ, եւ ինքն ալ ունէր հողեր, որոնք կը տրուէին հարկերու։ Ուրեմն ինչպէ՞ս ազատիլ հարկերէն։ Ան գիտէր, որ հարկերը կը տրուին հողերուն համեմատ, եւ ինքն ալ ունէր հողեր, որոնք կը տրուէին հարկերու։ Ուրեմն ինչպէ՞ս ազատիլ հարկերէն։

15. Ան գիտէր, որ հարկերը կը տրուին հողերուն համեմատ, եւ ինքն ալ ունէր հողեր, որոնք կը տրուէին հարկերու։ Ուրեմն ինչպէ՞ս ազատիլ հարկերէն։ Ան գիտէր, որ հարկերը կը տրուին հողերուն համեմատ, եւ ինքն ալ ունէր հողեր, որոնք կը տրուէին հարկերու։ Ուրեմն ինչպէ՞ս ազատիլ հարկերէն։

16. Ան գիտէր, որ հարկերը կը տրուին հողերուն համեմատ, եւ ինքն ալ ունէր հողեր, որոնք կը տրուէին հարկերու։ Ուրեմն ինչպէ՞ս ազատիլ հարկերէն։ Ան գիտէր, որ հարկերը կը տրուին հողերուն համեմատ, եւ ինքն ալ ունէր հողեր, որոնք կը տրուէին հարկերու։ Ուրեմն ինչպէ՞ս ազատիլ հարկերէն։

17. Ան գիտէր, որ հարկերը կը տրուին հողերուն համեմատ, եւ ինքն ալ ունէր հողեր, որոնք կը տրուէին հարկերու։ Ուրեմն ինչպէ՞ս ազատիլ հարկերէն։ Ան գիտէր, որ հարկերը կը տրուին հողերուն համեմատ, եւ ինքն ալ ունէր հողեր, որոնք կը տրուէին հարկերու։ Ուրեմն ինչպէ՞ս ազատիլ հարկերէն։

18. Ան գիտէր, որ հարկերը կը տրուին հողերուն համեմատ, եւ ինքն ալ ունէր հողեր, որոնք կը տրուէին հարկերու։ Ուրեմն ինչպէ՞ս ազատիլ հարկերէն։ Ան գիտէր, որ հարկերը կը տրուին հողերուն համեմատ, եւ ինքն ալ ունէր հողեր, որոնք կը տրուէին հարկերու։ Ուրեմն ինչպէ՞ս ազատիլ հարկերէն։

19. Ան գիտէր, որ հարկերը կը տրուին հողերուն համեմատ, եւ ինքն ալ ունէր հողեր, որոնք կը տրուէին հարկերու։ Ուրեմն ինչպէ՞ս ազատիլ հարկերէն։ Ան գիտէր, որ հարկերը կը տրուին հողերուն համեմատ, եւ ինքն ալ ունէր հողեր, որոնք կը տրուէին հարկերու։ Ուրեմն ինչպէ՞ս ազատիլ հարկերէն։

20. Ան գիտէր, որ հարկերը կը տրուին հողերուն համեմատ, եւ ինքն ալ ունէր հողեր, որոնք կը տրուէին հարկերու։ Ուրեմն ինչպէ՞ս ազատիլ հարկերէն։ Ան գիտէր, որ հարկերը կը տրուին հողերուն համեմատ, եւ ինքն ալ ունէր հողեր, որոնք կը տրուէին հարկերու։ Ուրեմն ինչպէ՞ս ազատիլ հարկերէն։

զարգացմիջոցը, Տէր-Ղազարեանց Ալոյն քահանայի յարգանքով, բայց եւ օրհասդայց գայլոց, արհամարհելով բոլորովին ազգայոց կրթութիւնը, երեխայն աշքի առաջ ունենալով, որ ազգովը քաղաքացին գայլացումն էլ կարող են առաջ տանել: Թէպէտ պ. Շահնազարեանցը միշտ յայտնել է իր զժգոհութիւնը հոգեպարձաներին, ցոյց տալով քանի մասնական երեխաներ մնում են ուղղութեամբ ու կրթութեան, բայց հոգեպարձուք զարձեալ իրանց բռնած ուղղութենից ձեռք չեն վերցրել: Վերջապէս լսանում է երեք ամսից, լնտրւում են նոր հոգեպարձաններ, որոնց թւում եւ պ. Շահնազարեանցը, որը շարունակելով հասատարիմ մնալ իր ուղղութեանը, լնտրութեան միջոցին բացայայտ կապէս յայտնում է ժողովրդականներին, որ եթէ չժամ են երեխաս գայլոց պահպանելուն, ինքն էլ կը հանձայնի լնտրութեանը, ապա թէ ոչ յանձն չի առնի հոգեպարձական պաշտօնատարութիւնը: Ժողովականները հանձայնում են և այնուհետև նոր հոգեպարձուք միաձայն հասատութեանը վրանում են բանալ առաջնոյն օրհոգոյց գայլոցի տեղ երկաս գայլոց: Տղայոց գայլոցը բացում է իր ժամանակին, իսկ աղջկերանց գայլոցի բացումը առ ժամանակ յետաձգվում, այժմ արդէն բացված է և շարունակում է իր ընթացքը, ընչպէս առաջ: Աշակերտում դասվում է 22 աշակերտ, իսկ երկրորդում՝ 14 աշակերտուհի: Ահա տրամից լրանում է, որ «Միսիոն» առած տեղեկութիւնները տեղիս գայլոցական վիճակի մասին բոլորովին սուտ են:

* * *

ՆԱՄԱԿ ԹՄԲԱՏՐԻՆ

Թիֆլիս, 13 դեկտեմբերի

Թէ ինչպէս են մեր հայ վաճառականներից շատերը մեր գործ, կտրում, տալի հետ հաշտարում իրանց անունը, կորցնում իրանց հաշտարութիւնը սոնիքի մօտ, մինչև անգամ իրանց անհոգ ծանօթների մօտ էլ՝ սրան կարող է պատգ օրինակ լինել հետեւեալ լուրդ թիւնը:

Երեսունի հայ վաճառականներից մէկը՝ պ. Ֆ. գալով Թիֆլիս, ապրանք վնելու, իջնում է պ. Ս-ի տեղեակում, իրրև քաղաքացու և ապրում են միասին: Որոնցից վերջինը՝ պ. Ս. տանում է երեսունից 2,000 րուբլու մարքահ, որի 800 րուբլին պատկանում է նրա ընկերոջը՝ պ. Ֆ-ին: Ամիս Ս. մարքահը ձեռքին մնում է իր ընկերոջ մօտ, որտեղ լինում են մի քանի ուրիշ վաճառականներ և սկսում է զանազան հանաքներ անել բոլորի հետ էլ: Բայց, մի քանի րոպէից յետոյ, վերադառնում է տպակուտած և յայտնում է իր վաստրանդրութեան պատճառը «մարքահը կորցրել եմ» ասում է նա ամենց ամաչելու: Այս մտածած նպատակն էր, որ կատկածանքն բոլորի վերեւ գայլոցի վրա, իսկ ինքն, օգտվելով այդ դէպքից, գնայ տանայ 2,000 ր. և բոլորը սեփականացնի իրան: Հէնց այդպէս էլ լինում է: Զր նայելով, որ բոլորն էլ հասատում են, որ իրանց ձեռքին մարքահ չը կայ, պարտը միւս օրը գնում է, ներկայացնում 2,000 ր. մարքահը ուր հարկն է, և տանում այդ գումարը: Այդ փողը տանալիս տեսնում է նրան մի երեսունցի վաճառական: Սա գալիս է յայտնում իր տեսածը պ. Ֆ-ին: Վերջինը շատ չարչարվելուց յետոյ տանում է վերջապէս իր 800 րուբլին:

* * *

ՆԱՄԱԿ ԹՄԲԱՏՐԻՆ

Շամախի, 11 դեկտեմբ.

«Մշակի» 226 համարում Բագրից հաղորդած ինքնաշնոր լուրերի դէմ, Շամախու հայոց վիճակային կոնսիստորիայի պիւանատունը թողնում է խմբագրութեանդ տեղի տալ նոյն լրագրի մեզանկայ հասարներից մէկում հետեւեալը. նախ՝ Շամախու հոգեոր իշխանութիւնը ամենեին կարգադրութիւն արած չէ պիտացիներից որպիսի և իցէ տարբ կամ մեռոնադին հաւաքելու համար, այլ միայն՝ որովհետև Շամախու վիճակի եկեղեցիներում սրբարար մեռոնը սպառվել էր, ուստի կոնսիստորիան էջմիածնի սինոդի ընդհանրական կարգադրութեան համաձայն ներկայ տարուայ մայիս ամսին մի քահանայ է ուղարկել էջմիածին մեռոն բերելու համար, որպ և հարկաւոր ձանապարհածախքը վճարել է եկեղեցական գումարից, ինչպէս սահմանված է, պահանջելով պաշտօնական կարգաւ և կանոնաւոր հաշիվ մասամբ քահանայի և մասամբ պիտական կարգ եկեղեցիների: Երկրորդ՝ Ռուշանաշէն գիւղի քահանային որպիսի և իցէ մասնաւոր հանգամանքներ անելու հասար բնաւ երբէք յանձնված չէ, և յանուն սիւնոյ ժողովարարքները կատարվել է աշխարհականներից և հոգեորականներից կազմված յանձնաժողովների և հոգեոր գործակիցների միջոցաւ, և այն էլ թէ մասնաւոր առարկաներ առնով, այլ սինոդից ուղարկած տպած նախարանութեր բաժանելով, և այդ ժողովարարքները Շամախու վիճակում սկսվել է 1881 թ. մարտ ամսին և վերջացել յունիսի 1882 թ. բայց այս Շամախու դիւղերում ոչ մի ժողովարարքներ ամենեին չէ եղել և այժմս էլ չը կայ:

Անդամ կոնսիստորիայի—Արտիս առաջ քահանայ Փիլիպէոսեանց, Աստնազարիս Ա. Շահվերդեանց

ՆԱՄԱԿ ԹՄԲԱՏՐԻՆ

Մոսկուա, 5 դեկտեմբ.

Մօտ երկու ամիս առաջ Թիֆլիսի Հայրենի Հայրենիքի գրասենեակ մէջտեղ մի նամակ ուղղեց առատահայերին, որով դրամական օգնութիւն էր խնդրում վանի կնտրութեան ատենապետի համար: Այդ նամակը կարդացուն պէս. Մոսկվայի հայ ուսանողները մեզ համար արարք հասորդութիւնք անհասն չը մնաց այդ օգնութեան գործում, և վճռեցինք հաւաքել մեր միջից, մեր կարողութեան չափ, մի գումար: Հաւաքվեցաւ 25 րուբլի, որ անմ ուղարկելով խնդրագրութեանդ, խնդրեցինք խնդրում ենք հասնել ուր հարկն է: Քանում ենք, որ չը կարդայանք սահի չուտ ուղարկել՝ նկատի մի քանի անչարութ պայմանների:

Միաժամանակ և չենք կարող չը յայտնել մեր խորին ցաւակցութիւնը, որ հայ ժողովուրդը միևնոյն ատեն կարողանում է գտնել դէպի Հայրենիքի այդ փոքրիկ խնդիրը: Հայը իր այդ վարմունքով ցոյց տալիս իր անընդունակութիւնը գնահատել և յարգել իր ճշմարիտ և արժանաւոր գործոցներին:

Փառս և երկու ուսանող

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պ. բժիշկ Միքիթարեան ԿԱՐԱԿՈՒՐՏԻՑ գրկելով «Մշակի» երկու օրինակին, բացի 20 րուբլուց ուղարկել է մեզ զարձեալ և 18 րուբլ, որոնցից 10 րուբլ իր տարեկան վճարն է «Միացեալ ընկերութեան» 1883 թվի համար, իսկ 8 րուբլ բաժանորդագին «Oriental լրագրի համար:

ՇԱՄԱԽՈՒՑ մեզ գրում են: «Աշունքն անցաւ և մենք այդ ժամանակամիջոցում տասիկ անձրեւներ չը տեսանք: Եպանային էլ լարեխառն էր: Իսկ երկիր, ձմեռ տանում նախատաւչին օրը, Եզնիկը յանկարծ գրտնց, ապրերը և գաղաքը ձիւնով ծածկվեցան: Աւտում են գաշտերում բաւական մեծ քանակութեամբ միներ կան, բայց թէ որքան ճշմարիտ է այդ լուրը, հասատատապէս չը գիտենք:»

Թիֆլիսի առատաց օդերոյթի երեւոյթներից մի քանիսը ուշադրութեան թագու, այդ քաղաքում նկատված կամ կենդէտներ տալու համար:

Մի պարոն գրում է մեզ ՎԱՂԱՐՇԱՊԱՏԻՑ հետեւեալը: «Ինչ կուզեն ասեն ձեր լրագրի վրա, բայց եա տարիներով հետեւելով «Մշակի» ընթերցանութեանը, քաջ եմ հասկանում ձեր լրագրի առաջադիմական մղումն, նրա նոր և թարմ գաղափարները: Ուշի ուշով հետեւելով ձեր առաջնորդող յօդուածներին, ես անձնապէս որ գոհ ապագայ սերունդ էք կրթել աշխատում «Մշակը» մեծ ծառայութիւններ ցոյց տալեց հայոց լեզուի տարածելում, նա միշտ դէպի լաւն է նկրտել: Հոգ չէ. թող չարախօս լեզուները որքան կամին չաղփոզեն: Բայց մենք կասենք «Ende gut. Alles gut»:

«Кавказъ» լրագիրը հետագիր է առացել կովկասեան տարերից, որ Գուդաուրի և Կօրիի մէջ իսասակված է ճանապարհը: Փոստը արդէն ուղարկված է դէպի Թիֆլիս:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Լրագիրները հաղորդում են, որ բումինական կարլ թագաւորը դիատորութիւն ունի դեկտեմբեր ամսին այցելել իտալական խազաորին և Թագուհուն, և Հռոմում նոր նշանակված բումինական Բարեչէնաց գեսպանը յանձնաթարթիւն տուցած բանակցել անասկցութեան տեսի և մանրամասնութիւնների մասին: Արդէն մի քանի ամիս առաջ այդ լուրը տարածվեցաւ, բայց հերքվեցաւ Ռուսաստանից: Այս անգամ այդ բանի մասին լուրը հաղորդում է Հռոմում հրատարակվող կիսատաշաւոնական լրագիրը:

Մեծ-Բրիտանիայի Լօնդր քաղաքում նոյեմբերի 30-ին միտինգ կազմեց իրլանդական ազգային միութ, չը նայելով որ փոխարքան արգելից այդ ժողովը իր շրջարերականով: Եթէ ասոնիանութիւնը փորձէր ուժով արգելք դնել ժողովին, այն ժամանակ, անկասկած, բաներ արիւնհեղութիւնն կը հասնէր: Մի տիրոջ շարք հարարորք ճառերից յետոյ, ժողովը մի քանի վճիռներ կայացրեց, որոնցից առաջինի մէջ առասիկ պատկասկում է կառավարութիւնը, որ նա փորձ էր անում խանգարել ժողովը և յայտնում է, որ կառավարութիւնն ոչ մի տեսակ միջոցներ չին կարող չեղել ժողովրդին իր պատասխանութիւններ կատարելուց: Երկրորդ վճռի մէջ Իրլանդիայի համար ազգային անկախութիւն է պահանջում այդ բանի ամենարդարացման մարքով: Մնացած վճիռների մէջ պատկասկում է գաղթականութիւնը, նահանգի տակած ապրուստական միջոցներ աշխատանք է պահանջում, պատկասկում է դատաստանական հաստատութիւնը Պէլֆաստ, Գէլի, Լիմերիքի և Կոմիսի դէմ և ատած է վճռի մէջ, որ ապագին լիդայի մի նոր ձեւ է հիմնվում: Այդ վճիռները ընդունելուց յետոյ միայն ցրվեցան միտինգին մասնակցողները, որոնք թէպէտ մի քանի հազար էին, և պոլիցիան բանակցութեան միայն նշանակ, որ դրեց ղեկավար աստիճանների անունները:

—Լրագիրները հաղորդում են, որ քանի դնում է երեսակցական դատարութիւնների ատաճի և ատաճելում Իրլիղլիիսկի պալատի վրա: «Daily News» լրագրի կ. Գոլսի թղթակցի խօսքերով, սուլթանի պալատը պատրաստական դրութեան մէջ է գտնվում: Ամեն կատարելագէս ոչ ոքին չին խորհում. մնում կարելի է միայն ատանձին թոյլատութեան: Մեծ վեզիրն անգամ ինագած մահկանացուների դրութեան մէջն է: Պէլմեցի պաշտպան Օսման-փաշան, հրամանատար է կարգված Իրլիղլիկիոսկի պալատի պահպան զօրքի վերա, որ ամեն դէպքի համար պատրաստված է: Հատատ աղբիւրներից յայտնի է, որ անցեալ ուրբաթ, սուլթանը մղկիթ գնաց մի կառքով, որ կառող է ամրի հարուածին դիմանալ և որը վերնատում է չինել առած:

—Դեկտեմբերի 16-ին լսող Դերբի երդում ատելոց Թագուհու տատ պրինս կալենհանների մինիստր:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

«New Jork Herald» լրագիրը հետագիր ատեղեկութիւններ է հաղորդում մօրմոնների գերխատութեան մասին: Բնիտար Տէվիր քաղգլարապետ և բանտերիններ գործածելու անընդունակ մարդ է. նա բոլորովին նման չէ իր նախորդին, Բրիգհամ Եէնգին: Տէվիր ծագումով անգլիացի է, ազգատ ծնողների որդի, որ շատ պակաս կրթութիւն էր ատացել: 22 տարեկան հասակում նա Անդլիայից կտրատա գնաց, ուր նա ազգականներ ունէր: Ջօրեցուցում նա առաջին անգամ իմացաւ մօրմոնների ազանդի գոյութեան մասին և Ամերիկա ուղեւորվեցաւ: Իր խնդացութեան և կամակատարութեան չնորհիւ, նա շատով Լէնգ մոգպարվի սիրելին դարձաւ և նրա առաջին առաքելների թւում մտաւ: Լսնգի մահից յետոյ նա միաձայն մօրմոնների եկեղեցու գլուխ ընտրվեցաւ: Տէվիր այժմ 74 տարեկան է, բայց նա գեռ ևս առողջ և ժիր է:

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՑԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

ԵԱՐՕՍԼԱՎ, 16 դեկտեմբերի: Նահանգական զեմսովօն Ծախսերը 1883 Թուականի համար հաշուած է 151,000 ր: Հիմնված է Թոշակների կատա Ծառայողների համար: Ջեմսովօն աշխատում է հոգեկան հիւանդների համար մի հիմնարկութիւն կազմել 40 տեղերով:

ԽԱՐԿՈՎ, 16 դեկտեմբերի: Նահանգական զեմսովօն նշանակից 55,000 ր. գաւառական զեմսովօներին սիմֆ դէմ մաքառելու համար: Որովհետև զեմսովօն բարձրացրեց քաղաքային անշարժ կալուածքների գնահատութիւնը 5 տեղամ, գումարն հարց բարձրացրեց խարկով քաղաքը զեմսովօի բաժանելու մասին:

ՋԵՐՆԻԳՈՎ, 16 դեկտեմբերի: Նահանգական զեմսովօի Ծախսերը 1883 Թուականի համար հաշուած են 203,354 րուբլ:

ՄՕՍԿՎԱ, 16 դեկտեմբերի: Գլխաւոր նահանգապետի առաջարկութեամբ գումարն քննեց կանոնները դործարանատէրերի և բանւորների համար և անկարելի յայտնեց նրանց յարաբերութիւնների բարեկարգութիւն առանց օրէնդրական փոփոխութիւնների: Նահանգական զեմսովօի ժողովը հրաժարվեցաւ գումարին օգնութիւն հասցնել Ս. Պետերբուրգի կառանց բժշկական ինստիտուտին:

ԻՐԿՈՒՏՍԿ, 16 դեկտեմբերի: 1882 Թուին այստեղի գործարանի մէջ հաշուած է 1241 սուզ ոսկի, որոնցից 141 սուզ Օկլինսկի, 255 սուզ Ամուրսկու, 178 սուզ Ներչինսկի, 31 սուզ Բարզուզինսկի և 38 սուզ այլ տեղերից:

ՐՕՍՏՕՎ (Դոնի վրա), 16 դեկտեմբերի: 1882 Թուի ընթացքում արտասահման տարված է 42 միլիոն սուզ հաց, անցեալ տարվանից 17 միլիոն սուզ աւելի:

ԹԻՖԼԻՍ, 16 դեկտեմբերի: Մինչև դեկտեմբերի 15 արտիպատով անց է կացրած մօտ մէկ միլիոն սուզ:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 16 դեկտեմբերի: Ֆինանսների մինիստրութեան հաշուի համեմատ պետական եկամուտների և ծախսերի մասին մինչև հոկտեմբերի 1-ը եկամուտների առերդը կազմում է 46 միլիոն: Ծախսերը փոքրացրած են մօտ 26 միլիոնի և գուա եկամուտ եղել է 72 միլիոն: „Прав. Вѣстн.“ լրագիրը հաղորդում է, որ երկկայսրը և կայսրուհին ընդունեցին երկու նոր հղատակ բէկերին, Բաիծու մի շրջանի իշխաններ Աբաշիձէին և Բէժանիձէին, Թիւրքայ նախկին օճիցիներին, որոնք այժմ միլիցիայի մայորներ են: Բէկերը շնորհակալութիւն յայտնեցին Ալլահին ողորմած ընդունելութեան համար և ասեցին, որ կը պատմեն իրանց հայրենակիցներին այն բազմաւորութիւնը, որ նրանց վիճակվեցաւ: „Голосъ“ լրագիրն ասած է երկրորդ նախապատրաստութեան: „Русскій Курьеръ“ լրագիրը գտած է երեք ամսով: „Московскій Телеграфъ“ լրագրի համարների հատով ծախսը սպեցված է: „Новое Время“ լրագիրը հաղորդում է, որ կախաուղի մասնաժողովը կարծիք յայտնեց, որ օդերեւոյթի պատահականութիւններից գուրս հանվի պատրաստելը, հարկերի հաւաքելը, հրատարակութիւնների յանձնելը, առողջապահական հսկողութիւնը և կանցելարական պարտականութիւնները: Օրերումս Պետական խորհրդի մէջ կը քննվի հանձնարարութեան ուսանողների համագումարների հարցը: „Голосъ“ լրագիրը հաղորդում է, որ ժողովրդական դրաստիկների համար Թագաորութեան ժամանակ խոդինի դաշտի վրա կատարվում են երկու Թատրոն, ցիրկ, կարուսել, հանդիսաւոր շրջան հեծելազ պատկերներով Բուրիկի կոչումն, Թախտաների լուծից ազատվելը, Սիբիրի նուաճելը, Բօսանովների գահ բարձրանալը, Պետրոս Մեծի վերանորոգութիւնը: Մէջ տեղը կը լինի հսկայն աշտարակ հսկաներից բռնված, շատ ժամանակ պատկերներով, որոնք կը ներկայացնեն անցեալ Թագաորութեան անցքերը: Ժողովրդին հիւրասիրելը ենթադրված է աշխարհահանդէսի գահլիճի մէջ կատարել: Պինակի գումարն որոշից ընդհակառակ յայտնել գեներալ Անենկովին Թաբինսկու պինակի երկաթուղու համար և նրան պատասխան քաղաքացու կոչումն յատկացնել:

ՏՕՄՍԿ, 16 դեկտեմբերի: Դեկտեմբերի 14-ին վախճանվեցաւ այստեղի քաղաքագլուխ Ցիբուլսկին, որ յայտնի է իր նուիրատուութիւններով Սիբիրի համալսարանի համար:

Խմբագիր—հրատարակող ԳԻՒՂՈՐ ԱՐՇԱՐՈՒՆԻ

Fonds A.R.A.M

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԹԱՏՐՕՆ

Հինգշաբթի, դեկտեմբերի 23-ին, հայկերէն ներկայացումն

ԾՕՂՈՒՏ Պ ԱՐՏԱՇԷՍ ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ

I

ԱՌԱՋԻՆ ԱՆԳԱՄ

Յ Ա Ն Ց Ա Ի Ո Ր Ն Ե Ր

կամ 3 *արարուածով*

II

ԱՌԱՋԻՆ ԱՆԳԱՄ

ՔԱՂԱՔԱՑԻՔ

վոդեվիլ 1 *արարուածով*

1—4

ԱՄԱՆՆԵՐ, ԱՄԱՆՆԵՐ, ԱՄԱՆՆԵՐ

Սաստկած են ինձ քանակութեամբ. ԱՄԱՆՆԵՐ *առաջին տեսակի 2 ր. 30 կ. գիւժիներ, դանակ և պատառաքաղ, թէյ 1-ին տեսակի, գրիչներ, մատուցարաններ,* ՄՈՄՆԵՐ, *փոշի (բօթակս լուացքի համար, շիլացներ, տաք գուլպաներ, 3,000 պատառիկներ հատը 20 կ., 600 երկաթի մահճակալներ 5—55 ր., գլխարկներ, շորեր, գրասլ, արհեստական ծաղիկներ տպակէ ծածկոցներով և շատ ուրիշ տպրանքներ, ծախում եմ պիսկոպով, մինչև նոր տարին* **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԼԵՐԻՅՈՒՄ:**

3—8

Ապագիկայ դեկտեմբերի 19-ին գումարվելու է պ. Գրիգոր Արծրունու Բաթումեան գրադարանի ընկերութեան ընդհանուր ժողովը, նախ՝ ընկերութեան խորհրդի պաշտօնափարութիւնից վիճակով արձակուած անդամներին—պ. Ա. Աղանեանի, Գ. Յէր-Ասատուրեանի, Գ. Սունդուկեանի, Ն. Ադամբէկեանի և Բ. Նազարպեանի—տեղ նորերն ընտրելու, և երկրորդ՝ խորհրդից և տեզական վարչութիւնից նորոգ-ապագայ համար կազմուած նախահաշիւները հաստատելու:

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ ԹԷՅԻ ԳՆԵՐԻ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ

(MAISON DE CONFIANCE) ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԵՐԻԱ № № 156, 157, 158, 159 և 160.

Համեմատեցէք թէյ

1 ր. 10 կ.	թէյ հետ ամէն տեղ	1 ր.	30 կ.
1 „ 20 „	. . . . .	1 „	60 „
1 „ 40 „	. . . . .	1 „	90 „
1 „ 60 „	. . . . .	2 „	20 „
1 „ 80 „	. . . . .	2 „	50 „
ամենալաւը 2 ր.	. . . . .	3 „	——

Մի և նոյն տեղը գործակալութիւն վաճառման շոկոլադի և կակաո-ֆրայ Լասենցիայի, պաղպեղի բիսկվիտների, Բաղրի կօնֆիտների, շնիցելդի գանաֆների, ցուրեների պրէշների, գաւաթ հրացանների, վնկլի բէժօվների, Բաթումի թամբերի, մեկենի ամաններ, կօլմանի կրախմալ և մանանեխ, շվարցի պրօշեներ և այլն և այլն:

42—100

ԵՕԼԿԱՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Վ. Գրիվնակի գեղատան խանութի մէջ ստացված են բազմատեսակ և էժանագին մանկական ջաւրդաւրանքներ եօլկանների համար և պարիւմերի հատաքաղածուներ շքեղ տուփերի մէջ ընծանելի համար, նոյնպէս անհետակի բէնգալեան կրակներ, այրվող թիւղեր և մանկական փամփուշտներ:

3—10

Արդէն վաղուց մատուցի տակից գտած ֆիգուրն նպատակահարմար համարեցի տպագրել Նազարեանի հրատարակութիւնների VII գրքոյկը:

„ԴԱՐՁԻ ԿԸՆԱՆՈՑ ՊԸՆԴՓԵՇԱԿԸ“

(Պատարագի բարբառով և նոյն կենդանիք)

Հեղ. Կ. Կ. Մ. Շահնազարեանց:

Լոյս տեսաւ և վաճառվում է „Արիւրի“ խմբագրատան (Мих. ул. д. № 127) և Թիֆլիսի յայտնի գրավաճառանոցներում:

Գրքոյկին կից տպուած են Պատարագի լեզուի քերականական մի քանի յատկութիւններ, խորհ խօսքերի բացատրութիւններ և դանազան յայտարարութիւններ:

Գինը 20 կօպէկ է:

Ս. Թ. Ընկերութեան Խորհուրդը խնդրում է Ընկերութեան անդամներից, որ ի նկատի առնելով Ընկերութեան գոյութեան առաջին տարուայ շրջանի աւարտը, որ է սոյն նոյեմբերի 15-ը, բարեհաճեն վերանորոգել իրենց անդամակցութիւնը: Դեկտեմբերի 19-ի ընդհանուր ներկայացում ընկերութեան նորոգ տարուայ անդորրագրերով ներկայանալ ընդհանուր ժողովը: Անդամ գրուել կամեցողները կարող են դիմել Խորհրդի անդամներին և յատկապէս Խորհրդի դանձապահ պ. Մելիք-Ազարեանցին, և կենդրոնական ու կովկասեան գրախանութները, նոյն պ. Եփրեմ Տատուրեանցի լսարանի մագազինը:

ԱՐԴԷՆ ԴՈՒՐՍ ԵԿԱՒ ՄԱՄՈՒԼԻՑ

ա. Մեծագիր **ՕՐԱՑՈՑՑ** 1883 թ. ֆ.

սկզբում պատկեր՝

ՍՐԲՈՑՆ ԳԵՂԱՐԴԱՑ

իսկ վերջում՝

ՅԱՂԹԻԿ ԸՆՏԱՆԵԱՑ

ը. ա. յաւելուածով

Գինն է մինչև 600 վերստ . . . 35 կօպ.

իսկ նրանից բարձր . . . . . 40 կօպ.

բ. փոքրագիր **ՕՐԱՑՈՑՑ** 1883 թ. ֆ.

սկզբում պատկեր՝

ՎԵՐԱՓՈԽՄԱՆ Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՆԻ

վերջում՝ յուշակ զրկանց

Գինն է . . . . . 15 կօպ.

գ. Ամենօրեայ հատուածական **ՕՐԱՑՈՑՑ** 1883 թ. ֆ.

Մեծ թուատիպներով սև, կապոյտ և կարմիր գոյներով. տախտակն ձեղ. պատկերներով զարդարած

Երեսառում գինն է . . . . . 1 ր.

իսկ ուրիշ քաղաքներում . . . 1—25 կօպ.

Մեծագիր հիփքրատիպիր օրացոյցներում մտցրած են բոլոր Օրէնս. Հարց. Մեկ. և Հմր. կարդաւ:

Երեք օրացոյցներում ևս կան Ց. Ս. և Լ. ծանոյցը. Հանգերձ գուշակութեամբք Օգոց: Մեր հասցէն ВЪ Г. Эривань, А. С. Гуламирянцъ

Խմբ. Հրատ. Արզար Գուլամիրեանց

ՎԱՐՇԱՎԱՑԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆԱՏԷՐ ԻՕՍԻՖ ՖՐԱԺԻՆԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Շատ անգամ ինձ յանդիմանել են հաճախորդներ, որ թղթի, փոխադրի և վառ ԱՐԾԱԹԱՋՐԱՅ իրերը, որոնք աշխոյժ գին չունեն, ծախում եմ իմ **ՖԻՐՄԱՑԻ ՊԱՏՐՈՒԱԿՈՎ**: *Այդ պատճառով անհրաժեշտ համարեցի* **ԳՈՐԾԱՐԱՆԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ** *բանալ* **ԹԻՖԼԻՍԻ** *մէջ, որտեղ քանակութեամբ և մանր կը վաճառվին իմ գործարանի բոլոր արտիւնարկութիւնները գործարանական գներով, ՉՐ ՀԱՇԻՒԼՈՎ տեզափոխութեան և խանութի* **ԾԱԽՍԵՐԸ**: *Խանութի մէջ կը լինեն իրեր կնդ ԱՐԾԱԹԻՑ, ՄԱԼԽՕՐԻՑ և ՄԱՏՈՒՈՒՐ ԱՐԾԱԹԻՑ 84%:*

Իմ արտիւնարկութիւնները կատարելապէս փոխարինում են մեզրու արծաթը, մանաւանդ պատիւ ունեմ առաջարկել ԳԱՆԱԿՆԵՐ, ՊԱՏԱՌԱՔԱՂՆԵՐ, ԳԻԱԼՆԵՐ, ԹԷՅԻ ԳԻԱԼՆԵՐ, *նոյնպէս* ՍԵՐՎԻԶՆԵՐ *տեղանի, թէյի և կաֆէի համար:*

Այդ իրերը իրանց բոլոր մնակով **ԱՄՈՒՐ ԵՆ**, *լաւ արծաթաջրված, այդ պատճառով նրանց կարելի է կրակի մէջ դնել և* **ԳՈՅՆԸ** *չեն կորցնի:*

Բոլոր իրերը երկար տարիների գործածութիւնից փչանում են, ուստի ևս կարող եմ նրանց ՆՈՐԻՑ արծաթաջրել կամ թէ դնել իրանց սկզբնական ԱՐԺՈՂՈՒԹԻՒՆ $^1/_3$:

Վառմանսիաներին և քանակութեամբ գնողներին **ՋԻՋՈՒՄՆ** *է լինում: Օտարաքաղաքացի գնողները կարող են առանել իմ տպրանքները նոյն* **ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՎ**, *ինչպես իմ միւս բոլոր խանութներից:*

Առանձներես ձշմարտութեան մէջ յարգելի հասարակութիւնը կարող է համոզվել **ԻՄ ԽԱՆՈՒԹԻ** *մէջ, որ գտնվում է* **ԳՎՕՐՑՈՎ ԱՅԱԼ ՓՈՂՈՑԻ** *վրա, ներքնվի տանը,* **ԿԱՒԱՄԿԱՐՕՎԻ** *խանութի* **ՀԱՆԴԷՊ:**

Հասցէ նամակների համար. I. ФРАЖЕ, ТИФЛИСЪ.

Ի. ՖՐԱԺԻ ՎԱՐՇԱՎԱՑԻՑ

3—6 (2)

ОТКРЫТА ПОДПИСКА НА 1883 ГОДЪ.

ГОДЪ ВТОРОЙ **„МОСКВА“** ГОДЪ ВТОРОЙ

ХУДОЖЕСТВЕННО-ЛИТЕРАТУРНЫЙ ЖУРНАЛЪ

Въ журналѣ принимаютъ ближайшее участіе почти всѣ извѣстные русскіе художники.

Журналъ «Москва» составитъ въ годъ 2 большихъ тома болѣе **1200 СТОЛБЦОВЪ** разнообразнаго литературнаго текста.

Историческіе романы и повѣсти, (съ рисунками), очерки и разсказы изъ русской жизни, статьи по вопросамъ искусства, сцены, юмористическіе наброски, остроты, анекдоты, курьезы, переводные иностранные романы и разнообразный отдѣлъ «смѣси».

Въ теченіе года будетъ помѣщено множество виньетокъ, портретовъ и иллюстрацій къ разсказамъ и повѣстямъ.

ВСЕГО БОЛѢЕ ДВУХЪ-СОТЪ БОЛЬШИХЪ, ОРИГИНАЛЬНЫХЪ РИСУНКОВЪ, ИСПОЛНЕННЫХЪ ЦВѢТНЫМИ КРАСКАМИ.

Съ 1-го января начнется печатаніе большаго иллюстрированнаго историческаго романа изъ XIV вѣка

Къ участію въ журналѣ приглашены лучшія литературныя силы.

Всѣмъ подписчикамъ на 1883 годъ будетъ разослано ПЯТНАДЦАТЬ РОСКОШНЫХЪ ХУДОЖЕСТВЕННЫХЪ ПРЕМІЙ, ПЕЧАТАННЫХЪ КРАСКАМИ НА БИЛЕНЕВОЙ БУМАГѢ БОЛЬШАГО РАЗМѢРА.

ГЛАВНАЯ ГОДОВАЯ ПРЕМІЯ

БОЛЬШАЯ ЛАКИРОВАННАЯ ОЛЕОГРАФІЯ

ИСТОРИЧЕСКАЯ КАРТИНА ХУДОЖНИКА К. В. ЛЕБЕДЕВА

РУССКАЯ СВАДЬБА ВЪ XVI ВѢКѢ.

ПРОВОДЫ МОЛОДЫХЪ ВЪ ОПОЧИВАЛЬНО.

За приложенную на пересылку почтовую марку (въ 7 коп.) редакція высылаетъ, всѣмъ желающимъ, для ознакомленія съ журналомъ, подробное объявленіе и образцы многихъ рисунковъ въ краскахъ.

ПОДПИСНАЯ ЦѢНА:

На годъ безъ доставки	7 р. — к.	На годъ съ доставкой и пересылкой	8 р. — к.
На полгода	4 „ — „	На полгода	5 „ — „
На одинъ мѣсяцъ безъ главной премій	1 „ — „	На одинъ мѣсяцъ	1 „ 50 „

Для Гг. служащихъ, какъ въ частныхъ такъ и казенныхъ учрежденіяхъ (въ С.-Петербургѣ, Москвѣ и другихъ городахъ) допускается разсрочка за ручательствомъ Гг. казначеевъ и управляющихъ.

Подписка принимается во всѣхъ книжныхъ магазинахъ Москвы и Петербурга, **Въ конторѣ редакціи: при литографіи И. И. Кланга уголъ Знаменки, д. Звѣрева,** въ отдѣленіи конторы редакціи: Петровка, домъ Петровскаго монастыря, при типографіи А. В. Дитмаръ.

Гг. иногородные подписчики благоволятъ обращаться исключительно въ контору редакціи на имя И. И. Кланга. 2—3

ՕԳՈՍՏՈՍ ԱՄՍԻ ՄԷԿԻՑ

ՍԿՍԵՑ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԵԼ ՎԻԵՆՆԱՅՈՒՄ

L'ORIENTAL

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԹԵՐԹԸ, ԱՄԻՍԸ ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՄ:

„Ժուրնալ դ'Օրիան“ լրագրի հին բաժանորդներին դադարեցրած թերթի տեղ կուղարկվի այդ նոր հրատարակութիւնը:

„L'Oriental“ *թերթի տարեկան գինը 8 րուբլ է, կէս տարվանը 4 րուբլ:*

Գրվել կարելի է „ՄՇԱԿի“ խմբագրութեան մէջ, կամ ուղղակի վիէննայում դիմելով հետևեալ հասարակ հասցէով. Vienne (Autriche) M. F. Salles I. Neuer Markt 9

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 17 Декабря 1882 года. Типогр. Главн. Упр. Главнонач. гражд. час., Лор.-Мелик[illegible]

Fonds A.R.A.M

№ 237 Դեկտեմբերի 22 Հուլիանի 1882 Դեկտեմբերի 22 Հուլիանի № 237

ՏԱՍՆԱՄԵԿԵՐՈՐԻ ՏՕՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի կէս տարվանը 6 րուբլի։
Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում դրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Օտարազգացիք գիմում են ուղղակի
Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից)։

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամէն լեզուով։

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր տառին 2 կոպէկ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ Շամախուց։ Նկարքին լուրեր։— ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ Թիւրքիայից— ՀԵՒԱՂԵՐՆԵՐ։ — ՑԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։ — ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ Նաւթի մասին։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՇԱՄԱԽՈՒՑ

—

Դեկտեմբերի 4-ին

Անա չորեք տարի է, որ Շամախու հասարակութիւնը չունի ժողովարան (օպերային), որովհետև նա կարողացած լինէր իր տարած ժամերը և ուժ օրերը անցկացնել։ Այդ նշանակելիքում Շամախու պատասխանատու պ. Նասեանցին, ում իր անխոնջ աշխատութեամբ ժողովից 4,000 ր. աւելի վաղ դուռս եկաւ 150 չափ անդամներ և նահանգապետի հրամանագրի հիման վրա բաց արաւ ժողովարանը։ Բայց տրամիան ժողովարանի կառավարութիւնը դեռ ևս հաստատած չէր բարձր կառավարութեան կողմից, ուստի թէ հիմնադիր և թէ հասարակ անդամներից չունէրը իրանց առաջնիկայ նեղասում նոյն իսկ պ. Նասեանցին և հիմա էլ ջոկ հիմնադիր անդամներից ժամանակաւորապէս ընտրեցին այդ ժողովարանի աղմինիստրատորին և անուանակատարութիւնը տալու համար։

Միևնոյն պարտներից, որ պաշտօնապէս անդամ թէ ժողովարանի կառավարութիւնը բարձր հաստատութիւնից արդէն հաստատած է, ամսոյս 2-ին, երեկոյեան 6 ժամին, հրաւիրելին քաղաքում լինող անդամներին ժողովարանի դահլիճը առաջնիներ ընտրելու համար։ Ժողովածներից էր բացատրած, որ հատուկ էր անդամների մի քանի յօդուածներ, որ հատուկ էր անդամների մի քանի յօդուածներ։ Հրատիրած և ժողոված այդ անդամները կամենալով հիման վրա իրանց անձի քննել ժողով

Fonds A.R.A.M

ԳՈՎՈՎՈՒԹՅՈՒՆ ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

—

Ցորենի վաճառքն ամբողջ աշխարհում մեծ չափերով է տարածված։ Ամեն տարի հազարավոր վագոններով ցորեն է ուղարկվում Ամերիկայից, Ռուսիայից, Հնդկաստանից, Ավստրալիայից, Եգիպտոսից և այլ երկրներից։ Ցորենի վաճառքի մեծ մասը կատարվում է Լիվերպուլի, Լոնդոնի, Մարսելի, Ամստերդամի, Ռոտերդամի, Անտվերպենի, Բրեմենի, Համբուրգի, Տրիեստի, Ֆիումեի, Ալեքսանդրիայի, Օդեսայի, Ռոստովի, Տագանրոգի, Նոր Ադրիանոպոլի, Նիկոլաևի, Ղրիմի և Կովկասի նավահանգիստներում։ Ցորենի վաճառքի համար ամենից շատ հարմար են ծովեզերյա քաղաքները, որովհետև ցամաքային ճանապարհներով ցորենի տեղափոխությունը շատ ծանր է և թանկ նստում։ Ցորենի վաճառքի համար ամենից հարմար ժամանակը ձմեռն է, երբ ամեն տեղ ցորենի պահանջությունը մեծ է լին

զափտաթիէնը։ „Прав. Вѣстн.“ լրագիրը հաղորդում է, որ առաջ գնացած կոմս Օռաէն-Սահկն նշանակված է պատարիս գործերի մինիստրութեան խորհրդի անդամ։ „Journal de St. Petersbourg“ լրագիրը հերքում է բենի-Գալացի երկաթուղու վաճառականդման լուրը, որ հաղորդել էր րումինական „Rumanul“ լրագիրը պատերազմի երկիրը ծագեցնելու նպատակով։ „С.-Петерб. Вѣдомости“ լրագիրը հաղորդում է, որ առանձին մի բարձր խորհուրդ օրերում քննում էր ապահովագրութիւնների հարցը։ Այժ հարցը դեռ չէ վճռված։ „Новое Время“ լրագիրը հաղորդում է որ ֆինանսական բաժինների միացնելը նահանգների մէջ կը կայանայ 1884 թուականին։ Հրէական մասնաժողովը կը քննէ հրէաների դերը առևտրի, արդիւնաբերութեան, մանաւանդ կապարների և գիւղացիներին պարտքեր տալու մէջ։ Նախագծված է հաւատացնել քրիստոնեայ և հրէայ ուսանողների իրաւունքները։ Առևտրին և արդիւնաբերութեանը նպաստող ընկերութեան մասնաժողովը դեկտեմբերի 15-ին ներկայացրել է առաջին հինգ դեկուցումն առևտրական մասնագիտական հարցի վերաբերութեամբ։ Տիկին Մէթօպօլօվա պատշաճանում էր նաւագնացութեան օգուտները հիւսիսային ովկիանոսի մէջ։ Որոշված է այդ դեկուցումն ներկայացնել հիւսիսի պէտքերը հոգացող կառավարական մասնաժողովին։ „Голосъ“ լրագիրը հաղորդում է, որ պետական խորհուրդը անհրաժեշտ համարեց մնալու Սիբիրա դեպի Փարիսեաները։

ԱՍՏՐԱԽԱՆ, 18 դեկտեմբերի։ 1883 թուականի քաղաքային բիւրժետը 500,000 ր. է նշանակված։

ՏԱՇԿԵՆՏ, 18 դեկտեմբերի։ Մի առանձին մասնաժողով քննում է հարցը առևտրական միութիւններ կազմելու մասին երկրի մահմետական ազգաբնակութեան համար։ Ֆերգանի նահանգի մէջ դատաստանի են ենթարկված 27 ազգային բնակիչներ, որոնք աւազակների խումբ էին կազմել։

ՕՖԱ, 18 դեկտեմբերի։ 1883 թուականի համար նահանգական գեղամօի բիւրժետը 230,000 րուբլի է։

ՕԳԼՍԱՆ, 18 դեկտեմբերի։ Նախագծված է քաղաքի մէջ առողջապահական խորհուրդ կազմել 9 բժիշկներից։

ԲԵՐԼԻՆ, 18 դեկտեմբերի։ Իշխան Բիսմարկի „Nord Deut. Allg. Zeitg“ լրագիրը հերքում է տարածված լուրերը, իբր թէ Նորերուսի իշխան Բիսմարկ և կոմս Կալնոկի դրացրութիւն են ունեցել աւստրօգերմանական դաշնակցութեան մասին։ Հրէաները և նրանց գեաների մահերևոյթները հետզհետէ բարձրանում են։ Երկամեայ դիահան հաղորդակցութիւնը Մանհէյմի և Վօրմսի մէջ ընդհատված է։

ՐՈՒԻՆ-ՊԵՇՏ, 18 դեկտեմբերի։ Մի երկաթուղի է նախագծված Մանկացօյից դէպի Սարն, ուղղված դէպի առաջ սահմանները։

ՓԱՐԻԶ, 18 դեկտեմբերի։ 51 մարդ մերժարված են ազգայնացութեան պատկանելու մէջ և շուտով կը գաղթեն Լիմնի դատաբանում։ Պատօրակին յայտնեց, որ նա գնացատում է գատաստանը երդվեալ պատասխանների մասնակցութեամբ։

ՍՄՕԼԵՆՍԿ, 18 դեկտեմբերի։ Խլուպօվի եարկնվակի մանուֆակտուրան լուսաւորում է էլեկտրական լոյսով։

ՊԵՐՄ, 18 դեկտեմբերի։ Ներկայ ամառվայ ընթացքում մինչև դեկտեմբեր Ուրալեան երկաթուղին 170,000 ր. աւելի եկամուտ տուել քան թէ 1881 թ. նոյն ժամանակամիջոցում։

ՍԻՄՓԵՐՈՊ, 18 դեկտեմբերի։ Նահանգական գեղամօն ճանաչեց միջնորդել, որ խաղաղութեամբ գործադրվին ժառանգական կալուածքները յետ դնելու մասին օրէնքները։

ՄՕՍԿՎԱ, 18 դեկտեմբերի։ Ցեցային արդիւնաբերութեամբ նահանգի մէջ պատրաստում էին 60,000 ընտանիքներ։ Աշխատում են 140,000 մարդիկ։ Գրանք աշխատում են $7^1/_2$ միլիոն րուբլի, այսինքն դիւղական ազգաբնակութեան բիւրժետի $18^0/_0$։ Նահանգական գեղամօն 3000 րուբլ նշանակեց բիւրօ կազմելու. համար, որ պէտք է նպաստ, անցային արդիւնաբերութեանը։

ԿԻՇԻՆԵՎ, 18 դեկտեմբերի։ Քաղաքային նախահաշիւ համեմատ եկամուտներ լինելու են 289,000 ր., իսկ ծախսեր պատրաստի 253,000 ր. և կամուտ 178,000 ր.։

ԲԵՐԼԻՆ, 18 դեկտեմբերի։ Հրէական շրջականերում տարուորէի հեղինեներ են Բաղմաթիւ կամուրջներ են քանդված։

ՓԱՐԻԶ, 18 դեկտեմբերի։ Ա. յատկի քաղաքական շրջանները պնդում են, որ հանձնաժողովը է կոչել Ֆրանսիայի և Իտալիայի մէջ։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 18 դեկտեմբերի։ Կուրսերը բնկնում են։ Լծտպոնի $24^3/_4$ պէնս, թերթեն $200^3/_4$ մարկ, ոսկի 8 ր. 37 կ.։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 18 դեկտեմբերի։ „Правит. Вѣстн.“ լրագիրը հաղորդում է, որ „Строительное училище“ անուանված է „Գաղտնագրեն իժանների ինստիտուտ“։ „Русскій Инвалидъ“ լրագիրը հաղորդում է, որ առանձին մասնաժողով է նշանակված զօրանոցները կազմակերպելու համար։ „Новое Время“ լրագիրը հաղորդում է, որ Սև ծովի նաւատորմի 100-ամեակը կկող տարի կը նպատակ նրա վերակազմութեան։ Բայց կատարելագործելու և կատարելու համար նախագծված նաւերը Սև ծովի համար, Բալտեան ծովից մի քանիսը այնտեղ կը տեղափոխվեն։ „Голосъ“ լրագիրը հաղորդում է, որ փոսային բաժինը եպրակացութիւն տուել, թէ միջազգային բանկի բանված ծրարները 120,000 ր. գումարով, ներմարկվելու չեն կայանագրութեան։ „S. Petersburger Zeitung“ լրագիրը հաղորդում է, որ կկող մեծ պատին Ս. Պետերբուրգի մէջ էլեկտրական աշխատանդէս կը կազմակերպի։

ՄՕՍԿՎԱ, 19 դեկտեմբերի։ Սօլօվիեվի և Կուկօլեվսկու գործի վերաբերութեամբ Դատաստանական պալատն որոշեց պատասխանել Սօլօվիեվիկովին, որ նա վճարել Կուկօլեվսկուն և երեխաներին 10,000 ր. իւրացրել է տարի, ուրեմն 2000 ր. իւրացրել է անձին։ Կուկօլեվսկուն միևնոյն ատենին պիտի կրկնագրի նրա պրոկուրորի միջոցով, որ նա գնացել է միջոց, մարդիկ ստուգ չգտնելու համար։ Ամենքին յայտնի է մեր փոստագործարանների ծիսակատարութիւնը։ Ուրեմն քանի որ պատասխանը մերնեսուկ է և նրա գործարանների մէջ չեն գտնում—հարկաւոր է փնտռել ուրիշ նպատակադրութիւններ մեր մարդկի չտնտեսութեան համար։

Հիմնվելով Բազօվինի ստացվածի մէջացը (մասնաւորից պրոտոկոլից մերնեսուկը պատասխանը) նրա հակառակորդներից մէկը, Նօվիկը, իր բնիկ տան մէջ ժողովին բացատրեց թէ ստ այժմ մարդիկը իրան վատելիք միայն կարող է պրոֆեսիօնալ ծառայութիւններ մատուցանել նահանգին պրոֆեսիօնալութեան առաջադիմութեան։ Փոքրիկ յայտնի է, որ մարդիկը ատելի այժմն է նաւամատերի համար, քան թէ քաղաքացիները, բայց կանխատես նրան փոխադրելով գործի, երկրագործին այժմն և թեթև կարող է նաւել քան թէ իր բնական դիրքում։ Բայց այդ մարդիկից պատրաստած գաղը ունի և ուրիշ առաւելութիւններ, այն է, որ նա բայի վաճառելիքից կարող է լինել և լուսաւոր նիւթ և շարժող ոյժ (движущая сила)։ Բազոի գործարանների վաճառքը այժմ մարդիկն է, բայց նա այսոր գործածվում է չափազանց անհնար և անկարգ, կամ, ինչպէս Նօվիկը անուանում է, բարբարոսաբար։ Ամենքին յայտնի է մեր փոստագործարանների ծխահատվածներից գուրս եկող քանդր մուրը և ահագին ծուխը, որոնք ապականում են գործարանների չինովնիկների և վարակում յուսակ օդը կազմելով մի անխափանելի և մշտական քանդր մխոցիան և գրկելով Բազոի բնակիչներին մարդկ մէջացից։ Ուրիշ կերպ մեր գործարանատէրերը չեն կարող անել, քան սրամ մարդիկը իրրև վաճառելիք իսուսկաբնակութեամբ գործածելու համար անհրաժեշտ է այդ մասին յատկապէս հնարված փոքրանկատ կամ պուլվերիզատոր *) անունով մի սեռակ փոքրիկ մերնեսուկ, որը դնում են կսխատների սակ վառարանի բերանում։ Այդ փոքրանկատ, որի մէջ մարդիկը սրվում է

*) «Պուլվերիզատօրը» կամ «փոքրանկատը» առաջին անգամ հնարել է Շեպակօվսկին, բայց յետոյ կատարելագործել են մանուֆակտուրները, որոնց թուում է և պ. Մ. կարապետեանցը։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 18 դեկտեմբերի։ Կուրսերը ընկնում են։ Լծտպոնի $24^3/_4$ պէնս, թերթեն $200^3/_4$ մարկ, ոսկի 8 ր. 37 կ.։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 18 դեկտեմբերի։ „Правит. Вѣстн.“ լրագիրը հաղորդում է, որ „Строительное училище“ անուանված է „Գաղտնագրեն իժանների ինստիտուտ“։ „Русскій Инвалидъ“ լրագիրը հաղորդում է, որ առանձին մասնաժողով է նշանակված զօրանոցները կազմակերպելու համար։ „Новое Время“ լրագիրը հաղորդում է, որ Սև ծովի նաւատորմի 100-ամեակը կկող տարի կը նպատակ նրա վերակազմութեան։ Բայց կատարելագործելու և կատարելու համար նախագծված նաւերը Սև ծովի համար, Բալտեան ծովից մի քանիսը այնտեղ կը տեղափոխվեն։ „Голосъ“ լրագիրը հաղորդում է, որ փոսային բաժինը եպրակացութիւն տուել, թէ միջազգային բանկի բանված ծրարները 120,000 ր. գումարով, ներմարկվելու չեն կայանագրութեան։ „S. Petersburger Zeitung“ լրագիրը հաղորդում է, որ կկող մեծ պատին Ս. Պետերբուրգի մէջ էլեկտրական աշխատանդէս կը կազմակերպի։

ՄՕՍԿՎԱ, 19 դեկտեմբերի։ Սօլօվիեվի և Կուկօլեվսկու գործի վերաբերութեամբ Դատաստանական պալատն որոշեց պատասխանել Սօլօվիեվիկովին, որ նա վճարել Կուկօլեվսկուն և երեխաներին 10,000 ր. իւրացրել է տարի, ուրեմն 2000 ր. իւրացրել է անձին։ Կուկօլեվսկուն միևնոյն ատենին պիտի կրկնագրի նրա պրոկուրորի միջոցով, որ նա գնացել է միջոց, մարդիկ ստուգ չգտնելու համար։ Ամենքին յայտնի է մեր փոստագործարանների ծխահատվածներից գուրս եկող քանդր մուրը և ահագին ծուխը, որոնք ապականում են գործարանների չինովնիկների և վարակում յուսակ օդը կազմելով մի անխափանելի և մշտական քանդր մխոցիան և գրկելով Բազոի բնակիչներին մարդկ մէջացից։ Ուրիշ կերպ մեր գործարանատէրերը չեն կարող անել, քան սրամ մարդիկը իրրև վաճառելիք իսուսկաբնակութեամբ գործածելու համար անհրաժեշտ է այդ մասին յատկապէս հնարված փոքրանկատ կամ պուլվերիզատոր *) անունով մի սեռակ փոքրիկ մերնեսուկ, որը դնում են կսխատների սակ վառարանի բերանում։ Այդ փոքրանկատ, որի մէջ մարդիկը սրվում է

խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

առաջ մեծ ծախս տալու, ինչպէսորեն չէ գործում, այլ նա իր չարժող ոյժը առնում է չափազանցից, բայց արդիւնաւէտ մեր ֆաբրիկատորների մեծամասնութիւնը չունի կարողութիւն իր ֆաբրիկատը վաճառել չորեքնոտանիների միջոցով, որ աւելի հեշտ և ձեռնտու է, այդ պատճառով նա ստիպված է մարդիկը իր ֆաբրիկատների սակ վաճառել, առանց ֆաբրիկատի, հին ճարտարապետական եղանակով, որ և առնում է տպագիտ ծանրաքարութիւն և նիստատարութիւն թէ գործադրութեան և թէ քարտուղարի։

Բացատրելով այդ կէտը, Նօվիկը իր բնիկներին ցոյց տալէ է միջոց, մարդիկը առանց չորեքնոտանիների չարժող ոյժի, մի նոր տեսակ հատարակ և ուժեղ ֆաբրիկատի միջոցով այրելու հնարը։ Մենք աւելորդ ենք համարում այստեղ նրկատացնել Նօվիկի նոր հնարագիտութեան մանրամասնութիւնները, բայց միայն կասելացնենք որ այստ առնելու նա աւելի յարմար և օգտակար է համարում մարդիկը գործածել կամեսային վառելիքի տեղ, որը բացի վառելիքից կարող է լինել և լուսաւոր նիւթ և չարժող ոյժ (движущая сила)։ Բազոի գործարանների վառելիքը այժմ մարդիկն է, բայց նա այսոր գործածվում է չափազանց անհնար և անկարգ, կամ, ինչպէս Նօվիկը անուանում է, բարբարոսաբար։ Ամենքին յայտնի է մեր փոստագործարանների ծխահատվածներից գուրս եկող քանդր մուրը և ահագին ծուխը, որոնք ապականում են գործարանների չինովնիկների և վարակում յուսակ օդը կազմելով մի անխափանելի և մշտական քանդր մխոցիան և գրկելով Բազոի բնակիչներին մարդկ մէջացից։ Ուրիշ կերպ մեր գործարանատէրերը չեն կարող անել, քան սրամ մարդիկը իրրև վաճառելիք իսուսկաբնակութեամբ գործածելու համար անհրաժեշտ է այդ մասին յատկապէս հնարված փոքրանկատ կամ պուլվերիզատոր *) անունով մի սեռակ փոքրիկ մերնեսուկ, որը դնում են կսխատների սակ վառարանի բերանում։ Այդ փոքրանկատ, որի մէջ մարդիկը սրվում է

*) «Պուլվերիզատօրը» կամ «փոքրանկատը» առաջին անգամ հնարել է Շեպակօվսկին, բայց յետոյ կատարելագործել են մանուֆակտուրները, որոնց թուում է և պ. Մ. կարապետեանցը։

(Կը շարունակվի)

Fonds A.R.A.M

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

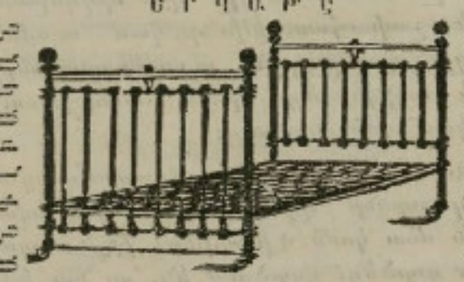
ԱՆՏՈՆ ՍՕԼՕՄՕՆԻՉ ՔԱՂԱՐԵԱՆՑԸ, և իր փեսայքը ցաւ ար սրտի յայտնելով առաջինը իր հօր, իսկ վերջիններս իրանց աներոջ, ՍՕԼՕՄՕՆ ՄԱՐՏԻՆԻՉ ՔԱՂԱՐԵԱՆՑԻ մահուան մասին, խնդրում են իրանց ծանօթներին և ազգականներին նոկտեմբերի 23-ին, որ կը կատարվի անփոխան առաջնոյ, որ դանուում է սուրբ Նշան եկեղեցու փողոցի վրա № 6 դէպի սուրբ Գէորգ եկեղեցին:

1—2

ԹՒՐԲԻՒՆՕՎԻ ՔԱՐՎԱՆԱՊԱՏՈՒՄ

Ցածկված բազպահանի մեծ վաճառով է տարուում մի ՊԱՀԵՍՏ, որ 1-ին դէկտեմբի վաճառատեղն վաշտանանցնելն էր, որտեղ կանգնել է պահել 2,000 բեռը ծխախոտ և որ տարեկան 700 ր. եկամուտ է տալիս ամբողջ ամբողջովին դնելն էլ կարելի է պահանջնել: Ցեղհանել վերոյիշեալ քարտեզատպարի մէջ ԿԱՊԱԼԱՒՈՒԻ ՍԵՐՈՎԲ ՏԻՐ-ՋԱՆԵՄԱՆԵՑ:

1—10

ԵՐԿԱԹ Լ:

ԱՆԴԻԼԱԿԱՆ

Մի հատու համար 8 րուբլուց, երկու հատու համար 14 ր., մահճակներ ծոպերն խառած լրված 6—9 ր. **ԱՆԳԼԻԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ** նոյն տեղը մեծ քանակութեամբ ԱՄԱՆՆԵՐ, գանակներ պատատարածներով, երկաթէ ԴՐՕՋՆԵՐ, կոզակներ, թիեր, պատառոտկերաց և կանաց ԹԱՄԲԵՐ, մատուցարաններ, ԿԼՕՆԱՆ, բեմօլվիներ, ՀՐԱՅԱՆՆԵՐ, ալբոմներ, կոնֆեկտներ, թէյ 1-ին հունձի և այլն 25% աւելի լաւ և էժան քան թէ ուրիշ տեղ:

1—100

КЁЛЕРСКАЯ УКСУСНАЯ ЭССЕНЦІЯ.

20—50

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ, ԹԷՅԻ ԳՆԵՐԻ ՆՇԱՆԱԻՈՐ ՓՈՓՐԱՅՈՒՄՆ

(MAISON DE CONFIANCE) ԱՐԾՐՈՒՆԻ ԳԱԼԵՐԷԱ № № 156, 157, 158, 159 և 160.

Համեմատեցէք թէյ

1 ր.	10 կ.	թէյի հետ ամէն տեղ	1 ր. 30 կ.
1 „	20 „	. . . . .	1 „ 60 „
1 „	40 „	. . . . .	1 „ 90 „
1 „	60 „	. . . . .	2 „ 20 „
1 „	80 „	. . . . .	2 „ 50 „
ամենալաւը	2 ր.	. . . . .	3 „ ——

Մի և նոյն տեղը գործակատարին վաճառման շահատուի և կախաղէայ էսանդեայի, գալոշների բեմբիանների, բազրի կօնֆիկանների, շեֆիլդի դանակների, ցուրնների գրիչների, գաւաթ հրացանների, վնկլի բեմօլվիների, բարնաբիի թամբերի, մենկինի ամանների, կօլմանի կրահատ և մանանեխ, շվարցի ալբոմներ և այլն և այլն:

43—100

ՕԳՈՍՏՈՍ ՆՈՑՆ ԻՍԿ ՏՕՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Ինքերի մանրագործ, պատրաստ 1-ին տեսակի և ուրիշ ԿՕՆՖԵԿՏՆԵՐ, անգլիական բրեկվիա, կախաղ և շոկոլադ, ԱՊՂԱՄԱՆՆԵՐ ընծանների համար, բաժակներ, խցանահաններ, ջրամաններ, ԹԷՅԱՄԱՆՆԵՐ բրիտանական մետալից և այլն: **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** մէջ:

1—10

ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԹԱՏՐՕՆ

Հինգշաբթի, դեկտեմբերի 23-ին, հայերէն ներկայացումն

ՅՕԳՈՒՏՏ Պ ԱՐՏԱՇԷՍ ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ

I

ԱՌԱՋԻՆ ԱՆԳԱՄ

ՅԱՆՑԱԽՕՐՆԵՐ

կամ 3 արարուածով

II

ԱՌԱՋԻՆ ԱՆԳԱՄ

ՔԱՂԱՔԱՑԻՐ

վոդեվիլ 1 արարուածով

2—4

ԱՄԱՆՆԵ՛Ր. ԱՄԱՆՆԵ՛Ր, ԱՄԱՆՆԵ՛Ր

Ստացած են մեծ քանակութեամբ. ԱՄԱՆՆԵՐ առաջին տեսակի 2 ր. 30 կ. դիւժիր, գանակ և պատատարած, թէյ 1-ին տեսակի, գրիչներ, մատուցարաններ, ՄՈՄԵՐ, փօչի (թղթակ յատկի համար, շվոցներ, տաք գուլպաներ, 3,000 պատառիկներ համար 20 կ., 600 երկաթէ մահճակալներ 5—55 ր., դիւարիներ, շորեր, դրապ, արհեստական ծաղիկներ ապակէ ծածկոցներով և շատ ուրիշ ապրանքներ, ծախում են կիսագնով. մինչև նոր տարին **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** մէջ ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԵՐԻՅՈՒՄ:

4—8

ԵՕԼԿԱՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Վ. ԴՐԻՎՆԱԿԻ գեղատան խանութի մէջ ստացված են բազմատեսակ և էժանագին մանկական ՋԱՐԴԱՐԱՆՔՆԵՐ ԵՕԼԿԱՆԵՐԻ համար և պարֆիւմերի հատաքածուներ շքեղ տուփերի մէջ ընծաների համար, նոյնպես անհրաժեշտ բէնզալեան կրահներ, պլոմոզ թիեր և մանկական փամփուշտներ:

4—10

Արդէն վաղուց մանուկի տակից դուրս եկած տիգրան Նազարեանի հրատարակութիւնների VII գիրքը:

„ԴԼԼՔՅԻ ԿՐՆԱՆՈՑ ՊԸՆԴՓԵՇԱԿԸ“

(Պատարագի բարբառով և նոյն կեանքից)

Հեղ. Կ. Կ. Մ. Շահնազարեանց:

Լոյս տեսաւ և վաճառվում է „Ազբիւրի“ խմբագրատան (Мих. ул. д. № 127) և Թիֆլիսի յայտնի գրավաճառանոցներում:

Գիրքույկն կից տպուած են Պատարագի լեզուի քերականական մի քանի յատկութիւններ, խորհ խօսքերի բացատրութիւններ և զանազան յայտարարութիւններ:

Գինը 20 կոպէկ է:

Վ ԱՐՇԱՎԱՑԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆԱՏԻՐ ԻՕՍԻՖ ՖՐԱԺԻԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Շատ անգամ ինձ լսելը են հասնում, որ Թիֆլ. փափուկ և վառ ԱՐԾԱԹԱՂԱՆ իրերը, որոնք աչքիդ դիմ չունեն, ծախվում են իմ **ՖԻՐՄԱՅԻ ՊԱՏՐՈՒԱԿՈՎ**: Այդ պատճառով անհրաժեշտ համարեցի **ԳՈՐԾԱՐԱՆԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ** բանալ **ԹԻՖԼԻՍԻ** մէջ, որտեղ քանակութեամբ և մանր կը վաճառվին իմ գործարանի բոլոր արդիւնաբերութիւնները գործարանական գներով, ՁԵ ՀԱՇԻՒԼՈՎ տեղափոխութեան և խանութի **ԾԱԽՍԵՐԸ**: Խանութի մէջ կը լինեն իրեր ԿԱՆ ԱՐԾԱԹԻՑ, ՄԵԼԽԻՕՐԻՑ և ՄԱՔՈՒԻՐ ԱՐԾԱԹԻՑ 84%:

Իմ արդիւնաբերութիւնները կատարելապէս փոխարինում են մաքուր արծաթը, մանաւանդ պատրաստելիս, ԳԱՆԱԿՆԵՐ, ՊԱՏԱՒԱԲԱԶԱՆՆԵՐ, ԳԴԱԼՆԵՐ, ԹԷՅԻ ԳԴԱԼՆԵՐ, նոյնպէս ՍԵՐՎԻԶՆԵՐ տեղանի, թէյի և կաֆէի համար:

Այդ իրերը իրանց բոլոր մասերով **ԱՄՈՒՐ ԵՆ**, լաւ արծաթաջրված, այդ պատճառով նրանց կարելի է կրակի մէջ դնել և **ԳՈՅՆԸ** չէն կորցնի:

Բոլոր իրերը երկար տարիների գործածութեան ժամանակ, ուսում են կարող եմ նրանց ՆՈՐԻՑ արծաթաջրել կամ թէ դնել իրանց սկզբնական ԱՐԺԱՆԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ $^1/_3$:

Վաճառականներին և քանակութեամբ գնողներին **ՁԻՋՈՒՄՆ** է լինում: Օտարաքաղաքացի գնողները կարող են առանց իմ ապրանքները նոյն **ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՎ** ընդունել իմ խանութի մէջ:

Առաձնելիս ձշմարտութեան մէջ յարգելի հասարակութիւնը կարող է համոզվել **ԻՄ ԽԱՆՈՒԹԻ** մէջ, որ գտնում է **ԳՎՕՐՅՕՎ ԱՅԱ ՓՈՂՈՑԻ** վրա, երկաթի տանը, **ԿԱՒԱՄԿԱՐՕՎԻ** խանութի **ՀԱՆԴԷՊ**:

Հարգ. նամակների համար. I. ФРАЖЕ, ТИФЛИСЪ.

Ի ՖՐԱԺԻ Վ.ԱՐՇԱՎ.ԱՅԻՑ

4—6 (2)

ОТКРЫТА ПОДПИСКА НА 1883 ГОДЪ.

ГОДЪ ВТОРОЙ **„МОСКВА“** ГОДЪ ВТОРОЙ

ХУДОЖЕСТВЕННО-ЛИТЕРАТУРНЫЙ ЖУРНАЛЪ

Въ журналѣ принимаютъ ближайшее участіе почти всѣ извѣстные русскіе художники.

Журналъ «Москва» составитъ въ годъ 2 большихъ тома болѣе **1200 СТОЛБЦОВЪ** разнообразнаго литературнаго текста.

Историческіе романы и повѣсти, (съ рисунками), очерки и разсказы изъ русской жизни, статьи по вопросамъ искусства, сцены, юмористическіе наброски, остроты, анекдоты, курьезы, переводные иностранные романы и разнообразный отдѣлъ «смѣси».

Въ теченіе года будетъ помѣщено множество виньетокъ, портретовъ и иллюстрацій къ разсказамъ и повѣстямъ.

ВСЕГО БОЛѢЕ ДВУХЪ-СОТЪ БОЛЬШИХЪ, ОРИГИНАЛЬНЫХЪ РИСУНКОВЪ, ИСПОЛНЕННЫХЪ ЦВѢТНЫМИ КРАСКАМИ.

Съ 1-го января начнется печатаніе большаго иллюстрированнаго историческаго романа изъ XIV вѣка

Къ участію въ журналѣ приглашены лучшія литературныя силы.

Всѣмъ подписчикамъ на 1883 годъ будетъ разослано ПЯТНАДЦАТЬ РОСКОШНЫХЪ ХУДОЖЕСТВЕННЫХЪ ПРЕМІЙ, ПЕЧАТАННЫХЪ КРАСКАМИ НА ВИЛЬНЕВОЙ БУМАГѢ БОЛЬШАГО РАЗМѢРА.

ГЛАВНАЯ ГОДОВАЯ ПРЕМІЯ

БОЛЬШАЯ ЛАКИРОВАННАЯ ОЛЕОГРАФІЯ

ИСТОРИЧЕСКАЯ КАРТИНА ХУДОЖНИКА К. В. ЛЕБЕДЕВА

РУССКАЯ СВАДЬБА ВЪ XVI ВѢКѢ.

ПРОВОДЫ МОЛОДЫХЪ ВЪ ОПОЧИВАЛЬНЮ.

За приложенную на пересылку почтовую марку (въ 7 коп.) редакція высылаетъ, всѣмъ желающимъ, для ознакомленія съ журналомъ, подробное объявленіе и образцы многихъ рисунковъ въ краскахъ.

ПОДПИСНАЯ ЦѢНА:

На годъ безъ доставки	7 р. — к.	На годъ съ доставкой и пересылкой	8 р. — к.
На полгода	4 „ — „	На полгода	5 „ — „
На одинъ мѣсяцъ безъ главной премій	1 „ — „	На одинъ мѣсяцъ	1 „ 50 „

Для Гг. служащихъ, какъ въ частныхъ такъ и казенныхъ учрежденіяхъ (въ С.-Петербургѣ, Москвѣ и другихъ городахъ) допускается разсрочка за ручательствомъ Гг. казначеевъ и управляющихъ.

Подписка принимается во всѣхъ книжныхъ магазинахъ Москвы и Петербурга, **Въ конторѣ редакціи: при литографіи И. И. Кланга уголъ Знаменки, д. Звѣрева,** въ отдѣленіи конторы редакціи: Петровка, домъ Петровскаго монастыря, при типографіи А. В. Дитмаръ.

Гг. иногородные подписчики благоволятъ обращаться исключительно въ контору редакціи на имя И. И. Кланга. 3—3

ՕԳՈՍՏՈՍ ԱՄՍԻ ՄԷԿԻՑ

ՍԿՍԵՑ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԵԼ Վ.ԻԼՆՆԱՑՈՒՄ

L'ORIENTAL

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԹԵՐԹԸ, ԱՄԻՍԸ ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՄ:

„Ժուրնալ դ'Օրիան“ լրագրի հին բաժանորդներին դադարեցրած թերթի տեղ կուղարկվի այդ նոր հրատարակութիւնը:

„L'Oriental“ թերթի տարեկան գինը 8 րուբլ է, կէս տարեկանը 4 րուբլ:

Գրվել կարելի է „ՄՇԱԿ“ խմբագրութեան մէջ, կամ ուղղակի վիէննայում գիմելով հետևեալ հասցէով. Vienne (Autriche) M. F. Salles I. Neuer Markt 9

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 21 Декабря 1882 года. Типогр. Главн. Упр. Главнонач. гражд. час., Лор.-Мелик. ул. каз. д.

Fonds A.R.A.M

№ 238 Դեկտեմբերի 23 Հինգշաբթի 1882 Դեկտեմբերի 23 Հինգշաբթի № 238

ՏԱՍՆԱՄԵԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարինը 6 րուբլի։
Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Օտարազգացիք դիմում են ուղղակի
Տիֆլիսը։ Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և ոտն օրերից)։

Յայտարարութիւնը ընդունվում է ամեն լեզուով։

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ „ՄՇԱԿ“

ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ ԼՐԱԳԻՐ

(ՏԱՍՆ ԵՒ ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ)

ԱՌԱՋԻԿԱՑ **1883** ԹԻՒՆ

կը հրատարակվի նոյն գիրքով և նոյն պրօգրամայով։

ՊՐՕԳՐԱՄ

I. ՏԷՐՈՒԹԵԱՆ ԿԱՐԴԱՎՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։ II. ԱՌԱՋՆՈՐԴՈՂ ՅՕԴՈՒԱԾՔՆԵՐ։ III. ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Ընդհանուր յօդուածներ, թղթակցութիւններ, լուրեր։ IV. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Ընդհանուր յօդուածներ, թղթակցութիւններ, լուրեր։ V. ԽԱՒՌ ԼՈՒՐԵՐ։ VI. ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։ VII. ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ Ֆելիետօն, վէպեր, ինքնուրոյն և թարգմանական յօդուածներ գիտութեան ամեն ճիւղերից, թղթակցութիւններ։ VIII. ՑԱՆԿԱՐԱԲՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆ։ Տարեկան 10 րուբլ, վեց ամսվայ 6 րուբլ, իւրաքանչիւր ամսվայ 1 րուբլ։
ՀԱՅՈՎ համարները 5 կոպէկ։
ՀԱՍՑԷՆ։ Тифлисъ, редакція «Мшакъ.»

Խմբագիր—Հրատարակող ԴՐԻԴՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Մի մեծ մարգու մահ։—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ Մոսկվայից։ Նկարչի լուրեր։—ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐ։—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։—ՑԱՆԿԱՐԱԲՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։—ԲՕՐՍԱ։—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ Նաթի մասին։

ՄԻ ՄԵԾ ՄԱՐԴՈՒ ՄԱՀ

—

Հեռագիրը բերեց մեզ մի շատ ցաւալի լուր։ Այս օրերս վախճանվեցաւ Լէօն Գամբետտա։

Ով է Գամբետտա։ Մի Ֆրանսիացի ազգօկատ, մի նշանաւոր հռետոր, մի խմբագրապետ,—և աւելի ոչինչ։

Բայց ի՞նչն է նա այդքան յայտնի, ի՞նչն նրա անունը յայտնի է ոչ թէ միայն կրճատած աշխարհում, բայց և Ասիայի և Աֆրիկայի ամենահեռու տեղերում։

Ի՞նչ է այն դիւթական զօրութիւնը, որ Գամբետտայի յայտնի դարձրից ամբողջ աշխարհին։ Այդ զօրութիւնը նրա սէրն է դէպի ամբողջը, դէպի ժողովուրդը, նրա սէրը դէպի իր հայրենիքը, նրա սէրը դէպի ճշմարտութիւնը։

Գամբետտան հասարակ ազգօկատից և խմբագրից բարձրացել էր դէպի պետական մարդու դրութիւնը, ոչ թէ միայն իր խելքի շնորհով, բայց և այն հասարակական ոյժի,—սիրոյ զգացմունքի դէպի ամբողջը, դէպի հայրենիքը, դէպի մարդկութիւնը,—որ հասարակ մահկանացուներից ջոկում է նշանաւոր մարդկերանց։

Գամբետտայի մահը ամբողջ կրճատած աշխարհի համար զգալի է, բայց մանաւանդ նա զգալի է այս րոպէիս Ֆրանսիայի համար։ Ֆրանսիական Հանրապետութեան այժմ նախագահ ալ Գրեվի արդէն ծերացել է և պէտք է թողնի իր պաշտօնը,—անտարակոյս Գամբետտան նրա տեղը պէտք է բռնէր։ Այս րոպէիս Ֆրանսիան շատ ազգաւոր է պետական մարդկանցով։ Գամբետտան մի հսկայ էր այդ բոլոր մանր մարդկանց միջում։

Գամբետտան իր կեանքի ընթացքում անդնդահատելի ծառայութիւններ արած է հանրապետութեան գործին Ֆրանսիայում։ Բայց վերջին ժամանակները նրան սկսեցին կասկածել որ նա ձգտում է դէպի դիկտատորութիւն։ Նրա մահը հանգուցալուծ է։ Լաւ էր տարածվել որ նա ինքն, անզգուշութեամբ, իրան վիրաւորել էր մի բէվօլվերից, բայց ուրիշ կողմից հաստատում էին որ մի կին տարձանակ էր արձակել նրա դէմ։

Այսպէս թէ այնպէս Ֆրանսիան կորցրեց իր ամենահզօրներից և ամենանշանաւոր մարդկանցից մէկին։ Գամբետտան մեծ մարդ է ոչ թէ միայն Ֆրանսիայի, բայց և ամբողջ մարդկութեան համար, նրա անունը կը բռնի իր պատուաւոր տեղը Ֆրանսիական պանթէոնի մէջ իր հայրենիքի ամենանշանաւոր անուանների շարքում։

Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՄՕՍԿՎԱՅԻՑ

—

Դեկտեմբերի 7-ին

«Մշակի»-ի 222 համարի մանր լուրերում կարդացինք պ. Տ. Նաւատարդեանի յայտարարութիւնը թէ սրբէն մանալի տակ է նրա հաւաքածուի երկրորդ գրքոյկը։ Այդ երկասյր ասիճ առել մեզ այս յօդուածը գրելու, որ և խնդրում եմ վերադիլ պատասխան «Մշակի»-ի մօտակայ համարներից մէկում։

Ինքնաձիգն բանասիրութիւնը ժողովրդի բարոյական կրթութեան գլխաւոր ապրիւր է, որ ըստկամ է նրա առաջին պահանջութիւններին, նրա առաջին հասկացողութեան հետ իր և բնութեան մասին։ Այս բանասէր ինքնատիպ գրականութեան յիշատակարանները, չը նայելով լեզուի բոլոր փոփոխութիւններին, իրանց անմահութեամբը կազմում են ազգային նախնական տարրը։

Աշխարհիս բոլոր մարդասիրական երկրներում, ամեն լեզուում ուրախութեան և սիրութեան ձայնը երգ է դառնում։ Եւ վայրենի ու քաղաքակիրթ ազգերը երգերով յայտնում են իրանց օրհնանքները և անէծքները, որովհետև երգել մարդիկներն արեի համար ասել է—ապրել, երգը կեանք է։

Մենք առաջ բերինք մի առն գիտնական այս խօսքերը, որպէս գիտնական կրնայով ցոյց են տալու ժողովրդական գրականութեան նշանակութիւնը ամենայն ազգի համար։ Այդ հասկանում է հիմայ ամեն մի բանիմաց մարդ, և աւելորդ կը լինէր այստեղ հանրածանօթներին խօսել այդ առթիւ, արդէն ընդունված մի ճշմարտութիւն ապացուցանելու համար։ Որպեսզի այս այսպէս լինելով ոչինչ է հասասատուէս պնդել և այն, թէ ժողովրդական բանասաեղծութեան ուսումնասիրութիւնը, հետզհետէ, լուրջ և կատարեալ ուսումնասիրութիւն, անհրաժեշտ կենսական մի խնդիր է իւրաքանչիւր ազգի համար, որ ցանկանում է տեսնել իր լեզուի և դրականութեան յառաջադիմութիւնը։ Այս իրողութիւնը արդէն վաղուց հասկացել են քաղաքակիրթ ազգերը, և բազմաթիւ եւրոպական անուանի գիտնականներ նուիրել են իրանց գործունէութիւնը, իրանց ողջ կեանքը այս նուիրական գործին. նորը շարունակվում է, և այժմ և շատ նախկինից է աւելի ազգութեան մէջ քանի կենսունակ է այդ ազգը, քանի երգում է ժողովուրդը։ Թող ժողովուրդը երգում է միշտ, ինչ հանգամանքներում և լինէր նա, ինչ կերպարանք և առանձնայատկութիւն էլ որ ստանայ նրա կեանքը. և այդ երգը միշտ կենդանի պիտի մնայ թէ նրա, թէ յաջորդ սերնդի համար, և այսպէս շարունակարար։

Մեզանում ևս ժողովրդական գրականութեան ուսումնասիրութիւնը կարևորութիւնը ճանաչված է, բէև տարտաղաղար այդ գործը մեզանում հաղիւ մի քայլ առաջ է գնացել, չնորհիւ նրան իսկ հասարակութեան հանկարծ գոյ, որ

Ի՞նչ է այն գիւթական զօրութիւնը, որ Գամբետտայի յայտնի դարձրից ամբողջ աշխարհին։ Այդ զօրութիւնը նրա սէրն է դէպի ամբողջը, դէպի ժողովուրդը, նրա սէրը դէպի իր հայրենիքը, նրա սէրը դէպի ճշմարտութիւնը։

Գամբետտան հասարակ ազգօկատից և խմբագրից բարձրացել էր դէպի պետական մարդու դրութիւնը, ոչ թէ միայն իր խելքի շնորհով, բայց և այն հասարակական ոյժի,—սիրոյ զգացմունքի դէպի ամբողջը, դէպի հայրենիքը, դէպի մարդկութիւնը,—որ հասարակ մահկանացուներից ջոկում է նշանաւոր մարդկերանց։

Գամբետտայի մահը ամբողջ կրճատված աշխարհի համար զգալի է, բայց մանաւանդ նա զգալի է այս րոպէիս Ֆրանսիայի համար։ Ֆրանսիական Հանրապետութեան այժմ նախագահ ալ Գրեվի արդէն ծերացել է և պէտք է թողնի իր պաշտօնը,—անտարակոյս Գամբետտան նրա տեղը պէտք է բռնէր։ Այս րոպէիս Ֆրանսիան շատ ազգաւոր է պետական մարդկանցով։ Գամբետտան մի հսկայ էր այդ բոլոր մանր մարդկանց միջում։

Գամբետտան իր կեանքի ընթացքում անդնդահատելի ծառայութիւններ արած է հանրապետութեան գործին Ֆրանսիայում։ Բայց վերջին ժամանակները նրան սկսեցին կասկածել որ նա ձգտում է դէպի դիկտատորութիւն։ Նրա մահը հանգուցալուծ է։ Լաւ էր տարածվել որ նա ինքն, անզգուշութեամբ, իրան վիրաւորել էր մի բէվօլվերից, բայց ուրիշ կողմից հաստատում էին որ մի կին տարձանակ էր արձակել նրա դէմ։

Այսպէս թէ այնպէս Ֆրանսիան կորցրեց իր ամենահզօրներից և ամենանշանաւոր մարդկանցից մէկին։ Գամբետտան մեծ մարդ է ոչ թէ միայն Ֆրանսիայի, բայց և ամբողջ մարդկութեան համար, նրա անունը կը բռնի իր պատուաւոր տեղը Ֆրանսիական պանթէոնի մէջ իր հայրենիքի ամենանշանաւոր անուանների շարքում։

Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՄՕՍԿՎԱՅԻՑ

—

Դեկտեմբերի 7-ին

«Մշակի»-ի 222 համարի մանր լուրերում կարդացինք պ. Տ. Նաւատարդեանի յայտարարութիւնը թէ սրբէն մանալի տակ է նրա հաւաքածուի երկրորդ գրքոյկը։ Այդ երկասյր ասիճ առել մեզ այս յօդուածը գրելու, որ և խնդրում եմ վերադիլ պատասխան «Մշակի»-ի մօտակայ համարներից մէկում։

Ինչպէս ասելինք այս տարի Նաւթարդիւնաբերները արտադրել են 13 միլիոն պուդ փոսոգէն, որից հաշվելով մի պուդին մօտաւորապէս երկու պուդ հում Նաւթ կարելի է ասել, որ վերջինից գործածվել է 40 միլիոն պ.։ Մեր Նաւթահորերը այժմ տալիս են, կամ եթէ պահանջ լինի՝ հեշտութեամբ կարող են տալ առ նուազը 100 միլ. պուդ, ուրեմն մենք ի զուր և անօգուտ կորցնում ենք 60 միլ. պ. հում Նաւթ։ Այդ դեռ նորերում ժամանակը, բայց եթէ հասատանք Մենդելէեվի և Աբիխի նման հեղինակաւոր գիտնականների հաստատութեան և ենթադրենք թէ ամբողջ կովկասը ունայից ծովի ապշեցնելու խորհրդոյց մինչև Ան ծովի ներքոյ գտնվում է Նաւթային շղթայով, այն ժամանակ պիտի ասել, որ մենք դեռ ևս շատ շատ անհոգ կրնայ մեր Նաւթահորդրի հարստահարութիւնը տարիներով, քանի որ մեր բոլոր հարստահարութիւնը միևնոյն օրս առնվազնագոյն է միայն Բաքուի գաւառի Բալախանի և Սաբունչի դիւղերի Նաւթահորերով։ Մինչև անգամ այդ վերջիններս ևս լիովին չեն հարստահարվում, այլ հաղիւ թէ նրանց մի քառորդ մասը, որը գտնվելով միայն 300—400 դեսեատին քանակութեան չի հասնիլ։ Սակայն բացի կովկասից Նաւթային հողեր կան և Աղրիկասական կղզիներում ու Ամալ-Թիքի տարածութեան։ Ամերիկացոց համար մեծ բաղդատութիւն կը լինէր, եթէ նրանք մեր Նաւթահորերի դէմ քառորդ մասը ունենային, այն էլ Նաւթի նոյն առատութեամբ, ինչ մեր հորերը ունեն։ Նիկոյ ժամանակը միջին թիւով Պենսիլվանիայում 1500 փութ խորութեան Նաւթահորը տալիս է օրական 32 պ. Նաւթ և ամերիկացիք այնտ անհնարին չափ հաւատ են հանգամում այդպիսի հորը հարստահարել, մինչդեռ բազմիցիք անգամ են եղել որ նրանց 600—700 փութ խորութիւն ունեցող հորը տալիս է օրական 1000—1500 պ. Նաւթ, բան ա-

---

նպատակում էին նոր անձնական շահերի տեսակէտից։ Գործարարութիւնները պաշտպանում էին իրանց շահերը, հում Նաւթի արդիւնաբերները և փոխադրողներն էլ իրանցը, իսկ կողմնակի անդամներից շատերը զրկված բարեկամական յարաբերութիւններից պաշտպանում էին շատ ժամանակ իրանց մօտաւորների սխալ կարծիքները։ Սակայն բոլորը այդպէս չէին. բարեխղճորեն երևնցան և մի քանի անկողմնապահներ, որոնք մի կողմ թողած պահպանողների, այդպէս ասած, անհատական շահերը, պաշտպանում էին Նաւթային արդիւնաբերութեան ընդհանուր զարգացման և ապառող ապագայի շահերը և աշխատում էին հասկցնել այնպէս ուղղութիւն տալ, որ մի կողմի շահագանց շահեցողութիւնը—միւս կողմին վնաս չը բերի։

Այդպիսիներից մէկն էր և Նիկոլադզէն, որը սկսած, իր խոհեմ հայեացքով բանական նպատակ հարցի պարզվելուն անհրիժեշտ յայտնելով իր մտքերը։ Նիկոլադզէի յայտնած կարծիքի հետ մենք վերջում կը ծանոթացնենք ընթերցողին, երբ կը խօսենք Նօբելի և մանր գործարարների մասին, այժմ հարկաւոր է խնդրել թէ ժողովրդ արդեօք ինչպէս և ինչ միջոցներով է հնարաւոր համարում մեր հում Նաւթը լիովին կատարելագործել և վաճառահանել։

Ինչպէս ասելինք այս տարի Նաւթագործարանները արտադրել են 13 միլիոն պուդ փոսոգէն, ուրեմն հաշվելով մի պուդին մօտաւորապէս երկու պուդ հում Նաւթ կարելի է ասել, որ վերջինից գործածվել է 40 միլիոն պ.։ Մեր Նաւթահորերը այժմ տալիս են, կամ եթէ պահանջ լինի՝ հեշտութեամբ կարող են տալ առ նուազը 100 միլ. պուդ, ուրեմն մենք ի զուր և անօգուտ կորցնում ենք 60 միլ. պ. հում Նաւթ։ Այդ դեռ նորերում ժամանակը, բայց եթէ հասատանք Մենդելէեվի և Աբիխի նման հեղինակաւոր գիտնականների հաստատութեան և ենթադրենք թէ ամբողջ կովկասը ունայից ծովի ապշեցնելու խորհրդոյց մինչև Ան ծովի ներքոյ գտնվում է Նաւթային շղթայով, այն ժամանակ պիտի ասել, որ մենք դեռ ևս շատ շատ անհոգ կրնայ մեր Նաւթահորդրի հարստահարութիւնը տարիներով, քանի որ մեր բոլոր հարստահարութիւնը միևնոյն օրս առնվազնագոյն է միայն Բաքուի գաւառի Բալախանի և Սաբունչի դիւղերի Նաւթահորերով։ Մինչև անգամ այդ վերջիններս ևս լիովին չեն հարստահարվում, այլ հաղիւ թէ նրանց մի քառորդ մասը, որը գտնվելով միայն 300—400 դեսեատին քանակութեան չի հասնիլ։ Սակայն բացի կովկասից Նաւթային հողեր կան և Աղրիկասական կղզիներում ու Ամալ-Թիքի տարածութեան։ Ամերիկացոց համար մեծ բաղդատութիւն կը լինէր, եթէ նրանք մեր Նաւթահորերի դէմ քառորդ մասը ունենային, այն էլ Նաւթի նոյն առատութեամբ, ինչ մեր հորերը ունեն։ Նիկոյ ժամանակը միջին թիւով Պենսիլվանիայում 1500 փութ խորութեան Նաւթահորը տալիս է օրական 32 պ. Նաւթ և ամերիկացիք այնտ անհնարին չափ հաւատ են հանգամում այդպիսի հորը հարստահարել, մինչդեռ բազմիցիք անգամ են եղել որ նրանց 600—700 փութ խորութիւն ունեցող հորը տալիս է օրական 1000—1500 պ. Նաւթ, բան ա-

---

պում այդպիսի հորերը անհամեմատ ժլատ են միւսերի մօտ, որոնք օրական տասնեակ հազարներ են տալիս *)։

Ինչպէս ասելինք, որ բնութիւն այդ առատ պարգևները վաղահասոյ չտեսնել։ Շրջապատած բնութիւնը ներկայ անհրաժեշտ հանգամանքներով, յոյս պարգևել թէ փոսոգէնի պահանջը կարող է առնուազն, ուրեմն և հում Նաւթի հետևապէս և Նաւթահորերի մշակութիւնն էլ օրըստօրէ զարգանալ—անհարելի է, քանի որում հիմայ այս տարին օրինակով ցոյց տուեց թէ արտադրվող փոսոգէնը անհամեմատ չատ է պահանջի չափից։

Տեխնիկական բնութիւնն Բաքուի բոլոր պահանջի չափաւորութիւնն պատճառներ հանդիսանում է հետևեալները.

---

*) Ըստէս ալ բնթերցողները քիչ թէ շատ գաղափար կազմեն մեր Նաւթահորերի առատութեան մասին հարկաւոր եմ համարում բերել հետևեալ փաստերը։ Այս տարի հանքագործ պ. Մնացականեանցին մի հոր մի քանի ամսվայ բնթացքում մօտ 5,000,000 պ. Նաւթ դուս խփեց, որ միջին թիւով օրական 60 հազար պ. են հաշվում։ Մի ուրիշ հոր, որ Նօբելին է պատկանում 12 դիւյմ լայնութեան, այս տարվայ ապրիլ ամսում մի անգամ ուժեղ պայթիւն մը ունեցաւ, որից հետո հում Նաւթը, որ երբէք սեմնված չէր։ Մօտ 25 սաժ. երկրից բարձր խփելով Նաւթը չորքսակ գոյութիւնը անգամ չեր չինել։ Ընդհանրապէս բազմաթիւ չոփչափ Նաւթներ Նօբելը չը թողեց իրեր կորչել այդ բերքը և 10 օրվայ միջոցում հաւաքվեց առանց քան $1^1/_2$ միլ. պ.։ Սակայն այդ Նօբելին է, որ միջոցներ ունենալով կարողանում է հաւաքել, բայց մանր հանքագործները արձակում են գաշտերը անօգուտ։

Fonds A.R.A.M

առաջին անգամն այդ վտանգ, այդ իր պատմական հիմնասյունքներն ունեցող ճշմարտությունը խոստովանել է:

Մեր հասարակությունը կամ բոլորովին չէ կացցել, չէ աշխատել իր խոսքը իրականությունը դարձնել կամ չէ նշմարել ու խրախուսել այն մասնավոր անհատների ջանքը այդ փարելի գաղափարին ծառայելու իրար, որոնք գոյէ ամենևին անկախ, ինքնուրույն կերպով ըմբռնել են այդ իրողության կարևորությունը և ունեն այնքան բարոյական այժ, այնքան եռանդ և յօժարակամ անձնուիրություն, որ թէև զորկ բոլորովին որ և է նեցիական միջոցից, կատարում են առկայն անվհատ այրակատությամբ առաջ գնալու իրանց մի անգամ ընտրած ճանապարհովը:

Ցաւալի է, այո, տեսնել մեզանում մի այդպիսի պախարակելի անտարբերություն դէպի մի խնդիր, որից շատ բան պիտի ապասնք, և անչուշտ մեր յոյսը յաջողությամբ պսակվելու է, եթէ միայն ձեռնամուխ լինինք այդ գործի առաջադիմության: Ու արդարև, փորը ծառայությունն չէ մատուցանելու մեր նոր լեզուի մշակությանը, մեր ազգային ինքնուրույն գրականության ծաղկելուն ժողովրդական գրականության առաջնորդությունը:

Ժողովրդական բանաստեղծությունն (բանաստեղծությունը իր ընդարձակ մասով) լեզուն է, որ պահել է իր մէջ մայրենի լեզուի բոլոր սրբությունը, գեղեցիկ և սրտի դարձուածները. այդ բանաստեղծությունն լեզուն է, որ չէ ենթարկվել ինքնակոչ հեղինակի, մանաւանդ բարբարոս թարգմանչի արպիսությունն հարուածներին, երբեմն բիրտ կամայականությունը, և մնացել է զերծ նորամուտ օտար տարրից, որ այսօր այնպէս աղաւաղել է, նսեմացրել է հայ լեզուի գեղեցկությունը, չնորհիւ հարբակ թարգմանիչների, որոնք այժմ մեզանում յանդգնում են ազատ առ կոխել գրականական ասպարէզը: Հետևենք ժողովրդի խոսքին, զեղչենք, մաքրենք նրան մի քանի օտար բառերից, որոնք միայն մեզանում են լեզուի մէջ միայն իրրև բառ, իսկ նրա տակին փռենք—ոչ երբէք, և ահա դուք կըստանաք մի ստուն, կոկ, գարձուածներով, ձևերով ազատ թռչկրտելով ձոխ և վարժամ մի լեզու, որ հազիւ թէ կարող է ունենալ մի հեղինակ:

Ու մինչ այս այսպէս է, իր մայրենի լեզուի ու ազգային գրականության առաջադիմության նախանձախնդիր անձը չէ կարող ծանրակշիռ աչքով չը նայել վերոյիշեալ խնդրի վրա և բոլոր սրտով աջակցության չը ցանկանալ ու իր կարեացը չսի օգնության ձեռք չը մեկնել այդ գործին ծառայողներին:

Մենք մանաւորում ենք մեր խոսքը մի երևոյթի վրա, որ արդէն ծանօթ է հայ ընթերցող հասարակությանը մեր թերթերում ասած իր բարեհաճ յայտարարություններով: Դա պ. Տ. Նատանայլեանն է:

Քանի տարի է այդ եռանդուն ու անձնուէր երիտասարդը, ամենայն արգելքի, թէ բարոյական, թէ նեցիական գրկանքների դէմ մաքառելով, չբերջամ է դիմից դիմ մի հետևող վիպարկու հաղթեն, հետև առած միայն մի կատոց թուղթ ու մատիտ, ձգտելով դէպի մի ազնիւ վտանգ—նորովին հայ հասարակությանը այն գանձը, որին կատարելագէս կերտուած էր սպասնում մեր անհոգությունից: Ո՞ր միները մի քաջալերական խոսք ասեց այդ ազնիւ երիտասարդին, որ միներ ուշադրություն գարձրեց այդ՝ մեր գրականության մէջ նոր երևոյթի վրա, որ ամենամօտ ապագայում մի այնպիսի օգուտ պիտի բերէ հայ հասարակությանը, որ ուրիշ միջոցով գուցէ երկար ժամանակ չը յաջողէր նրան տալու: Հայ հասարակությունը ժողովրդական աւանդությունների հանձնարէն սէրը մի որոշ գաղափար կազմէ նրա նպատակին կայացման մասին:

«Իւրաքանչիւր ազգի ժողովրդական գրականությունը մի և նոյն ժամանակը նրա բնաւորության արտայայտն է և հայելին», ասում է Շևչրը. և այս նպատակն ճիշդ է, որքան և այն, որ մեր ինտելլիգենտ դասը, որ իսկապէս պիտի տանէ ժողովրդական գրականությունը թէ բարոյապէս և թէ նեցիապէս բարձրելու, գեռ մի քայլ չէ արել նրա կեանքին ուսումնասիրության գործում, որովհետև վերջինը կարեվոր գործ չէ...

Մի առանձին ծառայություն կարող է անել ժողովրդական գրականությունը մանկական կյանքի համար: Բայց այդ մասին մենք մըտադիր ենք խոսել մի այլ յօդուածով:

Ց. Մ. Յովհաննիսեան

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

«Кавказъ» լրագրին հեռագրում են Ս. Պետերբուրգից, որ 18-ին դեկտեմբերի Ս. Պետերբուրգի հայոց եկեղեցում հանդիսաւոր հոգեհանդիստ կը հանդուցեալ կաթողիկոս Գէորգ IV-ի յիշատակին: Եկեղեցում ներկայ գտնվողների թիւը կային. ժողովրդական լուսատուության մինիստր Դելյանովը, նախկին մինիստրներ կոմս Լօրիս-Մէլիքով և կոմս Խվոստովը, արտաքին գործերի մինիստրի օգնական Լամսդորֆ և նորերի մինիստրի օգնական Պանտեօվ, կոմկաուկաս կառավարչապետ իշխան Դոնդուկով-Կօրսակով և կովկասեան զինեալներ Կարալիէվ, Գադրչին և այլն:

—

Ահա օրերս կը սկսենք տպագրել «Մշակի» մէջ մեր աշխատակից պ. Րաֆֆիի վէպը «Խաչագողի յիշատակարան» վերնագրով: Այդ վէպը մեր հեղինակի ամենահետաքրքրաշարժ վէպերից մէկն է: Երբ այդ վէպի տպագրությունը կը վերջանայ «Մշակի» էջերում, մենք կը սկսենք տպագրել մեր լրագրի մէջ նոյն հեղինակի «Դահիճ բէկ» վէպի շարունակությունը:

—

«Մշակի» բաժանորդագրությունը շարունակվում է: Բայց օտարազգացի մեր բաժանորդներից շատերը իրանց բաժանորդագինը փոստով մեզ ուղարկելով չատ անգամ մոռանում են իրանց հասցեի մէջ յիշել քաղաքը կամ գիւղը, որտեղ բնակվում են: Խնդրում ենք նամակի մէջ հայտնել պարտ ժամանակ, գրել նախ քաղաքի կամ գիւղի անունը և ապա բաժանորդի անունն ու ազգանունը: Եթէ ոչ, շատ յաճախ է պատահում մեզ առանց այսպիսի նամակների: «Ուղարկելով իբրև բազդաբեհանդ նեբեհակված 10 րուբլ, խնդրում հասցնել ինձ «Մշակ» լրագրի համարները յունվարի 1-ից 1883 թ-ի, մինչև յունվարի 1-ը 1884 թ-ի հետևեալ հասցեով. Беларў Сергѣевичу Мартиросянцу.» Իսկ քաղաքը, կամ գիւղը, որտեղ ապրում է պ. Մարտիրոսեանց, ասված չէ: Մենք ուրեմն ինչպէս իմանանք թէ որ քաղաք կամ որ գիւղն ուղարկենք, երբ որ ոչ քաղաքի, ոչ գիւղի անունը յայտնված չէ նամակում: Եւ այդպիսի նամակներ մենք բաւական շատ ենք առանում:

—

Շնորհակալութեամբ առանք «Ախալքալաքեցու վերքերը» վերնագրով բրօշիւրը, հեղինակութեան խմբագրութեամբ: Բրօշիւրը տպված է Թիֆլիսում, Ցամ. Մարտիրոսեանի տպարանում:

—

ՆՈՐ-ԲԱՅԱԶԵՏԻՑ մեզ գրում են որ տեղական հայոց հոգևոր երկուս դպրոցների հոգաբարձուները շատ հոգս է տանում ուսումնարանների մասին: Հայոց լեզուի ուսուցչին էլ լաւ է ուշադրում: Թղթակիցը շատ գովում է և քաղաքի պրիստաւ պ. Կ. Յէր-Խաչատրեանցին:

—

Մենք խնդրանք որ ԹԻՖԼԻՍԻ գրամատի եկող քաղաքացիք համար ստած ընտրութիւնները Հայոց նամակատների առաջին կարգի, չը վատնեցնեն նամանագաւոնից: Աչքներս որ Հայոց նամակատների առաջին կարգի ընտրութիւնները նորից պէտք է կատարվին: Երբ կը կատարվին,—դեռ մեզ յայտնի չէ:

—

ԲԱԳՈՒԻՑ մեզ գրում են դեկտեմբերի 15-ից հետևեալը: «Երէկ առաւօտեան ժամը 8-ին Մարտապրական ընկերութեան գրասենեակում հրդեհ կար: Այրվում էր առաստաղը և սենեակի կողքը այդտեղ գրված վառարանի առտիճ վառվելուց: Կրակը շուտով հանգցրին: Գրքերին մնաս չը հասաւ կրակից, միայն չիմիական ծխանակ, երբ ուզում էին պահարանները ազատել, գրքերը գուրս նետեցին և այդտեղ մի քանիսը փչացան և կորան: Վնասը 300 րուբլ դուռարի կը հասնի:»

«ՄՇԱԿԻ» ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐ

—ԲԱԳՈՒԻ. Շնորհակալ. Թէև Րաֆֆիի վէպը կը տպվի, բայց խնդրում ենք գուք էլ ուղարկեցէք վէպը: Կը նայենք, կը կարդանք:

—ԹԻՖԼԻՍ. Յ. Բ. Դուք էլ համակրելով «Մշակին» խորհուրդ էք տալիս որ հրատարակենք մեր թերթը շաբաթը վեց անգամ: Ինչի չէ. մենք ուրախութեամբ կանենք, եթէ շատ բաժանորդներ կունենանք: Ցաւոք մեզ նեցիական միջոցներ չունինք շատ բան կանենք:

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 19 դեկտեմբերի. „Правит. Вѣстн.“ լրագիրը հաղորդում է, որ Լիւնդի արշաւանքի անդամները սեպտեմբերի 10-ին Հասան Աղա տաճկի կղզին, որտեղ իջևանում են: Բոլոր անդամների առողջությունը լաւ է: „Новое Время“ լրագիրը հաղորդում է, որ քրէական օրէնքները վերաբերող մանրամասնությամբ վճռով վերցնել հատուկ թիւնների իրաւունքը չընդունելու պատասխանատուված անդամներին: „Голосъ“ լրագիրը հաղորդում է, որ կարմիր խաչի ռուսաց ընկերության կանոնադրությունը նշանաւոր կերպով փոփոխված է: Այսուհետև հասարակական դժբաղդությունների ժամանակ ընկերությունը միայն միջնորդ կը լինի իր տեսական միջոցներով, իսկ գիւղատրական վիրաւորված զինուորական ներին: Օրերս մի կը բացվի ապրանքների ուղղակի տեղափոխությունն Ս. Պետերբուրգ Վարշավայի և Գրիմիալեանի երկաթուղիների վրա: Վարշավայի առևտրական բանկը վճարում է դիվիդենտ 10%, Վիլենայի երկաթուղին 2%: „Новости“ լրագիրը հաղորդում է, որ նախագծված է մի նոր արշաւանք Օրի գետի բերանը քննելու համար:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 19 դեկտեմբերի. 1882 թուականի մինչև դեկտեմբերը բերվել են Ս. Պետերբուրգ 281 միլիոն պուդ բեռներ, որոնցից 201 միլիոն նեվա գետի վրա և 80 միլիոն երկաթուղով: Ս. Պետերբուրգից ուղարկված է 39 միլիոն պուդ: Մարիինսկի շրջանը կազմակերպող մասնաժողովի մէջ տեղական բոլոր անձերի և գեհամոլների ներկայացուցիչները կարծիք յայտնեցին շինվելիք մեծ այրերը մասին, այնպէս որ նրանց միջով միաժամանակ կարողանան անցնել երկու շոգենաւ բեռնաւորված նաւեր:

ՕԴԷՍՍԱ, 19 դեկտեմբերի. „Россия“ նաւը, հասնելով Սեվաստապոլ, ուղևորվեցաւ այնտեղից Փօթի, տանելով 2000 գինուորներ: 1882 թուականի առաջին 11 ամսվ Ռուսաստանից արտասահման գնաց 6,000 պուդ, իսկ 11 գինուորը մի օրում կը տանի—66 հազար պուդ: Ռուսաստանում կան 24 միլ. պուդ կանեփ:

Երկրորդ անչարժարանության դէմ մի ուրիշը ժողովի անդամներից առաջարկեց ժողովին աշխատել, որ անչարժները պատասխանատուների երկաթուղիների կառավարչություններին տեղական հեղինակից վաճառներ մուծելու նաւթամթերքների համար: Այդպիսով մեզ գործատուները կը հանդիպ այդ կարճ ժամանակում լրացնել, որ մեծ դժուարությունների հետ է կապված:

Իսկ ինչ վերաբերում է երկրորդ հանապարհին, այն է—նոր կառուցվող Բաքու-Թիֆլիսեան երկաթուղին, այդ մասին պէտք է ասած, որ այդ նոր հանապարհը թէև մասամբ հեշտացնում է Անդրկովկասի հաղորդակցությունը թէ հարաւային Ռուսաստանի և թէ եւրոպական չուկաների հետ, բայց դժբախտաբար նրա անչարժարանությունները առաջինից ավելի են: Առաջին խոչընդոտը Սուրամի անցքն է (сурамскій перевалъ), որ հազիւ թէ մի տարի այդ հանապարհով անցկացնել տարեկան 8 միլ. պուդից ավելի նաւթամթերքներ: Երկրորդ անչարժարանությունը այն է, որ երկաթուղիների օրէնդրության համաձայն տեղական վաճառներ պարտ են անել մասնաւոր անձինք կամ նաւթհանողները և ոչ թէ իրենք երկաթուղին, որ մեր գործարանատերերի այժմ շատ բարձր է: Երրորդ անչարժարանությունը այդ երկաթուղու համար նշանակված չափազանց թանկ տակագներն է:

Առաջին անչարժարանության դէմ ժողովի անդամներից մէկը առաջարկեց հետևեալ միջոցը. օրենքան նշանակել Սուրամի անցքով գնացող 13 գնացք չոգեկառքերի, որոնցից 2 լինեն ուղևորական (пассажирскій), իսկ 11 բեռնաւորական (грузовой): Ամեն մի գնացքը լինի 14 վագոններից բաղկացած, որոնց 10 յատկապէս նշանակվի նաւթային միջոցներ կրելու համար, իսկ չորսը ուրիշ ապրանքների համար: 10 վագոնները հաշվելով ամեն մէկի տեղաւորությունը 600 պուդ համարելով—մի գնացքով կը տանի 6,000 պուդ, իսկ 11 գնացքը մի օրում կը տանի—66 հազար պուդ: Ռուսաստանում ամենաշատը կարող են տանել 24 միլ. պուդ կանեփ:

Երկրորդ անչարժարանության դէմ մի ուրիշը ժողովի անդամներից առաջարկեց ժողովին աշխատել, որ անչարժները պատասխանատուների երկաթուղիների կառավարչություններին տեղական հեղինակից վաճառներ մուծելու նաւթամթերքների համար: Այդպիսով մեզ գործատուները կը հանդիպ այդ կարճ ժամանակում լրացնել, որ մեծ դժուարությունների հետ է կապված:

Իսկ ինչ վերաբերում է երկրորդ հանապարհին, այն է—նոր կառուցվող Բաքու-Թիֆլիսեան երկաթուղին, այդ մասին պէտք է ասած, որ այդ նոր հանապարհը թէև մասամբ հեշտացնում է Անդրկովկասի հաղորդակցությունը թէ հարաւային Ռուսաստանի և թէ եւրոպական չուկաների հետ, բայց դժբախտաբար նրա անչարժարանությունները առաջինից ավելի են: Առաջին խոչընդոտը Սուրամի անցքն է (сурамскій перевалъ), որ հազիւ թէ մի տարի այդ հանապարհով անցկացնել տարեկան 8 միլ. պուդից ավելի նաւթամթերքներ: Երկրորդ անչարժարանությունը այն է, որ երկաթուղիների օրէնդրության համաձայն տեղական վաճառներ պարտ են անել մասնաւոր անձինք կամ նաւթհանողները և ոչ թէ իրենք երկաթուղին, որ մեր գործարանատերերի այժմ շատ բարձր է: Երրորդ անչարժարանությունը այդ երկաթուղու համար նշանակված չափազանց թանկ տակագներն է:

Առաջին անչարժարանության դէմ ժողովի անդամներից մէկը առաջարկեց հետևեալ միջոցը. օրենքան նշանակել Սուրամի անցքով գնացող 13 գնացք չոգեկառքերի, որոնցից 2 լինեն ուղևորական (пассажирскій), իսկ 11 բեռնաւորական (грузовой): Ամեն մի գնացքը լինի 14 վագոններից բաղկացած, որոնց 10 յատկապէս նշանակվի նաւթային միջոցներ կրելու համար, իսկ չորսը ուրիշ ապրանքների համար: 10 վագոնները հաշվելով ամեն մէկի տեղաւորությունը 600 պուդ

Fonds A.R.A.M

ամիսների ընթացքում 50 միլիոն ապրանքներ են բերված արտասահմանից։ Մաքսահարկ վերցրած է $5^1/_2$ միլիոն։

ԽԱՐԿՈՎ, 19 դեկտեմբերի։ Նահանգապետն զեմստվոն խնդրում է նոր կորպեր մտցնել հմուտ անձանց ընտրութեան համար։

ՍԿԱՏԵՐԻՆՈՒԼԻՎ, 19 դեկտեմբերի։ Վերջին ապրիլյան ալեհուռթիւնների ժողովը միջնորդում է, որ զեմստվոների բնատրական իրաւունքներ տրվին գործադրութիւնների ներկայացուցիչներին։

ՈՒՖԱ, 19 դեկտեմբերի։ Նահանգական զեմստվոն նորից միջնեց գաւառական զեմստվոների միջնորդութիւնը, որ ճանապարհների հարկը մեխերքներով վերցնելու տեղ փողով վերցնվի։

ՍԻՄԲԻՐՍԿ, 19 դեկտեմբերի։ Հաստատված են գները նահանգի մէջ ալիւր հասցնելու համար 5 ր. 92 կ. և հանգրվի համար 9 ր. 38 կ. իւրաքանչիւր ջուաղից։

ՊԵՎ, 19 դեկտեմբերի։ 1883 թուականի նախահաշիւ համեմատ քաղաքային եկամուտները հաշված են 878,000 ր.։ 105 բժիշկ ուսանողներից, որոնք վերջնական քննութիւն էին տալիս, ուսութեցին միայն 45 մարդ։ Փոխառու ընկերութեան մէջ վառնուն է յայտնված։

ՎԻՆՆԱ, 19 դեկտեմբերի։ „Neue Freie Presse„ լրագրին կ. Գօլցից հաղորդում են, որ Ֆաւոդ-փաշա և պարտատերերի բազմաթիւ մի քանի օֆիցերներ նորից կալանաւորված են։ Նրա անզգոյշ խօսակցութիւններից օգուտ քաղցին նրա թշնամիները, որոնք համոզեցին սուլթանին, թէ գիներալական դատաստութիւն է կազմված։ Թէպէտ ապացոյցներ չը կան Ֆաւոդ-փաշայի դէմ, բայց կարելի է նրան աքսորին կ Գօլցից սուլթանին հանգստացնելու համար։ Հաստատութիւնը չէ հաստատում Ֆաւոդ-փաշայի մեղաւորութիւնը և ամենքը ցաւում են, որ սուլթանը հաստատում է մահապատիժներին, որոնք միայն խստանակութիւն են գցում պալատի մէջ այնպիսի ժամանակ, երբ ազդարարութիւնը սպասում է խստացած վերանորոգութիւնների իրագործմանը։

Կ. ՊՕԼԻՍ, 19 դեկտեմբերի։ Բուդժետի նշանաւոր դեղիցյոտը առիթ առնց նշանակել կառավարութեան վերաբերմամբ։ Ֆինանսների նախարարը ներկայացրեց նոր կերպով տահմանափակելու ծախսերը գօրքերի, վարչութեան և պալատի համար։

ՓԱՐԻԶ, 19 դեկտեմբերի։ Գամբետտայի հիւանդութիւնը սաստկացաւ։

ԿՕՊԵՆՀԱԳԵՆ, 15 դեկտեմբերի։ Պրակտիկ սեղմկութիւններ չունենալու պատճառով գանեական կառավարութիւնը որոշեց գնել և արշաւանք ջուգարկել սառուցների մէջ մնացած „Դաժֆնա“ նաւը փնտռելու համար։

ԲԵԼԳՐԱԴ, 19 դեկտեմբերի։ Սկուպչինան հաստատեց ընդհանուր մաքսահարկի օրինագիծը։

ՏԱՇԿԵՆՏ, 20 դեկտեմբերի։ Սոված անասունի ջրելը թողված է անօգուտ լինելու պատճառով։ Փակված են շերտանապահութեան ուսումնարանները, քիմիկական լաբօրատորիան և լեռնային մասնաժողովը։

ՍԱՐԱՏՕՎ, 20 դեկտեմբերի։ Պօկրօվսկի Սլաթօպոլի և ուրիշ նաւահանգիստները բաւական շատ ցրեն է բերում։ Հոսի գինը սահմանում է։

ՍԻՓՍԿ, 20 դեկտեմբերի։ Աբխազեզակի նահանգապետը պատուիրեց վաս վաղքի աքսորականներին պրկել պետական հոշակից։

ՕԴԵՍՍԱ, 20 դեկտեմբերի։ Նաւաբեկված „Մօսկվա“ շոգենաւի տեղ գնված է գլաւոր օր մէջ մի ուրիշ շոգենաւ, որ գալիսներ Օդեսսայից կերչայ Զինաստան թէյի համար։

ՄՕՍԿՎԱ, 20 դեկտեմբերի։ Նահանգական զեմստվոյի բիւդժետը 1883 թուականի համար 626,000 ր. է։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 20 դեկտեմբերի։ „Journal de St. Petersbourg“ լրագիրը հաղորդում է, որ 1881 թ. յունվարի 1-ի դրամների համեմատ պատերազմի ժամանակ հրատարակված պետական դրամները ոչնչացնելու մասին երկկ պետական գանձարանը վերադարձից պետական բանկին 50,000,000 ռուբլը։ „Новое Время“ լրագիրը հաղորդում է, որ զեղծումների առաջն առնելու համար որոշեցին պետական յանկարծ կը քննել բոլոր հիմնարկութիւնները, որոնք արծաթի և ոսկի իրեր են ծախում։ 1883 թուականի յունվարի 1-ից ծխախոտի բոլոր գործարանները, որոնք չեն վերցնի որոշված բանդերօլների քանակութեան կէսը, կը կառուցանել՝ վախենալով պատասխանելու հրդեհներից, որ քաղաքին կարող են շուտ հասցնել։ Այս նա կը տանի փոխադրողներին ուխտող ծախսեր անելու։

Հետաքրքրելով վերջին ժամանակ բոլոր անպատասխանութիւնները, ժողովի մի քանի անդամների կարծիքով, մեր ֆոտոգէնը Միջերկրական, Ադրիատական և Ան ծովերի շրջակայքում, որ ապահովան մօտ 9—10 միլ. պուդի պահանջ կայ—կարող է ամենամեծ հեշտութեամբ մրցել ամերիկական ֆոտոգէնի հետ իր ժամանակութեամբ։ Բաքուից ֆոտոգէնը կը հանգստարանի Խաչին, Տաճկաստան և Եգիպտոս բացատրէս երկաթ ուղեկցում, իսկ Աւստրիա, Մարսել և արեւ ամէն ցուրտ երկիրներ կարելի է ուղարկել և ամառներով, որոնք ամէն արժան են երկաթէ արկղերից։ Իսկ ինչ վերաբերմամբ է մեր ֆոտոգէնի յատկութեան այդ կողմից ևս նա կարող է մրցել ամերիկականի հետ։ Ամերիկական ֆոտոգէնը ստացվում մերից վատ է, մաքրվում է և նրա լոյսը մեր ֆոտոգենի լուսից թոյլ է, որովհետև նա պարունակում է իր մէջ ամէն քիչ ածխածին քան թէ մերը։ Հարկաւոր է մեզ միայն ուշադրութիւն դարձնել մեր ֆոտոգենի բացատրութեան առաձանների վրա, որ այնպէս լինեն, որպէսզի Մարկօվնիկովի կարծիքով, ոչ պակաս քան 37° Ց։

Այդ բոլոր, նաեթային արդիւնաբերութեան զարգացմանը վերաբերվող, արգելափակները ուշադրութեան առնելով Ցեխ. ժողովը ընդունեց անդամների հետևեալ առաջարկութիւնները.

1) Խնդրել ուէրութեան միջոցներ փնտռել Բաքուի նաեթային փոխադրութեան ծախսերը իջեցնելու համար։ Այդ միջոցներից ամենակարևորներն են՝ ա) Ցարեվ Երկրորդ կէսին ճեացած բանդերօլները չը վերցնող գործատուները երեք ամսվայ ընթացքում պէտք է վերցնեն, հակառակ դէպքում գործատներ փակվում է։ Նոր բացվող գործատուները պէտք է վերցնեն բանդերօլներ միայն յունվարի 1-ից։ „С. Петерб. Вѣд.“ լրագիրը հաղորդում է, որ Ստեպանօվ գլխաւորհանգստապետի գեկուցման համեմատ կուլջայի գործերի անհանգստացնող դրութեան մասին որոշված է թողնել կուլջայի և Ջարկենտի մէջ առաջ գոլքերը մինչև 1883 մարտի 10-ը։ Կամաւոր նաեւատոմսի ընկերութիւնը մտադիր է վաղիվոստոկից մինչև Նիկոլայեվ հաղորդակցութիւնը յանձնել Շեմլէյի մանուսոր ընկերութեան։ „Վլադիվոստոկ“ նաեւը կուզեղովի Արխանգելսկ Մուրմանի ձկան արդիւնաբերութեան նպաստելու համար։

ՓԱՐԻԶ, 20 դեկտեմբերի։ Ա.յսօր կէս գիշերին վախճանվեցաւ Գամբետտան։

ՎԱՐՇԱՎԱ, 21 դեկտեմբերի։ Ժիլտրոգովի կառավ գործարանի մէջ հրդեհ է բնկել։ Վնասները դեռ որոշված չեն։

ԽԶՄԱՑԻԿ, 21 դեկտեմբերի։ Ապրանքների դուրս են տարված 1879 թ. 6,200,000 ր., 1880 թ. 4,000,000 ր., 1881 թ. 2,300,000 ր., 1882 թ. 2,500,000 ր.։ Առևտուրը ընկնում է։

ՈՒՖԱ, 21 դեկտեմբերի։ Նահանգական զեմստվոն 35,000 ր. նշանակեց այն դեպքի համար, եթէ պիֆաերթոը առանկանայ։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 21 դեկտեմբերի։ „Прав. Вѣстн.“ լրագիրը հաղորդում է, որ կիրակի գաւազնօթ Պալատի թատրոնի մէջ ներկայութեամբ կայսրի և կայսրուհու, կայսերական տան անդամների և ընտրեալ հասարակութեան կոկլենի խումբը երկու պիեսաներ ներկայացրեց։ Ներկայացումից յետոյ ընթրիք կար։ Երեկոն վերջացաւ ժամի 3-ին։ Նոր կանոններ են հրատարակված առևտրական հսկողութեան մասին Ս. Պետերբուրգի մէջ։ „Новое Время“ լրագիրը հաղորդում է, որ պալատական մինիստրը կը վերադառնայ Ս. Պետերբուրգ դեկտեմբերի 23-ին։ „Голосъ„ լրագիրը հաղորդում է, որ կոմիտեի հարկերի բաժնի փոխ-պրեզիդորը օրերում կուզեղովի Բիզա, Վիլնօ, Բէլօստոկ, Վարշավա, Բրեստ-Լիտովսկ և Մօգիլև բացատրելու համար ծխախոտի նոր կանոնները և ծխախոտի ցածր տեսակի գները փոքրացնելու հարցը։ Դարնանը կը սկսեն ջրանցք կառուցանել Մատիս լճի շուրջը և կը խոտացնեն կովկաս և վխտեղրատ գետերը։ Դրա համար նշանակված է 2,675,832 ր.։ Դեկտեմբերի 18-ին փակվեցաւ սպերտի կօնտրաբանդային հարցը քննող մասնաժողովը։ Ցայտնված է, որ կօնտրաբանդային սպեկուլեան ցամաքային սահմաններին վրա գանձարանը կորցնում էր 19,000,000 ր.։ „Страна“ լրագիրը հաղորդում է, որ նոր տարուց երկաթուղիական ընկերութիւնները պարտաւոր են հաշիւները և նախահաշիւները ներկայացնել հսկող մասնաժողովին։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 21 դեկտեմբերի։ Ա.յսօր բոլոր լրագիրները խօսում են Գամբետտայի վախճանի մասին։ „Journal de St. Petersbourg“ կարծում է, որ Գամբետտայի վախճանը չի ազդի Ֆրանսիայի կառավարական ընթացքի վրա։ „Голосъ“ կարծում է, որ Հանրապետութիւնը Ֆրանսիայի մէջ երկարաւոր դիրութիւն կունենայ, յիշում է Գամբետտայի հանդգրութիւնը պետի ներս և որ նա կարող էր համաձայնութիւն պատրաստել երկու պետութիւնների մէջ։ „Новое Время“ Գամբետտային Բիսմարկից բարձր է դասում։ Ասում է, որ Գամբետտայի վախճանը Եւրոպային սըրտացաւ շատ կը պատճառէ։ „S. Petersbourger Zeitung“ լրագրի կարծիքով, այդ անցքը կամրացնէ Ֆրանսիայի հանգստութիւնը։

ՓԱՐԻԶ, 21 դեկտեմբերի։ Դեկտեմբերի 19-ին երեկոյեան 6 ժամին Գամբետտա խոսան շատ վատ դրած։ Բժիշկները յայտնեցին, որ նա ոտիքների ատամիկ բորբոքում ունի։ Հիւանդը ատամիկ տանջվում էր, բայց ուշքը չէր կորցրել։ Ժամի 10-ին սկսվեցաւ ագօնիա։ Գամբետտա վախճանվեցաւ կէս գիշերին։ Գամբետտայի վախճանը Փարիզի մէջ խոր ապաւորութիւն գործեց։ Մի քանի լրագիրներ սև շրջանակով դուրս եկան։ Թաղումն երեի Նիցցայի մէջ կը լինի։

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

հետաքրքիր լինեը։ Պետք չէնց երկաթուղին կառնենայ սեփական վագոններ, այլ. աննշանակի տարբերի անհատապատրաստութեան ժամանակ գործածել կը ծագի նոր տեսակի մննտարձատութիւն և ինչպես չը ծագի, երբ երկաթուղու վարչութիւնները նօթէլի հետ կապակցութիւն են սրել առնել $^1/_{100}$ կոպ. պուդից և վերադից այն էլ վերադարձող դատարկ վագոնները ձրիապար տանելու պատրաստութեամբ՝ մինչդեռ մատուցը վոխադրողների համար նշանակված է $^1/_{45}$ կ. պուդից և վերադից։ Ցանկանալի է թէ ինչ գազանի հաշիւներ ունի երկաթուղին. նայն գինը, որը նա կապակցել է նօթէլի հետ հէնց իրան ծախքերն է կարող միայն զարթ բերել, իսկ իրան ինչ օգուտ է մնում—Աստած գիտէ։ Երեի այստեղ թաքնված է մի գազանիք, որը մենք՝ հասարակ մահկանացուներս չենք կարողանում հասկանալ։

Բացի այդ մեր թեած անյարմարութիւններից կան և ուրիշները։ Բաքու-Փիֆվլեեան երկաթուղով փնտրող նաեթամթերքները նախ պիտի կնտրօնական թաիմի մէջ, որովհետև այստեղ ամէն յարմար են գտնում մեր արդիւնաբերները քան թէ Փօթին նաւահանգիստը, որը չէ կարող բարձվող նաւերը պաշտպանել սաստիկ քամիների ատաջ։ Բայց թաիմի նաւահանգիստը ևս պահանջում է մի քանի վերանորոգութիւններ, առանց որոնց ապրանք փոխադրողները մեծ դժուարութիւններ կը կրեն և ամէնքդ ծախսերի տակ կընկնեն։ Բացի այդ մեծ նշանակութիւն ունի և այն հանգամանքը, որ սէրութիւնը արդիւնում է «Փօրտօ-Ֆրանկօ» սահմանում ֆոտոգէնի պահեստներ փակվին։ Ցարվայ երկրորդ կէսին ճեացած բանդերօլները չը վերցնող գործատուները երեք ամսվայ ընթացքում պէտք է վերցնեն, հակառակ դէպքում գործատներ փակվում է։ Նոր բացվող գործատուները պէտք է վերցնեն բանդերօլներ միայն յունվարի 1-ից։ „С. Петерб. Вѣд.“ լրագիրը հաղորդում է, որ Ստեպանօվ գլխաւորհանգստապետի գեկուցման համեմատ կուլջայի գործերի անհանգստացնող դրութեան մասին որոշված է թողնել կուլջայի և Ջարկենտի մէջ առաջ գոլքերը մինչև 1883 մարտի 10-ը։ Կամաւոր նաեւատոմսի ընկերութիւնը մտադիր է վաղիվոստոկից մինչև Նիկոլայեվ հաղորդակցութիւնը յանձնել Շեմլէյի մանուսոր ընկերութեան։ „Վլադիվոստոկ“ նաեւը կուզեղովի Արխանգելսկ Մուրմանի ձկան արդիւնաբերութեան նպաստելու համար։

ՓԱՐԻԶ, 20 դեկտեմբերի։ Ա.յսօր կէս գիշերին վախճանվեցաւ Գամբետտա։

ՎԱՐՇԱՎԱ, 21 դեկտեմբերի։ Ժիլտրոգովի կառավ գործարանի մէջ հրդեհ է բնկել։ Վնասները դեռ որոշված չեն։

ԽԶՄԱՑԻԿ, 21 դեկտեմբերի։ Ապրանքների դուրս են տարված 1879 թ. 6,200,000 ր., 1880 թ. 4,000,000 ր., 1881 թ. 2,300,000 ր., 1882 թ. 2,500,000 ր.։ Առևտուրը ընկնում է։

ՈՒՖԱ, 21 դեկտեմբերի։ Նահանգական զեմստվոն 35,000 ր. նշանակեց այն դեպքի համար, եթէ պիֆաերթոը առանկանայ։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 21 դեկտեմբերի։ „Прав. Вѣстн.“ լրագիրը հաղորդում է, որ կիրակի գաւազնօթ Պալատի թատրոնի մէջ ներկայութեամբ կայսրի և կայսրուհու, կայսերական տան անդամների և ընտրեալ հասարակութեան կոկլենի խումբը երկու պիեսաներ ներկայացրեց։ Ներկայացումից յետոյ ընթրիք կար։ Երեկոն վերջացաւ ժամի 3-ին։ Նոր կանոններ են հրատարակված առևտրական հսկողութեան մասին Ս. Պետերբուրգի մէջ։ „Новое Время“ լրագիրը հաղորդում է, որ պալատական մինիստրը կը վերադառնայ Ս. Պետերբուրգ դեկտեմբերի 23-ին։ „Голосъ„ լրագիրը հաղորդում է, որ կոմիտեի հարկերի բաժնի փոխ-պրեզիդորը օրերում կուզեղովի Բիզա, Վիլնօ, Բէլօստոկ, Վարշավա, Բրեստ-Լիտովսկ և Մօգիլև բացատրելու համար ծխախոտի նոր կանոնները և ծխախոտի ցածր տեսակի գները փոքրացնելու հարցը։ Դարնանը կը սկսեն ջրանցք կառուցանել Մատիս լճի շուրջը և կը խոտացնեն կովկաս և վխտեղրատ գետերը։ Դրա համար նշանակված է 2,675,832 ր.։ Դեկտեմբերի 18-ին փակվեցաւ սպերտի կօնտրաբանդային հարցը քննող մասնաժողովը։ Ցայտնված է, որ կօնտրաբանդային սպեկուլեան ցամաքային սահմաններին վրա գանձարանը կորցնում էր 19,000,000 ր.։ „Страна“ լրագիրը հաղորդում է, որ նոր տարուց երկաթուղիական ընկերութիւնները պարտաւոր են հաշիւները և նախահաշիւները ներկայացնել հսկող մասնաժողովին։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 21 դեկտեմբերի։ Ա.յսօր բոլոր լրագիրները խօսում են Գամբետտայի վախճանի մասին։ „Journal de St. Petersbourg“ կարծում է, որ Գամբետտայի վախճանը չի ազդի Ֆրանսիայի կառավարական ընթացքի վրա։ „Голосъ“ կարծում է, որ Հանրապետութիւնը Ֆրանսիայի մէջ երկարաւոր դիրութիւն կունենայ, յիշում է Գամբետտայի հանդգրութիւնը պետի ներս և որ նա կարող էր համաձայնութիւն պատրաստել երկու պետութիւնների մէջ։ „Новое Время“ Գամբետտային Բիսմարկից բարձր է դասում։ Ասում է, որ Գամբետտայի վախճանը Եւրոպային սըրտացաւ շատ կը պատճառէ։ „S. Petersbourger Zeitung“ լրագրի կարծիքով, այդ անցքը կամրացնէ Ֆրանսիայի հանգստութիւնը։

ՓԱՐԻԶ, 21 դեկտեմբերի։ Դեկտեմբերի 19-ին երեկոյեան 6 ժամին Գամբետտա խոսան շատ վատ դրած։ Բժիշկները յայտնեցին, որ նա ոտիքների ատամիկ բորբոքում ունի։ Հիւանդը ատամիկ տանջվում էր, բայց ուշքը չէր կորցրել։ Ժամի 10-ին սկսվեցաւ ագօնիա։ Գամբետտա վախճանվեցաւ կէս գիշերին։ Գամբետտայի վախճանը Փարիզի մէջ խոր ապաւորութիւն գործեց։ Մի քանի լրագիրներ սև շրջանակով դուրս եկան։ Թաղումն երեի Նիցցայի մէջ կը լինի։

Թոյլ նաեւանդագան մի քանի անյարմարութիւններ՝ նաեւերը բարձրելու ու զատարկելու վերաբերութեամբ՝ հետացնելու։

2) Որքան կարելի է շուտ կատարյանել Բաքու-Վլադիկավկասեան երկաթուղին, որը միջոց կը տայ արդիւնագործներին տեղափոխել հարատային Ռուսաստանի կողմերը 6 մլ. պուդ հում մթերք և 8 մլ. պուդ ֆոտոգէն։

3) Աչխատել որպէս զի երկաթուղիների վարչութիւնները նաեթամթերքները բարձելու և զատարկելու վճարը պակասցնեն։ Այժմ այդ վճարը հաւասար է բարձրելի և ուրիշ ապրանքներ բարձելու վճարի հետ, որ նաեթի համար ձեռնտու չէ։ Ինչպէս օրինակ, Բալախանիի և Սաբունչու հանքերից մինչև ֆոտոգենագործարանները ընդամենը 12 վերստ երկաթուղի է և մի պուդ նաեթի տարիքը նշանակված է $^1/_8$ կ., իսկ նրա բարձելը նաւում է ճանապարհորդին $1^1/_8$ կ. և այդ պատճառով հանքահորերի մօտ 2—3 կօպէկով ծախսող նաեթը արժենում է գործատուում 5 կօպ։ Այդ առաջարկութիւնը լսելով ժողովում Աղրիկովկասեան երկաթուղու կառավարիչ կոմս Հրապէն յայտնեց որ նրա առաջին հոգը կը լինի ժողովից յետ ուշացնել այդ ուղարկար հարկը։

4) Խնդրել ուէրութեան՝ որ նա պարտատերացնի Բաքուից դէպի Սև ծովը տանող և վերջապես ամէն չրջակայքի երկաթուղիների վարչութիւններին ունենալ սեփական հեղուկից վագոններ (вагоны-цистерны) յատուկ նաեթամթերքների համար։ Նոյնպէս սահմանը նշանակել հասարակ բոլոր փոխադրողների համար, այն է ֆոտոգենի համար ոչ աւել քան $^1/_{85}$ կ. պուդից և վերադից, իսկ հում նաեթի և մազութի համար ոչ աւել $^1/_{65}$ կ. պուդից և վերադից։

5) Խնդրել ուէրութեան թոյլատրելու Ուրալ գնալ վրա նաւաշինարանութիւնը։

6) Խնդրել ուէրութեան երկաթուղիներում փոխել անելու ընդհանուր կերպով նաեթամթերքները վատելիք գործածելու համար։

7) Պատատրաստել գործատարութիւնին, ինչպէս պրօֆ. Մարկօվնիկովը առաջարկեց,—ֆոտոգենը պատրաստել ոչ պակաս քան 37° Ց.

8) Խնդրել ուէրութեան Անգլիայից եկող երկաթմթերքից, որից ֆոտոգենի համար արկղեր են շինում, մաքսահարկ չառնել։ Նոյնպէս ազատել մաքսահարկից արտասահմանից վերադառնող դատարկ տակառները։ Այժմ վերադառնալ և տեսնենք թէ ժողովում ինչպէս բացատրվեց արտասահման գնացող հում նաեթամթերքի վրա մաքսառակ նշանակելու հարցը, որը զարթնցրել է դեռ երկու տարի սրանից առաջ Բաքուցիներ և դեռ մինչև այսօր մնում է վիճաբանութիւնների առարկայ։

Որովհետև մաքսահարկի խնդիրը նաեթային արդիւնաբերութեան ամենակարևոր և ամենացաւոտ ուշադրութեան արժանի հարցն է—այդ պատճառով թող ներվի ինձ մի փոքր ծանրանալ օրէնս խօսել նրա վերաբերութեամբ, թէև մատաղ ծանօթ են այդ մասին ընթերցողները։

(Կը շարունակվի)

Fonds A.R.A.M

ՑԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՆՏՈՆ ՍՈԼՈՄՈՆԻՋ ՔԱԴԱՐԵԱՆՑԸ, և իր փեսայքը ցաւօք սրտի յայտնելով առաջինը իր հօր, իսկ վերջինները իրանց աներոջ, ՍՈԼՈՄՈՆ ՄԱՐՏԻՆԻՋ ՔԱԴԱՐԵԱՆՑԻ մահուան մասին, խնդրում են իրանց ծանօթներին և ազգականներին ներկայ գտնվել Թաղման Հանդիսին, հինգշաբթի օրը դեկտեմբերի 23-ին, որ կը կատարվի անփոխան ասնից, որ գտնվում է առաջ նշան եկեղեցու փողոցի վրա № 6 դեպի առաջ դէպրգ եկեղեցին։

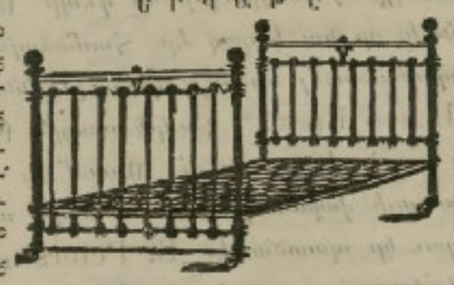
2—2

ԽԵՐԽԴԻՆՍՎԻ ՔԱՐՎԱՆՍԱՐԱՑՈՒՄ

Ցածկված բազպկանի մեծ վարձով է տրվում մի ՊԱՀԵՍՏ, որ 1-ին դեկտեմբի վաճառական վահանեանցինն էր, որտեղ կաթելի է պահել 2,000 բեռը ծխախոտ և որ աթթեկան 700 ր. եկամուտ է տալիս։ Ա.Ժ ժամ գինն էլ կարելի է պահանջել։ Տեղեկանալ փերցիշեալ բազաճանապարհի մէջ կանալ փերցիշեալ բազաճանապարհի մէջ ԿԱՊԱԼԱՆՈՒՆ ՍԵՐՈՎԲ ՏԷՐ-ԶԱՆԵԱՆԻՑ։

2—10

ԵՐԿԱԹԷ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ

Մի հոգու համար 8 րուբլուց, երկու հոգու համար 14 ր., մահճակներ ծովային խոտով լցված 6—9 ր. ԱՆԳԼԻԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ նոյն տեղը մեծ քանակութեամբ ԱՄԱՆՆԵՐ, գանակներ պատառաքաղներով, երիաթէ գրիչներ, կողպէքներ, էթիներ, տպամատիտներուց և կանոնաւոր ԹԱՄԲԵՐ, մատուցարաններ, ԿԼԵՕՆԿԱ, բէվօվկներ, ՀՐԱՑԱՆՆԵՐ, ալբոմներ, կենգիկաններ, ԹԼԻ 1-ին հանձի և այլն 25% աւելի լաւ և էժան քան թէ ուրիշ տեղ։

2—100

ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԹԱՏՐՕՆ

Հինգշաբթի, դեկտեմբերի 23-ին, Հայկէն Ներկայացումն

ՅՕԳՈՒՏ Պ ԱՐՏԱՇԵՍ ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ

I

ԱՌԱՋԻՆ ԱՆԳԱՄ

ՑԱՆՑԱԻՈՐՆԵՐ

կամ. 3 արարուածով

II

ԱՌԱՋԻՆ ԱՆԳԱՄ

ՔՈՂԱՔԱՑԻՔ

վօդէվիլ 1 արարուածով

3—4

ՕԳՏԱԿԵՑ ՆՈՅՆ ԻՍԿ ՏՕՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Ինքերի մուրաթա, պատառ 1-ին տեսակի և ասրիշ ՀՕՆՖԵԿՏՆԵՐ, անգլիական բիսկիթ, կակաո և շօկօլատ, ԱՍՂԱՄԱՆՆԵՐ ընծաներին համար, բաժակներ, նշանահաններ, ջրամաններ, ԹԼԻԱՄԱՆՆԵՐ բրիտանական մետալից և այլն։ **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** մէջ։

2—10

ԱՄԱՆՆԵ՛Ր, ԱՄԱՆՆԵ՛Ր, ԱՄԱՆՆԵ՛Ր

Սատկված են մեծ քանակութեամբ. ԱՄԱՆՆԵՐ առաջին տեսակի 2 ր. 30 կ. գիւժիքը, դանակ և պատառաքաղ, թէյ 1-ին տեսակի, զրիչներ, մատուցարաններ, ՄՈՄԵՐ, փօշի (բօթակս լուացքի համար, շմոցներ, տաք գուլպաներ, 3,000 պատառիկներ հատը 20 կ., 600 երկաթէ մահճակալներ 5—55 ր., գլխարկներ, շորեր, պրապ, արհեստական ծաղիկներ տպակէ ծածկոցներով և շատ ուրիշ ապրանքներ, ծախվում են կիսագինով. մինչև նոր տարին **ԱՆԳԼԻԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** **ՄԷՋ ԱՐՇՈՒՆՈՒ ԳԱԼԼԵՐԻՑՅՈՒՄ**։

5—8

ԱՌԱՋԻԿԱՑ 1883 Թ. ՅՈՒՆՎԱՐԻՑ ԹԻՓԼԻՍՈՒՄ ԿԸ ՍԿՍՎԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԵԼ

„Ա Գ Բ Ի Ր“

Մի ամեայ հրատարակութիւն երեխաների, ծնողների և դաստիարակների համար։

(Տարին լոյս կը տեսնի 12 համար 1—3 թերթ)։

Բովանդակութիւն

I) Վէպեր, մանրավէպեր, զրոյցներ, առակներ, հեքիաթներ, կենսագրութիւններ։
II) Բանաստեղծութիւններ։
III) Գիտութիւն և արուեստ։
IV) Մանկավարժական և այլ յօդուածներ, Յղիմակցութիւններ, առաջարկութիւններ, լուրեր, խորհուրդներ։
V) Հետաքրքիր տեղեկութիւններ և խառն լուրեր։
VI) Մատենախօսութիւն և նոր գրքեր։
VII) Կրճատեան և դաստիարակութեան միտրեբնալ յօդուածներ և տեղեկութիւններ։
VIII) Զուարճալի մանկական, Փրէբլեան, շախմատի և այլ խաղեր, բնգուաներ, Թուարանական խնդիրներ։
IX) Անեկդօտներ, հանելուկներ։
X) Ս.Յ.Լ և այլք
XI) Կրկեր նոտաներով։
XII) Յայտարարութիւններ։

Տարեկան գինը 3 րուբլի, կէս տարուանը 2 ր., առանձին համարները 15—40 կ։

Ծանօթ. ա) Վէպեր, կենսագրութիւններ և այլն կարող են լինել և պատկերներով։

բ) Համարներից աւելի քան վեցի բովանդակութիւնը կարող է միայն և վէպերից կազմուած լինել։

գ) Տարեկան բաժանորդները կը առնեն երկու պրեմիա. յուլիսին մի պատկեր, իսկ դեկտեմբերին օրացոյց առաջիկայ տարուայ համար։

Հասցէն, Тифлисъ Редакція „Ахшюръ“ իսկ արտասահմանից, Tiflis (Caucase) Redaction du journal „Agbür“

Խմբագիր-հրատարակիչ Տիգրան Նազարեանց։

2—5

ՕԳՈՍՏՈՍ ԱՄՍԻ ՄԷԿՑ

ՍԿՍԵՑ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԵԼ ՎԻԵՆՆԱՑՈՒՄ

L'ORIENTAL

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԹԵՐԹԸ, ԱՄԻՍԸ ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՄ։

„Journal de l'Orient“ լրագրի հին բաժանորդներին գազաթեցրած թերթի տեղ կուղարկվի այդ նոր հրատարակութիւնը։

„L'Orientai“ թերթի տարեկան գինը 8 րուբլի է, կէս տարվանը 4 րուբլի

Գրվել կարելի է „ՄՇԱԿԻ“ խմբագրութեան մէջ, կամ ուղղակի վիէննայում դիմելով հետևեալ հասարակ հասցէով. Vienne (Autriche) M. F. Salles I. Neuer Markt 9

„ՄՇԱԿԻ“ ՀԵՌԱԳԻՐ (ԴԵԿՏԵՄԲ. 21)

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲՕՐՍԱ

„ՀԻՒՍԻՍԱՑԻՆ“ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

Մուրհակների կուրսը 3 ամսով Լնդոնի վրա	23¾ պէնս
» » 3 » Ամստերդամի վրա	»
» » 3 » Համբուրգի վրա	201⅛ մարկ
» » 3 » Փարիզի վրա	248 ֆրանկ
Ոսկի	8 ր. 36 կ.
Արծաթ	1 ր. 37 կ.
Մաքսային կուպոններ	8 ր. 35 կ.
Բանկային պրոցենտներ	7½%
Պետական բանկի 5% առևտուր 1-ին չրջանի	93 ր. 87 կ.
» » » » 2 »	90 ր. 68 կ.
» » » » 3 »	90½ ր.
» » » » 4 »	90½ ր.
» » » » 5 »	90 ր.
Արևելեան 1 փոխառութեան առևտուր	88 ր. 62 կ.
» 2 » »	88 ր. 62 կ.
» » »	88 ր. 62 կ.
Նիրքին 5% 1 փոխառութեան առևտուր	216¼ ր.
» » 2 » »	206½ ր.
5½% բիլետ	97 ր.
Այլ թուղթեր փոխառու բանկի	448 ր.
» Մինչազգային բանկի	367 ր.
» Վօլժսկօ—Կամսկի բանկի	422 ր.
» Սիբիրի առևտրական բանկի	331 ր.
» Ռուսաց արտաքին առևտրի բանկի	263 ր.
» Ռուսաց կալուածական կրեդիտի կիևտրեն. բանկի	»
» Ռուսաց երկաթուղիների վիաստր բնկ.	251¼ ր.
» Բիրժևսկօ-Վօլօգոդսկի երկաթուղ.	59¼ ր.
» Ս. Պետերբ. կրակի զէմ ապահովութեան բնկ.	»
5% պետական թերթեր փոխառ. կալուած. կրեդ. բնկ.	130 ր. 12 կ.
6% » Բալթիյսկի կալուած. բանկի 43½ տարի	90½ ր.
» » Վիլնօյ » » » »	90¼ ր.
» » Պօլտաւսկի » » » »	90 ր. 37 կ.
» » Մօսկվսկի » » » »	95½ ր.
» » Բես.—Տատ. » » » »	93 ր.
5½% » Խերսօնի » » » »	90 ր.
Բօրսայի տրանսպորտներ	Անտոր.
Յարեն առևտուր 10 պուդ	12 ր. 70 կ.
Յարեն սակաւնակ » »	13 ր.
Յորեն	Ամար
Հաճար 9 պուդ	8¾ ր.
Հաճար	Հանգարտ
Վարսակ 6 պուդ	4 ր. 80 կ.
Վարսակ	Հանգարտ
Գարի 8 պուդ	8 ր. 40 կ.
Վուշի սերմ 9 պուդ	13½ ր.
Հաճարի ալիւր 9 պուդ	9 ր. 10 կ.
Ալիւրը	Հանգարտ
Կանեփի թիվլի	38 ր.
» սովորական	35 ր.
» բնական	»
Թել Սիբիրի	»
» Կամսկի	40 ր.
Վուշ	Հանգարտ
Կանեփ	»
Կրատչատակա Սարատովի 5 պուդ	12½ ր.
» Նիժեգորոդսկո 5 պուդ	12¼ ր.
Լիխվարի ձէթ քաղցր	7 ր. 90 կ.
Կերոսին ամերիկական	2 ր. 40 կ.
» ռուսաց	1 ր. 45 կ.
Ձէթ	9 ր. 85 կ.
Շրագրա գեղին մոմ հանար 2 անգամ հարուած 1 տեսակ	75 ր.
» սապօնի	73 ր.
Խէժ ֆինլանդական	»
Կոմի խոզ Սիբիրի	9 ր. 80 կ.
Պղինձ կապնկով պուդը	»
» թերթերով »	»
Երկաթ թերթերով պուդը	»
Կոմի կաշի չոր, պուդը	»
» » հում »	»
Ապիրտ 40% վերջն	8 ր. 83 կ.
Շաքար բաֆինատ 1 տեսակ պուդը	8 ր. 80 կ.
» » 2 » »	»
Շաքարաւազ	7¾ ր.
Պատաշ բերկօվից	28 ր.

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 22 Декабря 1882 года.

Типогр. Главн. Упр. Главнонач. гражд. час., Лор.-Мелик. ул. каз. д.

Fonds A.R.A.M

№ 239 Դեկտեմբերի 24 Ուրբաթ

1882

ՏԱՍՆԵՄԷԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Դեկտեմբերի 24 Ուրբաթ № 239

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի կէս տարինը 6 րուբլի
Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Օտարազգացիք դիմում են ուղղակի
Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից)։

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամէն լեզուով։

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր տառին 2 կոպէկ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ „ՄՇԱԿ“

ԱՄԵՆՕՐԵԱՑ ԼՐԱԳԻՐ

(ՏԱՍՆ ԵՒ ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ)

ԱՌԱՋԻԿԱՑ **1883** ԹԻՒՆ

ՊՐՕԳՐԱՄԱ

I. ՏԵՐՈՒԹԻԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ։ II. ԱՒԱՋՆՈՒՄՆԱՅ ՑՕՒՈՒԱԾՆԵՐ։ III. ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ *Ընդհանուր յօդուածներ, ներքին կեանքի լուրեր։* IV. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ *Ընդհանուր յօդուածներ, թղթակցութիւններ, լուրեր։* V. ԹՈՒՐՔԻԱ ԼՈՒՐԵՐ։ VI. ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։ VII. ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ *Գեղեցիկ, վէպեր, ինքնուրոյն և թարգմանական յօդուածներ դիտութեան ամէն ճիւղերից, թղթակցութիւններ։* VIII. ՑԱՆՑԱՐԱԲՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆ։ Տարեկան 10 րուբլի, վեց ամսվայ 6 րուբլի, իւրաքանչիւր ամսվայ 1 րուբլի։
ՀԱՏՈՎ համարները 5 կոպէկի։
ՀԱՍՑԷՆ։ *Тифлисъ, редакція «Мшакъ.»*

Խմբագիր—Հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐՇՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ջինք հասաւոմ։—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ *Նամակ կարդից*։ *Ներքին լուրեր*։—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։*Նամակ Թիւրքիայից*։—ԹՈՒՐՔԻԱ ԼՈՒՐԵՐ։—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։—ՑԱՆՑԱՐԱԲՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ *Նամակ մասին*։

ՋԻՆՔ ՀԱՒԱՏՈՒՄ

—

„Մշակի“ *ներկայ համարի մէջ տպված Տրապիզոնից առաջված նամակներից մենք տեղեկանում ենք որ էրզրումի մէջ անառոր անցքեր են պատահել*։

Թիւրքաց կառավարութիւնը հաւատացած է որ գաղէ է էրզրումի հայերի մէջ, մանաւանդ այդ քաղաքի պահեստի սպայութեան մէջ, մի դաղանի ընկերութիւն, մի դաւադրութիւն։ Կազմուած են՝ քաղաքի հայ ազգաբնակութիւնից մի քանի հարիւր մարդ։

Այդ կազմակերպուածների մասնակիցները իբրև են կազմուորվել, ի գոր թիւրքաց կառավարութիւնը սկսել է այդպիսի խաղեր խաղալ հայերի հետ, որպէս զի ապագայում պատրուակ ունենայ ջարդ անելու հայերի վրայ։

Մենք հաւատում ենք որ մեր թէ Պօլսի և թէ Տրապիզոնի թղթակիցներից հաղորդված լուրերը ստոյգ են, բայց չենք հաւատում որ հայերի մէջ կարող էր մի որ և է դաղանի ընկերութիւն գոյութիւն ունենալ։

Մենք կարծում ենք որ էրզրումի խնդիր արհեստաւորները իսկոյն են կազմակերպվել, ի գոր թիւրքաց կառավարութիւնը սկսել է ամենայն ուժգնութեամբ վերաբերվել և դէպի հայոց պալատները։ Այժմ մեզ հասկանալի է թէ ինչի մի անգամից ազատվել է թիւրքաց Հայաստանի ահմանները այն կողմը թիւրքիայում հրատարակված բոլոր հայ պարբերական հրատարակութիւնները մուտքը։

Բայց է գալ է կարծում թիւրքաց կառավարութիւնը, որ թիւրքահայոց լրագիրները իր համար այդ գաղտնի միութեան մէջ երբ ժողովրդի մէջ կատարելագործութեան անհրաժեշտութիւն է յայտնվում, այլ միջոցները լինում են նոյն կատարելագործութեան պաշտօնեաները, իրանց դործած վնասները ժողովրդի վրայ գցելով ժողովրդը գայրացնելով ժողովրդի։

Բայց դադարել մենք չենք հաւատում որ թիւրքիայի հայոց կարողանայ իր դժգոհութիւնը յայտնել իր կառավարութեան դէմ։ Հայը անչափ սոված է համբերել ամէն տեսակ ձնշում, ասանց որ և է բողոք յայտնելու։

Մենք աւելի հաւատում ենք որ էրզրումի գաղտնութիւնը մի գաղտնութիւն մի հնարած բան է։ Ոչ թէ այն մի քանի հարիւր կազմակերպած հայ արհեստաւորներն են արժանի պատժվելու, որոնց ընտանիքները այժմ գրկվել են իրանց օրական հացից, գրկվել են իրանց կերակրողներից, որոնք այժմ բանտերում են նստած, այլ ամենախիստ պատժի արժանի է այդ խեղճերի գժբաղդութեան սկզբնատարածող եղող մանուկ քահանան։

Ջղուելի է, ամէն մի մանուկ, բայց աւելի ևս գղուելի է լինում այդ մանուկը, երբ նա մանում է ամէնների։

Ջղուելի է, ամէն մի մանուկ, բայց աւելի ևս գղուելի է այդ տեսակ մանուկը, երբ նա լինում է մի հոգևորական, մի հոգևոր

է այդքան խստութեամբ վերաբերվել և դէպի հայոց գպրոցները։ Այժմ մեզ հասկանալի է թէ ինչի մի անգամից ազատվել է թիւրքաց Հայաստանի ահմանները այն կողմը թիւրքիայում հրատարակված բոլոր հայ պարբերական հրատարակութիւնները մուտքը։

Բայց է գալ է կարծում թիւրքաց կառավարութիւնը, որ թիւրքահայոց լրագիրները իր համար այդ գաղտնի միութեան մէջ երբ ժողովրդի մէջ կատարելագործութեան անհրաժեշտութիւն է յայտնվում, այլ միջոցները լինում են նոյն կատարելագործութեան պաշտօնեաները, իրանց դործած վնասները ժողովրդի վրայ գցելով ժողովրդը գայրացնելով ժողովրդի վրայ։

Բայց դադարել մենք չենք հաւատում որ թիւրքիայի հայոց կարողանայ իր դժգոհութիւնը յայտնել իր կառավարութեան դէմ։ Հայը անչափ սոված է համբերել ամէն տեսակ ձնշում, ասանց որ և է բողոք յայտնելու։

Մենք աւելի հաւատում ենք որ էրզրումի գաղտնութիւնը մի գաղտնութիւն մի հնարած բան է։ Ոչ թէ այն մի քանի հարիւր կազմակերպած հայ արհեստաւորներն են արժանի պատժվելու, որոնց ընտանիքները այժմ գրկվել են իրանց օրական հացից, գրկվել են իրանց կերակրողներից, որոնք այժմ բանտերում են նստած, այլ ամենախիստ պատժի արժանի է այդ խեղճերի գժբաղդութեան սկզբնատարածող եղող մանուկ քահանան։

Ջղուելի է, ամէն մի մանուկ, բայց աւելի ևս գղուելի է լինում այդ մանուկը, երբ նա մանում է ամէնների։

Ջղուելի է, ամէն մի մանուկ, բայց աւելի ևս գղուելի է այդ տեսակ մանուկը, երբ նա լինում է մի հոգևորական, մի հոգևոր

Հայր, մի սուրբ հօվիւ, երբ նա լինում է Քրիստոսի ներկայացուցիչ երկրիս վրայ, սիրոյ, հղոյացախտութեան և ներողամտութեան վարդապետութեան ներկայացուցիչ մարդկային հասարակութեան մէջ։

Մեր կարծիքը թէ կրպրումում պատահած վերջին անցքերի մէջ ոչինչ քաղաքական նպատակ չը կայ, հաստատում է մեր ստացած հետևեալ նամակը։ Ինչ որ լինի այն բարեկործութեան վրէժ պահն, որ յատուցած էր Եկրոպան իր վեհաժողովի 61-րդ յօդուածով։

Մինչև վեհայ Դաժոկ և ասանց հրատարակութեան մնացած են այն ամէն բռնութիւնները, որոնք կը կրէր հայ երիտասարդութիւնը կառավարութեան պաշտօնեաներից 1) Խոտրօնի պղծելը։ 2) Տասարակ ընտիրերդասակի պատի վրայի յայտարա-

---

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԿԱՐՍԻՑ

—

Դեկտեմբերի 15-ին

Կարինէն եկած լուրերը խիստ տրտմեցրիչ են և բառականին հետաքրքիր, մանաւանդ բոլոր նրանք մեկին պատ նայ. 28 թիւ նամակը կը պարտաւորվինք քաղուած ընդարձակ հաղորդել իրեն ընթերցողներին։

Ցաւալի է թէ մինչև որ հարկաւոր է տպաւել որ Ջամկարհայաստանի հայերը կրկին ոչնչով հալածանք և բռնատարիս թիւրք այն բարեկործութեան վրէժ պահն, որ յատուցած էր Եկրոպան իր վեհաժողովի 61-րդ յօդուածով։

Մինչև վեհայ Դաժոկ և ասանց հրատարակութեան մնացած են այն ամէն բռնութիւնները, որոնք կը կրէր հայ երիտասարդութիւնը կառավարութեան պաշտօնեաներից 1) Խոտրօնի պղծելը։ 2) Տասարակ ընտիրերդասակի պատի վրայի յայտարա-

---

ՏԵՐՈՒԹԻԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

ՆԱՒԹԻ ՄԱՍԻՆ

—

III.

Մաքսատարկի հակառակորդները իրանց դատողութիւնները հիմնում են մեր հետ նաւթի չափազանց առատութեան վրա։ Նրանք հաւատացնում են թէ մեր նաւթը անսպառելի է, վասնզի հարկաւոր է նաւթահորերի հարատևութիւնը ընդգծանիկ տեսակէտ։ Լաւ այն է բնութիւնից առնել և մարդկութեան տալ, քան թէ թողնել առանց որ և է օգտի երկրի խորքում. ապրան չատ հարատևական բնութիւնը, նոյնպէս չատ կօգտվի ժողովուրդը։ Անհնազանդ կամքիտը մեր ձեռքին, որը շրջապատած է նաւթաչրջիայով, մենք այժմ կարողութիւն չունենք այդ հարատևութիւնով չափվել և այդ պատճառով բառականանում ենք նրա ամենատչին մասով, այն է նաւթահորերով։ Սարսռելու նաւթահորերով։ Եթէ ներկայ հանգամանքների մէջ տէրութիւնը արդելի կամ ծանր մաքսատարկով զժուարացնի մեր հետ նաւթամթերքների արտասահման փոխադրելը նաւթային արդիւնաբերութեան առաջադիմութեան առաջ այդպիսով մի մեծ խոչընդոտ կը կանդնեցնէ։ Մաքսատարկը կը խանգարի մեր մթերքների դիմը արտասահմանում, իսկ վերջին հանգամանքը չի թոյլատրի մեզ ամերիկացիների հետ որևէ մրցութեան մասին անդամ մտածել. նա կը կաշկանդի մեր առաջնակարգների ձեռքերը ամենահամակրելի

թիւնը պարտադնելու իսկ վերջինը առիթ կը ասյ ընդհանրապէս երկրի բոլոր բնակիչների և մանաւանդ բանուոր դասակարգի անմեղսական դրութիւնը բարելաւելու։ Ներկայում Կովկասի և Աստրախանի մշակ դասակարգի ֆիզիկական աշխատանքի վարձատրութիւնը այնքան ստոր է, որ հազիւ հազ նա կարողանում է իր թշուառ դրու-

ասանել թէ ամրագոյ կովկասը Նաւթաչրջիայով կապված է—սիրում է պրօֆեսսոր Մենդելեևովը։ Ընդհակառակ մենք խորամուխ ենք մեր երևակայական նաւթային սիմիանութիւնների, ինչպէս մի ժամանակ ամերիկացիք էին յափշտակված Պենսիլվանիայի նաւթահորերի առատութեամբ և այսօր մեծացել են շատացած անհնարին, որ չունի տարի առաջ չտայ

Fonds A.R.A.M

Fonds A.R.A.M

ՎԱՐԺԱՊԵՏ ՊԱՏԱՆԵԱՆ

Ծանր հիվանդությունից հետո Վարժապետ Պատանեան վերադարձաւ Պոլիս եւ ամէն կողմէ ընդունելութեան արժանացաւ։ Ամէն կողմէ ուրախութեան ցոյցեր եղան։ Ամէն կողմէ ուրախութեան ցոյցեր եղան։ Ամէն կողմէ ուրախութեան ցոյցեր եղան

Ներ ևված ճամբորդներէն առած լուրերնիս հետևեալներն են։

Ջերթակալութիւնները դեռեւ դադրած են, և ձերբակալուածներու հետ այնչափ խստութիւն չեն վարուիր ինչպէս մի քանի օր առաջ. ձերբակալուածներու թիւը մասին որոշ ոչինչ չը կարողացայ լսել, սակայն 300—400 կը բարձրացնեն, ամենը ալ 100—70-ի կիջնեն։

Մի քանի ճամբորդներէ հետևեալ եղելութիւնը պատմութիւնը լսեցի, որուն թէպէտ և տարբեր ելոյթներ կան, բայց մի և նոյն բանը կը հաստատեն. երբ թէ քննութիւնն ենթարկուած երիտասարդներէն մէկ քանին չեն ուզեր ուղղակի տեղեկութիւններ առած հարցաքննութիւն, այլ պահանջեր են որ ներկայ դանուին հարցաքննութեանց։ Այս խնդրոյ մասին տեղական կառավարութիւնը հրահանգ պահանջեր է Պօլսէն ստացեր և հիւպատոսներ իրենց դեսպաններէն. վերջապէս վճռուեր է հիւպատոսաց ներկայութեամբ դռան քննութիւնը լսել։ Այդ ժամանակ ձերբակալուած երիտասարդներէն մին յայտարարեր է թէ ան, մինչ կազմեր ենք այդ ընկերութիւնը, միտ տատասկած եղերական օրերնէն առաջ, որոնք թէպէտ պաշտօնատարներու և ուսանողաց խմբերու համար մահ կը ճնշէին։ Մինչ տեսնելով, որ ընկերութիւնը 61-րդ յօդուածը չկիրարկուածէր, միտ փափաքն է նորս իրագործելու նպատակ և մեր դրամքներ ապահովել, մինչ ասիկ գոհ քաղաքական ոչինչ նպատակ չունէինք։ Ամենանեան կառավարութիւնը ծով ապահով լինի այս մասին։

Եթէ ճշմարիտ է վերոյիշեալ պատմութիւնը, բանէ է գործը եւրոպական դիւանագիտաց ևս օրակոտոր անցեր է. տեսնենք վերջը ուր կելլայ։

Ջանեն որ ձերբակալութիւնները պետիէ դադրեցուած են, և բանտարկուածներու հետ մեղմութիւնով կը վարուին, յայտնուելէ որ թէպէտ կառավարութիւնը պղծացած է խնդրոյն այս կէսը ապահովէ, և կաշխատի առաջն առնել։

Ս. Պօլսոյ թէպէտ լրագիրները դեռեւ բերտուիին կը ստանան սակայն խնդիրը։

Ցաւալնալին այս է որ դեռ Ս. Պօլսոյ պատրիարքարանը պաշտօնական ոչինչ լուր առացած չէ կարծեմ, «Մասիս» խօսքին նայելով իմ կարծիքով Նեղոս սրբազան արդէն ձեռնադրած է ուշացուել այս գործի մասին, բայց գաղտնի կերպով, և քիչ օրէն բանտարկեալները ազատուելու յոյս կայ։

* * *

ԽԱՒՈՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ասկ օրերս, սուլթանի հրամանով, սուլթանի պալատում գտնվող բոլոր չէքերը կանայք, թիւով 117, հայրենիք ուղարկվեցան, որովհետև նրանց մի-ջադգրում են սուլթանի դէմ դաւադրութեան մէջ։ Այդ կանանց թիւում գտնվում են սուլթանի քոյրն և նրանց ծառայներ, իսկ մնացածները մասամբ կայ-

ներական իշխանների օգալիկներ են, մասամբ էլ ազախիններ։ Քահանայապետ բնակելուց առաջ օգալիկներին ոչ միայն փողի նշանաւոր գումարներ ընծայեցին, այլ և Թոլ տուին նրանց վերցնել իրանց հետ իրանց պատկանող բաները և թանգագին քարերը, իսկ ազախիններին ընծայեցին չորս ամսուայ առձիներ և խրատանչութիւն երկու ձևոք չորս։ Բացի դրանից, Ալբալ-Հաքիղ հրամայեց, որ կայսերական իշխանների իրենց օգալիկներին ուղիները փոխադրեն, որոնց կը բերեն պետական հաշուով Ալբիսպէյ և Հայատամբեց։

* * *

Դեկտեմբերի 13-ին հրապարակական ճանապարհ կը ծախվի Օրմէճատամ (Սպանիայում) Փորձոս փորրիկ իշխանութիւնը։ Գնողը այդ սեփականութիւնը ձեռք է բերում իշխանական տիտղոս և պրանդի կոչումն։

ՀԱՐԱԿԻՑ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՑԻՆ, ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 22 դեկտեմբերի։ Կարծը բարձրանում է, Լմնդօն $23^3/_4$ պէնս, Փարիզ $247^3/_4$ ֆրանկ, Բերլին $200^3/_4$ մարկ, ոսկին 8 ր. 36 կ.։ Ֆոնդային վաճառականոցը հանգարտ է։ Գնելը ընկնում են։

ՐՕՍՏՕՎ (Դօնի վրա), 22 դեկտեմբերի։ 1883 թուի նախահաշուի համեմատ քաղաքային եկամուտը 426,000 ր. է։

ՆԵՐՋԻՆՍԿ, 22 դեկտեմբերի։ Ուխտաւորների ժողովի ժամանակ Գանջատայի մէջ Մօնղոլիայի ազգութիւններից 150 վիրաւորութեամբ ուղարկեցին տուն վաճառականները ուղեկցեցին 35 իրաներ և աջողութեամբ առևտուր էին անում, փոփոխելով ապրանքները։

ԲԱԳՈՒ, 22 դեկտեմբերի։ Բագուի երկաթուղու վրա շարժողութիւնը սկսվելուց յետոյ փոքրիկ վրա ուղարկված է Օրխաս և Նիկօլաևի 160,000 պուդ պետրոլ։

ՏԱՇԿԵՆՏ, 22 դեկտեմբերի։ Սեմիրեչենսկի նահանգի մէջ Չիլիկ գետի ափերում բնակեցրած են 2,000 ռուսի գաղթականներ կուլջայից։ Գաղթականութիւնը շարունակվում է։

ՍԱՄԱՐԿԱՆԴ, 22 դեկտեմբերի։ Զինուորական գերատեսչութիւնը Բուխարայի էմիրի մասնակցութեամբ 22-ին այսօրվայ կուլտուրմի ցաւ, որ էմիրի այժմեան բնակութեան տեղն է։

ԽԱՐԿՈՎ, 22 դեկտեմբերի։ Նահանգական գիմնազիի ժողովը վճռեց ձայնատուներին ցրվելու պատճառով։ Երեսուն դեկուցումներ չը քննված մնացին։

ԹՈՒՐՔԻԱ

ՍՏԱՄԲՈՒԼԻՑ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 22 դեկտեմբերի։ „Правит. Вѣстн.“ լրագիրը հաղորդում է, որ Լոնդոնի 22 դեկտեմբերի Անգլիական լրագիրները յաւակնութիւն են յայտնում Գամբետտայի մասին, երան Ֆրանսիայի առաջնորդ մարդ են անուանում և համեմատում են Միրաբօի հետ։

ԲԵՐԼԻՆ, 22 դեկտեմբերի։ Գերմանական բոլոր լրագիրները խոստովանում են Գամբետտայի նշանակութիւնը, բայց նրա վախճանը խորհրդաւոր կերպով են համարում։ „Nord Deut. Allg. Zeitg“ պաշտօնական լրագիրը ասում է, որ Գերմանիան Գամբետտայի մահը համարում է ոչ թէ քաղաքական գործիչի կորուստ, այլ մի ազգասէրի, որ դժբաղդութեան ժամանակին էլ հաւատում էր Ֆրանսիայի բազդաւոր ապագային։ Ընդունելով գլխաւոր պաշտօնական անձանց, գերմանական կայսրը յոյս յայտնեց խաղաղութեան պահպանելու մասին։

ՎԻԵՆՆԱ, 22 դեկտեմբերի։ Գամբետտայի մահը այստեղ ընդունվեցաւ ընդհանուր ցաւակցութեամբ։

ՊՐԱԳԱ, 22 դեկտեմբերի։ Մլադօչեխների միութիւնը Չեխիայի մէջ գիւղերին հետապնդիներ ուղարկեց, որոնցով ցաւակցութիւն է յայտնում Գամբետտայի վախճանի մասին, իրրև սլաւեանների բարեկամի և ռուսոֆիլական միութեան գլխաւոր ներկայացուցչի գերմանական Թշնամու դէմ։

ԱԹԻՆՔ, 22 դեկտեմբերի։ Պատգամաւորների ժողովը յուռնգեց իր նիստերը Գամբետտայի վախճանին ցաւակցութիւն յայտնելու համար։

ՓԱՐԻԶ, 22 դեկտեմբերի։ Գամբետտայի թաղումը կը կատարվի պետական հաշուով և այնպիսի պատիւ կը տրվի, ինչպէս պետութեան առաջնորդին։ Թուղթակցապետները կը մասնակցին փարիզի և վերսալի շրջանների բոլոր զօրքերը։ Օգոյ կայ, եթէ Գամբետտայի հոյրը կը համաձայնի, որ նրա թաղումը փարիզի մէջ կատարվի։ Եթէ նա մերժէ, Գամբետտայի մարմինը ժամանակաւորապէս կը թաղվի փարիզի մէջ և յետոյ կը տեղափոխվի Նիցցա։ Գամբետտայի մահը սաստիկ ցաւ պատճառեց Լլուտ-Օտարինդիայում։ Հանգուցեալի բարեկամները այնտեղից չեռագրեցին շատ հեռագիրներ ստացան։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 22 դեկտեմբերի։ „Правит. Вѣстн.“ լրագիրը հաղորդում է, որ ռուսական դեսպանը Լոնդոնում հեռագրեց, որ Անգլիական թագաւորական ընտանիքը շատ գոհ է մնացել Ալեքսանդր Գ-ի և կայսերական ընտանիքի ընդունելութիւնից։ Ռուսական ընտանիքը ուրախ է եղել տեսնելով Անգլիական թագաւորական ընտանիքի սիրալիր վերաբերմունքը դէպի իրեն։

ՎԻԵՆՆԱ, 22 դեկտեմբերի։ Ֆրանսիական դեսպանը Վիեննայում հեռագրեց, որ Գամբետտայի մահը մեծ տպաւորութիւն է գործել Աւստրիայի վրա։ Ամենքը ցաւակցութիւն են յայտնում Ֆրանսիայի կառավարութեան։ Ֆրանսիական դեսպանը ստացաւ շատ հեռագրեր։

ՊՐԱԳԱ, 22 դեկտեմբերի։ Ազգային ժողովը ընդունեց Գամբետտայի մահուան առթիւ ցաւակցութեան հեռագիրը։ Ազգային ժողովի նախագահը ասաց, որ Գամբետտան ամենից առաջ ֆրանսիացի էր, ապա հանրապետական։ Ազգային ժողովը ոտքի կանգնելով լսեց նախագահի խօսքը։

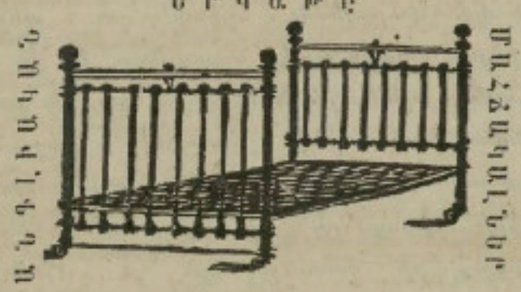
ԲԵՐԼԻՆ, 22 դեկտեմբերի։ Գերմանական լրագիրները Գամբետտայի մահուան առթիւ ցաւակցութիւն են յայտն

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԽԵՐԵԻՆՕՎԻ ՓԱՐՎԱՆՍԱՓԱՅՈՒՄ

Ցածկված բազպահանի մօտ վաթռով է արվում մի ԳԱՀԱՏ, որ 1-ին դիլիջայի վաճառական վահանեանցինն էր, որտեղ կանգնել է պահել 2,000 բևռ ծխախոտ և որ տաբեկան 700 ր. եկամուտ է տալիս։ Ա-ժըմ դինն էլ կարելի է պակասեցնել։ Տեղեկանալ վերոյիշեալ քաղաքանապայի մէջ ԿԱՊԱԼԱՒՈՒԻ ՍԵՐՈՎԲ ՏԼՐ-ՉԱՆԵԱՆՑԻՑ։

3—10

Մի հոգու համար 8 բուբլուց, երկու հոգու համար 14 ր., մահիճներ ծովային խոտով լցված 6—9 ր. **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ։** *Նոյն տեղը մեծ քանակութեամբ ԱՄԱՆՆԵՐ, դանակներ պատառաքաղներով, երկաթէ ԳՐԻՉՆԵՐ, կոշկեքներ, թիեր, աղամաղկերանց և կանանց ԹԱՄԲԵՐ, մետաղագոտիներ, ԿԼՈՆԱԿԱՆ բիվօվներ, ՀՐԱՑԱՆՆԵՐ, ալբոմներ, կոնֆիկտներ, թէյ 1-ին հունձի և այլն 25% աւելի յաւ և էժան քան թէ ուրիշ տեղ։*

3—100

ԱՄԱՆՆԵՐ, ԱՄԱՆՆԵՐ, ԱՄԱՆՆԵՐ

Ստացված են մեծ քանակութեամբ. ԱՄԱՆՆԵՐ առաջին տեսակի 2 ր. 30 կ. դիւժինը, դանակ և պատառաքաղ, թէյ 1-ին տեսակի, գրիչներ, մետաղագոտիներ, ՄՈՄԵՐ, փոշի (բծրակ լուացքի համար, շվոյներ, տաք գուլպաներ, 3,000 պատառիկներ հատը 20 կ., 600 երկաթէ մահճակալներ 5—55 ր., գլխարկներ, շալեր, գրագ, ատհեական ծաղիկներ ապակէ ծաղկոցներով և շատ ուրիշ ապրանքներ, ծախվում են ԿԻՍԱԴՆՈՎ, տնչև նոր տարին **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** *մէջ ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԼԵՐԵՅՈՒՄ։*

6—8

ՕԳՏԱԿԻՑ ՆՈՑՆ ԻՍԿ ՏՕՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Ինքնին մուրաբա, պատրաստ 1-ին տեսակի և ուրիշ ԿՈՆՖԵԿՏՆԵՐ, անգլիական բիսկվիտ, կակաո և շոկոլադ, ԱՍՂԱՄԱՆՆԵՐ ընծաների համար, բաժակներ, խցանահաններ, ջրամաններ, ԹԼՓԱՄԱՆՆԵՐ բրիտանական մետալից և այլն։ **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** *մէջ։*

3—10

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ ԹԼՓԻ ԳՆԵՐԻ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹ ՓՈՓՐԱՑՈՒՄՆ

(MAISON DE CONFIANCE) ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԵՐԷԱ № № 156. 157, 158, 159 և 160.

Համեմատելէք թէյ

1 ր. 10 կ.	թէյի հետ ամեն տեղ	1 ր. 30 կ.	
1 „ 20 „	. . . . .	1 „ 60 „	
1 „ 40 „	. . . . .	1 „ 90 „	
1 „ 60 „	. . . . .	2 „ 20 „	
1 „ 80 „	. . . . .	2 „ 50 „	
ամենապաղ 2 ր.	. . . . .	3 „ — —	

Մի և նոյն տեղը գործակալութիւն վաճառման շոկոլադի և կակաո-ֆրայ Հասնելիքային, գալմերի բիսկվիտների, Բագրի կոնֆիկտների, Շեֆելդի դանակների, Տուրնելի գրիչների, Գաւի հրացանների, վիկկիի բէվօվիների, Բարնաբիի Թամբերի, Միկինի ամաններ, կօշմանի կրախմալ և մանանեխ, Եվարցի ալբոմներ և այլն և այլն։

44—100

Արգէն վազուց մանուկի տակից դուրս եկած Տփղան Նազարեանի հրատարակութիւնների VII գրքոյկը։

„ԴԼԼԸՑԻ ԿՆՈՒՆՈՑ ՊԸՆԴՓԵՇԱԿԸ“

(Գ.արարագի բարբառով և նոյն կեանքից)

Հեղ. Կ. Կ. Մ. Շահնազարեանց։

Լոյս տեսաւ և վաճառվում է „Աղբիւրի“ համրագրատան (Мих. ул. д. № 127) և Թիֆլիսի յայտնի գրավաճառանոցներում։

Գրքոյկին կից տպուած են Գ.արարագի լեզուի քերականական մի քանի յատկութիւններ, խոսքի խօսքերի բաշխութիւնները և գանազան յայտարարութիւններ։

Գինը 20 կոպէկ է։

ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԹԱՏՐՕՆ

Հինգշաբթի, դեկտեմբերի 30-ին, հայկէն ներկայացումն

ՑՕԳՈՒՏ ՏԻԿԻՆ ՇԱՄԻՐԱՄԻ

I

ԱՌԱՋԻՆ ԱՆԳԱՄ

ՀԻՆԸ ՀՆԱՆՈՒՄ Է ՆՈՐԸ ՋԱՐԳԱՆՈՒՄ

կոմ. 2 արարուածով

II

ՄԻ ԹԱՍ ԹԷՅ

վոդեվիլ 1 արարուածով

III

կենդանի պատկեր

ՆԵՐԿԱՑ ՏԱՐՎԱՑ ԿՏԱԿԸ.

1—5

ԱՌԱՋԻԿԱՑ 1883 Թ. ՅՈՒՆՎԱՐԻՑ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ ԿԸ ՍԿՍՎԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԵԼ

„Ա Ղ Բ Ի Ւ Ր“

Մի ամենայն հրատարակութիւն երեխաների, ծնողների և դաստիարակների համար։

(Տարէկը լոյս կը տեսնի 12 համար 1—3 թերթ)

Բովանդակութիւն

I) *Վէպեր, մանրավէպեր, զրոյցներ, առակներ, հէքիաթներ, կենսագրութիւններ։*
II) *Բանաստեղծութիւններ։*
III) *Դիտութիւն և արուեստ։*
IV) *Մանկավարժական և այլ յօդուածներ, թղթակցութիւններ, առաջարկութիւններ, յուշեր, խորհուրդներ։*
V) *Հետաքրքիր տեղեկութիւններ և խառն լուրեր։*
VI) *Մատենախօսութիւն և նոր գրքեր։*
VII) *Կրմտութեան և դաստիարակութեան վերաբերեալ յօդուածներ և տեղեկութիւններ։*
VIII) *Զուարճալի մանկական, փրերլեան, շախմատի և այլ խաղեր, բերանացի, թուաբանական խնդիրներ։*
IX) *Անեկդոտներ, հանելուկներ։*
X) *Ա.Յ և այլք*
XI) *Երգեր նոտաներով։*
XII) *Յայտարարութիւններ։*

Տարեկան գինը 3 բուբլի, կէս տարուանը 2 ր., առանձին համարները 15—40 կ.

Նշանակ. ա) Վէպերը, կենսագրութիւնները և այլն կարող են լինել և պատկերներով։

բ) Համարներից աւելի քան վեցի բովանդակութիւնը կարող է միայն և վեցերից կազմուած լինել։

գ) Տարեկան բաժանորդները կը ստանան երկու պրեմիա. յուշիկն մի պատկեր, իսկ գեկտեմբերին օրացոյց առաջիկայ տարուայ համար։

Հասցէն, Тифлисъ Редакція „Ахиюръ“ իսկ արտասահմանից, Tiflis (Caucase) Redaction du journal „Agbür“

Խմբագիր-հրատարակիչ Տփղան Նազարեանց։

3—5

ԲԱՐՕՆ ՖՕՆ-ԿՈՒՉԵՆԲԱԻԻ ԱՊԱԿԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆԸ

Հաստատ է. Կրկնակի մեծութեան շիշեր գինու և լիմոնադի համար 1,000 հատը 100 ր., նոյն տեսակի կիսաշիշեր 1,000 հատը 85 ր. Գաբիջրի շիշեր 1,000 հատը 90 ր. Նոյնպես Ջրամաններ, բաժակներ, օղիի ամեն տեսակ շիշեր և ապակի ամեն տեսակ պատկանելիքներ լամպաների համար և այլն գործարանը ծախում է ԱՄԵՆԱԷԺԱՆ գներով։ Ապակի ամանեղէնների համար գնդատների պահանջները պէս կատարվին առանձին ցուցակներ։ Քանակութեամբ վաճառվում է ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ, ԿՈՒՊԻՒԻ ՍԻՄԵՆՍԻ ԵՒ ԳԱԼԿԻ ԴՐԱՍԵՆԵԱԿԻ ՄԷՋ։

4—6

ՕԳՈՍՏՈՍ ԱՄՍԻ ՄԷԿԻՑ

ՍԿՍԵՑ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԵԼ ՎԻԵՆՆԱՑՈՒՄ

L' O R I E N T A L

ՏՐԱՆՍԵՐԻՆ ԹԵՐԹԸ, ԱՄԻՍԸ ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՄ։

„Ժուրնալ դ'Օրիան“ լրագրի հին բաժանորդներին դադարեցրած թերթի տեղ կուղարկվի այդ նոր հրատարակութիւնը։

„L'Oriental“ թերթի տարեկան գինը 8 բուբլի է, կէս տարվանը 4 բուբլի։

Գրվել կարելի է „ՄՇԱԿԻ“ համագրութեան մէջ, կամ ուղղակի վիեննայում գիմելով հետևեալ հասցեով. Vienne (Autriche) M. F. Salles I. Neuer Markt 9

ԲԱՖՖԻ

ԽԱՄԱՍՅԻ

ՄԵԼԼԻՖՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ԳԻՆՆ Է 1 ր. 50 կ.

Գիրքը բազկացած է 467 երեսներից

թիֆլիսում վաճառվում է

„Մշակի“ խմբագրատանը.— „կենսաօձնական գրավաճառանոցում“ Մերբիանովի տանը № № 3 և 4. Պ. Զաքարիայ Գրիգորեանցի „կովկասեան գրավաճառանոցում“.— Պ. Էնֆիաձեանցի ծխախոտի խանութում.— Պ. Շահինեանցի ծխախոտի խանութում։

Օտարաքաղաքացիք կարող են գիմել կամ յիշեալ տեղերը, կամ ուղղակի հեղինակին հետևեալ հասցեով։

ТИФЛИСЪ. Редакція „Мшакъ“.
РАФФИ.

ԶԱՐԱԲԱՆԴԻ

ԱՍՏՂԱԳԻՏԸ

ՀԵՂԻՆԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՊԼԱՏՕՆ ԶՈՒԲՕՎԻ

ԹԱՐԳՄԱՆԵՑ ԲԱՖՖԻ

Թիֆլիսում գինն է 1 ր. 20 կ.
Թիֆլիսից դուրս . . . 1 ր. 50 կ.

Վաճառվում է

„Մշակի“ խմբագրատանը. „կենսաօձնական գրավաճառանոցում.“ Զաքարիա Գրիգորեանի „կովկասեան գրավաճառանոցում.“ պ. Շահվերդեանի գրավաճառանոցում. պ. պ. Շահինեանցի և Տէր-Գրիգորեանցի ծխախոտի մագազիններում։

Թէյ առաջին հունձի այս տարի ջրատանց գրքուրով և հոտաւէտ։ Այդ թէյից **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** *մէջ առացված է 50,000 ֆունտ և ծախվում է 25% էժան և աւելի լաւ քան թէյ ուրիշ տեղ։ Օրինակ. Լաւ կոնգո թէյ 1 ր.—1 ր. 20 կոպ., պատուական սանշա թէյ 1 ր. 40 կ., հիանալի մօնիկ թէյ 1 ր. 60 կ. այս թէյ ամեն տեղ ծախվում է 2 ր.—2 ր. 50 կ., գերազանց կայսերական թէյ 1 ր. 80 կ. և ամենալաւ ֆավ-չու-ֆավ թէյ 2 ր. մաքուր թէյ առանց խղճի նոյն տեղը տարբար լինում են 500 երկաթէ մահճակալներ 6 ր.—60 ր., երկաթէ գրիչներ առ բողջ անդրկովկասի համար, շոկոլադ ֆրայ շեվիլդի դանակներ, վերահանդող մահ-մահաստեր մետալի համար, հրացաններ Գասնի բիվօվներ վերլի, թամբեր բարնաբիի, կօշմանի նշանաշար, ալբոմներ շեֆելդի կնդով։* **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԷՋ ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԼԵՐԵՅՈՒՄ** *№ 156, 157, 158, 159 և 160։*

94—100

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 23 Декабря 1882 года.

Типогр. Главн. Упр. Главнонач. гражд. час.. Лор.-Мелик. ул. каз.

Fonds A.R.A.M

№ 241 Դեկտեմբերի 28 նոր ոճով 1882 Դեկտեմբերի 28 նոր ոճով № 241

ՏԱՍՆԱՄԵԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի կէս տարվանը 6 րուբլի
Առանձին համարները 5 կոպէկով։
Թիֆլիսում գրվում են մխիթարյան խմբագրատան մէջ։
Օտարազգացիք գիմում են ուղղակի
Редакція «Мшака».

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից)։
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն ժամ։
Յայտարարութիւնների համար վճարվում են
երեքանիսկ բառին 2 կոպէկ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ „ՄՇԱԿ“

ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ ԼՐԱԳԻՐ

(ՏԱՍՆ ՆԻ ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ)

ԱՌԱՋԻԿԱՑ **1883** ԹԻՒՆ

կը հրատարակվի նոյն գիրքով և նոյն պրոգրամով.

ԳՐՕԳՐԱՄ Ա

I. ՏԵՐՁԻԹԵԱՆ ԿԱՐԴԱՊԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։ II. ԱՌԱՋՆՈՐԴՈՂ. ՅՕԴՈՒԱԾՆԵՐ։ III. ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Ընդհանուր յօդուածներ, թղթակցութիւններ, լուրեր։ IV. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Ընդհանուր յօդուածներ, թղթակցութիւններ, լուրեր։ V. ԽԱՒՆ ԼՈՒՐԵՐ։ VI. ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։ VII. ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ Գեղեցկութեան, վէպեր, ինքնուրոյն և թարգմանական յօդուածներ դիտութեան ամեն ճիւղերից, թղթակցութիւններ։ VIII. ՅԱՅՏԱՐԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆ։ Տարեկան 10 րուբլի, վեց ամսվայ 6 րուբլի, եռամսեայ 1 րուբլի։
ՀԱՅՈՑ համարները 5 կոպէկ։
ՀԱՍՑԷՆ։ *Тифлисъ, редакція «Мшака».*

Խմբագիր—Հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Մի յօդուած։—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ խմբագրին։ Նկարչի լուրեր։—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Ազատին լուրեր։—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։— ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ Խաչապաղի յիշատակարան։

ՄԻ ՅՕԲԵԼԵԱՆ

Կիրակի օր կատարվեցաւ Թիֆլիսում „Մեղու Հայաստանի“ լրագրի գոյութեան քսան և հինգ ամեայ յօբելեանը։

Մենք ոչինչ չենք խօսում և ոչինչ չենք խօսի այդ տօնախմբութեան վրա, եթէ չը պատահէր հետևեալը. յօբելեանի նախօրեակին „Մշակի“ խմբագրի հրաւիրատոմսակով մեզ էլ հրաւիրեցին ներկայ գտնվելու յօբելեանին։ Ընդունելով հրաւէրը, մենք գնացինք յօբելեանի տեղը։ Ներկայ էին մօտ 30 հոգի, որոնց մեծ մասը ծանօթ էր մեզ։ Ներկայ էին և „Մեղուի“ հիմնող քահանայ Մանդինեանի որդիները։

Դա մարդիկ, որոնց յատկանիշը ոչինչ կամ շատ քիչ, կամ շատ անորոշ համոզմունք ունենալն է։ Երևում է որ մանուածոզովի անդամները դեռ չը գիտեն որոշել սկզբունքը անձնական յարաբերութիւններից։ Դրանք կարծում են, երևի, որ կարելի է համոզմունքը փոխել, ինչպէս մարդս զգեստներ է փոխում։ Դրանք երևի, կարծել են որ այդ հրատիրատոմսակով „Մշակի“ խմբագրին պատուախնդիր զուրս բերելով մի տեսարան, դաղտնի ձեռքով տուց ինձ։ Ներկաների մէջ թաղնված գտնե գտնող ոչնչան ուրախ չէր լինի, որքան ուրախացաւ ես նոյն րոպէում։ Այդ, հնութիւնից պեղված, քրքրված տետրակը Մուրադի օրագիրն էր։ Նա գրված էր գտնողն ժամանակ, դանազան գոյն մելաններով։ Մի քանի տեղերում պակասում էին ամբողջ երեսներ. մի քանի տեղերում ես ոկսած գործը մնացել էր առանց վերջացնելու։ Այստ ամենայնիվ, տետրակը բավականակում էր իր մէջ խիստ հետաքրքիր տեղեկութիւններ թէ հեղինակի և թէ առհասարակ խաչապղնների վերաբերութեամբ։ Նրա թիւրեթիւները լրացրել պատեաը իր պատանութիւններով։

Ես վազուց դիտատրութիւն ունէի գրել մի բան խաչապղնների կեանքից, և այդ բազմանքը իրաւ. զործելու համար, բաւական էր ինձ օգուտ քաղել Մուրադի օրագրութիւններից։ Այդ օրագրութիւնը կոչվում էր «Խաչապղի Ցիշատակարան»։ Ես էլ այդ անունը տուի իմ վէպին։ Բարեկամներից ոմանք խորհուրդ էին տալիս ինձ չը տալ այդ վէպը։ Բայց մինչև երբ պիտի ծածկվեր մեր կեղտերը։ Դա նոյնը կը լինէր, ինչպէս մի հիանդ տանուլով թաղնէր այն վէրքերը, որոնք օրըստօրէ ատելի փտելով, նեխելով, վարակում են մարմնի ամբողջ կազմուածքը...

Պատաը, որի մասին յիշեցի վերևում, բանաստեղծական ոճով չէ, դա մի և նոյն Նանան է, որին կը տեսնէ ընթերցողը այդ վէպի ընթացքում։ Նա մնաս 1857 թուին, ապրելով որպէս աստիճին կին և բարեպաշտ քրիստոնեայ։ Իսկ Մուրադը, այդ վէպի հերոսը, նոյնպէս պատմական անձնաւորութիւն է։ Նա վերջը խաչապղնութեան հաստատակութիւնից հեռանալով, մտաւ մի այլ խումբի մէջ, գարձաւ անդամ մի այլ հաստատութեան, որի հետ կը ծանօթանայ ընթերցողը, երբ լոյս կը տեսնի իմ «ԿԱՑԵՐԸ» կոչված աշխատութիւնը, որ այժմ մամուլի տակ է։

Վերջացնելով իմ նախաբանը, սկսում եմ «Խաչապղի Ցիշատակարանը», պահանջելով նոյն ձեր, և նոյն զատատրութիւնը, որպէս Մուրադը գրել էր իր օրագրութիւնները։

—

Ա.

ԹՈՓՉԻ ԱՒԱՋԻՆ ԿԱՓԻՆԵՐԸ

Նա հայր չէր ունէր։ Մայրս ասում էր, որ նա չը ծնված, հայրս Թոփչի Հայրենի երիկրից, դինվոր դիպի օտար աշխարհ և սրանդիտութեան մէջ կորաւ։

Երկար ժամանակ մենք նրա մասին տեղեկութիւն չունէինք. ոչ նամակ էինք ստանում և ոչ որ և իցէ լուր։ Մի անգամ յայտնվեցաւ հօրս պանդիտութեան ընկերը, բերեց նրա մահուան, և տալով մօրս, հաղորդեց նրա մահուան րոպէը։ Մեր դրացի կնիկները հաւաքվում էին մօրս, որ թաղել տայ այդ մտաւանին գերեզմանատան մէջ և հօրս համար մի յիշատակարան կանգնեցնէ։ Բայց մայրս չը կամենաց, որովհետև նա տմնեղին չէր հաւատում, որ իր ամուսինը մեռած է։ Նա վըճռել էր սպասել, երկար տարիներ սպասել հօրս վերադարձին։ Այդ պատճառով նա մերժեց հօրս մահուան րոպէը մեզ բերող մարդու ձեռքը, որ ցանկանում էր մօրս հետ ամուսնանալ։

Մօրս կոչում էին Նազանի. Նա շատ գեղեցիկ կին էր և բարի, ով չէր սիրի նրան։ Բայց նա ասում էր, եթէ իմ ամուսնի մահը ստոյգ ևս լինի, դարձեալ ցանկութիւն չունի մարդու գնալու, որովհետև մտածում է իր երեխաների համար։ Մենք, երեխաներս, շատ հոգի էինք,—մէկը ևս և մեկ քոյրիկ։

Գիւղը, ուր բնակվում էինք մենք, կոչվում էր Սաբա։ Դա Սալմաստայ ամենագեղեցիկ գիւղերից մէկն էր։ Շրջապատած ընտրեալ այգիներով, նա, կարծես, թաղնված լինէր խիտ անտառների մէջ։ Նրա միջով հոսում էր Սօլա գետը և ոռոգում էր բոլոր այգիները։

Հօրից զրկվելով, մենք մնացինք մեր քաւոր Գևորգի խնամակալութեան ներքոյ։

Քաւոր Գևորգը յայտնի էր մեր գիւղում որպէս փորձված, խելացի և լաւ մարդ։ Նա այնքան սիրելի էր ժողովրդին, որ բոլորը նրա անունն էին երկնում։ Գեռ ժամանակ կոչնակի առաջին զարկի ձայնը չը լսված, գեռ քահանաները չնված, քաւոր Գևորգը եկեղեցու դրանը կանգնած էր լինում, սպասում էր, որ դռները բաց անեն, գնայ իր վաղորդեան ազօթքը կատարելու։ Նա այն տեսակ մարդկիններից էր, որ Սաղմոսը, Աւետարանը և Նարեկը ձեռքից բաց չեն թողնում, միշտ հոգու և Աստուծոյ ազդեցութեան վրա են մտածում։ Մայրս շատ սիրում էր, որ իր զաւակները մի այդպիսի բարեպաշտ մարդու հոգածութեան էին յանձնված։

Բացի քաւոր Գևորգից մենք ուրիշ բարեկամ չունէինք։

Նա ունէր մի հօրեղբայր միայն, որին կոչում էին Միհրան։ Նա մօտ յիսուն տարեկան մարդ էր։ Նա երբէք ատանց տարտամելու չնմ կարող յիշել այդ մարդու միշտ ուրախ, միշտ անհոգ և վայելեն դէմքը։ Նա միտգամայն իրան տուած էր զուարճութեան և ամբողջ օրերով տանը չէր գտնվում։ Մենք զարմանում էինք, թէ որտեղից այնքան փառնում էր նա, որովհետև ոչ մի արհեստ կամ պատուաւոր չունէր։ Նա երբեմն մի քանի ամիսներով, իսկ երբեմն մի քանի տարիներով անհետանում էր, չէր երևում, և յանկարծ յայտնվում էր ոսկիներով լի քսակով։ Ինչպէս էր վաստակում, ինչ հնարքով էր ձեռք բերում այդ ոսկիները,—եա հասկանալ չէի կարողանում, միայն տեսնում

Fonds A.R.A.M

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ

Տարին 25 ռուբլի:

Կանխիկ վճարելու դեպքում տրվում է 5 տոկոս զեղչ:

Ամսագիրը լույս է տեսնում ամեն ամսի 1-ին:

Ամսագրի խմբագրությունը գտնվում է Թիֆլիսում, Ալեքսանդրովյան պողոտա, № 21-ում, Ներսիսյան դպրոցի դիմաց:

ՊԱՏԱՐԱԳԱՎԱՃԱՌ

Ամսագրի խմբագրությունը հայտնում է բոլոր նրանց, ովքեր ցանկանում են բաժանորդագրվել ամսագրի վրա, որ 1883 թվականի համար ամսագրի գինը մնում է նույնը՝ 25 ռուբլի:

Ամսագրի խմբագրությունը հայտնում է նաև

Fonds A.R.A.M

(Շարունակություն)

Ալեքսանդրը ոտքի ելավ, ձեռքը մեկնեց հյուրին և ասաց.

— Ես ուրախ եմ, որ ձեզ տեսնում եմ, պարոն Ռոստոմով, և ներողություն եմ խնդրում, որ ստիպված եղա ձեզ սպասեցնել։ Ես ձեզ հետ կխոսեմ ամենայն մանրամասնությամբ, բայց նախ ես ուզում եմ ձեզ ներկայացնել իմ ընկերոջը, որ ինձ հետ միասին ապրում է այս տանը։ Նա ինձ համար ավելի է, քան եղբայր, և ես ուզում եմ, որ նա ևս ձեզ ճանաչի։

Ռոստոմովը գլխով արեց։

— Ես ուրախ եմ տեսնել ձեզ, պարոն Ալեքսանդրիան։

Ալեքսանդրը ժպտաց։

— Ես ուզում էի ասել, որ ինձ համար ավելի հեշտ կլինի ձեզ հետ խոսել, եթե ձեր ազգանունը ասեք։

Ռոստոմովը ծիծաղեց։

— Ներողություն, ես մոռացա ասել, որ ես Ռոստոմով եմ։

Ալեքսանդրը ժպտաց։

— Ես ուրախ եմ, որ ձեր ազգանունը Ռոստոմով է, որովհետև ես ձեզ ճանաչում եմ որպես Ռոստոմով։

Ռոստոմովը զարմացած նայեց նրան։

— Ես ձեզ չեմ հիշում, պարոն Ալեքսանդրիան։

— Ես ձեզ հիշում եմ, պարոն Ռոստոմով, և ինձ համար մեծ ուրախություն է ձեզ տես

ՓԱՐԻԶ, 24 դեկտեմբերի։ Ընդունելութեան ժամանակ միխթարեհատագահ Գիւկլերկի մօտ օտար պետութիւնների ներկայացուցիչները յայտնեցին, որ Գամբետտայի մահը ամեն տեղ խոր ապաշխարութիւն գործեց։

ԼՕՆԴՕՆ, 24 դեկտեմբերի։ Խաղաղական հիւպատոսը Տրիպոլիսի մէջ վիրաւորեց իրան անպատուող թիւրք օֆիցերին և այդ պատճառով մահմետական ամբոխը պահանջեց պատժել հիւպատոսին։ Բ. Դուռը կրկին է կրում Խալիֆայի պինուրված միջամտութիւնից։

ՀՈՒՈՄ, 24 դեկտեմբերի։ Հռոմէական նաւթրակի հետ բանակցութիւններին մասնակցող ռուսաց Հատատարմատար Բուգինեվ նոր ապրան ներկայացաւ պապին։

ՏԱՄԲՕՎ, 25 դեկտեմբերի։ Մինչև նոյեմբերի 1-ը ուղարկված է 12,229 բուրլ Մարտի 1-ի ազատի տեղը տանջար կատուցանելու համար և 6631 բուրլ կայար Ալեքսանդր II-ի արձանի համար Մոսկվայի մէջ։

ԿԻԵՎ, 25 դեկտեմբերի։ Աւետարի և մանուֆակտուրայի նոր կազմակերպված մանուածոյքը սկսեց իր գործողութիւնները։

ՏՈՇԿԻՆՏ, 25 դեկտեմբերի։ Թօջինսի մօտ վերջին կիսամեակի ընթացքում հանված է 80,000 պուդ գերազանց քարածուխ։ Գնորդ չերնիգովի հանքերը տեսնելուց յետոյ հրաժարեց ձանապարհ շինել և ուրիշ տեղ գնաց։

ՓԱՐԻԶ, 25 դեկտեմբերի։ Ալ դիշեր շաբթի մէջ Մարնի վրա վոսմանվեցաւ գնացք Շանզի։

ԲԵԼԳՐԱԴ, 25 դեկտեմբերի։ Սիուպչինան ընդունեց կառավարչական օրինագիծը Սերբական զօրքերի վերակազմութեան մասին։

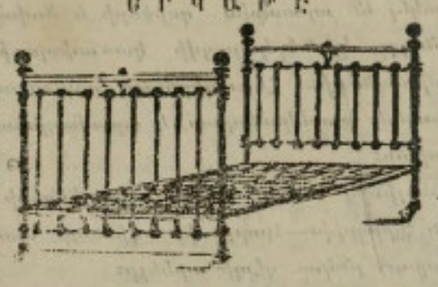
Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 25 դեկտեմբերի։ Դեկտեմբերի 24-ին գատչինօի պալատական եկեղեցում ժամերգութիւն կատարվեցաւ Կայսրի և կայսրուհու ներկայութեամբ։ Բոլոր եկեղեցիների զանգերի մէջ եօթնական կար Օգոստափառ կրեխանների համար։ Նախկին օրը պալատական միխթարը ներկայացաւ Կայսրին և Կայսրուհուն և սկսեց վարել իր պաշտօնը։

ՓԱՐԻԶ, 26 դեկտեմբերի։ Երեկ կատարվեցաւ Գամբետտայի թաղումը։ 200,000 մարդուց բաղկացած յուղարկաւորութեան գնացքը ձգվել էր 8 վերստ տարածութեան վրա։ Գնացքի առաջից և ետևից զօրքեր էին գնում, ընդամենը 50,000 մարդ։ Պատկառելի առաջ գնում էին երկաթ կառքեր, որոնք լիքն էին պսակներով և փունջերով։ Սգակառքի վրա, որը վեց ձիով էր լծված, բարձր ամբիոն կար, որի վրա դրված էր սև թաւիշով զարդարուն երկաթ գրաստանի դրօշակով և գաղիս տերևներով ծածկված։ Ամբիոնի վրա դրված էին պսակներ մեծ քանակութեամբ, որոնց թւում և ցուրտենիի պսակը իր բազմաթիւ հայրենակիցների կողմից։ Դագաղի ետևից գնում էին Հանգուցեալի ազգականները, հանրապետութեան նախագահի ներկայացուցիչը, մինիստրներ, սենատորներ, պատգամաւորներ, օտար պետութիւնների ներկայացուցիչներ, գեներալներ, բազմաթիւ պատգամաւորութիւններ պսակներով և դրօշակներով։ Ամբողջ առանձնապէս ողջունեց Լիգա-Լատրինգիայի պատգամաւորութիւնը, որ 1,000 մարդկերանցից էր բաղկացած։ Ընդամենը 1,500 պատգամաւորութիւններ կային։ Դագաղը բարձրացնելու ժամանակ թնդանօթներ էին արձակում, զօրքերը պատիւներ տուին, անգադար թմբկահարում էին և երաժշտութիւնը ածում էր Թագման մարշը։ Ձանապարհի վրա տները զարդարված էին ազգային դրօշակներով, խանութները փակված էին։ Մեկի և Ստրասբուրգի արձանները ծածկված էին ազգային դրօշակներով։ Գերեզմանատունը բազմաթիւ ծաղկեպսակներ ստացաւ։

Խմբագիր—Հրատարակիչ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐՇՐՈՒՆԻ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԵՐԿԱԹ։

Ամերիկեան

Մի հոգու համար 8 բուրլու, մեծ հոգու համար 14 բ., մահիճներ ծովային խոտով լցված 6—9 բ. ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԻՋ։ Նոյն տեղը մեծ քանակութեամբ ԱՄԱՆՆԵՐ, դանակներ պատառաքաղներով, երկաթէ ԳՐԻՉՆԵՐ, կոպէկքներ, թիեր, տաքսրդկերանց և կանանց ԹԱՄԲԵՐ, մատուցարաններ, ԿԱՆՕՆԿԱ, բէվօլվերներ, ՀՐԱՑԱՆՆԵՐ, ալբոմներ, կոնֆեկտներ, թէյ 1-ին հունձի և այլն 25% աժան քան թէ ուրիշ տեղ։

5—100

ՕԳՏԱՒԵՏ ՆՈՑՆ ԻՍԿ ՑՕՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Ինրերի մուրաբա, պատրաստված 1-ին տեսակի և ուրիշ ԿՕՆՖԵԿՏՆԵՐ, անգլիական բիսկվիտ, կակաո և շոկոլատ, ԱՊԱՂԱՄԱՆՆԵՐ ընծայների համար, բաժակներ, խցանահաններ, ջրամաններ, ԹԼՓԱՄԱՆՆԵՐ բրիտանական ժեստալից և այլն։ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ մէջ։

5—10

КЕЛЕРСКАЯ
ДУШИСТАЯ ВОДА.

21—50

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ ԹԼՓԻ ԳՆԵՐԻ ՆՇԱՆԱԿԻՐ ՓՈՓՐԱՑՈՒՄՆ

(MAISON DE CONFIANCE) ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԵՐԻԱ № № 156, 157, 158, 159 և 160.

Համեմատեցէք թէյ

1	ր.	10	կ.	թէյի հետ ամեն տեղ	1	ր.	30	կ.
1	„	20	„	. . . . .	1	„	60	„
1	„	40	„	. . . . .	1	„	90	„
1	„	60	„	. . . . .	2	„	20	„
1	„	80	„	. . . . .	2	„	50	„
ամենադար		2	ր.	. . . . .	3	„	——	

Մի և նոյն տեղը գործակալութիւն վաճառման չօկոլադի և կակաո-Ֆրայ էսանսիայի, Պալմերի բիսկվիտների, բազրի կօնֆետների, շեֆիլդի դանակների, տուրնէրի գրիչների, Պաւէլ Հրացանների, վեկկի բէվօլվերների, Բարնսբրի թամբերի, մեկենի ամանների, կօլմանի կրեամալ և մանանեխ, Եվարդի ալբոմներ և այլն և այլն։

45—100

ОТЪ КОНТОРЫ ИЗДАНІЯ ГАЗЕТЫ

„РУССКІЙ КУРЬЕРЪ“.

Вслѣдствіе распоряженія Г. Министра Внутреннихъ Дѣлъ отъ 16-го декабря сего года,

„РУССКІЙ КУРЬЕРЪ“

ПРІОСТАНОВЛЕНЪ НА ТРИ МѢСЯЦА.

Во все время этой пріостановки, взамѣнъ „РУССКАГО КУРЬЕРА“, будутъ высылаться гг. столичнымъ и иногороднимъ подписчикамъ „РУССКІЯ ВѢДОМОСТИ“.

Гг. подписчики, не желающіе этого, могутъ получать обратно деньги изъ конторы изданій „РУССКІЙ КУРЬЕРЪ“.

ПО ОКОНЧАНІИ СРОКА ПРІОСТАНОВКИ,

„РУССКІЙ КУРЬЕРЪ“

БУДЕТЪ ВЫХОДИТЬ ПО ПРЕЖНЕМУ.

ПОДПИСКА НА

„РУССКІЙ КУРЬЕРЪ“

продолжается на прежде объявленныхъ условіяхъ

НВ. Принимается подписка на „РУССКІЯ ВѢДОМОСТИ“ и другіе журналы и газеты въ конторѣ изданія „РУССКАГО КУРЬЕРА“ по цѣнамъ редакціи. 2—3

Վ ԱՐՇԱՎԱՅԻ ԳՕՐԾԱՐԱՆԱՏԸ ԻՕՍԻՖ ՖՐԱԺԻԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Շատ անգամ ինձ լուրեր են հասնում, որ իմ մեղ փափուկ և վատ ԱՐԾԱԹԱՂԱՆԻ իրերը, որոնք ոչինչ գին չունեն, ծախում են իմ ՖԻՐՄԱՅԻ ՊԱՏՐՈՒԱԿՈՎ։ Ալդ պատճառով անհրաժեշտ համարեցի ԳՈՐԾԱՐԱՆԱՆԱՑ ԲԱԺԻՆ բանալ ԹԻՖԼԻՍԻ մէջ, որտեղ քանակութեամբ և մանր կը վաճառվին իմ գործարանի բոլոր արդիւնաբերութիւնները գործարանական գներով, ՉԻ ՀԱՇԻՎԵԼՈՎ տեզափոխութեան և խանութի ԾԱԽՍԵՐԸ։ Խանութի մէջ կը լինեն իրեր կեղծ ԱՐԾԱԹԻՑ, ՄԵԼԽԻՕՐԻՑ և ՄԱՔՈՒԻՐ ԱՐԾԱԹԻՑ 84%։

Իմ արդիւնաբերութիւնները կատարելապէս փոխարինում են մաքուր արծաթը, միանալու պատիւ ունեմ առաջարկել, ԴԱՆԱԿՆԵՐ, ՊԱՏԱՌԱՔԱՂԱՆԵՐ, ԳԻԱՆՆԵՐ, ԹԼՓԻ ԳԻԱՆԵՐ, նոյնպէս ՍԵՐՎԻԶՆԵՐ սեղանի, թէյի և կաֆէի համար։

Ալդ իրերը իրանց բոլոր մասերով ԱՄՈՒՐ ԵՆ, լաւ արծաթաջրված, այդ պատճառով նրանց կարելի է կրակի մէջ դնել և ԳԻՑՆԸ ՉԵՆ կորցնի։

Բոլոր իրերը երկար տարիների գործածութիւնից փչանում են, ուստի ես կարող եմ նրանց ՆՈՐԻՑ արծաթաջրել կամ թէ, գնել իրանց սկզբնական ԱՐԺԱՆԱՊԱՏՈՒԹԵԱՆ 1/3։

Վաճառակէտներին և քանակութեամբ գնողներին ՋԻՋՈՒՄՆ է լինում Օտարազգազգացի գնողների կարող են ստանալ իմ ապրանքները նոյն ՊԱՏՄԱՆՆԵՐՈՎ, ինչպես իմ միւս բոլոր խանութներից։

Առաջներս ճշմարտութեան մէջ յարգելի հասարակութիւնը կարող է համոզվել ԻՄ ԽԱՆՈՒԹԻ մէջ, որ գտնվում է ԳՎ. ՕՐՑՕՎ ԱՑԱ. ՓՈՂՈՑԻ վրա, երաշխի տանը, ԿԱՒ ԱՄԿԱՐՕՎ ի հետևի ՀԱՆԴԻՊ։

Հասցէ, նամակների համար. I. ФРАЖЕ, ТИФЛИСЪ.

Ի ՖՐԱԺԻ Վ. ԱՐՇԱՎԱՅԻՑ

5—6 (2)

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 28-ԻՆ ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ

ԱՐԾՐՈՒՆԱՒ ԹԱՏՐՕՆԱՒՄ

Լինելու է ԿՕՆՑԵՐՏ Հիւսիսային Ամերիկայից եկած ՆԷԳՐՆԵՐԻ և ՆԷԳՐՈՒՀԻՆԵՐԻ առաջնորդութեամբ

ՄԻՍՏԸՐ ՀԱՐԻ ԿԼԻՖՏՕՆԻ

կենդանի բաղկացած է պարերից, երգերից և մարմնամարզական վարժութիւններից։

2—2

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 27 Декабря 1882 года. Типогр. Главн. Упр. Главнонач. гражд. час., Лор.-Меликъ, ул. каз. д.

Fonds A.R.A.M

№ 242 Դեկտեմբերի 29 Օրն-քշաբթի 1882 Դեկտեմբերի 29 Օրն-քշաբթի № 242

ՏԱՄՆԱՄԷԿԵՐՊԻՐԳ ՏԱՐԻ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբլի
Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Օտարազգացիք դիմում են ուղղակի
Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

ՄՇԱԿ

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից)։

Բայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով։

Բայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ
„ՄՇԱԿ“
ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ ԼՐԱԳԻՐ
(ՏԱՄՆ ԵՒ ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ)

ԱՌԱՋԻԿԱՑ **1883** ԹԻՒՆ

կը հրատարակվի նոյն գիրքով և նոյն պրօգրամայով

ՊՐՕԳՐԱՄ

I. ՏԷՐՈՒԹԵԱՆ ԿԱՐԴԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։ II. ԱՌԱՋՆՈՐԴՈՂ ԳՕԴՈՒԱԾՆԵՐ։ III. ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Ընդհանուր յօդուածներ, թղթակցութիւններ, լուրեր։ IV. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Ընդհանուր յօդուածներ, թղթակցութիւններ, լուրեր։ V. ԹԱՒՌ ԼՈՒՐԵՐ։ VI. ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։ VII. ԲԱՆԱՒԻՐԱԿԱՆ։ Գեղիւտան, վէպեր, ինքնատիպ և թարգմանական յօդուածներ դէտաթեան ամէն ճիւղերից, թղթակցութիւններ։ VIII. ՅԱՆՁՆԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆ։ Տարեկան 10 րուբլի, վեց ամսվայ 6 րուբլի, իւրաքանչիւր ամսվայ 1 րուբլի
ՀԱՏՈՎ համարները 5 կոպէկի։
ՀԱՍՑԷՆ։ Тифлисъ, редакція «Мшакъ».

Խմբագիր—Հրատարակող ԴՐԻԴՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Հայոց նոր գրականութիւնը։—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ Մօսկվայից։ Նամակ Մեծ-Գ.աքաքիայից։ Նամակ Բաքուից։ Նամակ Խարպերդից։ Նեկրօլոգ լուրեր։—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Արտաքին լուրեր։—ԹԱՒՌ ԼՈՒՐԵՐ։—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։ — ՅԱՆՁՆԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։ — ԲԱՆԱՒԻՐԱԿԱՆ։ Թատրոնի միջառակարան։

ՀԱՅՈՑ ՆՈՐ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

—

Գառամներորդ թուականների հզօր գրականական շարժումը Ռուսաստանում իր

ԽԱՉԱՓՈՂԸ

ՑԻԾԱՏԱԿԱՐԱՆԸ

—

Այդ ինչ ընկերութիւն էր, ինչով կարող էի ես ընկեր պահել նրանց հետ,—այդ մասին ոչինչ չը խօսցինք։ Բայց ես գիտէի, թէ այդ մոլորչիկները ովքեր են, կամ ինչ տեսակ ազգեր են։ Նրանք գիտ ակր-թօղլիի զպրոցում եղած ժամանակ, յայտնի էին իրանց ձաղակութիւններով և դանապան արկածներով։ Նրանց մասին մարդիկ լաւ չէին խօսում, որովհետև նրանք փորրիկ ուրիշ կանոններ էին...

Ես խոստացայ նրանց մօտ մնալ, մինչև տեսնէինք, թէ վարպետիս գործը ինչով կը վերջանայ։ Իմ նոր ընկերները ուրախացան։

Ամառ էր։ Բայց երկրի տակ ամէն տեղ կարելի էր օթեւանել։ Ախ, ուրքան լայն և ընդարձակ է Աստուծոյ աշխարհը, ուրքան ախորժելի է, երբ նրա մէջ ազատ ես և չունս մարդիկ չեն նեղացնում քեզ...

Երբ հանդստացայ, երբ բոլորովին ուշի եկայ, այն ժամանակ միայն հասկացայ, որ մեր գիւղից շատ հեռու չեմ գտնվում։ Մեր գիւղը շրջապատած էր լայնատարած այգիներով և ձեռաստեղծ անտառներով։ Այդ անտառներից մէկի միջումն էինք գտնվում։ Լուսնկայ գիշեր էր։ Բայց ծառերի խտութեան մէջ չէր թափանցում լուսնի արծաթափայլ լոյսը։ Իմ նոր ընկերները ծառերի ճիւղերից հիւսել էին այդ անտառում մի փոքրիկ տաղաւար. նրա մէջ նստած էինք։ Նրանք ինձ հաց տուին, խմացրին, աշխատում էին ամէն կերպով սիրելի անել ինձ։ Գիշերը քնելի ես խիստ անուշ գիտէ։

Անցան մի քանի օրեր։ Ես գտնվում էի բոլորովին ազատով դրութեան մէջ և ամենևին ներգործութիւն ունեցայ ինձ ժամանակից յետոյ և հայերիս մտաւոր շարժման վրա։ Մեր ամբողջ նոր գրականութիւնը սկսվում է յիսուներորդ թուականների վերջերից։ Ինչ որ ունենք մեր նոր գրականութեան մէջ, քանի և հինգ տարուց աւելի գոյութիւն չունի։ Այդ ժամանակներն է, մօտաւորապէս, յայտնվում է Աբովեանց, 1856 թուին յայտնվում է Րաֆայէլ Պատկանեան, 1858 թուին սկսվում է հրատարակվել Մօսկվայում „Հիւսիսափայլը“, իսկ Թիֆլիսում „Մեղուն“, 1857 թուին տպվում է „Արծիւ վաստակաբանի“ մէջ Մկրտիչ-Ցակոբեանի (Բաշինջախի) առաջին բանաստեղծութիւնը „Հայրենասէրի ողբը“ վերնագրով, այնուհետև 1858 թուից սկսում են տպվել նոյն անագրի մէջ նրա նամակները Պօտպկաստանից, իսկ յետոյ „Հիւսիսափայլում“ նրա „Աղթամարայ վանքը“ վերնագրով Ճանապարհորդութիւնը Թիւրքիայ Հայաստանում։ Ցիւսներորդ թուականների վերջը յայտնվում է և Գերճ Պռօշեանց, որի „Սոս և Վարթիթեր“ վէպը տպվում է „Կռունկի“ մէջ տարէն 1860 թուին, ուրտեղ դրված է լինում նոյնպէս յիսնեակ թուականներում 1858 թուին տպվում է „Մեղուի“ մէջ և գէորդ Բարխուդարեանցի առաջին բանաստեղծութիւնը։ Նոյն ժամանակներին պատկանում են և Նալբանդեանցի, Սիրատ Շահպիզեանի, Դաղթեանցի, Գերովբէ Պատկանեանցի գրուածները ու բանաստեղծութիւնները։ Վերջապէս մեր ամբողջ գրականական նոր շարժումը սկսվում է, մօտաւորապէս 25 կամ շատ շատ 30 տարի սրանից առաջ։

Ուրեմն ի՞նչ զարմանալի բան կայ, որ „Մեղու Հայաստանի“ լրագիրը կարողացել է 25 տարի գոյութիւն ունենալ, երբ մեր ամբողջ գրականական շարժումը 25 տարի է որ գոյութիւն ունի։

Եւ այնպիսի ժամանակ, երբ մեր հասարակութեան մէծամասնութիւնը դեռ տգէտ է, դեռ անտարբեր է դէպի նորութիւնը, դեռ խաւար, նախապաշարված, յետադէմ

նրանք վայելում են տրիլի մշակութեան բերքը։ Այսպէս էլ անում էինք մենք։ Դիշերային խաւարի մէջ սառնան այնպէս հանգստեան չէր կարող լինել, որպէս մենք։ Բոլոր այդիների լաւ-լաւ պտուղները մեզ էին պատկանում։ Շատ անգամ Թագուն մանում էինք դիւղերը։ Ամառվայ տօթերի պատճառով տանեցիք գնած էին լինում կտուրների վրա, բակերը և սենեակները բոլորովին անմարդաբնակ։ Այդ էինք մանում մի տուն, գողանում էինք հաց, պանիր, հաւեր, ձուներ և այլ առիթներ։ Երբեմն այսպիսի գողութիւններ անում էինք մեր բարեկամների կամ մեր ազգակիցների տներից։ Բայց երբէք չէր պատահում, որ բացի ուտելիքներից, գողանայինք մի ուրիշ բան։ Մեր դիւղացիները դիտեն կարասիները սովորաբար խազում են այդիներում, դետնի տակ։ Մեզ յաջողել էին տեղերը, դիշերով գնում էինք, բայց էինք անում, վեր էինք առնում ոլորան մեզ պէտք էր։ Մենք խղճմտաւոր և փոքրիկ գողեր էինք. մեզանից հասակով ամենամեծը քսան տարեկան հազիւ կը լինէր։

Ես առաջ չատ երիչտ էի. վախենում էի դեղերից, տատմանիներից և մինչև անգամ մաչկաթխկերից։ Իսկ այժմ որտեղից էր այդ քաջասրտութիւնը, որ ես ոչ մի բանից էլ չէի վախենում։ Երեխ, ապտ կիսերը մտցրեց իմ մէջ այդ երկաթի սիրտը։ Իմ ընկերները բոլորն էլ գէշաբեր ուներին. ես էլ չունէի, բայց մի տեղ գնալու ժամանակ նրանք իրանց գիշերներից աւելորդը ինձ էին տալիս։

Զամանակի ներգործութիւն է անում մարդու վրա վայրենի բնութիւնը։ Երբ գիշերը մութն է, երկինքը ամպած է, կայծակը երբեմն փայլատակում է և որոտը որոտում է,—այդ բոլոր սարսափելի երեւոյթները այն տատիճան սիրտ են քո սրտին, այնքան ուռկնում են քո կուրծքը, մինչ դու, զինուած մի քաղցր կատաղութեամբ, ուզում ես խրատակել, ուզում ես զարհուրեցնել, որպէս որոտը և կայծակը։

Fonds A.R.A.M

Fonds A.R.A.M

ԴԻՎԱՆԱՅԻՆ ԴԱՏԱՐԱՆ

Ս. Պետերբուրգ, 18-ին մարտի.

ԳՈՒՅՔԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ի ՀԱՆՈՒԱԾՈՅ ՄԵՌԱՒՈՐԱՑԵԱԼ ՊԱՐՈՆ ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆՑԻ

Ի ՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒԹԻՒՆ ՊԱՐՈՆ ՀԱՐՈՒԹԻՒՆ

քաղքը, հայը իր խելք ու միտքը երբէք գլուխը չի հաւաքի: Մենք սոված ենք առհասարակ լսել օտարականի բերանից, թէ հայերը լի բնիկ խելօք են, ընդունակ, ուսումն. աշխատասէր ժողովուրդ են, սակայն այս յատկութիւններից ոչ միսը ես չեմ տեսնում Բնաւորութեան հայերի մէջ:

Միայն մի տասն տարի դրանից առաջ, վերնաձայնիներից օրինակ առնելով, Գրիգորիօպօլի վերջին չքաւորութեան հասած, հայերը սկսեցին վարժանքը անել ու միտքը ինչ բարելաւել իրանց գործերը, սպա թէ ոչ միշտ պատրաստում էին ամենաչնչին վաճառականութեան, որ մի տարվայ միջոցում 300 րուբլի անգամ չէր տալիս նոցա: Ահա միայն այս ծանր հանգամանքները հարկադրեցին գրիգորիօպօլեցի հայերից շատերին դիմել բան ու գործանքին: Իսկ այն հայերը, որոնք գնացին Օդեսա, Տէլրատպօլ, Նիկօլաևով և այլն, տարբերութեամբ պարապելով հողի հաղ մատակարարում են իրանց համար օրական ապրուստ և այս յայտնի բան է, շնորհիւ միայն իրանց հայկական անհնազանդութեան և բնական յիմարութեան: Մի 15 տարի տրանից առաջ Գրիգորիօպօլում օրիորդաց ուսումնարան ես բացվեցաւ բայց տրականից, որ ի տարուց հետէ գոյութիւն ունէր, առանց մի շօշափելի արդիւնք տալու: Այժմ երկու ուսումնարաններն էլ յաւաչափութեան են ցոյց տալիս շնորհիւ մարդասէր ջերմեռանդութեան պարոն և տիկին Մանդակունեաց, որոնք արիւնեամբ են կատարում իրանց վեհ պարտականութիւնը: Միայն այս ուսուցչին և նրա նպատակ ունեցող են տարտական Գրիգորիօպօլի հայերը, որ նրանց մի քանի տասնեակ դրամներ ու որդիքը վերջապէս խօսում են հայերէն և ճանաչել են իրանց ազգութիւնը: Վերջ տալով նամակիս ես խորհուրդ կը տայի պ. և տիկին Մանդակունեաց օգուտ քաղել պ. Ապդուլեանցի տուած օրինակից և աշխատիլ իրանց ամենից կազմել մի թատրոնական խումբ տարին մի քանի անգամ ներկայացումներ տալու համար յօգուտ քաղաքիս հայոց ուսումնարանների, որոնք անհամեմատելի դրութեան մէջ են: Այսպիսի ներկայացումներ շատ օգտաւէտ և կրթիչ ազդեցութիւն կունենան ժողովրդի վրա. Նախ, որ մի նորութիւն կը մտցնեն տեղիս հայոց միակերպ կեանքի մէջ, երկրորդ կրնասլացնեն նրանց ականջը հայկական բարբառին և երրորդ՝ նիւթական օգուտ կը բերեն ազքատ ուսումնարաններին: Ես համոզված եմ, պատրաստ եմ ձեռիցս եկած օգնութիւնը հասցնել նրանց ու մասնակարգել նրանց համար զանազան թատերական պիեսներ:

Խ. Ենգիբարեան

ՆԱՄԱԿ ՄԵՍՕ-ՂԱՐԱԲԻԼԻՍԱՑԻՑ

Դեկտեմբերի 20-ին

Անցեալ 19-ին, գիշերվայ ժամը 12-ին խաւարն բազմութեամբ գնում էինք եկեղեցի մեր վարժապետներից մէկի պսակին ներկայ լինելու: Բայց ինչ տարտափելի տեսարան յանկարծ բոլորիս մեր առաջ. Եկեղեցու երկաթեայ դռները զարհուրելի կերպով կատարած, եկեղեցական զգեստները, տարբ ամօքիները շալ առած, բոլոր զանձանակները և վերջապէս առագ խորանի դուռը կոտրած: Պարզ է, որ չարագործները կողոպտել էին եկեղեցին և տարել էին արծաթեայ տարբ ամօքիները և մինչև 300 ր. փող: Ոչ գրի վրա կարծիք չը կայ: Այժմ ինքն բան ինքնան հարց է առաջ գալիս. գիշերում գիշերները պահապաններ չը կանե: Այո կան, ամեն գիշեր մի քանիսը նշանակված են, որոնք մինչև ժամը 8—9 շրջում են, իսկ երբ ժողովուրդը քնում է, նրանք էլ գնում են քընում և ով է հարցնողը թէ գիշերապահները իրանց պարտականութիւնները ճիշտ կատարում են, թէ ոչ պատի տակ հանգրված մարդահամներ են անում: Երբեմն էլ այնպիսի երեմաներ են գիշերապահ նշանակվում, որ գողը տեսած թէ չէ պատահագ պիտի լինի և «վայ նանի» կանչելով մինչև իրանց տունը պիտի վազայի: Մէկ էլ այս որ, չատ գիշերապահներ առանց ամենևին գիտութիւն միայն մի ճիպոտով են դուրս գալիս: Խորհուրդ եմ տալիս մեր հասարակութեան գոնէ այսուհետև ունենալ՝ 1) կատարելապէս գիտութիւն քաջ պահապաններ և ոչ թէ ճիպոտով գա ն ա ա ր ա ծ ն ե ր. 2) հետևել որ մինչև լոյս շրջին գիշերի մէջ, որտեղ մի ձայն, մի շան հաչոց, շղոց լսեն, իսկոյն այն կողմը վազեն և վերջապէս 3) եկեղեցու և դպրոցների համար նշանակել տաճկին պիշերապահներ:

Ս. Տէր-Մելքիսեդեկեան

ՆԱՄԱԿ ԲԱԹՈՒՄԻՑ

Դեկտեմբերի 10-ին

Ըր նայելով նորան, որ վերջին ժամանակներս Բաթումի առևտուրն էլ օրից օր բնկնում է, և օրից օր պարապ մարդկանց թիվը չատանում է, այնու ամենայնիւ իմ սիրելի համաքաղաքացիներս, չամախեցիները, չեն դադարում Բաթում գալիլեայից: Այսօրուանից ինչէ սոիպում տրանց թողնել իրանց տունն ու տեղը, իրանց ծանկարաղ «հայկաբիներր», իրանց զօվարար օղը, իրանց քարևաց փողոցները, որոնք անձրևից առվի պեղեկմատամ են, իրանց միխիթարիչ դաշտերը, որ տարեկան քիչ կէս ժամանակը պրախատ են նեհատում, կրկնում ենք՝ ինչէ որ սոիպում թողնել այս բոլորը և գաղթել Բաթում: Գուցէ չամախեցիները խաբված են նորանով, որ մի քանիսը չամախեցիներից այս տեղ հարստացել են: Բայց, ոչ, սիրելի համաքաղաքացիներ, սա մի բացառուր ժամանակ էր, որ անցաւ և էլ յետ չի դայ: Սորանք հարստացել են չնորհիւ 1878 թ-ի Նաբեի գնի անչնական կիրակով բանգրանալուն:

Գուցէ երկրաշարժից վախենալով են գաղթում: Բայց միթէ Բաթումի մէջ տրանից էլ ուժգին վտանգաւոր փոփոխութիւններ յաճախ չեն պատահում: Միայն կողմից չամախեցիների այժմեան տները բոլորովին վախ չունեն, որովհետև ամէն բերք և ցաժր են տառաջմանից:

Կարելի է մեզ կասեն, թէ սովածութիւն է տանալում գաղթելու: Բայց ինչ կասեն մեզ, եթէ մենք պատասխանենք, թէ առաջ կուշա մարդիք են գաղթում, քան սովածները: Օրինակի համար, դերձակը, որ հանկաս կառավարում է Շամախում, որ առաջուս լուսանալուն պէս գնում է գործանի առաջը, տպա նստում իր գործին ու արեր դնա մայր չը մտած վերջացնում է իր գործը, գնում տուն թէյ անուշանում և յետոյ գնում մի փոքր պրօսնակու, մինչև միհնում է,—այսպէս ներջանիկ կեանք վարող մարդը, չը գիտեմ պիտին ինչ գործի է խառնում, որ մին էլ տեսար ժողովից իր կարմրաթուշ մանուկներին, ու ճանապարհ ընկաւ դէպի Բաթում: Բաթում գալով մեր դերձակը սկսում է չարունակել իր արհեստը: Այսպէս անցնում են տարիներ և դերձակը իր կարողութեան մէջ մի որոշ դանազանութիւն չէ գտնում, բացի նրանից, որ Շամախում ուզբար օդի տեղ այժմ Բաթումի թոքն է ներչնչում և կարմրաթուշ զաւակների տեղ իր առջև հիւանդոտ մանուկներ է տեսնում: Այսպէս մեր դերձակը սկսում է հասկանալ իր սխալը, բայց արդէնան, ինչպէս առածն առում է. «իշի վրա նստելը մի ամօթ է, իսկ վերջացն երկու ամօթ», ուստի և լռում է ու Բաթումի մէջ մնում:

Վերձակի պատմութիւնը պատահում է և շատ ուրիշ արհեստաւորների և մանր վաճառականների հետ: Ես շատ բնական է, քանի որ այս խեղճերը իրանց աշխատանքի մեծ մասը տան և գործանի վաճին են տալիս: Մենք լսում ենք, որ շատերը չամախեցիներից գաղթելով պատրաստ են գաղթելու, միայն հարկաւոր է, որ մէկը ձայն տայ և ահա տրանք վազում են ֆուրգոն վարձելու...

Խորհուրդ կը տայինք այս վերջիններին մի լսամտածել, թէ ինչ են կամենում անել և ոչ թէ չատերի հետ կրկնեն առանց մտածելու, թէ «բոլորը գնում են, ուրեմն գնանք, եղբայր և մենք»:

Ս. Թառայեանց

ՆԱՄԱԿ ԹՄԲԱԳՐԻՆ

Բագու, դեկտեմբ. 1-ին

«Մշակի» ընթերցողներին իմ առած մի յայտարարութիւնից արդէն յայտնի էր, որ այս տարի ես հրատարակիչ եմ «Արմենական Խաչասպահական Հաշուապահութիւն» անունով մի մանր նպաստական պէրքի, որի տախիւ ես բաժանորդագրութեան դիմած էի: Թողնելով մի քանի տխուր հանգամանքներ, այդ դէրքիների այնքան ժամանակ յետաձգութեան պատճառը եղել են՝ ա) որ ես այդ գրքի մասին չատ սակաւ բաժանորդներ ունենալով (մի մասն էլ ապատիկ) առ ժամանակ իմ նիւթական միջոցները չէին նեղում նրա լոյս ընծայելուն ձեռնամուխ լինել. բ) որ առիթի դիպաւորն է, նպատակ ունենալով այդ գիրքը ժամանակին յայտնի մի աշխատութիւն դարձնել, կը ցանկայի նրան ճոխացնել առնի տեսակ վիճաբանական տեղեկութիւններով. այդ տեղիս ես դիմել եմ, ուր որ հարկն է:

Բայց ինչ վերաբերում է գրքույկի բաժանորդներին, որոնց խրատքանչիւրից կանխիկ առացած ունեմ 2 ր. 50 կ., նրանց անհամբերութեան պատճառաւ, ես նրանց խրատքանչիւրին ուղարկած եմ արդէն մի մի օրինակ Բաֆֆիի «Ոսկի Աքաղաղ» գրքույկից, որի նիւթը նոյնպէս առած է հայ վաճառականների կեանքից: (Գինը 1 ր. այժմ խրատքանչիւր բաժանորդից մնում է ինձ մօտ 1 ր. 50 կ.):

Այդ բոլորից յետոյ, յայտնում ես իմ բաժանորդներ առիթ չեն ունենայ տրանջալու, թէյլ եմ տալիս ինձ հնդրել յարգոյ հասարակութեանը, որ «Արմենական Խաչասպահական Հաշուապահութիւնը» ժողովրդի միայն վաճառական պատկառելի պատկանող աշխատութիւն լինելով, մեզ շատ կը պատասխանէին ցանկացող պարոնները հնոց այժմէն յայտնելու իրենց մտադիրները և հասցէները որքանութիւնը (միեղն անգամ առանց փողը ուղարկելու). որովհետև մեզ անհրաժեշտ է միր տպագրել առնու օրինակների որքանութեան մասին մի ճիշդ պատկառ կազմել:

«Արմ. Խա. Հաշուապահութեան» այն բաժանորդները, որոնք չեն ստացել «Ոսկի Աքաղաղ», կարող են ուղղակի դիմել ինձ իմ հասցէին:

Աբէլ Աղիսեանց

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մեղրեայի պ. Յովհաննէս Տէր-Զաքարեանց դրկելով «Մշակին» Նիժնի-Նովգորոդից, և ուղարկելով մեզ աւելորդ 2 րուբլ, խնդրում է մեզ այդ երկու րուբլ փոխով ուղարկել «Մշակին» մի օրինակ մի որ և է ազքատ հայ զրադոցին: Սաացանք և Շամախոյ պ. Ալէքսանդր Մէլիք-Շահնազարեանցից, բայլ 10 րուբլուց, աւելորդ 3 րուբլ որ պարտը խնդրում է յատկացնել մեր ընտրութեամբ մի բարեգործական գործին: Այդ փոքր անգեալ տարբանից սկսած պարտը տալիս է ի յիշատակ «Մշակի» տաս տարեկան տարեդարձի: Մենք միացնելով այդ 3 րուբլ վերի յիշված 2 րուբլ գումարի հետ, այդ փոխով կուղարկենք վեց տնով «Մշակի» մի օրինակ մի չքաւոր հայոց դպրոցին, օրինակի համար Ալէքսանդրապօլի կոմսների Մեծ-Արխալիի գիւղի դպրոցին:

—

Թիրքիդից պ. Գասպար Ամիրեանց ուղարկել է մեզ 10 րուբլ, Խրիմեան հայրիկին, վանի կենտրոնական վարժարանի համար հաւաքելու նպատակով և նոյնպէս 10 րուբլ յօգուտ Ս. Գօչոյի «Մխայելեան ընկերութեան»:

—

Պ. Գասպար Ամիրեանց դրկելով «Մշակին» իր անունով, ուղարկել է մեզ, մի և նոյն ժամանակ մի աւելորդ 10 րուբլ, որպէս զի մենք այդ փոխով ուղարկենք «Մշակի» մի օրինակ Թիրքիդի հայոց ընթերցարանին:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—«Standard» լրագիրն հետագրում են, որ կիրակեանների նիստում, դեկտեմբերի 10-ին, զարմանալի կոիւ ընկաւ երկու պատգամաւորների մէջ, մայրաքաղաքի ճանապարհաշինութեան խիղճի և նախկին նեղքին գործերի մինիստր Պօմֆրէ Նօբլէզօի մէջ: Մի քանի կծու խօսքեր առնով միմեանց, նրանք երկուսն ես վեր թռան իրանց տեղերից և քաց աչկատես միմեանց կանչեցին միմեանց: Պատգամաւորների ժողովի նախագահը և առաջին միմիստր միջամտութիւն գործեցին այդ բանում և պատգամաւորների ժողովը վճռեց նիստը չարունակել միայն վաղվան օրեանով: Շատ պատգամաւորները հաշտեցան միմեանց մէջ, և վիճաբանութիւնները նորից չարունակվում էին: Բայց կրկին մի անապատելի բան պատահեցաւ: Ճանապարհաշինականները առաջադրութիւն արին այն բանի մասին, որ կօրտեանները մի յանձնաժողով ընտրեն, որը կը չնորհաւորի Թագաւորական գոյքին աղջկայ ծնունդը և կը յայտնի ձախակողմեան և դէմոկրատների կուսակցութիւնների նշանաւոր անդամների կողմից հաստատութիւն դէպի միապետութիւնը: Անիծոր Սպասաւոր առաջին պահանջում էր երկու այդպիսի չարժառիթների միատեղութիւնը մէկ նախատատութեան մէջ, բայց ընդհանուր այդ կատարվութեան կողմից: Առաջարկութիւնը ընդունվեցաւ 286 պատգամաւորներից. նրա դէմ ձայն տուին միայն 12 հանրապետականներ, ի թիւս որոց և Գասպէրի: Վերջինը մի փառաւոր ճառ խօսեց, որի մէջ յայտնեց, որ ինքն երբէք չի գառաճանի իր դէմոկրատական համոզմունքներին: Նա ասեց, թէ հասատատ հաստատում է, որ իր գործը վերջը յաղթութիւնը կը տանի և յաստատ է Մարսեայի և ուրիշ հանրապետականների գառաճանութեան վրա, որոնք այդ օրը առաջին անգամ ձայն տուին թագաւորականների հետ միասին:

—Երկար խորհրդաժողովներից և տատանումից յետոյ, Գրանսիան, վերջապէս, վճռեց գործադրել Տճնկինի: Այդ երկիրը, որ առաջ անկախ էր, այժմ Անամայի կայսրութեան նահանգ է կազմում, գանելով է նրա հիւսիսային մասում և նշանաւոր է իր բնական հարստութիւններով: 1862 թ-ին Գրանսիացիները գաշնագրով դիջեցին Անամայի հարաւային մասը, Կոխինչինան, իսկ 1872 թ-ից սկսեցան նրանց յարձակումները Տճնկինի վրա, և նրանք խնդացին տիրապետելին այդ երկիրը. բայց նրանց սկսեցին անհանգստացնել պիրատները և անանցիները: Կոխինչինայի նահանգապետի Անամայի կայսրի հետ կապված դաշնագրով, 1874 թ-ին, վերջինը յետ տուացաւ այդ նահանգը: Բայց դրանից, նա Գրանսիացիներից ընծայ տուացաւ հինգ չոգենաւեր, հարիւր թնդանօթներ և հազար հրացաններ: Բայց դրա փոխանակ նա պարտաւորութիւն յանձն առաւ բացանել Տճնկինը եւրոպական առևտրի համար և կարմիր գետի վրա հաստատութիւնը սպառ պարտնել: Գրանսիացիները հաստատում են, որ իրանք սրբագործեն կատարել են դաշնագիրը, հետացան Տճնկինից և ամեն բան տուեցին, ինչպէս գաշնագրով պարտաւոր էին: Ընդհակառակն, անտանցիները խարդախութեամբ վարվեցան: Տճնկինի այն բնակիչները, որոնք յարաբերութիւններ էին կապել Գրանսիացիների հետ, հալածելով մահուան պատժի պատասպարվեցան, կամ յարձակեց էին գրաւում նրանց կայքերը, և ամեն տեսակ յարաբերութիւններ եւրոպացիների հետ խստութեամբ արգելվեցան: Առևտրի համար կարմիր գետի բացելու պարտաւորութիւնը նոյնպէս խանգարվեցաւ: Տճնկինցիները հովանաւորում էին չինական առագաստներին, որոնք բուն են դրել այնտեղի վաճառքով և յարձակվում են Գրանսիացիների վրա: Գրանսիացիների բազրներին այնտեղի կառավարութիւնը պատասխանում էր, որ ինքն այժ չունի առապահներին դարձնելու համար, իսկ երբ Գրանսիացիները իրանք էին յանձն առնում այդ գործը, այն ժամանակ նրանք առաջ էին բերում գաշնագրի յօդուածը, որով արգելվում է պատերազմական նաւերին մտնել կարմիր գետը: Այդ գրութեան մէջն է գործը ներկայ րոպէում, պիրատները ապատ այցելում են երկիրը, իսկ եւրոպացիներին համար թէ ներառնութիւնը և թէ կարմիր գետը փակված են: Այդ գործի մէջ միջամտում են չինացիք, յայտնելով իրանց բարձրագոյն իրաւունքները Տճնկինի վրա: Բայց նրանց գործերը յետ են կանչված:

ԹԱՒՈՆ ԼՈՒՐԵՐ

Երբ Մադագասկարի պատերազմութիւնը ներկայացաւ Վիկտորիա Թագուհուն, Թագուհին հիւպատոս Պրոկտօրին էր: Առաջին պատասխանը Բոմօնտեպիերնիագօնօրօտս յանձնեց նորին մեծութիւնը Գօնսուլ Թագուհու ձեռքով գրած նամակը և պատասխանը: Թագուհին հարց ու փորձ արաւ մադագասկարեան միապետուհու առաջնորդների մասին և ասեց, որ ինքն չատ է հետաքրքրում այդ կղզու գրութեամբ: Թագուհու հարցմունքին, թէ ցարտ եղանակը արդեօք վատ ազդեցութիւն չունենայ պետրանների առողջութեան վրա, առաջին պետրանը պատասխանեց, որ իրանք Անգլիայում այնպիսի սաք ընտանեկութիւն գտան, որ բոլորովին ցուրտ չեն զգում:

Fonds A.R.A.M

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՍԻՍԱՑԻՆ ԴՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԻՑ

ՋԱՐԱՑԱԿ, 27 դեկտեմբերի։ Շրջականերում դանված են քարածուխի հարուստ հանքեր, որոնց մշակելը գործաւոր կը սկսվի։

ՐԵՎԵԼ, 27 դեկտեմբերի։ Բնդլը սառուցով ծածկվեցաւ։

ԽԱՐԿՈՎ, 27 դեկտեմբերի։ Նահանգական գեմստվոն խնդրում է 456,000 ր. ապագրնակոմիսիոնը կերակրելու համար։

ԲԱԶԱՆ, 27 դեկտեմբերի։ 1883 թուականի նախահաշիվ համեմատ նահանգական գեմստվոյի ծախսերը լինելու են 1,200,009 ր։ Ժողովը 14,800 ր. նշանակեց նահանգի աստատիստիկական նկարագրութեան համար։

ԹԻՖԼԻՍ, 27 դեկտեմբերի։ Ներկայ տարվայ ընթացքում կովկասեան գիներն անցեալ տարվանից երեք անգամ քիչ է պատահած։

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՐՇՐՈՒՆՈՒ ԹԱՏՐՕՆ

Հինգշաբթի, դեկտեմբերի 30-ին, հայկերէն ներկայացումն

ՅՕԳՈՒՏՏ ՏԻՊԻՆ ՇԱՄԻՐԱՄԻ

I

ԱՌԱՋԻՆ ԱՆԳԱՄ

ՀԻՆԸ ՀՆԱՆՈՒՄ Է ՆՈՐԸ ՋԱՐԳԱՆՈՒՄ

կամ 2 արարուածով

II

ՄԻ ԹԱՍ ԹԷՑ

վոդեվիլ 1 արարուածով

III

կենդանի պատկեր

ՆԵՐԿԱՑ ՏԱՐՎԱՑ ԿՏԱԿԸ

3—5

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ ԹԷՑԻ ԳՆԵՐԻ ՆՇԱՆԱԿՈՐ ՓՈՓՈԱՑՈՒՄՆ

(MAISON DE CONFIANCE) ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԵՐԻԱ № № 156, 157, 158, 159 և 160.

Համեմատական թիւ

1 ր. 10 կ.	թէյի հետ ամէն տեղ	1 ր. 30 կ.	
1 „ 20 „	. . . . .	1 „ 60 „	
1 „ 40 „	. . . . .	1 „ 90 „	
1 „ 60 „	. . . . .	2 „ 20 „	
1 „ 80 „	. . . . .	2 „ 50 „	
ամենաբարը 2 ր.	. . . . .	3 „ ——	

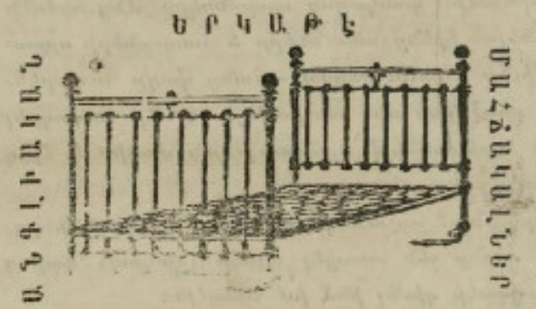
Մի և նոյն տեղը գործակալութիւն վաճառման շոկոլադի և կակաո-ֆրայ Հաանդիայի, Գալերի բիսկվիտների, Բազրի կօնֆիտների, Շեֆիլդի դանակների, Տաբնըի գրիչների, Դաուի հրացանների, վիկկիի բէժովկների, Բարնսլիի թամբերի, Մեկինի ամաններ, կօշտանի կրախմալ և մանանեխ, Շվարցի սլբօշներ և այլն և այլն։

46—100

ԱՄԱՆՆԵ՞Ր, ԱՄԱՆՆԵ՞Ր ԱՄԱՆՆԵ՞Ր

Ստացված են մեծ քանակութեամբ. ԱՄԱՆՆԵՐ առաջին տեսակի 2 ր. 30 կ. գիւժիները, դանակ և պատառաքաղ, թիւ 1-ին տեսակի, գրիչներ, մատուցարաններ, ՄՈՄԵՐ, փոշի (բօրակս լուացքի համար, շվոցներ, տաք գուլպաներ, 3,000 պատառոմներ հատը 20 կ., 600 երիվարի մահճակալներ 5—55 ր., գլխարկներ, շորեր, գրասլ, արհեստական ծաղիկներ ապակէ ծածկոցներով և շատ ուրիշ ապրանքներ, ծախում են ԿԻՍԱԳՆՈՎ, Մինչև նոր տարին ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄՋ ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԼԵՐԻԱՈՒՄ.

7—8

Մի հոգու համար 8 րուբլուց, երկու հոգու համար 14 ր., մահիճներ ծովային խառով լցված 6—9 ր. ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԻՋ։ Նոյն տեղը մեծ քանակութեամբ ԱՄԱՆՆԵՐ, դանակներ պատառաքաղներով, երկաթէ ԳՐԻՉՆԵՐ, կոզակէքներ, թիներ, ոտամաքրկելանոց և կանանց ԹԱՄԲԵՐ, մատուցարաններ, ԿԼՅՕՆԿԱ, բէվօվկներ, ՀՐԱՑԱՆՆԵՐ, ալբօմներ, կօնֆիկաներ, թէյ 1-ին հունձի և այլն 25% աւելի լաւ և էժան քան ԹԻ ուրիշ տեղ։

6—100

ՕԳՏԱԿԻՑ ՆՈՑՆ ԻՍԿ ՏՕՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Ինքնըմուրացա, պատռել 1-ին տեսակի և ուրիշ ԿՈՆՖԵԿՏՆԵՐ, անպիտան բլեկվիտ, կակաո և շոկոլադ, ԱՄՊԱՄԱՆՆԵՐ ընծաների համար, բաժակներ, խցանահաններ, ջրամաններ, ԹԷՅԱՄԱՆՆԵՐ բրիտանական մետալից և այլն։ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ մէջ։

6—10

ՄԱՍՆԱԻՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

(ԿՈՒԿՍ, ՍԻՄԷՕՆՕՎՍԿԻ ՓՈՂՈՑ, Տ. ՀԱԽՎԵՐԴԵԱՆԻ)։

Հիւանդները ընդունվում են ամէն օր։

Առաւօտեան՝ 9—11 ժ. ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆ—վիրաբուժութեան և վեներական հ. և ԲՈՒԴԿՈՎՍԿԻ—կանանց, երեխայոց և ներքին հ. 10—12 ժ. ՇԱՀԱԶԻԶԵԱՆՑ—ներքին հ. 12—1 ժ. աչքացաւի ԼԱՐԻՕՆՕՎ.—ամէն օր, բացի չորեքշաբթի և կիրակի և ԲԵՅԻ—չորեքշաբթի և կիրակի։

Երեկոյեան՝ 5—7 ժ. ՈՒՇԱԿՕՎ.—երեխայոց և կոկորդի հ. երեքշաբթի, հինգշաբթի և շաբաթ։ Զղային և հոգեկան հ. և էլեկտրա-բուժութեան ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆՑ—ամէն օր և, իբր խորհրդակից նոյն հիւանդութեանց համար), Ա. ԲԱԲԱՑԵԱՆ—երեքշաբթի և շաբաթ։ Ընդհանուր բժշկական խորհուրդ (կօնսուլտացիա)—երեքշաբթի և շաբաթ 7—8 ժամը երեկոյեան։ Դիշերօթիկ *) հիւանդներ։ Վարձ խորհուրդ երեմեհներին—30 կոպ. կօնսուլտացիան— 3 րուբ. չբաւորներ—անվարձ։

Հիւանդանոցումը բնակվում է ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆԸ։

*) ա. Դօկտոր Բաբայեանը կը սկսի ընդունել հիւանդներին Յունվարի 8-ից. բ. Յունվարին կը բացվի հիւանդանոցումը և Զրաբուժական բաժանումն, որին կը ձեռնարկի բժիշկ Սելիաֆուսը։

(շար. ապր.)

ОТЪ КОНТОРЫ ИЗДАНІЯ ГАЗЕТЫ

„РУССКІЙ КУРЬЕРЪ“.

Вслѣдствіе распоряженія Г. Министра Внутреннихъ Дѣлъ отъ 16-го декабря сего года,

„РУССКІЙ КУРЬЕРЪ“

ПРІОСТАНОВЛЕНЪ НА ТРИ МѢСЯЦА.

Во все время этой пріостановки, взамѣнъ „РУССКАГО КУРЬЕРА“, будутъ высылаться гг. столичнымъ и иногороднимъ подписчикамъ „РУССКІЯ ВѢДОМОСТИ“.

Гг. подписчики, не желающіе этого, могутъ получать обратно деньги изъ конторы изданій „РУССКІЙ КУРЬЕРЪ“.

ПО ОКОНЧАНІИ СРОКА ПРІОСТАНОВКИ,

„РУССКІЙ КУРЬЕРЪ“

БУДЕТЪ ВЫХОДИТЬ ПО ПРЕЖНЕМУ.

ПОДПИСКА НА

„РУССКІЙ КУРЬЕРЪ“

продолжается на прежде объявленныхъ условіяхъ

НВ. Принимается подписка на „РУССКІЯ ВѢДОМОСТИ“ и другіе журналы и газеты въ конторѣ изданія „РУССКАГО КУРЬЕРА“ по цѣнамъ редакціи. 3—3

ԱՌԱՋԻԿԱՑ 1883 Թ. ՅՈՒՆՎԱՐԻՑ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ ԿԸ ՍԿՍՎԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԵԼ

„ԱՂԲԻՒՐ“

Մի ամենայ հրատարակութիւն երեխաների, ծնողների և դաստիարակների համար։

(Տարէնը լոյս կը տեսնի 12 համար 1—3 թերթ)

Բովանդակութիւն

I) Վէպեր, մանրավէպեր, պատմուածքներ, առակներ, հէքիաթներ, կենսագրութիւններ։
II) Բանաստեղծութիւններ։
III) Գիտութիւն և արուեստ։
IV) Մանկավարժական և այլ յօդուածներ, բղխմտկցութիւններ, առաջարկութիւններ, յուշեր, խորհուրդներ։
V) Հետաքրքիր տեղեկութիւններ և խառն լուրեր։
VI) Մատենախօսութիւն և նոր գրքեր։
VII) Կրթութեան և դաստիարակութեան վերաբերեալ յօդուածներ և տեղեկութիւններ։
VIII) Զուարճալի մանկական, ֆրէբլեան, շախմատի և այլ խաղեր, բէքուսներ, թուաբանական խնդիրներ։
IX) Անեկդօտներ, հանելուկներ։
X) Ա.Յ.Լ և այլք
XI) երգեր նոտաներով։
XII) Յայտարարութիւններ։

Տարեկան գինը 3 րուբլի, կէս տարուանը 2 ր., առանձին համարները 15—40 կ։

Ծանօթ. ա) Վէպեր, կենսագրութիւններ և այլն կարող են լինել և պատկերներով։

բ) Համարներից աւելի քան վեցի բովանդակութիւնը կարող է միայն և վէպերից կազմուած լինել։

գ) Տարեկան բաժանորդները կը ստանան երկու պրեմիա. յուշիսին մի պատկեր, իսկ դեկտեմբերին օրացոյց առաջիկայ տարուայ համար։

Հասցէն, Тифлисъ Редакція „Ахиюръ“ իսկ արտասահմանից, Tiflis (Caucase) Redaction du journal „Agbür“

Խմբագիր-հրատարակիչ Տիգրան Նազարեանց։

4—5

ՕԳՈՍՏՈՍ ԱՄՍԻ ՄԷԿԻՑ

ՍԿՍԵՑ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԵԼ ՎԻԵՆՆԱՅՈՒՄ

L'ORIENTAL

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԹԵՐԹԸ, ԱՄԻՍԸ ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՄ։

„Ժուրնալ դ'Օրիան“ լրագրի հին բաժանորդներին դադարեցրած թերթի մի կուպարկվի այդ նոր հրատարակութիւնը։

„L'Oriental“ թերթի տարեկան գինը 8 րուբլ է, կէս տարվանը 4 րուբլ։

Դիմել կարելի է „ՄՇԱԿԻ“ խմբագրութեան մէջ, կամ ուղղակի վիեննայում գիմելով հետևեալ հասցէով. Vienne (Autriche) M. F. Salles I. Neuer Markt 9

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 28 Декабря 1882 года.

Типогр. Главн. Упр. Главнонач. гражд. час., Лор.-Мелик. ул. каз. д.

Fonds A.R.A.M

№ 243 Դեկտեմբերի 30 Հինգշաբթի 1882 Դեկտեմբերի 30 Հինգշաբթի № 243

ՏԱՍՆԱՄԵԿԵՐՈՒՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբլի
Առանձին համարները 5 կոպէկով։
Բիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ։
Յառաջադրութիւնը պիտում են ուղղակի
Տիֆլիս. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից)։
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամէն լեզուով։
Յայտարարութիւնների համար վճարում են
Յուրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ „ՄՇԱԿ“

ԱՄԵՆՕՐԵԱՑ ԼՐԱԳԻՐ

(ՏԱՍՆ ԵՒ ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ)

ԱՌԱՋԻԿԱՑ **1883** ԹԻՒՆ

կը հրատարակվի նոյն դիւրով և նոյն պրոգրամով.

ԳՐՕԳՐԱՄ Ա

I. ՏԷՐՈՒԹԵԱՆ ԿԱՐԴԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։ II. ԱՌԱՋՆՈՐԴՈՂ ՅՕԴՈՒԱԾՆԵՐ։ III. ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Ընդհանուր յօդուածներ, Թղթակցութիւններ, լուրեր։ IV. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Ընդհանուր յօդուածներ, Թղթակցութիւններ, լուրեր։ V. ԽԱՒՌ ԼՈՒՐԵՐ։ VI. ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։ VII. ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ Ֆելիետօն, վէպեր, ինքնուրոյն և թարգմանական յօդուածներ գիտութեան ամէն ճիւղերից, Թղթակցութիւններ։ VIII. ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆ։ Տարեկան 10 րուբլի, վեց ամսվայ 6 րուբլի, եռամսեայ 1 րուբլի։
ՀԱՏՈՒԿ համարները 5 կոպէկ։
ՀԱՍՑԷ՝ Тифлисъ, редакція «Мшакъ».

Խմբագիր—Հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐՇՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Մի պատասխան։—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ Ալէքսանդրապօլից։ Նամակ Խմբագրից։ ՆԵՐՔԻՆ լուրեր։—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Ֆրանսիա։ Ասպրելիս լուրեր։—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։ — ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ Խաչագողի յիշատակարան։

ՄԻ ԳԱՏԱՍԽԱՆ

—

„Մեղու Հայաստանի“ լրագիրը պատասխանելով „Մշակի“ № 241 մէջ տպված „Մի յօբելեան“ առաջնորդող յօդուածին ուզում է ապացուցանել որ „Մշակը“ և Գրիգոր Արծրունին դուրկ են հանդուրժողութիւնից, իր այդ խօսքերի համար գլխաւոր ապացոյց բերելով երկու հետևեալ իրողութիւնները, նախ՝ որ մենք մի ժամանակ յարձակվեցանք Ներսէս պատրիարքի վրա, իսկ այժմ նրան գովում ենք և երկրորդ որ մենք „Մեղու“ լրագիրը այժմ խաւարասէր ենք անուանում, իսկ մի ժամանակ Գրիգոր Արծրունին ինքն աշխատակցում էր այդ լրագրին։

Դա առհասարակ ապացոյց է որ մեր ինտելիգենցիա տակաւին դարձեալ դասա-

կարգը չը գիտակ որոշել սկզբունքը անձնականն, պատահականն երևոյթներից։ Մենք օրինակ, մի հատուած սկզբունքին ենք հետևում և տեսնում ենք որ Պօղոս, կիրակոս կամ Ներսէս նոյն սկզբունքին են հետևում,—և մենք նրանց ի հարկէ համակրում ենք։ Բայց յանկարծ տեսնում ենք որ նոյն Պօղոսը, կամ նոյն Ներսէսը շեղվեց այդ սկզբունքից, դաւաճանեց այն բանակին, որին ծառայում էր,—և մենք, ի հարկէ, չը սկսենք յարձակվել բանակից դուրս եկողի, փախչողի, իր ուղղութիւնից շեղվողի, ուղղութիւնը դաւաճանողի վրա։ Նա մի քանի ժամանակից յետոյ կրկին վերադարձաւ իր հին բանակը,—և մենք նրան պարձեալ կը դովինք։

Ուրեմն մենք ամբողջ ժամանակ հետևում ենք մեր սկզբունքին, միայն փոփոխում ենք մեր դիրքը անձի վերաբերութեամբ, որ այս կամ այն կերպ շեղվում է իր և մեր ուղղութիւնից։

Այսօր մենք պաշտպանում ենք Ներսէս պատրիարքին, իսկ վաղը, եթէ նա նորից շեղվեց իր առաջվայ ուղղութիւնից, մենք կրկին կը քննադատենք նրան։ Դրանով մենք ցոյց ենք տալիս, որ ոչ թէ փոփոխական ենք, այլ միշտ հետևում ենք մեր ուղղութեան մէջ և պատրաստ ենք անձը դոհել սկզբունքի համար։

Իսկ ինչ որ վերաբերում է այն հարցին թէ Գրիգոր Արծրունի 1864 կամ 1865 թուին, երբ նա 19 կամ 20 տարեկան երիտասարդ ուսանող էր Ռուսաստանում և յետոյ պատասխանատու դիրքեր էր գրաւում, նա ինչպէս ամէն մի երիտասարդ, ունէր իր սխալները, որոնց համար ինքն էլ շատ անգամ ներողութիւն է խնդրել։ Բայց ինչ որ մենք ասում ենք Գրիգոր Արծրունու մասին, այդ նա ինքն է ասել իր մասին, ինքն է դատապարտել իր անցեալը, ինքն է ուզում ներողութիւն խնդրել իր սխալների համար։ Ուրեմն ինչ իրաւունք ունի „Մեղու“ լրագիրը մեզ մեղադրելու այն բանի համար, որ մենք ներում ենք մեր ընկերոջ սխալները, երբ նա ինքն է ներողութիւն խնդրում։

Մենք ասացինք որ Գրիգոր Արծրունին ինքն է աշխատակցում „Մեղու“ լրագրին, որ նա ինքն է ներողութիւն խնդրում իր անցեալի համար, ուրեմն ինչ իրաւունք ունի „Մեղու“ լրագիրը մեզ մեղադրելու այդ բանի համար որ մենք ներում ենք մեր ընկերոջ սխալները, երբ նա ինքն է ներողութիւն խնդրում։ Մենք ասում ենք որ Գրիգոր Արծրունին ինքն է աշխատակցում „Մեղու“ լրագրին և երկու երեք ամիս մի անգամ հրատարակվող „Հայկական Աշխարհ“ ամսագրին։

Նախ պէտք է ասել որ Գրիգոր Արծրունու բոլոր յօդուածները թէ „Մեղուի“ մէջ և թէ „Հայկական Աշխարհում“ իսկապէս նոյն ուղղութեան էին հետևում, որին հետևում է այժմ „Մշակը“։ Ուրեմն մենք մեր ուղղութիւնը չենք փոխում նայելով թէ ուրիշ կատը հայ ենք առանում։

Մինչև անգամ կայ մի 19 կամ 20 տարեկան երիտասարդ, մտաւորապէս դեռ չը կազմակերպված ուսանող, չունի մի հատուած, որոշ ուղղութիւն,—դա ներելի է։ Բայց ներելի չէ, երբ բարձր ուսում ստացած ինտելիգենցիային պատկանող, կեանքի մէջ փորձ մտած և հասարակական գործիչներ դարձած քառասուն, յիսուն տարեկան մարդիկ որոշ ուղղութիւն, հետևող չունեն։ Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐԱՊՕԼԻՑ

—

Դեկտեմբերի 24-ին

Որքան բարդատր է այն ոգին, որի մասաբ

ԽԱՉԱԳՈՂԻ

ՅԻՇԱՏԱԿԱԲԱՆԸ

—

Սա յիշելի քառաւր Պետրոսի խօսքերը, որոնցմով աշխատում էր համոզել ինձ, որ ոչ որի չասեմ, թէ նրա հանդէպ մի այսպիսի բանապի եմ չինել,—ես յիշելի այն ընծան, որով նա խաղցրեց ինձ, որից ցոյլս նոր հաղուստ կարել տալով ինձ համար... Ուրեմն, մի այսպիսի չար նպատակի համար էր բանսրկն, ուրեմն ես միջնորդ դարձայ մի չարաբաղձութեան, իսկ իմ փոխարէն պիտի պատժվէր այն ամենից մարդը, որը այնքան սիրում էր ինձ, որը այնքան ուրախանում էր իմ յաջողութիւնով, որը խոստանում էր ամէն և ամէն բանիսաղրացնել ինձ... Այդ դառն մտածութիւնները պաշարելին ինձ, երբ բացվեցաւ իմ առջև ապրանիների իրողութիւնը, և ես գոչեցի իմ խռովութեան մէջ.

—Աչքս քառաւր Պետրոսը... ապա քառաւր Պետրոսին ինչ պիտի անեն...

—Ով է քառաւր Պետրոսը, հարցրեց որտորդը պարմանալով։

—Մեր քառաւր Պետրոսը...

—Չու, ճանաչում եմ... Նա ինչով է խառն այդ գործի մէջ։ Նա խաղաղ, հանդարտ չարտնակում է իր առևտրութեան համեստ ամէն առաւօտ և երեկոյ եկեղեցի գնալ, աղօթել։ Նկատեցաւ դրա գալուց յետոյ, փողոցներով անցկենալու ժամանակ, աչ ու ձախ ողջունում է մարդկանց, աշխատում է ճանաչներին էլ չը վշտացնել, որ իր հոգին Աստուծոյ դրախտից չը զրկվի...

Որտորդի խօսքերի մէջ կար խիստ դառն հեգնութիւն դէպի քառաւր Պետրոսը, որից առնչի պղտղնչին իմ բարկութիւնը դէպի այդ գարշելի մարդը, և ես պատրաստվում էի այն չարագուշակ բանալիի ամբողջ պատմութիւնը յայտնել որտորդին, և ցոյց տալ, թէ ինչով է քառաւր Պետրոսը խառն աղալարների ամբողջ գողութեան գործի մէջ,—բայց այդ րոպէում որտորդի ուշադրութիւնը գրաւեց մի այլ արարած, նա թողնելով ինձ և երեսը չառ առնից դէպի այն կողմը։

Նրա չունը, որ մինչև այն րոպէն, գլուխը առջևի նստարանների վրա դրած, պառկել էր տիրոջ մօտ, յանկարծ վազ առնից և մտաւ մեզանից ոչ այնքան հեռու գտնված թիվերի մէջ։ Վարկեանական խուզարկութիւնից յետոյ, գլուխը կրկին դուրս հանեց թիվերի միջից, և մի առանձին հրաւիրական հայացքով սկսեց նայել տիրոջ երեսին։

—Ինչ կայ, Չէչրան, հարցրեց սէրը։

Չէչրանը պատասխանեց մի քանի խուլ մռնչիւններ։

—Հասկացայ, ասաց որտորդը և վեր առնց իր մօտ դրած հրացանը։

Մեզանից յառաջ ապրանիների վրա, մատուցարան քարաժայռի գլխին, կանգնած էր մի վայրենի այծ, և դիտում էր իր շուրջը։ Հեռուից երեում էր նա մի հաւի չափ։ Ցերեկի որտորդի սրատես աչքերը տեսան նրան, հրացանը որուսայ, այծը գլորվեցաւ դատ։

—Տղերք, գնացէք վեր առէք։ Աստուած ձեզ համար խորոված ուղարկեց։

Տղերքը վազեցին դէպի այն կողմը, իսկ ես քարացածի նման մնացի էի կանգնած, որպէս մի կատարի եղևնացործ, որին յանկարծ տիրում է խղճահարութեան երկունքը։

Ցերեկի որտորդը դարձաւ դէպի ինձ, ասելով.

—Ընկեր, դու այստեղից գնա ես չը պիտի հեռանաս. քեզ որնուում են, մնա այստեղ, մինչև անցնի վտանգը...

Նա այլ ևս չը ասացեց իմ պատասխանին, և մնաց բարևաս ասելով, հեռացաւ։

Կատան իր ընկերների հետ վերադարձաւ, իրանց հետ բերելով այծը։

—Ահա թողերը, որ դու վարպետ ձեռքը կարին։

—Գոք, հարցրի ես խնդրանաւորութեամբ,—գուք ինչ կարող էք անել։

—Մենք շատ բան կարող ենք անել, պատասխանեց կատան մի առանձին անձնավստահութեամբ։

Ես չը կամեցայ ընկերներիս հաւատութիւնը վիրաւորել և լուռ կացայ։

—Չանաք չենք անում, Մուրադ, չարտնակեց կատան բուռնական լուրջ կերպով.—քո վարպետը առաջիկայ դիշերում ազատված կը լինի բանտից։ Միւս առաւօտ, երբ բանտի դռները բաց կանեն, որ տանեն նրան հրապարակի վրա ձեռքը կարելու համար, կը գտնեն նրան անյայտացած։

—Դա անկարելի բան է։

—Շատ հնարաւոր է, պատասխանեց կատան։—Ամէն ինչ կարգադրված է, ինքը ծերունի որտորդը

—Ամէն բաները, ինչ որ պատմեց քեզ որտորդը, մենք առաջուց գիտէինք, ասաց Ալանը։

—Դուք գիտէիք և թոյլ տուիք ինձանից, գուշեղ ես վրդովված ձայնով։

—Մենք չէինք ուզում քեզ տխրեցնել։

Մինչև ընկերները մարթեցին այծը, մինչև յօշոտելին, մինչև կրակ վառելին, պիշերից բաւական անցաւ։ Աստղ խորհրդաւոր մատակարարում էր նրանց սեղանին այն ձոխ ընթրիքներից մէկը, որի նմանը խիստ հազիւ անգամ նրանք վայելում էին անհարթանական անասուան։ Գինին նոյնպէս առատ էր։ Ըր նայելով, որ ընկերները ամէն կերպ աշխատում էին ուրախացնել ինձ, վանել իմ տրիտութիւնը, բայց ինար չէր լինում։ Իմ սիրտը լըցված էր անասնական զաշնութիւնով, պիտակս պատրաստում էին հաղարաւոր տատանումներ։ Ես ոչինչ ուտել չը կարողացայ, միայն խմում էի, աչխատում էի գոնէ դինով խեղդել ինձ տանջող յուզերը։ Բայց նա էլ չէր օգնում։ Ամբաստայ գրեթէ դինին ինձ վրա ջրի աղեցութիւն էր անում։

—Անոգ կաց, Մուրադ, ասաց ինձ կարոն, —մենք չենք թողնի, որ քո վարպետ ձեռքը կարին։

—Գոք, հարցրի ես խնդրանաւորութեամբ,—գուք ինչ կարող էք անել։

—Մենք շատ բան կարող ենք անել, պատասխանեց կարոն մի առանձին անձնավստահութեամբ։

Ես չը կամեցայ ընկերներիս հաւատութիւնը վիրաւորել և լուռ կացայ։

—Չանաք չենք անում, Մուրադ, չարտնակեց կարոն բուռնական լուրջ կերպով.—քո վարպետը առաջիկայ դիշերում ազատված կը լինի բանտից։ Միւս առաւօտ, երբ բանտի դռները բաց կանեն, որ տանեն նրան հրապարակի վրա ձեռքը կարելու համար, կը գտնեն նրան անյայտացած։

—Դա անկարելի բան է։

—Շատ հնարաւոր է, պատասխանեց կարոն։—Ամէն ինչ կարգադրված է, ինքը ծերունի որտորդը

տոյ պատասխանատուից էլ շարունակում է դրել կամ „Մեղուի“ կամ „Հայկական Աշխարհի“ մէջ, դա ցոյց է տալիս միայն որ մարդը դրելու պահանջ ունէր և մեզանում ուրիշ ոչ մի պարբերական հրատարակութիւն չը կար որտեղ կարելի էր դրել, բացի շաբաթաթերթ „Մեղուց“ լրագրից և երկու երեք ամիս մի անգամ հրատարակվող „Հայկական Աշխարհ“ ամսագրից։

Նախ պէտք է ասել որ Գրիգոր Արծրունու բոլոր յօդուածները թէ „Մեղուի“ մէջ և թէ „Հայկական Աշխարհում“ իսկապէս նոյն ուղղութեան էին հետևում, որին հետևում է այժմ „Մշակը“։ Ուրեմն մենք մեր ուղղութիւնը չենք փոխում նայելով թէ ուրիշ կատը հայ ենք առանում։

Մինչև անգամ կայ մի 19 կամ 20 տարեկան երիտասարդ, մտաւորապէս դեռ չը կազմակերպված ուսանող, չունի մի հատուած, որոշ ուղղութիւն,—դա ներելի է։ Բայց ներելի չէ, երբ բարձր ուսում ստացած ինտելիգենցիային պատկանող, կեանքի մէջ փորձ մտած և հասարակական գործիչներ դարձած քառասուն, յիսուն տարեկան մարդիկ որոշ ուղղութիւն, հետևող չունեն։ Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐԱՊՕԼԻՑ

—

Դեկտեմբերի 24-ին

Որքան բարդատր է այն ոգին, որի մասաբ

կատաչնորհ մեզ. մենք ունենք ուրիշ ընկերներ ևս...

Վերջին բառերը, կարծես, սխալմամբ նա բաց թողեց բերանից, և չուտով խօսքը փոխեց.

—Դու էլ, ի հարկէ, մեզ հետ կը լինես։

—Վարպետիս ազատութեան համար ես դժոխքն էլ կը մտնեմ։

Ընթրիքից յետոյ ընկերները չուտով պատկեցան, քնեցին, երևի, առաջիկայ դիշերվայ աշխատանքի համար ուժերը թարմացնելու մտքով։ Բայց ես քնել չը կարողացայ։

Ջով դիշեր էր. մեղմիկ քամին հազիւ օրօրում էր փնած տերևները և անտառի լռութիւնը կենդանանում էր ծառերի խոշտոտաւ սոսափիւնով։

Ես միայնակ նստած էի տաղաւարի մօտ, ականջ էի դնում։ Խառն մտածութիւններ անհանգստացնում էին ինձ։ Կարօի խօսքերը անհասանալի էին թւում։ Ես ուժեղ հաւատացած էի գրաստնում, որ ոգեորված դիտում ազդեցութեամբ, նա միայն կամեցաւ առժամանակ հանդարտացնել ինձ։ Եթէ մի այսպիսի դիտաւորութիւն լինէր, ծերունի որտորդը անպատճառ կասէր ինձ։ Բայց նա ոչինչ չը յայտնեց և հեռացաւ։

Երկու օրից յետոյ, հրապարակի վրա, դահիճը պիտի կախէ նրա աչ ձեռքի բազուկը>... յիշեցի ես ծերունի որտորդի խօսքերը։—Ամենը մարդը պիտի պատժվէր ինձ նման մի յիմար համրակի և մի ննջգատար չարագործի պատճառով...։ Ոչ, ոչ, մտածում էի ես, այդ անկարելի բան է... կը գնամ քառաւր Պետրոսի մօտ, ինչոյ այս դիշեր կը գնամ... կասեմ նրան, որ ինձ խաբեցիր, այժմ քո չարագործութեան պատճառով պատժվում է մի արդար մարդ... կամ պիտի գնաս դատաւորի մօտ և յայտնես, թէ դու ես մեղաւորը, որ ազատես նրան դատապարտութիւնից... կամ ես ինքս կը գնամ և ամէն ինչ կը յայտնեմ, ուր որ հարկն է...

Այդ մտածութիւնները, կարծես թէ, ինձ ուժ

Fonds A.R.A.M

Fonds A.R.A.M

ԱՐՎԵՍՏԱՀԱՐ ԱՐԱՔԵԼՅԱՆ

Ի.

—

Ես ձգտում էի ամեն կերպով ազատվել այդ հյուրերից, որոնք ինձ ուզում էին տանել «Ազատության» ճաշկերույթին, որ տրվում էր ի պատիվ Ամերիկայից վերադարձող Ալեքսանդր Արաքելյանի։ Ես ուզում էի մնալ տանս մեջ, որ ինձ թույլ տա հանգստանալ ճանապարհորդության ձանձրալի հոգսերից։ Ես ուզում էի մի քանի ժամ ազատ լինել ինձ հետաքրքրող մարդկանց այցելություններից, որոնք ամեն օր հավաքվում էին իմ շուրջը, որ ինձ պատմեն Ամերիկայի մասին այն ամենը, ինչ ես ուզում էի իմանալ։ Ես ուզում էի մի քանի ժամ ազատ լինել, որ կարողանայի ինձ հանգիստ զգալ, որ կարողանայի ինձ հանգիստ զգալ, որ կարողանայի ինձ հանգիստ զգալ

այդ գներին, վաստահանում ենք մեր սիրելի ազգակից քաղցր ուշադրությունը հրավիրել ս. Մարգսոց քաղցր ուսումնարանի ազահովության գործին: Ժամադակությունները խոշ բարեհաճեն ազգային այս հաստիքի թիֆլիս, բժիշկ Նազարյանցին (Կուկիայ, մանաւոր հիւանդանոց, առն Ավետին (Կուկիայ, մանաւոր հիւանդանոց, առն Ավետիսեանի), նոյնպես ս. Մեսր. Սալամբիկեանին (տեղական առն. Լազարյանի հրապարակին վրա): Մեզ քաղցր է յիշել մեր խորին շնորհակալությունը թիֆլիսի «Հայոց բարեգործական ընկերության» ազգասեր վարչության, որ ի մասն համակրելով վարչության ազգասեր նպատակին մեր ձեռնարկած գործին 50 րուբլ:

Նախագահ վարչության. խնամակալ թ. Նազարյանց, հ ո գ ա բ ա ր ձ ս ք. Յարութիւն Տեր-Վանդեան, Գրիգոր Մկրտումեան, խ ա ս ա մ կ ա ր ն ե ր. Գ. Առնոլդովնից, Մ. Սալամբիկեանց:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

ՆՈՒԽՈՒՑ մեզ հաղորդում են: «Մեր քաղաքը այժմ ապրևան 1,200 րուբլ է ծախսում փողոցները լուսաւորելու համար, մի գումար որ պատասխանի թիւ է նեկայացնում քաղաքի ամբողջ մուտքի հետ համեմատելով. բայց ինչ օգուտ: Գարձեալ լուսամուտներից մեզ կտրված է, միայն լոյսը մեր մէջ կտած է, երբորոյը մի լուցկիից աւելի լոյս չէ տալիս: Նախ որ մեզ ամեն լուսնկայ գիշեր մեզ համար պէտք չէ, երբ ամենքը գիշերով ճանապարհորդում են: Ասում են, որ Ղարաբաղի կառավարիչը ուզում է մեզ համար լուսնկայ գիշերները ևս լուսաւորել, ինչպէս ցերեկները, որ մեզ համար ծանր է: Ինչ որ լինի, մենք ուզում ենք, որ մեր քաղաքը լուսաւորուի, բայց ոչ այդ ձևով, որ մեզ համար ծանր է»:

—

Էջմիածնից առաջած մանաւոր նամակներից երեսում է որ Թիւրքիայ կառավարութիւնը շատ խիստ աչքով է նայում Էջմիածնի Սանասարեան ուսումնարանի վրա: Նա կամենում է միջամտել ուսումնարանի գործերում, իսկ ուսումնարանի վարչութիւնը այդ բանում է և կամենում է միամտական անկախ տոզի վրա կանգնեցնել ուսումնարանը, որ կարելի է միայն օտար անդրութիւնների հրապարակների չնորհով:

—

Երեքշաբթի օր, 28-ին դեկտեմբերի առաջնորդի նեղքերի և նեղբուհիների խումբը կժնդկաց առաջ Աբծրունու թաղամասում: Առանձնապէս իրանց վրա ուշադրութիւն են գարձնում պ. Դէվլեթի ձայները, մի գեղեցիկ բաս և տիկին Էջմիածնի գուբեռնատոր մեծ-սոպրանո: Խումբը մեծ աջողութիւն ունեցաւ, խաղերը պրեմիէ չի էր: Մեծ ծափահարութիւններով ընդունվեցաւ մանաւանդ «Նախ, Նախ» ասված կվինտետը, որ ձշմարիտ շատ գեղեցիկ կերպով երգվեցաւ. խոսքը: Տիկին Էդվարդի սոլո երգած «Ամեն բիվէր» երգը նոյնպէս շատ լաւ ընդունվեցաւ հասարակութենից:

—

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻՑ մեզ գրում են որ այդտեղի հայ ուսանողները Զրօրհնեաց առնին պատրաստութիւն են տեսնում ներկայացնել «Խանիարալ» պիէսան:

—

Գ. Մնացականի Սարգսեանց ուղարկել է մեզ 10 րուբլ, խնդրելով որ «Մշակի» մի օրինակ ուղարկենք Կոզպ գիւղի հայոց դպրացին, որէս նաէր Աշշակ Մնացականեան Սարգսեանից:

—

Գնացեալ հայոց գիւղի ծխական ուսումնարանի հոգաբարձու պ. Դէմիրխանեանց խնդրում է մեզ ասել հետեւեալը: «Պ. Միքայէլ Խան-Ազնուց, իր հանգուցեալ ամուսնու, սիրելի Հեղինէի վերջին կամքը կատարելու նպատակով, սկսած է Ջալալ-Օղլուց մեր Լօռու ուսումնարանների վրա բաժանել հանգուցեալի պատգամի ընտիր գրքերը: Այս գրքերից ուղարկված էին մեր ծխական դպրոցին բաւն հատոր ընթերցանութեան ընտիր գրքերի: Դրա համար յայտնում ենք ուսումնարանի հոգաբարձութեան կողմից հրապարակական շնորհակալութիւնը պ. Խան-Ազնանցին»:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՖՐԱՆՍԻԱ

—

Դեկտեմբերի 17-ին վերջացաւ Ֆրանսիական ազգային ժողովների օրինադրական պատգամաւորների շրջանը 1882 թուականի ընթացքում գրում է „Голосъ“: Սինատը մի քանի փոփոխութիւններ մտցրեց պատգամաւորների ժողովից հաստատված բիւդժեի մէջ և նոյն ժողովից նորից փոփոխված բիւդժեն ստանալով, հաստատեց նրան: Այդպիսով Դիւկլերկի միներատութիւնը ստիպուեցաւ վերջացրեց պարլամենտական իր ստացած փոքրը: Այժ միներատութիւնը, որի իշխանութիւնը ոչ որ չէր հաստատ և որին անկումն էին նախագուշակում, հէնց որ նա զրկ կունենար պատգամաւորների ժողովի հետ, քանի որ վերջինը Ֆրեյսինէի միներատութեան անկումից յետոյ կոպրել էր Սենատական ներքին գործերի և կառավարչական մեծամասնութիւն: Թէպէտ այդ նպատակին հասնելը շատ հեշտ չէր, բայց միներատութեան առաջնորդը չը վախեցաւ պատգամաւորներից, հաշվելով, որ պատգամաւորները էլ կը վախենան կառավարութենից տրած իրանց անկախ ընդդիմադրութեան հետևանքներից: Դիւկլերկ կարողացաւ նրանց առնձնացնել ոչ թէ իր հետիմատութեան դէմ, այլ ակնարկելով, որ միներատական պատգամաւորների անդադար ձախելը վտանգաւոր հետևանքներ կարող է ունենալ և մի քանի պիջուժներ անելով չափաւոր հանրապետականներին:

Փոքր ուռ փոքր պատգամաւորների ժողովի մէջ կարգապահութիւն կազմվեցաւ: Պատգամաւորները աջակցեցին միներատութեան, որ նա կարողանայ ներկայացնել ֆինանսական նախագիծը: Ֆինանսական նախագիծը ներկայացրեց Տիրար: Նա ցոյց տուեց, որ միներատութեան ժամանակ եկամուտը աճել է 200 միլիոն ֆրանկով, իսկ ծախսերը 100 միլիոնով: Ֆինանսական նախագիծը ընդունվեցաւ 300 ձայնով 200-ի դէմ: Ձախերը ուզում էին ընդունել նախագիծը, միայն ուզում էին նրան մի քանի փոփոխութիւններ մտցնել: Ընդունելով նախագիծը, ձախերը ուզում էին ցոյց տալ, որ նրանք ոչ թէ ընդդիմադիր են, այլ միայն ուզում են ուղղել միներատութեան սխալները: Ֆինանսական նախագիծը ընդունելուց յետոյ պատգամաւորների ժողովը ընդունեց նաև Ֆերրիի առաջարկած նախագիծը Ֆրանսիայի և Մադագասկարի միջև հեռագրական կապ հաստատելու մասին: Ֆերրիի նախագիծը ընդունվեցաւ 300 ձայնով 200-ի դէմ: Ձախերը ուզում էին ընդունել նախագիծը, միայն ուզում էին նրան մի քանի փոփոխութիւններ մտցնել: Ընդունելով նախագիծը, ձախերը ուզում էին ցոյց տալ, որ նրանք ոչ թէ ընդդիմադիր են, այլ միայն ուզում են ուղղել միներատութեան սխալները: Ֆինանսական նախագիծը ներկայացրեց Տիրար: Նա ցոյց տուեց, որ միներատութեան ժամանակ եկամուտը աճել է 200 միլիոն ֆրանկով, իսկ ծախսերը 100 միլիոնով: Ֆինանսական

շինութիւնների համար, որոնք ոչնչացրած են 5,277 հրդեհներով։

ՓԱՐԻԶ, 28 դեկտեմբերի։ Գիներալ Շանզիի ընտանիքը մի հեռագիր ստացաւ ռուսաց թագաւոր կայսրից, որով ցաւակցութիւն է յայտնվում գիներալի մահուան պատճառով։ Շանզիի թագմանը ներկայ էին ռուսաց գեսպանատան մէջ բոլոր ծառայողները։ Գամբետտայի մահը կուսակցութիւնները նոր ձեռով կը բաժանէ. հանրապետական չորս բաժանումների տեղ երկուսը կը լինեն։ Մեծամասնութիւնը կը կազմի չափաւոր կուսակցութիւնից, որի առաջնորդը կը լինի ժիւլ Ֆերրին, որը կը սատանայ մինիստր-նախագահի պաշտօնը։

ԼՕՆԴՕՆ, 28 դեկտեմբերի։ Գլադստօն թեթև կերպով հիւանդացաւ շափագանց շատ աշխատելուց։ Բժիշկները խորհուրդ են տալիս հանգստութիւն։

ՀՌՕՄ, 28 դեկտեմբերի։ Ուսանողների մատղութիւնը Օրերգանկին սրճան կանգնեցնելու մասին չաջողուեցաւ։ Մեղաւորները ձերբակալված են, բիւսար կալանաւորված է։

խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՑԱՆՑԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱԶԳԻ ԱՌԱՋ ՈՒՆԵՑԷՔ *որ տոներից վեհոյ Գերեանների և Վ. Բարկունների պատուէրները ընդունում ենք առաջուանից 30% զեղչով։ Գանձակի փողոցում տ. № 10 կանանց Գերզան* **ԳՐԻԳՈՐ ԱՆԻԵԱՆՑ**

1—3

ԱՄԱՆՆԵՐ, ԱՄԱՆՆԵՐ ԱՄԱՆՆԵՐ

Առաջին են ԱԺ քանակութեամբ. **ԱՄԱՆՆԵՐ** *առաջին տեսակի 2 ր. 30 կ. դիւժիները, գանակ և պատառաքաղ, թէյ 1-ին տեսակի, զրիչներ, մատուցարաններ,* **ՄՈՄԵՐ**, *փոշի (բոլորակ լուացքի համար, շվոյներ, տաք գուլբաներ, 3,000 պատառուկներ հատը 20 կ., 600 երկաթէ մահճակալներ 5—55 ր., զլխարկներ, շորեր, պրապ, արհեստական ծաղիկներ ապակէ ծառկոյտներով և շատ ուրիշ ապրանքներ, ծախվում են կիսագնով. միևնոյն տարին* **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԼԵՐԷՅՈՒՄ**։

8—8

ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԹԱՏՐՕՆ

Հինգշաբթի, դեկտեմբերի 30-ին, հայկերէն ներկայացումն

ՑՕԳՈՒՏ ՏԻԿԻՆ ՇԱՄԻՐԱՄԻ

I

ԱՌԱՋԻՆ ԱՆԳԱՄ

ՀԻՆԸ ՀՆԱՆՈՒՄ Է ՆՈՐԸ ՋԱՐԳԱՆՈՒՄ

կամ 2 արարուածով

II

ՄԻ ԹԱՍ ԹԷՑ

վոդվիլ 1 արարուածով

III

կենդանի պատկեր

ՆԵՐԿԱՑ ՏԱՐՎԱՑ ԿՏԱԿԸ

4—5

ԲԱՑԱԾԻ

ԽԱՄԱՏԱՑԻ

ՄԷԼԻՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ԳԻՆՆ Է 1 Ր. 50 Կ.

Գիրքը բաղկացած է 467 երեսներից

ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ վաճառվում է

„Մշակի“ խմբագրատանը.—„Կենտրոնական գրավաճառանոցում“ Մէրիմանովի տանը № № 3 և 4. Պ. Զաքարիայ Գրիգորեանցի „Կովկասեան գրավաճառանոցում“.— Պ. Ենիփանձեանցի Ծխախոտի խանութում.— Պ. Շահինեանցի Ծխախոտի խանութում։

Օտարաքաղաքացիք կարող են գիմել կամ յիշեալ տեղերը, կամ ուղղակի հեղինակին հետևեալ հասցէով։

ТИФЛИСЪ. Редакція „Мшакъ“.
РАФФИ.

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ, ԹԷՑԻ ԳՆԵՐԻ ՆՇԱՆԱԿՈՐ ՓՈՔՐԱՑՈՒՄՆ

(MAISON DE CONFIANCE) ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԵՐԷԱ № № 156, 157, 158, 159 և 160.

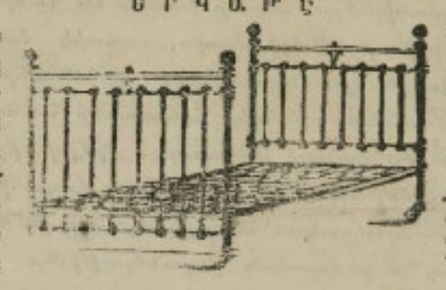
Համեմատեցէք թէյ

1 ր. 10 կ.	*թէյի հետ ամէն տեղ*	1 ր. 30 կ.	
1 „ 20 „	. . . . .	1 „ 60 „	
1 „ 40 „	. . . . .	1 „ 90 „	
1 „ 60 „	. . . . .	2 „ 20 „	
1 „ 80 „	. . . . .	2 „ 50 „	
ամենալաւը 2 ր.	. . . . .	3 „ ——	

Մի և նոյն տեղը զործակալութիւն վաճառման շօկօլադի և կակաօ-ֆրայ հասնելիք, Պալմերի բիսկվիտների, Բագրի կօնֆիկաների, Շեֆիլդի զանակների, Տուրներ գրիչների, Գաւի հրացանների, վիկկիի բէվօլվերների, Բարնաբիի խամրների, Մինկինի ամանների, կօլմանի կրախմալ և մանանեխ, Եվարդի տրօշներ և այլն և այլն։

47—100

ԵՐԿԱԹԷ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՄԱՀՃԱԿԱԼ

Մի հոգու համար 8 րուբլուց, երկու հոգու համար 14 ր., մահիճներ ծովային խոտով լցված 6—9 ր. **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ**։ *Նոյն տեղը մեծ քանակութեամբ ԱՄԱՆՆԵՐ, դանակներ պատառաքաղներով, երկաթէ ԳՐԻՉՆԵՐ, կոզակներ, թիեր, ոգեմարդկերանց և կանանց ԹԱՄԲԵՐ, մատուցարաններ, ԿԼԵՕՆԿԱ, բէվօլվերներ, ՀՐԱՑԱՆՆԵՐ, պրօշներ, կօնֆիկաներ, թէյ 1-ին հունձի և այլն 25% աւելի լաւ և էժան քան թէ ուրիշ տեղ։*

7—100

ՕԳՏԱԿԷՏ ՆՈՑՆ ԻՍԿ ՏՕՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Ներկերի մուրաբա, պատուել 1-ին տեսակի և ուրիշ ԿՕՆՖԵԿՏՆԵՐ, *անզլիական բիսկվիտ, կակաօ և շօկօլադ,* ԱՍՂԱՄԱՆՆԵՐ *ընծաների համար, բաժակներ, խցանահաններ, ջրամաններ, թէյամաններ բրիտանական մետալից և այլն.* **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** *մէջ։*

7—10

ԶԱՐԹՈՆՔԻ

ԱՍՏՂԱԳԻՏԸ

ՀԵՂԻՆԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԳԼԱՏՕՆ ՋՈՒԲՕՎԻ

ԹԱՐԳՄԱՆԵՑ **ԲԱՑԾԻ**

Թիֆլիսում գինն է 1 ր. 20 կ.
Թիֆլիսից դուրս . . . 1 ր. 50 կ.

վաճառվում է

„Մշակի“ խմբագրատանը. „Կենտրոնական գրավաճառանոցում.“ Զաքարիա Գրիգորեանցի „Կովկասեան գրավաճառանոցում.“ պ. Շահվերդեանի գրավաճառանոցում. պ. պ. Շահինեանցի և Ցակ-Գրիգորեանցի Ծխախոտի մագազինները։

ԲԱՐՕՆ ՖՕՆ-ԿՈՒՉԵՆԲԱԻԻ ԱՊԱԿԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆԸ *հայտնում է, որ կրկնակի ժեծութեան ՇԻՇԵՐ զինաւ և լիմոնադի համար 1,000 հատը 100 ր., նոյն տեսակի ԿՈՍԱՇԻՇԵՐ 1,000 հատը 85 ր. ԳԱՐԻՉԻ շիշեր 1,000 հատը 90 ր. Նոյնպէս ջրամաններ, ԲԱԺԱԿՆԵՐ, ապրի ամէն տեսակ ՇԻՇԵՐ և ապակի ամէն տեսակ պատկանելիքներ յամպանների համար և այլն գործարանը ծախում է ԱՄԵՆԱՁԱՆ գներով։ Ապակի, ամանեղէնների համար գնդատների պահանջելուն պէս կուզարկվին առանձին ցուցակներ։ Գանակութեամբ վաճառվում է ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ, ԿՈՒԿՈՒՇ ՍԻՄՈՆՅԱՆ ԵՒ ԳԱԼԿԻ ԳՐԱՍԵՆԱԿԻ ՄԷՋ։*

5—6

ԱՒՏԱՉԻԱՑ 1883 Թ. ՅՈՒՆՎԱՐԻՑ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ ԿԸ ՍԿՍՎԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԻ

„ԱՂԲԻՒՐ“

Մի ամենայ հրատարակութիւն երեխաների, ծնողների և դաստիարակների համար։

(Տարին լոյս կը տեսնի 12 համար 1—3 թերթ)

Բովանդակութիւն

I) *Վէպեր, մանրավէպեր, պատմներ, առակներ, հէքիաթներ, կենսագրութիւններ։*
II) *Բանաստեղծութիւններ։*
III) *Գիտութիւն և արուեստ։*
IV) *Մանկավարժական և այլ յօդուածներ, խրմբագրութիւններ, առաջարկութիւններ, յուրեր, խորհուրդներ։*
V) *Հետաքրքիր տեղեկութիւններ և խառն լուրեր։*
VI) *Մատենախօսութիւն և նոր գրքեր։*
VII) *կրթութեան և դաստիարակութեան վերաբերեալ յօդուածներ և տեղեկութիւններ։*
VIII) *Զուարճալի մանկական, ֆրէբելեան, շախմատի և այլ խաղեր, բերուածներ, թուաբանական խնդիրներ։*
IX) *Անեկդօտներ, հանելուկներ։*
X) *Աւել և այլ։*
XI) *Երգեր նոտաներով։*
XII) *Յայտարարութիւններ։*

Տարեկան գինը 3 րուբլի, կէս տարուանը 2 ր., առանձին համարները 15—40 կ.։

Ծանօթ. ա) Վէպեր, կենսագրութիւններ և այլն կարող են լինել և պատկերներով։

բ) Համարներից աւելի քան վեցի բազմազանութիւնը կարող է միայն և վէպերից կազմուած լինել։

գ) Տարեկան բաժանորդները կը առնեն երկու պրեմիա. յուլիսին մի պատկեր, իսկ դեկտեմբերին օրացոյց առաջիկայ տարուայ համար։

Հասցէն, Тифлисъ Редакція „Ахиюръ“ *իսկ արտասահմանից,* Tiflis (Caucase) Redaction du journal „Agbür“

Խմբագիր-Հրատարակիչ Տիգրան Նազարեանց։

5—5

ՕԳՈՍՏՈՍ ԱՄՍԻ ՄԻԿԻՑ

ՍԿՍԵՑ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԵԼ ՎԻԵՆՆԱՅՈՒՄ

L'ORIENTAL

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԹԵՐԹԸ, ԱՄԻՍԸ ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՄ։

„Ժուրնալ դ'Օրիան“ լրագրի հին բաժանորդներին դադարեցրած թերթի տեղ կուղարկվի այդ նոր հրատարակութիւնը։

„L'Oriental“ *թերթի տարեկան գինը 8 րուբլի է, կէս տարվանը 4 րուբլի։*

Գրվել կարելի է „ՄՇԱԿԻ“ խմբագրութեան մէջ, կամ ուղղակի վիէննայում գիմելով հետևեալ հասցէով. Vienne (Autriche) M. F. Salles I. Neuer Markt 9

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 29 Декабря 1882 года. Типогр. Главн. Упр. Главнонач. гражд. час., Лор.-Мелик. ул. каз. д.

Fonds A.R.A.M

№ 244 Դեկտեմբերի 31 Ուրբաթ

1882

ՏԱՄՆԱՄԻԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Դեկտեմբերի 31 Ուրբաթ № 244

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբլի
Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Օտարազգաքաղաքից գիմում են ուղղակի
Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից)։

Ցայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով։

Ցայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Մեր ընթերցողներին։—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ Երեւանից։ Նամակ Մէծ-Ղարաքլիսայից։ Նամակ Թիւրքիոյ։ Ներքին լուրեր։—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ Պարսկաստանից։ Արտաքին լուրեր։—ԹԱՆԻՆ ԼՈՒՐԵՐ։—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։—ՑԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։—ԲԱՆԱԿԻՐԱԿԱՆ։ Խաչագողի յիշատակարան։

ՄԵՐ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐԻՆ

Շնորհաւոր նոր տարի, սիրելի ընթերցողներ։

Ահա վերջացաւ „Մշակի“ գոյութեան տասն և մէկերորդ շրջանը և այս օրերս պիտի բացվի մեր լրագրի տասն և երկրորդ շրջանը։

Մեր տարածութիւնը չէ մեծ մեծ և անիրաւորձելի, երազական բաներ խոստանալ մեր ընթերցողներին, մեր տարածութիւնը չէ դարդակ գիրգիներ տալ։

Ներկայ համարը կը լինի „Մշակի“ վերջին համարը ներկայ 1882 թուի։ Վաղը նոր տարվայ առաջին օրն է։ Առաջիկայ 1883 թուի, իսկ „Մշակի“ տասն և երկրորդ շրջանի առաջին համարը կը հրատարակենք յունվարի 9-ին, ինչպէս և անցեալ տարին արեցինք։

Մենք ոչ ոքին չենք տախտում, ոչ ոքին չենք խնդրում գրվիլ „Մշակին“։ Ով որ համակրում է „Մշակին“, ով որ սիրում է մեր լրագիրը, ուշ համար մեր թիւրմը տասն և մէկ տարի շարունակ մնաւոր և բարգաւ-

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԵՐԵՒԱՆԻՑ

Դեկտեմբերի 20-ին

Քանի ժամանակ առաջ «Մշակը» առաւ էր թէ հարկաւոր է մարդիկ ուղարկել, որ հանին էջմիածնի հաշիւները, բայց փոխանակ լսելու, «ձայն բարձրաւոյ չանապատի» արձագին. «Մշակը» մի անգամ էլ ասել, այլ չարունակ իր խելքի սիմները յցնում էր այդպիսի առաջարկութիւններով, բայց ոչ ոք լսող չեղաւ, հայ հասարակութիւնն և մի քանի առ հասարակ թիւրթերի համար մի և նոյնն էր։

Գալիս է 1882 թ. դեկտեմբերի 6-ը, վեհափառը վախճանվում է, գալիս են գանազան քաղաքներից պատգամաւորներ, մանաւանդ ներկայացուցիչներ. մեծ և ճոխ հանդիսով յանձնում են Գէորգ IV-ի մարմինը հողին, մեռ օրն բացում են կնքված և մեծ յոյսեր խոստացող վիճաբանը։ Բոլորը մեծ յոյսեր ունէին և միլիոնատար ակնկիռներ էին նրա մէջ դիպիանան արկղից, սաս ինչ են տեսնում.... 61 րուբլի 87 կոպ. արկղում և 3 ր. 70 կ. գրպանում և երկու հատ ակռի։

Առում են թէ այժմ Մանկունաց հարցը պահանջին, մենք չենք իմանում... բայց այսքանը կարող ենք ասել որ նոքին սրբազնութիւնը այստեղ էլ կարդարանայ և ասաք փառք կերեմայ Բրուսան... Հասասա տեղեկութիւններից դիտենք, որ այս օրերս Սիմեոնը հրաժարել է, որ չուտափոյթ գան Էջմիածին Թիֆլիսից Աղաջանեանց տէր Սարգիսը և Օգնասիրաց խորհրդարանի քարտուղարը, ասում են որ նոցանից պահանջելու են հաշիւներ, իբրև Մանկունաց հանախոնների, ասելի լաւ ասել նորա փոստային... Նոյնպէս սինոդը պահանջում է փոստային կառավարութիւնից իմանալու թէ ինչքան փոստեր են ուղարկված կամ ստացված Կաթողիկոսի և Մանկունաց անունների զանազան ժամանակներում և ինչ արժողութիւններ։

Ցանկալի էր, որ այդ բոլորը մի կերպ էլ բարեյաջողէին վարագոյրը այն ահեղանդ երեսից, որոնք չեն ամաչել և իրանց խղճմտանքը վաճառել են յօգուտ իրանց պրպանի...

Եաւերից լսել ենք թէ ճեմարանը ապահոված է, բայց ահա երրորդ ամիսն է ինչ որ ճեմարանի ուսուցիչները ոռճիկ չեն ստացել և վերջումնաքի մէջ են բոլորը։

Նկատող

ՆԱՄԱԿ ՄԵԾ-ՂԱՐԱԲԼԻՍԱՑԻՑ

Դեկտեմբերի 22-ին

Անցան աշնանային եղանակները. ապագայ յաջորդեցին ձմերայինները. բայց կարելի է ձմերային հանարել. ուչ երբեք։ Դեկտեմբերի 22-ն է, ամպեր մինք դեռ ևս մանրակաթիլ անձրևների ենք հանդիպում. մի խօսքով բնութիւնը այս տարի ապրիլեան գիրք է ընդունել։

Զանազան տեղերից միշտ ապատնջներ ենք լրում այս կամ այն գպրոցի խառնութիւնների կամ անապահով վիճակների մասին։ Հետևեալ անուշ լուրը ևս անչահների իմացանք։ Ջալալ-Օղլու գպրոցը, որ Լօռու սահմանում կենսունակ կարելի էր համարել, օլիմպիական գազաթից նայող տեղացի գործիչների շնորհիւ, այժմ վախվում ենք տեսնում՝ Մօտ 12,000 ր. ունեցող և կարճ ժամանակամիջոցից յետոյ 200 ր. գումարից աւելի մնդուկում չը թողնել՝ դա հանելուկ է մեզ համար։ Մեղադիր գնել են փոքրը պատանեքին գողերից պաշտպանելու համար. այն ինչ երեսում է, որ նոցա կարծեցեալ թշնամիքը ամենս են եղել։ Բայց գպրոցը գրանց ինչին է պէտք. գրանց մեծ մասի (մանաւանդ երիտասարդների) գործն է, ցերեկը պատով փողոցներում ձանձ պտալ, իսկ գիշերը միկիրանների խանութներում հարբել, թմրդի խաղալ և անպատշաճ ճանապարհներ գնել։ Բայց մեր գպրոցները։ փառք Աստուծոյ, նորա հանդարտ և անսայթաք քայլերով յառաջ են գնում։ Ուսումնական և հոգեբարձական վարչու-

Fonds A.R.A.M

Fonds A.R.A.M

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է ՏՊԱՐԱՆԸ «ԽԱՉ»

№ 33 մշ յուրաքանչյուր հինգշաբթի օրը և մեծ տոներից առաջ

ԳԻՆԸ ԱՄՍԱԿԱՆ ՀԱՄԱՐ

Տարեկան 9-ին։

Կիսով չափ 5-ին։

«ՄՇԱԿ» թերթի 244 համարը լույս է տեսել 1882 թվի Մարտի 9-ին։ Այն տպագրվել է Մշո Ս. Աստվածածին վանքի տպարանում։ Խմբագիր՝ Ս. Փափազյան։

ԳՈՎԱԶԴԱՅԻՆ ՄԱՍԻՆ

Վերջին լուրերով

Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների նախագահ Գրանտը հրաժարվել է ընտրվելու երրորդ անգամ։ Նրա փոխարեն նախագահ է ընտրվել Գարֆիլդը։ Նոր նախագահը ստանձնել է իր պաշտոնը։

Ֆրանսիայում ներքին գործերի նախարար Ֆալլուն հրաժարական է տվել։ Նրա տեղը զբաղեցրել է Ֆերրին։

Անգլիայում Ռուսաստանի դեսպան Շուվալովը հրաժարական է տվել։ Նրա տեղը զբաղեցրել է Լոնդոնի դեսպան Օրլովը։

Ռուսաստանում ներքին գործերի նախարար Լորիս-Մելիքովը հրաժարական է տվել։ Նրա տեղը զբաղեցրել է Իգնատիև

տեսակը: «Ընդհակը գնո տաք է: Ամառով տաքացված է տարածի ցաւ, որ շատ զօնդ է առնում: Ուտելիքեղենների գները էժան են: Միսը, ոչխարինը արժէ ֆունտը 6 կօպէկ, այծինը 4 կօպէկ, լըլինչի պուդը 2 րուբլ, խոզը 9 մինչև 16 րուբլ, ալիւրի պուդը ծախվում է 60 կօպէկով, հաւը 20 կօպէկով: Աշնացանը բաւական աղօտ է երեւում, միայն տեղ տեղ հրեւացել են մինչեւ:»

—

Նոյն տեղից մեզ գրում են: «Ընթերցաս Խրդլրում վախճանվեցաւ պ. Ս. Կանայեանցի կիները: Պ. Կանայեանց, փոխանակ մի վարիճամ հագկերոյի տալու, նախընդրեց իր հանգուցեալ կնոջ յիշատակին 50 րուբլ մեր դիւղի ուսումնարանին:»

—

Յայտնում ենք «Մշակին» գրվել յանկարծորէներին, որ մեր խմբագրատունը ամեն օրերին բաց կը լինի առաւօտեան 11 ժամից մինչև 2 ժամ, իսկ կէսօրից յետոյ 4 ժամից մինչև 5 ժամ:

—

Շաբաթ օր, յունվարի 1-ին նեպրերի և տեղական հիւնդի երկրորդ կոնցերտ կը լինի Ազծրանով թատրոնում:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻՑ

Սպիտակ, 10 դեկտեմ.

Շէյխ-Ջաթալլահը և նրա որդի Շէյխ-Նասրէդինը կալանաւորվեցան: Տաճկական Հայաստանի այդ բարբարոս ամիրներն գոնէ առ ժամանակ արտաքսված մնացին:

Ահռելի չեմ հաւատում այդ դէպքի մանրամասնութեանը հաղորդել: Շէյխ-Խազալլահը բնակվում էր իր սեփական գիւղում, որ կոչվում է Նէհրի: Նրբ լուր է հասնում, թէ թիւրքաց կառավարութենից զօրքեր են ուղարկված նրան կալանաւորելու, նա խոնարհում է իր բնակարանը, և նոյեմբերի 3-ին ամբառնում է մի բերդի մէջ, որը վեց ժամու ճանապարհով միայն հեռու էր գիւղից: Թիւրքաց զօրքերը, որ բազկացած էին երեք բատալիոնից, Սալէյման փաշայի հրամանատարութեան ներքոյ, պաշարում են բերդը: Պաշարումը տեւում է 18-օր. Թիւրքաց զօրքերը յարձակողական միջոցներ գործ չեն դնում, ապատեղով, որ առանց կռիւ չէլոր անձնատուր կը լինի: Նրբ նկատում են նրա յամառութիւնը, սկսում են ռմբակոծել բերդը: Թնդանօթների միայն 60 հարուածները երկու ժամվայ մէջ աւերակ դարձրին այն երեսի առաջակապատ բերդը, որը մի ժամուկ այնքան ապահով թարձրացրեց, մինչև անգամ եւրոպական մասնագիտութիւնը իր վրա գործեց:

Շէյխը փոխանակ ձանապարհ չը գտնելով, անձնատուր եղաւ: Թիւրքաց զօրքերը վարվեցան նրա հետ նոյն բարբարոսութեամբ, որպէս նա ինքը շատ անգամ վարվել էր իր արշաւանքների ժամանակ: Նրա չէլիսական (հոգեւորական) հարստութիւնը բռնագրաւվեցաւ և թողեցին նրա վրա միայն շապիկը և անդրավարտիկը: Տարան պէսի Հիւնքարի կոչված պատրաստուց: Շէյխի բնակութեան սահմաններում գտնված բոլոր քրիստոնեայ գիւղերը ենթարկվեցան թիւրքաց զօրքերի ստորացութեանը, ամեն ինչ յափշտակեցին, ամեն ինչ կողոպտեցին: Այդ յափշտակութիւնից ազատ չը մնաց մինչև անգամ շէյխի տունը և նրա անմատչելի տարեմը: Նրա բազմաթիւ կուսակցը մնացին թիւրք պետերի ձեռքում:

Շէյխի անկումը նորին վեհափառութեան պատճառեց առնահասակ բոլոր քաղքերի մէջ: Այդ մարդը պաշտված էր քրդերից. նրան յարգում էին, նրան հպատակում էին, ոչ միայն իբրև մի հոգեւոր պետ, այլ որպէս մի ազնուական և անկողմնակալ դատաւոր: Ամեն մի քաղդ նրա վրա այն հնարաւորութիւնը կունենար, որ կռիւների ժամանակ նա կարող էր մեծ ընդդիմութիւն ընծայել թշնամու գնդակներին դիմել թշնամին դարձնել: Երբ նա բանտիկը էր գնում, այն օր նրա բանտիկի ջուրը քրդերը բաժանում էին իրանց մէջ, և գոհ էին ասում որպէս մի արբութիւն, արնկելով իրանց երեսների և մօրուքների վրա: Բայց մեհեանատութիւնից ազատ եկած կարծիքը միանգամայն ոչնչացաւ, երբ տեսան նրա անկումը: Ահեղ իրանք քրդերը սկսեցին անէծք թափել նրա վրա, որին մի ժամանակ պաշտում էին: Ազատելոյ յայտնի է, թէ ինչ նշանակութիւն ունի քրդի ոգեորութիւնը և որքան ուժգնական է նրա հաւատարմութիւնը:

Աղրաքան ուսումնական ընկերութիւնը, որպէս յայտնի է «Մշակի» ընթերցողներին, վախճանվեցաւ Ապրիլի քաղաքում: Կրկին մի ապացոյց, թէ որքան կառավարութիւնը որքան յարգանքով է վերաբերվում դէպի հայոց հոգևոր պէտքերը, հարկաւոր եմ համարում յիշել, որ հանգուցեալի ցանկութեան համեմատ նրա մնացորդները Ապրիլից դէպքում են Աղրաքան: Գերազանցութիւնը կատարվեցաւ խիստ փառաւոր կերպով: Ապրիլի նահանգապետ Ալիպ-Նիլգամի կողմից պետական երաժշտութեամբ դիւցազնական քաղաքից հանգուցեալի գագաղը, որի ետևից գնում էր մի ամբողջ բանակին արտաքսական զօրք: Ճանապարհին մինչև մեկ մղոն հանգուցեալի գագաղը կրում էին 200 Ալեսպոյեր բնակիչներ հանգուցեալին իրանց գանակի փէշերի պէս և ամենայնիւ ուրախ կերպարանք, հանգուցեալ Սահակ արքեպիսկոպոս Սարգսեանցին չլինին ասա:

Մուշեղեանցի առաջնորդութեան ժամանակը մեզ համար կարճատև եղաւ, այսու ամենայնիւ նա շատ օգտակար տուեց Աղրաքանցոց հոգևորին: Նրա գլխաւոր ջանքն էր բարեկարգել գպրոցները և իր նպատակին մասամբ հասաւ նա: Բայց նրա վախճանից յետոյ, գործեալ ամեն ինչ իր հին կարգումն է գնում, այլևայլն ուզում եմ ասել՝ անկարգութիւնը սկսում է տիրել գպրոցներում և տիրացուները իրանց ազգասիրով և չարակամներով ստորակ են մնում: Գերազանցութիւնը կատարվելուց խիստ փառաւոր կերպով: Ոչխիմ նահանգապետ Ալիպ-Նիլգամի կողմից պետական երաժշտութեամբ դիւցազնական քաղաքից հանգուցեալի գագաղը, որի ետևից գնում էր մի ամբողջ բանակին արտաքսական զօրք: Ճանապարհին մինչև մեկ մղոն հանգուցեալի գագաղը կրում էին 200 Ալեսպոյեր բնակիչներ հանգուցեալին իրանց գանակի փէշերի պէս և ամենայնիւ ուրախ կերպարանք, հանգուցեալ Սահակ արքեպիսկոպոս Սարգսեանցին չլինին ասա:

Մուշեղեանցի առաջնորդութեան ժամանակը մեզ համար կարճատև եղաւ, այսու ամենայնիւ նա շատ օգտակար տուեց Աղրաքանցոց հոգևորին: Նրա գլխաւոր ջանքն էր բարեկարգել գպրոցները և իր նպատակին մասամբ հասաւ նա: Բայց նրա վախճանից յետոյ, գործեալ ամեն ինչ իր հին կարգումն է գնում, այլևայլն ուզում եմ ասել՝ անկարգութիւնը սկսում է տիրել գպրոցներում և տիրացուները իրանց ազգասիրով և չարակամներով ստորակ են մնում: Գերազանցութիւնը կատարվեցաւ

ւելեան փոխառութեան օբլիգացիաները 88³/₄ ր.։

ՄԱՐԻՈՒՊՕԼ, 29 դեկտեմբերի։ Թոյլ են տուած մանկավարժական կուրսեր ժողովրդական ուսուցիչների համար բարձր կօրֆի առաջնորդութեամբ։

ՓԱՐԻԶ, 29 դեկտեմբերի։ Գամբետտայի հայրը գրկվելն ուղարկած մի հեռագրով պահանջում է, որ իր որդու մարմինը տեղափոխվի Նիցցա։ Հանգուցեալի բարեկամ ները օրերում ուղևորվում են Նիցցա, յուսալով, որ ծերունին կը վիշանէ նրանց անձնական խնդիրներին։ Գամբետտայի յիշատակին փարիզի մէջ դեղեցիկ արձան կը կառուցվի ազգային նուիրատուութեամբ։

ՀՈՒՄ, 29 դեկտեմբերի։ Աւստրիական կառավարութիւնը չնորհակալութիւն յայտնեց իտալական կառավարութեանը Աւստրիայի գէմ թշնամական ցոյցերը ճնշելու համար։ Պապը, ընդունելով չեների արիստոկրատներին, յոյս յայտնեց, որ նկղեցին շուտով յաղթող կը հանդիսանայ։

ԲԵՐԼԻՆ, 29 դեկտեմբերի։ Հեղեղից վնասվածներին օգնելու համար նշանակված է 600,000 մարկ։ Հանոսի մակերեսոյթը իջնում է։ Սերբ-Գերմանական առևտրական գաշնագիրը կապված է տաս տարով։

ՕՒԻՍԱՆ, 30 դեկտեմբերի։ Դանմարից ժողոված դումարով վճռված է կանգնեցնել մի պատուանդան, 15,000 րուբլ արժողութեամբ, նրա վրա կայսր Ալէքսանդր II-ի բրօնզեայ արձանը կանգնեցնելու համար։

ՍՕՖԻԱ, 30 դեկտեմբերի։ Մինիստրական ճգնաժամ պատահեց, վարկաբէկի հետ կառավարութեան և Սօբրանիի ունեցած երկպառակութեան պատճառով։

ԲԵՐԼԻՆ, 30 դեկտեմբերի։ Հանոսեան հեռագիր մէջ հեղեղից վնասվածների համար կառավարութենից նշանակված է երեք միլիոն մարկ օժանդակութիւն։

ՓԱՐԻԶ, 30 դեկտեմբերի։ Պատգամաւորների ժողովի նախագահ կրկին ընտրված է Բրիսսոն։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 30 դեկտեմբերի։ կուրսերը սկսում են ընկնել։ Լօնդօնի վրա 23¹¹/₁₆ պենս, Բերլինի վրա 200¹/₄ մարկ, փարիզի վրա 248 ֆրանկ, ոսկին 8 ր. 35 կոպ։ Բերլինում ուսաց Պղծագրամի դիրքը թոյլ է, այն է 199¹/₄ մարկ։

խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐՇՐՈՒՆԻ

ՑԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՂԱՐԱԲԱՂԻ
ԱՍՏՂԱԳԻՏԸ
ՀԵՂԻՆԱԿՈՒԹԻՒՆ
ՊԼԱՏՕՆ ԶՈՒԲՕՎԻ
ԹԱՐԳՄԱՆԵՑ ԲԱՖՖԻ

Թիֆլիսում գինն է 1 ր. 20 կ.
Թիֆլիսից դուրս . . . 1 ր. 50 կ.

վաճառվում է

„Մշակի“ խմբագրատանը. „Կենսօգտակար գրավաճառանոցում.“ Զաքարիա Գրիգորեանցի „Կովկասեան գրավաճառանոցում.“ պ. Շահվերդեանի գրավաճառանոցում. պ. պ. Շահինեանցի և Տէր-Գրիգորեանցի Ծխախոտի մագազիններում։

ԲՈՒՖԵՏ

ԽԱՄՍԱՅԻ
ՄԻԼԻՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
ԳԻՆՆ Է 1 Ր. 50 Կ.

Գիրքը բաղկացած է 467 երեսներից

ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

„Մշակի“ խմբագրատանը.—„Կենսօգտակար գրավաճառանոցում.“ Միրիմանօվի տանը № № 3 և 4. պ. Զաքարիայ Գրիգորեանցի „Կովկասեան գրավաճառանոցում.“.— պ. Էնֆիաճեանցի Ծխախոտի խանութում.— պ. Շահինեանցի Ծխախոտի խանութում։

Օտարաքաղաքացիք կարող են գիմել կամ յիշեալ տեղերը, կամ ուղղակի հեղինակին հետևեալ հասցեով։

ТИФЛИСЪ. Редакція „Мшакъ“.
РАФФИ.

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ ԹԻՖԼԻՍԻ ԳՆԵՐԻ ՆՇԱՆԱԻՈՐ ՓՈՓՈԱՑՈՒԹԻՒՆ

(MAISON DE CONFIANCE) ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԵՐԷԱ № № 156, 157, 158, 159 և 160.

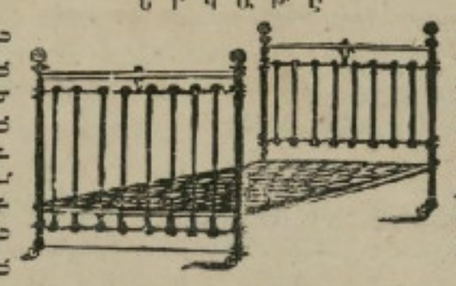
Համեմատեցէք թէժ

1	ր.	10	կ.	թէժի հետ ամէն տեղ	1	ր. 30	կ.
1	„	20	„	. . . . .	1	„ 60	„
1	„	40	„	. . . . .	1	„ 90	„
1	„	60	„	. . . . .	2	„ 20	„
1	„	80	„	. . . . .	2	„ 50	„
ամենաէժը		2	ր.	. . . . .	3	„ ——	

Մի և նոյն տեղը գործակատութիւն վաճառման շօկօլադի և կակաօ-Ջրայ Լաենցիայի, Գալոների բիսկվիտների, Բազրի կոնֆեկտների, Շենֆելդի գանակների, Տուրներ դրիչների, Գաուի հրացանների, վէհլի լեվօլվերների, Բարնարդի թամբերի, Մեկենի ամաններ, կօլմանի կրախմալ և մանանեխ, Եվարցի ալբօմներ և այլն և այլն։

48—100

ԵՐԿԱԹԻ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ

Մի հոգու համար 8 րուբլուց, երկու հոգու համար 14 ր., մահիճներ ծովային խոտով լցված 6—9 ր. **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԻՋ**։ Նոյն տեղը մեծ քանակութեամբ ԱՄԱՆՆԵՐ, գանակներ պատառաքաղներով, երկաթէ ԳՐԻՉՆԵՐ, կողպէքներ, թիներ, ազամպղկերանց և կանանց ԹԱՄԲԵՐ, մետուչարաններ, ԿԼԻՕՆԿԱ, լեվօլվերներ, ՀՐԱՑԱՆՆԵՐ, պրօֆիլներ, կօնֆիկտներ, ԹԷՑ 1-ին հունձի և այլն 25% աւելի լաւ և էժան քան թէ ուրիշ տեղ։

8—100

ՕԳՏԱԿԻՑ ՆՈՑՆ ԻՍԿ ՏՕՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Ինքերի մուրաբա, պատրաստ 1-ին տեսակի և ուրիշ ԿՕՆՖԵԿՑՆԵՐ, անգլիական բիսկվիտ, կակաօ և շօկօլադ, ԱՍՂԱՄԱՆՆԵՐ ընծաների համար, բաժակներ, խցանահաններ, Ջրամաններ, ԹԷՑԱՄԱՆՆԵՐ բրիտանական մետաղից և այլն։ **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** մէջ։

8—10

Въ Редакціи газеты
«МШАКЪ»
Продается
БРОШЮРА
„ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНІЕ ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ.“
Д. Григорія АРЦРУНИ.
Брошюра напечатана въ Москвѣ.
Цѣна 25 коп.

ԹԷՑ առաջին հունձի այս տարի չափազանց գոյնեաւոր և հոտաւէտ։ Այդ թէյից **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** մէջ սառցված է 50,000 Ֆունտ և ծախվում է 25% էժան և աւելի լաւ քան թէ ուրիշ տեղ։ Օրինակ. Լաւ կՕՆԳՕ թէյ 1 ր.—1 ր. 20 կոպ., պատուական ՍԱՆՖԱ թէյ 1 ր. 40 կ., հիանալի ՄՕՆԻԿ թէյ 1 ր. 60 կ. այս թէյ ամէն տեղ ծախվում է 2 ր.—2 ր. 50 կ., գեղեցիկ ԿԱՑՍԱՈՒ թէյ 1 ր. 80 կ. և ամենալաւ Ֆու-չու-Ֆու թէյ 2 ր. մաքուր թէյ առանց թղթի։ Նոյն տեղը սովորաբար լինում են 500 երկաթէ ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ 6 ր.—60 ր., երկաթէ ԳՐԻՉՆԵՐ առ բոլոր Անգրիկովկասի համար, շօկօլադ Ֆրայ, Շեվիլդի ԳԱՆԱԿՆԵՐ, վերականգնող ՄԱԿՄԱՍՏԵՐ մազերի համար, Տրացաններ ԳԱՈՒԻ, ՐԵՎՕԼՎԵՐՆԵՐ վէրլի, ԹԱՄԲԵՐ Բարնեարդի, կօլմանի նըշըշատ, ԱԼԲՕՄՆԵՐ Եվարցի կէս գնով։ **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԵՐԷԱՅՈՒՄ** № 156, 157, 158, 159 և 160։

96—100

ԱԶԳԻ ԱՌԱՋ ՈՒՆԵՑԷՔ որ տօներից յետոյ ԳԵՐԱՆԵՐԻ և ՎԵՐԱՐԿՈՒՆԵՐԻ պատուէրները ընդունում ենք առաջուանից 30% արժան։ Գանօվսկի փողոցում տ. № 10 ԿԱՆԱՆՑ ԳԵՐԶԱԿ **ԳՐԻԳՈՐ ԱՆԻԱՆՑ**

2—3

ԽԵՐԻՒՆՕՎԻ ՓԱՐՎԱՆՍԱՐԱՅՈՒՄ

Ցածկված բազապահանի մեծ վաճառով է տրվում մի ՊԱՀԵՍՏ, որ 1-ին դիվիզիայի վաճառական վահանեանցին էր, պահել կարելի է պահել 2,000 բեռը ծխախոտ և որ տարեկան 700 ր. եկամուտ է տալիս։ Այժմ գինն էլ կարելի է պահանջել։ Տեղեկանալ վերոյիշեալ քարավանատարոյի մէջ ԿԱՊԱԼԱՒՈՒ ՍԵՐՈՎԲ ՏԷՐ-ՋԱՆԵԱՆԻՑ։

5—10

ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

(ԿՈՒԿԱՍ, ՍԻՄԷՕՆՕՎՍԿԻ ՓՈՂՈՑ, տ. ՀԱԽՎԵՐԴԵԱՆԻ)։

Հիւանդները ընդունվում են ամէն օր։

Առաւօտեան՝ 9—11 ժ. ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆ—վիրաբուժութեան և վէներական հ և ԲՈՒԽՈՎՍԿԻ—կանանց, երեխայոց և ներքին հ. 10—12 ժ. ՇԱՀԱԶԻԶԵԱՆՑ—ներքին հ. 12—1 ժ. աչքացաւի Լ. ԼԱՐԻՕՆՕՎ.—ամեն օր, բացի չորեքշաբթի և կիրակի և ԲԱՅԻ—չորեքշաբթի և կիրակի։

Երեկոյեան՝ 5—7 ժ. ՈՒՇԱԿՕՎ.—երեխայոց և կոկորդի հ. երեքշաբթի, հինգշաբթի և շաբաթ։ Ջգային և հոգեկան հ. և էլեկտրա-բուժութեան ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆՑ—ամեն օր և, իբր խորհրդակից նոյն հիւանդութեանց համար, Ա. ԲԱԲԱՑԵԱՆ—երեքշաբթի և շաբաթ։ Ընդհանուր բժշկական խորհուրդ (կօնսուլտացիա)—երեքշաբթի և շաբաթ 7—8 ժամը երեկոյեան։ Դիշերօթիկ հիւանդներ վարձ՝ խորհուրդ երեքևկէսներին—30 կոպ. կօնսուլտացիան— 3 րուբ. չքաւորներ—անվարձ։

Հիւանդանոցումը բնակվում է ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆԸ։

Գիշերօթիկ հիւանդներ ընդունելու համար Յունվարի 8-ից։ Յունվարին կը բացվի հիւանդանոցումը և Զրաբուժական բաժանումն, որին կը ձեռնարկի բժիշկ Տէլեաֆուրը։

(Տես. ապր.)

Վ ԱՐՇԱՎԱՑԻ ԳՕՐԾԱՐԱՆԱՏԷՐ ԻՕՍԻՖ ՖՐԱԺԻՆԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Շատ անգամ ինձ բերել են հանուամ, որ թոյլ, փափուկ և վատ ԱՐԾԱԹԱՋԱՅ իրերը, որոնք ոչինչ գին չունեն, ծախվում են իմ **ՖԻՐՄԱՑԻ ՊԱՏՐՈՒԱԿՈՎ**։ Այդ պատճառով անհրաժեշտ համարեցի **ԳՈՐԾԱՐԱՆԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ** բանալ **ԹԻՖԼԻՍԻ** մէջ, որտեղ քանակութեամբ և մանր կը վաճառվեն իմ գործատանի բոլոր արդիւնաբերութիւնները գործատանական գներով, ՋՐ ՀԱՇԻՎԱՎ, տեղափոխութեան և խառնէի ԾԱԽՍԵՐԸ։ Խառնէի մէջ կը լինեն իրեր ԿԵԱՆ ԱՐԾԱԹԻՑ, ՄԱԽԻՈՐԻՑ և ՄԱՔՈՒԻՐ ԱՐԾԱԹԻՑ 84%։

Իմ արդիւնաբերութիւնները կատարելապէս փոխարինում են մաքուր արծաթը, մանաւանդ պատիւ ունեմ առաջարկել ԳԱՆԱԿՆԵՐ, ՊԱՏՈՒԱԿԱՒՈՐՆԵՐ, ԳԻԱԼՆԵՐ, ԹԷՑԻ ԳԻԱԼՆԵՐ, նոյնպէս ՍԵՐՎԻԶՆԵՐ սեղանի, թէյի և կաֆէի համար։

Այդ իրերը իրանց բոլոր մասերով **ԱՄՈՒՐ ԵՆ**, լաւ արծաթաջրված, այդ պատճառով նրանց կարելի է կրակի մէջ դնել և **ԳՈՅՆԸ** չեն կորցնի։

Բոլոր իրերը երկար տարիների գործածութենից փչանում են, ուստի ես կարող եմ նրանց ՆՈՐԻՑ արծաթաջրել կամ թէ գնել իրանց սկզբնական ԱՐԺԷՔԻ ¹/₃։

Վաճառականներին և քանակութեամբ գնողներին **ՁԻՋՈՒՄՆ** է լինում։ Օտարաքաղաքացի գնողները կարող են ստանալ իմ ապրանքները նոյն **ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՎ**, ինչպէս իմ միւս բոլոր խանութներից։

Առաջներս ձշմարտութեան մէջ յայտնելի հաստատակամութիւնը կարող է հաստատել **ԻՄ ԼԱՒՈՒԹԻՒՆ** մէջ, որ գանուում է **ԳՎՕՐԳՕՎ ԱՅԱ ՓՈՂՈՑԻ** վրա, երալօվի տանը, **ԿԱՒ ԱՄԿԱՐՕՎԻ** խանութի **ՀԱՆԴԷՄ**։

Հարգ. նամակների համար. I. ՓՐԱԺԵ, ТИФЛИСЪ.

Ի. ՓՐԱԺԻ ՎԱՐՇԱՎԱՑԻՑ

5—6 (2)

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 30 Декабря 1882 года. Типогр. Главн. Упр. Главнонач. гражд. час.. Лор.-Меликъ. ул. каз. д.

Fonds A.R.A.M